

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΒΕΡΟΙΑΣ
Αριθ. εις 252
Εξ αγορῆς

GRVER-00080

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΙΣΤΟΡΙΑ

Δεξιά Μαύρα
Βιβλία

ΤΟΥ

ΑΡΓΟΥΣ

*ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ

ΑΠΟ

ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΜΕΧΡΙΣ ΤΩΝ

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ Κ. ΚΟΦΙΝΙΩΤΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

Τὸ γὰρ παλαιὸν Ἄργος οὐπόθεις τόδε.
Σοφοκλῆς.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ «Ο ΠΑΛΑΜΗΔΗΣ»

1892

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βερόιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΑΦΙΕΡΟΥΤΑΙ

ΤΩ,

ΘΕΟΔΩΡΩ, Π. ΔΗΛΙΓΙΑΝΝΗ,

ΠΡΟΕΔΡΩ,

ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ ΕΝΕΚΑ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Πολλοί τῆς πατρίου ἱστορίας ἐρασταὶ κατιδόντες, ὅτι ἡ μελέτη ἐκάστης τῶν ἀρχαίων πόλεων εἶνε ὕψος ἀπαραίτητος καὶ προκαταρκτικὸς τῆς συγγραφῆς τῆς καθόλου ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἐξέδωκαν περὶ αὐτῶν ἀξίας λόγον ἱστορικᾶς, ἀρχαιολογικᾶς καὶ γεωγραφικᾶς πραγματείας. Καὶ δικαίως· διότι τότε μόνον θὰ ἐκπληρωθῇ ὁ πόθος τῶν Ἑλλήνων, τότε μόνον θὰ ἀποκτήσωμεν τελείαν ἱστορίαν τοῦ ἔθνους ἡμῶν, ὅταν κατὰ τμήματα ἐξετασθῇ ὁ ἰδιωτικὸς καὶ δημόσιος βίος, τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα, αἱ πράξεις καὶ τὰ κατορθώματα ἐκάστης μὲν τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, ἰδίᾳ ὅμως τῶν τριῶν ἐκείνων ἐνδοξοτάτων, Ἀθηναίων, Ἀργεῶν, Σπάρτης, αἵτινες ἐπρωταγωνίστησαν ἐν τῇ ἐθνικῇ σταδιοδρομίᾳ· ἀλλὰ ἰδιαίτατα τὸ κλυτὸν Ἀργεῶν, τὸ θεοπρεπὲς τοῦτο δῶμα τῆς Ἥρας, ὅπερ εἶνε ἡ Βηθλεὲμ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ ἐπίσημος πρωτεύουσα τῶν πρώτων βασιλείων τῶν ἐξημερwsάντων αὐτήν, ἀποτελεῖ τὴν ἱστορίαν σύμπαντος τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, διότι εἶνε πλουσιώτατον κατὰ τὰς παραδόσεις καὶ συμβεβηκότα καὶ ἀρχαιότατον πασῶν τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων. Δικαιότατα δὲ ἐρίξει περὶ τῶν πρωτίων τῆς ἀρχαιότητος πρὸς τὰς Ἀθήνας μετὰ τῆς αὐτῆς φιλοδοξίας, μεθ' ἧς καὶ οἱ Φρύγες πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους. (Πανσ. 1, 14, 2). Ἐντεῦθεν Ἀργεῶν παλαιὸν ὀνομάζεται καὶ οἱ Ἀργεῖοι παλαιότατοι τῶν Ἑλλήνων ἀξιούσι καὶ πρωτογενεῖς ἀντιποιοῦνται εἶναι. (Σοφ. Ἠλ. 4 καὶ σχόλια). Καὶ αὐτὸς ὁ πατήρ τῆς ἱστορίας Ἡρόδοτος (1, 1) ἐξ Ἀργεῶν ἄρχεται διηγούμενος τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἐπολέμησαν οἱ Ἕλληνες καὶ Πέρσαι, παραδέχεται δέ, ὅτι κατὰ τὸν κατάπλου τῶν Φοινίκων εἰς Ἑλλάδα, τὸ Ἀργεῶν τοῦτον τὸν χρόνον προεῖχεν ἅπασιν τῶν ἐν τῇ νῦν Ἑλλάδι καλεομένην χώραν. Πέραν τοῦ Ἀργεῶν οὐδὲν δεικνύει τὸ ἱστορικὸν τηλεσκόπιον. Ἐκ τῆς μεγαλοπρεποῦς ἀκροπόλεως τοῦ ἀγλαοθρόνου Δαναοῦ ἀνέτειλεν ἡ ἡὼς τοῦ πολιτισμοῦ καὶ παρεσκευάσθη ἡ κολυμβήθρα, ἐν ᾗ ἐτελέσθη τὸ μυστήριον τῆς ἀπαλλαγῆς καὶ ἀπολυ-

τρώσεως τῆς ἀνθρωπότητος ἐκ τοῦ σκότους τῆς ἀμαθίας καὶ τοῦ πρότερον ἀγροίκου βίου. Δικαιότατα δὲ καὶ ὁ αἰθεροβάμων ποιητὴς Πίνδαρος (Νέμ. 10, 1) ἀρχόμενος τῆς ᾠδῆς πρὸς τὸν Θεαῖον ἐπικαλεῖται τὰς Χάριτας νὰ ὑμνήσωσι τὴν πόλιν ταύτην·

Δαναοῦ πόλιν ἀγλαοθρόνων τε κορᾶν, Χάριτες,

"Αργος Ἦρας δῶμα θεοπρεπὲς ὑμνεῖτε· φλέγεται δ' ἀρεταῖς μυρίαῖς ἔργων θρασέων ἔνεκεν.

Ὅλγαι πόλεις τοσοῦτω ἀφθόνων ἐπαίνων ἡξιώθησαν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρις ἡμῶν, ὅσοι τὸ Ἄργος. Τοῦτο ἦτο ἀγαπητὸν καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς θεᾶς Ἦρας. Ἰλ. 4, 51

ἦτοι ἐμοὶ τρεῖς μὲν πολὺ φίλταταῖ εἰσι πόλῃς

"Αργος τε Σπάρτη τε καὶ εὐρυάγρια Μυκῆνη.

Ἐξ ἀνωρύμου δὲ τινος γράφαντος περὶ Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου καὶ τοῦ γένους καὶ ἁγῶνος αὐτῶν μανθάνομεν, ὅτι ὁ Ὀμηρος ἦλθε καὶ εἰς Ἄργος, ἐνθα ἐρρασιώδει τὰ ποιήματα καὶ ἔλεγεν ἐκ τῆς Ἰλιάδος τὰ ἔπη τάδε 2, 559—571. Τῶν δὲ Ἀργείων οἱ προσεσηκότες ὑπερβαλλόντως χαρέντες, διότι ἐπηρεῖτο τὸ γένος αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἐνδοξοτάτου τῶν ποιητῶν, αὐτὸν μὲν διὰ πολυτελῶν δωρεῶν ἐτίμησαν, εἰκόνα δὲ χαλκῇν ἀναστήσαντες ἐψήφισαν θυσίαν νὰ ἐπιτελῶσι πρὸς τιμὴν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν καὶ κατὰ μῆνα καὶ κατ' ἐνιαυτὸν καὶ ἄλλην θυσίαν πενταετηρίδα εἰς Χίον νάποστέλλωσιν. Ἐπιγράφουσι δὲ ἐπὶ τῆς εἰκόνης αὐτοῦ τὰ ἑξῆς:

Θεῖος Ὀμηρος ὅδ' ἐστίν, ὃς Ἑλλάδα τὴν μεγαλαύχην

πᾶσαν ἐκόσμησεν καλλιπῶς σοφίῃ,

ἔξοχα δ' Ἀργείους, οἳ τὴν θεοτειχέα Τροίην

ῥηῖψαν ποινὴν ἠϊκόμου Ἐλένης·

οὗ χάριν ἔστησεν δῆμος μεγαλόπτολις αὐτὸν

ἐνθαῶδε καὶ τιμαῖς ἀμφέπει ἀθανάτων.

Τοσοῦτον δ' ἐτίματο τὸ Ἄργος, ὥστε καὶ πατρὶς τοῦ πρώτου τῶν ποιητῶν νομίζεται κατὰ τὰ λεγόμενα περὶ αὐτοῦ. Ἑλλ. Ἀνθ. 3, σελ. 301, ἀριθ. 297 καὶ 298:

Ἐπὶ πόλεις μάρναντο σοφὴν διὰ ῥίξαν Ὀμήρου,

Σμύρνα, Χίος, Κολοφών, Ἰθάκη, Πύλος, Ἄργος, Ἀθηναί.

Εἰς τὸν φιλόξενον καὶ ὠραῖον Ἀργολικὸν κόλπον προσήλθον οἱ πρῶτοι ἔξωθεν ἄποικοι, ἐνταῦθα ἐν τῇ παραλίᾳ τοῦ Ἰνάχου ἐρένετο ὁ ἀρραβὼν τοῦ ἐγχωρίου καὶ ξένου στοιχείου, ἐνταῦθα Φοῖνικες θα-

λασσοπόροι φέρουντες Ἀσσύρια καὶ Αἰγύπτια φορτία ἐπώλουν πρὸς τὰς φιλοκαίλους καὶ φιλοπευθεῖς παρθένους.

Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι ὁ αὐτόχθων Πελασγικὸς λαὸς τοῦ Ἀργους ἐγίνωσκε τὴν ναυτιλίαν, τὰς τέχνας, τὸ ἐμπόριον, καὶ εἶχε πολιτισμὸν τινα, ἀλλ' οἱ πρῶτοι ἄποικοι Φοίνικες μετενεγκόντες τὸν ἑαυτῶν πολιτισμὸν ἐβελτίωσαν καὶ ἐτελειοποίησαν τὰς πρότερον νηπιώδεις καὶ ἀκατεργάστους ταύτας γνώσεις. Παρὰ τούτων ἐδιδάχθησαν τὰς τέχνας, παρέλαβον νέας θεότητας, ἔμαθον τὰ πλεονεκτήματα τοῦ ἐμπορίου καὶ ἀνέπτυξαν ζωηρὸν ἐνδιαφέρον εἰς σπουδαιοτέρας ἐργασίας. Ἐν γένει δὲ ἡ μακρὰ βασιλεία τῶν Ἰναχιδῶν μὴ ἐπιδιώξασα πολεμικοὺς θριάμβους ὑπῆρξεν εὐεργετικὴ καὶ ἐκπολιτιστικὴ καλλιεργήσασα τὰ μικρὰ σπέρματα τοῦ ἐγχωρίου πολιτισμοῦ καὶ πολλαχῶς τὴν χώραν προαγαροῦσα. Μετὰ τοὺς πρώτους τούτους ἀποίκους ὀρμηθεῖς ἐξ Αἰγύπτου ὁ Δαναὸς προσῆλθεν εἰς Ἀργος. Εὐριπ. Ἀρχ. 230

Δαναὸς ὁ πεντήκοντα θυγατέρων πατὴρ
ἐλθὼν εἰς Ἀργος ὤκησ' Ἰνάχου πόλιν.

Οὗτος οὐ μόνον τὴν χώραν μεγάλως εὐηργέτησεν, ἀλλὰ καὶ σύμπασαν τὴν Ἑλλάδα γενόμενος πατὴρ ἐνδόξου γενεᾶς πολεμιστῶν. Οἱ ἥρωες τῆς Ἑλλάδος ἐγένοντο γαμβροὶ αὐτοῦ, ἀπόγονοι δ' ἐνὸς τούτων ἦσαν ὁ Προῖτος καὶ ὁ Ἀκρίσιος βασιλεύσαντες τοῦ Ἀργους. Ἐπὶ Προΐτου ἐγένετο ἡ πρώτη τῶν αἰσθημάτων καὶ διανοημάτων ἀνακοίνωσις διὰ τῆς γραφῆς ἐξ Ἀργους εἰς Λυκίαν, ὅτε οὗτος ἀπέστειλε τὸν Βελλεροφόντην πρὸς τὸν πενθερὸν Ἰοβάτην παραγγέλλων νὰ φονεύσῃ τὸν κομιστὴν τοῦ γράμματος, ὡς λέγει ὁ Ὀμηρος. Ἰλ. 6, 168.

Πέμπε δέ μιν Λυκίννδε, πόρεν δ' ὅγε σήματα λυγρὰ
γράψας ἐν πίνακι πτυκτῷ θυμοφθόρα πολλά.

Διὰ τὸ πάθημα δὲ τῶν θυγατέρων αὐτοῦ θεραπευθεῖσδων ὑπὸ τοῦ Μελάμποδος ἡ βασιλεία τοῦ Ἀργους διηρέθη εἰς τρία καὶ τρεῖς ἐβασίλευσαν ἀνθ' ἐνός, ὁ Μελάμπους, ὁ ἀδελφὸς Βίας καὶ ὁ Ἀναξαγόρας ἀπόγονος τοῦ Προΐτου. Ὁ δεύτερος οὗτος βασιλικὸς κλάδος ὁ ἀπὸ Δαναοῦ ἀρξάμενος μεγάλως ὠφέλησε, διότι ἀνέπτυξεν ἔτι περισσότερον τὰ σπέρματα τοῦ πολιτισμοῦ, ἐξήπλωσε τὸ ἐμπόριον, ὠκανόνισε καὶ ἐξηυγένισε τὰ τῆς θρησκείας, ἐδίδαξε τὴν καλλιεργίαν τῆς γῆς, ἀνῶρυξε φρέατα, δι' ὧν κατήρδευσε τὴν πολυδίψιον πε-

διάδα. Οὕτω δὲ τὸ Ἄργος ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ ἀνυψωθὲν εἰς μέγα ὕψος πολιτισμοῦ ἐκήρυξεν ἐπὶ Ἀδράστου τὸν πρῶτον καθ' ὁμοφύλων πόλεμον, τὸν Θηβαϊκόν, καθ' ὃν ἐπέδειξε γνώσεις πολεμικῆς τέχνης καὶ σχεδίων προδιαγεγραμμένον ἐκτελεσθὲν μετὰ σταθερότητος καὶ ἐπιμονῆς (Πανσ. 9, 9, 1). Κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον πολλοὶ ἥρωες ἀνεφάνησαν, τσαύτην δὲ προὔξενησεν ἐντύπωσιν καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα ἢ κατὰ Θηβῶν ἐκστρατεία διὰ τὴν λαμπρότητα τοῦ ὀπλισμοῦ καὶ τὰ λαμπρὰ κατορθώματα τῶν πολεμιστῶν, ὥστε καὶ ἡ ποίησις ἐπὶ μακρὸν ἐτράφη ἐξ αὐτῆς, καὶ ἡ τέχνη πολλαχῶς ὥφελήθη. Ἐπανελθόντες δὲ οἴκαδε οἱ ἥρωες τοῦ Θηβαϊκοῦ πολέμου πλήρεις δόξης καὶ θριάμβων, κατάμεστοι δὲ λαφύρων, καὶ διηγούμενοι πρὸς τοὺς οἰκείους τὰ κατορθώματα ταῦτα ἰσχυρῶς ἐξήγειραν καὶ ὑπεξέκαυσαν τὸ αἶσθημα εἰς μάχας καὶ πολέμους.

Μέχρι τοῦδε ἡ Ἑλλὰς ἐδιδάσκετο παρὰ τῆς Ἀνατολῆς, ἥδη ὅμως ἰσχυροποιηθεῖσα καὶ ἀφθόπως πολιτισθεῖσα καὶ μὴ ἀρκεσθεῖσα εἰς τὰ κατὰ τῶν ὁμοφύλων τρόπαια ἀνέλαβεν ὑπὸ τὸ ἀργυρόηλον σκήπτρον τοῦ εὐρυκρείοντος Ἀγαμέμνονος καὶ τοῦ καρτεροθύμου καὶ εὐγενοῦς Διομήδους τὸν κατὰ τῆς Ἀσίας πόλεμον ἐκδικούσα τὴν ὕβριν τοῦ Πάριδος. Ἀρχεται δὲ νέα ἀνάπτυξις τοῦ Ἀργείου κράτους ὑπὸ τὴν γλυκεῖαν βασιλείαν τῶν Πελοπιδῶν. Ὀλόκληρος ὁ Ὀμηρικὸς πολιτισμὸς ἀντιπροσωπεύεται διὰ τῆς πλουσίας ταύτης οἰκογενείας τῆς εἰρηνικῶς ἐγκατασταθείσης ἐν τῇ πεδιάδι τοῦ Ἀργους. Τὰ Ὀμηρικὰ ἔπη εἶνε τὰ ἀκραιφνέστερα σχόλια τοῦ ἀναπτυχθέντος ἥδη καὶ προαχθέντος πολιτισμοῦ συμπίσεως μὲν τῆς Ἑλλάδος, ἰδίως ὅμως τοῦ Ἀργους, ὅπερ ἀνεδείχθη μητρόπολις αὐτῆς. Οἱ ἥρωες τοῦ Ἀργους καρτερικῶς καὶ ἀνδρείως ἐπὶ δεκαετηρίδα ἀγωνισθέντες κατέρριψαν τὸ ὑπερήφανον Ἴλιον, δὲν ἦσαν ὅμως εὐτυχεῖς, ὥς οἱ ἐκστρατεύσαντες κατὰ Θηβῶν, διότι ἐπανελθόντες οἴκαδε, ἀντὶ νὰ τύχωσι τῆς προσηκούσης περιποιήσεως, ὁ μὲν Ἀγαμέμνων ἐδολοφονήθη, ὁ δὲ Διομήδης εὐρὼν τὸν οἶκον τεταραγμένον διὰ τὴν ἀπιστίαν τῆς ἐαυτοῦ συζύγου κατέφυγεν εἰς Ἰταλίαν, ἐνθα ἵδρυσε πολλὰς ἀποικίας, ἄλλοι δὲ ἥρωες ἀκολουθοῦμενοι ὑπὸ πολλῶν Ἀργείων κατασπαρέντες πολλαχού ἐγένοντο οἰκισταὶ πόλεων ἀκμαϊοτάτων.

Μετὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ἡ βασιλεία τῶν Πελοπιδῶν ἐσβέσθη, ἡ ἔδρα τοῦ βασιλείου μετετοπίσθη ἐκ Μυκηνῶν εἰς Ἀργος. Μετ' ολίγον Ἑλληνικὸς κορμὸς δι' ἰσχυρᾶς ἐπιδρομῆς ἀντιποιοῦμενος ὡς ἀπόγονος

τοῦ Ἡρακλέους κληρονομικά δικαιώματα κατέλαβε τὸ Ἄργος. Τῆς σημαντικωτάτης ταύτης ἀποδημίας τῆς γνωστῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα «κάθοδος τῶν Ἡρακλειδῶν» ἀρχηγὸς εἶνε ὁ Τῆμενος. Οἱ Ἀσφριεῖς οὗτοι ἐγκατασταθέντες ἐν Ἄργει ἐγένοντο ἀφορμὴ ἀναμορφώσεως φιλικῆς τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων, ἐνετύπωσαν δὲ ἐπὶ τῆς νέας πατρίδος τὸν χαρακτήρα τῆς ἑαυτῶν φυλῆς. Τὸ Ἄργος ἐκνευρισθὲν ἐκ τῶν μυριονέκρων μαχῶν τῆς Τροίας καὶ γυμνωθὲν τῶν ἀνδρείων ἡρώων δὲν ἀντέταξε μὲν ἐπαρκεῖς δυνάμεις κατὰ τοῦ πολεμικοῦ λαοῦ τοῦ Ἀσφρικοῦ, δὲν παρεδόθη ὅμως ἄνευ πολλοῦ καὶ πεισματοῦδους ἀγῶνος. Γενόμενος κύριος τοῦ Ἄργους ὁ Τῆμενος καθυπέταξε κατὰ μικρὸν ἀπάσας τὰς Ἀργολικὰς πόλεις, αἵτινες ἀπετέλουν μὲν ἀνεξάρτητα κράτη, ἀλλ' ἀνεγνώριζον μητρόπολιν τὸ Ἄργος. Πᾶσα δὲ ἡ μέγχι Μαλέα ἡπειρος καὶ τὰ Κυθήρα καὶ αἱ νῆσοι αἱ μετὰ τὸν Κυθήρων καὶ Αἰγίνης ἦσαν ὑποτεταγμέναι ὑπὸ τὸ νέον κράτος τῶν Ἀργείων (Ηρόδ. Ι, 82). Ὁ Τῆμενος, ἂν ἔζη, ἴσως θὰ κατώρθουε τὰς πέριξ ταύτας χώρας νὰ συσφίγῃ στενότερον περὶ μίαν καὶ νὰ εἰσαγάγῃ κοινὴν νομοθεσίαν. Ἀλλ' ἀπέθανε προῶτως δολοφονηθεὶς ὑπὸ τῶν υἱῶν αὐτοῦ. Οἱ διάδοχοι ἀνίκανοι ὄντες δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀναποκριθῶσιν εἰς τὰς ἀξιώσεις τοῦ ἀρτιγενοῦς καὶ πολυμεροῦς τούτου κράτους. Ὁ Φεῖδων ὅμως ἀπόγονος τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας τῶν Τημενιδῶν ὑπερβαλὼν πάντα τοὺς συγχρόνους κατὰ τὴν δύναμιν, μεγαλοπράγμων δὲ καὶ μεγαλεπήβολος ὢν περὶ τὰ μέσα τῆς ὀγδόης ἑκατονταετηρίδος διαπηδήσας πάντα τοὺς κωλυτικούς φραγμούς, δι' ὧν περιορίσθη ἡ βασιλικὴ ἐξουσία ἐπὶ τῶν προηγουμένων βασιλέων, ἐγένετο δεσπότης καὶ τύραννος τοῦ Ἄργους. Ὁ Φεῖδων ἦτο ἐκ τῶν μεγάλων ἀνδρῶν τῆς Ἑλλάδος· οὗτος, ἀφοῦ ἀποκατέστησε τὴν ἐνότητα τοῦ κράτους, διεκήρυξεν ἀντίθετον πρὸς τὴν Σπάρτην πολιτικὴν· ἀντὶ νὰ συγκεντρώσῃ τὸν βίον καὶ τὴν δρᾶσιν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, ὥς ἐπραττεν ὁ Λυκοῦργος ἐν Σπάρτῃ, ἐξήπλωσε καὶ ἐξέτεινεν αὐτὸν εἰς τὰ ἔξω. Ἀντὶ νὰ χωρίζωνται εἰς τάξεις οἱ πολῖται, ὥς ἐν Σπάρτῃ, ἀπῆλθον τῶν αὐτῶν δικαιωμάτων καὶ προνομίων. Τὸ ἐμπόριον ἀπέκτησε τὴν ἑαυτοῦ ἐλευθερίαν, δὲν περιορίσθη ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς Ἀργολίδος. Διὰ σώφρονος δὲ καὶ συνετῆς διοικήσεως ἐδραιωθεὶς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ἐπεξέτεινε τὴν ἡγεμονίαν αὐτοῦ οὐ μόνον ἐπὶ τῆς γείτονος πόλεως τῆς Κορίνθου ἀλλὰ καὶ ἐφ' ὅλοκληρου τῆς Χερσοννήσου, ἀπῆλθε δὲ πρὸς τοῦτοις τὸ δικαίωμα νὰ

προεδρεύη τοῦ Ὀλυμπιακοῦ ἀγῶνος καὶ πάντων τῶν ἀγῶνων καὶ πανηγύρεων τῶν ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους ἰδρυθεισῶν. Ὁ Φεῖδων εἶνε ὁ πρῶτος τῶν Ἑλλήνων, ὅστις ἔκοψε χαλκοῦν καὶ ἀργυροῦν νόμισμα καὶ ὥρισε τὰ μέτρα καὶ σταθμὰ ἐπικρατήσαντα καὶ ἐξαπλωθέντα πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος. Ἐπὶ τούτου τὸ Ἄργος ἔφθασεν εἰς τὸ ὕψιστον σημεῖον τῆς ἀκμῆς καὶ δυνάμεως, διότι καὶ τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία καὶ ἡ τέχνη προήχθησαν μεγάλως. Ἄν σφάλλει τις, ἂν παραβάλλῃ τὴν ἐπὶ Φεῖδωνος ἀκμὴν τῆς πόλεως πρὸς τὴν τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ Περικλέους. Οὕτω τὸ Ἄργος καταστὰν ἡ δεσπόζουσα δύναμις ἐν Πελοποννήσῳ ἐξήγειρε τὴν ἀγανάκτησιν τῆς Σπάρτης, ἣτις φρουμένη ἦδη καὶ περὶ τῆς ἰδίας ἀσφαλείας ἐξεστράτευσε κατὰ τοῦ Ἀργους μετὰ τῶν συμμάχων ἀλλ' ἐνίκηθη ἐν Τρῑαῖς. Ἐντεῦθεν ἤρξαντο πολυετεῖς καὶ αἱματηροὶ πόλεμοι τῶν Ἀργείων καὶ Σπαρτιατῶν ὀνόματι μὲν περὶ τῶν Κυνουριακῶν ὁρίων, πράγματι ὅμως περὶ τῶν πρωτείων τῆς ἡγεμονίας. Ἀποθανόντος ὅμως τοῦ Φεῖδωνος βλέπομεν βραδύτερον μετὰ τοὺς Μεσσηνιακοὺς πολέμους τοὺς Σπαρτιάτας ἐπιτιθεμένους κατὰ τῶν Ἀργείων καὶ τὰς πρότερον ἐξαρτωμένας πόλεις τεινούσας εἰς αὐτονομίαν καὶ ἐλευθερίαν. Ἐν γένει δὲ μετὰ τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς συνεξέλειπεν ἡ μεγάλη ἰσχὺς τοῦ κράτους ἡ Θυρεάτις περιέπεσεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Λακεδαιμονίων, κατὰ μικρὸν δὲ ἡ Κόρινθος, ἡ Σικυῶν, ὁ Φλιοῦς, ἡ Ἐπίδαυρος, Τροιζήν, Ἑρμιόνη ἀποστατήσασαι τῶν Ἀργείων συνεμάχησαν μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. Οἱ Ἀργεῖοι ὅμως, ἂν καὶ δὲν ἡδυνήθησαν νὰ διατηρήσωσι τὸ γόητρον τῆς κυριαρχίας αὐτῶν. ἂν καὶ ἀπώλεσαν τὴν δυτικὴν παραλίαν τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, ἂν καὶ ἐν τῷ ἄλλῳ τοῦ Ἀργου κατεκάησαν ὑπὸ τοῦ Κλεομένους πλέον τῶν ἑξήκοντα ἀνδρῶν ὀπλιτῶν, οὐδέποτε ὅμως ἀνεγνώρισαν τὴν κυριαρχίαν τῆς Σπάρτης ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἀναμνήσεων οἰστρογητούμενοι ἐξηκολούθουν μετ' ἐπιμονῆς ἀντιποιοῦμενοι τὴν ἡγεμονίαν τῆς Πελοποννήσου. Ὁ Κλεομενικός πόλεμος θανατώσας τὸ μέγιστον τῶν δυνάμενων νὰ φέρωσιν ὅπλα παρέλυσεν τὴν ἐσωτερικὴν καὶ ἐξωτερικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Ἀργείου κράτους. Καὶ ἀληθῶς μὲν μετ' ὀλίγον χρόνον τὸ Ἄργος ἀνέλαβε τὴν προτέραν ἰσχὺν αὐτοῦ καὶ δύνανται ἀνδρωθέντων τῶν υἱῶν τῶν φονευθέντων, ἐνσωματώσαν δὲ τοὺς κατοίκους τῶν πέριξ κοινοτήτων ἀποκατεστάθη νέα πόλις μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος καὶ ἀνεδείχθη πάλιν πρωτεύουσα τῆς Ἀρ-

γολίδος, δὲν μετέσχεν ὅμως τῶν Περσικῶν πολέμων, διότι διὰ τῆς σοφῶς διατηρουμένης ἡσυχίας καὶ ἀναπαύσεως ἐπεθύμει νὰ ἐκδικήσῃ τὴν ὕβριν τοῦ Κλεομένους καὶ νὰ νικῇ τὰ ἀπολεσθέντα αὐτοῦ δικαιώματα. Μετὰ τὰ Περσικὰ ἀναρρώσαντες ὅπως οὖν ἐτιμώρησαν οἰκτρῶς τὰς πρώην ὑπηκόους πόλεις, ἰδίως δὲ τὰς πολυχρῶσους Μυκήνας καὶ τὴν Τίρυνθον, διότι αὗται ἐπωφελοῦμεναι τὴν ἀτυχίαν τῆς κυριαρχοῦ πόλεως μετέσχον τοῦ κοινοῦ πολέμου κατὰ Περσῶν ὡς αὐτόνομοι καὶ ἀνεξάρτητοι. Μετὰ τοῦτο συμμαχήσαντες μετὰ τῶν Ἀθηναίων συνεπολέμησαν κατὰ τῆς Σπάρτης ἐν τῇ περὶ Τάναγραν ἀτυχεῖ ἐκείνῃ μάχῃ τῷ 457 π. Χ. Καὶ ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ὅτε ἡ Ἑλλὰς διηρέθη εἰς δύο μεγάλα στρατόπεδα, τὸ Ἄργος ἐβάδισε τὴν αὐτὴν ὁδόν, οἷαν καὶ ἐπὶ τῶν Περσικῶν, διέμεινε δηλ. οὐδέτερον, διότι ἤθελεν ἐντελῶς νὰ ναναλάβῃ ἐκ τῆς καταπτώσεως, εἰς ἣν περιῆλθεν ἐσχάτως ἕνεκα τῶν πολεμικῶν ἀτυχημάτων καὶ τῆς ἐπαναστάσεως τῶν δούλων. Οὕτω λοιπὸν διὰ τῆς ἐπιτηδείας πολιτικῆς, διὰ τῆς μακρῆς ἡσυχίας, διὰ τοῦ πλούτου καὶ τοῦ πληθυσμοῦ καὶ διὰ τοῦ ἐμπορίου κατασταθὲν τὸ ἰσχυρότερον κράτος ἐν Ἑλλάδι περιέμενε ἐννοικὴν εὐκαιρίαν, ἵνα διεκδικήσῃ τὰ ἡγεμονικὰ αὐτοῦ δικαιώματα. Ἡ εὐκαιρία αὕτη δὲν ἐβράδυνε νὰ ἔλθῃ. Ὅτε μετὰ τὴν περὶ Ἀμφίπολιν μάχην ὁ Νικίας ὑπερισχύσας συνωμολόγησε μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων πεντηκονταετείς σπονδὰς, οἱ Πελοποννήσιοι ἀνησύχησαν φοβούμενοι, μήπως ὑποδουλωθῶσιν ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν διὰ τῆς βοηθείας τῶν Ἀθηναίων. Εὐθύς λοιπὸν ἐστράφησαν πρὸς τὸ Ἄργος, πρὸς τὴν πόλιν ἐκείνην, ἣτις περιβεβλημένη ὑπὸ λαμπρότητος καὶ φήμης ἐκ τῆς ἀρχαιότητος, ἐχθρικώτατα δὲ διακειμένη πρὸς τὴν Σπάρτην ἦτο πρόθυμος νὰ ναναλάβῃ τὸν ἀγῶνα. Τὸ Ἄργος υἱοθέτησε ἀσμένως τὴν κοινὴν δυσαρέσκειαν τῶν συμμάχων, διότι ἤλπισεν, ὅτι ἤδη εἶνε καιρὸς νὰ πραγματοποιήσῃ τὰς περὶ ἡγεμονίας ἀξιώσεις αὐτοῦ. Εἴτα πάλιν τῶν πραγμάτων μεταβληθέντων συνήφθη συμμαχία Ἀργείων, Ἀθηναίων, Μαντινέων καὶ Ἠλείων κατὰ Σπαρτιατῶν, ἀλλ' ἕνεκα ποικίλων ἐσωτερικῶν διενέξεων καὶ πολιτικῶν μεταβολῶν τὸ Ἄργος δὲν ἠδυνήθη νὰ καταρρίψῃ τὸ οἰκοδόμημα τῆς Σπαρτιατικῆς κυριαρχίας, ἣτις τοσοῦτον κατίσχυσεν ὥστε ἐξετάθη μέχρις αὐτοῦ τοῦ Ἀργους καὶ ἴδρυσεν ὀλιγαρχικὴν διοίκησιν κατορθώσασαν νὰ διαλύσῃ τὴν μετὰ τῶν Ἀθηναίων συμμαχίαν, Ἀλλ' ὀλιγαρχίαι διὰ τῆς βίας

ἐγκαθιστάμεναι ἐπὶ τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν ὀλίγον χρόνον διαρκούσιν. Ἡ δυσαρέσκεια καὶ ἡ ὀργή ἀξαναομένη διὰ τῆς αὐθάδους καὶ ὑπερηφάνου συμπεριφορᾶς τῶν ὀλιγαρχικῶν ἐκορυφώθη τοσοῦτον, ὥστε ἡμέραν τινὰ ὁ λαὸς κατέσφαξε τοὺς πρωταίτους τῶν κακῶν, διέσωσε τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτοῦ καὶ συνεμάχησε μετὰ τῶν Ἀθηναίων τῷ 417 π. Χ. Ἐξ εὐγνωμοσύνης δὲ πρὸς αὐτοὺς, οἵτινες κατὰ τοὺς τελευταίους πολέμους ἦσαν φίλοι καὶ σύμμαχοι, μετέσχον ὑπὲρ αὐτῶν τῆς κατὰ Σικελίαν ἐκστρατείας καὶ πρὸ τῆς Μιλήτου τῷ 412 π. Χ. εἶτα δ' ἐβοήθησαν αὐτοὺς ἐκστρατεύσαντας κατὰ τῶν πόλεων ἐκείνων, αἵτινες ἀπεστάτησαν μετὰ τὴν ἀποτυχίαν ἐν Σικελίᾳ. Τέλος ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος κατέπαυσεν. Ἡ ἤτις τῶν Ἀθηνῶν βαθύτατα ἐπληξεν τοὺς Ἀργεῖους. Ἀν ἐνίκων αἱ Ἀθηναίαι, τὸ Ἄργος οὐ μόνον θὰ ἀπηλλάσσετο τῆς ἀπειλητικῆς ἰσχύος τῆς Σπάρτης, ἀλλὰ καὶ θὰ ἐξεπλήρου τοὺς παναρχαίους πόθους καὶ θὰ ὑποῦτο κυρίαρχος δύναμις ἐν Πελοποννήσῳ. Ἀλλὰ νικηθέντων τῶν Ἀθηναίων ἴστατο ἡ Σπάρτη εἰς τὸ ἀνώτατον ὕψος τῆς δόξης καταστὰς κυρίαρχος τῆς Ἑλλάδος. Τὸ Ἄργος νῦν εὐρισκόμενον ἄνευ συμμάχων ἐφοβεῖτο μήπως τιμωρηθῇ διὰ τὴν διαρκῆ ἔχθραν, διὰ τὴν συμμετοχὴν κατὰ τοὺς τελευταίους πολέμους ὑπὲρ τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἔτρεμε μήπως ἀπολέσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν αὐτοῦ καὶ κατασταθῇ ταπεινὸς θεράπων καὶ δοῦλος τῆς Σπαρτιατικῆς πολιτικῆς. Φυσικὸν λοιπὸν ἦτο νὰ διάκηται ἤδη εὐνοϊκῶς πρὸς τὴν Σπάρτην. Ἀλλ' ὅσῳ ἡ Σπάρτη ἀνῆρχετο εἰς ὕψος δόξης καὶ ἰσχύος, τοσοῦτῳ τὸ Ἄργος ἦτο διαπυρότερον εἰς τὸ κατ' αὐτῆς μῖσος. Ὅτε οἱ τριάκοντα τύραννοι οἱ ἐγκατασταθέντες ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν ἀπανθρώπως ἐφέροντο πρὸς τοὺς ὑποτεταγμένους, καὶ αἱ περικείμεναι πόλεις Μέραρα, Θήβαι, Χαλκίς ἐπληροῦντο φυγάδων Ἀθηναίων, οἱ Σπαρτιάται τῇ προτροπῇ τῶν τριάκοντα διὰ ψηφίσματος ἀπηγόρευσαν ἐπὶ ζημίᾳ πέντε ταλάντων νὰ δέχωνται αἱ πόλεις τοὺς ἀτυχεῖς φυγάδας. Ἐνθ' δὲ αὗται ἐκ φόβου συνεμορφοῦντο πρὸς τὴν ἀπάνθρωπον ταύτην καὶ τραχεῖαν προσταγὴν, μόνον τὸ Ἄργος ἀνταχθὲν ἐπιμόνως κατὰ τῆς Σπαρτιατικῆς ὀργῆς ὑπεδέχθη φιλανθρωπῶς τούτους. Ὅτε δὲ πρέσβεις ἐλθόντες εἰς Ἄργος ἀπήτουν τὴν παράδοσιν τῶν ἀτυχῶν τούτων ἀνδρῶν, οἱ Ἀργεῖοι κατὰ τὸν Δημοσθένην (περὶ ἐλευθ. Ῥοδ. 197) «χώραν ὅμορον οἰκοῦντες τῇ

Λακεδαιμόνιοι, ὁρῶντες ἐκείνους (Λακεδαιμονίους) γῆς καὶ θαλάσσης ἄρχοντας, οὐκ ἀπώκνησαν οὐδ' ἐφοβήθησαν εὐνοϊκῶς ἡμῖν ἔχοντες φανῆναι ἀλλὰ καὶ πρέσβεις ἐλθόντας ἐκ Λακεδαιμόνος, ὡς φασιν, ἐξαιτήσοντάς τινας τῶν φυγᾶδων ἐληψίσαντο, εἴαν μὴ πρὸς ἡλίου δύντος ἀπαλλάττωνται, πολέμιους κρίνειν». Τίς δὲν θαυμάζει ἀληθῶς τὸ σθένος καὶ τὴν εὐγένειαν τοῦ χαρακτήρος τοῦ Ἀργείου λαοῦ; Ἐπειδὴ δὲ ἡ Σπάρτη μόνη ὑπὲρ ἑαυτῆς ἀντεποιήθη τοὺς καρποὺς τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, οἱ σύμμαχοι ἐξεδήλωσαν μὲν τὴν ἑαυτῶν δυσαρέσκειαν, ἀλλ' ἐκ φόβου ὑπέκυψαν ὑπὸ τὸ βάρος αὐτῆς. Τὸ Ἄργος μόνον περιέμενεν εὐκαιρίαν διὰ νὰ ἐκμεταλλευθῇ τὸ ὑπολανθάνον μῖσος τῶν Ἑλλήνων κατ' αὐτῆς· ἥρκει δὲ μικρὸς τις ἐρεθισμὸς νὰ συνενώσῃ τοὺτους. Ἴδου δὲ ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας ἐπεμψεν εἰς Ἑλλάδα τὸν Τιμοκράτην Ῥόδιον μετὰ πεντήκοντα ταλάντων, ὅπως συνάψῃ συμμαχίαν κατὰ τῆς Σπάρτης καὶ οὕτως ἐξαναγκάσῃ τὸν βασιλεῖα Ἀγησίλαον νὰ ἐπανέλθῃ οὐκαδε. Τὸ Περσικὸν χρυσίον συνήνωσε τὰς ἐχθρικῶς διακειμένας πόλεις οὕτως ὥστε Ἀθηναῖοι, Κορίνθιοι, Θηβαῖοι, Ἀργεῖοι συμμαχήσαντες ἐκήρυξαν πόλεμον κατὰ τῆς Σπάρτης τὸν λεγόμενον Κορινθιακόν, καὶ ἀπεφάσισαν νὰ καταλύσωσι τὴν ἡγεμονίαν αὐτῆς 395—387 π. Χ.). Διαρκοῦντος τοῦ πολέμου τούτου ἐπέδραμε κατὰ τῆς Ἀργείας χῶρας ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Ἀγησίπολις, ἀλλ' ἐνίκηθη ὑπὸ τῶν Ἀργείων παρὰ τὴν Οἰνόην. Οὕτω δὲ τὸ Ἄργος πάλιν ἐφθασεν εἰς μεγάλην δύναμιν καὶ ἐπεξέτεινε τὰ ὅρια αὐτοῦ. Μετὰ πολλὰς μάχας βλέποντες οἱ Λακεδαιμόνιοι τὸ κράτος αὐτῶν καταλυόμενον συνήψαν μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν τὴν γνωστὴν ἐκείνην Ἀνταλκίδειον εἰρήνην, εἰς ἣν προσεχώρησαν ἐκ φόβου οἱ Ἀθηναῖοι καὶ Θηβαῖοι, οἱ Ἀργεῖοι ὅμως ἀνθίσταντο μέχρις ὅτου καὶ οὗτοι κατάκοποι ἐκ τῶν δεινῶν τοῦ πολέμου ἠναγκάσθησαν νὰ ἀποσύρῳσιν ἐκ τῆς Κορίνθου τὰ στρατεύματα αὐτῶν καὶ νὰ νανακαλέσωσιν εἰς τὴν πόλιν τοὺς φυγάδας τοὺς φίλα φρονούντας πρὸς τὴν Σπάρτην. Οὕτω διασπασθείσης τῆς συμμαχίας ταύτης ἀπέτυχον οἱ Ἀργεῖοι τοῦ σκοποῦ αὐτῶν οὐχὶ ἐξ ἰδίων σφαλμάτων ἀλλ' ἐκ τῆς ἀπιστίας καὶ τοῦ φόβου τῶν συμμάχων. Ἡ εἰρήνη ἐπανῆλθεν οὐχὶ ὁμοῦ καὶ ἡ ἡσυχία. Τὸ Ἄργος ἐπανειλημμένως ἐνεπλάκη εἰς τὰς ταραχὰς τῆς Πελοποννήσου ὑποστηρίζον τοὺς δημοκρατικούς ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς πόλεσι κα-

ταπιεζομένους ὑπὸ τῶν ὀλιγαρχικῶν. Κατὰ τοῦτου τὸν χρόνον τὸ Ἄργος ἦτο ἄσυλον καὶ καταφύγιον, ὡς ἡ Γένουα, τῶν ἐξοριζομένων διὰ τὰ φιλελευθέρᾳ αὐτῶν φρονήματα. Ἄν τὸ Ἄργος δὲν ὑπεστήριζε τὸ δημοκρατικὸν στοιχεῖον, πανταχοῦ θὰ ἐπεκράτει τὸ ὀλιγαρχικὸν πολίτευμα τῆς Σπάρτης. Ἐπιμόνως τὸ Ἄργος κατεπολέμησεν ἀνέκαθεν τὰς ὀλιγαρχικὰς προθέσεις τῆς ἀντιζήλου πόλεως, ὑπὸ τὴν δημοκρατικὴν σημαίαν αὐτοῦ ἐστεγάζοντο οἱ δημοκρατικοὶ τῆς Μαντινείας, τοῦ Φλιοῦντος, τῆς Κορίνθου, ὑποστηριζόμενοι δὲ ὑπὸ τοῦ Ἄργους ἐπανήρχοντο μετὰ νικηφόρους ἀγῶνας εἰς τὰς πατρίδας αὐτῶν καὶ κατέλυνον τὰς ὀλιγαρχίας. Οὐδὲν ἄλλο κράτος οὐδ' αὐτοὶ οἱ Ἀθηναῖοι ὑπεστήριξε τὴν δημοκρατίαν ὡς τὸ Ἄργος, ὅπερ ἐκ παλαιολαϊκῶν χρόνων ἠγάπησε τὴν αὐτονομίαν καὶ ἐλευθερίαν, ὡς ὁ Πaus. 2, 19, 2 λέγει « Ἀργεῖοι δέ, ὅτε ἰσχυροῖαν καὶ τὸ αὐτόνομον ἀγαπῶντες ἐκ παλαιολαϊκῶν, τὰ τῆς ἐξουσίας τῶν βασιλέων ἐς ἐλάχιστον προήγαγον ». Τὸ Ἄργος ἦτο ὁ θεματοφύλαξ τῶν δημοκρατικῶν ἰδεῶν, ἐξηγόρασεν ὁμῶς τὰς φιλελευθέρους ταύτας διαθέσεις διὰ τοῦ αἵματος τῶν ἰδίων πολιτῶν. Οἱ δημοκρατικοὶ ἐξορίστοι ἐκ τῶν διαφόρων πόλεων συσσωρευθέντες ἐν Ἀργεὶ καὶ ἐνωθέντες μετὰ τῶν ὁμοφρόνων ἐνταῦθα Ἀργείων παρῴξυνον τὸ πλῆθος κατὰ τῶν ὀλιγαρχικῶν, οἵτινες πανταχοῦθεν πιεζόμενοι συνώμοσαν διὰ τῆς βίας νὰ καταλύσωσι τὴν δημοκρατίαν. Οὕτω δὲ δέκα ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη μετὰ τὴν Ἀντακίδειον εἰρήνην (370 π. Χ.) ἐξεργάγη ἐν Ἀργεὶ δεινὸς ἐμφύλιος πόλεμος, καθ' ὃν ἐκ τῶν συνωμοτῶν ἄλλοι ἐξωρίζοντο, ἄλλοι ἀποφεύγοντες ὁμοίαν τύχην ἤτοχειρίζοντο, ἄλλων αἱ περιουσίαι ἐδημεύοντο, χίλιοι δὲ διακόσιοι πολῖται ἐφονεύθησαν διὰ ῥάβδων (στυταλισμός). Περὶ τῆς φρεβερᾶς ταύτης στάσεως ὁ Αἰδωρος (15, 58) λέγει « ἐν τῇ πόλει τῶν Ἀργείων ἐγένετο στάσις καὶ φόβος τοσοῦτος, ὅσος παρ' ἑτέροις τῶν Ἑλλήνων μνημονεύεται γεγονέναι ». Μετὰ τὰς ταραχὰς ταύτας νικηθέντων τῶν Λακεδαιμονίων ἐν Λεύκτροις ὑπὸ τοῦ Ἐπαμεινώνδου τῷ 371, οἱ Ἀρκάδες, Μαντινεῖς, βοηθούμενοι ὑπὸ τῶν Ἀργείων ἀπεστάτησαν τῆς συμμαχίας αὐτῶν. Τῇ προτροπῇ δὲ τῶν Ἀργείων ἰδίως ὁ Ἐπαμεινώνδας εἰσέλασεν εἰς τὴν Πελοπόννησον διανοούμενος νὰ καταλύσῃ τὸ Σπαρτιατικὸν κράτος. Μὴ ἀρκούμενοι δὲ εἰς ταῦτα οἱ Ἀργεῖοι ἀλλὰ θέλοντες δεινότερον νὰ προσβάλλωσι τὴν Σπάρτην συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνίδρυσιν τῆς Μεσσήνης γειτονικῆς καὶ ἐχθρᾶς πρὸς

τοὺς Λακεδαιμονίους πόλεως. Οὕτω καταπεσοῦσης τῆς Σπαρτιατικῆς ἰσχύος ἐθριάμβευσε τὸ Ἄργος, ἐπανήγαγε τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα εἰς τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις καὶ κατέλυσε τὸ ὀλιγαρχικόν. Ἐφθασε δὲ ἤδη ἡ 12 Ἰουνίου τοῦ 362, ὅτε οἱ Ἀργεῖοι μετὰ τῶν Θηβαίων, Τεγεατῶν, Μεσσηνίων, καὶ Σικυωνίων ὁδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ Ἐπαμεινώνδου ἐπολέμησαν ἐν Μαντινείᾳ τὸν γνωστὸν πόλεμον, καθ' ὃν ἔπεσε μὲν ὁ Ἐπαμεινώνδας, ἀλλ' ἡ Σπαρτιατικὴ ἰσχύς ἐν Ἀρκαδίᾳ καθηρέθη, ἡ Μεσσήνη ἐγένετο ἀνεξάρτητος, ἡ Πελοπόννησος ἐδημοκρατήθη. Ταῦτα πάντα ἦσαν κατόρθωτα τῶν Ἀργείων. Ὁ Ἐπαμεινώνδας, οὗ δὲν θέλομεν νὰ ἐλαττώσωμεν τὸ μεγαλεῖον, δὲν ἐπέφερε τὴν πτώσιν τῆς δυνάμεως τῆς Σπάρτης ἀλλὰ τὸ Ἄργος. Οἱ μεγάλοι ἄνδρες εἶνε οἱ φορεῖς τῆς ἑαυτῶν ἐποχῆς. Τὸ Ἄργος ἦτο ἡ μόνη πόλις, ἣτις διέδωκε τὴν δημοκρατίαν, ἐφ' ἣς στηριζόμενος ὁ Θηβαῖος στρατηγὸς κατέβαλε τὴν Σπάρτην. Τὸ Ἄργος ἦτο ἡ μόνη πόλις, ἣτις διὰ τῶν συχνῶν πολέμων ἐξενέδρισε καὶ ἠλάττωσε τὰς Σπαρτιατικὰς δυνάμεις καὶ ὑπεξέκαυσε τὸ μῖσος τῶν Πελοποννησιακῶν πόλεων κατ' αὐτῆς. Δέκα ἔτη μετὰ τὴν ἐν Μαντινείᾳ μάχην θέλουσα ἡ Σπάρτη νάνυκτῆσθαι τὴν κυριαρχίαν ἐπὶ τῆς Χερσονήσου ἐξεστράτευσεν ὑπὸ τὸν Ἀρχίδαμον κατὰ τῆς Μεγαλοπόλεως. Μάτην οἱ Μεγαλοπολίται ἐξήτησαν τὴν βοήθειαν τῶν Ἀθηναίων, μάτην ὁ Δημοσθένης διὰ τῆς ῥητορικῆς αὐτοῦ δυνάμεως ὑπεστήριξε τὴν αἴτησιν ταύτην. Οἱ Ἀθηναῖοι ἔμειναν οὐδέτεροι. Τὸ Ἄργος πάλιν μετὰ τῶν Μεσσηνίων καὶ Σικυωνίων ἔσπευσεν εἰς βοήθειαν τῶν ἀπειλουμένων, ἐνίκησε τὸν στρατηγὸν τῶν Σπαρτιατῶν Ἀνάξανδρον παρὰ τὴν Τελοφύσσαν καὶ συνέλαβεν αὐτὸν αἰχμάλωτον, ἠνάγκασε δὲ τοὺς ἀγερώχους ἐπιδρομεῖς νὰ συγᾶψωσιν εἰρήνην μετὰ τῆς Μεγαλοπόλεως. Ἡ πόλις τοῦ Ἀγαμέμνονος τῷ 344 παρέσχε βοήθητικὸν στράτευμα τριῶν χιλιάδων ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Νικόστρατον πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Περσίας Ἀρταξέρξην ὧχον πολεμοῦντα κατὰ τῆς Αἰγύπτου. Οἱ Ἀργεῖοι τόσῳ γενναίως ἐπολέμησαν, ὥστε τὸν ἀρχηγὸν τῶν Αἰγυπτίων Κλίσιαν ἐφόνευσαν μετὰ 5,000 ἀνδρῶν, ἐπανῆλθον δὲ οἰκαδε τιμηθέντες ὑπὸ τοῦ βασιλέως δι' ἀξιολόγων δωρεῶν.

Ἀφοῦ ἡ δόξα καὶ τὸ κλέος τῶν Θηβῶν κατέπεσεν, ἀποθανόντος τοῦ Ἐπαμεινώνδου, οἱ Ἀργεῖοι διασώζοντες τὸ πατροπαράδοτον μῖσος κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν καὶ θέλοντες νὰ πραγματώσωσι τοὺς ἑαυτῶν πόθους ἀνεξήτησαν ἄλλον σύμμαχον τὸν Φίλιππον βασιλέα τῆς

Μακεδονίας. Φυσικὸν ἦτο πρὸς τοῦτον νὰ στραφῶσι καὶ διότι, ἐκνευρισμένης τῆς Ἑλλάδος, οὗτος μόνος εἶχεν ἰσχὺν καὶ δυνάμιν καὶ διότι αὐτοὶ ἐθεωροῦντο ἰδρυταὶ τοῦ Μακεδονικοῦ κράτους καὶ συγγενεῖς τῶν βασιλέων αὐτοῦ. Ἐν οἰκείῳ τόπῳ περὶ ἀποικιῶν διὰ μακρῶν θὰ ἀποδείξωμεν τὴν συγγένειαν τοῦ Μακεδονικοῦ καὶ Ἀργεῖου κράτους, περιοριζόμεθα δὲ νῦν μόνον νὰναφέρωμεν, ὅτι καὶ ὁ Ἡρόδοτος παραδέχεται τοῦτο λέγων (E, 22) «Ἕλληνας δὲ εἶναι τούτους τοὺς ἀπὸ Περδίκκew γεγονότας, κατὰ περ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτὸς τε οὕτω τυγχάνω ἐπιστάμενος, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὀπισθε λόγοις ἀποδέξω ὥς εἰσὶ Ἕλληνες, πρὸς δὲ καὶ οἱ τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ διέποντες ἀγῶνα Ἕλληνοδίκαι οὕτω ἔγνωσαν εἶναι. Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀεθλεύειν ἐλομένου καὶ καταβάντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ ἀντιθευσόμενοι Ἑλλήνων ἐξεργόν μιν, φάμενοι οὐ βαρβάρων ἀγωνιστέων εἶναι τὸν ἀγῶνα ἀλλὰ Ἑλλήνων. Ἀλέξανδρος δὲ ἐπειδὴ ἀπέδεξε ὥς εἶπ Ἀργεῖος, ἐκρίθη τε εἶναι Ἕλληνα καὶ ἀγωνιζόμενος στάδιον συνεξέπιπτε τῷ πρώτῳ». Τοῦτον λοιπὸν οἱ Ἀργεῖοι μετὰ τῶν Μεγαλοπολιτῶν καὶ Μεσσηνίων προσεκάλεσαν νὰ ἐπέλθῃ κατὰ τῆς Σπάρτης, ὅπως περικόψῃ τὰς ἀξιώσεις αὐτῆς περὶ τῆς ἡγεμονίας. Ἐλθὼν δὲ ὁ φίλαρχος οὗτος ἡγεμὼν τῷ 338—337 καὶ νικήσας τοὺς Λακεδαιμονίους ἠνάγκασε νὰποστῶσι πάσης ἀξιώσεως ἐπὶ τῶν πραγμάτων τῆς Μεσσηνίας, Ἀρκαδίας καὶ Ἀργους, ὥρισεν τὰ ὅρια τῶν κρατῶν τούτων, παρεχώρησε τὴν Θυρεάτιν καὶ ἄπασαν τὴν Κυνουρίαν πρὸς τοὺς Ἀργεῖους, καὶ ἀνεγνώρισεν τὸ Ἄργος ὡς ἀρχαίαν μητρόπολιν τῶν Ἑλλήνων εἰς ἀμοιβὴν τῶν φιλικῶν αἰσθημάτων αὐτῶν. Ἡ μὲν Σπάρτη παρεμβάντος τοῦ Φιλίππου εἰς τὰ πράγματα τῆς Πελοποννήσου ἐξεμηδενίσθη, τὸ δὲ Ἄργος ἐνίκησεν. Καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ὁ υἱὸς τοῦ Φιλίππου περιεποιήθη μεγάλως τοὺς Ἀργεῖους παραλαβὼν πολλοὺς ἐξ αὐτῶν εἰς τὸν κατὰ τῆς Ἀσίας πόλεμον. Ὅτε δὲ ἐκυρίευσεν τὰς Σάρδεας κατέστησεν ἐπιμελητὴν μὲν τὸν Πανσανίαν, φρουρὰν δὲ συγκειμένην ἐξ Ἀργείων. (Ἀρριανὸς I, 17, 8. οὗτοι δὲ οἱ Ἀργεῖοι ἐν Σάρδεσι κατελείφθησαν ἄκραν φυλάττειν). Προχωρῶν δὲ νικηφόρος ἔφθασεν εἰς Μαλλὸν πόλιν κατοικημένην ὑπ' Ἀργείων καὶ ἀφιερωμένην εἰς τὸν προφήτην Ἀμφίλοχον. Προσηνέχθη πρὸς αὐτὴν λίαν φιλανθρωπῶς, ὥς λέγει ὁ Ἀρριανὸς (2, 5, 9) «Ἐντεῦθεν δὲ εἰς Μαλλὸν ἀφίκετο καὶ

Ἀμφιλόχῳ ὅσα ἦρωϊ ἐνήγισε· καὶ στασιάζοντας καταλαβὼν τὴν στάσιν αὐτοῖς κατέπαυσε· καὶ τοὺς φόρους, οὓς βασιλεῖ Δαρεῖω ἀπέφερον, ἀνῆκεν ὅτι Ἀργείων μὲν Μαλλωταὶ ἀποικοὶ ἦσαν, αὐτὸς δὲ ἀπ' Ἀργούς τῶν Ἡρακλειδῶν εἶναι ἡξίου». Ἐγκαταλιπόντες δ' εἶτα τὴν μετὰ τῆς Μακεδονίας φιλίαν κατὰ τὸν Λαμιακὸν πόλεμον (323—322 π. Χ.) ἐτάχθησαν μετὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτῆς. Τασσομένους δ' αὐτοὺς ἔπειτα μετὰ τοῦ Πολυσπέρχοντος ἠνάγκασεν ὁ Κάσσανδρος τῷ 316 π. Χ. νὰ δεχθῶσι Μακεδονικὴν φρουρὰν ὑπὸ τὸν Ἀπολλωνίδην. Ἀλλὰ τὸ ἐπὶ τὸν ἔτος ἀπόντος τούτου ἐν Ἀρκαδίᾳ κληθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀργείων Ἀλέξανδρος ὁ υἱὸς τοῦ Πολυσπέρχοντος ἐμελλε νὰ καταλάβῃ τὴν πόλιν, σπεύσας ὅμως ὁ Ἀπολλωνίδης προκατέλαβεν αὐτὸν καὶ ἔκαυσεν ἐντὸς τοῦ βουλευτηρίου συνεδριάζοντας 500 ἄνδρας τῆς ἐναντίας φατρίας καὶ πολλοὺς ἄλλους ἐφόνευσεν. Οὕτως ἐξηκολούθησαν κατέχοντες τὸ Ἄργος οἱ περὶ τὸν Κάσσανδρον μέχρι τοῦ ἔτους 303 π. Χ. ὅτε οἱ Ἀργεῖοι παρεδόθησαν εἰς Δημήτριον τὸν πολιορκητὴν. Οὕτως ἐφ' ἱκανὰ ἔτη οἱ Ἀργεῖοι ἦσαν ἀπηλλαγμένοι τῆς Μακεδονικῆς φρουρᾶς· ἀλλ' οὐχ ἦρτον ὑπῆρχεν ἐν τῇ πόλει ἐτι ἰσχυρὰ Μακεδονίζουσα μερίς, ἥς ἡ ἰσχύς κατεφάνη ἐν τῇ κατὰ τοῦ Πύρρου εἰς τὴν Πελοπόννησον ἐκστρατείᾳ Ἀντιγόνου τοῦ Γονατᾶ (272 π. Χ.). Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀνემίγησαν ἀξιολόγως εἰς τὰ Ἑλληνικὰ πράγματα. Ὁ Πύρρος ἐξεστράτευσεν κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ κατ' αὐτοῦ ἐπῆλθεν ὁ Γονατᾶς. Αὐτοὶ δὲ πρωτεύοντες πολιταὶ ἐν Ἀργεῖ, ὁ Ἀριστέας καὶ Ἀρίστιππος διήγειραν ἐμφύλιον ταραχὴν· καὶ ὁ μὲν ἦτο ὑπὲρ τοῦ Πύρρου, ὁ δὲ ὑπὲρ τοῦ Ἀντιγόνου. Ὁ Ἀριστέας φίλος ὦν τοῦ δήμου προσεκάλεσεν εἰς τὸ Ἄργος τὸν Πύρρον κατὰ τοῦ Μακεδονικοῦ κόμματος. Ὁ Πύρρος ἀμέσως ὑπήκουσεν εἰς τὴν πρόσκλησιν. Οὕτω δ' ἡ Ἀργεῖα πεδιάς ἔνεκα τῆς ἐριδος τῶν φατριῶν ἐγένετο πάλιν τὸ θέατρον ἰσχυροῦ καὶ ἀξιολόγου πολέμου μεταξὺ τῶν δύο ἰσχυρῶν βασιλέων· ἰσχυροὶ στρατοὶ ἐνταῦθα συνεκρούσθησαν βιαίως καὶ ὁ Πύρρος ἐφανεύθη ἐντὸς αὐτῆς τῆς πόλεως ὑπὸ γράβας τινὸς Ἀργείας διὰ κεράμουν. Ὁ θάνατος τούτου κατέστησε τοὺς Μακεδόνας ἰσχυροτέρους ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος. Οἱ φίλοι τῆς ἐλευθερίας ἐξεδιώχθησαν, Μακεδονικαὶ δὲ φρουραὶ καὶ τύραννοι ὑποστηριζόμενοι ὑπὸ μισθοφορικῶν στρατευμάτων ἐγκατεστάθησαν ἐν Ἑλλάδι καταπιέζοντες τοὺς δημοκρατικούς. Ἐν Ἀργεῖ ὅμως κατὰ τὰ εἰκόσιν ἔτη ἀπὸ τοῦ θα-

νάτου τοῦ Πύρρου οὐδείς τύραννος ἀνεφάνη, ὥς συμπεραίνομεν ἐκ τούτου, ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους τούτους πάλιν τὸ Ἄργος παρείχεν ἄστυλον καὶ βοήθειαν πρὸς τοὺς φεύγοντας πρὸ τῆς θηριωδίας τῶν τυράννων. Καὶ αὐτὸς ὁ Ἄρατος ὁ ἰδρυτῆς καὶ θεμελιωτῆς τοῦ Ἀχαϊκοῦ συνδέσμου ἐνταῦθα κατέφυγε τῷ 264 μετὰ πολλῶν Σικυωνίων φεύγων τὴν σκληρότητα τοῦ τυράννου Ἀβαντίδου. Ἐνταῦθα οὗτος διάπυρον διδαχθεὶς νὰ τρέφῃ μίσος πρὸς τοὺς τυράννους παρεσκεύασε τὸ σχέδιον εἰς ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος αὐτοῦ Σικυωνος. Ἄλλ' ἐπὶ τέλους καὶ τὸ Ἄργος, ὅπερ μέχρι τοῦδε συνετέλει εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἄλλων, ὅπερ συνεχῶς ἦτο ὁ σωτὴρ τῶν φιλελευθέρων καὶ περιεφρούρει τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα, ὑπέκυψε ὑπὸ τὸν ζυγὸν ὠμῶν τυράννων, τοῦ Περιλάου, τοῦ Λαφάου, τοῦ Ἀρχίνου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Ἀριστίππου, τοῦ Ἀγία, τοῦ Ἀριστομάχου δευτέρου μέχρις οὗτου τῷ 229 π. Χ. ὁ μὲν Ἄρατος ἔπεισε τὸν τύραννον Ἀριστόμαχον νὰ καταθέσῃ τὴν ἀρχήν, ὁ δὲ Φιλοποίμην τῷ 206 ἠλευθέρωσεν αὐτὸ τοῦ ἄρπαγος καὶ πλεονέκτου Μαχανίδα. Οἱ Ἀργεῖοι εὐγνωμονοῦντες πρὸς τὸν Μεγαλοπολίτην ὑπεδέχθησαν μετὰ πολλῆς χαρᾶς, ὅτε ἦλθεν κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Νεμείων τελευμένων ἐν Ἀργεῖ. Ἀπαλλαγέντες τοῦ Μαχανίδα περιέπεσον εἰς τοὺς ὄνυχας σκληροτέρου τυράννου, τοῦ Νάβιδος, ὅστις μὴ ἀρκούμενος εἰς ὅσα αὐτὸς κακὰ διέπραξε κατ' αὐτῶν, ἐξέπεμψε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐντείλας νὰ ἐξεύρῃ πόρους χρημάτων· αὕτη ἐλθοῦσα εἰς Ἄργος ὑπερέβη κατὰ τὴν ἀγριότητα τὸν σύζυγον· προσκαλοῦσα τὰς γυναῖκας τῆς πόλεως κατ' ἰδίαν μετεχειρίζετο πᾶν εἶδος βίας μέχρις οὗτου ἀφήρει παρ' αὐτῶν οὐ μόνον τὸν χρυσοῦν κόσμον ἀλλὰ καὶ τὸν ἱματισμὸν αὐτόν. Τέλος τῷ 199 συνελθόντες ἐν Ἀργεῖ οἱ Ἀχαιοὶ ἀπεφάσισαν νὰ κηρύξωσι πόλεμον κατὰ τοῦ Νάβιδος, ὅστις τοσοῦτον ἐστενοχωρήθη καὶ ἐπέσθη ὑπὸ τοῦ Φλαμινίνου ὥστ' ἐξεκένωσε τὴν πόλιν, παρέδωκε τὰ πλοῖα αὐτοῦ, ἔδωκεν ὁμήρους, ἀπέξημῖωσε πολλοὺς καὶ 100 τάλαντα δι' ἀποξημῖωσιν ἐπλήρωσεν. Χαίροντες δὲ ἤδη οἱ Ἀργεῖοι ἐπανηγύρισαν τὴν ὀνομαστὴν ἐορτὴν τῶν Νεμείων ἐπὶ τῇ ἐπανόδῳ τοῦ Ρωμαϊκοῦ στρατοῦ καὶ παρεχώρησαν τὴν προεδρίαν εἰς τὸν ἀρχηγὸν τούτου, ὅστις καταστήσας ἀριστοκρατίαν διέταξε κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν ἀγώνων οἱ Ἀργεῖοι νὰ προσαγορεύονται ἐλεύθεροι ὑπὸ τοῦ κήρυκος. Οὕτω τὸ Ἄργος εἰσελθὼν πάλιν εἰς τὴν Ἀχαϊκὴν συμπολιτείαν ἐγένετο ἐπανειλημμένως ἡ ἔδρα τῶν συνε-

λεύσεων αὐτῆς. Ἡ πόλις τοῦ Ἀραμέμνονος, ἐν ᾗ συνήρχετο τὸ Ἀχαϊκὸν συνέδριον, προσέδωκεν εἰς αὐτὸ μεγάλην σημασίαν. Ἡ ἱστορικὴ μεγαλοπρέπεια τῆς πόλεως συνδεομένη μετὰ τοῦ ὄγκου καὶ τοῦ πλοῦτος τῶν ἀναμνήσεων ἐμεγάλυνε τὸ τελευταῖον τοῦτο προτεῖχισμα τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας. Τὸ συνέδριον συνερχόμενον ἐκ τῶν Πελοποννησιακῶν πόλεων ἐνταῦθα, ἔνθα ἐπὶ αἰῶνας ἐπετερόνιζεν ἀστράπτουσα ἡ δόξα καὶ ἀπεθεώθη ὁ πόλεμος, τὸ συνέδριον λέγω τοῦτο προσαπέκτησε μείζονα ἰσχὺν καὶ δύναμιν. Τοσοῦτον δὲ ταχέως ἀνέλαβε πάλιν τὸ Ἄργος τὴν προτέραν αὐτοῦ ἀκμὴν ἐκ τῶν ταλαιπωριῶν τοῦ πολέμου, ὥστε ὁ Αἰμίλιος Παῦλος περιερχόμενος τῷ 167 τὴν Ἑλλάδα ἐθαύμασε τὸ βάρος τῆς πόλεως. (Πολυβ. ἀποσπ. 30, 4, ἐπισημυνάμενος δὲ τοῦ Σικυῶνος τὴν ὀχυρότητα καὶ τὸ βάρος τῆς τῶν Ἀργείων πόλεως ἦλθεν εἰς Ἐπίδουρον). Ἐπὶ τέλους ὅμως, ἂν καὶ ὁ Δίατος ἐξ Ἄργους ἀφῆκε τὴν τελευταίαν φωνὴν ὑπὲρ ἐλευθερίας, ὑπέκυψεν ὑπὸ τὸ πεπρωμένον καὶ ὑπετάργη ὑπὸ τοὺς Ῥωμαίους ἡ Ἑλλὰς τῷ 145 π. Χ. Ὁ Μόμμιος μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κορίνθου διατρέξας τὴν Πελοπόννησον κατέρριψε τὰ τεῖχη τῶν πόλεων, ἀφώπλισε τοὺς κατοίκους, διέλυσε τὰ συνέδρια καὶ κατέλυσε τὰ δημοκρατικὰ πολιτεύματα. Τὸ Ἄργος ὅμως καὶ ὑπὸ τοὺς Ῥωμαίους ἀπῆλauen ἐλευθερίας τινός, ἐπολιτεύετο κατὰ τοὺς πατρίους νόμους καὶ θεσμούς καὶ διέσωσεν ὅπως οὖν τὸν ἐθνικὸν χαρακτήρα, ἥκμαζε δὲ μετὰ τῶν πολλῶν παλαιῶν αὐτοῦ παραδόσεων, μετὰ τῶν λατρείων καὶ τῶν ἀρχιτεκτονικῶν μνημείων· ὁ Στράβων ἐπὶ Αὔρουστον (στ. 377) ὀνομάζει αὐτὸ πόλιν δευτερεύουσαν τῇ τάξει μετὰ τὴν Σπάρτην. «Μετασχόντες δὲ (οἱ Ἀργεῖοι) τοῦ τῶν Ἀχαιῶν συστήματος σὺν ἐκείνοις εἰς τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐξουσίαν ἦλθον καὶ νῦν συνέστηκεν ἡ πόλις δευτερεύουσα τῇ τάξει μετὰ τὴν Σπάρτην». Καὶ ὁ Πausanias ἐπὶ τοῦ Ἀντωνίου περιγράφει διὰ μακρῶν (2, 12—24) τοὺς ναοὺς, τὰ ἱερὰ καὶ τὰ περικοσμοῦντα τὴν πόλιν ἀναθήματα καὶ ἀγάλματα καὶ ἄλλα ἀρχιτεκτονικὰ μνημεῖα ὑπομιμνήσκοντα ἐτι τὴν καλλιτεχνικὴν ἀκμὴν τῆς πόλεως, ἥτις ἐγένετο ποτε τὸν Ἀγελάδαν καὶ Πολύκλειτον. Τῇ ᾗρξε δὲ τὸ Ἄργος ἐπὶ Ῥωμαίων ἔδρα ἰδίου Ἀργολικοῦ συνεδρίου, οὗ μετείχον καὶ τινες πόλεις τῆς Ἀρκαδίας. Κατέστη δὲ ὁ τόπος τῆς συνεντεύξεως τῶν μεγαλεμπόρων Ῥωμαίων, διότι ἀκόμη κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἥκμαζεν ἐνταῦθα ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον, ποικίλα δὲ καὶ

πλουσιώτατα προϊόντα τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς γεωργίας εἰσήγοντο ἐκ τῆς Εὐρώπης, Ἀφρικῆς καὶ Ἀσίας, ποσὰ δὲ χρηματικὰ εἰσέφερον εἰς τε τὰ δημόσια καὶ ἰδιωτικὰ ταμεῖα. Ἐνταῦθα κατεσκευάζοντο τάπητες πολυτελεῖς, μεταξωτὰ λινὰ καὶ πορφυρεὰ ὑφάσματα περίφημα διὰ τὴν λεπτότητα τῆς κατασκευῆς, διὰ τὸ κάλλος τῶν χρωμάτων καὶ τῶν ποικιλιμάτων. Διεσώζετο ἔτι ὁ Ἑλληνικὸς βίος, αἱ ἀγοραί, τὸ θέατρον, τὰ γυμνάσια ἐπληροῦντο, αἱ ἐορταὶ τῶν θεῶν κανονικῶς ἐτελοῦντο, ὥστε ἐπὶ Ἰουλιανοῦ ἐπανηγύριζεν ἡ πόλις τέσσαρας ἐορτὰς μετὰ δημοσίων ἀγώνων.

Ἐπὶ τὴν κυριαρχίαν τῶν Ῥωμαίων τὸ Ἄργος ἦτο ἀκμαία πόλις. Οἱ αὐτοκράτορες σεβόμενοι τὸ ἀρχαῖον μεγαλεῖον ἐφέροντο πρὸς αὐτὴν φιλανθρωπῶς. Καὶ αὐτὸς ὁ παραλογώτατος Νέρων ἐπεχείρησε τὴν ἀποξήρανσιν τῆς λίμνης Αἰρνης, ἀπέστειλεν εἰς τὸ Ἑραῖον χρυσοῦν διάδημα καὶ ἔνδυμα πορφυροῦν, ὃ δὲ Ἀδριανὸς κατεσκευάσας τὸ σήμερον σωζόμενον ὑδραγωγεῖον καὶ ἐν τῷ Ἑραίῳ ἀφιέρωσεν ἀνάδημα ταῶν ἐκ χρυσοῦ καὶ πολυτίμων λίθων. Ὁ δὲ Ἰουλιανὸς ὁ θαυμάσας τῆς ἀρχαιότητος τὸ ἡθικὸν καὶ πολιτικὸν μεγαλεῖον, ὃ ἀποφασίσας νῦνασσηλώσῃ ὁλόκληρον τὸν ἀρχαῖον βίον ἐγραψεν ἐλληνιστὶ πρὸς τὸν ὑπατον τὴν γνωστὴν ἐκείνην ἐπιστολήν, δι' ἧς ὑπομιμνήσκων τὸ ἀρχαῖον κλέος τῆς πόλεως συνίστα νῦν ἐλευθερώσῃ αὐτὴν παντὸς ἀδίκου φόρου. Ὅτε ὅμως οἱ πειραταὶ ἐκ Κιλικίας ὀρμώμενοι ἐπέπιπτον κατὰ τῶν Ἑλληνικῶν παραλίων, ἡ πόλις τοῦ Ἄργους ἐλαφρυαγωγῆθη καὶ ὁ ναὸς τῆς Ἑρας ἐσολήθη. Ὅτε δὲ ὕστερον ἐπῆλθον οἱ χρόνοι τῶν ταραχῶν καὶ τῶν ἐπιδρομῶν καὶ ὡς καταστρεπτικαὶ πλήμυνραι κατῆλθον ἄγριοι καὶ βάρβαροι λαοὶ ἐκ τῶν βορείων χωρῶν λεηλατοῦντες καὶ καταστρέφοντες πόλεις καὶ τοὺς μὲν ἄνδρας ἡβηδὸν ἀποσφάττοντες, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἀγεληδὸν συνεπαγόμενοι. καὶ τὸ Ἄργος τότε ἡρημώθη μετὰ τῶν ἄλλων Πελοποννησιακῶν πόλεων μὴ δυνήθην νῦντιστῇ κατὰ τῶν ἀτιθάσσω ἐκείνων φύλων, ἅτινα κατέστρεψαν καὶ τὰ ποικίλα ἰδρύματα τοῦ ἀρχαίου θερησκεύματος, καὶ κατεκρήμνισαν τοὺς ναοὺς τῆς εἰδωλολατρίας. Ὡς πρῶτην ἡμέραν μεγάλῃς ἐν Ἀργεὶ συμφορᾷς πρέπει νὰ θεωρήσωμεν τὴν ἐν ἔτει 267 μ. Χ. κατάληψιν τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Γότθων καίπερ ὀλίγον διαρκέσασαν. Τῆς δὲ παρακμῆς βαθμηδὸν προοῦσης μὴ δυνηθέντες οἱ Ἀργεῖοι νῦντιστῶσι τῷ 395 κατὰ τοῦ Ἀλαρίχου, παρέδωκαν τὴν πόλιν ἀμαχη-

τί. Ὅτε δὲ πάλιν κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου «ἐσλαβώθη πᾶσα ἡ Πελοπόννησος καὶ γέγονε βάρβαρος» καὶ τὸ Ἄργος συμμετέσχε τοῦ κινδύνου ἄλλ' ἴσως ὀλιγώτερον, ὥς δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τούτου, ὅτι τὰ ὄρη, αἱ κῶμαι, καὶ πόλεις διετήρησαν τὰ ἀρχαῖα αὐτῶν ἔθιμα, αὐτὴ δὲ ἡ πόλις τοῦ Ἀγαμέμνονος ἀδιάφθορον καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα αὐτῆς. Ἄν φαίνεται δ' ἄληθές τὸ λεγόμενον ἐν τῷ χρονικῷ περὶ κτίσεως Μονεμβασίας, ὅτι δηλ. ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Μαυρικίου (582—602) κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν τῶν Σλαύων τὸ Ἄργος ἐγνυμώθη τῶν κατοίκων μετοικησάντων εἰς τὴν Εὐβοϊκὴν πόλιν Ὀροβίας. Ἄλλ' ἂν καὶ κατοικεῖτο διαρκῶς καὶ κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας, ἦτο ὅμως πόλις ἀσημαντος, ὥς δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τῆς ἐλλιπίσεως ἱστορικῶν ἐλδήσεων περὶ τῆς πόλεως μέχρι τοῦ τέλους τοῦ ἐνάτου αἰῶνος. Ἐκτοτε δὲ καὶ ἰδίως ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ ἐνδεκάτου αἰῶνος κατὰ τὸ περισπῶνεν χρονικὸν ἐν Πελοποννήσῳ συντεταγμένον μανθάνομεν πάλιν περὶ τῆς πόλεως ταύτης πλειότερα ἀπὸ τοῦ ἔτους 1089—1467. Τεκμήριον δὲ τῆς ἀναγεννήσεως καὶ τῆς νέας ἀκμῆς τοῦ Ἀργους εἶνε ἡ ὑψωσις τῆς ἐπισκοπικῆς ἑδρας εἰς μητρόπολιν τῷ 1189.

Παρήλθον πολλὰ ἔτη, καθ' ἃ τὸ Ἄργος συμμετείχε τῆς κοινῆς τύχης τῆς Ἑλλάδος, μέχρις οὗτου ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει κεντρικὴ κυβέρνησις ἕνεκα τῶν ἀδιακόπων ἐμφυλίων πολέμων τοῦ δευτέρου ἡμίσεως τῆς 11ης ἑκατονταετηρίδος καὶ ἕνεκα τῶν φοβερῶν περισπασμῶν τῆς δωδεκάτης οὔτε δύναμιν εἶχεν οὔτε καιρὸν νὰ ἐπιβλέπῃ τὰ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις γινόμενα ἢ καὶ νὰ συνέχῃ τὰς ποικίλας ῥοπὰς, ὅσαι ἐκ ποικίλων ἀφορμῶν παρήχθησαν αὐτόθι πρὸς τὴν τοπικὴν ἀνεξαρτησίαν. Ἐντεῦθεν πολλοὶ τῶν μεριστάνων κατήντησαν νὰ γίνωσι κύριοι ὀλοκλήρων ἐπαρχιῶν, ὥς διεχειρίζοντο οὐχὶ ὥς ἅπλοi ἰδιοκτῆται ὑποκείμενοι ὑπὸ τοὺς νόμους καὶ τὰς ἀρχὰς ἄλλ' ὥς δυνάσται αὐτοκέφαλοι καὶ ἀνεξάρτητοι. Τῶν ὀνομαστοτέρων ἐπαρχιακῶν ἀρχόντων τῆς δωδεκάτης ἑκατονταετηρίδος ὑπῆρξεν ὁ τύραννος τοῦ Ναυπλίου Ἀέων Σγουρός, ὅστις κατέλαβε καὶ τὴν Κόρινθον καὶ τὸ Ἄργος τῷ 1202. Μετὰ τὸν ἐν ἔτει 1208 θάνατον τοῦ Σγουροῦ ὁ Μιχαὴλ ὁ δεσπότης τῆς Ἡπείρου καταλαβὼν τὴν ἄμεσον ἡγεμονίαν τῆς Κορίνθου, Ναυπλίου καὶ Ἀργους, παρέδωκεν εἰς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Θεόδωρον. Οὗτος ἀντηγωνίσθη πάσῃ δυνάμει κατὰ τῶν Φράγκων διασώζων οὐ μόνον ἐν Ἀργολίδι τὸν ἑλ-

ληνισμόν ἀλλὰ καὶ ἐν τινι τῶν ὄρεινῶν χωρῶν τῆς Λακωνικῆς καὶ ἐν τῇ ἀπροσίτῳ Μονεμβασίᾳ. Ἐνόσω δὲ αὐταὶ μετὰ τῆς Κορινθίας ἀν-
θίσταντο κατὰ τῶν Φράγκων, ὁ Οὐίλλαρδουῖνος, ἂν καὶ κατέστη ἀ-
ναμφισβητήτως κύριος τῆς Πελοποννήσου, ἐπρέσβευεν ὁμοῦς ὅτι δὲν
ἔπρεπε νάποκαλῶσιν αὐτὸν πρίγκιπα τοῦ Μωρέως, ἂν δὲν γίνῃ κύ-
ριος τῆς Κορίνθου, τοῦ Ἄργους καὶ τοῦ Ναυπλίου. Κατὰ τὸ βι-
βλίον τῆς Κουγκέστας στίχ. 756 ἔλεγον πρὸς αὐτόν.

Τέσσαρα κάστρη, αὐθέντη μας, σὲ λείπουν ἀκόμη·
τὸ πρῶτον εἶν' ἡ Κόρινθος, τὸ δεύτερον τὸ Ἀνάπλιον,
τὸ τρίτον ἐνὶ ἡ Μονοβασιά, τὸ τέταρτον τὸ Ἄργος·
πολλὰ εἶν' τὰ κάστρη δυνατὰ, καλὰ σωταρχισμένα·
μὲ πόλεμον οὐκ ἡμπορεῖς ποτὲ σου νὰ τὰ ἐπάργης.

Τῷ 1212 τοῦ Θεοδώρου ἀναγκασθέντος νὰ παραδώσῃ τὸ Ἄργος
εἰς τὸν Γοδοφρέδου Οὐίλλαρδουῖνον πάντα τὰ ἐκκλησιαστικὰ κτή-
ματα καὶ χρήματα ἐδημεύθησαν ὑπὸ τοῦ κατακτητοῦ κατὰ τὸ σὺνη-
θες, ὁ δὲ Ὅθων Δελαρὸς μέγας κύρης τῶν Ἀθηναίων ἔλαβεν ἰδίως
ὡς ἀμοιβὴν τῆς δοθείσης πρὸς τὸν πρίγκιπα ἐπικουρίας τὸ Ναύ-
πλιον καὶ τὸ Ἄργος γενόμενος ὑποτελὴς αὐτοῦ. Βιβλ. Κουγκέστας
στίχ. 1548.

καὶ ἀφότου ἐπαρέλαβεν ὁ πρίγκιπας τὸ Ἀνάπλιον
μὲ προθυμίαν τὸ ἐχάρισε τότε τὸν μέγαν κύρη
νὰ τὸ ἔχῃ εἰς κληρονομίαν ἐκεῖνον καὶ τὸ Ἄργος.
Τὴν χάριν ὅπου ἐχάρισεν ὁ πρίγκιπας τὸ Ἀνάπλι
καὶ τὸ Ἄργος εἰθούτως ἐνομοῦ ἐτότε τὸν μέγαν κύρη
ἦτον διὰ τὴν συνδρομήν, ὅπου ἔπηκεν ἐτότε.

Εἰς τὸν οἶκον δὲ τοῦτον τῶν Δελαρὸς καὶ εἰς τὸν διαδεξάμενον
αὐτὸν οἶκον τῶν Βριεννίων ἔμεινεν ἡ πόλις ὑποτελὴς μετὰ τοῦ Ναυ-
πλίου καὶ Κιβερίου μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ τελευταίου τῶν Βριεννίων
κληρονόμου Γουτδωνος d' Enghien. Διὰ δὲ τοῦ γάμου τῆς ὀρφανῆς
θυγατρὸς αὐτοῦ Μαρίας μετὰ τοῦ Βενετοῦ Πέτρου Κορνάρου περιῆλ-
θεν ἡ ἀρχὴ τοῦ Ἄργους εἰς τοῦτον τῷ 1383· ἀποθανόντος δὲ τούτου
ἀτέκνου τῷ 1388 παρέλαβε τὸ Ἄργος ὁ δεσπότης τοῦ Μωρέως Θεό-
δωρος, ὅστις ἐπώλησεν αὐτὸ εἰς τοὺς Βενετοὺς τῷ 1394. (Χαλκοκονδ.
ἐκδ. Βόνν. σ. 97, 10 «ἀπέδοτο δὲ (τὸ Ἄργος) Θεόδωρος ὁ τῆς
Σπάρτης ἡγεμὼν, ὡς ἀπέγνω τοῖς Ἕλλησι τὴν σωτηρίαν τῷ τε
Βυζαντίῳ... τό τε Ἄργος ὁμορον ὃν Ναυπλίῳ, πόλει τῶν ἑλ-

ληνικῶν, ἀπέδοτο οὐ πολλοῦ»)· καὶ (σύντομον χρονικὸν σελ. 516 «εἰς τὰ 1394 ἐσυμφῶνῃσεν ὁ δεσπότης τοῦ Μωρέου μὲ τὴν ἀφεντία μας (μετὰ τῶν Βενετῶν) καὶ ἔδωκε ὁ δεσπότης τῆς ἀφεντίας μας τὸ "Ἀργος καὶ Θερμίσιον») ἀλλὰ τῇ 2 'Ιουνίου τοῦ 1397 ὁ στρατηγὸς τοῦ Σουλτάνου τῶν Τούρκων Βερμαζήτη πασσᾶς Γιακούμπ πασσᾶς κατὰ Φραντζήν σελ 83, 7 ἐκδ. Βόνν.) Γιαροῦ πασσᾶς κατὰ τὸ σύντομον χρονικὸν (σελ. 516), 'Ιαγούπης δὲ κατὰ Χαλκοκονδύλην (2,51) ἐπιπεσὼν ἐπολιόρκει τὸ "Ἀργος προσβαλὼν αὐτὸ καὶ ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ ἀριστερῶν. Ἐνθ' οἱ κάτοικοι ἀπήρ-
χοντο εἰς τὸ δεξιὸν ἐξαπατηθέντες ὑπὸ ψευδοῦς διαδόσεως, ὅτι ἐκ τοῦ δεξιῶ ἐκυριεύθη ἡ πόλις, οἱ πολέμοι ἀνέβησαν ἐξ ἀριστερῶν τὰ ἐγκαταλειμμένα τείχη καὶ τοὺς μὲν θησαυροὺς τῆς πόλεως ἐλα-
φουργώγησαν, τοὺς δὲ κατοικοὺς αὐτῆς περὶ τρισημύρους ἐξανδρα-
ποδίσαντες κατόκισαν εἰς Ἀσίαν, ἀντὶ δὲ τούτων μετόκησαν ἐξ Ἀ-
σίας Τουρκομανικὰς καὶ Ταταρικὰς ἀποικίας κατὰ τὸ ἔθος τῶν Ἀ-
σιανῶν πορθητῶν, οἵτινες τὴν μετανάστασιν ἐθεώρουν ὡς τὸν ἐνερ-
γητικώτατον τρόπον πρὸς στερέωσιν τῆς δεσποτικῆς αὐτῶν δυνά-
μεως. Ἀλλὰ καὶ πάλιν περιελθὼν τὸ "Ἀργος εἰς τοὺς Βενετοὺς κατε-
λήφθη ὀριστικῶς τῇ 3 'Απριλίου 1463 — 1686 ὑπὸ τῶν Τούρκων.
(χρονικὸν σύντομον 521 «τῷ ς Θοά' ἔτει, μηνὶ Ἀπριλίῳ γ' ἡ-
μέρᾳ, Κυριακῇ τῶν Βαΐων, ἐπαρέδωσαν οἱ Ἀργεῖοι τὴν χώ-
ραν τοῦ "Αργους εἰς τὰς χεῖρας τῶν Τούρκων»). Ἡ κατοχὴ
αὕτη τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων διήρκεσεν ἐπὶ βραχὺ μόνον ἀπὸ
τοῦ Αὐγούστου τοῦ αὐτοῦ ἔτους μέχρι πιθανῶς τοῦ 1467. Κατὰ δὲ
τὸν ἀπὸ τοῦ 1499 μέχρι τοῦ 1502 νέον πόλεμον τῶν Βενετῶν πρὸς
τὸν Βαγιαζήτην Β' πολλὰ ἐπαθεν ἡ περὶ τὸ Ἀργος καὶ τὸ Ναύ-
πλιον χώρα ἐρημαθίσα τῶν κατοίκων αὐτῆς καὶ ἀνακατοικισθεῖσα
ὑπ' Ἀλβανῶν ἀποίκων, ὧν οἱ ἀπόγονοι καὶ σήμερον οἰκοῦσιν ἐν
"Αργεῖ ἐντελῶς ὅμως ἐξελληνισθέντες. Ἀπὸ τοῦ 1686-1715 περι-
ῆλθε πάλιν ὑπὸ τοὺς Βενετούς, ἀπὸ δὲ τοῦ 1715—1821 ὑπέπεσαν
ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν κυριαρχίαν διὰ τῆς ἐν Πασσάροβιτς ὁμολογη-
θείσης συνθήκης.

'Επὶ ἡλθον τέλος οἱ μαῦροι χρόνοι, καθ' οὓς τὸ "Ἀργος μετὰ τῆς
ἄλλης Ἑλλάδος ὑπέκυψεν ὑπὸ τὸν βαρὺν ζυγὸν τῆς Ὀθωμανικῆς κυ-
ριαρχίας. Τὸν ἀγλαόθρονον Δαναόν, τὸν Ἀγαμέμνονα τὸν ἄνακτα
τῶν ἀνάκτων, τοὺς Τημενίδας διεδέχθησαν πασσάδες Τούρκοι. Τὸ

ἔθνος τὸ Ἑλληνικόν, ὅπερ ἐξ ἀρχῆς τοῦ πολιτικοῦ βίου ἀπεστρέφετο τὰ τυραννικὰ πολιτεύματα καὶ ἀντετάσσετο κατ' αὐτῶν πεισμόνως, δὲν ἦτο δυνατόν νάνεχθῇ ἐπὶ πλείονα χρόνον κατατυραννούμενον ὑπὸ ὧμῶν καὶ ἀπανθρώπων τυράννων. Ἐξηγήρηθη σύσσωμον κατ' αὐτῶν. Ἄλλ' ὅπως τῶν μεγάλων ἐπαναστάσεων προηγούνται πρόμαχοι προλείαινόντες τὴν ὁδὸν τῆς ἐλευθερίας, οὕτω καὶ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821 προηγῆθησαν ἄνδρες προκινδυνεύσαντες ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ. Ἡ φιλικὴ εἰταιρία ἡ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως συστάσα, ἀνευδότως δ' ἐργασθεῖσα ὑπὲρ αὐτῆς προϊόντος τοῦ χρόνου περιέλαβε σχεδὸν ἅπαντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ προκρίτους. Μεταξὺ τούτων τῶν ἀποστόλων τῶν θερμουργῶν τῆς ἐπαναστάσεως συγκαταλέγονται καὶ οἱ ἀδελφοὶ Χαράλαμπος καὶ Δημήτριος Πετρουκάς καὶ Θεόδωρος Βλάσσης Ἀργεῖοι. Τὸ Ἄργος κατὰ τούτους τοὺς χρόνους ἦτο θέατρον πολέμου. Ἄν καὶ ἡ ἐπανάστασις ἦτο δυσχερὴς, διότι ἡ πόλις ἦτο πεδινὴ καὶ πλησίον τῶν φρουρῶν τῆς Ναυπλίας κατεχομένων ὑπὸ Τούρκων, οἱ προεστώτες ὅμως τοῦ Ἄργους ἀψηφοῦντες περὶ τῆς ἰδίας σωτηρίας καὶ προκινδυνεύοντες ὑπὲρ τῆς πατρίδος προέτρεπον τὸν λαὸν εἰς ἐπανάστασιν. Οἱ Τούρκοι φοβούμενοι μήπως ὁ λαὸς συμμετάσχη τοῦ γενικοῦ κινήματος μετέφερον τὰς οἰκογενεῖας αὐτῶν εἰς Ναύπλιον, αὐτοὶ δὲ τὴν μὲν ἡμέραν διέμενον ἐν Ἀργεῖ, τὴν δὲ νύκτα διενυκτέρευον ἐν Ναυπλίῳ. Οἱ Ἀργεῖοι ἀπομακρύναντες τὰς οἰκογενεῖας αὐτῶν τὴν νύκτα ὠπλίσθησαν καὶ κατέλαβον τὴν Ἀλαμανδράν, ἐπανερχόμενοι δὲ τὴν ἐπιούσαν οἱ Τούρκοι ἐκ τῆς Ναυπλίας ἀπετράπησαν ὑπὸ τῶν ἐνόπλων Ἀργείων κραυγάζοντων «πίσω Τούρκοι, γιατί σὰς βαροῦμεν». Οὕτω ἡ ἐπανάστασις ἐγενικεύθη ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἀργους, λευκὴ σημαῖα σύμβολον τῆς ἐλευθερίας ὑψώθη, συνεστήθη εὐθὺς ἀρχὴ τοπικὴ καὶ σκέψις ἐγένετο περὶ πολιορκίας τοῦ Ναυπλίου. Ὁ Δημήτριος Τσώκρης ἀνεδείχθη ὁπλαρχηγὸς τῆς ἐπαρχίας. Οἱ πολιορκηταὶ ἀπέτυχον τοῦ σκοποῦ, διότι ἐπελθὼν ὁ Μουσταφάμπεης διέλυσε τὴν πολιορκίαν, νικήσας δὲ τοὺς Ἀργεῖους τῇ 26 ἀπριλίου 1821 κατέλαβε τὴν πόλιν τῶν πλείστων κατοίκων φυγόντων εἰς τὰ ὄρη. Τοῦτο μαθόντες οἱ πλοίαρχοι τῆς πολιορκίας Λασκαρίνα Μπούμπουλη καὶ Γκέκας Βότσαρης ἦλθον εἰς τὸ Ἄργος, ὅπως ἐνεργήσωσι τὴν ἐπανάληψιν τῆς κατὰ ξηρὰν πολιορκίας. Οἱ Ἀργεῖοι ὑπεδέχθησαν διὰ μεγάλων τιμῶν τούτους, ἐθεώρησαν δὲ τὴν Λασκαρίναν ὡς ἄλλην Τε-

λέσσιλλαν' ὡς ἐκεῖνη ἡ γυνὴ μεγάλης παιδείας καὶ γενναίας καρδίας ἔσωσε τὴν πατρίδα αὐτῆς ἀντιταχθεῖσα κατὰ τοῦ Κλεομένου, οὕτω καὶ αὕτη μεγαλόφρων καὶ ἑλευθεριάζουσα, ἐνδεδυμένη γυναικεῖα ἐνδύματα ἀλλ' ὠπλισμένη ὡς ἀνὴρ ἦλθεν ἐν τῷ μέσῳ τῶν Ἀργείων καὶ ἐξῆψε πάντων νέαν πρὸς τὸν πόλεμον ὁρμήν, καὶ προέτρεψεν αὐτοὺς νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰς προτέρας θέσεις καὶ ἐπαναλάβωσι τὴν πολιορκίαν τῆς Ναυπλίας. Οὕτως ὁ Στάκος μετὰ 900 Ἀργείων ἐστρατοπέδευσε παρὰ τὴν Ἀριαν καὶ τὸ Κατσίγκρι, ὁ δὲ Δημήτριος Τσώκρης τοὺς παρὰ τὴν Λέρνην μύλους κατέλαβε διὰ 200 Ἀργείων. Ἀναχωρήσαντος τοῦ Μουσταφᾶ εἰς Τρίπολιν ἐξέλεξε τὸ Ἄργος τῇ 2 Νοεμβρίου 1821 ὡς ἔδραν ὁ Δημήτριος Ὑψηλάντης, καὶ τῇ 30 Νοεμβρίου συνεκάλεσεν ἐνταῦθα τὴν πρώτην ἐθνικὴν συνέλευσιν συνελθούσαν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου. Ἐἶτα ἐκδικούμενοι οἱ Ἀργεῖοι ἔσφαξαν πολλοὺς ἐκ τῶν ἐν τῇ πόλει διαμενόντων Τούρκων αἰχμαλώτων. Τῷ δὲ 1822 τὸ Ἄργος ὑπῆρξεν ἔδρα τῆς γενικῆς διοικήσεως μέχρι τῆς ἐπιδρομῆς τοῦ Δράμαλη, ὅστις εἰσελάσας τῇ 12 Ἰουλίου εἰς τὴν πόλιν ἔστησε τὸ στρατοπεδαρχεῖον αὐτοῦ· ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον ὀλίγοι τινὲς περὶ τὸν Καραγιαάννην, ἔπειτα δὲ 800 ὑπὸ τὸν Ὑψηλάντην καταλαβόντες τὴν ἀκρόπολιν Ἀόρισαν ἐγένοντο ἡ ἀφετηρία τῆς ἐν Αερβενακίοις καταστροφῆς τοῦ Δράμαλη, ἣτις ἀπῆλλαξε καὶ τὸ Ἄργος τῶν Τούρκων· τὸν Ὀκτώβριον συνῆλθεν ἐνταῦθα τὸ νομοθετικὸν σῶμα, ὅπερ κατὰ τὸ τέλος τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1823 διελύθη βιαίως ὑπὸ τοῦ Πάνου Κολοκοτρώνη, Δικαίου καὶ Χατζῆ-Χρήστου. Μετ' ὀλίγον ὁ Κεχαγιᾶ Βεγῆς γενόμενος κύριος τῆς Ἀκροκορίνθου προήλασε νικηφόρος κατὰ τοῦ Ἀργους καὶ ἐφθασεν εἰς τὸ χωρίον Κουτσοπόδι καὶ προσεκάλεσεν ἐγγράφως τοὺς Ἀργεῖους εἰς ὑποταγὴν, ἀπειλῶν δὲ γενικὴν καταστροφὴν ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἀπῆτει ἀπάντησιν ἐντὸς τῆς ἡμέρας. Οἱ Ἀργεῖοι, ἂν καὶ ἀπαράσκευοι καὶ μὴ δυνάμενοι νάντιταχθῶσι κατὰ τῆς πρώτης ὁρμῆς ἐχθροῦ συγκεκοτημένου καὶ νικητοῦ μέχρι τοῦδε, περιεφρόνησαν τὴν διαταγὴν τοῦ Τούρκου καὶ ἀπεφάσισαν ἐνθουσιῶντες νάντισταθῶσιν. Οἱ Ἀργεῖοι οἱ περισσότεροι ἄοπλοι, ἄλλοι δ' ἔχοντες λόγχας ἐπὶ ξύλων ἐτοποθετήθησαν κατὰ γραμμὴν παρὰ τὸν τοῖχον τὸν ἐγερεθέντα εἰς ἀποτροπὴν τοῦ πλημμυροῦντος Ἰνάχου μετὰ τινων Κρανιδιωτῶν ὑπὸ τὸν Κρέσκαν καὶ Σπετσιοιωτῶν ὑπὸ τὸν Δημήτριον Μπούμπουλην, αἱ δὲ γυναῖκες, τὰ παιδιά καὶ αἱ γέ-

ροντες ἀνέβησαν εἰς τὰ ὑπερκείμενα ὑψώματα ὥς εἰς θεωρεῖα τοῦ θεάτρου, ἵνα ἴδωσι τὴν παράστασιν τῆς Ἀργειομαχίας ταύτης. Πόσῃ ἀληθῶς ὁμοιότητα ἔχει τὸ γεγονός τοῦτο πρὸς τὸ συμβῆν κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν τοῦ Κλεομένου καὶ κατὰ τὴν μάχην τοῦ Πύρρου! Ἐν-
 τύπωσιν ζωηρὰν προὔξενησε πρὸς τὸν Κεχαγιά Βεγῆν ἡ τολμηρὰ αὕτη ἀπόφασις τῶν Ἀργείων καὶ ἡ ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων συρροὴ τοῦ πλή-
 θους. Γενομένης ὁμοῦς ἐφόδου ἐνικήθησαν οἱ Ἀργεῖοι, ὥς ἦτο ἐπό-
 μενον, ἂν καὶ κατ' ἀρχὰς ἀντεστάθησαν γενναίως, ἂν καὶ διέπρεψαν
 ὁ Κρέσκας καὶ ὁ Δημήτριος Μπούμπουλης ὁ υἱὸς τῆς Ασκαρίνας,
 ὅστις φρονεύσας ἀρχηγὸν τινα Ἀλβανὸν ἐφρονεῦθη καὶ αὐτὸς ὑπ'
 ἄλλου καὶ ἐρρίφθη νεκρὸς ἐπὶ τοῦ σπαράσσοντος σώματος τοῦ φο-
 νευθέντος. Ἄλλοι μὲν ἐκ τῶν νικηθέντων κατέφυγον εἰς Μύλους,
 ἄλλοι δὲ ἡχμαλωτίσθησαν, ἄλλοι δὲ μετὰ τοῦ Κρέσκα, τῶν γυναικῶν
 καὶ παιδῶν ἐκλείσθησαν ἐν τῇ μονῇ τῆς Κατακρυμμένης. Ἡ πόλις
 ἐγένετο θῆαμα ἐλεεινὸν ἀρπαγῆς καὶ πυρός. Οἱ δὲ κατακεκλεισμένοι
 ἀπορρίψαντες τὰς προτάσεις περὶ ἐντελοῦς ἀμνηστίας ἀνέστησαν ἐπὶ
 τρεῖς ἡμέρας ἀλλὰ στερούμενοι ὕδατος καὶ τροφῶν παρεδόθησαν ἂν
 καὶ τοσαῦτα κακὰ ἐπαθον οἱ Ἀργεῖοι κατέλαβον τὴν ἀκρόπολιν Ἀά-
 ρισαν μεθ' ἑξακοσίων ὑπὸ τὸν Στάλκον καὶ καταβαίνοντες ἐπυ-
 ροβόλουν κατὰ τῶν ἐντὸς τῶν οἰκῶν εὐρισκομένων Τούρκων. Ἡ
 ἀκρόπολις ἐγκατελείφθη ἐπὶ τέλους, διότι ἦτο ἀνεφοδίαστος, ὁ δὲ
 Κεχαγιά Βεγῆς ἀπῆλθεν εἰς Τρίπολιν διατρίψας μόνου δέκα ἡμέ-
 ρας ἐν Ἀργεῖ. Ἐδύνατό τις νὰ πιστεύσῃ, ὅτι ἡ ἐπανάστασις κατε-
 πνίγη, ἀλλὰ τὸ σθένος τῶν Ἑλλήνων ἦτο ἀκατάβλητον, ἐπανελή-
 φθη ἡ πολιορκία τοῦ Ναυπλίου καὶ οἱ κατ' ἀνάγκην προσκυνήσαν-
 τες Ἀργεῖοι μετέσχον τῆς πολιορκίας ταύτης, ὁ δὲ νικητὴς τοῦ Ἀρ-
 γους ἐνικήθη ἐν Βαλτεσίῳ, ἵππεῖς δ' ἐκ τῶν ἐν Ναυπλίῳ Τούρκων
 ἐνικήθησαν ἐν Μύλοις ὑπὸ τοῦ Δημητρίου Τσώκρη, ἄλλοι δ' ἐπελ-
 θόντες κατ' αὐτοῦ ἐν τῇ θέσει Κατόγλι μετὰ τριῶν τηλεβόλων τὴν
 αὐτὴν τύχην ὑπ' αὐτοῦ ὑπέστησαν. Τῇ δὲ 13 Ἰουνίου 1825 ὁ Ἰ-
 βρατμης κατερχόμενος ἐκ Τριπόλεως, ἵνα ἐπέλθῃ κατὰ τοῦ Ναυ-
 πλίου καὶ Ἀργους συνήντησε παρὰ τοὺς Μύλους στρατιώτας Ἀρ-
 γείους, οἵτινες πολλοὺς ἐφόνευσαν Τούρκους· ἀλλ' ἐπὶ τέλους οἱ
 Τούρκοι εἰσῆλθον περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου εἰς Ἀργος, διενυκτέ-
 ρευσαν ἐνταῦθα καὶ τὴν ἐπαύριον 14 Ἰουνίου ἐπυρπόλησαν τὴν πό-
 λιν καὶ τὰ πλησίον χωρία. Τοσαύτη δὲ ἦτο ἡ συμφορὰ, ὥστε καὶ με-

χρη σήμερον ἐνθυμοῦνται μετὰ φρίκης τὸ ὄνομα τοῦ πυρπολητοῦ, αἱ δὲ Ἀργεῖαι μητέρες, ὡς αἱ Ῥωμαῖαι τὸ ὄνομα τοῦ Ἀννίβα, μετεχειρίζοντο τὸ τοῦ Μπραῦμη ὡς φόβητρον, ἵνα καθησυχάσωσι τὰ ἑαυτῶν τέκνα. Ἡ συμφορὰ ὅμως αὕτη ἦτο ἡ τελευταία, ἣν ὑπέστη τὸ Ἀργος ὑπὸ τῶν βαρβάρων πρὸ τῆς παλιγγενεσίας.

Τέλος τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος μυρίας ὑποστὰν καταστροφὰς κατώρθωσε νὰ θραύσῃ τὰ δεσμὰ τῆς δουλείας. Ὅτε δὲ ὁ Καποδίστριας ἀπεστάλη κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος καὶ διερχόμενος τὴν Πελοπόννησον ἀνευφημεῖτο καὶ ὑμνεῖτο, συνεκάλεσε τὴν τετάρτην ἐθνικὴν συνέλευσιν τῇ 11 Ἰουλίου 1829 εἰς Ἀργος· εὐρύχωρος δ' αἰθούσα παρεσκευάσθη κάτωθεν τοῦ ἀρχαίου ἀμφιθεάτρου ἀνοικτὴ πανταχόθεν, ἵνα δύνανται οἱ θεαταὶ καθήμενοι ἐπὶ τῶν βάθρων νὰ βλέπωσι καὶ νὰκούωσι τοὺς συνελθόντας, Νικήταν, Μαυρομιχάλην, Κολοκοτρώνην, Γρίβαν, Πετρόμπεην καὶ ἄλλους δαφνοστεφεῖς ὀπλαρχηγούς. Ἦτο ὠραιότατον ἀληθῶς τὸ θέαμα, νὰ βλέπῃ τις μετὰ αἰῶνας δεσποτισμοῦ καὶ δουλείας τοὺς ἥρωας τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος βουλευομένους ὑπὲρ τῶν κοινῇ συμφερόντων τῆς ἐλευθερωθείσης πατρίδος. Ἡ συνέλευσις αὕτη διελύθη τῇ 3 Αὐγούστου 1831. Τῇ 17 Δεκεμβρίου 1831 συνεκλήθη νέα συνέλευσις ταχθεῖσα περὶ τὸν Αὐγουστίνον Καποδίστριαν, ἐν ᾧ συγχρόνως ἀντιμέτωποι αὐτῆς ἐτάχθησαν οἱ περὶ τὸν Πανοῦτσον Νοταρᾶν. Ἡ δὲ ἀντίθεσις αὕτη τῶν δύο συνελεύσεων ἤγαγε τέλος εἰς ἐμφύλιον ἀγῶνα τοὺς κυβερνητικοὺς καὶ τοὺς Ῥουμελιώτας. Τελευταῖον δὲ πρὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ βασιλέως Ὁθωνος συμβᾶν εἶνε ἡ ἐν Ἀργεῖ γενομένη σφαγὴ τοῦ 1833. Ἀναρχία πολλὴ ἐλυμαίνετο τὴν Ἑλλάδα, πολυάριθμα καπετανάτα ἐληλάτουν καὶ ἐτυράνουν αὐτήν, ἡ δ' ἐν Ναυπλίῳ κυβέρνησις ὑπὸ τὸν Κωλέτην, Ζαΐμην καὶ Μεταξᾶν, διοικητικὴ ἐπιτροπὴ λεγομένη, ἐχλευάζετο διὰ τὴν ἀδυναμίαν αὐτῆς καὶ διὰ τὴν παντελὴ στέρησιν χρημάτων. Ἀντιμέτωπος ταύτης ἦτο ἡ ὑπὸ τὸν στρατάρχην τῆς Πελοποννήσου Θεόδωρον Κολοκοτρώνην συσταθεῖσα στρατιωτικὴ ἐπιτροπὴ. Ἐντὸς τοῦ Ἀργους ἐδέσποξε τὸ τρίτον κόμμα τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης ὑπὸ τὸν Κριεζώτην, Τσώκρην καὶ Στράτον. Αἱ ἐμφύλιοι αὗται ἐριδες ὑπεξεγείροντο καὶ ὑπὸ τῶν ἐν Ναυπλίῳ πρέσβειων καὶ ναυάρχων, ἀνεργισθήσαν δὲ περισσώτερον τότε, διότι οἱ λογάδες τοῦ ἔθνους διεμάχοντο τίς πρῶτος νάρπάσῃ τὴν κυριαρχίαν, ἵνα εὕρεθῃ κατέχων

αὐτὴν κατὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ βασιλέως Ὀθωνος. Οἱ συνταγματικοὶ βλέποντες ἰσχύουσιν τὴν στρατιωτικὴν ἐπιτροπὴν ἀπεφάσισαν νὰ ἐκμηδενίσωσι τὴν ἐν Ἀργεὶ ἐπικράτησιν αὐτῆς καὶ ὑπὸ τὴν πρόφασιν δῆθεν νὰ προστατεύσωσι τὸ Ἀργος ἀπὸ τῆς ἀναρχίας. Ἐπεισαν τὸν Γάλλον στρατηγὸν Κορβὲ νὰ ποστείλῃ εἰς Ἀργος τέσσαρας λόχους ὑπὸ τὸν διοικητὴν Νῶδ· μετ' ὀλίγον δὲ ἦλθον καὶ τέσσαρες ἔτι λόχοι μετὰ τηλεβόλων ὑπὸ τὸν συνταγματάρχην Στοφέλ. Ἡ ἔλευσις τούτων ἐκορύφωσε τὰ πάθη, διότι οἱ ἐν Ἀργεὶ ὑπὸ τὸν Τσώκρην βαρέως ἔφερον τὴν ξενικὴν ταύτην κατοχὴν θεωροῦντες τοῦτο μείωσιν τῆς ἑαυτῶν ἀνεξαρτησίας. Καὶ ὁ μὲν Νῶδ ἔλθων κατέλαβε τὸν στρατῶνα, ὁ δὲ Στοφέλ ἐζήτησε νὰ καταλάβῃ τὴν οἰκίαν τοῦ Καλλέργη προστατευομένην ὑπὸ τοῦ φίλου Νικολάου Καλλισγοῦρου· ἀλλ' οὗτος αἰσθανθεὶς προσβαλλομένην τὴν φιλοτιμίαν αὐτοῦ ἠρνήθη ὑπερηφάνως νὰ παραδῶσῃ τὴν οἰκίαν ἀποφασίσας νάντισταθῇ μέχρις ἐσχάτης θυσίας. Ὁ Γάλλος συνταγματάρχης εἰσηλθε βιαίως εἰς αὐτὴν καὶ ἐπὶ τοῦ ἐξώστου ἔστησε τὴν Γαλλικὴν σημαίαν, συνέλαβε τὸν Καλλισγοῦρον, ἀπήγαγεν εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ στρατῶνος καὶ κατεδίκασεν εἰς θάνατον. Ἡ κατάληψις τῆς οἰκίας τοῦ Καλλέργη, ὁ τουφεκισμὸς τοῦ ἥρωος Καλλισγοῦρου συνετάραξαν τὴν πόλιν, ἥτις ἤδη ἐπίστευεν, ὅτι οἱ Γάλλοι κατέλαβον αὐτὴν ὡς κατακτηταί. Ἦλθεν ἤδη καὶ ὁ ὀπλαρχηγὸς Κριεζώτης μετὰ τοῦ στρατεύματος αὐτοῦ. Οἱ Γάλλοι προδιατεθειμένοι ὄντες δυσμενῶς καὶ νομίσαντες ὅτι διατρέχουσι κίνδυνον ἐφέροντο σκληρῶς καὶ ἀπανθρώπως πρὸς τοὺς κατοίκους. Μάτην ὁ Τσώκρης καὶ ὁ Κριεζώτης ἐπειρῶντο νὰ συνδιαλλάξωσιν αὐτοὺς. Οἱ μὲν Γάλλοι περιφρονητικῶς ἐφέροντο πρὸς τὰ ἄτακτα στίφη τῶν Ῥουμελιωτῶν τοῦ Κριεζώτη καὶ Στράτου, οὗτοι δὲ μετ' ἀποστροφῆς ὑπέβλεπον αὐτούς. Ἐντεῦθεν ἐπῆλθε ῥῆξις. Στρατιώτης τις τοῦ Κριεζώτη οἰνοβαρὴς ἐρράπισε Γάλλον τινά. Εὐθὺς ὁ Γαλλικὸς στρατὸς ὀπλισθεὶς διεχύθη ἀνὰ τὴν πόλιν μανιακῶς, κατέλαβον τὰς ὁδοὺς, ἐτουφέκισον, ἐλόγγευσον, ἐφόνευσον πάντας ὅσους συνήντων, γέροντας, παιδία, γυναῖκας. Ἐν τῇ συγχύσει ὅμως ταύτῃ καὶ ταραχῇ ἀνεφάνη σωτὴρ τῆς πόλεως ὁ ἀρχιερεὺς πρῶτον Ἑλίουπόλεως Ἀνθιμος, ὅστις περιβληθεὶς τὴν μεγάλην ἀρχιερατικὴν στολὴν συμπαρέλαβε τὸν διάκονον αὐτοῦ, καὶ μετέβη εἰς τὸν στρατῶνα ἐν μέσῳ τῶν ἀνὰ τὰς ὁδοὺς πυροβολισμῶν, καὶ ἐξηγήσας πρὸς τὸν Γάλλον διοικητὴν τὴν ἀθωότητα τῶν

σφαζομένων πολιτῶν ἐπεκαλέσθη τὴν δικαιοσύνην καὶ φιλανθρωπίαν αὐτοῦ. Ὁ Γάλλος διοικητὴς ἐκπλαγεὶς ἐκ τῶν παραστάσεων τοῦ σεβασμίου ποιμενάρχου διέταξεν ὑποχώρησιν. Τὴν ἐπιούσαν οἱ μὲν Ἀργεῖοι περίτρομοι καὶ περιαλγεῖς συνέρρεον εἰς ἀνέυρεσιν τῶν ἀπολωλότων συγγενῶν. Οἱ δὲ Γάλλοι μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀπῆλθον εἰς Ναύπλιον (Παρνασσὸς τόμος ΙΔ' φυλλ. 1,2,3 ὑπὸ Δημ. Βαρδουνιώτου).

Εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι ἐπίσημοὶ τινες πόλεις ἐξηφανίσθησαν ἐντελῶς καταστραφείσαι, εἰς ἄλλας ὅμως ἐνεχάραξεν ἡ δαιμονία φύσις κατὰ τὴν πρώτην αὐτῶν γέννησιν τὴν σφραγίδα τῆς αἰωνιότητος. Τὸ Ἄργος διελθὼν δι' ἀπείρων δοκιμασιῶν, πολλὰς καταστροφὰς ὑποστὰν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ Ὀθωνος, ἀνέζησε καὶ ἀνεγεννήθη ὡς ὁ φοῦνιξ ἐκ τῆς τέφρας αὐτοῦ, ἥδη δὲ διασῶζον καὶ τὸ ἀρχαῖον ὄνομα καὶ τὴν τερπνότητα καὶ γλυκύτητα τοῦ κλίματος ἐξέχει ἐν τῷ μέσῳ τῆς εὐφόρου Ἀργολικῆς πεδιάδος, κατοικεῖται δ' ὑπὸ λαοῦ φιλονόμου καὶ ἐργατικοῦ, καὶ διασώζει τὰς πατρικὰς παραδόσεις καὶ ὄργα ὁσημέραι εἰς τὴν πρόοδον καὶ πολιτισμόν.

Ταύτης λοιπὸν τῆς μεγαλουργοῦ πόλεως τὴν ἱστορίαν ἐπιχειρήσας νὰ συγγράψω ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρις ἡμῶν παραδίδωμι σήμερον εἰς δημοσιότητα. Καὶ ἀνεγνώρισα μὲν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὸ βαρὺ καὶ δύσκολον τοῦ ἔργου, ἀλλὰ κατακεκλημμένος ἐκ τῆς ὠραιότητος τῆς ὕλης καὶ πεπεισμένος, ὅτι ἡ λεπτομερὴς καὶ ἀκριβὴς γνῶσις τῆς ἰδιαίτερας ἐκάστου πατρίδος ἀνυποὶ καὶ φρονηματίζει τὸν λαόν, δὲν ἀπεδυσπέτησα ἀλλὰ μετὰ θάρρους ἀπεδύθην εἰς τὸν ἀγῶνα.

Καὶ ἂν μὲν ἐσώζοντο τὰ συγγράμματα τοῦ Ἰππου τοῦ Ῥηγίνου, Δεινία τοῦ Ἀργείου, τοῦ Ἀγία, τοῦ Ἀναξικράτους, τοῦ Δημητρίου, τοῦ Δερκύλλου τοῦ Ἀργείου, Τελεσάρχου, Τιμοθέου, Ἰστρου καὶ Πολέμωνος, οἵτινες συνέγραψαν Ἀργολικά, προσέτι δὲ τοῦ Σωκράτους τοῦ Ἀργείου ἡ περιήγησις Ἀργους, τοῦ Ἀριστοτέλους ἡ πολιτεία τῶν Ἀργείων, Τροιζηνίων, Ἐπιδαυρίων, καὶ Ἀσιναίων, τοῦ Ἑλλαννίκου τὰ Ἀργολικά, τὰ περὶ ἱερειῶν τῆς Ἥρας καὶ περὶ Καρνεονικῶν, τοῦ Καλλιμάχου οἱ οἰκισμοὶ Ἀργους καὶ τοῦ Ἀνθέα ἡ διὰ στίχων περιήγησις τοῦ Ἀργους, καὶ τὸ ποίημα ἡ Φορωνίς ἀγνώστου ποιητοῦ, θὰ ἡδυνάμην ἐπαρκέστερον ὁπωσοῦν νὰ ἱκανο-

ποιήσω τὴν δικαίαν ἀξίωσιν καὶ φιλομάθειαν τοῦ κοινοῦ. Ἦδη ὅμως, ἐπειδὴ ὁ χρόνος, ὡς ὀρμητικὸς χεῖμαρρος, συμπαρέσυρε ταῦτα καὶ διέσπασε τὴν ἱστορικὴν συνοχὴν καὶ κατέλιπε χάσματα δυσκόλως συμπληρούμενα, ὁ συγγραφέων τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑργου συλλογὴν μόνον παρέχει, ξηρὸν σκελετὸν ἄνευ αἵματος καὶ κρέατος· διότι ἐκ πτωχοτάτων πληροφοριῶν καὶ διεσπαρμένων τῆδε ἀκκείσας μετὰ πολ-
λοῦ κόπου κατορθοῖ νὰ συμπήξῃ ἐν ὅλῳ· εἶνε δὲ ἡναγκασμένος νὰ διέλθῃ, ὡς διὰ πυκνοτάτου δάσους τοὺς παντοειδεῖς μύθους καὶ τὰς πολλὰς παραδόσεις, ἵνα συλλάβῃ, μαντεύσῃ, ἐρευνῶν καὶ βασανί-
ζων, γενικὸν τινα τύπον καὶ χαρακτῆρα. Διατρέχων δὲ τὴν σκολιάν καὶ τραχείαν ὁδὸν τῆς μεσαιωνικῆς ἱστορίας ἐπιστρέφει ἀποκομίζων ἐλάχιστα ἐπιστημονικὰ ὠφελήματα διὰ τὸ περικαλύπτειν τοὺς χρό-
νους τούτους πυκνὸν σκότος. Ἡ ἱστορία λοιπὸν τοῦ Ἑργου δὲν δύναται νὰ ἔχῃ σταθμοὺς καλῶς σεσημειωμένους ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέ-
λους. Πεπληρωμένη παντοειδῶν παραδόσεων, διασπασμένη ὑπὸ με-
γάλων χασμάτων δὲν ἔχει τὴν ἀπαιτούμενην ἐνότητα, ὁμοιάζει δὲ πρὸς οἰκοδόμημα, ὅπερ μένει κρεμάμενον ὡς ἐκ θαύματος ἄνωθεν τοῦ κενοῦ ἀφαιρεθῆσιν τῶν πρώτων αὐτοῦ βάσεων.

Ὡς ὅμως ἐκ τοῦ περισωθέντος σκελετοῦ ξρόν τινας κατανοοῦμεν τὴν ἡλικίαν, τὸ φῦλον, τὴν ἰσχύ, τὴν ῥώμην καὶ τὸ σχῆμα αὐτοῦ, οὕτω καὶ ἐκ τῆς τμηματικῆς ταύτης καὶ χασματώδους ἱστορίας τοῦ Ἑργου μανθάνομεν οἷαν ῥώμην καὶ βάρος ἔσχευ ἐν τῇ ἀρχαιότητι καὶ τοῖς μετὰ ταῦτα χρόνοις. Καὶ ὁ Παρθενῶν εἶνε μὲν ἡκρωτηρια-
σμένος, παρέχει ὅμως τὸ μέτρον τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης, οὕτω καὶ ἡ σκελετώδης αὕτη ἱστορία καταδεικνύει τὴν θαλερότητα καὶ τὸ μεγα-
λεῖον τοῦ Ἀργείου κράτους.

Ἄν καὶ προσεπαθήσαμεν νὰ καταστήσωμεν τὸ ἔργον ἡμῶν ὅσον ἦτο δυνατόν τέλειον, ὁμολογοῦμεν ὅτι πολλὰς ἔχει ἐλλείψεις· ἄλλως τε δὲν λανθάνει ἡμᾶς τὸ «οὐ πάνυ γε ῥᾶδιόν ἐστιν εὐρεῖν ἔρ-
γον, ἐφ' ᾧ οὐκ ἂν τις αἰτίαν ἔχοι· χαλεπὸν γὰρ οὕτω τι ποιῆ-
σαι ὥστε μηδὲν ἁμαρτεῖν, χαλεπὸν δὲ καὶ ἀναμαρτήσαντας μὴ ἀγνώμονι κριτῇ περιτυχεῖν».

Διηρέθη δὲ τὸ ὅλον ἔργον εἰς δύο τόμους, ἐξ ὧν ὁ μὲν πρῶτος περιέχει τὰ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ μάχης, ὁ δὲ δεύτερος ἀπὸ τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ μάχης μέχρις ἡμῶν. Θὰ κοσμηται δὲ διὰ πασῶν τῶν ἐπιγραφῶν τῶν σχετιζομένων πρὸς τὰ

ἱστορούμενα καὶ δι' εἰκόνων πολλῶν. Ἐν τῷ τέλει τοῦ δευτέρου τόμου θὰ προστεθῇ τοπογραφικὸς χάρτης τῆς Ἀργολίδος, καὶ πίναξ πάντων τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν νομισμάτων μετ' εἰσαγωγῆς καὶ ἐρμηνείας αὐτῶν. Ὀφείλω δὲ πολλὰς χάριτας πρὸς τὸν κ. Εὐάγγελον Σβορώνου διευθυντὴν τοῦ νομισματικοῦ μουσείου, ὅστις λίαν ἐδυνάως ἀνέλαβε νὰ συντάξῃ ὁλόκληρον τὸν πίνακα τούτων.

Ἐν οἰκείῳ δὲ τόπῳ πραγματευόμεθα περὶ τῶν πολλῶν ἀποικιῶν, ἃς τὸ Ἄργος ἐξέπεμψε καὶ περὶ τοῦ Ἀργείου ἐργαστηρίου καὶ πάντων τῶν τεχνιτῶν, περὶ τῶν ἐορτῶν, περὶ τῶν φυλῶν, περὶ τοῦ χαρακτήρος τῶν Ἀργείων, περὶ ἀθλητῶν διαπρεψάντων ἐν τοῖς ἀγῶσι, περὶ τῶν μουσικῶν Ἀργείων, περὶ τῶν λογίων ἀνδρῶν καὶ περὶ βιομηχανίας.

Τὰ δὲ περὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἐλήφθησαν οὐ μόνον ἐκ τῶν γνωστῶν πηγῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ πληροφυριῶν ζώντων ἀνδρῶν καὶ ἐξ ἐγγράφων καὶ ἐξ ἐπιστολῶν ἀνεκδότων.

Προτάσσομεν δὲ μακρὰν τοπογραφίαν, διότι ἐκ τῆς ἀκριβοῦς γνώσεως τῆς χώρας θὰ κατανοήσωμεν τὴν ἄφθονον ἐπιμειξίαν τῶν Ἀργείων μετὰ τῶν ἄλλων λαῶν καὶ διατί ἐνωρίτατα ἐταῦθα προσῆλθον ξένοι ἄποικοι, πρὸς τοῦτοις δὲ τὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν κατάστασιν· δὲν εἶνε δὲ ἄγνωστον πρὸς οὐδένα, ὅτι μεγάλην ῥοπὴν ἔχει ἐπὶ τῆς διαπλάσεως τοῦ χαρακτήρος καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἔτι τοῦ τρόπου τοῦ πολιτεύεσθαι ἢ γεωγραφικῇ θέσει κράτους τινός.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ἐξ εὐγνωμοσύνης ὀφείλω νὰ μνημονεύσω τὰ συγγράμματα, ἅτινα συνεβουλευθῆν, ἀλλὰ τὰ πλεῖστα τούτων παραλείπω, διότι πολὺς εἶνε ὁ ἀριθμὸς, ἄσκοπος δὲ ἡ ἀκριβὴς αὐτῶν ἀναγραφὴ. Ἀρκοῦμαι μόνον νὰ κατονομάσω τὰ κυριώτερα τούτων, τὰ δὲ ἄλλα θὰ μνημονεύω ἐν ταῖς παραπομπαῖς.

Τοὺς Ἑλληνας καὶ Λατίνους συγγραφεῖς.

Peloponnesos ὑπὸ Ernst Curtius-Gotha 1851.

Mythologie de la grèce antique ὑπὸ Decharme 1886.

Grieschische Kunstmythologie ὑπὸ I. Overbeck.

- Grieschische Mythologie ὑπὸ Preller.
 Conrad Bursian, Geographie von Griechenland 1862.
 C. Neumann und I. Partsch, physikalische Geographie
 von Griechenland mit besonderer Rücksicht auf das
 Alterthum 1885.
 Γεωγραφία πολιτικὴ τοῦ νομοῦ Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας ὑπὸ Ἀν-
 τωνίου Μηλιαράκη 1886.
 Δ. Κ. Βαρδουνιώτου παρὰ τὸν Ἑραστῆνον. Ἐν τῷ ἡμερολογίῳ ποι-
 κίλης Στοᾶς 1885.
 Lehrbuch der alten Geographie ὑπὸ Kiepert.
 Handbuch der alten Geographie ὑπὸ Forbiger.
 F. Adbenhoven, itineraire descriptif, de l'Attique et en Pe-
 loponnèse 1854.
 Voyage de la grèce par Pouqueville.
 Voyage en Morée » »
 Voyage archéologique ὑπὸ P. Le Bas.
 Mycènes ὑπὸ Heinrich Schliemann.
 Tiryns ὑπὸ » »
 Travels in the Morea ὑπὸ Leake.
 Voyage de Dalmatie de grèce et du Levant ὑπὸ Wheler.
 Emile Isambert, itineraire descriptif, historique et archéo-
 log. de l'orient. Grèce et Turquie d'Europe 1873.
 Griechenland, Handbuch für reisende von Karl Bædeker
 1888.
 Puillon Boblaye, recherches géographie sur ruines de la
 Morée 1835.
 L. Ross, Reisen und Reiserouten durch Griechenland 1841.
 A. Bluet expédition de Morée.
 Ἀττικῆς ἐπιγραφαὶ ἐπιτύμβιοι ὑπὸ Στ. Κουμανούδη 1871.
 Sylloge inscriptionum graecarum ὑπὸ Dittenberger.
 Inscriptiones Graecae ineditae ὑπὸ Roscius 1834.
 Epigrammata Graeca ὑπὸ Kaibel 1878.
 Greck historical inscriptions ὑπὸ Hicks.
 Inschriften griechischer bildhauer ὑπὸ Löwy.
 Geschichte der griech. Plastik ὑπὸ I. Overbeck.

Die Bildwerke zum Thebischen und Tröischen Heldenkreis
ὕπὸ Overbeck.

Revue archéologique.

Annali dell'instituto.

Bulletin de correspondance hellénique

Παρνασσός

Rheinisches museum

Hermes.

Mittheilungen des Kaiserlich Deutschen archaeologischen
Instituts in Athen.

Archaeologische Zeitung.

Ἐφημερίς ἀρχαιολογική.

Lehrbuch der griechischen Antiquitäten ὑπὸ Hermann 1870.

Handbuch der römischen alterthumer ὑπὸ Mommsen 1871.

Lexikon der griech. und römischen Mythologie ὑπὸ Ro-
scher.

Auserlesene Griech. Vasenbilder ὑπὸ Gerhard.

Élite des monuments ceramographiques ὑπὸ Lenormant.

Classical and topographical ὑπὸ Dodwelle.

Corpus inscriptionum graecarum ὑπὸ Augustus Bœckius.

Inscriptiones Graecæ antiquissimae ὑπὸ Rœhl.

Sylloge inscriptionum ὑπὸ Osann.

Διατριβὴ ἐν «Σωτήρι» ἐφημερίδι τοῦ 1834, ἀριθ. 45 καὶ 47 περὶ
τῆς ὀνοματοθεσίας τῶν δῆμων Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας. Ἀ-
πάντησις ἐν ἀριθμῷ 51, 52, καὶ 53 τοῦ ἐπικρινομένου Φραγ.
Κ. Μανόρου.

Lolling, Hellenische Landes Kunde und topographie (in
Müllers Handb. der Klassischen alterthumswissen-
schaft III).

Carte de la Grèce redigée et gravée d'après la triangula-
tion et les levés exécutés par les officiers du corps d'
état-major à l'échelle de $\frac{1}{200000}$. Paris 1852.

Carten von Mykenai ὑπὸ Steffen 1884.

H. Kiepert, Neuer Atlas von Hellas und hellenischen co-
lonien 1879.

Στατιστική τῆς Ἑλλάδος. Πληθυσμὸς 1879. Ἐν Ἀθήναις 1881
(παράρτημα Ἑσωτερικῶν).

G. Grote, Histoire de la grèce traduit par A. -L. de Sadous
Criechische Geschichte ὑπὸ Hernst Curtius.

Griechische Geschichte des alterthuns ὑπὸ Dunker.

Politische Geschichte der dorische Argos ὑπὸ Dr. Schei-
demwirth.

Programm ὑπὸ Soseph Kramerczik.

Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ὑπὸ Κ. Παπαρηγοπούλου.

Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ Σπ. Λάμπρου.

Römische Geschichte ὑπὸ Mommsen.

Geschichte Griechenlands ὑπὸ Hertzberg.

Gesch. Griechenlands unter der Herrschaft der Römer ὑπὸ
Hertzberg.

ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ

Ἡ ἐπαρχία Ἄργους κειμένη πρὸς τὰ δυσμικὰ τοῦ νομοῦ Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας ἔχει ὄρια πρὸς Β. τὴν ἐπαρχίαν Κορινθίας, πρὸς Δ. τὴν τῆς Μαντινείας, πρὸς Μ. τὴν τῆς Κυνουρίας καὶ τὸ δυτικὸν τμήμα τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, πρὸς Α. τὴν ἐπαρχίαν Ναυπλίας. Διαχωρίζεται δὲ ἀπὸ τῶν πρὸς Β., πρὸς Δ. καὶ Μ. ὁμόρων τούτων ἐπαρχιῶν ὑπ' ὑψηλῶν πολυσχιδῶν καὶ πολυκορύφων ὄρεων. Ἐνεκα ὅμως τῆς σημαντικῆς ἐπιρροῆς, ἣν ἔλαβε τὸ Ἄργος, διότι ἐξεδώρισε τὰς πέριξ πόλεις καὶ ἐγένετο μητρόπολις αὐτῶν, ὠνομάσθη κατὰ μικρὸν Ἀργολίς, Ἀργολική, Ἀργεία, Ἄργος ἢ τὸ Ἄργος ὁλόκληρος ἡ χώρα ἢ ὀρίζομένη ὑπὸ τῆς Ἀρκαδίας, Λακωνίας, Ἀργολικοῦ καὶ Σαρωνικοῦ κόλπου. Περιελάμβανε δὲ τὴν Ἐπιδαυρίαν, Τροιζηνίαν, Ἑρμιονίδα, Ναυπλίαν καὶ τὴν ἐπαρχίαν Ἄργους, ἐκτὸς τοῦ δυτικοῦ ἡμίσεως τοῦ δήμου Ἀλίας, ὅπερ πάλαι μὲν ἀνῆκεν εἰς τὴν Ἀρκαδίαν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν Ἀντωνίνων ὑπῆχθη ὁλόκληρος ἡ Ἀλία μετὰ τῆς Στυμφαλίας εἰς τὴν Ἀργολίδα καὶ μετέσχον ἀμφότεραι τοῦ Ἀργολικοῦ συνεδρίου. (Curtius pelop. 1, 218. Παισ. 8, 23). Πρὸς τούτοις δὲ περιελάμβανε τὴν Κυνουρίαν, τὰς νήσους Αἴγιαν, Καλαυρίαν, Ὑδραν, Ἀπεροπίαν (Δοκόν), Τρίκρανα, Ἀριστεράς, Πιτυοῦσαν (Σπέταας), Ἀλιοῦσαν, καὶ τὴν Σικυωνίαν, Φλιασίαν, Νεμέαν, Κλεωνάς καὶ Κορινθίαν, ἐκτὸς τῶν δῆμων τῶν Τρικάλων καὶ Εὐρωστίνης, Στυμφαλίας καὶ Φενεοῦ, ὑπαγομένων τῶν μὲν εἰς τὴν Ἀχαϊαν, τῶν δὲ εἰς τὴν Ἀρκαδίαν. Οὕτω λοιπὸν ἀποτελεῖ ἡ Ἀργολίς χερσόνησον καὶ περιβρέχεται ὑπὸ τῶν θαλασσῶν τριῶν μεγάλων κόλπων, τοῦ Κορινθιακοῦ, Σαρωνικοῦ καὶ Ἀργολικοῦ, ὧν τὰ παράλια διασχίζονται εἰς μικροτέρους ἄλλους κόλπους, μεταξὺ τῶν ὁποίων προεκτείνονται εἰς τὴν θάλασσαν μεγάλα χερσόνησα

καὶ νησιάζουσαι ἄκραι ἔχουσαι πρὸ αὐτῶν μικρὰς νήσους καὶ μεγάλας ὡς φυσικὰς αὐτῶν προσεκβολάς. Ἰδίως ὁμως καὶ κατ' ἐξοχὴν Ἄργος καὶ Ἀργεῖα ὀνομάζονται ἡ μεγάλη καὶ γελῶσα πεδιάς τοῦ Ἰνάχου, τὸ ὀνομαστὸν διὰ τὴν εὐφορίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος μέχρι σήμερον Ἀργολικὸν πεδίον, ὅπερ πρὸς δυσμὰς μὲν καὶ μεσημβρίαν εἶνε κεκλεισμένον ὑπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, πρὸς ἀνατολὰς ὑπὸ τοῦ Ἀραχναίου, πρὸς τὴν θάλασσαν δὲ ἀνοικτὸν ὃν καὶ ἐλεύθερον ἀπλοῦται μεγαλοπρεπῶς πρὸς τὸν μυχὸν τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου (Γεωγρ. Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας ὑπὸ Α. Μηλιαράκη σελ. 3).

Ἡ ἐπαρχία αὕτη, καίτοι περιλαμβάνει ἐν ἑαυτῇ μέγα πεδίον, εἶνε ὄρεινὴ. Ἐχει δὲ ὄρη πρὸς Δ. αὐτὰ ταῦτα τὰ ἀποτελοῦντα τὰ ὄρια τῶν δύο νομῶν Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας καὶ Ἀρκαδίας, ὧν αἱ καταφανέστεραι κορυφαὶ ἀπὸ Β. πρὸς Μ. εἶνε τὸ Καρούμπαλο (Τραχύ), ἡ Ἀρμενία, τὸ Ξεροβοῦνι, τὸ Μαλεβὸ (Ἀρτεμισιον), ὁ Κτενιάς, καὶ πρὸς Μ. ἡ Ζάβιτσα καὶ τὸ Παρθένιον. Τὰ ὄρη ταῦτα ἀνήκουσιν εἰς τε τὴν ἐπαρχίαν Ἄργους καὶ εἰς τὴν τῆς Μαντινείας, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὴν τοῦ Ἄργους· διότι αἱ διακλαδώσεις αὐτῶν αἱ μᾶλλον ἐκτενεῖς καὶ σημαντικαὶ κεῖνται ἐν αὐτῇ τερματιζόμεναι εἰς τὸ Ἀργολικὸν πεδίον, ἐν ᾧ αἱ ἀντίθετοι πρὸς Δ. μικρὸν μόνον εἰσχωροῦσι πρὸς τὴν Μαντινικὴν καὶ τὴν Τεγεᾶτιν.

Τὰ πρὸς Β. δὲ ὄρη εἶνε ἐπίσης συνέχεια τῶν μεσημβρινῶν ὀρέων τῆς Κορινθίας, ὧν ἡ ὑψηλότερα κορυφή εἶνε ἡ Σκιπέζα (Ὀλίγυρτος) ὕψους 1934 μετρ., ὁ Φαρμακῆς ὕψους 1431, τὸ Μεγαλοβοῦνι (Καρνεάτης) ὕψους 1270, ὅπερ διαχωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τῆς πεδιάδος τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ δήμου Νεμέας (Φλιασίου πεδίου).

Πρὸς Α. δὲ ὑπάρχει ἔτι μικρὸν ὄρεινόν τμήμα ἐκ συνεχῶν βουνῶν πολυωνύμων συνεχομένων μετὰ τοῦ ἐν τῷ δήμῳ Κλεωνῶν τῆς Κορινθίας ὄρους τῆς ἁγίας Τριάδος ὕψ. 1079 καὶ τοῦ ἐν τῷ δήμῳ Σολυγείας Κερνικέλου ὕψ. 1048 καὶ ἐνουμένων μετὰ τῶν βορείων διακλαδώσεων τοῦ Ἀραχναίου.

Ἡ Ἀργολίς πρὸ πάσης Ἑλληνικῆς χώρας ἀπολαμβάνει τὰ ἀγαθὰ, ὅπερ παρέχει τὸ Ἑλληνικὸν ἀρχιπέλαγος εἰς τὰς ἑαυτοῦ παραθαλασσίους χώρας. Διὰ τῶν φιλοξένων κόλπων τοῦ Ἀργολικοῦ, Ἑρμιονικοῦ καὶ Σαρωνικοῦ, διὰ τῶν ἀναριθμητῶν ὄρμων καθ' ὅλον τὸ παραθαλάσσιον διάστημα ἀπὸ τοῦ Μαλέα μέχρι τοῦ Ἰσθμοῦ ἀνοίγεται ὁ κόσμος τῆς ἀνατολῆς. Ἡ Ἀργολίς εἶνε τὸ πρὸς ἀνατολὰς βλέπον πρόσωπον

τῆς χερσονήσου. Ὅταν οἱ φοίνικες ἀνήχθησαν ἐκ τῶν Κυθήρων εἰς τὰ παράλια, ἐνταῦθα παρὰ τὴν πεδιάδα τοῦ Ἰνάχου εὗρον τὴν πρώτην λαμπρὰν εὐφορον καὶ πολυάνθρωπον πόλιν. Ἐκεῖσε ἐδηλέασεν αὐτοὺς τὸ κέρδος τῆς ἀμοιβῆς τῶν φορτίων, ἐκεῖσε ὁ χαλκὸς τῶν Μυκηναίων ὀρέων καὶ αἱ πορφύραι τῆς Ἑρμιονικῆς θαλάσσης. Ἡ πρώτη ὄψις τοῦ ἀρχαίου χρόνου τῆς Ἑλλάδος, ἣν ἀναπτύσσει ὁ Ἡρόδοτος, εἶνε ἡ Ἀσιατικὴ ἀγορὰ παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἰνάχου. Ἐνταῦθα Φοίνικες ἔμποροι προσωρμίσθησαν μετ' Αἰγυπτιακῶν καὶ Ἀσσυριακῶν ἔργων. Ἐν τῇ Ἀργολίδι εὐρίσκομεν τὰς μεγίστας φυλάς τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην ἰδρυθείσας. Κατὰ πρῶτον τὴν Πελασγικὴν φυλὴν, εἰτα τοὺς Ἴωνας εἰς τὰ βόρεια παράλια, τοὺς Κυνουριεῖς εἰς τὸν Ἀργολικὸν κόλπον, τοὺς Δρύοπας εἰς τὰς βραχώδεις παραλίας τῆς ἀνατολικῆς χερσονήσου, τοὺς Αἰολεῖς εἰς τὰ βόρεια ὄρια τῆς χώρας, τοὺς Ἀχαιοὺς καὶ τοὺς Δωριεῖς καὶ τοὺς κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους Ἀλβανοὺς (Curtius Pelop. 2,342).

ΟΡΟΙ, ΒΟΥΝΟΙ, ΠΡΩΒΟΥΝΟΙ, ΛΟΦΟΙ ΠΕΡΙ ΤΟ ΑΡΓΟΣ

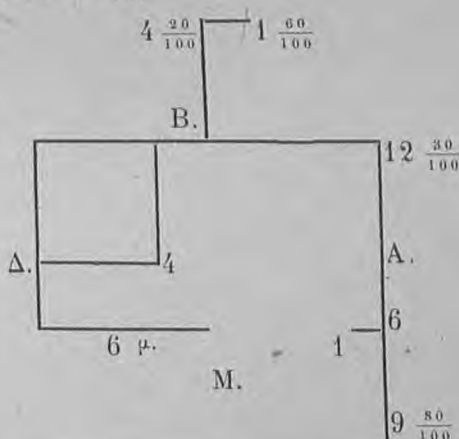
Ὁ πρόβουνος *Πορτίος* (κάστρο) συνέχεια τῆς μεγάλης ἀλύσεως τοῦ Ἀρτεμισίου ὧν καὶ ὑφούμενος ὑπεράνω τῆς Λέρνης δυτικῶς χωρίζεται ἀπὸ τῆς θαλάσσης διὰ στενῆς ζώνης, διὰ πλησμονῆς ὕδατος καὶ δι' ἀφρόνου βλαστήσεως. Τὸ ὄρος τοῦτο φύσεως τιτανώδους ὃν οὐ μόνον τὸ ὄμβριον ὕδωρ τὸ καταπίπτον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ἀπορροφᾷ καὶ καταπίνει ἀλλὰ καὶ δέχεται εἰς τοὺς κόλπους αὐτοῦ τὸ ἐκ τῶν ὑψηλοτέρων ὀρέων εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὑπογείως ἐπιχυνόμενον. Ἐντεῦθεν ἐσχηματίζεται καὶ ποταμὸς ὁμώνυμος πρὸς τὸ ὄρος. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὑπῆρχε ναὸς Ἀθηνᾶς Σαίτιδος (σωτείρας-σάω-σώζω) ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Δαναοῦ κατασκευασθεῖς. Ἐρείπια δὲ τοῦ ναοῦ τούτου εἶδεν ὁ Παυσανίας. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ θεμέλια τῆς ἀκροπόλεως τοῦ Ἱππομέδοντος τοῦ ἐκστρατεύσαντος κατὰ Θηβῶν ὑπὲρ τοῦ Πολυνείκου. Ἐνταῦθα θὰ ἔκιντο ἡ ἀκρόπολις καὶ τὰ βασιλεία τῆς Ὑδρας πολίχνης κατὰ τὸν Παλαίφατον πειρώμενον οὕτω νὰ ἐξηγήσῃ τὴν παράδοσιν τῆς Λερναίας Ὑδρας, ἥτις προέκυψε κατ' αὐτὸν ἐκ τινος πολέμου τοῦ βασιλείως τῶν Μυκηναίων Σθενέλου πρὸς τὸν Λέρνον βασιλέα μὴ θέλοντα νὰ ὑποταχθῇ. Ἦδη δὲ βλέπει τις ἐρείπια μεσαιωνικοῦ φρουρίου κατασκευασθέντος ἐκ λίθων τοῦ

αὐτοῦ ὄρους. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἐξ πύργοι καλῶς ὁπωσοῦν διατηρούμενοι, ἐφ' ὧν διακρίνει τις ὅπας χρησιμευούσας ὡς πολεμίστρας. Οἱ πύργοι ὀλίγον ἀπέχουσιν ἀπ' ἀλλήλων. Πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος ὑπάρχει δεξαμενὴ ἐν μέσῳ αὐτῶν. Διακρίνει τις δύο ἀροπόλεις τὴν ἄνω καὶ κάτω. Ἐν τῇ κάτω δὲν ὑπάρχουσι πύργοι ἀλλ' ἐρείπια οἰκιῶν. Ἐκ τῆς κορυφῆς βλέπει τις τὸν περὶ τὴν Λέρνην χώρον, τὰ Ἀρκαδικὰ ὄρη, τὸ Ἄργος, τὴν Ἀσπίδα, τὴν Λυκώνην, Ἐρασίνον, τὸν περὶ τὸ Σκαφιδάκι χώρον, τὸ Τημέριον, τὴν Ἐλαιούντα, τὸ Κυβέριον, τὸν Ἀργολικὸν κόλπον, Τίρυνθον, Ναύπλιον, ἐπιθαλάσσιον Φρούριον, τὰς Σπέτσας. Παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους μεταξὺ τοῦ Ποντίνου ποταμοῦ καὶ τῆς Ἀμυμώνης ὑπῆρχεν ἄλσος πλατάνων μέχρι τῆς παραλίας ἐκτεινόμενον. Ἐνταῦθα ἐτελεῖτο ἡ ἐορτὴ τὰ Λερναῖα πρὸς τιμὴν τῆς Λερναίας Δήμητρος, ὑπῆρχε δὲ ἐντὸς τοῦ ἄλσους καὶ ἄγαλμα Διονύσου Σαώτου καὶ τῆς Δήμητρος Προσύμνης, ἣτις καὶ Μυσία ὠνομάζετο. Παρὰ τοὺς πρόποδας ἀναγνωρίζει τις καὶ βαθεῖας ἀμαξοτροχίας, δι' ὧν ἔφερον ἀμαξιτὴ ὁδὸς εἰς τὴν παρὰθλασσίαν τοῦ Κυβερίου διὰ τῆς Λερναϊκῆς ὁδοῦ. Ὁ πρόβουλος οὗτος ἐκ Δ. τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου καὶ τὸ Παλαμήδιον ἐξ Α. ἀποτελοῦσι τὰ πρὸς Μ. ὅρια τοῦ Ἀργολικοῦ πεδίου.

Χάον. (χάω-χαίνω-χάσκω) οὕτως ὠνομάσθη ἐκ τοῦ ὑπ' αὐτὸ σπηλαίου. Τὸ ὄρος τοῦτο εἶναι ὄγκος συγκαίμενος ἐκ πετρωδῶν κρημνῶν ἐπικρεμαμένων ἐπὶ τὰς πηγὰς τοῦ Ἐρασίνου. Τὸ μέγα καὶ ὑψηλὸν σπήλαιον ἐκτείνεται εἰς βάθος 65 ὀργυῶν ἐντὸς τοῦ ὄρους, ὃ δὲ ὄροφος αὐτοῦ φαίνεται ὡς ὀξὺληκτον γοτθικὸν τόξον. Προχωρῶν τις συναντᾷ ὁπὴν ἀνερχομένην εἰς τὰ ἄνω. Τὸ σπήλαιον διαιρεῖται εἰς δύο μικρότερα, καὶ τὸ μὲν ἀπέχον τῆς εἰσόδου 15 ὀργυῶν διευθύνεται πρὸς ἀριστεράν, τὸ δὲ πρὸς δεξιάν συγκοινωνεῖ μετ' ἄλλου σπηλαίου, οὗ τὸ στόμιον κεῖται παρὰ τὴν μεγάλην εἰσόδον. Τεῖχος δὲ κείμενον ἐντὸς τοῦ σπηλαίου χωρίζει μέρος αὐτοῦ ἀπὸ τῶν λοιπῶν. Ἐνταῦθα εἶναι ἐκτισμένον ναΐδιον τῆς Ζωοδόχου πηγῆς (Παναγία ἢ Κεφαλαριώτισσα), πανάρχαιον κατέχον μέρος τοῦ μεγάλου καὶ ὑψηλοῦ σπηλαίου, ἔχον μῆκος ἐσωτερικὸν 16 μέτρων, ὧν τὰ 9 εἶναι ἐντὸς τοῦ ῥηθέντος σπηλαίου, πλάτος δὲ 6 μέτρων. Τὴν παρασκευὴν δὲ τῆς διακαινησίμου τελεῖται πανήγυρις τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ ὀπλοστασίου. Κατὰ τὸν Κούρτιον (Peloponnesos 2, 564) πρὸ τοῦ σπηλαίου ἦτο τύμβος (tumulus), ὅστις ὁμως σήμερον δὲν φαίνεται.

Λυκώνη (λυκοβοῦνι). Εἶναι τὸ ὄρος τὸ ὑπὸ τὸ Ἀρτεμίσιον ἐκτεινόμενον δι' ἐξ ἐπαλλήλων μαστοειδῶν ἀναδιπλώσεων πρὸς τὴν Λάρισαν,

μετ' αὐτῆς δὲ συνδεόμενον δι' ὑπερβολῆς (διάσελο ἢ διάσκελο), ὑψούμενον δὲ κατὰ δεξιάν τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης ἐξ Ἀργους εἰς Τεγέαν. Εἶνε δὲ συνέχεια τοῦ ΒΑ. κλάδου τοῦ ὅρους Κτενιά. Τὸ πάλαι ἦτο κατάφυτον ἐκ μεγαλοπρεπῶν καὶ ὑψιτενῶν κυπαρίσσω, ἥδη δὲ ἐπὶ τῶν δυτικῶν κλιτύων φαίνονται δύο μόνον κατηφεῖς μάρτυρες τοῦ ἐκλιπόντος ἀρχαίου κάλλους καὶ κόσμου. Παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς Λυκώνης εἶνε ἔχνη ἐκτεταμένου ὕδραγωγείου, ὅπερ φέρον τὸ ὕδωρ ἐκ τοῦ Ἐρασίνου εἰς τὴν πόλιν ἔληγεν εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Λαρίσης. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ συντρίμματα κεράμων καὶ ἀγγείων ἀπὸ τῶν προπόδων μέχρι τῆς κορυφῆς. Κατὰ τὸν Πausanίαν (2, 24, 6) ὑπῆρχε καὶ ἱερὸν τῆς Ὀρθίας Ἀρτέμιδος καὶ ἀγάλματα Ἀπόλλωνος, Λητοῦς καὶ Ἀρτέμιδος ἐκ μαρμαροῦ λευκοῦ ἔργα τοῦ ὀνομαστοῦ Πολυκλείτου, ἃν καὶ τινες ἀποδίδουσι ταῦτα εἰς τὸν νεώτερον Πολύκλειτον. Ὁδηγούμενος ὑπὸ τοῦ Ἑλληνος περιηγητοῦ τὸν Αὐγουστον τοῦ 1888 ἐνήργησα ἀνασκαφὰς ἐπὶ τῆς ὠμαλισμένης καὶ ἐπιπέδου ἀκρας τοῦ ὅρους τῆς νεούσης εἰς Λέρνην. Κατὰ ταύτας ἀνευρέθησαν τὰ ἑξῆς.

Οἱ θεμέλιοι λίθοι τῆς βορείου πλευρᾶς ἀποτελοῦσι τοῖχον $12,30$, ἐκ τοῦ μέσου ἐπεκτείνεται πρὸς τὰ ἔξω ἑτερος τοῖχος $4,20$, καὶ καταλήγει εἰς γωνίαν ἀκολουθοῦσαν νέαν γραμμὴν τοῖχου $1,60 \mu.$ συγκειμένου ἐκ δύο λίθων. Ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ ἐκτείνεται εἰς $9,80$, ἀλλὰ κατὰ τὸ $6 \mu.$ ἐκτείνεται ἐσωτερικῶς τοῖχος ἐνὸς μέτρου τείνων νὰ συνδεθῇ μετὰ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς. Ἐν τῷ μεταξύ ὑπάρχει χώρος κενός, μεθ' ὃν ἀναφαίνεται πάλιν σειρὰ τοῖχου συνδεομένου μετὰ τῆς δυτικῆς γωνίας. Ἡ δυτικὴ πλευρὰ ἔχει τοῖχον ὁμοιον πρὸς τὸν τῆς ἀνατολικῆς συγκειμένον

ἐκ μέτρων ἕξ. Ἐπὶ τοῦ μέσου τῆς δυτικῆς πλευρᾶς ἐσωτερικῶς ἐκτείνεται τοίχος 3 ἢ 4 μέτρων, ὅστις κάμπτεται καὶ συνδέεται μετὰ τῆς βορείου πλευρᾶς. Ἐπὶ τοῦ διαμερίσματος τούτου ὑπάρχει ψηφιδωτὸν ἑδαφός, οὗ τὸ ἥμισυ σύγκειται ἐκ μικρῶν ψηφιδῶν, τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ ἐκ μεγάλων. Τοῦτο βεβαίως εἶνε Ῥωμαϊκῶν χρόνων. Οἱ λίθοι δὲ τοῦ περιβόλου εἶνε ἄλλοι μὲν ἄξεστοι, ἄλλοι δὲ καλῶς ἐξεργασμένοι. Εἶνε δὲ οἱ ἐξεσμένοι σχεδὸν ἰσομεγεθεῖς ἔχοντες μῆκος 1,10, πλάτος $40 \frac{0}{10}$, ὕψος $35 \frac{0}{10}$, οἱ δὲ ἄξεστοι ποικίλλουσι κατὰ τὸ μέγεθος καὶ ἄλλοι μὲν ἔχουσι μῆκος $20 \frac{0}{10}$, πλάτος $85 \frac{0}{10}$, καὶ ὕψος $50 \frac{0}{10}$, ἄλλοι $70 \frac{0}{10}$ μῆκος, $40 \frac{0}{10}$ πλάτος, ἄλλοι ἐπιμήκεις ὄντες ἔχουσι μῆκος 1,60, πλάτος $50 \frac{0}{10}$ καὶ $40 \frac{0}{10}$ πᾶχος. Ἐκτὸς τῶν θεμελίων λίθων ἀνευρέθησαν ἐκ τοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ κόσμου ἀνθεμῶται, κεραμίδες, τεμάχια ἐκ τῆς στεφάνης, ἐλικοειδῆ κοσμήματα, λεόντων κεφαλαί, ὧν ἄλλαι μὲν ἐξ ὀπτῆς γῆς, ἄλλαι δὲ ἐκ λευκοῦ μαρμάρου. Τὰ πλαστικά ἐυρήματα κατ' ἀριθμὸν μὲν εἶνε ὀλίγα συντρίμματα μαρμαρίνα πτυχῶν μεγάλου ἀγάλματος, τεμάχιον βραχίονος, τεμάχιον μηροῦ, ἀλλ' ἀξιοσημείωτα, διότι ταῦτα πιθανῶς ἀπετέλουν μέρος ἐνὸς ἐκ τῶν τριῶν ἀγαλμάτων ἢ τοῦ Ἀπόλλωνος ἢ τῆς Λητοῦς ἢ τῆς Ἀρτέμιδος, ἅτινα ἔργα ὄντα τοῦ ὀνομαστοῦ Πολυκλείτου ἐτέθησαν κατὰ τὸν Πausανίαν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ. Ταῦτα τὰ συντρίμματα εἶνε ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, ἐξ οὗ κατασκευάσθησαν τὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν. Πρὸς ἀνατολὰς ἀνευρέθη ἀγαλμάτιον γυναικεῖον $20 \frac{0}{10}$ ὕψους, ἄνευ μὲν κεφαλῆς καὶ χειρῶν καὶ ποδῶν, ἀλλὰ καλλίστης τέχνης. Ἀνευρέθησαν πρὸς τοῦτοις καὶ τρία νομίσματα, ἐξ ὧν τὰ δύο φέρουσιν ἐπὶ μὲν τῆς μιᾶς προσόψεως προτομὴν τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίου τοῦ Β' (337—361 π. X.) καὶ ἐπιγραφὴν Dominus noster Constantius pius felix Augustus, ἐπὶ δὲ τῆς ἐτέρας εἰκόνα αὐτοκράτορος καταβάλλοντος ἀσπίδοφόρον παλαιστὴν καὶ διὰ τοῦ δόρατος πλήττοντος. Ἐπὶ τῆς ἐτέρας ταύτης προσόψεως ὑπάρχει ἡ ἐξῆς ἐπιγραφὴ felix temporum reparatio, τὸ τρίτον δὲ νόμισμα φέρει ἐπὶ τῆς μιᾶς προσόψεως τύπον δένδρου εἰκάζεται, ὅτι εἶνε τοῦ Καίσαρος Γέτα, ὅστις εἶνε γνωστὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Λούκιος Σεπτίμιος Γέτας. Οὗτος ἦτο υἱὸς τοῦ Σεπτίμου Σεουήρου ἀχμάσαντος τῷ 193—210.

Λάρισα (χάστρο· εἰκὼν 1). Ἡ ἀκρόπολις αὕτη τοῦ Ἄργους ἡ κατὰ τὸν Αἰσχύλον (ἰκέτιδ. 713) ἱεταδόκος σκοπιὰ καὶ Palladea arx καὶ Larissaeus apex κατὰ τὸν Statium (Theb. 1,380) ὠνομάσθη οὕτως κατ' ἄλλους μὲν ἀπὸ Λαρίσης θυγατρὸς (Πaus. 2,24,1) τοῦ Πελασ-

γοῦ, κατ' ἄλλους δὲ εἶνε Πελασγικὴ λέξις σημαίνουσα ἀκρόπολιν, φρούριον, κατὰ τὸν Ἡσύχιον δὲ ἐκ τοῦ λάσα=πέτρινος ἀκρόπολις' ὠνομάζετο δὲ καὶ Λάρισα Ἀργεῶτις (κατὰ τὰ σχόλ. Ἀπολλ. Ροδ. 1,40) πρὸς διάκρισιν τῆς ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ τῆς περὶ τὴν Τρωάδα. Εἶνε δὲ ὅξυ ὄρος ὕψους 289 μ., πρόσαντες, ἀπόκρημνον πανταχόθεν σχεδὸν μετὰ ποσσὶν κρημνῶν, ἐν οἷς προκύπτουσιν ἀπότομοι σκόπελοι. Κεῖται ἐν τῷ μέσῳ τῶν Μυκηνῶν καὶ τῆς Λέρνης, δύο δηλ. λίαν μακρὰν ἀπεχόντων σημείων τῆς πεδιάδος. Προχωροῦσα δὲ ὡς ἀκρωτήριον εἰς τὴν θάλασσαν εἶνε ἐκ τῶν μεγαλοπρεπῶν καὶ ἰσχυρῶν ἀκροπόλεων τῆς Ἑλλάδος, εἶνε ὡς ἡ ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν, τὸ φυσικὸν φρούριον τοῦ Ἀργούς. Ἐχρησίμευσεν ἐπὶ Ῥωμαίων, Βυζαντινῶν, Φράγκων, Ἑνετῶν καὶ Τούρκων. Λοιπὸν εἶνε ὀνομαστή διὰ τὴν ἱστορίαν τὴν ἐγκλεισμένην ἐντὸς τῶν περιστεφουσῶν ἐπάλξεων, ἐν αἷς κατέφυγον ἐναλλάξ ἄλλοτε μὲν οἱ πρόμαχοι τῆς ἐλευθερίας, ἄλλοτε δὲ οἱ χαλκεῖς τῶν σιδηρῶν ἀλύσεων, δι' ὧν ἐπὶ αἰῶνας ὀλοκλήρους ἐδεσμεύθη ἡ Ἑλλάς (Γεωγρ. Ἀργολ. καὶ Κορινθ. ὑπὸ Α. Μηλιαράκη σελ. 18). Ἡ θέσις τῆς ἀκροπόλεως ταύτης θεωρεῖται στρατηγικωτάτη, διότι φυλάσσει τὴν εἰς τὸ Ἀργολικὸν πεδῖον εἰσόδον ἐκ Φλιοῦντος, Νεμέας καὶ Κλεωνῶν. Κατεσκευάσθη δὲ ὑπὸ τοῦ Δαναοῦ, εἶνε εὐρύχωρος καὶ χωρητικὴ πολυαριθμοῦ στρατιᾶς, ἔχει τέσσαρας δεξαμενάς ἐντὸς τοῦ βράχου κεκομμένας καὶ κεκαλυμμένας διὰ λιθοκόλλας. Τὸ ἐκτὸς τείχος τῆς ἀκροπόλεως εἶνε τῶν νεωτέρων χρόνων. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς κορυφῆς ὑπάρχουσι τείχη Κυκλώπεια ἐξ ὑπερόγκων λίθων. ἅτινα ἀπετέλουν τὴν ἀρχαίαν ἀκρόπολιν. Ἐπὶ τῶν τειχῶν τούτων ἐπικαθίζονται ἄλλα, τὰ μὲν Ῥωμαϊκῆς, τὰ δὲ Ἑνετικῆς κατασκευῆς. Περὶ τῆς κορυφῆς ὑπάρχει τείχος μετὰ πύργων καθαρῶς Ἑνετικῆς ἐποχῆς. Ἐπὶ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ ὄρους τῆς ἀφορώσης πρὸς τὴν Λυκωνὴν συναντᾷ ὁ ἀνερχόμενος ἐκ τοῦ ἀγίου Γεωργίου τείχος εἰς τὸ ἄκρον ἀρκετοῦ πάχους, ὅπερ ἴσως ἐχρησίμευεν εἰς ἀσφάλειαν τῶν ἀναβαίνοντων. Πλησίον τοῦ ἐκκλησιδίου τῆς ἁγίας Μαρίας σώζονται τείχη Ἑνετικῆς κατασκευῆς, ἅτινα θὰ ἐχρησίμευον ὡς προτειχίσμα τῆς κυρίας ἀκροπόλεως. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἦτο ναὸς τοῦ Λαρισαίου Διὸς ἄνευ ὀρόφου καὶ ἀγαλμα ζύλινον λατρουόμενον σχεδὸν μέχρι τοῦ Παυσανίου. Ὑπῆρχε καὶ ναὸς Ἀθηνᾶς ἀξιοθέατος περιέχων ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἀναθημάτων καὶ ξόανον Διὸς, ὅπερ, ἐκτὸς τῶν δύο ὀφθαλμῶν, οὓς εἶχεν ἐν τῇ φυσικῇ θέσει, εἶχε καὶ τρίτον ἐπὶ τοῦ μετώπου. Παρὰ τοῖς Λυκίοις συναντᾷ τις τὴν ιδεάν τοῦ Διὸς Τριόπα ἐνός μὲν κατ' οὐσίαν ἀλλὰ διοικούντος τὸν

κόσμον ὑπὸ τριπλῇ μορφῇ (Arch. zeit. 1843 σελ. 54 καὶ 1855 σελ. 10). Ἐντεῦθεν ὠνομάζετο ὁ θεὸς *Ζεὺς Τριόφθαλμος*, *Ζεὺς Τριόπαρ*, εἴτε διότι οἱ παλαιοὶ ἐνόμιζον (Παυσ. 2,24,3) αὐτὸν κύριον τοῦ παντός διηρημένου εἰς τρεῖς ἀρχάς, εἰς οὐρανόν, θάλασσαν καὶ γῆν (Παυσ. 2,24,4) εἴτε διότι οὗτος βλέπει τὸ παρόν, τὸ μέλλον καὶ παρελθόν, εἴτε τέλος διότι ἡ ὀξυδέρκεια τοῦ θεοῦ ἐκτείνεται πανταχοῦ καὶ περιβάλλει τὸ πᾶν. Ἐλέγετο δὲ ὅτι ὁ Ζεὺς οὗτος ἦτο πατὴρ τοῦ Πριάμου, ὅστις λαβὼν αὐτὸν κληρονομίαν παρὰ τοῦ Λαομέδοντος ἱδρυσεν ἐν τῷ ὑπαίθρῳ τῆς αὐλῆς καὶ κατέφυγε κατὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τροίας. Ἐντεῦθεν καὶ *Ἐρκειος* ὠνομάζετο. Κατὰ τὴν διανομὴν δὲ τῶν λαφύρων κυριευθέντος τοῦ Ἰλίου ἔλαχε τὸ ξόανον τοῦτο εἰς τὸν Σθένηλον τὸν υἱὸν τοῦ Καπανέως, ὅστις ἐπανελθὼν εἰς Ἄργος ἔφερεν αὐτό.

Κατὰ τὴν εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἄνοδον ἦτο ναὸς *Ἥρας Ἀκραίας* δηλ. Ἥρας τῶν ὑψωμάτων, ὠνομάζετο δὲ οὕτω, διότι ὁ ναὸς ἦτο ἐκτισμένος ἐπὶ τῆς ἄκρας πιθανῶς ἐπὶ τῆς ἀποτόμου προεκβολῆς τοῦ κρηνοῦ, ἔνθα ὑπάρχει σήμερον ἡ ἐκκλησία ἡ ὠνομαζομένη *Παναγία κατακρυμμένη* ἢ *Παναγία τοῦ βράχου*. Ἐκεῖ πλησίον ἦτο καὶ ναὸς *Ἀπόλλωνος Πυθαίως* οὕτως ὠνομαζόμενος ἢ ἐκ τῆς συγγενείας καὶ τοῦ συνδέσμου μετὰ τοῦ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνος ἢ ἐκ τοῦ Πυθαίως πρώτου ἐνταῦθα ἐλθόντος ἐκ Δελφῶν. Αὐτὸς οὗτος ὁ ναὸς ὠνομάζετο καὶ *Δειδαριώτης Ἀπόλλων*, διότι ἡ θέσις αὕτη ὠνομάζετο *Δειράς* (λαϊμὸς βουνοῦ). Τὸ ἄγαλμα τοῦ θεοῦ ἦτο χάλκινον, ὀρθόν. Ἐν τῷ ναῷ τούτῳ ὑπῆρχε μαντεῖον, ἔνθα μέχρι τοῦ Πausanίου (2,24,1) ἀκόμη καθ' ἕκαστον μῆνα ἐθύετο διὰ νυκτὸς ἀρνίον καὶ τις τῶν παρθένων ὡς προφῆτρια εἰργομένη εὐνῆς ἀνδρὸς καὶ γενομένη αἵματος ζῶου κατείχετο ὑπὸ μαντικοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἐχρησιμοδοτεῖ. Καὶ ὁ Πλούταρχος (Πύρρ. 31) ἀναφέρει προφῆτριαν τοῦ Λυκείου Ἀπόλλωνος Ἀπολλωνίδα ὠνομαζομένην, ἥτις κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ Πύρρου ἐξέδραμε βοῶσα *νεκρῶν ὄραν καὶ γόνου κατὰ π. λεω τὴν πόλιν, τὸν δὲ ἀετὸν ἐπὶ τὸν ἀγῶνα χωροῦντ' αἶτα φροῦδον εἶναι*.

Ὁ ναὸς τοῦ Πυθαίως Ἀπόλλωνος ἦτο τὸ κέντρον τῆς ἐνώσεως τῶν Ἀργολικῶν πόλεων, αἵτινες ὤφειλον νάποστέλλωσιν ἐκεῖ δωρεάς (Θουκυδ. 5,53. Διόδ. 12,78,1). Ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ ἐγράφοντο αἱ συνθήκαι. (5,47,1. Ἡρόδ. 6,92).

Συνείχετο δὲ μετὰ τοῦ ναοῦ τούτου καὶ ἕτερος ναὸς *Ἀθηνᾶς Ὁξυδερχοῦς* ἱδρυθεὶς ὑπὸ Διομήδους ἐνεκα εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν θεάν, ἥτις

μαχομένου ποτὲ αὐτοῦ ἐν Ἰλίῳ ἀφῆρσεν τὴν ἀχλὺν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, ὡς λέγει Ὁμηρος.

Ἀρ. λνρ δ' αὐτοὶ ἀπ' ὀφθαλμῶν ἔλκεν ἢ πρὶν ἐπῆεν

Ὀφρα εὖ γιγνώσκῃς ἢ μὲν θεὸν ἢ δὲ καὶ ἄνδρα.

Ἐτιμᾶτο δὲ ἡ θεὰ αὕτη καὶ ὡς πολιοῦχος, καὶ τὸ ἄγαλμα αὐτῆς κατεδύετο εἰς τὸν ποταμὸν Ἰναχον κατὰ τὸν Καλλίμαχον 35, *ὃς κεν ἔδῃ γυμνὴν τὴν Παλλὰδα τὴν πολιοῦχον.*

Καθ' ἅπασαν σχεδὸν τὴν ἑκτασιν τῆς Λαρίσης εὐρίσκει τις συντρίμματα ἀγγείων κεχρωματισμένων κατὰ τὸ ὕφος τῶν Μυκηναϊκῶν, Τυρηνθιακῶν καὶ Ναυπλιακῶν ἀγγείων καὶ σωροὺς πλίνθων, αἵτινες ἀποδεικνύουσιν, ὅτι πᾶσα αὕτη ἡ ἐπιφάνεια ἦτο κατεφικμένη ἐκ παλαιότητας χρόνου. Πλησίον δὲ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς Ὁξυδερκοὺς ἦτο τὸ στάδιον, ἐνθα ἐτελοῦντο ἀγῶνες πρὸς τιμὴν τοῦ Νεμείου Διὸς καὶ τὰ Ἑραῖα. Κατὰ δὲ τὴν ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἀκρόπολιν ὁδὸν πρὸς ἀριστερὰν ἦτο μνημεῖον, ἐν ᾧ ἦσαν τεθαμμέναι αἱ ὑπὸ τῶν Δαναίδων ἀποκοπεῖσαι κεφαλαὶ τῶν υἱῶν τοῦ Αἰγύπτου. Κατὰ δὲ τοὺς πρόποδας τῆς ἀκροπόλεως σώζεται ὕδραγωγεῖον Ῥωμαϊκόν, δι' οὗ διωχετεύετο εἰς τὸ Ἄργος τὸ ἐν τῇ χωρίῳ Ἐπάνω Μπέλεσι ὕδωρ τῆς Τσιρίστρας. Ἐν τῇ ναῷ τῆς Ἀθηνᾶς Ὁξυδερκοὺς ἦτο κατὰ τὴν παράδοσιν τεθαμμένος ὁ βασιλεὺς Ἀκρισίος. (Εὐσεβ. *ἐν τῇ κατὰ τῆς Ἀθηνᾶς ἐν Λαρίσῃ ἐν τῇ ἀκροπόλει τάφος ἐστὶν Ἀκρισίου*). Ἐκ τῆς κορυφῆς τῆς Λαρίσης βλέπει τις τοὺς χλοερούς λειμῶνας τῆς ὠραίας καὶ εὐφόρου πεδιάδος τοῦ Ἄργους, οὓς διὰ ποικιλοχρῶν ἀνθέων καὶ εὐώδων κοσμεῖ τὸ ἔαρ, βλέπει τις τὰ ῥόδα τὰ διανοίγοντα τὴν πορφυρὰν κάλυκα, τὸν κισσόν, ὅστις ἡρέμα περιβάλλει ἐρείπια καὶ τάφους, τὴν ἄμπελον, ἥτις βρῖθουσα βοτρυῶν ἐκτείνει τὰ εὐλύγιστα κλήματα αὐτῆς. Ἐντεῦθεν ἀκούει τις τὰ ἐν τοῖς δένδροις διακτώμενα γένη τῶν ὀρνίθων, τὴν εὐστομον ἀηδόνα, τὸν τερετίζοντα τέττιγα, τὴν βομβοῦσαν μέλισσαν τὴν ἄγγελον τοῦ ἔαρος. Ἐντεῦθεν βλέπει τις πολύφυλλον πεύκην ἐν τοῖς ἀμπέλοις, τὴν ἀμφιλαφεὴ καὶ ὑψηλὴν πλάτανον, ἥτις ἀνακουφίζει διὰ τῆς εὐεργετικῆς σκιᾶς τὰ κεκμηκότα μέλη τῶν ὁδοιπόρων καὶ ἐργατῶν. Φέρονται ἐντεῦθεν τὰ βλέμματα πρὸς τὸν θαυμαστὸν Ἀργολικὸν κόλπον, ὅστις φαίνεται ὅτι ἐκτείνεται εἰς τὸ Ἄργος ἥρεμος, ἵνα ὑποταγῇ ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ ὠραίῃ καὶ κοσμήσῃ αὐτό. Βλέπει τις τὴν πόλιν ἀπλουμένην ἐπὶ τῆς ὀμαλῆς πεδιάδος, φαίνεται δὲ μετὰ τῶν κήπων τῶν οἰκίων αὐτῆς ὅτι λουσθεῖσα περιεβλήθη λαμπρὸν χιτῶνα. Ἐντεῦθεν τὸ

βλέμμα ἐξικνεῖται βαθύτατα μέχρι τοῦ τελευταίου δυνατοῦ σημείου. Ἐντεῦθεν βλέπει τις γῆν καὶ θάλασσαν ἐνουμένης ἐν θαυμασίᾳ σκηνογραφίᾳ. Τὸ κυανοῦν χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ ἀδελφοῦντος πρὸς τὸ γλαυκὸν τοῦ πόντου, ἵνα ἀντιταχθῶσιν ἀμφοτέρω κατὰ τοῦ χλοεροῦ τῆς ζειδώρου ἀρούρης. Βλέπει τις τὴν Ναυπλίαν μετὰ τῶν ἀμαχῆτων φρουρίων τοῦ Παλαμηδίου καὶ Ἰτζ-καλέ, τῆς Τιρύνθου τὰ Κυκλώπεια τείχη, τὸν ναὸν τῆς Ἥρας καὶ τὰς πολυχρύσους Μυκήνας, αἵτινες τὸ πάλαι ἦσαν ἡ πρωτεύουσα τοῦ βασιλέως τῶν βασιλέων Ἀγαμέμνωνος, τὴν τραπέζοειδῆ κορυφὴν τοῦ Ἀπέσαντος ὄρους. Ἀναγνωρίζει τις ἐντεῦθεν καθαρῶς καὶ τὸν τελευτῶδη χώρον τῆς Λέρνης. Ἐκ τῆς ἀκροπόλεως βλέπει τις τὸν ναὸν τοῦ Νεμείου Διὸς καὶ τὸ στάδιον, ἐνθα ἐπανηγυρίζοντο οἱ ἀγῶνες. Οἱ ὀφθαλμοὶ ἐμπήγονται ἐκεῖ, ἐνθα ἡ Ἑλλάς κατὰ τριετίαν συνηθορίζετο, ἵνα διαφιλονεικήσῃ τὸ βραβεῖον τοῦ δρόμου, τῆς πάλης καὶ πυγμῆς. Ἐκεῖ ὁ θεῖος Πίνδαρος ὕμνει τοὺς ἥρωας τῆς Νεμέας. Οἱ νικηταὶ τῶν Δελφῶν, τῆς Ὀλυμπίας καὶ Κορίνθου δὲν ἦσαν ἡ χαρισστημένοι, ἀν δὲν ἤρχοντο ἐνταῦθα νὰ κριθῶσιν ἄξιοι τοῦ στεφάνου. Ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς χαρᾶς ταύτης, ἣν αἰσθάνεται τις ἐκ τῆς ἀπόψεως τῆς Λαρίσης, καταλαμβάνεται ὑπὸ ἀκρατήτου λύπης καὶ πένθους ἀναλογιζόμενος, ὅπόσον διαφέρει ἡ σήμερον πόλις τῆς πόλεως τῶν θεῶν καὶ βασιλέων. Ἀνακράζει δὲ μετὰ τοῦ Pouqueville· ποῦ εἶνε σήμερον οἱ ναοὶ τῆς ἀρχαιότητος; ποῦ εἶνε τὰ μεγαλοπρεπῆ οἰκοδομήματα, ἅτινα ἐκόσμουσαν καὶ καθωρρίζον τὸ ὑπερήφανον Ἄργος; τί ἔγειναν οἱ ἀνδριάντες τῶσων ἡρώων; ποῦ εἶνε ὁ τύμβος τοῦ ἐνταῦθα φονευθέντος ὑπὸ κεράμου Πύρρου; ποῦ εἶνε ἄρα γε τὸ μέλαθρον τοῦ βασιλέως τῶν βασιλέων Ἀγαμέμνωνος; ποῦ εἶνε τὸ στάδιον, ἐνθα ἐπανηγυρίζοντο οἱ Νέμειοι ἀγῶνες; Μάτην θὰ ἀναζητήσῃ τις τὰ ἔχνη τοσοῦτων μνημείων. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, τῇ διεσπαρμένῃ καὶ διεσκορπισμένῃ, μόνον τὸ ὄνομα Ἄργος ἐκ τῆς παλαιᾶς εὐκλείας διεσώθη. Σήμερον βλέπει τις τὴν πόλιν μετὰ οἰκιῶν ἄνευ γραμμῆς, ἄνευ τάξεως ἐρριμμένων ἐδῶ καὶ ἐκεῖ καὶ κεχωρισμένων διὰ γαιῶν καὶ ὁδῶν, τὰ ὅρα εἶνε δυσγνώριστα. Μάτην τις ἀναζητεῖ νὰ εὔρῃ τὸ ἄντρον, δι' οὗ ὁ Ἡρακλῆς ἐκ τοῦ ἄδου ἀπέσπασε τὸν Κέρβερον, τὴν λίμνην τῆς Ἀλκυονίδας, δι' ἧς ὁ Βάκχος κατέβη, ἵνα ἐπαναφέρῃ τὴν Σεμέλην· ἀλλὰ διὰ τὴν ἔλλειψιν ταύτην ἀποζημιούται ὁ περιηγητὴς ἐκ τῆς εὐαρέστου θέας τῆς εὐφόρου πεδιάδος κεκαλυμμένης διὰ παντοίων καρποφόρων δένδρων.

Εὐρέθη δὲ καὶ ἡ ἐξῆς ἐπιγραφὴ ἐν τῷ θεμελίῳ τοῦ δυτικοῦ ἢ κατ' ἄλλους τοῦ ἀνατολικοῦ πύργου τῆς Λαρίσης περιέχουσα ὀνόματα Ἀργείων ἡρώων :

[Α]ιέμ[α]στος δαμ[ι]ουρ[γ]ύ[ς],
[ὁ δεῖνα τοῦ δεῖνα]-ου [γ]ραμμα[τεύς].

Πόταμος

καὶ Σθενέλας ὁ Μνασι-

καὶ Ἴπ[π]ομέδων

καὶ Χάρων ὁ Ἀρχεσίλα

καὶ Ἀδραστος

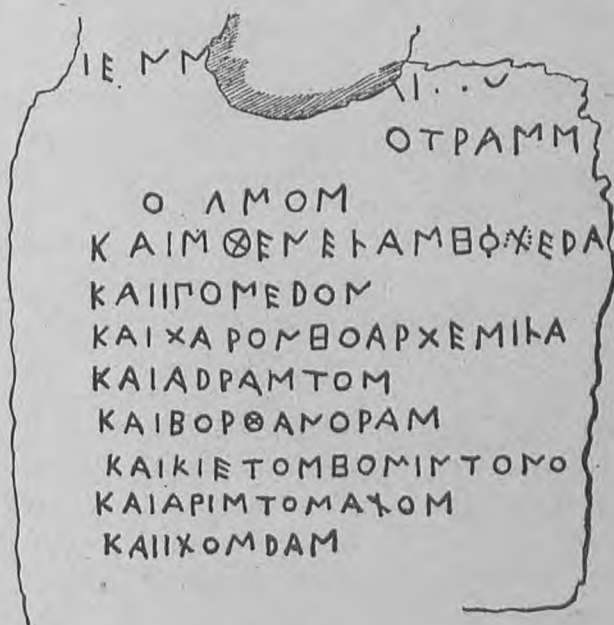
καὶ Βορθαγόρας

καὶ Κ[λ]εῖτος ὁ Σίντωνος ἢ Μίντωνος

καὶ Ἀριστόμαχος

καὶ Νομ[ί]δας ἢ Λεωνίδας

(Inscriptiones Graecae antiquissimae ὑπὸ Koehl, σελ. 15, ἀριθ. 30).

Καὶ ἐκ τῶν στοιχείων ταύτης τῆς ἐπιγραφῆς καὶ ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν ἀναφερομένων προσώπων πειθόμεθα, ὅτι τὰ τείχη τῆς ἀκροπόλεως εἶνε μεγάλης σπουδαιότητος. (probestick von Städttemauern des alten Griechenland ὑπὸ Gell) παραδέχεται ὅτι τὰ τείχη ταῦτα εἶνε παλαιότερα 400 ἔτη πρὸ τῶν Κυκλώπων, διότι οὗτοι ἀναφέρονται ἐλθόντες μετὰ τοῦ Προίτου εἰς Ἀργολίδα περὶ τὸ 1261. Ἄλλως τε καὶ

τὸ ὄνομα τῆς ἀκροπόλεως Λάρισα ὑφίστατο πρὸ τῆς ἐλεύσεως τούτων. Εἶνε λοιπὸν σαφές, ὅτι τὰ τεῖχη ταῦτα εἶνε Πελασγικῆς κατασκευῆς. Ὁ Curtius (Peloponnesos 2,563) καὶ ὁ Götting (arch. zeit 1845 σελ. 23) ἀναφέρουσιν, ὅτι ἀπὸ τῆς Λαρίσης ὑπάρχει ὑπόγειος ὁδὸς 3000 βημάτων μήκους. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ δύο σπήλαια, τὸ μὲν παρὰ τὴν ἀνατολικὴν ὑπώρειαν τοῦ ὄρους, τὸ δὲ ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ ναοῦ τῆς ἀνωτέρω μνημονευθείσης ἐκκλησίας τῆς Κατακρυμμένης. Παραδίδεται δέ, ὅτι ἐκ τοῦ τελευταίου σπηλαιοῦ ἄγει ὁδὸς ὑπόγειος μέχρι τῆς κορυφῆς τῆς Λαρίσης. Κατὰ τὰς ἀκρῶρειας εἶνε πεφυτευμένοι ἰνδικαὶ συκαὶ μετενεχθεῖσαι ὑπὸ τῶν Βενετῶν.

Ἀντικρὺ τῆς σήμερον ἐκκλησίας τῆς Παναγίας τῆς Κατακρυμμένης ὑψούμενος λόφος πέτρινος, πλατύς, στρογγύλος ἔχων ὕψος 75—80 M. ὑπερᾶνω τῆς πόλεως ἐκτείνεται μέχρι τῆς κοίτης τοῦ Χαράδρου ὡσάν νὰ θέλῃ νὰ λουσθῇ. Ὁ λόφος οὗτος ὁ νῦν ὀνομαζόμενος Ἅγιος Ἡλίας ἔνεκα τῆς μικρᾶς ἐπ' αὐτοῦ ἐκκλησίας ἐσχηματίζει ἰδιαίτερον τινὰ ἀκρόπολιν, ἥτις, ὡς τὰ ἀκόμη διατηρούμενα λείψανα δεικνύουσιν, περιβάλλεται πέριξ ὑπὸ τείχους ἐκ μεγάλων κανονικῶν τετραγώνων. Τὸ τεῖχος τοῦτο ἰσχυροποιεῖται διὰ πύργων, ὧν ἀναγνωρίζονται πρὸς τὸ βορειανατολικὸν ἔχρη. (Bursiam geogr. σελ. 50).

Εἰς τοῦτον τὸν λόφον ἀναβίνει τις ἐκ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς πόλεως, ὅπερ ὀνομάζεται Ἀρβανιτιά, διὰ πετρίνης κλίμακος ἐκ 13 βαθμίδων. Κατὰ τινας μὲν ὀνομάζεται Φορωνικός λόφος ἐκ τοῦ Φορωνέως ἀρχαιοτάτου βασιλέως Ἀργούς, κατ' ἄλλους Ἀργος, κατ' ἄλλους Δειράς, κατ' ἄλλους Ἀθηναίων. (Πλούτ. περὶ ποταμῶν C. 18,12). α' Ἀθηναίων δὲ ὄρος ἔλαβε τὴν προσηγορίαν ἀπὸ Ἀθηναῶς μετὰ γὰρ τὴν τοῦ Ἰλίου πόρθησιν, Διομήδης εἰς Ἀργεὺς ὑποστρέψας εἰς τὸν Κεραυνίον ἀνέβη λόφον καὶ τέμενος Ἀθηναῶς κατασκευάσας τὸ ὄρος ἀπὸ τῆς θεᾶς Ἀθηναίων μετωνόμασε. Γεννᾶται δὲ ἐν τῇ ἀκρῶρειᾳ ρίξα παρόμοιος πηγάνω, ἥν ἔαν γυνὴ γάρῃ τις κατ' ἄνοιαν ἐμμανὲς γίγεται. Καλεῖται δὲ Ἀδράστεια· ἀλλ' εὐαρμοστότερον ὀνομάζεται Ἀσπίς ἔνεκα τοῦ σχήματος. Τὸ ὄρος τοῦτο ἐννοεῖ καὶ ὁ Πλούταρχος Κλεομ. 17,21, καὶ Πύρρος 32. «Ὁ περὶ τὴν ἀσπίδα τόπος χαλεπὸς καὶ δυσπρόσδοτος». Ἐπὶ τοῦ λόφου τούτου ἦτο ὡς σύμβολον τῆς πόλεως ἐμπεπηγμένη ἀσπίς, ἐξ ἧς καὶ ἡ παροιμία «ὡς τὴν ἐν Ἀργεὶ ἀσπίδα καθελὼν σμενύεται» (Ζην. 6,52). Οἱ Ἀργεῖοι δὲ οἱ τὴν νεότητά καθαράν καὶ ἀδιάφθορον φυλάξαντες κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ἀναλαβόντες ἀσπίδα χρυσὴν προπομπεύουσι τοῦτο ἔχοντες γέρας

κατά τινα μίμον ἀρχαίον. Ἐκτὸς τῶν λειψάνων τοῦ τειχισμοῦ τῆς ὀχυρώσεως εὐρίσκει τις εἰς τὸν μεσημβριανανατολικὸν κρημνὸν τοῦ λόφου ἐκ μεγάλων πετρίνων κορμῶν ὑπόγειον ὁδὸν ἀνοικτήν, ἥτις ἔχει μῆκος 65 ποδῶν καὶ πλάτος ἐνός ποδὸς καὶ εἰς τὸ μεσημβρινὸν τέλος περικλείεται ὑπὸ κυκλοειδοῦς μικροῦ δωματίου. Ἴσως ἦτο τοῦτο δεξαμενὴ ἀναγκομένη εἰς τὸν Δαναόν, κατ' ἄλλους δὲ τὸ ὑπὸ τοῦ Πausανίου ἀναφερόμενον κατώγειον οἰκοδόμημα, ἐν ᾧ εὐρίσκετο ὁ ὑπὸ τοῦ τυράννου Περιλάου καταστραφεὶς θάλαμος τῆς Δανάης. Ἄν ἡ εἰκασία αὕτη εἴνε δικάζῃ, ὀφείλομεν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἐνταῦθα εἴνε καὶ τὸ μνημεῖον τοῦ βασιλέως Κροτωποῦ υἱοῦ τοῦ Ἀγήνωρος, ὁ ναὸς τοῦ Διονύσου Κρησίου καὶ ὁ ναὸς τῆς Ἀφροδίτης Οὐρανίας, καὶ ὅτι ἐνταῦθα ἐτάφη καὶ ὁ Ἀκρίσιος καὶ οὐχὶ ἐν τῇ Λαρίσῃ. Ὅτι δὲ ὁ μικρὸς οὗτος λόφος ἦτο ἰδιαίτερα τις ἀκρόπολις ὀχυρὰ καὶ δυσκαθαίρετος μανθάνομεν καὶ ἐκ τοῦ Πλουτρχ. (Πύρρ. 32) καὶ ἐκ τοῦ Λιβίου (34, 25 *utrasque arces nam duas habent argivi*). Δὲν εἴνε ὁμως ὠρισμένον, ποῖα ἐκ τῶν δύο ἦτο ἡ παλαιοτάτη ἀκρόπολις ἡ Λάρισα ἢ ἡ Ἀσπίς; ἡμεῖς εἰκάζομεν, ὅτι ἡ Ἀσπίς ἦτο, διότι δὲν ἦτο δυνατόν οἱ βασιλεῖς νὰ διαμένωσιν ἐπὶ τῆς ὑψηλῆς καὶ ἀποκρήνου Λαρίσης, ἄλλως τε ἡ Ἀσπίς εἴνε πλησιέστερα εἰς τὴν πόλιν, ἔχει εὐκολωτέραν τὴν ἀνάβασιν διὰ τῶν πετρίνων βαθμίδων κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἀκροπόλεως τῆς Τιρύνθου.

Βορειοανατολικῶς δὲ τοῦ Ἀργολικοῦ πεδίου ἀπέναντι τοῦ χωρίου Φίχτια κεῖνται τρεῖς κατὰ σειρὰν ὑψηλοὶ κωνοειδεῖς βουνοὶ διήκοντες ἐκ τῶν ΒΑ. πρὸς τὰ ΜΑ., πρόσβουναι τελευταῖοι τῶν πρὸς Β. ὀρέων. Τούτων ὁ βόρειος καλεῖται Προφήτης Ἡλίας ὕψους 807, ὁ ἐν τῷ μέσῳ Σάρα ὕψους 659 καὶ ὁ τελευταῖος Εὐβοία ὕψους 532, τὸ δὲ πρὸς Α. τῆς Εὐβοίας ὕψους 702 μ. ὠνομάζετο Ἀκραία, σήμερον ἅγιος Ἡλίας Μπερμπακιώτικος. Οἱ βουνοὶ οὗτοι ὀρίζουσι ΒΑ. τὸ Ἀργολικὸν πεδῖον καὶ χρησιμεύουσιν ὥσει σκοπιαὶ τῶν ἐκ τῆς Κορίνθου εἰσόδων εἰς τὸ πεδῖον. Εἴνε δὲ καὶ ἀξιουμνημόνευται διὰ τὰς περὶ αὐτοὺς περιφανεῖς ἀρχαιότητας τῶν Μυκηνῶν καὶ τοῦ Ἡραίου. Ἡ Εὐβοία ἦτο κεκαλυμμένη μετὰ χλόης ἀφρόνου εἰς νομάς, ὡς καὶ τὸ ὄνομα δηλοῖ. Ὀνομάσθη δὲ οὕτως ἐκ μιᾶς τῶν θυγατέρων τοῦ Ἀστεριῶνος. Λόφοι δὲ μεμονωμένοι ἐν τῷ Ἀργολικῷ πεδίῳ ὑπάρχουσι τρεῖς πρὸς τὸ ΜΑ. αὐτοῦ ἄχρον. Δύο τούτων φέρουσι τὸ ὄνομα τοῦ προφήτου Ἡλίου, ὁ μὲν ἀπέναντι τοῦ Ναυπλίου πρὸς Β. ὕψους 111 μέτρων, ὁ δὲ βορειότερον ὁ καὶ μεγαλειότερος ὕψους 203 μέτρων. Ὁ τελευταῖος πρὸς διάκρι-

σιν τοῦ πρώτου λέγεται *Προφήτης Ἑλλάς τοῦ Κορινθίου* ἕνεκα τοῦ πα-
ρακειμένου ἐκεῖ ὁμωνύμου χωρίου. Τρίτος δὲ ὁ πλησίον τοῦ τελευταίου
πρὸς Β. κείμενος εἶνε ὁ τῆς ἀκροπόλεως τῆς περιωνύμου Τιρύνθου, ἥτις
ἔχει ὕψος 26 μέτρων, πλάτος 80 καὶ μῆκος 280.

Τὰ ὄρη τῆς Ἀργολίδος ἦσαν κεκαλυμμένα ἐξ εὐθαλῶν καὶ πολυκάρ-
πων δένδρων (Curtius Pelop. 2,338). Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται ἡ ἀφθονία
τῆς θήρας παντοίας ζώων καὶ ἰδιᾶ τῶν κάπρων, οἵτινες ἦσαν ὀνομαστοὶ
κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Δικαίως δὲ μάγειρός τις σεμνυνόμενος διὰ τὴν
τέχνην αὐτοῦ ἔλεγεν, ὅτι

*Εἰ δ' ἔλαβον ἀρτίως σκάρον ἢ ἐκ τῆς Ἀττικῆς
γλαυκίσκον, ᾧ Ζεῦ πάτερ, ἢ ἐξ Ἀργους κάπρον
ἅπαντες οἱ φαγόντες ἐγένοντ' ἄν θεοί·*

σήμερον ὁμῶς εἶνε γυμνὰ καὶ φαλακρὰ διατηρήσαντα μόνον τὴν θαυμα-
στὴν μορφήν αὐτῶν ἰδίως κατὰ τὴν ἀνατολὴν καὶ δύσιν τοῦ ἡλίου. Εἰς
εὐγενῇ δὲ μέταλλα καὶ ὀρυκτὰ ἦσαν πτωχά· μόνον περιεῖχον μάρμαρον,
σίδηρον, χαλκὸν μέλανα, χαλκίτην λίθον καὶ ὀφίτην (Curtius 1 σελ.
34) τὰ μεταξὺ Ἀργους καὶ Κορίνθου ὄρη, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς πρωίμου
κατεργασίας τοῦ χαλκοῦ ἐν Ἀργεὶ καὶ ἐκ τῆς παλαιᾶς φήμης τῆς Ἀρ-
γείας ἀσπίδος, δι' ἣν δικαίως ὀνομάζονται ὑπὸ τοῦ Αἰσχύλου οἱ Ἀργεῖοι
«Ἀσπιδοφόροι, λεῶς». Τὰ ὄρη προστατεύουσι τὸ Ἄργος καὶ ἀπὸ πάσης
εἰσβολῆς ἐχθρικῆς καὶ ἀπὸ θυέλλας ἐκ τοῦ βορρᾶ καὶ ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ,
καθιστῶντα οὕτω τὸν οὐρανὸν μαλακώτερον. Καὶ εἰς μεταγενεστέρους
ἀκόμη χρόνους ἦσαν πλούσια εἰς δένδρα. Ὁ Πανυσανίας ἀναφέρει κυπα-
ρίσσους ἐπὶ τῆς Λυκώνης, καὶ τὸ ὄνομα τῆς Εὐβοίας σημαίνει γονίμους
καὶ ἀφθόλους νομὰς καλυπτούσας τὰς ἀνατολικὰς κατωφερείας.

ΠΟΤΑΜΟΙ, ΛΙΜΝΑΙ, ΚΡΗΝΑΙ, ΠΗΓΑΙ.

Ἰναχος (Πάνιτσα) εἶνε ποταμὸς χαραδρώδης κατὰ τὸν Στράβωνα
8,6,7, «ρεῖ δ' αὐτῆς πλησίον ὁ Ἰναχος χαραδρώδης ποταμὸς ἔχων τὰς
πηγὰς ἐκ Λυρκείου» μακρὸς, μέγιστος τῶν ἐν Ἀργολίδι· ἐντεῦθεν μέ-
γας Ἰναχος κατὰ τὸν Αἰσχύλον λέγεται, κατὰ δὲ τὸν Στάτιον *ingens*
Inachus. Πηγάζει δὲ κατὰ μὲν τὸν Στράβωνα ἐκ τοῦ Λυρκείου ὄρους
(Γούπατο) ἀνωθεν τῆς Οἰνός ὀνομαζόμενος *Λύρκειον* ἢ *Λυρκήϊον* ὕδωρ
(Σχόλ. Ἀπολλ. Ροδ. 1,125) καὶ διερχόμενος πλησίον τοῦ Ἀργους

(Ἀργεῖος Ἰνᾶχος κατὰ τὸν Αἰσχύλον) ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀργολικὸν κόλπον. Κατὰ δὲ τὸν Πausανίαν (2, 25, 3: ἐν τούτῳ δὲ εἰσι τῷ ὄρει καὶ αἱ πηγαὶ τοῦ Ἰνᾶχου· πηγαὶ γὰρ δὴ τῷ ὄρει εἰσὶν αὐτῷ) πηγάζει ἐκ τοῦ Ἀρτεμισίου (Μαλεβό), εἴτα διατρέχων καμπύλην ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς καὶ δεχόμενος τὸν Χάραδρον (Ξερῖν), τὸν Ἐρασίον ποταμίσκον καὶ ἄλλους ῥύακας ἐκατέρωθεν διήρχετο κατ' ἀνατολὰς τοῦ Ἀργους καὶ ἐξέδιδεν εἰς τὸν Ἀργολικὸν κόλπον. Καθ' ἡμᾶς ἐπιτοπίως ἐξετάσαντας τὰ κατ' αὐτὸν πηγάζει ὁ Ἀργεῖος ποταμὸς καὶ ἐκ τοῦ Ἀρτεμισίου καὶ ἐκ τοῦ Λυρκείου ὄρους, δέχεται δὲ ὕδωρ καὶ ἐκ τῶν περὶ τὴν Ἀλέαν ὀρέων. Τὰ ἐκ τῶν τριῶν τούτων μερῶν κατερχόμενα ὕδατα ἐνοῦνται μετὰ δρόμον τριῶν περίπου ὥρων παρὰ τὴν θέσιν Ξερόλακα τῆς κόμης Στέρναις καὶ διέρχονται τὴν πεδιάδα τοῦ Μαλανδρένι καὶ διὰ τοῦ Κουτσοποδίου κατερχόμενα εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Ἀργους ἐνοῦνται μετὰ τοῦ Χαραδρου πλησίον τοῦ Σερεμετίου καὶ παλαιότερον μὲν ἐχύνοντο μεταξύ τῆς θέσεως Λιθαράκια καὶ τοῦ μύλου Μπερμέρ-Ἀλῆ, σήμερον δὲ ἐκβάλλουσι μεταξύ τοῦ Ἰπποφωρβείου καὶ τοῦ μεγάλου γεφυρίου. Πρὸ ἐτῶν πολλῶν ὁ ποταμὸς οὗτος ὑπερχεῖλιζον περὶ τὸ Κουτσοπόδιον ἤρδευε τὴν Ἀργεῖαν πεδιάδα καὶ καθίστα ταύτην γόνιμον. Ἦδη δὲ κανονισθείσης τῆς κοίτης διὰ πολλῆς ἐκβαθύνσεως ὑπερχεῖλιζει μόνον ἐκτάκτως. Ὁ Ἰνᾶχος διατηρεῖ τὸ ὕδωρ πολλὰκις καὶ μέχρι τοῦ Μαΐου· πολλαχοῦ δὲ τῆς κοίτης, ἰδίως δὲ ἀπὸ τῆς θέσεως Σχάλα μέχρι 1500 μ. κατὰ διαστήματα ἀναβλύζει ὕδωρ, ὅπερ πιθανῶς προέρχεται ἐκ τοῦ ὑπογείως ρέοντος ὕδατος τῶν περίξ ὀρέων τῶν πρὸς τὸ μεσημβρινοδυτικὸν κειμένων. Παρὰ τὰς Στέρνας ὑπάρχουσιν ἐρείπια μύλου, ὅστις ἐλειτούργει διὰ τοῦ ὕδατος τοῦ Ἰνᾶχου. Καὶ σήμερον ἐτι πλησίον τῶν Στερνῶν εἰσρέει εἰς τὴν κοίτην αὐτοῦ τὸ Ξεροπόταμο, ὅπερ κατέρχεται ἐκ τῶν περίξ λόφων. Καθ' ἅπασαν δὲ σχεδὸν τὴν πορείαν αὐτοῦ δέχεται ὕδωρ ἐκ τῶν περίξ ὀρέων, διασχίζει δὲ ἀπὸ βορρᾶ πρὸς μεσημβρίαν τὸ μέσον τοῦ Ἀργολικοῦ πεδίου. Κατὰ πρῶτον ἡ πορεία αὐτοῦ σχηματίζει τὰ ὅρια μεταξύ Μαντινείας καὶ Ἀργους. (Πaus. 8,6,6, ἀποτρεφῆας δὲ ἐκ τῆς ὁδοῦ ταύτης τὸ ἀπὸ τούτου κάττεισι καὶ ἐπὶ τούτῳ τὸν Ἰνᾶχον ἄλλοι τε καὶ Αἰσχύλος ποταμὸν καλοῦσιν Ἀργεῖον).

Κατ' ἀρχὰς ὠνομάζετο Καρμάνωρ, ἔπειτα Ἀλιάκμων, (δηλ. ἀκαταπόνητος καὶ μετὰ σπουδῆς ῥέων εἰς τὴν θάλασσαν), διότι ἐκ Τιρυνθοῦ ποιμὴν τις Ἀλιάκμων ποιμαίνων ἐν τῷ Κοκκυγίῳ ὄρει καὶ ἰδὼν τὸν Δία συγγνώμενον τῇ Ρέχῃ ἢ κατ' ἄλλους τῇ Ἡρᾷ καὶ ἐξω φρενῶν γενόμενος

ἔπεσε καὶ ἐπνίγη ἐντὸς αὐτοῦ. Ὑστερον δὲ ὠνομάσθη Ἰναχος, διότι Ἰναχος παῖς τοῦ Ὠκεανοῦ οἰστροηλατούμενος ὑπὸ μιᾶς τῶν Ἑρινύων τῆς Τισιφόνης διὰ τὰς κατὰ τοῦ Διὸς ὕβρεις καὶ βλασφημίας ἀρπάσαντος τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ἰὼ ἐπνίγη ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ. Τὸ ἀληθές ὅμως εἶνε, ὅτι οὕτως ὠνομάσθη ὁ ποταμὸς ἐκ τοῦ Ἰνάχου βασιλείως τοῦ Ἀργούς. (Παυσ. 2,15,5 *Ἰναχον δὲ βασιλεύοντα τὸν τε ποταμὸν ἀφ' αὐτοῦ λέγουσιν ὀνομάσαι καὶ θῆσαι τῇ Ἡρᾷ*). Κατὰ τὴν περὶ Ἀργολίδος διένεξιν τοῦ Ποσειδῶνος καὶ Ἡρᾶς μυθολογεῖται, ὅτι ὁ Φορωνεὺς διέκασας μετὰ τοῦ ποταμοῦ Κηφισοῦ, Ἀστερίωνος καὶ Ἰνάχου ἐψήφισεν ὑπὲρ τῆς Ἡρᾶς. Ἐντεῦθεν ὀργισθεὶς ὁ θεὸς τῆς θαλάσσης ἐξηφάνισε τὸ ὕδωρ τούτων. (Παυσ. 2,15,5 τοῦτον (*Ἰναχον*) δὲ Ποσειδῶνι καὶ Ἡρᾷ δικάσαι περὶ τῆς χώρας, σὺν δ' αὐτῷ Κηφισόν τε καὶ Ἀστερίωνα καὶ τὸν Ἰναχον ποταμὸν· κρινόντων δὲ Ἡρᾶς εἶναι τὴν γῆν, οὕτω σφίσιον ἀφανίσαι τὸ ὕδωρ Ποσειδῶνα· καὶ διὰ τοῦτο οὔτε Ἰναχος ὕδωρ οὔτε ἄλλος παρέχεται τῶν εἰρημέων ποταμῶν ὅτι μὴ ὕσαντος τοῦ θεοῦ). (Ἀπολλοδ. 2,1,4. Λουκ. Χάρ. 23 «Ἰνάχον οὐδὲ τάφρος ἐστὶ ἐν Ἀργεὶ καταλείπεται») Ἀγαθοκλῆς δὲ Μιλήσιος ἐν τοῖς περὶ ποταμῶν φησὶ· (τὸν Ἰναχον διὰ πανουργίαν ὑπὸ τοῦ Διὸς κεραυνωθέντα ξηρὸν γενέσθαι). Ἴδε καὶ Πλτχ. περὶ ποταμῶν 18,3.

Ἡ φαντασία τοῦ λαοῦ μὴ δυναμένη νὰ ἐξηγήσῃ γεγονότα καθαρῶς φυσικὰ ἀναμειγνύει τὰς περὶ τούτων διηγήσεις διὰ μύθων. Οὕτως ἐπενοήθη καὶ ὁ μῦθος οὗτος πρὸς ἐξήγησιν τοῦ φαινομένου, ὅπερ κατ' ἔτος ἀνανεοῦται, διότι οὗτος ὢν χειμαρρὸς παύει νὰ ῥέῃ, ὅταν ὁ καιρὸς τῶν βροχῶν παρέλθῃ. Δὲν εἶνε ἐντελὲς ἀπαρριπτεὰ καὶ ἡ γνώμη, ὅτι κατὰ τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους ἔρρεε διαρκῶς, διότι τὰ Ἀρκαδικὰ ὄρη ἦσαν κεκαλυμμένα ὑπὸ δασῶν. Δὲν εἶνε δὲ δυνατόν νὰ ἐξηγηθῇ καὶ ὁ θαυμασμὸς τῶν ἀρχαίων περὶ τῆς εὐφορίας τῆς πεδιάδος, ἂν αὕτη δὲν ἐποτιζέτο ὑπὸ τῶν ὑδάτων τοῦ Ἰνάχου. Ὁ Ἰναχος ὑπῆρξε τὸ ἀντικείμενον τῆς λατρείας τῶν πρώτων κατοίκων τῆς χώρας εὐγνωμονούντων διὰ τὴν προερχομένην ἐκ τῶν ὑδάτων αὐτοῦ ὠφέλειαν. Ἐντεῦθεν θαυμάσια διηγήσεις ἀναφέρονται περὶ αὐτοῦ, ὅτι δῆθεν τὰ ὕδατα κατήρχοντο ἐκ τῆς Πίνδου, διήρχοντο τὴν χώραν τοῦ Ἀμφιλόχου καὶ τὴν τῶν Ἀκαρνάνων, ἀναιμειγνύοντο μετὰ τῶν ὑδάτων τοῦ Ἀχελφού, διήρχοντο τὸν κόλπον τῆς Κορίνθου καὶ εἰσεπήδων εἰς τὸν δῆμον Λυρκείας ὑπὸ μορφὴν πηγῶν. (Στρβ. 6,2,4.7,5,8). Θεωρεῖται ὡς ὁ σημαντικώτατος ποταμὸς τῆς χώρας. Ἐντεῦθεν αὕτη καὶ μάλιστα ὁλό-

κληρος ἡ Πελοπόννησος ὀνομάζεται ἐξ αὐτοῦ «*Ἰνάχου γῆ*» (Σοφ. Ἥλ. 1. Εὐρ. Ἀρ. 932. ἀποσπ. 228. Καλλιμ. Λουτρ. Παλλ. 140). Εἰς αὐτὸν ὡς εἰς ἀντιπρόσωπον τῆς χώρας ἀφιεροῖ ὁ Ὀρέστης ἓνα βόστυρα (Αἰσχ. Χορηφ. 7). Ἐφύετο δὲ ἐν τῷ Ἰνάχῳ βοτάνη τις *Κύουσα, Κύνουρα, Κύνουρα ἢ Κώνουρα* (Στοβ. τόμ. 3 σελ. 245. Πλούτ. περὶ ποταμῶν 18, 2) ὁμοία πρὸς πῆγανον, ἣν βρέχουσαι αἱ γυναῖκες δι' οἴνου ἐπέθετον ἐπὶ τοῦ ὀμφαλοῦ αὐτῶν, ὅτε ἤθελον νάποθάλωσι προῶ-
 ρως καὶ ἀκινδύνως τὸ βρέφος. Εὐρίσκετο καὶ λίθος τις ὁμοιος πρὸς βήρυλλον γενόμενος μέλας ἐν ταῖς χερσὶ τῶν ὀρκιζομένων ψευδῶς. Ἦσαν δὲ πολλοὶ τοιοῦτοι λίθοι ἐν τῷ ναφ τῆς Προσυμναίας Ἦρας, ὡς ἱστορεῖ Τιμόθεος ἐν τοῖς Ἀργολικοῖς, μέμνηται δὲ καὶ Ἀγάθων ἐν τῷ 6'. περὶ ποταμῶν. (Στοβ. λόγ. 98). Οἱ Ἀργεῖοι διὰ τῆς προσωπικῆς αὐτῶν ἐργασίας ὠκοδόμησαν ἐπὶ Τουρκοκρατίας τεῖχος σωζόμενον μέχρι σήμερον κατὰ τῆς πλημμύρας τοῦ Ἰνάχου καὶ τῶν κατερχομένων χαλίκων. Κατὰ τὰ σχόλια δὲ εἰς λουτρόν Παλλάδος τοῦ Καλλιμάχου 33, κατὰ τινα ὠρισμένην ἡμέραν αἱ Ἀργεῖαι γυναῖκες καὶ ἰδίως ἐκ τῆς ἐπισήμου οἰκογενείας τῶν Ἀκεστοριδῶν ὁμοίως πρὸς τὴν τῶν Εὐμολπιδῶν καὶ τὴν τῶν Ἐτσεβουταδῶν παρ' Ἀθηναίοις λαμβάνουσαι τὸ ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τὸ τοῦ Διομήδους καὶ φέρουσαι αὐτὰ εἰς τὸν Ἰνάχον ἀπέλουν.

Ἐξίθ', Ἀθηναία παρὰ τοι καταμήθιος ἔλα

παρθερικαὶ μεγάλων παιδες Ἀκεστοριδῶν.

στίχ. 49. Καὶ γὰρ δὴ χρυσῶ τε καὶ ἀνθεσιν ὕδατα μέλας

ἤξει φορβαίων Ἰναχος ἐξ ὀρέων

τῇ θάνα τὸ λουτρόν ἄγων καλόν·

Ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ ποταμοῦ ὀνομάζοντο καὶ οἱ κάτοικοι Ἰναχίεις (Πλούτ. Ζητ. Ἑλλήν. 13, 294 Α.)

Χάραδρος (Ξεριᾶς) *advolvens natantia saxa Charadrus*. Ἀρ-
 χεται ἀπὸ τοῦ Κτενῖα καὶ Μαλεβοῦ, προχωρεῖ εἰς τοὺς βορείους πρόποδας τῆς Λυκώνης, ἔρχεται εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Λαρίσης καὶ Ἀσπίδος καὶ ἐνούμενος μετὰ τοῦ Ἰνάχου ἐκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν. (Παυσ. 2, 25, 2). Οἱ δύο οὗτοι χεῖμαρροι ἄλλοτε ἦνουντο κάτωθεν τῆς Ἀσπίδος, σήμερον ὁμως ἐνοῦνται κατὰ τὴν θέσιν Καρχακτάσα. Καὶ ἐν Ἀργολίδι, ὡς ἐν Ἀττικῇ, ἔχομεν δύο ποταμούς, οἵτινες ἀπὸ βορρᾶ πρὸς μεσημβρίαν διαρρέουσι τὴν πεδιάδα καὶ ἐνούμενοι ἀφανίζονται εἰς τὴν θάλασσαν. Ἀλλὰ δὲν χρησιμεύει οὔτε ὁ Ἰναχος οὔτε ὁ Χάραδρος, ὡς

ὁ Ἀττικὸς Κηφισός, νὰ δροσίῳσι τὰς φυτείας. Οὗτοι δὲν παρέχουσιν εἰς τὴν χώραν ἄλλην ὠφέλειαν ἢ κατὰ τὴν ὑετώδη ἐποχὴν ἀρπάζουσι τὰ ἐκ τῶν ὀρέων ὕδατα καὶ ἀπάγουσιν εἰς τὴν θάλασσαν. Παρὰ τὸν Χάραδρον οἱ Ἀργεῖοι ἐπιστρέφοντες ἐκ τῆς ἐκστρατείας συνίσταν δικαστήριον, ἐνθα ἐδίκαζον τοὺς στρατηγούς πρὶν ἢ εἰσελθῶσιν εἰς τὴν πόλιν. (Θουκδ. 5,60· *τόν τε Θράσυλλον ἀναχωρήσαντες ἐν τῷ Χάραδρῳ, οὐπὲρ τὰς ἀπὸ στρατείας δίκας πρὶν εἰσελθῆναι κρίνουσιν, ἤρξαντο λεύειν, ὃ δὲ καταφυγὼν ἐπὶ τὸν βωμὸν περιγίγνεται*). Ὁ Χάραδρος καὶ ὁ Ἰναχος σήμερον ρέουσιν ἐπὶ διαπέδου πολὺ ὑψηλοτέρου ἔνεκα τῆς γενομένης ἐπιχωματώσεως. Πορευόμενός τις ἐξ Ἀργεῶν εἰς Μπέεσι συναντᾷ πρὸς δεξιὰν τεῖχος μακρόν, οὗ ἡ μὲν βᾶσις εἶνε ἐκ καλῶς ἐξεργασμένων λίθων, τὸ δὲ ἄνω μέρος ἐκ κοινῶν. Πιθανῶς τοῦτο ἐγένετο εἰς τὸ νὰ παρακωλύῃ τὴν ὑπερχείλιν τοῦ Χάραδρου.

Ἐρασῖνος (Κεφαλάρι, μάννα νεροῦ, κεφαλόδερυσον, κρουινά) ἄλλοτε ὠνομάζετο *Στύμφαλος* ἐκ τῆς λίμνης, ἐξ ἧς ἐπηγάζεν, ἄλλοτε Ἀρσῖνος ἢ Ἀρεσῖνος, ἀλλ' ἐπεκράτησεν ἥδη νὰ ὀνομάζεται Ἐρασῖνος ἐκ τοῦ ἐράω—ἐραστός—ἀγαπητός ἢ ἐκ τοῦ ἔρση, ἄρδω. Οὗτος πηγάζων ἐκ τῆς Στυμφαλίδος λίμνης καὶ κατερχόμενος εἰς χάσμα γῆς, διαρρέων δὲ 200 σταδίους ὑπὸ τὴν γῆν καὶ πάλιν ἀναφαινόμενος ὑπὸ τὸ ὄρος Χάον μετὰ τοῦ Φρίξου ἐνοῦται καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν μεταξὺ Τημενίου καὶ Λέρνης θάλασσαν. (Ἡρδ. 6,76· *δε* (Ἐρασῖνος) *λέγεται ρεῖν ἐκ τῆς Στυμφαλίδος λίμνης. Τὴν γὰρ δὴ λίμνην ταύτην ἐκ χάσμα ἀφανὲς ἐκδιδούσαν ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἀργεῖ, τὸ ἐντεῦθεν δὲ τὸ ὕδωρ ἦδη τοῦτο ἐπ' Ἀργείων Ἐρασῖνον καλεῖσθαι*) καὶ (Στράβ. 6.275. «Τὸ δὲ περὶ Στύμφαλον ὕδωρ ἐπὶ διακοσίους σταδίους ὑπὸ γῆν ἐνεχθὲν ἐν τῇ Ἀργείᾳ τὸν Ἐρασῖνον ἐκδίδωσι ποταμόν»). Πaus. 2,36,6 καὶ 8,22,3). Τοιαύτην γνώμην ἔχει καὶ ὁ Ὀβίδιος μετρ. 15,275 λέγων·

sic modo combibitur, modo tecto gurgite lapsus
redditur Argolicis ingens Erasinus in arvis.

Πλίν. 2,225. Subeunt terras rursusque redduntur..... Erasinus in Argolica. Ἡ ἀρχαία αὕτη παράδοσις μετεβιβάζθη καὶ εἰς τοὺς νεωτέρους. Διηγοῦνται οἱ γέροντες τῆς Ἀργολίδος, ὅτι πασσᾶς τις τῆς Στυμφαλίας εἶχε ποτε ποιμένα, οὗ ὁ πατήρ ἦτο ἐν τῷ Κεφαλαρίῳ τοῦ Ἀργεῶν. Ὁ υἱὸς ἄπιστος ποιμὴν τοῦ πασσᾶ ἀποκεφαλίζων ἐκάσσοτε ἐν πρόβατον ἔρριπτεν εἰς τὴν λίμνην, τὸ δὲ ῥεύμα παρέσυρεν αὐτὸ μέχρι τοῦ Ἐρασίνου, ὁπόθεν ὁ πατήρ παρελάβανεν αὐτό. Μετὰ τινα

χρόνον ὁ πασσᾶς βλέπων τὸ ποίμνιον ἐλαττούμενον ἐνήργησεν ἀνακρίσεις
 καὶ ἀνακαλύψας τὰ γινόμενα ἀπέκοψε τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀπίστου ποιμένος
 καὶ ἔρριψεν εἰς τὴν λίμνην. Ἡ δὲ κεφαλὴ παρασυρθεῖσα ὑπὸ τοῦ ρεύμα-
 τος ἐξεβράσθη εἰς τὰς παρὰ τὸ Χάον πηγὰς τοῦ Ἑρασίνου καὶ περιῆλθεν
 εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἀτυχοῦς πατρὸς. Ἀλλὰ τὴν δοξασίαν τῶν παλαιῶν
 περὶ τῶν πηγῶν τοῦ Ἑρασίνου ἀμφισβητοῦσιν οἱ νεώτεροι διΰσχυρίζο-
 μενοι, ὅτι πηγάζει ἐκ τῶν ἐγκάτων τοῦ Χάου ἢ σχηματίζεται ἐκ τῶν
 ὑπογείως κατερχομένων ὑδάτων τῆς Ἀρκαδίας. Τοῦτο συμπεραίνουσιν
 ἐκ τοῦ ὅτι ὁ Ἑρασίνος κατὰ περιόδους μακρὰς 10—15 ἐτῶν ἐξαντλεῖ-
 ται καὶ ξηραίνεται ἐπὶ τρεῖς μῆνας σχεδόν, ἐνῷ οὐδέποτε πάσχει τοῦτο
 ἡ Στυμφαλία. Κατ' ἐμὲ δὲ δὲν πηγάζει μόνον ἐκ τῆς ὑπὸ τὸ ὄρος πηγῆς
 ἀλλὰ καὶ ἐκ πολλῶν μερῶν ἐντεῦθεν τῆς πηγῆς ἀναβρῦει ἄφθονον ὕδωρ,
 ὅπερ ἐνοῦται μετὰ τοῦ ἐκ τῆς πηγῆς προερχομένου. Τὴν γνώμην μου
 ταύτην στηρίζω καὶ ἐπὶ τῆς ἐξῆς ἀσφαλοῦς μαρτυρίας ἐμπείρου τινὸς
 ὑδρονομέως, ὅστις παρετήρησεν, ὅτι, καὶ ὅτε ξηραίνεται ὁ ποταμὸς,
 ἀνέρχεται ὕδωρ ἐκ πολλῶν μερῶν καὶ ἰδίως ἐκ τοῦ μέσου τοῦ περιπε-
 φραγμένου χώρου καὶ παραπλεύρως τῶν ριζῶν τῆς ἐκεῖ πεφυτευμένης
 πλατάνου. Συμβαίνει δηλ. ἐντὸς τοῦ περιεχομένου χώρου, ὅπερ καὶ ἐν
 τῇ πεδιάδι τοῦ Ἀργους, ἐνθα ὑπάρχουσι πολλὰ ῥυάκια νεροῦ. Τὸ ὕδωρ
 τοῦ Ἑρασίνου καὶ κατὰ τὴν ὑετώδη ἐποχὴν ἐπ' ὀλίγην ὥραν μόνον θο-
 λοῦται. Εἶνε δὲ γνωστόν, ὅτι τῶν Κεφαλοβορύων τὰ ὕδατα διατηροῦσι
 τὴν αὐτὴν θερμοκρασίαν, τὴν αὐτὴν καθαρότητα καὶ σχεδόν τὸν αὐτὸν
 ὄγκον τοῦ ὕδατος μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς χιόνος καὶ ἐν τῇ ἐποχῇ τῶν
 ὑετῶν καὶ ἐν τῇ μακρᾷ ξηρασίᾳ τοῦ θέρους. Ὅταν τὰ βάραιρα τῆς πε-
 διαδος τῆς Στυμφαλίας καὶ Τριπόλεως δέχωνται ὕδατα λασπώδη καὶ
 χρώματος ἐρυθροῦ, αἱ πηγαὶ τῆς Λέρνης καὶ τοῦ Ἑρασίνου ἐξέρχονται
 καθαραὶ καὶ διαυγεῖς. Ἐντεῦθεν συμπεραίνεται, ὅτι ὑπάρχουσι κατὰ τὴν
 ἔκτασιν τῶν ὑπογείων δρόμων λίμναι λίαν ἀχανεῖς, ἐνθα γίνεται ἡ ἀπόθε-
 σις τῆς ἄμμου καὶ τῆς ἰλύος, καὶ ὅτι τὰ ὕδατα ἔπειτα διέρχονται διό-
 δους στενάς, αἵτινες δὲν ἐπιτρέπουσι τὴν αὐξήσιν τοῦ ὄγκου τοῦ ὕδα-
 τος εἰμὴ κατὰ λόγον τῆς αὐξήσεως τῆς πίεσεως. Ἡ μεγάλη ποσότης
 τῶν φουσαλίδων, αἵτινες ἀπολύονται κατὰ τὸ ἔαρ ἐν ταῖς πηγαῖς τῆς Λέρ-
 νης καὶ Ἑρασίνου δεικνύουσι καλῶς ταύτην τὴν αὐξήσιν τῆς πίεσεως
 ἐν τῷ ὕδατι τῶν ἐσωτερικῶν σπηλαίων. Αἱ παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς θερμο-
 κρασίας τῶν Κεφαλοβορύων ὁδηγοῦσιν ἀκόμη εἰς τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα.

Ἡ θερμοκρασία αὐτῶν εὐρέθη πάντοτε ἡ αὐτὴ καὶ ἠῦξανε μετὰ τῆς αὐξήσεως τοῦ πλάτους (τῆς ἐκτάσεως) ἀπὸ 18°_{10} μέχρις 17.

Ὁ Στράβων (8, 389) λέγει, ὅτι ὁ Ἰφικράτης πολιορκῶν τὸν Στύμφαλον καὶ μηδὲν κατόρθων ἐπεχείρησε νάποφράξῃ διὰ σπόγγων τὸ μέρος, εἰς ὃ καταδύουσι τὰ ὕδατα, ἀλλ' ἀπέστη τῆς ἐπιχειρήσεως, διότι ἐγένετο διοσημία. Παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ ποταμοῦ τούτου προσεφέροντο θυσίαι πρὸς τὸν Διόνυσον καὶ Πᾶνα ὡς δοτῆρας τῆς εὐδαιμονίας καὶ πρὸς τὸν μὲν ὡς θεὸν τῆς ὑδατῶδους φύσεως, πρὸς τὸν δὲ ὡς θεὸν τῶν βοσκημάτων, ἅπερ ἐνταῦθα εὕρισκον πλουσίαν τροφήν καὶ ἀσφαλὲς καταφύγιον ὑπὸ τὸ ὄρος Χάον ὠκοδομημένον ὑπὸ τῆς φύσεως. Καὶ σήμερον ἀκόμη οἱ ποιμένες ἐνταῦθα ἔρχονται νὰ κορέσωσι τὴν δίψαν αὐτῶν ἀπὸ τῶν διαυγῶν ὑδάτων τοῦ ποταμοῦ καὶ νάναπαυθῶσιν ὑπὸ τὴν παχείαν σκιὰν τῆς πλατάνου. Ἐνταῦθα φέρουσι τὰ ποίμνια αὐτῶν, ἵνα δροσιθῶσι, ἐνταῦθα ὑπὸ τὴν πλατάνον παρὰ τὴν δροσερὰν πηγὴν ἀκούει τις μελωδικὸν τὸ σύριγμα τῆς σύριγγος τοῦ ποιμένου, ὅστις προκαλεῖ τὸν γλυκὺν ὕπνον τοῦ ποιμνίου. Παρὰ τὰς ἐκροὰς τοῦ ποταμοῦ ἐτελεῖτο Διονυσιακὴ ἑορτὴ *Τύρβη* καλουμένη. Κατὰ τὸν Αἰλιανὸν οἱ Στυμφάλιοι τιμῶντες τὴν φύσιν τοῦ ποταμοῦ καὶ τὰ ρεῖθρα αὐτοῦ εἰκάζον πρὸς βοῦν τὸν Ἑρασίον, ὡς οἱ Ἀργεῖοι τὸν Κηφισόν. Εὕρισκονται παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχλην τοῦ ποταμοῦ ἐρείπια ναοῦ τῆς Ἀρτεμίδος εἰς τινα ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς πηγῆς· πλησίον δὲ αὐτῆς ἐνώπιον τῆς ὁπῆς τῶν σπηλαιῶν μικρὸς τις γήλοφος, ὅστις ἦτο πιθανῶς θυσιαστήριον ἀρχαῖον ἐσχηματισμένον ἐκ τέφρας, ἐξ ἀνθρώπων καὶ ὀστέων. Ἀναμφιβόλως ἐκεῖ ἐθυσίαζον πρὸς τὸν Πᾶνα καὶ Βάκχον. (Παυσ. 2, 24, 6. πρὸς δὲ τοῦ Ἑρασίονος ταῖς κατὰ τὸ ὄρος ἐκβολαῖς Διονύσῳ καὶ Παρὶ θένουσι, τῷ Διονύσῳ δὲ καὶ ἑορτὴν ἄγουσι καλουμένην Τύρβην). Κατὰ δὲ τὸν Πausανίαν (2, 3, 6, ἀπὸ δὲ τοῦ Ἑρασίονος τραπέεισι ἐς ἀριστερὰ σταδίους ὅσον ὀκτὼ Διοσκούρων ἱερὸν ἔστιν ἀράκτων) ὀκτὼ σταδίους ἀπὸ τοῦ Ἑρασίονος εἰς ἀριστερὰν ὑπῆρχεν ἱερὸν Διοσκοούρων Ἀνάκτων. Ὁ ποταμὸς οὗτος δικαίως ἀγαπᾶται ὑπὸ τῶν Ἀργείων, διότι, ἐκτὸς τῆς ὠφελείας, ἣν παρέχει εἰς τὴν πεδιάδα αἰὰ τοῦ ἀφθόνου ὕδατος, ἀρδεύων 4000 στρέμματα ἀγρῶν καὶ ἀμπελώνων καὶ κινῶν τοὺς παρὰ τὰς πηγὰς εὕρισκομένους ὕδρομύλους, ἐγκλείει καὶ ἱστορικὰ γεγονότα. Διὰ τῆς βαθείας καὶ εὐρείας πλημμύρας ὡς εὐσεβὴς καὶ πιστὸς φύλαξ ἀποφράξας τὴν εἰσοδὸν τοῦ ἐχθρικοῦ στρατεύματος τοῦ Κλεομένους εἰς τὰ ὄρια τοῦ Ἀργους ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ ὀπισθοχωρήσῃ καὶ νὰ μεταφέρῃ εἰς τὴν Θυρέαν τὸ στράτευμα. (Ἡρόδ. 6, 76

«ἀπικόμειρος δὲ ὢν ὁ Κλεομένης ἐπὶ τὸν ποταμὸν τοῦτον ('Ερασίον) ἐσφαγιάζετο αὐτῷ· καὶ οὐ γὰρ ἐκαλλιέρεε οὐδαμῶς διαβαίνειν μιν, ἄγασθαι μὲν ἔφη τοῦ 'Ερασίου οὐ προδιδόντος τοὺς πολίτας». Καὶ κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν τοῦ Δράμαλη κατὰ τῆς 'Αργολίδος πολλὰ ὑπέστη ὁ στρατὸς τοῦτου, διότι ἐντελῶς ὁ 'Ερασίνος ἐγένετο ἄνδρος καὶ κατὰξηρος. Οὕτω δὲ ἠναγκάσθη νὰπέλθῃ τῆς 'Αργολίδας. Τὸ γεγονὸς τοῦτο ὁ λαὸς ἐξήγησεν ὡς θαῦμα τῆς παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ 'Ερασίου Παναγίας τῆς Κεφαλαριώτισσας θελοῦσης νὰ διαμαρτυρηθῇ κατὰ τῶν βαρβαρικῶν ὄπλων. Φαίνονται ἔτι τὰ ἔχνη ἀρχαίου ὕδραγωγείου, δι' οὗ τὸ ὕδωρ τοῦ 'Ερασίου διωχετεύετο εἰς τὴν πόλιν ἀλλὰ πρὸ πολλῶν ἐτῶν κατεστράφη. Κατὰ τὸ 1858 ὁ δήμαρχος ἐπεχείρησε νὰ διοχετεύσῃ πάλιν εἰς τὴν πόλιν τὸ ὕδωρ ἀλλ' ἀπέτυχεν. Ἡ ὑπὸ τοὺς πρόποδας τοῦ ἔρους λεκάνη, εἰς ἣν ῥεεῖ τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ, περικλείεται ὑπὸ τείχους στηριζομένου ἐπὶ πέντε τόξων χρησίμων πρὸς κανονισμόν τῆς ῥοῆς τῶν ὑδάτων. Τὸ ὕδωρ πληροῦν τὴν λεκάνην ἐκρεεῖ διὰ τῶν τόξων καὶ σχηματίζει ἐξ ῥεύματα. Ἐκ τούτων τὸ ἐν ἀποχωριζόμενον τῶν λοιπῶν διευθύνεται μετὰ τινα ἀπόστασιν πρὸς μεσημβρίαν καὶ ἀποξενοῦται τῆς γενικῆς κοίτης τοῦ ποταμοῦ. Τὰ δὲ ἄλλα χρησιμεύουσιν εἰς ἄρδευσιν τῶν κτημάτων καὶ εἰς τὸ νὰ κινῶσι τοὺς μύλους τοῦ 'Αργούς. Ἐν τῇ γωνίᾳ δὲ τοῦ τείχους ὑπάρχει φρέαρ βαθύ. Τῇ 9 'Ιουλίου 1833 διετάχθη ἡ σύστασις τῶν παρὰ τὸν 'Ερασίον δημοσίων καταστημάτων κινουμένων δι' ὕδραυλικῶν τροχῶν ὑπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ 'Ερασίου. Ταῦτα ἦτοί τὸ Νιτροκαθαρτήριον, 'Ανθρακεῖον, 'Ανάμιγνυτήριον, Ζυμωτήριον, Κοκκοτεῖον, Στιλβωτήριον καὶ Ξηραντήριον ἐλειτούργουν τακτικῶς μετὰ μικρὰν διακοπὴν μέχρι τῆς 4 'Ιουνίου 1868, ὅτε κατεστράφησαν ἐξ ἐκρήξεως πυρίτιδος. Τὴν παρὰ τὸν 'Ερασίον χώραν ἄδενδρον πρότερον ἐπέχειρσαν νὰ καλλωπίσωσι πρῶτοι οἱ Βαυαροί, ἔπειτα τῷ 1844 ὁ νῦν ὑποστράτηγος Πᾶνος Κορωναῖος ἐξημέρωσε καὶ ἐξωράισε διὰ τῆς καλλιέργειας τῶν ἀγρῶν καὶ τῆς ἐμφυτεύσεως πολλῶν ἡμέρων καὶ ἀγρίων δένδρων. Καὶ ἐπὶ Πausανίου ὁ χώρος οὗτος ὁ περὶ τὸν 'Ερασίον ἦτο σύνδενδρος. (2, 24, 6 ὑπὸ δὲ αὐτῷ ὅρει δένδρα πέφυκεν ἡμερα).

Ἀστερίων. 'Ρύαξ ῥέων ὑπεράνω τοῦ 'Ηραίου καὶ εἰσπίπτων εἰς τὴν φάραγγα ἠφανίζετο. Ὁ Statius ὀνομάζει αὐτὸν «equus fluctibus Asterion». Ἐλέγετο δέ, ὅτι οὗτος εἶχε τρεῖς θυγατέρας Εὐβοίαν, Πρόσυνναν καὶ Ἀκραίαν, αἵτινες ἦσαν τροφοὶ καὶ ἐπιμελήτριαι τῆς 'Ηρας. Καὶ ἀπὸ μὲν τῆς Ἀκραίας ὀνομάσθη τὸ καταντικρὺ τοῦ 'Ηραίου ὄρος

Ἀκραία ὑφούμενον μετ' ἀποτόμου κορυφῆς, ἀπὸ δὲ τῆς Εὐβοίας τὸ ὄρος, ἐφ' οὗ ἔκειτο ὁ ναὸς καὶ κυρίως ὁ περὶ τὸν ναὸν τόπος, ἀπὸ δὲ Προσύμνης ἡ χώρα ὑπὸ τὸ Ἑραῖον. Ἡ εἰκὼν (2) εἰκονίζει νεκρικὸν μνημεῖον μετὰ ἐξ μορφῶν, ἐξ ὧν ἡ μὲν εἶνε ἡ Ἑρα, ἡ δὲ ἡ Χλωρίς ἡ Ἡβη. Ἐκ τῶν τεσσάρων δὲ αἱ μὲν τρεῖς αἱ φέρουσαι διάφορα ἀντικείμενα εἶνε αἱ τροφοὶ τῆς θεᾶς, ἡ δὲ καθημένη ἐπὶ βράχου εἶνε ἡ Πανδώρα (élite des monum. ceram. τόμος 1 σελ. 87, εἰκὼν 35). Ὁ ῥύαξ οὗτος μετὰ πλουσίας πλημμύρας ἐγονιμοποιεῖ τὴν χώραν. Τὸ ὕδωρ τοῦτου ἐξηφάνισεν ὁ Ποσειδῶν, διότι μετὰ τοῦ Ἰνάρχου καὶ Φορωνέως ἐπεδίκασαν τὴν χώραν ὑπὲρ τῆς Ἑρας. Ὁ Ἀστερίων καὶ τὸ Ἐλευθέριον ἤδη εἶνε κατὰζήηροι, ἔχουσι δὲ ὕδωρ μόνον, ὅταν αἱ βροχαὶ εἶνε ἄφθονοι καὶ παραπεταμέναι. Παρὰ τὰς ὄχθας τοῦτου ἐφύετο πόα Ἀστερίων ὀνομαζομένη, ἐξ ἧς ἱερᾶς θεωρουμένης πλέκοντες στέφανον προσέφερον πρὸς τὴν Ἑραν. Ὁ Διοσκ. 1,4,120 περιγράφει τὸν ἀστερίωνα οὕτως· «ἀστὴρ Ἀττικός, οἱ δὲ ἀστερίσκος, οἱ δὲ ἀστέριον, οἱ δὲ βουβῶριον, ῥαβδίον ξυλῶδες ἐπ' ἄκρον ἔχον ἄρθος πορφυροῦν καὶ μήλινον, ὥσπερ ἀνθεμίδος κεφάλιον περισχιδές· ἔχει δὲ φυλλάρια ἀστέρι ὅμοια· τὰ δὲ περὶ τὸν κανλὸν φύλλα ὑπομήκη καὶ δασέα. Ὁφείλει δὲ στόμαγον ἐκκυροῦμενον, καταπλασσομένον καὶ ὀφθαλμῶν φλεγμονὰς καὶ βουβῶνας καὶ τὰς προπτώσεις ἔδρας. Φασὶ δὲ καὶ τὸ πορφυρίζον τοῦ ἄρθου, μεθ' ὕδατος ποθέν, συναγχικοῖς βοθεῖν καὶ ἐπιληψίας παιδῶν· ἀρμόζει δὲ καταπλασσομένον ὑγρὸν πρὸς βουβῶνων φλεγμονάς, ξηρὸν δὲ ἀναιρεθὲν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τοῦ ἀλγοῦντος καὶ περιωφθὲν τῷ βουβῶνι ἀπαλλάσσει τῆς ὀδύνης—Γίνεται δὲ μέσση πετρῶν καὶ τόπων τραχέων. Ταύτης οἱ ἀστέρες ἐν νυκτὶ λάμπουσιν· οἱ γὰρ μὴ εἰδότες, ὅταν αὐτὴν ἴδωσιν, νομίζουσι φάντασμα εἶναι. Εὐρίσκεται δὲ παρὰ βοσκοῖς προβάτων. Καὶ Κρατεῦς ὁ ῥιζοτόμος ἱστορεῖ· αὐτὴ χλωρὰ κοπεῖσα μετὰ ὀξυγγίου παλαιῶν, ποιεῖ πρὸς λουσοθήκους καὶ βρογχοκηλικούς· ὑποθυμωμένη δὲ φυγαδεύει θηρία». (Θεοφράστου ἱστορ. φυτῶν 1,4. σ. 13 ὀφθαλμος). Ἡ εἰκὼν (3) εἰκονίζει τὴν Ἑραν μετὰ σκήπτρου καὶ στεφάνου κρατοῦσαν φιάλην, δι' ἧς χύνει οἶνον ἐπὶ τῆς γῆς. Ἡ ἄλλη δὲ θεὰ ἡ πληροῦσα τὴν φιάλην εἶνε ἡ Ἡβη ἡ ἡ Χλωρίς. Ὁ δὲ περιβάλλων τὴν κορυφὴν τῆς θεᾶς κόσμος πιθανῶς εἶνε ἐκ τῆς πόας Ἀστερίωνος. (élite des monum. ceram. τόμος 1 σελ. 77 εἰκὼν 31).

Ἐλευθέριον· ῥύαξ ῥέων κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἀπὸ Μυκηνῶν εἰς τὸ Ἑραῖον. Κατὰ τὰς ἀπορρήτους θυσίας αἱ ἐπιστάμεναι ἱέρειαι μεταχειρί-

ζοντο τὸ ὕδωρ τούτου εἰς θρησκευτικὰς τελετὰς γενομένας ἐν τῷ Ἑραίῳ. (Παυσ. 2, 17, 1 *ρεῖ δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν ὕδωρ ἐλευθέριον καλούμενον* γρῶνται δὲ αὐτῷ πρὸς καθάρσια αἱ περὶ τὸ ἱερὸν καὶ τῶν θυσιῶν ἐς τὰς ἀπορρήτους). Τὸ ὕδωρ τοῦ Ἑλευθερίου σήμερον χρησιμεύει εἰς ποτισμὸν τῶν ἀμπέλων, ἐλαιῶν καὶ βαμβάκων τοῦ χωρίου Μπερμπάτι καὶ εἰς τὸ νὰ κινή τοὺς τέσσαρας ἐκεῖ ὑδρομύλους.

Κηρισσός· ποταμίσκος παρὰ τὸ Ἄργος πηγάζων ἐκ τοῦ Λυρχαίου. (Στρεβ. 9, 424). Κατὰ τὸν Αἰλιανὸν (ποικ. ἱστ. 2, 33) οἱ Ἀργεῖοι ἀπεικονίζον τοῦτον πρὸς βοῦν.

Χειμαρρος· ποταμίσκος πρὸς νότον τοῦ Ἄργους ῥέων μεταξὺ τοῦ Ἑρασίνου καὶ τῆς Λέρνης. Παρὰ τοῦτον ἦτο περιβόλος λίθινος, ἐδοξάζον δὲ οἱ ἀρχαῖοι, ὅτι ὁ Πλούτων ἀρπάσας τὴν κόρην τῆς Δήμητρος διὰ τοῦ ποταμίσκου τούτου κατέβη εἰς τὴν ὑπόγειον ἀρχήν. Ἴσως εἶνε ὁ Χειμαρρος οὗτος τὸ κατὰ τὸν χειμῶνα ῥέον ἀφθονον ὕδωρ τὸ κατερχόμενον ἀπὸ τὸ Τουρνίκι καὶ ὀνομαζόμενον σήμερον Κηρίμι. Ἵνα δὲ μὴ βλάβη τὰ παρακείμενα κτήματα, κατεσκευάσθη πρὸ ἐτῶν προτείχισμα ἀλλὰ ὅταν εἶνε ἀφθονος κατὰ τὸν χειμῶνα ἡ ποσότης τοῦ ὕδατος, ὑπερβαίνει τοῦτο καὶ χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν,

Λέρνα· ποταμίσκος ῥέων παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην καὶ τὸ Τημένιον.

Πορτίρος· ποταμίσκος πηγάζων ἐκ τοῦ ὁμωνύμου ὄρους καὶ ἐκδίδων εἰς τὴν θάλασσαν, ἐνθα εὗρηται ἐρείπια λουτρῶν Ῥωμαϊκῶν. Ἡ θέσις αὕτη ἦτο ἄλλοτε κεκαλυμμένη ὑπὸ δάσους πλατάνων ἐστολισμένη μετὰ νῶν καὶ ἀγαλμάτων· ἤδη δὲ μόνον μίᾳ μεμονωμένῃ κυπάρισσος ἀνέλαβε τὴν θέσιν τοῦ δάσους κατὰ τὸν Ross. Σήμερον δὲν φαίνονται ἔχνη τούτου, ἀλλὰ πρὸ ὀλίγων μόλις ἐτῶν, πρὸ τῆς κατασκευῆς δηλ. τῆς ὁδοῦ τῆς ἐξ Ἄργους εἰς Μύλους ἀγούσης καὶ διερχομένης κάτωθεν τοῦ Ποντίνου ὄρους ἔρρεε τὸν χειμῶνα τοσοῦτον μάλιστα ἀφθόνως, ὥστε παρικώλυε καὶ τὴν συγκοινωνίαν τῶν κατοίκων.

Φρίξος ἢ *Φρύξος* ἐνούμενος μετὰ τοῦ Ἑρασίνου ἐξέβαλεν εἰς τὴν θάλασσαν. (Παυσ. 2, 35, 6. *Κατιόντων δὲ ἐς Λέρναν πρῶτον μὲν καθ' ὁδὸν ἐστὶν ὁ Ἑρασῖνος, ἐκδίδωσι δὲ ἐς τὸν Φρίξον, ὁ Φρίξος δὲ ἐς τὴν θάλασσαν τὴν μεταξὺ Τημερίου καὶ Λέρνης*). Ἡ θέσις τούτου δὲν δύναται νὰ ὀρίσθῃ σήμερον ἐνεκὰ τῆς ἀλλοιώσεως τῆς παραλίας, τῆς ἐξηπειρώσεως αὐτῆς ἐκ τῶν ἐπιχωματώσεων ἢ τῆς καθιζήσεως τοῦ ἐδάφους. Ἴσως ὅμως εἶνε ὁ Φρίξος τὸ σήμερον λεγόμενον ποταμάκι.

Ἀμυμώνη· ποταμίσκος ῥέων παρὰ τὸ ὄρος Ποντίνον ἐκβάλλει εἰς τὴν

κατὰ τὴν Λέρνην θάλασσαν. Ὀνομάσθη δὲ οὕτως ἐκ τοῦ ἐξῆς κατὰ τὸν Ἀπολλδ. 2,1,4. Ὁ Δαναὸς ἐλθὼν εἰς Ἄργος μετὰ τῶν θυγατέρων αὐτοῦ εὔρε τὴν πόλιν ἐστερημένην ὕδατος, διότι ὁ Ποσειδῶν ἐξ ὀργῆς πρὸς τὸν Ἰναχον ἐπιδικάσαντα τὴν χώραν ὑπὲρ τῆς Ἥρας καὶ οὐχὶ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπεξήρανε τὰς πηγὰς. Ὅθεν ἔπεμψε τὴν Ἀμυμώνην μίαν τῶν θυγατέρων πάγκαλόν τι χρῆμα κατὰ τὸν Λουκιανόν εἰς ἀναζήτησιν ὕδατος. Αὕτη περιφερομένη ἔρριψε τὸ βέλος κατὰ ἐλάφου τινὸς ἀλλὰ τοῦτο προσέβαλε Σάτυρον ἐκεῖ κοιμώμενον. Οὗτος ὀργισθεὶς ἠθέλησε νὰ βιάσῃ τὴν κόρην ἀλλ' ἀπετράπη ἐλθόντος εἰς βοήθειαν τοῦ Ποσειδῶνος. Οὕτως ὁ Σάτυρος ἐτράπη εἰς φυγὴν, ἡ δὲ Ἀμυμῶνη παρεδόθη εἰς τὸν σωτήρα, ὅστις ἐδειξε τὴν πηγὴν τῆς Λέρνης. Κατ' ἄλλους διωκομένη ἡ Ἀμυμῶνη προσεκάλεσεν εἰς βοήθειαν τὸν Ποσειδῶνα, ὅστις ἐν τῇ θέσει, ἐν ἣ συνειρέθη μετ' αὐτῆς, ἔρριψε τὴν τρίαιναν, δι' ἣς ἐξεπλήδην ὕδωρ, ὅπερ ἐσχημάτισε τὴν Λέρνην κατὰ τὸν Ὑγ. μυθ. 169. Κατ' ἄλλους ἡ εἰς ὕδωρ ἐξελθοῦσα Ἀμυμῶνη ἀπεκοιμήθη ἐκ τοῦ καμάτου. Σατύρου δὲ τινος ἐπελθόντος ἡ Ἀμυμῶνη προσεκάλεσεν εἰς βοήθειαν τὸν Ποσειδῶνα, ὅστις ὁμῶς ἐλθὼν ἔρριψε κατὰ τοῦ Σατύρου φεύγοντος τὴν τρίαιναν, ἥτις προσεκολλήθη εἰς τινα βράχον. Ἡ Ἀμυμῶνη μὴ δυναμένη νάντισσθαι παραδίδεται εἰς τὸν ἐλευθερωτὴν αὐτῆς καὶ γίνεται μήτηρ τοῦ Ναυπλίου. (Ἀπολλ. Ρόδ. ἄργον. 1,136).

Ποσειδάωνι δὲ κόρη

πρὶν ποτ' Ἀμυμῶνῃ Δαναΐς τέκερ εὐνηθεῖσα

Ναύπλιον, ὅς περὶ πάντας ἐκαίνετο ναυτιλίσσιν.

Εἶτα προσκαλεῖ αὐτὴν νὰ ἐξαγάγῃ τὴν τρίαιναν ἐκ τοῦ βράχου. Ἐντεῦθεν ἐκπηδῶσι τρεῖς πηγαὶ προσελθοῦσαι ἐκ τῶν τριῶν ἀκρωτίων τῆς τριαίνης. Αὗται ὀνομάζονται κατὰ τὸν Εὐστάθιον (Ἰλ. 2,461 *ἀμυμώνια ὕδατα*). Κατ' ἄλλους ὁ Ποσειδῶν γενόμενος προσεκτικὸς ὑπὸ τοῦ Τρίτωνος περὶ τῆς ὡραίας γυναικός, ἣς καλλιτέραν δὲν εἶδεν, ἐπορεύθη εἰς τὴν παραλίαν τῆς Λέρνης ἐπὶ δελφίνος καὶ μετὰ βίας ἐγένετο κύριος αὐτῆς. Πρὸς τὴν παράδοσιν ταύτην συμφωνοῦσι καὶ οἱ ἐξῆς στίχοι: Ἑλλ. Ἀνθλ. τόμος α' σελ. 27.

*ἦστο Ἀμυμῶνῃ ροδοδάκτυλος· εἰσοπίσω μὲν
βόστρυχον ἀκρήδεμνον ἦς συνέργεν ἐθείρης
γυμνὸν δ' εἶχε μέτωπον· ἀναστέλλουσα δ' ὀπωπὰς
εἰνάλιον σκοπίαζε μελαγχραίτην παρακοίτην·
ἐγγύθι δ' εὐρύστεργος ἐφαίνετο κυανοχαίτης*

γυνὴς ἐὼν, πλάκαμον δὲ καθευμένον εἶχεν ἐθεύρης,
καὶ διερὸν δεῖφ' ἔνα προῖχετο, χειρὶ κομίζων
δῶρα πολυζήλοιο γάμων μνηστήρια κοούρης.

Τὸ γεγονός τοῦτο ἐπραγματεύθη καὶ ὁ Αἰσχύλος ἐν τινι σατυρικῷ δράματι. Ὁ μῦθος οὗτος περὶ τοῦ γάμου τῆς Ἀμυμώνης καὶ Ποσειδῶνος προῆλθεν ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι τὸ ὕδωρ τῆς Ἀμυμώνης μετὰ βράχυν δρόμον ἐκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν, ἧς θεὸς εἶνε ὁ Ποσειδῶν· ἄλλοι ἐν τῷ μύθῳ τοῦτ' εὐρίσκουσιν ἠνωμένα τὸ σύμβολον τῆς τριαινῆς, ὅπερ παρήγαγε τὰς πηγὰς καὶ ἀλληγορίαν τινὰ τῆς θαλάσσης, ἥτις, ἀφοῦ εἰσέλθῃ ὑπὸ τὴν ἀκτὴν, ἐκπηδᾷ ὡς πηγὴ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἑδάφους. Παρὰ τὴν πηγὴν τέλος τῆς Ἀμυμώνης ἦτο πλάτανος, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐτράφη ἡ ὕδρα τῆς Λέρνης. (Παυσ. 2, 37, 1 τῆς δὲ Ἀμυμώνης πέφυκεν ἐπὶ τῇ πηγῇ πλάτανος· ὑπὸ ταύτῃ τὴν ὕδραν τραφῆναι τῇ πλάτῳ φασί).

Οἱ Ἕλληνες τεχνίται εἰκονίζουσιν ἐπὶ ἀγγείων ἐξωγραφισμένων καὶ ἐπὶ πολυτίμων λίθων τὴν ἐρωτικὴν καταδιώξιν τοῦ Ποσειδῶνος τεινοντος τὴν χεῖρα πρὸς τὴν Ἀμυμῶνην παρόντων τοῦ ἔρωτος καθημένου ἐπὶ βράχου καὶ τῆς Ἀφροδίτης (εἰκὼν 4) ἢ παριστῶσι τὴν Ἀμυμῶνην νικηθεῖσαν, ἱσταμένην ὀρθίαν, τὴν κεφαλὴν κλίνουσαν, φέρουσαν ὕδριαν, πλησίον δὲ τὸν θεὸν ὠπλισμένον διὰ τῆς τριαινῆς καὶ στηρίζοντα τὸν πόδα ἐπὶ βράχου (εἰκὼν 5) παρέχοντα δὲ δῶρον τὴν πηγὴν τῆς Λέρνης. Κατ' ἄλλην εἰκὼν (6) ἡ Ἀμυμῶνη φοβηθεῖσα ὑπό τινος σατύρου καταφεύγει εἰς τὴν ἀγκάλην τοῦ ἐν τῇ παραλίᾳ καθημένου Ποσειδῶνος. Κατὰ δὲ τὴν εἰκὼν (9) παρίστανται δύο σημεῖα τῆς συναντήσεως τοῦ Ποσειδῶνος καὶ Ἀμυμῶνης. Ἐν τῇ πρώτῃ ἡ Ἀμυμῶνη μετὰ κάλπης ἐν τῇ χειρὶ σπεύδουσα νάντλησθ' ὕδωρ καταδιώκεται ὑπὸ τοῦ Ποσειδῶνος. Αὕτη δὲ περίτρομος καὶ πεφοβισμένη ἀποφεύγει. Ἐν τῇ δευτέρᾳ ἡ νύμφη παρίσταται ἱλαρὰ καὶ ἡσυχος. Τὸ ὕδωρ, ὅπερ μάτην ἐζήτει κατὰ τὸ ἀπεξηραμένον ἐκ τῆς ὀργῆς τῶν θεῶν Ἄργος, δεικνύει ἤδη εἰς αὐτὴν ὁ θεός (πρβ. Φιλόστρ. 1, 8. Ἀπλλδ. 2, 1. Λουκ. διὰλ. θαλ. 6. Ὑγίνος 169). Ἡ εἰκὼν (7) εἰκονίζει τὸν Ποσειδῶνα, Ἀμυμῶνην καὶ Σατύρους. Πιθανὸς ἡ σκηνὴ αὕτη ἐλήφθη ἐκ τινος σατυρικοῦ δράματος. (πρβ. Meineke Com. gr. fragm. τόμ. 1 σ. 253 καὶ τ. 2, 842. Elite des monum. ceram τ. 3 πίναξ 28).

Λέρνη· λίμνη παραθαλάσσιος κατὰ τὸν μυχὸν τῆς δυτικῆς παραλίας τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου πρὸς τὰς ὑπώρειας τοῦ Ποντίνου ἀπέχουσα τοῦ Ἄργους 40 στάδια. Τὸ ὕδωρ ταύτης οὐδέποτε ἐξαντλεῖται. Ἡ λίμνη

κατὰ τὴν Λέρνην θάλασσαν. Ὡνομάσθη δὲ οὕτως ἐκ τοῦ ἐξῆς κατὰ τὸν Ἀπολλδ. 2, 1, 4. Ὁ Δαναὸς ἐλθὼν εἰς Ἄργος μετὰ τῶν θυγατέρων αὐτοῦ εὔρε τὴν πόλιν ἐστερημένην ὕδατος, διότι ὁ Ποσειδῶν ἐξ ὀργῆς πρὸς τὸν Ἴναχον ἐπιδικιάσαντα τὴν χώραν ὑπὲρ τῆς Ἥρας καὶ οὐχὶ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπεξήρανε τὰς πηγὰς. Ὅθεν ἔπεμψε τὴν Ἀμυμώνην μίαν τῶν θυγατέρων πάγκαλόν τι χρῆμα κατὰ τὸν Λουκιανόν εἰς ἀναζήτησιν ὕδατος. Αὕτη περιφερομένη ἔρριψε τὸ βέλος κατὰ ἐλάφου τινὸς ἀλλὰ τοῦτο προσέβαλε Σάτυρον ἐκεῖ κοιμώμενον. Οὗτος ὀργισθεὶς ἠθέλησε νὰ βιάσῃ τὴν κόρην ἀλλ' ἀπετράπη ἐλθόντος εἰς βοήθειαν τοῦ Ποσειδῶνος. Οὕτως ὁ Σάτυρος ἐτράπη εἰς φυγὴν, ἡ δὲ Ἀμυμῶνη παρεδόθη εἰς τὸν σωτήρα, ὅστις ἐδειξε τὴν πηγὴν τῆς Λέρνης. Κατ' ἄλλους διωκομένη ἡ Ἀμυμῶνη προσεκάλεσεν εἰς βοήθειαν τὸν Ποσειδῶνα, ὅστις ἐν τῇ θέσει, ἐν ἣ συνευρέθη μετ' αὐτῆς, ἔρριψε τὴν τρίαιναν, δι' ἧς ἐξεπήδησεν ὕδωρ, ὅπερ ἐσχμάτισε τὴν Λέρνην κατὰ τὸν Ὑγ. μῦθ. 169. Κατ' ἄλλους ἡ εἰς ὕδωρ ἐξελθοῦσα Ἀμυμῶνη ἀπεκοιμήθη ἐκ τοῦ καμάτου. Σατύρου δὲ τινος ἐπελθόντος ἡ Ἀμυμῶνη προσεκάλεσεν εἰς βοήθειαν τὸν Ποσειδῶνα, ὅστις ὁμῶς ἐλθὼν ἔρριψε κατὰ τοῦ Σατύρου φεύγοντος τὴν τρίαιναν, ἥτις προσεκολλήθη εἰς τινα βράχον. Ἡ Ἀμυμῶνη μὴ δυναμένη νάντιστῇ, παραδίδεται εἰς τὸν ἐλευθερωτὴν αὐτῆς καὶ γίνεται μήτηρ τοῦ Ναυπλίου. (Ἀπολλ. Ρόδ. ἄργον. 1, 136).

Ποσειδάωνι δὲ κόρη

πρὶν ποτ' Ἀμυμῶνη Δαναὸς τέκεν εὐρηθεῖσα

Ναύπλιον, δε περὶ πάντας ἐκαίνυτο γυναιλίῃσιν.

Εἶτα προσκαλεῖ αὐτὴν νὰ ἐξαγάγῃ τὴν τρίαιναν ἐκ τοῦ βράχου. Ἐνευθεν ἐκπηδῶσι τρεῖς πηγαὶ προελθοῦσαι ἐκ τῶν τριῶν ἀκρων τῆς τριαίνης. Αὗται ὀνομάζονται κατὰ τὸν Εὐστάθιον (Ἰλ. 2, 461 *ἀμυμώνια ὕδατα*). Κατ' ἄλλους ὁ Ποσειδῶν γενόμενος προσεκτικὸς ὑπὸ τοῦ Τρίτωνος περὶ τῆς ὠραίας γυναικός, ἧς καλλιτέραν δὲν εἶδεν, ἐπορεύθη εἰς τὴν παραλίαν τῆς Λέρνης ἐπὶ δελφίνος καὶ μετὰ βίας ἐγένετο κύριος αὐτῆς. Πρὸς τὴν παράδοσιν ταύτην συμφωνοῦσι καὶ οἱ ἐξῆς στίχοι: Ἑλλ. Ἀνθλ. τόμος α' σελ. 27.

*ἦστο Ἀμυμῶνη ροδοδάκτυλος· εἰσπίσω μὲν
βόστρυχον ἀκρήδεμνον ἔης συνέργεν ἐθείρης
γυμνὸν δ' εἶχε μέτωπον· ἀναστέλλουσα δ' ὠπώπας
εἰνάλιον σκοπίαζε μελαγχαίτην παρακοίτην·
ἐγγύθει δ' εὐρύστερος ἐφαίρετο κναροχαίτης*

γυνὴς ἑῶν, πλόκαμοι δὲ καθειμένον εἶχεν ἐθειρῆς,
καὶ διερὸν δεξιῶνα προῖσχετο, χειρὶ κομίζων
δῶρα πολυζήλοιο γάμων μνηστήρια κόρης.

Τὸ γεγονός τοῦτο ἐπραγματεύθη καὶ ὁ Αἰσχύλος ἐν τινι σατυρικῷ δράματι. Ὁ μῦθος οὗτος περὶ τοῦ γάμου τῆς Ἀμυμώνης καὶ Ποσειδῶνος προῆλθεν ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι τὸ ὕδωρ τῆς Ἀμυμώνης μετὰ βράχυν δρόμον ἐκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν, ἥς θεὸς εἶνε ὁ Ποσειδῶν· ἄλλοι ἐν τῷ μύθῳ τούτῳ εὐρίσκουσιν ἠνωμένα τὸ σύμβολον τῆς τριαίνης, ὅπερ παρήγαγε τὰς πηγὰς καὶ ἀλληγορίαν τινὰ τῆς θαλάσσης, ἥτις, ἀφοῦ εἰσέλθῃ ὑπὸ τὴν ἀκτὴν, ἐκπηδᾷ ὡς πηγὴ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐδάφους. Παρὰ τὴν πηγὴν τέλος τῆς Ἀμυμώνης ἦτο πλάτανος, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐτράφη ἡ ὕδρα τῆς Λέρνης. (Παυσ. 2,37,4 τῆς δὲ Ἀμυμώνης πέφυκεν ἐπὶ τῇ πηγῇ πλάτανος· ὑπὸ ταύτῃ τὴν ὕδραν τραφῆναι τῇ πλατάνῳ φασίν).

Οἱ Ἕλληνες τεχνίται εἰκονίζουσιν ἐπὶ ἀγγείων ἐξωγραφισμένων καὶ ἐπὶ πολυτίμων λίθων τὴν ἐρωτικὴν καταδίωξιν τοῦ Ποσειδῶνος τείνοντος τὴν χεῖρα πρὸς τὴν Ἀμυμῶνιν παρόντων τοῦ ἔρωτος καθημένου ἐπὶ βράχου καὶ τῆς Ἀφροδίτης (εἰκὼν 4) ἢ παριστῶσι τὴν Ἀμυμῶνιν νικηθεῖσαν, ἱσταμένην ὀρθίαν, τὴν κεφαλὴν κλίνουσαν, φέρουσαν ὕδριαν, πλησίον δὲ τὸν θεὸν ὥπλισμένον διὰ τῆς τριαίνης καὶ στηρίζοντα τὸν πόδα ἐπὶ βράχου (εἰκὼν 5) παρέχοντα δὲ δῶρον τὴν πηγὴν τῆς Λέρνης. Κατ' ἄλλην εἰκόνα (6) ἡ Ἀμυμῶν φοβηθεῖσα ὑπὸ τινος σατύρου καταφεύγει εἰς τὴν ἀγκάλην τοῦ ἐν τῇ παραλίᾳ καθημένου Ποσειδῶνος. Κατὰ δὲ τὴν εἰκόνα (9) παρίστανται δύο σημεῖα τῆς συναντήσεως τοῦ Ποσειδῶνος καὶ Ἀμυμῶνης. Ἐν τῇ πρώτῃ ἡ Ἀμυμῶν μετὰ ἀλάττης ἐν τῇ χειρὶ σπεύδουσα νάντηλσῃ ὕδωρ καταδιώκεται ὑπὸ τοῦ Ποσειδῶνος. Αὕτη δὲ περίτρομος καὶ πεφοβισμένη ἀποφεύγει. Ἐν τῇ δευτέρᾳ ἡ νύμφη παρίσταται ἱλαρὰ καὶ ἡσυχος. Τὸ ὕδωρ, ὅπερ μάτην ἐζήτει κατὰ τὸ ἀπεξηραμένον ἐκ τῆς ὀργῆς τῶν θεῶν Ἄργος, δεικνύει ἤδη εἰς αὐτὴν ὁ θεός· (πρβ. Φιλόστρ. 1,8. Ἀπλλδ. 2,1. Λουκ. διάλ. θελ. 6. Ὑγίνος 169). Ἡ εἰκὼν (7) εἰκονίζει τὸν Ποσειδῶνα, Ἀμυμῶνιν καὶ Σατύρους. Πιθανῶς ἡ σκηνὴ αὕτη ἐλήφθη ἐκ τινος σατυρικοῦ δράματος. (πρβ. Meineke Com. gr. fragm. τὸμ. 1 σ. 253 καὶ τ. 2,842. Elite des monum. ceram. τ. 3 πινάξ 28).

Λέρνη· λίμνη παραθαλάσσιος κατὰ τὸν μυχὸν τῆς δυτικῆς παραλίας τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου πρὸς τὰς ὑπωρείας τοῦ Ποντίνου ἀπέχουσα τοῦ Ἄργους 40 στάδια. Τὸ ὕδωρ ταύτης οὐδέποτε ἐξαντλεῖται. Ἡ λίμνη

χωρίζεται τῆς θαλάσσης καὶ τοῦ λοφίσκου, ὅστις σήμερον ὀνομάζεται ἐκ τοῦ σχήματος μαγούλα, διὰ τείχους Ἑνετικῆς κατασκευῆς, ὅπερ ἀναγκάζει τὰ ὕδατα νὰ ῥέωσι δι' ἐνὸς μόνου ὀχετοῦ κινουντος τὰς μηχανὰς τοῦ ἐκεῖ δημοσίου καταστήματος. Τὰ ὕδατα τῆς Λέρνης πηγάζουσιν ἐκ τῶν πέριξ ὀρέων, ἅπερ ἀπορροφῶσι τὰ ἐκ τῆς Ἀρκαδίας κατερχόμενα ὕδατα. Κατὰ τὸν Pouqueville ἦτο πλήρης ἡ λίμνη λάρων, ἀλκυόνων, φαλακροκοράκων. Πλησίον δὲ τῶν ὀχθῶν φύονται βύρλα, ξιφίον καὶ χλόαι διάφοραι. Οἱ κάτοικοι διίσχυρίζονται, ὅτι τὸ ὕδωρ δὲν εἶνε ὑγιεινόν, ἀλλ' ὁ Pouqueville δοκιμάσας δὲν εὗρεν ἐλώδη τὴν γεῦσιν.

Περὶ τὴν λίμνην δεικνύουσι καὶ σήμερον οἱ ἐγγύριοι ἐπτὰ πηγὰς καλουμένας ῥμμάτια. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτων κάτωθεν τῆς ὁδοῦ τῆς δημοσίας τῆς ἀγοῦσης ἐκ Μύλων εἰς Τρίπολιν, ῥέει ἄφθονον ὕδωρ διαυγές καὶ καθαρόν, ὅπερ κεφαλᾷ λεγόμενον χύνεται εἰς τὴν λίμνην. Πρὸς τὸ δυτικὸν καὶ πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος χύνεται ὕδωρ ἐκ τῆς Λέρνης καὶ τοῦ Κεφαλαρίου εἰς τὴν θάλασσαν, τὸ πλεῖστον ὅμως τοῦ ὕδατος χωρεῖ εἰς τὸ κατάστημα καὶ σχηματίζει νῆσον 5 στρεμμάτων. Ἐντεῦθεν χύνεται εἰς δεξιὰ μενῆν καὶ ἐκ ταύτης εἰς τὴν θάλασσαν διὰ 5 τεχνικῶν ὀχετῶν.

Ἐνταῦθα ὁ Ἡρακλῆς μυθολογεῖται, ὅτι ἐφόνευσε τὴν ἐπτακέφαλον Ὑδραν τὴν βλάπτουσαν καὶ καταστρέφουσαν τὴν πέριξ χώραν καὶ τὰ βοσκήματα. Ἡ Λερναϊκὴ Ὑδρα ἢ καὶ ἔχιδνα ὀνομαζομένη ὑπὸ Τυφῶνος καὶ Ἐχιδνῆς γεννηθεῖσα νηλεὲς χαλκῷ (Ἡσιδ. Θεογ. 314—319) ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους καὶ τοῦ ἡνιόχου Ἰσλάου πῇ βουλῇ τῆς θεᾶς Ἀθηνᾶς.

Καὶ τὴν μὲν Διὸς υἱὸς ἐνὶ ῥατο νηλεὲς χαλκῷ

Ἀμφιτρωνιάδης σὺν ἀρηϊφῆϊ ^{Ἰσλάῳ}

Ἡρακλῆς βουλῆσιν Ἀθηναίης ἀγέλειης.

Ἦτο δὲ ἡ Ὑδρα πελώριον τέρας μετὰ ἐννέα κεφαλῶν, ὧν αἱ μὲν ὀκτὼ ἦσαν θνηταί, ἡ δὲ μεσαιτάτη ἀθάνατος κατὰ τὸν Ἀπολλ. 2, 5, 2. Κατὰ τὸν Παυσανίαν ὅμως 2, 37, 4 εἶχε μίαν μόνον κεφαλὴν, κατ' ἄλλους ἑκατὸν (Εὐρ. Ἡρακλ. μαιν. 1190 ἑκατογέφαλος) ἢ γενικῶς πολλὰς κεφαλὰς μυριάκρανος, ἀμφίκρανος, πολυδειράς. Ἐπὶ τῶν ἔργων δὲ τῆς τέχνης κυμαίνεται ὁ ἀριθμὸς μεταξὺ 3—12. Κατὰ δὲ τὸν Müller (fragm. hist. gr. 4, 337, 2) ἡ μεσαιτάτη κεφαλὴ ἦτο χρυσή.

Τὸ κρησφύγετον τῆς Ὑδρας ἦτο ἐπὶ τινος λόφου ὑπὸ τὴν πλάτανον τὴν πλησίον τῆς πηγῆς Ἀρυμῶνης οὖσαν. Ἐκ τούτου ἐξερχομένη κατέστρεφε καὶ τὰ βοσκήματα καὶ τὴν χώραν. Ὁ Ἡρακλῆς διαταχθεὶς ὑπὸ

τοῦ Εὐρύσθεως νὰ φονεύσῃ τὸ θηρίον καὶ μὴ δυνάμενος νὰ πλησιάσῃ διὰ τὰ περίξ' ἔλη, ἐξεδίωξε τοῦτο ἐκ τοῦ κρησφυγέτου εἰς τὴν πεδιάδα διὰ πεπυρωμένων βελῶν, εἶτα δὲ ὀρμήσας καὶ λαβὼν αὐτὸ ἔτυπτε τὰς κεφαλὰς διὰ τοῦ ῥοπάλου ματαίως, διότι ἀντὶ τῆς μιᾶς κοπτομένης ἐφύοντο δύο. Περιτυλιξάσης δὲ ἐκείνης τὴν οὐρὰν περὶ τὸν πόδα τοῦ ἥρωος ἦλθεν ὡς βοηθὸς καρκίνος τις, ὅστις δάκνων ἐκώλυεν αὐτὸν τοῦ ἔργου. Τότε ὁ Ἡρακλῆς προσεκάλεσε τὸν Ἰόλαον ἄρωγόν, καὶ ὁ μὲν ἔκοπτε τὰς κεφαλὰς, ὁ δὲ διὰ δαυλῶν ἔκαie τὸν λαιμὸν καὶ οὕτω παρεκώλυε τὴν αὐξήσιν νέων κεφαλῶν. Τέλος καὶ τὴν ἀθάνατον κεφαλὴν κατέκυψε καὶ ἔθαψεν αὐτὴν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγοῦσης ἐκ Λέρνης εἰς Ἑλαιούντα καὶ ἐπέθηκε βαρεῖαν πέτραν. Ὁ νικητὴς ἔβαψε τὰ ἑαυτοῦ βέλη διὰ τοῦ δηλητηριώδους αἵματος ἢ διὰ τῆς χολῆς τοῦ φονευθέντος θηρίου καὶ οὕτω κατέστησε τὰς διὰ τούτων πληγὰς θανατηφόρους. Ἡ ὕδρα τόσῃ ἦτο δηλητηριώδης, ὥστε καὶ ἡ πνοὴ αὐτῆς πάντα ἐκείθεν παρέρχόμενον ἐφόνευεν. (Υἱν. μῦθ. 30). Καὶ αὐτὸς ὁ Ἡρακλῆς ὑπὸ τῶν δηγμάτων προσεβλήθη ἀλλ' ἐθεραπεύθη τῇ συμβουλῇ τοῦ ἐν Δελφοῖς θεοῦ διὰ τινος φυτοῦ. Τέλος ὁμως, ὡς γνωστόν, ἀπέθανε διὰ τοῦ δηλητηρίου τῆς ὕδρας ἀναμεμιγμένου μετὰ τοῦ αἵματος τοῦ Νέσσου.

Ὁ μῦθος οὗτος ἐρμηνεύεται οὕτω· ἡ φθοροποιὰ ὕδρα μετὰ τῶν πολλῶν κεφαλῶν δηλοῖ τὰς πολλὰς πηγὰς τῆς Λέρνης, ἡ δὲ δηλητηριώδης ἐκπνοὴ τὸ ἐκ τῶν ἐλῶν μίασμα· ὁ δὲ Ἡρακλῆς ἀποξηράνας ἢ διοχετεύσας τὸ ὕδωρ, ἦτο ὁ ἀλεξίκακος καὶ ὁ αἴτιος τῆς καλλιεργίας τῆς χώρας. (Preller Myth. 2, 193. Curtius pelop. 2, 369) ἄλλοι (Mythologie de la grèce antique ὑπὸ Decharme σελ. 519) παραδέχονται, ὅτι ὁ ἀγὼν τοῦ Ἡρακλέους κατὰ τῆς ὕδρας δὲν διαφέρει οὐσιωδῶς τοῦ ἀγῶνος τοῦ Ἀπόλλωνος κατὰ τοῦ Πύθωνος, ἢ τοῦ ἀγῶνος τοῦ Indra κατὰ τοῦ ὄφραος Ahi. Λοιπὸν ἐν τῇ μυθολογικῇ τῇ vedique, ὁ ἀγὼν οὗτος εἶνε ἀγὼν τοῦ φωτός κατὰ τοῦ σκότους, ἀγὼν τοῦ ἡλίου κατὰ τῶν ὑετωδῶν νεφῶν, τῶν μαύρων δηλ. ὄφρων τῶν ἀνελισσαμένων ἐν τῇ οὐρανῷ, ἐνθα ἐνδύονται ἀπείρους μορφάς, ἐνθα αἱ κεφαλαὶ αὐτῶν αἱ φοβεραὶ ἀναγεννῶνται ἀκαταπαύστως μέχρις οὗ ἐξαφανισθῶσι διὰ τοῦ πυρός τοῦ θεοῦ. Ὁ Παλαίφατος 39 οὕτως ἐρμηνεύει τὸν μῦθον. Ὁ Σθένελος υἱὸς τοῦ Περσέως ἔχων τὴν πολυανθρωποτάτην τότε Μυκὴν ὑπέταξε τὰς περίξ πόλεις ἐκτὸς τῆς Λέρνης ἀνθισταμένης ἰσχυρῶς διὰ τὴν ὀχυρότητα τοῦ τόπου· ὕστερον ὁ Εὐρύσθευς ἐπεμψε τὸν Ἡρακλέα, ἵνα κυριεύσῃ αὐτὴν ἀλλ' ὁ βασιλεὺς αὐτῆς Λέρνος ἀνθίστατο

ἔχων καὶ φρούριον δυνατὸν Ὑδρα ὀνομαζόμενον. Ἐφύλαττον δὲ 50 τοξοὶ ἐντὸς τῶν πύργων τοῦ φρουρίου· τῆς πολιορκίας δὲ προχωροῦσης, ὅτε ἐφονεύετο εἰς ἀντικαθίστων αὐτὸν δύο. Τέλος δὲ στενοχωρηθεὶς ὁ Λέρνος ἐκάλεσε στράτευμα ξένον μισθωτὸν ἐκ τῆς Καρίας, οὗ ὁ στρατηγὸς ἐλέγετο Καρκίνος ἀνὴρ ἀνδρείος καὶ πολεμικός· ὅθεν ἐγένετο ἡ ἀντίστασις ἰσχυροτέρα καὶ αἱ προσβολαὶ τοῦ Ἡρακλέους ἀνωφελεῖς. Διὰ τοῦτο ἐκάλεσε καὶ οὗτος τὸν Ἰόλαον ἐκ τῆς Βοιωτίας, ὅστις μετὰ στρατεύματος πολλοῦ ἐλθὼν ἐνέπρησε τὸν πύργον, ἐκυρίευσεν τὴν Ὑδραν καὶ ἐφόνευσεν τὸν ἐν αὐτῇ στρατὸν.

Καὶ ὁ μῦθος οὗτος τῆς Λερναίας ἦτο ἀντικείμενον τῆς τέχνης τῶν ἀρχαίων τεχνιτῶν· ἡ εἰκὼν (11) μεθ' ὑπερύθρων εἰκόνων εἶνε ζωηρὰ καὶ θαυμασιὰ παράστασις. Ἡ Ὑδρα παρίσταται ὡς δωδεκακέφαλος ὄφις κατέχουσα τὸ μέσον τῆς εἰκόνης. Ὁ Ἡρακλῆς ἐνδεδυμένος χιτῶνα καὶ περιεζωσμένος δέρμα λέοντος ἔχει τὸ ρόπαλον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ κρατεῖ δρέπανον πρὸς καταπολέμησιν τῶν ἀναφυομένων κεφαλῶν, προσθλῆπει δὲ ἡσύχως εἰς τὴν μεσαιάτην κεφαλὴν τοῦ τέρατος, ἣν κρατεῖ διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρός. Ὁ Ἰόλαος προσπύδει νάποτρήψῃ τὸν κίνδυνον κρατῶν δύο δάδας. Ἐπειδὴ δὲ ἀποκοπτομένης τῆς μιᾶς κεφαλῆς, ἀνεφύοντο ἄλλαι, λέγεται παροιμιωδῶς ἐπὶ τῶν ἀμηχάνων καὶ δυσκόλων Ὑδραν τέμνειν, ἐλέγετο δὲ καὶ Λέρνη κακῶν, διότι τὰ καθάρματα ἐνταῦθα ἔρριπτον οἱ Ἀργεῖοι· καὶ Λέρνη θεατῶν ἐπὶ τῶν ἀμαθῶν καὶ ἀγροίκων θεατῶν, Λερναία γολὴ ἐπὶ τῶν ὀργίλων καὶ τραχέων.

Ἄλκυονία· εἶνε μικρὰ λίμνη παρὰ τὴν Λέρνην, δι' ἧς κατὰ τὴν παράδοσιν κατῆλθεν ὁ Διόνυσος εἰς τὸν ἄδην, ἵνα ἀναγάγῃ τὴν μητέρα αὐτοῦ Σεμέλην. (Παυσ. 2, 37, 4· δι' ἧς (Ἄλκυονίᾳς λίμνης) φασὶν Ἀργεῖοι Διόνυσον εἰς τὸν ἄδην ἐλθεῖν Σεμέλην ἀνάξοντα). Οὐδεὶς ποτε δι' οὐδεμιᾶς μηχανῆς οὐδὲ αὐτὸς ὁ Νέρων ἠδυνήθη νὰ εὕρῃ τὸ βάθος ταύτης τῆς λίμνης· διὸ καὶ Ἀβυσσος ὀνομάζεται. (Παυσ. 2, 37, 5· τῇ δὲ Ἀλκυονίᾳ πέρας τοῦ βάθους οὐκ ἔστιν, οὐδὲ τίνα οἶδα ἄνθρωπον εἰς τὸ τέγμα αὐτῆς οὐδεμιᾷ μηχανῇ καθικέσθαι δυνηθέντα, ὅπου καὶ Νέρων σταδίῳ πολλῶν κάλους ποιησάμενος, καὶ συνάφας ἀλλήλους, ἀπαρτήσας δὲ καὶ μόλυβδον ἀπ' αὐτῶν καὶ εἰ δὴ τι χρήσιμον ἄλλο εἰς τὴν πείραν, οὐδὲ οὗτος οὐδένα ἐξευρεῖν ἠδυνήθη ὅπου τοῦ βάθους). Κατὰ τὸ 1870—1872 ναυαρχὸς ἀγγλικὴ δι' ἀλύσεως ἐχούσης εἰς τὸ ἄκρον σφαῖραν σιδηρᾶν ἠρεύνησε τὰ τῆς λίμνης ἀλλὰ οὐδὲ τὰ 300 μέτρα ταύτης ἐφθασαν εἰς τὸν πυθμένα κατὰ τὸ κέντρον, μόνον δὲ κατὰ τὰ πλευρὰ

τῆς λίμνης ταύτης ἔφθανεν ἡ ἄλυσις ἄλλου μὲν μέχρις 80 μέτρων, ἄλλου δὲ 100 καὶ ἄλλου 150. Τὸ ὕδωρ τῆς λίμνης εἶνε γαληνὸν καὶ ἡρεμαῖον. Ἄν δέ τις τολμήσῃ νὰ κολυμβήσῃ εἰς αὐτὸ ἀπορροφᾶται καὶ καθέλκεται εἰς τὸν βυθόν. (Παυσ. 2, 37, 6) ἡ περίμετρος τῆς λίμνης εἶνε τρίτου σταδίου (60 περίπου μέτρων) καὶ περὶ τὰ χεῖλη αὐτῆς ἦσαν πεφυκότες πόαι καὶ σχοῖνοι. Ἐτελοῦντο δὲ κατ' ἔτος διὰ νυκτὸς πλησίον αὐτῆς μυστήρια ἀπόκρυφα τοῦ Διονύσου, ἅπερ ὁ Πausanias δὲν περιγράφει, διότι νομίζει, ὅτι δὲν εἶνε ὅσιον. (Παυσ. 2, 37, 6 τὰ δὲ εἰς αὐτὴν Διονύσῳ δρώμενα ἐν νυκτὶ κατὰ ἔτος ἕκαστον οὐχ ὅσιον εἰς ἀπαντας ἦν μοι γράφει). Ὑπάρχουσί τινες, οἵτινες πιστεύουσιν, ὅτι ἡ Ἀλυονία καὶ ἡ Λέρνη εἶνε μία καὶ ἡ αὐτὴ ἢ μᾶλλον ὅτι ἐγένετο διὰ τῆς χώσεως τῶν ὑδάτων τῶν σχηματίζοντων τὸ ἔλος τῆς Λέρνης· πλησίον τῆς λίμνης ἀναφέρεται ὑπὸ Πausaniou καὶ πηγὴ Ἀμφιαράου, ἥτις ὅμως δὲν δεικνύται σήμερον. (Παυσ. 2, 37, 4).

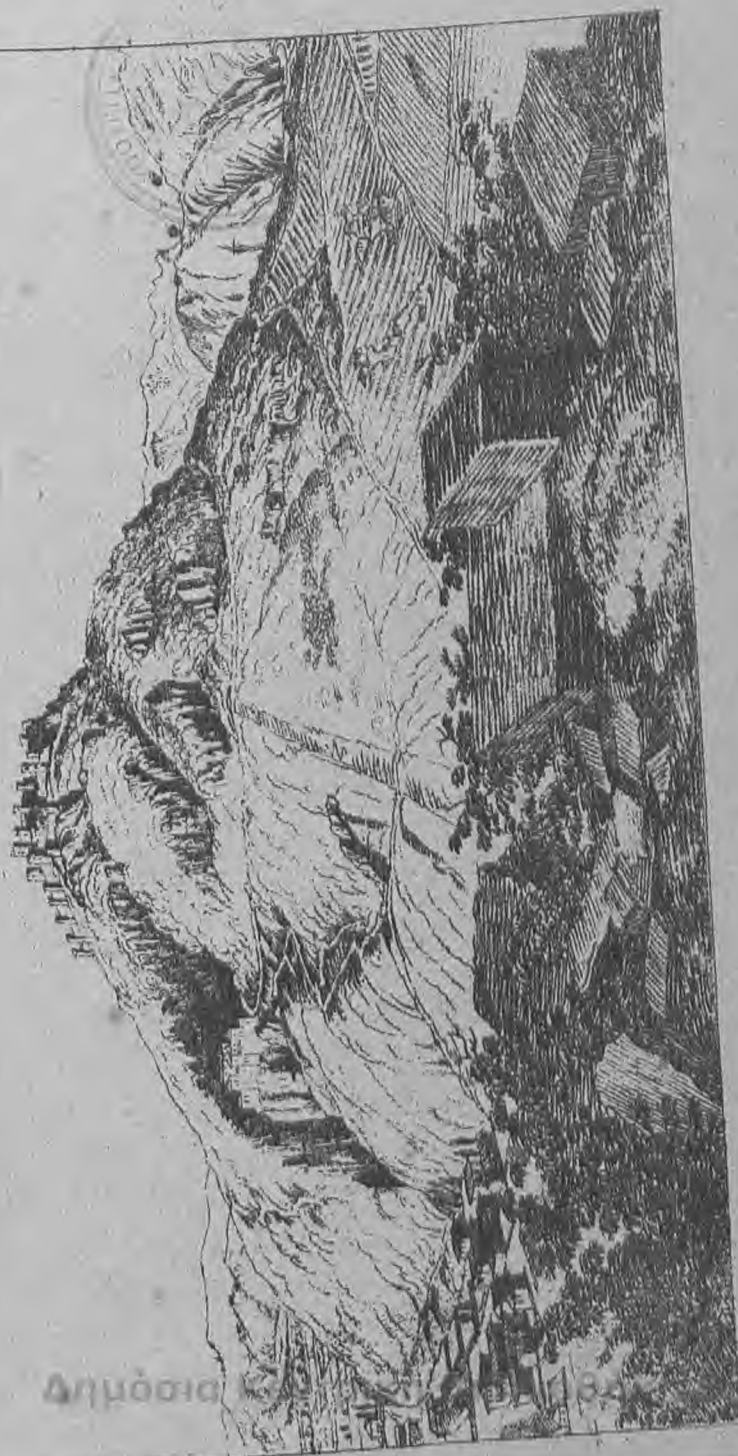
Παρὰ τὸ Γενέσιον δὲ παρατηρεῖται ἐν τῇ θαλάσῃ ἴδιον φαινόμενον· μία δηλ. περίπου 1000—1200 πόδας μακρὰν τῆς παραλίας πηγὴ Δείρη ἢ Ἀνάδολος (ἀναβάλλω) ὀνομαζομένη, ἥτις ἐν γαλήνῃ ἀναβλύζει γλυκὺ ὕδωρ ἐκ τῆς θαλάσσης, ἂν καὶ ἔχει 8—10 μέτρα βάθος. Τὸ ὕδωρ τοῦτο εἶνε ἐλαφρότερον καὶ τὸ χρῶμα διάφορον τοῦ χρώματος τοῦ θαλασσίου ὕδατος. Τὸ ἀνερχόμενον μετὰ μεγάλης δυνάμεως ἐκ τοῦ βυθοῦ τῆς θαλάσσης ἐκτοπίζει καὶ ταράσσει αὐτὴν μέχρι πλείστων ἑκατοντάδων ποδῶν ἀποστάσεως. Τὰ κύματα σχηματίζουνσι μεγάλα τόξα ὁμόκεντρα περὶ ἑνὸς μέρους λίαν κυρτοῦ καὶ ἄμμου ἐκ τοῦ βάθους ἀναθράζουσιν. Ἡ παραλία παρουσιάζει ὑψίστην ὁμόκεντρον ἑνὸς ἑκατοστοῦ τοῦ μέτρου ὑψώσεως ὀρυσσομένων κοίλων εἰς τὰ πλευρὰ τοῦ ὄρους Ζάβιτσα. Κατὰ τὸν Πausaniān τὸ ὕδωρ τὸ κατερχόμενον εἰς τὸ ἀργὸν πεδίον τῆς Μαντινείας ἐκ τῶν περὶ ὀρέων ἤφαινετο εἰς χάσμα γῆς καὶ ἀνῆρχετο κατὰ τὴν Δείρην. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ οἱ Ἀργεῖοι ἔρριπτον ἐντὸς αὐτῆς ἵππους κεκοσμημένους διὰ χαλινῶν πρὸς τιμὴν τοῦ Ποσειδῶνος. Τὸ φαινόμενον τοῦτο δύναται νὰ ὁμοιωθῇ πρὸς τὸ τῶν ἀρτησιανῶν φρεάτων τόσῳ γνωστῶν σήμερον. Τὰ ὕδατα διεισδύουσι διαχωρητοὺς τόπους, στρώματα ἀργίλου ἢ ἄλλων ὑλῶν ὀλίγῳ διαχωρητῶν, περιφράττουσιν αὐτὰ ἐντὸς ὀχετῶν ὑπογείων ἐκβαλλόντων εἰς τὸν πυθμένα τῆς θαλάσσης. Ἄν τοῦτο τὸ ὕδωρ φθάσῃ εἰς ποσότητα ἀρκετὴν, ὥστε νὰ μὴ ἀναμιγνύηται ἐντελῶς μετὰ τοῦ τῆς θαλάσσης, ἀνέρχεται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ὡς ἔλαιον ἐν τῷ καθαρῷ ὕδατι. Ἡ

δύναμις δὲ τῆς ἐκρήξεως αὐτοῦ εἶνε τοιαύτη, ὥστε μικρὰ πλοιάρια δὲν δύνανται νὰ πλησιάζωσιν ἄνευ κινδύνου τινός, τὰ πλοῖα ὅμως δύνανται νὰ πλησιάζωσιν ἐνταῦθα ὕδωρ, ὅπερ εἶνε ἡδύτερον τόσον, ὅσον λαμβάνει τις αὐτὸ βαθύτερον.

Ἀναφέρεται καὶ κρήνη τις *Κυνάδρα*, ἐξ ἧς ἔπινον οἱ ἐλευθεροῦμενοι ὕδωρ ὀνομαζόμενον *ἐλεύθερον* ἢ *ἐλευθέριον* ὕδωρ. Ὁ Ἀντιφάνης (Ἀθῆν. 3,123) εἰσάγει δούλην τινὰ λέγουσαν, ἂν δὲν πράξω τοῦτο ἢ ἐκεῖνο «μηδέποθ' ὕδωρ πίοιμι ἐλευθέριον». (Ἐὰν δὲ τοῦργαστήριον ποιῆτε περιβόητον κατασκεδῶ, γῆ τὴν *γύλην* *Δήμητρα*, τὴν *μεγίστην* ἀρύταιναι ὑμῶν ἐκ μέσον βράψασα τοῦ *λέβητος* *ζέοντος* ὕδατος· εἰ δὲ (μὴ) *μηδέποθ' ὕδωρ πίοιμι ἐλευθέριον*). Παροιμιωδῶς δὲ ἐλέγετο «τὸ ἐν *Κυνάδρᾳ* ἐλευθέριον ὕδωρ πίνειν» ἐπὶ τῆς κατ' ἐλευθερίαν ζωῆς. Ὡνομάσθη δὲ *Κυνάδρα*, διότι κύων τις διαδράς κατέφυγεν ἐκεῖ. Πλησίον τοῦ Ἄργους ἀναφέρονται κρήναι, ἡ *Φυσάδεια* καὶ ἡ *Ἀμυμώνη* (Στρεβ. 8,371 «δείκνυται καὶ ἡ *Ἀμυμώνη* τις κρήνη κατὰ *Λέρνην*»). Ἀπολλδ. 51,29), ὀνομασθεῖσαι οὕτως ἐκ δύο θυγατέρων τοῦ *Δαναοῦ*. Φαίνεται δέ, ὅτι τὸ ὕδωρ τῶν δύο τελευταίων κρηνῶν ἦτο διαυγέστατον, διότι, κατὰ τὸν *Καλλιμάχου* ὕμνον στίχ. 45 εἰς λουτρὰ *Παλλάδος*, διατάσσονται αἱ ὑπηρέτριαι νὰ μὴ φέρωσιν ὕδωρ πρὸς λουτρὸν τῆς θεᾶς ἐκ τῶν ποταμῶν ἀλλ' ἀπὸ τῶν κρηνῶν καὶ ἰδίως ἀπὸ τῆς *Φυσαδεῖας* ἢ ἀπὸ τῆς *Ἀμυμώνης*.

*Σάμερον ὕδροφόροι μὲν βάπεττε, σάμερον Ἄργος
πίνειτ' ἀπὸ κραναῖν, μὴ δ' ἀπὸ τῶ ποταμῶ
σάμερον αἱ δῶλαι τὰς κάλπιδας ἢ 'ς Φυσάδειαν
ἢ ἐς Ἀμυμώνην οἶσσετε τὰν Δαναῶν.*

Ἐν τῷ Ἀργολικῷ πεδίῳ ἀναφαίνεται παράδοξον φαινόμενον πλημμύρας, περιοδικός τις κατακλυσμός ὃν οἱ κάτοικοι ὀνομαζοῦσι *Τριμέρι*, διότι τὸ ὕδωρ ἀναβλύζει ἐκ τριῶν μερῶν. Κατὰ τὸν *Pouqueville* (τόμος 5, 199) ὁ κατακλυσμός· οὗτος ἀφοῦ πλημμυρήσει τὰ πέριξ τῆς *Μαντινείας* ἐπὶ 5 ἔτη παύει, ἐκχέεται δὲ δι' ὑπογείων ὀχετῶν εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Ἄργους, ἔνθα παράγει κατακλυσμὸν διαρκούντα ἔν ἔτος, καθ' ὃν τὰ ὕδατα ρέουσιν εἰς τὴν θάλασσαν. Ἀνὰ πεντήκοντα ἔτη κατὰ τοὺς κατοίκους ἀναβλύζει ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς πολλαχού τῆς πεδιάδος, ἰδίως ὅμως πλησίον τοῦ *Χώνικα*, *Κουτσοποδίου* καὶ *Πασιᾶ* τοσοῦτον ἄφθονον ὕδωρ, ὥστε τὰ φρέατα ὑπερχειλίζουσιν. Διακρίνουσιν οἱ κάτοικοι δύο *Τριμέρια*, *Μεγάλο Τριμέρι*, ὅπερ διαρκεῖ τρία περίπου ἔτη, καὶ

1.
Δῶριον — Ἀργόπολις.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἡρα.

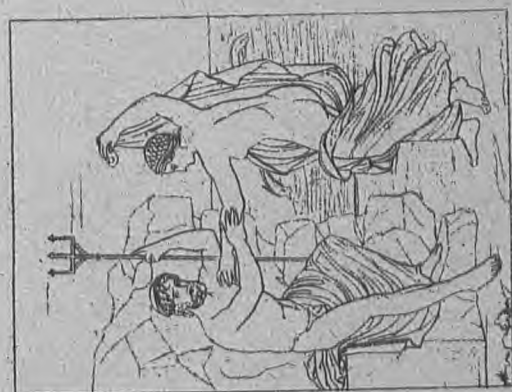
3.

Ἥρα.

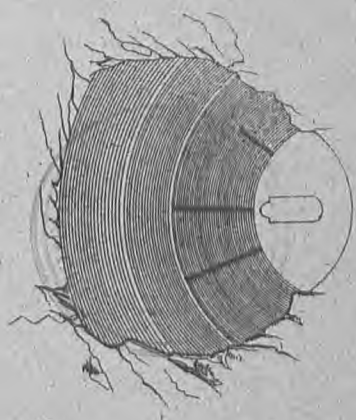
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

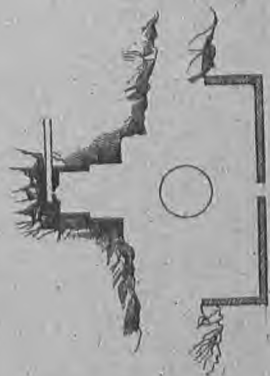
5. Ἀιμώνη—Ποσειδών.

6. Ποσειδών.—Ἀιμώνη

10. Θέατρον.

13.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Σάτυροι.

7.
Ποσειδών.

Ἀμυμώνη.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

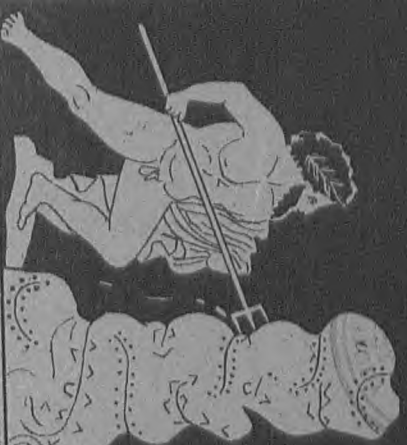
41.

Ἰόλαος.

Ἰῶνα.

Ἡρακλῆς.

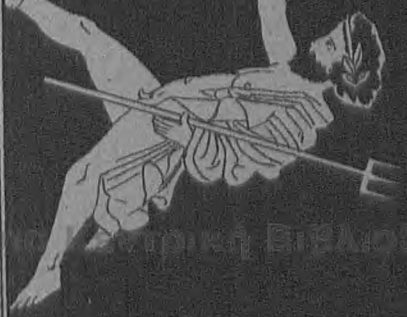
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

9.

9.

Ποσειδῶν.

Ἀφροδίτη.

Ἀφροδίτη.

Ποσειδῶν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Μικρὸ Τριμέρι διαρκοῦν μῆνας τινες μόνον. Ταῦτα προέρχονται ἐκ τῆς ὑπερπληρώσεως μεγάλων ὑπογείων ἀθύσσων, εἰς ἃς κατασταλάζουσι τὰ ὕδατα τῶν Ἀργολικῶν καὶ Ἀρκαδικῶν ὀρέων. Ἡ ἐμφάνισις τοῦ Τριμερίου καθιστᾷ μὲν γόνιμον τὴν Ἀργολικὴν πεδιάδα, ἀλλὰ εἶνε αἰτία πολλῶν πυρετῶν, ἰδίως δὲ κακοήθων αἱματουρικῶν, ἐξ ὧν πολλοὶ ἀποθνήσκουσιν. Τῷ 1851—1854 καὶ τῷ 1887 πλείστοι παῖδες ἀπέθανον ἐκ τῶν ἀκινήτων τούτων καὶ ρυπαρῶν ὑδάτων τοῦ Τριμερίου.

Ἡ πόλις ἀρδεύεται ἐκ φρεάτων. ἅπερ κατὰ μὲν τὸ χθαμαλότερον τμήμα τοῦ πεδίου ἔχουσι βάθος 6—7 μ., κατὰ δὲ τὸ ὑψηλότερον 10—15. Τὸ ὕδωρ τούτων εἶνε ὑγιεινόν, διότι αἱ ἀκτίνες αἱ ἡλιακαὶ εἰσδύουσι βαθύτατα εἰς τὸ ἔδαφος.

Ἡ ἀνόρυξις τῶν φρεάτων ἀνάγεται εἰς τὰς Δαναίδας. *Ἄργος ἀνδροῦν ἐόν Δαναῖς θέσαν Ἄργος ἔνυδρον.* Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων ἀναφέρεται, ὅτι ὁ Ἀγαμέμνων ἀνώρυξε πολλὰ φρέατα, ἅπερ κατὰ τὸν Ἡσίοιον «*Ἀγαμέμνονεα φρέατα*» ὀνομάζονται. Κατὰ τὸν Στράβωνα (8, 371) διαφερόντως ἐτιμῶντο ὑπὸ τῶν Ἀργείων τέσσαρα φρέατα θεωρούμενα ἱερὰ «*τῶν δὲ φρεάτων τέτταρα καὶ ἱερὰ ἀποδειχθῆναι καὶ τιμᾶσθαι διαφερόντως, ἐν εὐπορίᾳ ὑδάτων ἀπορίαν εἰσάγοντες*». Ὑποθέτομεν, ὅτι τὰ φρέατα ταῦτα ἦσαν μεγάλα δεξαμεναί, δι' ὧν διωχεύετο ὕδωρ εἰς τὴν πόλιν, ὅτε ἐπεκράτει ἀπορία ὑδάτων. Καὶ σήμερον ἐτι κατὰ τὴν συνοικίαν Ταμβάκιχα ὑπάρχουσι φρέατα ἀρχαιοτάτων χρόνων.

Κατὰ τὴν δυτικὴν ἀκτὴν τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου ὑπάρχουσιν ἄφθανοι πηγαὶ ὑδάτων, ἅπερ κανονικῶς ἐξορμῶσιν εἰς τὸ ἀκρότατον τέλος τοῦ ἐξέχοντος κλάδου τῶν ἀνατολικῶν ὀρέων, νομίζονται δὲ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων συνέχεια ὠρισμένων ὑδάτων τῆς ἀνατολικῆς Ἀρκαδίας. Ἵνα δὲ ἐξηγήσωσι τὴν ἄμεσον ταύτην συνοχὴν, τὴν διάρκειαν, τὴν καθαρότητα καὶ θερμοκρασίαν τῶν ὑδάτων τούτων παραδέχονται οἱ ἀρχαῖοι (Ἀριστ. μετεωρ. 1, 13, 10. Διόδ. 15, 49) καὶ οἱ νεώτεροι (expedition scient. de morée σελ. 325 καὶ physikalische geogr. von griechenland ὑπὸ Neumann σελ. 248), ὅτι ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τοῦ τιτανώδους ὄρους Ποντίνου ὑπάρχουσι μεγάλα λεκάναι, αἵτινες τὸ παραλαμβανόμενον ὕδωρ καθαρίζουσι κανονικῶς ἀφίνουσιν αὐτὸ εἰς τὴν παραλίαν μετ' ἴσης θερμοκρασίας, ἅτε ἀνεξάρτητοι οὔσαι τῶν ἀτμοσφαιρικῶν μεταβολῶν. Τὰ ἐνταῦθα συρρέοντα ὕδατα, ἅπερ ἀνέρχονται ἐκ τοῦ ἀρχαιοῦ ἔδαφους, σχηματίζουν τὴν Λέρνην κατὰ τὸν Neumann (phys. geogr. σελ. 249). Καθ' ἅπασαν σχεδὸν τὴν παραλίαν τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου ἀναφαίνον-

ται πηγαί ὑδάτων τῇδε κακεῖσε ἐσκορπισμέναι, ἔχουσαι ὕδωρ ὑγιές, εὐ-
πεπτον, καθαρὸν καὶ διαυγές, ἐξ οὗ ὑδρεύονται οἱ τὸ θέρος ἐνταῦθα
δικαιτῶμενοι καὶ ποτίζονται αἱ γαῖαι. Αἱ πηγαὶ αὗται καλοῦνται ἡμέτια,
ὧν ὀνομαστότερα διὰ τὴν καθαρότητα καὶ τὸ μέγεθος εἶνε τὸ τῆς Κο-
κάλως, τὸ τοῦ Βελιτσιώτου καὶ τοῦ Δανούκου.

Π Ε Δ Ι Α Δ Ε Σ

Ἡ ὀνομαστότερα πεδιάς τῆς Ἀργολίδος εἶνε ἡ τοῦ Ἰνάχου, ἥτις
κειμένη ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὑψηλῆς χώρας τοῦ Ἀραχναίου καὶ τοῦ Ἀρτε-
μισίου ἐξαπλοῦται πρὸς τὸν Ἀργολικὸν κόλπον. Αὕτη σχετικῶς πρὸς ἄλ-
λας πεδιάδας τῆς Ἑλλάδος εἶνε μικρὰ ἀλλὰ κατέστη ὀνομαστὴ διὰ
τὴν εὐφορίαν αὐτῆς, διὰ τὸν πυκνὸν πληθυσμὸν καὶ διὰ τὴν ἐξέχου-
σαν εἰς συγκοινωνίαν θέσιν. Εἶνε δὲ δώρημα τῶν χειμάρρων, οἵτινες
ἐπιρρέουσιν αὐτὴν πανταχόθεν. Ἐξ ἀνατολῶν ἀσήμεντοι μὲν ἀλλ' ἄπει-
ροι ὄχθοι εἰσρέουσιν εἰς αὐτὴν, ἀπὸ βορρᾶ ὁ χειμάρρος τοῦ Δερβενακίου
ἀνοίγει τὴν ὁδὸν εἰς τὸν Κορινθιακὸν Ἰσθμόν, ἀλλ' ἐκ δυσμῶν μεγαλεί-
τεροι χειμάρροι μάλιστα δὲ ὁ Ἰναχος καὶ ὁ Χάραδρος διαρρέουσιν αὐ-
τὴν. Ἦτο κατὰ παλαιστοτάτους χρόνους ἡ πεδιάς αὕτη βαθὺ χάσμα, ὅπερ
διὰ τῶν χωμάτων τῶν κτερχομένων ἐκ τῶν περικυκλούντων ὀρέων ὀλίγον
κατ' ὀλίγον ἐπληρώθη. (Curtius pelop. 2, 341). Ἐντεῦθεν ἦτο κατ'
ἀρχὰς ἐλώδης καὶ πηλώδης καὶ κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην οἱ κάτω τόποι
ὑστερον τῶν ἄνω φέκισθησαν. Κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον τὸ μὲν ἔδαφος
τοῦ Ἀργους ἕνεκα τῶν ἐλῶν δὲν ἠδύνατο νὰ διαθρέψῃ πολὺν πληθυ-
σμόν, μήτε γαῖας εὐφόρους εἶχε, τούναντίον δὲ τὸ τῶν Μυκηνῶν ἦτο
γόνιμον, σήμερον ὅμως τὸ μὲν ἔδαφος τῶν Μυκηνῶν εἶνε λίαν ξηρὸν καὶ
πετρῶδες, τὸ δὲ τοῦ Ἀργους γόνιμον καὶ εὐφορον. Ἐκεῖ μακρὰ πεδιάς
ἄνευ ὕδατος, ἐνταῦθα ὕδωρ ἄνευ πεδιάδος. Ἐκεῖ μεγάλη ξηρασία, ἐν-
ταῦθα ἀφθονία ὕδατος. (Ἀριστ. Μετεωρ. 1, 14 αἰοὶ γὰρ κάτωθεν τό-
ποι τῶν ἄνωθεν ὑστερον φέκισθησαν. Ἐλώδεις γὰρ ἐπὶ πλείω χρόνον
ἀτραγκαῖον εἶναι τοὺς ἐγγύτερον τῆς προσχώσεως διὰ τὸ λιμνάζειν ἐν τοῖς
ἐσχάτοις αἰεὶ μῆλλοις. Μεταβάλλει δὲ τοῦτο καὶ πάλιν εὐθηνεῖ. Ξη-
ραϊνόμενοι γὰρ οἱ τόποι ἔρχονται εἰς τὸ καλῶς ἔχειν, οἱ δὲ πρότερον εὐ-
κραεῖς ὑπερξηραϊνόμενοι τότε γίνονται χεῖρους. Ὅπερ συμβέβηκε τῆς

Ἐλλάδος καὶ περὶ τὴν Ἀργείων καὶ Μυκηναίων χώραν. Ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν Τρωϊκῶν ἡ μὲν Ἀργεΐα διὰ τὸ ἐλώδης εἶναι ὀλίγους ἡδύνατο τρέφειν, ἡ δὲ Μυκηναία καλῶς εἴχεν (διὸ ἐντιμωτέρα ἦν) ῥῆν δὲ τοὺν ἄντικθον. Ἡ μὲν γὰρ ἀργὴ γέρονε καὶ ξηρὰ πάμπαν τῆς δὲ τὰ τότε διὰ τὸ λιμνάζειν ἀργὰ ῥῆν χρῆσιμα γέγονεν). Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἔδαφος ἄλλοτε ἦτο πολὺ χαμηλότερον, φανερόν εἶνε, ὅτι ἡ ἀκτὴ ἔκειτο ἐνδότερον τῆς σημερινῆς καὶ ἡ θάλασσα ἦτο πλησιεστέρα πρὸς τὸ Ἄργος.

Τὸ Ἀργολικὸν πεδῖον ἐκτείνει παραλίαν τελευτῶδη 13 περίπου χιλιομέτρων ἀπὸ Μύλων μέχρι Νευπλίου. Τὸ μέγιστον μῆκος τοῦ πεδίου ἀπὸ τοῦ βορείου μυχοῦ, ἐνθα κεῖται τὸ χωρίον Ἐπάνω Φίχτια, μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἐρασίνου εἶνε 16 χιλιομέτρων, τὸ δὲ ἐλάχιστον πλάτος ἐκ τοῦ ἀνατολικοῦ ἄκρου τῆς πόλεως Ἄργους 10 χιλιομ. Παικίλλει δὲ τὸ πλάτος ἐκατέρωθεν· διότι πολλαχοῦ αἱ πλευραὶ κολποῦμεναι εἰς χωροῦσι βαθέως μεταξὺ τῶν κατερχομένων προσδύνων τῶν πέριξ ὀρέων, ὥστε ἡ περιφέρεια αὐτοῦ ἀκτινοειδῆς οὖσα ἔχει μῆκος περίπου 80 χιλιομέτρων. Τὸ πεδῖον τοῦτο συνεχὲς ὄν πανταχοῦ ὁμαλὸν καὶ χθαμαλὸν μὴ διακοπτόμενον ὑπὸ ρευμάτων βαθέων ἢ ποταμῶν ἔχει διαφορὰν ὕψους πολλαχοῦ τοῦ ἐδάφους ἕνεκα τῶν ἐπιχωματώσεων, ἃς ἐπιφέρουσι τὰ κατερχόμενα ἐκ τῶν ὀρέων ὄμβρια ὕδατα. Εἰς τὸ βόρειον ἄκρον παρὰ τὰ Φίχτια τὸ ὕψος ἀνέρχεται ἡρέμα ἐκ τῆς παραλίας μέχρι 96 μ., περὶ τὸ κάτω δὲ τοῦ Χερβατίου χάνιον εἰς 78 μ. ἐλαττοῦται δὲ πρὸς μεσημβρίαν. (Γεωγρ. Ἀργολ. καὶ Κορινθ. ὑπὸ Μηλιαρῆκη σελ. 34). Τὸ Ἀργολικὸν πεδῖον, ἐκτὸς ἱκανοῦ μέρους τελευτῶδους, στερεῖται ὕδατος, διότι ὁ Ἰναχος καὶ ὁ Χάραδρος τὸ πλεῖστον τοῦ ἔτους ξηραίνονται, καὶ τὰ ἐκ τῶν ὀφρύων τῶν ὀρέων κατερχόμενα ὕδατα καὶ τὰ ἐκ τῶν βροχῶν ἀπορροφῶνται ἀπλῆστως ἐκ τῶν χαράδρων καὶ κοιλωμάτων τῶν σχηματιζομένων ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἕνεκα τῆς θερμότητος. Ἐντεῦθεν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων πολυδίψιον (Ἰλ. 4, 171) τὸ Ἄργος ὠνομάζετο. «Διψία χθὼν Ἄργους» (Εὐρ. Ἄλκ. 560). Ἄργος ἀνδροῦν ἔον Δαναὸς ποίησεν ἔνδρον» (Ἡσιόδ. πρὸς Εὐστάθ. Ἰλ. 4, 171. Στρεβ. 23. καὶ Plin. N. H. 7, 50, 57.). Ἀλλὰ διὰ τεχνικῆς ἀρδεύσεως, ἣν ἡ παράδοσις ἀνάγει εἰς τὸν Δαναόν, ἡ ἔλλειψις αὕτη τοσοῦτον ἐθεραπεύθη, ὥστε κατέστη ὀνομαστὴ ἡ πεδιάς τοῦ Ἄργους διὰ τὴν πολυφορίαν. Ἰδίᾳ δὲ κατὰ τοὺς παλαιούς χρόνους ἀφθονωτάτῃ ἦτο ἡ παραγωγή τῶν δημητριακῶν καρπῶν, ὡς δυνάμεθα νῦν συμπεράνωμεν ἐκ

τοῦ Ὀμήρου (Ἰλ. Ξ 121), καθ' ὃν ὁ Τυδεΐς ὁ γαμβρός τοῦ Ἀδράστοῦ
πολλὰς πυροφόρους γαίας κατεῖχεν.

Ἀδρήστοιο δ' ἔγνηε θυγατρῶν, καί τε δὲ δῶμα
ἀφνειὸν βιότοιο, αἷλις δὲ οἱ ἦσαν ἄρουραι
πυροφόροι, πολλοὶ δὲ φυτῶν ἔσαν ὄργανοι ἀμφίς
πολλὰ δὲ οἱ πρόβατα ἔσκε.

Ἐντεῦθεν τὸ Ἄργος πολύπυρον ἐλέγετο (Ἰλ. Ο, 372). Ὑπῆρχε δὲ καὶ
τόπος ἰδιαιτέρος Λιβυκὸν πεδίων ὀνομαζόμενος μεταξὺ τοῦ Χαράδρου
καὶ τῆς χώρας ἀπὸ Μυκηνῶν μέχρι Προσύμνης, ἐνθα τὸ πρῶτον κατὰ τὸν
Πολέμωνα (ἀποσπ. 44) ἐσπάρη τὸ σπέρμα τῶν πυρῶν ὑπὸ τοῦ ἥρωος
Ἄργου μετακομισθὲν ἐκ Λιβύης. Δικαίως δὲ ἐτιμᾶτο ἐν τῇ εὐφύρῳ
πεδιάδι τοῦ Ἄργους ἡ Δῆμητρα, ἥτις ὀνομάζετο εὐπυρος, πυροφόρος,
φιλόπυρος καὶ λίβυσσα. Καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας κατὰ τὸν Pouque-
ville (voyage en Morée τόμος 6 σελ. 234) ἡ ἀλλιεργία τῶν σιτη-
ρῶν ἦτο τοσοῦτον ἀφθονος ὥστε ἐν κοιλὸν παρήγε δέκα τρία. Σήμερον
ὅμως μόνον παρὰ τὰς γαίας τὰς πλησίον τῶν ὀρέων καλλιεργοῦνται δημη-
τριακοὶ καρποὶ καὶ καπνός, ἡ μεγαλειτέρα δὲ ἔκτασις κατέχεται ὑπὸ ἀμ-
πελώνων καὶ σταφιδαμπέλων παράγουσα Κορινθιακὴν σταφίδα καὶ ξαν-
θὴν ἀρίστης ποιότητος ὀνομαζομένην Σουλτανίαν. Ἐπὶ Τουρκοκρατίας
παρὰ τὸ τελμακῶδες μέρος τῆς πεδιάδος ἐκαλλιεργεῖτο ὄρυζα, ἥτις εἰσή-
γετο εἰς τὰς ἀγοράς τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐτιμᾶτο πολὺ μετὰ
τὴν τῆς Δαμιέτης. (Voyage en Morée ὑπὸ Pouqueville τόμ. 1
σελ. 445). Καὶ στερούμεθα μὲν στατιστικῶν πληροφοριῶν περὶ τῆς πο-
σότητος τῆς παραγωγῆς, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐπομένων στατιστικῶν, τῆς μὲν
γενομένης κατὰ τὸ 1814 ὑπὸ Pouqueville, τῆς δὲ τὸ 1885 δυνά-
μεθα ὁπωσοῦν νὰ συμπεράνωμεν περὶ τῆς δικαίας φήμης τῆς εὐφορίας
τοῦ Ἀργολικοῦ πεδίου.

— Κατὰ τὰς ἐμὰς πληροφορίες ἡ παραγωγή τοῦ βῆμβακος εἶνε 40,000
ὀκδ. ἡ δὲ τῆς Σουλτανίας 600,000 λίτρ. Εἰς ταῦτα προσθετόν, ὅτι ἐν
Ἄργει παρασκευάζονται σάρωθρα ζεύγη 100,000, παράγεται δὲ καὶ
ντομάτα πλέον τῶν 3,000,000 ὀκαδ. σανὸς δὲ πλέον 1,500,000 ὀκδ.
Ἡ δὲ τῶν λαχανικῶν παραγωγή εἶνε ἀφθονωτάτη. Γενικῶς τὸ ἔδαφος
εἶνε τοσοῦτον πρόσφορον εἰς παραγωγὴν ποικίλων καὶ παντοειδῶν προϊόντων,
καπνοῦ, βῆμβακος, ἀραβοσίτου, κυμίνου, ὀσπρίων, σαρώθρων, ἐλαίου,
οἴνου, λαχανικῶν κτλ., ὥστε τὸ Ἄργος δύναται νὰ τραφῇ ἐξ ἑαυτοῦ
μὴ ἔχον ἀνάγκην εἰσαγωγῆς προϊόντων ἄλλης χώρας. Δικαίως λοιπὸν

ὠνομάζετο ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου οὐθαρ ἀρούρης, τὸ μαστάρι τῆς γῆς, ἐξ ἧς
ὡς ἀπὸ μαστοῦ ρέουσι πάντα τὰ ἀγαθὰ. (Ἰλ. 1.141, 283)

Εἰ δέ κεν Ἄργος ἰκοίμεθ' ἀγαιϊκόγ, οὐθαρ ἀρούρης
γαμβρὸς κέν μοι ἔοι· τίσω δέ μιν ἴσον Ὀρέστη.

Οἱ Τοῦρκοι δὲ ὠνόμαζον τὸ Ἄργος μικρὸν μισίρι.

Στατιστικὴ Pouqueville		Στατιστικὴ τοῦ 1885	
Εἶδη	Ποσότης	Εἶδη	Ποσότης
Σίτος	40000 κοιλὰ	Σίτος	150000 κοιλὰ
Σίκαλι, κριθή, ἀ- ραβόσιτος	60000 »	Κριθή	128000 »
Ὀσπρία	12000 »	Ἀραβόσιτος	7000 »
Ὀρυζα	8000 (ἐκ 10 ὁκάδ.)	Φασόλοι	150000 »
	4000 στατ.	Ἐρέβινθοι	20000 »
Σίτος		Φακή	50000 »
Βούτυρον		Κύμαροι	100000 »
Ἐλαιον		Λαθούρια	60000 »
Βάμβαξ	1000 »	Ἀρακᾶς	10000 »
Ἑρια ἀκάθαρτα	1000 »	Σήσαμον	5000 »
Κηρός	3000 ὁκάδ.	Ἄνισον	15000 »
Μέλι	8000 »	Κύμινον	25000 »
Κιννάβαρι	2000 »	Σίκαλη	2000 »
δέρματα αἰγῶν ἀ- λατισμένα	1000 δωδε- κάδες	Καπνός	164000 ὁκάδ.
		Βάμβαξ	16000 »
		Οἶνος	1600000 »
		Σταφίς	900000 λίτρ.
		Ἐλαιον	50000 ὁκάδ.
		Βίκος	20000 »
		Ρόβι	10000 »
		Κορινθ. σταφίς	500000 λίτρ.
		Σουλτανίνα	200-300000 λ.

Ἡ ὄψις τῆς πεδιάδος ταύτης εἶνε μεγαλοπρεπῆς καὶ μαγευτικὴ, ἰδίᾳ
κατὰ τὸ ἔαρ καὶ τὸ θέρος· ἂν καὶ εἶνε πανταχοῦ σχεδὸν ὁμαλωτάτῃ, ὡς
τέντα ἀπλωμένη κατὰ τὸ βιβλίον τῆς Κουγκέστας, παρίσταται ὅμως
διάφορος ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ Παλαμηδίου ἢ ἀπὸ τῆς κορυφῆς τῆς Λα-

ρίσης ἢ ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ ἁγίου Ἡλίου τοῦ Κορινθίου ἢ ἀπὸ τῶν ὕψω-
μάτων τῆς ὁδοῦ Τριπόλεως. Ἀπὸ τοῦ ὕψους δὲ τῆς ὁδοῦ Δερβενακίων
βλέπων τις ταύτην νομίζει, ὅτι συγχέεται μετὰ τῆς θαλάσσης τοῦ Ἀρ-
γολικοῦ κόλπου ὡς ἀχανὲς ἑκτασις ἐρήμου πεδινῆς χώρας. (Γεωγρ. Ἀρ-
γολ. καὶ Κορινθ. ὑπὸ Μηλιαράκη 36).

ΚΛΙΜΑ

Ὁ Curtius Peloponnesos (2,342) λέγει, ὅτι οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι
γενικῶς δὲν εἶνε τόσο εὐεργετικοὶ καὶ ἀναζωπυρωτικοὶ καὶ ἡδεῖς, διότι
ἡ χώρα περικυκλοῦται ὑπὸ ὁρέων μὴ ἐπιτρεπόντων τὴν διέξοδον αὐτῶν.
ἐντεῦθεν δὲ ἡ ἀπότομος ἀντίθεσις τῆς ζηρότητος καὶ τοῦ ἔλους ἐπενεργεῖ
ἐπιβλαβῶς καὶ παρ᾿ αὐτοῦ πυρετοὺς, ἀναγκάζονται δὲ οἱ προσβαλλόμενοι
να καταφεύγῃσι πρὸς θεραπείαν εἰς Τρίπολιν. Καὶ ὁ Pouqueville
(Voyage en Morée 1,394) λέγει, «ὕπῃρχον ὀρυζῶνες, ὧν αἱ ἐ-
ξατμίσεις εἶνε ὀλέθριαι εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ Ἀργους, ὅπερ, ὡς
καὶ τὰ περίξ τῆς Λέρνης, εἶνε τὰ νοσωδέστερα τῆς ἐπαρχίας. Οἱ κά-
τοικοι ὑποφέρουσιν ἐκ πυρετῶν, ἔχουσι τὸ χρῶμα ὠχρόν, προσβάλλον-
ται ὑπὸ βρογχοκλήτης καὶ χοιρᾶδων. Ἐν γένει οἱ κάτοικοι ἔχουσι τὴν
κοιλίαν ὀκνηράν, τὰ κοιλιακὰ σπλάγχνα συχνάκις ἔμφρακτα. Ἐπειδὴ δὲ
ἐπιπολάζει τὸ λυμφατικὸν σύστημα, εὐρίσκει τις πολλοὺς πάσχοντας
ἐξ ἐλεφαντιάσεως καὶ ὕδρωπος. Αἱ γυναῖκες ἔχουσι τὴν ἐμμηνον ῥοήν καὶ
κατὰ τὴν γαλουχίαν, εἶνε δὲ ὑποκείμεναι εἰς ἐκτρώσεις καὶ ἀποκλίνουσι
πολὺ εἰς ἀπόλυτον ἀργίαν. Πλήρεις οὖσαι φαντασίας, ἐπιθυμιῶν εἶνε γενι-
κῶς γόνιμοι, ἀλλ' ὅμως ἀτυχεῖς· διότι ἐγέννησαν πολλὰ τέκνα ὑδροκέφαλα.
Ἐν Ἀργεὶ ἡ ἀφαίμαξις εἶνε ἐπικίνδυνος εἰς τὰς πλείστας ἀσθενείας καὶ
εἰς αὐτὰς ἀκόμη τὰς φλεγμασίας τὰς λίαν κοινὰς ἐν Ἀργεὶ. Ἐνταῦθα
ἡ βῆξ, ὁ κατάρρους εἶνε συχνότατοι. Τὰ τραύματα θεραπεύονται πολὺ
δυσκόλως.»

Ἐκ τοῦ συντόμου χρονικοῦ (σελ. 515 ἐκδ. Bek) μαθητόμεν, ὅτι ἐνέ-
σκηψεν ἐν Πελοποννήσῳ λοιμὸς τὸ θανατικὸν λεγόμενος τῷ 1374, 1388,
1391, 1410, 1418, 1422, 1431, 1522—1523. Τῷ 1687—1688
προσέβαλε τὸ Ναύπλιον λοιμικὴ νόσος (Χρονικὸν Μάττη σελ. 112. Ἑλ-
ληνικὰ Ἀνέκδοτα Σάθα τόμος 1 ἦρθε ἔνα καίκι ἀπὸ τὸ Ἀράπ. καὶ
εἶπε πῶς ἔπιασε ἡ παροῦσα στ' Ἀράπ. εἰς δύο σπύτια, καὶ τὴν ἔφερε

μία ταρτάνα Φρατζέλικη απόστα) τῷ 1698—1700 (Clon Steph. σελ. 508) 1718—1719 καὶ 1728, 1741, 1756—61, 1781—1785, 1791—1792, 1815—1816. Κατὰ τὰς ἐπιδρομὰς ταύτας τῆς νήσου δὲν ἀναφέρεται ὠρισμένως, ἂν καὶ τὸ Ἄργος ἔπαθε, δυνάμεθα ὅμως νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι τὴν αὐτὴν τύχην ὑπέστη. Τῷ 1827—1829 ἀναφανείσα ἡ νόσος ἐν τῷ Αἰγυπτιακῷ στρατῷ τῷ ὀδηγουμένῳ ὑπὸ τοῦ Μεχμέτ ἀλλῇ ἐξηπλώθη εἰτα καὶ παρὰ τοῖς Ἑλλήσι. Μεγάλη συμφορὰ ἐπληξεν αὐτούς, οἵτινες ἐστερημένοι περιποιήσεως, διημερεύοντες ἐντός τῶν σκηνῶν ἐθρεψαν τὴν νόσον· πολλοὶ κατέφυγον ὡς εἰς ἄσυλον εἰς τὴν Ἀργολίδα ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα προσεβόλλοντο. Τοῦτο μανθάνομεν καὶ ἄλλοθεν καὶ ἐκ τῶν παρὰ τῇ οἰκογενείᾳ τοῦ Τσώκρη κατατεθειμένων διαφόρων ἐπιστήμων ἐγγράφων ἀδημοσιεύτων μέχρι σήμερον καταφαίνεται, ὅτι κατὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1828 συνέβη λοιμὸς ἐν Ἀργεῖ, πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ ὁποῖου διωρίσθη τότε ἑκτακτος ἑφορος τῆς υἱείας ὁ Δημήτριος Περρούκας· ἀλλὰ πόσοι ἀπέθανον ἐκ τῆς νόσου ταύτης δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς· κατὰ τὰς πληροφορίας ὅμως τῶν ἐπιζώντων ἀνέρχεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀποθανόντων εἰς τριακοσίους. Τῷ 1835, 1848, 1859, 1868 ἐνέσκηψε πάλιν ἐπιδημικὴ τις νόσος καὶ τῷ 1883—1884 ἐκ λέπρας ἀπέθανον ἐξ ὁνόν. (Clon Stephanos la Grèce σελ. 515, 518, 526, 530).

Οὔτε ὅμως ἡ γνώμη τοῦ πρώτου οὔτε ἡ τοῦ Pouqueville εἶνε ἀληθὴς οὔτε αἱ ἐπισκῆψασαι ἀλλαχόθεν νόσοι δύνανται νὰ ποδείξωσιν, ὅτι τὸ κλίμα εἶνε νοσηρὸν. Τὸ κλίμα τοῦ Ἀργους εἶνε ἥπιον καὶ εὐκραές, δὲν προσβάλλεται ὑπὸ βιαιῶν καὶ σφοδρῶν ἀνέμων, οὔτε καταμαστιζέται ὑπὸ τοῦ βορρᾶ, αἱ δὲ θωπεῖται τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων οὐ μόνον τὸ ἔδαφος καθιστῶσι γόνιμον καὶ τὸν βίον εὐκόλον, ἀλλὰ καὶ τὸ κλίμα ἐκτάκτως ὑγιεινόν. Ὁ αἰετοπετὴς ἀνέφελος καὶ μειδιῶν οὐρανός, ἡ γαλήνη τῶν στοιχείων, ἡ ἰσορροπία τῆς θερμοκρασίας καὶ ἡ χαρίεσσα ὄψις τῶν ὀρέων καὶ τῆς πεδιάδος μεγάλως συντελοῦσιν εἰς τὴν υἱείαν τῶν κατοίκων. Ὁ πνέων βορρᾶς δὲν ἔχει μὲν τὴν δροσερότητα κατὰ τὸ θέρος, διότι διέρχεται διὰ τῶν ἀδένδρων ὀρέων τῶν κειμένων μεταξὺ Κορίνθου καὶ Ἀργους, ἀλλὰ κατὰ τὸν χειμῶνα δὲν εἶνε βίαιος καὶ ὀρηκτικός. Ὁ νότιος ὁ ἀλλαχοῦ θερμὸς καὶ ὀχληρὸς κατὰ τὸν Θεόφραστον (Ἀποσπ. 5, 7), εἶνε δροσερός καὶ ζωογόνος, ἅτε πνέων ἐκ τῆς θαλάσσης «θερμὴ γὰρ αὕτη (ἡ θάλασσα) χειμῶνος, θέρου δὲ ψυχρά· διὰ τοῦτο καὶ ὁ νότος ἐνιαχοῦ τοιοῦτος ὥσπερ καὶ ἐν Ἀργεῖ». Κατὰ μὲν τὸν χειμῶνα, ἂν καὶ ἐπικρατοῦσιν οἱ βόρειοι ἀνεμοί, τὸ ψυχρὸς δὲν εἶνε αὐστηρόν, κατὰ δὲ τὸ

θέρος έπαμείβονται οί νότιοι μετά τών έτησίων (μελτέμι) άρχομένων από του 'Ιουνίου μέχρι του Σεπτεμβρίου, συνήθως δέ πνέουσιν από τής ένα- της π. μ. και εξακολουθοῦσι μέχρι τής δύσεως του ήλιου. Είνε δροσεροί και ζωογόνοι. Μέση θερμοκρασία κατά μέν τόν χειμῶνα εἶνε 13⁰ βαθμῶν Κελσίου, κατά δέ τό θέρος 29⁰. Αἱ βροχαί εἶνε σπανιώτεραι ἐν τῇ πε- διαδί του 'Αργους ἢ άλλαχου. Τό ἔαρ εἶνε πολὺ βραχύ, ἄρχεται δέ συνήθως τόν Μάρτιον μετά τής ἐαρινῆς ἀνθήσεως και διαρκεῖ μέχρι του Μαΐου. Κατά τούτους τοὺς μῆνας ἡ πεδιάς εἶνε ἐστολισμένη ὑπὸ ποικί- λης βλαστήσεως και ἀνθήσεως. Ἡ θερμότης του θέρους γίνεται ἐπαι- σθητὴ περὶ τὰ μέσα του Μαΐου και λήγει περὶ τὸ τέλος του 'Ιουλίου, οἱ δέ μῆνες του φθινοπώρου Σεπτέμβριος και 'Οκτώβριος εἶνε τόσῳ ἡδέεις και εὐχάριστοι, ὅσῳ οἱ του ἔαρος. Πολλάκις τάς ὁπωσοῦν ψυχράς ἡμέρας ἢ βροχεράς του χειμῶνος, ἰδίως τὰς του 'Ιανουαρίου και Φεβρουαρίου διαδέχονται ἡμέραι εὐάρεστοι και ἡλιакαί και αἰθριαί, ὡς αἱ του ἔαρος.

Ἄν τὸ 'Αργος δὲν εἶχε τοιαῦτα στοιχεῖα ὑγιεινῆς, θὰ ἦτο ἀνεξήγητος ἡ ἀφθονία και πλουσιότης τῶν πέριξ πόλεων, αἵτινες πάλαι ποτὲ κα- τεκόσμου τὴν πεδιάδα ταύτην, οὔτε θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν τὸν πολὺν πληθυσμὸν και τοὺς ἀνδρείους πολεμιστάς. Εἰς ἀπόδειξιν δέ τῆς γνώμης ἡμῶν ταύτης παραθέτομεν τὰ ὑπὸ του σοφοῦ ἱατροῦ Bernhard Ornstein γραφέντα ἐν τῷ Makrobiotisches aus Griechenland V σελ. 200. « Ἡ Ἀττικὴ και Βοιωτία, ἡ ἐπαρχία 'Αργους και αἱ Κυκλάδες παρέχουσι τὸ μέγιστον μέρος τῆς μακροβιότητος. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι αἱ τρεῖς ἀνώτεραι βαθμίδες τῆς ἡλικίας ἀντιπροσωπεύονται μᾶλλον διὰ τῆς 'Αργολίδος ἢ διὰ τῶν Κυκλάδων. Τοῦτο εἶνε τὸ ἄξιον μνείας, ὅτι τὸ 'Αργος ἐκ τῆς ἑαυτοῦ ἀρχαίας φήμης περὶ τῆς ὑγιεινῆς θέσεως μέχρι τῶν ἡμετέρων χρόνων ὀλίγον ἀπώλεσεν, ἐνῶ ἡ Αἴγινα ἢ κατὰ τὴν ἀρ- χαιότητα φημιζομένη ὡς ἄστυλὸν ὑγιεινόν, ἥδη μόλις χρησιμοποιεῖται ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ὡς ἀναψυχὴ του θέρους, ἐπειδὴ οὐχὶ σπανίως κατὰ τὸ φθινοπῶρον ἐπιπολάζουσιν ἐπιδημιαί πυρετῶν». Ἐν ὑποσημειώσει δέ ὁ ἱατρὸς οὗτος γράφει τὰ ἐξῆς: «αὕτη ἡ εὐμενὴς γνώμη περὶ του ὑγιεινοῦ κλίματος του 'Αργους στηρίζεται ἐπὶ τῶν ἰδίων μου παρατηρήσεων. ἐπειδὴ ἐγὼ ὄχι μόνον ἀπὸ του 1873-1840 ἤμην ἱατρὸς του 2 τάγμα- τος τῶν ἱππέων του ἐκεῖ ἐστρατοπεδευμένου, ἀλλὰ και μεταγενεστέρως μοι ἐδόθη πολλάκις εὐκαιρία ὡς διευθυντῆς του Νοσοκομείου ἐν Ναυ- πλῖῳ ἀπὸ του 1854-1862 νὰ κάμω κλιματολογικὰς παρατηρήσεις. Συν- ιστῶ δέ ἐνεκα του κλίματος ὡς χειμερινόν σταθμὸν του σιδηροδρόμου

Πειραιῶς-Λαρίσσης-Θεσσαλονίκης τὸ "Ἀργὸς ἀπροφασίστως προτιμῶν αὐτὸ τῆς Nizza, San Remo, Neapel». Ἐκ τῶν ἐν σελ. 202—204 παρατιθεμένου καταλόγου περὶ τῆς θνησιμότητος τῶν ἐχόντων ἡλικίαν 85 ἐτῶν καὶ πέραν κατὰ τὸ ἔτος 1878—1883 ἀποδεικνύεται, ὅτι οἱ μακροβιώτεροι τῶν κατοίκων τῆς Ἑλλάδος εἶνε οἱ τῆς Ἀργολίδος».

Κατὰ δὲ τὴν ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν δημοσιευθεῖσαν στατιστικὴν τῶν ἀποβιώσεων κατὰ τὸ 1878—1883 καταφαίνεται, ὅτι αἱ περισσότεραι γεννήσεις εἶνε ἐν Ἀργεὶ καὶ Μεγαλοπόλει καὶ οἱ ὀλιγότεροι θάνατοι γίνονται ἐν Ἀργεὶ, Ναυπλίῳ, Ἀττικῇ, Πάτραις καὶ Σύρῳ, (σελ. 459 καὶ 451 la grèce Clon Stephanos). Ὅστις ὅμως ἀμφιβόλλων περὶ τοῦ ὑγιεινοῦ κλίματος τοῦ Ἀργους ἀπιστεῖ εἰς τὰς στατιστικὰς ταύτας, ἅς ἀκολουθήσῃ τὴν γνώμην ἀρχαίου τινὸς συγγραφέως λέγοντος, ὅτι τὸ ἐξωτερικὸν παράστημα τῶν κατοίκων εἶνε ἡ τρανωτέρα ἀπόδειξις τοῦ ὑγιεινοῦ κλίματος.

Ὁ Neumann (phys. geogr. 336) λέγει, ὅτι οὐδὲν φυσικὸν γηγενὸς ἐπέφερε ποτε βλάβην ἐν Ἀργεὶ, μόνον πλήμμυρα ἄνευ μεγάλης βλάβης κατέκλυσε ποτε μέρος τῆς χώρας κατὰ τὸν Παυσανίαν. (2, 22, 15. Ἐνταῦθα Ποσειδῶνός ἐστιν ἱερὸν, ἐπικλήσιν Προσκλυσίον· τῆς γὰρ χώρας τὸν Ποσειδῶνα ἐπικλῦσαι τὴν πολλήν, ὅτι "Ἡρας εἶναι καὶ οὐκ αὐτοῦ τὴν γῆν "Ιραγος καὶ οἱ συνδικάσαντες ἔγνωσαν· "Ἡρα μὲν δὴ παρὰ Ποσειδῶνος εὔρετο ἀπελθεῖν ὀπίσω τὴν θάλασσαν, Ἀργεῖοι δέ, ὅθεν τὸ κῆμα ἀνεχώρησεν ἱερὸν Ποσειδῶνι ἐποίησαν Προσκλυσίῳ). Οἱ δὲ σεισμοὶ οἱ ἀλλαχοῦ καταστρεπτικοί, οἱ πολλὰς χώρας πολλὰκις ἐρημώσαντες ἐν Ἀργεὶ εἶνε σπάνιοι καὶ ἀβλαβεῖς, ἴσως ἕνεκα τῶν πολλῶν φρεάτων καὶ τῶν ὑπογείων κοιλωμάτων. Ἐκ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων μανθάνομεν, ὅτι ἔτρεμεν αἰφνης ἡ γῆ, ὅτε οἱ Λακεδαιμόνιοι μετὰ τῶν συμμάχων αὐτῶν ἐπιδραμόντες κατὰ τῆς Ἀργολίδος ἐστρατοπεδευσαν ἐν ταύτῃ (Ξενοφ. Ἑλλ. 4, 7, 4. δειπνοποιουμένου δ' αὐτοῦ Ἀγησιπόλιδος ἐν τῇ Ἀργεῖα τῇ πρώτῃ ἐσπέρα ἔσεισεν ὁ θεός).

ΖΩΑ ΗΜΕΡΑ ΚΑΙ ΑΓΡΙΑ—ΠΤΗΝΑ.—ΕΡΠΕΤΑ.—ΕΝΤΟΜΑ.

Ἐκ τῶν ἐν τῇ σελ. (48) λεγομένων συμπεραίνομεν, ὅτι ζῷα ἄγρια διητῶντο ἐν τοῖς δασώδεσιν ὄρεσι τῆς Ἀργολίδος· ἐκ τῶν ἡμέρων δὲ οἱ ἵπποι καὶ τὰ πρόβατα τοῦ Ἀργους ἦσαν ὀνομαστοί. Διὸ ὀνομάζετο τὸ Ἀρ-

γος ἱππόβοτον ἱππιον, Argos aptum equis. (Il. 2, 287 Horat. Carm. I, 7, 9) Καὶ αὐτὸς ὁ Στράβων (8, 388) ἐπαινεῖ τοὺς ἵππους τοῦ Ἀργούς καὶ τῆς Ἐπιδαύρου. Ὁ Aulus Gellius (noct. Att. 3, 9) διηγείται ἄξιόν τι μνείας καὶ θαυμασμοῦ περὶ τοῦ Σηιανοῦ ἵππου de eqvo Sejanu λέγων, ὅτι παροιμιωδῶς περὶ τῶν ταλαιπώρων καὶ δυστυχῶν ἐλέγετο ille homo habet equum Sejanum. Ἡ παροιμία αὕτη προῆλθεν ἐντεῦθεν ὁ Γναῖος Σηίος εἶχεν ἵππον γεννηθέντα ἐν Ἀργεῖ, καταγόμενον δὲ ἐκ τοῦ γένους τῶν ἵππων τοῦ Θρακικοῦ Διαμήδους, οὗς ὁ Ἡρακλῆς φρονέουσας τοῦτον ἀπήγαγεν εἰς Ἀργος. Οὗτος ὁ ἵππος εἶχε ἀθεώρητον μέγεθος, αὐχένα ὄρθιον, χρῶμα φοινικοῦν καὶ ἀνθηρὰν καὶ κομῶσαν χαίτην, ἐξείχε δὲ πάντων κατὰ τὰ πλεονεκτήματα. (Cum equum fuisse dicunt magnitudine invisitata, cervice ardua, colore phæniceo, flora et comanti juba omnibusque aliis equorum laudibus quoque longe præstitisse) ἀλλ' εἶχε τοιαύτην τύχην, ὥστε ὁ κάτοχος τούτου κατεστρέφετο μετὰ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, τῆς οἰκογενείας καὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν. (sed eundem equum tali fuisse fato sive fortuna ferunt, ut quisquis haberet eum possideretque, ut is cum omni domo, familia, fortunisque omnibus suis ad internicionem deperiret). Ὅθεν ὁ κύριος τοῦ ἵππου τούτου Γναῖος Σηίος, ὁ πλούσιος γραφεύς, ἐφρονεύθη ἀθλίως ὑπὸ τοῦ Μ. Ἀντωνίου, ὁ Κ. Δολλαβεῖλλας ὑπατος ἀγοράσας τοῦτον ἀντὶ ἑκατὸν χιλιάδων δηναρίων ἐφρονεύθη ἐν Συρίᾳ κατὰ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, μετ' ὀλίγον ὁ Κ. Κάσσιος παραλαβὼν τὸν ἵππον ἀθλίου θανάτου ἔτυχεν ἐν Φιλίπποις, τέλος ὁ τελευταῖος κάτοχος Μ. Ἀντωνίου δι' οἰκτροῦ θανάτου ἐτελεύτησεν ἐν Αἰγύπτῳ (πρβ. καὶ Hertzberg geschichte gr. unter der herrschaft der Römer).

Καὶ μέχρι σήμερον τὸ Ἀργος τιμᾶται διὰ τοὺς ἵππους καὶ τὰ πρόβατα ὑπάρχει δὲ καλὸν εἶδος ἵππων, προβάτων καὶ βοῶν. Τὸ γένος τῶν Μερινῶν προβάτων, τῶν ἵππων καὶ βοῶν εἰσῆλθον ἐπὶ Καποδιστρίου συστήσαντος παρὰ τὴν Τίρυνθον τὴν γεωργικὴν σχολὴν καὶ παρὰ τὴν παραλίαν τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου τὸ ἵπποφορβεῖον πτηνὰ δὲ εἶνε ὄρνιθες, ταῶ, Ἰνδιάνοι, περιστεραί, χῆνες κτλ. Κατὰ τὸν Pouqueville (τόμος 3 σελ. 56) ταῦτα ἀπὸ τῆς εἰσβολῆς τοῦ Δράμαλῃ καὶ Ἰμβραήμ ἐγένοντο σπανιώτερα ἐν Πελοποννήσῳ, ἀλλὰ ἐν Ἀργολίδι εὐρισκτικὸς ἀκόμη πολλὰ ἐξ αὐτῶν. Κατὰ τὸν Στοβαῖον (σελ. 248, 24) ὑπῆρχεν ἐν Ἀργεῖ γένος ἀκρίδος ὀνομαζόμενον σκορπιόφαγος (ἐν Ἀργεῖ φασὶ

γίγνεσθαι ἀκριδὸς τὸ γένος, ἣν καλεῖσθαι σκορπιονάγον· ὅταν γὰρ ἴδῃ
τὰχιστα σκορπίον, ἀνθίσταται αὐτῷ· ἀγαθὸν δέ φασιν εἶναι καὶ πρὸς
τὰς πληγὰς τοῦ σκορπίου τὸ ἐπιφυγεῖν αὐτήν).

ΔΕΝΔΡΑ ΗΜΕΡΑ ΚΑΙ ΑΓΡΙΑ

Ἐκ τῶν συγγραφέων γνωρίζομεν, ὅτι ἡ ἐλαία ἐν Ἀργεὶ διατηρεῖτο
ἐπὶ πολὺν χρόνον. (Πλιν. nat. hist. 16, 239 «argis olea etiamnum
durare dicitur ad quam Io in tauram inutatum Argus al-
ligaverit»). Ἐκ τῆς παραδόσεως δέ, ὅτι ὁ Πείρασος ὁ υἱὸς τοῦ Ἀργου
ἀφιέρωσε τὸ ἀρχαιότατον ἄγαλμα τῆς Ἥρας ποιηθὲν ἐξ ἀχράδος, πει-
θόμεθα, ὅτι καὶ ἡ ἀπία εὐρίσκετο ἐν Ἀργεὶ. Σήμερον τὸ Ἀργολικὸν πε-
δίον ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως εἶνε ἄδενδρον, μόνον παρὰ τὰς πηγὰς καὶ
τὸν ῥοῦν τοῦ Ἑρασίνου καὶ περὶ τὴν Λέρονην ὑπάρχουσι δένδρα ὑψικομα
καὶ ὑψικάρηνα, ἰδίως πλάτανοι καὶ λεῦκαι καὶ περὶ τὸ Κουτσοπόδιον καὶ
τὴν Ἀκοβαν τὴν ὀπισθεν τῆς Λαρίσης ἐκτεταμένοι ἐλαιῶνες. Καὶ ἐντὸς
τῶν κήπων τῶν οἰκιῶν καὶ τῶν ἀριστα ἀναπτυσσομένων κτημάτων εὐ-
ρίσκει τις ἐσπεριδοειδῆ δένδρα ἰδίως καὶ ἄλλα ὀπωροφόρα, μηλέας, κε-
ρασέας, ἀπιδέας, συκίας, ῥοδακινέας, καρυδέας. Πρὸ τινων ἐτῶν ὑπῆρ-
χον καὶ μωρέαι περισσώτεραι μετακομισθεῖσαι ἐκ Προύσης καὶ ἀμυγδα-
λέαι ἐκ Χίου. Ὁ Pouqueville (τόμος 1 σελ. 150) καὶ ὁ Curtius (Pe-
loron. 2, 341) ἀναφέρουσιν, ὅτι ἄφθονα ἦσαν τὰ ἐσπεριδοειδῆ δένδρα,
αἱ συκαὶ καὶ βανανέαι· ὑπάρχει δὲ εἶδος συκῆς ἐκ Λομβαρδίας μετενεχθὲν,
ὅποθεν παρέμεινε νῦν ὀνομάζονται σῦκα Λομβαρδέζικα.

ΠΟΛΕΙΣ

Ἀργος. Ἡ ἀρχαιστάτη αὕτη Πελοποποννησιακὴ πόλις ἡ διατηρήσασα
μέχρις ἡμῶν καὶ τὸ ἀρχαῖον ὄνομα καὶ τὴν ἀναφαίρετον ὑπὸ τῶν αἰώνων
καὶ τῆς τυραννίας τερπνότητά τῆς φύσεως, προσβλέπουσα δὲ πρὸς ἀνατο-
λὰς κεῖται παρὰ τὰ κράσπεδα τῆς ἀρχαίας ἀκροπόλεως Λαρίσης καὶ τοῦ
λόφου Ἀσπίδος ἐπὶ ἐδάφους λίαν ἐπιπέδου, ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς Ἀργο-
λικῆς πεδιάδος οὖσα, ὡς ὀμφαλὸς αὐτῆς, περιεκυκλοῦτο ὑπὸ τῶν ἄλλοτε
ἀχμαζουσῶν πόλεων. Ἀπέχουσα δὲ τῆς θαλάσσης μίαν περίπου ὥραν

εἶνε ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ἑρασίνου δυτικῶς καὶ τῶν Μυκηνῶν ἀνατολικῶς, καὶ ἔχει πρὸ αὐτῆς τὸ ὠραῖον πανόραμα τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου καὶ τὰ φρούρια τῆς Ναυπλίας. Ἐκυριάρχει δὲ διὰ τῆς Λαρίσης πασῶν τῶν ἄλλων πόλεων· ἡ θέσις αὐτοῦ εἶνε λίαν πρόσφορος πρὸς εὐχερῆ ἐπιμιξίαν καὶ κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν, ἔχει δὲ ἐξαίρετον φύσιν πρὸς εὐδαίμονα διαβίωσιν τῶν ἐν αὐτῷ οἰκούντων.

Ἡ λέξις Ἄργος Πελασγική οὖσα σημαίνει γενικῶς πεδιάδα καὶ ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν ῥίζαν *ager*, (ἀγρός) ἰδιαιτέρως δὲ ὡς προσηγορικὸν σημαίνει πᾶν παραθαλάσσιον πεδίον. (Ἡσύχ. Στέφ. Βυζ.). Ἀλλὰ πρὸ τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων ὡς κύριον ὄνομα ἐδήλου ὠρισμένην πεδιάδα, τὴν ὑπὸ τοῦ Ἰνάχου καὶ Χαράδρου ἀρδευομένην, ἐν ἣ προῶρως ἐθεμελιώθη πόλις φέρουσα τὸ αὐτὸ ὄνομα. Ἐν τούτοις ἄλλοτε μὲν τίθεται ἡ λέξις εἰς δῆλωσιν τῆς πόλεως Ἄργους (Ἰλ. 4, 52)

φιλιταταὶ εἰσι πόλεις Ἄργος τε Σπάρτη καὶ εὐρυάγνια Μυκήνη.
ἄλλοτε δὲ συμπάσης τῆς ὑπὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος βασιλευομένης Πελοποννήσου. Ἐνίοτε εὐρίσκεται μετὰ τοῦ ἐπιθέτου ἀρχαῖκόν (Διον. ἀλ. 1, 17. Στρεβ. 8, 365. Ἰλ. 9, 141).

Εἰ δέ κεν Ἄργος ἰκοίμεθ' ἀρχαῖκόν, οὔθαρ ἀρούρης
κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ Πελασγικὸν τῆς Θεσσαλίας. (Ἰλ. 2. 681).

Νῦν αὖ τοὺς ὅσσοι τὸ Πελασγικὸν Ἄργος ἔραιον.
Ἐπίθετο δὲ ἡ λέξις Ἄργος καὶ εἰς δῆλωσιν ὁλοκλήρου τῆς Ἑλλάδος, τὸ δὲ ἐπίθετον Ἀργεῖαι ἐσήμαινε πάντας τοὺς Ἕλληνας. Ἰάσος δὲ Ἄργος ἐλέγετο ἐξ Ἰάσου υἱοῦ τοῦ Ἀργου τοῦ πανόπτου βασιλέως Ἀργου. (Ὀδ. 18, 246) *Πελοποννήσιον* (Σοφ. Οἰδ. Κολ. 1381) Ἄργος Ἡρακλεοπρεπὲς δῶμα (Πίνδ. Ν. 10, 2) *Φωρικὸν ἄστυ, Αἰγυῖα, δῖον πολὺ δῖον καὶ κοῖλον*, διότι κεῖται ἐντὸς κοίλου ἐξ ὀρέων περιβαλλόμενον. (Σοφ. Οἰδ. Κολ. 378. 1387). Τὰ δὲ σχόλια (στίχ. 371) σημειοῦσι πολὺ λαγὺ τὸ Ἄργος κοῖλόν φασι, καθάπερ καὶ ἐν Ἐπιγόνους.

Τὸ κοῖλον Ἄργος οὐ κατοικήσαντ' ἔτι
καὶ ἐν Θamyρά

Ἐκ μὲν Ἐρεχθιδίου ποτιμύσειον ἔσχεθε κοῦρον
Αὐτόλοχον, πολέων κτεάνων σῖνιν Ἀργεῖ κοῖλον.

Ἰππόβοτον δὲ (Ἰλ. 6, 152) διότι ἦτο κατὰλληλον εἰς ἵππους, κατὰ τὸν Ἑλλάνικον ὁμως (fragm. Hellanici vii) ἐκ τοῦ πολλοῦ ἵππικοῦ, ὅπερ ὁ Ἀγῆνωρ ἐπήγαγεν ἐκστρατεύσας κατὰ τῆς χώρας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰάσου καὶ Πελασγοῦ παίδων τοῦ Τριόπα. Καὶ Πελασγικὸν ὄνομα

μάσθη ἐκ τοῦ Πελασγοῦ υἱοῦ τοῦ Φορωνέως. Εἶτα ἡ λέξις "Αργος καὶ μέχρι σήμερον ἐπὶ δημοῖς μόνον τὴν πόλιν, ἐν ᾗ εἶνε ἰδρυμένον. Ὡνομάσθη δὲ οὕτω κατὰ τὸν Πaus. (2,16,1) ἐκ τοῦ "Αργου υἱοῦ τῆς θυγατρὸς τοῦ Φορωνέως. Διὰ τῆς αὐτῆς λέξεως ἐδηλοῦτο 1) "Αργος τὸ "Αμφιλοχικὸν καὶ "Αργος τοῦ "Αμφιλόχου, ἡ πρωτεύουσα τῆς ἐν "Ακαρνανίᾳ "Αμφιλοχίας ἐν τῷ "Αμβρακικῷ κόλπῳ. (Θουκ. 2,68 καὶ 3,106). 2) "Αργος τὸ Πελασγικόν, ἡ Θεσσαλικὴ πεδιάς παρὰ τὸν Πηνειόν (Ίλ. 2,681. 24,437. Σχόλ. Ίλ. 9,141. Στρεβ. 5,221), κατὰ τὸν "Απολλώνιον δὲ ὁλόκληρος ἡ Θεσσαλία, κατὰ τὸν Στέφ. Βυζ. ἡ νῦν Λάρισα. 3) "Αργος τὸ "Ορεστικὸν ἢ τὸ ἐν "Ορεστίᾳ, πόλις τῆς Μακεδονικῆς χώρας (Στρεβ. 7,326). 4) "Αργος "Ορέστιον, ἐν Σκυθίᾳ πόλις. 5) "Αργος ἐν Κιλικίᾳ εἶτα "Αργειόπολις. 6) "Αργος, πόλις ἐν Τροίᾳ. 7) "Αργος, πόλις ἐν Καρίᾳ. 8) "Αργος, πόλις ἐν Νισύρῳ, μιᾷ τῶν Κυκλάδων νήσων. 9) "Ιππιον "Αργος="Αρποι ἐν "Απουλίᾳ (Στρεβ. 5,215. 6,283). 10) "Αργος "Ιππιον ἐν τῷ Ἰονίῳ. 11) "Αργος, πόλις τῶν Φαίᾶκων="Υπέρεια.

Τὸ "Αργος περιεβάλετο διὰ τείχους ὑψηλοῦ, ὅπερ κατὰ τὴν παράδοσιν κατεσκεύασαν αὐτοὶ οἱ Κύκλωπες. Τὰ "Αργεῖα τείχη ἦσαν τόσον ὀνομαστά, ὥστε ὁ θαυμασμὸς ἔφθασε καὶ μέχρι τῶν χρόνων τῶν ποιητῶν. Διὸ ὁ Εὐρυπίδης (Ηρακλ. μιν. 15) "Αργεῖα τείχη καὶ Κυκλωπέϊαν πόλιν ὀνομάζει αὐτό, ἐν δὲ Τρωάδ. 1087.

"Ιππόβοτον "Αργος, ἵνα τείρῃα

λαῖρα, Κυκλώπι' Οὐράνια νέμονται.

Καὶ (Ηλεκ. 1158 Κυκλώπεια Οὐράνια τείχη. Κατὰ τὸν Gell (probestücke von Städte-mauern des alten griechenlands) τὰ τείχη ταῦτα ἐκτίσθησαν περὶ τὸ 1856 π. Χ. ὑπὸ Ἰνάχου, ἐπομένως 500 ἔτη πρὶ τῶν Κυκλώπων, διότι οὗτοι ἦλθον περὶ τὸ 1361 μετὰ τοῦ Προίτου εἰς τὴν Ἀργολίδα. Κατὰ τὸν Bursian (Geogr. σελ. 49) ἡ πόλις, ὅτε ὁ Πausανίας ἦλθεν, κατέχουσα τὸν χώρον μεταξὺ τῆς Λαρίσης πρὸς δυσμὰς, τὸν ἐπίπεδον λόφον πρὸς βορρᾶν συνεχόμενον διὰ δειράδος μετὰ τῶν βορειονατολικῶν προπόδων τῆς ἀκροπόλεως ἐξετείνετο πρὸς μεσημβρίαν. Ἐπειδὴ δὲ ἐνταῦθα δὲν δεικνύνται ἀσφαλῶς ἰχνη τοῦ περιβόλου, δὲν δυνάμεθα περισσότερον νὰ ὀρίσωμεν, ἐν τούτοις φαίνεται, ὅτι δὲν ἐξετείνετο πέραν τῶν μεσημβρινῶν προπόδων τῆς Λαρίσης. Ὁ χώρος τῆς σημερινῆς πόλεως μόλις δύναται νὰ συμπληρώσῃ κατὰ τὸ ἡμῖς τὸ ἀρχαῖον. Τῶν ἔργων τοῦ τειχισμοῦ τῆς παλαιᾶς πόλεως ἀκόμη

ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτάτου τούτου μέρους τῆς Λαρίσης σημαντικώτατα λείψανα τοῦ τείχους προσηρμοσμένου ἐκ πολυγωνικῶν τετραγώνων ἐξεργασμένων λίθων μετὰ τῶν θεμελίων ἐνὸς πύργου διατηροῦνται. ὧν ἡ γραμμὴ ἔπειτα πρὸς μεσημβρίαν σχεδὸν καθ' ὅλην τὴν ῥάχιν τῆς Λαρίσης κατὰ μῆκος, πρὸς τὸ βορειοανατολικὸν εἰς τὴν κατωφέρειαν διὰ τῆς δειράδος πρὸς τὸν βορειοανατολικὸν λόφον ἀκολουθεῖ. Ὑπάρχουσι λείψανα τείχους ἀπὸ τοῦ στρατῶνος τοῦ ἱππικοῦ μέχρι τῶν προπόδων τῆς Λαρίσης (Curtius Pelop. 2,561). Κατὰ τὸν Χαλκοκονδύλην (2,51) καὶ Φραντζῆν (1,31) τὰ τείχη ταῦτα ἐκρημνίσθησαν καὶ κατεστράφησαν τὸ 1397 ὑπὸ τοῦ Βαγιαζήτ, ὅτε οὗτος ἐπελθὼν κατὰ κράτος ἐκυρίευσεν τὴν πόλιν καὶ ἐξηνδραπόδισεν. Ἐπὶ τῶν τειχῶν τούτων ὑπῆρχον αἱ ἐξῆς πύλαι:

1) *Πύλαι αἱ πρὸς τῇ Δειράδι* ἔκειντο μεταξὺ τοῦ στενοῦ τῶν δύο ἀκροπόλεων τῆς Λαρίσης καὶ Ἀσπίδος. Ὀνομάσθησαν δὲ οὕτως ἐκ τοῦ Δειράς (λαϊμός), διότι ὁμοιάζει πρὸς λαϊμόν· ἦγον ἐντεῦθεν δύο ὁδοί, ἡ μὲν εἰς Μαντίνειαν, ἡ δὲ εἰς Λυρκίαν· διὰ τῆς πύλης ταύτης ὁ Παυσανίας ἐρχόμενος ἐκ Μυκηνῶν εἰσῆλθεν εἰς Ἄργος. Τὸ στενὸν τὸ μεταξὺ Λαρίσης καὶ Ἀσπίδος ὀνομάζεται σήμερον *Πόρτες*.

2) *Πύλη τῆς Εἰλειθυίας* πρὸς βορρᾶν τοῦ Χαράδρου, δι' ἧς ἡ ὁδὸς ἔφερεν εἰς Μυκῆνας, ἐνθα αἱ στεναὶ ὁδοὶ τῆς Φλιοῦντος, Νεμέας, Κλεωνῶν, Κορίνθου ἐνούμεναι κατήρχοντο εἰς τὴν Ἀργολικὴν πεδιάδα· ἡ πύλη αὕτη εἶνε πιθανῶς ἡ ὀνομαζομένη καὶ *Νεμειακή*. Ὀνομάσθη δὲ τῆς Εἰλειθυίας ἐκ τοῦ ἐκεῖ πλησίον κειμένου ἱεροῦ τῆς Εἰλειθυίας (Παυσ. 2,18, 3 ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ πύλῃν ἥξεις καλουμένην ἀπὸ τοῦ πλησίον ἱεροῦ· τὸ δὲ ἱερὸν ἐστὶν Εἰλειθυίας).

3) *Πύλη Διαμπερὲς* μεσημβριανατολικῶς τοῦ Ἀργους, δι' ἧς ἔφερεν ἡ ὁδὸς εἰς Τίρυνθον, Ἐπίδαυρον καὶ Ναυπλίαν.

4) *Πύλη τῆς Λέρνης* πρὸς μεσημβρίαν, δι' ἧς μετέβαινον εἰς Λέρνην. Διὰ ταύτης ἐξῆλθον οἱ πολεμισταὶ οἱ ἀγωνισθέντες ἐν Θυρέᾳ. Εἰς τὴν πύλιν ταύτην περὶ ὁμολογεῖται, ὅτι ἀναφέρεται τὸ ἐξῆς ἀδέσποτον ἐπιγράμμα (Ἑλλ. Ἀνθολ. τόμ. 2 σελ. 240, 688)

*Τήνδε πύλιν Ἀάειν ἐυξέστοις ἀραρυῖαν
ἀμφότερον, κόσμον τε πάτρην καὶ θάμβος ὁδὸν αἶ
τεῦξε Κλέης Κλεάδας ἀγαθῆς πόσις εὐπατερείης
Λερναίων ἀδύτων περιῶσιος ὀργιοφάντης
τερπόμενος δώροισιν ἀγασθενέων βασιλῆων.*

Ὑπῆρχε κατὰ τὸν Κούρτιον (Pelopon. 2,364) καὶ πέμπτη πύλη

πέριξ τοῦ θεάτρου, δι' ἧς ἦγεν ὁδὸς ἐξ Ἀργους εἰς Ὑσιᾶς καὶ Τεγέαν.

Ἐπειδὴ ἡ πόλις ὠικοδομήθη σχεδὸν ἐπὶ τῆς ἀρχαίας καὶ οὐδέποτε οὐ-
δεμία ἀνασκαφὴ ἐγένετο, ἐπιγραφαὶ δὲ καὶ ἀγάλματα ὀλίγα διεσώθησαν
μέχρις ἡμῶν, δὲν δυνάμεθα ἀκριβῆ εἰκόνα νὰ διαγράψωμεν περὶ τῆς ἀξίας
καὶ μεγαλοπρεπειᾶς τῶν ἱερῶν καὶ δημοσίων οἰκοδομημάτων καὶ περὶ
τῆς ἀφθονίας τῶν ἔργων τῆς τέχνης, ἅπερ κατεκόσμου τὴν πόλιν. Ἐκ
τῆς ἀκριβοῦς ὁμως ἀλλ' ἀσαφοῦς περιγραφῆς τοῦ Πausaniou δυνάμεθα
νὰ συλλάβωμεν ἰδέαν τινὰ περὶ πάντων τούτων, ἅπερ ἐδήλουν τὸ βᾶρος
τῆς πόλεως τῶν Ἀργείων. Τὸ κέντρον, περὶ ὃ ἔκειντο τὰ πλείστα καὶ
σημαντικώτατα ἱερά, ἐσχημάτιζε μετὰ τῶν ἀπείρων ἀγαλμάτων καὶ τά-
φων τῶν ἡρώων ἡ Ἀγορά, ἣτις παρεξτείνετο κάτωθεν τοῦ θεάτρου ἀπὸ
τῶν ἀνατολικῶν προπόδων τῆς Λαρίσης κατέχουσα σχεδὸν ὅσον γῶρον
κατέχει τὸ σήμερον Ἀργος· ἦτο δὲ τόσῳ εὐρύχωρος, ὥστε ἐνταῦθα ἐγέν-
ετο ὁ πόλεμος τοῦ Πύρρου κατὰ τοῦ Ἀντιγόνου. Ἡ ἀγορὰ ἦτο ἡ καρ-
δία τῆς ἀρχαίας πόλεως, ὠνομαζέτο δὲ Ἀγορὰ Λύκειος ἐνεκα τοῦ ἐν-
ταῦθα λατρευομένου θεοῦ τοῦ Λυκίου Ἀπόλλωνος. (Σοφ. Ἡλ. 7 καὶ
Ἡσύχ. ἀγορὰ Λύκειος ἐν Ἀργεῖ). Ἐν τῇ ἀγορᾷ ἦτο τὸ ἐπιφανέστατον
τῶν ἐν τῇ πόλει ἱερῶν τοῦ Λυκίου Ἀπόλλωνος, ἐν ᾧ ἀνεγράφοντο καὶ
αἱ μετὰ τῶν ἄλλων πόλεων συνθήκαι. (Θουκ. 5, 47 αὐτὰς δὲ συνθήκας τὰς
περὶ τῶν σπονδῶν καὶ τῶν ὅρκων καὶ τῆς συμμιχίας ἀναγράφαι ἐν
στήλῃ λιθίνῃ. Ἀθηναίους μὲν ἐν πόλει, Ἀργεῖους δὲ ἐν ἀγορᾷ ἐν τοῦ
Ἀπόλλωνος τῷ ἱερῷ). Καὶ μέχρι τῶν μεταγενεστέρων χρόνων φαίνεται,
ὅτι ἠκαμᾶζε τὸ ἱερόν τοῦτο, ὡς γίνεται δῆλον ἐκ τῆς ἐπομένης ἐπιγραφῆς,
εὐρεθείσης ἐν Ἀργεῖ ἐπὶ στήλης λίθου φαιοῦ (Ἐφημ. Ἀρχ. 1885):

[Δεδόχθαι τῷ βωλῷ καὶ τῷ δά-
μῳι εἵπαιρέσαι τὸν δεῖνα τοῦ δεῖνος

ἐπὶ τῷ προαιρέσει ἄν' ἔρ]

- 1 [ὦν διατελεῖ πο]τί τὰν πό[λιν ἀμ]
[ὦν εὖνον καὶ] εὐγρηστον α[ὐτόν κ]
οινῶι παρε]χόμενος, ὁμοίως δὲ κ[αί
[ιδίαι] τοῖς γρεῖαν ἔχουσι· κ[αί εἰ]
5 [μὲν] αὐτόν καὶ ἐγγόνους πρόξεν[ον]
[καί] εὐεργέταν τῆς πόλιν ἀμῶν·
[εἰ] μὲν δὲ αὐτῷ καὶ τὰ ἄλλα φιλ[άν]
θρωπα, ὅσα καὶ τοῖς ἄλλοις προξέ-
[ν]οις καὶ εὐεργέταις τῆς πόλιν [ὑ]

10 πάργει· ἀναγράφαι δὲ τὸ ψήφισμα[α]
 ἐς στάλιν λιθίναν καὶ ἀναθε[ε]
 [μ]εν ἐς τὸ ἱερόν τοῦ Ἀπόλλωνος[ε]
 [τ]οῦ Λυκίου.

Καὶ τὸ μὲν ἄγαλμα τοῦ θεοῦ ἰδρυμένον ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ καὶ περι-
 σωθὲν μέχρι τοῦ Παυσανίου ἦτο ἔργον τοῦ Ἀττάλου Ἀθηναίου, ὁ δὲ
 νῆκος καὶ τὸ ξόανον ἀνάθημα τοῦ Δαναοῦ. Ἐλθὼν ποτε οὗτος εἰς τὸ
 Ἄργος ἡμφισβήτη περὶ τῆς βασιλείας πρὸς τὸν τότε βασιλεύοντα Γε-
 λάνορα. Εἰπόντων δὲ ἀμφοτέρων πολλὰ καὶ ἐπαγωγὰ ὁ δῆμος ἀνέ-
 βαλε νὰ ἀποφασίσῃ τὴν ἐπιούσαν· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνέβη ση-
 μεῖόν τι ὑπὲρ τοῦ Δαναοῦ. Εἰς ἀγέλην βοῶν βόσκουσιν πρὸ τοῦ τεί-
 χους ἐφορμήσας λύκος ἐμάχετο πρὸς ταῦρον τὸν ἡγεμόνα τῶν βοῶν.
 Οἱ Ἄργεῖοι πρὸς ταῦρον μὲν εἶκασαν τὸν Γελάνορα, πρὸς λύκον δὲ
 τὸν Δαναόν, διότι οὔτε τὸ θηρίον τοῦτο συναγελάζεται μετὰ τῶν ἀν-
 θρώπων οὔτε ὁ Δαναὸς ἦτο μετ' αὐτῶν. Ἐπειδὴ δὲ τὸν ταῦρον ἐφό-
 νευσεν ὁ λύκος, οἱ Ἄργεῖοι ἐψήφισαν ὑπὲρ τοῦ Δαναοῦ· οὗτος δὲ νομίσας
 ὅτι ὁ Ἀπόλλων ἐπεμψε τὸν λύκον ἐπὶ τὴν ἀγέλην, ἵδρυσεν ἐξ εὐγνωμο-
 σύνης ἱερόν Ἀπόλλωνος Λυκίου καὶ ὥρισεν αὐτὸ ὡς κύριον ναὸν τῆς πό-
 λεως, οἱ δὲ Ἄργεῖοι ἀπειτύπου ἐν τοῖς νομίσμασι λύκον (Παυσ. 2,
 19, 4.) Ἄλλως ὁμοῦ παραδίδει ὁ Σέρβιος εἰς Βιργ. 4, 377 περὶ τῆς
 οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος· κατὰ τοῦτον τοῦ Ποσειδῶνος ὄργι-
 σθέντος διὰ τὴν εὐνοϊκὴν ὑπὲρ τῆς Ἥρας κρίσιν τοῦ Ἰνᾶχου ἐγένετο τὸ
 Ἄργος ἔρημον ὕδατος. Ὅτε δὲ ὁ Δαναὸς ἐπεμψε τὴν θυγατέρα Ἀμυμώ-
 νην εἰς ἀνέυρεσιν ὕδατος, αἶφνης ἐφάνη πρὸ αὐτῆς πηγὴ ἄφθονος, ὑφ' ἧς
 κατεπόθη. Ὁ Δαναὸς ἐρωτήσας τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος περὶ τοῦ
 θαύματος τούτου ἔλαβε τὴν ἀπάντησιν, ὅτι πρέπει νὰ προσέξῃ εἰς τὴν
 ἐκδοσιν τῆς μάχης, ὅταν ἴδῃ ἀγωνιζομένους ταῦρον καὶ λύκον· καὶ ἂν μὲν
 νικήσῃ ὁ ταῦρος, πρέπει νὰ οἰκοδομήσῃ ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος, ἂν δὲ νικήσῃ
 ὁ λύκος, τοῦ Ἀπόλλωνος. Ὁ Δαναὸς κατὰ τὸ μαντεῖον ἵδρυσεν ναὸν τοῦ
 Λυκίου Ἀπόλλωνος, διότι εἶδε τὸν λύκον νικήσαντα. Τὰ δὲ σχόλια εἰς
 Ἠλέκτραν (Σοφ. στίχ. 6 λέγουσιν), ὅτι ἐν Ἄργει λύκον ποτὲ ὀρμησάν-
 των καὶ ἐπελθόντων μετὰ βοῆς, μεγάλην ταραχὴν ἐγένετο ἐν τῇ πόλει, ἐπεὶ
 καὶ πλήθος ἦν τῶν λύκων· προσηύξαντο οὖν τῷ Ἀπόλλωνι διαφθεῖραι
 αὐτούς· καὶ δε ἀπολέσαι μὲν ἐπηγγείλατο, ναὸν δ' αὐτῷ προσέταξε δει-
 μασθαι· ὁ μὲν οὖν διέφθειρε τούτους πάντας· οἱ δὲ τὸν ναὸν αὐτῷ ἐδεί-

μαρτο, καὶ ἀγορὰν ἔστησαν, λύκειον αὐτὴν ὀνομάσαντες καὶ τὸν Ἀπόλλωνον Λυκοκτόνον καλέσαντες).

Ἐπειδὴ δὲ αἱ ἐπόμεναι ἐπιγραφαὶ περιέχουσαι τελετὰς εἰς Ἀπόλλωνα εὐρέθησαν παρὰ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ἐνθα μετὰ ταῦτα ἰδρύθη ἡ ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Πέτρου, εἰκάζεται, ὅτι ἐνταῦθα ἦτο τὸ ἱερὸν τοῦ Λυκίου Ἀπόλλωνος. C. 1. G. 1142.

Δεξιόστρατος ἀρχίπ[ου] ἀπόλλωνι — — δεκατ[ημέρῳ]
καὶ 1143. Ἀγαθᾶ] τύχη. [ὁ δεῖνα] αἶνον καὶ Φιλαινίς
Εὐθ θεν, ἔλιπε? τοὺς — — — —
. . . . Ἀπόλλωνι τῷ

Καὶ 1152. Ἀρτε[γ]ρέας βαίνο[υ]σαν ἐ[π'] ἐλπίδας, ἄρ[τι] τὰ θ(εῖα).,
— ἀρε(τῆ)ς — — — — —
Μοῦ[ρ]α θοῇ μάρψασα παρ' ἀνέρας ἥ(ρ)πασε κόλλ(πω)ν,
οἷά τις (α)ἰ(μ)οβόρος διψᾷς ἔ(χ)ιδνα φιλεῖ,
Σ)μύρνα τὰν φιλότε(κ)ρον' ἐπ' ἀνδρὶ (δὲ) παῖδα λέλοιπα
ὀκταέτιν' θηρή(σ)κω δ' — — — — —
μ)η(μ)όσωνρον προλιποῦσα πόσ(ε)ι κατὰ δῶμα θύγατρα,
Μαυρίῳ, ὑψίστου Δη(λ)ίο (ν ἱερεῖ.
Ἐ)ρῥάδε γάρ με σύνεννος ἔθηκ' Ἀπόλλ(ω)νας
(τοῦτό μου ἐν ρούσοις δῶρον (ἄριστον ἔην)?
πᾶσι) μένουσαν ἄμειπτον, ἀφ' οὗ σέβ(ας εἶχον ἀνακτος'
ζῶσα καὶ ἐν φθιμένοις τοῦτο(ν) ἔλα . . . — —
. με' κα(λὸ)ν δὲ λέλονχα
χῶρον, καὶ τὰ θεῶν δώματα χρυσόγ(λυφα.
Μαυρίῳ τοῦ Σμύρνα χ(ρ)η(σ)τῇ χ(αῖρε.
Εὐκράτεος (το)ῦ Στρά(τ—

Ἡ γυνή, ὑπὲρ ἧς ἐγένετο τὸ ἐπιγράμμα τοῦτο, φαίνεται, ὅτι ἦτο ἱέρεια τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ σύζυγος τοῦ ἱερέως, ἐτάφη δὲ ἐν τῷ ναῷ τούτου. (Kaibel epigr. ἀριθ. 465).

Ἐνταῦθα ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Λυκίου Ἀπόλλωνος ἀνέκειτο ἀνάθημα θρόνος Δαναοῦ· κεῖται δὲ εἰκὼν Βίτωνος φέροντος ταῦρον ἐπ' ὤμων. Ὡς δὲ ὁ Λυκέας λέγει, ὁ Βίτων οὗτος ὁ υἱὸς τῆς Κυδίππης καὶ ἀδελφὸς Κλειόβιδος ὑπὸ ῥώμης καὶ ἰσχύος ἀράμενος ταῦρον ἔφερεν, ὅτε οἱ Ἀργεῖοι ἦγον εἰς Νεμέαν θυσίαν πρὸς τὸν Δία. Ἐξῆς δὲ τῆς εἰκόνης ταύτης πῦρ καίουσι πρὸς τιμὴν τοῦ βασιλέως Φωρωνέως, διότι ἐπίστευσαν ὅτι οὗτος κλέψας τὸ πῦρ ἐκ τοῦ Διὸς ἔφερεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους οὐχί

δὲ ὁ Προμηθεύς. (Παυσαν. 2,18,5). Ὑπῆρχον δὲ καὶ ξόανα Ἀφροδίτης καὶ Ἑρμοῦ, ὧν τὸ μὲν τοῦ Ἑρμοῦ ἦτο ἔργον τοῦ Ἐπειοῦ, τὸ δὲ τῆς Ἀφροδίτης ἀνέθηκεν ἡ Ὑπερμνήστρα, διότι κατηγορηθεῖσα ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ὡς παραβάτις τοῦ προστάγματος τοῦ πατρὸς Δαναοῦ ἠθωώθη. Ἐντὸς δὲ τοῦ ναοῦ ἦτο ἄγαλμα τοῦ Ἀδά τοῦ Ἀργεῖου, ὅστις ἐξεῖχε πάντων τῶν συγχρόνων κατὰ τὴν ταχύτητα τῶν ποδῶν. Πρὸς τοῦτον ἀναφέρεται καὶ τὸ ἐξῆς ἐπίγραμμα. Ἀνθολ. Ἑλλ. 4,185. 318, (Planud 4,54).

- α) *ὅλος ἔης φεύγων τὸν ὑπῆγεμον, ἔμπροσ Αἰδά,
θυμόν, ἐπ' ἀκροτάτῳ ρεύρα ταθεῖς ὄνυχι,
τοῖον ἐχάλλευσέν σε Μύρων, ἐπὶ παντὶ χαράξας
σώματι Πισαίου προσδοκίην στεφάνου·*
- β) *Πλήρης ἐλπίδος ἐστίν, ἄκροις δὲ ἐπὶ χεῖλεσιν ἄσθμα
ἐμφαίνει κοίλων ἔνδοθεν ἐκ λαγόνων.
πηδήσει τάχα χαλκὸς ἐπὶ στέφος οὐδὲ καθέξει
ἀβάσις· ὦ τέγγη πνεύματος ὠκυτέρα.*

Παρὰ τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἀδά ἦτο καὶ Ἑρμῆς ἐς ἄλλος ποιήσων χελώνην ἠρκώς». (Παυσ. 2,19,7) Ἐμπροσθεν δὲ τοῦ ναοῦ ἐπὶ τινος βάσεως ἵστατο λίθινον μνημεῖον, ὅπερ παρίστα μάχην ταύρου καὶ λύκου, ἦτο δὲ συμβολικὴ παράστασις τῆς κυριαρχίας τοῦ Δαναοῦ. Πλησίον δὲ τούτου ἦτο παρθένος, πιθανῶς ἡ Ἀρτεμις, ῥίπτουσα ἐπὶ τὸν ταῦρον πέτραν. Καὶ ταῦτα ἦσαν ἀναθήματα τοῦ Δαναοῦ. Ἦσαν δὲ καὶ δύο τάφοι, ὁ μὲν Ἀίον τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ψαμάθης τῆς θυγατρὸς Κροτώπου, ὁ δὲ Ἀίον τοῦ ποιητοῦ. Πλησίον τούτων ἦσαν Ἀπόλλων Ἀργυρεὺς καὶ βωμὸς Ὑέλιου Διός, ἐνθα οἱ ἐκστρατεύσαντες μετὰ τοῦ Πολυεῖκους κατὰ τῶν Θηβῶν ὠρκίσθησαν νάποθάνωσιν, ἂν μὴ κατορθώσωσιν νὰ κυριεύσωσιν αὐτάς. Ἐν τῷ ναῷ τούτῳ ἔκειτο ἐπὶ Παυσανίου εἰκὼν, ἣν ἀφιέρωσαν οἱ Ἀργεῖοι πρὸς τὸν Κρεῦγαν τὸν πύκτην ἀγωνισθέντα κατὰ τὰ Νέμεα. Ὁ Δαμόξενος ὁ Συρακόσιος μετὰ τοῦ Κρεῦγα συνεφώνησαν νὰ πυκτεύσωσιν μέχρις ἐσπέρας καὶ ὁ ἕτερος νὰ δώσῃ μόνον μίαν πληγὴν κατὰ τοῦ ἀντιπάλου. (Παυσ. 2,20· καὶ 8,40,3). Ὁ μὲν Κρεῦγας ἐκτύπησε τὴν κεφαλὴν τοῦ Δαμόξενου· οὗτος δὲ διέταξεν αὐτὸν νὰ παύσῃ κατὰ τὰ συμπεφωνημένα· ἀλλ' ἀνασχόντος τούτου τὴν χεῖρα, ὁ Δαμόξενος παῖει διὰ τῶν δακτύλων ὑπὸ τὴν πλευρὰν καὶ ὑπὸ τῆς ἀκμῆς τῶν ὀνύχων καὶ τῆς βίας τῆς πληγῆς καθείσθην χεῖρα εἰς τὰ ἐντὸς καὶ ἐπιλαβόμενος τῶν σπλάγχων καὶ εἰς τὰ ἐκτὸς ἔλκων ἀπέρρηξεν. Καὶ ὁ μὲν Κρεῦγας εὐθὺς ἀπέ-

θανεν, οἱ δὲ Ἀργεῖοι τὸν Δαμόξενον ὡς ὑπερβάντα τὰ συγκείμενα καὶ ἀντὶ μιᾶς πληγᾶς πολλὰς δόντα κατὰ τοῦ ἀντιπάλου ἐκδιώκουσι καὶ πρὸς τὸν Κρεῦγα τεθνεῶτα τὴν νίκην δίδουσιν. Ὑπῆρχε δὲ παρὰ τὴν εἰκόνα τοῦ Κρεῦγα καὶ ἄγαλμα καθήμενον τοῦ Μειλιχίου Διὸς ἐκ λευκοῦ λίθου, ἔργον δὲ τοῦ ὀνομαστοῦ Πολυκλείτου. Διηγείται δὲ ὁ Πausanίας (2, 20, 1), ὅτι τοῦτο ἐπικρίθη διὰ τὴν ἐξῆς αἰτίαν. Ἐπειδὴ τὸ μῖσος τῶν Ἀργείων καὶ Λακεδαιμονίων προήχθη εἰς τὸ ἄκρον, ἀπεφάσισαν οἱ Ἀργεῖοι νὰ τρέφωσι χιλίους λογάδας, ὧν ἡγεμῶν ἐτάχθη ὁ Βρύας, ὅστις καὶ πολλὰ ἄλλα ὕβρισεν εἰς τὸν δῆμον καὶ βίᾳ ἀρπάσας παρθένον συνοδευομένην πρὸς τὸν νυμφῖον κατήσχυνεν αὐτήν· ἄλλ' ἢ παρθένος πλήρης θάρρους ἐξεδικήθη τὴν ὕβριν ἐξορύξασα καθ' ὕπνον τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ἀρπαγος. Ἡμέρας δὲ γενομένης κατέφυγεν ἰκέτις πρὸς τὸν δῆμον. Ἐντεῦθεν προαχθείσης μάχης ἀμφοτέρων, τῶν χιλίων καὶ τοῦ δήμου, τῶν μὲν ζητούντων νὰ τιμωρήσωσι ταύτην, τοῦ δὲ ἀρνούμενου καὶ προστατεύοντος, ἐκράτησεν ὁ δῆμος καὶ πάντας ἐκ τῶν ἐναντιῶν ἐφόνευσεν. Μετὰ ταῦτα ὁ δῆμος μετανοήσας διὰ τὴν ἐμφύλιον σφαγὴν καὶ ἄλλας καθαρσίους θυσίας προσέφερε καὶ ἄγαλμα ἀνέθηκε Μειλιχίου Διὸς. Πλησίον δὲ τοῦ ἀγάλματος τοῦ Μειλιχίου Διὸς ἦσαν ἐπιεργασμένα ἐκ λίθου ἀγάλματα τοῦ Κλεόβιδος καὶ Βίτωνος τῶν ἀγαστῶν ἐκείνων τέκνων τῆς Κυδίππης, ἅτινα σύροντα τὴν ἅμαξαν μετέφεραν τὴν μητέρα ἱέρειαν τῆς Ἥρας εἰς τὸ Ἡραῖον. Περὶ τούτων θὰ εἰπῶμεν τὰ δεόντα εἰς τὸ κεφάλαιον περὶ ἀθλητῶν, ἐνταῦθα ὅμως παραθέτομεν τὸ πρὸς τιμὴν αὐτῶν ποιηθὲν ἐπιγράμμα. (Ἑλλ. Ἀνθ. τόμ. 3 σελ. 391 ἀριθ. 264):

Οἷδε Βίτων Κλεόβιδ' ἐπὶ σώμασιν οἰκειοῖσι

ζεύγλαν ζευξάμενοι, μητέρα ἦν ἀγέτην

Ἥρας εἰς ἱερόν· λαοὶ δὲ μιν ἐξήλωσαν

εὐτεκνίας παίδων· ἡ δὲ χαρεῖσα θεῇ

εὐξάτο, παῖδε τυχεῖν τοῦ ἀρίστου δαίμονος αἰσης

οὔνεκ' ἐτίμησαν μητέρα σφετέραν.

αὐτὰ δ' εὐνρήτετε, λίπον βίον ἐν νεότητι.

ὥς τόδ' ἀριστον ἐόν καὶ μαχαριστότατον.

Ἀντικρὺ δὲ τῶν ἀγαλμάτων τοῦ Κλεόβιδος καὶ Βίτωνος ἦτο ἱερόν Νεμείου Διὸς περιέχον ἄγαλμα ὀρθόν, χαλκοῦν, ἔργον τοῦ Λυσίππου. Πρὸς δεξιάν δὲ τοῦ ἱεροῦ ἦτο τάφος τοῦ Φωρωνέως, πρὸς ὃν προσέφερον θυσίας καὶ ἐπὶ Πausanίου. Πέραν δὲ τοῦ ναοῦ τοῦ Νεμείου Διὸς ἦτο ναὸς

ἀρχαιότατος Τήρης, ἐνθα ὁ Παλαμῆδης ἐφευρών ἀνέθηκε τοὺς κύβους, πλησίον δὲ αὐτοῦ μνήμα Χορείαι Μαινάδος. Λέγουσι δέ, ὅτι καὶ αὕτη μετ' ἄλλων γυναικῶν συνεξέστράτευσε κατὰ τοῦ Ἀργούς ὑπὲρ τοῦ Διονύσου. Ὁ Περσεύς ἐνίκησε κατὰ τὴν μάχην καὶ ἐφόνευσε τὰς περισσοτέρας αὐτῶν. Οἱ δὲ Ἀργεῖοι τὰς μὲν ἄλλας ἔθαψαν ἐν κοινῷ μνήματι, αὐτὴν δὲ τὴν Χορείαν προσέχουσιν κατὰ τὸ ἀξίωμα ἐν ἰδίᾳ τέρῳ. Ὀλίγον δὲ ἀπωτέρω τοῦ μνήματος ἦτο ἱερὸν τῶν Ὠρῶν. Ἐπανερχόμενοι ἐκείθεν συναντῶμεν ἀνδριάντας Πολυνείκους τοῦ υἱοῦ τοῦ Οἰδίποδος καὶ τῶν ἀρχηγῶν, ὅσοι μαχόμενοι πρὸς τὸ τεῖχος τῶν Θηβῶν ἐφονεύθησαν. Πλησίον τούτων εἰς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς ἀγορᾶς ἔκειντο καὶ οἱ κυριεύσαντες τὰς Θήβας, Αἰγιαλεὺς, Πρόμαχος, Πολύδωρος, Θέρσανδρος καὶ οἱ παῖδες τοῦ Ἀμφιαράου, Ἀλκμαίων καὶ Ἀμφιλόχος, καὶ πρὸς τούτοις Διομήδης καὶ Σθένελος, Εὐρύαλος ὁ Μακιστεύς καὶ Ἀδραστος ὁ Πολυνείκους καὶ Τιμέας· οὐχὶ μακρὰν τῶν ἀνδριάντων ἦτο μνήμα Δαναοῦ περὶ τὸ μέσον τῆς ἀγορᾶς καὶ κενοτάριον τῶν Ἀργείων, ὅσοι ἀπέθανον εἴτε κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Τρωάδος εἴτε ἐπανερχόμενοι ἐξ αὐτῆς. Καὶ Ἱερὸν Διὸς Σωτήρος εἶνε ἐνταῦθα, καὶ οἴκημα, ἐνθα αἱ Ἀργεῖαι γυναῖκες ἐθρήνουν τὸν Ἀδωνιν. Πρὸς δεξιάν δὲ τῆς εἰσόδου αὐτοῦ ἦτο ἱερὸν τοῦ Κημισοῦ καὶ πλησίον ἐκ λίθου πεποιημένη κεφαλὴ τῆς Μεδούσης ἔργον Κυκλώπων. Κατερχόμενοι δὲ ἐκ τοῦ θεάτρου καὶ τρεπόμενοι πάλιν εἰς τὴν ἀγορὰν βλέπομεν μνήμα Κερδούς γυναικὸς τοῦ Φορωνέως καὶ ναὸν Ἀσκληπιοῦ⁽¹⁾ καὶ ἕτερον Ἀρτέμιδος ὀνομαζομένης Πειθοῦς, ὃν ἀνέθηκεν ἡ Ὑπερμνήστρα, ὅτι ἐνίκησε τὸν πατέρα Δαναὸν κατὰ τὴν περὶ Λυγκέως δίκην. Καὶ Αἰρεῖον ἐνταῦθα χαλκοῦς ἀνδριάς εἶνε καὶ τόπος καλούμενος Δέλτα καὶ πρὸ αὐτοῦ Διὸς Φοξίου βωμὸς καὶ πλησίον δύο μνήματα Ὑπερμνήστρας μητρὸς Ἀμφιαράου καὶ Ὑπερμνήστρας θυγατρὸς Δαναοῦ, μεθ' ἧς ἦτο τεθαμμένος καὶ ὁ Λυγκεύς. Ἀντικρὺ δὲ τούτων τάφος Ταλαοῦ τοῦ Βίαντος καὶ ἱερὸν Σάλπιγγος Ἀθηναῖς ἰδρυθὲν ὑπὸ Ἠγέλειω υἱοῦ τοῦ Τυρσηνοῦ. Καὶ ὁ μὲν Τυρσηνὸς πρῶτος εὗρε σάλπιγγα, ὁ δὲ Ἠγέλειος ἐδίδαξε τοὺς μετὰ Τημένου Δωριεῖς τὸν ψόφον τοῦ ὀργάνου τούτου. Ἐμπροσθεν δὲ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηναῖς ἦτο τάφος Ἐπιμενίδου καὶ κατὰ τὸ μέσον μάλιστα τῆς ἀγορᾶς μνημεῖον Πύρρον τοῦ Ἠπειρώτου ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, ἐφ' οὗ ἦσαν ἐπειργασμένοι οἱ ἐλέφαντες καὶ πᾶσαι αἱ μηχαναί, ἃς

(1) Ὁ ναὸς οὗτος, οὗτινος φαίνονται οἱ θεμέλιοι λίθοι, ἀνεσκάφη ἐπὶ τῆς δημαρχίας τοῦ Μιχαῆλ Παπαλεξοπούλου, ἀλλ' ἐπεχώσθη πάλιν.

μετεχειρίζετο εἰς τὰς μάχας. Καὶ τοῦτο μὲν τὸ οἰκοδόμημα ἀνηγέρθη ἐπὶ τοῦ τόπου τῆς πυρᾶς, τὰ δὲ ὅσῃ αὐτοῦ ἔκειντο ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ τῆς Δήμητρος, ἐνθα ἐφρονεύθη. Εἰς τὴν εἰσοδὸν δὲ τοῦ ἱεροῦ τούτου ὑπεράνω τῶν θυρῶν ἐκρέματο ἡ ἀσπίς τοῦ Πύρρου. Οὐχὶ μακρὰν τοῦ ῥηθέντος οἰκοδομήματος ἦτο γῶμα γῆς, ἐνθα, ὡς ἔλεγον, ἦτο τεθαμμένη ἡ κεφαλὴ τῆς Μεδούσης Γοργόνας, πλησίον δὲ τοῦ μνήματος τούτου ἦτο τάφος τῆς Γοργόνας Γοργογόνης τῆς Περσείως. Ὀνομάσθη δὲ Γοργογόνη, διότι, ἂν καὶ ὑπῆρχε νόμος νὰ μὴ ἔρχωνται εἰς δεῦτερον γάμον αἱ χηρεῦσαι γυναῖκες, αὕτη ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρὸς Περιήρους συνεζεύχθη τὸν Οὐβύλον. Ἐμπροσθεν δὲ τοῦ τάφου ἦτο τροπαῖον Νίκης ἐκ μαρμάρου κατὰ τοῦ τυράννου Λαφάου, ὃν ἐπαναστατήσας ὁ δῆμος ἐξέβαλεν. Πλησίον δὲ τοῦ τροπαίου εἶνε τὸ ἱερόν τῆς Λητοῦς, τὸ δὲ ἄγαλμα τέχνη τοῦ Πραξιτέλους· πλησίον τοῦ ἀγάλματος ἦτο εἰκὼν παρθένου Χλωρίδος ὀνομαζομένης, ἣτις ἦτο θυγάτηρ τῆς Νιόβης καὶ Ἀμφίονος· πρότερον δὲ ὀνομαζέτο Μελίβοια. Ὅτε δὲ οἱ παῖδες τοῦ Ἀμφίονος κατεστρέφοντο ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος, περιεσώθη ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὕτη καὶ ὁ Ἀμύκλας· ἀλλ' ἡ Μελίβοια γενομένη ὠχρὰ ἐκ τοῦ φόβου μετωνομάσθη Χλωρίς. Περισωθέντες οὗτοι οἰκοδόμησαν τὸ ἱερόν τῆς Λητοῦς. Πρὸς δεξιὰν δὲ τοῦ ἱεροῦ τούτου ἦτο ὁ ναὸς τῆς Ἑρας Ἀνθείας καὶ πρὸ αὐτοῦ τάφος γυναικῶν, αἵτινες συνεκατράτευσαν μετὰ τοῦ Διονύσου ἀπὸ τῶν νήσων τοῦ Διγαίου πελάγους ἐφρονεύθησαν ἐν τῇ μάχῃ Περσείως καὶ Ἀργείων. Ἀντικρὺ δὲ τοῦ μνήματος τῶν γυναικῶν ἦτο ἱερόν Δήμητρος Πελασγίδος ὀνομασθείσης ἀπὸ τοῦ ἱδρυτοῦ Πελασγοῦ υἱοῦ τοῦ Τριόπα. Πλησίον δὲ τούτου ἦτο καὶ ὁ τάφος τοῦ ἱδρυτοῦ. Πέραν δὲ τοῦ τάφου ἦτο χαλκινὸν μικρὸν οἰκοδόμημα ἀνέχον ἀρχαῖα ἀγάλματα Ἀρτέμιδος, Ἀθηνᾶς καὶ Διὸς Μηχανεύς. Ἐπὶ τοῦ ἀγάλματος τοῦ τελευταίου ὠρκίσθησαν οἱ Ἀργεῖοι οἱ στρατεύσαντες κατὰ τοῦ Ἰλίου νὰ μὴ ἐπανεέλθωσιν, ἂν δὲν νικήσωσιν. (Παυσ. 2, 22, 3 «καὶ Ἀργείων ἔφη τοὺς ἐπὶ Ἰλίον στρατεύσαντας ἐνταῦθα ὁμόσαι παραμάνειν πολεμοῦντας, ἔστ' ἂν ἢ τὸ Ἰλίον ἔλωσιν ἢ μαχομένους τελευτῇ σφᾶς ἐπιλάβῃ»). Ὀνομάσθη δὲ Μηχανεύς, διότι ὑπέδειξεν εἰς τοὺς Ἀργεῖους μηχανήν, ἥτοι τρόπον τῆς ἀλώσεως. Κατ' ἄλλους δὲ ἐντὸς τοῦ χαλκίνου τούτου οἰκοδομήματος ἦσαν τεθαμμένα τὰ ὅσῃ τοῦ Ταντάλου τοῦ υἱοῦ τοῦ Θυέστου ἢ Βροτέου, ὅστις ἦτο ὁ πρῶτος σύζυγος τῆς Κλυταιμνήστρας πρὶν ἢ μετ' αὐτῆς συζευχθῇ ὁ Ἀγαμέμνων. Πλησίον τοῦ οἰκοδομήματος τούτου ἦτο βόθρος, ἐνθα ἔρριπτον ἐπὶ Πausανίου ἀκόμη καιο-

μένους λαμπάδας κατά τινα τελετήν τῆς Περσεφόνης κατασταθείσαν ὑπὸ τοῦ Ἀργείου Νικοστράτου. Ἦτο δὲ ἐνταῦθα καὶ ἱερὸν Ποσειδῶνος ἐπινομιασθέντος Προσκλυστίου, διότι κατέκλυσε ποτε ὁ θεὸς τὸ πλείστον τῆς Ἀργολίδος, ὅτε κατὰ τὴν πρὸς τὴν Ἦραν περὶ τοῦ τόπου διένεξιν ὁ Ἰναχος μετὰ τῶν συνδικασάντων ἀπεφάσισαν ὑπὲρ τῆς Ἦρας. Καὶ αὕτη μὲν ἔπεισε τὸν θεὸν τῆς θαλάσσης νὰ ἐπιστρέψῃ ὀπίσω τὴν θάλασσαν, οἱ δὲ Ἀργεῖοι ἐκεῖ, ὅθεν τὸ κύμα ἀνεχώρησεν, ἀνήγειραν ναὸν πρὸς τιμὴν τοῦ θεοῦ. Ὀλίγον δὲ πρὸς τὰ πρόσω ἦτο ὁ τάφος τοῦ Ἀργίου τοῦ λεγομένου υἱοῦ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Νιόβης· μετὰ τοῦτον ἦτο ναὸς Διοσκοόρων, ἀγάλματα δὲ αὐτοὶ καὶ οἱ παῖδες Ἀναξίς καὶ Μνασίους καὶ αἱ μητέρες Ἰάειρα καὶ Φοίβη· ἦτο δὲ τὸ ἄγαλμα ἐξ ἐβένου, τέχνη δὲ Διποίνου καὶ Σκύλλιδος· τῶν δὲ ἵππων αὐτῶν τὸ πλείστον ἐξ ἐβένου καὶ ὀλίγον ἐξ ἐλέφαντος. Πλησίον δὲ τῶν Ἀνάκτων εἶνε ἱερὸν τῆς Εἰλειθυίας, ὅπερ ἡ Ἑλένη ἰδρύσει. Πέραν τούτου τοῦ ἱεροῦ ἦτο ναὸς Ἐκάτης, τὸ δὲ λίθινον τῆς θεᾶς ἄγαλμα ἦτο ἔργον τοῦ Σκόπα, ἐκ τῶν ἀπαντικρὺ δὲ δύο χαλκίων ἀγαλμάτων αὐτῆς τῆς θεᾶς, τὸ μὲν ἦτο ἔργον τοῦ Πολυκλείτου, τὸ δὲ Ναυκύδου.

Πρὸς τὸ νοτιοδυτικὸν τῶν προπόδων τῆς Λαρίσης σώζεται ἀρχαιότατον ἀμφιθέατρον ἄξιον θεᾶς, (εἰκ. 10) ἐνθα συνεκροτήθη ἡ ἐθνικὴ συνέλευσις κατὰ τὸ ἔτος 1829 περὶ τὰς ἀρχὰς Ἰουλίου. Τοῦτο ἔχει ἐβδομήκοντα σειρὰς ἐδρῶν ἐπαλλήλως, αἵτινες εἶνε κεχαραγμέναι ὁλόκληροι ἐπὶ τοῦ βράχου· σχηματίζει ὁμαλὸν ἀνοικτὸν τόξον, οὗ ἀμφότερα τὰ ἄκρα εἶνε ἡνωρωμένα μετ' αὐτοφύων ἀκατεργάστων ῥηγμάτων, ἀλλὰ πρὸς τὰ ἐξω περικεκαλυμμένα μετὰ κανονικῶν τετραγώνων λίθων. Ταῦτα εἶνε παντάπασι κεχωσμένα καὶ μόνον εἰς τὸ κάτω μέρος τοῦ θεάτρου εἶνε ὁρατά· ἀριθμεῖ τις οὐχὶ 67, ὡς λέγει ὁ σοφὸς Κούρτιος, ἀλλὰ ἐβδομήκοντα κλίμακας ἐδρῶν διηρημένους εἰς τρία διαμερίσματα. Τὸ ἀνώτατον περιέχει 19 κλίμακας, τὸ μέσον 16 καὶ τὸ κατώτατον 35. Κατὰ τινας μὲν δεχομένους δι' ἑκάστον λεατὴν δύο πόδας διάστημα ἡδύνατο νὰ περιλάβῃ τὸ θέατρον 13,000, κατ' ἄλλους 16,000, καὶ κατ' ἄλλους 20,000. Τὸ θέατρον ἡδύνατο πρὸς τὰ ἄνω νὰ πλατυνθῇ καὶ βλέπει μὲν τις ἐπὶ τῆς ἀνωτάτης κλίμακος γραμμὴν, ἀλλὰ δὲν εἶνε ἐντελῶς κατεσκευασμένη. Τὸ ἀνώτατον διαμερίσμα ἔχει πλάτος ἑνδεκα ποδῶν καὶ ἐρεισίνωτον πέντε ποδῶν ὕψους, τῶν δὲ ἄλλων διαμερισμάτων εἶνε καὶ τὸ πλάτος στενότερον καὶ τὸ ὕψος τοῦ ἐρεισινώτου μικρότερον. Ὅσον δὲ δύναται τις νὰ συμπεράνῃ ἐκ τῆς σημερινῆς καταστάσεως, ἡ διάμετρος ὁλοκλήρου τοῦ οἰκοδομήματος ἦτο 450 ποδῶν, ἡ

δὲ τῆς ὀρχήστρας 200. Τὸ θέατρον κατὰ τὸ πλεῖστον εἶνε ἀβλαβές· ἐκ τῆς ἀνωτάτης κλίμακος ἐκτείνεται ἡ θέα ἐπὶ πλατύτατον καὶ θαυμαστὸν ὀρίζοντα. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ τρία διαζώματα ἢ διχδρομοὶ χρησιμεύοντες εἰς τὸ νὰ εὐκολύνωσι τῶν θεατῶν τὴν διόδον. Τὸ μέσον διαζῶμα ἀρχεται ἐκ τῶν κάτω καὶ φθάνει μέχρι τῆς κορυφῆς, ὅχι ὅμως καὶ τὰ δύο πλάγια, ἀπὲρ μέχρι τοῦ ἡμίσεως τοῦ θεάτρου σχεδὸν προχωροῦσιν. Πρὸς τὸ νότιον τοῦ ἀμφιθεάτρου ὑπάρχουσιν εἴκοσι κλίμακες ἐπ' ἀλλήλοι μετὰ διαζώματος ἐν τῷ μέσῳ. Βεβαίως ἐνταῦθα τὸ πρῶτον ἐπεχείρησαν νὰ κατασκευάσωσι τὸ θέατρον τῆς πόλεως, ἀλλὰ μεταμεληθέντες διέκοψαν τὸ ἔργον. Ὁμολογουμένως ἡ ἀποψὶς ἐντεῦθεν εἶνε ὠραιότερα, διότι βλέπει τις τὸ κάτω μέρος τῆς Ἀργείας πεδιάδος, τὴν Λυκὴν, τὴν Χάον, Λερναϊκὴν χώραν καὶ τὸν Ἀργολικὸν κόλπον, ἀλλὰ δὲν εἶνε ἐξησφαλισμένον κατὰ τῶν ἀνέμων οὐδὲ χώρος εἶνε ἀρκετὸς πρὸς οἰκοδομὴν θεάτρου ἀναλόγου τοῦ πληθυσμοῦ τῶν κατοίκων.

Κατὰ τὰς ἐν μηνὶ Αὐγούστῳ γενομένας ὑπ' ἐμοῦ περὶ τὸ θέατρον τοῦ Ἀργεῶν ἀνασκαφὰς ἀνεκαλύφθησαν δέκα ὀκτὼ βαθμίδες παρὰ τὰς μέχρι τοῦδε γνωστὰς λελαξευμένας καὶ αὐταὶ ἐπὶ τοῦ ὄρους ἀλλὰ καλλιτερον τῶν ἄλλων διατηροῦμεναι. Μετὰ τὴν ἐνδεκάτην βαθμίδα ὑπάρχει διαζῶμα, μεθ' ὃ εἶνε ἐπτὰ ἀκόμη βαθμίδες. Μετὰ τὴν δεκάτην πέμπτην βαθμίδα εἰς τὸ ἄκρον παρὰ τὸν διάδρομον εἶνε ὀπὴ βάθους 0,35, πλάτους δὲ τοῦ αὐτοῦ. Ἡ δεκάτη ἕκτη βαθμὶς εἶνε λελαξευμένη εἰς σχῆμα ἑδρας προωρισμένη διὰ τοὺς ἐπιφανῆ ἀξιώματα κατέχοντας. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς δεκάτης ὀγδόης βαθμίδος εἶνε ὀπὴ πλάτους 0,19, βάθους 0,22, ἐπὶ τῆς αὐτῆς δὲ ἐπιφανείας πλησίον τοῦ ἄκρου εἶνε ἄλλη ὀπὴ τοῦ αὐτοῦ βάθους καὶ πλάτους. Πιθανῶς ἐτίθεντο πάσαι ἐντὸς τῶν ὀπῶν τούτων, ἵνα κρατῶσι παραπέτασμά τι εἰς ἀποτροπὴν τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων. Μετὰ τὴν τελευταίαν βαθμίδα ἀνευρέθη ἡ ὀρχήστρα διήκουσα μέχρις 15 μ. καὶ 0,15. Τὸ πλεῖστον ταύτης εἶνε ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὄρους, τὸ δὲ λοιπὸν ἐπεστρωμένον δι' ἄμμοκονίας. Ἐκεῖ, ὀπόθεν ἀρχεται ἡ ὀρχήστρα, ὑψοῦται τοίχος ῥωμαϊκῶν χρόνων ὕψους 1 καὶ 0,95, πάχους δὲ 0,25. Μετὰ τὴν ὀρχήστραν ἀρχεται ἡ σκηνή, ἥς τὸ ἔδαφος εἶνε ἐπεστρωμένον διὰ πλάκος ἐρυθρᾶς. Ἐνταῦθα εὐρέθη κιονόκρανον καὶ λίθος λευκὸς μήκους 1,49, πλάτους 0,70, καλῶς ἐπεξεργασμένος. Ἴσως μετηνέχθη ἐνταῦθα ἐκ τινος ναοῦ. Ὁ πρῶτος τοίχος τῆς σκηνῆς εἶνε ἐκ τούβλων προσκεκολλημένων δι' ἀσβέστου· ἔχει δὲ ὕψος 0,80, πλάτος 1,20, ἐν τῷ μέσῳ ὑπάρ-

χει χώρος ἐν σχήματι ἀψίδος ἐπιστρωμένος διὰ τετραγώνων μικρῶν πλακῶν ἐκ μαρμάρου. Ἴσως ἐνταῦθα ἦτο τεθειμένος ἀγαλμά τι μετὰ τὸν τοῖχον τοῦτον τῆς σκηνῆς εἶνε ἄλλος τοῖχος ὕψους 1,30, πλάτους 0,53. Τὸ μεταξὺ διάστημα τούτων τῶν τοίχων εἶνε ἐπιστρωμένον διὰ μεγάλων λίθων, ἔχει δὲ μῆκος 3,10, πλάτος 1,28. Εἴτα ἀκολουθεῖ τρίτος τοῖχος ἀπέχων τοῦ προηγουμένου 1,40, ἔχει δὲ ὕψος 0,95, μῆκος 4,10, πλάτος 2 μ. Ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας εἶνε κοίλωμα πλάτους 1,35, βάθους 1,27 εἰς τὸ βάθος τοῦ ὁποίου εἶνε μαρμαρίνος πλᾶξ λίαν ἐντέχνως ἐξεργασμένη. Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ τρίτου τούτου τοίχου ἀποτελεῖται ἐκ μικρῶν λίθων καὶ μεγάλων, οἵτινες εἶνε εἰλημμένοι ἐξ ἀρχαίου οἰκοδομήματος. Ἡ βάσις τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς εἶνε ἐκ πωρίνων λίθων μεγάλων· μετὰ τοῦτον ἀκολουθεῖ τοῖχος τέταρτος πλάτους 2,40, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὁποίου ὑπάρχει λίθος μέγιστος ἐξ ἀρχαίου τινὸς οἰκοδομήματος, ἄλλος δὲ μικροτέρου μεγέθους μετὰ κοιλώματος ἔχων τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν Ὑπερμήστρα διὰ στοιχείων Ῥωμαϊκῶν. Τὸ ἥμισυ τῆς βάσεως τούτου τοῦ τοίχου σύγκειται ἐκ πωρίνων μεγάλων λίθων, τὸ δὲ ἕτερον ἐκ κοινῶν. Πρὸς ἀνατολὰς ὁ τοῖχος ἔχει τρεῖς βαθμίδας ἐκ λίθων καλῶς ἐξεργασμένων μετεηννεγμένων δὲ ἐξ ἀρχαίου οἰκοδομήματος. Ἡ δὲ βάσις τῶν βαθμίδων εἶνε ἐκ μεγάλων πωρίνων λίθων ἐπιτεθειμένων ἐπ' ἀλλήλων καὶ διηκόντων ἐκ μεσημβρίας πρὸς βορρᾶν. Πιθανῶς ὁ τέταρτος οὗτος τοῖχος ἀποτελεῖ μέρος τῆς Ἑλληνικῆς σκηνῆς. Μετὰ διάστημα δύο περίπου μέτρων ἄρχεται ὁ πέμπτος τοῖχος ἀποτελὼν καὶ οὗτος μέρος τῆς Ἑλληνικῆς σκηνῆς. Τεχνικώτερον δὲ τῶν ἄλλων κατασκευασμένος ἔχει ὕψος 3 μ., πλάτος 0,74. Ἡ βάσις ὁλόκληρος σύγκειται ἐκ μεγάλων πωρίνων λίθων τεχνικώτατα ἐπιτεθειμένων, ἔχει δὲ ὕψος 1,40, τὸ δὲ ἀνωτέρω τῆς βάσεως εἶνε ἐξ ἀρχαίων λίθων καλῶς ἐξεργασμένων· μετὰ τοῦτο εἶνε ἔκτος τοῖχος Ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς πλάτους 1,10. Ἐπὶ τῶν ἄκρων τοῦ τοίχου εὐρέθησαν δύο κίονες, ὧν ὁ πρὸς βορρᾶν ἔχει περιφέρειαν 1,40, ὕψος 1,30, διάστημα 0,35, ὁ δὲ πρὸς μεσημβρίαν ἔχει περιφέρειαν 1,50, ὕψος 1,30, διάμετρον 0,40· οἱ κίονες εἶνε ἐκ πωρίνων λίθων ἔχουσι δὲ καὶ ραβδώσεις κανονικὰς.

Διὰ νὰ πεισθῶ δέ, ἂν αἱ ἀνακαλυφθεῖσαι βαθμίδες διήκουσι καθ' ὅλον τὸ ἡμικύκλιον, ἀνέσκαψα τὸ πρὸς μεσημβρίαν ἄκρον τοῦ θεάτρου· εὐρύν δὲ καὶ ἐνταῦθα τὴν συνέχειαν τῶν βαθμίδων δὲν προσχώρησα περαιτέρω, διότι ἔκρινα περιττὸν τοῦτο πρὸς τὸ παρόν· μετὰ τὴν ἐνάτην ὁμῶς

ταύτην βαθμίδα ανασκάψας πρὸς μεσημβρίαν εὐθείαν σχεδὸν γραμμὴν ἀνεῦρον τοῖχον ὕψους 1,50 διήκοντα ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμᾶς, ὅλγον δὲ περαιτέρω προχωρήσας ἀνεῦρον ἕτερον τὴν αὐτὴν ἔχοντα διεύθυνσιν, μετὰ τοῦτον ὑπῆρχεν ἄλλος ἐκ βορρᾶ πρὸς μεσημβρίαν καλλίτερον τῶν ἄλλων κατεσκευασμένος καὶ διατηρούμενος· παραπλεύρως τοῦτου ἦτο τοῖχος διήκων πρὸς δυσμᾶς. Ἐκ δὲ τοῦ πρὸς μεσημβρίαν ἄκρου ἄρχεται τοῖχος πλαγίως προχωρῶν πρὸς ἀνατολὰς. Ὀλίγῳ περαιτέρω τούτων τῶν παρὰ τὴν πάροdon τοίχων ὑπὸ βάθος δύο μέτρων ἀνευρέθη τὸ ὕδραγωγεῖον τοῦ θεάτρου κατεσκευασμένον ἐκ τούβλων πρσιρμοσμένων δι' ἀμμοκονίας. Τὸ πλάτος τοῦτου εἶνε 0,80 τὸ δὲ βάθος 1,20. Τὸ ἄνω μέρος ἦτο κεκαλυμμένον διὰ μεγίστης πλακός· παραπλεύρως τοῦ ὕδραγωγείου εὐρέθη λίθος πλάτους 0,67 μήκους 78 καὶ πάχους 4,02 ἔχων 5 σειρὰς γραμμᾶτων ἀλλὰ δυστυχῶς ἐντελῶς κατεστραμμένων.

Σημειωτέον δὲ ὅτι εἰς τὰ πρὸς βορρᾶν ἄκρα τῶν τοίχων τῆς σκηνῆς ὑπάρχουσι βάραθρα βαθύτατα, δι' ὧν ἴσως ἐκοινώνουν οἱ ὑποκρίται μετὰ τοῦ κέντρου τῆς ὀρχήστρας.

Ἐκτὸς τούτων ἀνευρέθησαν: 1) Τεμάχιον μαρμάρινον ἐκ πτυχῆς ἀγάλματός τινος, 2) Βάθρον λίθινον, ἐφ' οὗ περιεσώθησαν μόνον οἱ δάκτυλοι τοῦ ποδὸς ἀγάλματός τινος, 3) Τεμάχιον κεράμου φέρον μαϊάνδρον, 4) Τεμάχια ἐκ λευκοῦ λίθου ἐκ τινος ἱεροῦ, 5) Ἑπτὰ βάρη πήλινα, 6) Δύο ἀγαθίδες, 7) Ἀπειρα συντρίμματα ἀγγείων κεχρωματισμένων διὰ διαφόρων χρωμάτων, 8) Τεμάχια μαρμάρινα ἐξ ἀρχαίου τινὸς οἰκοδομήματος, 9) Καὶ εἴκοσι τρία νομίσματα, ὧν τρία μὲν εἶνε τοῦ τρίτου αἰῶνος π. Χ., δύο τῆς φραγκοκρατίας, δύο τῆς ἐνετοκρατίας, τὰ δὲ ἄλλα τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων. Ταῦτα πάντα κατετέθησαν ἐν τῇ μουσείῳ τοῦ Ἀργους.

Ἡ ἀποπειρατήριος αὕτη ἐργασία ἐξησφάλισε τὴν ἐπικρατοῦσαν γνώμην, ὅτι τὸ οἰκοδόμημα εἶνε θέατρον καὶ οὐχί τόπος συνελεύσεως τοῦ λαοῦ, καὶ μετέβαλε τὴν μέχρι τοῦδε γνώμην περὶ τῆς χωρητικότητος τοῦ θεάτρου. Ἦδη δὲ δυνάμεθα ἀσφαλῶς νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι τὸ θέατρον τοῦ Ἀργους περιελάμβανεν ἀριθμὸν θεατῶν μεῖζονα τοῦ ὀριζομένου, ἐπομένως δὲ κατὰ τὴν χωρητικότητα, ἂν δὲν εἶνε τὸ μέγιστόν τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν θεάτρων, εἶνε ὁμῶς δευτερεῦον.

Τὸ ὑπὸ τοῦ Πανυσανίου (2,20,6 «ἐν δ' αὐτῷ (θεάτρῳ) καὶ ἄλλα θεᾶς ἄξια καὶ ἀνὴρ φορεῖων ἐστὶν ἄνδρα, Ὁθρυάδην τὸν Σπαρτιάτην Περσί-

λαος Ἀργεῖος ὁ Ἀλκίνορος») ἀναφερόμενον σύμπλεγμα τοῦ Ἀργεῖου Περιλάου φονεύοντος τὸν Σπαρτιάτην Ὀθρυάδαν πιθανῶς μετὰ πολλῶν ἄλλων γλυπτικῶν ἔργων ἀξίων θεᾶς ἀπετέλει τὸν στολισμὸν τοῦ ἔμπροσθεν μέρους τῆς σκηνῆς. Ὑπεράνω δὲ τοῦ θεάτρου ἐπὶ τῆς μικρᾶς ἐκείνης παιδᾶδος, ἔνθα εἶνε σήμερον τὸ ἐκκλησιδῖον τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, ὅπου ᾤρχεν ἱερὸν Ἀφροδίτης. Ἰχνη τούτου σώζονται ἔτι. Ἐμπροσθεν τοῦ ἔδους ἦτο ἐπειρασμένη στήλη εἰκονίζουσα τὴν ποιήτριαν καὶ ἡρωικὴν προστάτριαν τοῦ Ἀργους Τελέσειλλαν καὶ τὰ βιβλία αὐτῆς ἐρριμμένα πρὸ τῶν ποδῶν, αὐτὴν δὲ κρατοῦσαν κράνος καὶ προσβλέπουσαν εἰς αὐτὸ ὥστε μέλλουσιν νὰ ἐπιθέσῃ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. (Παυσ. 2, 20, 7 ὅπερ δὲ τὸ θέατρον Ἀφροδίτης ἐστὶν ἱερὸν, ἔμπροσθεν δὲ τοῦ ἔδους Τελέσειλλα ἡ ποιήσασα τὰ ἄσματα ἐπείργασται στήλῃ· καὶ βιβλία μὲν ἐκεῖνα ἐρριπταὶ οἱ πρὸς τοῖς ποσίν, αὐτὴ δὲ ἐς κράνος ὁρᾷ κατέχουσα τῇ χειρὶ καὶ ἐπιτίθεσθαι τῇ κεφαλῇ μέλλουσα). Πλησίον τοῦ θεάτρου ὑπάρχει πλίνθινον οἰκοδόμημα κατὰ τοὺς μὲν χρήσιμον εἰς προφύλαξιν τειχογραφῶν καὶ ἡμικυκλικῶν θυρωμάτων, κατὰ δὲ τὸν Bursian (geogr. σελ. 52) εἶνε ἐκκλησία, κατὰ τοὺς δὲ λουτρόν. Ὑπάρχει δὲ καὶ ἔδαφος ψηφιδωτόν καὶ ὑπόγειοι δίοδοι περὶ ἐξικνούμενοι πολὺ μακρὰν, ὥς ὁ λαὸς παρὰδεχεται ὡς τὸ κατάγειον οἰκοδόμημα, ἔνθα ἦτο ὁ χαλκοῦς θάλαμος τῆς Δανάης. Ὁ Βελῆ πασσᾶς υἱὸς τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ διοικητῆς τῆς Πελοποννήσου ἀνασκάψας τῷ 1811 περὶ τὸ θέατρον εὗρε πολλὰ ἀγάλματα καὶ πλείστα ἄλλα ἀντικείμενα τέχνης, ἐξ ὧν ἔλαβεν ὁ L. Frank κατὰ τὸν Pouqueville τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ κεφαλὴν Γοργόνης. Ὁ Curtius (Pelop. 2, 561) λέγει, ὅτι κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς ταύτας ἀνευρέθη καὶ τὸ ἀνάγλυφον τῆς Λήδας (εἰκ. 12) εὐρισκόμενον ἤδη ἐν τῷ Βρεττανικῷ Μουσείῳ. (Jahn arch. beitr. σ. 6 καὶ πίναξ 1) καὶ ἕτερον ἄγαλμα, ὅπερ ἴδε (ἐκδ. Fauvel Mag. encyclop. a. XVI. Taf. 2 p. 142)· κάτωθεν τούτου ἀναγινώσκεται τὸ ὄνομα Ἀτταλος (C. I. G. 1146) ὅστις κατὰ τὸν Πausanίαν (2, 19, 3) κατεσκεύασε τὸ ἄγαλμα τοῦ Λυκίου Ἀπόλλωνος ἐν Ἀργεῖ. Ἀρὰ γε τὸ εὑρεθὲν ὑπὸ τοῦ Βελῆ πασσᾶ εἶνε τὸ ὑπὸ τοῦ περιηγητοῦ μνημονευόμενον ἔργον τοῦ Ἀττάλου.

Πρὸς τοῦτοις εὐρέθη ἐνταῦθα καὶ μάρμαρον μετὰ τῆς ἐξῆς ἐπιγραφῆς. (C. I. G. 1147)

φθέγγεται, ἡρεμέει, γελᾷ μόνον· καὶ τάχα δώσει
τάνδε λίθῳ ψυχῶν μορφὰ τέσσοι δύναται.

Ὀλίγω περαιτέρω πρὸς βορρᾶν τοῦ θεάτρου ἐπὶ τινος βράχου εἶνε γε-

γλυμμένον ἀνάγλυφον προσβλέπον εἰς τὴν πόλιν, ὅπερ εἰκονίζει ἱππέα μετὰ μεγάλης Ἀργείας ἀσπίδος καὶ δόρατος ἱππεύοντα καὶ διευθυνόμενον εἰς τὸν πρὸ αὐτοῦ βοστρυχούμενον περὶ βωμὸν καὶ δένδρον ὄφιν, ὅπισθεν δὲ κἀνθραξ ὑπάρχει μετὰ γωνιώδους ὠτός, ἔμπροσθεν δὲ δύο τετράγωνα κοιλώματα γεγλυμμένα ἐπὶ τοῦ βράχου ἵσως ἵνα τίθενται τὰ ἀφιερώματα. Θεωρεῖται δὲ ὅτι εἶνε ἐπιταφία τις παράστασις. Ὁ λαὸς σήμερον ὀνομάζει αὐτὸ *φίδι ἢ ἄγιον Γεώργιον ἢ Ἀγιοργιζοῦδι* συνθηκώτερον. Ἀναγνωρίζει τις καὶ ἐπιγραφὴν ἄλλ' ἐντελῶς ἐφθαρμένην, μόνον ἐν τῷ μέσῳ διακρίνει τις σαφῶς ἐν Ο (Voyage archéolog. en Grèce et en Asie mineure, Paris 1888, 101). Προχωροῦντες πρὸς βορρᾶν εἰς τὸ κάταντες τῆς ἀκροπόλεως ἐγγύτατα τῶν προπύλων συναντῶμεν παλαιότατον οἰκοδόμημα ἀρκούντως αἰνιγματώδες. (εἰκ. 13). Ἐπὶ τοῦ κρημοῦ τούτου εἶνε πεδιάς μικρὰ τεχνικῶς ὠμαλισμένη, ἐφ' ἧς ὑφύμενος ὀρθογώνιος γεγλυμμένος χῶρος εἰσδύει εἰς τὸν βράχον βαθμηδὸν συστελλόμενος καὶ κατακλειόμενος ὑπὸ ἡμιστρογγύλου θυρώματος· ὁ χῶρος οὗτος εἶνε ἀπειργασμένος πρὸς τὰ ἔσω κλιμακῶδόν. Εἰς τὰ πλάγια τούτου εἶνε τοῖχος μεταγενεστέρων χρόνων. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θυρώματος βλέπει τις ὀπὴν ἐξικνουμένην πλαγίως πρὸς τὰ ἔξω. Τὸ μέγεθος τοῦ κτιρίου, ὅφ' ὃ διέρχεται τὸ ὕδραγωγεῖον Ἀδριανοῦ, εἶνε 15 βήματα τὸ μῆκος καὶ 15 τὸ πλάτος. Κατ' ἄλλους εἶνε τοῦτο οἰκονοσκοπεῖον, κατ' ἄλλους ναὸς Κηφισοῦ, κατ' ἄλλους δεξαμενὴ λαμβάνουσα τὸ ὕδωρ ἐκ τινος ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τοῦ βράχου ἐκλιπούσης ἡδὴ πηγῆς· καὶ τὰ Ῥωμαϊκὰ ἐρεῖπια φαίνεται, ὅτι προῆλθον ἐκ τινος οἰκοδομῆς λουτρῶν συνδεσμένης μετὰ τούτου· κατ' ἄλλους δὲ εἶνε τὸ ὑπὸ τοῦ Παισανίου ἀναφερόμενον Κριτήριον τὸ ὑπὸ τοῦ Δαναοῦ κατασταθὲν, ἐνθα ἐδιδάσθη πρὸ τοῦ λαοῦ ἡ Ὑπερμνήστρα. Εἰς τοῦτο τὸ κριτήριον, ὅπερ ἵσως θὰ εἶνε ὁ λεγόμενος *Πρῶν* (Σχόλ. εἰς Ὀρ. Εὐρ. 871 καὶ 872), λέγουσι τὰ σχόλια, ὅτι ὁ Δαναὸς ἐδιδάσθη, ὅτε ὁ Αἴγυπτος ἦλθεν εἰς Ἄργος ζητῶν τὴν τιμωρίαν τοῦ φόνου τῶν τέκνων, ὃν κατεργάσαντο αἱ θυγατέρες αὐτοῦ. Ὁ Δαναὸς μαθὼν τοῦτο ὤπλισε τοὺς Ἀργεῖους ἄλλ' ὁ Λυγκεὺς πείθει αὐτοὺς νὰ διαλύσωσι τὴν ἔχθραν διὰ λόγων. Συνιστήθη λοιπὸν ἐνταῦθα δικαστήριον ἐκ τῶν ἀρίστων Αἰγυπτίων καὶ Ἀργείων.

ὁρῶ δ' ἄνθρωπον στεῖγοντα καὶ θάσσοιτ' ἄκρον
οὐ φασι πρῶτον Δαναὸν Αἰγύπτῳ δίκας
διδόντ' ἀθροῖσαι λαὸν εἰς κοινὰς ἐδρας.

Ἐνταῦθα ἐδικάσθη καὶ ὁ Ὀρέστης, ὅστις ἐκδικούμενος τὸν φόνον τοῦ πατρὸς ἐφόνευσεν τὸν Αἰγισθον καὶ Κλυταιμνήστραν. Εὐρ. Ὀρέστ. 869.

ὁ δ' εἶπ'· Ὀρέστην κείνον οὐχ ὄρεας πέλας
στείχοντ' ἀγῶνα θαράσιμον δραμούμενον;

ἐπεὶ δὲ πλήρης ἐγένετ' Ἀργείων ὄχλος
κῆρυξ ἀναστὰς εἶπε· τίς χρήζει λέγειν
πότερον Ὀρέστην καταναεῖν ἢ μὴ χρεῶν;

Εἰς τοῦτο ἀναφέρονται καὶ τὰ ἐν σχολίοις εἰς Ὀρέστ. Εὐρ. στίχ. 872
»τάχα δ' ἂν τούτου (τοῦ Πρωτόδ) καὶ ἐν Βελεροφόρῃ μνημονεύει εἰπὼν
(ἀποσπ. 307) καὶ ξεστὸν ὄρθον Δαναϊδῶν ἐδρασμαίων στὰς ἐν μέσσοισιν
εἶπε κηρύκων».

Πλησίον ἐκεῖ που θὰ ᾔητο καὶ ἡ Ἀλιδιάς ἢ Ἀλιδία, τόπος τῆς συνελεύσεως, ἢ πνύξ τοῦ Ἄργους ὀνομασθεῖσα οὕτως ἐκ τοῦ ὅτι (ὁ Ἰνναχος ἀλίσας τὸν λεὼν συνεβούλευσεν ἐνταῦθα οἰκίζειν τὸ πεδίον». Σχόλ. εἰς Ὀρέστην Εὐρ. 872).

Κάτωθεν τούτου τοῦ οἰκοδομήματος ὑπάρχει τείχος Κυκλωπικὸν πεντήκοντα βημάτων τὸ μῆκος καὶ δώδεκα τὸ ὕψος. Ἐν τῷ μέσῳ τούτου διαβλέπει τις πύλην κεκλεισμένην μὲν διὰ σημερινῶν τείχους ἀλλὰ βεβαιότατα συνεχομένην μετὰ τοῦ ἀνωτέρω οἰκοδομήματος (εἰκ. 14) ἢ 15 εἰκὼν παριστᾷ λεπτομερείας τῆς γωνίας τοῦ αὐτοῦ τείχους· ἢ εἰκὼν (16) ἐπὶ τῆς βορειανατολικῆς προσόψεως ἐπὶ τοῦ ἀκρογωνιαίου λίθου ἐπὶ ὠμαλισμένου μέρους παριστᾷ ἀνάγλυφον τριῶν γυναικῶν καθήμενων ἐπὶ θρόνου μετὰ ὑψηλῶν ἀνακλίντρων ἐντελῶς σχεδὸν κατεστραμμένον. Ὁ λαὸς ὀνομάζει τοῦτο τὸ δοξάρι τῆς γρηῃς. Εὐρηται καὶ ἐπιγραφὴ ἄλλως ὑπὸ ἄλλου ἀναγινωσκόμενη.

Voyage arch. le Bas τόμος 2, ἀριθ. 127.

ΕΣΤΕΛΙΔΕ

ΔΑ. ΣΙΣΣΑΤΟ

//Δ. ΣΙΚΡΑΤΕΙΑ

δηλ. Ἐπιτελίδες δα. κ. σίσσατο Μνασικράτειαν.

Ὁ α' στίχος περιέχει ὄνομα κύριον ὀνομαστ. πτώσεως τοῦ προσώπου, ὅπερ ἐνεχάραξε τὸ ἀνάγλυφον, ὁ τρίτος στίχος περιέχει ὄνομα γυναικὸς, τὸ σίσσατο εἶνε ῥῆμα ἀορ. μεσ. μετὰ διπλασιασθέντος σ. Ἐν δὲ τοῦ Mittheilungen τόμος 4, σελ. 157.

ΕΠΙΤΕΛΙΔΕ
ΔΑ. Ι. ΣΙΣΣΑΤΟ
ΛΙΣΙΚΡΑΤΕΙΑ.

Κατὰ τὸ Mittheilungen τόμος 6 σελ. 357 ἀναγινώσκεται.

ΕΠΙΤΕΛΙΔΕΣ
ΔΑΙ' //// ΚΙΣΙΣΣΑΤΟ
//// ΙΛΙΣΥΚΡΑΤΕΙΑ.

Οἱ ἀφιερῶνται εἶνε ἀνὴρ καὶ γυνή Δαμασίστρατος καὶ Λυσικράτεια. Ἐπὶ τῆς μεσημβρινοανατολικῆς δὲ προσόψεως ἐν τῷ μέσῳ ὠραλισμένου μέρους μεγάλης πέτρας εἶνε ἀνάγλυφον (εἰκὼν 17) παριστῶν γυναικείας μορφᾶς καθημένας, ἐνδεδυμένας δὲ μετὰ μακρᾶς ἐσθῆτος. Εὗρηται καὶ ἐπιγραφή, ἣν ὁ μὲν Schmidt (Mittheil. des deut. arch. inst. in Athen τόμος 6, σ. 357 τοῦ 1881) ἀναγινώσκει οὕτως

//// ΔΟΝΤΑ
ΔΙΟΝΥΣΙΟ ////.

Ὁ δὲ Milchhoefer (Mittheil. τόμος 4, 157)

ΕΠΙΤΕΛΙΔΟΝΤΑΙ
ΔΙΟΝΥΣΙΟ.

Καθ' ἡμᾶς ἀναγνώστεον οὕτως·

ΑΝΤΙΔΙΔΟΝΤΑ
ΔΙΟΝΥΣΙΟ.

Ὀλίγον δὲ περαιτέρω καὶ πλησίον τοῦ ἱεροῦ τοῦ Δειραδιώτου Ἀπόλλωνος μεταξὺ τῆς Λαρίσης καὶ τῆς Ἀσπίδος ἦτο τὸ στάδιον· ἐνῷ ἐπανηγύριζον οἱ Ἀργεῖοι τὰ Ἑραῖα καὶ ἀγῶνα πρὸς τιμὴν τοῦ Νεμείου Διός. (Παυσ. 2, 24, 2 ἔρχεται δὲ τὸ στάδιον, ἐν ᾧ τὸν ἀγῶνα τῷ Νεμείῳ Διὶ καὶ τὰ Ἑραῖα ἀγούσιν). Ἐντεῦθεν ἦτο τὸ γυμνάσιον τοῦ Κυλαράβου ὀνομασθέν οὕτως ἐκ τοῦ υἱοῦ τοῦ Σθενέλου. Ἐνταῦθα ἦτο τεθαμμένος ὁ Λικύμνιος ὁ υἱὸς τοῦ Ἡλεκτρώωνος, ὁ τάφος τοῦ Σθενέλου καὶ αὐτοῦ τοῦ Κυλαράβου καὶ ἱερὸν τῆς Καπανείας Ἀθηνᾶς. (Παυσ. 2, 23, 10 ἐν δὲ τῷ γυμνασίῳ τοῦ Κυλαράβου Καπαρεία ἐστὶν Ἀθηναίη καλουμένη καὶ τάφοι Σθενέλου δεικνύουσι, τὸν δὲ αὐτοῦ Κυλαράβου). Καὶ ὁ Λίβιος 34, 26 μνημονεύει τοῦ γυμνασίου τούτου· circa Kylarabin—gymnasium id est minus trecentos passus ab urbe. Οὐχὶ δὲ μακρὰν τοῦ Γυμνασίου ἦτο πολὺν ἀνδρῶν, ἐνθα ἐτάφησαν οἱ Ἀργεῖοι οἱ μετὰ τῶν Ἀθηναίων ἐκπλεύσαντες εἰς καταδούλωσιν τῶν Συρακουσῶν καὶ τῆς Σικελίας. Ὀλίγον δὲ ἀποτραπέντες τῆς οἰοῦ τῆς

ἀγούσης εἰς τὸ γυμνάσιον τοῦ Κυλαράβου συναντῶμεν τὸ μνημα τοῦ Σακάδα τοῦ ὀνομαστοῦ ἐκείνου αὐλητοῦ, ὅστις πρῶτος ἠύλησεν ἐν Δελφοῖς τὸ Πυθικὸν αὐλήμα. "Οτι δὲ πολλὰ γυμνάσια καὶ βαλανεῖα ὑπῆρχον ἐν Ἀργεὶ τοῦλάχιστον ἐπὶ τῶν Ῥωμαίων ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ἐπομένων ἐπιγραφῶν, αἵτινες περιέχουσι τιμητικὰ ψηφίσματα πρὸς τὸν Ὀνησίφορον καὶ Τιβ. Κλαύδιον. C. I. G. 1122, Ὀνησίφορον Ὀνησιφόρου ἀγωνοθετήσαντα Ἡραῖα καὶ Νέμεια σεμνῶς καὶ δικαίως καὶ μεγαλοψύχως, ἐστιάσαντά τε παρδημιεὶ πάντες (ας) ἐλευθέρους καθέκαστον ἀνῶνα ἐπὶ ἡμέρας δύο καὶ δόντα ἐπὶ τρεῖς τοῖς μὲν πολίταις κατ' ἀνδρα δηνάρια δ', τοῖς δὲ λοιποῖς ἐλευθέροις ἀνὰ δηνάρια β', τὸ δ' ἔλαιον θέντα ἐν παντὶ γυμνασίῳ καὶ βυλαρείῳ ἀδεῶς ἀπὸ πρωΐας ἄχρι ἡλίου δύσεως παντὶ ἐλευθέρῳ καὶ δούλῳ ἐκ τῶν ἰδίων, ἢ φυλῇ τῶν..... καὶ 1123, Τιβ. Κλαύδιον Διοδότου υἱὸν Διόδοτον, ἀγορονο(μ)ήσαντα καὶ γραμματεύσαντα καὶ ἀγωνοθετήσαντα Σεβάστεια καὶ Νέμεια δικαίως καὶ μεγαλοψύχως, ὡς ὑπερβαλεῖν πάντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ, καὶ νόνον καὶ πρῶτον θέντα ἔλαιον ἐν τε γυμνασίοις καὶ βυλαρείοις δούλοις τε καὶ ἐλευθέροις ἀπὸ ἀνατολῆς ἄλλου μέχρι δύσεως, θύσαντά τε καὶ τῷ Διὶ τῷ Νεμείῳ ἐκατόνβιον πρῶτον καὶ μόνον, ἃ φυλὰ τῶν Δυμάνων τὸν ἐκ προγόνων εὐεργέταν καὶ ἐκ πάμπαν ἀγωνοθέταν, ᾧ καὶ ἐψηφισάμεθα τὰς Περσέως καὶ Ἡρακλέος τιμὰς καὶ χρυσοφορεῖν μετὰ πορφύρας.

Κατὰ τὸν Curtium (pelop. 2.563) καὶ κατὰ τὸν Bursian (geogr. von Griechenland σελ. 56 τόμ. 2.) ἐκτὸς τῶν ὑπὸ τοῦ Πausaniou ἀναφερομένων τοποθεσιῶν κτλ. εἶνε καὶ τὸ Πρυτανεῖον καὶ τέμενός τε τοῦ Ἀγήγορος. Ταῦτα δὲν ἀναφέρει μὲν ὁ Πausanias ἀλλ' ἀναφέρει ὁ Διόδωρος (19, 63. »Ἀπολλωνίδης φθάσας κατήρτησεν εἰς Ἀργος. Τῶν δ' ἐναντιουμένων καταλαβὼν εἰς πεντακοσίους συνηδρευκότας ἐν τῷ πρυτανεῖῳ» καὶ Πλούταρχ. Ἑλλην. § 50. »διατὶ πρὸς τὸ τοῦ Ἀγήγορος τέμενος τὰς οἷς προσελαύνοντες οἱ Ἀργεῖοι βιβάζουσιν; ἢ ὅτι κάλλιστα προβάτων ὁ Ἀγήγορ ἐπεμελήθη, καὶ πλεῖστα ποίμνια τῶν βασιλέων ἐκθήσατο»).

Ἐκ τῆς πληθύος τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων ἀγαλμάτων, ἀνδριάντων, ἱερῶν, ναῶν τῶν περικοσμοῦντων τὴν πόλιν τοῦ Ἀργους ἐλάχιστα περιεσώθησαν, διότι ὁ χρόνος πολλὰ τούτων συμπαρέσυρε, ἄλλως τε καὶ οὐδέποτε ἐγένετο ἀξία λόγου ἀνασκαφή. Εὐρέθησαν ὅμως καὶ τινὰ ἐκ τῆς ἀρχαίας τέχνης λείψανα, ἅπερ ἤδη εἶνε κατατεθειμένα ἐν

τῷ μουσεῖῳ τοῦ Ἀργεῦς. Ταῦτα χάριν τῶν πολλῶν καταγράφομεν ἐκ τοῦ καταλόγου τοῦ συνταχθέντος ὑπὸ Π. Σταματάκη τὴν πρώτην Δεκεμβρίου 1878 συμπληροῦντες αὐτὸν κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ Arthur Milchhofer γεγραμμένα (Mittheilungen des deutschen arch. inst. in Athen 1879 σελ. 148), καὶ προσθέτοντες τὰ ὑφ' ἡμῶν ἀνακαλυφθέντα κατὰ τὰς ἀνάσκαφάς ἐπὶ τῆς Λυκώνης καὶ πέριξ τοῦ θεάτρου.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΩ ΜΟΥΣΕΙΩ ΑΡΓΕΥΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

1. Κεφαλὴ γυναικὸς σώας λίθου λευκοῦ, ὕψους 0,15, καὶ περιμέτρου κατὰ τὸ μέτωπον 0,40.
2. Τὸ ἥμισυ κεφαλῆς, λίθου ὁμοίου (λείπει τὸ ἄνω τοῦ στόματος μέρος καὶ ἡ ἀριστερὰ παρεὶα ὁλόκληρος).
3. Τὸ ἔμπροσθεν μέρος κεφαλῆς, λίθου ὁμοίου, (τὸ ἄνω τῆς ρινὸς) ὕψους 0,11.
4. Μέρος κόμης λίθου ὁμοίου.
5. Τὸ κάτω μέρος λαίμου κεφαλῆς, λίθου ὁμοίου, διαμέτρου 0,14.
6. Λαίμὸς μετὰ μέρος τοῦ δεξιοῦ ὤμου, λίθου ὁμοίου, ὕψους 0,13 καὶ μήκους 0,25.
7. Λαίμὸς μετὰ μέρος τοῦ στήθους, λίθου ὁμοίου, ὕψους 0,18 κεφαλῆς ἐμβαλλομένης.
8. Δεξιὸς ὤμος μετὰ μέρος τοῦ στήθους, λίθου ὁμοίου, ὕψους 0,25, καὶ πλάτους 0,22.
9. Τὸ ἐμπρόσθιον τοῦ στήθους, μέχρι τῆς ὀσφύος ἀγαλματίου, λίθου ὁμοίου ὕψους 0,15, καὶ πλάτους 0,12, τὸ δεξιὸν μέρος εἶνε βεβλαμμένον.
10. Τεμάχιον στήθους (;) λίθου ὁμοίου, ὕψους 0,16, καὶ πλάτους 0,12.
11. Μέρος ὀσφύος ἐξωσμένης, λίθου ὁμοίου, ὕψους 0,14.
12. Μέρος στήθους μετὰ τοῦ ἄνω μέρος τῆς κοιλίας γυναικὸς, λίθου ὁμοίου, ὕψους 0,36.
13. Τὸ ὀπισθεν μέρος κεφαλῆς, ἐφ' ἧς ἡ δεξιὰ χεὶρ ἀνθρώπου, ἧς οἱ δάκτυλοι ἀποκεκρουσμένοι.

13α'. Ἡ δεξιὰ χεὶρ ἀνθρώπου ἐντὸς πτυχῆς ἐνδύματος, ἥς ὁ παρὰ μέσος καὶ ὁ μικρὸς δάκτυλος ἐλλείπουσιν.

14. Ἡ ἄκρα δεξιὰ χεὶρ ἀγαλματίου συνεπτυγμένη, ἥς ὁ μικρὸς δάκτυλος λείπει λίθου ὁμοίου, μήκους 0,17.

15. Ὅμοια ἄκρα χεὶρ δεξιὰ, ἥς μέρος τοῦ ἀντίχειρος καὶ τοῦ δείκτου εἰσὶν ἀποκεκρουσμένοι, μήκους 0,08.

16. Ἀκρα ἀριστερὰ χεὶρ ἀγαλματίου, ἥς οἱ δάκτυλοι ἀποκεκρουσμένοι μήκους 0,07.

17. Ἀκρα δεξιὰ χεὶρ ἥς οἱ δάκτυλοι ἀποκεκρουσμένοι.

18. Ἑτέρα ἀριστερὰ μετὰ μέρους τοῦ πήχεος, καὶ ταύτης ἅπαντες οἱ δάκτυλοι ἀποκεκρουσμένοι, μήκους 0,09.

18α'. Τὸ ἥμισυ ἄκρας ἀριστερᾶς χειρὸς, ἥς οἱ δάκτυλοι ἀποκεκρουσμένοι μήκους 0,10.

19. Ἀκρα δεξιὰ χεὶρ μετὰ μέρους τοῦ πήχεος, ἥς οἱ δάκτυλοι ἀποκεκρουσμένοι, μήκους 0,12.

20. Πτυχὴ ἐνδύματος, ἐφ' ἥς ἡ παλάμη δεξιᾶς χειρὸς, μήκους 0,12.

21. Τὸ κατώτερον μέρος τοῦ πήχεος χειρὸς ἀγαλματίου μήκ. 0,12.

22. Ἀκρα χεὶρ δεξιὰ, ἥς οἱ δάκτυλοι ἀποκεκρουσμένοι, μήκ. 0,06.

23. Οἱ δάκτυλοι ἀριστεροῦ ποδὸς ἐν σανδαλίῳ ἀγαλματίου ἐπὶ βάσει, μήκους 0,10.

24. Ὁ μέγας δάκτυλος τοῦ δεξιοῦ ποδὸς ἀγαλματίου ἐπὶ βάσεως 0,07.

25. Ὁ ἄκρος δεξιὸς ποὺς ἀγαλματίου, οὗ οἱ δάκτυλοι ἀποκεκρουσμένοι μήκους 0,08.

26. Τὸ ἥμισυ ἄκρου δεξιοῦ ποδός, οὗ ὁ μέγας δάκτυλος ἀποκεκρουσμένος μήκους 0,08.

27. Τεμάχιον βάσεως, ἐφ' ἥς ἀριστερὸς ποὺς ἐν σανδαλίῳ ἀγαλματίου, οὗ οἱ δάκτυλοι πλὴν τοῦ μικροῦ εἰσὶν ἀποκεκρουσμένοι μήκους 0,13.

28. Τεμάχιον βάσεως, ἐφ' οὗ τρεῖς δάκτυλοι δεξιοῦ ποδὸς μήκους 0,15.

29. Τὸ ἥμισυ ἀριστεροῦ ἄκρου ποδός μετὰ τῶν δακτύλων ἐπὶ βάσεως μήκους 0,13.

30. Ἑτερον ὅμοιον 0,10.

31. Τεμάχιον βάσεως μετὰ τοῦ ἡμίσεος δεξιοῦ ποδός, ἔχοντος τοὺς δακτύλους μήκους 0,13.

32. Τεμάχιον ἄκρου ποδὸς ἐπὶ βάσεως μήκους 0,06.

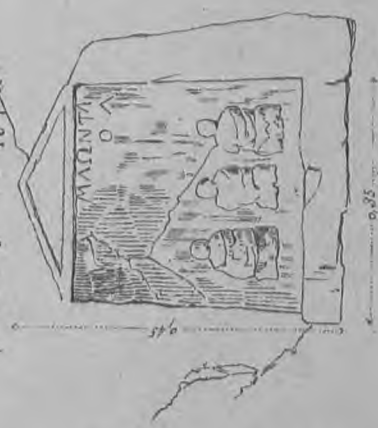
32α'. Τεμάχιον ἄκρου ἀριστεροῦ ποδός, ὕψους 0,11.

32β'. Ὅμοιον, ὕψους 0,01.

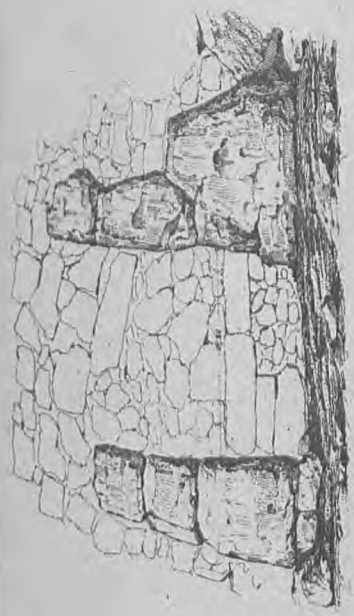
16

Δοξάρι τῆς γροῖας.

17

Ανάγλυφον γυναικείων μορφῶν.

14

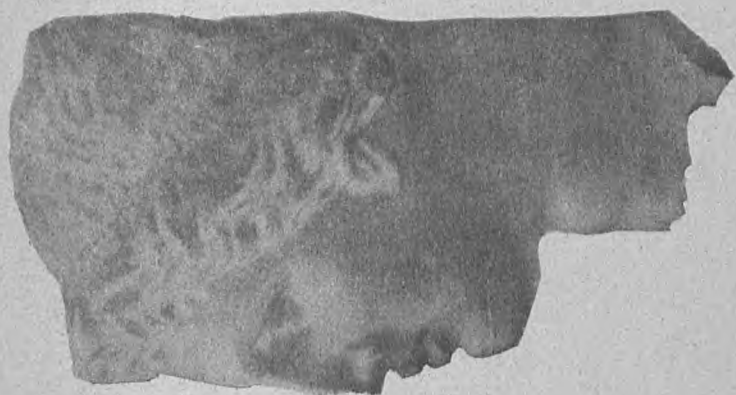
Τεῖχος Κυκλώπειον.

15

Γωνία τοῦ Κυκλώπειου τεύχους.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

18
Δήμητρα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

19
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας
Ἀφροδίτη.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

33. Οἱ δάκτυλοι ἀριστεροῦ ἄκρου ποδός, μήκους 0,06.
34. Ὅμοιοι ἐπὶ βάσεως, μήκους 0,15.
35. Τὸ ἐμπρόσθιον μέρος δεξιῦ ἄκρου ποδός ἐντὸς ὑποδήματος μή-
κους 0,11.
36. Τὸ ἐμπρόσθιον μέρος ἀριστεροῦ ἄκρου ποδός, οὐ οἱ δάκτυλοι ἀπο-
κρουσμένοι.
37. Ὁ ἄκρος δεξιὸς ποὺς μετὰ τοῦ ἡμίσεως τῆς κνήμης ἐντὸς ὑπο-
δήματος τεθλασμένος εἰς δύο καὶ συγκεκολλημένος, μήκους 0,14 καὶ
ὕψους 0,11.
38. Τεμάχιον βάσεως, ἐφ' ἧς τὸ ἐμπροσθεν μέρος δεξιῦ ἄκρου πο-
δός ἐντὸς ὑποδήματος.
39. Τεμάχιον βάσεως, ἐφ' ἧς μέρος τοῦ ἀριστεροῦ ἄκρου ποδός ἐν-
τὸς ὑποδήματος.
40. Τεμάχιον βάσεως, ἐφ' ἧς τὸ ἔξω μέρος τῆς δεξιᾶς πτέρνης.
41. Τὸ ὀπίσθιον μέρος ἄκρου ἀριστεροῦ ποδός ἐντὸς ὑποδήματος μή-
κους 0,12, ὕψους 0,09.
42. Τεμάχιον βάσεως, ἐφ' ἧς οἱ δάκτυλοι δεξιῦ ποδός.
43. Ἡ πτέρνη ἀριστεροῦ ποδός.
44. Τὸ κάτω μέρος τοῦ δεξιῦ μηροῦ γυναικός, μήκους 0,10.
45. Μέρος ἀριστεροῦ μηροῦ γυμνόν, μήκους 0,12.
46. Ὅμοιον, μήκους 0,15.
47. Δεξιὸς μηρός, γυμνός, μήκους 0,16.
48. Μέρος μηροῦ, γυμνόν, μήκους 0,09.
49. Ὅμοιον μήκους 0,10.
50. » » 0,08.
51. » » 0,09.
52. Μέρος κνήμης γυμνῆς, μήκους 0,13.
53. Μέρος κνήμης γυμνῆς, μήκους 0,07.
54. Τὸ κατώτερον μέρος τοῦ δεξιῦ μηροῦ μετὰ τοῦ γόνατος, ἐφ' οὗ
πτύχῃ ἐνδύματος, μήκους 0,15.
55. Τὸ κατώτερον μέρος τοῦ ἀριστεροῦ μηροῦ μετὰ τοῦ γόνατος, ἐφ'
οὗ πτύχῃ ἐνδύματος, μήκους 0,16.
56. Τὸ γόνυ μετὰ μέρους τοῦ μηροῦ καὶ τῆς κνήμης ἐνδεδυμένον μή-
κους 0,14.
57. Τεμάχιον κνήμης, μ. 0,09.

58. Τὸ γόνυ μετὰ τοῦ ἡμίσεως τῆς κνήμης καὶ μέρους τοῦ μηροῦ, γυμνόν, μήκους 0,23.
59. Τὸ ἀνώτερον μέρος κνήμης γυμνόν μ. 0,09.
60. Ὅμοιον.
61. Τὸ κάτω μέρος ἀριστεροῦ μηροῦ μετὰ τοῦ γόνατος, μ. 0,11.
62. Ὁ ἀριστερὸς βραχίον μετὰ τοῦ ἀντιβραχίου ἐντὸς ὀχάνης ἀσπίδος, ἥς μέρος σώζεται, μ. 0, 21 καὶ πλάτους 0,15.
63. Τὸ κατώτερον μέρος δεξιοῦ μηροῦ μετὰ τοῦ γόνατος, γυμνόν, μ. 0,15.
64. Μέρους δεξιοῦ γόνατος μετὰ μέρους τοῦ μηροῦ, γυμνόν, μ. 0,16.
65. Μέρους γόνατος μετὰ πτυχῆς ἐνδύματος, μήκους 0,12.
- 65α'. Μέρους μηροῦ μετὰ πτυχῆς ἐνδύματος, μήκους 0,12.
66. Ὅμοιον μετὰ πτυχῆς ἐνδύματος, μήκους 0,11.
67. Ἀγκῶν δεξιὸς ἐντὸς πτυχῶν ἐνδύματος, μήκους 0,21.
68. Τὸ ἔξω μέρος δεξιοῦ ἀγκῶνος, γυμνόν, μήκους 0,12.
69. Δεξιὸς ὤμος μετὰ τοῦ ἄνω μέρους τοῦ βραχίονος, γυμνός, μήκους 0,13.
70. Ἡ κνήμη δεξιοῦ ποδός, γυμνή, μήκους 0,13.
71. Τὸ κατώτερον μέρος ἀριστεροῦ μηροῦ μετὰ τοῦ γόνατος, γυμνόν, μήκους 0,11.
72. Ἀριστερὸς ὤμος, ἐφ' οὗ πτυχὴ ἐνδύματος.
73. Τὸ κατώτερον μέρος δεξιοῦ πήχεως, γυμνόν, μήκους 0,07.
74. Ἀκρα χεῖρ, ἥς οἱ δάκτυλοι ἀποκεκρουσμένοι, μήκους 0,16.
75. Μέρους κνήμης, μ. 0,06.
76. Μέρους βραχίονος, μ. 0,28.
77. Τὸ κατώτερον μέρος δεξιοῦ μηροῦ, ἐφ' οὗ πτυχαὶ ἐνδύματος, μήκους 0,20.
78. Τὸ ἀνώτερον μέρος κνήμης, γυμνόν, μήκους 0,15.
79. Ἀριστερὸς ἀγκῶν μετ' ἐνδύματος, μήκους 0,13.
80. Ὁ δεξιὸς ἀγκῶν μετ' ἐνδύματος περὶ κνήμην ἐλισσόμενος, μήκους 0,20.
81. Τὸ κατώτερον μέρος μηροῦ δεξιοῦ γυμνόν μ. 0,10.
82. Δεξιὰ κνήμη μετ' ἐνδύματος, μήκους 0,15.
83. Μέρους μηροῦ γυμνόν μήκους 0,06.
84. Ὅμοιον » 0,10.
85. Ὅμοιον » 0,10.

86. Μέρος μηροῦ γυμνόν μήκους 0,12.
87. Ἔτερον » 0,09.
88. Ἔτερον » 0,06.
89. Ἔτερον » 0,09.
90. Ἔτερον » 0,05.
91. Ἔτερον » 0,09.
92. Ἔτερον » 0,10.
93. Ἔτερον » 0,13.
94. Ἔτερον » 0,13.
95. Μέρος κνήμης γυμνόν, μήκους 0,08.
96. Μέρος μηροῦ, μ. 0,09.
97. Τεμάχιον βραχίονος γυμνόν μήκους 0,15.
98. Τεμάχιον μηροῦ γυμνόν μήκους 0,15.
99. Τεμάχιον βραχίονος μέτρων 0,08.
100. Τὸ κατώτερον μέρος μηροῦ μετὰ τοῦ γόνατος ἀγαλματίου γυμνόν, μήκους 0,08.
101. Τεμάχιον μηροῦ δεξιῷ γυμνόν μήκους 0,16.
102. Τεμάχιον δυσδιάκριτον μήκους 0,09.
103. Κεφαλὴ πτηνοῦ, ἧς τὸ ῥάμφος ἀποκεκρουσμένον, μ. 0,09.
104. Κνήμη δεξιῷ ποδὸς γυμνή μήκους 0,18.
105. Τεμάχιον μηροῦ δεξιὸν γυμνόν μ. 0,11.
106. Τεμάχιον μηροῦ ἢ κνήμης γυμνόν μ. 0,13.
107. Τεμάχιον κνήμης γυμνόν μ. 0,11.
108. Τεμάχιον μηροῦ γυμνόν μ. 0,14.
109. Τεμάχιον βραχίονος ἢ μηροῦ γυμνόν μ. 0,09.
110. Τεμάχιον δυσδιάκριτον.
111. Ἔτερον.
112. Τεμάχιον μηροῦ μ. 0,07.
113. Ἔτερον.
114. Τεμάχιον μηροῦ ἢ βραχίονος μ. 0,08.
115. Ἔτερον γυμνόν μ. 0,07.
116. Ἔτερον μ. 0,07.
117. Τεμάχιον μηροῦ ἢ βραχίονος μ. 0,06.
118. Ἔτερον μηροῦ ἢ βραχίονος μ. 0,09.
119. Τεμάχιον δυσδιάκριτον.
120. Τεμάχιον μηροῦ γυμνόν μ. 0,09.

121. Τεμάχιον κνήμης γυμνόν μ. 0,08.
 122. Τεμάχιον μηροῦ ἢ βραχίονος μ. 0,04.
 123. Τεμάχιον δυσδιάκριτον.
 124. Τεμάχιον μηροῦ γυμνόν μ. 0,07.
 125. Ἔτερον μ. 0,07.
 126. Τεμάχιον δυσδιάκριτον μ. 0,09.
 127-135. Ἐννέα ἕτερα τεμάχια δυσδιάκριτα.
 136. Τεμάχιον μηροῦ μ. 0,04.
 137. Τεμάχιον ὁμοιον μ. 0,13.
 138. Τεμάχιον δυσδιάκριτον μ. 0,20.
 139-147. Ἐννέα ἕτερα δυσδιάκριτα.
 148. Τεμάχιον κνήμης δεξιᾶς ἐνδεδυμένης μ. 0,22.
 149. Τεμάχιον ἐνδεδυμένον δυσδιάκριτον.
 150-154. Πέντε ἕτερα δυσδιάκριτα.
 155. Τεμάχιον δυσδιάκριτον ἐνδεδυμένον μ. 0,14.
 156-158. Τρία ἕτερα δυσδιάκριτα.
 159. Τεμάχιον μηροῦ μετὰ πτυχῶν ἐνδύματος μ. 0,20.
 160. Τὸ κατώτερον μέρος μηροῦ ἀριστεροῦ μετὰ τοῦ γόνατος γυμνόν μ. 0,18.
 161. Κνήμη ἀριστερὰ γυμνή μ. 0,20.
 162. Τὸ ἀνώτερον μέρος μηροῦ γυμνόν μ. 0,20.
 163. Τεμάχιον μηροῦ γυμνόν μ. 0,22.
 164. Τεμάχιον δυσδιάκριτον.
 165. Τεμάχιον μηροῦ μετὰ ἐνδύματος μ. 0,19.
 166. Τεμάχιον τῆς κάτω κοιλίας μετὰ τῶν λαγόνων ἀγάλματος μήκους 0,15.
 167. Τεμάχιον (στήθους) δυσδιάκριτον μ. 0,28 καὶ πλ. 0,19.
 168. Ἡ ἀριστερὰ κνήμη μετὰ τοῦ γόνατος καὶ τοῦ κατωτέρου μέρους τοῦ μηροῦ γυναικὸς ἐνδεδυμένης καὶ ἐν ζωηρᾷ κινήσει, ἧς ὁ ἄκρος ποῦς ἐλλιπής. Τὸ ὅλον ἐπὶ βάσει ὕψους 0,57.
 169. Ἡ ἀριστερὰ κνήμη γυναικὸς ἐν ποδήρει χιτῶνι καὶ ἱματίῳ ἐπὶ βάσει μήκους 0,45.
 170-171. Δύο τεμάχια δυσδιάκριτα.
 172. Τεμάχιον πτυχῆς ἐνδύματος.
 173-174. Δύο τεμάχια δυσδιάκριτα.

- 175-190. Δέκα ἔξ τεμάχια πτυχῶν ἐνδυμάτων, ὧν τὸ μέγιστον ἔχει μῆκος 0,22, τὸ δὲ ἐλάχιστον 0,08.
191. Τεμάχιον ἀγγείου ἐκ μαρμάρου.
- 192-224. Τριάκοντα τρία τεμάχια πτυχῶν ἐνδυμάτων, ὧν τὸ μέγιστον ἔχει μῆκος 0,22, τὸ δὲ ἐλάχιστον 0,08.
225. Τεμάχιον ἀγγείου, μήκους 0,10 ἐκ μαρμάρου.
- 226-236. Ἐνδεκα τεμάχια διαφόρων πτυχῶν ἐνδυμάτων, ὧν τὸ μέγιστον ἔχει μῆκος 0,13, τὸ δὲ ἐλάχιστον 0,06.
237. Τεμάχιον ἀγγείου, μήκους, 0,11.
- 237α'-354. Ἐκατὸν δέκα ὀκτὼ διάφορα τεμάχια πτυχῶν ἐνδυμάτων, ὧν τὸ μέγιστον ἔχει μῆκος 0,32, τὸ δὲ ἐλάχιστον 0,05.
355. Τεμάχιον δυσδιάκριτον, μήκους 0,08.
356. Τεμάχιον ὁμοιον.
357. Τεμάχιον πτυχιῆς, μήκους 0,30.
358. Τεμάχιον πτυχιῆς μήκους 0,27.
- 359-360. Δύο τεμάχια δυσδιάκριτα.
- 361-368. Ὀκτὼ διάφορα τεμάχια πτερῶν ἐν ἀναγλύφῳ, ὧν τὸ μέγιστον ἔχει μῆκος 0,20, τὸ δὲ ἐλάχιστον 0,08.
369. Πτυχή ἐνδύματος, μήκους 0,19.
- 370-371. Δύο τεμάχια πτερῶν.
372. Τὸ μέτωπον μετὰ τῶν βωθῶνων κεφαλῆς ἵππου, μήκους 0,12, ὕψους 0,11.
373. Μέρος κνήμης δεξιᾶς μετὰ τοῦ ἀστραγάλου ἵππου, μήκους 0,15.
- 374-400. Εἴκοσι καὶ ἑπτὰ διάφορα τεμάχια ὑδρορροῶν μετ' ἀναγλύφῳ κοσμημάτων, ὧν τὸ μέγιστον ἔχει μῆκος 0,48, τὸ δὲ ἐλάχιστον 0,08.
401. Τεμάχιον ἀρχιτεκτονικόν, φέρον σπεῖραν εἰς δύο τεθραυσμένην, μήκους 0,18.
402. Τεμάχιον ἀρχιτεκτονικόν, φέρον ὡς μετ' ἀστραγάλων, μήκους 0,32.
403. Τεμάχιον ὑδρορροῆς μετ' ἀνθεμίου, μήκους 0,45.
- 403α'. Ἅλτερον ὁμοιον μετ' ἀνθεμίου, μήκους 0,33.
- 403β'. Κεφαλὴ λέοντος σώα, ἐξ ὑδρορροῆς φερούσης ἀνθέμιον. Τὸ στόμα ἔχει χαῖνον, μήκους 0,35 καὶ ὕψους 0,20.
- 404-426. Εἴκοσι καὶ τρία διάφορα τεμάχια ὑδρορροῶν λεοντοκεφάλων, ὧν τὸ μέγιστον ἔχει μῆκος 0,25, τὸ δὲ ἐλάχιστον 0,08.

427. Στρωτήρ μετὰ καλυπτῆρος συμφυοῦς, μήκους 0,63.

428. Στρωτήρ, μήκους 0,18

429. Στρωτήρ, » 0,26.

430. Καλυπτῆρ, » 0,35.

431. Τεμάχιον ὁμοιον » 0,15.

432. » » » 0,17.

433. » » » 0,20.

434-440. Ἐπτὰ τεμάχια ἀρχιτεκτονικά, ἴσως ἀκροκεράμων ἰδιό-
σημα. ὧν τὸ μέγιστον ἔχει μῆκος 0,30, καὶ τὸ ἐλάχιστον 0,10.

441-463. Εἴκοσι τρία διάφορα ἀρχιτεκτονικά τεμάχια. Τὰ ἀπὸ τοῦ
ἀριθ. 1-463 εἶνε ἐκ λευκοῦ μαρμάρου.

464-473. 10 σταγόνες ἐκ γείσων δωρικῶν, λίθου πωρίνου.

474. Τεμάχιον ὑδρορρόης ἐκ γῆς ὀπτῆς μετὰ κοσμημάτων γραπτῶν
ὑψους 0,17.

475-479. Πέντε τεμάχια ἀκροκεράμων μετ' ἀναγλύπτων ἀνθεμίων
ἐκ γῆς ὀπτῆς.

480. Τεμάχιον βάρου ἢ βωμοῦ, φέρον ταινίας καὶ μαϊάνδρον ἀνά-
γλυπτον, λίθου σκληροῦ φαιοῦ. Ἐπὶ τῆς μεγάλης ταινίας φέρει τὴν συλ-
λαβὴν ΜΟ, μήκους 0,25, ὕψους 0,21.

Ἄπαντα τὰνωτέρω ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ 1—480 προέρχονται ἐκ τῶν
ἀνασκαφῶν τοῦ Ἡραίου, αἵτινες ἐγένοντο τῷ 1885 ὑπ' Ἀλ. Παγκαλῆ.

481. Κορμὸς γυναικὸς ἀκέφαλος, σωζόμενος μέχρι τῆς ὀσφύος φέρει
χιτῶνα λεπτόν· ἡ δεξιὰ χεὶρ, ἥτις ἦτο ἴσως ὑψωμένη, λείπει ὅλη, ἡ δὲ
ἀριστερὰ ἐκράτει τὸ ἔνδυμα. Ἐπὶ τῶν νώτων πρὸς τὸν δεξιὸν ὦμον
ὄγκος ἐνδύματος· ἡ κεφαλὴ καὶ ὁ δεξιὸς βραχίον ἦσαν ἐμβαλλόμενα·
ἐπὶ τοῦ ὦμου καὶ τῆς ζώνης ὑπάρχουσι μικρὰ τρήματα στρογγύλα· ἔχει
ὑψος 0,40· εἶνε λίθου λευκοῦ, οἷον καὶ τὰ τεμάχια τοῦ Ἡραίου.

482. Κεφαλὴ Διοσκούρου ἐκ λευκοῦ μαρμάρου ὕψους ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ
μέχρι τῆς κορυφῆς 0,20, περιμέτρου δὲ 0,35. Ἡ ρίς, τὸ στόμα καὶ ὁ
πώγων εἶνε ὀλίγον ἐφθαρμένα. Τὴν κεφαλὴν καλύπτει κωνοειδὴς πῖλος.
Αἱ τρίχες εἶνε διανενεμημέναι ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ καταπίπτουσι μετὰ
μεμονωμένων βοστρύχων. Εὐρέθη ἐν Ἀργεὶ τῷ 1878 καὶ ἐδωρήθη ὑπὸ
τοῦ Arthur Milchhofer.

483. Κεφαλὴ μικρά (παιδός;), ἐκ λευκοῦ μαρμάρου σχεδὸν ὅλως σῶα·
λείπει μόνον τεμάχιόν τι τοῦ κατ' ἰνίον ὀστοῦ, ὅπερ ἦτο πρόσθετον, ὡς
δηλοῖ τὸ σωζόμενον τρήμα· ἔχει ὕψος 0,12 καὶ περίμετρον 0,28.

484. *Κεφαλή Δήμητρος*, (εἰκ. 18) τῆς Προσύμνης, περὶ ἧς ὁ Πανσανίας (2,37,2· ἐντὸς δὲ τοῦ ἄλλους ἀγάλματα ἔστι μὲν Δήμητρος Προσύμνης, ἔστι δὲ Διονύσου). Εὐρέθη ἐν Λέρνη ἐκ Παρίου δὲ μαρμάρου οὔσα ἔχει ὕψος 0,40. Σῶζεται ἡ κεφαλὴ μετὰ τοῦ λαιμοῦ σώα, ἐκτὸς βλάβης τινὸς κατὰ τὸ ἄκρον τῆς ρινός. Ἐπὶ τοῦ χαμηλοῦ ὠσειδοῦς μετώπου δικνέμονται δέσμαι τριχῶν εἰς τὰ ὀπισθεν διεσκορπισμέναι. Οἱ ὀφθαλμοὶ κείνται λίαν βαθέως, τὸ νῶτον τῆς ρινός ἐπικλίνεται στρογγυλοειδῶς, τὸ στόμα διανοίγεται ἐλαφρῶς, ὁ πώγων εἶνε ὠσειδῆς, ὁ λαιμὸς μαλακῶς καὶ ἀπαλῶς ἐξεργασμένος. (Mittheilungen 4,149,484 καὶ 8,195 πῖναξ 10). Ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ σῶζεται τρῆμα, δι' οὗ ἐγομφυτο μετὰ τοῦ σώματος. Τὸ ἀγαλμα μετενεχθὲν τῷ 1885 εἶνε ἤδη καταταθειμένον ἐν τῇ κεντρικῇ μουσίῳ.

485. *Κεφαλή ἀγέλειος* μετὰ τοῦ λαιμοῦ ἐκ μαρμάρου λευκοῦ βεβλαμμένη τὴν δεξιάν παρειάν, τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὴν ρίνα ὕψους 0,22, περιμέτρου 0,48.

486. *Κεφαλή ἀνδρικῆ ἀγέλειος* ἐκ μαρμάρου λευκοῦ βεβλαμμένη τὴν ρίνα, τὸ στόμα καὶ πώγωνα. Λεῖπει τὸ ἥμισυ τοῦ ὀπισθίου μέρους ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ κροτάφου, ὕψους 0,25 καὶ περιμέτρου 0,47.

487. *Ἀγαλμα ἀνδρὸς ἀκέφαλος* ἐν χιτῶνι καὶ ἱματίῳ ὀρθὸν ἐπὶ βάσει, ἐφ' ἧς ὑπάρχει παρὰ τὸν δεξιὸν πόδα καὶ κιβώτιον ἐκ μαρμάρου λευκοῦ. ἡ δεξιὰ χεὶρ μέχρι τοῦ ἀγκῶνος σωζομένη κατέπιπτε, φαίνεται, ἐρριμμένη, ἡ δὲ ἀριστερὰ ἐπίσης μέχρι τοῦ ἀγκῶνος σωζομένη προετεινέτο. Σῶζεται ἐν τῷ ἀγκῶνι τρῆμα, εἰς ὃ ἐνεβάλετο ὁ πῆχυς. Ὁ ἀριστερὸς ὤμος χωριστὰ εἰργασμένος, ὡς καὶ ὁ δεξιὸς ποὺς, ὁ ἄκρος μετὰ τοῦ κατωτέρου ἡμίσεως τῆς κνήμης ἦσαν συγκεκολλημένοι τῷ λοιπῷ σώματι. Ἐχει ὕψος 1,80.

488. *Ἀγαλμα ἀνδρὸς ἀκέφαλος* ἐκ μαρμάρου Πεντελικοῦ λευκοῦ, λείπει ἡ δεξιὰ χεὶρ καὶ τὰ κάτω τῶν γονάτων. Φέρει χιτῶνα μέχρι τῶν γονάτων καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἱμάτιον (λεοντῆν), εἰς ὃ περιτυλίσσεται ἡ δεξιὰ χεὶρ ἐν ἄκρον τοῦ ἱματίου συκρατούμενου ὑπὸ ζώνης λήγει εἰς κεφαλὴν λέοντος. Ἐχει ὕψος 0,80.

489. *Ἀγαλμα Ἀφροδίτης* (εἰκ. 19) μετ' ἐνύδρου πτηνοῦ κάτωθεν τῶν ποδῶν τοῦ ἀγάλματος. Εἶνε ἐκ λευκοῦ μαρμάρου τῶν Δολιανῶν, ὕψους δὲ 0,71. Ἡ κεφαλὴ καὶ οἱ ὀπισθεν ὦμοι ἐλλείπουσιν. Τὸ ἀγαλμα ἵσταται ἐπὶ συμφυοῦς βάσεως ἐνδεδυμένον χιτῶνα καὶ στενῶς περισφιγμένον μανδύαν. Αἱ πτυχαὶ εἶνε βαθέως ἐπιτεθειμέναι, οἱ ὦμοι εἰς τὰ ἔμ-

προσθεν κεκλιμένοι, τὸ δὲ στήθος γυμνόν. Στηρίζεται ἐπὶ τοῦ δεξιῦ πο-
δὸς κάμπτουσα τὸ ἀριστερόν, δι' οὗ πατεῖ ἐπὶ χηνός.

490. *Τὸ ἄνω μέρος* τοῦ στήθους μετὰ τῆς ῥάχews ἀγάλματος ἐνδεδυ-
μένου, ἐκ μαρμάρου λευκοῦ, ὕψους 0,20.

491. *Ἀγαλματιον ἀκέφαλον* τριμήρου. Ἐκάτης σῶον τὰ λοιπὰ, ἐκ
μαρμάρου λευκοῦ. Ὑψους 0,35. Εὐρέθη ἐν Ἀργεὶ ὑπὸ Μιλτ. Ζωγράφου.

492. *Τὸ κάτω μέρος* τοῦ κορμοῦ ἀγάλματος μετὰ μέρους τοῦ ἄ-
ριστεροῦ βραχίονος ἐκ μαρμάρου Πεντελικοῦ λευκοῦ. Ἐπὶ τοῦ θώρακος
δύο νίκαι ἀνάγλυπτοι ἰστάσι τρόπαιον φέρουσαι κλάδους φοίνικος, ὕψους
0,40.

493. *Τεμάχιον βάσεως*, ἐκ μαρμάρου Πεντελικοῦ λευκοῦ, ἐφ' ἧς ὁ
δεξιὸς ποὺς τοῦ ἀγάλματος γυμνὸς ἔχων μήκος 0,30.

494. *Κορμὸς Γανυμήδους* ἐκ Πεντελικοῦ μαρμάρου λευκοῦ στηρι-
ζόμενος ἐπὶ τετραγώνου στήλης, ἣτις ἰσταται ἐπὶ τετραγώνου βάσεως,
ἐφ' ἧς σῶζονται οἱ ἄκροι πόδες τοῦ Γανυμήδους. Ὅπισθεν δὲ τοῦ ἀρι-
στεροῦ μηροῦ ἰσταται ὁ αἰτός. Λαίπουσι τοῦ Γανυμήδους ἡ κεφαλὴ, αἱ
χεῖρες μέχρι τοῦ ἀγκῶνος καὶ τὰ κάτω σκέλη ἐκτός τῶν ἄκρων ποδῶν.
Περὶ τοὺς ὤμους φέρει χλαμύδα. Εἶνε ἐργασία Ῥωμαϊκὴ.

495. *Ἀγαλμα Παρὸς αἰγυπόδος*, ἐκ μαρμάρου λευκοῦ ὕψους 1 μ.
καὶ 0,12—15 μέχρι τῆς βάσεως. Σῶζεται μόνον μέχρι τῆς κοιλίας καὶ
τὸ ἀριστερόν σκέλος. Διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς μὴ σῶζομένης φαίνεται,
ὅτι ὠδήγει αἶγαν, ἧς διακρίνεται τὸ σῶμα καὶ οἱ πόδες δεξιὰ τῶ ὀρώντι
καθημένης ἐπὶ τοῦ ὀπισθίου σκέλους. Ἡ κοιλία εἶνε λίαν ἐντέχνως ἐξεργ-
γασμένη καὶ ἀπαλῶς. Αἱ τρίχες ἐπὶ τῶν μηρῶν καὶ ἐπὶ τοῦ σώματος τῆς
αἰγὸς εἶνε ἐπιπολαίως ἐξεργασμέναι.

496. *Ἀνάγλυφον Δήμητρος* (εἰκ. 20) ἐν πλαισίῳ μεταγενεστέρᾳ ἐργα-
σίας ἐκ λίθου λευκοῦ, παριστᾷ δεξιὰ τὴν θεὰν ὀρθίαν περιβεβλημένην χι-
τῶνα καὶ ἱμάτιον καλύπτον καὶ τὴν κεφαλὴν, κρατοῦσαν δὲ σκήπτρον διὰ
τῆς δεξιᾶς, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς τὸ ἄκρον τῆς καλύπτρας. Ἐμπροσθεν
αὐτῆς ὀρθοῦται βωμός, πρὸς ὃν προσέρχονται δύο μικραὶ κόραι ἐνδεδυμέναι
μετὰ χιτῶνος καὶ φοροῦσαι καλύπτραν. Ὅπισθεν αὐτῶν γυνὴ ὁμοίως
ἐνδεδυμένη, ὀλίγω δὲ μακράν πρὸς ἀριστεράν εἶνε ἀνὴρ ἐνδεδυμένος μετὰ
βραχείας χιτῶνος· φέρει δὲ τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν ἐπὶ τοῦ ἄνω γείσου δη-
λοῦσαν τὸν ἀφιερωτὴν ΑΡΙΣΤΟΔΑΜΟΣ ΑΝΕΘΗΚΕ, ἐπὶ δὲ τοῦ κάτω
ὑπὸ μὲν τοὺς πόδας τοῦ ἀνδρὸς Μύσιος, ὑπὸ δὲ τοὺς τῆς γυναικὸς καὶ
τῶν παιδῶν Χρυσουρίης, ὑπὸ δὲ τοὺς τῆς θεᾶς Δαμιάτης. Τὰ πρόσωπα

ἀπάντων εἶνε ἐφθαρμέναι· ἔχει δὲ μῆκος 0,55, ὕψος 0,45 καὶ πᾶχος 0,10.

497. *Ἀνάγλυφον τῶν Εὐμερίδων* (εἰκ. 21) ἐξ ἀσβεστολίθου παριστῶν δύο γυναικείας μορφὰς ἐνδεδυμένας χιτῶνα ποδήρη ἀποτόμως κατερχόμενον καὶ κρατούσας ἐν χερσίν ὄφεις. Αἱ μορφαὶ εἶνε ἐφθαρμέναι. Ἐπὶ τοῦ γείσου ἔχει τὴν δετὴν ἐπιγραφὴν . . . ΙΚΑΑΝΕΘΗΚΕ. Εἶνε λίθου φαιού, σκληροῦ, ὕψους 0,37, πλάτους 0,34 καὶ πᾶχους 0,09· ἀναφαίνεται καὶ μορφή τρίτης γυναικός, ἧς διατηρεῖται μόνον μέρος τοῦ ἐνδύματος.

498. *Ἀνάγλυφον Εὐμερίδων* (εἰκ. 22) λίθου φαιού, ὕψους 0,40, πλάτους 0,25, καὶ πᾶχους 0,07 σώζον πέντε μορφὰς γυναικείας ἐνδεδυμένας χιτῶνα ποδήρη. Τούτων αἱ τρεῖς αἱ κατ' ἀριστερὰ τῷ ὀρόντι εἶνε ἐστραμμέναι πρὸς τὰ δεξιὰ κρατοῦσαι διὰ μὲν τῆς δεξιᾶς κατερχομένης πρὸς τὰ κάτω ὄφιν, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς προτεινομένης ἄνθος. Αἱ δὲ λοιπαὶ δύο μορφαὶ εἶνε ἐστραμμέναι κατ' ἀριστερὰ τῷ θεωμένῳ κρατοῦσαι ἄνθος· ἄνω τῶν μορφῶν ὑπάρχει ἐπιγραφὴ ἐκ στίχων τριῶν ἐφθαρμένη, ἧς ἀναγινώσκονται τὰ ἐξῆς:

- - ἡ Ἀργεία ?

Εὐμερίδων ?

εὐγάρ

Τὰ πρόσωπα τῶν μορφῶν εἶνε ἐφθαρμένα.

499. *Ἀνάγλυφον Εὐμερίδων*, λίθου φαιού, ὕψους 0,25, πλάτους 0,22 καὶ πᾶχους 0,12. Σώζονται τρεῖς γυναικείαι μορφαί, ὧν οἱ πόδες εἶνε ἀποκεκρουσμένοι, ἐνδεδυμένοι χιτῶνα ποδήρη καὶ κρατοῦσαι ἐν ταῖς χερσίν ὄφεις. Αἱ μορφαὶ εἶνε ἐφθαρμέναι. Ἀνω αὐτῶν ἐπὶ τοῦ γείσου σώζεται ἐπιγραφὴ. Λατὶς? ΑΓΗΠΗΙΑ ΑΝΕΘΕΝ. (Εἰκὼν 23).

500. *Ἀνάγλυφον μετ' ἀετωματίου*, λίθου λευκοῦ, ὕψους 0,78, πλάτους 0,38 καὶ πᾶχους 0,08, τετραγώνου εἰς δύο. Ἐντὸς τετραγώνου κοιλότητος κάθεται νεανίας γυμνός ἐπὶ βράχῳ φέρων τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ἐπὶ τοῦ γόνατος. Ἐκ τῆς μορφῆς λείπει τὸ στῆθος. Εἶνε καλλιστής τέχνης.

501. *Ἀνάγλυφον ἄνευ ἀετωματίου* (εἰκ. 24) λίθου λευκοῦ, ἐφ' οὗ νεανίας γυμνός, ὄρθιος καὶ φέρων δόρυ τῇ ἀριστερᾷ, ἄγει ἵππον πρὸς τὰ δεξιὰ τῷ θεωμένῳ, ἔχει ὕψος 0,52, πλάτος 0,38 καὶ πᾶχος 0,06. Οἱ ὀφθαλμοὶ ἀποκεκρουσμένοι, τὸ δὲ λοιπὸν σῶμα ἐφθαρμένον. Ὁ Arthur Milchhofer (Mitth. des deut. arch. inst. in Athen 1879 σελ. 153 ἀριθ. 502) καὶ ὁ Furtwängler (Mitth. τόμ. 3 σελ. 287 καὶ πίναξ 13) ἐκ τῆς

εικόνας τοῦ ἵππου, ἐκ τῆς φυσιογνωμίας τοῦ νεανίου καὶ ἐκ τῆς τροπῆς τοῦ λαίμου πείθονται, ὅτι τὸ ἀνάγλυφον τοῦτο ἀνήκει ἐν τῷ μέσῳ τοῦ τετάρτου αἰῶνος.

502. Τὸ ἄνω μέρος ἀναγλύφου μετ' ἀετωματίου, λίθου λευκοῦ, σῶζον τὴν κεφαλὴν νεανίου μεδιῶντος, οὗ ἡ ἄκρη ῥίς ἐφθαρμένη, ἔχει ὕψος, 0,40, πλάτος 0,40. Ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ ἀετωματίου ἔχει ἐπιγραφὴν ΚΗΦΙΣΟΔΟΤΟΣ. Εἶναι δὲ ἐπιτύμβιον ἀνάγλυφον πολὺ χάρειν.

503. Τεμάχιον ἀναγλύφου ἐπιτυμβίου, λίθου λευκοῦ, ὕψους 0,84, πλάτους 0,40 καὶ πάχους 0,17. Σῶζει ἐν τετραγώνῳ κοιλότητι γυναικεῖαν μορφήν καθημένην ἐπὶ βάλθρου ἐνδεδυμένην χιτῶνα καὶ ἱμάτιον. Τὴν μὲν δεξιὰν χεῖρα φέρει ἐπὶ τῆς κόμης, τῇ δὲ προτεινομένη ἀριστερᾷ φέρει δυσδιὰκριτόν τι, ἴσως πυξίδιον μεθ' ἱμάντος. Τὸ πρόσωπον καὶ ἡ δεξιὰ χεὶρ ἐφθαρμένα. Οἱ πόδες κεκομμένοι. ἐπὶ τοῦ γείσου ἔχει ἐπιγραφὴν ΧΑΡΙΚΩ Χ (χαῖρε). Εἶναι δὲ πολυτίμου ἐργασίας.

504. Τεμάχιον ἀναγλύφου ἐπιτυμβίου, λίθου ὑπομέλανος, ὕψους 0,37, πλάτους 0,27 καὶ πάχους 0,08, σῶζον δύο γυναικείας μορφάς. Ἡ μὲν ἀθροίζεται ἐπὶ βάλθρου μετ' ἀνακλιντροῦ ἔχουσα ἀνεσπασμένην τὴν κόμην, διὰ τῆς δεξιᾶς δὲ ἄπτεται πτηνοῦ τινος ἔχοντος κεκομμένον τὸ ῥάμφος καὶ καθημένου ἐπὶ ὄζου, διὰ τῆς ἀριστερᾶς δὲ παίζουσα περιβάλλει τὸν λαίμονα καὶ τὸ ῥάμφος αὐτοῦ. Ἡ δὲ ἐτέρα γυνὴ ἴσως θεράπαινα, διὰ τῆς ἀριστερᾶς κρατεῖ τὴν ἐσθῆτα, διὰ τῆς δεξιᾶς δὲ πυξίδιον μεθ' ἱμάντος. Ἐπὶ τοῦ ἄνω ἄκρου ἀναγινώσκεται ἡ ἐπιγραφή.

ΠΩΛΛΑ

ΧΑΙΡΕ.

505. Ἀγαλμάτιον ἀκέφαλον ἱστάμενον, λίθου λευκοῦ, ἐνδεδυμένον χιτῶνα καὶ ἱμάτιον. Ἡ ἀριστερὰ χεὶρ κρατεῖ τὸ ἱμάτιον ὑπὲρ τὸν ἀριστερόν ὤμον καὶ στηρίζει τὸν ἀγκῶνα ἐπὶ τετραγώνου στήλης, ἡ δὲ δεξιὰ λείπει. Ἐχει ὕψος 0,45.

506. Κεφαλὴ Μεδοῦσης ἀνάγλυπτος, λίθου λευκοῦ, ἐπὶ τοῦ μετώπου πετρά. ἐκ δὲ τῆς κόμης παρὰ τοὺς κροτάφους ἐξέρχονται δύο ὄφεις, αἵτινες κατερχόμενοι ἐπὶ μικρὸν ἀνορθοῦνται πάλιν. Ἡ ῥίς τῆς Μεδοῦσης ἐφθαρμένη ὀλίγον. Ἐχει ὕψος 0,60, πλάτος 0,75 καὶ πάχος 0,25.

507. Βωμίσκος τετράγωνος, λίθου λευκοῦ, ὕψους 0,20, πλάτους 0,15 ἔχων ἐπιγραφὴν ΠΡΩΤΙΩΝ/ΛΡΤΑΜΙ. Ἡ τριπλῇ μορφῇ τῆς θεᾶς εἶναι συγγενὴς πρὸς τινα εὐρισκομένην ἐν τῷ κεντρικῷ μουσεῖῳ. Μία τῶν γυναικῶν κρατεῖ ἐν τῇ ἀριστερᾷ μακρὸν κορμόν, πρὸς δεξιὰ δὲ εἶναι

μέρος καθημένου κυνός. Μετὰ τῆς βάσεως ταύτης εἶνε τὸ ἄγαλμα τῆς Ἐκάτης. Δῶρον τοῦ Ζωγράφου.

508. Ὅρνξ λέοντος ἢ γρυπὸς ἐπὶ τετραγώνου βάσεως τεθραυσμένης εἰς δύο, λίθου λευκοῦ.

509. Τεμάχιον λίθου φαιοῦ ἔχον ἀνάγλυφον κύκλον κυρτόν. Βλέπει τις μόνον ἀσπίδα μετὰ ῥομβοειδοῦς ἐσωτερικοῦ κοσμήματος.

510. Τράχηλος μετὰ μέρους κορμοῦ ζώου, ἐφ' οὗ διακρίνεται ἡ κάτω σιαγὼν καὶ ὁ ὄνυξ λέοντος.

511. Κορμὸς ἀγάλματος γυμνός (τὸ κάτω τῆς ὀσφύος) λίθου λευκοῦ, ὕψους 0,25.

512. Τεμάχιον στήλης, λίθου ὑπομέλανος, ὕψους 0,50 καὶ πάχους 0,18 ἀποκεκρουσμένον πανταχόθεν. Σῶζει στίχους κολοβοὺς εἴκοσι καὶ τέσσαρας· ἄρχεται . . . Ἀλεξίς Κλειρίου Κλεωναῖος . . .

513. Τεμάχιον στήλης ὁμοίας, ὕψους 0,47, πλάτους 0,45 καὶ πάχους 0,15· ἀποκεκρουσμένον κατὰ τὰς δύο πλαγίας πλευράς. Ἔχει στίχους κολοβοὺς δώδεκα. Ἀρχεται . . . ΑΙΓΙΝΑΙΑ . . .

514. Βάθρον τετράγωνον, λίθου φαιοῦ, ὕψους 0,60, πλάτους 0,50 καὶ πάχους 0,50 ἀποκεκρουσμένον τὰ κάτω καὶ τὰ κατὰ δεξιὰ τῷ θεωμένῳ. Σῶζεται δὲ ἐπ' αὐτοῦ ἡ ἐπομένη ἐπιγραφή ἐκ τεσσαράκοντα τριῶν στίχων γενομένη τῷ 113 π. Χ. ὑπὸ τοῦ συλλόγου τῶν τεχνιτῶν τοῦ Διονύσου ὑπὲρ τοῦ Ζήνωνος, ὅστις πολλὰς πρὸς τοῦτον εὐεργεσίας εὐηργέτησεν. (Le Bas. 116α. Annalli 1861 σελ. 17).

Ἐπειδὴ Ζήνων Ἐκατοδόφον Ἀργεῖος ἐν παντὶ καιρῷ διατελεῖ εὐσεβῶς μὲν δια-
 κείμενος τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς, εὐνοικῶς δὲ τὰ πρὸς τὸ κοινὸν τῶν περὶ τὸν Διόνυσον τεργιτῶν
 τῶν ἐξ Ἰσθμοῦ καὶ Νεμέας ἡς ἐν Ἀργεῖ συνόδου, καὶ ἐν πᾶσι πολλὰς καὶ μεγάλας ἀποδεί-
 ξεις πεποιημένος τῆς ἐν αὐτοῦ καλοκαγαθίας, τὰς [δὲ] λειτουργίας ἐπιτελέσας καὶ τὰς τῆς
 συνόδου ἀρχὰς πάσας πεποιήται καλῶς καὶ συμφερότως τοῖς κοινοῖς τῆς συνόδου πρό-
 γημασιν, ἐν πᾶσιν ἀναστρεφόμενος ἀξίως τῆς ἐκ παιδὸς ἀντιῶ[β]παφρονῆς εὐνοίας, κατα-
 σταθεὶς δὲ καὶ ταμίας ὑπὸ τῆς συνόδου εἰς τὸ δυνάστην καὶ τριῶ[κ]οστὸν ἔτος, ἀνεκομίσαστο
 πολλὰ τῶν τῆς συνόδου διαφόρων ἀποστατοῦντα τῶν κεραιαίων, [πολλοὺς δὲ] ὀφειλοτάς
 ἐφ[ε]λκομένους ἐξ ἑστῶν καὶ πλειόνων ἐνεφάνισεν τε πῶι π[η]λ[θ]ει τῶν τεργιτῶν, καὶ πα-
 ρακληθεὶς ὑπὸ τῶν τεργιτῶν ἐποιήσατο τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἀν[α]παράξεως, ἐν ᾗ πασιν ἀνα-
 στρεφόμενος καλῶς καὶ συμφερότως τοῖς κοινοῖς τῆς συνόδου [πράγμασι καὶ ἐκ τῶν ἀνα-
 παράφθ[ε]των ὑπ' αὐτοῦ διαφόρων ἐπέτελεσεν κατὰ μῆτρα τοῖς τεργιταῖς ἐν ταῖς ἡμέραις
 τῆς συνόδου τὰς κατὰ τοὺς νόμους θυσίας, διελέγη δὲ μετὰ προθυμίας ὅπως κατασκευ-
 ωθῇ ἄγαλμα Διονύσου τῆς συνόδου ἀκρό[β]οιθον, χρυσοειμὸν ἔχον[τα].....
 τῆς συνόδου ἔδωκεν τὰ διάφορα ἐκ τῶν ἀναπαράφθ[ε]των ὑπ' αὐτοῦ διαφόρων, διελέγη δὲ
 καὶ ὑπὲρ τοῦ κατασκευοθῆναι π[ρ]ο[σ]τ[ε]ρ[ε]ρ[ε]ς ἐν τῷ τεμένει χρηστήρια ἱκανά,
 καὶ παρακληθεὶς ὑπὸ τῶν τεργιτῶν π[ο]ύ[σ]ασθαι ἐπιμέλειαν τοῦτων πάντων, ἐποι-
 ῆ[σ]ατο τὰς ἐνδόσεις τ[ῶν] ἐφ[ε]ρ[ο]ν πάσας τὰς εἰς τὰ ἔργα μετὰ πάσης [σπουδῆς, αἵτιος πολλῶν
 ἀνθρώπων ἐκ τῆς συνόδου τῶν τεργιτῶν γενόμενος] α... π... καὶ δὲ τούτοις διελέγη ἕτως
 τῆς συνόδου καὶ παρασκευοθῆναι πολλὰ στελέχη [Ζήνων] ὑπὲρ τῆς συνόδου, ἐποιήσατο
 δὲ τῆς ἐπιμέλειαν καὶ ὑπὲρ τοῦ κατασκευοθῆναι βιβλίον [τῆς] εἰκόν[ος] τῆς τοῦ ἡμῶν εὐαγγελίου

βρασιλευς Δικαιοφάνης καὶ τῆς ἀναθεσθεως τῆς εικόνας [τῆ]σδε κατ' ἐπεγραμ-ἐστατον τόπον τῶν τέμε-
 νων διελέγη δὲ καὶ ὑπερὶ τῶν κατασκευασθῆναι τόπων τῶν θεῶν καὶ ἐπεφθίω[θ]ῆναι τῆς εἰσοδοῦ καὶ
 ὑπὲρ τοῦ ὁμοφωθῆναι τὸν τόπον ἐν ᾧ ἔσται θυσία τῶν θε[ῶ]ν [ἐ]κ τ[ῶ]ν ἀρχα[ῖ] συφθέντων ἐπ' αὐτοῦ
 διαφόρων· ὅπως οὖν καὶ οἱ τεργίται φαίνονται [γράφει]ς [διὰ] τῆς ἀξίας τῶν αὐτοῦ εὐεργετημάτων
 καὶ τιμῆς καὶ πολλοὺς ἔφωσεν τῶν ὁμοίων ζηλωτάς, [τῆ]ς τῆς ἀγαθῆς δωροδοκίας καὶ τῶν Διόνυσον τε-
 γίταις τοῖς ἐξ Ἰσθμοῦ καὶ Νεμέας τῆς ἐν Ἀργεὶ συν[όδου] ἐπα[γέ]σαι Ζήνωνα Ἐκατοδόφον Ἀργείον ἐπὶ τῇ
 ἐνδοίᾳ τε καὶ φιλαγαθίᾳ περὶ τὰ κοινὰ τῆς συνόδου πράγματα καὶ [στεφάν]ισσαι αὐτ[ὸν] δάφνης στεφάνῳ
 ᾧ πατριῶν ἡμῶν ἔστιν, ἐν τῇ τοῦ θεοῦ ἡμέρᾳ, στήσαι δὲ αὐτοῦ καὶ [εὐκ]λόνα γαλκῆ[ν] ἔφρυσαν τῆρδε τὴν ἐπι-
 γραφήν· τὸ κοινὸν τῶν περὶ τὸν Διόνυσον τεργιτῶν τῶν ἐξ Ἰσθμοῦ καὶ Νεμέας στεφανοῦ δάφνη Ζήνωνα
 Ἐκατοδόφον Ἀργείον ἀρετῆς ἔνεκεν καὶ εὐεργεσίας εἰς [τὴν] συν[ό]δον· [τὸ] δὲ γενόμενον ἀνάλωμα εἰς τὴν εικό-
 να [δ]ότω τῶι κατασταθέντι τῆς εικόνας ἐπιστάτῃ Ξένων ὁ [ταμί]ας τῆς [ἐπιμέλει]ας τῆς ποιήσεως τοῦ στε-
 φάνου ποιησάσθω ὁ γραμματεὺς Ἀριστοκλῆς, καὶ οἱ ἄφροντες [οὔτε] ἐνεστηκότας καὶ οἱ αἰεὶ αἰρούμενοι καὶ ὁ στέφα-
 [νος] ποιείσθω

γραμματεὺς ποιείσθωσαν τὴν ἐπιμέλειαν ἐν τῇ τοῦ θεοῦ ἡμέρᾳ ὅπως ἀναγορεύηται
 δὲ τὴν ἐπιμέλειαν ὁ κατασταθεὶς γραμματεὺς εἰς..... [ὅπως ἐν τοῖς
 Νεμέ[ε]οις ἐν τῶι ἁγῶνι τῶι γυμνασίῳ ἀνακηρυχθῇ τὸ κήρυγμα] τὸδε τὸ κοινὸν τῶν περὶ τὸν Διόνυσον τεργιτῶν
 τῶν ἐξ Ἰσθμοῦ καὶ Νεμέας τῆς ἐν Ἀργεὶ συνόδου στεφανοῦ δάφνης στεφάνῳ Ζήνωνα Ἐκατοδόφον Ἀργείον ἀρε-
 τῆς ἔνεκεν καὶ εὐεργεσίας ἧς ἔφρων διατελεῖ εἰς τὴν συνόδον καὶ ἔστωσαν αὐτοῦ εἰκόνα γαλκῆ[ν] ἐν τῶι τε-
 μένῃ τῇ τῇ ἀγαθῇ, ἀναγραφάσθω δὲ ὁ καταστ[αθε]ὶς τῆς εικόνας ἐπιστάτης τὸδε τὸ ψήφισμα τῆς συνόδου
 εἰς τὸ βῆθρον τῆς εικόνας.

515. Πλάξ τετράγωνος, λίθου λευκοῦ, ὕψους 0,25, πλάτους 0,48
καὶ πάρχους 0,03, περιέχουσα τὴν ἐπομένην ἐπιτύμβιον ἐπιγραφὴν·

† ὁ τῆς ἀρίστης ἐν βίῳ ζωῆς τυγῶν

τοῦ σταθμοῦ δὲ τοῦ προσκαίρου τῶν

βροτῶν εὐρεθ(ε)ίς, οὗτος ἀληθῶς τὸν βίον

εὖ (ἐ)κτενῶς ἀεὶ διάγων, Ἰωάννης τὸντομα

ἐχρήσατο τῷ βίῳ μ(η)νὶ ὁκτωβρίῳ καὶ ἰνδικτιῶνος στ'· ἢ τις

θελήσει ἀνύξε(ιν) τὸ μνημα τοῦτο ἄνευ τῆς αὐτ(οῦ)

γαμε(τῆς) Ὠρέας ἢ τοῦ τούτου ἀρεβίου Θεοδώρου ἐχέ(τω)

τὴν μερίδα τοῦ Ἰούδα τοῦ προδότου. Ἀμήν. †

516. Βάθρον Τετράγωνον, λίθου φαιοῦ, ὕψους 0,29, πλάτους 0,61
καὶ πάρχους 62, ἔχει τὴν ἐπομένην ἐπιγραφὴν (Mitth. 4, 155, 515).

K]ΛΑ(υ)ΔΙ(αν) ΙΑΝ

ΕΞΥΠΟΣ(χ)ΕΣΕΩΣΤΟΥΠΑΤΡΟΣ

ΚΛΑΥΔΙΟΥΤΥΧΙΚΟΥΤΟΒΑ

ΛΑΝΕΙΟΝΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣ(α)

ΣΑΝΤΗΕΛΥ(τ)ΗΤΠΑΤΡΙΔΙ

ΨΗΦΙΣΜΑΤΙΒΟΥΛΗΣ

517. Βάθρον τετράγωνον, λίθου ὑπομέλανος, ὕψους 0,67, πλ. 0,53 καὶ
πάρχ. 0,50, ἐν τῇ ἄνω πλευρᾷ καὶ τῇ κάτω ἐφθαρμένον. Ἐν τῇ ἄνω πλευρᾷ
φέρει κοιλότητα τετράγωνον. Ἐν δὲ τῇ ἔμπροσθεν τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν
(Mitth. 4, 155, 514). ΦΙΛΟΥΣΑΝΕΥΚΡΑ

ΤΟΥΣ ΡΟΥΦΟΣ

ΑΝΗΡΑΝΕΣΤΗΣΕ

518. Τετράγωνον στήλης, λίθου φαιοῦ, τετραυμένον εἰς δύο καὶ ἀπο-
κεκρουσμένον τὰ ἄνω καὶ τὰ πρὸς τὰ ἀριστερὰ τῷ θεωμένῳ, ὕψους 0,86,
πλάτους 0,30 καὶ πάρχους 0,12. Ἐχει ἐπιγραφὴν κολοβὴν τήνδε·

ΡΤΙΑΣΗ

ΑΡΧΑΓΕΤΙΣ

519. Βάθρον τετράγωνον, λίθου μέλανος, τετραυμένον εἰς δύο καὶ
ἀποκεκρουσμένον τὰ κάτω. Ἐχει ἐπιγραφὴν ἐκ στίχων ἑξ.

520. Τετράγωνον λίθου φαιοῦ, ὕψους 0,50, πλάτ. 0,75, πάρχ. 0,35,
ἀποκεκρουσμένον ἐκ τῶν τριῶν πλευρῶν· ἡ ἔμπροσθεν ἐπιφάνεια φέρουσα
ἐπιγραφὴν ἐκ δύο στίχων εἶνε πολὺ ἐφθαρμένη. (Mitth. 4, σελ. 156, ε.)

||||||| ΙΗΠ . . ΚΙΑ |||||

ΠΙΟΠΙΟΥ· ΑΓΡΙΗΛΙΟΥ.

521. *Τεμάχιον στήλης*, λίθου ἐρυθροῦ, ἀποκεκρουσμένον τὰ κατὰ δεξιὰ τῷ θεωμένῳ. Ἔχει ὕψος 0,65, πλάτος 0,27 καὶ πᾶχ. 0,15. (Mitth. 4, σελ. 156) καὶ τὴν ἐπομένην ἐπιγραφὴν·

ΛΕΩΝΑ (Λεωνᾶ)

ΧΑΙΡΕ.

522. *Βάθρον τετράγωνον*, λίθου φαιοῦ, σῶον, ὕψους 0,70, πλ. 0,40 καὶ πᾶχους 0,25. Ἔχει στίχους δέκα ἐπτὰ.

Τ]ιβ. Κλαύδιον, Φλαβίον Τερτίον υἱὸν

Τ]έρτιον Φλαβιανὸν ἄρξαντα φιλοτί-
μως καὶ θέντα ἔλαιον πρῶτον ἐν ταῖς
θείαις τοῦ κυρίου Αὐτοκράτο-

5 ρος Νέρβα Τραϊτοῦ Καίσαρος
Ἀρίστον Σεβαστοῦ, Γερμανικοῦ
Δακικοῦ, Παρθικοῦ, καὶ ἀγωνοθε-
τήσαντα Σεβαστείων καὶ Νεμεί-
ων δικαίως καὶ μεγαλοψύχως

10 ἔν τε διαρωμαῖς καὶ δημοθουρί-
αις καὶ θέντα ἑ[λα]ιον κατὰ πᾶν γυ-
μνάσιον καὶ βαλανεῖον πᾶν ἀν[ε]-
πικωλότως ἀπὸ ἀνατολῆς
ἡλίου μέχρι δύσεως, καὶ θύσαν-
τα τῷ Διὶ τῷ Νεμείῳ ἐκατόμ-
βην, ἡ γυνὴ τῶν Ὑγραθίων
τὸν ἴδιον προγάτην

523. *Βάθρον τετράγωνον*, λίθου φαιοῦ, ὕψους 0,80, πλ. 0,50 καὶ πᾶχ. 0,40, ἔχει ἐπιγραφὴν ἐκ στίχων δεκαεπτὰ. Ἀρχεται

... ΚΛΑΥΔΙΟΝ ΦΛΑΒΙΟΥ ΠΡΙΜΟΥΙΟΝ.

524. Ἔτερον ὅμοιον τεθλασμένον εἰς δύο, ὕψους 0,80 πλ. 0,45 καὶ πᾶχ. 0,25. Ἔχει στίχους ἕξ. Ἀρχεται

Ἄ βουλὰ καὶ

ὁ δᾶμος τῶν

ἀργείων Τιθ[έριον]

Κλαύδιον Κᾶ[ρ-

ον Φλαουῖα-

ρον ἀρεταῖ

ἔρεκα

525. "Ετερον λίθου φαιού, ὕψους 1,15, πλ. 0,70 καὶ πλάχ. 0,35, ἔχει ἐπιγραφὴν ἐκ στίχων δώδεκα. "Αρχεται ΑΡΓΕΙΩΝ . . . ΠΟΛΙ.ΣΗΘΕΣΣΑΛ . . . / ΟΥΛΗΠΙΟΝ ΔΙΟΔΟΤΟΥ ΥΙΟΝ.

526. Πρὸ μηνὸς κατετέθη ἐν τῷ ἀρχαιολογικῷ μουσεῖῳ τοῦ Ἀργους ἀνάγλυφον ἀνευρεθὲν ἐν τινὶ ἀγρῷ ἐν τῇ μετὰξὺ τῶν Μυκηνῶν καὶ τοῦ πολυφύμου Ἡραίου χώρῃ. Τὸ ἀνάγλυφον αὐτὸ εὑρεθὲν πρὸ δύο περίπου μηνῶν εἶχε περιέλθει εἰς χεῖρας χωρικοῦ τοῦ χωρίου Πασᾶ τοῦ Δήμου Προσυμναίων, παρ' αὐτοῦ δὲ τὸ ἔλαβεν ἀνακαλύψας ὁ ἀστυνομὸς Ἀργους.

Τὸ ἀνάγλυφον εἶνε εἰργασμένον ἐπὶ ὀγκώδους λίθου, τραχέος καὶ ὑπερύθρου, μὴ διασωθέντος ἀκεραίου. Τὸ σωζόμενον ἄνω μέρος αὐτοῦ πλατυσούμενον εἰκονίζει τῶν μεγαλοπρεπῶν σπαρσάσμενον ὑπὸ θηρίου ὁμοιάζοντος πρὸς λέαιναν μᾶλλον.

Πλαγίως θεωμένη ἡ εἰκὼν ἔχει μερίστην ἐκφρασιν καὶ τέχνην οὐχὶ κοινὴν. Ἡ λέαινα, ἥς σωζεται μόνον τὸ ἄνω ἥμισυ περίπου τοῦ σώματος, εἶνε λίαν ὀρμητικὴ. Το σχῆμά της ὁμοιάζει πῶς πρὸς τὸ τῶν λεόντων τῆς πύλης τῆς ἀκροπόλεως τῶν Μυκηνῶν, ἐξ οὗ δύναται τις νὰ εἰκλῇ ρυθμὸν ἀρχαιοτάτης γλυπτικῆς. Ἡ κεφαλὴ μὲ τοὺς φοβερῶς τεταμένους ὀφθαλμοὺς καὶ τοὺς ὑπανοιγομένους ῥόθωνας ἀποπνέει ἀγριωτάτην ἡδονήν, ἣν αἰσθάνεται ἀποπνίγουσα διὰ τῶν ὀδόντων καὶ κατὰ τὸ μέσον τὸν μακρὸν λαμὸν τοῦ δυστυχοῦς ὄρνιθος, ἐνῷ ἐνθεν καὶ ἐνθεν ἀρπάζουσιν αὐτὸν τεταμένοι οἱ ἰσχυροὶ πρόσθιοι πόδες τῆς λεαίνης. Ὅπως δὲ οὕτω σπαρσάσμενος συστρέφει ἐπωδύνως τὴν ὠραίαν του κεφαλὴν, ἐνῷ τὸ σῶμα καὶ οἱ πόδες παραλύονται καὶ σύρονται νεκρούμενοι.

Βεβαίως ἡ εἰκὼν εἶνε ἀλληγορικὴ, χρῆζει δὲ μελέτης πρὸς ἀκριβῆ ἐξήγησιν. Γνωστὸν εἶνε, ὅτι ὁ ταῶς ἦν ἱερός τῇ Ἡρᾷ ὄρνις καὶ σύμβολον μεγαλοπρεπείας καὶ ἀλαζονείας. Πιθανῶς ἐκ τούτου καὶ τοῦ τόπου, ἐν ᾧ εὑρέθη τὸ ἀνάγλυφον, σχετίζεται πρὸς τὸν παρὰ τὸ Ἀργος καὶ τὰς Μυκῆνας περίφημον ναὸν τῆς Ἡρας. Ἀνῆκεν ὅμως εἰς αὐτὸν καὶ ἔχει σχέσιν πρὸς τὰ «ὑπὲρ τοὺς κίονας τοῦ ναοῦ εἰργασμένα», ὧν μνημονεύει ὁ Πausanias; Ἀνῆκεν εἰς ἴδιον οἰκοδόμημα ἢ ἦτο ἐπιτύμβιον ἀνάγλυφον; Ἐπὶ πᾶσι δὲ τί ἐσκόπει νὰ παραστήσῃ ὁ τεχνίτης διὰ τῆς εἰκόνης αὐτῆς, ἰδέαν, φαντασίαν ἢ μυθολογικὴν καὶ ἱστορικὴν παράδοσιν καὶ τίνα; . . . Ἀς ἀποφανθῶσιν οἱ ἀρμοδιώτεροι. (Ἴδε ἐφημ. Ἐβδομάδα τῆς 15 Φεβρ. 1892 ὑπὸ Δ. Κ. Βαρδουνιώτου).

Ἐγκατεσπαρμέναι ἀρχαιοῖτες ἐντὸς καὶ πέριξ
τοῦ Ἀργους.

Παρά ταύτας τὰς ἀρχαιοῖτητας τὰς ἐν τοῖς ἐμπροσθεν ἀναφερομένας
ὑπάρχουσι καὶ αἱ ἐπόμεναι:

1. Ἀνάγλυφον γυναικὸς (εἰκ. 25) μετὰ τέκνου εὐρισκόμενον παρὰ
τῇ οἰκογενεῇ τοῦ Τσώκη. Κατὰ τοὺς μὲν εἶνε ἐπιταφία παρὰστασις
(Mitth. 4, 157, 4), κατὰ τοὺς δὲ ἡ ποιήτρια Τελέσιλλα. Ἐπὶ τοῦ ἀνώ-
τέρου μέρους τοῦ ἀγάλματος ἀναγινώσκονται τὰ ἐξῆς. (Exped. scient.
de Morée τόμ. 2 σελ. 107 καὶ Le Bas. Voyage arch. τόμ. 2, ἀρ. 110).

Σ ΛΑΙ<

(ΤΕΛΕ)Σ(ΙΑ)ΛΑΙΣ(ΩΤΕΙΡΑΙ)

κατὰ τὸν Milehhefer (Mitth. 4, 157, 4) ἀναγινώσκονται τὰ ἐξῆς:

ΙΣ ΛΑΙΚ.

Τὸ ἄγαλμα τοῦτο παριστᾷ γυναῖκα ὑψομένην ἐπὶ τῶν κοθόρων καὶ ἐν-
δεδυμένην δι' ἐσθῆτος Δωρικῆς μετὰ μακρῶν πτυχῶν. Ἡ στάσις καὶ ἡ
ἐνδυμασία εἶνε αὐστηραί, πλέκει δὲ στέφανον, ὃν διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς
τίθει νάρπησιν παῖς γυμνὸς φέρων ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου μανδύαν συν-
επτυγμένον, οὗ τὸ ἄκρον κρατεῖ διὰ τῆς ἄλλης χειρὸς. Πιστεύεται δέ,
ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο ἐγένετο ἐπὶ Περικλέους. Τὸ ἀξιωματικὸν τῆς στά-
σεως, ἡ εὐγένεια τοῦ χαρακτήρος, ἡ ἡρωϊκὴ ἀναλογία τῶν προσώπων,
τὸ ὅλον τῆς ἐνδυμασίας καὶ τὰ ἐγκεχαρχγμένα στοιχεῖα ἐξεικονίζουσι τὴν
ποιήτριαν Τελέσιλλαν. Ὁ δὲ παῖς ὁ ἱστάμενος παρ' αὐτῇ εἶνε τὸ σύμ-
βολον τῆς περρωτῆς εὐφυίας. Ὁ Sillig (catalogus artificum σελ.
294), διδάσκει, ὅτι ὁ περιφημὸς ἀγαλματοποιὸς Νικήρατος κατεσκεύα-
σεν ἄγαλμα τῆς Τελέσιλλας. Οὗτος ἤμασεν ἐπὶ Ἀλκιβιάδου. Ἄν τοῦτο
εἶνε ἀληθές, πρέπει νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι ὀλιγώτερον τῶν 100 ἐτῶν μετὰ
τὴν νίκην ταύτης τῆς ἡρωίδος οἱ καλλιτέχναι ἐφιλοτιμοῦντο νὰ λαμβά-
νωσι τὴν ἔμπνευσιν αὐτῶν ἢ ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς Τελέσιλλας ἢ ἐκ τινος
μνημείου τοπικοῦ, οἷον τὸ ὑπὸ τοῦ Παυσανίου ἀναφερόμενον ἢ οἷον τὸ
προκείμενον ἐνταῦθα:

2. Γυνὴ παῖδουσα αὐλοῦς μετὰ μακρᾶς περιεζωσμένης ἐσθῆτος, ὕ-
ψους 0,30. Εὐρίηται ἐπὶ τῆς θύρας τῆς οἰκίας τοῦ Ἰ. Γιαννοπούλου.

3. Ἀνάγλυφον ἐπιτάφιον ἐξ ἀσβεστολίθου ἐντετεχισμένον ἐν τῇ
ἐκκλησίᾳ τῆς Παναγίας ὕψους 1 μ., πλ. 0,40. Πρὸ ἀνδρὸς ἱσταται

βωμὸς μετὰ σχίζας· παῖς δέ τις μέλλει νὰ ἐπιθέσῃ νέαν τινὰ σχίζαν. Ἰ-
ποκάτω εἶνε τὸ δίστιχον κατὰ τὸν Kaibel epigr. 466. (Le Bas n.
131. Mitth. 4, 158, 6).

Γαῖα κατ' ἐμπ[ορίην] σ' ἐλθόντα πο]θ' ἤ]δε κέκευθ[εν,
Σώγρεις,] Ἀργείωρ θυμὸν ἀφέντα πόλει.

4. Ἀνάγλυφον ἐπιτύμβιον καλῶν χρόνων εὑρηται πρὸ τῆς ἐκκλη-
σίας τῆς Πιργέλας. Βλέπει τις μέγαν κήνθρον, ἐξ οὗ πίνει ὅφιν τις δε-
ξιόθεν ἐγειρόμενος, ἄνωθεν δὲ ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή. (Mitth. 4, 158, 7).

τοῦ ΗΡΥ(ο)ΣΗΜ(ι?)

- ΟΥΛΥΚΟΦΡΟΝ(ος).

5. Συμπόσιον ἐπιθανάτιον ἐντετειχισμένον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Μέρ-
μπαχα (εἰκ. 26). Ἡ καθαρότης καὶ ἡ ποικίλη κίνησις τῶν μορφῶν, ἡ
ἁρμονία τῆς συνθέσεως ἀποδεικνύουσιν, ὅτι ὁ τεχνίτης ἦτο ἔμπειρος καὶ
εἰργάζετο κατὰ τὴν ἀκμὴν τῆς τέχνης. Ἀριστερὰ τοῦ μνημείου ἄνθρω-
πὸς τις μετὰ κόμης ἄδρᾶς καὶ γενείου δασέος κατὰκειται ἐπὶ κλίνης στη-
ρίζων τὸν ἀριστερὸν βραχίονα ἐπὶ προσκεφαλαίου. Τὸ σῶμα εἶνε γυμνὸν
μέχρι τῆς ζώνης. Τὸ κάτω μέρος τοῦ σώματος εἶνε κεκαλυμμένον διὰ
μανδύου. Διὰ τῆς ἀριστερᾶς κρατεῖ ἴσως ποτήριον, τὴν δεξιὰν δὲ πρὸς
τὰ ἔμπρὸς ἐκτείνει. Παρὰ τὴν κλίνην κάθεται γυνὴ στηρίζουσα τὸν δε-
ξιὸν πόδα ἐπὶ ὑποποδίου, ἐνδεδυμένη χιτῶνα ἄνευ χειρίδων, ἔχουσα γυ-
μνὸν τὸ στῆθος καὶ τὸν δεξιὸν μαστόν. Μεγαλοπρεπὲς δὲ πέπλος καλύ-
πτει τὴν ὀσφύν καὶ τὰς κνήμας. Ὀλίγω ἔμπροσθεν ταύτης τῆς γυναικὸς
βλέπει τις βωμόν, ἔμπροσθεν τοῦ ὁποίου παῖς γυμνὸς ἄγει κριόν. Δύο δὲ
νέοι ἀκολουθοῦσι τὸν ἀφιερωτήν. Ἀνωθεν τούτων εἶνε τέσσαρες μορφαί,
ὁ ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας, ἡ σύζυγός, ἡ θυγάτηρ καὶ ὁ υἱός. Ἀνωθεν τῶν
γυναικείων μορφῶν προβάλλει κεφαλὴ ἡ βοῶς ἢ ἵππου. Ἀριστερὰ τοῦ
μνημείου καὶ ἔμπροσθεν τῆς κλίνης εἶνε παῖς ἐνδεδυμένος δι' ἀπλῆς ἐσθῆ-
τος ἄνευ χειρίδων, κρατεῖ διὰ τῆς ἀριστερᾶς πρῶτον, διὰ τῆς δεξιᾶς
ἀντλεῖ ὕδωρ. (Expéd. de Morée 2 σελ. 109, εἰκ. 62).

6. Ῥωμαϊκὸν ἐπιτύμβιον ἀνάγλυφον ἐν Μέρμπαχα (εἰκ. 27), ὅπερ
παριστᾷ μίαν τῶν ἐννέα μουσῶν, τὴν Πολύμνιαν. (Expéd. de Morée
2 σελ. 109, εἰκ. 61, 2).

7. Ἐπιτύμβιον ἀνάγλυφον ἐν Μέρμπαχα παριστῶν τρεῖς μορφάς,
μίαν ἀνδρικήν καὶ δύο γυναικείας. Εἶνε ἐργασία συνήθης Ῥωμαϊκῇ. Ἐ-
χει δὲ τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν. (Le Bas inscr. 2, 134)

Εὐπορος, Εὐπραξίς ὧν, Ἀντέρως
Ἀντέρωτος.

8. Πλάξ ἐξ ἀσβεστολίθου ἐν Πλατανίτζα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Πα-
ναγίας μετ' ἐπιγραφῆς

ΑΠΟΛΛΩΝΙΧΡΡΗ . . Α
ΚΑΙ ΑΛΥΠΕΧΑΙΡΕ
ΑΠΟΛΛΩΝΙ ΧΑΙΡΕ.

9. Ἀναθηματικὸν ἄγαλμα τῆς Δήμητρος ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Α. Ζω-
γράφου μετ' ἐπιγραφῆς.

Ἄλλα καλλιτεχνικὰ ἔργα ἐξ Ἀργούς.

10. Ἀρτεμὶς ἀναθηματικὸν ἀνάγλυφον τῆς Πολυστράτας ἐν Βερο-
λίῳ ἥδη εὐρισκόμενον μετὰ τῆς ἐξῆς ἐπιγραφῆς·

Πολυστράτα ἀνέθηκε

Ἡ εἰκὼν (28) παριστᾷ τὴν θεᾶν Ἀρτέμιδα ἐνδεδυμένην δι' ἐνδύμα-
τος καταπίπτοντος μέχρι τῆς γῆς, φέρει δὲ φαρέτραν ἐπὶ τῶν ὤμων,
κρατεῖ ἐν τῇ ἀριστερᾷ τόξον, ἐν τῇ δεξιᾷ δὲ δα ἀνεστραμμένην (Le Bas
Mon. fig. Tf. 102, 1. inscr. 2, 109).

11) Ἐπιτύμβιος στήλη ἐν πολυγωνικῷ λίθῳ οἰκίας τινός μετὰ δύο
ρόδοις ἀνωθεν τεχνουργημάτων φέρουσα κάτω τὴν ἐπιγραφὴν

ΤΡΥΦΟΝΧΑΙΡΕ.

Κάτωθεν δὲ ἴσταται νέος τις ἐνδεδυμένος ἐξωμίδα, κρατῶν βακτηρίαν
ἐν τῇ ἀριστερᾷ, τὴν δὲ δεξιάν προτείνων ἀποχαιρετίζει παιδῆ τινα πρὸ
αὐτοῦ ἱστάμενον. Μεταξὺ ἀμφοτέρων ὑπάρχει χαμηλὴ τράπεζα. Ὑπὸ
ταύτην τὴν παράστασιν εἶνε στίχοι, ὧν μόνον τὰ πρῶτα ἀρχικὰ γράμ-
ματα τῶν τεσσάρων στίχων ἀναγινώσκονται (Arch. anz. 1855 σελ. 58).

ΗΙΘΟΣΓ

ΤΗΔΕΤΕΥ

ΟΥΠ

ΕΙΚΟΣΗΝ.

12) Ἐν τῷ τείχει ἄλλης οἰκίας εἶνε ἐντετειχισμένον στρογγύλον ἀ-
νάγλυφον τῶν τελευταίων χρόνων τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης. Ἰππεὺς μετὰ
δόρατος καὶ χλαμύδος διὰ τῆς δεξιᾶς πᾶλλει δόρυ, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς φέ-
ρει τιαιοειδὲς κέλυμμα καὶ διευθύνεται εἰς βωμόν, παρ' ὃν εἶνε κάπρος.
Μεταξὺ αὐτῶν εἶνε φοῖνιξ, περὶ τὸν κορμὸν δὲ αὐτοῦ περιτυλίσσεται ὄφις.

Ὑπὸ τὴν γαστέρα τοῦ ἵππου κύων τρέχει. Ὑπὸ τὴν παράστασιν ταύτην ἀναγινώσκεται. (Arch. anz. 1855, σελ. 58)

ΑΤΕΙΜΗΤΕΗΡΩΝ.

Ὁ φοῖνιξ δὲ μετὰ τοῦ ὄφρεως καὶ τῆς ἐπιγραφῆς πρὸ τοῦ βωμοῦ

ΧΡΗΣΤΕΧΑΙΡΕ

δεικνύει προδήλως τὴν θέσιν, ἐνθα ὁ Ἀτειμητος ἦτο σύντροφος τῆς λατρείας τῶν ἡρώων. Ὁ κάρπος εἶνε ἴσως προσωποποιήσις τοῦ θανάτου, ὅστις ἀπειλεῖ τὸν ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας ἐφιππον νέον.

13) *Ἐπιτύμβιον ἀνάγλυφον*, ὅπερ παριστᾷ ἱσταμένην ὀρθίαν γυναῖκα καὶ ἄνδρα μεθ' ἵππου ὠπλισμένον, φέρει δὲ τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν *Πυθοδίκη (Τ)αλδόν*. Εὗρηται δὲ ἐν τῇ οἰκίᾳ Τσώκρη.

14) *Πλήθυνον ἀγαλμάτιον* ὕψους 0,26 ἐνδεδυμένον χιτῶνα καὶ φέρον πέπλον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἐστολισμένον δὲ διὰ στεφάνης (εἰκ. 29). Παριστᾷ δὲ γυναῖκα, ἀναμφιβόλως τὴν Ἥραν, ἥσυχον καὶ ἀκίνητον, στηρίζουσαν τὴν μὲν δεξιὰν ἐπὶ τοῦ γόνατος, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς κρατοῦσαν πέπλον. Τὸ μέτωπον εἶνε κεκαλυμμένον ὑπὸ κυματιζούσης κόμης, οἱ ὀφθαλμοὶ ἐντελῶς κλειστοί. Ὁ τύπος τούτου ἀνήκει εἰς τὴν ἀρχαιοτάτην Ἑλληνικὴν τέχνην καὶ εἶνε προγενέστερος τοῦ περιφήμου ἀγάλματος τοῦ Πολυκλείτου (Annali dell' istituto 1861 σελ. 17 εἰκ. 1).

15) *Ἀγαλμα ἀνδρὸς τηβερροφόρου* ἐν τινι ἰδιωτικῇ οἰκίᾳ ὑπάρχει φυσικοῦ μεγέθους· ἔμπροσθεν τούτου εἶνε κιβώτιον στρογγύλον. Ἡ κεφαλή καὶ οἱ πῆγες ἐλλείπουσι. Ἐντετειχισμένα ἐν τινι οἰκίᾳ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ πρὸς τὸ Τζαμί εἶνε τὰ ἐξῆς.

16) Τὸ ἄνω μέρος ἀγαλματίου παιδὸς ὀρθίου, ὅστις μετὰ κεφαλῆς ἰσχυρᾶς πρὸς τὰ ἄνω τεινούσης βλέπει.

17) *Ἀγαλμάτιον νεάνιδος* κοιμωμένης ἐπὶ τοῦ μανδύου. Ἡ κεφαλὴ καὶ αἱ χεῖρες ἐλλείπουσιν· ὁ δεξιὸς βραχίον εἶνε ἐπὶ τῆς κεφαλῆς.

18) *Ἀνάγλυφον* παριστῶν ἐκ δεξιῶν πρὸς ἀριστερὰ τεθνεῶτα κείμενον ἐπὶ μικρᾶς κλίνης, ὃν ἡ σύζυγος ἀσκεπῆς καθημένη, νέος πρὸ κρατῆρος καὶ ἀνὴρ μικροτέρου ἀναστήματος ἐνδεδυμένος ἀκολουθοῦσι.

19) *Ἐπιτύμβιος λίθος* μετὰ μετώπης παριστῶν γυναῖκα κατ' εὐθείαν βλέπουσαν· ἐπὶ τῆς μετώπης ὑπάρχει πτηνόν (Annali dell' istituto 1861 σελ. 16).

Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἱατροῦ Π. Κούζη ἀνεύρομεν τὰ ἐξῆς.

20) Δύο ἐπιτύμβιους πλάκας ἐκ λίθου κοινοῦ. Ἡ ἐτέρα τούτων εἶνε τὸ ἄνω ἡμισυ ἡκρωτηριασμένης πλακὸς ἔχον πλάτος μὲν 0,50 μῆκος δὲ τὸ

σωζόμενον 0,40. Εἷς τι μέτωπον ἔχει ἀέτωμα καὶ κάτωθεν αὐτοῦ δύο ἀνάγλυφα, τὸ μὲν ἀνδρὸς, τὸ δὲ γυναικὸς ἡρωτηριασμένα κατὰ τὴν μεσότητα ἄνευ ἐπιγραφῆς.

21) Ἐπιτύμβιος πλάξ σώζεται ἀκεραία, εἶνε μικροτέρων διαστάσεων ἔχουσα πλάτος μὲν 0,27 μῆκος δὲ 0,48· καὶ αὕτη ἀνεπίγραφος φέρει ἀνάγλυφον παριστῶν παῖδα ὀκλαδὸν ἱστάμενον καὶ πρὸς τὰ ἀριστερὰ νεύοντα πρὸς κύνα ἐποφθαλμιῶντα θήραμα, ὅπερ ὁ παῖς κρατεῖ κρεμάμενον τῇ ἀριστερᾷ αὐτοῦ χειρὶ, φαίνεται δὲ ὅτι εἶνε πτηνὸν μὴ διακρινόμενον καλῶς ὥς πολὺ ἐφθαρμένον, ἐνῷ ὁ παῖς διατηρεῖται σώως μόνον τῆς ῥινὸς αὐτοῦ ἐφθαρμένης.

22) Ὑπάρχει καὶ ἑτέρα ἐπιτύμβιος πλάξ ἄνευ ἀναγλύφου μετὰ ἀετώματος κάτωθεν τοῦ ὁποίου εἶνε ἡ ἐπιγραφὴ *Τρίανθος*.

Πρὸς τούτοις ὑπάρχει καὶ ἡ ἐξῆς ἐπιγραφὴ ἐπίτινος λίθου ἀκανονίστου.

Λ Ο Ο
Ι Σ Τ Ε Ι
Θ Ι Α Ν Τ Ο Ι
Α Ν Σ Τ Α Ν Σ Ι
Ξ Ι Δ Λ Θ Φ Η Ε
Θ Κ Ε Υ Θ Ο Ν Τ
Θ Ν Α Η Τ Θ Ν
Ρ Θ Γ Θ Θ Ε Μ
F N —

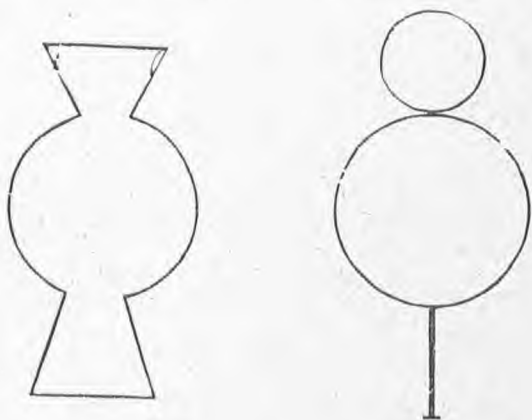
Πήλινα ἀγγεῖα.

Τρία ἐξωγραφισμένα πήλινα ἀγγεῖα εὐρέθησαν ἐν τοῖς πέριξ τοῦ ἀρχαίου θεάτρου τοῦ Ἀργους (εἰκ. 30) Ἡ ὑπ' ἀριθ. (1) παριστᾷ ἀμφορέα,

ἡ ὑπ' ἀριθ. (2) στρογγύλον ἀγγεῖον ἐπὶ τοῦ προσθίου μέρους εἰκονίζον ἀνδρικήν μορφήν πτερωτήν, ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου δὲ ὀπισθίου μέρους μίαν γυναικείαν κεφαλὴν μετὰ κεφαλοδέσμου καὶ κόμης πρὸς τὰ κάτω κατερχομένης μακρὰν ὑπὸ τὸ σχῆμα 2α. Ἡ ὑπ' ἀριθ. (3) σκύφος, ἐφ' οὗ εἶνε ἐξωγραφισμένη ἡ εἰκὼν ἡ ὑπ' ἀριθ. 3α καὶ ἡ ὑπ' ἀριθ. 3β. Αἱ εἰκόνες χωρίζονται εἰς δύο σκηνάς, τὸν Ἡρακλέα καὶ τὴν Ὑδραν, καὶ τὸν Ἡρακλέα ἐν τῷ Ἀδῇ. (Arch. zeit. 1859 σελ. 34).

Ἐν τοῖς θεμελίοις δὲ τῆς οἰκίας τοῦ Ἀλίκουλη εὐρέθησαν λίαν σημαντικὰ λείψανα μεγάλου γεωμετρικῶς κεκοσμημένου ἀγγείου. Αἱ μεταφορικαὶ παραστάσεις δεικνύουσι κατὰ τὸν γνωστὸν παραδειγματικὸν τρόπον ἄνδρας μετὰ ζῦ ἵππων συμμετρικῶς πρὸς αὐτοὺς στρεφόμενους. Εἰς πλήρωσιν δὲ τοῦ μετὰ ζῦ χώρου χρησιμεύουσι μακρόλαιμα πτηνὰ, ἐν ἔντομον, ἰχθύες, ῥομβοειδεῖς μορφαί, ῥοδοειδῆ τεχνουργήματα, κύκλοι κτλ.

Παρὰ τὴν θύραν τῆς οἰκίας Γ. Σακελλαροπούλου εὕρομεν πρὸς τοὺς τοῖς μεγάλῃν πλάκα λίθινον φέρουσιν τὴν ἐπιγραφὴν *Φιλιτίδα ἀρχαγέτα*, κάτωθεν τῆς ὁποίας ὑπάρχει τὸ ἐξῆς σχῆμα.

Σημειωτέον δέ, ὅτι κάτωθεν τοῦ θεάτρου ὑπάρχει ἕδαφος ψηφιδωτὸν ὡς καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Δ. Τζοραβίλη καὶ ἐν τῇ ἀμπέλῳ τοῦ Μ. Παπαλεξοπούλου καὶ τῇ τοῦ Δ. Σταθοπούλου. Ἐπὶ Τουρκοκρατίας ὑπῆρχον λουτρά καὶ σχολεῖον Τουρκικὸν (Μενδρεσέες) ἀντικρὺ τῆς δημοτικῆς σχολῆς τῶν ἀρρένων καὶ πολλὰ Τζαμιά, ἅτινα ἦσαν διὰ μολύβδου κεκαλυμμένα, ἐν δὲ τούτων παρὰ τὸν ἅγιον Κωνσταντῖνον ἦτο κεκοσμημένον

κατὰ τὸν Pouqueville διὰ κυπαρίσσων ἐκτισμένον δὲ ἐπὶ τῶν θεμελίων τῆς Νικηφόρου Ἀφροδίτης μετὰ ὑπερθύρου κομισθέντος ἐκ Μυκηνῶν ὑπὸ τινος Ἰρλανδοῦ.

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

Περὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν Ἀργείων κατὰ τοὺς ἡρωϊκούς χρόνους ἔχομεν μόνον τὰς ἐξῆς πληροφορίας. Ἐκ τοῦ Ὁμήρου (Ἰλ. 2,576)

τῶν ἑκατὸν νηῶν ἤρχε κρείων Ἀγαμέμνων

ὥστε, ἂν ὑποθέσωμεν, ὅτι ἕκαστον πλοῖον μετὰ τοῦ πληρώματος περιεῖχε πεντήκοντα ἄνδρας, τότε τὸ ὅλον τῶν στρατιωτῶν καὶ ναυτῶν ἦτο 5,000. Ὁ Διομήδης (Ἰλ. 2,568)

τοῖσι δ' αἶμ' ὀγδώκορτα μέλαιραι νῆες ἔποντο

εἶχεν ὀγδοήκοντα πλοῖα περιέχοντα 50 στρατιώτας=4,000. Τὸ ὅλον ἦτο 9,000. Ἀλλὰ βεβαίως ὁ ἀριθμὸς οὗτος τῶν στρατιωτῶν δὲν εἶνε ἀποκλειστικῶς ὅλος ἐκ τῶν κατοίκων τοῦ Ἀργους. Πάντως ὅμως πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι οἱ μετὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ Διομήδους ταχθέντες Ἀργεῖοι θὰ ἦσαν οἱ περισσότεροι τῶν ἄλλων συστρατευσαμένων. Ἄν ὅμως ἐνθυμηθῶμεν, ὅτι κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον τὸ Ἀργος ἤκαζε καὶ ὅτι μετ' αὐτὸν ἀπέστειλε πολλὰς ἀποικίας μετὰ τοῦ Διομήδους, συμπεραίνομεν, ὅτι ὁ πληθυσμὸς ἦτο ἄφθονος.

Πρὸ τῶν Μηδικῶν πολέμων οἱ κάτοικοι τοῦ Ἀργους ἦσαν πολλοί, διότι ὁ Ἡρόδοτος (7,148 καὶ 6,78) λέγει, ὅτι κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν τοῦ Κλεομένηος τῷ 510 ἐφρονεύθησαν ἐν τῷ ἄλσει τοῦ Ἀργου 6,000 Ἀργεῖοι, κατ' ἄλλους δὲ 7777. Πόσον ἦτο τὸ πλῆθος μετὰ τὰ Μηδικὰ ἀκριβῶς δὲν γνωρίζομεν. Ὁ Λυσίας παρὰ Διονυσίῳ τῷ Ἀλικαρνασσεῖ ἐν τῇ κρίσει Λυσίου § 33 γράφων εὐθύς μετὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον ἦτοι τῷ 402 λέγει «ὅρῳ δὲ Ἀργείους καὶ Μαρτινείας τὴν αὐτὴν ἔχοντας γνῶμην, τοὺς μὲν ὁμόρους ὄντας Λακεδαιμονίοις, τοὺς δὲ ἐγγυὲς οἰκοῦντας, καὶ τοὺς μὲν οὐδὲν ἡμῶν πλείους, τοὺς δὲ οὐδὲ τρισχιλίους ὄντας» παραδέχεται δηλ. ὅτι οἱ Ἀργεῖοι δὲν ἦσαν περισσότεροι τῶν Ἀθηναίων, οὔτε ὀλιγώτεροι. Εἰς τοὺς κατοίκους τούτους τῆς πόλεως προσ-

θετόν καὶ τοὺς τῶν πέριξ κωμῶν καὶ τοὺς δούλους καὶ τοὺς βαρέως ὠπλισμένους καὶ τοὺς ἐλαφροῦς. Ἐν τῇ κατὰ τὴν Κορώνειαν μάχῃ παρτάξαν μεγαλειότερον ἀριθμὸν ἢ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι· δηλ. 7000 ὀπλίτας.

Ἄν δὲ ὑπολογίσωμεν ἐπὶ τῶν ὀπλιτῶν τούτων διπλάσιον ἀριθμὸν ἐλαφροῦς ὠπλισμένων παραδεχόμεθα, ὅτι τὸ Ἄργος μετὰ τῶν βαρέως ὠπλισμένων ἠδύνατο νὰ παρτάξῃ στρατὸν 20,000. Ὁ Ἰσοκράτης τᾶσαι τὸ Ἄργος κατὰ τὸν πληθυσμὸν μετὰ τῆς Ἀθήνας, Θήβας καὶ Λακεδαιμόνα. Ὁ Ξενοφῶν Ἑλλ. 4, 2, 2 λέγει, ὅτι ἦσαν «δυνατώτατοι τῶν ἐν Πελοποννήσῳ Ἀρκάδες τε καὶ Ἀργεῖοι».

Ἐν τῇ παρὰ τὴν Κορίνθον μάχῃ πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς συμμάχους αὐτῶν ἀντετάχθησαν τῷ 394 κατὰ Ξενοφῶντα Ἑλλ. 4, 2, 17 πεντακισχίλιοι Ἀργεῖοι, Ἀθηναῖοι δὲ 6,600 καὶ Βοιωτοὶ 5,800. Γινώσκοντες δὲ ἐκ τῶν ἤδη ἀνωτέρω ρηθέντων περὶ τοῦ πλήθους τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Βοιωτῶν πολιτῶν, ὅτι οὗτοι ἦσαν ὑπερτριπλάσιοι τῶν ἐν Κορίνθῳ παραταχθέντων ἐξ ἑκατέρας τῶν πολιτειῶν τούτων, εἰκόζομεν, ὅτι ἡ αὐτὴ ἀναλογία δυνατὸν νὰ ἰσχύσῃ καὶ περὶ τοῦ πλήθους τῶν Ἀργείων. Καὶ οὗτοι λοιπὸν ἦσαν τριπλάσιοι τῶν ἐν Κορίνθῳ παραταχθέντων καὶ τὸ πλήθος πάντων τῶν Ἀργείων πολιτῶν περὶ τῆς 20,000 μετὰ τῶν τῆς μικρᾶς αὐτονόμου πόλεως Κλεωνῶν, τὸ δὲ ὅλον τῶν ἐλευθέρων κατοίκων περὶ τῆς 80—100,000. Εἰς τὸ ποσὸν τοῦτο πρέπει νὰ προσθίσωμεν καὶ τὸ τῶν δουλοπαροίκων, ὅποιοι τοιοῦτοι ὑπῆρχον οἱ Γυμνήτες ἢ Γυμνήσιοι, οἵτινες ἦσαν ὑποδουλωθέντες ἀρχαῖοι κάτοικοι, ἔτι δὲ καὶ τῶν ἀργυρωνήτων καὶ οἰκογενῶν δούλων. Ἐπειδὴ ὅμως καὶ τὸ πλήθος ἀμφοτέρων τούτων δὲν μαρτυρεῖται, νομίζομεν, ὅτι δὲν ἐξερχόμεθα τοῦ πιθανοῦ ὑποθέτοντες τοῦτο ἡμῖς τοῦ τῶν ἐλευθέρων. Δεχόμεθα λοιπὸν, ὅτι σύμπαντες οἱ τῆς Ἀργολίδος κάτοικοι μετὰ τῶν Κλεωναίων τὸν 8' π. Χ. αἰῶνα δὲν ἦσαν ὀλιγώτεροι τῶν 150,000 ἐλεύθεροι καὶ δούλοι πάσης ἡλικίας καὶ γένους. (Ἀθηναῖον, σελ. 128, τόμ. 5).

Εἰς τὴν Τανάγραν ἐπεμψαν εἰς βοήθειαν τῶν Ἀθηναίων 1000 ὀπλίτας, εἰς Σικελίαν 5,000, εἰς Ἰωνίαν 1000 ὀπλίτας καὶ 500 ἐλαφροῦς· κατὰ ταύτην τὴν ἐποχὴν διετήρουν καὶ σῶμα ἱππέων ἐκ 1000, εἰς Ὀλυμπίαν δὲ ὑπὲρ τῶν Ἀρκάδων 2,000 ὀπλίτας. Ὁ Ἀρταξέρξης κατὰ τῆς Αἰγύπτου ὠδήγησεν Ἀργεῖους 3,000. Ἐν τῷ Ἀχαϊκῷ συνδέσμῳ τὸ Ἄργος μετὰ τὴν Μεγαλόπολιν ἦτο ἡ σημαντικωτέρα πόλις καὶ κατὰ τὰ ἄλλα καὶ κατὰ τὸν πληθυσμὸν. Ὁ Στράβων 8, 376 ὁμολογεῖ, ὅτι

τῶν κατὰ τὴν Πελοπόννησον πόλεων ἐνδοξόταται γέγονασι καὶ μέχρι τοῦ νῦν εἶσιν ἡ Σπάρτη καὶ τὸ Ἄργος. Ἡ δύναμις αὕτη καὶ ὑπεροχὴ προήρχετο καὶ ἐκ τοῦ πλήθους τῶν κατοίκων βεβαίως. Κατὰ τὸν Pouqueville Voyage en Morée τόμ. 1, σελ. 497 οἱ κάτοικοι τοῦ Ἄργους τῷ 1815 καὶ 1827 μετὰ τοῦ ἀλβανικοῦ πληθυσμοῦ ἀνῆρχοντο εἰς 10,000, ὧν οἱ περισσότεροι ἦσαν Ἕλληνες, κατ' ἔτος ὅμως ἐπολλαπλασιάζοντο. Τῷ δὲ 1829, ὅτε ἐγένετο ἡ διαίρεσις τῆς χώρας εἰς ἐπιτροπείας καὶ ἐπαρχίας, ἡ Ἀργολὶς ἦτο ἡ πρώτη ἐπιτροπεία περιλαμβάνουσα ἐπαρχίας τὴν Κόρινθον, τὴν Κάτω Ἀχαΐαν, τὴν Ναυπλίαν καὶ τὸ Ἄργος, ὅπερ εἶχεν 8,030 κατοίκους. Κατὰ τὴν στατιστικὴν δὲ τοῦ 1851 περιεῖχεν οἰκίας 1909 καὶ κατοίκους 9,259, κατὰ δὲ τὴν ἐπίσημον ἀπογραφὴν τοῦ 1861 ἀνῆρχετο ὁ πληθυσμὸς τοῦ Ἄργους εἰς 10,452 κατοίκους, κατὰ δὲ τὴν τοῦ 1879 εἰς 11,793, κατὰ δὲ τὴν τοῦ 1889 εἰς 10,057. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι ὁ Ἀργεῖος λαὸς εἶνε πολὺ ἀποδημητικός, κατὰ τὴν κοινὴν δὲ πάντων ὁμολογίαν ἤδη ἀποδημοῦσιν ἐξ Ἄργους πλεόν των 5,000, ἐξ ὧν οἱ περισσότεροι διαμένουσιν ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεῖ.

Ἐπειδὴ τὸ Ἄργος κατοικεῖται ὑπὸ ἐργατικοῦ καὶ λιτοῦ λαοῦ καὶ ἐπειδὴ ὁ ἐκδεδιητημένος βίος εὐτυχῶς ἀκόμη δὲν συμπαρέσυρε τὰς παραδόσεις αὐτοῦ, συγχαπτονται ἀφθονώτεροι γάμοι, γίνονται αἱ περισσότεραι γεννήσεις, αἱ ὀλιγώτεραι ἀποθιώσεις, ἐπομένως ὁ πληθυσμὸς αὐξάνει μετὰ μεγίστης ταχύτητος. Κατὰ τὴν στατιστικὴν τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν ἡ Ἀργολὶς κατὰ τοὺς γάμους ἔρχεται κατὰ σειρὰν ἡ τρίτη ἐκ πάντων τῶν νομῶν, κατὰ τὰς γεννήσεις ἡ τετάρτη καὶ κατὰ τὰς ἀποθιώσεις ἡ τρίτη.

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

Ἡ συγκοινωνία μεταξὺ Κορινθίας καὶ Ἀργείας ἡ γενικῶς μετὰξὺ τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος ἐγίνετο διὰ δύο ὁδῶν (Παυσ. 2,15,3 ἀέκ Κλεωνῶν δὲ εἰσιν ἐς Ἄργος δύο ὁδοί, ἡ μὲν ἀνδράσιν εὐζώνοις, καὶ ἔστιν ἐπίτομος, ἡ δὲ ἐπὶ τοῦ καλουμένου Τρητοῦ, στενὴ μὲν

καὶ αὐτὴ περιεργόντων ὥρων, ὀρήματι δὲ ἔστιν ὅμως ἐπιτηδαιοτέρα», ἐξ ὧν ἡ μὲν σύντομος καὶ βατὴ εἰς πεζοὺς ἤρχιζεν ἐξ Α. τοῦ Ἀεροκορίνου ἐκ τῆς λεγομένης Τενεατικῆς πύλης, διήρχετο μετὰ 60 στάδια (11 περίπου χιλιόμετρα) ἐκ Τενέας, ἐκ ταύτης εἰσχωροῦσα εἰς κλεισωρεῖας στενὰς κατήρχετο εἰς τὸ Ἀργολικὸν πεδὶον πρὸς Μ. τοῦ Ἡραίου. Ἡ ὁδὸς αὕτη ἐλέγετο *Κοντοπορεία*, διότι ἦτο βραχυτέρα τῆς διὰ τοῦ Τρητοῦ. Μνημονεύουσι ταύτην ὁ Πολύβιος (16,16), ὁ Ἀθήναιος (2,19), καὶ ὁ Ξενοφῶν (Ἑλλ. 4,4,19, Ἀγησιλ. 2,17) γράφων περὶ τῆς μεταβάσεως τοῦ Ἀγησιλάου εἰς Κόρινθον διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς Τενέας ἢ διὰ τῶν στενῶν. Ἡ ὁρεινή αὕτη ὁδὸς εἶνε ἀκόμη καὶ σήμερον ἐν χρήσει· ἀρχεῖται ἀπὸ τῆς κάτω Κλένιας, ἐνθα ἡ Τενέα, διέρχεται πρὸς Δ. τοῦ Ἀγινόρους καὶ ἐντεῦθεν μεσημβρινοδυτικῶς χωροῦσα κατέρχεται εἰς Μπερμπάτι διερχομένη διὰ τῆς πεδιάδος τούτου καὶ ἐντεῦθεν διὰ τῆς κλεισοῦρας εἰσέρχεται εἰς τὸ Ἀργολικὸν πεδὶον (Γεωγραφία τοῦ νομοῦ Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας σελ. 171 ὑπὸ Μηλιαράκη καὶ σελ. 14 Η. Lolling neber die Kontoporeia). Ἡ ἄλλη ὁδὸς στενὴ καὶ αὕτη διὰ τὰ περίξ ὄρη, ἀλλὰ ἐπιτηδαιοτέρα εἰς ὀρήματα, ἦτο ἡ τοῦ Τρητοῦ τοῦ πολυσχιδοῦς ἐκείνου καὶ πολυκορύφου ὄρους τοῦ διαχωρίζοντος τὴν πεδιάδα τῶν Κλεωνῶν τῆς τοῦ Ἀργους. Ἡ σημερινὴ τῶν Δερβενακίων, ἥτις κατέστη περιώνυμος διὰ τὴν ἐπισυμβᾶσαν αὐτόθι καταστροφὴν τοῦ Δράμαλης. Ἡ ὁδὸς αὕτη ἀρχομένη ἐκ τῆς παλαιᾶς Κορίνθου ἔκαμπτε πρὸς δυσμὰς τὸν Ἀεροκόρινθον φερομένη πρὸς τὸν Τρητόν. Τῆς ἀρχαίας ταύτης ὁδοῦ φαίνονται εἰσέτι ἔχνη τροχιῶν ἐπὶ τοῦ βράχου κεχαραγμένα.

2) *Ὀδὸς ἐξ Ἀργους εἰς Μυκήνας*. Παρὰ τὴν ὁδὸν ταύτην πρὸς δεξιὰ ὑπῆρχεν ἡρώων *Περσέως* μεγάλως τιμώμενον παρὰ τῶν προσχώρων, ὀλίγον δὲ περαιτέρω πρὸς ἀριστερὰ τάφος τοῦ *Θυέστου* ἀδελφοῦ τοῦ Ἀτρέως καὶ θείου τοῦ Ἀγαμέμνονος. Ὁ τάφος οὗτος ὀνομάζεται μνημεῖον *Κριῶν*, διότι ἐπ' αὐτοῦ ἦτο ἐκ μαρμάρου κριὸς εἰς δῆλωσιν τῆς μοιχείας τοῦ Θυέστου μετὰ τῆς γυναικὸς τοῦ ἀδελφοῦ. (Παυσ. 2,18,2 ἐν δὲ τῇ Ἀργεῖᾳ προελθοῦσαν ὀλίγον ἀπὸ τοῦ ἡρώων τούτου (τοῦ Περσέως) Θυέστου τάφος ἐστὶν ἐν δεξιᾷ. Λίθον δὲ ἐπεστὶν αὐτῷ κριός, ὅτι τὴν ἄρνα ὁ Θυέστης ἔσχε τὴν χρυσὴν, μοιχεύσας τοῦ ἀδελφοῦ τὴν γυναῖκα). Ὀλίγω δὲ πορρωτέρω ὑπῆρχε τοποθεσία τις ὀνομαζομένη *Μυσία* καὶ ἱερὸν *Δήμητρος Μυσίας* ἄνευ ὀρόφου. Ἐντὸς δὲ αὐτοῦ ὑπῆρχε ναὸς ἄλλος ἐξ ὁπτῆς πλίνθου καὶ ξόανα *Κόρης*, *Πλούτωνος* καὶ *Δήμητρος*. Δεξιὰ τῆς ὁδοῦ ὑπάρχουσι τρία συμπλέγματα ἀρχαίων ἐρείπειων, ἐν οἷς

ἡ κατερειπωμένη ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Δημητρίου, ἥτις ἐν μέρει εἶνε ῥυ-
κοδομημένη ἐξ ἀρχαίου ὑλικοῦ, ἀριστερὰ δὲ τῆς ὁδοῦ λείψανα δύο βυ-
ζαντινῶν ἐκκλησιῶν, ἅτινα ἔνεκα τῶν ἀπειρῶν ἐκεῖ ἐντετειχισμένων
ἀρχαίων κορμῶν εἶνε ἄξια ἰδιαιτέρας σπουδῆς. Ἡ μία ἐξ αὐτῶν τῶν
ἐκκλησιῶν ὀνομάζεται *ἀγία Κατερόνα* (Karten Mykenae mit um-
gebung ὑπὸ Steffin). Δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι παρὰ τῷ ἁγίῳ
Δημητρίῳ ἦτο τὸ ἡρώον τοῦ Περσέως καὶ παρὰ τῇ ἁγίᾳ Κατερίνᾳ ὁ τά-
φος τοῦ Θυέστου.

3) *Κοίλη ὁδὸς* παρὰ τὸ Γυμνάσιον τοῦ Κυλαρχάου. Πρὸς δεξιὰν
ταύτης ἦτο ναὸς *Διονύσου*, τὸ δὲ ἄγαλμα μετηνέχθη ἐξ *Εὐβοίας* (Παυσ.
2, 23, 1). Διότι, ὅτε συνέβη εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐρχομένους ἐκ τοῦ Ἰλίου
ναυαγία περὶ τὸν Καφηρέα, κατέλαθε ῥίγος καὶ λιμός τοὺς δυνηθέντας
ἐκ τῶν Ἀργείων νὰ καταφύγωσιν εἰς τὴν ξηράν. Εἰς τούτους δὲ εὐχη-
θέντας ἀναφανῆ θεὸς τις σωτὴρ λέγεται, ὅτι ἐφάνη σπήλαιον Διονύ-
σου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἦτο τὸ ἄγαλμα τοῦ θεοῦ καὶ αἶγες ἄγριαι συνη-
θροισμέναι ἔνεκα τοῦ χειμῶνος. Ταύτας οἱ Ἀργεῖοι σφάξαντες τὸ μὲν
κρέας ἔφαγον, τὰ δὲ δέρματα μετεχειρίσθησαν ἀντὶ ἐσθῆτων. Ἀφοῦ δὲ
ὁ χειμὼν ἐκόπασεν, ἐπισκευάσαντες τὰς ναῦς ἐφέροντο εἰς τὰς πατρί-
δας ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὸ ξόανον τοῦ Διονύσου, ὅπερ ἐτίμων μέ-
χρι τοῦ Πausανίου. Πλησιέστατα δὲ τοῦ ναοῦ τούτου ἦτο ἡ οἰκία τοῦ
Ἀδράστου καὶ μακρὰν ταύτης τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀμφιαράου καὶ τὸ μνημα
τῆς *Εριφύλης*. Πλησίον τούτων ἦτο τέμενος Ἀσκληπιοῦ καὶ ἱερὸν Βά-
τωρος ἡνιόχου τοῦ Ἀμφιαράου. Ἐπανέρχόμενοι δὲ ἐκ τῆς Κοίλης ὁδοῦ
βλέπομεν τὸν τάφον τῆς *Υγρηθοῦς* καὶ τὸ ἐπιφανέστατον ἄγαλμα τοῦ
Ἀσκληπιοῦ ἐκ λίθου λευκοῦ καὶ πλησίον τούτου τὸ τῆς *Υγείας* καὶ τὰ
ἄγάλματα τῶν τεχνιτῶν *Ξεροφίλου* καὶ *Στράτωνος*, καὶ τὸ ἄγαλμα τῆς
Ἀρτέμιδος ὀνομαζομένης *Φεραίας*, διότι ἐκομίσθη ἐκ Φερῶν τῆς Θεσσα-
λίας. Λέγουσι δὲ οἱ Ἀργεῖοι, ὅτι ἐνταῦθα ἔκειτο καὶ τὸ μνημα τῆς
Ἀθιανείρας καὶ τοῦ *Ἐλέου* τοῦ υἱοῦ τοῦ Πριάμου καὶ τὸ *Παλλάδιον*
τὸ κομισθὲν ἐξ Ἰλίου.

4) *Ὁδὸς ἐκ τοῦ Ἀργους εἰς τὴν Ἀρχαυδίαν*. Ὑπῆρχον δύο ὁδοί, ἡ μὲν
εἶνε ἡ διὰ τῆς Λυκῶνης διερχομένη τὰς μεσημβρινὰς κλιτύας τοῦ Χάου
εἰσέρχεται εἰς τὴν κοίτην τοῦ χειμάρρου (Κυρίμι), εἴτα στρεφομένη πρὸς
Μ. διέρχεται τὸ σημερινὸν Παληοσκαφιδάκι καὶ φθάνει μέχρι τοῦ χανίου
Δαούλη, ἐνθα συνηνοῦτο πρὸς τὴν ἀμαξιτὸν ὁδόν. Τμήμα τῆς ὁδοῦ ταύ-
της ἐκαλεῖτο *Τρόρος*, ἴσως ἐκ τῶν πολλῶν αὐτοῦ ἐλιγμῶν. Ἡ ἑτέρα ὁδὸς

ἦτο ἡ διὰ τοῦ Ξηριᾶ διερχομένη διὰ τοῦ χωρίου Τourniki μεταξύ Ἀρτεμισίου καὶ Κτενιᾶ καὶ καταλήγουσα εἰς τὸ εἰς Τσιπιανᾶ. Ἐκαλεῖτο δὲ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὁδὸς *Kilimakos*, σήμερον δὲ *Kakē Sakala* ὀνομάζεται συνωνύμως πρὸς τὴν ἀρχαίαν ὀνομασίαν. Ὁ Τρόχος ἐκαλεῖτο ἐπὶ Pouqueville 5,262 Strata-Chalil-bey. Προσθέτει ὁ Pouqueville σελ. 291 ὅτι κατερχόμενος ἐξ Ἀρκαδίας εἰς Ἄργος διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης ἐσταμάτησεν εἷς τι μέρος· οἱ δὲ συνοδεύοντες αὐτὸν Ἀλβανοὶ εἶπον, ὅτι l'escalier εἰς ὃ μέλλομεν νὰ εἰσέλθωμεν ὀνομάζεται Strata Halilbey. Ἦθελον νὰ δώσωσιν εἰς αὐτὸν νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι τοῦτο ἦτο ἔργον τοῦ Τούρκου τοῦτου, ἀλλὰ προσθέτει ὁ φιλέλλην *mais le Trochos existait avant Mahomet et ses califes, dont des aiaux gardaient les chameaux et les ânes en Arabie.*

5) Ὁδὸς ἐξ Ἀργους εἰς *Martineiar* ἔφερεν ἀπὸ τῶν πυλῶν τῶν πρὸς τῇ Δειράδι. Ἡ ὁδὸς αὕτη ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων *Πρῆρος*, σήμερον δὲ Πόρταις ὡς ἐκ τῆς κλεισσορείας, ἣν διερχεται ἐπὶ τῶν ὀρίων τῆς Μαντινείας καὶ Ἀργους. Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ταύτης ἦτο διπλοῦν ἱερὸν ἔχον εἴσοδον καὶ πρὸς δυσμὰς καὶ πρὸς ἀνατολάς, καὶ πρὸς δυσμὰς μὲν ἦτο ξόανον Ἀρεως, πρὸς ἀνατολάς δὲ Ἀφροδίτης. Τὰ δὲ ἀγάλματα ἦσαν ἀνάθημα τοῦ Πολυνείκου καὶ τῶν Ἀργείων, ὅσοι συνεξεστράτευσαν κατὰ Θηβῶν ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἰχνη τοῦ ναοῦ τούτου εὗρέθησαν πρὸ δύο ἐτῶν πρὸς δυσμὰς παρὰ τὴν Ἀκοθάν.

6) Ὁδὸς ἐκ τῶν αὐτῶν πυλῶν ἦγεν εἰς *Λύρκειαν*.

7) Ὁδὸς *Λεωφόρος* ἐξ Ἀργους εἰς Ἐπιδαυρίαν καθ' ἣμᾶς διερχομένη διὰ τῆς Τυρύνθου, ἐκείθεν παραπλευρώς τοῦ ἀγίου Ἡλίου τοῦ χωρίου Κοφινίου, ἐντεῦθεν διὰ τοῦ σημερινοῦ χωρίου Κατσιγκρίου ἀφίνουσα πρὸς τὰ ἀριστερὰ τὴν ἀκρόπολιν τὴν σωζομένην ἐπὶ τοῦ πετρώδους λόφου τοῦ χωρίου κατέληγεν εἰς τὴν σημερινὴν ἀμαξιτὸν ὁδὸν ἀπὸ Ναυπλίου μέχρις Ἱεροῦ. Παρὰ τὴν νέαν ταύτην ὁδὸν σώζονται τὰ ἱχνη τῆς ἀρχαίας καὶ παρὰ τὴν νέαν γέφυραν διακρίνεται ἡ ἀρχαία ἐκτισμένη ἐξ ὀγκολίθων προσηρμοσμένων οὕτως, ὥστε ἀποτελοῦσιν ἀψίδα. Δεξιὰ δὲ τῆς ὁδοῦ ταύτης τῆς ἀγοῦσης ἐξ Ἀργους εἰς Ἐπιδαυρίαν ἦτο οἰκοδόμημα ὅμοιον πρὸς πυραμίδα, εἶχε δὲ ἀσπίδας κατὰ τὸ σχῆμα τῶν Ἀργολικῶν ἐπειρασμένας. Ἐκεῖτο δὲ τοῦτο μεταξύ τῆς Δαλαμανάρας καὶ Τυρύνθου, ἐπὶ τῆς θέσεως δηλ. ἐνθα ἐγένετο μάχη μεταξύ Προΐτου καὶ Ἀκρισίου περὶ τῆς ἀρχῆς. Ἐχρησίμευε δὲ ἡ ὡς κοινὸν μνημεῖον τῶν φονευθέντων, οἵτινες ἦσαν συμπολίται καὶ συγγενεῖς, διότι ὁ Ἀκρίσιος

καὶ Προῖτος ἦσαν ἀδελφοί, ἧ ὡς σύμβολον τῆς συνδιαλλαγῆς ἀμφοτέρων. διότι οὐδέτεροι βεβαίως ἐνίκησαν ἢ ἐδήλου τὰ σύνορα τῶν δύο γειτονικῶν πόλεων Τιρύνθου καὶ Ἀργούς. Ἦτο δὲ τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο ἐστολισμένον δι' ἀσπίδων Ἀργολικῶν, διότι τότε πρῶτον οἱ δύο ἀδελφοὶ καὶ ὁ στρατὸς ἦσαν ὠπλισμένοι δι' ἀσπίδων. (Πανσ. 2, 25, 6). Ἡ ἀπὸ Ἀργούς εἰς Ἐπίδαυρον συνέδεε τὸ ἀρχαῖον Ἀργεὺς μετὰ τῆς Ἐπιδαυρίας. Ἐν μέσῳ δὲ ταύτης περὶπου παρὰ τὴν Λήσσαν, ἐνθα νῦν τὸ Παληοκαστράκι, ὑπῆρχον οἱ ὄροι τῆς τῶν Ἀργείων γῆς. Ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἐπέζητησαν οἱ Ἀργεῖοι νὰ καταλάβωσι τὴν ὁδὸν, ὅπως δι' αὐτῆς ἔχωσι ταχυτέραν τὴν βοήθειαν τῶν συμμάχων αὐτῶν Ἀθηναίων, οἵτινες ἀντὶ νὰ παρκαχμπτῶσι τὸ Σάλλικιον, ὅπως διὰ θαλάσσης κομίζωσιν αὐτοῖς βοήθειαν, θὰ ἀπεδιβάζοντο εἰς Ἐπίδαυρον καὶ ἐντεῦθεν διὰ ξηρᾶς εἰς Ἀργεὺς διὰ τῆς εἰρημένης ὁδοῦ. (Θουκ 5, 53).

8) Ὁδὸς ἐξ Ἀργούς εἰς Λέρνην διερχομένη διὰ τοῦ Ἐρασίνου. Ἀπὸ τοῦ Ἐρασίνου δὲ εἰς ἀριστερὰ ὅσον σταδίους ὀκτώ ὑπῆρχεν ἱερὸν Διοσκούρων ἀνάκτων, ὧν τὰ ξόανα ἦσαν ὅμοια πρὸς τὰ ἐν τῇ πόλει. Ἐκ τῆς Λέρνης δὲ ἔφερεν ὁδὸς εἰς Τημέτιον, ἐτέρα δὲ παραθαλασσία εἰς Γενέσιον καὶ εἰς Ἀποβάθμους, ἥτις προχωροῦσα πρὸς τὴν παραλίαν διέρχεται τὰ Ἀνιγραῖα στενὴν καὶ δύσβατον παραλίαν ὁδὸν παρὰ τοὺς πρόποδας τοὺς ἀνατολικούς τῆς Ζαχίτσας ἄγουσαν εἰς τὴν παραλίαν τῆς Κυνουρίας καὶ συνδέουσιν τὴν πεδιάδα τῆς Λέρνης μετὰ τῆς Θυρεάτιδος. Ἡ ὁδὸς αὕτη ὀνομάζεται σήμερον τῆς γῆρας ὁ ἀνήγορος. Ἐτέρα δὲ ὁδὸς ἦγεν ἐκ Λέρνης εἰς Ἐλαιούριτα κατὰ τὸν Ἀπολλέδωρον, ὅστις ἀναφέρει, ὅτι ὁ Ἡρακλῆς ἀποκόψας τὴν ἀθάνατον κεφαλὴν τῆς Ὑδρας κατάρωξε παρὰ ταύτην τὴν ὁδὸν ἐπιθέσας βαρεῖαν πέτραν.

9) Ἐξ Ἀργούς εἰς τὸ ὀνομαστὸν Ἡραῖον ἔφερεν ὁδὸς ἀμαξιτός, δι' ἧς ἤγετο ἡ πομπή. Εἰς τὸ Ἡραῖον ἔφερε καὶ ἐτέρα ὁδὸς ἐκ Μυκηνῶν. Ταύτης πλείστα ἔχνη καὶ ἤδη διατηροῦνται, ἅτινα ἀναγνωρίζει τις πρὸς τὰ βορειοδυτικὰ ἐρείπια τοῦ Ἡραίου. Ἐν τῇ ὁδῷ ταύτῃ συνέβη τῶν φιλομητόρων υἱῶν Κλεόβιδος καὶ Βίτωνος τὸ συγκινητικὸν ἐπεισόδιον, ὅπερ ἀναφέρουσιν. (Ἡρδ. 1, 31 καὶ Πανσ. 2, 20, 2).

Ἦδη δὲ τὸ Ἀργεὺς συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Τριπόλεως διὰ σιδηροδρομικῆς γραμμῆς καὶ διὰ ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ ἐχούσης μῆκος 61,230 μέτρων. Ἀρχεῖται ἐξ Ἀργούς, φθάνει εἰς Μύλους, ἔχουσα μῆκος 10,230 μέτρων, ἐνταῦθα πρὸς Δ. ἀνέρχεται διὰ γραμμῆς ζητοειδοῦς 15 χιλιομέτρων τὰς ἀνωφερίας τοῦ Κωλοσοῦρη φθάνουσα (25,000) εἰς Ἀχλαδόκαμπον

καὶ ἐκείθεν εἰς Τρίπολιν (26,000). Κατεσκευάσθη αὕτη ἡ ὁδὸς τῷ 1847 ('Α. Ν. Βερναδάκης περὶ τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἐμπορίου σελ. 134-135 καὶ Γεωγρ. Ἀργολ. καὶ Κορινθ. ὑπὸ Ἀ. Μηλιαράκη σελ. 43). Μετὰ τῆς Κορίνθου δὲ καὶ Ναυπλίας συνδέεται διὰ ὁδοῦ ἀμαξιτοῦ καὶ διὰ σιδηροδρόμου. Ἡ ἐξ Ἀργους εἰς Ναύπλιον ὁδὸς 12,500 μ. κατεσκευάσθη τῷ 1847. Ὑπάρχει καὶ ὁδὸς εὐθὺ φέρουσα ἐξ Ἀργους εἰς τοὺς δῆμους Μιδέας καὶ Λήσσης καὶ Ἐπιδαύρου τῆς Ναυπλίας ἔχουσα φορὰν ἐκ Δ. πρὸς Α. καὶ διερχομένη πρὸς Μ. τοῦ Ἀραχναίου καὶ κατὰ μῆκος τῆς δειράδος αὐτοῦ. Μετὰ τοῦ δήμου δὲ Λυρκείας ἡ συγκοινωνία γίνεται διὰ τοῦ αὐλώνος καὶ τῆς κοίτης τοῦ Ἰνάχου δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ ἀρχομένης ἐξ Ἀργους μέχρι τοῦ χωρίου Στερνῶν 12,385 μ. ἤδη δὲ κατασκευαζομένης ἀπὸ Στερνῶν μέχρι τοῦ χωρίου Κάτω Μπέλεσι. Ἐν τῇ ὁδῷ ταύτῃ εἰς ἀπόστασιν 10 χιλιομ. ἐξ Ἀργους ἐν δεξιᾷ, ἐν τῇ θέσει *Σκάλα* ὑπάρχουσι ἐρείπια, πιθανῶς φρουρίου τῆς διόδου, εἰς ἀπόστασιν δὲ ἐντεῦθεν 4 χιλιομ. ἑτέρα ἐρείπια καλούμενα *Παληοκαστράκι*. Ὀλίγα βήματα πέραν τοῦ χωρίου *Στέρνας* φαίνονται ἔχρη ὕδραγωγείου καὶ ὕδρου μύλου, διερχομένου ἄλλοτε τὸ ὕδωρ τῆς πηγῆς Τσιρίστρας τὸ διοχετευόμενον τὸ πάλαι εἰς τὴν πόλιν τοῦ Ἀργους. Ἐτέρα ὁδὸς ὁρεινὴ εἰς τὸν δῆμον Λυρκείας εἶνε ἡ διὰ τῆς κοίτης τοῦ *Ξηριᾶ* φέρουσα εἰς τὴν Καρυὰν διερχομένη καὶ ἐκ τοῦ χωρίου Βοῦρτσι. Συγκοινωνεῖ τὸ Ἀργος μετὰ τῆς ἐπαρχίας Μαντινείας διὰ δύο ὁρεινῶν ὁδῶν δυσβάτων, τῆς μὲν ἀρχομένης ἀπὸ Καρυᾶς καὶ καταληγούσης εἰς Τσιπιανὰ τοῦ δήμου Μαντινείας διερχομένης μεταξὺ τοῦ Ξεροβουνίου καὶ Μαλεβοῦ, τῆς δὲ βορείως ταύτης, ἀρχομένης ἀπὸ τοῦ χωρίου Κάτω Μπέλεσι καὶ ληγούσης εἰς τὸν δῆμον Ὀρχομενοῦ. Ἡ ὁδὸς αὕτη σήμερον καλεῖται *Πόρταις* ὡς ἐκ τῆς κλεισσορείας, ἣν διέρχεται ἐπὶ τῶν ὀρίων τῆς Μαντινείας καὶ Ἀργους.

Μετὰ τοῦ δήμου Ἀλίας συγκοινωνεῖ τὸ Ἀργος διὰ τῆς Λυρκείας δι' ὁδοῦ μεταξὺ Κάτω Μπέλεσι καὶ Τατσίου διερχομένης κάτω τοῦ χωρίου Δουκά, ὡσαύτως δι' ὁδοῦ μεταξὺ Ἐπάνω Μπέλεσι καὶ Φρουσουνας καὶ δι' ὁδοῦ ἀρχομένης πρὸς Δ. τοῦ χωρίου τῶν Στερνῶν καὶ φερούσης εἰς Γυμνόν (Γεωγρ. Ἀργολ. καὶ Κορινθ. ὑπὸ Ἀ. Μηλιαράκη σελ. 48—49). Ὑπάρχει ὁδὸς ἐξ Ἀργους εἰς Μπερμπάτι διερχομένη ἐν δεξιᾷ τὸ χωρίον Χώνικα, ἑτέρα δὲ ὁδὸς ἄγει ἐξ Ἀργους εἰς Λίμνας, καὶ ἐξ Ἀργους εἰς Χαρθάτι γενομένη χάριν τῶν ἐπισκεπτομένων τὰς ἀρχαιότητας τῶν Μυκηνῶν. Διακλᾶδωσις δὲ τῆς ὁδοῦ Ἀργους—Κο-

ρίνθου εἶνε ἢ ἐξ Ἄργους εἰς ἅγιον Γεώργιον (δῆμος Νεμέας) ἄγουσα, ἢ δὲ ἐξ Ἄργους εἰς Μύλους προεκτείνεται μέχρι Κυβερίου.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

Κατὰ τὴν καθόλου βιομηχανίαν ἦτο τὸ Ἄργος ὀνομαστόν καὶ σημαντικὸν ἀλλὰ ἡ κατεργασία τοῦ χαλκοῦ πρωϊμώτατα ἤκμασε καὶ ἀνεπτύχθη, ἴσως διότι τὰ μεταξὺ Κορίνθου καὶ Ἄργους ὄρη περιεῖχον χαλκόν. (Müller Dorier 1, 72. Curt. pelop. 2, 338). Ἡδὴ παραδίδεται, ὅτι ὑπῆρχον χαλκεία ἐν Ἀργεῖ, ἐν οἷς κατεσκευάζοντο δόρατα καὶ αἱ ὀνομασταὶ Ἀργολικαὶ ἀσπίδες. Ὁ Πολυδεύκης (1, 149) ἀναφέρει μεταξὺ τῶν ὄπλων τῶν εὐδοκιμούντων καὶ τὴν Ἀργολικὴν ἀσπίδα. Κατὰ τὸν Αἰλιανόν (ποικ. ἱστ. 3, 24) ὁ υἱὸς τοῦ Γρύλλου εἶχεν ἀσπίδα Ἀργολικὴν. Καὶ ὁ Εὐδοξὸς Ἀργεῖος προσέφερεν ἐξ ἰδίων ἀναλωμάτων εἰς τὸν ἐν Πυθίοις γυμνικὸν ἀγῶνα ἀσπίδας ἐπιχάλκους ποικίλας δέκα, αἵτινες βεβαίως θὰ ἦσαν ἐκ τῶν ἐν Ἀργεῖ κατασκευαζομένων (Sylloge insc. gr. Dittenberger 185 ἀριθ.). Ἡ Ἀργεῖα ἀσπίς ἦτο τοσοῦτον διαδεδομένη, ὥστε καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐφόρουσαν αὐτὴν πρὸ τοῦ Ῥωμύλου, ὅστις μετέβαλε τὸν ὅπλισμόν. (Πλτρχ. Ῥωμ. 21 καὶ μετέβαλε τὸν ὅπλισμόν ἐαυτοῦ τε καὶ τῶν Ῥωμαίων ἀργολικὰς πρότερον φορούντων ἀσπίδας» καὶ Διον. Ἀλ. Ῥωμ. ἀρχ. 1, 21 »ἐν ταύταις διέμευε πολλὰ τῶν ἀρχαίων διαιτημάτων, οἷς τὸ ἐλληνικὸν πᾶν ἐγρήσατο, ἐπὶ μῆκιστον χρόνον, οἷον ὅ, τε τῶν ὄπλων τῶν πολεμιστηρίων κόσμος, ἀσπίδες ἀργολικαὶ καὶ δόρατα). Κατὰ τοὺς τελουμένους δὲ ἐν τοῖς Ἑραιοῖς ἀγῶνας ἐδίδετο εἰς τὸν νικητὴν ἀσπίς χαλκῇ. Ἡ Ἀργολικὴ ἀσπίς ἦτο ὅμοια πρὸς τὴν Ἑτρουσκικὴν, ὅπως κυκλοτερὲς καὶ ἐκ χαλκοῦ. Κατὰ τὸν Ἀπολλόδωρον 2, 2, 1 καὶ Plin. nat. hist. 7, 200 ὁ Ἀχρεῖος καὶ Προῖτος πολεμοῦντες περὶ τῆς βασιλείας εὗρον πρῶτοι τὰς ἀσπίδας. Προσέτι κατεσκευάζοντο ἐνταῦθα καὶ ὅπλα ὀνομαστά. (Πίνδ. ἀποσπ. ὑπαρχ. 3 ὅπλα δ' ἀπ' Ἀργεος). Καταλέγων δὲ ὁ Ἀντιφάνης τὰ ἐξ ἐκάστης πόλεως ἰδιώματα συγκαταριθμεῖ καὶ τὰ ὅπλα τοῦ Ἀργους.

(Ἀθην. 1,50). Κατεσκευάζοντο καὶ λέβητες· (ἐξ Ἀργους λέβης Ἀθην. 1,49) καὶ κρατῆρες Ἀργολικοὶ ἦσαν πολὺ ὀνομαστοί· ἀλλὰ δὲν γνωρίζομεν ποιοὶ τινες ἦσαν. Ἐκ τοῦ Ἡρδ. 1,152 μαθαίνομεν, ὅτι οἱ Σάμιοι ὠφεληθέντες ἐκ τοῦ κατὰ τὴν Αἴγυπτον ἐμπορίου ἐπανελθόντες καὶ ἐξελόντες τὴν δεκάτην τῶν ἐπικερδίων ἐξ τάλαντα ἐποίησαντο χαλκήιον κατὰ τὸν τρόπον «τοῦ ἀργολικοῦ κρατῆρος»· ἀναφέρονται ἐν ἐπιγραφῇ εὐρεθείσῃ ἐν Ἀθήναις C. I. A. τόμ. 26 σελ. 40. Λέγεται δέ, ὅτι πρῶτος κατασκευάσεν ἄρμα ὁ Ἀργεῖος Τροχίλος, ὅπερ ἀφιέρωσε πρὸς τὴν Ἥραν τὴν θεὰν τῆς πατρίδος αὐτοῦ. (Tertullien de spectae. 9. si vero Trochilos argivus auctor est currus, patriae Iunoni id opus suum dedicavit). Κατὰ τὸν Πολυδεύκην δὲ ἐτιμῶντο μεγάλως καὶ αἱ ἐμβάδες αἱ Ἀργεῖαι (Ἡσύχ. ἀργεῖα, ὑποδήματα πολυτελῆ γυναικεῖα) καὶ ἡ ἐσθῆς καὶ ἡ τήβεννος καὶ κλεοθίνικος (Πολυδ. 7, 13,61· Ἡρδ. 5,88) καὶ αἱ περόναι τῶν ἐνδυμάτων. Καὶ ἡ κεραμευτικὴ ἠσκήετο ἐν Ἀργεῖ μετὰ πολλῆς ἐπιδεξιότητος κατὰ τὸν 5ον αἰῶνα. Ὁ Ἀθήναιος (11,480 c) ἀναφέρει ὅτι αἱ Ἀργεῖαι κύλικες εἶχον διάφορον τύπον πρὸς τὰς Ἀττικὰς· ἦσαν φοξαὶ τὸ χεῖλος αἱ Ἀττικαί, αἱ δὲ Ἀργεῖαι φοξίχειλοι· καὶ 11,483 c ἀναφέρει, ὅτι κατὰ τὰς ἐπισήμους ἐορτὰς συνήθιζον οἱ Ἀργεῖοι νὰ πίνωσιν ἐκ κεραμέων ποτηρίων »ἐν Ἀργεῖ μὲν ἐν ταῖς δημοσίαις θοῖναις, ἐν Λακεδαιμόνι δὲ κατὰ τὰς ἐορτὰς ἐν τε τοῖς ἐπιρικίοις καὶ τοῖς γάμοις τῶν παρθένων πίνουσιν ἐκ κεραμέων ποτηρίων». Πρὸς τῇ ἐργασίᾳ τῶν ἀσπίδων ἐργάζοντο καὶ τὰ δέρματα· Ἀργεῖα δὲ τις ἐπιγραφὴ (Corp. inscr. Gr. 1134) λέγει· οἱ «σπατολησταὶ» σπάτος=σκύτος, λεαίνω=λειόνω=βурсοδέψαι.

οἱ Σ(πα)τολησταὶ Μάρκω Ἀττωνίῳ
Ἀναξίωτος νιεῦ, Ἀριστοκράτει κτίστα
ἡρωῖ

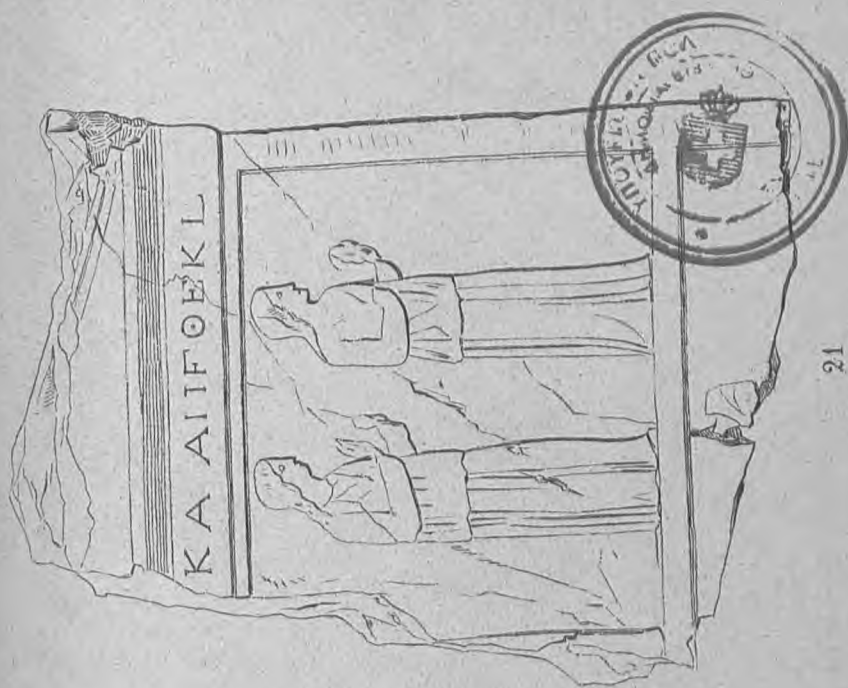
Ὁ Boeckh ὑποθέτει, ὅτι οὗτοι, ὡς καὶ οἱ ἐν ταῖς ἐπομέναις ἐπιγραφαῖς ἀναφερόμενοι χειρώναντες, ἐσχηματίζον μίαν συντεχνίαν.

C. I. G. 1135.

οἱ Δεφιδασταὶ (·)
Δαμόστ(ρ)ατον
Σώσον ἀρετᾶς
ἐνεκα καὶ εὐνοίας
τὰς εἰς αὐτο(ύς.)

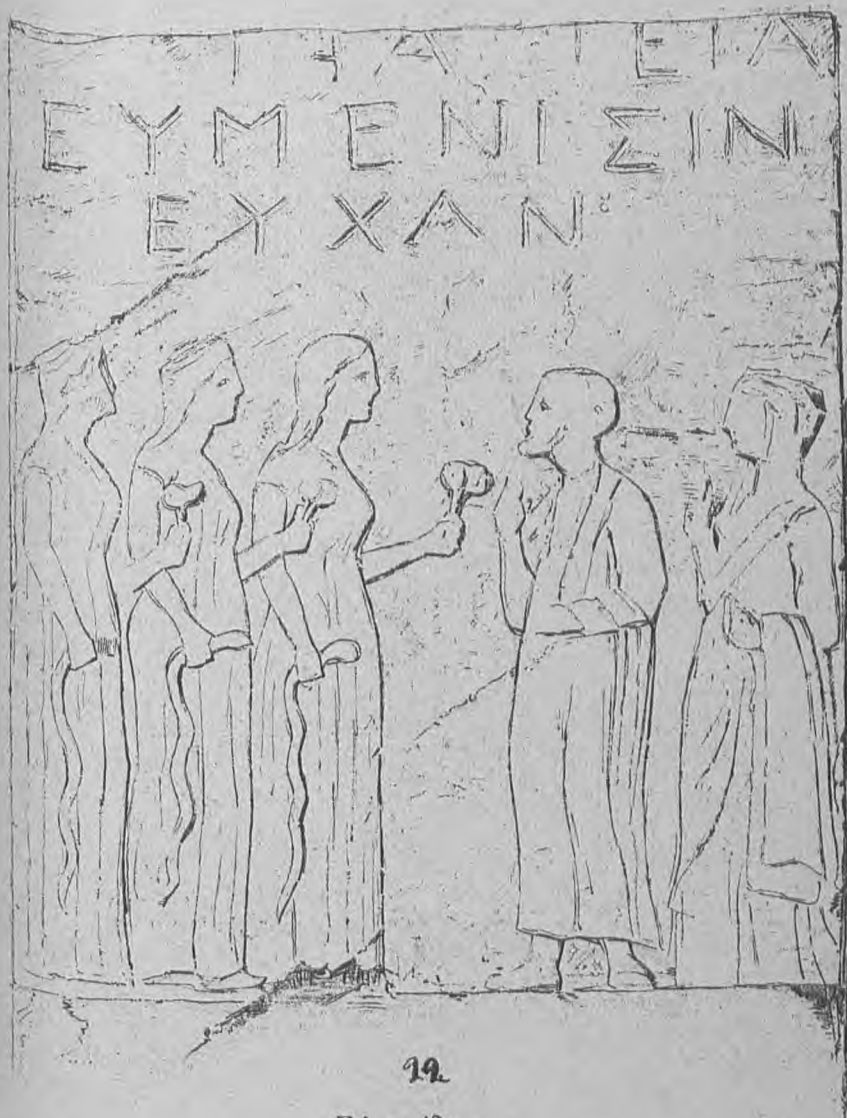

23
Εὐμενίδες.

21
Εὐμενίδες.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

19

Εὐμενίδες.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

C. I. G. 1136.

*Οἱ Λεῖται**Α. Κορήλιος Ἰργένος (or.)*

Κατὰ τὰς μαρτυρίας δὲ Βυζαντινῶν καὶ ἄλλοδαπῶν χρονογράφων ἀπὸ τῆς ἐβδόμης μέχρι τῆς δεκάτης τρίτης ἑκατονταετηρίδος ὑπῆρχον ἐν Ἀργεὶ ἐργοστάσια μετὰξωτῶν, πορφυρῶν, λινῶν, βαμβάκερων καὶ μαλλίνων ὑφασμάτων περιφήμων διὰ τὴν λεπτότητα τῆς κατασκευῆς, διὰ τὸ ἄλλος τῶν χρωμάτων καὶ διὰ τὴν τέχνην τῶν ποικιλιμάτων. Κατεσκευάζοντο δὲ καὶ τάπητες πολυτελεῖς. Ἡμεῖς δὲ καὶ πολλὰ ἄλλα τεχνουργεῖα καὶ βυρσοδεψεῖα. Σήμερον δὲ ὑπάρχει ἀτμοκίνητον πνευματοποιεῖον τοῦ Β. Μαυράκη δυνάμενον νὰ παραγάγῃ περὶ τὰς ὀγδοήκοντα χιλιάδας ὀκτάδων διαφόρων ποτῶν ἐκλεκτῶν καὶ κοινῶν. Πολλὰ δὲ ὑφαντουργεῖα λειτουργοῦσι κατασκευάζοντα περὶ τὰ δύο ἐκατομμύρια πῆχεις ὑφασμάτων βαμβάκερων διαφόρων εἰδῶν, ἅτινα πωλοῦνται καθ' ἅπασαν τὴν Πελοπόννησον, ἰδίᾳ ὅμως ἐν τῇ Κορινθίᾳ. Πρὸς τούτοις ἰδρύθη καὶ ἀτμοκίνητον βαφεῖον, ἐν ᾧ βάπτονται τὰ εἰς τὴν ὑφαντουργίαν χρήσιμα νήματα. Καὶ πριονιστήριον ἀτμοκίνητον, ἐν ᾧ σχίζονται τὰ χονδρὰ ξύλα εἰς κατασκευὴν σανίδων χρήσιμων εἰς διαφόρους ἀνάγκας καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν σταφιδοκιβωτίων. Πρὸς τούτοις εἰνε σιδηρουργεῖα, ἀμυξοπηγεῖα, καὶ κεραμεῖα.

ΠΟΛΕΙΣ ΠΕΡΙ ΤΟ ΑΡΓΟΣ

Οὐδεμία ἄλλη πεδιάς τῆς Ἑλλάδος ἔχει τοσοῦτον πολλὰ καὶ ἰσχυρὰ φρούρια ἐν τόσῳ στενῷ χώρῳ, ὅσα ἡ Ἀργολικὴ. Ἡ ὑψηλὴ καὶ ὑπερήφανος Λάρισα, αἱ εὐρυάγυιαι Μυκῆναι, ἡ Μιδέα, ἡ ἐπὶ μεμονωμένου βράχου κειμένη Τίρυνς καὶ ἡ Ναυπλία εἰνε φρούρια παλαιότατα μαρτυροῦντα τοὺς ἰσχυροὺς καὶ βιαίους ἀγῶνας, οἵτινες διέσεισαν καὶ διετάραξαν τὸ κλυτὸν Ἄργος. Τούτων τὰ μὲν εἰνε παρὰ τὴν θάλασσαν, τὰ δὲ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας καὶ ἀποδεικνύουσιν, ὅτι ἐν τῇ πεδιάδι τοῦ Ἰνάχου πολλὰ ἰσχυρὰ καὶ ἀντίπαλα κράτη ταῦτοχρόνως σχεδὸν ἐμορφώθησαν, ὧν ἕκαστον ἐστηρίζετο μεθ' ὑπερηφανείας ἐπὶ τῶν τειχῶν καὶ τῶν ἐπάλξεων αὐτοῦ.

ΜΥΚΗΝΑΙ

Ἡ πολέγρυσος Μυκῆνη, ἀπέχουσα 60 στάδια τοῦ Ἀργόους ἢ κατὰ τὸν Νόννον στέμματι τειγνόμετι περιώσθεισα Κυκλώπων κατόνορασι, ἢ καθ' Ὅμηρον εὐρυάγνια Μυκῆνη καὶ ἐκτίμεναι Μυκῆναι κεῖνται βορειοδυτικῶς τοῦ Ἡραίου εἰς τὴν εἴσοδον τῆς βαθείας συναγωγίας μεταξὺ δύο ὁρέων τοῦ ἁγίου Ἡλίου καὶ τῆς Σάρας, εἰς τὴν ἐσωτερικὴν γωνίαν τῆς πεδιάδος τοῦ Ἰνάχου, ὅπου τὰ πέτρινα ὕψη ἐγγύτατα συμπλησιάζοντα σχηματίζουνσι τὰς πρὸς βορρᾶν διόδους. Ὁ Ὅμηρος (Ὀδύσ. 2, 263) ἀκριβῶς περιγράφει τὴν θέσιν τῶν Μυκηνῶν λέγων, ὅτι αὐτὰ κεῖνται ἡμερῶ Ἀργεος ἱπποδότιοι». Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἐλευθέραν θέσιν τῆς πόλεως Ἀργόους, ὅπερ μετὰ τῆς μακρόθεν κυριαρχούσης Λαρίσης παρατόλμως καὶ ἀγερώχως ἐξέχει ἐν τῷ μέσῳ τῆς πεδιάδος, αἱ Μυκῆναι εἶνε ἀφανὲς πόλις καὶ κεκρυμμένη ἐν γωνίᾳ, ἐν τῷ μυχῶ τοῦ Ἀργόους. Ἀλλ' ὅμως ἐκυριάρχει αὕτη πολλοῦ μέρους τῆς εὐρείας πεδιάδος, καὶ εἶχε τοιαύτην θέσιν, οἷαν ἡ Δελεῖα ἐν Ἀθήναις. Ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν Μυκηνῶν βλέπει τις ἀπλουμένην τὴν πεδιάδα τοῦ Ἰνάχου μετὰ τῶν μεγαλοπρεπῶν οἰκοδομημάτων. Δικαίως δὲ ὁ παιδαγωγὸς εἰς τὸν Ὀρέστην φθάσαντα ἐκ Κορίνθου εἰς τὰς Μυκῆνας δεικνύει ἀπὸ τῶν ὑψωμάτων τὴν Ἀργεῖαν χώραν ἀναφωγῶν (Σοφ. Ἡλ. 4).

*Τὸ γὰρ παλαιὸν Ἀργεος οὐπόθεις τόδε
τῆς οἰστροπλήγος ἄλσος Ἰνάχου κόρης.
Αὕτη δ', Ὀρέστα, τοῦ Λυκοτόνου θεοῦ
ἀγορὰ Λόκειος· οὐξ ἀριστερᾶς δ' ὄδε
Ἥρας ὁ κλειρὸς τοῖός· οἱ δ' ἰκάνομεν
φάσκειν Μυκῆνας τὰς πολυγρύσσους ὁρᾶν.*

Οἷαν θέσιν κατέχουσιν αἱ Ἀθῆναι ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς τέχνης τῶν Ἑλλήνων, τοιαύτην αἱ Μυκῆναι ἐν τῇ ἡρώϊκῇ ἐποχῇ. Μεγαλοπρεπῆ μνημεῖα, τείχη Κυκλώπεια ἀκροπόλεως, πύλη τῶν λεόντων, (εἰκ. 31) θησαυρῶν θάλαμοι καὶ τάφοι ἡγεμόνων ἀπεικονίζουνσι τὸν χαρακτῆρα τῆς ἡρώϊκῆς ἐκείνης γενεᾶς. Τὰ ἔπη τοῦ Ὀμήρου προσφέρουσι τὸν στέφανον τοῦ κλέους καὶ τῆς δόξης εἰς τὰ ἄλλα τείχη, καὶ ταῦτα ἀνταποδίδοντα τὴν χάριν εἶνε τὰ εἰλικρινέστερα καὶ ἀσφαλέστερα σχόλια τοῦ ποιητοῦ. Αἱ Μυκῆναι ἡ ἀρχαία αὕτη πρωτεύουσα τῆς Ἀργολίδος ἀπέχουσα πεντήκοντα στάδια τοῦ Ἡραίου ἐχρησίμευσεν ἔδρα τῶν ἀπογόνων τοῦ Δαναοῦ καὶ τῶν

ἐκ τῆς Ἡλίδος ἐλθόντων Ἀμυθανοιδῶν καὶ ἔπειτα τῶν Πελοπιδῶν, ἔφ' ὧν ἔφθασεν εἰς ὕψιστον κλέος.

Ὁ Περσεύς ὁ υἱὸς τῆς Δανάης καὶ τοῦ Διὸς ἐγένετο οἰκιστὴς τῆς πόλεως, ἣν ὠνόμασεν οὕτως, διότι ἐνταῦθα ἐξέπεσεν ὁ μύκης τοῦ ξίφους καὶ ἐνόμισεν, ὅτι τὸ σημεῖον τοῦτο συνέβη εἰς οἰκισμὸν τῆς πόλεως. Κατ' ἄλλους δέ, διότι οὗτος διψῶν ἀνέλαθεν ἐκ τῆς γῆς μύκητα καὶ ἐκ τοῦ ρεύσαντος ὕδατος πιῶν καὶ εὐχαριστηθεὶς ἔδωκε τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς τὴν πόλιν. Κατ' ἄλλους δὲ ἐκ τῆς εὐστεφάνου Μυκῆνης θυγατρὸς τοῦ Ἰνάχου καὶ γυναικὸς τοῦ Ἀρέστορος· κατὰ Στέφ. Βυζ. 460 ἀπὸ Μυκηνέως τοῦ Σπάρτῳ τοῦ υἱοῦ τοῦ Φορωνέως, ἣ ἀπὸ τοῦ μυκήσασθαι τὴν Ἰῶ βοῦν ἐκεῖ γενομένην. Αἱ Μυκῆναι ἀκμάσασαι κατὰ τὴν ἡρωϊκὴν ἐποχὴν διτήρησαν τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἂν καὶ τὸ Ἄργος κατέστη τὸ κέντρον μετὰ τὴν ἀθροδὸν τῶν Ἡρακλειδῶν. Κατὰ τοὺς Περσικοὺς δὲ πολέμους διὰ τὸ παλαιὸν ἀξίωμα τῆς ἰδίας πατρίδος παρὰ τὴν θέλησιν τῶν Ἀργείων ἐπεμφαν εἰς Θερμοπύλας ὀγδοήκοντα ἄνδρας, εἰς δὲ τὰς Πλαταιὰς τετρακοσίους μετὰ τῶν Τιρυνθίων. Μετὰ τὴν μάχην ἐγράφη ἐν Ὀλυμπίᾳ ἐπὶ τῆς ἀναθηματικῆς στήλης τὸ ὄνομα τῆς πόλεως μετὰ τῶν μετασχουσῶν τοῦ ἔργου, ἀλλ' ἔκτοτε ἐσβέσθη ἐκ τῆς ἱστορίας.

Οἱ Ἀργεῖοι μισήσαντες τὴν σεβαστὴν πόλιν διὰ τοῦτο εἴτε φοβούμενοι μήπως οἱ Μυκηναῖοι ἀρπάσωσι τὴν κυριαρχίαν τῆς Ἀργολίδος εἴτε θέλοντες νὰ συμπήξωσιν ἐν κράτος ἰσχυρὸν κατέστρεψαν αὐτὴν τῷ 463 μετὰ τῶν Κλεωνάων καὶ Τεγεατῶν. Καὶ ἐπὶ πολὺν μὲν χρόνον ἐντόνως ἀντέστησαν οἱ κῆτοικοι, ἀλλ' ἐπὶ τέλους στενωῶς πολιορκηθέντες ὑπὸ τῶν Ἀργείων καὶ ὑπὸ τῆς πείνης πιεζόμενοι ἐγκατέλιπον τὴν ἀκρόπολιν τῶν πατέρων τὸ 12ον ἔτος μετὰ τὴν ἐν Θερμοπύλαις μάχην καὶ ἄλλοι μὲν ἀπεδῆμησαν εἰς Κλεωνάς, ἄλλοι δὲ εἰς Μακεδονίαν πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, ἄλλοι δὲ εἰς Κερύνειαν τῆς Ἀχαιᾶς. Οὕτως γενόμενοι κύριοι οἱ Ἀργεῖοι τὰ μὲν τεῖχη τῆς κάτω πόλεως ἐκ βάρων ἐκρήμνισαν, μικρὸν δὲ μέρος τῆς ἀκροπόλεως καθήρεσαν, αὐτὰ δὲ τὰ τεῖχη ἀφῆκαν ἀνέπαφα σεβόμενοι τὸ παρελθὸν μεγαλεῖον καὶ τὴν παλαιὰν δόξαν τῆς πόλεως. Οὕτως οὐδεὶς πολιτικὸς βίος ἐν τῷ μέλλοντι ἀνεφάνη, ἡ δὲ ἀκρόπολις τῶν Ἀτρειδῶν ἔμεινεν ἔρημος. Ἡ δὲ πόλις εὐδαίμων γενομένη κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους καὶ μεγάλους ἄνδρας ἔχουσα καὶ πράξεις ἀξιολόγους ἐπιτέλεσασα τοιαύτην ἔλαβε τὴν καταστροφὴν καὶ διέμεινεν ἀοί-

κητος, ὡς λέγει ὁ Διόδωρος: Τὰ τρία δὲ ἐπιγράμματα τὰ ἐξῆς δηλοῦ-
σιν ἀκριβῶς τὰ παθήματα ταύτης.

Ἑλλ. Ἀνθ. τόμος 2 σελ. 82 ἀριθ. 102.

Ἡ πρὶν ἐγὼ Περσῆος ἀκρόπολις αἰθερίοιο
ἢ πικρὸν Ἰλιάδαις ἀστέρα θρεψαμένη
αἰπολίοισιν ἔρανον ἐρημαίοισιν ἀνείμαν,
τίσασα Πριάμον δαίμοσιν ὀψὲ δίκυς.

Ἀριθ. 103.

Ἡ πολύχρυσος ἐγὼ τὸ πάλαι πόλις, ἢ τὸν Ἀτρειδῶν
οἶκον ἀπ' οὐρανίου δεξαμένη γενεῆς,
ἢ Τροίην πέρσασα θεόκτιτον, ἢ βασίλειον
ἀσφαλὲς Ἑλλήνων οὔσα ποθ' ἡμιθέων
μηλόβοτος κεῖμαι καὶ βούνομος ἔνθα Μυκῆνη,
τῶν ἐπ' ἐμοὶ μεγάλων οὐνομ' ἔχουσα μόνον.
Ἴλιον ᾧ Νεμέσει μεμελημένον, εἶγε, Μυκῆνης
μηκέθ' ὀρπομένης, ἐσσί, καὶ ἐσσί πόλις.

Ἑλλ. Ἀνθλ. 2, 83, 104.

Ἄργος, Ὀμηρικὴ μῦθε, καὶ Ἑλλάδος ἑρὸν οὐδας,
καὶ χρυσή τὸ πάλαι Περσέος ἀκρόπολι.
ἐσθέσασθ' ἡρώων κείων κλέος, οἳ ποτε Τροίης
ἤρριψαν κατὰ γῆς θεόδομον στέφανον.
Ἀλλ' ἢ μὲν κρείσσων ἐστὶν πόλις· αἱ δὲ πεσοῦσαι
δείκνυσθ' εὐνέκων αὖλια βουκολίων.

Καὶ Journal of a tour in Greeke τόμ. 2 σελ. 160.

Εἰ καὶ ἐρημαίῃ κέχημαι κόρυς ἔνθα Μυκῆνη
εἰ καὶ ἀμεινοτέρῃ παρτὸς ἰδεῖν σκοπέλου,
Ἴλου τις καθορῶν κλεινὴν πόλιν ἥς ἐπάτησα
τείχεα, καὶ Πριάμον πάντ' ἐκένωσα δόμον,
γινώσεται ἔνθεν ὅσος πάρος ἔσθερον· Εἰ δέ με γῆρας
ὑβρίσειν, ἀρκοῦμαι μάρτυρι Μαιονίδῃ.

Ὁ Στράβων οὐδὲ ἔγνω εὖρε ταύτης τῆς πόλεως ἀλλ' ὁ Παυσανίας
περιγράφει τοὺς λέοντας ἐπὶ τῆς πύλης τῆς ἀκροπόλεως, ἐξ ἧς ἐξῆλθέ
ποτε ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλείων, ὁ εὐρυκρείων Ἀγαμέμνων, ἵνα τιμωρήσῃ
τὴν ὕβριν τοῦ Πάριδος. Ἀναφέρει πρὸς τοῦτοις κρήνην τινὰ ὀνομαζο-
μένην Περσεῖαν, καὶ Ἀτρέως καὶ τῶν παιδῶν αὐτοῦ ὑπόγεια οἰκοδομή-
ματα, τάφον τοῦ Ἀτρέως καὶ πάντων ὅσους ἐπανελθόντας ἐκ τοῦ Ἰλίου

ἐφόνευσεν ὁ Αἰγισθος, τὸ μνημα τοῦ Ἀγαμέμνονος, τὸ τοῦ Εὐρυμέδοντος τοῦ ἡνιόχου καὶ Τελεδάμου καὶ Πέλοπος.

Ἡ ἀκρόπολις ἔχει ἰσχυράν θέσιν ἐπὶ τινος βράχου ὑψηλοῦ ἀποσπασθέντος ἐκ τοῦ ὄρους. Οὗτος ἔχει σχῆμα ἀνωμαλίου τριγώνου, ὅπερ κατέρχεται εἰς κατωφέρειαν πρὸς δυσμὰς. Τὸ ἀπόκρημνον μέρος δεσπόζει στενοῦ (λαίμου) μεγάλου, ὅπερ ὑπερασπίζει τὸ μεσημβρινὸν πλευρὸν τῆς ἀκροπόλεως. Διὰ τῆς ἀδύσσου ταύτης ἐλίσσεται ἡ κοίτη χειμάρρου ξηροῦ, διότι δὲν τρέφεται εἰμὴ διὰ τοῦ ὕδατος τῆς ἀφθόνου πηγῆς Περσεΐας. Ὁ λαϊκὸς οὗτος ἐκτείνεται κατ' ἀρχὰς ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς καὶ διευθύνεται ἔπειτα μεσημβρινοδυτικῶς. Μεταξὺ ἐκτείνεται ἡ κάτω πόλις. Ἡ ἀκρόπολις περιβάλλεται ὑπὸ Κυκλωπικοῦ τείχους ποικιλλόντος κατὰ τὸ ὕψος ἀπὸ 13—35 πόδας, ἔχοντος δὲ ἐν τῷ μέσῳ πλάτος 16 ποδῶν. Τοῦτο ὑπάρχει καθ' ἅπασαν τὴν περιφέρειαν ἄλλ' εἶνε καταφανές, ὅτι ἀπώλεσε πολὺ ἐκ τοῦ ὕψους αὐτοῦ. Παρατηροῦνται τρεῖς διάφοροι τρόποι κατασκευῆς. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ τείχους ὁμοιάζει πρὸς τὸ τῆς Τιρύνθου ἄλλ' εἶνε ὀλιγώτερον ὀγκῶδες. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς κατασκευῆς εἶνε τῆς πρώτης περιόδου, τὰ τεῖχη δὲ τὰ πρὸς δυσμὰς τῆς δευτέρας περιόδου συγκείμενα ἐκ πολυγώνων ἐπιτεθειμένων μετὰ μεγάλης τέχνης, τὰ τῆς τρίτης δὲ περιόδου εὐρίσκονται δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν τῆς μεγάλης πύλης. Σύγκεινται δὲ ἐκ τμημάτων σχεδὸν τετραπλεύρων διατεταγμένων κατὰ σειρὰς ὀριζοντίους.

Μίαν ὥραν μεσημβριοανατολικῶς τῶν Μυκηνῶν ὑπάρχει ὁ ἀρχαιοτάτος καὶ μεγαλοπρεπέστατος ναὸς τῆς Ἥρας, ὁ ὑπὸ τοῦ Δῶρου οἰκοδομηθεὶς κατὰ τὸν Δωρικὸν ῥυθμόν (Vitruv. 4, 1, 3), τὸ Ἑραῖον λεγόμενον, ὅπερ κατ' ἀρχὰς μὲν ἀνήκειν εἰς τοὺς Μυκηναίους, εἴτα ὅμως ἀπό κοινοῦ μετὰ τῶν Ἀργείων διακείμετο μέχρις οὗτο καταστραφείσων τῶν Μυκηνῶν ὑπέπεσεν εἰς τὴν παντελῇ κυριαρχίαν καὶ κατοχὴν αὐτῶν. Ἀπέχει δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀργεοῦ σταδίου τεσσαράκοντα πέντε, κατ' ἄλλους τεσσαράκοντα, τῶν Μυκηνῶν δὲ (Strab. 8, 368) σταδίου δέκα, κατὰ δὲ τὸν Παιυσανίαν (2, 17) δέκα καὶ πέντε. Ἀξιοσημείωτον εἶνε, ὅτι ἐξελέχθη χώρος τόσῳ ἀπομεμακρυσμένος τῆς πόλεως εἰς κατασκευὴν οἰκοδομήματος ἁφιερωμένου εἰς τὴν προστατίδα θεότητα. Ἀπομεμακρυσμένος ὁ ναὸς τῆς κατοικίας τῶν ἀνθρώπων, κείμενος ἐπὶ λόφου ἡσύχου καὶ μονήρους, περικυκλούμενος ὑπὸ ἄλσους, ὀριζόμενος ἀμφοτέρωθεν ὑπὸ χειμάρρου κατερχομένου ἐκ τοῦ ὄρους, ἐστεφανωμένος ὑπὸ μακρᾶς ἀλύσεως βράχων ὑψηλῶν, οἵτινες διευθύνονται ὀπίσθεν αὐτοῦ, ἐνέπνεεν ἰδιαιτέρον αἰ-

σθημα φόβου καὶ σεβασμοῦ μᾶλλον ἢ ἂν ἦτο ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θορύβου καὶ τοῦ πλήθους. ὅπερ συνωστίζετο ἐν τῇ ἀγορᾷ τοῦ Ἀργούς. Τὸ Ἑρκίον ἦτο ἡ ἀρχαιοτάτη κατοικία τῆς θεᾶς, ἥτις ἡγάπα τὸ Ἀργός πρὸ πασῶν τῶν πόλεων, ἦτο ὁ σύνδεσμος μεταξὺ Μυκηναίων καὶ Ἀργείων, ἐνθα ὁ Ἀγαμέμνων ὠρκίσει τοὺς Ἀχαιοὺς, ἦτο τὸ θέατρον τῆς πρωτίστης ἐορτῆς τῆς χώρας καὶ τὸ προστατευτικὸν ἱερὸν τῆς Ἀργολίδος. Ἐπετρόπευε τοῦ ναοῦ τούτου ἡ Χρυσή, διὰ τῆς ἀπρονοησίας ὁμῶς ταύτης οἱ ξηροὶ στέφαναι ἐκ τοῦ Ἀστεριῶνος ποταμοῦ οἱ κρεμάμενοι ἐπὶ τῶν τοίχων ἤναψαν καὶ παρέδωκαν εἰς τὸ καταστρεπτικὸν πῦρ ὁλόκληρον τὸν ναὸν τῷ 424 (Θουκδ. 4, 133. Πaus. 2, 17, 7 *κατεκαύθη δὲ τὴν ἱερίαν τῆς Ἥρας Χρυσήϊδα ἔπρου καταλαβόντος, ὅτε ὁ Ἀλέγρος πρῶτον σφεταγωμάτῳ ἤπτετο*). Τινὲς ἐνόμισαν τὸ συμβῆναι τοῦτο ὡς δῆλωςιν τῆς θεᾶς θελήσεως ἀνανέωσιν τοῦ ναοῦ. Ὅθεν τὰ ἀρχαῖα θεμέλια ἀρῆκον ἄψαυστα, τὰ ξόανα τῶν ἱερειῶν, τὸ ἄγαλμα τῆς Χρυσήϊδος δὲν μετεκίνησαν, ἀλλὰ ἐπὶ τοῦ κατωτέρου μέρους τῆς Εὐβοίης διὰ τοῦ ἀρχιτέκτονος Εὐπολέμου τοῦ Ἀργείου (Πaus. 2, 17, 3) ὠκοδόμησαν τῇ 90 Ὀλυμ. νέον ναὸν πολυτελέστατον καὶ μεγαλοπρεπέστατον μετὰ πάντων τῶν μέσων τῆς τότε ἐν Ἀργεὶ ἀκμαζούσης τέχνης. Οὗτος ἦτο ἐν τῇ Ἀργολίδι, ὅ,τι ὁ Παρθενῶν ἐν Ἀττικῇ, ἡμιλλᾷτο κατὰ τὴν σπουδαιότητα καὶ τὸ κλέος πρὸς τὸν ναὸν τοῦ Διὸς ἐν Ὀλυμπίᾳ, πρὸς τὸν τῆς Ἀθηνᾶς ἐν Ἀθήναις, πρὸς τὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Δελφοῖς καὶ ἐν Δήλῳ, πρὸς τὸν τῆς Ἥρας ἐν Σάμῳ καὶ πρὸς τὸν τῆς Ἀρτέμιδος ἐν Ἐφέσῳ. Ὁ Πausανίας ἠτύχησε νὰ ἴδῃ αὐτὸν ἐν καλλίστῃ καταστάσει. Ἐν τοῖς προπυλαίοις τοῦ ναοῦ ἵσταντο ἀφ' ἑνὸς μὲν τὰ ἀγάλματα τῶν ἱερειῶν τῆς θεᾶς, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὰ τῶν ἡρώων τῆς χώρας καὶ δὴ καὶ τοῦ Ὀρέστου (Πaus. 2, 17, 3. *ἀνδριάντες τε ἐστήκασιν πρὸ τῆς ἐσόδου, καὶ γυναικῶν αὖ γεγονόσιν ἱερίαι τῆς Ἥρας, καὶ ἡρώων ἁλ- λωκτε καὶ Ὀρέστου*). Τὰ ὑπεράνω τῶν κιόνων τῆς στοᾶς ἐν τοῖς ἀετώμασι καὶ ταῖς μετώπαις ἀνεφέροντο ἄλλα μὲν εἰς τὴν γένεσιν τοῦ Διὸς καὶ εἰς τὴν μάχην τῶν θεῶν καὶ Γιγάντων, ἄλλα δὲ εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον καὶ εἰς τὴν ἄλωσιν τοῦ Ἰλίου (Πaus. 2, 17, 3 *τὰ μὲν εἰς τὴν Διὸς γένεσιν καὶ θεῶν καὶ Γιγάντων μάχην ἔχει, τὰ δὲ εἰς τὸν πρὸς Τροίαν πόλεμον καὶ Ἰλίου τὴν ἄλωσιν*). Δὲν λέγει ὁμῶς ὁ Πausανίας, πῶς εἵχεν αὕτη ἡ παράστασις, ἀλλὰ δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι διὰ τῆς φράσεως τὰ μὲν, τὰ δὲ ἐννοεῖ, ὅτι ἡ γένεσις τοῦ Διὸς καὶ ὁ πόλεμος τῶν θεῶν καὶ Γιγάντων ἦτο εἰς τὸ ἔμπροσθεν μέρος τοῦ ναοῦ.

ὁ δὲ πόλεμος κατὰ τῆς Τροίας καὶ ἡ ἄλωσις τοῦ Ἰλίου εἰς τὸ ὀπισθεν (Geschichte Kunstmythol. ὑπὸ Overbeck 1,323—324). Ἐν τῷ
 προνώφει δὲ ἀριστερὰ μὲν ἦσαν ἀγάλματα ἀρχαῖα χαρίτων, δεξιὰ δὲ ἡ
 νυμφικὴ κλίνη τῆς Ἥρας καὶ ἡ ἀσπίς τοῦ Εὐφρόβου. Τὸ ἄγαλμα τῆς
 Ἥρας ἔργον τοῦ δαιμονίου ἐξ Ἀργού τῆς τεχνίτου Πολυκλείτου κατε-
 σκευασμένον ἐν μεγάλῳ σχήματι ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος ἐκθήητο ἐπὶ
 θρόνου. Ἡ θεὰ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔφερε στέφανον, ἐφ' οὗ παρίσταντο αἱ
 Χάριτες καὶ Ὡραι, καὶ διὰ τῆς μιᾶς μὲν χειρὸς ἐκράτει καρπὸν ῥοίᾳς, διὰ
 δὲ τῆς ἐτέρας σκηπτρον, ἐφ' οὗ κόκκυξ. Παρὰ τὴν Ἥραν ὑπῆρχεν ἄγαλμα
 τῆς Ἥθης ἐξ ἐλέφαντος καὶ χρυσοῦ ἔργον τοῦ Ναυκύδους, καὶ πλησίον
 ἄγαλμα ἀρχαῖον τῆς Ἥρας ἐπὶ κίονος. Ἐν τῷ Ἡραίῳ ἦσαν καὶ ἀνα-
 θήματα ἄξια λόγου, βωμὸς ἐξ ἀργύρου παριστῶν τὸν γάμον τοῦ Ἡρα-
 κλέους καὶ τῆς Ἥθης, καὶ ταῶς ἐκ χρυσοῦ καὶ λίθων λαμπρόντων ἀνά-
 θημα τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ καὶ στέφανος χρυσοῦς καὶ πέπλος
 πορφυροῦς ἀναθήματα τοῦ Νέρωνος (Παυσ. 2,17,5 χρυσοῦ δὲ καὶ λί-
 θων λαμπρόντων Ἀδριανὸς βυσιλεὺς ταῶν ἀνέθηκεν ἀνέθηκε δὲ, ὅτι
 τὴν ὄρθιαν ἱερὰν τῆς Ἥρας τομιζοῦσι. Κεῖται δὲ καὶ στέφανος χρυσοῦς
 καὶ πέπλος πορφύρεος, Νέρωνος ταῦτα ἀναθήματα). Ὁ ναὸς οὗτος διη-
 κεῖτο ὑπὸ ἱερεῖς, ἧς τὸ ὄνομα ἐχρησίμευεν ὡς ἐποχὴ χρονολογίας παρὰ
 τοῖς Ἀργείοις.

Ὁ ναὸς ἐσολήθη ὑπὸ τῶν Αἰτωλῶν ἡγουμένου τοῦ Φαρύκου (Πολύβ.
 9,34). Ἦτο δὲ κλειστός, ἤνοιγε μόνον κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς θεᾶς καὶ
 ἦτο προσιτὸς μόνον εἰς ἐγχωρίαν ὑπηρεσίαν (Πлт. Кл. 26. «εἰπερ μὲν κή-
 ρουκας τὰς κλεῖς ἀξίῳ τοῦ Ἡραίου λαβεῖν ὅπως ἀπαλλάττοιο τῇ θεᾷ
 θύσας»). Ὁ Κλεομένης μετὰ τὴν ἐν τῷ ἄλλει τοῦ Ἀργίου ἦτταν τῶν
 Ἀργείων ἠθέλησε νὰ θυσιάσῃ, ἀλλ' ὁ ἱερεὺς ἐξεδίωξεν αὐτόν. Αἱ γενόμε-
 ναι ἀνασκαφαὶ ὑπὸ τοῦ Ραγκαβῆ καὶ τοῦ Bursian τῷ 1853—54
 (ausgrabung beim tempel der Hera unweit Argos) ἀπεκάλυψαν,
 ὅτι ἐπὶ μιᾶς τῶν τελευταίων κατωφερειῶν τοῦ ὄρους Εὐβοίας ὑπάρχει
 λόφος περικυκλούμενος ὑπὸ Κυκλωπικοῦ τείχους ἰσχυροῦ ἐκ μεγάλων πε-
 τρῶν, ἂν ὡς τούτου τοῦ τείχους βορειοανατολικῶς ἐκτείνεται πεδιάς,
 ἐφ' ἧς ἦτο ὁ ἀρχαῖος ναὸς, ὑπὸ τοῦτον δὲ ὁ νέος. Εὐρέθησαν τὰ θεμέλια
 ἀμφοτέρων τῶν ναῶν καὶ ἄπειρα τεμάχια μαρμάρου ἀρχιτεκτονικοῦ
 κόσμου, πολλὰ συντρίμματα λεοντοκεφαλῶν ἀνηκουσῶν εἰς τοὺς ὑδραγω-
 γοὺς σωλῆνας τῆς στέγης, πολλὰ κοσμήματα, ἐν οἷς ἐπικρατεῖ τὸ φοινικι-
 κὸν κόσμημα. Ταῦτα πάντα ἐκόσμου τὸ ἐσωτερικόν τοῦ ναοῦ. Εὐρέθησαν

καὶ τεμάχια γλυπτικῆς ἐκ Παρίου μαρμάρου, παριστῶντα μέρη σώματος, ὠμούς, χεῖρας, σκέλη, πόδας, κεφαλὰς, καὶ τεμάχια ἐσθῆτος, ἅπαντα σπανιωτάτης χάριτος καὶ ὠραιότητος. Εἶνε δὲ ἤδη ταῦτα κατατεθειμένα ἐν τῷ μουσεῖῳ τοῦ Ἀργούς (ἴδε σελ. 95—102, ἀπὸ 1-480). Προσέτι εὐρέθησαν καὶ τινὰ σχήματα ζώων καὶ πτηνῶν καὶ πολλὰ κεκαυμένα ἢ ἰωμένα συντρίμματα χαλκίνων σκευῶν, ὡς ἤλοι, βελόναι, δακτύλιοι, συντρίμματα φιαλῶν καταλλήλων εἰς θυσίαν καὶ μία κεφαλὴ μικρὰ ζώου ἐκ γῆς ὡς ἀνάθημα, ἄλλα ἀγγεῖα πήλινα ἀκόσμητα συνήθους ἐργασίας καὶ σχήματος, ἀλλὰ παρέχοντα δείγματα τῆς μεγίστης ποικιλίας τῆς κεραμευτικῆς ἀπὸ τῆς ἀρχαιοτάτης τέχνης μέχρι τῆς κομψοτάτης καὶ λεπτοτάτης. Μεταξὺ τούτων εἶνε ἀξιοσημείωτα μικρὰ σχήματα ἐκ γῆς ἢ ἰσχυμένα ἢ καθήμενα. ἅτινα ὅλως ἀμόρφως καὶ ἀνατεργάστως κατεσκευασμένα ἐχρησίμευον ὡς εὐσεβῆ ἀναθήματα. Πρὸς τοῦτοις εὐρέθησαν καὶ τρεῖς ἐπιγραφαί, ὧν ἡ μὲν εἶνε γεγραμμένη ἐπὶ ἐγχωρίου λίθου μετὰ ὠραίων στοιχείων μέσου μεγέθους

= ΡΟΣΑΥΛΑ

= ΡΟΙΚΙ

ἅτινα δύναται τις νὰ ἀναγνώσῃ οὕτως

ῥῶρας ἰ/ερός, αἰ.λὰ ἢ ἀ/ηρός, αἰ.λὰ

ἰερά τ/ε Ροικί/α·

ἡ δὲ ἑτέρα καὶ αὐτὴ ἐπὶ ἐγχωρίου λίθου γεγραμμένη καὶ δεξιὰ ἀποκεκομμένη φέρει τὰ ἐξῆς στοιχεῖα

ΜΟ

ΧΕ

κάτωθεν ὁ λίθος ἔχει τριπλὴν ταινίαν καὶ ὑπ' αὐτὴν κόσμημα Μαιάνδρου· ἡ δὲ τρίτη προσελθοῦσα ἐκ τῆς βάσεως ἀνδριάντος ἔχει οὕτως

Ἀδμάτας.

Γνωρίζοντες δὲ παρὰ τοῦ Παυσανίου (2, 17, 3 ὅτι »ἀνδριάντες ἐστὶν καὶ αἱ πρὸ τῆς εἰσόδου καὶ γυναικῶν, αἱ γερόνασιν ἱέρειαι τῆς Ἥρας καὶ ἡρώων αἰ.λ.ων τε καὶ Ὀρέστον) καὶ λαμβάνοντες ὑπ' ὅψιν τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν (griechische bilder chronikon ὑπὸ Jahn σελ. 8) καθ' ἣν σημαίνεται ἡ χρονολογία τῆς ἀποθεώσεως τοῦ Ἡρακλέους

Ἥ[ρας ἀργείας ἱέρεια

Ἀδμάτη Εὐρυσθέως

καὶ Ἀδμάτας τὰς Ἀμφι-

δάματας ἔτη ρή.

καὶ εὐρίσκοντες παρὰ Syncellus p. 172 μαρτυρίαν ὁμοίαν εἰλημμέ-

νην πιθανῶς ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ περὶ ἱερειῶν (*Ἀδμήτη θυγάτηρ Εὐρυ-
σθέως, ἐν Ἀργεὶ ἱεράτευσε· ἔτη κή*) πειθόμεθα, ὅτι ἡ ἐπιγραφή αὕτη
προῆλθεν ἐκ τῆς βάσεως ἀνδριάντος ἐγεθέντος πρὸς τιμὴν τῆς Ἀδμήτης.

Πρὸς τὰ βορειοδυτικὰ δὲ τῶν ἱερειῶν τοῦ Ἡραίου κατὰ τὰς γενο-
μένας ἀνασκαφὰς ὑπὸ τοῦ Π. Σταματάκη τῇ 22 Ἰουνίου 1878 (*Mit-
theilungen des deutschen Archäologischen Institutes* τοῦ ἔτους
1878, σελ. 274—286 πίναξ ΙΑ') ἀνεκαλύφθη τάφος πανάρχαιος, οἷος
ὁ λεγόμενος θησαυροφυλάκιον τοῦ Ἀτρέως ἢ τάφος τοῦ Ἀγαμέμνονος
ἐν Μυκῆναις (εἰκὼν 32). Οὗτος σύγκειται ἐκ περιφεροῦς δώματος τῆς
εἰσόδου (ἀριθ. 1) ἐστραμμένης πρὸς δυσμὰς. Ἐκατέρου δὲ τῶν τοίχων
τῆς εἰσόδου τὸ μὲν πρὸς τὴν θύραν μέρος (αβ) καὶ τὸ μέτωπον αὐτῆς
ὠκοδόμηται ἐκ πλίνθων πωρίνων τετραγώνων, ὧν ἅπασαι συναρμοгаί
εἶνε ἐπιεχρισμέναι διὰ τιτάνου ἀπλῆς, τὸ δὲ πρὸς τὰ ἔξω μέρος τῶν
τοίχων τῆς εἰσόδου ἐκ λίθων κοινῶν οὐδεμίαν λείανσιν ἢ ἐργασίαν φερόν-
των κατὰ δόμους ὀριζοντίους ἀτάκτως τεθειμένους. Ἐπὶ τοῦ πρὸς τὰ ἔξω
ἄκρου τῆς εἰσόδου (γ) παρατηρήθησαν ἴχνη περιφράγματος διὰ λίθων
κοινῶν. Τοῦ δὲ περιφεροῦς δώματος τὸ ἔδαφος ἦτο ἐπεστρωμένον διὰ
μικρῶν χαλίκων πλακωτῶν, ἐν εἴδει ψηφοδετήματος, συνδεομένων πρὸς
ἀλλήλους καὶ πρὸς τὸ ἔδαφος δι' ὠχροῦ πηλοῦ. Εἰς δύο μόνον μέρη διε-
σώθησαν λείψανα τοῦ τοιοῦτου ἐπιστρώματος (δ, ε). Ἐντὸς τοῦ περι-
φεροῦς τούτου δώματος εὐρέθησαν καὶ τρία ὀρύγματα τετράγωνα ἐπι-
μήκη (στ, ζ, η), ἅτινα εἶνε τάφοι μεταγενέστεροι· ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ τοῦ
ἐπιστρώματος μετὰ τῶν κεκαυμένων ὀστέων εὐρίσκοντο καὶ χρυσᾶ καὶ
ἄλλα κτερίσματα, κατέστρεψαν οὐχὶ μόνον τὸ ἐντὸς τοῦ περιφεροῦς δώ-
ματος ἐπίστρωμα ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ ἔδαφους τῆς θύρας, ἐφ' ἧς τὸ ἐ-
ξωτερικὸν ἄκρον (θ) σώζονται λείψανα αὐτοῦ ὑπὸ τὸν ξηρότοιχον. Κτε-
ρίσματα δὲ εὐρέθησαν ἐν τε τῇ εἰσόδῳ καὶ τῷ περιφερῇ δώματι τὰ ἑξῆς.
Χρυσοῦν κόσμημα ἔχον περίπου σχῆμα δύο πτερῶν ἐκ κεφαλῆς πτηνοῦ
ἀναπεπταμένων (ἀριθ. 3). Μικρὸν πέταλον χρυσοῦν περιφερές (ἀριθ. 4).
Πέταλον χρυσοῦν λεπτότατον φέρον ἀποτετυπωμένον κόσμημα (ἀριθ. 5).
Μικρὸν κόσμημα χρυσοῦν παρεμφερές πρὸς τὸν ἀραβικὸν ἀριθμὸν 2
(ἀριθ. 6). Τεμάχιον φύλλου χρυσοῦ (ἀριθ. 7). Ἄτερον ὁμοιον μετὰ κο-
σμήματος (ἀριθ. 8). Τεμάχιον ἀγγείου, λίθου ἀμμίτου. Ἐπὶ τῆς καμ-
πύλης αὐτοῦ ἐπιφανείᾳ σώζεται γραφή παριστώσα κορμὸν μετὰ μέρους
τῶν χειρῶν ἀνθρωπίνης μορφῆς (ἀριθ. 9). Τεμάχιον ἀγγείου ἔχον ἐγχε-
χαρῆμένον ἐλικοειδὲς κόσμημα (ἀριθ. 10). Μικρὸν ὀάλινον κόσμημα

ἔχον σχῆμα φύλλου κισσοῦ (ἀριθ. 11). "Ετερον ὁμοιον συγκείμενον ἐκ δύο φύλλων (ἀριθ. 12).

2). *Τίρυνς καὶ Τίρυνθος* (εἰκ. 33) ἀρχαιοτάτη πόλις κειμένη ἐν ἀριστερᾷ τῆς σημερινῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης ἐξ Ἀργους εἰς Ναύπλιον παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ χαμηλοτέρου καὶ μᾶλλον ἐπιπέδου τῶν τριῶν λόφων τῆς Ἀργολικῆς πεδιάδος, ἐνθα ἦτο ἡ ὀνομαστὴ ἀκρόπολις *Λιχόμνη*. Κατὰ Πausανίαν (2,25,8) ὠνομάσθη ἐκ Τίρυνθος ἡρώως, ὅστις ἦτο παῖς τοῦ Ἀργου καὶ ἕγγονος τοῦ Διός. Τὸ τεῖχος ἦτο ἔργον τῶν Κυκλώπων ἐξ ἀργῶν λίθων ὀγκωδεδεσμάτων, ἕκαστος τῶν ὁποίων ἔχει τοσούτον μέγεθος, ὥστε δὲν δύναται νὰ κινηθῇ οὐδὲ ὁ μικρότατος ὑπὸ ζεύγους ἡμιόνων (Paus. 2,25,8. Τὸ δὴ τεῖχος, ὃ δὴ μόνον τῶν ἐρειπίων λείπεται, Κυκλώπων μὲν ἐστὶν ἔργον, πεποιήται δὲ ἀργῶν λίθων, μέγεθος ἔχων ἕκαστος λίθος ὡς ἀπ' αὐτῶν μὴδ' ἂν ἀρχὴν κινηθῆναι τὸν μικρότατον ὑπὸ ζεύγους ἡμιόνων· λίθια δὲ ἐνῆρμυσται πάσαι ὡς μάλιστα αὐτῶν ἕκαστον ἀρμόριαι τοῖς μεγάλοις λίθοις εἶναι). Κατὰ τὸν Ἀπολλόδωρον (2,2,1) καὶ Pausanίαν (2,16,4 *Κυκλώπων καὶ ταῦτα ἔργα εἶναι λέγουσιν, οἱ Προῖτοι τὸ τεῖχος ἐποίησαν τὸ ἐν Τίρυνθι*) καὶ κατὰ τὸν Στράβωνα (8,372: *τῇ μὲν οὖν Τίρυνθι ὀρμητηρίῳ χρήσασθαι δοκεῖ Προῖτος καὶ τειχίσαι διὰ Κυκλώπων, οὗς ἐπτά μὲν εἶναι, καλεῖσθαι δὲ γαστερόχειρας τρεφομένους ἐκ τῆς τέχνης, ἥκειν δὲ μεταπέμπτους ἐκ Λυκίας*) ὁ Προῖτος μετέφερεν ἐκ Λυκίας τοὺς Κύκλωπας, ἵνα κατὰσκευάσωσι τὰ τεῖχη τῆς Τίρυνθου. Ἡ ἀκρόπολις συνίσταται ἐξ ἄνωτέρου καὶ κατωτέρου περιβόλου κειχωρισμένων διὰ κατωφερείας 14 ποδῶν ὕψους καὶ ἀποτελουσῶν δύο ἀκροπόλεις τὴν κάτω καὶ ἄνω. Καὶ ἡ μὲν κάτω ἦτο κατοικία τῶν ἱππῶν, τῶν βοῶν καὶ ὑπηρετῶν, ἡ δὲ ἄνω τοῦ ἄρχοντος. Καθ' ἅπασαν τὴν ἀρχαιοτάτην τὰ τεῖχη τῆς Τίρυνθου ἐθεωροῦντο ἔργα δαιμόνων. Ὁ Pausanίας θεωρεῖ αὐτὰ κατὰ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν ὡς τὰς πυραμίδας τῆς Αἰγύπτου, ὃ δὲ Ὀμηρος (Ἰλ. 2, 559) δικαίως ὀνομάζει αὐτὴν *τειχιόεσσαν* (οἷ δ' Ἀργουτ' ἐλθόν Τίρυνθά τε τειχιόεσσαν). Κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν μεταξὺ τῆς Τίρυνθου καὶ τοῦ κόλπου τοῦ Ἀργολικοῦ ἦσαν οἱ ὑπόγειοι θάλαμοι τῶν θυγατέρων τοῦ Προΐτου (Paus. 2,25,8. *Καταβάντων δὲ ὡς ἐπὶ θάλασσαν ἐνταῦθα οἱ θάλαμοι τῶν Προΐτου θυγατέρων εἰσίν*).

Κατὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους μετὰ τῶν Μυκηνῶν συμμετέσχε τοῦ πολέμου ἐν Πλαταιαῖς καὶ ἀπέκτησε τοσαύτην δόξαν, ὥστε οἱ Ἀργεῖοι εἴτε ἐκ ζηλοτυπίας εἴτε ἐκ φόβου πρὸς τὴν ἐπικίνδυνον γειτονικὴν πόλιν

κατέστρεψαν αὐτήν, κατεκρήμνισαν μέρος τῶν Κυκλωπείων τειχῶν καὶ μετέφερον εἰς τὸ Ἄργος τοὺς κατοίκους. Κατὰ τὸν Στράβωνα ὁμοῦς κατέφυγον οἱ νικηθέντες κάτοικοι εἰς Ἐπίδαυρον, ἄλλοι εἰς παραθαλασσίαν πόλιν Ἀλιεῖς ὀνομαζομένην, ἔνθα κατῴκουν πολλοὶ τῶν Ἑρμιονέων ἐνταῦθα ἀλιεύοντες (Curt. pelop. 2,567. Στέφ. Βυζ. *ἐκαλεῖτο δὲ πρότερον Ἀλιεῖς διὰ τὸ πολλοὺς Ἑρμιονίας ἀλιενομένους οἰκεῖν αὐτοῦ*). Ὁ Θεόφραστος ἀναφέρει, ὅτι οἱ Τιρύνθιοι ἦσαν φιλόγελοι καὶ ἀνίκαντοι πρὸς σπουδαίας πράξεις. Θέλοντες δὲ νάπαλλαγῶσι τοῦ ἐλαττώματος τοῦτου συνεβουλεύθησαν τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν. Ὁ θεὸς ἀπήντησε πρὸς αὐτοὺς, ὅτι θὰ θεραπευθῶσιν ἐκ τῆς ἀσθενείας ταύτης, ἂν θυσιάσωσι πρὸς τὸν θεὸν Ποσειδῶνα ἀγελαστὶ ταῦρον, καὶ ῥίψωσιν αὐτὸν εἰς τὴν θάλασσαν. Φοβούμενοι δέ, μήπως κατὰ τὴν θυσίαν ἐμπέσωσιν εἰς τὸ αὐτὸ ἐλάττωμα, ἠμπόδισαν τοὺς παῖδας νά παρασταθῶσιν. Παῖς τις ὁμοῦς μαθὼν τὴν ἀπαγόρευσιν ταύτην ἀνεμίχθη μετὰ τοῦ πλήθους τῶν θυσιαζόντων, οἵτινες διὰ βοῆς προσεπέχουν νάπομακρύνωσιν αὐτόν. Πῶς, ἀνέκραξεν ὁ παῖς, φοβεῖσθε μήπως τὸ σφάγιον ὑμῶν ἀνατρέψω; Ἡ ἐρώτησις αὕτη ἐξήγειρε γενικὸν γέλωτα, οἱ δὲ Τιρύνθιοι ἐπίστησαν, ὅτι ὁ θεὸς ἠθέλησε δι' ἔργου νάποδείξῃ πρὸς αὐτοὺς, ὅτι εἶνε δύσκολον νά θεραπευθῇ πολυχρόνιος συνήθεια (Θεόφρ. παρ' Ἀθην. 6,261: *Τιρυνθίους δὲ φησι Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ κωμῳδίας φιλογέλωτος ὄντας, ἀγρείους δὲ πρὸς τὰ σπουδαιότερα τῶν πραγμάτων, καταφυγεῖν ἐπὶ τὸ ἐν Δελφοῖς μαντεῖον ἀπαλλοτρίωνται βουλομένους τοῦ πάθους, καὶ τὸν θεὸν ἀνελεῖν αὐτοῖς, ἢν θύοντες τῷ Ποσειδῶνι ταῦρον ἀγελαστὶ τοῦτον ἐμβάλλωσιν εἰς τὴν θάλασσαν παύσεσθαι. Οἱ δὲ δεδιότες μὴ διαμάρτωσι τοῦ λόγιον τοὺς παῖδας ἐκώλυσαν παρεῖναι τῇ θυσίᾳ μαθὼν οὖν εἰς καὶ συγκαταμιχθεὶς, ἐπεὶ περ ἐβόων ἀπελευνόντες αὐτόν, τί δῆτ' ἔφη, δεδοίκατε μὴ τὸ σφάγιον ὑμῶν ἀνατρέψω; γελασάντων δὲ ἔμαθον ἔργῳ τὸν θεὸν δείξαντα ὡς ἄρα τὸ πολυχρόνιον ἥθος ἀμήχανόν ἐστι θεραπευθῆναι*). Κατὰ τὸν Αἰλιανὸν δὲ ἦσαν καὶ οἰνοπόται.

Ἄργεῖοι δὲ καὶ Τιρύνθιοι κεκωμώδηνται

καὶ οὗτοι ἀκρατέστερον τῷ οἴνῳ προσιόντες.

Περὶ τῆς πόλεως ταύτης πολλὰ ἄξια λόγου ἔγραψεν ὁ Schliemann (Tiryns).

3) *Πρόσυμνα*. Κατὰ τὸν Παυσανίαν ὁ Ἀστερίων ποταμὸς εἶχι τρεῖς θυγατέρας, Εὐβοίαν, Πρόσυμναν καὶ Ἀκραίαν, αἵτινες ἦσαν τροφοὶ τῆς Ἥρας. Ἐκ τῆς δευτέρας ταύτης θυγατρὸς ὠνομάσθη ἡ χώρα ἡ ὑπὸ τὸ

Ἡρακλῆον. Ἐκ τοῦ Στατίου (1,383—444) ὅστις ὀνομάζει τὴν χώραν *celsam Prosymnna* συμπεραίνει τις, ὅτι αὕτη ἔκειτο ἐπὶ ὑψώματος. Ἀπεῖχε δὲ ἐκ τοῦ Ἄργους 40 στάδια κατὰ τὸν Στράβωνα (368), κατὰ δὲ τὸν Ἡρόδοτον (1,31) 45. Δύναται δὲ τις νὰ παραδεχθῇ μετὰ τινος ὁμῶς ἀμφιβολίας, ὅτι αὕτη ἔκειτο περὶ τὸ Μπερμπάτι, ἐνθα εὐρίσκονται Κυκλώπεια ἐρείπια. Ἐκ τῆς τρίτης θυγατρὸς τοῦ Ἀστεριώνοιο ὀνομάσθη Εὐβοία τὸ περὶ τὸ Ἡρακλῆον ὄρος καὶ κατὰ τὸ μέγα Ἑτυμολογικὸν ἡ μικρὰ χώρα *Euboiia* κειμένη παρὰ τὸ ὁμώνυμον ὄρος, ἐνθα ὁ Φεῖδων ἐκοψέ χρυσοῦν νόμισμα.

4) *Ναυπλία* (εἰκ. 34)· ἀρχαία πόλις κειμένη, ἐνθα καίτοι σήμερον τὸ Ναύπλιον, οὗτινος ἡ Ἀκροναυπλία (Ἰττζί-καλὲ) ἦτο ἡ ἀκρόπολις, ὡς μαρτυροῦσι τὰ ἐπὶ σωζόμενα ἀρχαῖα τεῖχη ἐφ' ὧν εἶνε ἐκτισμένα τὰ Ἑνετικά. Κατ' ἄλλους μὲν οὕτως ὀνομάσθη ἡ ἀπὸ τοῦ ταῖς ναυσὶ προσπλίσσθαι (Σκύλαξ 49) ἡ ἐκ τοῦ Ναυπλίου τοῦ υἱοῦ τῆς Ἀμυμώνης τῆς θυγατρὸς Δαναοῦ (Παυσ. 2,38,2· οἰκιστὴς δὲ ἐγένετο αὐτῆς *Ναύπλιος Ποσειδῶνος λεγόμενος καὶ Ἀμυμώνης εἶναι*). Ἐθεωρεῖτο δὲ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὁ Ναύπλιος ἐμπειρότατος θαλασσοπόρος καὶ παρατηρητὴς τῶν ἀστέρων. Καὶ κατὰ τὴν πρώτην παραγωγὴν καὶ κατὰ τὴν δευτέραν φαίνεται, ὅτι ἡ πόλις κατωκλήθη πρωϊμώτατα ἐκ τινος λαοῦ θαλασσίου ἐξ ἀνατολῆς ἀποδημήσαντος. Ἡ ἀνεξάρτητος θέσις τῆς Ναυπλίας κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς καταφαίνεται ἐκ τούτου, ὅτι ἀπετέλει μέλος τῆς ἐν Καλαυρίᾳ Ἀμφικτυονίας, εἴτα ὁμῶς ὑπήχθη εἰς τὴν ὑπερκοσμήτηα τῶν Δωριέων τοῦ Ἄργους. Ἐκ ταύτης ἐζήτησε νάπαλ-λαγῇ διὰ τῆς βοηθείας τῶν Λακεδαιμονίων, ἀλλ' ὁ Τημενίδης Δαμοκρατίδας, ὅτε ἡ Σπάρτη ἐνησχολεῖτο περὶ τὸν πόλεμον τῶν Μεσσηνίων, κατέκτησεν αὐτὴν καὶ ἠνάγκασε τοὺς κατοικοὺς νάποδημήσωσιν. Οἱ Λακεδαιμόνιοι παρέσχον εἰς τοὺς φυγάδας τὴν Μεθώνην, ἀλλ' ἡ Ναυπλία ἔμεινε ναύσταθμος τῶν Ἀργείων. Ὁ Παυσανίας εὔρε τὴν πόλιν ἐντελῶς ἔρημον (2,38,2 τὰ μὲν ἐφ' ἡμῶν ἔρημος... *λείπεται δὲ καὶ τειγῶν ἔτι ἐρείπια, καὶ Ποσειδῶνος ἱερὸν, καὶ λιμένες εἰσὶν ἐν Ναυπλίᾳ*). Ἀναφέρεται δὲ ὑπὸ τοῦ περιηγητοῦ καὶ πηγὴ τις *Κάναθος* ὀνομαζομένη, ἐν ἣ ἡ Ἡρακλῆος ἔτος λουομένη ἐγένετο παρθένος. Οἱ μὲν παραδέχονται, ὅτι αὕτη ἡ πηγὴ εἶνε τὰ περὶ τὴν Γλυκειὰν ὕδατα, ἡμεῖς ὁμῶς μετὰ τοῦ Κουρτίου (Pelop. 2,391) παρὰδεχόμεθα, ὅτι αὕτη εἶνε παρὰ τὴν *ἀγίαν Μορήν*, ἐν ἣ καὶ ὕδωρ ἄφθονον καὶ διαυγὲς ὑπάρχει καὶ ἐρείπια ναοῦ τινος ἀρχαίου πιθανῶς τῆς Ἡρας. Ὁ Στράβων (H, 368) καλεῖ τὴν Ναυπλίαν

ναύσταθμον τῶν Ἀργείων. Ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ποιητῶν ἡ πόλις ὡς ἐπίνειον τῶν Ἀργείων ἀναφέρεται *Ναύπλιος καὶ Ναυπλίου πόλις* (Εὐρ. Ὀρ. 54. Ἡλεκτρ. 453. Ἑλένη 1586).

5) Ὀρρεαὶ ἢ Ὀρρεαί· ἀρχαία πόλις ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου (Ἰλ. 2,571 Ὀρρεαῖς τ' ἐνέμορτο Ἀραιθυρέην τ' ἐρατεινὴν) μετὰ τῶν πόλεων τῶν ὑπαγομένων ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ Ἀγαμέμνονος· ὠνομάσθησαν δὲ οὕτως ἀπὸ Ὀρνέως τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἐρεχθέως· Ἐπὶ τῆς καθόδου τῶν Δωριέων διετήρησαν τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν κατὰ τῶν γειτόνων Σικυωνίων, οἵτινες ἐπιέζον αὐτοὺς διὰ πολέμου. Νικήσαντες δὲ ἀνέθηκον εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνα ἀναθήματα ἐκ χαλκοῦ. Ἐν αὐταῖς δὲ ταῖς Ὀρρεαῖς ὑπῆρχεν Ἀρτέμιδος ἱερὸν καὶ ξόανον ὀρθὸν καὶ ἕτερος ναὸς ἀφιερωμένος ἐν κοινῷ πρὸς πάντας τοὺς θεοὺς. Ἦσαν κατ' ἀρχὰς τῷ 418 σύμμοχοι τῶν Ἀργείων ἀλλ' εἴτα τῷ 416 ἐγκαθιδρυθείσης πάλιν τῆς δημοκρατίας ἐν Ἀργεὶ διὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου οἱ ἐξορισθέντες ἀριστοκράται εἰς Ὀρνέας ἀποκίσθησαν ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τούτων κατεβλήθησαν ὑπὸ τῶν Ἀργείων τῇ βοηθείᾳ τῶν Ἀθηναίων, ὁ δὲ πληθυσμὸς αὐτῶν μετεφυτεύθη εἰς τὸ Ἄργος σχηματίσας πλησίον τούτου μίαν ἰδιαιτέραν κοινότητα, μίαν κώμην εἰς τὸ Ἄργος ἀνήκουσαν καὶ ὀνομαζομένην Ὀρρεαί. Οἱ Ὀρρεᾶται θὰ ἦσαν φυλῆς Ἀρκαδικῆς ἢ Ἀχαϊκῆς, διότι ἄλλως κατὰ τὸ διεθνὲς δίκαιον δὲν ἤδυναντο νὰ κατασταθῶσιν ὑπήκοοι τοῦ Ἀργους καὶ νὰ μεταφυτευθῇ ὁ πληθυσμὸς αὐτῶν εἰς τὸν τοῦ Ἀργους. Ἐκτοτε οἱ περίοικοι τοῦ Ἀργους ὠνομάζοντο Ὀρρεᾶται. Ἡ θέσις ταύτης τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν ἀρχαιολογούντων ἀμφισβητεῖται, ἀλλὰ θεωρεῖται σχεδὸν βέβαιον, ὅτι ἔκειτο ἐν τῇ πεδιάδι τοῦ σημερινοῦ χωρίου παλαιὰ Λιόντι ὑπαγομένου εἰς τὸν δῆμον Νεμέας.

6) Λύρκεια· ἡ ἀρχαία πόλις Λύρκεια ὠνομάζετο Λυγκεία ἀπὸ τοῦ Λυγκέως, ὅστις μόνος ἐκ τῶν πεντήκοντα ἀδελφῶν σωθεὶς καὶ καταφυγὼν ἐνταῦθα ὕψωσε πυρσόν, ἵνα σημάνη πρὸς τὴν Ὑπερμνήστραν εὐρισκομένην ἐπὶ τῆς Λαρίσσης τοῦ Ἀργους, ὅτι διαφυγὼν τὴν καταδίωξιν τοῦ Δαναοῦ ἔφθασεν εἰς ἀσφαλὲς καταφύγιον. Ὑστερον δὲ ὠνομάσθη Λύρκεια ἀπὸ Λύρκου, νόθου τέκνου τοῦ Ἀθαντος κατοικήσαντος ἐνταῦθα. Ἰσχυρὸν δὲ ἐν τῇ πόλει πρὸς τιμὴν εἰκῶν Λύρκου ἐπὶ στήλης. Εἰς τὴν Λύρκειαν ἔφερεν ὁδὸς ἀρχομένη ἀπὸ τῶν βορείων πυλῶν τοῦ Ἀργους, τῶν πρὸς τῇ Δειράδι (Παυσ. 2,25,4). Ἀπεῖχε δὲ ἐξ Ἀργους ἐξήκοντα περίπου στάδια, καὶ ἄλλα τόσα ἐκ Λυρκείας εἰς Ὀρνέας. Ἡ θέσις τῆς

πόλεως τίθεται παρὰ τὸ χωρίον *Στέρραι*, ἐνθα ἀνευρέθησαν ἐπὶ τινος ὑψώματος ἀρχαῖα ἐρείπια κτιρίων (Boblaye, recherches geograph. sur les ruines de la Morée σελ. 45. L. Ross, Reisen σελ. 138. Curtius pelop. 2,415. Bursian 2,63). Ἀλλὰ κατὰ τὸν Ἀ. Μηλιαράκην (Γεωγ. Ἀργολ. καὶ Κορινθ. σελ. 50) ἡ θέσις τῆς Λυρκείας δὲν εἶνε αὕτη, ἀλλ' ἀπωτέρω, πλησίον τοῦ Κάτω Μπέλεσι, ἐπὶ τῶν βορειο-ανατολικῶς αὐτοῦ κειμένων ἐρειπίων ἀρχαίας πόλεως, ἐνθα νῦν τὸ Παληοκαστράκι, διότι τὰ ὑπάρχοντα αὐτόθι τείχη μαρτυροῦσιν ὑπαρξιν πόλεως παναρχαίας, σημαντικῆς, ἐχούσης πεδιδάδα πρὸς δὲ διότι ἐκ τοῦ λόφου, ἐφ' οὗ τὰ ἐρείπια, φαίνεται πρὸς τὸ ΜΑ. ἡ κορυφὴ τῆς Λαρίσης τοῖς Ἀργούς, διὰ μέσου κενοῦ καταλειπομένου ὑπὸ τῶν μεσαζόντων ὄρεων δειράδων τοῦ Μαλεβοῦ καὶ Ξεροβουνίου. Καὶ ἡμεῖς ἐπιτοπίως ἐξετάζοντες τὰ περὶ Λυρκείας συμφωνοῦμεν μᾶλλον πρὸς ταῦτα ἢ πρὸς τὰ ὑπὸ τῶν ἄλλων λεγόμενα.

7) *Οἰνὴ* καὶ *Οὔρη* ὠνομάσθη (Στέφ. Βυζ. 486) ἀπὸ Οἰνέως βασιλέως τῆς Αἰτωλίας, ὅστις ἐκβληθεὶς τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τῶν παιδῶν τοῦ Ἀγρίου κατέφυγεν εἰς τὸ Ἄργος ζητῶν βοήθειαν παρὰ τοῦ Διομήδους. Οὗτος ἐκστρατεύσας ἐβοήθησεν αὐτὸν ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ παραμείνῃ πλησίον αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ Οἰνέως, καίπερ ἐγκατασταθεὶς ἐν τῇ ἀρχῇ, δὲν ἤθελε νὰ μένῃ ἐν Αἰτωλίᾳ φοβούμενος τοὺς ἀντιπάλους, ἠκολούθησεν εἰς Ἄργος τὸν Διομήδην ἀπολαύων πάσης περιποιήσεως. Ἀποθανὼν δὲ ἡ φρονεὺς ὑπὸ τῶν παιδῶν τοῦ Ἀγρίου ἐτάφη ἐνταῦθα (Ἀπολλ. 1,8,4. *Οἱ παῖδες τοῦ Ἀγρίου ἀφαιρέσαντες τὴν Οἰνέως βασιλείαν ἔδωσαν εἰς τὸν πατέρα καὶ προσέτι ζῶντα τὸν Οἰνέα καθείρξαντες ἠκέχοριον.* Ὑστερον δὲ Διομήδης ἐξ Ἀργεῶν ἐλθὼν μετ' Ἀλκμαίωνα κρύφα τοὺς μὲν παῖδας τοῦ Ἀγρίου, χωρὶς Ὀρχηστοῦ καὶ Θεραΐτου πάντας ἀπέκτειναν, τὴν δὲ βασιλείαν ἐπειδὴ γηραιὸς ἦτο ὁ Οἰνέως, Ἀνδραίμοσι τῷ τὴν θυγατέρα τοῦ Οἰνέως γήμιαντι ἔδωκε, τὸν δὲ Οἰνέα εἰς Πελοπόννησον ἔφερεν. Οἱ δὲ διαφυγόντες Ἀγρίου παῖδες ἐνεδρεύσαντες περὶ τὴν Τηλέφου ἐστίαν τῆς Ἀρκαδίας τὸν πρεσβύτερον ἀπέκτειναν. Διομήδης δὲ τὸν νεκρὸν εἰς Ἄργος κομίσας ἔθαψεν ἐνθα γῶν πόλις ἀπ' ἐκείνου *Οἰνὴ* καλεῖται). Ἐκεῖτο δὲ ἡ πόλις ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης ἐξ Ἀργεῶν εἰς Μαντίνειαν διὰ τοῦ χειμάρρου Χαράδρου κάτωθεν τοῦ Ἀρτεμισίου. Ἐν Οἰνῇ συνήφθη (τῷ 393) ἡ ὀνομαστὴ μάχη κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων ὑπὸ τῶν Ἀργείων συνεπικούρους ἐχόντων καὶ τοὺς Ἀθηναίους. Οἱ Ἀργεῖοι πρὸς τιμὴν τῆς νίκης ἐν Οἰνῇ κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων ἀφιέρω-

σαν τοὺς 7 ἐκείνους κατὰ Θηβῶν ἐκστρατεύσαντας καὶ τοὺς ἐπιγόνους (Παυσ. 10,10,3,4). Κατ' ἄλλους μὲν οὐχὶ μακρὰν τοῦ Κάτω Μπέλεσι, κατ' ἄλλους εἰς τινα θέσιν ὀνομαζομένην Παλαιοχωρί τιθεται ἡ ἀρχαία Οἰνόνη. Κατὰ τὸν Στέφανον Βυζάντιον (486) ἐλατρεῦστο ἐνταῦθα ἡ Οἰνωῶτις Ἀρτεμις.

8) Ἀσίγη· ἀρχαία πόλις κειμένη εἰς τὸ μεσημβριανατολικὸν τῆς Ἀργολίδος καὶ ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν νηῶν. Ἐθεωρεῖτο Δρυοπικὴ πόλις, διότι οἱ Δρύοπες ἐκβληθέντες ἐκ τῆς ἀρχικῆς αὐτῶν κοιτίδος κατέλαβον ἐν τῇ Ἀργολίδι τὴν Ἀσίνην, Ἐρμιόνην Ἡρόνας. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ Ἀσίγη ἔκειτο ἐν ἁσήμερον ὑπάρχουσι παρὰ τὸ χωρίον Τολό τὰ τεῖχη ἀρχαίας πόλεως (παληόκαστρο) ἐπὶ τῆς χερσονησώδους ἄκρας, ἥτις εἶχε λιμένα χρήσιμον εἰς τὸν Δρυοπικὸν ναυτικὸν λαόν· ὁ Boblaye θέτει τὴν Ἀσίνην ἀνατολικῶς τῶν ἐρεπίλων τῆς Κάνδιας. Τὰ ὅρια ταύτης πιθανώτατα ἐξετείνοντο ἐπὶ τῆς πεδιάδος τῆς Κάνδιας καὶ ἐπὶ τοῦ αὐλῶνος τῶν Δρεπανοχωρίων. Ὅρια τῆς Ἀσίνης ἦσαν πρὸς τὴν Ἐπιδαυρίαν ἢ Στρεπτή ἐλαία παρὰ τὸ ὄρος Κόρυφον. Ὑπῆρχε δὲ παρὰ τὴν Ἀσίνην καὶ ναὸς τοῦ Πυθαγόρας Ἀπόλλωνος κείμενος πρὸς βορρᾶν τῆς πεδιάδος τῶν Ἰρίων, ἣν διασχίζει ὁ ποταμὸς Μπεδένι τοῦ λεκανοπεδίου τῆς Τραχειᾶς. Τὴν πόλιν ταύτην οἱ Ἀργεῖοι (Παυσ. 2,36,5) ὑπὸ τὸν βασιλέα Ἐρατὸν κατέβαλον εἰς ἔδαφος καὶ ἤνωσαν μετὰ τῆς ἐαυτῶν, διότι οἱ Ἀσιναιοὶ μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων ὑπὸ τὸν βασιλέα Νικάνδρον εἰσβαλόντες εἰς τὴν Ἀργεῖαν χώραν ἐδῆωσαν αὐτήν· ἀλλ' οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς ἐκδιωχθέντας Δρύοπας φιλικῶς ὑποδεχθέντες κατώκισαν εἰς τὴν μεσημβρινὴν παραλίαν τῆς Μεσσηνίας πλησίον τοῦ ἀκρωτηρίου Ἀκρίτα, ἐνθα ἐκτίσθη νέα πόλις Ἀσίγη ὀνομασθεῖσα μετὰ ναοῦ Ἀπόλλωνος καὶ μετὰ ἱεροῦ τοῦ γενάρχου Δρύοπος. Ἐφθασε δὲ αὕτη εἰς τοσαύτην ἀκμὴν, ὥστε ἡ θάλασσα ἢ μεταξὺ Ἀκρίτα καὶ Ταινάρου ὀνομάσθη Ἀσιναιὸς κόλπος.

9) Ἀῖσσα· κατὰ τὴν εἰς Ἐπιδαυρον εὐθεὶαν ὁδὸν ἔκειτο ἀρχαία κώμη Ἀῖσσα ὀνομαζομένη παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Ἀραχναίου ὄρους· ἦτο δὲ τὸ ὄριον τῶν Ἀργείων καὶ Ἐπιδαυρίων· ὑπῆρχε καὶ ναὸς Ἀθηνᾶς ἐν αὐτῇ καὶ ἕξανον ὅμοιον πρὸς τὸ ἐν τῇ ἀκροπόλει τοῦ Ἀργους, ἐπὶ τοῦ ὄρους δὲ Ἀραχναίου ἦσαν βωμοὶ Διὸς καὶ Ἥρας, πρὸς οὓς ἔθυσον, ὅταν ὑπῆρχεν ἀνάγκη βροχῆς. Ἡ θέσις τῆς κώμης ταύτης κατὰ τὸν Curtium (pelop. 2,418) καὶ κατὰ τὸν Bursian (geogr. 2,62) ὀρίζεται παρὰ τὸ Λιγουριό. Κατὰ δὲ τὸν Μηλιαράκην (Γεωγρ. Ἀργολίδος καὶ Κοριν-

θίας σελ. 89) παρὰ τὸ Καστράκι, ἔνθα ὑπάρχουσιν ἐρείπια ἀρχαίας πόλεως, καὶ κατὰ τὸν Π. Καββαδῖαν (ἐφημ. ἀρχ. τοῦ 1884 σελ. 22) παρὰ τὴν θέσιν Καζάρμα ἢ τοῦλάχιστον ἐν τῷ Καστράκι.

10) *Ἡϊόρες*· ἡ κώμη αὕτη ἡ ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου (Ἰλ. Β. 561 καὶ Στρβ. 8,373), ὡς μετασχοῦσα τοῦ πολέμου κατὰ Τροίης ἰδρύθη ὑπὸ τῶν Δρυόπων (Διόδ. 4,37· τούτου (Εὐρυσθέως) γὰρ αὐτοῖς (Δρύοφι) συνεργοῦντος τρεῖς πόλεις ὤκισαν ἐν Πελοποννήσῳ Ἀσίην καὶ Ἐρμιόην· ἔτι δὲ Ἡϊόρα)· ὁ Müller (Dorier 1,175 καὶ 2,437) παραδέχεται, ὅτι ἡ πόλις αὕτη δὲν εἶνε διάφορος τῆς τῶν Ἀλιῶν. Αὕτη κατεστράφη ὑπὸ τῶν Μυκηναίων, οἵτινες κατέστησαν αὐτὴν ναύσταθμον. Ἐκ τοῦ ὀνόματος μανθάνομεν, ὅτι εἶνε παραθαλασσία κώμη. Ἡ θέσις ταύτης θεωρεῖται, ὅτι εἶνε ἡ σήμερον Κάνδια (Μηλιαρ. γεωγρ. Ἀργολίδος καὶ Κορινθ. σελ. 94), κατὰ τὸν Κούρτιον (2,467)· καὶ κατὰ τὸν Bucholz (222) κεῖται σχεδὸν εἰς τὴν ἐξωτάτην ἄκρην τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου οὐχὶ μακρὰν τοῦ ἀκρωτηρίου Σκυλλαίου· κατὰ τὸν Boblaye (Rech. 59) καὶ Forbiger (Hand. 3,1001) κεῖται παρὰ τὰ Φουρκάρια ἀνατολικῶς τοῦ ἀκρωτηρίου Βουκέφαλον, κατὰ Pouqueville δὲ (5,236) εἶνε ἡ σήμερον Καρθόνα.

11) *Ῥαῖαι*· Ῥαῖα καὶ Ῥαῖαι πόλις μικρὰ τῆς Ἀργείας κειμένη ἐπὶ τῆς ἀμεινίτου ὁδοῦ ὑπὸ τὸν Ἀχλαδόκαμπον πλησίον τοῦ χανίου, ἔνθα εἶνε ὁ ναὸς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου· ἦτο δὲ ἡ τελευταία πόλις τοῦ Ἀργους πρὸς τὰ Ἀρκαδικὰ ὄρια χρησιμεύουσα ὡς φρούριον. Τῷ 417 κατεστράφη ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων ἀλλὰ πάλιν ἀνιδρύθη ὑπὸ τῶν Ἀργείων· ὁ Πανσανίας τὰ ἐρείπια μόνον εἶδε ταύτης τῆς πόλεως. Ἐνταῦθα τῷ 669 π. Χ. ἐγένετο ἡ γνωστὴ ἐκείνη μάχη μεταξὺ Σπαρτιῶν καὶ Ἀργείων (Θουκ. 5,83. Πανσ. 2,24,7· καταβάντος δὲ ἐς τὸ χθαμαλώτερον ἐρείπια Ῥαίων ἐστὶ πόλεως πατε ἐν τῇ Ἀργολίδι, καὶ τὸ πταῖσμα Λακεδαιμονίοις ἐνταῦθα γενέσθαι λέγουσιν). Σήμερον ἐν Ἀχλαδοκάμπῳ εὐρίσκει τις λείψανα τῶν τειχῶν τῆς ἀκροπόλεως πολυγωνικῆς κατασκευῆς ἐπερειδόμενα ἐπὶ θεμελίου ἐκ κανονικῶν τετραγώνων εἰς ὀριζοντίους διατρέσεις. Οἱ λίθοι εἶνε συνδεδεμένοι πρὸς ἀλλήλους δι' ἀμμοκονίας.

12) *Τημέλιον*· παράλιον πόλισμα κατοικούμενον ὑπὸ ἀλλιῶν καὶ ναυτιλομένων ὀνομασθὲν οὕτως ἀπὸ Τημένου τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀριστομάχου, ὅστις καταλαβὼν καὶ ὀχυρώσας αὐτὸ ἐπολέμει ἐντεῦθεν μετὰ τῶν συγκατελθόντων Δωριέων τὸν πόλεμον κατὰ Τισαμενοῦ. Ἐνταῦθα ἦτο ἱερὸν Ποσει-

δῶνος καὶ Ἀφροδίτης *Εὐπλοίας* καὶ μνημα τοῦ Τημενίου τιμώμενον ἐξό-
 χως παρὰ τῶν ἐν Ἀργεὶ Δωριέων. Τὴν θέσιν τοῦ Τημενίου ὀρίζουσι σή-
 μερον παρὰ τὴν παραλίαν ἀμείσως πρὸς Μ τῆς πόλεως Ἀργούς, ἐκεῖ
 δηλ. ἐνθα εἶνε ἡ γέφυρα καὶ τὸ μαγαζεῖον τοῦ Μπαρμπα-Γιάννη, ἃν
 καὶ τὸ Τημενιον ἀπέχει τοῦ μὲν Ἀργούς εἴκοσι καὶ ἐξ σταδίων, τῆς δὲ
 Ναυπλίας πεντήκοντα. (Στρώβ. 8,368. Πaus. 2,38,2). Παρὰ τὴν θέσιν
 ταύτην εὐρίσκει τις ἐσκορπισμένα συντρίμματα κεράμων, ἀγγείων, παρὰ
 τὴν ἀκτὴν δὲ θεμέλια ἐκ μεγάλων λίθων τετραγώνων, ἅτινα δηλοῦσιν, ὅτι
 ἐνταῦθα ἦτο ἡ θαλασσία ἀποβάθρα καὶ ὁ λιμὴν τῶν Ἀργείων. Διευθυ-
 νόμενοι ἐντεῦθεν εἰς τὸ Ἀργος συναντῶμεν λείψανα τῶν μακρῶν τειχῶν,
 δι' ὧν οἱ Ἀργεῖοι τῇ προτροπῇ τοῦ Ἀλκιβιάδου (417 π. Χ.) ἐπεχείρη-
 σαν νὰ ἐνώσωσι τὸν λιμένα μετὰ τῆς πόλεως, ὅπως ἔχωσιν ἐλευθέραν
 τὴν διὰ θαλάσσης μετὰ τῶν Ἀθηναίων συγκοινωνίαν (Θουκ. 5,82 καὶ
 83. Πλούτ. Ἀλκ. 15). Τὸ ὁχύρωμα ὅμως τοῦτο πρὸ τῆς ἀποπερατώ-
 σεως κατέστρεψεν ὁ Ἅγιος ὁ Ἀρχιδάμου βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων.
 Πορευόμενός τις ἀπὸ τοῦ Τημενίου πρὸς τοὺς Μύλους κατὰ τὴν ἀκτὴν
 συναντᾷ παχύτατον ψηφιδωτὸν ἔδαφος προχωροῦν εἰς τὴν θάλασσαν,
 ὅπερ εἶνε τόσῳ στερεᾷς ἐργασίας, ὥστε παρέχει ἀντίστασιν εἰς τὴν στα-
 θερὰν κίνησιν τῶν κυμάτων. Μεταξὺ τοῦ Τημενίου καὶ τῆς Τιρυνθοῦ
 ἔκειτο ἡ *Σήπεια* (ὡς ἐκ τοῦ ὀνόματος φαίνεται, ὅτι ἦτο ὑγρὰ καὶ τελ-
 ματώδης κατοικία) ἣν ὁ Κλεομένης κατέλαβε τὴν ὀλ. 71,3, ὅτε μετὰ
 πολλῶν Σπαρτιατῶν ἐξεστράτευσεν κατὰ τοῦ Ἀργούς. Πλησίον ταύτης
 ἦτο τὸ ἱερὸν ἄλσος τοῦ Ἀργου, ὅπερ ὁ Κλεομένης νικήσας τοὺς ἐνταῦθα
 καταφυγόντας Ἀργεῖους κατέκαυσεν. Προχωροῦντες ἐκ τοῦ Τημενίου
 εἰς τὴν Λέρνην μετὰ τῆς θαλάσσης καὶ τῆς ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ εὐρίσκομεν
 τὸν περίφημον κήπον Ἀγᾶ τινος ἀνήκοντα σήμερον εἰς τὸν κ. Κωνσταντί-
 νον Μπελάλη. Περιηγούμενος τῷ 1812 μ. Χ. ὁ Chateaubriand εἶδεν ἐν-
 τὸς τοῦ κήπου τούτου λεύκας ἀναμειγμένους μετὰ κυπαρίσσω, ἄφθονα
 ἐσπεροειδῆ δένδρα, μηλέας, καὶ συκᾶς ἐκ Λομβαρδίας. Πρὸς νότον τῆς
 Λέρνης παρὰ τὴν παραθαλάσσιαν ὁδὸν ἦτο τὸ *Γενέσιον* (Κυβέρι), ἐνθα
 καὶ ἱερὸν *Γενεσίον Ποσειδῶνος* (Πaus. 2,38,4. "Ἐστὶ δὲ ἐκ Λέρνης καὶ
 ἐτέρῃ παρ' αὐτὴν ὁδὸς τὴν θάλασσαν ἐπὶ χωρίον δὲ *Γενέσιον* ὀνομά-
 ζουσι" πρὸς θαλάσση δὲ τοῦ *Γενεσίου Ποσειδῶνος* ἱερὸν ἔστιν οὐ μέγα).
 Πλησίον τούτου ἦτο ἄλλο χωρίον Ἀπόβαθμοι καλούμενον, ἐνθα τὸ πρῶ-
 τον ὁ Δαναὸς ἀπεβίβασθη μετὰ τῶν ἑαυτοῦ θυγατέρων (Πaus. 2,38,4).

τούτον (τοῦ Γεγεσίον) δὲ ἔγεται χωρίον ἄλλο 'Απόβαθμοι' γῆς δὲ ἐνταῦθα πρῶτον τῆς Ἀργοῦδος Δαναῶν σὺν ταῖς παισὶν ἀποβῆναι λέγουσιν). Ἡ αὐτὴ θέσις ὀνομάζεται ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου *Πυράμια* ὥς ἐκ τῶν πυραμοειδῶν μνημείων, δι' ὧν ἡδύνατο νὰ συνδεθῇ ἡ διήγησις περὶ τῆς ἀποβάσεως τοῦ Δαναοῦ (Πλ. Πύρρ. 32. *Δαναῶ γὰρ ὅτε πρῶτον ἐπέβη τῆς γῆρας κατὰ τὰ Πυράμια τῆς Θυρεάτιδος εἰς Ἀργος πορευομένην*).

'Ελαιῶδες' ἡ οὕτως ὀνομασθεῖσα ἀρχαία πολίχνη διὰ τὸ κατὰλληλον τοῦ ἐδάφους εἰς καλλιέργειαν ἐλαιῶν ἔκειτο εἰς τὴν κοιλάδα, ἣν διερχόμεθα ἀνχωροῦντες ἐκ Μύλων εἰς Τρίπολιν διὰ τῆς ἀμυγδαλιᾶς ὁδοῦ. Ἡ κοιλάς αὕτη ἀποβλέπει πρὸς τὴν παραλίαν, διαρρέεται δὲ ὑπὸ τοῦ χειμάρρου, ὅστις ὀνομάζεται ποτάμι τοῦ Ἀρλαδοκάμπου. Βλέπει τις ἐν ταύτῃ πολυγωνικὸν θεμέλιον οἰκοδομῆς, ἥτις εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἔχει πολλὰς διαιρέσεις. Πορρωτέρω εὐρίσκει τις σαρκοφάγον ἐκ γῆλιος, τέλος πολλὰ θεμέλια καὶ δεισμορπισμένους πέτρους τετραγώνους καὶ λείψανα μαρμάρου. Τὸ ἔδαφος εἶνε κεκαλυμμένον ἐκ πλίνθων καὶ συντριμμάτων ἀγριῶν, ἀλλὰ τὸ μεγαλειότερον μέρος εἶνε κεκαλυμμένον ὑπὸ πυκνῶν θάμνων καὶ ἀγρίων ἐλαιῶν. Ἐν ὕδρῳ εὐρέθη ἡ ἐπομένη ἐπιγραφὴ, ἐξ ἧς ἀνθάνομεν, ὅτι ἐκ τῆς Ἐλαιοῦντος κατήγετο Λεόντιχος τις (Monumenti annali et bulletini 1854, XXXIII).

ΛΕΟΝΤΙΧΟΣ

ΕΥΒΟΙΟΥ

ΕΛΑΙΟΥΣΙΟΣ

Κερχρεαὶ ἢ Κερχρεαί (εἰκ. 35)· πολίχνη ὄρεινῃ, ὄχυρὰ κειμένη παρὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν ἐξ Ἀργους εἰς Τεγέαν διὰ τοῦ Παρθενίου ὄρους καὶ τοῦ Κρεωπώλου (Στρεβ. 8, 376 καὶ Πaus. 2, 24, 7). Αὕτη θεωρεῖται, ὅτι εἶνε τὸ πολύρρυντον μέρος, ἐνθα σήμερον εἶνε τὸ Παλαιοσκαφιδάκι ἢ τὰ Νερά, ἐνθα εὐρίσκονται ἐρείπια οἰκοδομῆς καὶ πολλὰ συντριμματα κίονων μαρμαρίων, δύο στύλοι ἐκ μέλανος μαρμάρου, πολυγωνικὰ τεῖχη καὶ ὁδὸν καὶ ἄπειρα ἐρείπια. Καθ' ἡμᾶς ὁμῶς καὶ Κερχρεαὶ κεῖνται μεταξὺ τοῦ Χάονος καὶ Ποντίνου εἰς τὴν γωνίαν, ἐνθα σήμερον εἶνε τὸ χωρίδιον Ἑλληρικόν. ὅπερ συνωκίσθη πρὸ ἐτῶν ὑπὸ τῶν ἀπὸ τοῦ Τουρνικίου ἐλθόντων. Παρὰ τὰ Νερά ὑπάρχει καὶ πηγὴ ὕδατος, ἥτις κατὰ τὸν Αἰσχύλον (Προμ. 676) λέγεται Κερχρείας ἢ Κερχερείας εὐποτον ὕδωρ. Ἀλλὰ καθ' ἡμᾶς τὸ ὕδωρ τοῦτο δὲν εἶνε τὸ τῆς Κερχρείας ἢ Κερχρειῶν, ἀλλὰ τὸ τοῦ Κεφαλαρίου λεγόμενον οὕτως, διότι ἐντεῦθεν ὕδρευοντο οἱ χῆτοιχοι, ὁπόθεν ἡ ἀπόστασις εἶνε μόλις εἴκοσι λεπτὰ τῆς ὥρας. Ἐν-

ταῦθα καίται ἐν τῶν ὠραιότατα διατηρουμένων μνημείων τῆς Ἀργείας, ὅπερ ὀνομάζεται *Πυραμὶς τῶν Κερχρειῶν*, σήμερον δὲ Ἑλληνικόν, Κα-
στράκι. Τὴν βᾶσιν ταύτης σχηματίζει ἀπὸ βορρᾶ πρὸς μεσημβρίαν τετρά-
γωνον ἔχον τεσσαράκοντα ὀκτὼ περίπου πόδας μῆκος καὶ τριᾶκοντα ἐννέα
πλάτος. Ἡ θύρα λήγουσα εἰς ὅξυ εἶνε κατεσκευασμένη διὰ προσοχῆς
τῶν ἐπικειμένων λίθων. Διὰ ταύτης εἰσερχόμεθα εἰς διὰδρομον, ὅστις
μέχρι τοῦ ἄκρου εἶνε ὀκτὼ μέτρα. Τὸ πλάτος τοῦτου εἶνε 1 καὶ $10\frac{0}{10}$.
Διεξίξαι τοῦ διαδρόμου εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς θύρας 6 $\frac{1}{2}$ μ. εἶνε
ἐτέρη θύρα ἐκ λίθων ὀρθογωνίων, ὧν τὸ ὕψος εἶνε 1, $50\frac{0}{10}$, τὸ δὲ πλά-
τος 1 σχεδὸν μέτρον. Ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν λίθων τούτων εὐκρινῶς δι-
κρίνει τις ὅπας, ἐν αἷς ἦσαν παρεμβεβλημένοι οἱ ἐσωτερικοὶ μάνδαλοι.
Οἱ περίβολοι ἦσαν ἐπὶ τούτῳ διατεταγμένοι, ἵνα ἐνδοθεν κλείων-
ται καὶ ἀμύνωνται. Διὰ τῆς θύρας ταύτης εἰσερχόμεθα εἰς τὸ ἐσω-
τερικόν δωματίον τῆς πυραμίδος, ὅπερ τετραγώνον ὃν διαιρεῖται δι'
ἐνὸς μεσοτοίχου εἰς δύο ἡμισυ μέρη, ὧν τὸ ἐν πρὸς βορρᾶν ὑποδιαιρεῖ-
ται εἰς τρία ὁμοιάζοντά πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἀκροπόλει τῶν Μυκηνῶν τά-
φους. Ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς πλευρᾶς ἐνὸς τῶν τριῶν τούτων μερῶν δι-
κρίνει τις καὶ ἀμμοκονίαν. Ἡ πυραμὶς ἐπερίδεται ἐπὶ κρηπίδος χαμηλῆς
ἐκ μεγάλων τετραγώνων λίθων ἔχόντων πᾶχος 8—9 ποδῶν· καὶ ἐνῷ αἱ
ἐσωτερικαὶ ἐπιφάνειαι τῶν τοίχων μέχρις ἐνὸς ὕψους ἀπὸ 9—10 ποδῶν
καθέτως αἵρονται, αἱ ἐξωτερικαὶ ἀνακλίνονται (ἀναπίπτουσι) μέχρις οὔτου
μετὰ τῶν καθέτων γραμμῶν συναντηθῶσι μέχρις ἐνὸς ἢ δύο ποδῶν. Εἰς
τὸ ἀνώτερον ἄκρον τοῦ ἐσωτερικοῦ καθέτου τοίχου βλέπει τις ἀκόμη τε-
τραγώνους ὅπας εἰς παραδοχὴν δοκῶν, αἵτινες ὑπεβᾶσταζον τὴν ἐπίπε-
δον στέγην τῶν ἐσωτερικῶν δωματίων. Αναμφιβόλως αἱ δοκοὶ ἦσαν πέ-
τριαι, ὡς δύναται τις νὰ συμπεράνῃ ἐκ τῆς μικρᾶς διαστάσεως καὶ τοῦ
μικροῦ βάρους ἐκάστης ὅπης. (Ross *reisen und Reiserouten der*
Griechenland σελ. 142, *Curlius pelop.* σελ. 365 καὶ *gesichte*
der Baukunst ὑπὸ Reber σελ. 224 *exped. scient. de Morée* 2
ἐκ. 55). Τὰ τεῖχη συνίστανται ἐκ μεγάλων πολυγωνικῶν κορμῶν, ὧν
οἱ ἄρμοι εἶνε πεπληρωμένοι ἀμμοκονίας εὐρισκομένης καὶ εἰς τὸ ἐσωτε-
ρικόν τῶν τοίχων. Ἐντὸς τῶν δωματίων τῆς πυραμίδος ἐγένοντο ὑπὸ
πυρὸς ξένου ἀνασκαφαὶ καὶ εὐρέθησαν ἀγγεῖά τινα, ὡς λέγουσιν οἱ κά-
τοιικοι τοῦ χωρίου. Τὸ μεγαλειότερον ὕψος τῆς πυραμίδος σήμερον εἶνε
 $5\frac{1}{2}$ μ. Πρὸ τῆς πυραμίδος ταύτης ἐπὶ τῆς κλιτύος τοῦ λόφου εὐρί-
σκονται ἔχνη παλαιοῦ τοίχου τετραγώνου ἐξ ὀγκωδῶν λίθων ἐφαρμοζο-

μένων ως τὰ τῆς Τιρύνθου. Τὸ πλάτος τούτου εἶνε 18 πόδας, τὸ μῆκος 18 καὶ τὸ ὕψος $1\frac{1}{2}$. Τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο φαίνεται, ὅτι ἐχρησίμευσεν εἰς φύλαξιν τῆς ὁδοῦ καὶ τῶν πέριξ. Πιθανώτατα τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο ἦτο ἐν τῶν πολυκνδρίων τῶν Ἀργείων τῶν γενναίως πεσόντων ἐν τῇ μάχῃ κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων ἐν Ὑσιαῖς (Ὀλυμ. 27,4).

Κλεωναί. Ἡ μικρὰ αὕτη πόλις (Παυσ. 2,15,1) ὠνομαζέσθη οὕτως εἴτε ἐκ Κλεώνης θυγατρὸς τοῦ Πελοπος εἴτε ἐκ τῆς Κλεώνης θυγατρὸς τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ ῥέοντος πλησίον τῆς Σικυῶνος. Ἐκεῖτο δὲ πρὸς Δ. τῆς πεδιᾶδος ἐπὶ λοφίσκου καὶ πρὸς Β. τοῦ χανίου τῆς Κουρτέσας πλησίον δηλ. τοῦ ἐναγκαλισμοῦ τῶν ὁδῶν ἐκ Κορίνθου εἰς Ἄργος διὰ τῶν Μυκηνῶν καὶ ἐκ Κορίνθου εἰς Νεμέαν. Ἐνταῦθα καὶ σήμερον εἶνε καταφανῆ τὰ Κυκλώπεια τεῖχη, ἅτινα δικαιολογοῦσι τὴν ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου (Ἰλ. 2,570) ἀποδιδομένην εἰς αὐτὰς ὀνομασίαν *εὐκτιμένας Κλεωνάς*, καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Στράτιου *ingenti turritae molae Cleonae* (Στράβ. 8,6,19. *Κλεωναί δ' εἰσὶ πόλις ἐπὶ τῇ ὁδῷ κείμενον τῇ ἐξ Ἀργεὺς εἰς Κόρινθον ἐπὶ λόφον περιουκονμένον παταχρόθεν καὶ τετειγμένον χαλῶς, ὥστ' οἰκίως εἰρησθῆναι μοι δοκεῖ τὸ εὐκτιμένας Κλεωνάς*). Κατὰ τὴν ἀπόθεον τῶν Ἡρακλειδῶν ἐξεδωρίσθησαν καὶ αὐταὶ ὑπὸ τῶν Δωριέων. Τὸ πλεῖστον τῆς πεδιᾶδος τῶν Κλεωνῶν ἀνήκειν εἰς τὸ Ἀργεῖον κράτος, ἐλάχιστον δὲ μέρος τὸ πρὸς ἀνατολὰς εἰς τὴν Κορινθίαν. Ἐν Κλεωναῖς ὑπῆρχεν ἱερὸν Ἀθηνᾶς καὶ μνῆμα Εὐρύτου καὶ Κτεάτου.

Νεμέα ἐνταῦθα ἐτελοῦντο οἱ ἀγῶνες τῶν Νεμείων. Ἀπέχει δὲ τῶν Κλεωνῶν σταδίους πέντε κατὰ τὸν Παυσανίαν (2,15,2). Ὑπῆρχε δὲ ναὸς τοῦ Νεμείου Διὸς ἐντὸς ἄλλους κυπαρίσσω· πλησίον τούτου μνημονεύεται καὶ πηγὴ Ἀδράστεια κειμένη ἴσως ἐνθα σήμερον πρὸς Β. τοῦ κορυμνίου Ἡρακλείου ὑπάρχει κρήνη, ἡ Πλόκαρι καλουμένη. Ὑπὲρ τὴν Νεμέαν κατὰ Παυσανίαν (2,15,3) ἔκειτο τὸ ὄρος Ἀπέσσας (Φουκᾶ) ἐφ' οὗ ὑπῆρχε βωμὸς ἀφιερωμένος πρὸς τὸν Ἀπεσάντιον Δία.

Φλιοῦς, Φλιοῦς, Φλιαί, Φλιασία καὶ Φλιοῦσα. Κατὰ τὸν Παυσανίαν οἱ κάτοικοι ταύτης ἦσαν ἐξ ἀρχῆς Ἀργεῖοι καὶ ὕστερον Δωριεῖς ἐγενναν κατελθόντων τῶν Ἡρακλειδῶν εἰς Πελοπόννησον. Τὸ πρῶτον ὠνομαζέτο ἡ πόλις Ἀραντία ἐκ τοῦ Ἀραντος, ὅστις πρῶτος ἐγεννήθη ἐνταύτῃ τῇ γῇ αὐτόχθων κατοικίσας τὴν πόλιν πέριξ τοῦ βουνοῦ τοῦ ὀνομασθέντος ἐξ αὐτοῦ Ἀρεστίου. Τοῦ Ἀραντος βασιλεύοντος ὁ Ἀσωπὸς ὁ υἱὸς τῆς Κηλούσης καὶ Ποσειδῶνος ἐξεῦρε τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ, ὅπερ ὀνομαζοῦσιν Ἀσωπὸν ἐκ τοῦ εὐρόντος αὐτόν. Ἐκ δὲ τῆς Κηλούσης ὠνο-

μάσθη ὁ πρόδουλος Κήλουσα (Πολυφέγγι) ἐφ' οὗ ἦτο ἡ ἀκρόπολις τῆς Φλιοῦντος καὶ τὸ ἱερὸν τῆς Ἥρας. Ἐκ τοῦ Ἀρκετος ἐγεννήθησαν ὁ Ἀορις καὶ ἡ θυγάτηρ Ἀρκεθυρέα, οἵτινες ὑπῆρξαν ἐμπειροὶ περὶ τὴν θῆραν καὶ ἀνδρείοι εἰς πόλεμον. Προαποθιγνύσης δὲ τῆς Ἀρκεθυρέας ὁ Ἀορις εἰς μνήμην τῆς ἀδελφῆς μετωνόμασε τὴν πόλιν Ἀρκεθυρέαν. Ὁ Ὀμηρος ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν νεῶν ἀπαριθμῶν τοὺς ὑπὸ τὸν Ἀγαμέμνονα ἐκστρατεύσαντας κατὰ τῆς Τροίας λέγει οὕτως:

Ὀρρεῖας τ' ἐρέμοντο Ἀραιθυρέην τ' ἐρατεινήν.

Ἰστέρον ὁμοῦς μετωνομάσθη Φλιῦς ἐκ τοῦ Φλίαντος τοῦ υἱοῦ τοῦ Διονύσου τοῦ μετασχόντος τῆς Ἀργοναυτικῆς ἐκστρατείας, ὡς λέγει ὁ Ἀπολλώνιος Ρόδιος:

Φλίας αὐτ' ἐπὶ τοῖσιν Ἀραιθυρέηθεν ἔκαθεν

ἐνθ' ἀφρεὺς ἔταυε Διονύσιον ἔκῃτι

πατὴρ ἐοῦ, πηγῇσιν ἐφρέστιος Ἀσσωποῖο.

Τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας ταύτης πόλεως ὀρίζουσιν ἐπὶ τῶν δυτικῶν τοῦ βορείου ἄκρου τοῦ ὄρους Τρικαρένου, ἐνθα εἶνε ἡ θέσις Παναγίτζ ἢ Παναχιώτισσα.

Ἀλέα οὕτως ὠνομάσθη ἐκ τοῦ οἰκιστοῦ Ἀλέου υἱοῦ τοῦ Ἀρεῖδαντος ὑπῆρχον δὲ ἐνταῦθα ἱερὰ Ἀρτέμιδος Ἐρεσίας καὶ Ἀθηναῖς Ἀλέας, ἧς ἡ λατρεία μετεφύτεύθη εἰς Τεγέαν καὶ καὶς Διονύσου μετ' ἀγάλματος, πρὸς ὃν ἐπανηγυρίζον κατ' ἔτος ἐορτὴν ὀνομαζομένην *Σκιόφειαν*, καθ' ἣν ἐκαστιγούντο γυναῖκες κατὰ τι μάντευμα ἐκ Δελφῶν. Κατὰ τὸν Curtium (1,209) καὶ τὸ σημερινὸν ὄνομα τοῦ χωρίου Σκοταινὴ καὶ τὸ τῆς ὁμωνύμου πεδιάδος δὲν εἶνε ἄσχετον πρὸς τὸ τῆς ἐορτῆς, οὐδὲ πρὸς τὴν φυσικὴν θέσιν τῆς πεδιάδος περιχλειομένης ὑφ' ὑψηλῶν ὄρεων σκιαζόντων τοὺς περὶ τὸ τοῦ. Ἡ Ἀλέα ἐθεωρεῖτο Ἀρκεδική κώμη ἀλλὰ ἐπὶ Ἀντωνίωνων μετεῖχε καὶ αὐτῇ τοῦ Ἀργολικοῦ συνεδρίου ὑπαρχθεῖσα εἰς τὴν Ἀργολίδα (Curt. pelop. 1,218. Πλυσ. 8,23). Ἡ θέσις τῆς κώμης ταύτης τίθεται παρὰ τὸ σημερινὸν *Μπαριάτι*, ἐνθα σῶζονται ἐρείπια καὶ τείχη ὑπερκεῖμενα πρὸς Β ἐφ' ὑψηλῆς ἄκρας τῆς πεδιάδος. Κατὰ τὴν συνοίκισιν δὲ τῆς Μεγάλης πόλεως ὑπὸ τοῦ Ἐπαμεινώνδα καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Ἀλέας μετέσχον διὰ τὸ πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους μίσος.

Μιδέα. (εἰκ. 36. 37. 38). Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Δαναοῦ ἐν Ἀργεῖ ἐβασίλευσεν ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ Λυγκεύς, εἴτα Ἀβας, εἴτα οἱ παῖδες αὐτοῦ Ἀκρίσιος καὶ Προῖτος ἐπὶ τῆς βασιλείας τούτων ἐκ φιλονικίας καὶ ἐριδος ἤρχισεν ὁ διαμελισμὸς τῆς χώρας καὶ ὁ σχηματισμὸς μεμονωμένων κρατῶν.

Καὶ ὁ μὲν Ἀκρίσιος ἐθασιλεύσεν ἐν Ἀργεῖ, ὁ δὲ Προῖτος κατέλαβε τὸ Ἡρακλεῖον, τὴν Μιδεάν καὶ Τίρυνθον. Κατὰ τὸν Ἀπολλόδωρον (2,4) ὁ Περσεύς ὁ υἱὸς τῆς Δανάης, μετὰ πολλὰς ἀγχιιστρόφους τῆς τύχης περιπετειᾶς ἐπὶ νῆλθεν εἰς Ἀργὸς μετὰ τῆς Ἀνδρομέδας, ἵνα ἰδῇ τὸν πάππον Ἀκρίσιον· οὗτος ὅμως φοβούμενος τὸν παλαιὸν χρησμὸν προλέγοντα, ὅτι θά φονευθῇ ὑπὸ τοῦ τέκνου τῆς θυγατρὸς, ἐγκαταλιπὼν τὸ Ἀργὸς ἀπῆλθεν εἰς Λαρίσην. Ἐνταῦθα δὲ γενομένων νεκρικῶν ἀγώνων ὑπὸ τοῦ Τευταμίου βασιλέως τῆς χώρας, ἦλθε καὶ ὁ Περσεύς θέλων νὰ ἐπιδείξῃ τὴν περὶ τὸν δίσκον ἐπιδειξιότητα. Ἀγωνιζόμενος δὲ πένταθλον ῥίπτει λίθον καὶ ἀκούσιως φονεῖ τὸν πάππον. Αἰσχυρόμενος δὲ νὰ ἐπανελθῇ εἰς Ἀργὸς καὶ νὰ βασιλεύσῃ ἀντὶ τοῦ δι' αὐτοῦ θανόντος Ἀκρίσιου ἀντήλλαξε μετὰ τοῦ Μεγαπένθους υἱοῦ τοῦ Προῖτου τοὺς θρόνους. Οὕτω δὲ ὁ μὲν Μεγαπένθης βασιλεύει Ἀργούς, ὁ δὲ Περσεύς Τίρυνθος προστετιχίτας διὰ Λυκίων ἀρχιτεκτόνων τὰς Μυκήνας καὶ Μιδεάν, ἣν ὠνόμασε Περσέως πόλιν. Ὁ Περσεύς ἐγέννησεν ἐκτὸς ἄλλων τέκνων καὶ τὸν Ἡλεκτρύονα· οὗτος δὲ τὴν Ἀλκμήνην ἐκ τῆς Ἀναξοῦς θυγατρὸς τοῦ Ἀλκαίου καὶ ἐκ Φρυγίας γυναικὸς Μιδέας ὀνομαζομένης, νόθον υἱὸν τὸν Λικύμνιον.

Ἐκ ταύτης τῆς Μιδέας ὠνόμασε καὶ τὴν Περσέως πόλιν Μιδεάν (Στέφ. Βυζ.). Ἀποθανόντος τοῦ Περσέως βασιλεύουσιν ἐπὶ τῶν χωρῶν τούτων ὁ Σθένηςλος, ὁ Ἡλεκτρύων, εἶτα ὁ Εὐρύσθευς. Μετὰ τὸν θάνατον τούτου σβέννυται ἡ οἰκογένεια τῶν Περσεϊδῶν, ἀναβαίνει δὲ ἐπὶ τοῦ θρόνου ἡ τῶν Πελοπιδῶν, εἰς ἣν ὑπετάχῃ ὁλόκληρος ἡ Ἀργεῖα μετὰ τῆς Μιδέας. Ἀποθανόντος τοῦ Ἀγαμέμνονος τὸ κέντρον τῆς δυναμείας ἀπὸ Μυκηνῶν μετηνέχθη εἰς Ἀργὸς. Ὅτε ὅμως τὸ Ἀργὸς ὑπὸ τοῦ Κλεομένους φονεύσαντος 6,000 ἐν τῷ ἔλσει τοῦ ἥρωος Ἀργεῖος ἡρμῶθη κατοίκων, περιῆλθον τὰ τῆς πολιτείας πρᾶγματα εἰς τὰς χεῖρας τῶν δούλων. Διὰ τοῦτο δὲν μετέσχε τὸ Ἀργὸς τῶν Περσικῶν πολέμων, ἐνῷ ἡ Τίρυνς, αἱ Μυκῆναι, εἰς ἃς ὑπήγετο καὶ ἡ Μιδέα, ἀπέστειλαν ὁμοῦ στρατιώτας 400 εἰς Πλαταιάς παρὰ τὴν θέλησιν τῆς κυρίαρχου πόλεως. Ἀναλαβόντος δὲ τοῦ Ἀργεῖος εἶτα τὴν προτέραν ἀμύναντες κατεστράφησαν ἄρδην αἱ πόλεις αὗται ὑπὸ αὐτῶν, ὥστε κατὰ τὸν Παυσανίαν (2,25,8 «ἐπ' ἐμοῦ δὲ Μιδείας π.λιν τὸ ἔδαφος αἰεὶ οὐδὲν ἐλείπετο» καὶ 8,27,1, καὶ Στράβ. 373 «ἔρημος δ' ἔστι ἡ Τίρυνς καὶ ἡ π.λυσίον Μιδέα»). Κατὰ τὸν Παυσανίαν (6,20,7) ἡ Ἰπποδάμεια ἡ θυγάτηρ τοῦ Οἰνομάου βασιλέως τῆς Ἠλίδος καὶ τῆς Ἀσπερόπης, σύζυγος δὲ τοῦ Πέλοπος διέμενεν ἐν Μιδεᾷ, ὅτε ἐξωρίσθη ὑπὸ τοῦ Πέλοπος.

διότι αὕτη ἐκ ζηλοτυπίας πρὸς τὸν παῖδα αὐτοῦ Χρύσιππον κατέπεισε τοὺς παῖδας αὐτῆς Θυέστην καὶ Ἀτρεΐα νὰ φονεύσωσιν αὐτόν. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς κτίσεως, τῆς ὀνομασίας καὶ τῆς τύχης τῆς πόλεως γνωρίζομεν παρὰ τῶν ἀρχαίων. Περὶ δὲ τοποθεσίας δὲν ἔχομεν οὐδεμίαν ἄλλην μαρτυρίαν ἢ τὴν τοῦ Πausaniou (2, 25, 8) καὶ Στράβωνος (373). Ὁ Ἕλλην περιηγητὴς ἀρχίσας τὴν ὁδὸν ἐξ Ἀργεὺς εἰς Ἐπίδαυρον συνῆντησε πρὸς δεξιάν οἰκοδόμημα πρὸς πυραμίδα εἰκασμένον· προχωρήσας δὲ ὀλίγον περικιτῶ καὶ ἐκτραπείς τῆς ὁδοῦ εἰς δεξιάν ἐφθασεν εἰς τὰ ἑρείπια τῆς Τιρύνθου. Εἶτα δὲ ἐπανελθὼν πάλιν εἰς τὴν λεωφόρον ἐφθασεν εἰς Μιδεῖαν «ἐπανελθόντων δὲ εἰς τὴν λεωφόρον, ἐπὶ Μιδεῖαν εἰς ἀριστερὰν ἤκει». Ταύτην λοιπὸν τὴν περικοπὴν τοῦ περιηγητοῦ ἔχοντες ὑπ' ὄψιν οἱ νεώτεροι ἐσπευσαν νὰ εὕρωσιν ἔχνη ἀριστερὰ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγοῦσης ἐξ Ἀργεὺς εἰς Ἐπίδαυρον.

Ὁ Bursian (geogr. 2, 63), ὁ Forbiger (geogr. 663), ὁ Bo-blave (exped. scient. de Morée 2, 52), ὁ Curtius (pelop. 2, 395—396) καὶ ἄλλοι παραδέχονται, ὅτι τὰ παρὰ τὸ σημερινὸν χωρίον Δενδρὰ εὐρισκόμενα ἑρείπια εἶνε ἡ θέσις τῆς ἀρχαίας Μιδέας. Ἀλλὰ περιπίπτουσιν εἰς πλάνην, διότι ἐσφαλμένως καθ' ἡμᾶς χαράττουσι τὴν λεωφόρον τὴν ἐξ Ἀργεὺς εἰς Ἐπίδαυρον ἄγουσαν· οὗτοι παραδέχονται, ὅτι ἡ λεωφόρος ἀρχομένη ἐξ Ἀργεὺς κατὰ τὴν πύλιν Διαμπερὲς παρήρχετο τὰ ἑρείπια τῆς Τιρύνθου ὀλίγον δεξιὰ, καὶ εἶτα διὰ τοῦ σημερινοῦ χωρίου Κορινίου κατ' εὐθείαν ἤγε διὰ μέσου διαδοχικῶν κοιλάδων διαρρεομένων ὑπὸ ρυάκων κατὰ τὴν Μονὴν τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἢ Καρακαλᾶ καὶ προσήγγιζε τοὺς περὶ τὴν Μονὴν λόφους· καὶ εἶτα ἐντεῦθεν κατερχομένη εἰς τὸ ἱερόν τοῦ Ἀσκληπιοῦ παρὰ τὸ Λιγουριὸ κατέληγεν εἰς Ἐπίδαυρον. Παραδέχονται δηλ. ὡς ἀρχαίαν λεωφόρον σχεδὸν τὸ σημερινὸν μονοπάτι διὰ τῆς Μονῆς Καρακαλᾶ μέχρι Λιγουριοῦ καὶ Ἐπίδαυρου. Ταύτην λοιπὸν τὴν ὁδὸν, ἀντιπαρδεχθῶμεν ἀληθῆ, βεβαίως πρὸς ἀριστερὰν ταύτης πρέπει νὰ θέσωμεν τὴν Μιδεῖαν παρὰ τὸ σημερινὸν χωρίον Δενδρὰ· ἡμεῖς ὅμως παραδεχόμεθα, ὅτι οὐδαμῶς δύναται νὰ εἶνε αὕτη ἡ ἀρχαία λεωφόρος ὁδός, διότι εἶνε δύσβατος καὶ ἀνώμαλος· δὲν ἠδύνατο ἐπομένως διὰ ταύτης νὰ μεταβαίνωσιν εἰς τὸ ἐπισημότατον ἱερόν τοῦ Ἀσκληπιοῦ τοσοῦτον πλῆθος προσκυνητῶν, καὶ μάλιστα ἀσθενῶν ἐρχομένων νὰ θεραπευθῶσιν. Ταιαύτην ὁδὸν δὲν ἠδύνατο ὁ Ἕλλην περιηγητὴς νὰ ὀνομάσῃ ποτὲ λεωφόρον. Ἀν ταύτην τὴν ὁδὸν διήρχετο ὁ Πausanias, δὲν ἠδύνατο νὰ ἴδῃ ἐντεῦθεν τὰ Δενδρὰ, διότι ἀπέ-

χουσι πολὺ ἐκ ταύτης. Ἄν δὲ παρακάμπτων ταύτην τὴν ὁδὸν μετέβαι-
νεν εἰς Δενδρά, ὥφειλε νὰ εἴπῃ, ὅτι ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὴν λεωφόρον
καὶ ἐξηκολούθησε τὴν εἰς Ἐπίδαιρον ἄγουσαν. Καὶ πολὺ δικαιότερον
ἔπρεπε νὰ ἐκφρασθῇ οὕτως· διότι αὐτὸς μόνις παρέκαμψεν ὀλίγον τῆς
λεωφόρου διὰ νὰ ἐπισκεφθῇ τὰ ἐρείπια τῆς Τίρυνθος, ἀμέσως προσέθη-
κεν «ἐπανελθόντων δὲ εἰς τὴν λεωφόρον ἐπὶ Μιδεῖαν εἰς ἀριστερὰν
ἤξεις». Ἄν ὁ Παυσανίας διήρχετο ταύτην τὴν ὁδὸν τὴν ὑπὸ νεωτέρων
παραδεδεγμένην, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μεταχειρισθῇ τὸν γεωγραφικὸν ὅρον
«εἰς ἀριστερὰν» προκειμένου περὶ τόπου πολὺ μακρὰν ἀπέχοντος. Συν-
ήθως οἱ ὅροι οὗτοι πρὸς δεξιὰν καὶ πρὸς ἀριστερὰν τίθενται ἐπὶ ἀπο-
στάσεως ὀλίγον ἀπομεμακρυσμένης.

Ὁ Στράβων (373) ὁμιλῶν περὶ Τιρύνθου λέγει ὅτι «*κάκεινῃ* (ἢ *Τί-
ρυνς*) *ἐρημός ἐστι καὶ ἡ πλησίον Μιδέαν*». Ἄν παραδεχθῶμεν τὰ Δεν-
δρά ὡς τὴν ἀρχαίαν Μιδέαν, δὲν ἦτο δυνατόν ὁ συγγραφεὺς νὰ εἴπῃ,
ὅτι ἡ Μιδέα εἶνε πλησίον τῆς Τιρύνθου, διότι ἀπέχουσι ταῦτα τούλax-
στον 3 ὥρας. Ὡστε ἡ ὁδὸς πρέπει νὰ χαραχθῇ οὕτως. Ἀρχεται ἐκ τῆς
πύλης τοῦ Ἀργους Διαμπερές, παρέρχεται πρὸς δεξιὰν τὰ τεῖχη τῆς
Τιρύνθου, προχωρεῖ παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Ἀγίου Ἡλίου τοῦ
Κοφινίου, διέρχεται πρὸς μεσημβρίαν τὸ χωρίον Κοφίνι καὶ παρὰ τὸν
λοφίσκον τοῦ χωρίου Κατσιγκρίου κάμπτει καὶ καταλήγει εἰς τὴν σημε-
ρινὴν ὁδὸν τὴν ἐκ Ναυπλίου εἰς τὸ ἱερὸν ἄγουσαν· αὕτη ἦτο ἡ ἀρχαία
ὁδός, ὡς καταφαίνεται σαφῶς ἐκ τῆς ἐξ ὀγκολίθων καλῶς διατηρουμέ-
νης ἀρχαίας γεφύρας κειμένης ἀριστερὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης ὀλίγον ἀνω-
τέρω τῆς σημερινῆς γεφύρας παρὰ τὴν θέσιν τὴν λεγομένην Καζάρμα·
ἂν ταύτην τὴν ὁδὸν παραδεχθῶμεν ὡς τὴν ἀρχαίαν, τότε δυνάμεθα νὰ
ἐξηγήσωμεν εὐκόλως τὸ τοῦ Παυσανίου «εἰς ἀριστερὰν ἤξεις εἰς Μιδέαν»
διότι πραγματικῶς ὀλίγον ἀριστερὰ τῆς ὁδοῦ τῆς διερχομένης παρὰ τὸν
λοφίσκον τοῦ σημερινοῦ Κατσιγκρίου κείται ἡ Μιδέα, ἥς σώζεται ἡ ἀκρό-
πολις. Προσέτι δυνάμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν καὶ τὸ τοῦ Στράβωνος (373)
(*ἐρημος δ' ἐστι κάκεινῃ ἢ Τίρυνς καὶ ἡ πλησίον Μιδέα*) διότι μόνις
μῖαν ὥραν ἀπέχει ἡ Τίρυνς τοῦ Κατσιγκρίου.

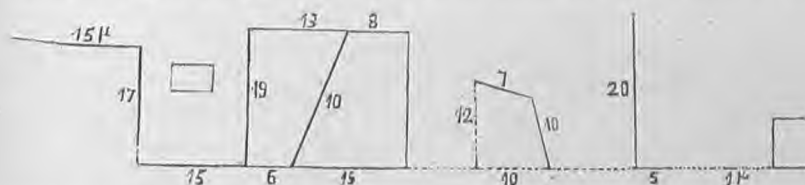
Ἡ Ἀκρόπολις αὕτη κατὰ τὸν Bursian (geogr 2,62) εἶνε φρού-
ριον εἰς ἀσφάλειαν τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης ἐξ Ἀργους εἰς Ἐπίδαιρον καὶ
διερχομένης κατ' αὐτὸν κάτωθεν τοῦ φρουρίου. Κατὰ δὲ τὸν Boblaye
(2,52), τὸ φρούριον τοῦτο ἦτο προωρισμένον νὰ προστατεύσῃ οἰκοδομὴν
τινα μεγάλην, ναὸν τινα, οὗτινος βλέπει τις τὰ τεῖχη· ἀλλὰ οὔτε ἡ

γνώμη τοῦ πρώτου εἶνε ὀρθή οὔτε τοῦ δευτέρου. Καί ἡ μὲν γνώμη τοῦ πρώτου δὲν εἶνε ὀρθή, διότι, ἂν ὑπῆρχε φόβος ληστείας πρὸς ἀπόκρουσιν τῆς ὁποίας κατεσκευάσθη φρούριον, τοῦτο ἔπρεπε νὰ κατασκευασθῇ παρὰ τὰς χαράδρας καὶ τὰ κρησφύγετα τὰ παρὰ τὴν μονὴν τοῦ Καρακαλλᾶ καὶ οὐχὶ παρὰ τὸ Κατσίγκριον, ὅπερ ὀλίγον ἀπέχει τῆς Τιρύνθου, ἐνθα δὲν ἦδύνατο ἐπομένως νὰ συμβῇ ληστρική τις πράξις ἐν ἀναπεπταμένῳ πεδίῳ κειμένῳ τόσῳ πλησίον κατοικουμένης χώρας. Οὔτε ἡ γνώμη τοῦ δευτέρου μοι φαίνεται ὀρθή, νὰ κατασκευασθῇ τοῦτέστι φρούριον ἐξ ἐπιτηδες διὰ νὰ προστατεύσῃ ναόν τινα· διότι πρῶτον πρὸς τί ἐχρησίμευεν ὁ ναὸς ἐν τόπῳ ἐρήμῳ; καὶ δεύτερον γνωρίζομεν, ὅτι τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα ἦτο τόσῳ ζωηρὸν καὶ ἀκμαῖον, ὥστε δὲν ἦτο ἀνάγκη φρουρᾶς πρὸς φρούρησιν ἱεροῦ ἐδάφους. Ἡμεῖς τοῦναντίον γνωρίζομεν, ὅτι πολλὰκις οἱ ἀρχαῖοι κατεσκεύαζον ἐκκλησιδίον τι, ἱερὸν τι διὰ νὰ προστατεύσωσι τὰ δέση. Τοιοῦτον ἱερὸν ἀνεκαλύψαμεν πρὸ τριῶν ἐτῶν τῆς ὁραίας Ἀρτέμιδος ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς Λυκῶνης κεκαλυμμένης ὑπὸ μεγάλων κυπαρίσσω. Ἄν εἶχον τοιοῦτον φόβον οἱ ἀρχαῖοι, βεβαίως θὰ κατεσκεύαζον φρούρια καὶ παρὰ τὸ Ἡραῖον καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἱεροῖς καὶ ναοῖς. Καὶ ἂν ὑπῆρχεν ἀνάγκη τις φρουρίου εἴτε εἰς φύλαξιν τῶν διαβαινόντων κατὰ τὸν μὲν, εἴτε εἰς προστασίαν ναοῦ τινος κατὰ τὸν δέ, δὲν θὰ ἦτο τοῦτο τόσῳ ἐντέχνως κατεσκευασμένον οὔτε θὰ εἶχε τασαύτην χωρητικότητα, ὅπόσῃ φαίνεται ὅτι ἔχει. Τὸ φρούριον τοῦτο εἶνε καθ' ἡμᾶς ἡ ἀκρόπολις τῆς κάτωθεν κειμένης πόλεως Μιδείας.

Ἡ Ἀκρόπολις ἔχουσα ὕψος 160 μ. ἀπέχει τοῦ χωρίου Κατσίγκριου περὶ τὸ $1\frac{1}{2}$ τῆς ὥρας καὶ διακρίνεται εἰς ἐσωτερικὴν καὶ ἐξωτερικὴν, ὡς διακρίνεται καὶ ἡ ἀκρόπολις τῆς Τιρύνθου.

Ἡ πύλη ταύτης πρὸς δυσμὰς οὕσα ἔχει πλάτος 0,55, ὕψος 2,10, καὶ πᾶχος 0,56. Πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς βορρᾶν ἐνιὰ χοῦ δὲν ὑπάρχει τείχος διὰ τὸ ἀπόκρημνον τοῦ ὄρους. Οἱ λίθοι τοῦ τείχους εἶνε ὀγκώδεις καὶ ἐπιτεθειμένοι ἄνευ ὕλης κολλητικῆς, πάντες δὲ εἶνε ἀκατέργαστοι, κομφῶς δὲ ὁπωσοῦν κατεργασμένοι οἱ τῆς θύρας καὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἀκροπόλεως. Ὁ τῆς θύρας λίθος ὁ πρὸς βορρᾶν ἔχει καὶ ὀπήν. Τὸ ὕψος τοῦ περιβάλλοντος τείχους πρὸς δυσμὰς εἶνε ἀλλαχοῦ μὲν 3 μ., ἀλλαχοῦ δὲ 4, καὶ ἀλλαχοῦ 5, πρὸς ἀνατολὰς 3 μ., πρὸς μεσημβρίαν 2. Ἐν τῇ τῆς ἀκροπόλεως ἐπὶ τῆς μεσημβρινοδυτικῆς γωνίας εἶνε δεξαμενὴ ὁμοιόζουσα πρὸς τραπέζιον ἀκανόνιστον, οὗ ἡ πρὸς δυσμὰς παρᾶλληλος πλευρὰ ἔχει ὕψος 4,05, ἡ πρὸς μεσημβρίαν 2,95, ἡ πρὸς ἀ-

Ἀπὸ τοῦ τείχους τούτου τοῦ ἀρχομένου ἀπὸ μεσημβρίας καὶ διήκον-
τος πρὸς βορρᾶν ἀναφαίνονται τετράγωνα, ἄλλα μὲν μικρά, ἄλλα δὲ με-

γάλα διήκοντα μέχρι τοῦ ὀμαλοῦ μέρους τοῦ ὄρους. Οἱ σχηματίζοντες
τὰ τετράγωνα ταῦτα λίθοι εἶνε ὀγκώδεις καὶ ἀκατέργαστοι. Νομίζω, ὅτι
ταῦτα ἦσαν οἰκήματα. Περί τὸ μέσον τῆς ὑπωρείας ὑπάρχουσι λίθοι ὄρ-
θιοι ἰσάμενοι καὶ σχηματίζοντες τετράγωνον, οὗ ἡ δυτικὴ πλευρὰ
ἔχει μῆκος 18μ, ἡ βόρειος 4, ἡ ἀνατολικὴ 9, καὶ ἡ μεσημβρινὴ 17. Τού-
του τοῦ τετραγώνου ἐξέχουσι τοῦ ἐδάφους 7 μόνον λίθοι ἀπέχοντες ἀλ-
λήλων· οἱ δύο πρὸς μεσημβρίαν ἔχουσι μῆκος 1,30, ὧν ὁ ἕτερος
εἶναι λελαξευμένος καὶ ἔχει πρὸς τὴν ἄνω γωνίαν ὀπήν. Πρὸς μεσημ-
βρίαν τοῦ ὄρους ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγοῦσης ἐκ Κατσιγκρίου εἰς ἅγιον Ἀ-
δριανὸν ὑπάρχει φρέαρ ἀρχαιοτάτον ἔχον βάθος 13μ, περί τὸ ἑβδομον
δὲ μ. ὑπάρχει σπήλαιον προχωροῦν βαθέως. Εἰς τὸν πυθμένα τοῦ φρέα-
τος ὑπάρχουσι δύο σπήλαια, τὸ μὲν πρὸς τὸ βορειοδυτικόν, τὸ δὲ πρὸς
τὸ νοτιοανατολικόν. Πιστεύεται δὲ ὑπὸ τῶν ἐγγχωρίων, ὅτι ἐκοινώνουν
ταῦτα μετὰ τῆς ἀκροπόλεως. Τὰ χεῖλη τοῦ φρέατος εἶνε κεκαλυμμένα
ὑπὸ ἀρχαίων λίθων· περὶ τὸ φρέαρ εἶνε δύο πλυντήρια ἐξ ἀρχαίων λίθων,
ἐξ ὧν ὁ ἕτερος εἶνε σπόνδυλος ἐκ κίονος ναοῦ τινος. Πέριξ τοῦ φρέα-
τος τούτου ἀνευρέθησαν ἄπειρα συντρίμματα ἀγγείων, κεράμων, δύο
πήλινα βάρη, δύο ἀγαθίδες, χαλκοῦς δακτύλιος, μία πλαγγὼν, ἀργυροῦν
κομποτήριον καὶ ἄγγιστρον χαλκοῦν, καὶ ἐργαλεῖόν τι χάλκινον ἀγνώστου
χρήσεως. Πρὸς τούτοις εὐρέθη πλᾶξ εἰς τρία κεκομμένη μετ' ἀναγλύφου
παριστάντος Δία ἔχοντα τὴν μὲν δεξιὰν τεταμένην, διὰ δὲ τῆς ἀριστε-
ρᾶς κρατοῦντα κεραυνόν· πρὸς ἀριστερὰν τοῦ ἀναγλύφου ἀναγινώσκεται
ἡ ἐπιγραφή «Διὸς Κραταβάτα». Περί τοῦ ἐπιθέτου τούτου τὸ πρῶτον
ἤδη ἀπαντῶντος ἐγράψαμεν τὰ δέοντα ἐν τῇ ἐφημερίδι «Καιροί» τῇ 8
Μαΐου 1890. Προσέτι ἀνευρέθησαν ἀγαλμάτιον, οὗτινος ὅμως ἐλλεί-
πουσιν αἱ χεῖρες, ἡ κεφαλὴ καὶ οἱ πόδες, μικρόν τι τεμάχιον ἐκ μαρμά-
ρου καὶ τὰ ἐπόμενα νομίσματα. Ταῦτα παρεδόθησαν εἰς τὴν ἀρχαιολο-
γικὴν ἐταιρείαν.

1) Κορίνθου — Ἀχαΐας.

Κεφαλή Τιβερίου πρὸς δεξιάν.

Ὅπ. Νίκη βαδίζουσα πρὸς ἀριστεράν, τῇ δεξιᾷ κρατεῖ στέφανον ἡ ταινίαν, τῇ δὲ ἀριστερᾷ κλάδον φοίνικος. Ἐν τῷ πεδίῳ CO — R περὶ τὸν τύπον δὲ ἐπιγραφὴ ὅλως ἐφθαρμένη.

2) Ἄργους Ἀργολίδος.

Προτομὴ δαφνοστεφῆς Σεπτιμίου Γέτα πρὸς δεξιάν. Ὅπ. APΓ — EIQN. Ἀπόλλων Μουσαγέτης ἰσχύμενος κατ' ἐνώπιον τῇ δεξιᾷ κρατῶν πλήκτρον, τῇ δὲ ἀριστερᾷ λύρην.

3) D. N. CONSTAN — TIVS P PA VS Προτομὴ Κωνσταντίου τοῦ II, πρὸς δεξιάν αὐτοκράτωρ καταβάλλων ἱππέα. Fel. temp. repatio.

4) IMP. C. MAXIMIANVS.... Προτομὴ ἀκτινοστεφῆς τοῦ αὐτοκράτορος πρὸς δεξιάν. ΟΠ. [CONC) ORDIA — MILITVM δύο αὐτοκράτορες χειραπταζόμενοι.

5) IC — XP Προτομὴ Ἰησοῦ κατ' ἐνώπιον.

ὍΠ. Σταυρὸς ἐν μέσῳ ἀνθέων.

6) Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου προτομὴ ἐστεμμένη πρὸς δεξιάν.

D. N. Theodosius. p. p. aug.

ὍΠ. salus reipublicae. Νίκη σπεύδουσα πρὸς ἀριστεράν.

Παρὰ τὰς εἰρημένους πόλεις ἀναφέρει ὁ Θουκυδίδης (5, 58) πόλιν τινὰ *Σάμινθον*, ἣτις (κατὰ τὸν Lolling σελ. 45 περὶ Κοντοπορείας καὶ Ross reisen σελ. 87) ἔκειτο παρὰ τὰ σημερινὰ Φίχτια ἀντικρὺ τῶν Μυκηνῶν. Ταύτην ἐδήλωσεν ὁ Ἅγις, ὅτι ἐκ Φλιούντος κατέβη εἰς τὸ Ἀργεῖον πεδῖον· εἰς δὲ τὸ χάρι τοῦ Μυλιώτου κεῖται ὁ πύργος τοῦ Πολυγνώτου ὁ ἀναφερόμενος ἐν τῷ βίῳ Ἀράτου. (Πλούτρχ. 6, 7, 8). Ὁ Στέφανος ὁ Βυζάντιος ἀναφέρει καὶ τὰς ἐξῆς.

1) Λάμπη πόλις Ἀργολίδος.

2) Ἀρθεῖα πόλις Πελοποννήσου πλησίον Ἄργους.

3) Ῥοδοῦσα πόλις Ἀργείας.

4) Ἔστι καὶ πόλις Ἄργους *Eὐναία*.

5) *Μέλαιρα* πόλις Ἄργους, ἀφ' ἧς Ἀφροδίτη *Μελιναία* τιμᾶται.

6) *Λιμναία* κώμη Ἄργους.

7) *Κύνουρα* πόλις Ἄργους ἀπὸ Κυνούρου παιδὸς Περσέως.

8) *Κυρέτεια* πόλις Ἄργους. Καλλιμαχος δευτέρῳ. Οἱ πολῖται Κυνετεῖς καὶ Κυνετεῖσθαι. Οἱ τύποι γὰρ οὐκ ἀήθεις τῶν Ἀργείων.

9) *Eḡboia* ἐστὶ καὶ τόπος ἐν Ἀργεῖ.

Περὶ τῶν πόλεων τούτων οὐδὲν γνωρίζομεν. Καθ' ἡμᾶς ἡ *Λιμναία* δύναται νὰ εἴνε τὸ σήμερον χωρίον *Λίμναι* ὑπαγόμενον εἰς τὸν δῆμον Προσύμνης κείμενον ἐπὶ ὁροπεδίου. Πιθανόν δὲ νὰ ἔκειτο πόλις τις τῶν ἀνωτέρω ἀριστερὰ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγοῦσης ἐξ Ἀργους εἰς Μπέλεσι μετὰ τὴν Ἀσπίδα, ἐνθα ὑπάρχουσιν ἄπειρα συντρίμματα κεράμων, ἀγγείων καὶ λίθου ὀγκώδεις. Ὀλίγω δὲ περαιτέρω κάτωθεν τοῦ χωρίου *Σχοινο-ῤῷσι* ἐν τῷ κτήματι τοῦ Ἰωάννου Μπελίτση εὐρίσκονται ἐπὶ λοφίσκου κτίρις ἀρχαία ἐκ παλινῶν λίθων καὶ συντρίμματα κεράμων καὶ ἀγγείων.

Ὀλίγον πρὸ τοῦ χωρίου Μπερμπάτι εἴνε ῥωμαϊκὰ πλίνθινα οἰκοδομήματα, ἐρείπια ἐκκλησίας ἀγίου Ἰωάννου, εἰς δὲ τὰ φρέατα τοῦ χωρίου εἴνε θεμέλια πύργου Ἑλληνικοῦ, καὶ παρὰ τινι πηγῇ ἄπειρα συντρίμματα μαρμαρίνα κοσμήματα ἐκκλησίας Βυζαντινῆς ἀγίου Γεωργίου καὶ βορειότερον τούτου πέτρινα συντρίμματα Ὁ Bursian (2.49 A. I) λέγει, ὅτι εἴνε ἡ ἀρχαία Μελίνη ἡ ὑπὸ τοῦ Στεφάνου ἀναφερομένη.

Ὡς τὸ πάλαι τὸ Ἄργος ἦτο ἡ πρωτεύουσα καὶ ἡ κυριωτάτη τῶν Ἀργολικῶν πόλεων, οὕτω καὶ σήμερον εἴνε τῆς ἐπαρχίας ἀποτελουμένης ἐκ τῶν δῆμων, Ἀργους, *Αυρκείας*, *Ἀλίας*, *Μεκηρῶν*, *Ἰσιῶν* καὶ *Προσυνναίων*. Ἡ πόλις Ἀργους ὀρισθεῖσα τῷ 1840 πρωτεύουσα τοῦ δήμου Ἀργείων καὶ τῆς ἐπαρχίας κειμένη σχεδὸν ἐπὶ τῆς αὐτῆς θέσεως, ἐνθα καὶ τὸ παλαιὸν Ἄργος ἔχει περὶ τὰς 4,000 οἰκίας πλινθοκτίστους, ἐκτός τινων εὐαρίθμων ἐν ταῖς διαφόροις συνοικίαις. Ἐν τῷ μέσῳ σχεδὸν τῆς πόλεως κείται στρατῶν ἱππέων μετ' εὐρυτάτης πλατείας κατασκευασθεῖς ὑπὸ τοῦ Καποδιστρίου. Ὑπάρχει δὲ καὶ ἑτέρα πλατεία ἡ τοῦ ἀγίου Πέτρου καλουμένη οὕτως ἕνεκα τῆς παρακειμένης μητροπολιτικῆς ἐκκλησίας, περίξ δὲ εἴνε καφενεῖα καὶ ἐμπορικὰ καταστήματα, τὸ Μουσεῖον, τὸ Δημαρχεῖον, τὸ Ἑλληνικὸν σχολεῖον, Γυμνάσιον, ἀστυνομία καὶ αἱ καλλίτεραι οἰκίαι τῆς πόλεως. Πέριξ τῆς πλατείας ταύτης καὶ τῆς τοῦ στρατῶνος κατὰ Σάββατον γίνεται ἀγορὰ ἐρχομένων τῶν χωρικῶν πρὸς πώλησιν τῶν ἑαυτῶν προϊόντων καὶ ἀγορὰν τῶν ἀναγκαζούντων εἰς αὐτοὺς. Τῇ 1 Ὀκτωβρίου ἐκαστοῦ ἔτους τελεῖται γενικὴ ἐμπορικὴ πανηγυρίς διαρκοῦσα ἐπὶ ὀκτὼ ἡμέρας. Ἀπασα σχεδὸν αἱ οἰκίαι τῆς πόλεως ἔχουσιν αὐλὰς εὐρείας καὶ κήπους μετὰ δένδρων καὶ ἀνθέων. Ὁ δῆμος Ἀργους ἀποτελεῖται ἐκ τῶν χωρίων κατοικουμένων ὑπὸ γεωργῶν, *Δαλαμαράρα*, *Μαρωλάκη*, *Κουρτάκι*, *Τσιθέρι*, *Λάδουκα*, *Μύλοι*, *Πυργέλα* καὶ *Σκαφιδάκι*. Ἐκ τούτων ἡ μὲν *Δαλαμαράρα* τὸ Κουρ-

τάκι *Αάλουκα Πυργέλα* κείνται πρὸς ἀνατολὰς, τὸ δὲ *Τσιβέρι* καὶ τὸ ἐγκαταλειμμένον ἤδη χωρίον *Παληοτσιβέρι* οἱ *Μύλοι* καὶ τὸ *Σκαριδάκι* πρὸς μεσημβρίαν.

"Ανωθεν τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης ἐξ "Αργους εἰς Λέρνην παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Ποντίνου, ἔνθα σήμερον εὐρίσκονται οἰκίαι τινὲς ἡρειπωμένοι, συνωκίσθη τῷ 1827 χωρίδιον μικρὸν ὑπὸ Κρητῶν *Κροῖ* ὀνομαζόμενον. Τοῦτο σήμερον δὲν ὑπάρχει, διότι οἱ πρῶτοι οἰκήτορες ἄλλοι μὲν μετηνάστευσαν εἰς Κρήτην, ἄλλοι εἰς Ναύπλιον, ἄλλοι εἰς τὸ παρκαείμενον χωρίον, ὅπερ ὀνομάζεται *Μύλοι* ἕνεκα τῶν ἐκεῖ ἄλλοτε ὑπαρχόντων Μύλων, οἵτινες ὀνομάζονται μύλοι τοῦ Ναυπλίου κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς μύλους τοῦ "Αργους τοὺς παρὰ τὸ Κεφαλάρι εὐρισκομένους. Ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως οἱ *Μύλοι* ἐθεωρήθησαν ἐπικαίρον στρατιωτικὸν σημεῖον συγκεντρώσεως στρατοῦ πρὸς προφύλαξιν τῶν διόδων ἐκ Τριπόλεως εἰς "Αργος καὶ εἰς πολιορκίαν τοῦ Ναυπλίου. Οἱ Μύλοι ἐχρησίμευον καὶ ὡς ἀποθήκη ἐμπορευμάτων καὶ ἄλατος καὶ σιδήρου, ἅτινα δι' ἡμιόνων μετεφέροντο εἰς Τρίπολιν καὶ ἐντεύθεν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Πελοποννήσου. Καὶ σήμερον ἔτι χρησιμεύουσιν ὡς ἐπίνειον τῆς Τριπόλεως, ἐνταῦθα ἀποβιβάζομένων τῶν δι' αὐτὴν προσωρισμένων ἐμπορευμάτων, ἅτινα μεταφέρονται διὰ τῆς ἐξ "Αργους ἐντεύθεν διερχομένης ὁδοῦ ὑπάρχει δὲ ἤδη καὶ σταθμὸς σιδηροδρομικός. Ἐπὶ Ἑνετοκρατίας μεγίστη ἀμφισβήτησις ἐπεκράτησεν περὶ τῆς θέσεως ταύτης μεταξύ Τούρκων καὶ Ἑνετῶν. Περὶ τοὺς Μύλους ὁ Π. Κορωνάιος ἐφύτευσε πᾶμπολλα δένδρα, συνέστησε κήπους καὶ ἀνθῶνας. Ἐνταῦθα παρὰ τὴν θάλασσαν ὑπῆρχεν ἐργοστάσιον δημόσιον περιέχον σφυρηλατεῖον καὶ πλυντήριο ἐρίων, ἐν ᾧ ἐπλυνον τὰ ἔρια πρὸς κατασκευὴν κουβερτῶν ἐν Παλαμηδεῖῳ. Ἐκτοτε ἡ ἄτακτος ῥοή τῶν παρὰ τὴν Λέρνην ὕδατων ἐκανονίσθη διὰ τοῦ καὶ σήμερον διατηρουμένου ταύχου, ὅστις χωρίζει τὰ ὕδατα τῆς Λέρνης ἀπὸ τινος λοφίσκου ὀνομαζομένου ἐκ τοῦ σχήματος *Μαγοῦλα*, ἔνθα κατὰ τὴν σημερινὴν παράδοσιν διέτρεβεν ἡ "Υδρα. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λοφίσκου τούτου ὑψοῦτο ἄλλος ὑψηλότερος ὡς τεπὲς ἐκκλησίας καὶ μικρὸν κτίριον, πέραν δὲ τούτου εἶνε ἐρείπια μικρᾶς μάνδρας, ἥτις ὀνομάζετο *μανθρίτσα* τῆς *Μπουμπουλίας* τῆς ἡρωικῆς ἐκείνης γυναικός, ἥτις ἐνταῦθα κατεσκεύασε πρόχωμα κατὰ τῶν Τούρκων. Ἀπώτερον χωρίον τοῦ δήμου εἶνε τὸ *Τσιβέρι* κείμενον πρὸς τὸ μεσημβρινὸν παράλιον ὄριον τῆς ἐπαρχίας "Αργους

Δῆμος Λυρκείας.

Ὁ δῆμος οὗτος ἔχει ὅρια πρὸς Δ. τὴν ἐπαρχίαν Μαντινείας, πρὸς Μ. τὸν δῆμον Ὑσιῶν, πρὸς Α. τὸν τῶν Μυκηνῶν καὶ πρὸς Β. τὸν τῆς Ἀλέας. Ἄν καὶ εἶνε ὀρεινός, ἔχει ὅμως στενὴν καὶ μακρὰν πεδιάδα κατὰφυτον ἐξ ἔλαιων παράγουσαν καὶ δημητριακοὺς καρποὺς καὶ τὸν ἐκλεκτότερον καπνὸν καὶ οἶνον τῆς ἐπαρχίας Ἀργους. Ὁ δῆμος εἶνε δευτέρως τάξεως ὀρισθείσης τῆς πρωτεύουσας αὐτοῦ τῷ 1848. Ἐχει δὲ δύο πρωτεύουσας χειμερινὴν καὶ θερινήν, καὶ θερινὴ μὲν εἶνε ἡ *Καρνά* χωρίον ὀρεινὸν οἰκούμενον ὑπὸ γεωργῶν καὶ κτηνοτρόφων, χειμερινὴ δὲ τὸ *Κάτω Μπέλεσι* κείμενον ἐπὶ ὑψώματος καὶ ἀπέχον τοῦ Ἀργους 4 ὥρας. Ἀλλὰ δὲ χωρία ἀποτελοῦντα τὴν δῆμον τοῦτον εἶνε τὸ *Ἐπάρω* *Μπέλεσι* ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ ὄρους Λυρκείου, *Καπαρέλι Βροῦτσι*, *Μιῆι*, *Νεογῶριον*, αἱ *Στέρραι*, οὕτω καλούμεναι ἐνεκ τῆς αὐτοῦ ὑπαρχούσης μεγίστης κτιστῆς δεξαμενῆς ῥωμαϊκῶν χρόνων, ἐξ ἧς ὑδρεύονται οἱ κάτοικοι.

Δῆμος Ἀλέας.

Ὁ δῆμος οὗτος κατέχων τὸ βορειοδυτικὸν ἄκρον τῆς ἐπαρχίας ἔχει ὅρια πρὸς Β. τοὺς δῆμους Στυμφλίας καὶ Νεμέας, πρὸς Δ. τὸν δῆμον Ὀρχομενοῦ τῆς Μαντινείας, πρὸς Α. τὸν δῆμον Μυκηνῶν καὶ πρὸς Μ. τὸν δῆμον Λυρκείας. Ἐχει δὲ χωρία τὸ *Τάτσι*, ὅπερ εἶνε καὶ ἡ πρωτεύουσα τοῦ δήμου ὀρισθεῖσα τῷ 1867, περιβάλλεται δὲ ὑπὸ ὕψικύμων δένδρων. Τὸ *Μπουγαῖτι* εἶνε τὸ μέγιστον τῶν χωρίων τοῦ δήμου, τὸ *Γυμνόν*, ἡ *Φρουσσούρα*, ὁ ἄγιος *Νικόλαος*, *Δοῦκα*, *Σκοταγιή* εἶνε μικρότερα.

Δῆμος Μυκηνῶν.

Ὁ δῆμος οὗτος εἶνε τὸ πλείστον πεδινός κατέχων τὰ βόρεια τοῦ Ἀργολικοῦ πεδίου, ἔχει δὲ πρὸς Δ. τοὺς δῆμους Λυρκείας καὶ Ἀλέας, πρὸς Α. τὸν δῆμον Προσφυναίων, πρὸς Μ. τὸν δῆμον Ἀργους καὶ πρὸς Β. τοὺς δῆμους Νεμέας καὶ Κλεωνῶν. Ἀποτελεῖται δὲ ἐξ ἑπτὰ χωρίων ἔχων πρωτεύουσαν τὸ *Κοντσοπόδι* περικυκλούμενον ὑπὸ ἔλαιων καὶ ἀμπέλων. Ἀλλὰ χωρία τοῦ δήμου εἶνε τὰ *Ἐπάρω* *Φίγτια* καὶ *κάτω Φίγτια* ἐν τῷ βορείῳ μυχῷ τοῦ Ἀργολικοῦ πεδίου παρὰ τοὺς πρόποδας μικροῦ λόφου τοῦ Ἀετολίθιον.

Παρὰ τὰ *Φίγτια* εὗρέθη ἐπιτυμβίδιον μνημεῖον (εἰκὼν 39) μετ' ἐπιγραφῆς, ἥτις οὕτως ἀναγινώσκεται (Mittheilungen 1883 σελ. 141).

ἐγέτη καθῆτο μὴν . . .
 πρῶτον ἐκάτη ατα
 μεγάρας πᾶσιν δὲ Φερσεφόνη
 ἀγγέλλει θεοῖς· ἤδη τάδε πάντα

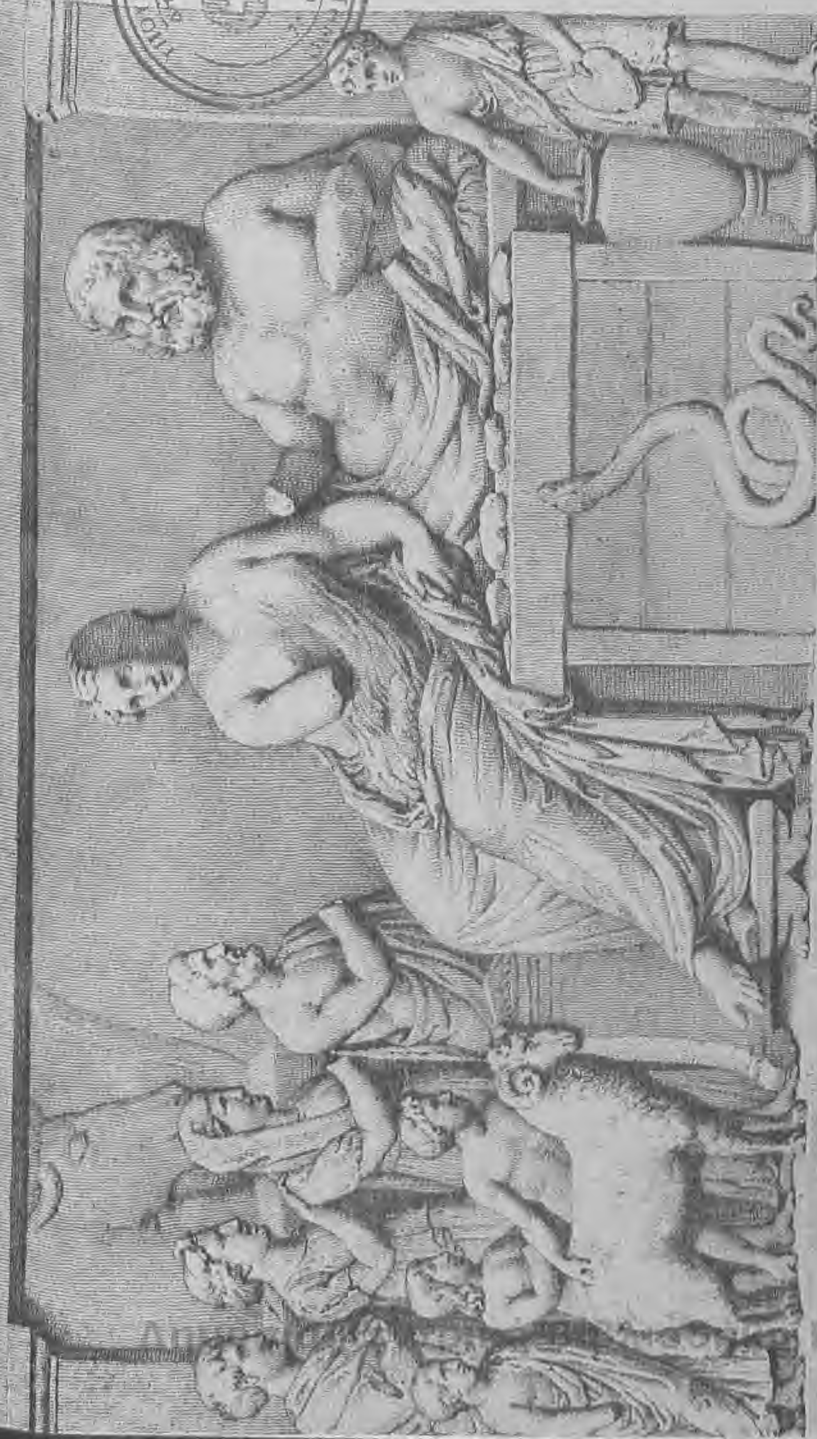
Ἀπέναντι τῶν Φιγτίων πρὸς Α καίται τὸ *Χαρβάτι* ὑπὸ τὰς δυτικὰς ὑπωρείας τῆς Σάρας, τὸ *Πρίφτανι* πρὸς τὰς δυτικὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους τῆς Εὐβοίας, τὸ *Μαλακδρένι* βορειοδυτικῶς τοῦ Κουτσοποδίου, τὸ *Σχοινογιῶρι* πρὸς Δ τοῦ Κουτσοποδίου, *Μπόρσια* κείμενον μεταξὺ Ἐπάνω Φιγτίων καὶ Μαλακδρενίου. Πρὸς Α τοῦ χωρίου Πρίφτανι ὑπῆρχον ἀλλοτε τὰ χωρίδια *Πλέσια* καὶ *Βραζέγκα*.

Δῆμος Ὑσιῶν.

Οὗτος κείμενος μεσημβρινοδυτικῶς τοῦ δήμου Ἀργους ἔχει ὄρια πρὸς Δ τοὺς δήμους Τριπόλεως καὶ Τεγέας, πρὸς Μ τοὺς τῶν Δολιανῶν καὶ Θυρέας, πρὸς Β τὸν τῆς Λυρκείας καὶ πρὸς Α τὸν τοῦ Ἀργους. Περίλαμβάνει δὲ δύο λεκανοπέδια, τὸ μὲν βόρειον μεταξὺ Κτενιᾶ καὶ Μαλεβοῦ, τὸ δὲ μεσημβρινόν μεταξὺ Κτενιᾶ, Παρθενίου καὶ Ζάχιτσας. Εἶνε δῆμος ὀρεινός, ἔχει ὅμως μίαν μόνην πεδιάδα, τὴν τοῦ Ἀγλαδοκάμπου, μακρόστενον καὶ ὑψηλὴν, κεχωσμένην μεταξὺ τῶν ὑψηλῶν προβούων τοῦ Κτενιᾶ καὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Παρθενίου. Ὁ δῆμος συνέστη τῷ 1840, ἔχει δὲ πρωτεύουσαν τὸν Ἀγλαδοκάμπον, χωρίον ἀμφιθεατρικῶς κείμενον ἐφ' ὑψηλῆς κατωφερείας· ἄλλα δὲ χωρία εἶνε τὰ ἐξῆς, ἡ Ἀνδρέτσα Κρύα Βρέση, Τουρρίκι πρὸς Β τοῦ Κτενιᾶ.

Δῆμος Προσυναίων.

Ὁ δῆμος οὗτος κατέχων τὸν ἀνατολικὸν μακρόστενον βραχίονα τῆς ἐπαρχίας Ἀργους ἔχει ὄρια πρὸς Β μὲν τὴν ἐπαρχίαν Κορινθίας, πρὸς Μ τὴν τῆς Ναυπλίας, πρὸς Δ συνέχεται μετὰ τῶν δήμων Μυκηνῶν καὶ Ἀργους. Πρωτεύουσα τοῦ δήμου ὀρισθεῖσα τῷ 1877 εἶνε τὸ χωρίον Μπερμπάτι κατοικοῦμενον ὑπὸ Ἀλβανικοῦ πληθυσμοῦ. Ἐχει δὲ ἑπτὰ χωρία, ἐξ ὧν τὸ Μπερμπάτι καὶ αἱ Λίμναι εἶνε ὀρεινά, τὰ δὲ λοιπὰ πεδινά. Πρὸς Α τοῦ Μπερμπατίου κεῖνται ἐπὶ ὄροπεδίου αἱ Λίμναι τὸ μέγιστον χωρίον τοῦ δήμου κατοικοῦμενον ὑπὸ ποιμένων. Τὰ δὲ χωρία Χώρικα, Μπούτια, Πασὰ καὶ Βαρδουβά κεῖνται ἐπὶ τοῦ Ἀργολικοῦ πεδίου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

27

Ῥωμαϊκὸν ἐπιτύμβιον ἀνάγλυφον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

28

Ἄρτεμις.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΙΣΤΟΡΙΑ

Ἡ ἱστορία δὲν γνωρίζει τὴν πρώτην ἀρχὴν καὶ καταγωγὴν τῶν ἐθνῶν, διότι ταῦτα δὲν προσπίπτουσιν ὑπὸ τὰ ὄμματα αὐτῆς πρὶν ἢ πολιτισθῶσι καὶ διακριθῶσι τῶν λοιπῶν χωρῶν· ἀλλὰ ἵνα φθάσῃ καὶ εἰς αὐτὸν τὸν οὐδὸν τοῦ πολιτισμοῦ χρῆζουσι μακροτάτου χρόνου, οὗτινος οὐδεὶς δύναται νὰ ὀρίσῃ ἀκριβῶς τὸν ἀριθμὸν· ὀρθότατα λοιπὸν καὶ ὁ Διόδωρος λέγει (1,5,1 τῶν δὲ χρόνων) τούτων περιελημμένων ἐν ταύτῃ τῇ πραγματείᾳ τοὺς μὲν πρὸ τῶν Τρωϊκῶν οὐ διοριζόμεθα βεβαίως διὰ τὸ μηδὲν παράπηγμα παρεληφέναι περὶ τούτων πιστευόμενον). Ἡ ἱστορία τοῦ Ἄργους καὶ εἰς τὸν εὐτυχέστατον ἐρμηνευτὴν τῶν μύθων μόνον μεμονωμένα γεγονότα παρέχει πρὸ τοῦ χρόνου, ὃν εἰκονίζουσι τὰ Ὀμηρικὰ ἔπη, ἅτινα οὐδαμῶς παρέχουσιν ἱστορικῶς πιστὴν εἰκόνα· οὐχ ἥττον ὅμως δὲν δυνάμεθα ἀνρνηθῶμεν, ὅτι αἱ βάσεις καὶ τὰ θεμέλια τῶν ἱστορικῶν αὐτῆς γεγονότων ἀκόμη βαθύτερον εἰς τὴν καλουμένην μυθικὴν ἐποχὴν διήκουσιν. Ὡς δὲ αἱ ἀρχαῖαι ἱστορίαι πάντων τῶν ἐθνῶν εἶνε σκοτειναί, οὕτω καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν πρώτων χρόνων τοῦ Ἄργους πυκνότερον σκότος περικαλύπτει. Οὐδεμία ὅμως ἱστορία ἔχει τόσας παραδόσεις, τόσα θελήγητρα ἕνεκα τῶν παντοειδῶν μύθων καὶ παραδόσεων, οἵτινες ἡδύνουσι συγχρόνως δὲ καὶ ὑποσημαίνουν τὴν βαθμιαίαν ἀνάπτυξιν τοῦ πολιτισμοῦ, ὅσα ἡ τοῦ Ἄργους· ἀλλὰ τίς δύναται ἀσφαλῶς νὰ εὔρῃ ἐν μέσῳ τοῦ παχυλοῦ σκότους τὰ ἔχνη καὶ τὸ φῶς τῆς ἀληθείας καὶ νὰ ἐρμηνεύσῃ τοὺς ὠραιστάτους τούτους μύθους τοῦ Ἄργους; Καὶ ὅμως ὁ ἱστορικὸς τῆς ἀρχαιότητος Ἡρόδοτος ἀπὸ τῆς Ἀργολίδος ἄρχεται τῆς ἱστορίας αὐτοῦ, καὶ ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης μετὰ τὴν περιγραφὴν τῆς Λιγύπτου ἀναφέρει ἀμαζύουσας καὶ ἀνθούσας πόλεις ἐν Ἑλλάδι τὰ Ἄργος καὶ τὴν Κόρινθον. Καὶ δικαίως· διότι οἱ Ἀργεῖοι κατὰ τὰς παραδόσεις παλαιότατοι τῶν Ἑλλήνων ἀξιοῦσιν, ὅτι εἶνε καὶ μίγα φρονοῦσιν, ὅτι ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν ἐσπάρη τὸ πρῶτον σπέρμα τῶν πυρῶν μετακομισθὲν ἐκ τῆς Λιβύης. Τοσοῦτον δὲ ἐπείθοντο εἰς τὴν παράδοσιν ταύτην, ὥστε καὶ τὸ

διάστημα, ἔνθα ἐσπάρη ὁ σῖτος, τὸ μεταξὺ Χαράδρου καὶ τῆς ἀπὸ Μυκηνῶν μέχρι Προσύμνης χώρας πεδῖον ὠνόμαζον Λιθυκόν. Ἰδρύσαν δὲ εἰς ἀνάμνησιν τοῦ γεγονότος τούτου ἐν Χαράδρῳ *Δήμητρος Λιθύης* ἱερὸν. Περὶ τῶν πρωτείων τῆς ἀρχαιότητος ἐφιλονίκουν οἱ Ἀργεῖοι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους μετὰ τῆς αὐτῆς φιλοδοξίας, μεθ' ἧς καὶ οἱ Φρύγες πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους. Τὸ Ἄργος ἕνεκα τοῦ φιλοξένου αὐτοῦ κόλπου ἦτο τὸ πρῶτον σημεῖον τῆς ἐπαφῆς τῶν θαλασσοπόρων λαῶν καὶ τῆς ἡπείρου. Ἐπὶ τῆς Ἀργολικῆς πεδιάδος ἰδρύθησαν αἱ παλαιόταται σχέσεις τῶν λαῶν τῆς ἀνατολῆς καὶ δύσεως καὶ ἀντηλλάχθη ὁ ἀρραβὼν ὁ συνδέσας αὐτούς. Ἐντεῦθεν ἡ μελέτη τῆς χώρας ταύτης εἶνε τὸ πρῶτον μέλημα τὸ ἐφελκύν τὴν προσοχὴν τοῦ μελετῶντος τὴν ἱστορίαν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Οἱ παλαιότατοι κάτοικοι τῆς Ἀργολίδος ἦσαν Πελασγοί, οἵτινες ἐθεωροῦντο πρωτογενεῖς καὶ αὐτόχθονες. Ἐντεῦθεν τὸ Ἄργος ὠνομάζετο *Ἄργος Πελασγικόν* καὶ ἡ χώρα *Πελασγία*, οἱ δὲ κάτοικοι *Πελασγῶται* (Στρβ. 8,6,371 *Πελασγῶτας ὀνομαζόμενους τὸ πρὶν Δαραιούς καλεῖσθαι νόμον ἔθηκε ἀπ' Ἑλλάδα*) καὶ αὕτη ἡ ἀκρόπολις τοῦ Ἄργους Λάρισα ὠνομάσθη ἐκ τῆς θυγατρὸς τοῦ Πελασγοῦ ἥρωος (Πανσ. 2,24,1 *τὴν δ' ἀκρόπολιν Λάρισαν μὲν καλοῦσιν ἀπὸ τῆς Πελασγοῦ θυγατρὸς*). Οὗτοι ἔζων τὸ πρῶτον ὡς ἀκατέργαστα τῆς φύσεως τέκνα ἐντὸς τῶν ἀνελίων μυχῶν τῶν σπηλαίων, ἐτρέφοντο ἐκ τοῦ μυελοῦ τῶν ὀστέων τῶν θηρίων, ἐστεροῦντο ἐνδυμάτων καὶ κατήσθιον τὰ ὑπ' αὐτῶν καταβαλλόμενα θηρία· ἡδύνατο δὲ τις περὶ αὐτῶν νὰ εἴπῃ τὸ ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου (Ὀδ. 9,114) λεγόμενον περὶ τῶν Κυκλώπων.

»τοῖσιν δ' οὐτ' ἀγοραί βουληφόροι οὔτε θέμιστες

ἀλλ' οἳ γ' ὑψηλῶν ὀρέων ναίονσι κάρηνα

ἐν σπέσιν γλαφυροῖσι, θεμιστεύει δὲ ἕκαστος

παίδων ἢ δ' ἀλόγων, οὐδ' ἀλλήλων ἀλέγουσιν»

Ἀλλὰ ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἴτε κατὰ φυσικὸν νόμον (Πλάτ. πολ. 2 σελ. 369 B *ἡγίγεται τοῖνυν — πόλις — ἐπειδὴ τυγχάνει ἡμῶν ἕκαστος οὐκ αὐτάρκης, ἀλλὰ πολλῶν ἐνδεής*) (Ἀριστ. πολ. 1,1,8, *πόλις γενομένη μὲν οὖν τοῦ ζῆν ἔρεκεν, οὔσα δὲ τοῦ εὖ ζῆν*) καὶ 1,1,9 *ὁ ἀνθρώπος φύσει πολιτικὸν ζῶν*) εἴτε καὶ ἐκ τῆς γλυκύτητος τοῦ κλίματος ἀπελευθερωθέντες τῆς ἀγριότητος ἐτράπησαν εἰς ἀνθρωπινότερον βίον καὶ ἦθη ἡμερώτερα, ἐπόθησαν τὰς εἰρηνικὰς ἐργασίας, κατέστρεφον τὰ δάση εἰς παρασκευὴν καλλιεργησίμου γῆς, κατελθόντες δὲ ἐκ τῶν ὀρέων καὶ τῶν ἄντρων εἰς τὰς πεδιάδας ἔκτισαν καλύβας, ἐνε-

δύθησαν διὰ δερματίνων χιτώνων, ἐνῷ πρότερον ἦσαν γυμνοί, δὲν ἡρέσκοντο πλέον εἰς τὰς δυσπέπτους καὶ ἐνίοτε βλαβερὰς τροφάς, δι' ὧν ἐτρέφοντο πρότερον· πρὸς τούτοις συνεδέθησαν διὰ γαμηλίων δεσμών, ἐνομοθέτησαν φυσικούς τινας καὶ συγκεχυμένους νόμους, καὶ ἤρξαντο νὰ μορφώωσι θρησκευτικὰς τινας δοξασίας καὶ λατρείας, ἔκτισαν ἀκροπόλεις καὶ περιέβαλον τὴν χώραν διὰ τειχῶν. Μετὰ τῶν Πέλασγῶν τούτων τῶν πρώτων αὐτοχθόνων κατοίκων ἦσαν ἀναμεμιγμένοι καὶ Ἴωνες (μεταφρ. ἱστ. Κουρτ. 1,77. καὶ 1,296. Στρεβ. 8,374. Πλουτ. 2,26,2. Ἡρόδ. 8,73). Ἡ ἀπότομος ὁμως μεταβολὴ καὶ ταχεῖα μετὰστασις εἰς τὸν πολιτισμὸν ἤρξατο, ἀφ' οὗτου ἄποικοι ξένοι προσήρχοντο εἰς τὰ παράλια τοῦ Ἀργούς. Φοίνικες ἔμποροι ἐκ τῶν βραχυδῶν καὶ ἀποκρήμων ἀκτῶν τῶν Κυθέρων ἀναχθέντες εὗρον ἐν τῇ πεδιάδι τοῦ Ἀργούς τὴν πρώτην λαμπράν καὶ εὐφορὸν καὶ πολυάνθρωπον χώραν, ἐνταῦθα ἐξέθηκαν τὰ Αἰγυπτιακὰ καὶ Συριακὰ καὶ Φοινικικὰ ἔργα τῆς τέχνης εἰς πώλησιν, αἱ δὲ φιλοπευθεῖς καὶ φιλόκλιναι θυγατέρες τοῦ Ἀργούς προσήρχοντο, ἵνα ἀγοράσωσιν ἐκ τῶν ἐξαιρέτων τούτων ἔργων. Οἱ Φοίνικες οὗτοι οἱ τὸ πρῶτον ἐλθόντες χάριν ἐμπορίου ἦσαν ὀλίγοι τὸν ἀριθμὸν, εἶτα ὁμως ἐκ τῆς ἐλπίδος τοῦ κέρδους καὶ ἐκ τῆς εὐφορίας τοῦ ἐδάφους δελεαζόμενοι ἠκολούθησαν αὐτοὺς ἄλλοι, οὕτω δὲ ἐπολλαπλασιάσθη ὁ ἀριθμὸς τῶν Φοινίκων ἀποίκων, οἵτινες ζητοῦντες πορφυροῦχοις κογχύλας, μέταλλα καὶ ἄλλα εἶδη ἐμπορευμάτων ἤλθον καὶ εἰς Ἀργολίδα, κατέστησαν ἀποικίαις, πορφυρεῖαι, ἐμπορικὸς σταθμὸς, ἐξ ὧν ὁ ἐπισημότερος ἦτο ἀπὸ παλαιοτάτων χρόνων ὁ ἐν Ἀργεῖ· ἀλλὰ παρὰ τοὺς ἀποίκους τούτους, οὓς ἐμπορικοὶ σκοποὶ ἐξώθησαν εἰς τὸν φιλόξενον κόλπον τοῦ Ἀργούς, προσήλθον καὶ ἄλλοι ἐκ τῆς ἐξῆς αἰτίας. Ἐν Αἰγύπτῳ μακροχρόνιος καὶ πεισματώδης ἀγὼν ἐξερχάγη ἐκ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν ποιμένων, οἵτινες ἐπὶ τέλους ἐγένοντο κύριοι τῆς χώρας· μετ' ὀλίγον οἱ κατακτηθέντες ἀναλαβόντες ἐκ τῆς πρώτης ἐκπλήξεως καὶ γενναίως ἀγωνισθέντες ἀπώθησαν καὶ ἐξεδίωξαν τοὺς κατακτητάς. Ἐν ταῖς μεταβολαῖς λοιπὸν ταύταις τοῦ αἵματηροῦ πολέμου τῶν κατακτητῶν καὶ κατακτηθέντων πλῆθος πολὺ ἀνγκασθὲν νὰπέλθῃ ἐκ τῆς Αἰγύπτου ὠδηγήθη ὑπὸ τοῦ Ἰνάχου τοῦ υἱοῦ τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῆς Τηθύος (Δισχ. Προμ. 636 καὶ Διον. Ἀλ. 1,25. Ἀπολλδ. 2,1,1.) εἰς τὴν παράλιαν τοῦ Ἀργούς τῷ 1986 π. Χ. ἢ περίπου 1100 ἔτη πρὸ τῶν Ὀλυμπιαδων. Σημειωτέον δέ, ὅτι τὸ ὄνομα Inach ἢ Enach κατὰ τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τῆς ἀνατολῆς, ὁπόθεν μετέβη εἰς τὴν Ἑλλάδα γε-

νόμενον Ἰναχος, εἶνε χαρακτηρισμός ἢ τίτλος τιμητικός ἀποδιδόμενος πρὸς τοὺς διακρινομένους κατὰ τὴν καταγωγὴν καὶ τὸ θάρρος αὐτῶν. Ὁ Marsham (Canon chronolog. κατασκευὴ p. 15) ἀρνεῖται τὴν προσωπικότητα τοῦ Ἰνάχου καὶ πιστεύει, ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ ὁμωνύμου ποταμοῦ ἐν Ἀργεὶ ἐφηρμόσθη εἰς φαντασιώδεις πρόσωπον.

Ἡ ἀποικία τοῦ Ἰνάχου ἦτο ἀπειράριθμος καὶ ἡ ἐπιρροή ἐπὶ τῶν κατὰ τοὺς μέγιστη. Πόλεις ἡγέρθησαν πανταχόθεν καὶ περὶ τὸ τέλος τῆς βασιλείας τοῦ Ἰνάχου, ἥτις ἦτο μακρὰ καὶ εἰρηνική, ἡ Ἑλλὰς ἤριθμει μέγαν ἀριθμὸν πόλεων, ἐν αἷς τὸ Ἄργος κατεῖχε τὴν πρώτην θέσιν (Ἡρδ. 1, 1.) τὸ δὲ Ἄργος τοῦτον τὸν χρόνον προσέειπε ἅπασιν τῶν ἐν τῇ νῦν Ἑλλάδι καλεσμένην χώραν.)

Οἱ ἀποικοὶ αὗτοι μετενεγκόντες τὸν οἶκον πολιτισμὸν εἰς Ἄργος πολυλῶς ὠφέλησαν τὴν χώραν, ἐδίδαξαν πολλὰς ὠφελίμους τέχνας, τὴν ὑλοτομίαν, ὁδοποιίαν, μεταλλευτικὴν, τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς, κατέστησαν γνωστὰ τὰ πολυτελῆ αὐτῶν ὑφάσματα, τὰ ἀγγεῖα, ὅπλα, πολυτίμους λίθους, ὑάλους κτλ. Τὴν εὐεργετικὴν ταύτην ἐπίδρασιν τῶν ἀποικῶν ἀνομολογοῦντες οἱ κάτοικοι, χάριν δὲ ἀποδίδοντες εἰς γλυκεῖαν καὶ προσδευτικὴν βασιλείαν μετωνόμασαν Ἰνάχου γῆν (Εὐρ. 14. 371. Ὀρ. 932) καὶ Ἰναχίαν οὐ μόνον τὸ Ἄργος ἀλλὰ καὶ ὅλην τὴν Πελοπόννησον (Στφ. Βυζ. Forbiger hand. der alt. geogr. 648), ἀπέδωκεν δὲ τὸ ὄνομα τοῦ ἀρχηγοῦ εἰς τὸν ὑπὸ τὰ τείχη τῆς πόλεως ῥέοντα ποταμόν. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ παραδεχθῶμεν ἐντελῶς ἀληθῆ τὴν γνώμην τοῦ Freret (memoire sur les premieres habitantes de la grèce) καὶ τὴν τοῦ Barthélemy (introduction au voyage du jeune Anachars.) ὅτι δηλ. ὁ τόπος ἦτο βεβουλισμένος ἐν μεγίστῃ βαρβαρότητι καὶ ἀγροικίᾳ πρὸ τῆς καθόδου τῶν ξένων. Εἶνε ἀδύνατον νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἡγήσει τὴν ναυτιλίαν ὁ αὐτόχθων Πελασγικὸς λαὸς ὅστις κατ'ὡκίαν σχεδὸν παραθαλασσίαν χώραν διακοπτομένην ὑπὸ κόλποις καὶ περικυκλουμένην ὑπὸ νήσων, αἵτινες καθίστων εὐκόλῳ καὶ εὐθετοῦ τὴν ὁδὸν τῆς διὰ θαλάσσης συγκοινωνίας. Βεβαίως ὅμως οἱ ἐμπειρότεροι θαλασσοπόροι Φοίνικες ἐλθόντες ἐτελειοποίησαν καὶ ἐβελτίωσαν τὴν πρότερον ἀκατεργάστους καὶ νηπιώδεις ναυτικὰς γνώσεις τῶν Πελασγῶν καὶ ἀντικατέστησαν τὰ ἀτελῆ καὶ περιωρισμένα ὄργανα τῆς ναυτιλίας δι' ἄλλων τελειότερων. Ἡ γλῶσσα, ἥτις εἶνε τὸ πρῶτον ἐκμαγεῖον καὶ ἀπεικόνισμα τῆς εὐφυΐας λαοῦ τινος, ἥτις εἶνε τὸ ἀρχαιότατον μνημεῖον

καὶ τὸ μόνον, ὅπερ ὁμιλεῖ περὶ τοῦ προϊστορικοῦ βίου, εἶχε διαμορφωθῇ ὅπως οὖν εἰς παράστασιν τῶν κυριωτέρων ἰδεῶν· ἐγνώριζον δὲ οἱ ἐν Ἀργεὶ τοὺς χαρακτῆρας τῆς γραφῆς καὶ μετεχειρίζοντο ἐγγώριον ἀλφάβητον. Διὸ καὶ παρὰ τοῦ Διοδώρου Σικελιώτου (3, 67, 1 *καὶ ἡ μὲν οὖν τὰ γράμματα φοινίκεια κληθῆναι διὰ τὸ παρὰ τοὺς Ἑλληνας ἐκ Φοινίκων μετενεχθῆναι, ἰδίᾳ δὲ τῶν Πελασγῶν πρώτῳ χρησαμένῳ τοῖς μετατεθείσι χαρακτῆραι πελασγικά προσαγορευθῆναι*) τὰ πολὺ ἀρχαῖα γράμματα ὠνομάζοντο Πελασγικά. Εἶνε βέβαιον, ὅτι ἡ πρώτη πόλις ἡ θεμελιωθεῖσα ὑπὸ Φοινικικῆς ἀποικίας ἔφερε τὸ ὄνομα »Ἀργος« ἐξαχθέν ἐξ αὐτῆς τῆς ἐγγωρίου γλώσσης (Στρεβ. 8, 372 »Ἀργος δὲ καὶ τὸ πεδῖον λέγεται, μάλιστα δὲ οἰοῦνται μακεδονικὸν καὶ θηταλικὸν εἶναι τὸ ὄνομα«). Ὡσαύτως παρὰ τοῦ Πλουτάρχου λέγεται, ὅτι ὁ πρὸς τιμὴν τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ἀποίκων ὀνομασθεὶς ποταμὸς Ἰναχος πρότερον ὠνομάζετο Ἀλιάκμων καὶ Καρμάνωρ διὰ λέξεων τούτέστιν ἐχουσῶν ὅλως Ἑλληνικὴν μορφήν. Ὁ σχηματισμὸς λοιπὸν τῆς γλώσσης, ὅσον δῆποτε ἀκατέργαστος καὶ ἀνυποτέβῃ, ἀποδεικνύει πάντοτε ἀρχὴν τινα πολιτισμοῦ. Ὡστε οἱ ξένοι ἀντὶ τῆς εἰσαγωγῆς τὴν ἐαυτῶν γλώσσαν, προσέλαβον τὴν τῶν ἐγγωρίων, εἰσάγαγον ὁμῶς λέξεις τινὰς ἀναγκαίας, ὅπως ἐκφράσωσι τὰς νέας ἰδέας καὶ τὰ νέα ἀντικείμενα, ἅτινα μετέφερον· οὕτω δὲ ἐπλούτισαν ἐν γένει αὐτὴν διὰ νέων ὄρων. Καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰνάχου τὸ ἐν τῇ Φοινικικῇ γλώσσῃ enak ἢ enacim κατὰ τὸν Clavier (1, 19) προσέλαβε κατάληξιν Ἑλληνικὴν. Αἱ ἀποκαλύψεις τοῦ M. Petit-Radel (sur les monuments cyclopéens de la grèce et de l'Italie), ἡ ἐπιγραφή ἡ ἐν τῷ δυτικῷ τείχει τῆς ἀκροπόλεως εὑρεθεῖσα, (σελ. 45) ὁ τρόπος τῆς κατασκευῆς τῶν τειχῶν τῆς Ἀκρίσης ἀποδεικνύουσιν, ὅτι πολὺ πρότερον τῶν ἀποίκων ἦτο γνωστὸς παρὰ τοῖς Πελασγοῖς ἰδίᾳ τρόπος οἰκοδομῆς. Καὶ τὰ οἰκοδομητικὰ ἔργα προαπαιτοῦντα φῶτά τινα καὶ ἐπιστήμην καταδεικνύουσιν ἐγγώριον πολιτισμόν. Αἱ τέχναι ὁμῶς εἰσπρέυσαν ἐξωθεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀντικατέστησαν τὸ ἀρχαῖον σύστημα τῆς οἰκοδομητικῆς. Ὡσαύτως εἶχον ἰδέας τινὰς θρησκευτικὰς, ἐλάτρευον δύο ἀρχαῖα θεότῃς τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν Γῆν, προσέφερον λατρείαν πρὸς τὸν ἥλιον, σελήνην καὶ τὰ ἀστρα (Πλ. Κρατ. p. 397). Οἱ Φοινίκες ὁμῶς ἀνέπτυξαν καὶ ταῦτα τὰ μικρὰ σπέρματα τοῦ πολιτισμοῦ εἰσαγαγόντες νέους θεοὺς καὶ νέας ἰδέας, ἱδρυσαν τὴν λατρείαν τῆς Ἥρας, τὴν λατρείαν τοῦ Ποσειδῶνος ἰθαγενεὺς θεοῦ τῆς Λιβύης (Ἡρδ. 11, 50), καὶ ἀντικατέστησαν εἰς τὰ πρῶτα ἀντικείμενα τῆς Πελασγικῆς λατρείας ἄλ-

λας θεότητας. Ἐμαθον τέλος οἱ Ἀργεῖοι τὰ πλεονεκτήματα τοῦ ἐμπορίου συνισταμένου εἰς ἀνταλλαγὴν καὶ θεμελιουμένου ἐπὶ τῶν ἀμοιβαίων ἀναγκῶν, ἀνεζήτησαν ἤδη πηγὰς νέας ἐμπορικὰς καὶ ἀνέπτυξαν ζωηρὸν ἐνδιαφέρον εἰς σπουδαιοτέρας ἐργασίας. Οἱ Φοίνικες κατὰ τὴν διήγησιν τοῦ Ἡροδότου (1,1) δὲν ἔπαυσαν νὰ ἔχωσι σχέσεις ἐμπορικὰς πρὸς τοὺς Ἀργεῖους καὶ τοὺς ἐν Ἀργεὶ ἐγκαταστάντας συμπολίτας αὐτῶν, ἐπομένως τὸ ρεῦμα τοῦ πολιτισμοῦ διηνεκῶς εἰσέρρειν εἰς τὸ Ἄργος. Ἡ ἀρπαγὴ τῆς Ἰοῦς τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἰνάχου οὐσαῖς κληρὸν ὅλως ἰδιωτικόν, παρὰ βασίς τῶν νόμων τῆς ξενίας προὔξεν ἑνὶ μὲν ἀλλοιῶσιν τινα ἀσθενῇ καὶ στιγμιαίᾳ ἀλλὰ δὲν ἐξετράχυνε τὰς δημοσίας σχέσεις τῶν ἀποίκων πρὸς τοὺς ἐν τῇ πόλει. Αἱ ἄπειροι συμμαχίαι αἱ συναφθεῖσαι ἔκτοτε μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων καὶ Φοινίκων ἐπιβεβαιοῦσι τοῦτο. (Clavier hist. des prem. temps de la grèce 1,17). Γενικῶς λοιπὸν λέγομεν, ὅτι ἡ ξένη καὶ ἀλλοδαπὴ ἐπιρροή μετεσχηματίσθη εἰς Ἑλληνικὸν ἰδίωμα καὶ μάλιστα ἐπιτάγῃ εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ βίου κατὰ τὸ ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος λεγόμενον (Ἐπιν. 987 E ὅ,τι περ Ἑλληνας βαρβάρων παραλάβωσι, κάλλιον τοῦτο εἰς τέλος ἀπεργάζονται).

Ὁ Ἰνάχος ἐκ τῆς Κερδοῦς (Παυσ. 2,21,1) ἡ τῆς Τηλεδίκης (Σχ. Πλ. Τίμ. 22) ἡ τῆς Μελίας θυγατρὸς τοῦ Ὠκεανοῦ (Τζ. εἰς Λυκ. 178) ἀπέκτησε τὰ ἐξῆς τέκνα, τὸν Φωρωνέα, Αἰγιαλέα, Μυκῆνην (Παυσ. 2,16,3), Πελασγόν, (Σχόλ. Ἀπολλ. Ροδ. 1,580), Ἄργον, (Φερικ. παρὰ Ἀπολλ. 2,1,3), Φηγέα (Σχλ. Εὐρ. Ὀρ. 932), καὶ τὴν Ἰώ (Αἰσχ. Προμ. 590. 662. 705. Σοφ. ἀποσπ. τοῦ Ἰνάχου. Ἡρδ. 1,1. Ἀπολλδ. 2,1,3. Καλλίμ. ὕμ. 3,254). Θεωρεῖται δὲ πρόπαππος ὁλοκλήρου γενεᾶς (Ἀπολλ. 2,1). Ὁ Ὀβιδιος (μετμ. 1,753) ὀνομάζει τὸν Ἐπαρον, τὸν Περσέα (4,720), καὶ τὸν Ἀγαμέμνονα Ἰναχίδας (Εὐρ. 19. αὐλ. 1088). Αἱ θυγατέρες αὐτοῦ ὀνομάζονται «νῦμφαι βιόδωροι» (Σχόλ. Ἀριστοφ. λακ. 1344. Αἰσχ. ἀποσπ. 320). Ἐκ τούτων τῶν τέκνων ὁ Φωρωνεὺς καὶ Αἰγιαλεὺς νομίζονται αὐτόχθονες καὶ ἰθαγενεῖς, ὁ μὲν τῆς Σικυῶνος δούς καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἰς τὴν μεσημβρινὴν παραλίαν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου (Παυ. 2,5,5. Σικυῶνιοι δὲ... λέγουσιν ὡς Αἰγιαλεὺς αὐτόχθων πρῶτος ἐν αὐτῇ γένοιτο καὶ Πελοποννήσῳ δὲ ὅσον ἔτι καλεῖται καὶ νῦν Αἰγιαλός, ἀπ' ἐκείνου βασιλεύοντος ὀνομασθῆναι, καὶ Αἰγιαλείαν αὐτὸν οἰκίσαι πρῶτον ἐν τῇ πεδίῳ πόλει), ὁ δὲ Φωρωνεὺς τοῦ Ἀργεῖος θεωρούμενος μεγάλη εὐκλεία εἰς τὰς μυθικὰς γενεαλογίας. Οὗτος πρῶτος τοὺς πρότερον σποράδην καὶ

μεμονωμένως οἰκοῦντας ἐδίδαξε τὰς συνηθείας τοῦ κοινωνικοῦ βίου συνα-
γαγὼν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό, ὠνόμασε δὲ τὴν θέσιν, περὶ ἣν τὸ πρῶτον
συνηθροίσθησαν τὴν παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς Λαρίσης «ἄστν Φορωνι-
κόρν» (Παυσ. 2,15,4. *Φορωνεύς δὲ ὁ Ἰνάρου τοὺς ἀνθρώπους συνήγαγε
πρῶτον ἐς κοινόρν, στοράδας τέως καὶ ἐφ' ἐαυτῶν ἐκάστοτε οἰκοῦντας
καὶ τὸ χωρίον, εἰς δὲ πρῶτον ἡθροίσθησαν, ἄστν ὠνομάσθη Φορωνικόρν*).
Μετὰ ταῦτα ἔθηκε νόμους καὶ πρῶτος αὐτός κατὰ τὴν παράδοσιν καὶ
οὐχὶ ὁ Προμηθεὺς εὗρε τὸ πῦρ καὶ ἐδίδαξε τὴν χρῆσιν τούτου (Παυσ.
2,19,5, *ἐξῆς δὲ τῆς εἰκότος ταύτης πῦρ καίονσιν, ὀνομάζοντες Φορωνέως
εἶναι· οὐ γάρ τι ὁμολογοῦσι δοῦναι πῦρ Προμηθεῖ ἀνθρώποις ἀλλὰ ἐς
Φορωνέα τοῦ πυρὸς μετάγειν ἐθέλονσι τὴν εὐρεσιν*) τὸ πῦρ τοῦτο ἔκαιε
διαρκῶς ἐν τῷ ναῷ τοῦ Λυκίου Ἀπόλλωνος καὶ ὠνομάζετο «Φορωνέως
πῦρ» (Παυσ. 2,20,3). Καὶ αὐτὴ ἡ ἐτυμολογία τοῦ ὀνόματος Φορωνεύς
κατὰ τὸ (hist. des relig. de la grec. antiq. 1,222) ἐπιβεβαιοῖ τὴν
περὶ εὐρέσεως τοῦ πυρὸς παράδοσιν· διότι τὸ ρ καὶ f εἶνε ἐν καὶ τὸ αὐτό
γράμμα ἐν τῷ ἀρχικῷ ἀλφαβήτῳ τῶν Ἑλλήνων, ὅθεν πῦρ καὶ φῦρ,
Πρωνεὺς καὶ Φορωνεύς τὸ αὐτὸ ὄνομα εἶνε. Πρῶτος οὗτος ἔκτισε ναὸν
τῆς Ἥρας ἐν Ἀργεῖ, (Υἱν. 225.) ἐν ᾧ ὁ Παίρας κόψας ξύλα ἐκ τῶν
περὶ τὴν Τίρυνθα δένδρων κατέσκευασε τὸ ξόανον αὐτῆς (Πλτρχ. λεί-
ψανα τῶν οὐ σωζομένων συγγραμμάτων X.) Οὗτος ὁ κατὰ τὸν Sta-
tium (Theb. 2,119) ὀνομασθεὶς placidus διὰ τὴν ἡπιάν καὶ πραεῖαν
διοίκησιν ἐβασίλευσε τριάκοντα ἔτη καὶ ἐπεξέτεινε τὸ κράτος αὐτοῦ ἐπὶ
τῆς Πελοποννήσου. Ὁ τάφος δὲ αὐτοῦ ἀποθανόντος ἐν Ἀργεῖ, ἐν ᾧ
προσεφέροντο ἐναγίσματ᾽ αὐτοῦ καὶ θείαι τιμαὶ ὑπὸ τῶν εὐγνωμονούντων Ἀρ-
γείων, ἐδεικνύετο ἀκόμη ἐπὶ Πανυσανίου (2,20,3. *μετὰ δὲ αὐτὸ ἐπεὶ
Νεμεῖον Διὸς προελθοῦσιν ἐν δεξιᾷ Φορωνέως τάφος ἐστὶν ἐναγίζοντα
δὲ καὶ εἰς ἡμᾶς ἔτι τῷ Φορωνεῖ*).

Τὴν ὑπὸ τοῦ Φορωνέως πεπραγμένα ὑπὲρ τῶν Ἀργείων παρέσχον
ἄφθονον ὕλην εἰς τοὺς ποιητὰς καὶ ἱστορικούς. *Φορωνίς* ἐπιγράφεται τὸ
ποίημα, οὐ ἄγνωστος ὁ ποιητής, καλεῖται δὲ ἐν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς οὗτος
πατὴρ *θηρῶν ἀνθρώπων καὶ πρῶτος ἀνθρώπος* (Düntze καὶ KinKel
fragm. Epic. graec. 57,210. Κλήμ. Ἀλεξ. Στρώμ. 1,321). Ἐκ
τῶν ἱστορικῶν ὁ Ἑλλάνικος ἔγραψε *Φορωνίδα* εἰς δέκα βιβλία πραγμα-
τευόμενα περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τῶν πράξεων αὐτοῦ. Ἐκ τούτου ὠνομά-
σθησαν οἱ Ἀργεῖοι *Φορωνῆες καὶ Φορωνίδαί* (Θεόκρ. Εἰδ. 25,200.
Στέφ. Βυζ. Ἀργος).

Πολλοὶ μὴ παραδεχόμενοι τὸν Ἰναχὸν ἱστορικὸν πρόσωπον θεωροῦσιν ἰδρυτὴν καὶ θεμελιωτὴν τοῦ Ἀργείου κράτους τὸν Φορωνέα υἱὸν τοῦ ποταμοῦ Ἰνάχου καὶ τῆς νύμφης Μελίης (Παυσ. 2,15,4 λέγεται δὲ καὶ ὁδε λόγος Φορωνέα ἐν τῇ γῇ ταύτῃ γενέσθαι πρῶτον, Ἰναχὸν δὲ οὐκ ἄνδρα ἀλλὰ τὸν ποταμὸν πατέρα εἶναι Φορωνεῖ). Καὶ ὁ M. Fynes Clinton τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχει, ἀλλὰ θέτει τὸν Φορωνέα 570 ἔτη πρὸ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, 978 πρὸ τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος. (Fasti Hellenici τόμ. 3 c.1. σελ. 19).

Ἐκ τούτου καὶ τῆς νύμφης Τηλεδίκης ἐγεννήθη ὁ Ἄπις καὶ ἡ Νιόβη. Ὁ Ἄπις διαδεχθεὶς τὸν θρόνον, τυραννικῶς δὲ καὶ βιαιῶς διοικήσας ἐφονεύθη ὑπὸ Θελξίου καὶ Τελχίνου μὴ ἐγκαταλιπὼν διαδόχους (Ἀπολλ. 2,1 » Ἄπις μὲν οὖν εἰς τυραννίδα τὴν ἑαυτοῦ μεταστήσας δύναμιν καὶ δορυράς ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν Πελοπόννησον Ἀπίαν, ὑπὸ Θελξίου καὶ Τελχίνου ἐπιβουλεύσεις ἄπαις ἀπέθανε). Ἐξ αὐτοῦ ὀλόκληρος ἡ Πελοπόννησος ὠνομάσθη Ἀπία, ἰδίᾳ δὲ τὸ Ἄργος, οἱ δὲ κάτοικοι Ἀπιδοῖες καὶ Ἀπιδοῦναι (Στέφ. Βυζ. Ἀπία καὶ Ῥιανὸς ἐν Ἀχαϊκῷ δευτέρῳ).
 ἡμετέρῃ τοι τέκνα Φορωνέως, ἦν δ'
 ἀρχῆθεν γενεή. Τοῦ δὲ κλυτὸς ἐγένετ' Ἄπις
 ὅς ῥ' Ἀπίην φάτιζε καὶ ἀνέρας Ἀπιδοῦναι.

Ἡ δὲ Νιόβη ἦτο ἡ πρώτη θνητή, μετ' ἧς ὁ Ζεὺς μίγεις ἐγέννησε τὸν Πελασγὸν καὶ Ἄργον. Μετὰ τὸν Ἄπιν ἐβασίλευσεν ὁ Ἄργος υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ Νιόβης, ἐξ οὗ, ὡς λέγεται, ὠνομάσθη Ἄργος ἡ Πελοπόννησος. Ὁ Ἄργος λαβὼν σύζυγον τὴν Εὐχόδην θυγατέρα τοῦ Στρώμονος καὶ Νεαίρας (Ἀπολλ. 2,1,1. ὕμν. 123, 145, 155) ἢ κατὰ τὸν Φερεκύδην τὴν θυγατέρα τοῦ Ὠκεανοῦ Πειθῶ (Σχ. Εὐρ. Φοίν. 1123) ἔσχε υἱοὺς τὸν Ἐκβάσον, ὅστις καὶ τὴν βασιλείαν παρέλαβε, τὸν Πείραντα ἢ Πείρασον, Ἐπίδωρον, Κρίασον, καὶ Τίρυνθα (Παυσ. 2,25,7. 26,3. Σχολ. Εὐρ. Ὀρ. 932). Οὗτος ὁ Ἄργος εἶνε ὁ μετακομίσας τὸ πρῶτον τὸν αἶτον ἐκ Λιθύης καὶ διδάξας τοὺς κατοίκους τὴν καλλιέργειαν τούτου. Ἐντεῦθεν δικαίως ἐτιμᾶτο ὑπὸ τῶν Ἀργείων, οἵτινες ἀφιέρωσαν τὸ πέριξ τῆς πόλεως ἄλσος πρὸς αὐτὸν καὶ ἤγειραν τύμβον. (Παυσ. 2,22,6. «Προσιθόντι δ' οὐ πολὺ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ποσειδῶνος τάφος ἐστὶν Ἀργεὺς» καὶ 3,4,1. «ἦν γὰρ πλησίον Ἀργεὺς ἄλσος ἱερὸν Ἀργεῖον»). Τοῦτον διεδέχθη ὁ Κρίασος, τοῦτον ὁ Ἐκβάσος, υἱοὶ τοῦ Ἀργεῖου, τοῦτον ὁ Ἀγήνωρ υἱὸς τοῦ Ἐκβάσου, τοῦτον ὁ Ἄργος ὁ Παρόπτης, υἱὸς τοῦ Ἀγήνωρος ἢ κατ' ἄλλους τοῦ Ἀρέατορος ἢ τοῦ Ἰνάχου ἢ τοῦ Ἀρ-

γού ἢ γηγενής. Τοῦτον ὁ *Ἰασος*, υἱὸς τοῦ *Ἀργού* Πανόπτεω καὶ τῆς *Ἰσμήνης*, ἐξ οὗ ὠνομάσθη τὸ *Ἄργος Ἰασον* (Στέφ. Βυζ.) τοῦτον ὁ *Κροτωπός*, τοῦτον ὁ *Σθενέλιος*, υἱὸς τοῦ Κροτωποῦ, τοῦτον ὁ *Γελάνωρ* υἱὸς τοῦ Σθενέλα. Κατ' ἄλλους μετὰ τὸν *Ἄργον* ἐβασίλευσεν ὁ *Κρίστος*, ὁ *Φόρβας* υἱὸς τοῦ *Ἀργού* καὶ πατὴρ τοῦ *Τριόπα* (Παυσ. 2, 16, 1.) ὁ *Τριόπας*, ὅστις εἶχε 4 υἱοὺς *Πελασγός*, *Ἰασον*, *Ἀγῆνωρα* καὶ *Ξάνθον*. Κατ' ἄλλους τὸν *Ἄργον* διεδέχθη (Παυσ. 2, 16, 1.) ὁ *Πείραστος*, ὁ *Φόρβας*, ὁ *Τριόπας*, ὁ *Ἰασος*, ὁ *Ἀγῆνωρ*. Εἶνε ἀνωφελεὲς νάπαριθμήσωμεν τὰς ἀναριθμήτους καὶ ἀσυμφώνους πρὸς ἀλλήλας διαφορὰς περὶ τῆς ἀρχαίας γενεαλογίας τῶν βασιλέων τοῦ *Ἀργού*. Ἀλλ' ἂν τις ἀρέσκηται εἰς τὰ τοιαῦτα, ἄς μελετήσῃ τὸν Schubart (quaestiones in antiquitatem heroicam Marburg 1832. c. 1. καὶ 2). Ἡμεῖς ἀκολουθοῦμεν τὴν ὑπὸ τοῦ Grote γενεαλογικὴν σειράν, (Hist. de la Grèce traduit par A—L de Sadous τόμ. 1. σελ. 98—102). Ἐκ τούτων ὁ *Ἄργος* ὁ Πανόπτης ὁ κατ' ἄλλους υἱὸς τοῦ *Ἀγῆνωρος* ἢ τοῦ *Ἀρέστορος* καὶ τῆς *Μυκῆνης*, θυγατρὸς τοῦ *Ἰνάχου*, ἢ τοῦ *Ἀργού* καὶ τῆς *Ἰσμήνης* ἢ τοῦ *Πειράνθου* καὶ τῆς *Καλλιρρόης* εἶχε κατὰ τὸν *Φερικύδην* (ἀποσπ. 22 ἐκδ. Didot) ἓνα μόνον ὀφθαλμὸν ἐπὶ τοῦ μετώπου, κατ' ἄλλους δύο ὀφθαλμοὺς ἔμπροσθεν καὶ δύο ὀπίσθεν βλέποντας εἰς διαφόρους διευθύνσεις (Εὐρ. Φοῖν. 1116)

καὶ οἱ ἐπίσκοπον Ἄργον ἔει κρατερόν τε μέγαν τε
τέτρασιν ὀφθαλμοῖσιν ὁρώμενον ἔρθα καὶ ἔρθαν,

κατ' ἄλλους ἑκατὸν ὀφθαλμοὺς, (Ὀβιδ. μετρ. 1, 625 centum luminibus cinctum caput Argus habebat) ἄλλοι γενικῶς λέγουσιν, ὅτι βλέπει μετὰ πολλῶν ὀφθαλμῶν, (Αἰσχ. προμ. 568 φοβοῦμαι τὸν μυριωπὸν εἰσποῶσα βοῦταν) καὶ ὁ Aulul. Act. 3, 4.

quos si Argus servet, qui oculus totus fuit
quem quondam Ioni custodem addidit.

Οἱ ὀφθαλμοὶ οὗτοι ἦσαν διανενημεμένοι περὶ τὴν κεφαλὴν ἢ περὶ ὁλόκληρον τὸ σῶμα καὶ οἱ μὲν ἤνοιγον κατὰ τὴν ἀνατολὴν τῶν ἀστρῶν, οἱ δὲ ἐκλείοντο κατὰ τὴν δύσιν. (Εὐριπ. Φοῖν. 113).

στικτοῖς πανόπτην ὄμμασιν δεδορκότα
τὰ μὲν σὺν ἀστρῶν ἐπιπολαῖσιν ὄμματα
βλέποντα, τὰ δὲ κρύπτοντα δυνόντων μετὰ.

Οὗτος μέγας καὶ ἰσχυρὸς ὢν ἐθεωρεῖτο σωτὴρ καὶ ἐλευθερωτὴς ἐλευθερώσας τὴν Πελοπόννησον πλείστον τεράτων καὶ ζώων ἀγρίων, φονεύ-

σας τὸν λυμαινόμενον τὴν Ἀρκαδίαν ταῦρον, τὸν Σάτυρον ἀδικοῦντα τοὺς Ἀρκάδας καὶ ἀφαιροῦντα τὰ βοσκήματα αὐτῶν, τὴν Ἐχιδναν τὴν Ταρτάρου καὶ Γῆς θυγατέρα ἀρπάζουσιν τοὺς διαβαίνοντας ἐπιτηρήσας κοιμωμένην, ἐξεδικήθη δὲ τὸν φόνον τοῦ Ἀπίδος ἀποκτείνας τοὺς αἰτίους. Τοῦ Ἀργου τούτου τοῦ Πανόπτου διάδοχος ἦτο ὁ υἱὸς Ἰάσος γεννηθεὶς ἐκ τῆς Ἰσμήνης θυγατρὸς τοῦ Ἀσωποῦ. Κατὰ τὸν Ἀπολλόδωρον (2,1) καὶ Παυσανίαν (2,16,1) ἡ περίφημος Ἰώ ἦτο θυγάτηρ αὐτοῦ, κατὰ τὰ Ἡσιόδεια δὲ ἔπη τοῦ Πείραντος, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον δὲ καὶ τὸν Αἰσχύλον τοῦ Ἰνάχου τοῦ πρώτου βασιλέως (Προμ. 590—663)

*πῶς δ' οὐ κλύω τῆς οἰστροδινήτου κόρης
τῆς Ἰραγείας, ἣ Διὸς θάλλει κέαρ
ἔρωτι, καὶ νῦν τοὺς ὑπερμήχεις δρόμους
Ἥρα στυγητὸς πρὸς βίαν γυμνάζεται.,*

Γενομένη ἱέρεια τῆς Ἥρας ἐν τῷ ὀνομασθῇ Ἡραίῳ ἡ Ἰώ εἴλκυσε διὰ τῆς μεγάλης αὐτῆς ὠραιότητος τὸν ἔρωτα τοῦ Διὸς. Φωραθεὶς ὁμοῦ ὁ θεὸς ὑπὸ τῆς Ἥρας μετεμόρφωσε ταύτην εἰς λευκὴν δάμαλιν, ἣν παραλαβοῦσα ἡ θεὰ παρέδωκεν εἰς τὸν Ἀργὸν τὸν Πανόπτην εἰς φύλαξιν. Οὗτος δέσας ταύτην ἐφύλαττε διὰ τῶν ἀγρύπνων αὐτοῦ ὀφθαλμῶν. Ὁ Ζεὺς εἶτα διέταξε τὸν Ἑρμῆν νάπαλλάξῃ αὐτὴν τοῦ δαιμονίου φύλακος. Ἐπειδὴ δὲ διὰ δόλου δὲν ἠδύνατο νὰ ἐλευθερώσῃ ταύτην ὁ Ἑρμῆς μετεχειρίσθη τὴν βίαν καὶ κατ' ἄλλους μὲν τρυπᾷ αὐτὸν διὰ τοῦ ξίφους, κατ' ἄλλους διὰ λίθου φονεύει καὶ κατ' ἄλλους ἀποκοιμίσας διὰ τοῦ ἥχου τοῦ αὐλοῦ ἀπέκοψε τὴν κεφαλὴν· οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ φονευθέντος ἐτέθησαν ὑπὸ τῆς Ἥρας ἐπὶ τῆς οὐρᾶς τοῦ ταῷ ἱεροῦ πτηνοῦ αὐτῆς. Ἡ Ἰώ οὕτως ἀπηλλάγη μὲν πρὸς στιγμὴν, ἀλλ' ἐμβολούσης αὐτῇ οἰστρον τῆς Ἥρας περιεπλανᾷτο. Καὶ πρῶτον μὲν ἐφθασεν εἰς τὸν ἀπ' αὐτῆς κληθέντα Ἴόνιον κόλπον (Αἰσχ. Προμ. 840)

*χρόνον δὲ τὸν μέλλοντα πόρτιος μυχὸς
σαφῶς ἐπίστασ', Ἴόνιος κεκλήσεται,
τῆς σῆς πορείας μνήμα τοῖς πᾶσι βροτοῖς.*

Ἐπειτα δὲ διῆλθε τὴν Ἰλλυρίδα καὶ ἤπειρον, ὑπερέβη τὸν Αἰμόν καὶ τὰς ὑψηλὰς κορυφὰς τοῦ Καυκάσου. ἔνθα εὐρούσα τὸν Προμηθεῖα προσηλωμένον παρακαλεῖ νὰ ὑποδείξῃ τρόπον καὶ φάρμακον τῆς κατεχούσης αὐτὴν νόσου λέγουσα (Αἰσχ. Προμ. 605).

*ἀλλὰ μοι τῶς
τέκμηρον ὅ,τι μ' ἐπαμείνει*

παθεῖν, τί μῆγαρ ἢ τί φάρμακον νόσον·

δεῖξον, εἴπερ οἶσθα·

θρόει, φράξε τῷ δυσπλάτῳ παρθένῳ·

πρὸς τούτοις δὲ ἐπιθυμεῖ νὰ μάθῃ καὶ πότε θάπαλλαγῇ τῶν δεινῶν τῆς περιπλανήσεως· (Αἰσχ. Προμ. 623)

Καὶ πρὸς τούτοις γε τέρμα τῆς ἐμῆς πλάνης

δεῖξον τίς ἐσται τῇ ταλαιπώρῳ χρόνος.

Μαθοῦσα παρὰ τοῦ Προμηθεῖος τὰ μέλλοντα νὰ συμβῶσι διέβη νηχομένη τὸν τότε μὲν καλούμενον πόρον Θράκιον, νῦν δὲ ἀπ' ἐκείνης Βόσπορον. Ἐλθοῦσα δὲ εἰς Σκυθίαν καὶ τὴν Κιμμερίδα γῆν καὶ πολλὴν χέρσον πλανηθεῖσα καὶ πολλὴν θάλασσαν διανηξαμένη Εὐρώπης καὶ Ἀσίας τελευταῖον ἔφθασεν εἰς Αἴγυπτον, ἔνθα τὴν ἀρχαίαν μορφήν ἀναλαβοῦσα γεννᾷ παρὰ τὸν Νεῖλον ποταμὸν τὸν Ἐπαφρον ἐκ τῆς ἐπαφρήσεως τοῦ Διός, ὡς προεῖπεν ὁ Προμηθεύς. (Αἰσχ. Προμ. 849).

Ἐνταῦθα δὴ σε Ζεὺς τίθησιν ἔμφρονα

ἐπαφῶν ἀταρβεῖ χεῖρὶ καὶ θυγῶν μορον.

ἐπώνυμον δὲ τῶν Διὸς γεννημάτων

τέξεις κελαινὸν Ἐπαφρον, δε καρπώσεται

ᾠσιν πλατύρρους Νεῖλος ἀρδεύει χθόνα.

Οὕτως διηγοῦνται τὰς περιπετείας τῆς Ἰοῦς οἱ ἀρχαῖοι ποιηταί, ἐπικοί, λυρικοί, τραγικοί καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ λογογράφοι. Ὁ Ἡρόδοτος (1,1) ὁμῶς ἀναφέρει, ὅτι κατὰ τοὺς Πέρσας πλοῖα Φοινικικὰ πλήρη ἐμπορευμάτων προσωρμίσθησαν εἰς τὴν παραλίαν τοῦ Ἀργους, ἵνα πωλήσωσιν αὐτά. Πολλὰ γυναικες καὶ δὴ καὶ ἡ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως Ἰὼ κατῆλθον, ὅπως ἀγοράσωσιν τινα ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' αἰφνης οἱ Φοίνικες ὀρμήσαντες καὶ ἀρπάσαντες αὐτάς μετὰ τῆς Ἰοῦς ἀπῆλθον εἰς Αἴγυπτον. Καὶ ἡ τέχνη τὰ περὶ Ἀργους καὶ Ἰοῦς ἐπράγματευσθ μετὰ πολλῆς χάριτος. Ἡ εἰκὼν (40) παριστᾷ τὴν Ἰὼ μεταμορφωθείσαν εἰς δαμαλιν καὶ φυλασσομένην ὑπὸ τοῦ Ἀργου καθημένου ὑπὸ δένδρον καὶ στηριζομένου ἐπὶ βακτηρίας. Παρ' αὐτῷ δὲ εἶνε κύων. (Millins mythl. gall. 2, xcix, 384 καὶ Elite des mon. cer. τόμ. 1, σελ. 47, εἰκ. xxv καὶ xxvi. καὶ τόμ. 3 εἰκ. xcix καὶ c. καὶ μυθολ. Decharme σελ. 630).

Ἦδη ἄς ἐξακολουθήσωμεν τὴν διακοπεῖσαν γενεαλογίαν τῶν βασιλέων τοῦ Ἀργους. Τὸν Ἰασον διεδέχθη ὁ Κροτωπός, υἱὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀγῆνορος. Ἐπὶ τοῦ Κροτωποῦ ἡ Ψαμάθη ἡ θυγάτηρ ἐγέν-

νησε παῖδα ἐξ Ἀπόλλωνος Λίνον ὀνομασθέντα, φοβουμένη δὲ τὸν πατέρα ἐξέθηκε τὸ νεογνόν, ὅπερ κύνες τῆς ποιμένης τοῦ Κροτωποῦ ἐπιτυχόντες φονεύουσιν· ὀργισθεὶς δὲ ὁ Ἀπόλλων ἔπεμψε κατὰ τῶν Ἀργείων *Ποιήν*, ἥτις ἤρπαζε τοὺς παῖδας ἐκ τῆς ἀγκάλης τῶν μητέρων, μέχρις οὐ ὁ Κόροιβος χαριζόμενος πρὸς τοὺς Ἀργεῖους φονεύει αὐτήν. Μετὰ τοῦτο ὁ Κόροιβος ἦλθεν ἐκουσίως εἰς Δελφοὺς, ἵνα ὑποστῇ δίκας διὰ τὸν φόνον τῆς Ποιῆς. Καὶ εἰς μὲν τὸ Ἄργος ἡ Πυθία δὲν ἐπέτρεψε νὰ ἐπιστρέψῃ, ἀλλὰ διέταξε, ἀφοῦ λάβει τρίποδα ἐκ τοῦ ἱεροῦ, νὰ φέρῃ αὐτὸν μεθ' ἑαυτοῦ κλιδοῦ ποῦ ἤθελεν ἐκπέσει ὁ τρίπους, ἐκεῖ νὰ οἰκοδομήσῃ ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ αὐτὸς νὰ κατοικήσῃ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ τρίπους ἔπεσε κατὰ τὸ ὄρος τὴν Γερανίαν, ἐνταῦθα *Τριποδίσκον* κώμην ὦκισε. Ὑπῆρχε δὲ τάφος τοῦ Κοροΐβου ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν Μεγαρέων, καὶ σύμπλεγμα ἀγαλμάτων τῆς Κηρὸς καὶ Κοροΐβου ἔχον τὸ ἐξῆς ἐπιγράμμα.

Κοιτὸν ἐγὼ Μεγαρεῦσι καὶ Ἰναιρίδαισι τ' ἄθρυμα

ἴδρυμαι, Ψαμάθης ἔκδικον οὐλομένης.

Εἰμι δὲ Κῆρ τρυβοῦχος. ὁ δὲ κτείνας με Κόροιβος
κεῖται δ' ὧδ' ὑπ' ἐμοῖς ποσσὶ διὰ τρίποδα.

Δελφίς γάρ φάμα τόδ' ἐθέσπισεν, ὄφρα γενοίμην
ταῖς κείνου νόμφας σῆμα καὶ ἱστορίας.

Καὶ κατὰ τὸν Πausανίαν (1,43,7.)

(ἐλεγεῖται γέγραπται τὰ εἰς Ψαμάθην καὶ τὰ εἰς αὐτὸν ἔχοντα Κόροιβον καὶ δὴ καὶ ἐπίθημά ἐστι τῷ τάφῳ Κόροιβος φονεῦσαν τὴν Ποιήν· ταῦτα ἀγάλματα παλαιότατα ὅσοι λίθον πεποιημένα ἐστὶν "Ελλήσιν ἰδὼν οἶδα). Ἐδεικνύετο δὲ ἐπὶ Πausανίου ὁ τάφος τῆς Ψαμάθης ἐν Ἀργεῖ (2, 19,7).

Τὸν Κροτωπὸν διεδέχθη ὁ Σθερέλας, τοῦτον δὲ ὁ Γελάνωρ. Πάντες οὗτοι οἱ βασιλεύσαντες ἀπὸ 1986 ἐν Ἀργεῖ μέχρι τοῦ Γελάνωρος 1572 ὀνομαζόνται *Ἰναιρίδαι* πρὸς τιμὴν τοῦ ἀρχηγέτου τῆς γενεᾶς αὐτῶν. Ἡ μικρὰ αὕτη βασιλεία ἡ ἐπὶ 414 ἔτη διαρκέσασα ἡτολίαν εὐεργετικὴ καὶ ἐκπολιτιστικὴ. Μὴ ἐπιδιώξασα δὲ πολεμικοὺς θριάμβους ἀλλ' εἰρηνικῶς διελθοῦσα ἐκαλλιέργησε τὰ μικρὰ τοῦ πολιτισμοῦ σπέρματα προαγαγοῦσα τὸ κράτος εἰς ζήλωτόν σημεῖον καὶ ἐκτείνασα αὐτὸ καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα. Τὸ ἐμπόριον ἐξηπλώθη πανταχοῦ, εὗρε νέα κέντρα καταναλώσεως, ἡ βιομηχανία προήχθη, ὁ πληθυσμὸς καθ' ἐκάστην ἡῤῥανε διὰ τῶν ἀδιαλείπτως ἐρχομένων ἐμπόρων Φοινίκων ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐπὶ τῆς βασιλείας τῶν Ἰναιρίδων ἤρξατο νὰ ἀναπτύσσεται τάσις πρὸς ἀποι-

κίας. Καί τῳ ὄντι· ἀποικίαι ἐξ ἐπιχωρίων ὀδηγούμεναι ὑπὸ Ἰναχιδῶν ἰδρύοντα εἰς πλείστας ἄλλας χώρας τῆς Ἑλλάδος, ὡς θά ἴδωμεν κατωτέρω.

Ἐπὶ τοῦ τελευταίου τούτου βασιλείῳ *Γελάνοροι* κατέπλευσεν εἰς Ἄργος ἐξ Αἰγύπτου ὁρμηθεὶς ὁ *Δαναὸς* ὁ υἱὸς τοῦ Βήλου. Οὗτος καὶ ὁ Αἰγυπτὸς ἦσαν διδυμοὶ ἀδελφοί, ὁ μὲν εἶχε πεντήκοντα θυγατέρας, ὁ δὲ πεντήκοντα υἱοὺς ἐκ διαφόρων γυναικῶν (Εὐριπ. ἐν Ἀρχελ. 230).

*Δαναὸς ὁ πεντήκοντα θυγατέρων πατήρ
ἐλθὼν εἰς Ἄργος ὄκισ' Ἰνάχου πόλιν.*

Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (2,91) ἦτο Αἰγύπτιος ἐκ τῆς πόλεως Χέμμιος· ἀποθανόντος δὲ τοῦ πατρὸς ὁ μὲν ἤρξε Λιθύης, ὁ δὲ τῆς Ἀραβίας. Ὁ Δαναὸς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς κατέλιπε τὴν Λιθύην, εἴτε ἐξ ἐγκληματικῆς κινος πράξεως εἴτε παρακινούμενος ἐκ τινος χρησμοῦ προλέγοντος θάνατον διὰ χειρὸς ἐνός τῶν γαμβρῶν αὐτοῦ (Εὐστθ. Ἰλ. p. 37,20) εἴτε καὶ θέλων νάποφυγῇ τὴν ἀσεβῆ πρότασιν περὶ γάμου τῶν πεντήκοντα ἀνεψιῶν μετὰ τῶν θυγατέρων, εἴτε καὶ ἐξ ἐριδος πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ τῶν ὀρίων τῆς χώρας. Ὁ Rochette παραδέχεται, ὅτι ὁ Δαναὸς δὲν ἦτο Αἰγύπτιος ἀλλ' ἐκ τῶν Φοινίκων ἐκείνων ἀρχηγῶν τῶν ἐγκατασταθέντων ἐνταῦθα κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν εἰς Αἴγυπτον, καὶ εἴτα περὶ τὸ 1570 ἐκδιωχθέντων ἐνταῦθεν ὑπὸ τοῦ Σεσώστριος. Ἐπομένως ἡ ἔλευσις αὐτοῦ εἰς Ἄργος ἐγένετο τὸ 1572 (Larcher Chron. d' Herodot. Chap. X. §. 4. p. 318). Οὗτος κατεσκευάσε πεντήκωπον πλοῖον καὶ κατ' ἀρχὰς κατέπλευσεν εἰς Ῥόδον, ἐνθα ἰδρύσε νῆον καὶ ἄγαλμα εἰς τὴν Ἀθηναίαν, εἴτα εἰς Αἴνδον καὶ τέλος εἰς Ἄργος· ἀλλ' ὁ Αἰγυπτὸς μετὰ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἐλθὼν ἐνταῦθα ἠνάγκασε τὸν Δαναὸν νὰ συγκατατεθῇ καὶ κατὰ τὸν Ἀπολλόδωρον (2, 1, 4, 4) διεκληρώθησαν αἱ κόραι εἰς ἕκαστον ἀνεψιόν. Τὴν νύκτα ὁμως τοῦ γάμου παρέδωκεν εἰς ἕκαστην θυγατέρα ἓν ἐγχειρίδιον καὶ διέταξεν αὐτάς νὰ φονεύσωσι τοὺς συζύγους κατὰ τὸν ὕπνον. Πᾶσαι ὑπήκουσαν εἰς τὰ τοῦ πατρὸς κελεύσματα καὶ φονεύσασαι τοὺς ἰδίους συζύγους τὰς μὲν κεφαλὰς αὐτῶν κατάρυξαν ἐν Λέρνῃ, τὰ δὲ σώματα πρὸ τῆς πόλεως ἐκένδυσαν (Ἀπολλ. 2, 1, 5, 11). Ἡ *Βεβρύχη* ὁμως κατὰ τὴν Ἰωνίαν τῆς Εὐδοκίας (LXXIII) ἐφείσθη τοῦ ἰδίου συζύγου Ἰπολύτου καὶ ἡ *ὑπερμήστρα* τοῦ Λυγκίως, (Ἀπολλ. καὶ Ὅρ. Σχόλ. Ἰλ. 4. 171 καὶ σχόλ. Πινδ. Νερμ. 10,10) εἴτε διότι ὁ Λυγκεὺς ἐφείσθη τῆς παρθενίας, εἴτε κατὰ τὰ Σχόλια (εἰς Ἑκ. Εὐρ. 869) διότι ἀπὸ τῆς

μίξεως διάθεσιν ἔσχηκε πρὸς αὐτόν. Πρὸς ταῦτα συμφωνεῖ καὶ ὁ Αἰσχύλος (Προμ. 864)

*μῆλ' ὃν παίδων ἥμερος θέλλει, τὸ μὴ
κτεῖναι σύνεοντο, ἀλλ' ἀπαμβλυθῆσεται
γνώμη, δυοῖν δὲ θάτερον βουλήσεται
κλύειν ἀναλκις μάλλον ἢ μαιφόνος.*

Καὶ ταύτην μὲν καθείρξας ἐφρούρει ὁ Δαναός, ἀργότερον ὅμως συνεχώρησεν. Αἱ δὲ ἄλλαι θυγατέρες καθαρισθεῖσαι τοῦ ἀνουσιουργήματος τούτου ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ Ἑρμοῦ ὡς βραβεῖον ἐδόθησαν εἰς γάμον εἰς ἐγγυρίους νικητὰς δημοσίᾳ ἀνακηρυχθέντας καὶ οὕτως ἐγένοντο μητέρες τῶν Δαναῶν (Πίνδ. Πυθ. 9, 111 Ὑγ. 146, 8, 34, 10). Ἡ εἰκὼν (41) παριστᾷ τὸν γενόμενον ἀγῶνα τοῦ Δαναοῦ εἰς δεῦτερον γάμον τῶν θυγατέρων αὐτοῦ. Ἐπὶ τοῦ ἄνω μέρους τοῦ ὠραίου τούτου ἀγγείου εἶνε δύο τέθριππα, ἐν τῷ μέσῳ δὲ ἄγαλμα ἐπὶ λίθου, ἐπὶ δὲ τοῦ κάτω αἱ Δαναίδες· πρὸς ἀριστερά δὲ ὁ Ποσειδῶν μετὰ τῆς τριαινῆς καὶ μετ' αὐτόν ἡ Ἀμυμώνη. (Millins mythol. gall. τόμος 1 σελ. σελ. 67, 385 καὶ πίναξ XCIV, 385). Πελασγιῶται τὸ πρὶν καλούμενοι ἐκ τοῦ Δαναοῦ ὠνομάσθησαν Δαναοὶ ὅχι μόνον οἱ Ἀργεῖοι ἀλλὰ ποιητικῇ ἁδείᾳ καὶ σύμπαντες οἱ Ἕλληνες (Στράβ. 5, 221 καὶ 8, 371).

*Πελασγιώτας δ' ὠνομασμένους τὰ πρὶν
Δαναὸς καλεῖσθαι νόμον ἔθηκ' ἄν' Ἑλλάδα.*

Οὗτος γενόμενος κύριος τοῦ Ἀργους ἔκτισε τὴν ἀκρόπολιν Ἀθήσσαν, ἐδίδαξε τὴν ναυτιλίαν γνωρίσας νέον εἶδος πλοίου καταλληλοτέρου εἰς μακροὺς πλοῦς ἢ ἐκεῖνου, ὅπερ μετεχειρίζοντο ἕως τότε, κατήργησε τὰς ἀνθρωπίνους θυσίας, ἔστησε ζόανον τοῦ Ἀπόλλωνος Λυκίου, προσεκάλεσε ἄλλας ἀποικίας Αἰγυπτίων, οὕτως δὲ ἐπηύξησε τὸν πληθυσμὸν τῆς χώρας, μετέφερε διάφορα δένδρα τέως ἄγνωστα, ὑπήγαγε τὸν γάμον εἰς ὠρισμένους νόμους, ἡ θρησκεία ἐκανονίσθη καθ' ὠρισμένους νόμους καὶ καθήκοντα, εἰσήγαγε τέχνας καὶ βιομηχανίαν, ἐδίδαξεν αὐτοὺς νὰ ἀνοίγωσι φρέατα καὶ οὕτω τὸ Ἄργος ἀνυθρον ἐὼν Δαναὸςποίησεν ἔνυδρον. Οἱ Ἀργεῖοι εὐγνωμονοῦντες πρὸς τὸν προσδευτικὸν τοῦτον βασιλεῖα ἤγειραν τάφον ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀγορᾶς Πέλοπον καλούμενον (Στράβ. 8, 371. Παυσ. 2, 20, 4) ἐν Δελφοῖς ἦτο εἰκὼν αὐτοῦ. (Παυσ. 10, 10, 2). Καὶ ὁ Αἰσχύλος, ἐκτὸς τῶν Ἰκετίδων καὶ Δαναίδων, ἐπραγματεύθη τὸν μῦθον τοῦτον ἐν τῷ σατυρικῷ δράματι Ἀμυμώνη. Ἐν ταῖς Ἰκετίσι περιγράφει τὴν ἄφιξιν τῶν Δαναίδων εἰς Ἄργος

γος γενομένων δεκτῶν παρὰ τοῦ βασιλέως τῆς χώρας ἀναγνωρίζοντος ἐν αὐταῖς τὴν ἐκ τῆς Ἀργείας τοῦς καταγωγὴν. Αἱ δὲ θυγατέρες αὐτοῦ Δαναΐδες ὀνομαζόμεναι κατεδικάσθησαν νὰ γεμίζωσιν ἐν τῷ Ἄδῃ ὕδατος πίθον τετραμμένον, ἐξ οὗ καὶ ἡ παροιμία «εἰς τὸν τῶν Δαναΐδων πίθον ὕδροφορεῖν» λεγομένη ἐπὶ τῶν ματαίως τι ἐπιχειρούντων. Αἱ εἰκόνες (42, 43) ἐπὶ ἀγγείου ἐξωγραφισμέναι εἰκονίζουσι τὸν μῦθον τοῦτον τῶν Δαναίδων. (Lexicon gr. und Röm. mythol. ὑπὸ Roscher σελ. 950 καὶ 951). Ἐξύμνει δὲ αὐτὰς ἀρχαῖον ἐπικὸν ποίημα Δαναΐδες καλούμενον, ὅπερ ἀπωλέσθη (Düntreer Epic. frag. p. 3. Welker der Cypisch. Kyclys p. 35). Καὶ αὐταὶ ὑπῆρξαν εὐεργετικαὶ γνωρίσασαι εἰς τοὺς Ἀργεῖους τὴν λατρείαν τῆς Ἀθηνᾶς, (Ἡρδ. 2, 182) τῆς Ἀφροδίτης, εἰσέγαγον τὴν ἐορτὴν τῶν Θεσμοφοριῶν (Ἡρδ. 2, 171) ἐμαλάνκωσαν τὰ ἦθη τῶν κατοίκων, ἐδίδαξαν μετὰ τοῦ πατρὸς τὴν ἀνόρουξιν τῶν φρεάτων (Στράβ. 8, 570). Τὰ ὀνόματα τῶν Δαναίδων τούτων γνωρίζομεν ἐκ τοῦ Ἀπολλοδώρου (2, 1, 5. Ὑγιν. 170). Σπουδαϊόταται τούτων ἐγένοντο ἡ Ἀμυμώνη καὶ ἡ Περμηθήστρα κατὰ τὰ Σχόλια εἰς Ἑκάβην Εὐριπίδου αἱ Δαναίδες μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἐφρονεῦθησαν ὑπὸ τοῦ Λυγκέως.

Ἵπάρχουσιν τινες, οἵτινες παραδέχονται, ὅτι ὁ Δαναὸς δὲν ἦλθεν ὡς ξένος εἰς Ἄργος ζητῶν προστασίαν ἀλλ' ἦτο Ἀργεῖος ἐκ τῆς Ἀργείας τοῦς γεννησάσης τὸν Ἐπαφρον· οὗτος δὲ ἐγέννησε τὴν Λιβύην, αὕτη δὲ μετὰ τοῦ Ποσειδῶνος διδύμους παῖδας τὸν Ἀγήνορα, καὶ Βῆλον, ἐξ οὗ ἐγεννήθη ὁ Δαναὸς καὶ Αἴγυπτος (Ἀπολλ. 2, 1, 4). Ἐντεῦθεν ἐξηγείται πῶς τόσον εὐκόλως ἐγένετο δεκτὸς ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου ὁ Δαναὸς καὶ ὁ χορὸς τῶν Δαναίδων ἐν ταῖς Ἰκέτισι τοῦ Αἰσχύλου λέγει, ὅτι ἀπεφάσισαν νὰ ἔλθωσιν εἰς τὸ Ἄργος, διότι ἐντεῦθεν εἶλκον τὴν καταγωγὴν.

κέλευσι δ' Ἀργεὺς γαῖαν, ὅθεν δὴ

γένος ἡμέτερον, τῆς οἰατροδόρου

βοδὸς ἐξ ἐπαφῆς, καὶ ἐπιπροίας

Διὸς εὐχόμενον τετέλεσται.

Ὁ Αἰσχύλος (Προμ. 851) ἀναφέρει, ὅτι ὁ ἐν Σκυθίᾳ δεδεμένος Προμηθεὺς προλέγει εἰς τὴν Ἰώ, ὅτι ἐκ τοῦ Διὸς θὰ γεννήσῃ τὸν Ἐπαφρον, οὗ ἡ πέμπτη γενεὰ θηλύσπαρος θὰ ἔλθῃ εἰς Ἄργος.

ὅς καρπώσεται ὅσῃν πλατύρρους ἀρδεύει χθόνα

πέμπτη δ' ἀπ' αὐτοῦ γέννα πεντηκοντάπαις

πάλλει πρὸς Ἄργος οὐχ' ἐκοῦσ' ἐλεύσεται

θηλύσπορος, φεύγουσα συγγενῇ γάμον
ἀνέφικον.

Ἐν γένει δὲ ἡ ἐγκατάστασις τοῦ Δαναοῦ ἐν Ἀργεὶ ἐξήσκησε μεγίστην ἐπιρροὴν οὐ μόνον ἐνταῦθα ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πάσης τῆς Ἑλλάδος διὰ τῶν Ἀργείων ἀποίκων, οἵτινες ἐθεμελίωσαν καὶ τὸ βασιλείον τῆς Ἀργαδίας. (Clavier. hist. des premières temps de la grece τόμος 1 σελ. 36). Ἐπὶ τοῦ Δαναοῦ ἡ χώρα ἀνεπτύχθη εἰς ὕψιστον βαθμόν. (Curtius pelop. 2, 344). Οἱ ἥρωες τῆς Ἑλλάδος ἐγένοντο γαμβροὶ αὐτοῦ μετὰ τοῦ Δαναοῦ ἄρχεται νέα ἐξέλεξις καὶ ἀνάπτυξις τῆς χώρας. Οὗτος, ὡς εἶδομεν, ἦτο ὁ δεύτερος θεμελιωτὴς τῆς πρωτεύουσας, ὁ οἰκδόμος τῆς ἀκροπόλεως Λαρίσης, ὁ ἱδρυτὴς τοῦ Λυκίου Ἀπόλλωνος, τὰ στοιχεῖον μιᾶς ἐνδόξου γενεᾶς πολεμιστῶν, ὁ ἀρδευτὴς τῆς χώρας, ἥτις διὰ τὴν φύσιν αὐτῆς καὶ διὰ τὴν ἐργασίαν ἐγένετο ἐλευθέρη.

Τὸν Δαναὸν διεδέχθη ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ Λυγκέως υἱὸς τοῦ Αἰγύπτου, καὶ σύζυγος τῆς Ὑπερμνήστρας. Ἐδεικνύετο δὲ τάφος τοῦ Λυγκέως ἐν Ἀργεὶ, ἐνθα εἶχεν ἱερὸν (Παυσ. 2, 21, 2. Ὑγίνον μῦθ. 168.). Ἐν Δελφοῖς δὲ ἦτο ἄγαλμα πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ἱδρυμένον (Παυσ. 10, 10, 2). Ἐκ τοῦ Λυγκέως τὸ ὄρος τοῦ Ἀργους Λυρκήιον ὠνομαζέθη Λυγκήιον καὶ πόλις παρ' αὐτῷ Λυγκεία, οἱ δὲ ἐξ αὐτοῦ ἀπόγονοι Λυγκεῖδαι. Τὸν Λυγκέα διεδέχθη ὁ υἱὸς Ἀθας. Ἡ βασιλεία τούτων ἦτο ἐντελὴς στεῖρα· γνωρίζομεν μόνον, ὅτι (Πινδ. σχολ. Πύθ. 8, 74) ἰδιαιτέρως φημιζέται ἡ ἄσπις τοῦ Ἀθωντος, ἣν ποτε ὁ Δαναὸς εἰς τὴν Ἡραν ἀφιέρωσεν· ἀλλὰ ἔλαβε πάλιν ταύτην ὡς δῶρον παρὰ τοῦ πατρὸς Λυγκέως, ὅτε εἰς αὐτὸν ἀνήγειρε τὴν εἰδῆσιν περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Δαναοῦ. Τὸ δῶρον τοῦτο ἦτο τὸ πρότυπον Ἀργείας· τινὸς ἐορτῆς (Ἀσπὶς ἐξ Ἀργους C. I. G. 4, p. 32) καθ' ἣν ἐδίδοτο ἄσπις ὡς δῶρον. Ἐκτοτε ἐπεκράτησεν ἄσπις καὶ στέφανος νὰ χαράσσῃται ἐπὶ τῶν νομισμάτων. Ἐκ τοῦ Ἀθωντος καὶ τῆς Ἀρκαδικῆς νύμφης Ὠκελείας ἡ κατὰ τὸν Ἀπολλοδώρον (2, 1, 5, 11) τῆς Ἀγλαίας τῆς Μαντινέως γεννῶνται διδύμοι παῖδες ὁ Πρωτοτος καὶ ὁ Ἀκρίσιος, ὧν ὁ μὲν ἐβασίλευσεν ἐν Τιρύνθῳ, ὁ δὲ ἐν Ἀργεὶ. Οὗτοι ὄντες ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς μητρὸς αὐτῶν ἐπάλαιον καὶ ἤριζον. Δὲν γνωρίζομεν, πῶς ἐκκλονίζετο κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἡ διαδοχὴ πιθανὸν ὅμως εἶναι, ὅτι ἡ ὑπερτάτη ἀρχὴ καὶ τὰ κτήματα διενέμοντο μετὰ τῶν υἱῶν, ἔχοντας ἀείποτε τοῦ πρεσβυτέρου ὑπεροχὴν τινα. Τούτων ὅμως ὄντων διδύμων καὶ ὄντος ἀμφιβόλου τοῦ δικαίου τῆς πρωτοτοκίας ἐπῆλθεν ἔρις καὶ στάσις περὶ τῆς βασιλείας. Νικήσας δὲ ὁ Ἀκρί-

σιος ἐκδιώκει ἐξ Ἀργούς τὸν Προΐτον, ὅστις ἀπῆλθεν εἰς Λυκίαν πρὸς Ἰοθάτην. Ἐπανελθὼν δὲ μετὰ στρατοῦ καταλαμβάνει τὴν Τίρυνθον καὶ τειχίζει αὐτήν. Μετὰ πολλὰς δὲ ἔριδας διένειμαν τὴν Ἀργεῖαν περιφέρειαν, καὶ ὁ μὲν Ἀκρίσιος βασιλεύει ἐν Ἀργεῖ, ὁ δὲ Προΐτος καταλαμβάνει τὸ Ἡραῖον, Μιδεάν καὶ Τίρυνθον καὶ ὅσα πρὸς θαλάσση τῆς Ἀργείας. (Ἀπολλδ. 2,2,1. Παυσ. 2,15,2). Οὗτος ὁ ἐμφύλιος πόλεμος εἶνε ὁ πρῶτος γνωστὸς ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἱστορίᾳ. Ὁ Ἀκρίσιος ἐνυμφεύθη τὴν Εὐρυδίκην καὶ ἔσχε θυγατέρα τὴν Δανάην, ὁ δὲ Προΐτος ἐκ τῆς Σθενοβοίας ἢ Ἀνταίας θυγατρὸς τοῦ Ἰοθάτου βασιλεύει τῆς Λυκίας ἢ κατὰ τὸν Σέρβιον τῆς Ἀντιόπης ἔσχεν υἱὸν τὸν Μεγαπένθη καὶ θυγατέρα Λυσίππην, Ἰρονόην καὶ Ἰριάνασσαν (Ἀπολλδ. 2,2,1 καὶ 2.). Ἀποθανὼν δὲ ἐτάφη ἐν τῇ ἀκροπόλει. Αἱ δύο οἰκογένεια αὗται παρέσχον τὴν ὑπόθεσιν μυθιστορηματικῶν ἱστοριῶν. Ὁ Βελλεροφόντης υἱὸς τοῦ Γλαύκου ἀνῆκεν εἰς τὴν ἐν Κορίνθῳ βασιλεύουσαν οἰκογένειαν τοῦ Σισύφου, ὅστις ἦτο πάππος αὐτοῦ. (Ἰλ. Ζ. 152—155).

*Ἔσσι πόλις Ἐφύρη μυγῶ Ἀργεος Ἰαποδότῳ
ἔρθα δὲ Σίσυφος ἔσκεν, ὃ κέρδιαιτος γένετ' ἀνδρῶν,
Σίσυφος Αἰολίδης· ὁ δ' ἄρα Γλαῦκος τέκεθ' υἱόν,
αὐτὰρ Γλαῦκος ἔτικτεν ἀμύμονα Βελλεροφόντην.*

Φονεύσας δὲ ἀκουσίως τὸν ἀδελφὸν Δηλιάδην προσέρχεται πρὸς τὸν Προΐτον καὶ καθαίρεται. Ἀλλ' ἡ γυνὴ τοῦ Προΐτου διὰ Ἀνταία ὑπὸ τοῦ ἀλλοιῶν καὶ τῆς ἀνδρίας αὐτοῦ παρασυρθεῖσα ἐπεμήνητο κρυπταδῇ φιλότῃ μιγήμεναι (Ἰλ. Ζ. 160). Ἀπαρνούμενου δὲ τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ Βελλεροφόντου διαβάζει ἡ Ἀνταία αὐτὸν πρὸς τὸν σύζυγον, ὅτι δῆθεν προέβλεπεν εἰς αὐτὴν προτάσεις ἀνηθίκους λέγουσα. (Ἰλ. Ζ. 164—165)

Τεθναίης, ὦ Προῖτ', ἡ κάκταρε Βελλεροφόντην·

ὅς μ' ἔθελεν φιλότῃ μιγήμεναι οὐκ ἔθελεούση.

Ὁ Προΐτος ὠργίσθη μὲν ἀλλὰ δὲν ἠθέλησε διὰ τῶν ἰδίων χειρῶν νὰ φονεύσῃ αὐτόν, ἐπεμψεν ὅμως πρὸς Ἰοθάτην τὸν βασιλέα τῆς εὐρείας Λυκίας πενθερόν αὐτοῦ νὰ φέρῃ σήματα λυγρὰ, ἐν οἷς ἦτο γεγραμμένον νὰ φονεύσῃ τὸν κομιστήν. Ὁ βασιλεὺς ἐπὶ ἑννέα ἡμέρας ἐξένισεν αὐτὸν καὶ ἑννέα βοὺς ἱέρυσε, τὴν δεκάτην ὅμως ἐζήτησε τὰ γράμματα τοῦ γαμβροῦ, ἐξ ὧν ἔμαθε τί συνέβη, ἀλλὰ καὶ οὗτος ἀποφεύγων νὰ γίνῃ φονεὺς τοῦ ξένου διέταξεν αὐτόν νὰ φονεύσῃ τὴν ἀμαιομακίτην Χίμαιραν πιστεύων, ὅτι κατὰ τὴν πάλην θὰ φονευθῇ ὑπ' αὐτῆς· ἡ Χίμαιρα οὖσα θεῖον γένος καὶ οὐχὶ ἐξ ἀνθρώπων (Ἰλ. Ζ. 181.)

*πρόσθε Λέων, ὅπισθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ Χίμαιρα
δεινὸν ἀποπνέουσα πρὸς μένος αἰθομένῳ*

καὶ τὴν χώραν κατέστρεψε καὶ τὰ βροσκήματα ἐλυμαίνετο. Ὁ ἥρως ἀναβάς ἐπὶ τοῦ πτερωτοῦ ἵππου Πηγάσου καὶ εἰς ὕψος ἀρθείς κατετόξευσε τὸ θηρίον καὶ ἐφόνευσεν. εἴτα κατεπολέμησε τοὺς κυδαλίμους Σολύμους καὶ τὰς ἀντιανείρας Ἀμαζόνας, ἐφόνευσε τοὺς ἀρίστους ἀνδρας τοὺς ἐνεδρεύσαντας αὐτὸν κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως. Ἐκ τούτων ἐνόησας ὁ Ἰσθᾶτης τὴν ἀνδρίαν τοῦ ἥρωος ἐκράτησεν αὐτὸν παρ' ἐαυτῷ, ἔδωκε τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Φιλονόην, τὸ ἥμισυ τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας καὶ τέμενος ἐξοχόν. Ἐπὶ τέλους ἐξήγειρε τὴν ὀργὴν τῶν θεῶν καὶ καταβλήθεις ὑπὸ λύπης ἐπλανᾶτο μόνος ἀποφεύγων τοὺς ἀνθρώπους, εἴτα ὅμως ἐν Λυκίᾳ καὶ Κορίνθῳ ἐτιμᾶτο ὡς θεός.

Ἡ εἰκὼν (44) παριστᾷ τὸν Βελλεροφόντην ποτιζόντα τὸν Πήγασον, ἡ (45) φρονέουσα τὴν Χίμαιραν, ἡ (46) καταβάλλουσα αὐτήν. (Lexicon der Gr. und Röm. mytol. ὑπὸ Roscher σελ. 762, 763, 770).

Αἱ θυγατέρες τοῦ Προίτου Λυσίππη, Ἰφιάνασσα καὶ Ἰφονόη ἐξέχουσαι κατὰ τὸ κάλλος, ὡς αἱ Χάριτες, ἐζητοῦντο εἰς γάμον ὑπὸ μνηστῆρων ἐλθόντων ἐξ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλὰ προσβλήθεισαι ὑπὸ λέπρας καὶ γυναικομανίας ἐπλανῶντο ἀνὰ τὰ δάση, ὄρη καὶ πεδιάδας μετ' ἀπρεπῶν ἐνδυμάτων. (Ἀπολλδ. 2,2,1 καὶ 2,3,5,2. Ἡρόδ. 9,34. Διόδ. 4,68. Πaus. 2,18,4. καὶ ἀποsp. Ἡσιόδ. 38(54).

*Εἵνεκα μαγ.λοσύνης στυγερῆς τέρεν ὤλεσαν ἄνθος
καὶ γὰρ σφιν κεφαλῇσιν κάτα κνύον αἰνὸν ἔρνε·
ἀ.λφός γὰρ γρόα πάντα κατέσχεθεν, ἐκ δὲ νῦν γαῖται
ἔρρεον ἐκ κεφαλῶν, ψιλοῦτό δὲ καλὰ κάρηνα.*

Ἐτιμωρήθησαν δὲ τόσῳ σκληρῶς κατὰ μὲν τὸν Ἡρόδοτον καὶ Ἡσιόδον, διότι περιεφρόνησαν τὰς Βακχικὰς ἐορτὰς τοῦ Διονύσου, κατὰ τὸν Φερικύδην δὲ καὶ Ἀκουσίλαον, διότι διέκειντο δυσμενῶς πρὸς τὴν Ἥραν καὶ Ἀφροδίτην καυχώμεναι μάλιστα, ὅτι ἦσαν ὡραιότεραι αὐτῶν (Ἀπολλ. 2,2,2. Σχόλ. Ὁμ. Ὀδ. 0,225). Ἡ Ἀφροδίτη πρὸ πάντων ὀργισθεῖσα διὰ τοῦτο διέχυσεν ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τούτων λέπραν φοβεράν καὶ ἐκάλυψε τὸ δέρμα διὰ πελιδνῶν κηλίδων καὶ λειχῶνων, πίπτουσαι δὲ αἱ τρίχες κατέλιπον τὰς ὡραίας κεφαλὰς γυμνάς κόμης. Κατ' ἄλλους ὅμως ἡ τιμωρία ἐγένετο, διότι αὐταὶ ἱέρειαι οὔσαι τῆς προστατίδος θεᾶς τοῦ Ἀργεῖους ἀπειγύμνωσαν αὐτὴν τῶν χρυσῶν κοσμημάτων. Μὴ δυνάμενος ὁ ἄ-

τυχής πατήρ Προίτος νὰ ἐλευθερώσῃ τὰς θυγατέρας τοῦ δεινοῦ παθή-
ματος ἐπεκαλέσθη τὴν βοήθειαν τοῦ Μελάμποδος ἐκ Πύλου.

Οὗτος υἱὸς ὢν τοῦ Ἀμυθόνορος υἱοῦ τοῦ Κρηθέως καὶ τῆς Τηροῦς ἐ-
φημίζετο κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, (2,49) ὅτι σοφὸς καὶ μάντις ἄριστος ὢν
ἐγνώριζε τὴν λατρείαν τοῦ Διονύσου, ἣν μαθὼν παρὰ τῶν Αἰγυπτίων εἰ-
σήγαγεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οὗτος πρῶτος εὔρε τὴν διὰ φαρμάκων καὶ
καθαρμῶν θεραπείαν καὶ ὑπερεῖχε πολὺ τῶν ἄλλων κατὰ τὴν εὐσέβειαν
καὶ σύνεσιν. Ἀνέλαθε λοιπὸν νὰ ἐκδιώξῃ τὴν ἀσθένειαν ἐπὶ τῷ ὄρω ὅμως
νὰ λάβῃ τὸ τρίτον τοῦ βασιλείου ὡς ἀνταμοιβήν.

Μὴ δεχθέντος τοῦ Προίτου τὴν ὑπερβολικὴν ἀξίωσιν τοῦ Μελάμπο-
δος ἐτι μᾶλλον ἐμκίνοντο αἱ παρθέναι καὶ μετὰ τούτων καὶ αἱ λοιπαὶ
γυναῖκες τοῦ Ἀργούς, αἵτινες ἀπολιποῦσαι τὰς οἰκίας κατέστρεφον τὰ
ἴδια τέκνα καὶ ἐφοίτων εἰς ἐρημίαις. Ἐντεῦθεν ἠναγκάσθη ὁ ἀτυχής πα-
τήρ πάλιν νὰ προσκαλέσῃ τὸν μάντιν, οὗτος ὅμως ἀπαιτητικώτερος γε-
νόμενος ἐζήτησε καὶ ἄλλο τρίτον μέρος τοῦ βασιλείου ὑπὲρ τοῦ ἀδελφοῦ
Βίαντος. Ὁ Προίτος βλέπων τὴν νόσον ἐπιτεινομένην καὶ φοβούμενος,
μήπως ἐξαναγκασθῇ νὰ ὑποβληθῇ εἰς μεγαλειτέρας θυσίας, συγκατένευ-
σεν. Γενομένων λοιπὸν δεκτῶν τῶν προτάσεων τούτων ὁ Μελάμπους διὰ
καθαρμῶν καὶ ἀπορρήτων θυσιῶν ἐθεράπευσε ταύτας παρὰ τοὺς Λουσούς
χώραν τῶν Κλειτορίων, ἔνθα ὑπῆρχε σπήλαιον, ἐξ οὗ ἔρρεεν ἄφθονον καὶ
διαυγές ὕδωρ. Καὶ τὸ ἐπόμενον δὲ ἐπιγράμμα τὸ παρὰ τὴν πηγὴν γε-
γραμμένον ἐπὶ λίθου μαρτυρεῖ περὶ τούτου (Vitruv. de architectura
8,3. Ἑλλ. Ἀνθολ. 2,100).

Ἀγρότα, σὺν ποίμναις τὸ μεσημβρινὸν ἦν σε βαρύνῃ
δίφρος ἄν' ἐσχατιάς Κλειτορος ἐρχόμενον,
τῆς μὲν ἀπὸ κρήνης ἀρῶσαι πόμα καὶ παρὰ ρύμφαις
ὕδριάσι στῆσον πᾶν τὸ σὺν αἰπόλιον·
ἀλλὰ σὺ μήτ' ἐπὶ Λουτρὰ βάλῃς χροῖ, μὴ σε καὶ αὖρη
πημύγη τερπνῆς ἐόντα μέθης·
φεῶς δ' ἐμὴν πηγὴν μισάμπειλον, ἔνθα Μελάμπους
Λυσάμενος Λύσσης Προϊτίδας ἀργαλέης
πάντα καθαρμὸν ἔκοι' ἐν ἀπόκρυφον, εὖτ' ἄρ' ἀπ' Ἀργούς
οὔρεα τρηγείης ἤλυθεν Ἀρκαδίας.

Κατ' ἄλλην διήγησιν ὁ Μελάμπους παραλαβὼν τοὺς δυνατωτάτους
νεούς καὶ ἐλθὼν εἰς τὰ ὄρη καὶ ἐκδιώξας αὐτάς εἰς Σικυῶνα μετ' ἀλα-
λαγμῶν καὶ χορῶν ἐκστατικῶν ἰδίων εἰς τὴν ἐορτὴν τοῦ Βάχου ἐθερά-

πευσεν αὐτάς, ὧν τὴν μὲν Ἰοιάνασσαν ἔλαθεν αὐτὸς σύζυγον, τὴν δὲ ἄλλην ὁ ἀδελφὸς Βίαις. Ὑπῆρχε δὲ καὶ ναὸς Ἀπόλλωνος ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς Σικυῶνος ὑπὸ τοῦ Προίτου ἰδρυθεὶς διὰ τὴν ἐκ τῆς νόσου ἀπαλλαγὴν τῶν θυγατέρων αὐτοῦ. (Παυσ. 2,7. ὁ δὲ ναὸς ἔστι μὲν ἐν τῇ νῦν ἀγορᾷ, τὸ δὲ ἐξ ἀρχῆς λέγουσιν αὐτὸν ὑπὸ Προίτον ποιηθῆναι· τὰς γὰρ οἱ θυγατέρας ἐνταῦθα τῆς μαλίας παύσασθαι). Ὑπῆρχον δὲ καὶ χαλκαὶ εἰκόνες παριστῶσαι τὰς θυγατέρας ταύτας. (Παυσ. 2,9. τούτου δὲ εἰσὶν εἰκόνες ἐφεξῆς χαλκαῖ· τὰς Προίτον θυγατέρας λέγουσιν εἶναι σφᾶς).

Κατ' ἄλλους ἡ θεραπεία ἐγένετο παρὰ τὸν ποταμὸν τῆς Ἠλίδος Ἀνιγρον, οὗ τὰ ὕδατα εἶχον τὴν δύναμιν νὰ θεραπεύωσι τοιαῦτα νοσήματα. Κατὰ τὸν Ἡσύχιον (λέξ. ἀκρονχεῖ) ὁ Μελέμπον ἐθεράπευσεν τὰς Προϊτίδας ἐπὶ τοῦ ὄρους τῆς Ἀργείας Ἀκρον (γράφει Ἀκραίας), ἐφ' οὗ ὕδρωσε καὶ ἱερὰν τῆς Ἀρτέμιδος. Ὁ μῦθος τῶν Πρωιτιδῶν μετηνέχθη εἰς τὸ θέατρον. Κατὰ τὸν Σουίδαν ὁ κωμικὸς ποιητὴς Θεόφιλος ἐποίησε δράμα ἐπιγραφόμενον «Πρωιτίδες» ἐξ οὗ διεσώθησαν δύο μόνον στίχοι οἱ ἐξῆς κατὰ τὸν Ἀθήναιον (XI, 472)

καὶ κύλικα θηρίκλειον εἰσφέρει τιτὰ

πλεον ἢ κοτόλας ρωροῦσαν ἔπτ' ἀγαθῆς τέχνης.

Καὶ ὁ Δίφιλος ὁ κωμικὸς διακωμῶδων τοὺς γόητας ὁμιλεῖ περὶ τοῦ ἐξελασμοῦ τῶν θυγατέρων τοῦ Προίτου καὶ ἀναφέρει στίχους τινάς, οὓς διέτρησεν ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς (Στρωμ. λόγων 7,844). Κατὰ τὸν Σουίδαν καὶ ὁ Θεόκριτος συνέθηκεν εἰδύλλιον ἐπιγραφόμενον *Πρωιτίδες*, κατὰ τὸν Πανσανίαν δὲ (9,31,4) ὁ Ἡσίοδος ποίημα ἐπιγραφόμενον *Μελεμποδία*.

Ὁ μῦθος οὗτος ἦτο ἀντικείμενον τῆς ἀρχαίας τέχνης· περὶ τούτου εὐρηνται δύο ἀρχαῖα μνημεῖα. Ἡ εἰκὼν (47) εἶνε ἀγγεῖον ἐξωγραφισμένον εὐρισκόμενον ἐν τῷ μουσεῖῳ τῆς Νεαπόλεως. Ἐντὼ κέντρῳ ὑψοῦται ξόανον τεθειμένον ἐπὶ στηλίδος καὶ παριστάνον θεῖαν ἐνδεδυμένην μετὰ χιτῶνος, τοὺς πόδας ἔχουσαν συσφιγμένους, κεκαλυμμένην δὲ διὰ μοδίου καὶ κρατοῦσαν διὰ τῆς ἀριστερᾶς λόγχην διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς ἄνθος. Παρὰ τοὺς πόδας καὶ πέριξ τοῦ ξόανου κήθονται ἐπὶ τῶν βαθμίδων τοῦ βωμοῦ αἱ τρεῖς Πρωιτίδες, ἡ μία περιβάλλει τὸ ξόανον διὰ τῆς ἀριστερᾶς καὶ κρατεῖ διὰ τῆς δεξιᾶς κλάδον δένδρου· ἡ κόμη εἶνε ἐν ἀταξίᾳ, τὰ ἐνδύματα, ὁ χιτῶν καὶ ὁ πέπλος ἀφίνουσι γυμνὰ τὸ στῆθος καὶ μίαν τῶν κνημῶν. Ἡ δευτέρα ἐνδεδυμένη χιτῶνα, μέγαν πέπλον, κεκοσμημένην δὲ δι' ἐνωτίων καὶ ψελίων καὶ περιδεραίου στηρίζεται διὰ τῆς δεξιᾶς ἐπὶ τῆς βᾶ-

σεως τοῦ βωμοῦ καὶ στρέφουσα τὴν κεφαλὴν παρατηρεῖ τὴν ἀδελφὴν καὶ ἐν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ κρατεῖ ἴσως λαβὴν ξίφους· δεξιὰ εἶνε τρίπους ἐπὶ στηλῆς Ἰωνικοῦ ρυθμοῦ, ὅπισθεν ταύτης κρύπτεται ἡ τρίτη θυγάτηρ τοῦ Προίτου. Τὸ στόμα ἔχει ἡμιανοικτὸν καὶ φέρει τὴν ἀριστεράν χεῖρα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. Ἀριστερὰ φαίνεται ὁ Μελάμπους ὄρθιος πωγωνοφόρος, τὸ κατώτερον μέρος τοῦ σώματος ἔχων κεκαλυμμένον διὰ μανδύα, διὰ τῆς ἀριστερᾶς δὲ κρατεῖ σκῆπτρον καὶ διὰ τῆς δεξιᾶς ὑψομένης παρορμᾷ τὰς Προιτίδας. Ὅπισθεν τοῦ μάντεως εἰς τὸ ἔσχατον τῆς εἰκόνος κἀθεται Σιληνὸς σιμὸς τὴν ῥίνα, ἐνδεδυμένος δι' ἐξωμίδος, πωγωνοφόρος καὶ κεκαλυμμένος διὰ πύλου. Διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς φέρει θύρσον, ἐνῷ ὑψοῖ τὴν ἀριστεράν εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀσπίδος. Εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς εἰκόνος δεξιὰ βλέπει τις τὸν Διόνυσον ὄρθιον. Ὁ θεὸς παρίσταται νέος, τὴν κεφαλὴν ἔχει διὰ ταινίας περιβεβλημένην· μέγας μανδύας τυλίσσεται πέριξ τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος καλύπτων τὸ κάτω μέρος τοῦ σώματος. Ἐπὶ τοῦ ἐδάφους κρέμονται δύο ἄβακες ἀναθηματικοί. Ἡ εἰκὼν (48) ὑπομιμνήσκει τὸν ἐξίλασμόν τῶν Προιτίδων· εἶνε δὲ μικρὸς δακτυλιόλιθος θαῦμα τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης· ὁ ἐπιτήδειος τεχνίτης ἐν μικρῷ διαστήματι ἀκριβῶς συνεσφιγμένῳ παρέστησεν ἕξ πρόσωπα μετὰ διαφόρων στάσεων, τὰ μὲν βίαια καὶ τεταραγμένα, τὰ δὲ ἡσυχά. Αἱ τρεῖς Προιτίδες παρίστανται οὕτως· ἡ μία γαλήνιος, ἡσυχος καὶ ὡσὰν καταβεβλημένη ὑπὸ τοῦ κόπου κἀθεται ἔχουσα τὰ ἐνδύματα ἐν ἀταξίᾳ, τὴν κεφαλὴν ἐλαφρῶς κεκλιμένην, τὰς χεῖρας πλησιαζούσας, τὸν ὦμον τὸν δεξιὸν καὶ τὴν κνήμην τὴν δεξιάν γυμνοῦς· ἡ δευτέρα καὶ αὐτὴ κλημένη, τὸν βραχίονα τὸν δεξιὸν τεντωμένον καὶ ὑψωμένον, τὴν κεφαλὴν στηριζομένην ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς, τὸν κόλπον τὸν δεξιὸν ἀποκεκαλυμμένον παραδεδομένη δὲ εἰς παραφορὰν καὶ ζώηράν κίνησιν φέρει τὰ ὄμματα εἰς τὰ ἄνω· ἡ τρίτη μεταξὺ τῶν δύο, ἔχουσα τὴν κεφαλὴν κεκλιμένην πρὸς τὰ κάτω, τοὺς βραχίονας γυμνοῦς καὶ κρεμαμένους ἐκπνέει· εἶνε ἡ Ἰρινὴ ἡ πρεσβυτέρα ἢ κατὰ τὸν Ἀπολλόδωρον ὑποκύψασα εἰς τὴν καταδίωξιν. Τὸ σύμπλεγμα τοῦτο τῶν Προιτίδων δεσπόζεται ὑπὸ τῆς βαρείας σοβαρᾶς καὶ ἡσύχου εἰκόνος τοῦ μάντεως, ὅστις εἶνε πωγωνοφόρος ἐστεφανωμένος διὰ δάφνης καὶ ἐνδεδυμένος διὰ χιτῶνος ἄνευ χειρίδων, στρέφει τὴν κεφαλὴν εἰς ἀριστερά, κρατεῖ διὰ τῆς δεξιᾶς τὸ θυμὸν τὸ ἐξίλαστήριον, (μικρὸν χοιρίδιον) ὅπερ φαίνεται, ὅτι τινάσσει διὰ νὰ χυθῇ τὸ αἷμα ἐπὶ τῶν θυγατέρων καὶ διὰ τῆς ἀριστερᾶς κρατεῖ τὸ περιρραντήριον, ὅπερ εἶναι κλάδος δάφνης· δεξιὰ εἶνε νέος ὅλως γυμνός, φέρει δὲ

ἀγγεῖον ἄνευ λαβίδος, ἀριστερὰ εἶνε κόρη τὰς τρίχας κεκαλυμμένη διὰ κεκρυφάλου, ἐνδεδυμένη διπλοῦν χιτῶνα ἄνευ χειρῶν, τὸν βραχίονα τὸν ἀριστερόν κεκαλυμμένον ἔχουσα ἐν τῷ πέπλῳ, καὶ ἀναδιπλούμενον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, τὸν δεξιὸν βραχίονα γυμνόν, τὰς κνήμας ἐσταυρωμένας στηρίζεται ἐπὶ στήλης ῥυθμοῦ Ἰωνικοῦ. Θὰ εἶνε αὕτη ἐκ τῶν Ἀνιγριζίδων νυμφῶν τῆς Ἥλιδος ἢ ἡ νύμφη τῶν Λουσῶν, ὧν τὰ ὕδατα ἐχρησίμευσαν εἰς τὸν ἐξιλασμόν ἢ ἡ νύμφη Στύξ. (M. Wieseler denkm. der alt. Kunst. τόμος 1, πίν. 2. ἀρθ. 11. Gazette arch. τόμ. 5. πίν. 19. ἀρθ. 1.).

Μετὰ τὴν θεραπείαν τούτων ἐβασίλευσαν κατὰ τὰ συμπεφωνημένα ὁ Μελάμπους καὶ ὁ ἀδελφὸς Βίας. Οὕτω δὲ κατὰ τὸν Παυσανίαν διενεμήθη ἡ βασιλεία εἰς τρεῖς καὶ ἐβασίλευσαν τρεῖς ἄνθ' ἑνός, ὡς θὰ ἴδωμεν. (Παυσ. 2, 18, 4. *Μόρον δὲ Ἑλλήνων οἶδα Ἀργεῖους εἰς τρεῖς βασιλείας ρεμηθέντας*).

Ὁ ἕτερος ἀδελφὸς τοῦ Προΐτου ὁ Ἀκρίσιος εἶχε θυγατέρα τὴν Δανάην, ἥτις μετὰ τοῦ υἱοῦ Περσέως ἀπέκτησαν μεγαλειτέραν φήμην τῆς τῶν Προϊτιδῶν. Χρησμός τις εἶπε πρὸς τὸν Ἀκρίσιον τὸν ἄγριον καὶ ζηλότυπον γέροντα ἐρωτήσαντα, ἂν θὰ ἀποκτήσῃ ἄρσενά παῖδα, ὅτι παῖς μὲν ἄρσεν δὲν θὰ γίνῃ ἀλλ' ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ θὰ γεννήσῃ υἱόν, ἐξ οὗ μέλλει αὐτὸς νὰ φρονευθῇ. Ἐπιθυμῶν δὲ νὰ ἐξασφαλισθῇ ἐκ τοῦ κινδύνου τούτου ἐκρύψε τὴν Δανάην καλλίστην οὖσαν ἐντὸς ὑπογείου χαλκίνου οἰκήματος. (Ἀπολλδ. 2, 4, 1). Ὁ Ζεὺς ὅμως κινήσει ὑπὸ ἔρωτος πρὸς τὴν Δανάην ἐνέπαιξε τὰς ματαιάς καὶ γελοίας προφυλάξεις τοῦ γέροντος. Διότι μεταμορφωθείς εἰς χρυσὴν βρογχὴν κατήλθε διὰ τῆς ὀροφῆς καὶ εἰσρυσὲς εἰς τοὺς κόλπους τῆς Δανάης ἐγέννησε μετ' αὐτῆς τὸν Περσέα «πρότων ἀριδείκετον ἀνδρῶν». (Πλ. 14, 32. Σοφ. Ἀντιγ. 931).

ἔτλα καὶ Δανάης οὐράνιοι φῶς

ἀλλ' ἄλξει δέμας ἐν χαλκοδέτοις αὐταῖς

χρυσομέτα δ' ἐν τρυβίῃ θαλάμῳ κατεΐχευε

καίτοι γενεᾷ τίμιοι, ὦ παῖ, παῖ

καὶ Ζητὸς ταμιεύεσκε γονὰς χρυσορότους.

καὶ Ἑλληνικὴ Ἀνθολογία (τόμος 1 σελ. 66.)

Εἰς Δανάην ἔρρευσας, Ὀλύμπιε, χρυσὸς ἔν' ἡ παῖς

ὡς δώρῳ πεισθῇ, μὴ τρέσῃ ὡς Κρονίδην.

Λέγεται ὅμως, ὅτι οὐχὶ ὑπὸ τοῦ Διὸς ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Προΐτου ἀδελφοῦ τοῦ Ἀκρίσιου ἡ Δανάη ἐγέννησε τὸν Περσέα. Ἐντεῦθεν δὲ προήλθεν ἡ ἔρις

τῶν δύο ἀδελφῶν (Σχόλ. Ίλ. 14,319. Ἀπολλδ. 2,4,1). Ὁ Ἀκρίσιος μαθὼν τοῦτο ἐνέκλεισε τὴν μητέρα καὶ τὸ ἀρτιγέννητον βρέφος ἐν λάρνακι, διέταξε τοὺς ναύτας ἀναλαβόντας τὸ κιβώτιον καὶ ἀπαμακρυνθέντας πολὺ ἀπὸ τῆς ξηρᾶς νὰ ρίψωσιν αὐτὸ ἐντὸς τῆς θαλάσσης, ἵνα καὶ αὐτὴ καὶ τὸ βρέφος ἀπολεσθῇ. Ἡ κιβωτὸς ἤχθη ὑπὸ τῶν κυμάτων εἰς τὴν νῆσον Σέριφον. ὅπου ὁ Δίκτυς ἀλιεύων ἔσυρεν αὐτὴν διὰ δικτύων εἰς τὴν ξηρὰν καὶ παρέδωκεν εἰς τὸν ἀδελφὸν Πολυδέκτην τὸν βασιλεῖα τῆς νήσου, ὅστις ἐπεθύμησε νὰ νυμφευθῇ τὴν Δανάην· ἐπειδὴ ὁμως ὁ Περσεύς, ὅστις ἐν τῷ μεταξὺ ἡλικιώθη, ἦτο ἐμπόδιον εἰς τοῦτο, ὁ Πολυδέκτης θέλων νὰ παλλαγῇ διέταξεν αὐτὸν νὰ πέλῃ πρὸς τὰς Γοργόνας καὶ νὰ κόψῃ τὴν κεφαλὴν τῆς Γοργῶς Μεδούσης. Πρὸς τοῦτο ἐβούλητο αὐτὸν ὁ Ἑρμῆς καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, οἵτινες ὠδήγησαν αὐτὸν κατὰ πρῶτον εἰς τὰς ἀδελφὰς τῶν Γοργόνων τὰς κλυομένας Γραίας, Ἐρνώ, Περμφρηδῶ καὶ Λεινώ, αἵτινες ἅπασαι ἐκ γενετῆς γραῖαι οὐσαι εἶχον ἓνα μόνον ὀφθαλμὸν καὶ ἓνα μόνον ὀδόντα, οὓς μετεχειρίζοντο ἐναλλάξ. (Αἰσχύλ. Προμ. 1,1. Φορκίδες-κοιρὸν ὄμμα ἐκτεμνόμεναι καὶ μοιρόδοτες). Ὁ Περσεύς ἤρπασε τὸν ὀδόντα καὶ ὀφθαλμὸν καὶ ἀπέδωκε πρὸς αὐτάς, ἀφοῦ ἔδειξαν τὴν πρὸς τὰς Νύμφας ὁδόν. Λαβὼν δὲ παρὰ μὲν αὐτῶν πτερωτὰ πέδιλα, κίβισιν καὶ τὴν περικεφαλαίαν τοῦ Ἄδου, τὴν ἔχουσαν τὴν ιδιότητα νὰ καθιστᾷ ἀόρατον τὴν φοροῦντα αὐτήν, παρὰ δὲ τοῦ Ἑρμοῦ ἄδαμντίνην ἄρπην, παρὰ δὲ τῆς Ἀθηνᾶς κάτοπτρον ἤλθε πρὸς τὰς βοστρυχεῖς, δρακοντομάλλους καὶ καταπτέρους Γοργόνας Σθαινῶ. Εὐρυάλην καὶ Μεδούσαν, αἵτινες κατώκουν ἐν τῇ Ταρτησῷ κειμένη εἰς τὰ παράλια τοῦ κλυτοῦ ὠκεανοῦ, εὔρε δὲ αὐτάς κοιμωμένας· ἦσαν δὲ θυγατέρες τοῦ Φόρκυος καὶ Κητοῦς. (Ἡσίοδ. Θεογ. 270)

Φόρκυ δ' αὖ Κητῶ Γραίας τέκε καλλιπαρήας
ἐκ γενετῆς πολιὰς, τὰς δὴ Γραίας καλέουσι
ἀθάνατοι τε θεοὶ χαμαὶ ἐρχόμενοι τ' ἄνθρωποι,
Περμφρηδῶ τ' εὐπεπτορ Ἐρνώ τε κροκόπεπτορ,
Γοργῶς θ', αἱ γαίονσι πέρην κλυτοῦ ὠκεανοῖο,
Σθενῶ τ' Ἐρυνάλη τε Μέδουσα τε λυγρὰ παθοῦσα
Ἥ μὲν ἐστὶν θνητὴ, αἱ δ' ἀθάνατοι καὶ ἀγήρω,
αἱ δύο· τῇ δὲ μὴ παρελέξατο Κυνοραϊτῆς
ἐν μαλακῷ λειμῶνι καὶ ἄνθεσσι φαεινοῖσι,
Τῆς δ' ὅτε δὴ Περσεὺς κεφαλὴν ἀπεδειροτόμησεν
ἐκθορε Χρυσάωρ τε μέγας καὶ Πήγασος ἵππος.

Ἀλλὰ φοβούμενος, μήπως προσβλέψας ἀπολιθωθῇ, προσῆλθεν ἀπεστραμμένον ἔχων τὸ πρόσωπον καὶ ἔκοψε τὴν κεφαλὴν αὐτῆς βλέπων τὴν εἰκόνα τῆς Μεδούσης εἰς τὸ ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς δωρηθὲν κάτοπτρον. Ἐκ τοῦ σώματος αὐτῆς ἐπήδησεν ὁ πτερωτός ἵππος Πήγασος καὶ ὁ Χρυσάωρ ὁ πατήρ τοῦ Γηρυόνου. Θέσας δὲ ὁ Περσεὺς τὴν κεφαλὴν τῆς Μεδούσης εἰς τὴν κίβισιν ἀνέλαβε τὴν ὁδόν, καὶ ἦν ἡ περικεφαλαία τοῦ Ἄδου ὑπερήσπισεν αὐτὸν κατὰ τῶν διωκουσῶν δύο ἄλλων Γοργόνων. Ἦλθε καταδιωκόμενος εἰς Αἰθιοπίαν, ἐνθα εἶδε τὴν Ἀνδρομέδαν. Αὕτη ἦτο θυγάτηρ τοῦ βασιλέως Κηφέως καὶ Κασσιόπειας. Ἐπειδὴ δὲ ἡ μήτηρ ἡμιλλᾷτο πρὸς τὰς Νηρηίδας κατὰ τὴν ὠραιότητα, ἐξήγειρε τὴν ὀργὴν τούτων. Διὸ ὁ Ποσειδὼν κατέκλυσε τὴν χώραν, ἐξέπεμψε τέρας θαλάσσιον, ὅπερ κατεβρόχθιζεν ἀνθρώπους καὶ ποῖμνια. Τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος ἀπεκρίθη πρὸς τοὺς ἐρωτήσαντας, ὅτι, τότε τὸ κακὸν θὰ θεραπευθῇ, ὅταν ἡ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως Ἀνδρομέδα παραδοθῇ λεία εἰς τὸ τέρας. Ὁ Κηφεὺς συγκατανεύσας νὰ προσφέρῃ τὴν κόρην θύμα ἐξιλαστήριον προσδέει αὐτὴν ἐπὶ βράχου παρὰ τὰς ὄχθας τῆς θαλάσσης. Ἐνῷ λοιπὸν ἡ Ἀνδρομέδα μακρὰν τῶν γονέων καὶ οἰκείων πρόκειται βορὰ καὶ ἡρηνεῖ, μετὰ μακρὸν ἐνέκριον πλοῦν φθάνει ὁ Περσεὺς, ὅπου ἡ Ἀνδρομέδα ἦτο προσδεδεμένη. Ἰδὼν δὲ ταύτην ἔχρυσαν τὴν κόμην λευμένην καὶ δακρύουσαν ἑλσεῖ ὁ ἥρως, περιτίθεται τὴν κυνὴν, ὑποδένει τὰ πτερωτὰ πέλδιλα, παλαίει πρὸς τὸ κῆτος, ἐλευθεροῖ τὴν δυστυχῆ δεσμωτίν, ἐπιστρέφει μετ' αὐτῆς εἰς Σέριφον, ἐνθα εὕρισκει τὴν ἑαυτοῦ μητέρα καὶ τὸν ἥρωα Δίκτυν παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἐγγχωρίων θεῶν, πρὸς οὓς κατέφυγον, διότι ὁ Πολυδέκτης ἡπείλει βιαίως νὰ παγάγῃ τὴν Δανάην. Ἐκδικούμενος τὴν ὕβριν ταύτην ἀπελίθωσε τὸν Πολυδέκτην καὶ ἐνεθρόνισε τὸν Δίκτυν. Καὶ τὸ ἐξῆς ἐκ τῶν ἐπιγραμμάτων ἐν Κυζίκῳ σαφῶς μαρτυρεῖ τοῦτο· (Ἑλλ. Ἀνθλ. τόμος 1 σελ. 45. ἀρθ. 11).

Ἔτλης καὶ σὸ δέχη Δανάης, Πολυδέκτη, ματρίν

δυσσήμεσις εὐναῖς τῷ Διὶ μεμφάμενος

ἀνθ' ὧν ἔματ' ἔλυσεν τὰ Γοργόνος ἐνθάδε Περσεὺς

γυνὴ λιθορρήσας, ματρὶ χαρίζομενος.

Ὁ Στράβων (10, 487) ἀναφέρει, ὅτι ὁ ἥρως ἀπελίθωσε πάντας τοὺς Σεριφίους, διότι συνέπραττον εἰς τοὺς ἀνοσίους σκοποὺς τοῦ Πολυδέκτου. Μετὰ ταῦτα ἀκολουθοῦμενος ὑπὸ τῆς Δανάης καὶ Ἀνδρομέδας ἐπιστρέφει εἰς Ἄργος, ἵνα ἴδῃ τὸν Ἀκρίσιον. Ἀλλὰ οὗτος φοβούμενος τὸν χρησμόν ἔφυγε πρὸ τῆς ἀφίξεως αὐτῶν εἰς Λάρισαν. Ὁ Περσεὺς ὁμως ἐπι-

θυμῶν νὰ ἴδῃ τὸν πατέρα τῆς μητρὸς καὶ νὰ δεξιωθῇ αὐτὸν διὰ λόγων καὶ ἔργων χρηστῶν πορεύεται εἰς Λάρισαν. Ἐνταῦθα τελουμένων νεκρικῶν ἀγώνων ὑπὸ τοῦ Τευταμίου βασιλέως τῶν Λαρισαίων πρὸς τιμὴν τοῦ θανόντος πατρὸς, ὁ Περσεὺς θέλων νὰ ἐπιδείξῃ καὶ τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας καὶ τὴν αὐτοῦ ἐπιτηδειότητα περὶ τὸν δίσκον ρίπτει λίθον, ὅστις κατὰ τὰ Σχόλια εἰς Ἀπολλώνιον Ῥόδιον (4,109) τροχαλιασθεὶς περὶ τὸν πόδα τοῦ πάππου τιτρώσκει αὐτόν. Ἀσθενήσας δὲ ἐκ τούτου ἀποθνήσκει ἐν Λάρισσι. Ἐθαψαν δὲ αὐτὸν οἱ Λαρισαῖοι ἔμπροσθεν τῆς πόλεως, οἱ δὲ Ἀργεῖοι μετὰ ταῦτα ἐποίησαν ἥρῳον. Ὑπὸ τοῦ Πλινίου δὲ (35,132) ἀναφέρεται ἀγαλμα ἔργον τοῦ Νικίου παριστῶν τὰ κατὰ τούτους. Πρὸς τὸ ἀγαλμα τοῦτο ὁ Ἀντίφιλος ἐποίησε τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν (Ἀνθλ. 4,147).

*Αἰθιοπῶν ἁ βῶλος· ὁ δὲ πτερόεις τὰ πέδιλα
Περσεύς· ἃ δὲ λίθῳ πρόσθετος Ἀνδρομέδα
ἃ προτομὰ Γαργοῦς λιθοδερκέος· ἄθλον ἔρωτος
κῆτος· Κασσιόπας ἃ λάλος εὐτεκνία.*

*Ἡ μὲν ἀπὸ σκοπέλου χαλᾷ πόδας ἠθάδι τάρκα
ρυθρόν· ὁ δὲ μναστήρ τυμφοκομεῖ τὸ γέρας.*

Κατὰ τὸν Πausανίαν ἀριστερὰ τῶν προτυλαίων ὑπῆρχεν οἰκημα ἔχον καὶ ἄλλας ζωγραφίας καὶ τὴν τοῦ Περσέως ἐρχομένου εἰς Σέριφον καὶ φέροντος τὴν κεφαλὴν τῆς Μεδούσης. (1,23,8) ἀναφέρεται δὲ, ὅτι ἐν τῇ ἀκροπόλει ἦτο εἰκὼν τοῦ Μύρωνος παριστῶσα τὸν Περσέα φονεύοντα τὴν Μεδούσαν. (Πaus. 1,22,6. *Καὶ Περσεὺς ἔστιν ἐς Σέριφον κομίζόμενος Πολυδέκτη γέροντ τὴν κεφαλὴν τὴν Μεδούσης. καὶ 23,8. καὶ ἄλλα ἐν τῇ Ἀθηναίων ἀκροπόλει θεασάμενος οἶδα Λυκίων τοῦ Μύρωνος..... Περσέα τὸ ἐς Μεδούσαν ἔργον εἰργασμένον*). Ἐπιστρέψας δὲ εἰς Ἄργος καὶ αἰσχυρόμενος νὰ βασιλεύσῃ ἐκεῖ διὰ τὸν φόνον ἔπεισε Μεγαπένθη τὸν Προῖτου νὰνταλλάξῃσι τοὺς τόπους αὐτῶν καὶ οὕτω παραλαβὼν τὴν ἐπικράτειαν ἐκείνου ἐκτίσεν ἐκεῖ τὰς Μυκήνας. Καὶ ὁ μὲν Μεγαπένθης ἐβασίλευσεν Ἀργείων, ὁ δὲ Περσεὺς Τίρυνθος προστειχίσας Μίδειαν καὶ Μυκήνας. Τὸν Μεγαπένθη ἀποθανόντα διεδέχθη ὁ Ἀναξαγόρας, ἐφ' οὗ κατὰ τινες ὁ Μελάμπους ἐθεράπευσεν ἐκ τῆς μανίης τὰς Προτίδας καὶ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ Βιάντος ἐκοινώνησε τῆς ἀρχῆς. Κατὰ τὰ ἀνωτέρω λοιπὸν ἡ βασιλεία τοῦ Ἀργεὺς διηρέθη εἰς τρία καὶ τρεῖς ἐβασίλευσαν ἀντὶ ἐνός.

<i>Βίας</i>	<i>Μελάμπον</i>	<i>Ἀναξαγόρας</i>
<i>Ταλαός</i>	<i>Μάντιος</i>	<i>Ἀλέκτωρ</i>
<i>Ἄδραστος</i>	<i>Οἰκλῆς</i>	<i>Ἴφις</i>
<i>Αἰγιαλέως</i>	<i>Ἀμφιάραος</i>	<i>Σθέρελος</i>
<i>Κυάνιππος</i>	<i>Ἀλκμαίων</i>	<i>Κυλάραβις</i>
	<i>Ἀμφίλοχος</i>	

Καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ Βιάντος μέχρι Κυάνιππου ἐβασίλευσαν πέντε ἄνδρες ἐπὶ τέσσαρας γενεάς ὄντες Νηλεῖδαι τὰ πρὸς μητρός (Παυσ. 2,18,4) κατὰ τὸν Ἀπολλόδωρον ὁμῶς (1,9,13) ἐπὶ τρεῖς γενεάς, διότι κατ' αὐτὸν ὁ Κυάνιππος δὲν ἦτο υἱὸς τοῦ Αἰγιαλέως ἀλλὰ ἀδελφός. Ἀπὸ δὲ τοῦ Μελάμποδος μέχρι τοῦ Ἀμφιλόχου τοῦ Ἀμφιαράου ἐβασίλευσαν ἕξ ἄνδρες ἐπὶ ἕξ γενεάς κατὰ Παυσανίαν (2,18,4) ἀλλὰ κατὰ τὸν Ἀπολλόδωρον (3,7,7) ἡ δυναστεία αὕτη τοῦ Μελάμποδος ἐκτείνεται μέχρι τοῦ Ἀμφιλόχου τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀλκμαίωνος (πρβ. καὶ die Leleger ὑπὸ Deimling σελ. 133). Ἡ δὲ δυναστεία τοῦ Ἀναξαγόρα, ἥτις ἦτο ἐγχώριος, ἐβασίλευσεν ἐπὶ πλείονα χρόνον. Τὸν Βιάντα διεδέχθη ὁ Ταλαός, τὸν Μελάμποδα ὁ Μάντιος, τὸν Ἀναξαγόραν δὲ ὁ Ἀλέκτωρ. Τῆς δευτέρας ταύτης γενεᾶς οἱ βασιλεῖς Ἀλέκτωρ καὶ Μάντιος εἶνε ὀλιγώτερον μνημονευτοί. Ἐκ τῆς τρίτης γενεᾶς Ταλαός, Οἰκλῆς καὶ Ἴφις περιήλθον εἰς ἔριδας καὶ στάσεις, μέχρις οὗτο ὁ Ταλαός κατανικήσας τοὺς δύο μόνος ἐκράτησε τὴν ἀρχὴν ἀλλ' ἐπ' ὀλίγον χρόνον. Διότι ὁ Ἀμφιάραος ὁ υἱὸς τοῦ Οἰκλέους φρονεύσας τὸν Ταλαὸν καὶ ἐκδιώξας εἰς Σικυῶνα τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἄδραστον κατέλαβε τὸ μέρος τῆς ἀρχῆς τὸ ἀνῆκον εἰς αὐτόν, τὰ δὲ δύο ἄλλα μέρη παρέδωκε τὸ μὲν εἰς τὸν Πρόνακτα, τὸ δὲ εἰς τὸν Ἴφιν. Εἴτα ὁμῶς ἀποθανόντος τοῦ Πρόνακτος καὶ ἀνισχύρου ὄντος καὶ ἀνικάνου τοῦ Ἰφιδος μόνος αὐτὸς ἐβασίλευεν. Μετ' ὀλίγον χρόνον ὁμῶς ὁ ἐξορισθεὶς Ἄδραστος γενόμενος δεκτὸς εἰς Σικυῶνα μετ' εὐμενείας ὑπὸ τοῦ ἐκ μητρός πάππου Πολύβου καὶ κληρονόμος τῆς ἀρχῆς τούτου γενόμενος, ἀναλαβὼν δὲ νέας δυνάμεις καὶ συμμαχήσας μετὰ τοῦ Ἰφιδος καὶ ἐπελθὼν κατὰ τοῦ Ἀμφιαράου ἀνέκτησε τὸ πατρικὸν μέρος τῆς ἀρχῆς αὐτὸς καὶ ὁ Ἴφις τὸ ἴδιον, οὕτω δὲ πάλιν τὸ κράτος τῶν Ἀργείων ἐγένετο τριμερές, τριῶν βασιλευόντων, τοῦ μὲν Ἀδράστου ἐκ τοῦ γένους τοῦ Βιάντος, τοῦ δὲ Ἀμφιαράου ἐκ τοῦ γένους τῶν Μελαμποδιδῶν καὶ Ἰφιδος ἐκ τοῦ γένους τῶν Ἀναξαγοριδῶν. Εἴτα δὲ τοῦ μὲν Ἀδράστου ἀποκαμόντος διὰ τὸν ἐν Θήβαις θάνατον τοῦ υἱοῦ Αἰγιαλέως βασιλεὺς γίνεται ὁ Κυάνιππος ἐκ τοῦ γένους τῶν Βιαντιδῶν, τοῦ δὲ

Ἀμφιαράου ἐν Θήβαις φρονεουθέντος βασιλεύει ὁ υἱὸς Ἀλκμαίων καὶ Ἀμφίλοχος ἐκ τοῦ γένους τοῦ Μελάμποδος. τοῦ δὲ Ἰφιδος ἀποθανόντος ἐκ νόσου ἐν Ἀργεὶ βασιλεύει ἐκ τοῦ γένους τῶν Προϊτιδῶν ὁ Σθέnelος ὁ παῖς τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἰφιδος Καπανέως. Μετὰ τὸν πόλεμον τῶν Ἐπιγόνων οὕτως ἔχει τὸ Ἀργεῖον κράτος· ἐβασίλευον οἱ ἀνωτέρω δηλ. ὁ Σθέnelος, ὁ υἱὸς τοῦ Καπανέως Ἀναξαγορίδης, ἐκ τῶν Μελαμποδιδῶν ὁ Ἀμφίλοχος εἴτε ἀδελφὸς εἴτε υἱὸς ἦτο τοῦ Ἀλκμαίωνα, ἐκ τοῦ γένους τοῦ Βίαντος ὁ Κυάνιππος νήπιος υἱὸς τοῦ Αἰγιαλέως· αὗται αἱ τρεῖς οἰκογενεῖαι ὑπὸ ἐσωτερικῶν πολέμων καὶ ἐξωτερικῶν ἐρημοῦνται, ἐξασθενοῦνται δὲ ὑπὸ τῶν διαιρέσεων κατεστράφησαν ὅτε μάλιστα καὶ πρὸ τῶν πυλῶν ἤκαμαζεν ἰσχυρὸν κράτος τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὅστις μετ' ὀλίγον εἰς τὰ τῶν Ἀργείων πράγματα παρενέβαλε τὸ ἑαυτοῦ κύρος. Συγγενεῖά τις ὑπῆρχε μεταξὺ τῶν οἰκογενειῶν τοῦ Θυέστου καὶ τοῦ Ἀμφιαράου, ἥτις φαίνεται, ὅτι παρέσχεν εὐκαιρίαν τινὰ εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα, ἵνα ἀναμιχθῇ εἰς τὰ πράγματα τῶν Ἀργείων. Ἀναφέρεται, (Εὐστάθιος εἰς Ὀμ. 2, 566.) ὅτι ὁ Ἀγαμέμνων κατέλαβε τὸ Ἀργεῖον βασιλεῖον ἀλλὰ πρὸ τῆς ἐκστρατείας εἰς Ἰλιον ἐπανήγαγε τοῦτο εἰς τοὺς ἀρχαίους βασιλεῖς, οὕτως ὅμως ὥστε ἀποκλεισθέντων τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἀμφιαράου, οὓς ὑπώπτειεν, ὅτι ἠνόουν τὸ κόμμα τοῦ Θυέστου, ἐκ τῶν Προϊτιδῶν τὸν Σθέnelον, ἐκ τῶν Ταλαονιδῶν τὸν Εὐρύαλον καὶ πρὸς τοῦτοις διὰ τὴν διπλὴν μετὰ τοῦ Ἀδράστου συγγένειαν, τὸν Διομήδην βασιλεῖα ἀποκατέστησεν. Πρὸς τοῦτο πάντως ὁ Πausanias δὲν συγκατατίθεται, ὅστις (2, 30, 9) τὸν Εὐρύαλον καὶ Διομήδην οὐχὶ βασιλεῖς ἀλλ' ἐπιτρόπους τοῦ βασιλέως Κυανίπου λέγει. Ὀλίγον εὐχαριστημένος εἰς ταύτην τὴν κατὰστασιν τῶν πραγμάτων ὁ Ἀμφίλοχος μετὰ τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ εἰς Ἀλκμαίωνα τὸν ἀδελφὸν καὶ εἰς Ἀκαρνᾶνα τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀπῆλθε καὶ τὸ Ἀμφιλοχικὸν Ἄργος ἔκτισεν. Οὕτως ἡ οἰκογένεια τῶν Μελαμποδιδῶν ἀπεχώρησεν ἐκ τῆς Ἀργείας ἱστορίας· ὁ Κυάνιππος ἄπαις ἀπέθανεν· ὅθεν ὁ Κυλάραβις ὁ υἱὸς τοῦ Σθέnelου μόνος τὴν βασιλείαν κατέσχεν, ἀλλ' οὐδὲ οὗτος ἀφῆκε γενεάν· ὅθεν ἀποσθεσθεσιῶν τῶν τριῶν τούτων βασιλικῶν οἰκογενειῶν εἰς Πελοπίδας τοὺς βασιλεῖς τῶν Μυκηνῶν καὶ δὴ εἰς Ὀρέστην τὸ βασιλεῖον ἔφθασε· καὶ ἡ Ἀργολίς ὑπὸ τοῦ Προΐτου δικαιοθεῖσα πάλιν εἰς ἓνα ὑπήκουσεν, εἰς τὸν Ὀρέστην· ἀλλὰ διὰ τίνος τίτλου δὲν εἶνε γνωστόν· διότι μόλις δύναμει νὰ πιστεῦσώ, ὅτι τὸ πρᾶγμα σαφηνίζεται διὰ τῶν λέξεων τοῦ Πausaniou (2, 18, 5 α' Ὀρέστης ὁ Ἀγαμέμνονος τὸ Ἄργος κατέσχε παροικῶν τε ἐγ-

γὺς αὐτῶν), πιθανώτερον εἶναι νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι πρὸ τοῦ Ὀρέστου κατέειχε τὸ Ἄργος ὁ Ἀγαμέμνων, παρὰ τούτου δὲ ὁ υἱὸς παρέλαβεν. Ὀρέστου δὲ ἀποθανόντος ἔσχε Τισαμενὸς τὴν ἀρχὴν παῖς Ἐρμιόνης τῆς Μενελάου καὶ Ὀρέστου. Ἐπὶ τοῦ Τισαμενοῦ τούτου κατέρχονται εἰς τὴν Πελοπόννησον οἱ Ἡρακλεῖδαι, ὡς θὰ ἴδωμεν· ἤδη δὲ ἄς ἐξετάσωμεν τὸν βίον ἐκάστου τῶν βασιλέων τούτων.

Βίας υἱὸς τοῦ Ἀμυθάνου ἀδελφὸς τοῦ Μελάμποδος ἐκ Πύλου ἐμνηστεύθη τὴν Πηρῶ τὴν θυγατέρα τοῦ Νηλέως, ἣν μόνον ἔπρεπε νὰ λάβῃ ἐκεῖνος, ὅστις εἰς τὸν Νηλεὺς τὰς βοῦς τοῦ Ἰφίκλου ἤθελε πορίσῃ. Ἐπειδὴ τοῦτο ὁ Μελάμπους ὁ ἀδελφὸς ἔπραξεν, ἔλαβε τὴν νύμφην. Κατ' ἄλλην παράδοσιν (Σχόλ. Ὀδ. 15, 236) ἀπεποιήθη ὁ Νηλεὺς ἀλλὰ ἐνίκηθη καὶ ἔπρεπεν ὁ Βίας νὰ δώσῃ τὴν θυγατέρα. Μετὰ τῆς Πηροῦς ἐγέννησεν ὁ Βίας τὸν Ταλόν, Περιάλκην (Σχόλ. Ἰλ. 2, 565), τὸν Λεάδοκον, Ἀρήιον καὶ Ἀλφεισίβοιαν. Μετὰ ταῦτα ἀμφότεροι οἱ ἀδελφοὶ ἐξορισθέντες ὑπὸ τοῦ Νηλέως ἦλθον εἰς τὸ Ἄργος, ἐνθα ὁ Μελάμπους ἐθεράπευσε τὰς θυγατέρας καὶ ἔλαβε μετὰ τοῦ Βιάντος τὸ τρίτον τῆς ἀρχῆς· συγχρόνως δὲ ὁ Βίας ἐνυμφεύθη τὴν θυγατέρα τοῦ Προΐτου Λυσίππην (Ὀδ. 15, 225; Ἡρόδ. 9, 34 Ἀπολλ. 2, 2, 2. Πaus. 2, 18, 4. Σχόλ. Πινδ. Νεμ. 9, 30). Ἐκ τοῦ Βιάντος κατὰ τὸν Παυσανίαν (4, 34, 2) ὠνομάσθη ἐν Μεσσηνίᾳ ὁ ποταμὸς Βίας.

Ταλαῶς υἱὸς τοῦ Βιάντος κατὰ τὴν Ἀργοναυτικὴν ἐκστρατείαν μετέσχε τοῦ πολέμου μετὰ τῶν δύο αὐτοῦ ἀδελφῶν Ἀρηίου καὶ Λεωδόκου (Ἀπολλ. Ῥόδ. 1, 118).

Ἀργόθεν αὖ Ταλαῶς καὶ Ἀρήϊος, οἵε Βιάρτος

ἢ.λυθοῖν ἱφθιμός τε Λεωδόκος, οἷος τέκε Πηρῶ.

Φαίνεται δέ, ὅτι ἐθριζόμευσε κατὰ ταύτην, διότι αὐτὸς ὁ Ἀπολλωνίος Ῥόδιος (2, 62) ἀποκαλεῖ αὐτὸν μέγαν. Οὗτος ἔλαβε σύζυγον τὴν Λυσίανσσαν τὴν θυγατέρα τοῦ Πολύβου βασιλέως τῆς Σικυῶνος (Paus. 2, 6, 3) ὑπῆρχε δὲ τάφος ἐν Ἀργεὶ τοῦ Ταλαοῦ ἔτι ἐπὶ Παυσανίου (Paus. 2, 21, 2.).

Ἀδραστος υἱὸς τοῦ Ταλχοῦ καὶ ἐγγονος τοῦ Βιάντος ἐκ τῆς Αἰολικῆς οἰκογενείας τοῦ Ἀμυθάνου σύζυγον εἶχε τὴν Ἀμφίθειαν τὴν θυγατέρα τοῦ Πρόνακτος, ἐξ ἧς ἀπέκτησε τὰ ἐξῆς τέκνα, Ἀργεῖαν, Ἴπποδάμειαν, (ἥτις ἦτο σύζυγος τοῦ Πειριθόου) Δηλιπύλην, Αἰγιάλειαν καὶ Κυάνιππον. Ὁ Ἀδραστος ἀπὸ παλαιστάτου χρόνου ἐτιμᾶτο ἐν Σικυῶνι καὶ ἦτο ὁ πρῶτος αὐτῶν βασιλεὺς (Ἰλ. 2, 572) οὗ τὰ πάθη οἱ Σικυῶνιοι

ἑώραζον διὰ τραγικῶν χορῶν· ἀλλὰ τὴν λατρείαν ταύτην ἐκ μίσους κατὰ τοῦ Ἄργους ἀντικατέστησεν ὁ Κλεισθένης διὰ τῆς τοῦ Διονύσου. Κατὰ τινα δὲ στάσιν, ἣτις ἐξερράγη μετὰ τῶν τριῶν βασιλευουσῶν οἰκογενειῶν ἐν Ἄργει, τῶν Προιτιδῶν δηλ. Μελαμποδιδῶν καὶ Βιαντιδῶν, ὁ Ταλαῶς ὁ πατὴρ τοῦ Ἀδράστου (ἢ κατ' ἄλλους ὁ Πρόναξ ὁ υἱὸς τοῦ Ταλαοῦ καὶ ἀδελφὸς τοῦ Ἀδράστου) ἐφρονεύθη ὑπὸ τοῦ Μελαμποδίδου Ἀμφιαράου, ὁ δὲ Ἀδραστός στερηθεὶς τοῦ πατρὸς καὶ φοβούμενος κίνδυνόν τινα ἐκ τῶν ἐχθρῶν κατέφυγεν εἰς Σικυῶνα εἰς τὸν ἐκ μητρὸς αὐτοῦ πάππον τὸν πλούσιον Πόλυβον, ἐνυμφεύθη τὴν θυγατέρα τοῦτου καὶ ἀποθανόντος τοῦ Πόλυβου ἄπαιδος κατέλαθεν αὐτὸς τὴν ἀρχήν. (Ίλ. 2,572. Πίνδ. Νεμ. 9,9. Ἡρόδ. 5,67. Πaus. 2,6,3). Οὗτος εἰσήγαγε τοὺς Πυθικοὺς ἀγῶνας εἰς Σικυῶνα καὶ ἱδρυσεν ἱερὸν Ἦρος Ἀλεξάνδρου. Ἀποκτήσας δὲ ἐπαρκεῖς δυνάμεις συνδιηλλάγη μετὰ τοῦ Ἀμφιαράου καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὸν θρόνον τοῦ Ἄργους. Ἐδωκε δὲ τὴν ἀδελφήν αὐτοῦ Ἐριφύλην σύζυγον εἰς τὸν Ἀμφιαράον καὶ συνεφώνησε μετ' αὐτοῦ νὰ ὑπακούωσι τοῦ λοιποῦ εἰς τὴν γνώμην καὶ ἀπόφασιν αὐτῆς, ἂν ἀναφύῃ ποτε πρὸς ἀλλήλους ἔρις. Ἐτιμᾶτο δὲ ὁ Ἀδραστός οὐχί τόσο διὰ τὴν πολεμικὴν δύναμιν ὅσον διὰ τὴν στρατηγικὴν ἱκανότητα καὶ ὡς ὁ Νέστωρ οὕτω καὶ οὗτος ἐξεῖχε κατὰ τὴν σύνεσιν. Διὸ ὁ Στάτιος (Theb 4,38.3,386) ὀνομάζει αὐτὸν *patrem altum consiliis*. Ἐξεῖχε δὲ καὶ κατὰ τὴν δύναμιν τοῦ λόγου (Ἀποsp. Τυρτ. 12,8.)

γλῶσσαν δ' Ἀδράστου μελιγόγηρην ἔχει.

Ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Βιαντιδῶν ὁ Ἀδραστός ἦτο ὁ πολεμικώτερος, αὐτὸς ἦτο ὁ ἀρχηγὸς τοῦ πολέμου κατὰ Θηβῶν. Ἀποθανὼν δὲ ἐτιμῆθη ὡς ἥρωες ἐν Μεγάροις (Paus. 1,43,1.) ἐνθα ἦτο καὶ ὁ τάφος κατὰ τὰ Σχόλια εἰς Νέμεα Πινδάρου (9,30,) ἐν Κολωνῶ τῆς Ἀττικῆς ἦτο ἡρῶν (Paus. 1,30,4). Ἐν Ἄργει δὲ ἐπὶ Παυσανίου ἀκόμη εἰδεικνύοντο τὰ λείψανα τοῦ ἀνακτόρου αὐτοῦ παρὰ τῷ ναφ τοῦ Διονύσου (Paus. 2,23,2). Ἐν Σικυῶνι ἦτο κenoτάφιον αὐτοῦ καὶ ἐτιμᾶτο μεγάλως, διότι ἦτο ὁ πρῶτος αὐτῶν βασιλεὺς. Ἐν Δελφοῖς ἵστατο ἄγαλμα ἀφιέρωμα ὄν τῶν Ἀργείων (Paus. 10,40,3.) καὶ ἔτιρον ἐν Ἄργει (Paus. 2,20,4).

Αἰγυαλεὺς υἱὸς τοῦ Ἀδράστου καὶ τῆς Δημονάσσης ὁ μόνος ἐκ τῶν μετασχόντων τοῦ πολέμου τῶν Ἐπιγόνων ἐφρονεύθη ὑπὸ τοῦ Λαοδάμντος πρὸ τῶν Θηβῶν. Οἱ Ἀργεῖοι πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ἀφιέρωσαν εἰκόνα ἐν

Δελφοῖς (Παυσ. 10,10,2). Ἐν Μεγάροις δὲ ἦτο ὁ τάφος αὐτοῦ καὶ ἡ-
ρῶν ὀνομαζόμενον *Λιγιάλειον* (Παυσ. 1,44,7.9,12,2).

Κυάνιππος· περὶ τοῦ βασιλέως τούτου δὲν γνωρίζομεν οὐδὲν ἄξιον λό-
γου, διότι φαίνεται, ὅτι ἦτο ὀλιγώτερον ὀνομαστός ἐκ τῆς βασιλικῆς οἰ-
κογενείας τῶν Βιαντιδῶν.

Ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Μελαμποδιδῶν ὁ *Μελάμπους* ὠνομάσθη οὕτω
κατὰ τὰ σχόλια (Ἀπλ. Ῥόδ. 1,118) διότι ἡ μήτηρ τεκοῦσα αὐτὸν ἐ-
ξέθηκεν εἰς σύνδενδρον τόπον ἔνθα οἱ πόδες αὐτοῦ ἐγένοντο μέλανες. Κα-
τήγετο ἐξ ὀνομαστῆς οἰκογενείας τῶν Ἀμυθαονιδῶν, ὧν ὁ γενάρχης Ἀ-
μυθῶν ἦτο υἱὸς τοῦ Κρηθίως καὶ τῆς Τηροῦς κάτοικος ἐν Πύλῳ· ἡ
οἰκογένεια τῶν Ἀμυθαονιδῶν ἐτιμᾶτο διὰ τὴν σύνεσιν. Ἀπόσπασμα δὲ
ἐκ τῆς Μελαμποδίας τοῦ Ἡσιόδου λέγει·

*Ἀλκὴν μὲν γὰρ ἔδωκεν Ὀλύμπιος Αἰακίδῳ
τοῦν δ' Ἀμυθαονίδαϊ, πλοῦτον δ' ἔπορ' Ἀτρεΐδῳ.*

Καὶ ὁ Μελάμπους ὁ υἱὸς τοῦ Ἀμυθᾶνος κληρονομήσας παρὰ τοῦ πα-
τρὸς τὴν σύνεσιν ἐτιμᾶτο μεγάλως ὡς μάντις καὶ ἱατρὸς (Νόνν. Διον.
47,535.) ἐν Πύλῳ. Ἐγνωρίζε δὲ κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (2,49) τὴν λα-
τρείαν τοῦ Διονύσου, ἣν μαθὼν παρὰ τῶν Αἰγυπτίων εἰσήγαγεν εἰς Ἑλ-
λάδα. Τὸν Μελάμποδα γνωρίζει καὶ ὁ Ὅμηρος (Ὀδ. 15,225 καὶ 227)
λέγων περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἦτο πλούσιος καὶ κατώκει ἐν Πύλῳ.

*Ἀργεῖος Πυλίοισι μεγ' ἔξοχα δώματα ραΐων
καὶ ὅτι φυγὼν ἐκ Πύλου ἦλθεν εἰς Ἄργος, ἔνθα ἐθαπίλευσεν* (239)

*Ἄργος ἐς ἱππόβοτον· τόθι γὰρ ρὺ οἱ αἴσιμον ἦεν
ραϊέμεναι πολλοῖσιν ἀνάσσειν Ἀργείοισιν.*

Εἶχε δὲ υἱοὺς τὸν Ἀντιφάτην καὶ Μάντιον, (Ὀδ. 15,243) οὓς ὁ Ὅμη-
ρος ὀνομάζει «κραταιοὺς» οὗτοι ὁμῶς δὲν εἶνε ἄλλως ὀνομαστοὶ ἢ ὅτι ὁ
μὲν Ἀντιφάτης ἐγέννησε τὸν Οἰκλέα μεγάλθυμον κατὰ τὸν Ὅμηρον
(Ὀδ. 15,243) ὁ δὲ Μάντιος τὸν Πολυφείδα καὶ Κλείτον. Καὶ ὁ μὲν
Πολυφείδης ἦτο ὀνομαστός μάντις (Ὀδ. 15,252)

*αὐτὰρ ὑπέρθυμον Πολυφείδα μάντιν Ἀπόλλων
θῆκε βροτῶν ὄχ' ἄριστον, ἐπεὶ θάνεν Ἀμφιάρεος.*

Ὁ δὲ Κλείτος ἠρπάγη ὑπὸ τῆς Ἡοῦς ἔνεκα τῆς ἐξαίρετου αὐτοῦ ὥραι-
ότητος. (Ὀδ. 15,250. πρβλ. καὶ Σχόλ. Ἰλ. 13,663)

*ἀλλ' ἦτοι Κλείτον χρυσόθρονος ἥρπασεν Ἡώς
κάλλιπος εὔρεκα οἶο, ἵν' ἀθανάτοισι μετείη.*

Οὗτος ὁ Πολυφειδῆς ἔσχεν υἱὸν τὸν Θεοκλύμενον μάντιν. (Ὅδ. 15,256 καὶ 20,363. καὶ Σχόλ. Ὅδ. 15,223.).

Ὁϊκλῆς υἱὸς τοῦ Ἀντιφάτου (Ὅδ. 15,243 καὶ Ἀπολλδ.) κατ' ἄλλους τοῦ Μαντίου (Παυσ. 6, 17,6).

Ἀμφιάραος υἱὸς Ὀϊκλέους καὶ Ὑπερμνήστρης πατὴρ τοῦ Ἀμφιλόχου καὶ Ἀλκμαίωνος, τῆς Εὐρυδίκης καὶ Δαμονάσσης, Ἀλκμήνης καὶ Ἀλεξιδας. Πάντων τῶν συμμετασχόντων τοῦ πολέμου κατὰ Θηβῶν ἦτο ὁ σημαντικώτατος ἀριστεύς καὶ μάντις ὀνομαστός τῆς ἀρχαιότητος, κατὰ τὸν Ὅμηρον δὲ (Ὅδ. 15,245) ἠγαπᾶτο ὑπὸ τοῦ Διὸς καὶ Ἀπόλλωνος.

ὃν περὶ κῆρι φίλει Ζεὺς τ' αἰγίῳχος καὶ Ἀπόλλων.

Κατὰ τὸν Πausανίαν (2,13,6) ὁ Ἀμφιάραος ἐγκατακαίμηνθεις νύκτα τινα ἐν τῷ ὀνομαζομένῳ μαντικῷ οἴκῳ ἐν Φλιοῦντι ἤρχισε νὰ μαντεύηται πρότερον ἰδιώτης ὢν καὶ ἄπειρος τῆς μαντικῆς. Ὁ ἡρωϊσμός αὐτοῦ καὶ ἡ μαντικὴ πολλαπλῶς φημίζονται. Ὁ Πίνδαρος συγκαταριθμεῖ αὐτὸν μετὰ τῶν κοσμημάτων τοῦ Ἄργους καὶ ἀναφέρει αὐτὸν ὡς νεφέλην χειμερινὴν πολέμου (Νεμ. 10,16.).

μάντιν Ὀϊκλείδην, πολέμοιο νέφος

καὶ γυναιξὶ καὶ ἰαχόμοισιν ἀριστεύει.

ἀλλαχοῦ δὲ (Ὀλυμ. 6,16—30) ὀφθαλμὸν στρατιᾶς τὸν Ἀμφιάραον ἀποκαλεῖ·

ποθέω στρατιᾶς ὀφθαλμὸν ἐμῆς

ἀμφότερον μάντιν τ' ἀγαθὸν καὶ δουρὶ μάρνασθαι.

ἡ φρόνησις, ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ εὐσέβεια αὐτοῦ ἀνεγνωρίζοντο καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἐχθρῶν (Αἰσχ. ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας 549 ἐκδ. Hermann).

ἔκτορ λέγοιμ' ἄν ἄνδρα σωφρονέστατον

ἀλκὴν τ' ἄριστον, μάντιν, Ἀμφιάρω βίαν·

οὗτος δ' ὁ μάντις, υἱὸν Ὀϊκλέους λέγω

σώφρων, δίκαιος, ἀγαθός, εὐσεβὴς ἀνὴρ,

μέγας προφήτης.

Κατὰ τὰς παραδόσεις τὰς μεταγενεστέρας μετέσχε τῆς θήρας τοῦ Καλυδωνίου κάπρου, τῆς Ἀργοναυτικῆς ἐκστρατείας, κατὰ τοὺς νεκρικοὺς δὲ ἀγῶνας πρὸς τιμὴν τοῦ Πελῖα ἐνίκησε δρόμον. Ὁ Ἀμφιάραος ἐνωθεὶς μετὰ τῆς βασιλευούσης οἰκογενείας τῶν Προιτιδῶν ἐξώρισε τὸν Ἀδραστον ἐκ τοῦ Ἀργους καὶ ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ καταφύγῃ εἰς Δικυῶνα. Εἶτα ὁμως συνεφιλιώθησαν καὶ ὁ Ἀδραστος ἐδωκε τὴν ἀδελφὴν Ἐριφύλην εἰς γά-

μον ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ ὑποκύπτῃ ἐν ἐνδεχομένη τινὶ φιλονικίᾳ εἰς τὴν γνώμην τῆς Ἐριφύλης. Ὅτε δὲ ὁ Ἀδράστος ἐμελλε νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν δοθεῖσαν ὑπόσχεσιν πρὸς τὸν Πολυνείκην, νὰ ἐπαναφέρῃ δηλ. αὐτὸν εἰς τὸν θρόνον τῶν Θηβῶν, ὁ Ἀμφιάρκος προειδώς, ὅτι μέλλουσινὰ φονευθῶσιν πάντες οἱ ἐκστρατεύοντες ἐκτὸς τοῦ Ἀδράστου, καὶ αὐτὸς ὤκνει νὰ συμμετάσχῃ τῆς ἐκστρατείας καὶ τοὺς ἄλλους ἀπέτρεπε (Ἑλλ. Ἀνθ. σελ. 48, 259.)

*Ἔστετε δ' Ἀμφιάρκος ἔχων περιλαμπέα χραίτην
στέμματι δαφναίῳ· κρυφαίη δ' ἐλέλιξεν ἀνίηρ
θεσπίζων ὅτι πᾶσι μιτόκτιτος ἀνδράσι Θήβη
ἀνδράσιν Ἀργείοισιν ὑπότροπον ἡμᾶρ ὀλέσει.*

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Πολυνείκης τῇ συμβουλῇ τοῦ Ἰφιδος διὰ τοῦ χρυσοῦ ὄρμου τῆς Ἀρμονίας ἐκέρδισεν ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν Ἐριφύλην τὴν σύζυγον, ἠναγκάσθη ὁ Ἀμφιάρκος νὰ συμμετάσχῃ πεισθεὶς ταῖς προτροπαῖς τῆς Ἐριφύλης. Προβλέπων τὸν θάνατον αὐτοῦ παρήγγειλεν εἰς μὲν τὸν Ἀλκμαίωνα τὸν πρεσβύτερον νὰ ἐκδικηθῇ γενόμενος ἀνὴρ τὴν Ἐριφύλην. Εἰς δὲ τὸν νεώτερον Ἀμφίλοχον ἔδωκε κατὰ τὸν ἀποχαιρετισμὸν καλὰς συμβουλὰς, ἐν αἷς ἀπῆτει κοσμιότητα ἥθους καὶ εὐπείθειαν κατὰ τῶν ἐχθρῶν (Πινδ. ἀποσπ. ἀδ. 68—70). Ὁ ἀποχαιρετισμὸς τοῦ Ἀμφιαράου καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ ἦτο συγχρόνως ἐνασχόλημα τῆς τέχνης. Ἐπὶ τῆς λάρνακος τοῦ Κυψέλου ἦτο πεποιημένη ἡ οἰκία τοῦ Ἀμφιαράου, πρὸ ἧς ἵστατο ἡ Ἐριφύλη μετὰ τοῦ ὀλεθρίου ὄρμου, παρ' αὐτὴν δὲ αἱ θυγατέρες Εὐρυδίκη καὶ Δημόνασσα καὶ οἱ παῖς Ἀλκμαίων γυμνός. Τὸν δὲ ἀνήλικον Ἀμφίλοχον ἐκράτει εἰς τοὺς βραχίονας γραῖα. Ὁ Ἀμφιάρκος μέλλων ἤδη νὰ ἐπιβῇ τοῦ ἄρματος, παρ' ᾧ ἵστατο ὁ ἡνίοχος Βάτων, στρέφεται πρὸς τὴν Ἐριφύλην ὠργισμένος καὶ ἔχων τὸ ξίφος γυμνόν, (Πaus. 5, 17, 4. *Ἐξῆς δὲ Ἀμφιαράου τε ἡ οἰκία πεποιήται, καὶ Ἀμφίλοχον φέρει νήπιον πρεσβύτερος ἦτις δὴ πρὸ δὲ τῆς οἰκίας Ἐριφύλη τὸν ὄρμον ἔχουσα ἔστηκε, παρὰ δὲ αὐτὴν αἱ θυγατέρες Εὐρυδίκη καὶ Δημόνασσα καὶ Ἀλκμαίων παῖς γυμνός. Βάτων δέ, δε ἡνιοχεῖ τῷ Ἀμφιαράῳ, τὰς τε ἡνίας τῶν ἵππων καὶ τῇ χειρὶ ἔχει τῇ ἑτέρᾳ λόγγην. Ἀμφιαράῳ δὲ ὁ μὲν τῶν ποδῶν ἐπιβέβηκεν ἡδὲ τοῦ ἄρματος, τὸ ξίφος δὲ ἔχει γυμνόν καὶ ἐς τὴν Ἐριφύλην ἐστὶν ἐπεστραμμένος ἐξαγόμενός τε ὑπὸ τοῦ θυμοῦ ἐκείτης ἂν ἀποσφύσθαι). Αἱ εἰκόνας (48, 49) παριστῶσι τὰ τοῦ Ἀμφιαράου. Ὁ Ἀμφιάρκος, πρὸς ὃν ὁ Ζεὺς ἔδωκε τὴν ἀθανασίαν, παλαιότατα ἐτιμᾶτο ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Θηβῶν· ἐνταῦθα ὑπῆρχε μαντεῖον ὀνείρων Ἀμφια-*

39

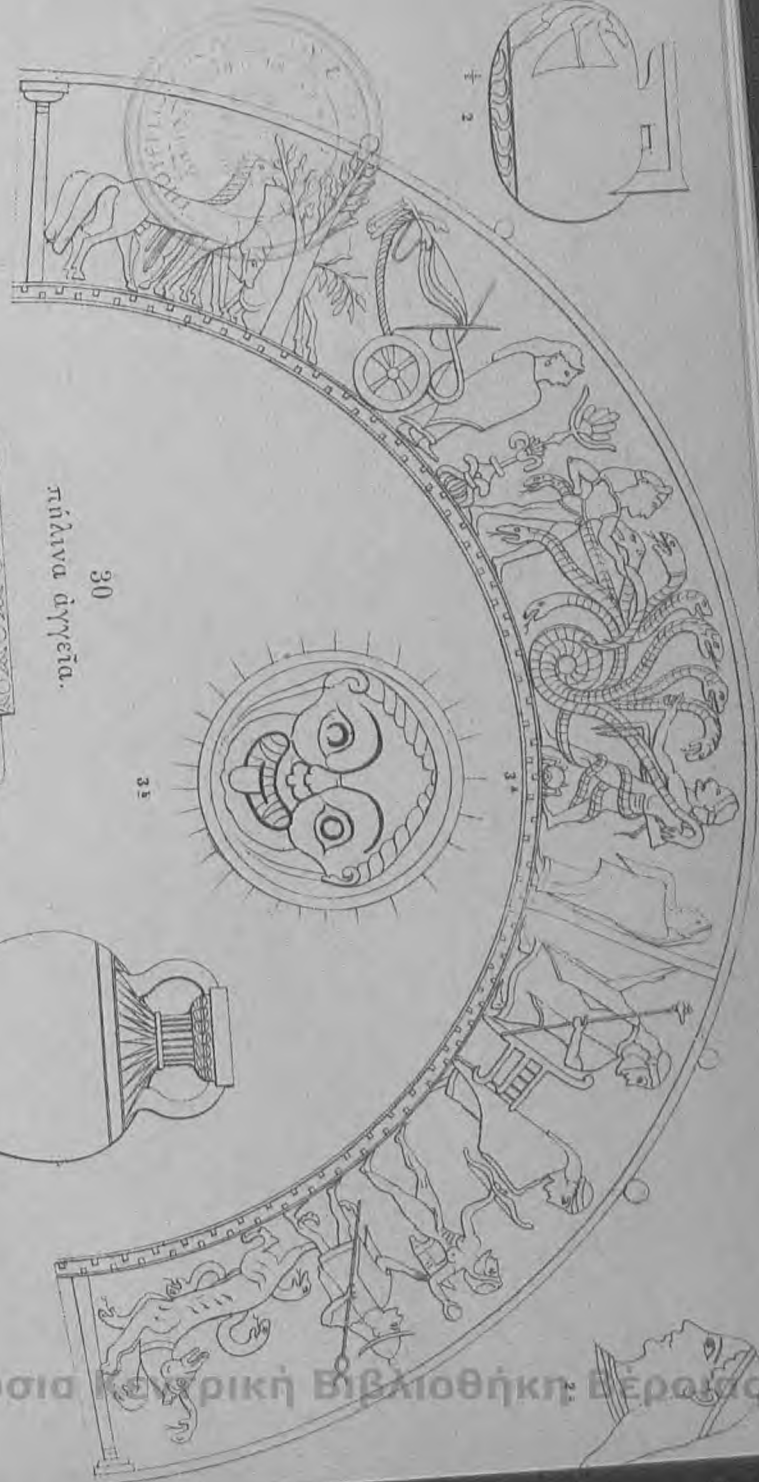
29
"Ηρα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

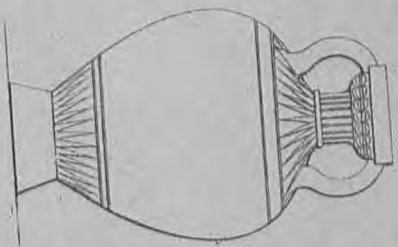
1 2

30
πύλιννα ἀγγεία.

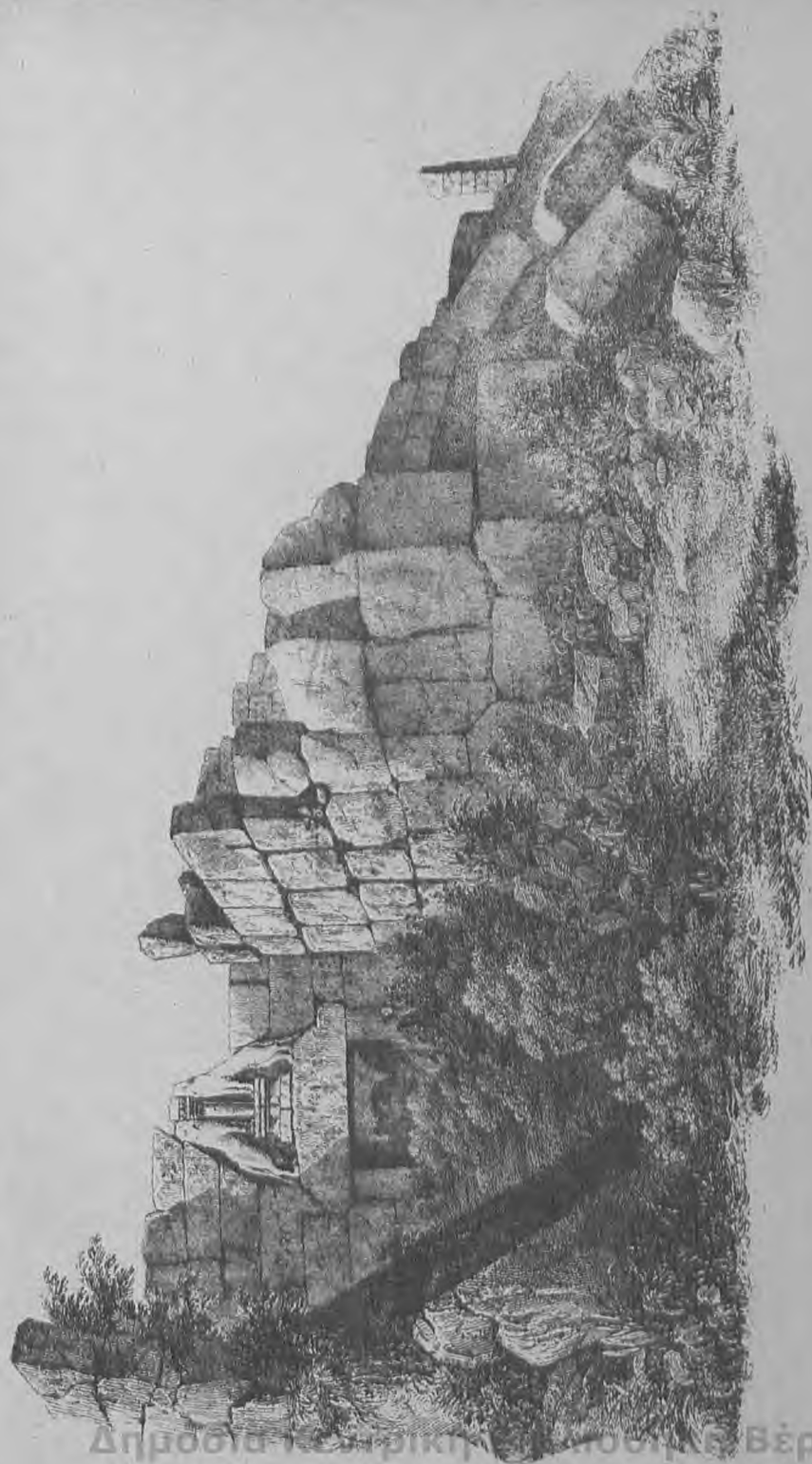

3

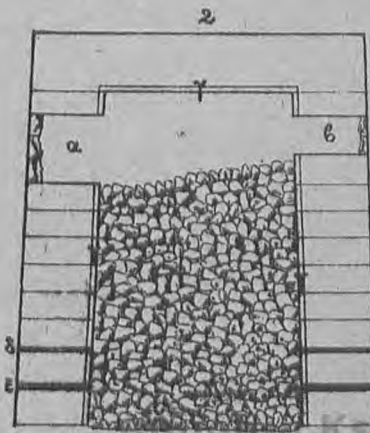
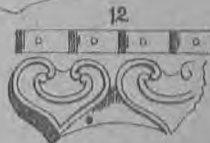
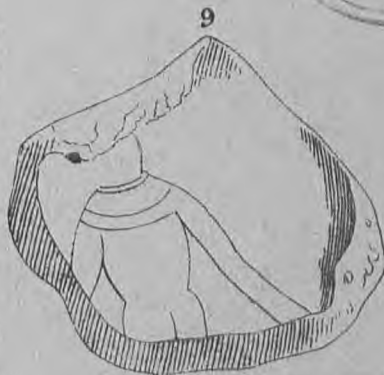
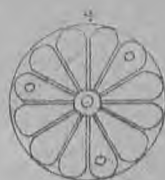
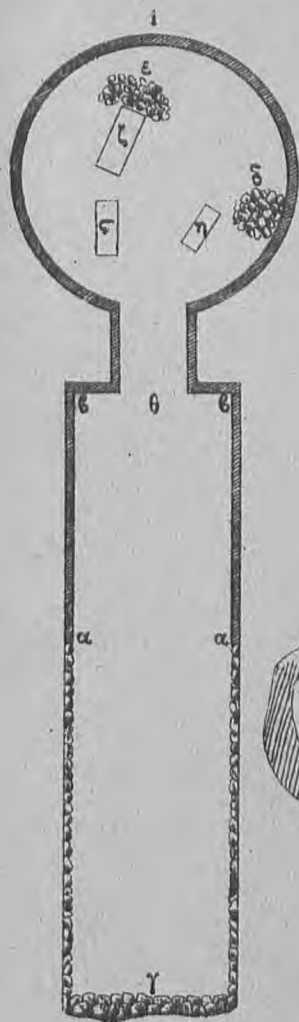
4

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δηρόβια - Κεντρική Πύλη - Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

α τρεῖς πλίνθοι πύριλαι ἐκτεθειμέναι
κατὰ τὸ 1872 ὑπὸ τῶν κτιστῶν, ὅ-
τε κατὰ πρῶτον ἐρίστη τὸ ὑπέρθε-
ρον τῆς θύρας.
β δύο πλίνθοι ὁμοίως.
γγ ταῦτα ἐγγεγραμμένα.
δδ ταῦτα προεξέχοντα.
εε ταῦτα προεξέχοντα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ράειον τιμώμενον μεγάλως ἀκόμη καὶ ἐπὶ τοῦ Μαρδονίου ἀλλ' ἀργότερον ἐπεσκιιάσθη ὑπὸ τοῦ ἐν Ὀρωπῷ μαντείου (Ἡρόδ. 8, 134). Τοῦτο ὃν τὸ ὀνομαστότατον πιθανῶς ἔκειτο μεταξύ τῶν Ποττιῶν καὶ τῶν Θηβῶν πλησίον τοῦ τόπου. ὅπου ὁ Ἀμφιάραος κατὰ τὴν Θηβαϊκὴν παράδοσιν ὑπὸ τῆς γῆς κατεπόθη· Ὁ Παυσανίας εἶδε τὴν θέσιν ταύτην περιπεφραγμένην καὶ ὑπὸ κιόνων κεκοσμημένην. (Παυσ. 9, 8, 2. *Ἐκ δὲ τῶν Ποττιῶν ἰοῦσιν ἐς Θήβας ἔστιν ἐν δεξιᾷ περίβολος τῆς ὁδοῦ οὐ μέγας καὶ κίονες ἐν αὐτῷ διασπῆναι δὲ Ἀμφιαράῳ τὴν γῆν ταύτην τομιζουσιν, ἐπιλέγοντες καὶ τάδε ἔτι, μήτε ὄρνιθις ἐπὶ τῶν κιόνων καθέζεσθαι τούτων, μήτε πῦρ τὴν ἐνταῦθα μήτε ἡμερον ζῶον μήτε τῶν ἀγρίων νέμεσθαι*). Κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν Ὀρωπίων ἐτιμᾶτο ὁ Ἀμφιάραος ὡς θεὸς ἐπονομαζόμενος Ζεὺς Ἀμφιαράος. Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τοῦ ναοῦ ἵστατο ἐκ μαρμαρέου ἀγάλμα τοῦ θεοῦ ὅμοιον πρὸς τὸ τοῦ Ἀσκληπιοῦ. (Παυσ. 1, 34, 2). "Ὅστις δὲ ἤθελε νὰ ἐρωτήσῃ τὸν θεόν, ἔπρεπε κατὰ πρῶτον ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τούτου νὰ προσφέρῃ «καθάρσιον» νάπέχῃ οἶνον ἐπὶ πέντε ἡμέρας, νὰ θυσιάσῃ ταῦρον ἐπὶ τοῦ δέρματος τοῦ ὁποῖου νὰ κατακλιθῇ καὶ νὰ περιμένη τὴν ἐμφάνισιν τοῦ θεοῦ κατ' ὄναρ. Ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ τούτου τόπου ἦτο πηγὴ ὀνομαζομένη «*λουτρά Ἀμφιαράου ἢ Ἀμφιαράειαν*» μετὰ δροσερωτάτου ὕδατος· ἡ ὑψίστη δὲ σημασία καὶ ἡ ἐνέργειά τοῦ τοῦ θεραπευτηρίου καταδηλοῦται ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς. (C. 1. gr. 15, 701). Καὶ ἀγῶνες πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀμφιαράου ἐτελοῦντο ἐν Ὀρωπῷ Ἀμφιαράϊα λεγόμενοι. (ἐπιγρ. C. 1. Att. 1171. 1177. 1174. 1198. 1193). Καὶ νικηταὶ κατὰ τοὺς μουσικοὺς καὶ γυμνικοὺς ἀγῶνας δεικνυνται ἐν ἐπιγραφαῖς (Πιττ. ἀρχ. ἐρ. 1853 ἀριθ. 1317. 1319) καὶ ἀγνωσθεῖται (C. 1. Att. 1171. 1173. 1174. 1177. 1193. 1198.) Ἐν Ἀργεὶ δὲ ὑπῆρχεν ἱερὸν Ἀμφιαράου πλησίον τοῦ ναοῦ τοῦ Διονύσου καὶ τῆς οἰκίας τοῦ Ἀδράστου (Παυσ. 2, 23, 2. *Τοῦ Διονύσου δὲ ἐγγενάτω οἰκίᾳ ὄφει τὴν Ἀδράστου καὶ ἀπωτέρω ταύτῃ ἱερὸν Ἀμφιαράου καὶ τοῦ ἱεροῦ πέρας Ἐριφύλλης μνημα. Πρβ. καὶ Lexicongr. und Röm. Mythol. ὑπὸ Roscher Ἀμφιάραος*). Ἀλκμαίων υἱὸς τοῦ Ἀμφιαράου καὶ τῆς Ἐριφύλλης καὶ ἀδελφὸς τοῦ Ἀμφιλόχου ἐκλεχθεὶς ὑπὸ τῶν Ἐπιγόνων ὁ κατ' ἐξοχὴν ἀρχηγὸς κατὰ τῶν Θηβῶν ἦτο ὁ ἀνδρειότερος τῶν ἐκστρατευσάντων, ἐρόνευσε τὸν Λαοδάμαντα τὸν φονέα τοῦ Αἰγιαλέως. Διὰ τὴν ἐπιτυχὴ ταύτην ἐκστρατεῖαν οἱ Ἀργεῖοι ἀνέθηκαν ἀγάλματα τοῦ Ἀλκμαίωνος καὶ τῶν ἄλλων Ἐπιγόνων καὶ ἐν Ἀργεὶ καὶ ἐν Δελφοῖς (Παυσ. 2, 20, 4. 10, 10, 2). Κατὰ τὸν Στράβωνα (7. 325) ὁ Ἀλκμαίων συνώδευσε τὸν Διομήδη μετὰ τοὺς

Θηβαίους πολέμους εἰς τὴν κατὰ τῶν Αἰτωλῶν ἐκστρατείαν, ἵνα πάλιν ἐγκαταστήσωσι τὸν Οἰνέα ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ. Ὅταν δὲ ὁ Ἀγαμέμνων ἐξεστράτευσε κατὰ τῆς Τροίας, ὁ μὲν Διομήδης ἠκολούθησεν, ὁ δὲ Ἀλκμαίων ἔμεινεν ἐν Ἀκαρνανίᾳ καὶ ἐθεμελίωσε τὸ Ἄργος, ὅπερ Ἀμφιλοχικὸν ἐκάλεσεν ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. (Στρεβ. 7,325.10. 462. "Εφορος μὲν οὖν φησι τὸν Ἀλκμαίωνα μετὰ τὴν Ἐπιγύρων ἐπὶ τὰς Θήβας στρατείας, παρακληθέντα ὑπὸ Διομήδους συνελθεῖν εἰς Αἰτωλίαν αὐτῷ καὶ συγκατακτῆσασθαι ταύτην τε καὶ τὴν Ἀκαρνανίαν· καλοῦντος δ' αὐτοὺς ἐπὶ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον Ἀγαμέμνωνος, τὸν μὲν Διομήδη πορευθῆναι, τὸν δ' Ἀλκμαίωνα μέναντα ἐν τῇ Ἀκαρνανίᾳ κτίσαι τὸ Ἄργος, καλεῖσαι δ' Ἀμφιλοχικόν). Ὁ Ἀλκμαίων κατὰ διαταγὴν τοῦ πατρὸς Ἀμφιαράου φονεύσας τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ καταδιωκόμενος ὑπὸ τῶν Ἐρινύων (Υἱὸν. μ. 73) ἦλθε παράνομος καὶ μανικὸς εἰς Ἀρκαδίαν εἰς Οἰκλέα, εἴτα εἰς Ψωφίδα εἰς Φηγέα, ὅστις ἐξήγγινε καὶ ἐκάθηρεν αὐτόν· καὶ ἔδωκεν εἰς γάμον τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ἀρσινόην ἢ Ἀλφειβοίαν (Παυσ. 8,24,4). Ὁ Ἀλκμαίων ἐδώρησεν εἰς ταύτην τὸν ὄρμον καὶ τὸν πέπλον τῆς Ἀρμονίας. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἔπειτα ἀφορία κατὰ τὴν γῶραν ἦλθεν ἢ κατὰ τὸν Παυσανίαν ἢ μανία αὐτοῦ δὲν ἡλαττώθη, κατέφυγεν εἰς τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν, ὅπερ εἶπε πρὸς αὐτόν, ὅτι πρέπει νὰ πορευθῇ εἰς τὸν Ἀχελῷον καὶ παρὰ τούτου νάνηται τὴν ἐλευθερίαν ἐκ τῶν αὐτοῦ κακῶν. (Ἀπολλ. 3,7,5.) Ἦλθε λοιπὸν ἐκ τῆς Ψωφίδος εἰς τὸν Οἰνέα τὸν βασιλέα τῆς Καλυδῶνος, ὅστις εὐμενῶς ἐξένισεν αὐτόν, ἔπειτα εἰς τοὺς Θεσπρωτοὺς, οἵτινες ἀπεδιώξαν αὐτόν καὶ τελευταῖον εἰς τὰς πηγὰς τοῦ Ἀχελῷου. Οὗτος καθάρισας αὐτόν καὶ δούς εἰς γάμον τὴν θυγατέρα Καλλιρρόην ἐγκατέστησε παρ' αὐτοῦ. Τῆς Καλλιρρόης ὁμῶς ἀπαιτησάσης τὸν ὄρμον καὶ τὸν πέπλον τῆς Ἀρμονίας μετέβη ἄκων εἰς Ψωφίδα πρὸς τὸν Φηγέα καὶ ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ τὰ κοσμήματα ὑπὸ τὴν πρόφασιν, ὅτι θάπαλλαγῇ τῆς μανίας, ἂν ἀφιερῶσιν ταῦτα εἰς Δελφοὺς. Ὁ Φηγεὺς ἔδωκε πρὸς αὐτόν ἀμφοτέρω· ἀλλ' ὅταν οὗτος παρὰ τινος ὑπηρετοῦ τοῦ Ἀλκμαίωνος ἔμαθεν, ὅτι ταῦτα θὰ δοθῶσιν εἰς τὴν Καλλιρρόην, διὰ τῶν υἱῶν Προνόου καὶ Ἀγήνορος (Ἀπολλδ. 3,7,6) ἢ Τημένου καὶ Ἀζίωνος (Παυσ. 8,24,4) ἐφόνευσεν αὐτόν. Ἡ Ἀρσινόη, ἣτις ἡγάπα τὸν σύζυγον, ὠργίσθη κατὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς. Εἴτα τέλος οἱ υἱοὶ τοῦ Ἀλκμαίωνος καὶ τῆς Καλλιρρόης ἐξειδικήθησαν τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς φονεύσαντες τὸν Φηγέα καὶ τοὺς υἱούς. Ἐν Ψωφιδί ἐδεικνύετο ὁ τάφος τοῦ Ἀλκμαίωνος περιχόμενος ὑπὸ ἄλλους ὕψη-

λῶν κυπαρίσσω, ἐν Θήβαις δὲ εἶχεν οὗτος ἱερὸν παρὰ τὴν οἰκίαν τοῦ Πινδάρου (Πίνδ. πύθ. 8,57. Πaus. 8,24,4. *Τέθαπται δὲ καὶ Ἀλκμαίων ἐν Ψωφίδι ὁ Ἀμφιαράου, καὶ οἱ τὸ μνημὲν ἔστιν οἴκημα οὔτε μεγέθει οὔτε ἄλλως κεκοσμημένον· περὶ δὲ αὐτὸ κυπαρίσσοι πεφυκασιν ἐς τοσοῦτον ὥστος ἀνήκουσαι ὥστε καὶ τὸ ὄρος τὸ πρὸς τῇ Ψωφίδι κατασκιάζεται ὑπ' αὐτῶν).*

Ἀμφιλόχος υἱὸς τοῦ Ἀμφιαράου καὶ τῆς Ἐριφύλης ἀδελφὸς τοῦ Ἀλκμαίωνος· ὅταν ὁ Ἀμφιάρχος ὑπὸ τῆς Ἐριφύλης ἐστάλῃ εἰς τὸν πόλεμον κατὰ Θηβῶν, διέταξε τοὺς υἱοὺς ἢ μόνον τὸν Ἀλκμαίωνα, διότι ὁ Ἀμφιλόχος πιθανῶς ἀκόμη ἦτο ἀνῆλιξ, (Διόδ. 4,65) νὰ ἐκδικηθῶσι τὴν μητέρα αὐτῶν. Τὸν θάνατον ταύτης ἐξετέλεσεν ἢ μόνος ὁ Ἀλκμαίων ἢ μετὰ τοῦ Ἀμφιλόχου (Ἀπολλδ. 3,7,5). Ἀναφέρεται δὲ, ὅτι ὡς μνηστὴρ καὶ οὗτος τῆς Ἑλένης μετέσχε τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου καὶ ἐκλείσθη ἐντὸς τοῦ Δουρείου ἵππου. Ἐν Σπάρτῃ ὑπῆρχεν ἡρώων τοῦ Ἀμφιλόχου καὶ ἐν Ἀθήναις βωμός. Ἐν Ὀρωπῷ δὲ ἐτιμᾶτο οὗτος καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ παρὰ τῷ Ἀμφιαράῳ (Paus. 1,34,1. 3,15,6.).

Ἀναξαγόρας υἱὸς τοῦ Μεγαπένθους βασιλεῦς τοῦ Ἀργεῖος. Περὶ τοῦτου καὶ περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἀλέκτορος οὐδὲν γνωρίζομεν ἄλλο ἢ τὰ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένα.

Ἰφρις υἱὸς τοῦ Ἀλέκτορος· οὗτος συνεβούλευσε τὸν Πολυνεΐκην, ὅτι, τότε ὁ Ἀμφιάρχος θάναγκασθῇ νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ Θηβῶν, ὅταν ἡ Ἐριφύλη λάβῃ τὸν ὄρμον.

Σθένης υἱὸς τοῦ λαβὼν τὴν ἀρχὴν παρὰ τοῦ Ἰφιδος ἦτο ἐκ τῶν πρώτων ἡρώων πρὸ τῆς Τροίας. (Il. 2,564)

Καὶ Σθένης υἱὸς Καπαρήος ἀγακτεῖτο φίλος υἱὸς καὶ (23,511).

Ἰφθίμος Σθένης υἱὸς ἀλλ' ἐσσυμένος λάβ' ἄεθλον

Διὰ τὰς κατὰ τὴν Τροίαν ἀνδραγαθίας αὐτοῦ, ὅτε διεμοίραζον οἱ Ἕλληνες τὰ λάφυρα, εἰς τὸν Σθένηλον ἐδόθη τὸ ξόανον τοῦ Διὸς Ἑρκείου (Paus. 8,46,2. *Ἰλίου τε γὰρ ἀλοῦσης γεμομένων τὰ λάφυρα τῶν Ἑλλήνων Σθενέλει τῷ Καπαρήως τὸ ξόανον τοῦ Διὸς ἐδόθη τοῦ Ἑρκείου.*) Ὁ τάφος αὐτοῦ ἦτο ἐν Ἀργεῖ ἐν τῷ Γυμνασίῳ τοῦ Κυλαρχάου (Paus. 2,22,10.) ἐπὶ τοῦ τάφου ἦτο γεγραμμένον τὸ ἐξῆς ἐπιγράμμα τοῦ Ἀριστοτέλους (Ἀνθλ. Ἑλλ. 9,15)

*Ἀργεῖος Σθένης υἱὸς Καπαρήϊος ὧδε τέθαπται
τύμβῳ καὶ τούτου πλησίον Εὐρύταλος.*

Ἵπῃρχε δὲ καὶ ἀγαλμα αὐτοῦ ἐν Δελφοῖς· (Παυσ. 10,102)· ὁ Σθέnelος παριστάμενος παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ Διομήδους ἀπαντᾷ πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα ἐπιπωλοῦντα τὰς τάξεις τῶν ἀνδρῶν μεθ' ὑπερηφανείας καὶ ἰσχύος (Ἰλ. 4,404.).

Ἀτρεΐδῃ, μὴ ψεύδῃ ἐπιστάμενος σάφα εἰπεῖν.

Ὅταν δὲ ἐπληρώθῃ ὁ Διομήδης ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ Λυκάονος, ὁ Σθέnelος πρῆστη καὶ ἐξήγαγεν ἐκ τῶν ὤμων τὸ βέλος. (Ἰλ. 5,108—113)

ἔστη καὶ Σθέnelος προσέφη Καπιηῖον

νῖδ' ὄρσο, πέπον Καπιηάδῃ, καταθήσειο δῖφρον,

ὄφρα μοι ἐξ ὥμοιο ἐρύσσης πικρὸν οἰστόν.

Ὡς ἄρ' ἔφη, Σθέnelος δὲ καθ' ἔκτων ἄλτο χαμᾶζε,

πᾶρ δὲ στὰς βέλος ὦκ' ἀμπερές ἐξέρυσ' ὦμον.

Κυλάρabiς ἢ Κυλάράβης υἱὸς τοῦ Σθέnelου καὶ βασιλεὺς Ἀργεῶν· αὐτὸς μόνος εἶχε τὴν βασιλείαν, διότι ὁ μὲν Ἀμφιλόχος μετόχησεν εἰς τοὺς Ἀμφιλόχους μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ Ἰλίου, ὁ δὲ Κυάνιππος ἀπέθανεν ἅπαις. (Παυσ. 2,18,4. Ἀμφιλόχον δὲ μετὰ τὴν ἄλωσιν Ἰλίου μετοικήσαντος ἐς τοὺς νῦν Ἀμφιλόχους, Κυανίππου δὲ ἁπαιδὸς ἐλευθήσαντος, οὕτω Κυλάράβης ὁ Σθέnelου μόνος τὴν βασιλείαν ἔσχεν). Πρὸς τιμὴν τούτου ὠνομάσθη ἐν τῶν ἐν Ἀργεῖ γυμνασίων. (Παυσ. 2,22,10. Ἐν δὲ τῷ γυμνασίῳ Κυλάράβου καὶ Παρία ἐστὶν Ἀθηναῖα καλουμένη καὶ τάφον Σθέnelου δεῖκνῦσι, τὴν δὲ αὐτοῦ Κυλάράβου).

ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΩΝ ΕΠΤΑ ΕΠΙ ΘΗΒΑΣ

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Οἰδίποδος ἐφιλονίκησαν περὶ τοῦ θρόνου ὁ Ἐτεοκλῆς καὶ Πολυνείκης. Ὁ τελευταῖος καταφυγὼν εἰς Ἀργεῶς ἐζήτησε τὴν βοήθειαν τοῦ τότε βασιλεύοντος Ἀδράστου. (Εὐριπ. Φοῖν. 77.)

Ὁ δ' Ἀργεῶς ἐλθὼν, κῆδος Ἀδράστου λαβὼν

πολλὴν ἀθροίσας ἀσπίδα Ἀργείῳ ἄγει

ἐπ' αὐτὰ δ' ἐλθὼν ἐπτάπυλα τεῖχη τάδε

πατρῷ' ἀπαιτεῖ σκηπτρα καὶ μέρη χροτόε.

Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον προσέρχεται πρὸς τὴν Ἀδράστον καὶ ὁ Τυδεὺς ὁ υἱὸς τοῦ Οἰνέως ζητῶν προστασίαν, διότι ἐφόνευσε κατὰ τινὰς μὲν τὸν ἀδελφόν τοῦ Οἰνέως Ἀλκίθου, κατ' ἄλλους δὲ τοὺς υἱοὺς τοῦ Μέ-

λανος ἐπιβουλεύοντας τὸν Οἰνέα, κατ' ἄλλον δὲ (Φερεκύδης ἀποσπ. 83,) τοὺς ἀνεψίους παῖδας τοῦ Ἀργίου προσπαθοῦντας νὰ ἐκδιώξωσι τοῦ θρόνου τὸν πατέρα αὐτοῦ. (Ἀπολλδ. 1,8,4).

Μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἐξορίστων προσελθόντων συγχρόνως πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ Ἀδράστου ἐν τῷ προαυλίῳ συνήφθη ἔρις περὶ νυκτερινοῦ κα-
ταλύματος. Ὁ βασιλεὺς ἐξελθὼν ἕνεκα τῶν θορύβων τούτων κατέπαυσε τὴν φιλονικίαν καὶ ἐξέτισεν, παρέλαβεν ἐντὸς τῆς οἰκίας καὶ ἐκάθηρε τὸν Τυδεά ἐκ τοῦ θρόνου. Ἰδὼν δέ, ὅτι ὁ μὲν Τυδεὺς εἶχε κάπρου προ-
τομὴν ἐπὶ τῆς ἀσπίδος κεχαραγμένην, ὁ δὲ Πολυνείκης λέοντος καὶ ἀνα-
μνησθεὶς τοῦ χρησμοῦ προειπόντος νὰ δώσῃ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ εἰς λέ-
οντα καὶ κάπρον, τὴν μὲν Διήπυλὴν ἔδωκεν εἰς τὸν Τυδεά, τὴν δὲ Ἀρ-
γείαν εἰς τὸν Πολυνείκην, πιστεύων, ὅτι οὕτως ἐκπληροῦται ὁ δοθεὶς χρη-
σμός (Ἰλ. 14,121). Τὰ Σχόλια εἰς Φοινίσσας Εὐριπίδου (409) ἀναγρά-
φουσι τὸν χρησμὸν οὕτως.

Κουρῶν δὲ γάμους ζευξοῖν κάπρῳ ἠδὲ λέοντι

οὓς κεν ἴδῃς προθύροισι τεοῦ δόμου ἐξ ἱεροῖο

ἁμοῦ στείχοντας, μηδὲ φρεσὶ σῇσι πλαινυθῆς.

Μετὰ τοῦτο ὑπεσχέθη πρὸς αὐτοὺς, ὅτι θὰ ἐγκαταστήσῃ ἐπὶ τῶν θρόνων τῆς ἰδίας αὐτῶν πατρίδος (Ἰλ. 4,119. Διδδ. 4,65. Ἀπολλδ. 1.8,5. 3,6,1. Εὐριπ. Ἰκ. 131. Φοίν. 427).

Δισσοῖς Ἀδραστος ὤμοσεν γαμβροῖς τότε,

ἄμφω κατάξειν εἰς πάτραν, πρόσθεν δ' ἐμέ.

Οὕτως ἐπῆλθε σφοδρὸς κατὰ τῶν ἐπταπύλων Θηβῶν πόλεμος τῷ 1329 π. Χ. ὅστις πόλεμος τῶν ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας ἐκλήθη ἐκ τῶν ἐπτὰ ἐκστρα-
τευσάντων κυριωτάτων ἀρχηγῶν.

Ἀρχηγὸς τῆς ἐκστρατείας ταύτης, ὡς ὁ Ἀγαμέμνων ἐν τῷ Τρωϊκῷ πολέμῳ, ἄγων τὸν λεύκασπιν στρατὸν τῶν Ἀργείων (Εὐρ. Φοίν. 1099) ἦτο ὁ Ἀδραστος οὐχὶ τόσον διὰ τὴν ἡρωϊκὴν ἀρετὴν ὅσον διὰ τὴν φρό-
νησιν καὶ τὴν εὐγλωττίαν, ὁ υἱὸς τοῦ Ταλαοῦ καὶ τῆς Λυσιμάχης θυγα-
τρὸς τοῦ Ἀθωντος, ἑγγονος τοῦ Βιάντος ἐκ τῆς γενεᾶς τοῦ Ἀμφιλόχου. Συνεξεστράτευσαν δὲ καὶ οἱ γαμβροὶ αὐτοῦ Τυδεὺς καὶ Πολυνείκης, ὁ Ἰππομέδων ὁ ἀνεψίος, Καπανεὺς ὁ υἱὸς τοῦ Ἰππονόμου, ὁ μάντις Ἀμφιάρεος καὶ ὁ Παρθενοπαῖος ὁ υἱὸς τοῦ Οἰνέως. Πάντες οὗτοι ἦσαν ἐκ τῶν βασιλευσάντων ἐν Ἀργεὶ οἰκογενειῶν τῶν Βιαντιδῶν καὶ Μελαμπο-
διδῶν καὶ ἐκ τῆς ἐν Τιρύνθῳ οἰκογενείας τῶν Προιτιδῶν. Κατὰ τινα δὲ μεταγενεστέραν παράδοσιν μετέσχον τοῦ πολέμου τούτου Ἀρκάδες, Μισ-

σῆνιοι καὶ Σικυῶνιοι. Ἐζήτησαν καὶ τὴν συμμαχίαν τῶν Ἀτρείδων διὰ τοῦ Τυδέως καὶ Πολυνείκους ἀλλ' ἀπέτυχον, διότι κακοὶ οἰωνοὶ προσέδηλουν ἀτυχὴ ἐκθασιν. Ἐν Μυκῆναις τότε ἐβασίλευεν ὁ Ἀγαμέμνων νῆπιον ἔτι ὑπὸ τὴν ἐπιτροπείαν τοῦ Θυέστου. (Ίλ. 4,376)

ἦτοι μὲν γὰρ ἄτερ πολέμου εἰσῆλθε Μυκῆνας
 ξείνος ἄμ' ἀντιθέω Πολυνείκει, λαὸν ἀγείρων,
 οἳ γὰρ τότε ἑστρατόωνθ' ἱερὰ πρὸς τείρεα Θήβης·
 καὶ γὰρ μάλα λίσσοντο δόμῃν κλειτοὺς ἐπικούρους·
 οἳ δ' ἔβελον δόμεται καὶ ἐπήρεον ὡς ἐκέλευον·
 ἀλλὰ Ζεὺς ἔτρεψε παραΐσια σήματα φαίρων.

Πάντας τούτους πρὸ τῆς ἐκστρατείας προσεσχέλεσεν εἰς συμπόσιον ὁ Ἀδραστος ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐξηγούμενος τὸν σκοπὸν τοῦ πολέμου τούτου. Καὶ πάντες μὲν συνεφώνησαν, ἀλλ' ὁ Ἀμφιάραος προιδὼν τὸ δυστυχὲς τέλος τοῦ πολέμου ἀντίστη ἰσχυρῶς δηλών. ὅτι ἡ ἐπιχείρησις εἶνε ἄδικος καὶ ἀντικειμένη εἰς τὴν θέλησιν τῶν θεῶν. Ἐπειδὴ δὲ κατήγετο ἐκ τῆς προφητικῆς οἰκογενείας τοῦ Μελάμποδος προεῖπε τὸν βέβαιον θάνατον καὶ αὐτοῦ καὶ τῶν κυριωτάτων ἀρχηγῶν. (Πίνδ. Νέμ. 9,45)

οὐδὲ Κροτίωρ ἀστεροπὰν ἐλελίξαις οἴκοθεν
 μαργουμένους
 στείγειν ἐπώτρυν', ἀλλὰ φείσασθαι κελεύθου.

Ὁ Ἀμφιάραος διακριθεὶς ἤδη καὶ κατὰ τὴν θήραν τοῦ Καλυδωνίου κάπρου καὶ ἀλλαχοῦ θεωρεῖτο ἀναγκαιότατος πάντων τῶν ἡρώων καὶ ἀπολύτως ἀπαραίτητος εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἀγῶνος, ἦτο ἡ ἐξέχουσα προσωπικότης οὐ μόνον διὰ τὴν μαντικὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν πολεμικὴν ἀρετὴν, ἦτο τέλος συγχόνως ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ ὁ Κάλχας τοῦ Θηβαϊκοῦ πολέμου. Ἀλλ' ἡ ἄρνησις, ἣν ἀντέτασεν, ἦτο ἀκατανίκητος καὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ πείσωσιν αὐτὸν ἄλλως ἢ διὰ τῆς ἐπιρροῆς τῆς καλῆς καὶ συνειδήσεως, τῆς Ἐριφύλης θυγατρὸς Ταλαοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἀδράστου. Ὁ Πολυνείκης εἶχε φέρει μεθ' ἑαυτοῦ ἐκ Θηβῶν ὄρμον κατασκευασθέντα ὑπὸ τοῦ Ἡφαιστοῦ καὶ Κυκλώπων καὶ Τελχίνων καὶ δοθέντα εἰς τὴν Ἀρμονίαν, ὅτε αὕτη συνεζεύχθη μετὰ τοῦ Κᾶδμου. Ταῦτα προσέφερε δῶρα πρὸς τὴν Ἐριφύλην, ἵνα ἐπηρεάσῃ τὸν σύζυγον. Ἡ διεφθαρμένη αὕτη γυνὴ ἀπατηθεῖσα ὑπὸ τοῦ δῶρου ἐφάνερωσε τὸν τόπον, ἐνθα ἐκρύβη ὁ σύζυγος, καὶ ἠνάγκασεν αὐτὸν εἰς τὴν μοιραίαν ταύτην ἐκστρατεῖαν. (Ἀπολλδ. 3,6,1. Ὀδύσ. XI, 327. Διόδ. 4,65). Οὕτω ἀναγκασθεὶς ὁ Ἀμφιάραος ἐπέβη τοῦ ἄρματος ἀλλὰ παρήγγειλε πρὸς τοὺς υἱ-

οὺς Ἀλκμειῶνα καὶ Ἀμφίλοχον νὰ ἐκδικηθῶσι τὸν θάνατον αὐτοῦ φονεύοντες τὴν Ἐριφύλην καὶ ἐπιχειροῦντες δευτέραν ἐκστρατεῖαν κατὰ τῶν Θηβῶν. Οὕτω ἀποφασισθέντος τοῦ πολέμου ὤμοσαν οἱ ἐκστρατεύσαντες ἐπὶ τοῦ ἐν τῇ πόλει τοῦ Ἀργούς βωμοῦ τοῦ Ἰετίου Διὸς νάποθάνωσιν, ἂν μὴ κυριεύσωσι τὰς Θήβας, ἀνέθηκαν δὲ ἐν τῷ ἱερῷ τῷ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἐξ Ἀργούς εἰς Μαντίνειαν τὰ ἀγάλματα τοῦ Ἀρεῶς καὶ Ἀφροδίτης (Παυσ. 3, 19, 7. *Ἐπὶ τούτοις ἐστὶν Ἀπόλλων Ἀργιεὺς καὶ βωμὸς Ἰετίου Διός· ἔνθα οἱ συσπεύδοντες Πολυνεῖκει τὴν ἐς Θήβας κάθοδον ἀποθανεῖσθαι συνώμοσαν, ἢν μὴ τὰς Θήβας γένηται σφισιν ἐλεῖν*, 2, 25, 1. *Εἶναι δὲ τὰ ἀγάλματα Πολυνεῖκους λέγονσιν ἀναθήματα καὶ Ἀργείων, ὅσοι τιμωρήσοντες αὐτῷ συνεστρατεύοντο*). Ἐξῆλθον λοιπὸν μετὰ ταῦτα ἐκ τῶν πυλῶν τοῦ Ἀργούς οἱ ἑπτὰ ἀρχηγοὶ μετὰ δυνάμειος ἀξιολόγου καὶ μεθ' ὀπλῶν πολλῶν σὺν θ' ἱπποκόμοις κορύβεσσαι (Σοφ. Ἀντιγ. 115), ἐφθασαν δὲ εἰς Νεμεῖαν, ἧς ἡ δασώδης κοιλὴς ἦτο ἐστερημένη ὕδατος καὶ ξηρὰ ὑπὸ τοῦ Βάκχου. (Stat. Theb. 4, 685). Ὁ διψῶν στρατὸς ἐσπευσε νὰ εὕρῃ ὕδωρ καὶ καθ' ὁδὸν συνήντησε τὴν Ὑψιπύλην θυγατέρα τοῦ Θόαντος κρατοῦσαν ἀνὰ χεῖρας τὸν μικρὸν παῖδα Ὀφέλτην υἱὸν τοῦ Λυκούργου τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ ἱερέως τοῦ Διὸς τοῦ Νεμείου. Αὕτη ἀποθέσασα τὸ παιδίον ὠδήγησε τοὺς στρατηγούς εἰς τινὰ πηγὴν ὕδατος· ἀλλὰ δράκων ἐντυχὼν τοῦτο ἐρόνευσεν. Οἱ ἀρχηγοὶ φονεύσαντες τὸν ὄφιν, ἐκλαδόντες τὸν θάνατον τοῦ παιδὸς ὡς προμήνυμα ἀτυχοῦς πολέμου, ἀποκαλέσαντες τὸν Ὀφέλτην *Ἀργέμορον*, ἀρχὴν δηλ. τῶν δεινῶν, καὶ κατατραύναντες τὴν ὀργὴν τοῦ πατρὸς ἱδρυσαν τὰ Νέμεα καὶ ἐώρτασαν ἐπὶ τῷ θανάτῳ ἐπιτάφιον ἀγῶνα, οὗ ὁ μὲν Ἀδραστος μετασχὼν ἐνίκησεν ἵπποδρόμιον, ὁ δὲ Ἐτεοκλος στάδιον, ὁ Τυδεὺς πυγμὴν, ὁ Ἀμφιάρεος ἄλλα καὶ δίσκον ἢ κατ' ἄλλους τέθριππον, ὁ Λαοδόκῃς ἀκόντιον, ὁ Πολυνεῖκῃς πᾶλιν καὶ ὁ Παρθενοπαῖος τόξον.

Ἐπειτα πορευθέντες εἰς τὸν Κιθαιρῶνα καὶ φθάσαντες εἰς τὸν Ἀσωπὸν ποταμὸν ἐπεμφαν εἰς Θήβας τὸν Τυδεῖα, ἵνα ἀπαιτήσῃ τὴν παραδοχὴν τοῦ Πολυνεῖκους ὡς βασιλέως (Ἰλ. 4, 383).

Ἀσώπῃ δ' ἔκορτο βαθύσχοινον Λεγυπόην·

ἐνθ' αὐτ' ἀγγελίην ἐπι Τυδῇ στεῖλλαν Ἀχαιοί.

Ὁ Τυδεὺς ἦτο μικροῦ μὲν ἀναστήματος καὶ βραχυλόγος ἀλλὰ ῥωμαλέος. (Ἰλ. 5, 801 *Τυδεὺς τοι μικρὸς μὲν ἔην δέμας, ἀλλὰ μαχητής*). Ἐμφανισθεὶς δὲ ἐνώπιον τοῦ βασιλέως Ἐτεοκλείους εὗρε παρ' αὐτῷ ἅπαντας τοὺς ἡγεμόνας τῶν Καδμείων συνευωχουμένους καὶ εἶπε αἱ ἐνθρό-

ρισίς τοῦ Πολυεΐκους θά γείνη ἢ δι' εἰρηνικῆς συνθήκης ἢ διὰ τοῦ ξί-
φους τῶν ἐπτά». Τότε δὲ τινος τῶν Καδμείων γελᾶσαντος διὰ τὴν πρό-
τασιν ταύτην ὁ Τυδεὺς καλέσας ἅπαντας εἰς ἀγῶνα πυγμαῆς καὶ πάλης
ἐνίκησεν. Ὁργισθέντες δὲ οὗτοι κατ' αὐτοῦ ἔπεμψαν πεντήκοντα ἄνδρας,
ἵνα ἐνεδρεύσωσιν αὐτὸν ἐπανερχόμενον εἰς τὸν στρατόν, ἀλλ' ὁ γενναῖος
Τυδεὺς ἅπαντας τούτους καταβαλὼν ἐπανήλθεν ἀβλαβὴς εἰς τὸ στρα-
τόπεδον. (Ίλ. 4,387)

ἔνθ' οὐδὲ ξείνός περ ἰὼν ἱππηλάτα Τυδεὺς
τάρβει, μοῦνος ἑὼν πολλέσιν μετὰ Καδμείοισιν,
ἀλλ' ὅ γ' ἀεθλεύειν προκαλίστο, πάντα δ' ἐνίκῃ
ῥηϊδίῳ· τοίη οἱ ἐτίροθος ἦεν Ἀθήνη.
Οἱ δὲ γυλωσάμενοι Καδμεῖοι, κέντορει ἵππων,
ἄψ' ἄρ' ἀπερχομένῳ πυκινὸν λόχον εἶσαν ἄγορες.

Ἀποτυχόντος τοῦ μέτρου τούτου τῆς λύσεως τῆς ἐριδος δι' εἰρηνικῆς ὁ-
δοῦ ἀπεφασίσθη ἡ ἔφοδος κατὰ τῶν Θηβῶν, καὶ οὕτως ὁ στρατὸς τῶν
Ἀργείων ὡς αἰετὸς ὀξεῖα κλίβῳν ὑπερέπηε εἰς τὴν γῆν τῶν Θηβῶν καὶ διὰ
φρονικῶν λογγῶν περίξ περιεκύκλωσε τὸ ἐπτάπυλον στόμα (Σοφ. Ἀντιγ.
117). Αἱ Θῆβαι εἶχον ἐπτά πύλας. Ὁ πίναξ δεικνύει ταύτας κατὰ
τοὺς συγγραφεῖς, ἡ πρώτη γραμμὴ ἀναφέρει τὰ ὀνόματα τῶν πυλῶν, ἡ
δευτέρα τὰ τῶν στρατηγῶν, ἡ τρίτη τὰ σημεῖα, ἅτινα εἶχεν ἕκαστος ἐπὶ
τῆς ἀσπίδος, καὶ ἡ τετάρτη τὰ τῶν Θηβαίων στρατηγῶν τῶν ἀντιπα-
ραταχθέντων κατὰ τῶν Ἀργείων. (Forehhammers Topographia
Thebanorum σελ. 11).

Οὕτω δὲ παραταχθέντων ἀμοτέρων ὁ ἀγὼν ὑπῆρξε μακρὸς καὶ ἐνερ-
γητικῶς ὑποστηρικθεὶς. Μαντευσαμένου δὲ τοῦ Τειρεσίου, ὅτι ἡ νίκη θὰ εἴνε
ὑπὲρ τῶν Θηβαίων, ἀνθυσιασθῇ ὁ Μενοικεὺς εἰς τὸν Ἄρην, ἀνεδείχθη ἡ ὑπὲρ
τῆς πατρίδος ἀφοσίωσις τοῦ Μενοικεῶς τοσοῦτον, ὥστε οὗτος ἐκουσίως
προσέφερεν ἑαυτὸν θῦμα ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ οὕτω ἐξησφαλίσθη ὑπὲρ
τῶν Θηβαίων ἡ προστασία τῶν θεῶν. Τούτου γενομένου ἐνίκηθησαν οἱ
Ἀργεῖοι· καὶ ὁ μὲν Παρθενόπαϊος ἐφρονεῦθη διὰ πέτρας ὑπὸ τοῦ Περικλυ-
μένου, ὁ δὲ Καπανεὺς ἐρρίφθη ἐπὶ τοῦ ἐδάφους πληγείς ὑπὸ κεραυνοῦ,
ὅταν μακινόμενος διὰ κλίμακος ἐμελλε νάναβῃ τὰ τεῖχη (Εὐριπ. Φοῖν.
1172. Ἀπολλδ. 3,6. Πaus. 9,8. Σοφ. Ἀντιγ. 134 ἀντιτόπα δ' ἐ-
πιγῇ πᾶσι ταγαλωθείς πυρφόρος δὲ τότε μαινομένα σὺν ὀρμῇ βακχεύων
ἐπέπρει ῥιπαῖς ἐχθίστων ἀνέμων). Ἐντεῦθεν ἀποθαρρυνθέντων τῶν Ἀρ-
γείων καὶ τοῦ Ἀδράστου ἀνακαλέσαντος τὸ στρατεύμα ἐκ τῆς ἐφόδου οἱ

ΠΙΝΑΞ

ΕΠΤΑ ΠΤΩΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΕΠΤΑ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Αἰσχύλος ἑπτ. Θ' 6.360	Εὐριπίδης Φοίνισ. 1120	Παυσανίας 9, 8, 4	Ἀπολλόδ. 3, 6, 6	Στάτιος Θηβ. 8,353	Νόννος Διον. 5,69	Ὑγῖνος 69,11
1. Προϊτίδες Τυδεὺς πανσέληνος Μελάνιππος	2. Προϊτίδες Ἀμφιάραος ἄσσημα ὅπλα	2. Προϊτίδες Τυδεὺς Μελάνιππος	3. Προϊτίδες Ἀμφιάραος III, 6, 8, 6	4. Praetides Hypseus	6. Ζηνὸς (?) σχ. Λυκούρ. 4204	Astycra- tia
2. Ἡλέκτραι Καπανεύς. ἄνδρα πυρφό- ρον Πολυφόντης	6. Ἡλέκτραι Καπανεύς γίγας γηγενής	1. Ἡλέκτραι Καπανεύς	6. Ἡλέκτραι Παρθενο- παῖος	5. Electrae Dryas	4. Ἡλέκτραι	Cleodo- xa
3. Νήϊται Ἐτεοκλῆς ἄνθρωπος ὀπλίτης κλίμακ. Μεγαρεὺς	1. Νήϊται Παρθενο- παῖος Ἀταλάντη	3. Νήϊται Πολυνείκης (Ἐτεοκλῆς)	4. Νήϊται Ἴππομέδων	2. Neitae Eteocles	2. Ἐρμῶ- ρος (?)	Astyno- me
4. Ὀγκας Ἴππομέδων Τυφῶν, πυρ- πόσον Ὑπέρβιος	5. Κρηναῖαι Πολυνείκης Ποτνιάδες παῖλοι Ἐτεοκλῆς	4. Κρηναῖαι (Ἴππομέδων)	7. Κρηνίδες Τυδεὺς (?)	7. Culmina- Dircaea Memoe- ceus Haem- on X, 651	1. Ὀγκῶν (ἐς ἐσπέριον κλίμα πηγῆς)	Chiās
5. Βόρραιαι Παρθενο- παῖος Σφιγξ Ἀκτωρ	3. Ὠγύγαιαι Ἴππομέδων πανόπτης	7. Ὠγύγαιαι (Παρθενο- παῖος)	2. Ὠγύγαιαι Καπανεύς	1. Ogygiae Creon Echion X, 494	7. Κρόνον	Ogygia
6. Ὀμοιωτί- δες Ἀμφιάραος σῆμα δ' οὐκ ἐπὶ τὴν Λαοθένης	4. Ὀμοιωτί- δες Τυδεὺς λέοντος δέρας Τιτάν Προ- μηθεὺς	6. Ὀμοιωτί- δες Ἀμφιάρ. (?) Παυσ. 9,8,3	1. Ὀμοιωτί- δες Ἀδραστος	3. Homoi- loides Haemon	3. Ἀγροδί- της	Chloris
7. Ἐδδομαι Πολυνείκης Δίκη. Ἐτεοκλῆς.	7. Ἐδδομαι Ἀδραστος ἑκατὸν ἐχί- δνα ὕδρα.	5. Ὑψίσται (Ἀδραστος) (Διὸς ὑψίστου ιερόν).	5. Ὑψίσται Πολυνείκης	6. Hypsi- stae Eurymedon	5. Ἀρεως	Thera. (Νεαῖρα)

Θηβαῖοι ἐφώρμησαν εἰς καταδίωξιν, ἀλλ' ὁ Ἐτεοκλῆς σταματήσας τὴν μάχην προέτεινε μονομαχίαν, ἐξ ἧς ἀμφότεροι ἀπέθανον. Ἀλλὰ μὴ κριθέντος τοῦ ἀγῶνος μηδὲ διὰ ταύτης ἀλλ' ἐπαναληφθέντος ὁ Μελάνιππος ἀγαθὸς τὰ πολεμικὰ ἐφόνευσε τὸν Τυδέα, ὃν ἐκτεταμένον ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ ἔσπευσε νὰ σώσῃ καὶ καταστήσῃ ἀθάνατον. Ἀλλ' ὁ Ἀμφιάραος, ὅστις ἐμίσει τὸν Τυδέα, διότι αἱ συμβούλαι αὐτοῦ ὤθησαν τοὺς Ἀργεῖους ἡγεμόνας εἰς ταύτην τὴν λυπηρὰν ἐπιχείρησιν ἐκδικούμενος αὐτὸν δῆθεν ἐφόνευσε τὸν Μελάνιππον. Θέλων δὲ νὰ παρακωλύσῃ τὴν θέλησιν τῆς θεᾶς ἔκοψε τὴν κεφαλὴν τοῦ Μελάνιππου, καὶ παρουσίασεν αὐτὴν εἰς τὸν Τυδέα. Οὗτος δὲ ἐν τῇ μανίᾳ ἔσχισε τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐχθροῦ καὶ κατέπιεν τὸν ἐγκέφαλον. Ἡ Ἀθηνᾶ ἀρπαγείσα ἐκ ταύτης τῆς φρίκης ἡρνήθη νὰ καταστήσῃ ἀθάνατον τὸν ἄγριον ἥρωα. Οὕτω δὲ ὁ Τυδεὺς ἀπέθανεν ὑπὸ τὰ τείχη τῶν Θηβῶν (Σχόλ. εἰς Πίνδ. Νεμ. 10,12. Σχόλ. Ἰλ. 5,126. Πaus. 9,18,1. Ἀπολλ. 3,6,8). Ἀλλὰ μὴ δυνάμενος ὁ Ἀμφιάραος νὰ σταματήσῃ τὴν τροπὴν τοῦ στρατεύματος ἔφυγε μετὰ τοῦ ἐπιλοίπου καταδιωκόμενος ὑπὸ τοῦ Περικλυμένους· μέλλοντα δὲ αὐτὸν νὰ φονευθῇ ὁ Ζεὺς ἔσωσεν ἀνοίξας τὴν γῆν· οὕτω δὲ αὐτός, τὸ ἄρμα καὶ οἱ ἵπποι μετὰ τοῦ ἡνιόχου κατεπόθησαν ὑπ' αὐτῆς, (Πίνδ. Νεμ. 9, 57—65. 10,14—16. Ὀλυμπ. 6, 19—22. Διόδ. 4,65. Πaus. 2,23,2. Εὐριπ. ἰκ. 925—927). Ὁ τόπος, ἐνθα ἐτελέσθη τὸ ἀξιομνημόνευτον τοῦτο ἀγαθόν, ἐδηλώθη διὰ τινος μνημείου ἔχοντος στύλους ἐκ μαρμαῦρου λευκοῦ, ἐνθα οὐδέποτε ἐκάθησεν ὄρνενον.

ὁ δ' Ἀμφιάρῃ στίσσει

κεραυνῷ παμβία

Ζεὺς τὰν βαθύστερον γθόνα, κρύψει δ' ἄμ' ἵπποις

δουρὶ Περικλυμένον πρὶν ῥῶτα τυπέντα μαγατὰν

θυμὸν αἰσχυρὸν θῆμεν.

Οὕτω λοιπὸν ὁ προφήτης καὶ πολεμικὸς Ἀμφιάραος ἐξέλιπεν ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μάχης καὶ πάντες οἱ ἀνδρεῖοι στρατηγοὶ ἐφονεύθησαν (Σοφ. Ἀντιγ. 141).

ἐπὶ τὰ λοχαγοὶ ἐφ' ἐπὶ τὰ πύλαις

ταχθέντες ἴσοι πρὸς ἴσους ἔλιπον

Ζητὶ Τροπαίῳ πάγκαλκα τέλη.

Ὁ Ἀδραστος μὴ δυνάμενος μόνος νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν πόλεμον ἀναβὰς ἐπὶ τοῦ ἵππου Ἀρείονος, ὅστις καταγόμενος ἐκ θεῶν ἐφημίζετο

διὰ τὴν ἀκατάβλητον ταχύτητα, ἤλθεν εἰς Ἄργος ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τὸ ἔνδυμα μόνον καὶ τὸν ξανθότριχα ἵππον. (ἀποσπ. Θηβ.).

εἶματα δὴ γὰρ γέρον σὺν Ἀρείῳ κυανογαίτῃ
(Πίνδ. Νέμ. 9,18. Ἰσθμ. 6,10. Αἰσχ. ἐπτ. ἐπὶ Θηβ. 12. Σοφ. Οἰδ. Κολ. 1249. Ἀντιγ. 100). Ἀλλὰ καὶ οἱ Θηβαῖοι ὑπέστησαν οὐχὶ μικρὰς βλάβας. Ἐντεῦθεν ἡ σὺν ὀλέθρῳ τῶν κρατησάντων νίκη ὀνομάζεται *Καδμεία* (Παυσ. 9,9,4, ἐγένετο δὲ καὶ αὐτοῖς τὸ ἔργον οὐκ ἄνευ κακῶν μεγάλων· καὶ ἀπ' ἐκείνου τὴν σὺν ὀλέθρῳ τῶν κρατησάντων *Καδμείαν* ὀνομάζομεν νίκην). Νικηθέντων λοιπὸν τῶν Ἀργείων ὁ Κρέων γενόμενος κύριος τῶν Θηβῶν οὐ μόνον ἀπηγόρευσε τὸν ἐνταφιασμόν τοῦ Πολυνεϊκοῦ ἀλλὰ καὶ ἡρνήθη εἰς τὸν Ἀδραστὸν νὰ θάψῃ τὰ σώματα τῶν συντρόφων τῶν φονευθέντων ἐν τῇ μάχῃ. Κατὰ παλαιότεραν μὲν παράδοσιν ὁ Ἀδραστος κατέπεισε διὰ τῆς πειστικῆς αὐτοῦ δυνάμεως τοὺς Θηβαίους νὰ παραδώσωσιν εἰς ταφὴν τὰ πτώματα τῶν πεσόντων, ἀλλ' οἱ Ἀττικοὶ ποιηταί, ἵνα ἐξυμνήσωσι καὶ ἐξάρωσι τὴν φιλανθρωπίαν τῆς ἰδίας πόλεως λέγουσιν, ὅτι ὁ ἡγεμὼν τῶν Ἀργείων μετ' ἐνδύματος ἰκέτου καὶ συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν ἀπαρηγορήτων μητέρων τῶν φονευθέντων κατέφυγεν εἰς τὸν Κολωνόν ἐν Ἀθήναις καὶ περὶ τὸν βωμὸν τοῦ Ἑλέους καθίσας παρεκάλει τὸν Θησεῖα, ἵνα ἀποσπάσῃ ἀπὸ τῶν Θηβαίων τὸ λυπηρὲν τοῦτο καὶ τελευταῖον προνόμιον, ὅπερ οὐδεὶς Ἑλλήν διανοήθη ποτὲ νὰφαίρῃ. (Ἰκέτ. 113)

*ὦ καλλιόκη γῆς Ἀθηναίων ἀναξ,
Θησεῦ, σὸς ἰκέτης καὶ πόλεως ἥκω σέθεν·
σῶσον νεκροῦς μοι τὰμὲν τ' οἰκτεῖρας κακὰ
καὶ τῶν θανόντων τάςδε μητέρας τέκνων,
αἷς γῆρας ἦκει πολὺν εἰς ἀπαιδίαν
ἐλθεῖν δ' ἔτλησαν ἔξοροι ξένον πόδα
θεῖναι μόλις γεραίᾳ κροῦσαι μέλη,
πρεσβέεσσι οὐ Διμήτρος εἰς μυστήρια,
ἀλλ' ὥς νεκροὺς θάψωσιν, ὥς αὐτὰς ἐγγῆν
κέκρωταφείσας χερσὶν ὠραίων τυγχεῖν.*

(Ἡρόδ. IX,27. τοῦτο δὲ Ἀργεῖους τοὺς μετὰ Πολυνεϊκοῦ ἐπὶ Θήβας ἐλάσαντας, τελευτήσαντας τὸν αἰῶνα καὶ ἀτάφους κειμένους στρατευσάμενοι ἐπὶ τοῖς Καδμείους ἀγαλῆσθαι τε τοὺς νεκροὺς φαιγεῖν καὶ θάψαι τῆς ἡμετέρας ἐν Ἑλευσίνι). Ἐπιμενόντων δὲ τῶν Θηβαίων ὁ Θησεύς ἐκστρατεύσας καὶ νικήσας αὐτοὺς ἡ κατὰ Πλούταρχον (Θησ. 29) πείσας καὶ

σπεισάμενος ἤνάγκασε νὰ παραδώσωσι τοὺς νεκρούς, οἵτινες ἐτάφησαν ἐν Ἐλευθεραῖς, οἱ δὲ ἡγεμόνες περὶ Ἐλευσίνα (Ἀπολλδ. 3, 7, 1. Διόδ. 4, 65. Παυσ. 2, 20, 4. ἐπαυρόντι δὲ ἐκεῖθεν ἀνδριάντες ἐστήκασι Πολυνεῖκους τοῦ Οἰδίποδος καὶ ὅσοι σὺν ἐκείνῳ τῶν ἐν τέλει πρὸς τὸ τείχος μαχόμενοι τὸ Θηβαίων ἐτελεύτησαν). Ὁ τάφος τῶν ἀρχηγῶν ἐδεικνύετο καὶ ἐπὶ Παυσανίου (1, 39, 2).

Εἰς ἀνάμνησιν δὲ τοῦ πολέμου τούτου ἀνδριάντες ἐν τῇ πόλει τοῦ Ἀργους ἰδρύθησαν Πολυνεῖκους καὶ τῶν συνεκστρατευσάντων μετ' αὐτοῦ καὶ φονευθέντων πρὸ τῶν τειχῶν τῶν Θηβῶν. Ἐν δὲ Πλαταιαῖς ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀρείας Ἀθηνᾶς ἦτο ἐξωγραφισμένη ἡ στρατεία τοῦ Ἀδράστου καὶ τῶν ἄλλων ἀρχηγῶν. Ἡ παλαιστάτη συμμαχία ἐν Πελοποννήσῳ εἶνε ἡ συμμαχία τῶν ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας. Ἐνταῦθα κατὰ πρῶτον εὐρίσκομεν τὴν χερσόνησον ἐν φιλικῇ σχέσει κατὰ τῶν ἔξω τοῦ Ἴσθμοῦ, ἐνταῦθα τὴν πρῶτην ἀξίωσιν τοῦ νὰ διατάξωσι τὰ πράγματα τῆς χώρας διὰ Πελοποννησιακῶν ὅπλων. Ὁ Ἀδραστός εἶνε ἡ κεφαλὴ τῆς ἐνώσεως τῶν ὅπλων, τὸ δὲ Ἀργος ἡ ἑδρα τῆς παλαιστάτης ἡγεμονίας τῆς χερσονήσου.

ΕΠΙΓΟΝΟΙ

Μετὰ δέκα ἔτη ἀπὸ τῆς ἀποτυχίας ταύτης ηὔξησεν ἐν Ἀργεὶ νέα πολεμικὴ γενεά, οἱ υἱοὶ τῶν φονευθέντων ἐν τῇ πρὸ τῶν Θηβῶν μάχῃ. Ἐνθυμούμενοι δὲ τοὺς λόγους τῆς Ἀθηνᾶς προθύμως ἀνέλαβον νὰ ἐκδικηθῶσι τοὺς πεσόντας γονεῖς. (Εὐρ. Ἰκετ. 1221.)

*Σοὶ μὲν τὰδε εἶπον· παισὶ δ' Ἀργείων λέγω·
πορθήσεθ' ἠβήσαντες Ἴσμηροῦ πόλιν
πατέρων θανόντων ἐκδικάζοντες γόνον·
πικροὶ γὰρ αὐτοῖς ἦξετ' ἐκτεθραμμένοι
σχύμνοι λεόντων πόλεως ἐκπορθήτορες.
κούκ' ἔστιν ἄλλως· Ἐπίγονοι δ' ἄρ' Ἑλλάδα
κληθέντες ῥῆδας ὑστέροισι θήσετε·*

Τούτους Ἐπιγόνους ὀνομαζομένους συνήθροισεν ὁ ἀρχαῖος βασιλεὺς Ἀδραστός κατὰ τῆς Καδμείας τῷ 1319 π. Χ. Ἦσαν δὲ Αἰγυαλεὺς ὁ υἱὸς Ἀδράστου, Θέρσανδρος υἱὸς Πολυνεῖκου, Διομήδης υἱὸς Τυδέως, ὁ φί-

λος αὐτοῦ *Σθένης* υἱὸς τοῦ *Καπανέως*, *Ἀλκμαίων* καὶ *Ἀμφίλοχος* οἱ υἱοὶ τοῦ *Ἀμφιαράου*, *Πρόμαχος* υἱὸς *Παρθενοπαίου*, *Εὐρύαλος* υἱὸς τοῦ *Μηκιστέως*. Ὁ στρατὸς οὗτος ἦτο μικρότερος κατὰ τὸν ἀριθμὸν τοῦ στρατοῦ τῶν πατέρων ἄλλ' ἐξεστράτευσαν ὑπὸ αἰσιωτέρου οἰωνοῦς ἐρωτήσαντες τὸ μαντεῖον, ἂν θὰ νικήσωσιν, ἔλαβον χρησμὸν, ὅτι τότε θὰ νικήσωσιν, ὅταν ἀνακηρύξωσι στρατηγὸν τὸν *Ἀλκμαίωνα*, ἄλλ' οὗτος μνημῶν τῆς ὑπὸ τοῦ πατρὸς δοθείσης ἐντολῆς, τοῦ νὰ φονεύσῃ τὴν μητέρα πρὸ τῆς εἰς *Θήβας* ἐκστρατείας, ἤρνειτα, διότι πιθανῶς ἐνόμιζεν, ὅτι οὕτω θάπεφυγε τὸ βαρὺ κατῆκον, ἄλλ' ἡ *Εριφύλη* κατέπεισεν αὐτὸν διὰ τοῦ πεπλοειδοῦς ἐνδύματος τῆς *Ἀρμονίας* καὶ οὕτως ἐξεστράτευσαν κατὰ τῶν *Θηβῶν* (*Ἀπολλ.* 3,7,2. *Διόδ.* 4,66.). Πάνοπλοι οὗτοι ἐλθόντες εἰς τὴν *Βοιωτίαν* ἐπόρθησαν πρῶτον τὰς περὶ τῶν *Θηβῶν* κώμας, ἵνα περισφιζώσι τοὺς *Θηβαίους* δι' αὐστηρᾶς πολιορκίας, εἴτα ἐπῆλθον κατὰ τῆς πόλεως εὐρόντες τοὺς *Θηβαίους* ἐτοιμοὺς εἰς πόλεμον ὑπὸ τὸν στρατηγὸν *Λαοδόχμντα* τὸν υἱὸν τοῦ *Ἐτεοκλέους*. Συγκροτηθείσης δὲ μάχης ἰσχυρᾶς πρὸς *Γλισᾶντι* ὁ *Λαοδόχμος* ὁ βασιλεὺς καὶ ἀρχηγὸς τῶν *Θηβαίων* ἐφόνευσε τὸν *Αἰγιαλέα* υἱὸν τοῦ *Ἀδράστου*, ἐφονεύθη ὅμως καὶ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ *Ἀλκμαίωνα* ἐκδικουμένου τὸν θάνατον τοῦ φίλου. Μετὰ τὸν θάνατον τούτου τοσοῦτον οἱ *Θηβαῖοι* ἀπεθαρρύνθησαν, ὥστε καταδιωχθέντες μέχρι τῆς πόλεως ἐπολιορκήθησαν ἰσχυρῶς. Κατὰ συμβουλὴν τοῦ *Τειρεσίου* δηλώσαντος, ὅτι ἡ εὐνοία τῶν θεῶν εἶνε ὑπὲρ τῶν *Ἀργείων*, ἐπεμψαν μὲν κήρυκας περὶ εἰρήνης πρὸς τοὺς *Ἀργεῖους* ἄλλ' ἐφυγον ἐκ τῆς πόλεως μετὰ τῶν τέκνων καὶ συζύγων. (*Ἀπολλδ.* 3,7,2,2. *Τειρεσίον* δὲ εἰπόντος αὐτοῖς πρὸς μὲν *Ἀργεῖους* κήρυκα περὶ διαλύσεως ἀποστέλλειν, αὐτοὺς δὲ φεύγειν, πρὸς μὲν τοὺς πολεμικοὺς κήρυκα πέμπουσιν, αὐτοὶ δὲ ἀναβιβάσαντες ἐπὶ τὰς ἀπῆρας τέκνα καὶ γυναῖκας ἐκ τῆς πόλεως ἐφυγον). Κατὰ μὲν τὸν *Ἀπολλοδώρον* ἐπὶ πολὺ πλανηθέντες οἱ *Θηβαῖοι* πόλιν *Ἑστιάαν* κτίσαντες κατώκησαν, κατὰ δὲ τὸν *Διοδώρον* ἐφυγον εἰς τι χωρίον τῆς *Βοιωτίας* *Τιλωσσαιον*, (4,66. οἱ μὲν οὖν *Καδυεῖοι* κατὰ τὴν τοῦ μάντεως ὑποθήκην ἐξέλειπον τὴν πόλιν, καὶ ρυτὸς συνέφυγον εἰς τι χωρίον τῆς *Βοιωτίας* ὀνομαζόμενον *Τιλωσσαιον*). Κατὰ δὲ τὸν *Παυσανίαν* ὁ ἀρχηγὸς τῶν *Θηβαίων* *Λαοδόχμος* ἀπεχώρησεν εἰς *Ἰλλυριοὺς*. (9,5,7 *κρατησάντων δὲ τῇ μάχῃ τῶν Ἀργείων* *Λαοδόχμος* *σὺν τοῖς ἐθέλονσιν ἐπεσθαι* *Θηβαίων* *ὑπὸ τὴν ἐπιούσαν τύχην ἀπεχώρησεν εἰς Ἰλλυριοὺς*). Μαθόντες δὲ οἱ *Ἀργεῖοι* τὴν φυγὴν εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν, ἐλεηλάτησαν αὐτήν, κατεδάφισαν τὰ τείχη,

καὶ Θέρσανδρον βασιλέα καταστήσαντες ἐπέστρεψαν εἰς Ἄργος. Ὁ Ἀδραστος πλήρης δόξης, ὅστις ἐν τῇ πρώτῃ ἐκστρατείᾳ ἦτο ὁ μόνος ἐπιζήσας ἐκ τῶν συμμαχητῶν αὐτοῦ, νῦν δὲν μετέχει τοῦ γενικοῦ θριάμβου καὶ τῆς χαρᾶς, διότι ἀπώλεσε τὸν υἱὸν Αἰγιαλέα φονευθέντα ἐν τῇ μάχῃ. Σφοδρῶς δὲ λυπηθεὶς ἐπὶ τούτῳ ἀπέθανεν ἐν Μεγάροις ἐπανερχόμενος εἰς Ἄργος (Παυσ. 1,43.1. ἔχει δὲ παρὰ Μεγαρεῦσι καὶ Ἀδραστος τιμὰς) φασὶ δὲ ἀποθανεῖν παρὰ σφίσι καὶ τοῦτον, ὅτε ἐλὼν Θήβας ἀπῆγεν ὅπισθον τὸν στρατόν, αἷτια δὲ οἱ τοῦ θανάτου γῆρας καὶ τὴν Αἰγιαλέως γενέσθαι τελευτήν). Οὕτως ἐτελείωσε καὶ ὁ πόλεμος τῶν Ἐπιγόνων, ὅστις εἶνε ὁ μόνος, καθ' ὃν οἱ Ἕλληνες πολεμοῦντες πρὸς Ἕλληνας ἐδειξαν γνώσεις τινὰς πολεμικῆς τέχνης καὶ σχέδια διευθετημένα καὶ ἐκτελούμενα μετὰ σταθερότητος. (Παυσ. 9.9.1. τὸν πόλεμον τοῦτον, δι' ἐπολέμησαν οἱ Ἀργεῖοι, νομίζω πάντων ὅσοι πρὸς Ἕλληνας ἐπὶ τῶν καλουμένων ἡρώων ἐπολέμηθησαν ὑπὸ Ἑλλήνων γενέσθαι λόγον μάλιστα ἄξιον).

Μετὰ τὸν πόλεμον τοῦτον οἱ Ἀργεῖοι ἀφιέρωσαν πρὸς τὸν ἐν Δελφοῖς θεὸν τὸ δέκατον τῶν λαφύρων, πολλοὺς χίμναλῶτους καὶ αὐτὴν τὴν θυγατέρα τοῦ Τειρεσίου Μαντῶ ἢ κατὰ τὸν Διόδωρον Δάφνην ὀνομαζομένην. (Παυσ. 7,3,1. Θερσάνδρου δὲ τοῦ Πολυνείκου καὶ Ἀργείων ἐλόντων Θήβας, ἄλλοι τε αἰγμάλωτοι καὶ ἡ Μαντῶ τῇ Ἀπόλλωνι ἐκομίσθησαν εἰς Δελφούς. Διόδ. 4,66. ἔπειθ' οἱ μὲν ἐπίγονοι τὴν πόλιν ἐλόντες διήρπασαν, καὶ τῆς Τειρεσίου θυγατρὸς Δάφνης ἐγκρατεῖς γενόμενοι ταύτην ἀνέθεσαν εἰς Δελφούς κατὰ τινα εὐχὴν ἀκροθίνιον τῷ θεῷ.). Καὶ ἄλλα ἀναθήματα ἀφιέρωσαν κατὰ τὸν Παυσανίαν (10,10,2. πλησίον δὲ τοῦ ἔπουν καὶ ἄλλα ἀναθήματά ἐστιν Ἀργείων, οἱ ἡγεμόνες τῶν εἰς Θήβας ὁμοῦ Πολυνείκει στρατευσάντων, Ἀδραστός τε ὁ Ταλαοῦ καὶ Τυδεὺς Οἰνέως καὶ οἱ ἀπόγονοι Προίτου Καπαρεὺς Ἰππόδρου καὶ Ἐτέοκλος ὁ Ἴφιος, Πολυνείκης τε καὶ ὁ Ἰππομέδων ἀδελφῆς Ἀδράστου παῖς, Ἀμφιαρόν δὲ καὶ ἄρμα ἐγγὺς πεποίηται καὶ ἐρεστηκὸς Βάτων ἐπὶ τῷ ἄρματι, ἡρώος τε τῶν ἔπων καὶ τῷ Ἀμφιαρόν καὶ ἄλλως προσήκων κατὰ οἰκειότητα) καὶ εἰκόνας (Παυσ. 10,10,2. κεῖνται γὰρ δὲ εἰκόνες καὶ τοῦτων (τῶν Ἐπιγόνων) Σθένεος καὶ Ἀλκμαίων, κατὰ ἡλικίαν, ἐμοὶ δοκεῖν, πρὸ Ἀμφιλόχου τετιμημένος, ἐπὶ δὲ αὐτοῖς Πρόμαχος καὶ Θέρσανδρος καὶ Αἰγιαλέως τε καὶ Διομήδης ἐν μέσῳ δὲ Διομήδους καὶ τοῦ Αἰγιαλέως ἐστὶν Εὐρύαλος.) Καὶ ἐν Ἀργεὶ ἦσαν οἱ ἀνδριάντες τοῦ Πολυνείκου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ πολεμησάντων καὶ ἀποθανόντων παρὰ τὸ τεῖ-

χος τῶν Θηβῶν, πλησίον δὲ τούτων ἦσαν καὶ οἱ ἀνδριάντες τῶν Ἐπιγόνων τῶν κυριευσάντων τὰς Θήβας. (Παυσ. 2, 20, 4.)

Τὸν Αἰγυμάλέα ἐτίμησαν ἰδιωζόντως ἐν Παγαῖς τῆς Μεγαρίδος· ἐπὶ Παυσανίου ὑπῆρχεν ἡρώων Αἰγυμάλειον ὀνομαζόμενον (1, 44, 7, καὶ Αἰγυμάλεως ἐπταυθά ἐστὶν ἡρώων· τοῦ Ἀδράστου, τοῦτον γάρ, ὅτε Ἀργεῖοι τὸ δευτέρου ἐς Θήβας ἐστράτευσαν ὑπὸ τὴν πρώτην μάχην πρὸς Γλισῶντι ἀποθανόντα οἱ προσήκοιτες ἐς Παγὰς τῆς Μεγαρίδος κομίσαντες θάπτουσι καὶ Αἰγυμάλειον ἐτι καλεῖται τὸ ἡρώων·). Οἱ πόλεμοι οὗτοι τοσαύτην ἐντύπωσιν ἐνεποίησαν εἰς τὴν συνειδήσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὥστε καὶ ποίημα ἐποικήθη Θηβαῖς ὀνομαζόμενον, ὅπερ φαίνεται, ὅτι συνετέθη πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀργεῖου καὶ τῶν ἡρώων αὐτοῦ πρὸ πάντων δὲ τοῦ Ἀδράστου, ὡς τοῦτο δηλοῦται ἐκ τοῦ πρώτου στίχου·

Ἀργεος, ἄειδε, θεά, πολυδύφιμον ἐνθεν ἄνακτες.

(ἐκδ. KinKel σελ. 10 καὶ Σχόλ. Σοφ. Οἶδ. Κολ. 380).

Ἐποικήθη δὲ καὶ ἕτερον ποίημα πρὸς τιμὴν τοῦ δευτέρου πολέμου Ἐπιγόνοι ὀνομαζόμενον.

Τοὺς πολέμους τούτους πολλαπλῶς ἡ τέχνη ἐπραγματεύθη· Ἡ εἰκὼν (50) παριστᾷ τὸν Ἀδράστον μετὰ τινος ἐταίρου φονεύοντα τὸν ὄφιν, ὅστις ἀπέπνιξε τὸν Ὀφέλτην, πλησίον δὲ ἵσταται ἡ Ὑψιπύλη ἡ τίτθη τοῦ παιδός· ἡ δὲ εἰκὼν (51) εἰκονίζει τὴν προφητείαν τοῦ Ἀμφιαράου ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ἀδράστου· ἐκ τῶν ἐπτὰ ἀρχηγῶν πέντε παρίστανται ἐν τῇ εἰκόνι ταύτῃ σκεπτόμενοι περὶ τῆς ἐστρατείας. Ὁ Ἀμφιαράος καθύπαικται ἐπὶ ἐλαφρᾷς ἑδρᾷς ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ Ἀδράστου καὶ Πολυνείκους περικεκαλυμμένος τὰ κάτω μέλη διὰ δερματος ζώου, ἔχων τὴν κεφαλὴν κεκλιμένην. Ἡ θλιβερά περὶ τῆς ἐκβάσεως τοῦ πολέμου δῆλωσις τοῦ μάντεως ἐπενεργεῖ καὶ ἐπὶ τῶν προσώπων τῶν ἄλλων. Ὅπισθεν τούτων εἶναι ὁ Τυδεὺς καὶ ὁ Παρθενόπαϊος παλεμικὸν καὶ ἀγριωπὸν ἦθος ἔχοντες. Ἡ εἰκὼν (52) εἰκονίζει τὸν Ἀδράστον παραδεχόμενον τὸν Τυδεά καὶ Πολυνείκη, τὰ δὲ ἄλλα πρόσωπα εἶναι ἡ τίτθη καὶ αἱ θυγατέρες τοῦ Ἀδράστου. Ἡ εἰκὼν (53) παριστᾷ τὸν Τυδεά προσβλέποντα, ἵνα ἐξαγάγῃ ἐκ τῆς κνήμης τὸ βέλος. Ἡ εἰκὼν (54) παριστᾷ τὸν Καπανέα ἱστάμενον ἐπὶ συντριμμάτων κλίμακος, δι' ἧς ἐσκόπει νάναβῃ τὰ τεῖχη.

ΑΡΓΟΝΑΥΤΙΚΗ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ

Ἡ ποντοπόρος ναὺς Ἀργώ, ἐφ' ἧς ἐπέβησαν οἱ Ἀργοναῦται ζητοῦν-
τες τὸ χρυσοῦν δέρας ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἰάσωνος, κατὰ τινα παρὰ-
δοσιν κατεσκευάσθη τῇ συμβουλῇ τῆς Ἀθηνᾶς ἢ τῆς Ἥρας ὑπὸ τοῦ Ἀρ-
γίου Ἀργου υἱοῦ τοῦ Ἀρέστορος. (Ἀπολλ. Ῥόδ. 1, 110)

ᾧρσεν Ἀθηναίη, μετὰ δ' ἤλυθεν ἔλδομένοισιν·
αὐτὴ γὰρ τῇα θοῇν κάμε· σὺν δὲ οἱ Ἄργος
τεῦξεν Ἀρεστορίδης κείνης ὑποθαμοσύνησιν·

Μετέσχον τῆς ἐκστρατείας ταύτης καὶ Ἀργεῖοι ἥρωες ὁ Ταλαδὸς καὶ
Ἀρήϊος υἱοὶ τοῦ Βίαντος καὶ Λεώδοκος· (Ἀπολλ. Ῥόδ. 1, 118).

Ἀργόθεν αὖ Ταλαδὸς καὶ Ἀρήϊος, νῆε Βίαντος
ἤλυθον ἔφθιμός τε Λεώδοκος, οὓς τέκε Πηρὼ
Νηαλῆς· τῆς δ' ἄμφι δύνῃ ἐμόγησε βαρεῖαν
Διολίδης σταθυῖσιν ἐν Ἰγίλοιο Μελάμπους.

Πρὸς τούτοις δὲ ὁ Ἀμφιάροος καὶ ὁ ἄριστος μάντις Ἰδμων (Ἀπολλ.
Ἀόδ. 1, 139).

Ἰδμων δ' ὑστάτως μετεκίαθεν, ὅσοι ἔταιον
Ἄργος, ἐπεὶ δεδαῶς τὸν ἐὸν μόνον οἴωτοῖσιν,
αὐτὸς δὲ θεοπροπίας ἐδίδαξεν
οἰωνοὺς τ' ἀλέγειν ἠδ' ἔμπυρα σήματ' ἰδέσθαι.

Οὗτος κατὰ τὴν χώραν τῶν Μαρινδινῶν ἀπέθανε δηχθεὶς ὑπὸ κάπρου
ἢ ὑπὸ ὄφεως· οἱ Ἀργοναῦται παρκαμίναντες τρεῖς ἡμέρας ἐκήδευσαν με-
γαλοπρεπῶς, ἐπὶ δὲ τοῦ τάφου ἐπηξάν ζύλον κοτίνου, ὅπερ ἐβλάστησεν.
Λέγεται δέ, ὅτι ὁ Ἰδμων πολὺ προέτρεπε τὸν Ἰάσωνα, ἵνα ἐπιχειρήσῃ
τὴν ἐκστρατείαν ταύτην. Ἡ εἰκὼν (55) παριστᾷ τὴν κατασκευὴν τῆς
Ἀργεὺς ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τῆς Ἀθηνᾶς (λεξ. 502 σελ.).

Μετὰ τὴν Ἀργοναυτικὴν ἐκστρατείαν ἐγένετο ἡ θήρα τοῦ Καλυδω-
νίου κάπρου. Ὁ Οἰνεὺς βασιλεὺς τῆς Καλυδῶνος τὰς ἀπαρχὰς τῶν ἐτη-
σίων καρπῶν θύων πρὸς πάντας τοὺς θεοὺς μόνῃ τὴν Ἀρτέμιδα ἐλη-
σμόνησε· μηνίσασα δὲ ἡ θεὸς κάπρον ἀφῆκεν ἔξοχον κατὰ τὸ μέγεθος καὶ
ῥώμην, ὅστις τὴν γῆν ἄσπορον καθίστα καὶ τὰ βοσκήματα καὶ τοὺς ἐν-
τυγχάνοντας διέφθειρεν· κατὰ τοῦτου τοὺς ἀρίστους πάντας ἐκ τῆς Ἑλ-
λάδος συνεκάλεσε καὶ εἰς τὸν φονεύσαντα τὸ θηρίον ὑπεσχέθη νὰ δώσῃ
τὴν δорάν ἀριστεῖον. Ἐκ δὲ τῶν συνελθόντων ἐπὶ τὴν τοῦ κάπρου θήραν

ἦτο μετ' ἄλλων καὶ Ἀμφιάραος Οἰκλέους ἐξ Ἀργούς, ὅστις μάλιστα δευτέρως ἐτόξευσεν εἰς τὸν ὀφθαλμόν. (Τὸν δὲ κάπρον πρώτη μὲν Ἀταλάντη εἰς τὰ νῶτα ἐτόξευσε, δεύτερος δὲ Ἀμφιάραος εἰς τὸν ὀφθαλμόν). Διὰ τὸ κατόρθωμα τοῦτο ὁ Ἀμφιάραος συγκατηριθμήθη μετὰ τῶν Καλυδωνίων κυνηγῶν τῶν εἰκονιζομένων ἐν τῷ ἀετώματι τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς ἐν Τεγέῃ (Παυσ. 8,45,4).

ΤΡΩΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Ἡ ἡσυχία, ἣς ἀπῆλυσεν ἡ Ἑλλὰς μετὰ τὸν δεύτερον κατὰ Θηβῶν πόλεμον, δὲν ἦτο διαρκής. Οἱ ἀρχηγοὶ τῆς ἐκστρατείας ταύτης πλήρεις δόξης καὶ θριάμβου ἐπανελθόντες οἴκαδε καὶ οἱ στρατιῶται κατὰ μυστοὺς λαφύρων ἐδείκνυντο μετὰ τῆς ἀλαζονίας ἐκείνης, ἣν γεννᾷ ἡ νίκη· οὗτοι δὲ ἤρχισεν ἡ Ἀργολίς ἢ ἄλλοτε διδασκομένη ὑπὸ τῆς Ἀσίας νὰ ἰσχυροποιῇται καὶ νὰ πολιτιζῇται καὶ νὰ ὀνειροπολῇ ἐκστρατεῖαν κατ' αὐτῆς. Διηγουμένοι δὲ εἰς τὰ τέκνα, εἰς τοὺς περικυκλοῦντας αὐτοὺς φίλους, τὴν συνέπειαν τῶν ἐργασιῶν καὶ τῶν κατόρθωμάτων ἐκίνουν ἰσχυρῶς τὴν φαντασίαν τῶν παρόντων καὶ ὑπεξέκαιον εἰς τὰς καρδίας πάντων ζωηρὰν διψάν πρὸς τὰς μάχας. Εἰσελθόντος δὲ τοῦ Ἀγαμέμνονος εἰς τὰ πράγματα τοῦ Ἀργούς δι' εἰρηνικοῦ τρόπου ὑπεχώρησαν οἱ Περσεῖδαι εἰς τοὺς Πελοπίδας (σελ. 187) (Θουκλ. 1,9). Συμβᾶν δὲ ἀπροσδόκητον, ἡ ἄρπαγὴ τῆς Ἑλένης ὑπὸ τοῦ Πάριδος ἀπεκάλυψε τὰς πολεμικὰς ταύτας διαθέσεις. Οἱ Ἀτρεῖδαι πέμψαντες πρὸς τὸν Πρίαμον πρέσβεις Διομήδη καὶ Ὀδυσσεῖα μάχην ἐζήτησαν νὰ ἐπιτύχωσι δι' εἰρηνικῆς ὁδοῦ ἀνάλογον πρὸς τὴν ὕβριν ἱκανοποιήσιν. Ὁ Πρίαμος βλέπων ἐν τῷ νύφῳ αὐτοῦ τὸν ἀνανεωτὴν τῶν ἀδικημάτων, ἅτινα ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ καὶ σύμπασα ἡ Ἀσία ἐδοκίμασεν ἐκ τῆς Ἑλλάδος, ἀπέρριψε τὰς περὶ συμφιλίωσης προτάσεις (Ἠρδ. 1,3. Μετὰ ταῦτα Ἀλέξανδρον τὸν Πριάμον ἐβελῆσαι οἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος δι' ἄρπαγῆς γενέσθαι γυναῖκα Οὕτω δὲ ἄρπάσαντος αὐτοῦ Ἑλένην, τοῖσι Ἑλλησι δόξαι πρῶτον πεμψαντας ἀγγέλους ἀπαιτέειν τε Ἑλένην τοὺς δέ, προῖσχομένους ταῦτα, προσφέρειν σφι Μηδείας τὴν ἄρπαγην, ὥς οὐ δόντες αὐτοὶ δίκας οὐδὲ ἐκδόντες ἀπαιτεόντων βουλίαν σφι παρ' ἄλλων δίκας γίνεσθαι). Ἐντεῦθεν θορυβῶδεις καὶ αἰμοχρεῖς φωναί, θόρυβοι μανιώδεις πρόδρομοι τῶν μαχῶν καὶ τοῦ θανάτου ἐξερράγησαν καὶ διεχύθησαν πανταχό-

θεν. Τὰ ἔθνη τῆς Ἑλλάδος ἐκινουῦντο, ὡς τὸ δάσος πληττόμενον ὑπὸ καταιγίδος. Οἱ βασιλεῖς, ὧν τὸ κράτος ἦτο περιωρισμένον περὶ μίαν πόλιν καὶ ἐκεῖνοι, ὧν τὸ κράτος ἐξεταίνετο ἐπὶ πολλῶν, κατεχόμενοι ὑπὸ ἐκδικήσεως καὶ ἡρώϊσμου συνῆλθον εἰς τὰς Μυκῆνας ἢ κατ' ἄλλους εἰς τὸ Ἄργος καὶ ἀνεγνώρισαν ἐν τῷ ναφ' τῆς Ἀργείας Ἡρᾶς ἀρχηγὸν τὸν Ἀγαμέμνονα νὰ ἐκδικήσῃ τὴν γενομένην πρὸς τὸν Μενέλαον ὕβριν καὶ νὰ κατὰβῇ εἰς ἐρείπια τὸ Ἴλιον. Ὁ εὐρυκρείων Ἀγαμέμνων (Ἰλ. 1, 30. καὶ 9.141) ὀνομάζει τὸ Ἄργος ἰδίαν πατρίδα καὶ ἔδραν τοῦ κράτους αὐτοῦ. ἄλλαχοῦ δὲ (Ἰλ. 2, 559) ὁ Διομήδης ἀναφέρεται, ὅτι κατεῖχε τὸ Ἄργος, τὴν Τίρυνθον, Ἐπίδαιρον, Αἴγιαν. Ὅπωςδήποτε ὅμως καὶ ἂν θεωρήσωμεν τὰς πληροφορίας ταύτας, τὸ Ἄργος μετέσχε τοῦ πολέμου κατὰ τῆς Τροίας ἐν τοῖς πρώτοις ὑπὸ τὸν σθεναρὸν καὶ ὄβριμον παῖδα τοῦ Τυδείως Διομήδῃ μετὰ ὀγδοήκοντα πλοίων. (Ἰλ. 2, 558).

*Οἱ δὲ Ἄργος τ' εἶχον Τίρυνθάν τε τειχίοισσας
Ἐρμιόνην, Ἀσίνην τε, βαθὺν κατὰ κόλπον ἐχούσας
Τροίῃν' Ἠϊόνας τε καὶ ἀμπελόεντ' Ἐπίδαιρον
οἷ τ' εἶχον Αἴγιαν, Μάσητά τε κοῦροι Ἀγαιῶν
τῶν αὐτῶν ἡγεμόνευε βοήν ἀγαθὸς Διομήδης
καὶ Σθένης, Καπαρήϊος ἀγακλειτοῦ φίλος υἱός.
Τοῖσιν δ' αἶμ' Εὐρύαλος τρίτατος κίερ, ἰσάθεος φῶς
Μημιστέος υἱὸς Ταλαϊονίδαο ἄνακτος.
συμπάντων δ' ἡγεῖτο βοήν ἀγαθὸς Διομήδης·
Τοῖσιν δ' αἶμ' ὀγδώκοντα μέλαιναί νῆες ἔπλεον.*

Ὁ Διομήδης συγκαταριθμεῖται ἐν τοῖς προμάχοις ἦτο μεγάλωσμος, εἶχε τοὺς ὤμους πλατεῖς ὥστε ἐφάνετο τετράγωνος, ἦτο ἰσχυρός, ξανθός, εὐσχημος, εὐπρόσωπος καὶ ὑπόσιμος, ξανθοπῶγων, σώφρων, μεγαλόφρωνος, μέτριος εἰς τὰς ἐπιπλήξεις, λιτός κατὰ τὴν δίαιταν. Ὀνομάζεται δὲ ποιμὴν λαῶν, ἄριστος Ἀχαιῶν, ἀγαθός, κρατερός, ἄλκιμος, δαίφρων, ἱππόδαμος, δουρικλειτός, μενεπτόλεμος, μεγάλθυμος, ὑπέρθυμος, καρτερόθυμος, ὑπερβίαλος. Ὅτε δὲ ὁ Ἀγαμέμνων ἐπιπῶλων τὰς στίχας τῶν ἀνδρῶν ἦλθε καὶ πρὸς τὸν Διομήδῃ καὶ ἐξύμνει τὰ κατορθώματα τοῦ Τυδείως, ὁ εὐπειθὴς καὶ γενναῖος Διομήδης οὐδὲν ἀπήντησεν αἰδεσθεὶς τὸν βασιλέα, ἀλλὰ (Ἰλ. 4, 419)

*ἐξ ὀρέων σὺν τεύχεσιν αἶτο χαμᾶζε
δεινὸν δὲ ἔβραχε γαλκὸς ἐπὶ στήθεσσιν ἄνακτος
ὄρνυμένον ὑπὸ κιν ταλασίχρονα περδὸς εἶλεν.*

Καί μετὰ τῶν ἄλλων ἡγεμόνων προτρέψας τοὺς περὶ αὐτὸν ἤρχισε τὴν μάχην, καθ' ἣν (Ίλ. 4. 448) ἠρίστευσεν ὑπὲρ πάντας τοὺς Ἑλλήνας, ἐνθαρρυνόμενος δὲ ὑπὸ τῆς Παλλάδος Ἀθηνᾶς, ἥτις (Ίλ. 5,2).

δῶκε μένος καὶ θάρσος ἐν' ἔκδηλος μετὰ πᾶσι·

Ἀργείοισι γένοιτο ἰδὲ κλέος ἐσθλὸν ἄροίτο·

ἐφόνευσε τὸν υἱὸν τοῦ Δάρητος τὸν Φηγέα, θὰ ἐφόνευσε δὲ καὶ τὸν Ἰδαῖον, ἂν μὴ ὁ Ὁρξιστος ἐσωζεν αὐτὸν ἐκ τοῦ βεβαίου θανάτου. Τὸν ἀκατάσχετον τοῦτον ἥρωα δὲν δύναται τις νὰ γνωρίσῃ μετὰ ποίων συναναστρέφεται, μετὰ τῶν Τρώων ἢ μετὰ τῶν Ἀχαιῶν. (Ίλ. 5,84). Καθὼς δέ, ὅταν ὁ χεῖμαρρος πλήθων διερχόμενος τὴν πεδιάδα διασκορπίζῃ τὰς ἰσταμένας γεφύρας διὰ τοῦ ὀρμητικοῦ ῥοῦ καὶ πολλὰ ἔργα καλὰ αἰζήτων καταρρίπτῃ, οὕτως ὁ Τυδεΐδης ἐκλόνιζε καὶ διέσειε τὰς πυκνάς φάλαγγας τῶν Τρώων μὴ δυναμένων, καίπερ πολλῶν ὄντων, νὰ σταματήσωσι τὴν ὀρμὴν αὐτοῦ. Τοῦτον λυσσαλέως ἐπερχόμενον κατὰ τῶν Τρώων ὁ ἀγλὸς υἱὸς τοῦ Λυκάονος πληγώσας κατὰ τὸν δεξιὸν ὤμον ὑπὸ μεγάλῃς χαρᾶς ἀνέκραξεν (Ίλ. 5.102).

Ὀρυσθε Τρῶες μεγάθυμοι· βέβληται γὰρ ὁ ἄριστος τῶν Ἀχαιῶν.
Ἀλλὰ εὐτυχῶς τὸν ἀκαταδύμαστον ἥρωα δὲν ἐδάμασσε τὸ ὠκύ βέλος· ἀλλὰ προσεκέλεσεν οὗτος τὸν Σθένελον, ἵνα ἀποσπᾷ ἐκ τοῦ ὤμου τὸν πικρὸν οἰστόν. Τοῦτου γενομένου νύχθη εἰς τὴν Ἀθηνᾶν, ἵνα βοηθήσῃ αὐτὸν νὰ φονεύσῃ ἐκεῖνον, ὅστις ἐπλήγωσε καὶ ἐκνύχθη, ὅτι δὲν θὰ ἴδῃ πλέον τὸ λαμπρὸν φῶς τοῦ ἡλίου. Τὴν εὐχὴν τοῦτου ἡ θεὰ ἀκούσασα ἐνέβηκεν ἄτρομον μένος εἰς τὸ στήθος ὥστε οὗτος μετὰ τῶν προμάχων (Ίλ. 5,136.) ὡς λέων ἐπιπεσὼν κατὰ τῶν Τρώων ἐφόνευσε τὸν Ἀστυνοον, Ὑπεύρον, Ἀέκοντα, Πολύειδον, Ἐχέον, Θόων, Ἐχέμονα καὶ Χρομίον. Ὁ πολὺς οὗτος φόνος ἐξηρέθισε τὸν θυμὸν τοῦ Αἰνείου καὶ τοῦ Πανδάρου καὶ ἰδοὺ ἐφορμῶσι κατὰ τοῦ Διομήδους. Τούτους ἰδὼν ὁ Σθένελος συμβουλεύει τὸν Διομήδην νὰ υποχωρήσῃ (Ίλ. 5,243) ἀλλ' οὗτος ὑπόδρα προσβλέψας εἶπε πρὸς αὐτόν· μὴ λέγε περὶ φόβου, διότι ἀκόμη τὸ μένος εἶνε ἔμπεδον εἰς ἐμέ· ἀμέσως δὲ λαβὼν βέλος καὶ ῥίψας αὐτὸ ἐφόνευσε τὸν Πάνδαρον καὶ εἶτα λαβὼν μέγαν λίθον (Ίλ. 5.301) θὰ ἐφόνευσε καὶ τὸν Αἰνείαν, ἂν μὴ αὐτὸν ἐπροσάτευσεν ἡ Ἀφροδίτη. Αὕτη ὅμως πληγωθεῖσα εἰς τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς παρεκέλεσε τὸν Ἄρηνα, ἵνα δώσῃ εἰς αὐτὴν τοὺς χρυσάμπυγας ἵππους, δι' ὧν ἔφθασεν εἰς τὸν Ὀλυμπον. Αὐτὸν δὲ ἐπαναλαβόντα τὴν ἐπίθισιν κατὰ τοῦ Αἰνείου ὁ ἐκέργος Ἀπόλλων (Ίλ. 5.440) συμβουλεύει νὰ μὴ μάχηται πρὸς τοὺς

θεούς. Ὁ Τυδείδης φεβηθεὶς τὴν μῆνιν τοῦ θεοῦ ὑπεχώρησεν. Ὁ Φοῖβος Ἀπόλλων προσκαλίσας τὸν Ἄρη προέτρεψε νὰπομακρύνῃ τῆς μάχης τὸν Διομήδη καὶ ἐμβάλλῃ μένος εἰς τοὺς Τρῶας. Ἰδοὺ δὲ ὁ Ἐκτωρ πάλ-
λων τὸ δόρυ ἐπέρχεται κατὰ τῶν Ἀργείων, οἵτινες ὑπέμειναν μὲν τὴν
ἔφοδον ἀλλ' ἐφονεύθησαν πολλοί, μέχρις οὗτου ἡ Ἥρα ἐνέβαλε θάρρος εἰς
τοὺς Ἀχαιοὺς. Ἡ δὲ Ἀθηνᾶ ἐλθοῦσα πλησίον καὶ εὐροῦσα τὸν Διομήδη
πλύνοντα τὸ τραῦμα ἐκτὸς τοῦ ἀγῶνος, ἐπέπληξεν αὐτόν, διότι ἴστατο
τόσῳ ἀδρανῆς, ἐνῶ ὁ στρατὸς εἶχεν ἀνάγκην τοῦ ἰσχυροῦ αὐτοῦ βραχίον-
ος. Οὗτος ἀνεγνώρισε μετὰ χαρᾶς τὴν θεᾶν καὶ εἶπεν, «Παλλὰς Ἀ-
θηνᾶ, ἰδὲ ἐκεῖ ὁ Ἄρης βοηθῶν τὸν Ἐκτορα φορεῖ· μόνον εἰς τὸν ἀθά-
ρατον θεόν, τὸν Φοῖβον Ἀπόλλωνα ὑπεχώρησα ὑπακούων εἰς τὴν δια-
ταγὴν σου». «Ἐγέρθητι λοιπὸν καὶ κατὰ τούτων πρέπει νὰ ἀντιταχθῇς
μετὰ θάρρους» ἀπεκρίθη ἡ θεὰ καὶ ἀναβᾶσα εἰς τὸ ἄρμα διηύθυνε τοὺς
ἵππους κατὰ τοῦ φοβεροῦ Ἀρεως, ὅστις τέλος ἐπλήγῃ κτυπηθεὶς τὸν
μηρόν καὶ ἀνέβη εἰς τὸν Ὀλυμπον, ἀλλ' ὁ Διομήδης ἐξηκολοῦθει νὰ λυ-
μαίνηται διὰ τοῦ φονικοῦ δόρατος καὶ τοῦ ἀργυροῦ ξίφους τὰ Τρω-
ϊκὰ στρατεύματα, φονεύσας πρὸς τοῖς ἄλλοις τὸν Ἀξυλον καὶ τὸν θερά-
ποντα αὐτοῦ Καλήσιον καὶ δεινότατα πῖσας τοὺς Τρῶας· τότε ὁ Ἑλέ-
νος συμβουλεύει τὸν Ἐκτορα νὰ πείσῃ τὴν μητέρα αὐτοῦ Ἐκάβην, ἵνα
μετὰ τῶν ἄλλων γυναικῶν προσφέρωσιν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς πέπλον
χρυσίστατον καὶ μέγιστον καὶ ὑποσχεθῶσιν δυοκαίδεκα βοῦς (Ἰλ. 2.94)

Ἀἴ κ' ἐτελήσῃ (Ἀθηνᾶ)

ἄστυ τε καὶ Τρώων ἀλόχους καὶ νήπια τέκνα

αἴ κε Τυδεὸς υἱὸν ἀπόσῃ Ἰλίου ἱρῆς.

Τοῦ Ἐκτορος πορευομένου εἰς τὴν πόλιν, ἵνα ἐκτελέσῃ τὰς συμβουλὰς
τοῦ Ἑλένου, ὁ Γλαῦκος ὁ υἱὸς τοῦ Ἰππολόχου καὶ ὁ Διομήδης ὥρμη-
σαν κατ' ἀλλήλων ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἀναγνώρισαντες, ὅτι οἱ γονεῖς αὐτῶν
ἦσαν φίλοι· πιστοὶ διαλλάσσουσι τὰ ὄπλα πρὸς ἀλλήλους καὶ συμφιλιούν-
ται. (Ἰλ. 6,230)

τεύχεα δ' ἀλλήλοισι ἐπαμείψαμεν, ὄφρα καὶ οἷδε

γνώσων ὅτι ξεῖροι πατρώϊοι ἐνγόμεθ' εἶναι·

ὥς ἄρα φωνήσαυτε, καθ' ἑπτὰν αἰῶντες

χεῖρας τ' ἀλλήλων λαβέτην καὶ πιστώσαιντο,

Ἐρθ' αὖτε Γλαύκῳ Κρονίδῃς φρένας ἐξέλετο Ζεὺς,

ὃς πρὸς Τυδεΐδῃν Διομήδεα τεύχε' ἄμειβε·

χρῦσα χαλκείων, ἐκυτόμβοι ἐννεαβόλων.

Μετὰ ταῦτα ὁμῶς παυσάσης τῆς μάχης ἐκρίθη καλὸν νάποφασισθῇ ὁ ἀγὼν διὰ μονομαχίας. Ἴδου δὲ ἀνέστησαν ἐννέα, ἵνα μονομαχήσωσιν, ἐν οἷς καὶ ὁ Διομήδης ἀλλ' ἵνα μὴ προσβληθῇ οὐδενὸς ἢ φιλοτιμία, ὁ Νέστωρ προτείνει διὰ κλήρου νὰ γίνῃ ἐκλογή. Τεθέντων δὲ τῶν κλήρων ἐντὸς περικεφαλαίας πάντες ἤρχοντο νὰ λάχῃ ἢ ὁ Αἴας ἢ ὁ Διομήδης ἢ αὐτὸς ὁ Ἀγαμέμνων. Εἵτα δέ, ὅτε ἐκινδύνευε νὰ φονευθῇ ὁ Νέστωρ ὑπὸ τοῦ Ἑκτορος, φωνάζει ὁ Διομήδης πρὸς τὸν Ὀδυσσεύα νὰ μὴ φύγῃ ἀλλὰ νὰ παραμείνῃ, ἵνα σώσωσιν ἐκ τοῦ βεβαίου θανάτου τὸν συνετὸν γέροντα. Μὴ ὑπακούσαντος ὁμῶς τούτου παραμένει μόνος ὁ Διομήδης καὶ σταθεὶς ἐμπροσθεν τῶν ἵππων τοῦ γέροντος προτρέπει αὐτὸν νὰ ἐπιβῇ ἐπὶ τοῦ ἄρματος. Ὑπήκουσεν οὗτος καὶ μετὰ τοῦ Διομήδους ἐφώρμησε κατὰ τοῦ Ἑκτορος. Ἠκόντισεν ὁ υἱὸς τοῦ Τυδείως, ἀλλὰ τοῦ μὲν Ἑκτορος ἀπέτυχεν, ἐφόνευσε δὲ τὸν ἡνίοχον τούτου. Διὰ δὲ τῆς δευτέρας ἐφόδου θὰ ἀπέκτεινε τὸν Ἑκτορα, ἂν μὴ ὁ Ζεὺς ἐβρόντα καὶ ἔρριπτε κεραυνὸν πρὸ τῶν ἵππων τοῦ Διομήδους. Ὅτε δὲ ὁ Ἀγαμέμνων συμβουλευε τοὺς Ἕλληνας νὰπέλθωσι πλεον τῆς Τροίας καὶ πάντες ἐσιώπησαν, μόνος ὁ γενναῖος Διομήδης λέγει, ὅτι, καὶ πάντες ἂν ἀποχωρήσωσιν, αὐτὸς μόνος καὶ ὁ Σθέnelος θὰ παραμείνωσιν (Ἰλ. 9,42).

Εἰ δὲ σοὶ αὐτῷ θυμὸς ἐπέσσυται ὥστε νέεσθαι
ἐρχεο· πάρ τοι ὁδός, ῥῆες δὲ τοι ἄγχι θαλάσσης
[ἐστᾶς, αἶ τοι ἔποιτο Μυκήρηθεν μάλα πολλὰ].
ἀλλ' ἄλλοι μένουσι καρηχομένους Ἀχαιοί,
Εἰσόκε περ Τροίην διαπέρσομεν· εἰ δὲ καὶ αὐτοί,
γενγόντων σὺν ρηυσὶ φίλην ἐς πατρίδα γαίαν·
ῥῶϊ δ' ἐγὼ Σθέnelός τε, μαχησόμεθ' εἰσόκε τέκμων
'Ιλίου εὐρωμεν· σὺν γὰρ θεῷ ἐκλήλουθμεν.

Πιεζομένων δὲ εἵτα τῶν Ἑλλήνων δεινῶς ὁ Διομήδης προτείνει νὰ ἐπέλθῃ μετ' ἄλλου τινὸς κατὰ τοῦ στρατοῦ τῶν Τρώων· γενομένης δὲ δεκτῆς τῆς προτάσεως αὐτὸς μετὰ τοῦ Ὀδυσσεύως ἐνδυθεὶς τὸν ὅπλισμόν ἐπέρχεται καὶ συλλαμβάνει τὸν κατάσκοπον Δόλωνα, ὃν φονεύει. Φθάσας δὲ ἐκεῖ, ἔνθα ἐκοιμῶντο οἱ Θρᾶκες, ἐφόνευσε δώδεκα καὶ αὐτὸν τὸν Ῥῆσον (Ἰλ. 10,485)

Ὡς δὲ λέων μῆλ' οἶσιν ἀσημάντοισιν ἐπελθὼν
αἴγῃσιν ἢ ὄϊεσσιν, κακὰ φρονέων ἐροῦσθαι
ὥς μὲν Θρηῆκας ἄνδρας ἐπάχρητο Τυδείος υἱός,
ὄφρα δώδεκ' ἔπεγρεν.

Θὰ ἐξηκολούθει ἀκόμη φρονεῦων, ἂν μὴ ἡ Ἀθηναῖα συνεβούλευεν αὐτὸν νὰ παύσῃ τοῦ φόνου καὶ νὰ πέλθῃ εἰς τὰς ταχεῖας ναῦς τῶν Ἀχαιῶν. Ἐπανελθόντα δὲ πάντες οἱ Ἀχαιοὶ συγχαιρόντες ἡσπάζοντο. Πάλιν δὲ εἰς ἄλλην συμπλοκὴν ὁ Διομήδης ἐφόνευσε τὸν Θυμβραῖον, τοὺς δύο υἱοὺς τοῦ Μέροπος, τὸν Ἀγαστροφον καὶ ἐπλήγωσε καὶ αὐτὸν τὸν Ἐκτορα· ἀλλ' ἐπὶ τέλους καὶ αὐτὸς ἐπληρώθη εἰς τὸν ταρσὸν τοῦ δεξιοῦ ποδὸς ὑπὸ τοῦ Πάριδος καὶ σταθεῖς ὀπίσθεν τοῦ Ὀδυσσεύς ἐξείλκυσε τὸ βέλος ἐκ τοῦ ποδὸς καὶ ἀναβῆς ἐπὶ τοῦ δίφρου ἀπῆλθεν εἰς τὰς ναῦς καὶ ἰαθεὶς πρωτηγωνίστησεν εἰς τὰς μετὰ ταῦτα μάχας. Καὶ ὅμως ἡ Τροία ἴστατο ἀπόρητος. Ὁ Τρῶς μάντις Ἑλενος, ὅστις εἶχεν αἰχμηλωτισθῇ, ἀνήγγειλεν, ὅτι ἄνευ τῶν βελῶν τοῦ Ἡρακλέους δὲν ἦτο δυνατόν νὰ κυριευθῇ ἡ πόλις. (Κοῖντος Σμυρναῖος Θ. 327).

*Οὐ γὰρ δὴ πέπρωτο δαμήμεναι Ἴλιον ἄσπερ
πρὶν γε Φιλοκτῆται βίην ἐς ὅμιλον Ἀχαιῶν
ἐλθέμεναι, πολέμοιο δαήμονα δακρυόεντος.*

Τὰ ὅπλα ταῦτα κατεῖχεν ὁ ἐξοχος τοξότης Φιλοκτῆτης, ὅστις πάσχων ἐξ ἀνιάτου τινὸς καὶ δυσώδους πληγῆς ἐγκατελείφθη ἐν τῇ ἀμπελοέσση νήσῳ Λήμνῳ. Ἐστάλη λοιπὸν ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Διομήδης, ὅπως πείσωσιν αὐτὸν νὰ μετάσχη τοῦ κατὰ τῆς Τροίας πολέμου· ἀλλ' οὗτος κατ' ἀρχὰς μὲν δὲν ἤθελε νάκολουθήσῃ αὐτούς, ἐπὶ τέλους ὅμως ἐνέδωκε καὶ μετέβη εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀχαιῶν καὶ ἐφόνευσε πολλοὺς πολεμιστάς, ἐν οἷς καὶ τὸν Πάριον. Ἀλλ' ἐν τούτοις τὸ Ἴλιον ἴστατο ἀκόμη ἀκίνητον. Καὶ κατὰ τινα χρησμὸν θὰ ἔμεινεν ἀπόρητον, ἐνόσῳ θὰ ἐσώζετο ἐν τῇ ἀκροπόλει τὸ Παλλᾶδιον, ὅπερ ἦτο ἀγαλμὰ τι ὑπὸ τοῦ Διὸς δοθὲν εἰς τὸν Δάρδανον. Εἰσελθὼν δὲ μετὰ τοῦ Ὀδυσσεύς εἰς τὴν ἀκρόπολιν καὶ φρονεύσας πολλοὺς φύλακας ἤρπασε μόνος αὐτὸς, ἐξαπατήσας τὸν Ὀδυσσεῖα εἰπὼν, ὅτι δὲν ἔλαβε τὸ γνήσιον. Καταβῆς δὲ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως αὐτὸς μὲν προεπορεύετο μετὰ τοῦ Παλλᾶδιου, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἠκολούθει· γνωρίσας ὅμως ἐκ τινων σημείων, ὅτι ἦτο τὸ γνήσιον Παλλᾶδιον, εἴλκυσε τὸ ξίφος, ἵνα φρονεύσας τὸν Διομήδην κομίσῃ αὐτὸς τοῦτο εἰς τοὺς Ἕλληνας. Ἀλλ' ὁ Διομήδης ἐννοήσας τὸν δολοφόνον σκοπὸν τοῦ συντρόφου διὰ τοῦ ξίφους ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ προπορεύηται, αὐτὸς δὲ ὀπίσθεν τύπτων εἰς τὴν ῥάχιν καὶ ὀνειδίζων ἔφερε μέχρι τοῦ στρατοπέδου. Ὅθεν καὶ ἡ παροιμία «Διομήδειος ἀνάγκη». Ἐπὶ τῶν βίᾳ ἐγχειρούντων ἔργοις καὶ μάλιστα ὅταν τις ἀλλοδὲ ἐπίβουλος βίαν πάσχη ἐνεργεῖν τι τῶν μὴ θελητῶν. Κατὰ τὸν ἐπιτάφιον δὲ ἀγῶνα ὁ

Διομήδης νικήσας ἄρματι διὰ τῶν ἵππων τοῦ Αἰνείου ἔλαβε βραβεῖον τρίποδα, καὶ νέαν τινὰ αἰχμηχλῶτον. Ἐμονομήχησε πρὸς τὸν Αἴαντα περὶ τῶν ὀπλῶν τοῦ Σκορπηδόου καὶ τοῦ Ξίφους τοῦ Ἀστεροπαίου. Ἀλλὰ τῆς νίκης μεινέσσης ἀκρίτου ἐμοίρασαν αὐτὰ ἐξ ἴσου. Ἐπιδιόνεισε δὲ καὶ πρὸς τὸν Ἀχιλλεὺς διὰ τὴν πρὸς τὸν Θερσίτην ὀργὴν αὐτοῦ, κατεκλείσθη ἐν τῷ Δουρείῳ ἵππῳ καὶ αὐτὸς κατέπεισε τὸν Ἀντήνορα νὰ παρκαδῶσῃ τὴν Τρωάδα.

Τοιοῦτος λοιπὸν ἦτο ὁ εἰς Τροίαν ἐκπλεύσας Διομήδης. Καὶ κατὰ τινὰς μὲν ἐφρονεύθη δολίως ὑπὸ τοῦ Δαῦνου, κατ' ἄλλους δὲ ἀπέθανεν ἐν Ἀργεῖ, κατ' ἄλλους ἤρχνισθη ἐν τῇ Διομηδεῖα νήσῳ, κατ' ἄλλους ἐν Ἐνετιᾷ. Καθ' ἅπασαν τὴν Ἰταλίαν διὰ τὰς ἐκεῖ, ὡς θὰ ἴδωμεν, ἀποικίας ἐτιμᾶτο ὡς θεός. Κατὰ τὸν Στράβωνα (5, 215. *Τῷ δὲ Διομήδει παρὰ τοῖς Ἑνετοῖς ἀποδεδειγμέναι τινὲς ἱστοροῦνται τιμαί· καὶ γὰρ θύεται λευκὸς ἵππος αὐτῷ, καὶ δύο ἄλσῃ τὸ μὲν Ἡρας Ἀργείας, τὸ δ' Ἀρτέμιδος Αἰτωλίδος*) οἱ Ἑνετοὶ ἐτίμων αὐτὸν θυσιάζοντες λευκὸν ἵππον. Ὑπῆρχοι δὲ ἐνταῦθα καὶ δύο ἄλσῃ, τὸ μὲν τῆς Ἡρας Ἀργείας, τὸ δὲ Ἀρτέμιδος Αἰτωλίδος πρὸς τιμὴν αὐτοῦ. Ἐν Τιμαύῳ πόλει τῆς Ἰταλίας ἦτο ἱερὸν Διομήδους (Στράβ. 5, 214. *Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ μεγάλῳ τοῦ Ἀδρίου καὶ ἱερὸν Διομήδους ἐστὶν ἄξιον μνήμης, τὸ Τίμανον*· λιμένα γὰρ ἔχει καὶ ἄλσος ἐκπρεπὲς καὶ πηγὰς ἐπὶ ποταμίου ὕδατος εὐθὺς εἰς τὴν θάλασσαν ἐκπίπτοντος πλατεῖ καὶ βαθεῖ ποταμῷ). Καὶ ἐν Βρεντησίῳ ἐτιμᾶτο ὡς ἥρωας καὶ οἱ Ἰμβριοὶ ἐτίμων αὐτόν, ἐν Σαλαμῖνι δὲ τῆς Κύπρου ὑπῆρχε ναὸς πρὸς τιμὴν αὐτοῦ. Καὶ οἱ Μεταπόντιοι καὶ Θουρίοι θείας τιμᾶς ἀπέδιδον πρὸς αὐτόν. Καὶ ἐν Ἑλλάδι ὑπῆρχον ἀνδριάντες καὶ πολλὰ ἄλλα μνημεῖα τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ. Ἐν Τροίῳ ἦτο τέμενος ἐπιφανέστατον εἰς Ἰππόλυτον τὸν υἱὸν τοῦ Θησέως καὶ ναὸς ἐν αὐτῷ καὶ ἀρχαῖον ἄγαλμα. Ταῦτα λέγουσιν, ὅτι ἐποίησεν ὁ Διομήδης καὶ προσέτι, ὅτι πρῶτος οὗτος ἔθυσε πρὸς Ἰππόλυτον. (Παυσ. 2, 32, 1. *Ἰππολύτῳ δὲ τῷ Θησέως τέμενός τε ἐπιφανέστατον ἀνέεται, καὶ ναὸς ἐν αὐτῷ καὶ ἄγαλμά ἐστιν ἀρχαῖον· καὶ ταῦτα μὲν Διομήδην λέγουσι ποιῆσαι, καὶ προσέτι θῆναι τῷ Ἰππολύτῳ πρῶτον*). Ἐντὸς δὲ τοῦ περιβόλου τούτου εἶνε ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος Ἐπιβατηρίου Διομήδους ἀνάθημα ὡς ἐκφυγόντος τὸν χειμῶνα, ὅστις κατέλαβε τοὺς Ἕλληνας ἐρχομένους ἀπὸ Ἰλίου. (Παυσ. 2, 32, 2. *Τούτου δὲ ἐντὸς τοῦ περιβόλου ναὸς ἐστὶν Ἀπόλλωνος Ἐπιβατηρίου, Διομήδους ἀνάθημα ἐκφυγόντος τὸν χειμῶνα, ὃς τοῖς Ἕλλησιν ἐπεγέμετο ἀπὸ Ἰλίου κομιζομένοις*). Λέγεται δὲ, ὅτι καὶ τὸν ἀγῶνα

τῶν Πυθίων πρῶτος ὁ Διομήδης ἔθηκε πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος (Παυσ. 2,23,2. καὶ τὸν ἀγῶνα τῶν Πυθίων Διομήδην πρῶτον θεῖναι φασὶ τῷ Ἀπόλλωνι). Ἐν Μεθώνῃ δὲ ἦτο ναὸς Ἀθηνᾶς Ἀνεμώτιδος, ἧς τὸ ἄγαλμα ἀνέθηκεν ὁ Διομήδης καὶ τὸ ὄνομα τῆς θεᾶς διὰ τὴν ἐξῆς αἰτίαν. Οἱ ἄνεμοι πνέοντες βιαιότερον καὶ οὐ κατὰ καιρὸν ἔβλαπτον τὴν χώραν. Εὐχθέντος δὲ τοῦ Διομήδους πρὸς τὴν Ἀθηνᾶν οὐδεμία συμφορὰ ἐπῆλθε πλέον (Παυσ. 4,35,5. *Ἐν Μεθώνῃ δὲ ναὸς ἐστὶν Ἀθηνᾶς Ἀνεμώτιδος*. Διομήδην δὲ τὸ ἄγαλμα ἀναθεῖναι καὶ τὸ ὄνομα τῷ θεῷ φασὶ θέσθαι. βιαιότερον γὰρ καὶ οὐ κατὰ καιρὸν πνέοντες ἐλυμαίνοντο οἱ ἄνεμοι τὴν χώραν. Διομήδους δὲ ἐυχαμένον τῇ Ἀθηνᾷ, τὸ ἀπὸ τούτου συμφορὰ σμικρὰ οὐδεμία ἀνέμων γε ἔνεκα ἦλθεν ἐς τὴν γῆν). Τέλος δὲ ὁ Διομήδης διὰ τῆς Ἀθηνᾶς ἐγένετο ἀθάνατος. (Πίνδ. Νεμ. 10,7. Ὀρτ. ὦδ. 1,6,15). Μετὰ τῆς Ἑρμιόνης νομφευθεὶς ἔζη ὡς ἀθάνατος μετὰ τῶν Διοσκούρων (Σχόλ. Πίνδ. Νεμ. 10,12.). Ἐμυθολογεῖτο, ὅτι τὸ Ἄργος κατεῖχε τὴν ἀσπίδα αὐτοῦ (Ἰλ. 5,4.) ἥτις ἦτο ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀθηνᾶς. Ἐφέρετο δὲ αὕτη καὶ ἐλούετο κατὰ τινα τελετὴν μετὰ τοῦ Παλλιδίου (σελ. 51). Ἐν τῇ ἀκροπόλει τοῦ Ἀργους ὑπῆρχε ναὸς Ἰδρυθεὶς ὑπὸ Διομήδους (σελ. 43). Τὸ ὄρος Ἀθήναιον οὕτως ὠνομάσθη ὑπὸ Διομήδους ἔνεκα τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀθηνᾶς τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἰδρυθέντος μετὰ τὴν ἐκ τῆς Τροίας ἐπάνοδον (σελ. 46). Τὸ ἄγαλμα αὐτοῦ ἦτο ἐν τῷ συμπλέγματι τῶν ἐπιγόνων τῷ ἀφιερωθέντι ὑπὸ τῶν Ἀργείων εἰς Δελφοὺς (Παυσ. 10,10,4). Ἐν ἀριστερᾷ δὲ τῶν προφυλαίων ἦτο εἰκὼν Διομήδους παριστώσα αὐτὸν ἀφαιροῦντα τὸ τόξον τοῦ Φιλοκτήτου. (Παυσ. 1,22,6. Διομήδης ἦν καὶ Ὀδυσσεύς, ὁ μὲν ἐν Ἀθήνῃς τὸ Φιλοκτήτου τόξον, ὁ δὲ τὴν Ἀθηνᾶν ἀφαιρούμενος ἐξ Ἰλίου).

Οἱ Ἀργεῖοι μετὰ τὸν πόλεμον τὸν Τρωϊκὸν κατεσκεύασαν ἐν τῇ πόλει αὐτῶν κενοτάφιον τῶν τε φονευθέντων ἐν Τροίᾳ καὶ ἐκείνων, οἵτινες ἀπωλέσθησαν ἐρχόμενοι ἐκείθεν εἰς τὰς αὐτῶν πατρίδας (Παυσ. 2,20,4. καὶ Ἀργείων τάφος κενὸς ὁπόσους ἐν τε Ἰλίῳ καὶ ὁπίσω κομιζομένους ἐπέλαβεν ἡ τελευτή).

Ὅτε ἐγένοντο οἱ προηγούμενοι πόλεμοι, ὁλόκληρος ἡ ζωὴ τῆς Ἑλλάδος συνεκεντροῦτο καὶ ἐν ἄλλαις μὲν πόλεσιν, ἰδίως ὅμως ἐν Ἀργολίδι τῇ φιλοξενίᾳ ταύτῃ χώρᾳ τῶν ἐξώθεν ἀποίκων. Ἐνταῦθα μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Φοινίκων ἡ κάλλιον μετὰ τὴν συγχώνευσιν τούτων ὑπὸ ἐγγχωρίου στοιχείου ἐβλάστησαν ὀχυραὶ ἀκροπόλεις καὶ ἰσχυρὰ βασιλικά γένη ἀκμάζοντα καὶ προαχθέντα. Ἐνταῦθα ἤκμασαν αἱ πολυχρῆστοι Μυ-

κῆναι, τὸ Ἄργος τὸ παλαιὸν καὶ ἡ πειχιόεσσα Τίρυνς. Τὸ Ἄργος κατὰ τούτους τοὺς χρόνους διεξήγαγε τελεσφόρως δύο μακροὺς ἀγῶνας, τὸν μὲν κατὰ Θηβῶν ἀποκλειστικῶς σχεδὸν διὰ τῶν ἰδίων ἡρώων, τὸν δὲ Τρωϊκὸν μετὰ τῶν ἄλλων ἀριστέων τῆς Ἑλλάδος.

Καὶ ἡ τέχνη ἐφιλοτιμήθη νὰ υἱοθετήσῃ τὸν εὐγενῆ ἥρωα τοῦ Ἀργούς Διομήδη. Ἡ εἰκὼν (55) παριστᾷ αὐτὸν μετὰ τοῦ Ὀδυσσεὺς ἀρπάζοντα τὸ Παλλάδιον. Ἡ (56) παριστᾷ τὴν Ἑλένην βοηθοῦσαν αὐτοὺς κατὰ τὴν ἀρπαγὴν τοῦ Παλλαδίου, ἡ δὲ (57) ἐπὶ δακτυλιολίθου εἰκονίζει τὸ συγκινητικὸν ἐπεισόδιον τοῦ Γλαύκου καὶ Διομήδους (Lexicon gr. und Röm. Mythol. σελ. 1026, 1678 καὶ 1943).

ΚΑΘΟΔΟΣ ΤΩΝ ΗΡΑΚΛΕΙΔΩΝ

Μετὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον λήγει μὲν ὁ κυρίως ἡρωϊκὸς αἰὼν καὶ ἡ ποιητικὴ λάμψις σβέννυται ἀλλὰ δὲν ἀνατέλλει ἡ ἥως καὶ τὸ καθαρὸν φῶς τῆς ἱστορίας. Ἀκολουθοῦσι ὑπὲρ τοὺς πεντάκοστούς ἐνικυτούς, αἵτινες κείμενοι μεταξὺ τῶν ἡρωϊκῶν καὶ ἱστορικῶν χρόνων, δύνανται νὰ νομισθῶσιν ὡς λυκαυγὲς τῆς ἀληθείας· ὁ μυστικὸς χαρακτὴρ δὲν ἐγκαταλείπει ἐντελῶς τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν ἀλλ' ἀποχωρίζεται ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐξ αὐτῆς· τὰ ἀδόμενα ὁμῶς καὶ αἱ παραδόσεις δὲν εἶνε πλέον τόσον πλούσια, ὡς πρότερον. Ἀλλ' ὁμῶς καὶ αὕτη ἡ σημαντικωτάτη πασῶν τῶν ἀποδημιῶν τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, ἡ πλήρης πολλῶν συνεπειῶν καὶ συμβάντων, ἡ καθόδος τῶν Δωριέων εἰς Πελοπόννησον, εἶνε ἐνδεδυμένη καὶ κεκαλυμμένη μετὰ μύθων· ἡ μεγίστη λοιπὸν ἀλλοίωσις, ἥτις περὶ τὸ 1000 π. Χ. ἐγένετο ἐν Ἑλλάδι, συνίστατο εἰς τοῦτο, ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς κορμός, ὅστις μέχρι τοῦδε ἦτο μικρᾶς σηκασίας, δι' ἰσχυρὰς ἐπιδρομὰς ἐγένετο κύριος μεγάλου μέρους τῆς Πελοποννήσου, προκαλέσας καὶ εἰς τὴν ἐπίλοιπον Ἑλλάδα ἀνατροπὰς, αἵτινες μεγάλως ἐπέδρασαν ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων· οὗτος ὁ Ἑλληνικὸς κορμὸς ἦσαν οἱ Δωριεῖς.

Περὶ τῆς καθόδου τούτων σὺν Ἡρακλείδαις (Θουκ. 1, 12) αἱ ἀρχαῖαι πηγαὶ σιγῶσιν. Ὁ Ὅμηρος ἀγνοεῖ τὴν ἐκστρατείαν ταύτην. Οἱ Δωριεῖς ἦσαν φειδωλοὶ καὶ λίαν φιλόργυροι εἰς παραδόσεις, ἀφιέρουν τὰς σκέψεις αὐτῶν καὶ τὰς δυνάμεις εἰς τὸν πρακτικὸν βίον, εἰς τὴν συντέλειαν ὠρισμένων καθηκόντων, πράξεων σπουδαίων καὶ ὠφελίμων. Ἐν-

τεῦθεν αἱ μεγάλα περιπέτειαι τῆς ἐπιδρομῆς τῆς Δωρικῆς ἐγκαταλειφθεῖσαι εἰς τὴν τύχην παραδόσεως ἐξελειφθείσης μέχρι τῶν μικροτάτων ἰχνῶν εἶνε πτωχόταται εἰς ὀνόματα καὶ γεγονότα.

Οἱ Δωριεῖς ἦλθον μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων αὐτῶν, ἐκέρδισαν βραδέως καὶ ἀργὰ τόπον· ἀλλ' ἐκεῖ, ἐνθα ἔθηκαν τὸν πόδα αὐτῶν, προσέκλυσαν ριζικὴν μεταμόρφωσιν καὶ ἀναμόρφωσιν τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων. Εἰσῆγαγον τὴν διαίταν αὐτῶν τὴν οἰκιακὴν καὶ τὸν ὀργανισμόν τὸν κοινωνικόν· διετήρησαν μετ' ἐνεργείας φιλαργύρου καὶ ἰσχυρογνώμονος τὴν ἰδιαιτέραν αὐτῶν γλῶσσαν καὶ τὰ ἥθη. Ἀπεμονώθησαν καταφρονητικῶς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων καὶ ἀντὶ νάναμιγῶσιν ἐν τῇ σωρῇ τοῦ ἀρχαίου πληθυσμοῦ, ἐνετύπωσαν εἰς τὴν νέαν πατρίδα τὸν χκακτῆρα τῆς ἰδίας φυλῆς· ἡ Πελοπόννησος κατέστη Δωρικὴ κατὰ τὴν Πελοποννησιακὴν παράδοσιν τὴν γενεὰν τῶν Ἡρακλειδῶν, τὴν νόμιμον κληρονόμον τῆς κυριαρχίας τοῦ Ἄργους ἀντιπροσώπευον οἱ τρεῖς ἀδελφοὶ ἀντιποιοῦμενοι τὰ δικκιώματα τῶν προγόνων, ὁ Τῆμενος, Ἀριστόμαχος καὶ Κρεσφόντης.

Ἡ παλαιὰ κυριαρχία τοῦ Ἄργους ἡ τῶν Πελοπιδῶν μετὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ἀπωλέσθη καὶ ἐν τῇ ἐσωτερικῇ ἀντιθέσει κατὰ παντός ξένου ἄρχεται ἡ ἰδίως Ἑλληνικὴ ἐποχὴ μετὰ τῶν νικῶν τῶν Δωριέων, οἵτινες ἀντεπιοῦντο ὡς ἀπόγονοι τῶν παλαιῶν Περσιδῶν κληρονομικὰ δικκιώματα ἐπὶ τῆς Ἀργολίδος· ὁ Τῆμενος ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Διὸς Ἡγήτορος κατέλαβε τὸ Ἄργος, ὅπερ, ἀντὶ τῶν Μυκηνῶν, ἐγένετο ἡ βασιλικὴ ἔδρα τῶν Τημενιδῶν καὶ ἡ μητρόπολις τῆς Δωρικῆς Ἀργολίδος. Ὁ Τῆμενος ἦτο μετὰ τὸν Φορωνέα καὶ Δαναὸν ὁ τρίτος θεμελιωτὴς τοῦ Ἄργους. Ἰστορεῖται, ὅτι ὁ Ἡρακλῆς καὶ ὁ Εὐρυσθεὺς ἦσαν μὲν ἀμφοτέροι ἀπόγονοι τοῦ ὀνομαστοῦ Περσέως, ἄλλα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἡρακλέους ὁ Εὐρυσθεὺς ἐξεδίωξεν ἐκ τῆς πατρίδος αὐτῶν τοὺς παῖδας τοῦ ἥρωος Ἡρακλείδας ὀνομαζομένους, οἵτινες ἠναγκάσθησαν νὰ ζητήσωσι καταφύγιον καὶ συμμάχους ἐκτὸς τῆς Πελοποννήσου· καὶ ὁ μὲν υἱὸς τοῦ Ἡρακλέους Ὑλλος ἐπιχειρήσας ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν ὀρμώμενος νάνακτῆσθαι τὴν πάτριον ἀρχὴν ἀπέτυχεν, ἀποθνήσκωντος δὲ αὐτοῦ, εἴτα τοῦ υἱοῦ τοῦ Κλεοδαίου καὶ τοῦ ἐγγόνου Ἀριστομάχου ἡ ἀπογονία τῶν Ἡρακλειδῶν ἀντεπροσωπεύθη ὑπὸ τῶν τριῶν υἱῶν τοῦ Ἀριστομάχου, δηλ. ὑπὸ τοῦ Τημένου, Κρεσφόντου καὶ Ἀριστοδήμου. Οὗτοι ἀπῆλθον πρὸς τοὺς Δωριεῖς, συναπεδήμησαν μετὰ τούτων ἐκ Θεσσαλίας εἰς Δωριδα καὶ ἐντεῦθεν εἰσελθόντες εἰς τὴν Πελοπόννησον ἐπέτυχον τοῦ σκοποῦ αὐ-

τῶν ὑπὸ τὸν Πάμφυλον καὶ Δύμαντα υἱοὺς τοῦ βασιλέως Αἰγίμιου.

Οὗτος πολεμῶν πρὸς τοὺς Λαπίθας προσεκάλεσε τὸν Ἡρακλεῖα εἰς βοήθειαν καὶ ἐνίκησεν αὐτούς· ἀλλὰ ὁ ἥρως δὲν ἔλαβε τὴν εἰς αὐτὸν ὡς ἀμοιβὴν ὑποσχεθεῖσαν χώραν ὅταν ὁμῶς ἀπέθανεν, ὁ Αἰγίμιος ἐξ εὐγνωμοσύνης κατέστησε τὸν υἱὸν Ὑλλον εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. Οὕτως ἐκέρδισεν ὁ Ὑλλος καὶ οἱ κληρονόμοι τὰ αὐτὰ πρὸς τὸν Δωρικὸν λαὸν δικαία, ἅτινα ὡσαύτως αὐτοὶ ὡς Ἡρακλεῖδα κατεῖχον. Εἰς τοῦτο τὸ δικαίωμα ἀνῆκε πάντως ἡ κυριαρχία τοῦ Ἀργεοῦ καὶ τῆς Ἀργολίδος. Οὕτως βοηθούμενοι ὑπὸ τῶν Δωριέων ὁ Τῆμενος καὶ οἱ δύο αὐτοῦ ἀδελφοὶ ἀπεφάσισαν νὰ προσδύλῳσι τὴν Πελοπόννησον κατὰ θάλασσαν καὶ οὐχὶ κατὰ ξηράν, ἀλλὰ κατὰ τὴν πορείαν ὁ Ἀριστόδημος ἀπέθανεν ἐγκαταλιπὼν δύο υἱοὺς τὸν Εὐρυσθέα καὶ Προκλῆν, οἵτινες ἐξηκολούθησαν νὰ προτρέπωσι πρὸς ἐκστρατεῖαν μετὰ δραστηριότητος. Ἀλλὰ ἐπιφανεῖς προφῆτης τις Ἀκαρναν ὀνόματι Κάρνιος εἰς τὸ στρατόπεδον ὑπὸ τὴν ἔμπνευσιν τοῦ Ἀπόλλωνος προεῖπε διαφόρους προφητείας καὶ γενόμενος ὑπόπτος, ὅτι ταῦτα λέγει ἐκ συνεννοήσεως μετὰ τῶν Πελοποννησίων, ἐφρονέθη ὑπὸ τοῦ Ἰππότου δισεγγόνου τοῦ Ἡρακλέους. Ὁ Ἀπόλλων ὀργισθεὶς διὰ τοῦτο κατέστρεψε τὰ πλοῖα αὐτῶν καὶ ἐπέισε δεινῶς διὰ τῆς πείνης. Ὁ Τῆμενος ἀμπεχανῶν καὶ ζητῶν παρὰ τοῦ Ἀπόλλωνος βοήθειαν καὶ συμβουλὴν ἔμαθε τὴν αἰτίαν τῶν τοσοῦτων παθημάτων, διετάχθη νὰ ἐξορίσῃ τὸν Ἰππότην ἐπὶ δέκα ἔτη, νὰ προσφέρῃ θυσίαν πρὸς ἐξίλασμον τοῦ φόνου τοῦ Κάρνου, καὶ νὰ ζητήσῃ ὁδηγὸν τοῦ στρατοῦ ἀνθρώπον τριόφθαλμον. Οὕτω τὸν μὲν Ἰππότην ἐφυγάδευσε, τὸν δὲ τριόφθαλμον ἐζήτηι ὡς ὁδηγὸν κατὰ τὸ μαντεῖον. Ἐπανερχόμενος καθ' ὁδὸν συνήντησε τὸν Ὀξύλον μονόφθαλμον ὄντα καθήμενον ἐφ' ἵππου. Ἐπειδὴ δὲ μετὰ τοῦ ἵππου ὁ Ὀξύλος ἀπετέλουν τρεῖς ὀφθαλμοὺς, ἐπέισθη ὁ Τῆμενος, ὅτι οὗτος εἶνε ὁ ὑποδεικνυόμενος ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ὁδηγός. Ἐπισκευάσαντες λοιπὸν τὰ πλοῖα καὶ ὁδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ Ὀξύλου προσέβαλον τὴν Πελοπόννησον καὶ γενόμενοι κύριοι διεμοίρασαν τὰς τρεῖς χώρας τῶν Ἀτρειδῶν. (Ίσοκρ. 6, § 18. *Eὐρισκὼν Ἄργος μὲν κατ' ἀρχιστεῖαν αὐτῶν γιγνόμενον, Λακεδαιμόνα δὲ κατὰ δόσιν, Μεσσηνίην δὲ δοριδῶτορ ληφθεῖσαν*). Ἡ διανομὴ ἐγένετο οὕτως· τὴν εὐφορον χώραν τῆς Ἠλείας προσέφερον πρὸς τὸν Ὀξύλον (Στράβ. 5, 358· *ἀντὶ δὲ τούτων λαβεῖν χάριν τὴν εἰς Ἠλείαν κάθοδον προγορικὴν οὖσαν*), ἰδρύσαντες δὲ τρεῖς βωμοὺς πατρῷου Διὸς ἀπεφάσισαν φέραντες ὕδριαν νὰ θέσωσιν ἕκαστος ψῆφον καὶ νὰ κληρώσωσι τὰς πόλεις.

Ὁ Τήμενος καὶ οἱ παῖδες τοῦ Ἀριστοδήμου Εὐρυσθεὺς καὶ Προκλῆς ἔθηκαν λίθους, ὃ δὲ Κρεσφόντης θέλων νὰ καταλάβῃ τὴν Μεσσήνην εὐφρορῶσαν δι' ἀπάτης ἐνέβαλεν ἐν τῇ ὑδρίᾳ βῶλον γῆς ἀργίλου ἀντὶ πέτρας. Τούτου δὲ διαλυθέντος φυσικῶς ἔπρεπεν οἱ δύο κλῆροι νά αναφανῶσιν. Καὶ οὕτως ὁ Τήμενος μὲν ἔλαβε τὸ Ἄργος, Λακεδαιμόνα δὲ οἱ παῖδες τοῦ Ἀριστοδήμου, Μεσσήνην δὲ Κρεσφόντης. (Πολύαινος στρατηγ. βιβλ. 1, 6. «Κρεσφόντης βουλόμενος τῆς Μεσσήνης ὡς ἀρίστης κρατῆσαι γνώμῃν ἀγορεύει Λαγῶν ὁ πρῶτος καὶ ὁ δεύτερος ἐλέσθω Σπάρτην ἢ Ἄργος, Μεσσήνη δ' ἔστω τοῦ τρίτου· ἐπείσθησαν καὶ τοὺς κλῆρους καθῆκαν, οἱ μὲν ἐκ λίθου λευκῆς, ἐς κάλιν ὕδωρ ἔχουσιν, Κρεσφόντης δὲ βῶλον λευκῆς ὁμοίας λίθου. Ἡ μὲν δὴ βῶλος αὐτίκα ἐτέθητο· οἱ δὲ τῆς λίθου κλῆροι προελθόντες ἔδωκαν Ἄργος Τημένω, Σπάρτην τοῖς Ἀριστοδήμου παισὶ, Κρεσφόντης δὲ τέχρῃ λαβὼν τύχῃ λαβεῖν ἔδοξεν»).

Ἐπὶ τῶν βωμῶν δέ, ἐφ' ὧν ἔθυσαν, εὐρον σημεῖα κείμενα· καὶ οἱ μὲν ἐπιτυχόντες τὸ Ἄργος εὐρον φρυγόν, οἱ δὲ τὴν Λακεδαιμόνα δράκοντα. οἱ δὲ τὴν Μεσσήνην ἀλώπεκα. Περὶ τῶν σημείων τούτων ἔλεγον οἱ μάντιες «τοῖς μὲν τὸν φρυγόν καταλαβοῦσιν ἐπὶ τῆς πόλεως μένειν ἄμεινον (δηλ. αἱ ἐπιχειρήσεις αὐτῶν δὲν θὰ εὐδοκίμουν πέραν τῶν ὁρίων τῶν πατριδῶν αὐτῶν, διότι ὁ φρυγὸς δὲν ἔχει δύναμιν νὰ πορευθῇται,) τοὺς δὲ δράκοντα καταλαβόντας δεινὸς ἐπιόντας ἔλεγον ἔσσεσθαι, τοὺς δὲ τὴν ἀλώπεκα δολίους» (Ἀπολλδ. 2, 5, 4. Πaus. 4, 3, 4).

Κατ' ἄλλην ὁμῶς παράδοσιν τὸ Ἄργος ἡ ἀρχαιοτάτη αὕτη πρωτεύουσα ἐδόθη ὡς γέρας εἰς τὸν πρεσβύτερον τῶν ἀδελφῶν Τήμενον. (Ίουλ. ἐπιστ. 35 τῷ πρεσβυτάτῳ γέρας ἐξήρέθη. Πλτ. Νόμ. 3, 692.). Φαίνεται, ὅτι δὲν ὑπῆρξε τόσον εὐκολος ἡ κατάκτησις τοῦ Ἄργους. Εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι ἐκ τῶν συνεπειῶν τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου τὸ Ἄργος δὲν ἠδύνατο μετ' ἐπιτυχίας νάντιστῇ εἰς πολεμικὸν λαὸν τὸν Δωρικόν, διότι πολλοὶ ἐν Τροίᾳ ἐφονεύθησαν, πολλοὶ κατὰ τὸν οἶκαδὲ πλοῦν παραπληνθέντες κατεστράφησαν, οἱ δὲ ἀρχηγοὶ αὐτῶν Ἀγαμέμνων, Διομήδης, Σθένελος οἰκτρῶς τὸν βίον ἐτελεύτησαν, ἀλλὰ δὲν παρεδόθη καὶ ἀναιμωτί. Βέβαιον εἶνε, ὅτι ὁ Ἀργολικὸς πληθυσμὸς ἐκ τῶν ἰσχυρῶν φρουρίων αὐτοῦ ἀντέταξεν ἰσχυρὰν ἀντίστασιν κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν, ὥστε ἠναγκάσθη ὁ Τήμενος νὰ καταλάβῃ τὴν μεταξὺ Λέρνης καὶ Ναυπλίας θέσιν (Τημέριον) νὰ ὀχυρώσῃ αὐτὸ καὶ ἐντεῦθεν ὁρμώμενος νὰ πολεμῇ τὸν ἄρχοντα τῆς χώρας Τισαμενὸν διὰ σταθερᾶς καὶ ἀδιαλείπτου ἐπιδρομῆς ἐπὶ μακρὸν χρόνον. (Πaus. 2, 38, 1 «καταλαβὼν ὁ Τήμε-

ρος) καὶ ἐγυρῶσάμενος τὸ χωρίον (Τημέριον) ἐπολέμει σὺν τοῖς Δωριεῦσιν αὐτόθεν τὸν πρὸς Τισαμενὸν καὶ Ἀχαιοὺς πόλεμον). Μετὰ πολ-
 λούς δὲ καὶ πεισματώδεις ἀγῶνας ἐγένοντο οἱ Δωριεῖς κύριοι τῆς χώρας.
 Κατ' ἄλλην τινα παράδοσιν λέγεται, ὅτι εἰς τῶν ἀπογόνων τοῦ Διομήδους
 Ἐργίαιος (Πλουτ. καταγραφή Ἑλλην. 48) πεισθεὶς ὑπὸ Τημένου ὑφήρ-
 πασε τὸ Παλλάδιον, ὅπερ ὁ Διομήδης ἐξ Ἰλίου μετεκόμισεν εἰς Ἀργος,
 καὶ παρέδωκεν εἰς τὸν Τήμενον καὶ οὕτω ἡ πόλις κατελήφθη. Ὁ Πολύαι-
 νος διηγείται τὸ στρατήγημα, ὅπερ ὁ Δηϊφόντης μετεχειρίσθη, ἵνα τὸ
 Ἀργος ὑποπέσῃ ὑπὸ τοὺς Δωριεῖς (2, 12).

Ἐκ τῶν κατακτηθέντων οἱ μὲν διετήρησαν τὴν προσωπικὴν αὐτῶν
 ἐλευθερίαν καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ιδιοκτησίας πληρώνοντες μόνον φόρον
 πρὸς τοὺς νικητὰς καὶ μὴ μετέχοντες τῶν δημοσίων, οἱ δὲ ἀπώλεσαν τὰ
 κτήματα αὐτῶν, ἐκαλλιεργοῦν τὰς γαίας τῶν κυρίων ἐπὶ ὠρισμένῳ ὄρω
 καὶ ἠκολούθουν αὐτοὺς ἐν πολέμῳ ὡς ἐλαφροὶ ὄπλοφόροι (Γυμνήτες ἢ
 Γυμνήσιοι) ἢ ὡς θεράποντες. Οἱ δὲ ἐκ τῆς Ἀργολίδος ἐκβληθέντες Ἀ-
 χαιοὶ καὶ μάλιστα οἱ εὐγενέστεροι ἡγουμένου τοῦ ἀρχηγοῦ Τισαμενοῦ
 ἐπετέθησαν κατὰ τῶν Ἰώνων ἐν Αἰγιαλείᾳ καὶ καταλάβοντες τὴν χῶ-
 ραν αὐτῶν ὠνόμασαν Ἀχαιάν. Μετὰ τὴν κατάκτησιν τοῦ Ἀργους ὁ
 Τήμενος καθυπέταξε πάσας τὰς Ἀργολικὰς πόλεις Ἐπίδαυρον, Ἑρμιό-
 νην, Σικυῶνα, Κλεωνάς, Φλιοῦντα, Κόρινθον, Τροιζήνα. Καὶ τὴν μὲν
 Ἐπίδαυρον κατέλαβε διὰ τοῦ Δηϊφόντου τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ (Παυσ. 2,
 26, 2. Τοῦτον (τὸν Πιτυρέα) παραδοῦναι λέγουσιν ἅμα γαὶ τὴν γῆν
 (Ἐπίδαυρον) Δηϊφόντῃ καὶ Ἀργείοις) τὴν δὲ Τροιζήνα διὰ τοῦ υἱοῦ
 Ἀγαίου ἢ Ἀγραιοῦ (Στρεβ. 8, 389), τὴν Σικυῶνα διὰ τοῦ Φάλκου
 υἱοῦ (Παυσ. 2, 6, 7. Φάλκης δὲ ὁ Τημένου καταλάβων νύκτωρ Σικυ-
 ῶνα σὺν Δωριεῦσι κακὸν μὲν ἄτε Ἑρακλείδῃν εἰς αὐτὸν ἐποίησεν οὐδέν,
 κοιωνὸν δὲ ἔσχε τῆς ἀρχῆς), τὴν δὲ Κόρινθον διὰ τοῦ Ἀλήτου (Παυσ.
 2, 4, 3. Τούτων δὲ βασιλευόντων Δωριεῖς στρατεύουσιν ἐπὶ Κόρινθον
 ἡγεῖτο δὲ Ἀλήτης), τὴν δὲ Φλιοῦντα διὰ τοῦ Πηγνίδα υἱοῦ τοῦ Φάλ-
 κου (Παυσ. 2, 12, 6. 131. Πηγνίδα ἐπ' αὐτὴν (τὴν Φλιοῦντα) ὁ
 Φάλκου τοῦ Τημένου Δωριεὺς ἔκ τε Ἀργους στρατεύει καὶ ἐκ τῆς Σικυ-
 ωνίας). Αἱ σχέσεις τῶν ὑποταγμένων πρὸς τοὺς κατακτητὰς δὲν ἦσαν
 φιλικαί. Φαίνεται, ὅτι ἔριδες καὶ φιλονικίαι ἀνεφύθησαν ἐνεκα τῆς δεσπο-
 τικῆς διακρίσεως τῶν Τημενιδῶν, οἵτινες καὶ τύραννοι ὠνομάζοντο.
 (Πλτ. Νόμ. 3, 690. Ἐπιστ. 8, 354. Ἀριστ. πολιτ. 5, 8, 4, καὶ
 10, 3). Δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς, τί συνέβη ἐν ταῖς ἀρχαιοτάταις πό-

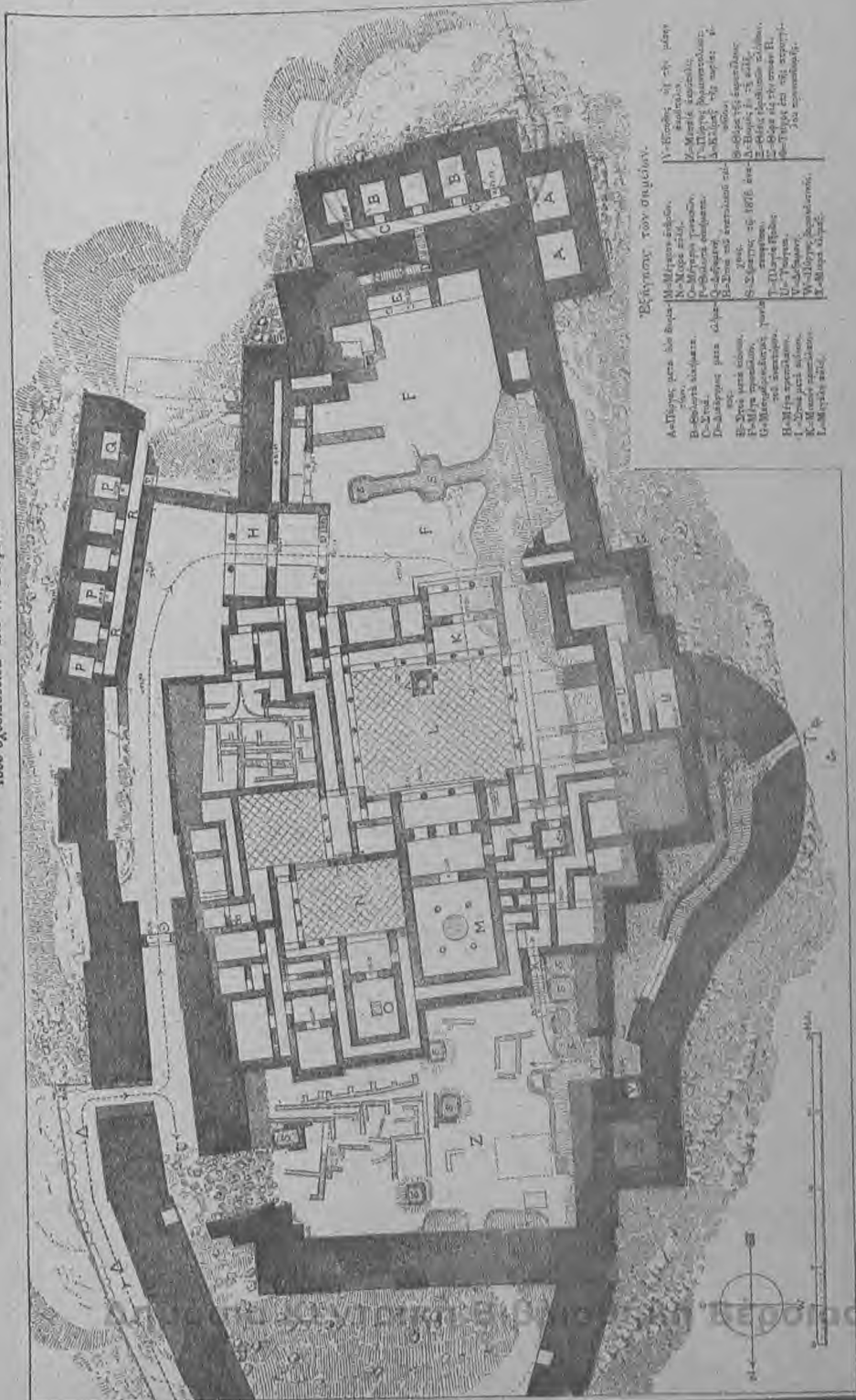
λεσι τῶν Μυκηνῶν καὶ Τιρύνθου. Φαίνεται ὅμως, ὅτι αὐταὶ ἀπῆλθον αὐτονομίας τινός, ἥτις ἦτο ἄλλοτε μὲν μεγάλειτέρα, ἄλλοτε δὲ μικρότερα ἀναλόγως τῆς θέσεως, ἢν τὸ Ἄργος εἶχεν. Καὶ βραδύτερον δὲν ἔπαυσαν οἱ Δωριεῖς μετὰ τῶν Ἀργείων νὰ καταλαμβάνωσιν ἄλλας χώρας. Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (8, 46) καὶ Στράβωνα (8, 375) κατέλαβον τὴν Αἰγιναν, Πρασιὰς, Ζάρακκα, Ἐπίδαυρον Λιμηράν καὶ τὰς Βοιὰς, ὧν οἰκιστὴς λέγεται ὁ Ἡρακλείδης Βοῖος (Παυσ. 3, 22, 11. Στράβ. 8, 364). Εἰς τὰς ὑπαγομένους ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Ἀργούς πόλεις συγκαταριθμεῖται καὶ ἡ Κυνουρία μετὰ τῆς εὐφόρου Θυρεάτιδος. (Ἡρόδ. 8, 73. Οἱ δὲ Κυνουῖοι αὐτόχθονες ἐόντες δοκέουσι μοῦνοι εἶναι Ἰωνες, ἐκδεδωριεύονται δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀργείων ἀργόμενοι καὶ τοῦ χρόνου ἐόντες Ὀρειῆται καὶ οἱ περὶ οὐκοῖ· καὶ 1, 82. Τὰς γὰρ Θυρέας ταύτας εἰσάγει τῆς Ἀργολίδος μοῖρας ἀποταγόμενοι ἔσχατον οἱ Λακεδαιμόνιοι). Οὕτω λοιπὸν τὸ Ἄργος ὀνομαστὸν διὰ τὴν παλαιότητα αὐτοῦ, κεκοσμημένον ὑπὸ τῆς αἰγλῆς τῶν Ἀτρειδῶν ἐφθασεν ἤδη μετὰ τὴν κάθοδον τῶν Ἡρακλειδῶν εἰς τοσαύτην ἀκμὴν καὶ δύναμιν, ὥστε ἰθὺς εἰσέβητο ἡ μητρόπολις τῶν Ἀσιατικῶν Δωριέων καὶ ἡ κεφαλὴ τῆς Πελοποννήσου. Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον δὲ (1, 82) μοῖρα Ἀργείων κατέλαβεν τὴν Αἰγιναν (Παυσ. 2, 29, 5.) ἕτεροι ἐξ Ἀργούς Δωριεῖς τὴν Ἑρμιόνην (Παυσ. 2, 34, 5). Οὕτω κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (2, 82 ἢ ἡ μέχρι Μαλίας ἢ πρὸς ἐσπέρην Ἀργείων, ἢ τε ἐν τῇ ἡπείρῳ γῶρῃ καὶ ἡ Κυθηρὴ νῆσος καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν νήσων) πᾶσα ἡ μέχρι Μαλίας ἡπειρος καὶ τὰ Κύθηρα καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν νήσων αἰ μετὰ τὴν Κυθήρων καὶ Αἰγίνης ἦσαν ὑποτεταγμέναι ὑπὸ τοὺς Ἀργεῖους. Αἱ πόλεις αὐτῆς, ἂν καὶ ὑπετάσσοντο εἰς τούτους, ἐσχημάτιζον ὅμως ἀνεξάρτητα κράτη (über die Entstehung der städte der alten von Emil Kuhn σελ. 199) ἔχοντα μητρόπολιν τὸ Ἄργος, ὅπερ ἦτο οὐχὶ μόνον ὁ θρησκευτικὸς διαιτητὴς ἀλλὰ καὶ ὁ πολιτικὸς, ὅστις ἐρρῦθμιζε καὶ ἐκκρόνιζε τὰς ἐσωτερικὰς σχέσεις. Περί τοῦ ἐν Ἀργεὶ ἱερὸν τοῦ Πυθαιῶς Ἀπόλλωνος, ἐνθα κοινῶς ἐθυσίαζον, ἐσχημάτιζον αἱ πόλεις ἀμφικτυονίαν ἥτοι ὁμοσπονδιακὸν δεσμόν, ὅστις ἦτο ἄλλοτε μὲν στενότερος, ἄλλοτε δὲ χαλαρώτερος κατὰ τὴν δύναμιν, ἣν εἶχε τὸ Ἄργος. Ἡ ἀμφικτυονία αὕτη τοσοῦτον ἰσχυσεν, ὥστε ἐπέβαλεν εἰς τοὺς Σικωνίους καὶ Αἰγινήτας νὰ πληρώσωσι πρόστιμον πεντακόσια τάλαντα ἕκαστοι. (Ἡρόδ. 6, 92 συναπέβησαν δὲ καὶ ἀπὸ Σικωνιῶν νεῶν ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῇ καὶ σφί ὑπ' Ἀργείων ἐπεβλήθη ζημίη χεῖλια τάλαντα ἐκτῶσι πεντακόσια ἑκατέρους). Ἄλλοτε δὲ οἱ Μεσσήνιοι

προέτεινον νάνκατεθῇ εἰς ταύτην τὴν ἀμφικτυονίαν ἡ κρίσις ἐριδὸς τινος πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας (Παυσ. 4, 5, 1. ἐθέλειν μέντοι παρ' Ἀργείοις συγγενέσιν οὖσιν ἀμφοτέρων ἐν ἀμφικτυονίᾳ διδόναι δίκας).

Ὁ Τῆμενος τέλος γενόμενος κύριος τῆς Ἀργολίδος ἐδολοφονήθη ὑπὸ τῶν υἱῶν αὐτοῦ Κεῖσου, Κερύνου, Φάλικου καὶ Ἀγραίου ἢ Ἀγχιού, διότι μᾶλλον πρὸς τὸν γαμβρὸν Δηϊφόντην ἐνεπιστεύετο καὶ ἡγάπα. (Παυσ. 2, 19, 1. Τὰ μὲν οὖν Κρεσφόντου καὶ τῶν Ἀριστοδήμου παίδων οὐκ ἤπειρεν ὁ λόγος με ἐνταῦθα δηλῶσαι. Τῆμενος δὲ ἐκ μὲν τοῦ φανεροῦ Δηϊφόντῃ τῷ Ἀρτιμύχου τοῦ Θραυσάνορος τοῦ Κτησιόπου τοῦ Ἡρακλείους στρατηγῷ πρὸς τὰς μάχας ἐπρήσαντο ἀντὶ τῶν υἱῶν καὶ σύμβουλον ἐς πάντα εἶχεν, ὅτε αὐτὸν τε ἐκείνον πεποιημένους πρότερον ἔτι γαμβρὸν καὶ τῶν παίδων ἀρεσκόμενος τῇ Ὑρνηθοῦ μάλιστα, ὑποπεύετο δὲ ἤδη καὶ τῇ βασιλείᾳ ἐς ἐκείνην καὶ Δηϊφόντην τρέπειν. Ἐπεβουλεύθη δὲ τούτων ἕνεκα ὑπὸ τῶν υἱῶν ἐκείνων δὲ αὐτῷ Κεῖσος πρεσβυτάτος ἔσχε τὴν ἀρχήν). Καὶ ὁ Müller (fragm. hist. graec. 2 σελ. 376) οὕτως διηγείται τὰ περὶ Τημένου, ὅτι δηλ. οἱ παῖδες ἐξεύρον κακούργους ἀνθρώπους, οὓς ἐπὶ μισθῷ ἐπεισαν νὰ φονεύσωσι τὸν Τῆμενον, καὶ οὗτοι μὲν ἐπιπεσόντες κατ' αὐτοῦ, ὅτε ἰλούετο παρὰ τινα ποταμὸν ἐν ἐρημίᾳ καὶ κατατρώσαντες ἀνεχώρησαν ἔτι ζῶντα αὐτὸν ἀρῆσαντες. Οὗτος δὲ κερμισθεὶς εἰς τὸ στρατόπεδον ἀγνοῶν τοὺς φονεῖς θνήσκει, τὴν ἀρχὴν εἰς τὴν Ὑρνηθὺ καὶ Δηϊφόντην καταλιπὼν. Περὶ τῶν διαδόχων τοῦ Τημένου δὲν ἔχομεν ἀκριβεῖς πληροφορίες ἢ ἐξῆς γενεαλογικῆς σχέσεως ἀναφέρεται ὑπὸ Θεοπόμπου (ἀποσπ. 15 καὶ Διοδώρου ἀποσπ. βιβλ. 7). Τῆμενος, Κίσσιος (Παυσ. 2, 19, 1 Κίσσιος) Θεόστιος, Μέροψ, Ἀριστοδαμίδας, Φεῖδων, Κάρανος. Φέρονται ὁμῶς καὶ ἄλλαι γενεαλογίαι, ἐν αἷς ἐκτός τοῦ ὀνόματος τοῦ Τημένου, οὐδὲν τῶν ὀνομάτων ἀναρρίνεται, ἅτινα ἀναφέρονται παρὰ Θεοπόμπου καὶ Διοδώρου. Τῆμενος, Λαγάρης, Δέβαλιος, Εὐρυβιάδας, Κλεοδαῖος, Κροῖσος, Βοίας, Κάρανος. (Weissenborn Hellen. σελ. 5) ἄλλοι διαδόχους τοῦ Τημένου ὀνομαζοῦσι τὸν Κεῖσον, τὸν Μῆδωνα, τὸν Ἀλθακίμενην, ἄλλοι τὸν Κεῖσον, Μῆδωνα, Θέστιον, Μέροπα, Ἀριστοδαμίδαν, Κάρκνον, Αἰγωνα, Ἐρατόν, Δημοκρατίδαν, Φεῖδωνα, Λεωκύδην, Μέλταν. Δὲν γνωρίζομεν οὐδὲν σχεδὸν περὶ τῶν εἰσχυθέντων ὑπὸ τῶν Δωριέων εἰς τὸ Ἄργος θεσμῶν, ἀλλ' οἰοιδήποτε καὶ ἂν ἦσαν οὗτοι, βεβαίως δὲν διετηρήθησαν μετὰ τῆς αὐτῆς αὐστηρότητος, μεθ' ἧς καὶ ἐν Σπάρτῃ, ἴσως καὶ διότι ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἀργολίδος δὲν ἦτο συμπεπυ-

γνωμένος περί μίαν χώραν, ὡς ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ διηρημένος εἰς πολλὰ κράτη. Ἄν εἴη ὁ Τήμενος, ἴσως θὰ κατῴρθου νὰ συσφίγγῃ τὰς πέριξ χώρας περί μίαν συμπαγῇ νομοθεσίαν, ἀλλ' ὁ πρόωρος αὐτοῦ θάνατος καί ἡ ἀνικανότης τῶν διαδόχων ἦτο ἀφορμὴ νὰ μὴ εἰσαχθῶσι πλήρη τὰ Δωρικὰ ἔθη καὶ οἱ θεσμοί. Τέλος οἱ ἀπὸ Τημένου διάδοχοι βασιλεῖς μέχρι τοῦ Δαμοκρατίδα εἴτε μὴ δυνηθέντες νάνταποκριθῶσι εἰς τὰς ἀξιώσεις τοῦ ἀρτιγενοῦς τούτου κράτους εἴτε καταχρώμενοι τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν ἠναγκάστησαν νὰ ὑποστῶσι ἐλάττωσιν τῆς δυνάμεως καὶ τῶν προνομίων αὐτῶν τοσαύτην ὥστε ἰδρύθῃ μορφή ὀνόματι μὲν βασιλικῆς διοικήσεως ἀλλὰ πράγματι δημοκρατικῆς (Παυσ. 2, 19, 1. Ἀργεῖοι δὲ ἅτε ἰσηγορίαν καὶ τὸ αὐτόνομον ἀγαπῶντες ἐκ παλαιοτάτου τὰ τῆς ἐξουσίας τῶν βασιλέων εἰς ἐλάχιστον προήγαγον ὡς Μήδωνι τῷ Κείσων καὶ ταῖς ἀπογόνοις τὸ ὄνομα ληφθῆναι τοῦ βασιλέως μόνον). Ὁ Φεῖδων ὅμως ὁ υἱὸς τοῦ Ἀριστοδαμίδα ἀποτελεῖ λαμπρὸν μνημεῖον τῆς Ἀργείας ἱστορίας κατ' ἄλλους ἕκτος, κατ' ἄλλους δέκατος καὶ κατ' ἄλλους ἐνδέκατος ἐκ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας τοῦ Τημένου ὑπερβέβλημένος δυνάμει τοὺς συγχρόνους, διάδοχος ὢν μεγαλειόβουλος διαπηδῆσας τὰ ὑπὸ τῆς ἀριστοκρατίας ἐπιτεθέντα ὅρια καὶ καταλύσας τοὺς κωλυτικὸς φραγμοὺς, δι' ὧν πρότερον περιωρίσθη ἡ βασιλικὴ ἐξουσία, ἐγένετο δεσπότης τοῦ Ἄργους περί τὰ μέσα τῆς ὀγδόης ἑκατονταετηρίδος καὶ ἰδίως μεταξὺ τοῦ 770 καὶ 730 ἔτους· ὁ Ἐφορος λέγει περὶ αὐτοῦ (ἀποσπ. 16. Στρβ. 8, 358 Φεῖδωνα δὲ τὸν Ἀργεῖον δέκατον μὲν ὄντα ἀπὸ Τημένου δυνάμει ὑπερβεβλημένον τοὺς κατ' αὐτόν, ἀφ' ἧς τήν τε Λήξιν ὅλην ἀνέλαβε τὴν Τημένου, διεσπασμένην εἰς πλείω μέρη). Ὁ Φεῖδων εἶνε ἐκ τῶν ἐκτάκτων ἀνδρῶν τῆς Πελοποννησιακῆς ἱστορίας. Ἐπραξε πᾶν ὅ,τι δὲν ἠδυνήθη νὰ πράξῃ οὐδεὶς Ἑρακλειδης. Ἐπέτυχε νὰπαλλάξῃ ἐντελῶς τὸ βασίλειον τῶν ἐμποδίων, ἅτινα ἐπέβαλλον εἰς αὐτόν αἱ πρὸς τοὺς Δωρεῖς ὑποχρεώσεις. Συγχρόνως, ἐφ' ὅσον ἐκτείνεται ἡ ἐπιρροή, διακηρύττει μίαν ἀντίδρασιν κατὰ παντός, ὅπερ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἤθελον νὰ ἐπιβάλλωσι ὡς κανόνα τῆς διαγωγῆς εἰς τὰ ἄλλα κράτη καὶ ἐπραττεν ἀκριβῶς τὸ ἐναντίον, τὸ ὅποιον οἱ Σπαρτιῖται ἐπραττον. Ἀντὶ νὰ συγκεντρωθῇ ὁ βίος ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, ἐξαπλοῦται καὶ ἐκτείνεται εἰς τὴν θάλασσαν· ἀντὶ τοῦ περιορισμοῦ πρὸς τὰ ἔξω, ὡς ἐπραττεν ὁ Λυκοῦργος, ἐλεύθερον τὸ ἐμπόριον διωργάνωσεν ὁ Φεῖδων· αἱ τάξεις, ἀντὶ νὰ χωρίζωνται, ἀναμίγνυνται καὶ ἐξισοῦνται· τὸ ἐμπόριον ἀποκτᾷ τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ καὶ εὐρίσκει

Η ἀπορία της Τριγώνου κατά τὴν ἀνακατασκευὴν τοῦ ἔτους
1885 σχεδιασμένη ἀπὸ W. Dörpfeld.

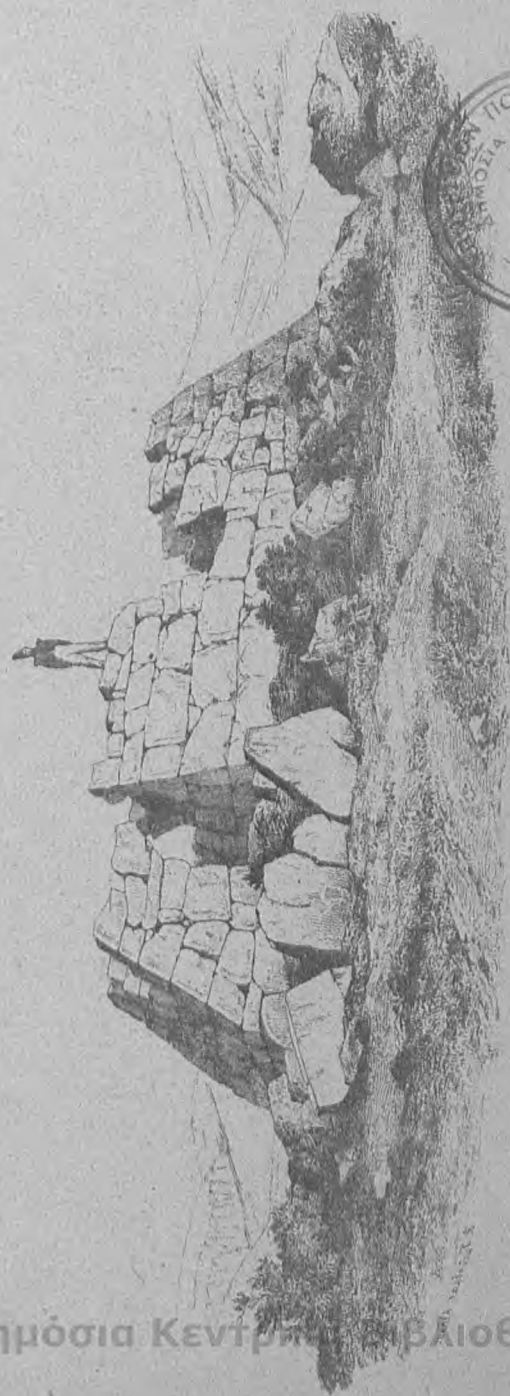
Ἐξήγησις τῶν σημείων.

Α. Ἄλτάρ, περὶ τῆς ἑστίας.	Μ. Μουσείο.	Ν. Νέον ἄλτάρ.	Π. Πύργος τοῦ ἑσπέρου.
Β. Βασιλικὴ ἀγορὰ.	Ν. Νέον ἄλτάρ.	Ο. Οὐδία τοῦ ἑσπέρου.	Ρ. Ροτόνδα τοῦ ἑσπέρου.
Γ. Στάδιον.	Π. Πύργος τοῦ ἑσπέρου.	Σ. Στάδιον τοῦ ἑσπέρου.	Τ. Τεμενὸς τοῦ ἑσπέρου.
Δ. Δορυφορεῖον.	Ρ. Ροτόνδα τοῦ ἑσπέρου.	Τ. Τεμενὸς τοῦ ἑσπέρου.	Υ. Ὑπόμνημα τοῦ ἑσπέρου.
Ε. Ἐκκλησιάζιον.	Σ. Στάδιον τοῦ ἑσπέρου.	Υ. Ὑπόμνημα τοῦ ἑσπέρου.	Φ. Φρούριον τοῦ ἑσπέρου.
Ζ. Ζεῦς τοῦ ἑσπέρου.	Τ. Τεμενὸς τοῦ ἑσπέρου.	Φ. Φρούριον τοῦ ἑσπέρου.	Χ. Χορὸς τοῦ ἑσπέρου.
Η. Ἡρα τοῦ ἑσπέρου.	Υ. Ὑπόμνημα τοῦ ἑσπέρου.	Χ. Χορὸς τοῦ ἑσπέρου.	Ψ. Ψυγὴ τοῦ ἑσπέρου.
Θ. Θησέας τοῦ ἑσπέρου.	Φ. Φρούριον τοῦ ἑσπέρου.	Ψ. Ψυγὴ τοῦ ἑσπέρου.	Ω. Ὠκεανὸς τοῦ ἑσπέρου.
Κ. Κρόνος τοῦ ἑσπέρου.	Χ. Χορὸς τοῦ ἑσπέρου.	Ω. Ὠκεανὸς τοῦ ἑσπέρου.	
Λ. Λατρία τοῦ ἑσπέρου.	Ψ. Ψυγὴ τοῦ ἑσπέρου.		

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Πυραμίδες τῶν Κεγχρεῶν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐνθαρρύνσεις, ἐνῷ ἐμπόδια ἐπέβαλεν εἰς αὐτὸ ὁ Λυκούργος. Ὁ Φεῖδων εἰσήγαγε κατὰ πρῶτον τὴν Πελοπόννησον εἰς τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον τοῦ ἀρχιπελάγους καὶ ἱδρυσεν νέον βίον.

Δὲν ἦτο οὗτος, ὡς ἐφρατάζοντο αἱ Σπαρτιάται, τολμηρὸς τυχοδιώκτης, ἀλλὰ βασιλεὺς ὅστις ὑπερησπίσθη μετὰ θαυμαστῆς ἐνεργείας τὰ μεγάλα καὶ ἐθνικὰ συμφέροντα. Ἐνεκατέστησεν εἰς τὰ δικαιώματα αὐτοῦ τὸ Ἰωνικὸν στοιχεῖον κρατούμενον ὑπὸ κηδεμονίαν ἐκ τοῦ ἀποκλειστικοῦ πνεύματος τοῦ δωρισμοῦ, ἀνέτρεψε τὸν φραγμὸν τὸν ἐγερθέντα παρὰ τὴν φύσιν μεταξὺ τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀσίας, ἀφῆρσε τὴν ἀρχίαν, ἣν ἡ Σπάρτη ἠπέλπει νὰ ἐπιβάλλῃ ἐφ' ὅλης τῆς Πελοποννήσου, καὶ διήγειρε εἰς τὰς χώρας νέον βίον, ὅστις δὲν ἐσταμάτησεν ἔκτοτε. Νέαι ὁδοὶ ἀπεκαλύφθησαν εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ εἰς τὴν φιλοπονίαν, εἰς τὸ πνεύματων ἐπιχειρήσεων καὶ τῶν προτερημάτων. Μεταξὺ τῶν ἰχνῶν τῆς θαυμαστῆς δραστηριότητος πρέπει πιθανῶς νὰ συγκαταριθμῶμεν καὶ τὴν συμμαχίαν τὴν θαλασσίαν τῆς Καλαυρίας.

Ὁ Φεῖδων αὐξήσας τὴν ἐσωτερικὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν ἐπεξέτεινε τὴν δύναμιν τῆς πόλεως τοῦ Ἄργους ἐπὶ πασῶν τῶν πόλεων τῆς Ἀμφικτυονίας, αἵτινες ἐπὶ τῶν προηγουμένων βασιλέων σχεδὸν εἶχον ἀποσπασθῇ ἀπὸ τῆς κυριαρχίας αὐτοῦ (Στρβ. 8,358). Ἀνενέωσε δηλαδὴ τὴν ἀξίωσιν τῆς κυριαρχοῦ πόλεως δι' ἀσχυρίζομενος, ὅτι αὐταὶ ἦσαν τεθεμελιωμέναι ὑπὸ τοῦ Ἄργους καὶ συνδεδεμέναι μετ' αὐτοῦ διὰ κοινῶν θυσιῶν. Μετὰ τοῦτο ἐπεχείρησε νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν ἡγεμονίαν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς Κορίνθου· ἵνα ὅμως ἐξασθενίσῃ αὐτὴν καὶ ἀφαιρήσῃ τὸ θάρρος καὶ τὴν δύναμιν πρὸς ἐπανάστασιν, ἀπῆτησε παρὰ τοῦ βασιλέως Δεξάνδρου χιλίους στρατιώτας ἐκ τῶν ἰσχυροτάτων καὶ ἀνδρειοτάτων νέων τῆς πόλεως διανοούμενος νὰ ἐξαφανίσῃ αὐτούς, ἀλλ' ἀπέτυχε, διότι τὸ τέχνασμα ἐγένετο γνωστὸν ὑπὸ τοῦ Ἀθρῶνος (Πλτ. ἐρωτικαὶ διηγήσεις 11. Σχόλ. εἰς Ἀπολλ. Ῥόδ. IV, 1212. Διόδ. 8,8. Σχόλ. Πίνδ. Ὀλυμ. XIII, 27). Ἀναμφισβήτητον εἶνε, ὅτι ὁ Φεῖδων ἀντεποιεῖτο νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν ἡγεμονίαν αὐτοῦ ἐπὶ πασῶν τῶν πόλεων, ὥς ὁ Ἡρακλῆς ποτε κατέλαθεν· καὶ δικαίως· διότι ἡ γενεὰ τῶν βασιλέων τοῦ Ἄργους κατήγετο ἐκ τοῦ ἥρωος τούτου (Στρβ. 8,358. Πρὸς τούτοις ἐπιθέσθαι καὶ ταῖς ἀφ' Ἡρακλέους αἰρεθείσασιν πόλεσι καὶ τοὺς ἀγῶνας ἀξιοῦν τιθεῖν αὐτὸν οὗς ἐκεῖνος ἔθηκε· τούτων δὲ εἶναι καὶ τὸν Ὀλυμπιακόν).

Ἡ φιλοδοξία τοῦ ἡγεμόνος τούτου δὲν ἱκανοποιήθη διὰ τῶν μεγάλων τούτων ἀξιώσεων. Ἀπῆτησεν ἔτι τὸ δικαίωμα νὰ προεδρεύῃ ἐν γέ-

νει μὲν τῆς πανηγύρεως τῶν θρησκευτικῶν ἀγώνων καὶ ἑορτῶν τῶν ἱδρυθέντων ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείους, ἰδιαιτέρως ὅμως τοῦ Ὀλυμπιακοῦ ἀγώνος. Ἄν καὶ τὸ πεδῖον τῆς Ὀλυμπίας πολὺ ἔτι ἀπέχει τῆς γνωστῆς λαμπρότητος οὐδὲ εἶχεν ἔτι λάθει πολὺ κλέος ὁ Ὀλυμπιακὸς ἀγών, ὅμως δὲν διέλαθε τὴν προσοχὴν τοῦ Φεῖδωνος, ὅτι ἡ προεδρεία τῆς ἐπισημοτάτης ἑορτῆς ἦτο προνόμιον, ὅπερ εἶχεν ἄμετρον ἀξίαν καὶ τιμὴν. Τοῦτο τὸ ἀξίωμα προσεπάθει πᾶν κράτος νὰ ποικτήσῃ διὰ πάσης θυσίας. Ὁ Φεῖδων κατὰ τὴν ὀγδόην Ὀλυμπιάδα τοῦ 748 ἐπορεύθη εἰς Ὀλυμπίαν θέλων νὰρχήσῃ ἀπὸ τῶν Ἡλείων τὴν προεδρείαν τοῦ ἀγώνος ὠφελούμενος ἐκ τῆς πρὸς τοὺτους ἀντιζηλίας τῶν Πισατῶν, οἵτινες ἦσαν οἱ πρῶτοι διοικηταὶ τῆς τελετῆς τῶν Ὀλυμπίων (Ξφ. Ἑλλ. VII, 4, 28. Διόδ. XV, 78). Οἱ Ἡεῖοι γενόμενοι κύριοι τῆς Πισατίας ἐσπετερίσθησαν καὶ τὴν τοῦ ἀγώνος προεδρείαν (Στράβ. 8, 354 οἱ Ἡεῖοι ἠϋξήσαν τὴν κοίλην Ἡλιν καὶ τῆς τε Πισατίας ἀφείλοντο πολίτην καὶ Ὀλυμπία ὑπ' ἐκείνους ἐγένετο), διότι ἦτο γενικὸς κανὼν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα τὸ νικοῦν κράτος νὰ ἐκτελῇ πάντα τὰ καθήκοντα πρὸς τοὺς θεοὺς, ἅπερ ἐξετέλει ὁ κατακτηθεὶς λαός, διότι ταῦτα ἐθεωροῦντο προσκεκολλημένα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους (Θουκ. 4, 98). Οἱ Πισαταὶ ὅμως μὴ συγκατατεθέντες ἰκουςίως εἰς τὴν στέρησιν τοῦ πολυτίμου τούτου δικαιώματος προσεπάθησαν πολλάκις νὰ νικηθῶσιν αὐτοί· ἀλλ' ἀποτυχόντες ἐζήτησαν ἐπὶ τέλους τὴν συνδρομὴν τοῦ Φεῖδωνος· ἐλθὼν λοιπὸν ὁ τολμηρὸς οὗτος ἡγεμὼν εἰς Ὀλυμπίαν ἐπανηγύρισεν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν Πισατῶν ὡς διάδοχος τοῦ Ἡρακλείους τὴν ὀγδόην Ὀλυμπιάδα διανείμας κατὰ τοὺς ἀγῶνας αὐτὸς τὰ βραβεῖα (Ἡρόδ. 6, 127. Φεῖδωνος — τοῦ ὑβρίσαντος μάχιστα δὴ τῶν Ἑλλήνων ἀπάντων, ὃς ἐξαναστήσας τοὺς Ἡεῖων ἀγωνοθέτας αὐτὸς τὸν ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀγῶνα ἔθηκε). Οἱ δὲ Ἡεῖοι στειρωθέντες οὕτω διὰ τῆς βίας τὴν προεδρείαν ἀπεποιήθησαν νὰ συμπεριλάβωσιν εἰς τὸν παρ' αὐτῶν τηρούμενον κατάλογον τῶν Ὀλυμπιονικῶν τοὺς κατὰ τὴν Ὀλυμπιάδα ταύτην προτερήσαντας καλέσαντες αὐτὴν ἀνολυμπιάδα (Ἐφορος ἀποσπ. 15 = Στράβ. 8, 357. Οὐ μὴν τοὺς γε Ἡεῖους ἀναγράφει τὴν θέσιν ταύτην κτλ. Πλυσ. 6, 22, 2 ταύτας τὰς Ὀλυμπιάδας ἀνολυμπιάδας οἱ Ἡεῖοι καλοῦντες οὐ σφῶς ἐν καταλόγῳ τῶν Ὀλυμπιάδων γράφουσιν). Ἀλλ' ἡ τοιαύτη ταπεινώσις τῶν Ἡεῖων δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ, διότι οἱ Σπαρτιαταὶ βοηθήσαντες αὐτοὺς ἐνίκησαν τὸν Φεῖδωνα ὥστε οἱ Ἡεῖοι κατὰ τὴν ἀκόλουθον Ὀλυμπιάδα ἀνέλαβον αὐθις τὴν προεδρείαν τοῦ ἀγώνος.

καὶ ἠνάγκασαν τὸν Φεῖδωνα νὰ περιορισθῇ εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶν ἀνατολικῶν μερῶν τῆς Πελοποννήσου (Πλούταρχ. περὶ κακοηθείας Ἡροδ. 859 καὶ Στρεβ. 8,358 εἶτε φθορήσαντες τῇ διὰ τὴν εἰρήνην εὐτυχίᾳ εἶτε καὶ συνεργοῦς ἔξαιρ. νομίσαντες πρὸς τὸ καταλῦσαι τὸν Φεῖδωνα ἀφηρημένον αὐτοὺς τὴν ἡγεμονίαν τῶν Πελοποννησίων ἦν ἐκεῖνοι προεκέκτηντο καὶ δὴ καὶ συγκαταλῦσαι τὸν Φεῖδωνα).

Ἄν καὶ ἡ ἐπὶ τῆς δυτικῆς Πελοποννήσου ἡγεμονία τοῦ Φεῖδωνος τὰ χίστα διελύθη, ἡ ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς κυριαρχία αὐτοῦ ὑπῆρξε διαρκεστέρα καὶ λαμπρότερα. Ἐπιθυμῶν νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὰς ὑπ' αὐτὸν χώρας ἐσωτερικὴν ἐνότητα καὶ νὰ συνδέσῃ τὸ κράτος αὐτοῦ στερεῶς ὥρισεν ὁμοίαν νομοθεσίαν, ὅμοια βάρη καὶ ὅμοια νομίσματα. Ὁ Φεῖδων εἶνε ὁ πρῶτος τῶν Ἑλλήνων, ὅστις ἐκοψεν Ἑλληνικὸν χαλκοῦν καὶ ἀργυροῦν νόμισμα κατ' ἄλλους μὲν ἐν Ἀργεῖ, κατ' ἄλλους δὲ ἐν τῇ ὑπ' αὐτὸν οὖσῃ Αἰγίνῃ· εἶνε ὁ πρῶτος, ὅστις ὥρισε τὰ μέτρα καὶ σταθμὰ (Müller fragm. 2,138,139. Ἡρδ. 6,127. Μέγα ἐτυμολ. Στρεβ. 8,376. Στρεβ. 8,358 καὶ μέτρα ἐξῆδρε τὰ φειδῶνια καὶ σταθμοὺς καὶ νόμισμα κεραυραγμένον τὸ τε ἄλλο καὶ τὸ ἀργυροῦν). Κατὰ τὸν Θεόφραστον (χαρακτ. 13 καὶ Πολυδ. ὄνομ. 10,179) ὥρισε καὶ τῶν ὑγρῶν μέτρον φειδῶν ὀνομασθὲν (εἶη δ' ἂν καὶ Φεῖδων τι ἀγγεῖον ἐλλειψὲν ἀπὸ τῶν φειδῶνίων μέτρων ὠνομασμένον)· καὶ ὁ ποῦς τὸ κανονικὸν μέτρον τῶν Ἑλλήνων ἀποδίδεται εἰς τὸν Φεῖδωνα (σελ. 77 metrologische untersuchungen über gewichte, Münzfüsse und masse des alterthums ὑπὸ Böckh).

Νέα λοιπὸν ἐποχὴ ἄρχεται διὰ τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων, ἀφ' οὔτου ἡ χρῆσις τῶν πολυτίμων μετάλλων κεκανονισμένων κατὰ τὸ Βαθυλωνιακὸν βάρος καὶ διεσκευασμένων εἰς τεμάχια εὐμεταχειρίστα εἰσῆλθεν ἐκ τῆς Λυδίας εἰς τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις τῆς παραλίας τῆς μικρᾶς Ἀσίας. Ἐκεῖ πόλεις τινὲς ἐμπορικαὶ ἤρξαντο περὶ τὸ 700 π. Χ. νὰ κόπτωσι νόμισμα ἐπίσημον, ὅπερ ἐξηπλώθη ταχέως ἐκ τοῦ ἐνὸς μέρους εἰς τὸ ἄλλο, ὀνομαστὶ δὲ εἰς Μίλητον, Χίον, Κλαζομενάς, Ἐφεσον, Σάμον. Αἱ παραθαλάσσιαι πόλεις διηροῦντο εἰς δύο συμπλέγματα· αἱ μὲν υἱοθέτησαν τὴν χρῆσιν τοῦ νομίσματος, αἱ δὲ δὲν μετεχειρίζοντο τοῦτο ἀκόμη· καὶ οὕτως τὸν ἔβδομον αἰῶνα τὸ ζήτημα τὸ σπουδαιότερον διὰ τὰ κράτη τὰ βρεχόμενα ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους ἦτο νὰ μάθωσιν, ἂν θὰ συμμορφωθῶσιν ἢ οὐ πρὸς τὸ νέον σύστημα. Λοιπὸν τοῦτο δὲν ἦτο ἐκεῖ μόνον ζήτημα οἰκονομικόν, ἀλλὰ μᾶλλον πολιτικὸν μεγίστης σπου-

δαιότῃτος πραγματικῆς, ὅπερ ἐπηύξανεν περισσότερον τὸν ἀνταγωνισμόν, ὅστις διήρει τὸν Ἑλληνικὸν κόσμον. Ἐν Σπάρτῃ αἱ ἀρχαῖαι ἀπαγορεύσεις τῶν πολυτίμων μετάλλων ἐφηρμόζοντο τόσῳ αὐστηρότερον ὅσῳ ἐκείνα ὑπὸ μορφήν νομίσματος ἐφαίνοντο πλέον ἐπικίνδυνα. Ἐν τῷ ἀντικειμένῳ στρατοπέδῳ παρίσταντο τὰ θαλάσσια κράτη μετὰ τοῦ ἐπιμελοῦς αὐτῶν πληθυσμοῦ, ὅστις ὥφειλε νὰ εὐχεται ζωηρῶς ἀπλοποιήσιν τόσῳ σπουδαίαν τῶν συμβιβασμῶν δυναστεῖαι δὲ πριγκιπικαὶ ἱκανοποιῶσαι ταύτην τὴν ἐπιθυμίαν ἡλπίζον, ὅτι ἡύξανον τὴν δύναμιν αὐτῶν.

Αἱ τάξεις αὗται ἐξεγείρονται πανταχοῦ τὸν 7ον αἰῶνα, τὸν αἰῶνα τῶν τυράννων, ὧν ἡ ἀνάρρησις ἐσημειώθη ἤδη ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου ὡς ἔνδειξις μεγάλης κοινωνικῆς κινήσεως· ἡ κίνησις αὕτη τῆς προόδου τῆς φυσικῆς ἀντενεργούσης κατὰ τῶν θεσμῶν τῶν τεχνητῶν τῶν πηγαζόντων ἐκ τῆς ἐνώσεως τῶν Ἀχαιῶν πριγκίπων μετὰ τοῦ στρατιωτικοῦ δωρισμοῦ ἧτο ἡ ἐξέγερσις ἡ γενικὴ τοῦ ἀρχαίου πληθυσμοῦ τοῦ αὐτόχθονος καταπατηθέντος ὑπὸ τῶν ἐπιδρομῶν.

Τὸ σημεῖον ἐδόθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως Φεῖδωνος καὶ τοῦτο ὅπερ ἡμεῖς γνωρίζομεν περὶ τῶν πράξεων καὶ τῶν κατορθωμάτων τούτου τοῦ μεγάλου ἀνδρός, εἶνε ἡ ἰδρυσις συστήματος βαρῶν, μέτρων καὶ νομισμάτων ἀναφανείσα ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς ὁχθῆς τοῦ ἀρχιπελάγους, πηγᾶσχα δὲ φυσικῶς ἐκ τῶν ἐφευρέσεων τῆς πέραν θαλάσσης, διότι ὁ σκοπὸς ὁ οὐσιώδης ταύτης τῆς νομοθεσίας ἦτο νὰ διευκολύνῃ τοὺς συμβιβασμοὺς μετὰ τῶν δύο ἀντικειμένων ἀντῶν.

Ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ τὸ νόμισμα τὸ ἀργυρὸν ἤρξατο νὰ κυκλοφορῇ μετὰ τοῦ νομίσματος τοῦ χρυσοῦ, καὶ κατὰ τὴν σχέσιν 131 πρὸς 1 τὴν ἰδρυθεῖσαν μετὰ τῶν δύο μετάλλων, τὸ ἰσοδύναμον τοῦ στατήρος τοῦ χρυσοῦ ἦτο τεμάχιον ἀργύρου ἐκ 224gr. 4. Διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τεμάχιον εὐμεταχειρίστον ἐλάβανέ τις, εἴτε τὸ δέκατον ταύτης τῆς ποσότητος, ἢ 11gr. 22, εἴτε τὸ δέκατον πέμπτον, ἢ 7gr. 48. Ταῦτα τὰ δύο νομίσματα ἐκυκλοφόρουν ταύτοχρόνως ἐν τῇ Ἀσίᾳ. Τὸ πρῶτον σύστημα τὸ δεκαδικὸν ἦτο ἐν Μεσοποταμίᾳ καὶ Λυδίᾳ, τὸ ἄλλο ἐν τῇ δυτικῇ παραλίᾳ τῆς Ἀσίας καὶ ἐν Φοινίκῃ.

Ἀνλοιπὸν ἤθελον ἐν Εὐρώπῃ νὰ προσδεθῶσιν εἰς τὰς Ἀσιατικὰς συνηθείας, ἔπρεπεν ἢ νὰποφασίσωσιν ὑπὲρ ἑτέρου τῶν δύο συστημάτων ἢ νὰ δοκιμάσωσι μέσον τινὰ ὅρον. Τὸ τελευταῖον τοῦτο μέρος ἔλαβον ἐν Πελοποννήσῳ. Ἐκοψαν ἓνα στατήρα 12gr. 40, ὅστις ἐξωτερικῶς προσ-

ἤγγιζε πολὺ εἰς τὸ τεμάχιον τὸ ἀργυροῦν τὸ ἀντιπροσωπεῖον τὸ δέκα-
τον τοῦ χρυσοῦ στατήρος. Αὕτη ἡ αὐξησις τοῦ βάρους δὲν ἔσχεν ἄλλον
σκοπὸν ἢ νὰ εὐκολύνῃ τὸ ἐμπόριον· ἤθελον νὰ ἔχωσι καλὸν νόμισμα ἵνα
ἀγοράζωσιν εὐκόλως ἐπὶ τῶν ἀγορῶν τῆς πέραν θαλάσσης καὶ δύνανται
νὰ νῆθίστανται εἰς πᾶν εἶδος συναγωνισμοῦ. Ἐξ ἄλλου μέρους ἵδρυσαν με-
ταξὺ τοῦ συστήματος τούτου καὶ ἐκείνου τῆς ἐλάχιστος Ἀσίας σχέσιν
εὐκόλῃ. Ὁ στατὴρ διενεμήθη εἰς δύο, καὶ τὸ ἥμισυ ἐσχημάτισε τὴν
δραχμὴν, τὸ ἀληθὲς νόμισμα τὸ ἐθνικὸν τῶν Ἑλλήνων· ἦτο τεμάχιον
ἀργύρου ἀπὸ 5 εἰς 68⁷. (ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸ φράγκον ἢ πρὸς τὸ
σελίνο). Ἡ δραχμὴ αὕτη ὑποδιηρέθη εἰς 6 μέρη, εἰς τὰ ὅποια ἔδωκαν
τὸ ὄνομα τοῦ ὀβελοῦ. Δείγματα τῶν ἀρχαίων ὀγκῶν (χρυσοῦ, ἀργύρου)
ἐκρέμαντο ἐπὶ τῶν τειχῶν τοῦ ναοῦ τῆς Ἑρας ὡς λειψάνα τοῦ πα-
ρελθόντος (Ἡσυχ. ὀβελίσκος). Οὕτω λοιπὸν τὸ νέον νόμισμα ἐκόπη ἐν
Αἰγίνῃ. Ἐνταῦθα ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ, ἧς ἡ Δωρικὴ ἐπιδρομὴ δὲν ἐστα-
μάτησε τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον, ἰδρύθη ὑπὸ τὸν βασιλέα Φεῖδωνα τὸ
πρῶτον δημόσιον νομισματοκοπεῖον τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἡπείρου. Ἡ κα-
τασκευὴ περιορισθεῖσα κατ' ἀρχὰς εἰς τὸν ἀργυρον δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐκ-
τανηθῇ εἰς τὸν χρυσόν. Ἐλαθεν ὡς ἐμβλημα τὴν χελώνην, τὸ σύμβολον
τῆς θεᾶς τοῦ ἐμπορίου, τῆς Ἀσσυροφοινικῆς, τῆς Ἀφροδίτης. Κατὰ
ταύτην τὴν ἐποχὴν εἰσῆχθησαν μέτρα μήκους καὶ χωρητικότητος ἀπο-
μιμηθέντα ἀκριβῶς τύπους Ἀσιατικούς.

Τὰ νομίσματα ταῦτα ἐπεκράτησαν καθ' ἅπασαν τὴν Πελοπόννησον, εἰσ-
ῆχθησαν εἰς τὰ Δωρικὰ κράτη, εἰς τὴν Βοιωτίαν, Θεσσαλίαν καὶ εἰς τὴν
Μακεδονίαν ὑπὸ τὸ ὄνομα νόμισμα Αἰγινητικόν, διότι ἐγνωρίσθη καὶ ἐκυ-
κλοφόρησεν ἰδίως διὰ τῶν ἐμπορικωτάτων Αἰγινητῶν ἀποίκων ὄντων
τοῦ Ἄργους. Τὸ νομισματικὸν σύστημα, ὡς εἶδομεν, ἐδανείσθη ὁ Φεῖδων
παρὰ Φοινίκης καὶ Βαβυλῶνος, μεθ' ὧν τὸ Ἄργος εἶχε στενὰς σχέσεις
διὰ τῆς ναυτιλίας καὶ τῆς μετὰ τῶν ἀνατολικῶν ἀποικίων συγκαινωνίας.
Πάντα ταῦτα ἀποδεικνύουσιν, ὅτι τὸ Ἄργος ἦτο κατὰ ταύτην τὴν ἐπο-
χὴν ἀναμφισβητήτως ἡ δεσποζούσα δύναμις, ἡ δὲ Σπάρτη ἡ δευτερεύ-
ουσα. Οἱ Σπαρτιάται βλέποντες πάντα τὰ πρὸς βορρᾶν καὶ ἀνατολὰς τῆς
χερσονήσου οὕτως ἡνωμένα ὑπὸ τὴν δεσποτείαν τοῦ Φεῖδωνος ὥφειλον
νὰ καταβάλλωσι πᾶσαν προσπάθειαν, ἵνα καταπολεμήσωσι δύναμιν αὐξά-
νουσαν ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος· ἐβάρδιζαν μετὰ τῶν συμμάχων αὐτῶν ἐκ Τε-
γέας κατὰ τοῦ Ἄργους καὶ συνήντησαν τοὺς πολεμίους εἰς τὴν στενὴν κοι-
λάδα τῶν Ἰσίων ἄλλ' ἐνίκηθησαν. Ὁ Φεῖδων, ἂν καὶ νομίμως ἐγένετο

βασιλεύς, χαρακτηρίζεται ως δεσπότης και μάλιστα ως ο βικιότερος των τυράννων. (Ήρδ. 6, 127. «Φεΐδωρος τοῦ ἀργείου τυράννον τοῦ ὑβρίσαντος μάλιστα δὴ τῶν Ἑλλήνων ἀπάντων. Ἀριστ. πολιτ. 5, 8. Φεΐδωρ μὲν περὶ τὸ ἄργος καὶ ἕτεροι κατέστησαν τύραννοι βασιλείας ἡπαρχούσης). Δὲν ἔχομεν μὲν πληροφορίας παρὰ τῶν παλαιῶν, ἵνα ἐκτιμήσωμεν ἐπαρκῶς κατὰ πόσον δικαία εἶνε αὕτη ἡ προσωνομία ἀλλὰ σημειοῦμεν, ὅτι ὁ Φεΐδωρ ἔζη πρὸ τῶν χρόνων τῶν ἰδίως λεγομένων τυράννων καὶ μάλιστα προτοῦ ἢ γενεᾶ τῶν Ἡρακλειδῶν ἀπολέσῃ τὸν ἀρχιὸν αὐτῆς χαρακτῆρα. Ὑποθέτομεν λοιπόν, ὅτι ὠνομάσθη οὕτως διότι, ὡς εἶδομεν, ὑπερέπηδῃσε τὰ ὑπὸ τῆς ἀριστοκρατίας ἐπιτεθέντα ὅρια καὶ κατέλυσε τοὺς κώλυτικούς φραγμούς, δι' ὧν πρότερον περιωρίσθη ἡ βασιλικὴ ἐξουσία. Δὲν δυνάμεθα δὲ νὰ ἐννοήσωμεν πῶς δύναται νὰ ὀνομασθῇ τύραννος ἀνὴρ, ὅστις τοσούτων ἀγαθῶν αἷτιος ἐγένετο εἰς τὸ ἄργος καὶ εἰς σύμπασαν τὴν Ἑλλάδα. Οἱ προπάτορες ἡμῶν ὠνομάζον τυράννους κυρίως ὄχι τοὺς ἄρχοντας, οἵτινες παρεξέτρεποντο εἰς βιαιάς καὶ ἀδίκους καὶ ἀγρίας πράξεις ἀλλὰ μᾶλλον τοὺς διὰ καταλύσεως τῶν κειμένων πολιτευμάτων λαθόντας τὴν ἀρχὴν καὶ αὐτογνωμόνως διεξάγοντας αὐτήν· πολλοὶ ἐκ τῶν τοιούτων αὐθαιρέτων ἀρχόντων ἐξώκειλαν βεβαίως εἰς ἀληθεῖς τυραννικὰς πράξεις, πολλοὶ ὁμῶς ἀνεδείχθησαν πρῶτοι καὶ μέτριοι περὶ τὴν ἐνάσκησιν τῆς ἐξουσίας αὐτῶν. Οὐδὲν ἤττον πάντες, διὰ τοῦτο καὶ μόνον ὅτι παρὰ τὰ νενομισμένα κατέλαβον τὴν ἀρχήν, ὀνομάζονται τύραννοι. Καὶ ὁ Φεΐδωρ τούτου ἕνεκα τύραννος ὠνομάσθη.

Ὁ Φεΐδωρ τέλος εἶνε ἐκ τῶν ἡγεμόνων ἐκείνων, πρὸς ὃν ὀφείλει ὁλόκληρος ἡ Ἑλλὰς εὐγνωμοσύνην διὰ τὰς σπουδαίας προσόδους. Διὰ τῆς ἀναμίξεως αὐτοῦ εἰς τὰ τῆς ἀγωνοθεσίας τῶν Ὀλυμπίων ἤρυνε τὸν ὀρίζοντα τῆς Ὀλυμπίας καὶ ἐγένετο ἡ κυριωτάτη αἰτία, ὅπως οἱ τῶς τοπικοὶ ἐκεῖνοι ἀγῶνες ἀποθῶσι κατὰ μικρὸν ἡ θαυμασιὰ πανήγυρις ὅλου τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνισμοῦ, καὶ ἡ Ὀλυμπία γείνη τὸ ἀπαράμιλλον ἐντευκτήριον καὶ μουσεῖον τῶν Πανελλήνων. Ἡγεμὼν, ὅστις, ἐπεριειδόμενος εἰς τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ καὶ τὴν δύναμιν καὶ ἐπέκτασιν τῆς πολιτείας, τὴν ὁποίαν διηύθυνεν, ἐσκέφθη νὰ μεταχειρισθῇ τὴν δύναμιν ταύτην πρὸς διὰδοσιν ἀγαθῶν γενικῆς ὠφελείας, τὰ ὅποια ἠναγκάσθησαν νὰ ποιεῖσθαι φίλοι καὶ ἐχθροί, εἶνε βεβαίως ἡγεμὼν μέγας. (Ἱστορ. τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ Σπ. Λάμπρου 1, 123).

Τέλος ὁ Φεΐδωρ ἐν τῇ μερίστῃ αὐτοῦ ἀκμῇ καὶ ἰσχύϊ ἐφονεύθη τῷ 660

π. X. κατ' ἄλλους τῷ 644—641 ἐν Κορίνθῳ κατὰ τινα συμπλοκὴν βοηθῶν τοὺς ὀπαδοὺς τῆς ἐκεῖ Ἀργείας πατρίας. (Muller hist. gr fragm. 3, 378. Φεῖδων κατὰ φιλικὰν στασιάζουσι Κορινθίους βοηθῶν, ἐπιθέσεως ἐκ τῶν ἐταίρων γενομένης ἀπέθανε). Διάδοχος τοῦτου ἦτο κατ' ἄλλους μὲν ὁ Ἐρατός, κατ' ἄλλους δὲ ὁ Δαμοκρατίδης καὶ κατ' ἄλλους οὐῖος Λεωκίδης, ὅστις ἐκ τοῦ Ἡρόδοτου εἶνε γνωστός, ὅτι ἐξήτησεν εἰς γάμον τὴν θυγατέρα τοῦ Κλεισθένους Ἀγαρίστην ἀλλὰ κατεφρονήθη ἔνεκα τῆς πολλῆς μαλθακότητος. (Clavier 1, 188. Plass Tyrrannis 1, 70. Busolt Laked 98. Ἡρόδ. 6, 127 καὶ 3, 127).

Ὅποιαδήποτε καὶ ἂν εἶνε ἡ διαδοχικὴ σειρὰ τῶν ἀπὸ Τημενίου μέχρι Φεῖδωνος βασιλέων τοῦ Ἀργους, βέβαιον εἶναι, ὅτι ἐκ τούτων ὁ Τήμενος καὶ ὁ Φεῖδων εἶνε οἱ ὀνομαστότεροι, ἰδίᾳ ὅμως ὁ Φεῖδων. Οἱ βασιλεῖς τοῦ Ἀργους περὶ τὰ μέσα τοῦ ὀγδόου αἰῶνος ἐξηκολούθησαν ἐνεργητικὴν πολιτικὴν, ἥς σκοπὸς ἦτο ἡ ἐνότης τῶν μικρῶν κρατιδίων τῆς Ἀργολίδος εἰς ἓν ἰσχυρόν καὶ συμπαγές, τὸ Ἀργος. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Φεῖδωνος τὸ αἰγλήεν σηῆπτρον τῶν Τημενιδῶν ἀπώλεσε τὸ ἑαυτοῦ γόητρον καὶ ἐθραύσθη μεταδιδασθὲν εἰς τὰς ἀσθενεῖς χεῖρας τῶν διαδόχων. Διάδοχος τοῦ Λεωκίδου ἢ Λακκίδου κατὰ Πausanίαν ἐγένετο ὁ υἱὸς αὐτοῦ Μέλτας, ὅντινα οἱ Ἀργεῖοι καθήρεσαν τοῦ βασιλικοῦ ἀξιώματος διὰ τὴν ἐξῆς αἰτίαν (Πaus. 2, 19, 2).

Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦτου ἡ Σπάρτη ἤγειρε πόλεμον κατὰ τῶν Ἀρκάδων, ἵνα καθυποτάξῃ τὴν χώραν ταύτην. Ἐπομένως οἱ Τεγεᾶται περιέπεσαν εἰς μεγίστην στενοχωρίαν. Τὸ Ἀργος ὤφειλε νὰ μὴ βλέπῃ ἀδιάφορως τὸν πόλεμον, ὅχι μόνον διότι ἡ παλαιὰ φιλία καὶ συμμαχία μετὰ τῶν Ἀρκάδων ἀλλὰ καὶ τὸ ἴδιον συμφέρον ἀπῆτει νὰ μὴ περιέλθῃ ἡ γειτονικὴ χώρα εἰς τὰς χεῖρας τῆς Σπάρτης· ἡ Ἀρκαδία ἦτο τὸ προτεχίσμα καὶ προπύργιον τοῦ Ἀργους. Ἄν οἱ ἄνδρες Τεγεᾶται ὑπέκυπτον ὑπὸ τὴν Σπάρτην, οἱ Ἀργεῖοι θὰ ἦσαν ἐντελῶς ἄσκητοι καὶ γυμνοὶ διὰ τοῦτο ἐπορεύθησαν εἰς Τεγέα εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης καὶ μετὰ σημαντικὴν ἀπώλειαν ἐκέρδισαν τέλος τὰ μέρη ἐκεῖνα τῆς Ἀρκαδίας, ἅτινα εἶχε καταλάβῃ ἡ Σπάρτη. Οἱ Ἀργεῖοι ἀνέμενον ὁ βασιλεὺς αὐτῶν νὰ διανεμῇ εἰς αὐτοὺς τὴν χώραν ταύτην ἀντὶ τῆς ἀπώλειας, ἣν ἔλαβον ἐν τῷ πολέμῳ. Ἀλλ' ὁ Μέλτας ἀντὶ νὰ κρατήσῃ ἀπέδωκε πρὸς τοὺς Ἀρκάδας τὴν κατακτηθεῖσαν γῆν. Ἐνεκα ταύτης τῆς πολιτικῆς ἀδελιότητος ὁ λαὸς ἐκμανεῖς ἐξεθρόνισε καὶ ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ πελθῇ εἰς Τεγέα, ἐνθα διήλθε τὸ ὑπόλοιπον τοῦ βίου.

Μετὰ τοῦ Μέλτα ἀποσθεσθείσης τῆς βασιλικῆς γενεᾶς τῶν Ἡρακλειδῶν οἱ Ἀργεῖοι συμβουλευθέντες τὸ μαντεῖον περὶ ἄρχοντος ἔμαθον, ὅτι ἄετος θὰ γνωρίσῃ πρὸς αὐτοὺς τὸν μέλλοντα βασιλεῦσα. Ὀλίγας ἡμέρας ὕστερον καταπτάντος αἰετοῦ ἐπὶ τῆς οἰκίας τοῦ Αἰγῶνος οἱ Ἀργεῖοι πιστεύσαντες, ὅτι οὗτος εἶνε ὁ ὑπὸ τῶν θεῶν ὑποδεικνυόμενος ἀναβιβάζουσιν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ θρόνου. (Πλούτ. περὶ τύχ. Ἀλεξ. 2, 8. *Ἐξέλιπε ποτε Ἀργεῖους τὸ Ἡρακλειδῶν γένος, ἐξ οὗ βασιλεύεσθαι πάτριον ἦν αὐτοῖς· ζητοῦσι δὲ καὶ διαπυρθαρομένοις ὁ θεὸς ἔχρησεν αἰετὸν δείξαι· καὶ μεθ' ἡμέρας ὀλίγας αἰετὸς ὑπερφανὲς καὶ κατάρας ἐπὶ τὴν Αἰγῶνος οἰκίαν ἐκάθισε καὶ βασιλεὺς ἡρέθη Αἰγῶν*).

Ἐπισκοποῦντες τὰ ἀπὸ τοῦ Φειδῶνος μέχρι τοῦ Μέλτα ὁμολογοῦμεν, ὅτι ἡ ἐποχὴ αὕτη ὁμοιάζει πρὸς τὴν ἐπὶ τοῦ Περικλέους ἀκμὴν τῶν Ἀθηνῶν. Ἐπὶ τοῦ Φειδῶνος τὸ Ἄργος ἦτο ἡ δεσπόζουσα δύναμις τῆς Πελοποννήσου· ἀλλὰ διατὶ ἀπώλεσε τὴν ἑαυτοῦ ὑπεροχὴν, δὲ γνωρίζομεν στερούμενοι πληροφοριῶν, δυνάμεθα ὁμῶς νὰ εὐρωμεν ἐπαρκῆ τινα ἐξήγησιν. Ἡ ἀμφικτυονία ἡ Ἀργολικὴ συνεκροτεῖτο ὑπὸ πολυαριθμῶν αὐτονόμων καὶ πλουσιῶν πόλεων, αἵτινες τείνουσαι νὰ διατηρήσωσι καὶ ναυξήσωσι τὴν αὐτοτελεῖ αὐτῶν ὑπαρξίν· δὲ ἦσαν εὐδιάθετοι νὰ θυσιάσωσιν οἰκοθεν μέρος τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν, ἵνα ἐνισχύσωσι τὸν συνάπτοντα αὐτάς κοινὸν δεσμὸν. Ἀνὴρ μεγαλοφυΐας καὶ δραστήριος καὶ φιλόδοξος, οἷος ὁ Φειδῶν, ἠδύνατο ἐπιστηριζόμενος ἐπὶ τῆς ἐπισημοτέρας τῶν πόλεων τούτων τοῦ Ἄργους, νὰ ὑποχρεώσῃ τὰς λοιπὰς νὰ ἀναγνωρίσωσι τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ καὶ νὰ συγκροτήσῃ οὕτω κράτος συμπαγὲς καὶ ἰσχυρόν· ἀλλὰ μετὰ τὸν Φειδῶνα δυστυχῶς δὲν ἀνεφάνη ἕτερος ὁμοῖος αὐτοῦ, ἵνα συγκροτήσῃ τὸ κράτος τοῦτο. Τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα διετηρήθη μὲν ἐν Ἀργεὶ μέχρις καὶ αὐτῶν τῶν Μηδικῶν χρόνων (Ἡρόδ. 7, 149) ἀλλὰ πιθανῶς μόνον ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι, διότι ἡ διοίκησις πρὸ πολλοῦ ἀναμφιρῆστως ἦτο δημοκρατικὴ. Διὰ τοῦτο ὁ δεσμός, ὅστις συνῆπτε τὰς διαφόρους πόλεις τῆς Ἀργολικῆς ἀμφικτυονίας, ἐχαλαρώθη ἐντελῶς προϊόντος τοῦ χρόνου· καὶ πολλὰ μὲν ἐξ αὐτῶν ἐξηκολούθησαν κατ' ἰδίαν εὐημεροῦσαι, ὡς ἡ Σικυὼν, ἡ Αἰγίνα, καὶ αὐτὸ τὸ Ἄργος ἀλλὰ διηρημένα· οὐσαὶ δὲν ἀπετέλουν κράτος ἰσχυρόν· ὥστε ἡ Σπάρτη, ἥτις ἐν τῷ μεταξύ ἐρρύθμισε τὸ πολίτευμα αὐτῆς ἐπὶ ἄλλων ὅλως βάσεων, τινὰς μὲν τῶν Ἀργολικῶν τούτων πόλεων ἐκυρίευσεν, ἄλλας δὲ ἐταπείνωσε καὶ ἐν γένει κατήντησε νὰ λάβῃ τὴν πραγματικὴν ἡγεμονίαν συμπάσης τῆς

Πελοποννήσου. Ἡ δὴν αἰς τοῦ Ἀργούς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Φειδω-
νος ἐκολοβώθη.

ΠΕΡΙ ΠΟΛΕΜΩΝ ΤΟΥ ΑΡΓΟΥΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΠΑΡΤΗΣ ΠΡΟ ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ, ΠΡΟ ΤΩΝ ΜΕΣΣΗΝΙΑΚΩΝ ΠΟΛΕΜΩΝ

Θὰ μύθωμεν ἐκ τοῦ κεφαλαίου περὶ ἀποικιῶν μετὰ τὴν ἀπόδοσιν τῶν
Ἡρακλειδῶν, ὅτι τὸ Ἄργος μετὰ τῆς Σπάρτης ἀπὸ κοινοῦ ἐθεμε-
λίωσαν πολλὰς ἀποικίας ἐπὶ τῶν Ἀσιατικῶν νήσων. Ἡ φιλικὴ ὁμῶς
αὕτη σχέσις δὲν διετηρήθη ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀλλὰ μετεμορφώθη
εἰς ἀσπονδὸν ἐχθρότητα. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας τῆς
Λακωνίας μεταξὺ Ἀργολίδος καὶ Λακωνικῆς κεῖται ἡ *Κυνουρία*. Ἡ
πρὸς τὸ Ἄργος κεκλιμένη στενὴ χώρα *Θυρεάτις* περιεῖχε δύο πόλεις τὴν
Θυρέαν καὶ *Ἀνθήλην*. Ἡ πρώτη τόσῳ ἦτο σημαντικὴ ἐξ ἀρχῆς, ὥστε
καὶ ὁ Λουκιανὸς ὀνομάζει αὐτὴν φακὴν, (*Ἰσακρομένιππος* 773, *τὴν Κυ-
νουρίαν γῆν ἰδὼν ἀνεμνήσθη περὶ ὅσου χωρίου, κατ' οὐδὲν Αἰ-
γυπτίου φακοῦ π.λαυτέρου*), ὥστε ἡ κτῆσις αὐτῆς ἐθεωρεῖτο πολύτιμος
διὰ τὴν κυριαρχίαν τῆς Πελοποννήσου. Τὸ Ἄργος εἶχε τὸν ἐχθρὸν πρὸ
τῶν πυλῶν, ἂν κατελάμβανε τὴν Κυνουρίαν ἢ Σπάρτη. Ἐκτὸς ὅμως
τῆς στρατιωτικῆς θέσεως, ἣν εἶχεν ἡ Θυρέα, ἦτο ὀνομαστὴ καὶ διὰ τὴν
ὥραιότητά αὐτῆς καὶ εὐπορίαν, ὅπερ δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τῶν
ἀφρόνων λαφύρων, ἅτινα ἔλαβεν ἐντεῦθεν τὸ Ἄργος κατὰ τὸν Πελοπον-
νησιακὸν πόλεμον. Ταῦτα πάντα δὲν ἠδύναντο μῆτε τὸ Ἄργος κηδόμε-
νον τῆς δόξης αὐτοῦ καὶ ἀσφαλείας νὰ παρίδῃ μῆτε ἡ Σπάρτη. Ἐν-
τεῦθεν τὸ μὲν Ἄργος ἐπιμόνως ὑπερήσπιζε ταύτην τὴν χώραν, ἄλλως τε
οὖσαν καὶ κτῆσιν Δωρικὴν, ἡ δὲ Σπάρτη προσεπάθει πάσῃ δυνάμει νὰ
καταλάβῃ αὐτήν, διότι ἄλλως δὲν ἦτο κυρία ἐν τῇ στενῇ περιφερείᾳ αὐ-
τῆς, ἂν ἡ ὑπὸ τῆς φύσεως εἰς τὰ ὅρια αὐτῆς ἀνήκουσα ἀνατολικὴ πα-
ραλία μετέβαινε εἰς τὰς χεῖρας τοῦ γειτονικοῦ κράτους. Ἐπομένως οἱ
μὲν Σπαρτιάται τὰ φυσικὰ αὐτῶν ὅρια ὑπερήσπιζον, οἱ δὲ Ἀργεῖοι τὰ
παλαιὰ δίκαια. Οὕτω λοιπὸν ἡ ἀνατολικὴ παραλία τῆς Λακωνίας ἰδίᾳ
δὲ ἡ Κυνουρία ἦτο τὸ μῆλον τῆς ἐριδος τὸ πεσόν ἐν τῷ μέσῳ ἀμφοτέ-
ρων τῶν κρατῶν καὶ ἐξεγείραν ἀδιάλλακτον καὶ ἀδιάκοπον ἐχθρότητα.

Ὁ Grote νομίζει, ὅτι ἡ Σπάρτη μικρὰ οὖσα καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον στενωδὸς περικεκλεισμένη ὑπὸ τῶν ἀνεξαρτήτων Ἀχαιῶν πόλεων δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκστρατεύσῃ μήτε κατὰ τῶν Ἀργείων μήτε κατὰ τῶν Κυνοουρίων. Ἀλλ' ὁ Müller καὶ ὁ Duncker στηριζόμενοι ἐπὶ τοῦ Ἡροδότου, Πλουτάρχου, Ἰουστίνου, Πολυαίνου καὶ Πausανίου παραδέχονται, ὅτι παλαιότατα ἐγένοντο πόλεμοι περὶ τῶν ἀνατολικῶν μερῶν τῆς Λακωνίας, ἰδίως περὶ τῆς Κυνοουρίας ἐκ τῆς ἐξῆς αἰτίας. (ἴδε Weissenborn Hellen. σελ. 35). Ὑπὸ τὴν πρόφασιν, ὅτι οἱ Κυνοῦριοι ἀρπακτικὰς καὶ ληστικὰς ἐπιδρομὰς ἔκαμον κατὰ τῆς χώρας τῶν Ἀργείων, τῶν ἐκυτῶν συγγενῶν, κατέλαβον οἱ Σπαρτιάται τὴν Κυνοουρίαν ὑπὸ τὸν βασιλέα Ἐρέστρατον καὶ Εὐρυτον (Πaus. 3, 2, 2. Ἐπὶ δὲ Ἐρεστράτου τοῦ Ἀγίδος βασιλεῦστος ἐν Σπάρτῃ Κυνοουρίας τοὺς ἐν τῇ ἡλικίᾳ Λακεδαιμόνιοι ποιοῦσιν ἀναστάτους, αἰτλῶν ἐπεεργάζοντες ὡς τὴν Ἀργολίδα, συγγενῶν σφίσις ὄντων Ἀργείων, λησταί τε ἐκ τῆς Κυνοουριακῆς κακουργοῦν, καὶ αὐτοὶ καταδρομὰς ἐκ τοῦ φανεροῦ ποιοῦντο εἰς τὴν γῆν. Πολύχιος 2, 13). Ἐντεῦθεν ἡ ἐχθρότης ἐξερράχη ἀναφανδόν. Τὸ Ἄργος ἐπιθυμοῦν νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ ἐπέπεσε κατὰ τῆς Κυνοουρίας καὶ ἤγαγε τοὺς περιοίκους τῆς Σπάρτης εἰς ἀποστασίαν. Ὡστε νῦν οἱ Σπαρτιάται ἤγειρον ὑπὸ τὸν Λαβώτην φανερόν πόλεμον κατὰ τοῦ Ἄργους (Πaus. 3, 2, 3 «εἴται δὲ ὅσπερ οὐ πολλοὺς Λαβώτας ὁ Ἐρεστράτου τὴν ἀρχὴν ἔσχεν ἐν Σπάρτῃ. Λακεδαιμόνιοις δὲ πρῶτον τότε ἔδοξεν ἄρσασθαι πρὸς Ἀργείους πόλεμον. Ἐποιοῦντο δὲ ἐς αὐτοὺς ἐγκλήματα τὴν τε Κυνοουρικὴν ἐλόντων αὐτῶν ἀποτέμεσθαι τοὺς Ἀργείους, καὶ τοὺς περιοίκους σφῶν ὑπηκόους ὄντας ἀφιστάναι»). Κατὰ ταύτην ὁμῶς τὴν μάχην οὐδὲν ἄξιον λόγου συνέβη, ὡς λέγει ὁ Πausanίας (3, 2, 3 «τότε μὲν γὰρ παρ' οὐδετέρων πολέμησαντων ὁμῶς μνήμης ἄξιον πραχθῆναι φασὶν οὐδέν»). Μετὰ ταῦτα ὁ Χάρικλος ὁ τῆς ἐτέρας οἰκίας βασιλεὺς τῆς Σπάρτης ἐπέπεσε κατὰ τῆς Ἀργολίδος, ἐπολέμησεν ἀτυχῶς κατὰ τῆς Τεγέας καὶ κατέκτησε τὴν Αἴγυν μετὰ τοῦ Ἀρχελάου, διότι ὑπώπτευσεν, ὅτι οἱ Αἰγῦται ἐφρόνουν τὰ τῶν Ἀρκάδων. Ἐντεῦθεν ἤρξαντο αἱ μάχαι μετὰ τῶν Ἀργείων καὶ διήρκεσαν ἐπὶ αἰῶνα μετὰ μεταβαλλομένης εὐτυχίας μετὰ μακρῶν ἢ βραχυῶν διακοπῶν. Οἱ Ἀωριεῖς τῆς Σπάρτης καταλαβόντες τὴν Αἴγυν ἐκυρίευσαν τὰς Ἀμύκλας καὶ Φᾶριν καὶ Γεράνθραν ἐκδιώξαντες ἐντεῦθεν τοὺς Ἀχαιοὺς, μετὰ τοῦτο ἐβιάδισαν κατὰ τῶν Μεσσηνίων. Ταύτας τὰς κατακτητικὰς προόδους βλέποντες οἱ Ἀργεῖοι καὶ φοβούμενοι περὶ τῆς

ἰδίᾳς αὐτῶν ἀσφαλείας ἐπεθύμησαν νάντιστῶσιν εἰς τὴν περαιτέρω
 πρόοδον τῶν Σπαρτιατῶν καὶ δὴ ἐπεμψαν βοηθητικὰ στρατεύματα εἰς
 τὸ Ἔλος ἄλλ' ἐνίκηθησαν, τὸ δὲ Ἔλος κατεκτήθη ὑπὸ τοῦ Ἀλκαμένους.
 (Παυσ. 3, 2, 7 *ἀνέστησαν δὲ καὶ Ἔλος ἐπὶ θαλάσῃ πόλιν αἰ Αἰαίων*
ἐρότων καὶ Ἀργείους τοῖς ἑλλώσαι ἀμύραντας μάχῃ νικῶσι). Οὕτω
 καθυποτάξαντες τὴν Λακωνικὴν οἱ Σπαρτιάται ἐβάδισαν ἤδη πρὸς τὰ
 Κύθηρα, ἅπερ ἠδύναντο νὰ παράσχῃσι σπουδαῖον σημεῖον ἐξόδου καὶ
 ἐπιδρομῶν κατὰ τῆς Λακωνίας τῆς πρὸς τὴν θάλασσαν ἀνοικτῆς. Οἱ
 Ἀργεῖοι, εἰς τὴν κατοχὴν τῶν ὁποίων ἀνήκον τὰ Κύθηρα, κατανοῦν-
 τες τὸ ἐπικαίρον τῆς θέσεως προσεπάθησαν νὰ ποικρούσωσι τοὺς ἐχθροὺς
 ἄλλὰ μάτην, διότι οἱ Σπαρτιάται κατέλαβον ταῦτα, ἐξετόπισαν αὐτοὺς
 καὶ ἀπώκισαν τὴν χώραν διὰ Λακωνικῶν Δωριέων. Οἱ Σπαρτιάται ἤδη
 γενόμενοι κύριοι τῶν Κυθήρων ἐποιοῦντο ἐντεῦθεν ἐπιδρομὰς κατὰ τοῦ
 Ἄργους, τῆς Μεσσηνίας καὶ Ἀρκადίας. Κατὰ τινὰς δὲ τῶν ἐπιδρομῶν
 τούτων ὁ Νικάνδρος ὁ υἱὸς τοῦ Χαρίλλου βασιλεὺς Λακεδαιμονίων συν-
 δεθεὶς μετὰ τῶν κατοίκων τῆς Ἀσίνης εἰσέβαλεν εἰς τὴν Ἀργολίδα καὶ
 ἡρῆμωσεν αὐτὴν διὰ τοῦ πυρός καὶ τοῦ ξίφους. Μετὰ τοῦτο οἱ Σπαρ-
 τιάται ἐπανῆλθον οἰκαδε. Οἱ Ἀργεῖοι μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Λακε-
 δαιμονίου στρατοῦ ἐπέπεσαν ὑπὸ τὸν βασιλεῖα Ἐρατὸν κατὰ τῆς Ἀσί-
 νης, καὶ ἐπὶ τινα μὲν χρόνον ἀπὸ τοῦ τείχους τοὺς ἐχθροὺς ἀπέκρουον
 οἱ Ἀσιναιοὶ ἄλλ' ἄρῳ μετὰ πολλῶν ἄλλων Ἀργείων τὸν Λυσίστρατον
 ἐφρόνευσαν ἐκυριεύθῃ τὸ τεῖχος ὑπὸ τῶν Ἀργείων. Τότε τὰς γυναῖκας καὶ
 τοὺς παῖδας ἐνθήμενοι εἰς τὰ πλοῖα ἐγκαταλείπουσι τὴν χώραν. Οἱ Ἀρ-
 γεῖοι τὴν πόλιν εἰς ἑδάφος κατέβαλον καὶ τὰ ὅρια τῆς χώρας ἠνώσαν
 μετὰ τῶν ἰδίων, μόνον τὸν ναόν τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος ἀφῆκον ἀνέπα-
 ρον, θάψαντες δὲ πλησίον αὐτοῦ τὸν ὀνομαστὴν πολεμιστὴν Λυσίστρα-
 τον ἐπανῆλθον οἰκαδε. Ἡ Σπάρτη μὴ δυναμένη νὰ σώσῃ τὴν πόλιν ἔ-
 λαβε τὸ ὑπόλοιπον τῶν κατοίκων τῶν ἀπομεινάντων ἐκ τῆς καταστροφῆς,
 καὶ ἐπὶ τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου ἔκτισε νέαν πόλιν ὑπὲρ αὐτῶν Ἀσί-
 νην ὀνομασθεῖσαν. (Στρεβ. 8, 373 καὶ δὲ ἐκ τῆς Ἀσίνης (ἔστι δ' αὕτη
 κόμη τῆς Ἀργείας πλησίον Ναυπλίας) ὑπὸ Λακεδαιμονίων εἰς τὴν Μεσ-
 σηνίαν μετακτίσθησαν, ὅπου καὶ ἡ ὁμώνυμος τῇ ἀργολικῇ Ἀσίνη ποδι-
 γνη. Ἡρόδ. 7, 13. Ἀσίνη ἢ πρὸς Καρδαμύλῃ τῇ Λακωνικῇ). Οὕτως
 ἡ μὲν ἀπόστασις ταύτης τῆς πόλεως ἐτιμωρήθη, ἡ ἐπιδρομὴ ὅμως τῶν
 Σπαρτιατῶν ἔμεινεν ἀνεκδίκητος ἄλλὰ τὸ Ἄργος ἀπέβλεπεν εἰς ἀντα-
 πόδοσιν καὶ ἀντεκδίκησιν.

ΜΕΣΣΗΝΙΑΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ

Ἡ Σπάρτη λαβοῦσα ἰσχύϊν ἐκ τοῦ ἰδίου πολιτεύματος ὄχι μόνον ἐβοήθησε τοὺς Ἡλείους κατὰ τοῦ Φεῖδωνος ἀλλὰ καὶ ἐπεχείρησε τοὺς γνωστοὺς δύο Μεσσηνιακοὺς πολέμους ἀρξάμενους τῷ 743—724 καὶ 685—668. Πρὸ τῶν πολέμων τούτων ἤθελον οἱ Μεσσήνιοι νὰποχωρισθῶσι τῆς Σπάρτης καὶ νὰ μεταφέρωσι τὰς δυνάμεις αὐτῶν εἰς τὴν Ἀργεῖαν ἀμφικτυονίαν, εἰς τὸν Ἀργεῖον σύνδεσμον. Οἱ Ἀργεῖοι ὡς κοινοὶ συγγενεῖς ἤθελον νὰ μεσολαβήσωσιν ὡς διαιτηταί, ἀλλ' ἡ Σπάρτη ἀπέρριψε τὴν πρότασιν φοβουμένη μήπως οἱ Ἀργεῖοι δὲν ἔκρινον τὰ πράγματα ἀμερολήπτως. Ἐντεῦθεν ἐξερράγη ὁ πόλεμος, καθ' ὃν οἱ Ἀργεῖοι θέλοντες ἄφ' ἐνὸς μὲν νὰ ἐμποδίσωσι τὴν πρόοδον τῆς Σπάρτης, ἄφ' ἑτέρου δὲ νὰ ἐκδικηθῶσι τὴν εἰς αὐτοὺς γενομένην ἐπὶ Φεῖδωνος βλάβην διὰ τῆς πρὸς τοὺς Ἡλείους βοηθείας τῶν Σπαρτιατῶν συνετάχθησαν μετὰ τῶν Μεσσηνίων. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐφαίνοντο οὐδέτεροι ἐπὶ μακρὸν χρόνον, εἴτα ὁμως ἀπεφάσισαν ἤδη κρυφίως νὰ πέμψωσι βοηθείας εἰς τοὺς Μεσσηνίους ὑπὸ τὸ ὄνομα ἰδιωτικῆς βοηθείας· ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ ἀπόφασις δὲν ἐπραγματοποιήθη. Καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν Μεσσηνίων Ἀριστόθεμος κατ' ἀρχὰς ματαίως ἐπεζήτησε τὴν βοήθειαν αὐτῶν. Οἱ ἀποσταλέντες πρέσβεις εὗρον ἀληθῶς εὐγενῆ ὑποδοχὴν παρὰ τοῖς Ἀργείοις ὡς καὶ παρὰ τοῖς ἀνδρείοις Ἀρκάσι καὶ Σικυωνίοις. Ἀλλ' ἐνῷ οἱ Ἀρκάδες ἤδη φανερά συνετάχθησαν ὑπὲρ τῶν Μεσσηνίων, οἱ Ἀργεῖοι θέσιν ἐπιφυλακτικὴν ἔλαβον καὶ περιωρίζοντο εἰς παρασκευάς. Τέλος κατὰ τὴν τρίτην μάχην τὴν γενομένην τῷ 727, καθ' ἣν οἱ Μεσσήνιοι ἐνίκησαν, ἔλαβον καὶ οἱ Ἀργεῖοι μετὰ τῶν Σικυωνίων ἐνεργὸν μέρος ὑπὲρ τῶν Μεσσηνίων οὐχὶ μεθ' ὀλοκλήρου τοῦ πλήθους ὡς οἱ Ἀρκάδες, ἀλλὰ μετὰ ἐπιλέκτων ἀνδρῶν, ὡς οἱ Σικυῶνιοι, οἵτινες κατὰ τοὺς Μεσσηνιακοὺς πολέμους φαίνονται ὡς σύμμαχοι τῶν Ἀργείων, ἐνῷ οἱ Κορίνθιοι ἀποσπασθέντες τῶν Ἀργείων συνετάχθησαν ὑπὲρ τῶν Λακεδαιμονίων. Ὑπὲρ τῶν Μεσσηνίων ἐπολέμουν καὶ οἱ Ἀρκάδες, ὑπὲρ δὲ τῆς Σπάρτης οἱ Κορίνθιοι. Καὶ ἐνίκησαν μὲν οἱ Μεσσήνιοι ἀλλ' ἡ ἥττα τῆς Σπάρτης ἠδύνατο μόνον νὰ αναβάλλῃ τὴν τύχην τῶν Μεσσηνίων. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀποθαρρυνθέντες ἐκ τῆς ἥττης ἐπεμψαν πρέσβεις εἰς Ἀρκάδιαν καὶ Ἀργος ἀλλ' αἱ προτάσεις αὐτῶν δὲν ἔτυχον οὐδεμιᾶς ἀποδοχῆς. Ἀναλαβόντες ὁμως θάρρος ἤρξαντο τὸν πόλεμον καὶ ὑπέταξαν τοὺς Μεσσηνίους.

Τὸ Ἄργος μετὰ τῆς Σικυωνῶς καὶ τῶν Ἀρκάδων παρέσχον εἰς τοὺς ἀποδημήσαντας Μεσσηνίους πρόθυμον συνδρομὴν ἄλλ' ἢ Σπάρτη θέλουσα νὰ τιμωρήσῃ τοὺς μετασχόντας τοῦ πολέμου τούτου ὑπὲρ τῶν Μεσσηνίων ἀμέσως μετὰ τὸ τέλος τοῦ πρώτου Μεσσηνιακοῦ πολέμου ἤρχισε τὸν πόλεμον περὶ τῶν Κυνουριακῶν ὁρίων. Τῷ 718 ὑπὸ τὸν ἤδη ἡλικιωμένον βασιλέα Θεοπομπον ἐγένετο ζωηρὰ μάχη περὶ τῆς Θυρεάτιδος. Τὸ τέλος δὲν γνωρίζομεν. Κατὰ τὰ μετὰ ταῦτα ἐτη ἐβασίλευσεν ἐκχειρία. Σημειοῦται δὲ ὑπὸ τοῦ Πausanίου (3, 3, 3) ρητῶς, ὅτι ὑπὸ τὸν Σπαρτιάτην βασιλέα Εὐρυκράτην οἱ Ἀργεῖοι δὲν ἐπεχείρησαν κατὰ τῆς Σπάρτης. Ἀλλὰ ἔνεκα τῆς ὑποταγῆς τῆς Μεσσήνης καὶ τῶν διαρκῶν προσβολῶν τὸ μῖσος τῶν Ἀργείων εἶχε τοσοῦτον αὐξήσῃ καὶ ἀνάψει τόσον ζωηρὸν πῦρ, ὥστε μόνον ἐλαφρὰ πνοὴ ἤρκει ἵνα ἐκραγῇ τοῦτο. Εἰς τοῦτο τὸ Ἄργος εὗρε τὸ ἀγαπητόν ζήτημα τῶν Μεσσηνίων τῶν μελετώντων ἐξέγερσιν, ἵνα ἀποφασίσῃ προθύμως καὶ σταθερῶς πρὸς βοήθειαν κατὰ τῆς Λακεδαιμόνος. (Πaus. 4, 14, 15, 4, 17, 4). Πεισθέντες εἰς τὰς διχθεσθαιώσεις τῶν Ἀρκάδων καὶ τῶν Ἀργείων περὶ κραταιᾶς βοηθείας οἱ Μεσσήνιοι προθύμως ἐπανεστήσαν ἵνα καταβάλῃσι τὸν βαρὺν ζυγὸν τῆς Σπάρτης, ἀλλὰ οὔτε ἐν τῇ ἀμφιρρόπῳ μάχῃ παρὰ Δειράς οὔτε κατὰ τὴν παράταξιν περὶ τὴν μεγάλην τάφρον μετέσχε τὸ Ἄργος οὔτε κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Εἴρας, ἀλλὰ ἐν τῇ μάχῃ καὶ ἦν οἱ Μεσσήνιοι μεγάλην νίκην ἐκέρδισαν ἐπολέμησαν οἱ Ἀργεῖοι ἠνωμένοι μετὰ τῆς Σικυωνῶς. Ἡ ἀπουσία τοῦ Ἄργους κατὰ τὰ τελευταῖα ἐτη τοῦ πολέμου δηλοῦται ἐκ τούτου, ὅτι τὸ Ἄργος ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ ἐνησχολεῖτο περὶ ἀμέσους ἢ ἐμμέσους πολέμους κατὰ τῆς Σπάρτης. Ἡ Ναυπλία μὴ διδαχθεῖσα ὑπὸ τῶν παθημάτων τῆς Ἀσίνης ἐδήλου κλίειν πρὸς τὴν Σπάρτην· ἴσως καὶ ἡ Σπάρτη ἐκίνει τοὺς Ναυπλιεῖς εἰς ἐπανάστασιν, ἵνα ἐμποδίσῃ τὸ Ἄργος νὰ βοηθήσῃ τοὺς Μεσσηνίους, ἴσως καὶ αὐτοὶ οἱ Ναυπλιεῖς ἐβοήθησαν κατὰ τούτους τοὺς πολέμους τὴν Σπάρτην κατὰ τῶν Ἀργείων. Τέλος ἡ Ναυπλία κατηγορεῖτο διὰ λακωνισμὸν. Περὶ τὸ τέλος δὲ τοῦ δευτέρου Μεσσηνιακοῦ πολέμου, ἐνῷ οἱ Σπαρτιάται ἐνησχολοῦντο ἀκόμη περὶ τὸν πόλεμον τῶν Μεσσηνίων, οἱ Ἀργεῖοι ὑπὸ τὸν βασιλέα Δαμοκρατίδαν ἐξεστράτευσαν κατὰ τῆς Ναυπλίας, ἐκυρίευσαν αὐτήν, κατέστησαν ναύσταθμον αὐτῶν, τοὺς κατοίκους ὑπέταξαν, ἄλλους δὲ ἐξώρισαν. Οἱ φυγάδες εὗρον παρὰ τοῖς Σπαρτιάταις βοήθειαν, οἵτινες ἔδωκαν εἰς αὐτοὺς τὴν Μεθώνην (Πaus. 4, 24, 2 «Μεθώνην» δὲ Ναυπλιεῶν ἐδίδουσαν ἐκπεπω-

κόσιν ἐκ Ναυπλίας ἐναγχοί, ὑπὸ Ἀργείων» καὶ 35, 2. *Ναυπλιεῦσαν ἐπὶ λακωνισμῷ διωχθεῖσι Δημοκρατίδα βασιλευόντος ἐν Ἀργεὶ Μεθώνην Λακεδαιμόνιοι διδόασιν»* Curtius pelop. 2 σελ. 393 καὶ Weisenborn hellen. σελ. 21 καὶ 31 θέτει τὸ γεγονός περὶ τὸ 676). Τὸ δὲ ἔδαφος τῆς πόλεως ταύτης εὗρεν ὁ Πausanίας ἐντελῶς κατεστραμμένον. Ταῦτα ἔπαθον ὑπὸ τῶν Ἀργείων οἱ Ναυπλιεῖς πιθανῶς, διότι κατὰ τὴν εἰσβολὴν τοῦ Νικάνδρου εἰς τὴν χώραν τῶν Ἀργείων ἔλαβον καὶ οὗτοι ὡς οἱ Ἀσιναιοὶ μέρος ὑπὲρ τῶν Σπαρτιατῶν. Ἄν ἡ χώρα τῆς Ναυπλίας ἐγένετο περίοικος (Ἡρόδ. 6, 76) ἢ κατεβλήθη ὑπὸ τοῦ Ἀργεὺς καὶ ἀπείτελεσε μέρος τῶν Ἀργείων πολιτῶν δὲν εἶνε ὁμολογούμενον. Τοῦτον τὸν ἔμμεσον κατὰ τῆς Σπάρτης πόλεμον, τὴν τῆς Ναυπλίας λακωνικὰ φρονούσης ὑποταγὴν λίαν ταχέως ἠκολούθησε νέος ἀγὼν πρὸς αὐτὴν τὴν Λακεδαιμόνα. (Πλυσ. 2, 24, 8). Τολμηρῶς ἤδη ἡ Σπαρτιατικὴ δύναμις ἐπῆλθε κατὰ τῆς Ἀργείας χώρας καὶ γενομένης ἰσχυρᾶς καὶ μεγάλης μάχης εἰς τὴν στενὴν κοιλάδα τῶν Ὑσιῶν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἀπὸ Τεγέας εἰς Ἀργος τῷ 669 ἐνίκησαν μὲν οἱ Ἀργεῖοι λαμπρὰν νίκην, ἀλλ' ἀκριβῶς ἠγόρασαν αὐτήν. Ὁ Πausanίας εἶδε τοὺς τάφους τῶν πεσόντων Ἀργείων, οἵτινες ἔκειντο παρὰ τὰς Κεγχρεῖας, χωρίον μετὰξὺ Ἀργεὺς καὶ Ὑσιῶν. Ἡ νίκη αὕτη ἐπὶ μακρὸν χρόνον παρέσχεον ἀνάπαυσιν τῶν συνεχῶν προσβολῶν τῆς Σπάρτης καὶ ἐξησφάλισεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη τὴν κτῆσιν τῆς Κυουρίας. Μετὰ πολλὰ ὅμως ἔτη ὕστερον οἱ Ἀργεῖοι ἔπαθον σημαντικὴν καὶ αἰσθητὴν ἀπώλειαν. Ἡ Σικυὼν εἶχε κυριευθῆ ὑπὸ Δωριέων πολεμιστῶν ἐλλόντων ἐξ Ἀργεὺς καὶ ἀνῆκεν ἔκτοτε εἰς τὸν κλῆρον τοῦ Τημένου ἢ εἰς τὰς πόλεις τῆς Ἀργείας ὁμοσπονδίας· ἀλλὰ προϊόντος τοῦ χρόνου οἱ κάτοικοι ταύτης ἀποκτήσαντες πολλὴν εὐημερίαν ἀπῆτησαν παρὰ τῆς κρατούσης μερίδος συμμετοχὴν εἰς τὰ τῆς πολιτείας. Ἐκ τούτων ἀνεφάνη οἰκογένειά τις, ἥτις ἐπὶ κορυφῆς τῆς δημοτικῆς μερίδος εὐρισκομένη ἀνέτρεψε τὴν ἀριστοκρατικὴν κυριαρχίαν καὶ κατέλαβε τὴν ἐξουσίαν τῷ 676 π. Χ. Ὁ πρῶτος ἰδρυτὴς τῆς νέας ταύτης καταστάσεως ἦτο ὁ Ὀρθαγόρας καὶ ἐκ τῶν διαδόχων αὐτοῦ σημαντικώτατος καὶ ἀξιολογώτατος ὁ Κλεισθένης. Κατὰ τὴν διήγησιν τοῦ Ἡροδότου (5, 67) ὁ Κλεισθένης ἀνῆκεν εἰς φυλὴν, ἥτις ἦτο διακεκριμένη τῶν τριῶν Δωρικῶν φυλῶν Ὑλλίων, Παμφύλων καὶ Δυμῶν, αἵτινες ἦσαν κοιναὶ καὶ τοῖς Σικυωνίοις καὶ Ἀργείοις. Οὗτος ἐχθρικώτατα διακείμενος κατὰ τοῦ Ἀργεὺς προσεπάθησε νὰ καταβάλλῃ πᾶσαν κοινότητα μετὰξὺ τῶν δύο κρατῶν. Τύραννος δὲ γενόμενος τῆς Σικυ-

ῶνος κατέφερε δεινὴν πληγὴν κατὰ τῶν ἐπ' αὐτῆς κυριαρχικῶν ἀξιώσεων τοῦ Ἄργου. Ἡ Σικυὼν ἀφ' οὗτου κατελήφθη ὑπὸ τῶν ἐξ Ἄργου Δωριέων ἀνῆκεν εἰς τὴν συμμαχίαν αὐτῶν καὶ ἤτό πως ὑποτελής. Μυθικὴ καὶ θρησκευτικὴ συμπάθεια, πολιτικαὶ συνήθειαι ἀπετέλουν κοινὸν σύνδεσμον μεταξὺ Ἀργείων καὶ Σικυωνίων. Οὗτος κατώρθωσε νὰ διαλύσῃ τοὺς δεσμοὺς τούτους καταργήσας τὰ ὀνόματα τῶν τριῶν Δωρικῶν φυλῶν, ἅτινα ἦσαν κοινά, καὶ μετωνόμασε ταύτας ἐκ τῶν ἀντιστοιχῶν ζώων Ὑάτας, Ὀνεάτας καὶ Χοιρεάδας, τὴν δὲ φυλὴν, εἰς ἣν ἀνῆκεν οὗτος, ὠνόμασε κολακευτικῶς Ἀρχέλοιοι (ἀρχηγοὶ τοῦ λαοῦ). Τῆς κοινότητος ταύτης ἀφαιρέσεως ἀμέσως ἡ πολιτεία τῶν Σικυωνίων ἀπεκατέστη ἀνεξάρτητος καὶ ἐλευθέρη. Μετὰ τὴν κατάργησιν ταύτην πάσας τὰς ἀναμνήσεις τῆς προηγουμένης μετὰ τοῦ Ἄργου σχέσεως τῶν Σικυωνίων ἐξήλειψε ριζηδόν. Ἀλλὰ ἡ βία καὶ ἡ ἀντιπάθεια τοῦ Κλεισθέους κατὰ τοῦ Ἄργου ἐδηλώθη ζωηρότερον καὶ ἐμπαθέστερον διὰ τῆς διαγωγῆς αὐτοῦ πρὸς τὸν ἥρωα Ἀδρασταν. Οὗτος ὁ μυθικὸς βασιλεὺς τοῦ Ἄργου ἦτο οὐ μόνον τοῦτου βασιλεὺς ἀλλὰ καὶ ἐν Σικυῶνι ἐτιμᾶτο.

Ὁ Κλεισθένης τύραννος τῆς Σικυῶνος ἀπεφάσισε νὰ διαρρήξῃ πᾶσαν σχέσιν μετὰ τοῦ παρελθόντος καὶ νὰ θραύσῃ τοὺς δεσμοὺς τοὺς ἐνώνοντας τὴν Σικυῶνα μετὰ τῆς μητροπόλεως. Ἡ προσωποποιήσις ἡ μυθικὴ ταύτης τῆς ἐνώσεως ἦτο ὁ Ἀδραστός, οὗ ἡ ἐορτὴ ἐπανηγυρίζετο ἀμφοτέρωθεν μετὰ πομπῆς εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀρχαίας ἀδελφότητος τῶν ὀπλων. ἂν αἱ δύο πόλεις ἤγειραν κατὰ τῶν Θεῶν. Ὁ Ἀδραστός ἀντεκατεστάθη διὰ τοῦ Μελανίππου τοῦ ἥρωος τῶν Θεῶν. Τὸ ὄνομα τοῦ Ἀδράστου ἔπαυσε νὰ ἀντηχῇ, αἱ προσφερόμεναι εἰς αὐτὸν θυσίαι κατ' ἔτος ἀπεδίδοντο εἰς τὸν Μελάνιππον καὶ οἱ χοροί, οἵτινες ἐπὶ τῆς δημοσίας θέσεως τῆς Σικυῶνος ἐτάσσοντο περὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ Ἀδράστου, ἵνα ψάλλωσι τὰ κατορθώματα αὐτοῦ καὶ παθήματα, ἀφιερῶθησαν τοῦ λοιποῦ εἰς τὸν θεὸν Διόνυσον (Ἡρόδ. 5, 67). Εἰς αὐτὸ τὸ μέτρον τῆς ἀντιρρήσεως κατὰ τοῦ Ἄργου πρέπει νὰ ἀποδώσωμεν καὶ τὸ ληφθὲν περὶ τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων. Πραγματικῶς ἂν ἤθελον νὰ ἀφαιρέσωσι πᾶν φιλικὸν αἰσθημα πρὸς τὴν Δωρικὴν μητρόπολιν, ἔπρεπε βεβαίως νὰ πομακρύνωσι τοὺς Ὀμηρικοὺς ῥαψωδοὺς, οἵτινες ἐξύμνουν τοὺς Ἀργεῖους ἥρωας. (Ἡρόδ. 5, 67, *ῥαψωδοὺς ἔπαινε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι τῶν ὀμηρέων ἐπέων εὐνεκεν, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἄργος τὰ πολλὰ πάντα ὑμνεῖται*). Ἀλλὰ ὁ ἰσχυρότερος δεσμός ὁ συνδέων τὸ Ἄργος μετὰ τῆς Σικυῶνος ἦτο ἡ συγγένεια τῶν φυλῶν καὶ

ἡ διαίρεσις αὐτὴ καθιερωμένη διὰ μακρᾶς συνηθείας. Ὁ Κλεισθένης κατήργησε καὶ τοῦτον τὸν ὀργανισμόν.

Ὁ Ἀδραστος ὠδήγησε τοὺς Σικυωνίους μετὰ τῶν Ἀργείων κατὰ τῶν Θηβῶν καὶ ἐτιμᾶτο ἐν ἀμφοτέραις ταῖς πόλεσιν ὡς ἥρωας καὶ ἐν Σικυῶνι καὶ ἐν Ἀργεὶ μετὰ ἱερῶν θυσιῶν καὶ χορικῶν ᾠσμάτων, ὅπερ ἦτο ἔκφρασις τῆς θρησκευτικῆς σχέσεως, ἣν εἶχεν ἡ Σικυὼν μετὰ τοῦ Ἀργους. Τὴν λατρείαν ταύτην ἠθέλησε νὰ ἐξορίσῃ ἐντεῦθεν (Ἡρόδ. 5, 67) τοῦτον ἐόντα ἀργεῖον ἐπεθύμησεν ὁ Κλεισθένης ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώρας) ἥτις ζωηρῶς συνεκράτει τὴν ἐξάρτησιν τῆς Σικυῶνος ἐκ τοῦ Ἀργους, συγχρόνως δὲ ἔστειλεν εἰς Δελφοὺς, ὅπως βεβαιωθῇ περὶ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ μαντείου. Τὸ μαντεῖον ἀπεκρίθη «ὁ μὲν Ἀδραστος εἶνε βασιλεὺς τῶν Σικυωνίων, σὺ δὲ ἄξιός νὰ λιθοβοληθῇς» (Ἡρόδ. 5, 67. Ἀδραστος μὲν εἶναι Σικυωνίων βασιλεία, ἐκεῖνος δὲ λευστήρα). Ἀλλ' ὁ Κλεισθένης καίπερ περιπαίχθεις καὶ ὑβρισθεῖς δὲν ἀπεθαρρύνθη ἀλλὰ μετεχειρίσθη στρατήγημα, ἵνα ἀναγκάσῃ τὸν Ἀδραστον νὰναχωρήσῃ ἐκουσίως. Ἔστειλε δηλ. πρεσβεῖαν εἰς τὰς Θήβας καὶ ἐζήτησε παρὰ τῶν κατοίκων, ἵνα ἐπιτραπῇ νὰ εἰσαγάγῃ τὸν ἥρωα αὐτῶν Μελάνιππον εἰς τὴν Σικυῶνα ὅπως λατρεύωσιν αὐτὸν οἱ κάτοικοι. Οὗτος ὑπερασπιζόμενος τὰς Θήβας κατὰ τῶν Ἀργείων ἐπὶ τοῦ πολέμου τῶν ἐπτά ἐπὶ Θήβας καὶ ἐπενεγῶν κατὰ τοῦ Ἀδράστου μεγάλην ζημίαν φονεύσας τοὺς ἀρίστους τῶν πολεμιστῶν καὶ τῶν πλησιεστάτων συγγενῶν, τὸν ἀδελφὸν Μυκιστέα καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδέα, ἦτο λίαν μισητός εἰς αὐτόν. (Ἡρόδ. 5, 67. «Ἐπαγαγόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν Μελάνιππον τέμενος οἱ ἀπέδειξεν ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανεῖῳ καίμιν ἱδρυσεν ἐνταῦθα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ καὶ ἀπέειπε οἱ τὸ τέμενος ἀπέδειξε, θυσίας τε καὶ ὀρτὰς Ἀδράστου ἀπελόμενος ἔδωκε τῷ Μελάνιππῳ». Ὅταν λοιπὸν ἔφερον ὁ Κλεισθένης τοῦτον τὸν ἥρωα τὸν ἀνθεθνικὸν παρασχὼν εἰς αὐτὸν περιφέρειαν ἱερὰν ἐν τῷ πρυτανεῖῳ, ὁ Ἀδραστος ἀπεμακρύνθη καὶ αἱ κατ' ἔτος εἰς τιμὴν αὐτοῦ τελούμεναι θυσίαι ἀπὸ τοῦδε ἀπιδίδοντο εἰς τὸν Μελάνιππον καὶ οἱ τραγικοὶ χοροί, οἵτινες τέως ἐξύμνουν ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς Σικυῶνος παρὰ τὸν βωμὸν τοῦ Ἀδράστου τὰ κατορθώματα καὶ τὰ παθήματα αὐτοῦ ὥφειλον ἀπὸ τοῦδε νὰ ὑμῶσι τὸν Διόνυσον. Τέλος ἀπηγόρευεν εἰς τοὺς Ὀμηρικοὺς ῥάψωδους τὴν εἴσοδον, διότι ἐξύμνει τὸ Ἄργος ὁ Ὀμηρος καὶ τοὺς Ἀργεῖους ἥρωας

Οἱ Ἀργεῖοι οὕτως ἀπολέσαντες τὴν Σικυῶνα ἐπειράθησαν νὰνακτῇσωσι ταύτην διὰ τῆς κληρονομικῆς ὁδοῦ. Ἐπειδὴ ὁ Κλεισθένης δὲν εἶχε

κληρονόμους, συνεκέντρωσεν ἅπασαν τὴν στοργὴν αὐτοῦ περὶ τὸ μόνον τέκνον, τὴν περιζήτητον Ἀγαρίστην. Ταύτην λοιπὸν ἐζήτησεν εἰς γάμον ὁ Λεωκίδης ὁ υἱὸς τοῦ Φεῖδωνος, ἵνα οὕτως γίνῃ κύριος τοῦ κράτους τῆς Σικυῶνος ἀλλ' ἀπέτυχε, διότι προὔτιμήθη αὐτοῦ ὁ Ἀθηναῖος Μεγακλῆς. Μετὰ τινὰ ἔτη ἀποθανόντος τοῦ Κλεισθένης κατέπεσεν ἡ τυραννίς, αἱ τρεῖς πρότεροι Δωρικαὶ φυλαὶ ἀνιδρῦθησαν καὶ ἀντὶ τῆς τετάρτης τῶν Ἀρχελαῶν προσετέθη ἡ τῶν Αἰγιαλέων οὕτως ὀνομασθεῖσα ἐκ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀδράστου, καὶ τέλος ἀνέζησεν ἡ μνήμη καὶ ἡ λατρεία τοῦ Ἀργείου ἥρωος.

Ὡς πρότερον οἱ Ἀργεῖοι ἐδοθήσαν τοὺς Τεγεάτας κατὰ τῆς Σπάρτης οὕτω τῷ 555 τοὺς Αἰγινήτας κατὰ τῶν Ἀθηναίων, τοσοῦτον δὲ ἐπιτήδευσι μαχηταὶ ἀνεδείχθησαν ὥστε συναφθεῖσας μάχης κατέκοψαν ἅπαντα τὸν ἐχθρικὸν στρατὸν, ἐκτὸς ἐνὸς μόνου περισωθέντος κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἡροδότου ἀλλὰ καὶ τοῦτου ἀπολεσθέντος κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον. Ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας ἀπήγγειλε τὸ πάθος· μαθεῖσθαι δὲ τοῦτο αἱ γυναῖκες τῶν εἰς Αἴγιναν στρατευσαμένων ἀνδρῶν καὶ νομίσαντες δεινόν, ὅτι περιεσώθη οὗτος μόνον, περικυκλώσασαί τοῦτον καὶ κεντῶσαι διὰ τῶν περονῶν τῶν ἱματίων αὐτῶν ἡρώτων ἐκάστη, ποῦ εἶνε ὁ ἑαυτῆς ἀνὴρ· καὶ οὗτος οὕτω διεφθάρη. (Ἡρόδ. 5, 87. ὁμοιολογεῖται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων ἕνα μούρον τὸν ἀποσωθέντα αὐτῶν εἰς τὴν Ἀττικὴν γενέσθαι. . . . Περιγενέσθαι μὲν τοι οὐδὲ τοῦτο· τὸν ἕνα, ἀλλ' ἀπολέσθαι τρόπῳ τοιῷδε. Κομισθεῖς ἄρα εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπήγγειλε τὸ πάθος· πυθομένας δὲ τὰς γυναῖκας τῶν ἐπ' Αἴγιναν στρατευσαμένων ἀνδρῶν, δεινόν τι ποιησαμένας κείρον μούρον ἐξ ἀπάντων σωθῆναι, πέριξ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον λαβούσας καὶ κεντεύσας τῆσι περόνῃσι τῶν ἱματίων εἰρωτῶν ἐκάστην αὐτέων ὅκον εἶη ὁ ἐκαστῆς ἀνὴρ. Καὶ τοῦτον μὲν οὕτω διαφθαρήναι).

Ἦδη μετὰ τοὺς Μεσσηνιακοὺς πολέμους βλέπομεν τοὺς Σπαρτιάτας ἐπιτιθεμένους κατὰ τῶν Ἀργείων καὶ τὰς πρὶν ἐξαρτωμένας πόλεις τεινούσας εἰς ἐλευθερίαν· οἱ Ἀργεῖοι ἂν καὶ δὲν ἡδυνήθησαν νὰ διατηρήσωσιν ἀκμαῖον καὶ ἰσχυρὸν τὸ γόητρον τῆς κυριαρχίας αὐτῶν, ἂν καὶ ἀπώλεσαν τὴν πλείστην δυτικὴν παραλίαν τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, δὲν ἀνεγνώρισαν ὅμως οὐδέποτε τὴν ὑπεροχὴν τῆς Σπάρτης ἀλλὰ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἀναμνήσεων παρασυρόμενοι δὲν ἔπαυσαν προτείνοντες ἀξιώσεις περὶ τῆς ἡγεμονίας τῆς Πελοποννήσου. Καὶ κατεῖχον μὲν ἔτι χώραν λόγου ἀξίαν, διότι ἤρχον ὅχι μόνον τοῦ περὶ τὸ ἄστυ πεδίου ἀλλὰ καὶ τῆς

Κυνουρίαις, τῶν Ὀρνειῶν, τῆς Τιφύνθου, τῶν Μυκηνῶν καὶ τῶν Κλεωνῶν, παρ' ὧν ἀφαιρέσαντες τὴν προεδρίαν ἑνὸς τῶν τεσσάρων μεγάλων ἀγώνων τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, τῶν Νεμειῶν, μετέφερον τὴν ἑορτὴν εἰς τὸ Ἄργος.

Ἄς ἐπισκοπήσωμεν ἤδη τὰ πράγματα καὶ ἄς ἴδωμεν, ὅποια ἦτο τοῦ Ἄργους ἡ δύναμις.

Ἡ δύναμις τοῦ Ἄργους κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην δὲν εἶχε βεβαίως ἐν Πελοποννήσῳ τὴν πρώτην τάξιν, διότι ταύτην ἔλαβεν ἡ Σπάρτη διὰ τῆς ὑποταγῆς τῶν Μεσσηνίων καὶ τῆς Τεγέας ἀλλὰ εἶχεν ἔτι τὴν πρώτην, τὴν διευθύνουσαν δύναμιν τῆς Ἀργολικῆς χώρας. Τοῦτο μαρτυροῦσι τὰ μνημονευθέντα γεγονότα, ὅτι δηλ. ἔλαβον τὴν προεδρίαν τῶν Νεμειῶν ἀγώνων, διέσωσαν τοὺς Ἀρκάδας ἀπὸ τοὺς ὄνυχας τῆς Σπάρτης, ἀπέκρουσαν θριαμβευτικῶς ἐκ τῆς Αἰγίνης τῆς συμμαχικῆς πόλεως τοὺς Ἀθηναίους, αἱ σχέσεις αὐτῶν μετὰ τῶν Ἀργολικῶν πόλεων διατηροῦντο ἀκόμῃ. Θυμαστώσ παλαιὸν κατὰ γείτονος ἰσχυρᾶς διέμεινε τὸ Ἄργος ἐλεύθερον καὶ ἀνεξάρτητον, διέσωζε τὴν παλαιὰν ἔδραν, οὐδεὶς τῶν κατοικῶν ἐγένετο ὑπηρέτης τῆς Σπαρτιατικῆς πολιτικῆς, οὐδέποτε ἐστέναξε ὑπὸ τὸν τυραννικὸν ζυγὸν τῆς Σπάρτης, ὡς αἱ Ἀθηναὶ καὶ αἱ Θῆβαι βραδύτερον. Αὕτη εἶνε ἡ μοναδική θέσις, ἣν οὐδεμία ἄλλη πόλις δύναται νὰ ἐπιδείξῃ. Οἱ Σπαρτιάται ὅσον ἐπίσημοι ἦσαν εἰς τὴν ἐκ τοῦ συστάδην μάχην τόσον ἀνεπιτήδευοι εἰς πολιορκίαν· διὰ τοῦτο πολλάκις βλέπομεν τοὺς Σπαρτιάτας νὰ ἐρμυώνωσι τὴν γόνιμον Ἀργεῖαν πεδιάδα ἀλλ' οὐδαμῶς οὐδέποτε δυνηθέντας νὰ κερδίσωσιν αὐτὴν τὴν πρωτεύουσαν· ὑπῆρξεν ὁ Ἀργεῖος λαὸς πολεμικός, διότι οὐδαμῶς ἡμέλει τὴν στρατιωτικὴν ἐκπαίδευσιν, ἐπολέμει μετὰ μεγάλῃς ἐπιτηδειότητος καὶ ἀνδρείας, ἥτις μειονεκτεῖ τῆς Σπαρτιατικῆς κατὰ τοῦτο μόνον, ὅτι αὕτη μὲν εἶνε βιαία, ἐκείνη δὲ ἡσυχρά. Κατ' ἐπανάληψιν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐνίκηθησαν ὑπ' αὐτῶν ἐπιτηδείως· παρὰ τὸ Ἄργος ἔκριντο τεθαμμένοι πολλοὶ Σπαρτιάται, ἡδύνατο νὰ εἴπῃ Ἀργεῖος πρὸς Σπαρτιάτην, ἐνῶ ὁ τελευταῖος ἀνταπεκρίνετο «ὅτι οὐδεὶς Ἀργεῖος παρὰ τὴν Σπάρτην» δηλῶν, ὅτι οἱ μὲν πρὸς τὴν ἐκ τοῦ συστάδην μάχην, οἱ δὲ πρὸς τὴν ἀμυντικὴν ὑπερεἶχον (Πλούτρχ. Λακων. ἀπορρήγμ. Ἀργεῖον ποτὲ εἰπόντος πολλοὶ τάφοι παρ' ἡμῖν εἰσι Σπαρτιατῶν, Λάκων εἶπεν, ἀλλὰ μὴν παρ' ἡμῖν Ἀργείων οὐδὲ εἷς· ὡς αὐτῶν μὲν πολλὰκις Ἄργους ἐπιβεληκότων, Ἀργείων δὲ τῆς Σπάρτης οὐδέποτε καὶ Ἀγησίδ. 31. παραπλησίως δὲ καὶ πρὸς τὸν Ἀργεῖον ἀπεκρίνατο τῶν ἀσημοτέρων τις Σπαρτιατῶν· ὁ μὲν

γὰρ εἶπε «πολλοὶ ὑμῶν ἐν τῇ Ἀργολικῇ κεῖνται» ἢ δὲ ἀπήντησεν» ὑμῶν
 δε γὰρ οὐδεὶς ἐν τῇ Λακωνικῇ). Τοῦ Ἄργους ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ ἦτο
 ἀντίστασις κατὰ τῆς Σπάρτης καὶ προσπάθεια πρὸς τὴν ἡγεμονίαν τῶν
 πόλεων τῆς περιφερείας. Ὁ σκοπὸς ἦτο σταθερὸς καὶ ἔμενεν ὁ αὐτός,
 ἀλλὰ τὰ μέσα καὶ οἱ τρόποι τοῦ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἐπιρροὴν τῆς Σπάρτης
 καὶ νὰ διατηρήσῃ τὴν ἡγεμονίαν ἦσαν λίαν διάφορα καὶ ποικίλα. Ὑπὸ
 ταύτην τὴν ἐποψὴν ἡ πολιτικὴ τῶν Ἀργείων ἦτο ἀμφίβολος καὶ ὅσω πε-
 ρισσότερον ηὔξανεν ἡ ἀδυναμία αὐτῶν τόσω ἦτο κεκρυμμένη καὶ ραδιοῦρ-
 γος. Οἱ Ἀργεῖοι ἠγάπων νὰ ἐπέρχωνται κατὰ τῆς Σπάρτης (Παυσ.
 2, 20, 1) ὅταν αὕτη παρεκωλύετο ὑπὸ τινος λόγου· ἡ Ἀσίνη καὶ ἡ Ναυ-
 πλία Λακωνικὰ ἐφρόνουν ἄλλ' ἀμφοτέραι κατεβλήθησαν, ὅτε ἡ Σπάρτη
 ἀναμεμιγμένη εἰς τοὺς Μεσσηνιακοὺς πολέμους δὲν ἠδύνατο νὰ βοηθῇ.
 Οἱ Ἀργεῖοι ἀνενέωσαν τὸν πόλεμον τῆς Κυνουρίας καὶ Θουρέας, ὅτε ἐνό-
 μιζον, ὅτι ἡ πρὸς τὸν Κροῖσον κατὰ Περσῶν ὑποσχεθεῖσα βοήθεια θὰ
 ἀπεμάκρυνεν ἐκ τῆς χώρας μέγα μέρος τῆς Σπαρτιατικῆς δυνάμεως. Τὸ
 Ἄργος ὑπέπαξε τὰς Μυκήνας καὶ ἄλλας ἐπαναστατησάσας πόλεις τῆς
 περιφερείας, ὅτε ἡ Σπάρτη ἐνεκα τῆς στάσεως τῶν Αἰλῶτων καὶ τοῦ
 τρίτου Μεσσηνιακοῦ πολέμου εὕρισκετο εἰς περισπασμούς. Οἱ Ἀργεῖοι
 ἐπέδραμον εἰς Ἐπίδαυρον, ὅτε οἱ Σπαρτιάται ἑορτάζοντες τὴν ἑορτὴν
 τῶν Καρνείων δὲν ἠδύναντο νὰ ἐκστρατεύσωσιν. Τὸ Ἄργος ἤθελε τοὺς
 ἐν Λακωνικῇ ὀλιγαρχικοὺς ἐχθροὺς νὰ ἐκμηδενίσῃ ἄλλ' ἐφοβεῖτο τὰς πα-
 ρεμβάσεις τῆς Σπάρτης, ἐπέπεσε δὲ τότε κατ' αὐτῶν, ὅτε ἐπανηγυρίζετο
 ἡ ἑορτὴ τῶν γυμνοπαιδῶν· τὸ Ἄργος ἠγάπα τὴν οὐδετερότητα καὶ
 ἔμενεν ἡσυχον, ἀλλὰ ἐν τῇ ἡσυχίᾳ παρεσκευάζετο ἀναμένον εὐνοϊκὴν
 εὐκαιρίαν, ἵνα πάλιν κατὰ τῆς Σπάρτης ὀρμήσῃ. Τὸ Ἄργος ὑπη-
 ρησιπίζετο ἑαυτό, ὅτε ἐκινδύνεμε, διὰ τῶν διαπραγματεύσεων καὶ συνθη-
 κῶν ἄλλ' ἐλάμβανεν ἀμέσως θέσιν ἐχθρικὴν ἅμα ὥς ὁ κίνδυνος ἤρπνιζετο·
 ἅμα ἡ Σπάρτη ἐκλινεν εἰς τὴν εἰρήνην, ἀμέσως τὸ Ἄργος ἐφιλοπολεῖ.
 Πᾶν ἔθνος, ὅπερ κατὰ τῆς Σπάρτης ἡγείρετο, ἀμέσως ἐγένετο φίλον πρὸς
 τοὺς Ἀργεῖους. Ὀργίζεται ἡ Τεγέα κατὰ τῆς Σπάρτης, ἀμέσως τὸ Ἄρ-
 γος ὑπὲρ αὐτῆς κηρύσσεται, ἐγείρεται ἡ Μαντινεία, ἀμέσως τὸ Ἄργος
 υποδοχηθεῖ αὐτήν, χαλαροῦνται ἢ διαρρήγνυνται αἱ σχέσεις Ἀθηνῶν καὶ
 Σπάρτης, τὸ Ἄργος εἶνε ὑπὲρ τῶν πρώτων. Ὅταν συντάσσωνται οἱ
 Ἀθηναῖοι μετὰ τῆς Σπάρτης, ἀμέσως τὸ Ἄργος εἶνε μετὰ τῶν Θηβῶν.
 Τοιούτῃ ἦτο ἐν γένει ἡ πολιτικὴ καὶ ὁ χαρακτὴρ τῆς Ἀργείας πολι-
 τείας.

ΠΟΛΕΜΟΣ ΠΕΡΙ ΘΥΡΕΑΣ

Ἦδη εἰσερχόμεθα εἰς τὴν ὀριστικὴν καὶ ἀποφασιστικὴν μάχην τῶν διαμαχομένων κρατῶν κατὰ τὸ φαινόμενον μὲν περὶ τῶν ὀρίων τῆς Κυνουρίας ἢ τοῦλάχιστον περὶ τῆς ὠραιότερας πεδιάδος τῆς Θυρέας, πράγματι ὅμως περὶ τῆς ἡγεμονίας τῆς Πελοποννήσου. Ἀν ἐνίκα τὸ Ἄργος, θάπτεθαλεν ἡ Σπάρτη ἐκείνο, ὅπερ ζωηρῶς ἐπεθύμει, δηλ. τὴν ἡγεμονίαν τῆς Χερσονήσου, καὶ οἱ Ἀρκάδες οἱ μόλις πρὸ ὀλίγου ἀναγνωρίσαντες τὴν ἡγεμονίαν τὴν Σπαρτιατικὴν ἀμέσως θὰ ἀπέκτων τὴν τελευταίαν αὐτῶν ἀνεξαρτησίαν. Διὰ τὸ Ἄργος ὅμως ὁ ἀγὼν ἦτο περὶ τῶν ὅλων, θὰ ἐρριψοκινδύνευε τὰ πάντα. Ἡ περιωπὴ αὐτοῦ θὰ κατεβάλετο καὶ θὰ ἐξέλιπον αἱ συμμαχικαὶ σχέσεις μετὰ τῶν Ἀργολικῶν πόλεων, ἡ πτώσις αὐτοῦ θὰ ἐπέφερε τὴν πτώσιν καὶ ἀποστασίαν τῶν συμμάχων.

Ἀμφοτέρω λοιπὸν τὰ κράτη συνηθάνοντο τὴν σημασίαν τοῦ ἀγῶνος καὶ ἡγωνίζοντο τόσῳ πεισμόνως καὶ ἀγρίως, ὅσον οὐδέποτε πρότερον. Εὐρόντες κατ'ἀλλήλον εὐκαιρίαν οἱ Ἀργεῖοι, ὅτε ὁ Κροῖσος ἐζήτηε τὴν ὑποσχεθεῖσαν εἰς αὐτὸν ὑπὸ τῆς Σπάρτης βοήθειαν κατὰ τοῦ Κύρου ἀνενέωσαν τὸν περὶ Θυρέας ἀγῶνα. Ἀμφοτέροι συνεφώνησαν, ἵνα τριακόσιοι λογάδες ἐξ ἑκατέρων πολεμήσωσι, περιέλθῃ δὲ ἡ χώρα εἰς τὴν κυριότητα ἐκείνων, οἵτινες ἤθελον νικήσει, τὸ δὲ ἄλλο μέρος τοῦ στρατοῦ ἀπέλθῃ οἰκᾶδε, ὅπως ἀφελθῇ ἐλευθέρον τὸ πεδίον τῆς μάχης, καὶ μὴ σπεύσῃ μηδεὶς εἰς βοήθειαν τῶν ἡττωμένων. (Στρβ. 8, 376 «περὶ Θυρέας Ἀργεῖοις καὶ Λακεδαιμονίοις συνέστη ἀγὼν τριακοσίους πρὸς τριακοσίους». Πaus. 2, 38, 5. *Ἐνθα (ἐν Θυρέᾳ) δὴ ἐμαχέσατο λογάδες Ἀργείων τριακόσιοι πρὸς ἄνδρας Λακεδαιμονίων ἀριθμὸν τε ἴσους καὶ ἐπιλέκτους ὁμοίως*). Ἀποσυρθέντος τοῦ στρατοῦ μείναντες οἱ λογάδες συνεπλάκησαν τόσῳ ἰσχυρῶς ὥστε ἐπὶ τέλους φονευθέντων τῶν ἄλλων περισώθησαν μόνον τρεῖς, ἐκ μὲν τῶν Ἀργείων ὁ Ἀλκίνορ καὶ ὁ Χρόμιος, ἐκ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων ὁ Ὀθρῶν. (Πaus. 2, 38, 5. *Ἀποθανόντων δὲ πάντων πληρὴ ἐνὸς Σπαρτιάτου καὶ δυοῖν Ἀργείων*). Οἱ μὲν δύο Ἀργεῖοι ἀπῆλθον οἰκᾶδε, ἵνα ἀναγγείλωσι τὴν νίκην, ὁ δὲ Ὀθρῶν πολλοὺς ἀποκτείνας καὶ πολλὰ τετρωμένος ἔκειτο μεταξὺ τῶν ἀνηρημένων Λακεδαιμονίων μόνος περιληφθεὶς ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης καὶ σκυλεύσας τοὺς νεκροὺς τῶν Ἀργείων καὶ στήσας τρόπαιον ἐπέγραψε

διὰ τοῦ ἐκρέοντος αἰμκτος τὴν ἐπιγραφὴν «κατ' Ἀργείων» μὴ θέλων δὲ νὰ ζήσῃ, διὰ τοῦ ἰδίου ξίφους ἠτοκτόνησεν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. (Θουκδ. VI, 41). Μετὰ δύο ἡμέρας ἐπανελθόντες ἀμφοτέροι οἱ στρατοὶ εἰς τὸ πεδίου τῆς μάχης ἀντεπιοῦντο τὴν νίκην, οἱ μὲν διότι ἐξ ἑαυτῶν περιεσώθησαν δύο, οἱ δὲ διότι ὁ ἑαυτῶν παραμείνας καὶ σκυλεύσας τοὺς ἐκείνων νεκροὺς καὶ κατέχων τὴν ἑαυτοῦ θέσιν ἔστησε τρόπαιον. Μὴ διακριθέντος δὲ τοῦ ἀγῶνος μηδὲ διὰ τούτου τοῦ τρόπου συνήρθη μεγάλη καὶ ζωηρὰ μάχη, καθ' ἣν ἐνικήθησαν οἱ Ἀργεῖοι ἐκατέρωθεν πολλῶν φονευθέντων. Ὁ Πλοῦταρχος διηγείται, ὅτι κρατηθέντων πάλιν τῶν Ἀργείων μετὰ τὴν τῶν τριακοσίων μάχην οἱ σύμμαχοι προέτρεπον τὸν Πολύδωρον νὰ μὴ ἀφήσῃ τὸν καιρὸν ἀλλ' ἐπελθὼν κατὰ τοῦ τείχους τῶν πολεμίων νὰ κυριεύσῃ τὴν πόλιν. Οὗτος ὁμῶς εἶπε πρὸς αὐτοὺς «τὸν μὲν ἐκ τοῦ ἴσου μαχόμενον νικᾷν τοὺς ἐναντιοιυμένους ἔστι μοι καλόν· τὸ δὲ ὑπὲρ τῶν ὄρων τῆς γῶρας μεμαρμημένον τὴν πόλιν ἐπιθυμεῖν λαβεῖν οὐ δίκαιον τίθεται εἶναι· ἤλθοι γὰρ γῶραν ἀπολαβεῖν, οὐ καταλαβεῖσθαι πόλιν». Οὕτω τέλος ἀπεφασίσθη τῷ 547 ὑπὲρ τῶν Σπαρτιατῶν ἡ κατοχὴ τῆς Θυρέας. Τοσοῦτον οἱ Ἀργεῖοι βαρέως ἔφερον τὴν ἥτταν ταύτην, ὥστε κατακυριεύσαντες τὰς κόμας ἔθεσαν νόμον μηδεὶς τοῦ λοιποῦ Ἀργεῖος νὰ θρέψῃ κόμην μηδὲ αἱ γυναῖκες νὰ φέρωσι χρυσὰ κοσμήματα πρὶν ἀνακτῆσθαι τὴν ἀπολεσθεῖσαν γῶραν, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι πανηγυρίσαντες τὴν νίκην κατὰ τὰς Γυμνοπαιδείας (Ἀθην. 14,631) ἔθεσαν νόμον νὰ κομῶσιν, ἐνῶ ἔως τότε δὲν ἐκόμωον. (Ἡροδ. 1,82 «Ἀργεῖοι μὲν γὰρ ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου κατακυριεύμενοι τὰς κεφαλὰς, πρότερον ἐπάναγκες κομέοντες, ἐποίησαντο νόμον καὶ κατάρην μὴ πρότερον θρέψαι κόμην Ἀργείων μηδένα, μηδὲ τὰς γυναῖκας σφι χρυσοφορῆσαι, πρὶν ἢν Θυρέας ἀνασώσωται»). Οἱ Ἀργεῖοι οὐδέποτε λησμονήσαντες ταύτην τὴν ἀπώλειαν ἀπέβλεπον εἰς τὴν ἀνάκτησιν τῆς γῶρας ἀλλὰ μάλιστα. Ἡ Κυνοῦρία ἔμενεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὑπὸ τοὺς Σπαρτιάτας μέχρι οὗ τοῦ Ἀργῆος ἀνέκτισεν αὐτὴν διὰ τῆς εὐνοίας τοῦ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνα. Ὁ Παυσανίας (2,38) λέγει, ὅτι ἐπ' αὐτοῦ κατεῖχον τὴν Θυρέαν οἱ Ἀργεῖοι ἀποκτῆσαντες αὐτὴν διὰ δίκης «τὰ δὲ ἐπ' ἐμοῦ τὴν Θυρεάτην ἐνέμοντο Ἀργεῖοι· φυσὶ δὲ ἀνασώσασθαι δίκῃ νικήσαντες». Ὁ πόλεμος οὗτος διὰ τὴν ἀνδρείαν τῶν πολεμιστῶν ἐγένετο γλυκὺ ἐνασχόλημα καὶ τῆς τέχνης καὶ τῆς ποιήσεως. Ἐποιήθησαν δὲ πρὸς ἀνάμνησιν τούτου ἐπιτύμβια πολλὰ, ὧν παρατιθέμεθα ἐνταῦθα τὰ ἐπόμενα ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνθολογίας τόμ. 1 σελ. 278, 321, 343, 394.

Δισσὰ τριηκοσίων τάδε φάσγανα θούριος Ἄρης
 ἔσπασεν Ἀργείων καὶ Λακεδαιμονίων
 ἔνθα μάγην ἔτλημεν ἀνάγγελον, ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ
 πίπτοντες· Θυρέα δ' ἦσαν ἄεθλα δορός.

Οἶδε τριηκόσιοι, Σπάρτα πατρί, τοῖς συναρίθμοις
 Ἰταλίδαις Θυρέαν ἀμφὶ μαχεσσάμενοι,
 αἰχέρας οὐ στρέψαντες, ὅπῃ ποδὸς ἔγχεα πρῶτον
 ἀρούσαμεν, ταῦτα καὶ λίπομεν βιοτάν.
 Ἄρσει δ' Ὀθρνάδαο γόνυ κεκαλυμμένον ὅπλον
 καρύσσει· Θυρέα, Ζεῦ Λακεδαιμονίων.
 Αἰ δέ τις Ἀργείων ἔφυγεν μόρον, ἥς ἀπ' Ἀδράστου.
 Σπάρτα δ' οὐ τὸ θανεῖν, ἀλλὰ φυγεῖν θάνατος.

Τίς τὰ ρεσκόλευτα ποτὶ δρυὶ τᾶδε καθάψεν
 ἔντευ, τῷ πέλτα Δωρὶς ἀναγράφεται,
 πλάθει γὰρ Θυρεάτις ὑφ' αἵματος ἄδε λοχιτᾶν,
 γῆρας ἀπ' Ἀργείων τοί δύο λειπόμεθα.
 πάντα ρέκον μάστενε δεδουπότα, μὴ τις, ἔτ' ἔμπροσ
 λειπόμενος, Σπάρτα κῶδος ἔλαμψε νόθον.
 ἴσχε βάσιν. Νίκα γὰρ ἐπ' ἀσπίδος ἄδε Λακῶν
 φανεῖται θρόμβοις αἵματος Ὀθρνάδα,
 γῶ τόδε μοχθήσας σπαίρει πέλας. ὦ προπάτωρ Ζεῦ.
 στύξον ἀνικᾶτον σύμβολα φιλότηδος.

Ζεῦ πάτερ, Ὀθρνάδα τίνα φέρτερον ἔδρακες ἄλλον,
 ὃς μόνος ἐκ Θυρέας οὐκ ἠθέλησε μολεῖν
 πατρίδ' ἐπὶ Σπάρταν, διὰ δὲ ξίφος ἤλασε πλευρᾶν,
 δοῦλα καταγράφας σκῶλα κατ' Ἰταλιδῶν.

Ὀθρνάδην, Σπάρτης τὸ μέγα κλέος, ἢ Κυρέγειον
 ναῦμαχον, ἢ πάντων ἔργα κρατεῖ πολέμῳ
 Ἄγριος αἰχμητὴς Ἰταλός· παρὰ γένεμασι Νείλου
 κλυθεῖς, ἐκ πολλῶν ἡμιθανῆς βελών,
 αἰετὸν ἀρπασθέντα φίλον στρατοῦ ὥς ἴδ' ὑπ' ἐχθροῖς,
 αὐτίς ἀρηϊφάτων ἄνθορον ἐκ ρεχών.

κτείνας δ', ὅς σφ' ἐκόμιζεν, εἰς ἀνευώσατο ταγοῖς,
μοῦνος ἀήτητορ δεξάμενος θάνατορ.

Κατὰ τὴν Παυσανίαν οἱ Ἀργεῖοι νικήσαντες τοὺς Λακεδαιμονίους ἐν τῷ Δελφικῷ ναῷ ἔστησαν ἵππον χάλκινον. (10,3,6. Ἀργεῖοι δὲ ἀξιοῦντες ἐσχηκέναι πλέον ἐν τῷ ἔργῳ γαλκοῦν ἵππον, τὸν Δούρειον δηθεν ἀπεστεύλαν ἐς Δελφούς· τὸ δὲ ἔργον Ἀρτιφάγους ἐστὶν Ἀργείων). Κατὰ τὴν Ἀργεῖαν δὲ παράδοσιν ὁ Ὀθρυάδης δὲν ἡτοκτόνησεν ἀλλ' ἐφρονεύθη ὑπὸ τοῦ Περιλάου Ἀργεῖου υἱοῦ τοῦ Ἀλκήνορος, ὑπὲρ οὗ ὑπῆρχεν ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς πόλεως ἄγαλμα παριστῶν τὸν φόνον τοῦτον. (Παυσ. 2,20,6. ἐν δὲ αὐτῷ (θεάτρῳ) καὶ ἄλλα θεῶν ἀξία καὶ ἀνὴρ φρονέων ἐστὶν ἄνδρα, Ὀθρυάδαρ τὸν Σπαρτιάτην Περιλάου Ἀργεῖος ὁ Ἀλκήνορος). Ἐνεκα ταύτης τῆς ἡττης ἡ ἡγεμονία τῶν Ἀργείων νῦν διερράχη. Οἱ σύμμαχοι, οἵτινες ἀνεγνώριζον τὴν θρησκευτικὴν καὶ πολιτικὴν αὐτῶν σύνδεσιν μετὰ τοῦ Ἀργους, ἤδη ἐπεθύμουν τὴν συμμαχίαν τῶν Σπαρτιατῶν. Τὸ Ἀργος καταπονθήν δὲν ἠδύνατο νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἀποστασίαν, ἡ Φλιοῦς, Σικυῶν, Αἴγινα, Ἐπίδαυρος, Τροιζήν προσῆλθον εἰς τὴν συμμαχίαν τῆς Σπάρτης, ἃν καὶ ἔτι ἐπὶ ἐν ἔτος διετήρουν τὴν κοινὴν θυσίαν μετὰ τοῦ Ἀργους. Αὗται ἀπέκτησαν τὴν ἐαυτῶν ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν, μόνον ὀλιγώτερον ὀνομασταὶ τινες πόλεις παρὰ τὸ Ἀργος κείμεναι ἔμειναν πισταὶ εἰς τοὺς Ἀργεῖους, αἱ Κλεωναί, Ὀρνεαί, Μυκῆναι, Μίδεαι, Τίρυνς καὶ Ὑσαί. Καὶ ἡ Κόρινθος, ἥτις ἐπὶ μακρόν χρόνον ὑπήκουσεν εἰς τὸ Ἀργος καὶ τὰ Μέγαρα, ἅτινα παρ' αὐτοῦ ἐζήτησαν βοήθειαν, ἤδη ἠνώθησαν μετὰ τῆς Σπάρτης. Τὴν ἐπιρροὴν δέ, ἣν τὸ Ἀργος ἐξήσκει ἐπὶ τῶν Ἀρχάδων ἠνωμένον μετ' αὐτῶν ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας κατὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ, ἤδη ἀφῆρπασεν ἡ Σπάρτη· οὕτω δὲ πυνταχόθεν τῆς ἐπιρροῆς τοῦ Ἀργους ἐξαφανισθείσης ἡ Σπάρτη ἀνέλαβε τὰ πρωτεῖα. Ἀληθῶς μετ' ἀνδρείας καὶ ἡρωισμού ὑπεστήριζον οἱ Ἀργεῖοι τὰ ἐαυτῶν δικαίωματα, οὐδαμῶς οὔτε ἡ πρώτη οὔτε ἡ δευτέρα ἡττα ἡδυνήθη νὰ κατασυντρίψῃ τὴν πόλιν τοῦ Ἀγαμέμνονος. Δὲν ᾔθελον οἱ Ἀργεῖοι νὰ ὑποστηριχῶσι δειλῶς, προσπαιούμενοι ἀνάνδρως διὰ συστροφῆς καὶ περιδινήσεως, ἀλλὰ ἐπὶ πεντακόσια ἔτη ἐπολέμουν κατὰ τῆς Σπάρτης μετὰ περιοδικῆς ἐπιτυχίας διαρκῶς ἐτοιμοὶ ὄντες νὰ λαμβάνωσι τὰ ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας. Μὴ λησμονοῦντες οὗτοι, ὅτι ἡ Σπάρτη μόλις μετὰ ἐσχάτης προσπάθειας ἐπέτυχεν νὰ κερδίσῃ τὴν ὑπεροχὴν, διετήρουν ἰσχυρῶς τὴν παλαιὰν αὐτῶν ἀντιπόλησιν ἐπὶ τῆς Πελοποννήσου.

ου, ἐχθρικῶς δὲ καὶ δυσαρέστως διετήρουν τὴν δυσμένειαν κατὰ τῶν μισητῶν Σπαρτιατῶν, οἵτινες ἐξετόπισαν αὐτοὺς τῆς διοικήσεως τῆς Πελοποννήσου, οἵτινες ἀπεστάτησαν ἀπ' αὐτῶν τὰς συμμαχικὰς πόλεις. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἀργεῖοι ἦσαν ἐξηντλημένοι, ἡ Σπάρτη δέ, ἂν καὶ νικήτρια ἐθρήνει τὴν ἀπώλειαν πολλῶν πολεμιστῶν, ἐπῆλθεν ἀνακωχὴ τῶν ὀπλῶν ἐπὶ ἡμῖσιν αἰῶνα, καθ' ὃν μόνον τὸν Πεισίστρατον ἐβοήθησαν μετὰ τὴν ἡρωϊκὴν μάχην τῶν τριακοσίων. Ὁ τύραννος οὗτος ἐπιθυμῶν μετὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ ἔξωσιν νᾶνακτῆσαι τὴν ἀρχὴν ἐζήτησε τὴν βοήθειαν τῶν Ἀργείων, οἵτινες προθύμως ἀπέστειλαν μισθοφόρους πρὸς αὐτόν, διότι εἶχε σύζυγον ἐξ Ἀργείων τὴν Τιμόνασσαν, ἐξ ἧς ἀπέκτησεν υἱοὺς τὸν Ἡγεσίστρατον καὶ τὸν Θεσσαλόν. (Ἡρόδ. 1,61. Καὶ γὰρ Ἀργεῖοι μισθοτοὶ ἀφίκοντο ἐκ Πελοποννήσου. 5,94. Πλτορχ. Κἄτων 24).

ΚΛΕΟΜΕΝΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Μετὰ τινα ἔτη ἀναλαβόντες οἱ Ἀργεῖοι ἐκ τῶν προτέρων ἡττῶν ἐπέχειρουν καταστρεπτικὸν πόλεμον πρὸς ἀνάγκησιν τῆς Κυνουρίας. Ἡ Σπάρτη κατέχουσα διὰ τῆς ἀλώσεως τῆς Κυνουρίας τὰς κλειδας τῆς Ἀργολίδος ὤψωσε τὸν ἰσχυρὸν αὐτῆς βραχίονα. ἵνα μηδενίσῃ τὸν παλαιὸν ἀντίπαλον. Ὁ βασιλεὺς Κλεομένης υἱὸς τοῦ Ἀναξανδριδᾶ τῷ 496—495 ἢ 497—493 λαβὼν χρησὸν παρὰ τοῦ ἐν Δελφοῖς μαντείου, ὅτι θὰ κυριεύσῃ τὸ Ἄργος (Ἡρόδ. 6,76. Ἄργος αἰρήσειν) ἀπεφάσισε νὰ καταφέρει θανάσιμον τραῦμα κατὰ τῆς παλαιᾶς ἀντιζήλου πόλεως καὶ νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Σπάρτης ἐφ' ἀπάσης τὴν Πελοποννήσου. Λαβὼν δὲ στρατὸν ἐκτάκτου τόλμης καὶ ἀκαταδαμάστου ἰσχύος ἀποτελούμενον κατὰ μὲν τὸν Ἡρόδοτον ἐκ Σπαρτιατῶν μόνων, κατὰ δὲ τὸν Παιυσανίαν καὶ ἐκ συμμάχων διὰ τῆς Θυρέας ἐπῆλθε κατὰ τοῦ Ἄργους. (Ἡρόδ. 6,76. Παιυσ. 3,4,1). Ἐλθὼν δὲ εἰς τὸν Ἐρασῖνον ποταμὸν ἐθυσίασεν, ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ ἱερὰ δὲν ἦσαν αἶσια, ἐπανήγαγε τὸ στράτευμα εἰς Θυρέαν, εἶτα θυσιάσας πάλιν ταῦρον προσωρμίσθη διὰ Σικωνίων καὶ Αἰγινητικῶν πλοίων εἰς τὴν παραλίαν τὴν μεταξὺ Νκυπλίας καὶ Τιρύνθου (Ἡρόδ. 6,92). Μαθόντες ταῦτα οἱ Ἀργεῖοι ἀντεπξήλθον κατὰ τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἐστρατοπέδευσαν ἀντικρὺ τῶν ἀποβιβασθέντων Λακεδαιμονίων παρὰ τὴν Σήπειαν πλησίον τοῦ ἄλσους τοῦ Ἄργου. Καὶ τὴν μὲν ἐκ τοῦ φανεροῦ μάχην δὲν ἐφοβοῦντο ἀλλὰ μᾶλλον μήπως

διὰ τινος στρατηγήματος βλαβώσιν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν. Τὸν φόβον τοῦτον ἐπηύξανεν ὁ χρησμὸς ὁ δοθείς ὑπὸ τῆς Πυθίας ἀπὸ κοινοῦ εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς τοὺς Μιλησίους, ὅστις κατὰ τὸν Ἡρόδοτον ἔχει οὕτως (6, 77),

ἀλλ' ὅταν ἡ θήλεια τὸν ἄρσενά νικήσασα

ἐξελεύσῃ καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἄρῃται

πολλὰς Ἀργείων ἀμφιδρομέας τότε θήσει

ὥς ποτέ τις ἐρέει καὶ ἐπισσομένων ἀνθρώπων·

δεινὸς ὄφρι τριέλικτος ἀπώλετο δουρὶ δαμασθείς.

δηλ. ὅταν θῆλυς νικήσῃ τὸν ἄρσενά καὶ ἐξωθήσῃ καὶ δόξαν ἀποκτήσῃ μεταξύ τῶν Ἀργείων, τότε πολλάι Ἀργεῖαι θὰ εἶνε ἐν λύπῃ. Ἡ διπλῇ σημασίᾳ τοῦ χρησμοῦ κεῖται εἰς τὰς λέξεις «*θήλεια καὶ ἄρσενά*» ὡς ἡ μὲν σημαίνει τὴν Σπάρτην, ἡ δὲ Ἀργον. Ἀλλὰ οἱ Ἀργεῖοι ἐξηγουντες θήλειαν μὲν τὴν Σηπίαν, ἐν ἣ ἐστρατοπεδεύσαν, ἄρσενά δὲ τὸν Κλεομένην ἠλπίζον μὲν τὴν νίκην ἄλλ' ἐφόβουντο μήπως αὕτη μετατραπῇ εἰς ὄλεθρον διὰ τινος ἐπιτηδαιότητος τοῦ ἐχθροῦ καὶ οὕτω ἐκπληρωθῇ ὁ τρίτος στίχος· ἵνα δὲ εἶνε ἀσφαλεῖς κατὰ πάσης ἀπροσδοκίτου προσβολῆς συνεμορφούντο πληρέστατα πρὸς πᾶν ὅ,τι ἐπραττον οἱ ἀντικρὺ αὐτῶν ἐστρατοπεδευμένοι Σπαρτιῖται· ἀνεπαύοντο οἱ ἐχθροὶ ἢ προπαρασκευάζοντο, ἐπαιζον ἢ ἐτρωγον, τὸ αὐτὸ ἐπραττον καὶ οἱ Ἀργεῖοι. Μαθὼν ὅμως ὁ Κλεομένης, ὅτι οὗτοι πράττουσιν ὅ,τι ὁ κῆρυξ αὐτῶν σημαίνει, παραγγέλλει κρυφίως εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν νᾶ ὀπλισθῶσι καὶ νᾶ ἐπιτεθῶσιν, ὅταν διακηρύξῃ διὰ τοῦ κήρυκος νᾶ λάβωσιν ἄριστον. Οἱ Ἀργεῖοι ἀκολουθήσαντες τὴν πρόσκλησιν τοῦ κήρυκος κατέθεσαν τὰ ὅπλα καὶ ἐτράπησαν εἰς ἄριστον. Τότε οἱ Σπαρτιῖται βήματι γοργῇ ἐπιτέθησαν κατ' αὐτῶν καὶ ἄλλους μὲν ἐφόνευσαν ἄλλους δὲ ἠνάγκασαν νᾶ καταφύγωσιν εἰς τὸ ἱερὸν ἄλσος τοῦ Ἀργον, ὅπερ περικυκλώσας ὁ Κλεομένης ἐφύλασεν. (Πολυαίνου στρατηγικὰ βιβλ. 1, 11 «*ὀπλιζομένων ἀνθωπλιζοντο, ἐξόντων ἀντεπεξήσαν, ἀναπανομένων ἀνταπαύοντο. Κλεομένης λίθρα παράγγελμα ἔδωκεν, ὅταν ἀριστοποιεῖσθαι κηρύξῃ, ὀπλίσασθαι, ὁ μὲν ἐκήρυξεν· οἱ δὲ Ἀργεῖοι πρὸς ἄριστον ἐτράποντο, Κλεομένης ὀπλισμένους ἐπιγαγὼν εὐμαρῶς ἀόπλους καὶ γυμνοὺς τοὺς Ἀργεῖους ἀπέκτεινεν*») «*Ἄν καὶ ἐθεωρεῖτο ἔγκλημα νᾶ φονεύσῃ τις τινα ἐν ἱερῷ τόπῳ, ὁ σκληρὸς ὅμως Κλεομένης ἔχων παρ' αὐτῷ αὐτομόλους τινας Ἀργεῖους καὶ παρὰ τούτων μαθὼν τὰ ὀνόματα τῶν ἐν τῷ ἄλσει καταφυγόντων ἐξεκάλει ἐξ αὐτῶν ἀνά πεντήκοντα καὶ ἐφόνευσεν. Οὕτως ἐξελθόντες πολλοὶ ἐφονεύθησαν· οἱ ἐντὸς τοῦ δάσους κεκλεισμένοι*

ἐνεκα τῆς πυκνότητος δὲν ἠδύναντο νὰ βλέπωσι τί συνέβαινεν ἐκτός, ἕως ὅτου ἀναβῆς τις ἐπὶ δένδρου εἶδε τὰ τελούμενα. Ἐπειδὴ δὲ οὐδεὶς καὶ περ προσκαλούμενος ἤθελε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ ἄσυλον, ὁ Κλεομένης περικυκλώσας τοῦτο διὰ ξηρῶν ξύλων διέταξε τοὺς εἰλωτας νὰ καύσωσι. Οὕτω δὲ τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου τόπου καέντος συγκατεκίχσαν καὶ οἱ ἐν αὐτῷ ἐγκλισθέντες. Ὁ ἀριθμὸς τῶν τόσοι οἰκτρῶς φρονευνέντων κατὰ μὲν τὸν Πλούταρχον καὶ Πολύκιον ἀνέρχεται εἰς ἑπτὰ χιλιάδας καὶ ἑπτακοσίους ἐβδομήκοντα ἑπτὰ, κατὰ τὸν Παυσανίαν δὲ εἰς πέντε, καὶ κατὰ τὸν Ἡρόδοτον εἰς ἕξ. Οἰονδήποτε ἀριθμὸν ἐκ τούτων ἂν πιστεύσωμεν, βέβαιον εἶναι, ὅτι οὐδεμία ἄλλη πόλις ὑπέστη τοσαύτην φοβερὰν καταστροφὴν καὶ ἐλάττωσιν τοῦ πληθυσμοῦ ὅσον τὸ Ἄργος. (Curtius Pelop, 2, 282). Μετὰ ταῦτα ἠρώτησεν ὁ Κλεομένης φυγὰς τινὰ τίνος εἴη θεῶν τὸ ἄλσος, ἀποκριθέντος δὲ ἐκείνου Ἄργονεῖναι ἀναστενάζας ἀνέκραξεν, «ὦ Ἄπολλον χρησθήριε, ἢ μεγάλως με ἡπάτηκας γάμερος Ἄργος αἰρέσεις» (Ἡρδ. 6.80). Ὁ Κλεομένης ὕστερον τὸ μὲν περισσότερον στράτευμα διέταξε νὰ πέλθῃ εἰς Σπάρτην, αὐτὸς δὲ μετὰ χιλίων ἐπιλέκτων μετέβη εἰς τὸ Ἡραῖον, ἵνα θυσιάσῃ· ὁ ἱερεὺς ὅμως ἀπηγόρευσε νὰ θυσιάσῃ εἰπὼν, ὅτι δὲν εἶνε ὁσιον τοῦτο εἰς ξένον, ἀλλ' ὁ Κλεομένης διατάξας τοὺς εἰλωτας νὰ μαστιγώσωσιν αὐτὸν ἐθυσίασε διὰ τῆς βίας· ὅτε δὲ ἐπλησίασεν εἰς τὸ ἄγαλμα τῆς θεᾶς, ἐξέλαμψεν ἐκ τοῦ στήθους τῆς εἰκόνης φοβερὰ φλόξ πυρός. Ἀναγνώρισας ἐντεῦθεν, ὅτι ἡ θεὰ δὲν ἦτο διατεθειμένη νὰ ἐγκαταλείψῃ ἀπροστάτευτον τὸ Ἄργος, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Σπάρτην χωρὶς νὰ ἐπιχειρήσῃ ἄλλην τινὰ προσβολήν, ἀλλ' ἐν Σπάρτῃ κατηγορήθη ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ δηλ. ὑπὸ τῶν φίλων τοῦ συμβασιλείως Δημαρχάτου ὅτι διὰ δώρων διαφθαρὲς δὲν κατέκτησε τὸ Ἄργος, ἂν καὶ ἦτο εἰς αὐτὸν εὐκόλον. Ὁ Κλεομένης ἀπολογούμενος πρὸς τὴν κατηγορίαν ταύτην εἶπεν, ὅτι ἀφοῦ τὸ ἱερόν τοῦ Ἀργίου ἐκυρίευσεν, ἐνόμισεν, ὅτι ἐκπληρωθέντος τοῦ χρησμοῦ τοῦ θεοῦ, δὲν ἐδίκαιον αὐτὸ νὰ ἐπέλθῃ κατὰ τῆς πόλεως πρὶν ἢ ἐρωτήσῃ τὸν θεὸν καὶ μάθῃ παρ' αὐτοῦ ἂν συγκατατίθεται· ἀλλὰ ὅτε ἐθυσίαζεν ἐν τῷ Ἡραίῳ καὶ ἐξέλαμψεν ἡ φοβερὰ φλόξ ἐκ τοῦ στήθους τοῦ ἀγάλματος, ἐπέστη, ὅτι δὲν πρέπει νὰ κυριεύσῃ τὴν πόλιν, διότι ἂν ὁ θεὸς ἤθελε τοῦτο, ἔπρεπεν ἡ φλόξ νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος καὶ οὐχὶ ἐκ τοῦ στήθους. Λέγων λοιπὸν ταῦτα καὶ γενόμενος πιστευτὸς ἠβώωθη ὑπὸ τῶν ἐφόρων κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (6, 82) διὰ μεγάλης πλειονοψηφίας. Ἀληθὲς ὅμως ἀπηλλάγη τῆς κατηγορίας οὐχὶ διὰ τῶν ἀσθενῶν τούτων ἐπι-

χειρημάτων ἀλλὰ διότι οἱ φίλοι αὐτοῦ εἶχον τὴν πλειονοψηφίαν ἐν τοῖς ἑφόροις καὶ τῇ γερουσίᾳ. Κατὰ τὸν Πλούταρχον ὅμως ὁ Κλεομένης συνῆψεν ἑπταήμερον μετὰ τῶν Ἀργείων ἀναχωρῆν, ἀλλὰ κατὰ τὴν τρίτην νύκτα, καθ' ἣν οὗτοι ἐκοιμῶντο, ἐπέπεσε κατ' αὐτῶν. Κατηγοροῦντος δέ τινος αὐτὸν διὰ τοῦτο ἀπεκρίθη, ὅτι μόνον τὰς ἡμέρας οὐχὶ δὲ καὶ τὰς νύκτας ἦτο ἡ ἀναχωρή. (Πλούταρχος Λακωνικά ἀποφθέγματα. Κλεομ. 2. Κλεομένης ἀποχὰς ἐφθήμερους πρὸς ἀργείους ποιησάμενος, συνάξας αὐτοὺς τῇ τρίτῃ νυκτὶ κοιμωμένους, διὰ τὸ πεποιεῖσθαι ταῖς σπονδαῖς, ἐπέθετο· καὶ τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ αἰγματολότους ἐλαβεν· ὀνειδίζόμενος δὲ ἐπὶ τῇ παραβάσει τῶν ὅρκων, οὐκ ἔφη προσομωμοκέραι ταῖς ἡμέραις τὰς νύκτας· ἄλλως τε καὶ ὅ,τι ἂν κακὴν τι ποιῇ τοὺς πολεμίους, τοῦτο παρὰ θεοῖς καὶ παρὰ ἀνθρώποις δίκης ὑπέρτερον κομίζεσθαι,» καὶ ὑπὸς τοὺς λουδοποῦντας αὐτὸν τῶν ἀργείων ὡς ἐπλορχον καὶ ἀσεβῆ, τοῦ μὲν κακῶς λέγειν, ἔφη, ἡμεῖς κύριοι, τοῦ δὲ κακῶς ἡμᾶς ποιεῖν, ἐγὼν).

Ὁ Πυρσανίδης ὅμως (2, 20, 7) καὶ ὁ Πολύαινος (8, 33) διηγοῦνται, ὅτι ὁ Κλεομένης μετὰ τὴν νίκην ἐπορεύθη πρὸς τὸ Ἄργος, ὅπερ ἤλπιζεν, ὅτι θὰ κυριεύσῃ εὐκόλως διότι ἀπεγυμνώθη ὑπερχασιστών. Κατὰ τοῦτον ὅμως τὸν ἔσχατον κίνδυνον ἡ περίφημος ποιήτρια Τελέσιλλα ἐξ ἐπιστήμου οἰκογενείας καταγομένη ἀλλὰ διὰ τὴν ἀσθένειαν τοῦ σώματος κατὰ τὸ μαντεῖον ἀφιερωθείσα εἰς τὴν μουσικὴν ἔχουσα μεγάλην ὑπόληψιν καὶ ἐπιρροὴν καὶ θαυμαζομένη ὑπὸ τῶν γυναίκων διὰ τὴν ποιητικὴν αὐτῆς ἀξίαν ἐγένετο ἡ σώτειρα τῆς πόλεως. Αὕτη ἀρήσασα τοὺς γέροντας, τοὺς παῖδας καὶ τοὺς δούλους νάναθῶσι τὰ τείχη, συνήθροισε περὶ αὐτὴν τὰς ἀνδρείοτάτας γυναῖκες τοῦ Ἄργους, ἔδωκεν εἰς αὐτὰς ὅπλα, ἅπερ συνήθροισεν ἐκ τῶν οἰκιῶν καὶ ναῶν καὶ οὕτω διωργάνωσε γενναίαν ἀντίστασιν. Οἱ Σπαρτιᾶται ἐπλησίασαν ὑπὸ τὰ τείχη τῆς πόλεως ἀλλ' εὖρον ἐνώπιον αὐτῶν ἀπτόητους γυναῖκας ἐτοιμούς πρὸς πόλεμον ἰσταμένους παρὰ τὰς ἐπάλξεις. Ἀναγγνωρίζοντες δέ, ὅτι ἡ μὲν νίκη οὐδεμίαν δόξαν θὰ ἔφερει, ἡ δὲ ἥττα μέγιστον ὄνειδος ἀπεσῶρθησαν. (Πλutr. Λακων. ἀποφθγ. αὐτοῦ δὲ μάντεως ἀποτρέποντος μὴ ἄγειν ἐπὶ τὴν τῶν Ἀργείων πόλιν στρατεύειν· τὴν γὰρ ἐπ' αὐτοδὸν αἰσχροῦ γενήσεσθαι προσελθὼν τῇ πόλει τὰς μὲν πόδας κεκλεισμένας εἶδε, τὰς δὲ γυναῖκας ἐπὶ τῶν τεχνῶν· Αὕτη σοι, ἔφη, ἡ ἐπ' αὐτοδὸς αἰσχροῦ φαίνεται εἶναι, ἐν ᾗ τῶν ἀνδρῶν τεθνηκότων αἱ γυναῖκες τὰς πόδας κεκλείχασιν). Ὁ Πλούταρχος ὅμως καὶ ὁ Πολύαινος παραδέχονται, ὅτι ὁ Κλεομένης ἐγκατέλιπε τὴν πόλιν ἐκουσίως, ἀφοῦ ὑπέστη πολλὴν φθορὰν ὑπὸ τῶν περὶ τὴν

Τελεσίλλαν γυναικῶν. (Πλ. γυναικῶν ἀρεταί Ἀργεῖαι, τὸν μὲν οὖν Κλεομένην πολλῶν πεσόντων ἀπεκρούσαντο τὸν δ' ἕτερον βασιλέα, τὸν Δημάρατον ὡς Σωκράτης φησὶν ἐξέωσαν. Πολύκιος 8, 33. «Αἱ δέ, ἔροπλοι παρὰ ἐπιλήϊον ἰστάμεναι, κύκλῳ τὰ τεῖχη φραζόμεναι Κλεομένη μὲν ἀπεκρούσαντο, Δημάρατον δὲ τὸν ἕτερον βασιλέα ἐξώσαντο καὶ τὴν πόλιν ἀλῶναι κινδυνεύουσιν ἀνέσωσαν»).

Τὸ συμβῆναι τοῦτο ἐκρίθη τόσῳ ἑκτακτον ὥστε οἱ Ἀργεῖοι ἰδρυσαν ἐορτὴν Ὑβριστικὰ καλουμένην, καθ' ἣν αἱ μὲν γυναῖκες ἐνεδύνοντο ὡς ἄνδρες φέρουσαι ἀνδρικούς χιτῶνας καὶ χλαμύδας, οἱ δὲ ἄνδρες ὡς γυναῖκες φοροῦντες πέπλους καὶ καλύπτρας γυναικείας. Οἱ Ἀργεῖοι ἐτίμησαν τὴν σώτειραν τῆς πόλεως τὴν ἡρωϊκὴν Τελεσίλλαν δι' ἀνδρίζοντος ἐμπροσθεν τοῦ ναοῦ τῆς Ἀφροδίτης. Αὕτη παρίστατο ἔχουσα χειρογράφα ἐρριμμένα εἰς τοὺς πόδας καὶ παρατηροῦσα ἀσπίδα, ἣν ἐκράτει εἰς τὰς χεῖρας θέλουσα νὰ ἐπιθέσῃ αὐτὴν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς.

Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (6, 81—82) ὡς εἶπομεν, ὁ Κλεομένης δὲν προσέβαλεν οὐδόλως τὸ Ἄργος ἐκ θρησκευτικοῦ λόγου, ἀλλὰ ὁ Schneidewirth (pol. ges. d. dor. Argos 1, 49, 45) δὲν παραδέχεται τοῦτο πιστεύων, ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν ὁ Κλεομένης νάποτραπῇ τοῦ νὰ κυριεύσῃ τὴν πόλιν ἐξ εὐσεβείας πρὸς τὴν προστάτριαν θεάν, ὅστις παρέβη τὴν μετὰ τῶν Ἀργείων ἀναχωρήν, ὅστις ἐξακισχιλίους ἄνδρας παρέδωκεν εἰς τὰς φλόγας τοῦ μαινομένου πυρὸς ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ ἄλσους, ὅστις τέλος καὶ αὐτὸν τὸν ἱερέα τοῦ Ἡραίου ἐμχατίγωσεν. Οἱ νεώτεροι ἱστορικοὶ στηριζόμενοι ἐπὶ τῆς παντελοῦς σιωπῆς τοῦ Ἡροδότου περὶ τῆς ἡρωϊκῆς πράξεως τῆς Τελεσίλλας παραδέχονται τὰ περὶ ταύτης λεγόμενα ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων λογογράφων ὡς Ἀργεῖον ἀπλῶς παραδοσιν μηδεμίαν ἔχουσαν ἱστορικὴν ἀξίαν. (Manso Sparta 1, 2, 292. Müller Dorier 1, 174, 3. Grote 2, 560. Busolt gr. ges. 2, 50). Ὁ Düncker ὁμῶς καὶ ὁ Schneidewirth νομίζουσιν, ὅτι ἡ ἀλήθεια κεῖται ἐν τῷ μέσῳ, ὅτι δηλ. ὁ Κλεομένης ἦλθε πρὸ τοῦ Ἄργους, ἀλλ' εὐρὼν τὰς πύλας κεκλεισμένας, τὰ τεῖχη κατεῖλημμένα ὑπὸ γυναικῶν ἀπεσύρθη νομίζων, ὅτι ἀρκούντως τὸ Ἄργος ἐτιμωρήθη διὰ τῆς ἀπωλείας τῶν ἐν τῷ ἄλσει μαχητῶν. Οὗτοι δὲ κρίνουσιν ἀπίθανον καὶ τὴν γνώμην τοῦ Ἡροδότου, καθ' ἣν ὁ Κλεομένης λαβὼν δῶρα δὲν ἐπῆλθε κατὰ τῆς πόλεως. Ἡμεῖς ὁμῶς ἐκτιμώντες τὸν δωρικὸν χαρακτῆρα τῶν Ἀργείων γυναικῶν ὁδηγουμένων ὑπὸ τῆς ποιητικῆς Τελεσίλλας παραδεχόμεθα, ὅτι αὗται ἦσαν ἱκαναὶ γενναίως ναντεπεξέλθωσι κατὰ τοῦ

Κλεομένους. Αἱ σημεριναὶ γενεαὶ ἐκτεθλημέναι δυστυχῶς ἀδυνατοῦσι νὰ ἐννοήσωσι καὶ νὰ ἐκτιμῇσωσι παρομοίας πράξεις. Πῶς εἶνε δυνατόν νὰ ἀρνηθῶμεν τὸν ἡρωϊσμόν τῶν Ἀργείων γυναικῶν, ὅταν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ἔχωμεν παράδειγμα Ἀργείας γυναικός, ἥτις διὰ τῆς περόνης τοῦ ἰδίου φορέματος ἀπετύφλωσε τὸν Βρύαν τὸν ἡγεμόνα τῶν χιλιῶν λογάδων, ὅστις ἐτόλμησε νὰ καταισχύνη αὐτήν. (σελ. 83).

Ἡ μεγάλη αὕτη ἦτα καὶ ἡ ἀπώλεια πάντων σχεδὸν τῶν δυναμένων νὰ φέρωσιν ὅπλα θὰ ἐξηφάνιζεν ἐκ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς καὶ τὸ ἀκμαϊότερον κράτος καὶ θὰ ἐξηνάγκαζεν αὐτὸ νὰ κολουθῇ δουρικῶς τὰ φρονήματα τοῦ νικητοῦ. Ἀλλὰ τὸ Ἄργος ἐστερήθη μὲν ἐνηλίκων ἀνδρῶν, ἀπώλεσε τὴν ὑπεροχὴν αὐτοῦ καὶ σημασίαν ἐν Ἑλλάδι, διετήρησεν ὅμως τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτοῦ, ἐπηύξησε τὸ μῖσος κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν, ἐξ οὗ ἐπαθὲ σύμπασα ἡ Ἑλλάς δυστυχῶς. Ἀλλὰ τίς εἶνε ὁ αἷτιος τῆς θανατηφόρου ταύτης ἐχθρότητος τῶν δύο ἰσχυροτάτων κρατῶν; Βεβαίως ἡ Σπάρτη, ἥτις καὶ τοὺς θεῖους νόμους παρεθίασεν, ἥτις ὠμότατα καὶ ἀγριώτατα προσηέχθη, ἵνα ἐκμηδενίσῃ τὴν ἀντιζήλον πόλιν. Τέλος τὸ Ἄργος τοσοῦτον ἀπεγυμνώθη τῶν κατοίκων, ὥστε οἱ δούλοι αὐτῶν κατέλαβον ἤδη τὴν ἀρχὴν ἄρχοντες καὶ διέποντες αὐτοὶ (Ἡρδ. 6, 83. Ἄργος δὲ ἀνδρῶν ἐξηρώθη οὕτω, ὥστε οἱ δούλοι αὐτῶν ἔσχοι πάντα τὰ πρήγματα ἄρχοντες τε καὶ διέποντες). Ἀλλ' ὅμως εἶχε τοσαύτην βιωτικὴν δύναμιν καὶ ἀνελάμβανε τόσῳ ταχέως ὅσον οὐδεμία ἄλλη πόλις Ἑλληνικῇ. Εὐθύς οἱ υἱοὶ τῶν φονευθέντων ἐν τῇ ἄλλαι τοῦ Ἀργίου ἠύχθησαν καὶ ἐγερθέντες κατὰ τῶν δούλων καὶ ἐκδιώξαντες τούτους ἐκ τῆς πόλεως ἀνέλαβον πάλιν τὴν ἀρχὴν καὶ ἠνάγκασαν τούτους εἰρηνικῶς νὰ διαβιώσῃ τοῦ λοιποῦ. Μετὰ μεγίστης ἐνεργείας, συνέσεως καὶ φρονήσεως οἱ νέοι οὗτοι δημῶται τοῦ Ἀργους διωργάνωσαν τὸ κράτος, ἐπηύξησαν τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων ἐκ τῶν περιόικων πόλεων καὶ ἀπέκτησαν δύναμιν ἐπαρκῆ, ἵνα ἐκδικήσωσι τὴν σκληρότητα τῆς Σπάρτης. Ἐθραυσαν τὸ παλαιὸν σύστημα, ὅπερ περιώριζε τοὺς δημῶτας μόνον περὶ τοὺς Δωριεῖς, καὶ ἐθεμελίωσαν τὸ κράτος ἐπὶ εὐρυτέρων βάσεων, ὥστε ἤρχισεν νὰ αναπτύσσεται τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα ἐνεκὰ τοῦ ὁποίου ὑψώθησαν εἰς πολιτικὸν μεγαλεῖον ὡς οἱ Ἀθηναῖοι.

Πρὶν ἢ εἰσελθῶμεν εἰς τοὺς Περσικοὺς πολέμους νομίζομεν, ὅτι εἶνε ἀναγκαῖον νὰ φηγηθῶμεν περὶ τῆς τέχνης καθόλου τῶν Ἀργείων, περὶ ἀθλητῶν, περὶ μουσικῆς, περὶ χαρακτῆρος, περὶ ἱστορικῶν, περὶ ἐορτῶν, περὶ θρησκείας, περὶ πολιτεύματος, περὶ φυλῶν, τέλος περὶ τῶν

πολλῶν ἀποικιῶν, ἃς ἐξέπεμψεν ἀλλαχοῦ, ἵνα οὕτω δυνηθῶμεν νὰ σχηματίσωμεν γενικὴν τινα ἰδέαν περὶ τοῦ Ἀργείου κράτους.

ΑΡΓΕΙΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ

Τὸ σχολεῖον τοῦ Ἀργούς ἐδιδάχθη τὴν τέχνην ἐκ Λυκίας. Ἡ παράδοσις ὁμῶς περὶ τοῦ Ἐπειοῦ τοῦ κατασκευάσαντος τὸν Δούρειον ἵππον (Ἰλ. 22,665—838 καὶ Ὀδ. 8,493. καὶ 11,532) καὶ τὰ ξόανα τοῦ Ἑρμοῦ καὶ Ἀφροδίτης ἀφιερωθέντα ὑπὸ τῆς Ὑπερμνήστρας ἐν τῷ ναῷ τοῦ Λυκείου Ἀπόλλωνος ἐν Ἀργεῖ (Παυσ. 2, 19,6.), ὡσαύτως καὶ ἡ παράδοσις περὶ τοῦ Πειράσου υἱοῦ τοῦ Ἀργού καὶ βασιλέως τοῦ Ἀργούς (Παυσ. 2,16,1) ἀφιερώσαντος τὸ ἀρχαιότατον ἄγαλμα τῆς Ἥρας ποιηθὲν ἐξ ἀρχῆδος εἰς Τίρυνθον καὶ ἐντεῦθεν μετακομισθὲν εἰς τὸ Ἡραῖον μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Τιρύνθου (Παυσ. 2,17,5 καὶ gesch. der gr. plast. ὑπὸ Overbeck 1,23) διδάσκουσιν ἡμᾶς, ὅτι ἐνταῦθα ἐν Ἀργεῖ ἡσκήετο ἡ πλαστικὴ τέχνη ἐκ παλαισιότατου χρόνου. Καὶ ἐκ τοῦ ἐπομένου δὲ ἐπιγράμματος ἐπὶ τῶν ἀνδριάντων τοῦ Θεοπόμπου καὶ Δαμαρέτου κατασκευασθέντων ὑπὸ τῶν Ἀργείων τεχνιτῶν Εὐτελίδας καὶ Χρυσοθέμιδος ἀποδεικνύεται ἡ παλαιότης τοῦ Ἀργείου ἐργαστηρίου. (Παυσ. 6,10,5).

Εὐτελίδας καὶ Χρυσόθεμις τάδε ἔργα τέλεισαν

Ἀργεῖοι, τέχνας εἰδότες ἐκ προτέρων.

Εἰς τὴν ἀνάπτυξιν ὁμῶς καὶ προαγωγὴν τῆς σχολῆς ταύτης συνετέλεσαν οἱ ἐκ Κρήτης ἐλθόντες ἀγαλματοποιοὶ Δίποινος καὶ Σκύλλης, υἱοὶ καὶ μαθηταὶ τοῦ ὀνομαστοῦ Δαιδάλου (Παυσ. 2,15,1· καὶ 6,19,14). Οὗτοι πρῶτοι (Ἠλίν. 36,4) ἐργασθέντες ἐκ μαρμάρου, ἐπὶ μακρὸν δὲ χρόνον διατρίψαντες ἐνταῦθα καὶ καταπληρώσαντες τὴν πόλιν διὰ τῶν ἰδίων ἔργων ἐξήγειραν καὶ διηρέθισαν τὸν ζῆλον τῶν ἐγχωρίων τεχνιτῶν. Τὸ ἀξιολογώτατον ἔργον τούτων, ἐν ᾧ βλέπομεν τὰ σπέρματα τῆς χρυσελεφαντίνης τέχνης, ἦτο ἐν τῷ ναῷ τῶν Διοσκουρῶν ἐν Ἀργεῖ (Παυσ. 2,22,5) σύμπλεγμα ἀγαλμάτων παριστάντων τοὺς Διοσκούρους ἐφίππους, τοὺς παῖδας Ἀναξίν καὶ Μνασίνουν, μετ' αὐτῶν δὲ τὰς μητέρας Ἀλάειραν καὶ Φοῖβην. Καὶ ταῦτα μὲν τὰ ἀγάλματα ἦσαν ἐκ ξύλου ἐβένου, οἱ δὲ ἵπποι τὸ πλεῖστον μὲν ἐξ ἐβέ-

νου, ὀλίγον δὲ μέρος καὶ ἐξ ἐλέφαντος. Οἱ Δαίδαλιδοι οὗτοι ἤμασαν τὴν λ. ὄλυμ. 580.

Ἐκ τῆς οὕτω προϊόντος τοῦ χρόνου διαμορφωθείσης καὶ ἀναπτυχθείσης σχολῆς (515) ἀνεβλάστησε καὶ ἀνεδείχθη ὁ Ἀγελάδας ἢ Γελάδας. Οὗτος ὡς τεχνίτης εἰργάσθη ἐξήκοντα περίπου ἔτη, ἤμασε δὲ μεταξὺ τῆς ὄλυμ. 65 (520) καὶ 75 (480) (Brun, Gesch. der griech. Künstler 1,63 καὶ Overbeck Gesch. d. gr. plastik. 1³ (1881) 106. καὶ Griech. gesch. von Busolt τόμος 2 σελ. 524). Εἰργάζετο δὲ ἀποκλειστικῶς ἐκ χαλκοῦ καὶ ἐπέσυρεν εἰς τὸ Ἄργος ἐξ ἀπομακρυσμένων χωρῶν τοὺς μᾶλλον περιφήμους τεχνίτας ἐρχομένους, ἵνα τελειοποιηθῶσιν ἐν τῷ σχολείῳ αὐτοῦ. Ἐκείνος δέ, ὅπερ πρὸ πάντων μαρτυρεῖ τὴν ὑψηλὴν ἀξίαν τοῦ τεχνίτου τούτου, εἶνε ὅτι παρ' αὐτῷ ἐμαθητεύσαν οἱ μέγιστοι γλύπται τῆς ἀρχαιότητος, ὁ Μύρων, ὁ Πολύκλειτος καὶ ὁ Φειδίας, πρὸς ὃν ἀναφέρεται καὶ τὸ ἐπιγράμμα.

Φειδίας ὁ περίθρυλος ὁ Ἀττικὸς ὁ πλάστης
ὁ γεγορὼς καὶ μαθητὴς Γελάδου τοῦ Ἀργείου.

Ἔργα δὲ τούτου εἶναι τὰ ἐξῆς.

1) Κατεσκεύασεν ἄγαλμα τοῦ Ἀνόχου Ταραντίνου υἱοῦ τοῦ Ἀδαμάτα, ὅστις ἐνίκησε στάδιον καὶ δίαυλον τὴν 65 ὄλυμ.

2) Ἀγάλμα τοῦ Κλεοσθένους νικήσαντος τὴν 66 ὄλυμ. μετὰ τοῦ ἄρματος καὶ τοῦ ἡνιόχου, ἦσαν δὲ ἐπιγεγραμμένα καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἵππων Φοῖνιξ καὶ Κόραξ, ἐκατέρωθεν δὲ πλησίον τοῦ ζυγοῦ δεξιὰ μὲν Κνακίας, ἀριστερὰ δὲ Σάμος. Ὑπῆρχε δὲ τὸ ἐξῆς ἐλεγεῖον ἐπὶ τοῦ ἄρματος.

Κλεοσθένης μ' ἀνέθηκεν ὁ Πόντιος ἐξ Ἐπιδάμου
νικήσας ἵπποις καλὸν ἄγωνα Διός.

3) Τὸ ἄγαλμα τοῦ Τιμασιθέου, ὅστις ἐνίκησε τὴν ὄλυμ. 68,2 δύο νίκας παγκρατίου ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ τρεῖς Πυθοῖ (Παυσ. 6,8,6 Τιμασίθεος ἀνάκειται γένος Δελφός, Ἀγελάδα μὲν ἔργον τοῦ Ἀργείου, παγκρατίου δὲ δύο μὲν ἐν Ὀλυμπίᾳ νίκας, τρεῖς δὲ ἀθηρημέρος Πυθοῖ).

4) Τὸ ἄγαλμα Διὸς Ἰθωμάτα ποιηθὲν χάριν τῶν Μισσηνίων τῶν μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Ἰθώμης ἀποικησάντων εἰς Ναύπακτον τὴν 81,2 ὄλυμ. (Παυσ. 4,33,2).

5) Ἀγάλματα ἐκ χαλκοῦ χάριν τῶν Αἰγίων παριστῶντα τὸν βασιλέα τῶν θεῶν Δία ἐν παιδικῇ ἡλικίᾳ καὶ τὸν Ἡρακλέα ἀγένειον. Οἱ Αἰγίους ἔχοντες παράδοσιν, ὅτι ἐν Αἰγίῳ ὁ Ζεὺς ἀνετράφη ὑπὸ τινος αἰγός

παρίστων αὐτὸν ὡς παῖδα. Καὶ παλαιότερον μὲν ἐξέλεγον ἐκ τῶν παίδων τὸν ὠραιότατον νὰ εἴνε ἱερεὺς τοῦ Διὸς, ἅμα ἐγένετο ἔφηβος, ἡ τιμὴ μετέβαινε εἰς ἄλλον. Ἀργότερον ὁμῶς ἐξελέγοντο ἱερεῖς, ἐν ταῖς οἰκίαις τῶν ὁποίων παρέμενον τὰ ἀγάλματα. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ Ἰθώμη εἶχεν ὁμοίαν σχεδὸν περὶ τοῦ Διὸς παράδοσιν, ὑπάρχει ἡ καταπληκτικὴ αὐτῇ ὁμοιότης τῆς μορφῆς τοῦ Ἰθωμάτα Διὸς καὶ τοῦ ἐν Αἰγίῳ.

6) Τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἀλεξικάκου Ἡρακλέους ἐν Μελίτῃ δῆμῳ τῆς Ἀττικῆς, ἐν ᾧ ὁ ἥρωες ἐμυήθη τὰ μικρὰ μυστήρια καὶ εἶχε ὀνομαστότατον ναὸν καὶ ἱερόν. Ἡ ἰδρύσις τοῦ ἱεροῦ ἐγένετο κατὰ τὸν μέγαν λοιμὸν πρὸς δῆλωσιν, ὅτι ἡ νόσος ἔπαυσε καταστραφέντων πολλῶν ἀνθρώπων τὴν 87,2 ὀλυμ. ἤτοι τὸ 429. (σχολ. ἀριστ. βᾶτρχ. 501). Τὸ ἄγαλμα τοῦ ἐν Μελίτῃ Ἡρακλέους μνημονεύει καὶ ὁ Τζέτζης (chil. 8.192)

*Γελιάδου τοῦ Ἀργείου μὲν ἦν μαθητὴς Φειδίας
τοῦ ἐν Μελίτῃ Ἀττικῆς πλάσαντος Ἡρακλέα.*

πρὸς. de Hercule Attico ὑπὸ Dettmer.

7) Τὸ ἄγαλμα μούσης ἐν Ἀργεὶ μετὰ βαρβίτου ἱστάμενον μετὰ δύο ἄλλων τοῦ Καναχου καὶ τοῦ Ἀριστοκλέους κατὰ τὸ ἐξῆς ἐπιγράμμα τοῦ Ἀντιπάτρου.

*Τρίφυες αἱ Μοῦσαι τᾷδ' ἔσταμεν· ἁ μία λωτοῖς
ἃ δὲ φέρει παλάμαις, βάρβιτον, ἃ δὲ γέλυν.
ἃ μὲν Ἀριστοκλῆος ἔρει γέλυν, ἃ δὲ Ἀγελιάδα
βάρβιτον, ἃ Καναγᾷ δ' ὕμνοπόλοισι δόρυ καὶ
ἀλλ' ἃ μὲν κράντεραι τόρον πέλει, ἃ δὲ μελωδὸς
χρῶματος, ἃ δὲ σοφᾶς εὐρέτις ἀρμορίας.*

5) Κατεσκευάσε μετὰ τοῦ Ὀνατᾶ πρὸς τούτοις καὶ συμπλεγμα παριστάνον πολεμιστὴν μετὰ χαλκῶν ἵππων καὶ αἰχμαλώτους γυναῖκας. (Brunn geschichte der griechischen Künstler 1. p. 90), ὅπερ οἱ Ταραντινοὶ ἀνέθηκαν τὴν LXXVIII καὶ LXX ὀλυμπ. εἰς Δελφοὺς ὡς ἀνάθημα τῆς νίκης κατὰ Μισσαπίων ὁμῶν βαρβάρων.

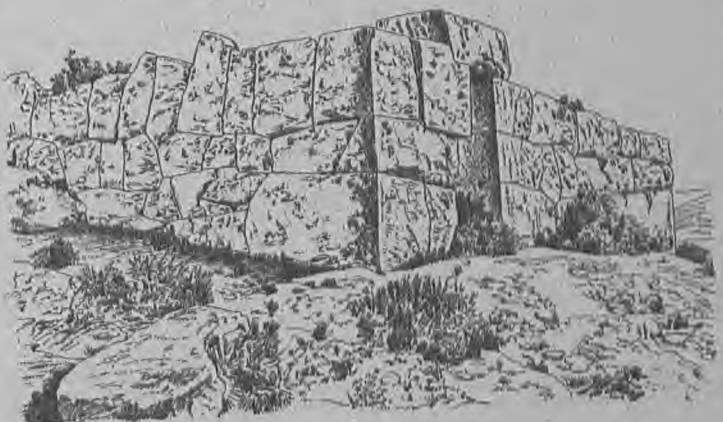
Περὶ τοῦ ὕφους τοῦ Ἀγελᾶδα ἐλλείπουσιν αἱ ἐπ' εὐθείας γινώμει τῶν παλαιῶν ὥστε εἴμεθα ἠναγκασμένοι ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ νὰ συμπληρώσωμεν τὸ κενόν. Ἐκ τούτων προκύπτει, ὅτι παρὰ τῇ μονομερείᾳ τῆς ἐργασίας ἐκ χαλκοῦ ὑπάρχει οὐχὶ ἀσήμαντος ποικιλία τῶν παραστάσεων· διότι εὕρισκο μεν ἀγάλματα θεῶν, ἀθλητῶν, ἀνδρῶν, ἱππέων, γυναικῶν, γερόντων καὶ νέων, μεμονωμένα ἀγάλματα καὶ συμπλέγματα, τέλος ζῶα. Ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀνευρέθη βᾶθρον, ἐκ πολλῶν συντριμμάτων συγκεί-

Κατὰ τὴν φωτογραφίαν τοῦ Dürpeld.

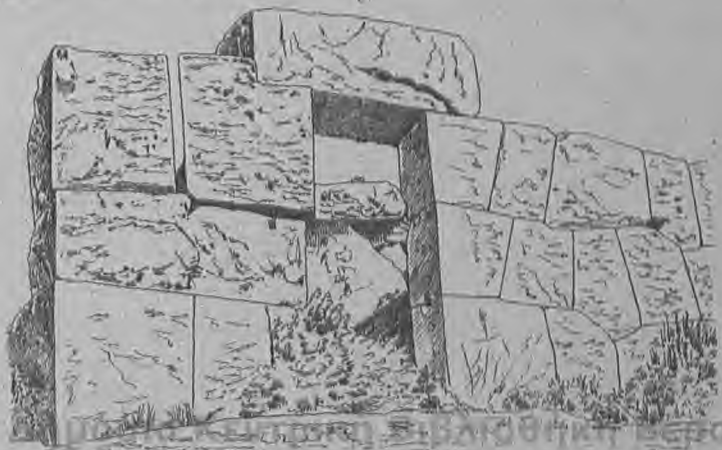
36.

Πολυγωνικὸν τεῖχος τῆς ἀκροπόλεως.

37.

Μέσον τεῖχος τῆς ἀκροπόλεως
μετὰ τῆς πύλης.

38.

Πύλη τῆς ἀκροπόλεως.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

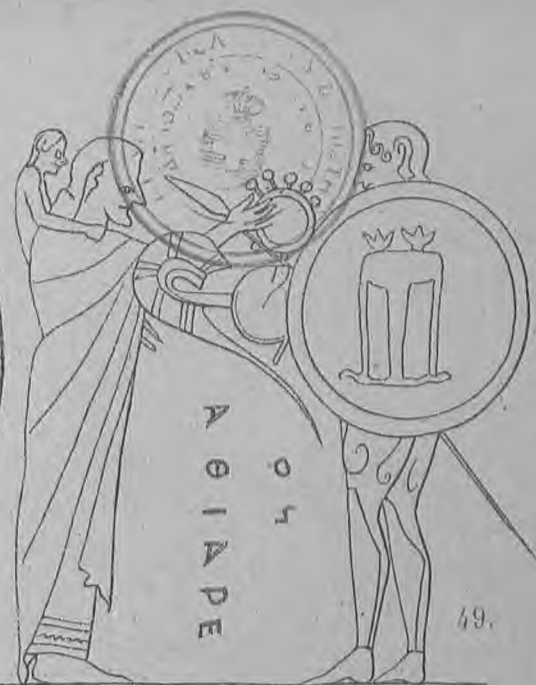
Περσεύς — Ἀνδρομέδα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

48.

Ἐξίλασμος Προϊτίδων.

Ἀμφιόμας.

49.

42. Δαναΐδες.

48.

Δανάη.

Κιβωτός — Δανάη.

40. Ίω — Ἄργος.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

41. Αγών γάμου.

Μουσείο Πλάτωνος

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μενον καὶ φερον τὰς ἐξῆς ἐπιγραφάς (inschrift. gr. bild. ὑπὸ Loewy σελ. 25) ἐξ ὧν μανθάνομεν τρεῖς τεχνίτας, Ἀσωπόδωρον, Ἀτωτορ καὶ τὸν Ἀργειάδα υἱὸν τοῦ Ἀργείου Ἀγελάδα, ἐργασθέντα καὶ αὐτὸν ἐπὶ τοῦ βήθρου, ὅπερ ἱδρυσεν ὁ Πραξιτέλης, ὅστις τῷ 461 ἐκ Συρακουσῶν εἰς τὴν νεωστὶ κτισθεῖσαν πόλιν Καμάριναν ἀπεδήμησεν. (Θουκ. 6, 5. Διόδ. XI, 76).

Ξυρὸν Ἀθυροδώρου τε καὶ Ἀσωποδώρου τόδε Γέργον·

τῷ μὲν Ἀχαιός, ὁ δ' ἐξ Ἀργεος εὐρυχόρον.

Ἀτωτος ἐποίησεν Ἀργεῖος

κάργειάδας Ἀγελάδα τάργειον.

Πραξιτέλης ἀνέθηκε Συρακόσιος τόδ' ἄγαλμα

καὶ Καμαρινάιος πρόσθ' αὖ ἐ Μαρτινία

Κρίνιος υἱὸς ἔταίη ἐν Ἀρκαδίᾳ πολυμήλω

ἐσλὸς ἐὼν καὶ Γοι μνᾶμα τόδ' ἔστ' ἀρετᾶς.

Σύγχρονος τοῦ Ἀγελάδα ἦτο ὁ Ἀριστομέδων Ἀργεῖος (496) δαιμόνιος καὶ οὗτος τεχνίτης ἐκ χαλκοῦ ἐργαζόμενος. Ἔργα τούτου εἶνε τὰ ἐπόμενα. Κατὰ τὴν πρὸς τοὺς Θεσσαλοὺς μάχην τῶν Φωκῶν γενομένην τῇ 70 ὅλυμ. οἱ Φωκεῖς εἶχον ἀρχηγὸν μὲν τῆς ἱππικῆς δυνάμεως τὸν Δαίφραντην, τῆς δὲ πεζικῆς τὸν Ροῖον Ἀμβρωσέα, τὴν δὲ μεγίστην θέσιν μεταξὺ τῶν ἀρχόντων εἶχεν ὁ μάντις Τελλίας, εἰς ὃν εἶχον ἐναποθέσει τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας. Νικήσαντες δὲ νίκην ἐπιφανεστάτην οἱ Φωκεῖς ἀπέστειλαν πρὸς τὸν ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνα καὶ ἄλλα ἀναθήματα καὶ τὰς εἰκόνας τῶν προεξημένων στρατηγῶν καὶ τοῦ μάντεως καὶ τῶν ἐπιχωρίων ἡρώων, αἵτινες ἦσαν ἔργα τοῦ Ἀριστομέδοντος (Παυσ. 10, 1, 10). Ὁ Ἀριστομέδων περὶ τὴν 72 ὅλυμ. μετὰ τοῦ Ἀμυκλαίου καὶ Χιονίδος εἰργάσθη τὴν ὑπὲρ τοῦ τρίποδος ἔριν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ Ἡρακλέους. Τοῦ ἔργου τούτου σώζονται πάμπολλαι μιμήσεις καὶ ἐπὶ ἀγγείων γραφαὶ καὶ ἀνάγλυφοι. Ἡ ἐν τῷ πίνακι τοῦ Ραγκαβῆ (Δ, 4) ἀπεικονιζομένη περιέχει μόνον τὰ δύο κυριώτερα πρόσωπα, τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὸν Ἡρακλῆ περὶ τὸν Δελφικὸν ὄμφαλόν. Κεχαραγμένη δὲ ἐπὶ μιᾶς τῶν πλευρῶν τριγωνικῆς βάσεως τρίποδος, ἥτις διατηρεῖται ἐν τῷ μουσεῖῳ τῆς Δρέσδης, ἔχει τὸν ρυθμὸν ἀνετώτερον τοῦ τῶν Αἰγινάϊων μικρῶν καὶ εἶνε προφανῶς ἐκ χρόνων μεταγενεστέρων ἐπιτετηδευμένη ἀπομίμησης ἀρχαίου πρωτοτύπου. Ὀλίγω δὲ ὑστερώτερον τοῦ Ἀριστομέδοντος ἤκμασαν ἐν Ἀργεὶ ὁ Γλαῦκος καὶ Διογύσιος ἱκανώτατοι τεχνίται ἐργαζόμενοι ἐκ χαλκοῦ. Τούτων φημίζεται ἐν περιεκτικώτατον ἀνάθημα, ὅτερ ὁ Μίκυθος ἐκ

Ῥηγίου ἐπίτροπος ὢν τῶν τέκνων τοῦ τυράννου Ἀναξίλλα, εἶτα δὲ ταμίας ἀπελθὼν εἰς Τεγέαν ἀφιέρωσεν ἐν Ὀλυμπίᾳ τῷ 467 ἢ κατ' ἄλλους τῷ 460 ἐκτελῶν ἱερὰν ὑπόσχεσιν διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ υἱοῦ τοῦ νοσήσαντος νόσον φθινάδα. Καὶ τοῦ Γλαύκου μὲν ἔργα ἦσαν τὰ μεγαλειότερα ἀγᾶλματα, τὰ τῆς Ἀμφιτρίτης, Ποσειδῶνος καὶ Ἑστίας, τοῦ δὲ Διονυσίου τὰ μικρότερα, τὰ τῆς Κόρης δη.λ. Ἀφροδίτης, Γαμημόδου καὶ Ἀρτέμιδος, Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου, Ἀσκληπιοῦ καὶ Ὑγείας, ἔπειτα ἡ προσωποποιήσις τοῦ ἀγῶνος φέροντος ἀλτῆρας καὶ τέλος τὸ ἀγαλμα τοῦ Διονύσου, τοῦ Ὀρφῆος καὶ ἐνὸς ἀγενείου Διός. (Παυσ. 5, 26.3. καὶ Ἡρδ. 7, 170). Ἐσώθη δὲ καὶ σύντριμμα βίσεως τοῦ ἀναθήματος τοῦ Μικύθου μετ' ἐπιγραφῆς ἀναθηματικῆς. (arch. zeit. 1879 σελ. 150). Ἐκ τῶν ἔργων τούτων τοῦ Διονυσίου γνωρίζομεν μόνον τὴν βᾶσιν τοῦ ἀναθήματος. Ὁ Διονύσιος ἐκτὸς τῶν εἰρημένων ἔργων κατεσκεύασε πρὸς τούτοις καὶ μικρότερα ἄλλα ἀναθήματα καὶ Ἡρακλέα φρονεῦντα τὸν ἐν Νεμέᾳ λέοντα καὶ τὴν Ὑδραν καὶ τὸν κύνα τοῦ Ἄδου καὶ τὸν Ἐρυμάνθιοι κάπρον. Προσέτι καὶ ἵππον μετὰ ἡνιόχου, ἀφιερῶματα τοῦ Φόρμιδος ἐν Ὀλυμπίᾳ, ὅστις ἐκ Μαινάλου διαβάς εἰς Σικελίαν πρὸς τὸν Γέλωνα καὶ ὕστερον πρὸς τὸν ἀδελφόν τούτου Ἰέρωνα καὶ μετὰ τὰς ἐκστρατείας ἀναδειχθεὶς εἰς τοσοῦτον εὐδαιμονίας προῆλθεν, ὥστε ἐκτὸς τῶν ἄλλων εἰς Δελφοὺς ἀφιερωμάτων ἀφιέρωσεν ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ εἰκόνα τοῦ προειρημένου ἵππου. Οὗτος κατὰ τὸ μέγεθος καὶ κατὰ τὴν ὥραιότητα ἦτο πολλῷ ὑποδεέστερος, διότι ἦτο ἀποκεκαμμένη καὶ ἡ οὐρά αὐτοῦ, ἀλλὰ κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν Ἡλείων εἶχε τὸ ἵππομανές, πάντες δὲ οἱ ἵπποι οἱ ἄρσενες ὥρων πρὸς αὐτὸν ἀπορρηγνύοντες τὰ δεσμὰ ἢ ἐκφεύγοντες ἐκ τῶν χειρῶν τῶν ἀναβατῶν καὶ ἐπεπῆδων ὀπισθεν πρὸς αὐτὸν πολὺ ἐμμανέστερον ἢ πρὸς τὴν καλλίστην ζῶσαν ἵππον. Δὲν ἔπαυον δὲ χρεματίζοντες καὶ ἐπιπηδῶντες, ἂν δὲν ἀφειλκύνοντο διὰ μαστιγῶν καὶ ἀνάγκης ἰσχυρᾶς. Δὲν εἶνε δὲ ἀπίθανον νὰ εἶνε ἔργον αὐτοῦ τοῦ Διονυσίου καὶ ἡ μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀναθημάτων εἰκὼν τοῦ Φόρμιδος ἀνισταμένου κατὰ πολεμίου ἀνδρός καὶ πάλιν κατ' ἄλλου καὶ κατὰ τρίτου μαχομένου (Παυσ. 5, 26, 3. 27, 2).

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑ ΠΟΛΥΚΛΕΙΤΟΥ

Ὁ λάμπων οὗτος ἀστὴρ τῆς σχολῆς τοῦ Ἀργους κατέχει ἐν τῇ Ἀργεῖ τῇ τέχνῃ τὴν αὐτὴν θέσιν, οἷαν ὁ Φειδίας ἐν τῇ Ἀττικῇ. Κατ' ἕνα κατὰ τοὺς μὲν ἐκ Σικυῶνος, ἀλλ' ἔζη καὶ εἰργάζετο κυρίως ἐν Ἀργεῖ, κατὰ τοὺς δὲ ἐξ Ἀργους. Ἐντεῦθεν παρωρμήθησαν τινες ἀδίκως νὰ παραδεχθῶσιν, ὅτι ὁ Σικυῶνιος Πολύκλειτος καὶ ὁ Ἀργεῖος ἦσαν δύο ὅλως διάφοροι. Ἡ γνώμη αὕτη ἐξελέγχεται ἐντελῶς ἀνυπόστατος. Κατὰ τὸν Overbeek (gesch. der gr. plastik τόμος 1 σελ. 386) ἐγεννήθη τῇ 74 ἢ 75 ὀλυμ. (περίπου 482—478). Ἦτο δὲ ἐπομένως σύγχρονος τοῦ Φειδίου ἀλλὰ νεώτερος κατὰ 16—18 ἔτη, μαθητεύσας μετὰ τοῦ Ἀθηναίου τεχνίτου παρὰ τῷ Ἀγελάδῃ. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ ὠνόμαζετο Πάτροκλος ἢ Πατροκλῆς. Ὅτε δὲ τὸ Ἄργος ἐφθασεν εἰς πολιτικὴν περιωπὴν ἐνεκα μάλιστα τῆς μετὰ τῶν Ἀθηνῶν σταθερᾶς συμμαχίας, συνεκεντρώθη εἰς αὐτὸ καὶ ἡ καλλιτεχνικὴ δραστηριότης τοῦ Ἀργεῖου ἐργαστηρίου. Ἐπὶ κεφαλῇς τούτου περιφημότατος τεχνίτης ἀναφαίνεται ὁ Πολύκλειτος, ὡς ὁ Φειδίας ἐν Ἀθήναις, προαγαθὸν τὰ μέγιστα τὴν τέχνην μετὰ τῶν ἰδιοτήτων ἐκείνων, τῆς γλαφυρότητος καὶ συμμετρίας, αἵτινες ἀπέρρεον ἐκ τοῦ Δωρικοῦ χαρακτῆρος. Ὅπως δὲ ὁ Φειδίας διηύθυνε τὴν γλυπτικὴν ἐπισκόμησιν τοῦ Παρθενῶνος, οὕτω καὶ ὁ Πολύκλειτος τὴν τοῦ Ἡραίου, οὐ αἱ μετόπαι καὶ ἡ ζωοφόρος παρίστων γενήσιν Διὸς, Γιγαντομυχίαν καὶ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον.

Ἀγάλματα θεῶν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Πολυκλείτου προσελθόντα εἶνε 1. ὁ Ἑρμῆς ἐν Λυσιμαχίᾳ. Τοῦτο εὗρέθη τὸ πρῶτον ἐν Λυσιμαχίᾳ (Εἰκ. 58) ἐπὶ τῆς Θρακικῆς χερσονήσου, ἐνθα μετεφέρθη τὴν Ὀλυμπ. 117,3 τὸ ἔτος δηλ. τῆς κτίσεως τῆς πόλεως, πρότερον δὲ ἦτο ἰδρυμένον ἐν Αἰνῷ ἢ Καρίᾳ. Ὡς δὲ δύναται τις νὰ συμπεράνῃ ἐκ τῆς στάσεως τῆς δεξιᾶς χειρὸς, ὁ προκείμενος Ἑρμῆς εἶνε ὁ λόγιος. Ἐν γένει δὲ ἡ στάσις, ἡ μορφή τῆς κεφαλῆς καὶ αἱ ἀναλογίαι συμφωνοῦσι πρὸς τὸν Δορυφόρον καὶ Διαδύμενον. Πολυκλείτειος μορφᾶς δεικνύει καὶ τὸ ὦραιον ἐκ χαλκοῦ ἄγαλμα τοῦ Ἑρμοῦ, ὅπερ ὁ Conze ἐδημοσίευσεν. (Jahr. d'arch. inst. 1887 taf. 9).

2. Ἀφροδίτῃ ἐν Ἀμύκλαις. Τοῦτο ἀπετέλει μέρος τοῦ ἀναθήματος τοῦ ἀφιερωθέντος ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν διὰ τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς νικὴν (Ὀλυμ. 93,4) ἥτο δ' ἐκ χαλκοῦ καὶ ἴστατο ἐπὶ τινος τρίποδος.

3. Ζεὺς *Μελίχιος*, ἐκ μαρμαρέου ἐν "Αργεὶ τεθειμένος· τὸ ἄγαλμα τοῦτο ὡς καὶ τὸ ἐπόμενον ἀποδίδεται ὑπὸ τινων εἰς τὸν νεώτερον Πολύκλειτον.

4. *Ἀπόλλων*, *Αητώ*, "Αρτεμις ἐκ λευκοῦ μαρμαρέου ἐν τῷ ἱερῷ τῆς ὀρθίας Ἀρτέμιδος ἐπὶ τοῦ ὄρους Λυκῶνης (σελ. 39 καὶ 40).

Τὸ ἀναμφιβόλως ὁμῶς προεξέχον ἐκ τῶν ἰδεατῶν ἔργων τοῦ Πολύκλειτου εἶνε ἡ "Ηρα, ἡ πολιοῦχος αὐτῇ θεᾷ τοῦ "Αργους (Εἰκ. 59). Ὡς δὲ ὁ Φειδίας ἐνεπνεύσθη εἰς τὴν διάπλασιν τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς ὑπὸ τοῦ "Ομήρου, οὕτως ὁ Ἀργεῖος τεχνίτης ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Φειδίου ἀντεφίλο τιμήθη νὰ δημιουργήσῃ ἀντίστοιχον πλάσμα καὶ ἀντάξιον σύντροπον τοῦ παντοκράτορος Διὸς.

Τὸ κολοσσιαῖον τοῦτο ἄγαλμα τοῦ δαιμονίου τεχνίτου ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος ἐκάρητο ἐπὶ θρόνου ἐν τῷ Ἡραίῳ. Κατεσκεύασε δὲ αὐτὸ μετὰ τὴν 89,2 ὀλυμπ. (423) ἤτοι μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ ἀρχαίου ναοῦ. Τοῦτο ἦτο τὸ τελειότατον καὶ λεπτότατον τῶν ἔργων, ὅπερ ἐξετέλεσε κατὰ δημοσίαν διαταγὴν· ἦτο ἡ ἐντελεστάτη παράστασις τῆς θεᾶς καὶ τὸ κανονικὸν παρὰδειγμα τοῦ ἰδεατοῦ τῆς Ἡρας. Εἶνε μὲν κολοσσιαίου μεγέθους ἀλλὰ μικρότερον τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀθηνᾶς τοῦ Φειδίου, διότι ὤφειλε νὰ ἦτο ἀνάλογον πρὸς τὸν ναόν· ἡ θεὰ παρίσταται καθήμενη ἐπὶ χρυσοῦ θρόνου, ἐνδεδυμένη μετὰ πλουσίας ἐσθῆτος, ἥτις μόνον τὸν τράχηλον καὶ τοὺς ὠραίους λευκοὺς ὤμους παρῆχε γυμνοῦς. Κατὰ τὸ ἐπόμενον δὲ ἐπιγράμμα τοῦ Παρμενίωνος ποιηθὲν εἰς τὸ ἄγαλμα τῆς Ἡρας ὁ τεχνίτης ἐκ τοῦ σώματος τῆς θεᾶς ἔδειξε μόνον ὅ,τι ἐπιτρέπεται νὰ ἴδωσι θεοὶ καὶ ἄνθρωποι, συνεκάλυψε δὲ ὅ,τι μόνος ὁ ὀρθαλμὸς τοῦ Διὸς ἐδικαιούτο νὰ βλέπῃ. (Ἑλλ. Ἀνθολ. 2,185.5).

*"Αργεῖος Πολύκλειτος, ὁ καὶ μόνος ὄμμασιν "Ηρην
ἀθρήσας, καὶ ὄσσην εἶδε ἀπωσάμενος
θνητοῖς κάλλος ἔδειξεν, ὅσον θέμις· αἱ δ' ὑπὸ κόλπους
ἄγνωστοι μορφαὶ Ζηνὶ φυλισσόμεθα.*

Τὴν κεφαλὴν μετὰ πλουσίας κόμης περιέβαλε χρυσὴ στεφάνη, ἐφ' ἣς ἦσαν ἐπειρασμένοι αἱ ὀπαδοὶ τῆς θεᾶς, αἱ Ὠραι καὶ Χάριτες. Ἐν τῇ ἀριστερᾷ ἔφερε τὸ σκῆπτρον, ἐφ' οὗ ἐκάρητο κόκκυξ σύμβολον τοῦ ἱεροῦ γάμου αὐτῆς μετὰ τοῦ Διὸς καὶ τῆς εὐτοχοῦς γονιμότητος· ἐν τῇ δεξιᾷ καρπὸν ροιᾶς εἶτε ὡς σύμβολον τοῦ θριάμβου κατὰ τῆς ἀντιζήλου Δήμητρος, ἥτις ἐμίσει τὸν καρπὸν τοῦτον ὡς σύμβολον τοῦ γάμου τοῦ Πλούτωνος καὶ τῆς ἀγαπητῆς θυγατρὸς Περσεφόνης, εἶτε ὡς γενικὸν ἐμβλημα

τοῦ γάμου. Ὑπῆρχεν ὁμοίως ἐν κλῆμα ἀμπέλου καὶ δέρμα λέοντος, ἐφ' οὗ αὕτη ἔθετε τοὺς πόδας εἰς δῆλωσιν μίσους κατὰ δύο ἄλλων παλαικιδῶν τοῦ Διός, τῆς Σεμέλης δηλ. καὶ Ἀλκμήνης καὶ κατὰ τῶν υἱῶν αὐτῶν Διονύσου καὶ Ἡρακλέους, διότι τὸ κλῆμα καὶ τὸ δέρμα τοῦ λέοντος ἦσαν σύμβολα τούτων τῶν θεῶν. Τέλος γνωρίζομεν, ὅτι ἡ *Ἥδη*, τὸ ἴδιον τέκνον τῆς θεᾶς ἐκ τοῦ Διός, ὁμοίως ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος ὑπὸ Ναυκύδους μαθητοῦ τοῦ Πολυκλείτου κατεσκευασθὲν ἵστατο παρά τῇ ἐνθρόνῳ μητρὶ ἐπὶ τῆς αὐτῆς βάσεως. Ἐπλάσε χρυσελεφαντίνην τὴν Ἥραν ὁ χαλκοπλάστης Πολύκλειτος ὁρμηθεὶς βεβαίως ἐκ τῶν ἔργων τοῦ ἐνδόξου συμμάχητοῦ Φειδίου. Μάξιμος δὲ ὁ Τύριος (14,6) περιγράφει αὐτὴν οὕτως. *Ἥραν ἔδειξεν Ἀργεῖοις Πολύκλειτος λευκώλενον, ἐλεφαντόπτηνον, εὐώπιν, εὐείμονα, βασιλικήν, (ἰδρυμένην δηλ. ἐπὶ χρυσοῦ θρόνου). Καὶ ὁ Μαρτιάλιος οὕτως «βοῶπιν, αἶθριον ἔχουσαν μέτωπον καὶ μεγαλειότητα ἐμφαίνουσαν καὶ μεγαλοπρέπειαν». Καὶ τοιαύτην οὖσαν τὴν Ἥραν δὲν δυνάμεθα νὰ θέσωμεν παράλληλον καὶ ἐφάμιλλον πρὸς τὸν Ὀλύμπιον Δία τοῦ Φειδίου, ὅστις παρέστησε τὸν θεὸν τοιοῦτον, οἷος διαπλάσθεις ὑπὸ τῆς καθολικῆς τῶν Ἑλλήνων φαντασίας ἐνυπῆρχεν ἐν τῇ συνειδήσει σύμπαντος τοῦ ἔθνους. Τῷ παραδείγματι τούτῳ ἐπόμενος καὶ ὁ Πολύκλειτος ὥφειλε νὰ παραστήσῃ τὴν Ἥραν ὡς τὴν ἀνωτάτην βασίλισσαν τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἔξοχον σύζυγον τοῦ παντοκράτορος Διός. Ἀλλ' ἀντὶ νὰ ὁρμηθῇ ἐκ τῆς καθολικῆς ιδέας τοῦ ἔθνους περὶ τοῦ ἰδεατοῦ τῆς Ἥρας, ἔλαβεν ὡς βᾶσιν μόνον τὴν θρησκείαν καὶ λατρείαν τῆς Ἥρας ὑπὸ τῶν Ἀργείων, οἵτινες ἐτίμων μὲν τὴν θεὰν ὡς βασίλισσαν τοῦ οὐρανοῦ καὶ εὐγενῆ σύζυγον τοῦ κοσμοκράτορος ἀλλ' ἰδιαίτερος ἐθεώρουν αὐτὴν ὡς προστατρίαν καὶ διευθύντριαν τοῦ ἱεροῦ δεσμοῦ τοῦ γάμου· διὰ τοῦτο ἐποίησεν αὐτὴν ἐνθρονον, αἰδημόνως ἐσταλμένην, ποδὴν ἀναμφιβόλως χιτῶνα φέρουσαν καὶ βαθύκολπον τὸ ἱμάτιον, ἐφ' οὗ ἔτι λευκότεροι ἀνεφαίνοντο οἱ γυμνοὶ αὐτῆς ἐλεφάντινοι βραχίονες. Ἐπομένως σὺν τῇ καθολικῇ ιδέᾳ συγχωνεύσας καὶ ταύτην τὴν μερικὴν παρέστησε τὴν θεὰν ἀναγκαιῶς αὐστηράν φύλακα τοῦ ἱεροῦ νόμου ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἐλαφρότητα καὶ ἀστασίαν καὶ ῥοπήν τοῦ ἰδίου συζύγου εἰς πραδείαν τοῦ συζυγικοῦ καθήκοντος. Κεφαλὴ μαρμαρέου ἐν Ναυπόλει περὶ τὴν θεὰν ὑποπτον, εὐκόλως ὀργιζομένην καὶ φιλόνηκον σύζυγον πρὸς τὸν Δία. Μόνον συνεχῆς καὶ ἐπανειλημμένη σπουδὴ τῆς προτομῆς τῆς θεᾶς δύναται νὰ καταστήσῃ ἡμᾶς ἐπιτηδεῖους εἰς κατανόησιν ταύτης τῆς θυγατρὸς ἐργασίας, ἥτις εἶνε ἡ τελειοτάτη*

ιδεώδης εἰκὼν τῆς ὑψίστης ἀξίας. Συνεχῆς καὶ ἐπανειλημμένη σπουδή διὰ τοῦτο ἰδιαίτερος εἶνε ἀνγκαία, διότι ἡ θεὰ ἐντελῶς εἶνε ἐγκαλεῖται σμένη ἐν ἑαυτῇ καὶ δὲν προλαμβάνει ἡμᾶς, ὡς ὁ Ζεὺς δι' ἐκείνου τοῦ ἡδέος καὶ πρᾶου μειδιάματος, ὅπερ παῖζον ἐπὶ τῶν χειλέων τῆς προτομῆς ἐπιτρέπει εἰς ἡμᾶς νὰ αἰσθανθῶμεν τὸν πατέρα τῶν θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ κυριαρχίᾳ ἐπὶ τοῦ κόσμου. Ἄλλ' ἐνταῦθα τὸ πᾶν εἶνε μεγαλεῖον καὶ αὐστηρότης, ἡ προτομή τῆς Ἥρας ἀναφαινέται φοβερά. Καὶ ὅμως εἶνε ἀληθές, ὅτι μόνον ἡ ὠραιότης ἐκείνη ὑπομένει τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ βασιλέως τῶν θεῶν. Ἄς δοκιμάσωμεν λοιπὸν ἐν τοῖς μέρεσι νὰ αἰσθανθῶμεν ταύτην τὴν ὠραιότητα. Τὸ λίαν εὐρὺ καὶ ὑψηλόν, ἰδιαίτερος δὲ εἰς τὸ μέσον καὶ πρὸς τὰ κάτω ἰσχυρῶς καμνωτὸν μέτωπον προδίδει τὴν λίαν ἰσχυρογνώμονα θέλησιν καὶ αὐστηρὸν χαρακτήρα τῆς θεᾶς. Τὸ μέτωπον τὸ αἶθριον καὶ νεανικὸν μετ' ἰσχυρᾶς ἀποπερατώσεως ἐπισκιαζον ἰσχυρῶς τοὺς βαθέως κειμένους ὀφθαλμοὺς ὑπερφάνους δεικνύει τὸ κάτω μέρος τοῦ προσώπου ἐν οὐρανίᾳ καθαρότητι. Μετ' εὐρέων νώτων ἡ ρίς ἡ εὐθύτονος ἀναβαίνει βαθμηδόν, τὸ ὀλίγον ἀνοικτὸν στόμα τὴν αὐστηρότητα καὶ στρυφνότητα τῆς θεᾶς προδίδει, ὁ ὅλος ἰσχυρὸς καὶ λίαν προέχων ἀλλὰ κανονικῶς στρογγύλος πῶγων τὴν ὑψίστην ἐνέργειαν παριστᾷ, ὁ δὲ λαιμὸς ἀναγκάζει ἡμᾶς νὰ αἰσθανθῶμεν τὴν ἄκαμπτον βῶμην τῆς θελήσεως τῆς θεᾶς. Τὸ κάλλος λοιπὸν αὐτῆς ἦτο οὐχὶ τὸ τοῦ ἑαρινοῦ κάλυκος, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἀκμαίου ῥόδου τοῦ θέρους, οὐχὶ τὸ τρυφερὸν ἀλλὰ τὸ πλήρες καὶ ὠριμον τῆς ἐντελοῦς γυναικός, ἥτις ὅμως εἰς τὴν Κόνην πηγὴν λουομένη οὐδέποτε ἐμαραινέτο ἀλλ' ἀνελάμβανε τὴν λαμπρὰν αὐτῆς νεότητα πάντοτε.

Ἄλλὰ παρὰ πᾶσαν ταύτην τὴν μεγαλειότητα ἡ Ἥρα εἶνε ἡ θεὰ σύζυγος ἐν τῇ ὠριμοτάτῃ τελειότητι. Ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων παρειῶν διέρχονται αἱ χιλιετηρίδες μὴ ἐγκαταλείπουσαι τὰ ὀχληρὰ ἔχνη αὐτῶν, ἡ δὲ ἀπαλὴ στρογγυλότης τῆς προσθίας ἐπιφανείας τοῦ λαιμοῦ παρέχει εἰς ἡμᾶς νὰ προαισθανθῶμεν τὴν ἀφθονίαν τοῦ ἀκμαίου κόλπου, ἐφ' οὗ ὁ Ζεὺς ἀναπαύεται. Διὰ τῆς ἀπαλότητος τοῦ σαρκίνου μέρους τοῦ προσώπου καὶ διὰ τῆς μεταχειρίσεως τῆς κόμης καταπραΰνει ὁ τεχνίτης τὴν αὐστηρὰν ἐντύπωσιν τῆς εἰκόνας. Πρὸ πάντων ἡ ἀντίθεσις ταύτης τῆς ἀφθόνου, τῆς πρᾶως κυματίζουσας, τῆς μετὰ βαθείας σκιᾶς αὐλακίζουσας καὶ οἷον εἰ χαλαρουμένης κόμης πρὸς τὸ χάλκινον λεῖον μέτωπον καὶ τὸν ἄκαμπτον λαιμὸν τῆς θεᾶς εἶνε ἀσύγκριτος. Ἡ ἀπαλὴ κόμη εἶνε λίαν ἀπερίττως ἀνεσπασμένη, ἀλλ' ὅμως λίαν ἐπιμελῶς διηυθετημένη καὶ ὁ

μαργαρίτινος στέφανος δεικνύει, ὅτι ἡ Ἡρα εἶνε ἀνταξία σύζυγος τοῦ βασιλέως τῶν θεῶν. Ἐκ τούτου λοιπὸν τοῦ ἰδεατοῦ τῆς βασιλείας τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς θεᾶς τοῦ γάμου κατανοοῦμεν τὸν ἀπέραντον σεβασμὸν, ὃν ἔτρεφε πρὸς αὐτὴν ὁ πιστὸς Ἀργεῖος, καὶ τὴν πεποίθησιν, ἣν εἶχε περὶ τῆς ἱερότητος τοῦ γάμου καὶ περὶ τῆς ὑψίστης εὐτυχίας τοῦ βίου, ἣν ἐνέπνεεν ἡ θεὰ εἰς τοὺς πιστοὺς αὐτῆς θεράποντας. Εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ ὑπερανθρώπου ἀνήκουσι καὶ τὰ ἐπόμενα ἔργα.

6. *Ἡρακλῆς Ἡγήτωρ* λαμβάνων τὰ ὅπλα. Κατὰ τὸν Loewy (inschrif. griech. bild σελ. 321) εὑρέθη ἐν Ρώμῃ ἡ ἐξῆς ἐπιγραφὴ
opus polycliti.

Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη ἴσως ἀναφέρεται εἰς τοῦτο τὸ ἄγαλμα, διότι κατὰ Πλίνιον (34, 56) ἐν Ρώμῃ ἐδεικνύετο ἕν ἔργον τοῦ Πολυκλείτου. (fecit Herculem qui Romae, hagetera arma sumentem).

7. *Ἡρακλῆς ὁ ἱροκτόνος*, καταβάλλων τὴν Ὑδραν.

8. Ὁ Δορυφόρος, (κρατῶν δόρυ) εἶνε ὁ φορεὺς τῆς φήμης τοῦ Πολυκλείτου καὶ καταδεικνύει τὸν ἴδιον αὐτοῦ τεχνικὸν χαρακτῆρα· οὗτος κάλλιστος ὢν κατὰ τὴν τέχνην ὠνομάζετο ὑπὸ τῶν καλλιτεχνῶν καὶ Κανῶν (Πλίν. 34, 19, 2). Ὁ Δορυφόρος εἶνε νεανίας ἀνδρικός (viriliter puerum Πλίν. 34, 55) ἰστάμενος ὡς μέλλων νὰ βαδίσῃ, καὶ τὸν μὲν ἀριστερὸν πόδα κρατεῖ πρὸς τὰ ὀπίσω, τὴν δὲ κεφαλὴν ἔχει ἐστραμμένην ὥσει σημειῶνων τι, τὸν δεξιὸν ὤμον καταβιβάζει, διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς κρατεῖ δόρυ ὑπεράνω τοῦ ὤμου. (Εἰκ. 60. Overbeck geschichte der gr. palastik. σελ. 388 Κατὰ δὲ τὸ monument de l'art antique τόμος 1 ἡ εἰκὼν 61 εἶνε ὁ Δορυφόρος, κατὰ δὲ τὸ Mittheilung 3, πίναξ 13. ἡ εἰκ. 62 παριστᾷ τὸν Δορυφόρον.

9. Διαδύμενος ἀντίθετον τοῦ Δορυφόρου. (Πλίν. 34, 55 Diadumenum fecit molliter juvenem). Οὗτος ἐπωλήθη ἀντὶ τῆς παρομοιωδούς τιμῆς 100 ταλάντων ἤτοι 157, 200 ταλήρων. Ἐκ χαλκοῦ κατασκευασθεὶς ἦτο ἀπαλὸς τις νεανίας νικητῆς περιδίων μετὰ γυμνικὸν ἄγωνά τὴν κεφαλὴν διὰ νικητηρίου ταινίας ἔχει τὴν κεφαλὴν ἐστραμμένην κατὰ μέρος ἀλλὰ ζωηρότερον κινουμένην καὶ καταβιβαζομένην, τοὺς ὤμους λίαν ὑψωμένους καὶ τοὺς βραχίονας ἐπαναφερομένους εἰς τὴν κεφαλὴν. (Λουκ. φιλοφ. 18). Οἱ δύο οὗτοι, ὁ Δορυφόρος δηλ. καὶ ὁ Διαδύμενος παριστάνουσι δύο ἀντικειμένας διευθύνσεις, τὴν ἀνδρικήν ἀρετὴν καὶ τὴν ἐκλήλυσιν. (Εἰκ. 63).

10. Ὁ Ἀποξενόμενος. Τὸ ἀγάλμα τοῦτο παριστᾷ νεανίαν μετὰ ζωστήρος καθαρίζόμενον ἐκ τῶν κονιορτῶν τῆς παλαιστρας.

11. Ἀποπτεριζῶν παριστᾷ παγκρατιαστὴν πιθανῶς ποιούμενον χρῆσιν τῆς πτέρνης κατὰ τοῦ ἀντιπάλου.

12. Κατηφόροι. Τὰ ἀγάλματα ταῦτα ἦσαν πιθανῶς προωρισμένα ὡς ἀνάθημα εἰς τὴν Ἑραν· γνωστὸν δὲ εἶναι, ὅτι καὶ ἐν τῇ λατρείᾳ τῆς θεᾶς τοῦ Ἀργεῦς ὑπηρέτουν γυναῖκες. (πρβ. arch. zeitung σελ. 253 τοῦ ἔτους 1866).

13. Ἀστραγαλλίζοντες. Δύο παῖδες, ἴσως ὁ Ἑρως καὶ Γαρυμήδης, παρίστανται ἐν συμπλέγματι παίζοντες μετ' ἀστραγάλων. Κατὰ τὸν Πλίνιον εὐρίσκοντο ἐν τῷ ἀνακτόρῳ τοῦ αὐτοκράτορος Τίτου καὶ ἐθεωροῦντο τὸ τελειότατον ἔργον τῆς ἀρχαιοτήτος. (Sillig cat. artif. σελ. 364). Θεωροῦσι τινες τὴν ἐν τῷ Description ancient marbles τὸμ. 2· εἰκόνα 31 διασωθεῖσαν ὡς παριστάνουσαν τὸν ἕνα μόνον παῖδα παίζοντα (εἰκ. 64).

14. Ἐποίησε τὸν Ἀρτέμονα, ὅστις μηχανικὸς ὢν ἐπὶ Περικλέους καὶ πρὸς τὰ κατεπείγοντα τῶν ἔργων προσκομιζόμενος ἐπὶ φορείῳ διὰ τὴν χολότητα ὠνομάσθη Περιφόρητος. Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ τινες, οἵτινες πιστεύουσιν, ὅτι ὁ Ἀρτέμων Περιφόρητος εἶνε παράστασις ἀνθρώπου θηλυδρίου καὶ ἀνειμένου μετ' ἐνωτίων καὶ ἀλεξηλίου μετὰ γυναικείων δηλ. ὅλως ἰδιοτήτων ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Ἡρακλέα ἡγήτορα, πρὸς τὸ πρότυπον τοῦτο τοῦ πολεμικοῦ ἀνθρώπου. (Πлт. Пер. 8. 27. «Εφορος δὲ καὶ μηχαναῖς χρῆσασθαι τὸν Περικλέα τὴν καιρότητα θαυμάσαντα Ἀρτέμονος τοῦ μηχανικοῦ παρόντος, ὃν χολὸν ὄντα καὶ φορεῖν πρὸς τὰ κατεπείγοντα τῶν ἔργων προσκομιζόμενον ὀνομασθῆναι Περιφόρητον»).

15. Ἡ Ἀμαζῶν ἐν Ἐφεσῷ, ἥς ἀντίτυπον εἶνε χάλκινον ἀγαλμάτιον ἐν τῷ ἐν Βερολίῳ μουσεῖῳ. Ὁ Πλίνιος (34, 53.) ἀναφέρει, ὅτι συνεκροτήθη συμβούλιον περιφημοτάτων τεχνιτῶν περὶ ἐκτελέσεως ἀγαλμάτων τῶν Ἀμαζόνων τεθησομένων ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος. Συνεφωνήθη δὲ ἡ ἐκλογή νάφεθῇ εἰς τὴν ἐκτίμησιν αὐτῶν τῶν τεχνιτῶν, καὶ ὠραιότερον θὰ ἐκρίνετο ἐκεῖνο, ὅπερ πάντες ὡς δεύτερον θὰ ἀνεγνώριζον μετὰ τὸ ἴδιον. Ὡς τοιοῦτον (δεύτερον δηλ.) ἐκρίθη τὸ τοῦ Πολυκλείτου, πλησιέστατον δὲ τὸ τοῦ Φειδίου, τρίτον τὸ τοῦ Κρεσίλα καὶ τέταρτον τὸ τοῦ Φράδμωνος. Διὰ τοῦ ἀγάλματος λαιπὸν τούτου διαγωνισθεὶς πρὸς τὸν Φειδίαν ἐνίκησεν. (εἰκ. 65).

16. Τὸ ἀγάλμα τοῦ ἀθλητοῦ *Θερσίλοχου* ἐκ Κερκύρας νικήσαντος ἐν Ὀλυμπίᾳ στέφανον ἐν παισί.

17. Τὸ τοῦ *Ἀριστίωνος* υἱοῦ *Θεοφίλου* ἐξ Ἐπιδαύρου νικήσαντος πυγμὴν καὶ λαβόντος στέφανον. Ἐν Ὀλυμπίᾳ εὗρέθη βάσις ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, ἐφ' ἧς εἶνε ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή συμφωνοῦσα πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ Πausανία λεγόμενα (6,13,6.)

Ἀριστίων Θεοφίλου Ἐπιδαύριος

Πολύκλειτος ἐποίησε.

Κατὰ τινὰς ἀποδίδεται τὸ ἔργον τοῦτο εἰς τὸν νεώτερον Πολύκλειτον. (inschrif. gr. bild. ὑπὸ Loewy σελ. 73).

18. Τὸ τοῦ *Κυρίσκου* πύκτου ἐκ Μαντινείας. Εὗρέθη δὲ ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ ἐπιγραφή συμφωνοῦσα πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ Πausανία λεγόμενα. (Πaus. 6,4,11. inschr. Loewy σελ. 43).

19. Τὸ τοῦ *Πυθοκλέους* ἐξ Ἡλείας νικήσαντος πένταθλον. Εὗρέθη ἡ βάσις τοῦ ἀγάλματος τούτου ἐν Ὀλυμπίᾳ ἐκ μέλανος ἀσβεστολίθου μετ' ἐπιγραφῆς (Πaus. 6,7,10. inscrip. gr. ant. σελ. 19,44). Καὶ τοῦτο καὶ τὸ ἐπόμενον ἀποδίδονται εἰς τὸν νεώτερον Πολύκλειτον.

20. Τὸ τοῦ *Ξενοκλέους Μαυραλίου* καταβαλόντος παλαιστὰς παῖδας (Πaus. 6,9,2). Ἐν Ὀλυμπίᾳ δὲ εὗρέθη ἐπιγραφή ἐπὶ μαρμαρίνης βάσεως. (insc. Loewy σελ. 70).

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Ε'. ἐκχτονταετηρίδος ἐκτίσθη τὸ λίθινον ἐν Ἀθήναις θέατρον. Βραχὺς ἔκτοτε χρόνος παρήλθε μέχρις οὗ ἡ Ἑλληνικὴ μεγαλοφυΐα παρήγαγε τὸ τελειότατον τῶν τοιούτων οἰκοδομημάτων. *Πολύκλειτος* δηλ. ὁ Ἀργεῖος ᾠκοδόμησεν ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν τῇ Ἐπιδαυρίᾳ θέατρον θεᾶς ἁξίον, ὅπερ ἦτο κατὰ μὲν τὸ μέγεθος μικρότερον τοῦ τῆς Μεγαλοπόλεως, κατὰ δὲ τὸ κάλλος καὶ τὴν ἁρμονίαν τὸ ἐπισημότερον τῶν θεάτρων τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Ὁ αὐτὸς Πολύκλειτος ᾠκοδόμησεν ἐν τῷ αὐτῷ ἱερῷ παρὰ τὸν ναὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ τὸν καλούμενον *Θάλοι* περιφερὲς οἴκημα ἐκ λευκοῦ λίθου, ἐν ᾧ ὁ Πausanias ἔγραψεν Ἑρῶτα ἀποβαλόντα τὰ τόξα, τὰ βέλη καὶ ἀντ' αὐτῶν ἀράμενον λύραν. Καὶ Μίθη ἦτο ἐνταῦθα γεγραμμένη ἐξ ὑαλίνης φιάλης πίνουσα. Ἦσαν δὲ στῆλαι ἐντὸς τοῦ περιβόλου πρὸ τοῦ Πausανίου περιρροῦσαι, ἀλλ' ἐπ' αὐτοῦ μόνον ὑπελείφθησαν ἑξ, ἐφ' ὧν ἦσαν ἐγγεγραμμένα τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀσκληπιοῦ θεραπευθέντων, προσέτι δὲ καὶ τὸ νόσημα, ἐξ οὗ ἐνόσει ἕκαστος, καὶ ὁ τρόπος τῆς θεραπείας. Καὶ τὸ μὲν μνημεῖον τοῦτο ἀνεκαλύφθη

κατὰ τὰς γενομένας ἀνασκαφάς, εἶνε δὲ περιφερὲς οἰκοδόμημα ὑπὸ δύο στίχων κιώνων περιβαλλόμενον, ὧν ὁ μὲν ἐξωτερικὸς ἦτο Δωρικὸς, ὁ δὲ ἐσωτερικὸς Κορινθιακός, περιέργον καὶ πρωτοφανὲς ἔχον κιονόκρανον· εἶνε δὲ ἐκ μαρμάρου τὸ πλεῖστον ὠκοδομημένον καὶ καλλίστας ἔχει τὰς ἀρχιτεκτονικὰς μορφὰς ἐφαμίλλους πρὸς τὰς τοῦ Ἑρεχθείου.

Ἐκ τοῦ ἐπομένου ἐπιγράμματος τοῦ Πολλιανοῦ ἀναφερομένου εἰς τὴν εἰκόνα τῆς Πολυξένης καταφαίνεται, ὅτι ὁ Πολύκλειτος ἦτο καὶ ζωγράφος ('Ελλ. Ἀνθλ. 3, 267) ἑτερον δὲ ἐπίγραμμα τοῦ Tullius Geminus (Anall. 2 p. 279. n. e. Ἑλλ. Ἀνθολογίαν) πραγματεύεται περὶ τοῦ ἀκόμη ἐν τῷ Ἀδῇ Σαλμονέως μαστιζομένου ὑπὸ τοῦ κερκυνοῦ τοῦ Διός. Ἀλλὰ τῶν δύο τούτων εἰκόνων κατ' ἄλλους λέγεται τεχνίτης οὐχὶ ὁ Πολύκλειτος ἀλλ' ὁ Πολύγνωτος.

*"Αδε Πολυκλείτῳ Πολυξένη, οὐδέ τις ἄλλα
χεῖρ ἔθιγεν τούτου δαιμονίου πίνακος.*

*"Ηρας ἔργον ἀδε.Ιφόν· ἴδ' ὡς πέπλοιο ραγέντος,
Τὴν αἰδῶ γυντὰν σώφροσι κρύπτει πέπλῳ,
λίσσεται ἀτλάμων ψυχᾷς ὕπερ· ἐν βλεφάροις δὲ
παρθενικοῖς ὁ Φρυγῶν κεῖται ἔλος πόλεμος.*

ΜΑΘΗΤΑΙ ΤΟΥ ΠΟΛΥΚΛΕΙΤΟΥ

Ὁ Πολύκλειτος διὰ τοῦ καθορισμοῦ τῶν ἀναλογιῶν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος προήγαγε τὴν πλαστικὴν θέσας φραγμὸν κατὰ πάσης παρεκτροπῆς ἐν τῇ διαπλάσει τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς. Ἐγένετο δὲ καὶ διδάσκαλος καλλιτεχνῶν πλειοτέρων ἢ ὁ Φειδίας. Πιθανῶς οἱ μαθηταὶ οὗτοι μετέφερον τὴν διεύθυνσιν τοῦ διδασκάλου εἰς τὴν ζωντανὴν φυσικὴν ἀλήθειαν καὶ ὠραιότητα τῶν ἀναλογιῶν. Εἰς τοὺς μαθητὰς τούτους ὀφείλονται τὰ γλυπτικὰ ἔργα ἐπὶ τοῦ ναοῦ τῆς Ἥρας ἐν τῷ Ἡραίῳ παριστῶνται σκηναὶ γιγαντομαχίας, Τινὲς τῶν μαθητῶν τούτων (Ἀντιφάνης Ἀθηνόδωρος, Δημέας, Κάναχος, καὶ Πατροκλῆς) προσήνεγκον τὴν γλυφίδα αὐτῶν εἰς τὴν τροπαιοῦχον Σπάρτην κατασκευάσαντες μετὰ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ ποταμοῖς (Ὀλυμ. 94, 3. (404) μάχην εἰς ἀνάμνησιν αὐτῆς σύμπλεγμα μέγα ἀφιερῶθαι ὑπὸ τῶν νικητῶν ἐν Δελφοῖς. Τοῦτο συνίστατο ἐκ 38 χελκίνων ἀγαλμάτων, εἰς δύο συμπλέγματα. Τὸ μὲν παρίστα τὸν Δία Ἀπόλλωνα, Ἄρτεμιν, Διοσκούρους, στέφοντας τὸν Λύσανδρον καὶ Πο-

σειδῶνα, τὸ δὲ περιεῖχεν ἀνδριάντας ἐκείνων, οἵτινες ἰδιαιτάτα διέπρεψαν ἐν τῇ μάχῃ, ὡς τοῦ Ἀθαντος, ὅστις ἦτο τότε μάχτις τοῦ Λυσάνδρου, καὶ Ἑρμῶνος, ὅστις ἐκυθέρνα τὴν ναυαρχίδα τοῦ Λυσάνδρου. Ἐπισημότερος τῶν μαθητῶν τοῦ Πολυκλείτου φαίνεται, ὅτι ἦτο ὁ *Ναυκύδης* ἐκ Σικυῶνος ἢ καὶ ἐξ Ἀργούς, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Παυσανίας (6, 1, 3) καὶ κατωτέρω ἀναφερόμενοι ἐπιγραφαί. Κατεσκεύασε δὲ

1. *Χρυσελεφαντίνην Ἥβην*, ἥτις ἐστήθη παρὰ τὴν ἐν τῷ Ἡραίῳ Ἥβην τοῦ Πολυκλείτου.

2. *Ἐκάτην* ἐκ χαλκοῦ κειμένην ἐν Ἀργεῖ, ἥτις ἐθεωρεῖτο τὸ ὠραιότατον ἔργον.

3. *Ἑρμῆν*.

4. *Διακοδόλον*, οὗ τινες νομίζουσιν ἀπεικόνισμα, ὅτι εἶνε ἡ εἰκὼν (66). Ὁ ὠραιός, ἀθλητικῶς ἀνεπτυγμένος νεανίας παρίσταται ἐν ἐλαστικῇ κινήσει, ἐν τῇ ἀριστερᾷ δοκιμάζει τὸ βάρος τοῦ δίσκου, ἀλλὰ ἡ δεξιὰ εἶνε ἔτοιμος νὰ δεχθῇ τοῦτον ἐκ τῆς ἄλλης καὶ δι' ἰσχυροῦ δονισμοῦ νὰ ρίψῃ αὐτόν ἄμέσως· ὁ δεξιὸς ποὺς προεξέχει, ἐνῶ τὸ σῶμα ἀκόμη ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ἰσχυρῶς ἀναπύεται καὶ ἡ κεφαλὴ δεικνύει ἐκείνην τὴν ἐντύπωσιν ἐντεταμένης προσοχῆς, ἥτις προηγείται τοιαύτης στιγμῆς· τὸ μετέωρον ἐν τῇ στάσει, ἡ ζωηρὰ κίνησις ἐν τῇ φαινομενικῇ ἡσυχίᾳ, τὸ εἶδος ὡς καὶ τὸ νεανικῶς εὐμηκες καὶ ἐλαστικὸν σῶμα ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ σκέλους αἰωρούμενον ὁμιλοῦσι περὶ ἐνὸς πρωτοτύπου τῆς σχολῆς τοῦ Πολυκλείτου.

5. *Φρίξον* θύτην κριοῦ, ὅστις ἦτο τεθειμένος ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν. Παρίστατο δὲ ὡς ἐκτέμνων τοὺς μηροὺς αὐτοῦ καὶ προσβλέπων αὐτοὺς καίονμένους. (Παυσ. 1, 24, 2). Οὐχὶ μακρὰν τῆς θέσεως τοῦ ἀγάλματος τούτου εὗρέθη ἐν τῇ ἀκροπόλει Ἀθηνῶν βάσις τις μετὰ τῆς ἐξῆς ἐπιγραφῆς·

ΑΥΚΥΔΗΣ ΑΡΓΕΙΟΣ ΕΠΟΗΣΕ

6. *Ἡριννὰρ* ποιήτριαν ἐκ Λέσβου. Πρὸς ταύτην ἀναφέρεται τὸ ἐπόμενον ἐπιγράμμα.

*Παρθερικὴ δ' ἥριννα λιγύθροος ἐξετο κούρη
οὐ μέτον ἀμφαφώσα πολὺπλοκον, ἀλλ' ἐνὶ σιγῇ
Περικῆς βαθάμιγγος ἀποσταλάουσα μελίσσης.*

Πρὸς τοῦτοις κατεσκεύασε καὶ ἀθλητικοὺς ἀνδριάντας, ὡς τὸν τοῦ

7. *Χείμονα* υἱὸν τοῦ ἐξ Ἀργούς Ἀριστέως τὸν νικήσαντα πάλην ἐν

Ὀλυμπία. Ἐποίησε δὲ δύο εἰκόνας, ὧν ἡ μὲν ἐν Ὀλυμπίᾳ ἦτο, ἡ δὲ ἐξ Ἄργους ἐκομίσθη εἰς Ρώμην ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Εἰρήνης (Παυσ. 6,9,3.)

8. Τὸν *Βαῦκιν* ἐκ Τροιζήνος, ὅστις ἐν Ὀλυμπίᾳ καταβαλὼν παλαιστὰς ἀνδρας ἔλαβε στέφανον.

9. Τὸν *Εὐκλέα* ἐκ Ρόδου καταγόμενον, ὅστις ἐνίκησεν ἐν Ὀλυμπίᾳ νίκην πυγμῆς. Εὐρέθη δὲ ἐν Ὀλυμπίᾳ βᾶσις τοῦ ἀγάλματος τούτου ἐκ μέλανος μαρμαῦρου μετὰ τῆς ἐξῆς ἐπιγραφῆς (inschr. Loewy σελ. 67).

Εὐκ.λῆς Καλλιάνρατος Ῥόδιος

Ναυκύδης Πατροκλέους ἐποίησε

Εἰς τὴν σχολὴν τοῦ Πολυκλείτου ἀνήκει καὶ ὁ *Δαίδαλος* ἐκ Σικυῶνος υἱὸς τοῦ Πατροκλέους. (c. I. gr. ἀριθ. 2984).

Εὐθηνος Εὐπειθέος

υἱὸς Πατροκλέος Δαίδαλος ἐργάσατο.

Οὗτος ἦτο ὀνομαστός τεχνίτης ἐργαζόμενος ἐκ μαρμαῦρου. Κατεσκεύασε δὲ ἀνδριάντας ἀθλητικούς, ὡς τὸν τοῦ

1. Ἀριστοδήμου παλαιστοῦ τοῦ νικήσαντος ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ Πυθοὶ δύο νίκας.

2. καὶ τὸ ἐν Ὀλυμπίᾳ τρόπαιον τῶν Ἡλείων διὰ τὴν κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων νίκην.

3) Τὸν ἀνδριάντα τοῦ *Τίμωνος* νικήσαντος ἄρμα καὶ τὸν τοῦ παιδὸς τούτου *Αἰσύπου* νικήσαντος ἵππον κέλητα.

4) ἐποίησε καὶ τὸν ἀνδριάντα τοῦ *Εὐπολέμου* Ἡλείου νικήσαντος νίκην σταδίου ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ Πυθοὶ λαβόντος δύο πυθικούς στεφάνους καὶ ἄλλον ἐν Νεμέοις.

5) Προσέτι τὸν ἀνδριάντα τοῦ *Ναρκίδα* παλαιστοῦ ἀνδρός, τοῦ Ἀρκάδος καὶ τῆς Νίκης.

6) ἐποίησε δὲ καὶ Ἀφροδίτην ὀκλάζουσαν. Κατὰ τὸν Πλίνιον ἐποίησεν ἐκ χαλκοῦ καὶ δύο παῖδας διὰ ζύστρας ἀποκαθαιρομένους. Ὁ Brunn εἰκάζει, ὅτι τὸ θαυμαστότατον ἄγαλμα τοῦ Διὸς Στρατίου ἐν Νικομηδίᾳ τῆς Βιθυνίας, ὡς καὶ ἄγαλμα Ἀρτέμιδος εἰς τὴν Μονόγισσαν ἐν Καρίᾳ (Στεφ. Βυζ. λ. Μονόγισσα) πρέπει νὰ ποδοθῇ εἰς τὸν Σικυῶνιον Δαίδαλον καὶ οὐχὶ εἰς τὸν μυθικόν, διότι ἡ ἐν Ἐφέσῳ εὑρεθεῖσα βᾶσις τοῦλάχιστον παρέχει ἡμῖν ἀπόδειξιν, ὅτι αὐτὸς ὁ τεχνίτης εἰργάσθη ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ.

Ἀντιγράφης ὁ Ἀργεῖος, ὅστις μαθητὴς ὦν Πολυκλείτου κατὰ τὸν

Πελοποννησιακὸν πόλεμον ἐδάνεισε τὴν γλυφίδα αὐτοῦ εἰς ἑκάτερον τῶν διμαρχομένων μερῶν. Ἐποίησεν οὗτος τρία ἔργα χαλκᾷ ἐν Δελφοῖς, τὸ μὲν τοὺς Διοσκόρους ἐν τῷ συμπλέγματι τῶν Λακεδαιμονίων διὰ τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς μάχην, τὸ δὲ Ἰπποδάμιοι ἐκ χαλκοῦ ἐν Δελφοῖς ἀνάθημα Ἀργείων ἀξιούντων, ὅτι ἐνίκησαν ἐν Θυρέᾳ τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ τὸ τρίτον μετὰ τοῦ Ἀπολλωνιέος Πausανίου, τοῦ Σικυωνίου Δαιδάλου, καὶ τοῦ Ἀρκάδος Σαμόλα, Ἀπόλλωνα, Νίκη καὶ ἡρώας Τεγεάτας, τὸν Ἐλάτωρ, Ἀφείδαντα καὶ Ἐρασσορ νικήσαντας ἐν τῇ μάχῃ τοὺς Λακεδαιμονίους. Τούτου τοῦ Ἀντιφάνους μαθητὴς ἦτο ὁ Κλέων ἐκ Σικυῶνος, ὅστις ἐποίησε δύο ἐκ χαλκοῦ ἀγάλματα τοῦ Διὸς ἐν Ὀλυμπίᾳ, ἅτινα οἱ Ἥλαιοι ἀφιέρωσαν ἐκ τῶν χρημάτων ἐπιβληθείσης ζημίας εἰς τοὺς ἀθλητὰς ὑβρίσαντας εἰς τὸν ἀγῶνα. Ἐχει δὲ οὕτως τὸ πρᾶγμα. Ὁ Εὐπωλὸς Θεσσαλὸς διέφθειρε διὰ χρημάτων τοὺς ἐλθόντας τῶν ποιητῶν, Ἀγήτορα Ἀρκάδα καὶ Πρύτανιν Κυζικηνὸν καὶ Φορμίωνα Ἀλικαρνασσεῖα. Διὰ τοῦτο ἐτιμωρήθησαν διὰ χρημάτων καὶ ὁ δούς καὶ οἱ δεξάμενοι τὰ χρήματα. Ὁ αὐτὸς ἐποίησεν ἐκ χαλκοῦ Ἀφροδίτην, καὶ ἀγάλματα ἀθλητῶν ὡς τὸ τοῦ Ἀλέκτου νικήσαντος πυγμῇ, καὶ τὸ τοῦ Κριτοδάμου νικήσαντος πυγμῇ, καὶ τὸ τοῦ Δειρολόχου νικήσαντος δρόμῳ, τὸ τοῦ Ἰσμῶνος τοῦ Ἥλειου νικήσαντος πένταθλον καὶ τὸ τοῦ Λυκίου νικήσαντος δρόμῳ.

Μαθηταὶ πρὸς τούτοις ἦσαν ὁ Ἀθηρόδαρος, Ἀλέξαι, Τίσανδρος, Δείων, ὧν τὰ ἔργα εἰνε ἄγνωστα, καὶ Φρόνων, εἰς ὃν ἀποδίδεται ἐν μικρὸν ἐν Λοκροῖς εὐρεθὲν ἄγαλμα χάλκινον ἱερέως τινός, ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ ὁποίου δεικνύται τὸ ὄνομα ΦΡΥΝΟΣ. Ἄλλος μαθητὴς εἶνε ὁ Ἀριστείδης, ὅστις κατὰ τὸν Πλίνιον ἐποίησε τέθριππα καὶ συνωρίδας. Κυναρχος ἐκ Σικυῶνος μαθητὴς Πολυκλείτου ἐποίησε τὸν ἀνδριάντα ἐν Ὀλυμπίᾳ τοῦ Βυκίλου, ὅστις πρῶτος ἐκ τῶν Σικυωνίων πύξ ἐκράτησεν ἐν παισίν. Ἄλλοι μαθηταὶ Περικλῆτος, ὅστις ἐποίησεν ἀθλητὰς ὠπλισμένους καὶ κυνηγοὺς καὶ θυσιαζόντας, καὶ Ἀλεπος Σικυῶνιος ἀνῆκεν εἰς τὸ ἐργαστήριον τῶν Ἀργείων ἄλλᾳ μαθητῆς τοῦ Ναυκύδους. Οὗτος ἐποίησε τὴν εἰκόνα τοῦ Συμμάχου ἀνδρός παλαιστοῦ, τοῦ Νεοταΐδα νικήσαντος νίκην πυγμῆς, τοῦ Ἀρχιδάμου καταβαλόντος παλαιστὰς παῖδας, τοῦ Εὐθυμέρους νικήσαντος πάλην, τοῦ Θεοφάνου Μινδίου καὶ Κλεομήδους Σαμίου καὶ Ἀριστοκλέους Καρυστίου καὶ Αὐτορόμου Ἐρετριέως καὶ Ἀριστοφάντου Κορινθίου καὶ Ἀπολλοδώρου Τροϊζηνίου καὶ Δάωρος τοῦ ἐξ Ἐπιδάουρου.

Πολύκλειτος ὁ νεώτερος ἐξ Ἀργούς καταγόμενος ἦτο μαθητὴς τοῦ Ναυκύδους καὶ ἀδελφὸς (Παυσ. 6, 6, 2. 13, 6, 8, 31, 4. 2, 22, 7. 2, 22, 7). Κατεσκεύασεν 1) ἀνδριάντα τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀγήνορος περιφήμου παλαιστοῦ. 2) τὸν ἀνδριάντα τοῦ Τιμοκλέους ἐκ Θηβῶν νικήσαντος τετρακίς ἐν τοῖς ἀγῶσι Βασίλεια καὶ Ἡράκλεια. Εὐρέθη δὲ ἐν Θήβαις βάσις μέλανος μαρμάρου μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς. (arch. geit. 1878, 10).

βόη ἔστ' οὐδὲν τέρμα βίου θνητῶν ἐπ[ι] [εἰ] τοί [α] ι
ἀλλὰ τύχη κρείσσων ἐλπίδος [ἐξ] ἐφάνη
ἢ καὶ Τιμοκλῆν Ἀσωπύχον ἠφάνισ' υἱὸν
πρόσθε πρὶν ἐνδείξασθ' ἔργα πρέποντα φύσει,
[δε] Βασίλεια Διὸς καὶ ἐν Ἡρακλέους τριῖ ἐν ἄθλοις
ἔπποις νικήσας δώματ' ἐπηγλάισεν.

Πολύκλειτος ἐπόεισε.

3) Τὸν ἀνδριάντα τοῦ Ξεροκλέους καταβαλόντος παλαιστὰς ἐν τοῖς ἀγῶσι (Παυσ. 6, 9, 2. Μετὰ δὲ τὴν εἰκόνα τοῦ ἀνδρός, ὃν Ἡλεῖοι φησὶν οὐ γραφῆναι μετὰ τῶν ἁλλῶν..... μετὰ τούτου τὴν εἰκόνα Ξεροκλῆς τε Μαινάλιος ἔστηκε παλαιστὰς καταβαλὼν παῖδας..... Ξεροκλέους δὲ τὸν ἀνδριάντα *Πολύκλειτος* ἐστὶν ἐργασμένος). Τοῦ ἀνδριάντος τούτου εὐρέθη μαρμάρινος βάσις ἐν Ὀλυμπίᾳ μετ' ἐπιγραφῆς μαρτυρούσης τὰ ὑπὸ τοῦ Παυσανίου λεγόμενα. (arch. zeit. 1878 σελ. 83).

Καὶ ἐπὶ βάλθρου ἐκ μαύρου ἀσβεστολίθου εὐρεθέντος κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τῆς Ὀλυμπίας εἶνε ἐπιγραφὴ γεγραμμένη δι' Ἀργείου ἀλφαβήτου μετὰ τοῦ ὀνόματος Πολύκλειτος. (arch. geit. 1879, 144).

Ἐποίησε προσέτι ἐν τῷ τῇ Ὀλυμ. 102, 2 ἱδρυθέντι ναῷ τοῦ Φιλίου Διὸς ἐν Μεγαλοπόλει τὸ ἄγαλμα τοῦ *Φιλίου Διὸς* ὑπὸ νέον ὅλως τύπον παρεμφερὲς πρὸς τὸν Διόνυσον, φέρον ἀντὶ ὑποδημάτων κοθόρνους καὶ κρατοῦν ἐν τῇ μιᾷ χειρὶ κύλικα, ἐν τῇ ἐτέρᾳ δὲ θύρσον, ἐφ' οὗ ἐπεκάθητο ἀετὸς ὑπενθυμίζων τὴν ἰσχὺν τοῦ ἀνωτάτου κυριάρχου. Ἀπεικονίσματα τούτου ὑπάρχουσιν ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῆς Μεγαλοπόλεως. (Bull. dell' inst. 1846, p. 53). Εἰργάσθη τὸν ἀνδριάντα τοῦ Ἀντιπάτρου *Μιλησίου* νικήσαντος τοὺς παῖδας τοῦ Κλεινοπάτρου πύκτας ὄντας. Ἐποίησε προσέτι ἄγαλμα Ἀφροδίτης ἐν Ἀμύκλεις. Εἰς τὸν αὐτὸν τεχνίτην φανεροῦται πάλιν ἡ προσπάθεια σπουδῆς νὰ μεταπλάσῃ νὰ μετασχηματίσῃ τὸν χαρκατῆρα τοῦ ὑψίστου θεοῦ ἐκ τῆς ὑπεροχῆς εἰς ἀνθρωπίνην προσήκειν. Οὕτως ἐποίησε τὸν *Μειλίχιον Δία*. Ὁ αὐτὸς ἐποίησεν ἐν Ἀργεὶ ἄγαλμα ἐκ χαλκοῦ τῆς *Ἐκάβης*, ὅπερ μετὰ

τοῦ ἀγάλματος τῆς Ἑκάτης τοῦ Ναυκύδους καὶ ἐνὸς ἐκ μαρμάρου ἀγάλματος τῆς θεᾶς τοῦ Σκόπα ἠνωμένον ἴστατο.

Καὶ τὰ γλυπτικὰ ἔργα τοῦ Ἡραίου ἀναφερόμενα τὰ μὲν εἰς τὴν γένεσιν τοῦ Διὸς καὶ τὴν μάχην τῶν θεῶν καὶ Γιγάντων, τὰ δὲ εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον καὶ τὴν ἄλωσιν τοῦ Ἰλίου λέγονται, ὅτι εἰνὲ ἔργα ἐκ τῆς σχολῆς τοῦ Πολυκλείτου. Ἀρχιτέκων δὲ τοῦ ναοῦ ἦτο Εὐπόλεμος ὁ Ἀργεῖος.

Ἄλλος Ἀργεῖος τεχνίτης εἶνε ὁ Φράδμων, ὅστις ἐποίησεν ἀνδριάντα τοῦ Ἀμέρτου Ἡλείου καταπαλαίσαντος ἐν Ὀλυμπίᾳ τοὺς παῖδας καὶ Πυθοῖ. Εἰς αὐτὸν τὸν Φράδμονα ἀναφέρεται καὶ τὸ ἐξῆς τοῦ Θεόδωριδου ἐπιγράμμου, ἐξ οὗ μανθάνομεν περὶ ἀφρόνου τινὸς κατὰ τὴν ἔκτασιν ἔργου τοῦ Φράδμωνος.

Θέσσαλαι αἱ βόες αἶδε· παρὰ προθύροισι δ' Ἀθάνας
ἰστᾶσιν, καλὸν δῶρον, Ἰωνιῆδος·

πᾶσαι γὰρ λκειαί, δυοκαίδεκα, Φράδμωνος ἔργον,
καὶ πᾶσαι γυμνῶν σκυλὸν ἀπ' Ἰλλυριῶν.

Τοῦτο τὸ ἔργον συνίστατο ἐκ δώδεκα βοῶν, αἵτινες εἰς τὰ πρόθυρα τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς Ἰωνιᾶς ἐν Θεσσαλίᾳ ἴσταντο ὡς ἀφιέρωμα νίκης κατὰ τῶν Ἰλλυριῶν.

Ἄλλος Ἀργεῖος τεχνίτης ἀναφέρεται ὁ Δωρόθεος, ὡς τεκμαίρεται ἐκ τῆς ἐξῆς ἐπιγραφῆς εὐρεθείσης ἐν Ἐρμιόνη (inschriften τοῦ Loewy σελ. 43).

Ἀριστομένης ἀ[ρ] ἐθ[ηκ]ε Ἀλεξία

τῇ Δάματρί τὰ χθονία

Ἐρμιονεύς.

[Δ]ωρόθεος ἐ[F]εργάσατο Ἀργεῖος.

Ὁ Πausanias (6, 16, 7) ἀναφέρει καὶ ἕτερον τεχνίτην Ἀνδρέαν, ὅστις ἐποίησε τὸν ἀνδριάντα τοῦ Λυσίππου παλαιστοῦ.

Ἄλλος τεχνίτης ἐξ Ἀργεῶν εἶνε ὁ Θεόδωρος υἱὸς Πόρου, ὡς μανθάνομεν ἐξ ἐπιγραφῆς τῆς Ἐρμιόνης (inschriften Loewy. 188)

Ἀ πόλις ἀ τῶν Ἐρμιονέ

ων Νίκην Ἀνδρωτίδα Δάμα

τρι Κλυμένηφ, Κόρα.

Θεόδωρος Πόρου Ἀργεῖος ἐποίησε.

Ἄλλοι τεχνίται ὁ Φιλέας καὶ Ζεύξιππος ἐξ Ἀργεῶν. (Corp. Inser. Gr. No. 1229).

Φιλίας καὶ Ζεύξιππος

Φιλία ἐποίησαν.

Ἐν Ὀλυμπίᾳ εὐρέθη σύντριμμα βάσεως μελαίνης μετὰ τῆς ἐξῆς ἐπιγραφῆς.

— — — [ἐ] πο [ί] Γηε Ἀργεῖος.

— — — / ἀνέθηκαν.

Ἐκ τοῦ τόπου ἔνθα εὐρέθη, συμπεραίνει ὁ Purgeld, (inscript. gr. antiqu. 19,44) καὶ ὁ Loewy (inschriften 27), ὅτι ἐπὶ ταύτης τῆς βάσεως ἦτο τὸ ἄγαλμα τοῦ Λυσίππου Ἡλείου, περὶ οὗ ὁ Πausanias λέγει (6,16,5. Μέσος δὲ ἔστηκεν αὐτῶν Λύσιππος Ἡλεῖος, καταπαλάσσας τοὺς εἰσελθόντας τῶν παίδων Ἀνδρέας δὲ Ἀργεῖος ἐποίησε τοῦ Λυσίππου τὴν εἰκόνα). Ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ὁμως μανθάνομεν, ὅτι τὸ ἄγαλμα τοῦ Λυσίππου ἐποίησεν ὁ Ἀνδρέας.

Ἐξ ἐτέρας ἐπιγραφῆς ἐν Ὀλυμπίᾳ εὐρεθείσης μανθάνομεν, ὅτι ὁ Ἀνδρέας οὗτος μετὰ τοῦ Ἀριστομάχου ἐποίησαν τὴν εἰκόνα τοῦ Φιλίππου ὑπάτου τῶν Ῥωμαίων ἀκράσαντος τῷ 176 καὶ 169 π.Χ. (Loewy insc. σελ. 310).

Τὸ κοινὸν τῶν Ἀχαιῶν /Κ/ό/ι/στορ Μαάρχιον Λουκίου
Φίλιππον στρατηγὸν ὑπάτου Ῥωμαίων ἀρετᾶς ἔτεκεν
καὶ καλοκάγαθίας τᾶς εἰς αἰ/τιὸς καὶ τοὺς ἄλλους
Ἑλλήνας

Ἀνδρέας καὶ Ἀριστόμαχος Ἀργεῖοι ἐποίησαν.

Ἐκ τῆς ἐπομένης ἐπιγραφῆς εὐρεθείσης ἐν χωρίῳ Μέρμπανκ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Παναγίας ἐπὶ ἐπιπέδου μαρμαροῦ μανθάνομεν δύο τεχνίται Ἀργεῖους τὸν Ξερόφιλον καὶ Στράτων.

Ξερόφιλος καὶ Στράτων

Ἀργεῖοι ἐποίησαν.

Καὶ ἐν Κλεωναῖς ὀλίγη μακρὰν τῆς Κουρτέσας ἐν θέσει Βολιμοτῇ εὐρέθη μαρμαρίνον τεμάχιον μετὰ τῆς ἐξῆς ἐπιγραφῆς (inschriften Loewy 188)

Ξερόφιλος καὶ Στράτων Ἀργεῖοι ἐποίησαν

Ὁ Pausanias (2,23,4) λέγει, ὅτι οἱ τεχνῖται οὗτοι κατεσκεύασαν τὴν Ὑγίαν καὶ Ἀσκληπιόν, ἅπερ ἦσαν τεθειμένα ἐν τινι τῶν τριῶν Ἀσκληπιείων ἐν Ἀργεῖ.

Ἄλλος τεχνίτης ἐξ Ἀργεῶν Ἐμμοχάρης εἶνε γνωστὸς εἰς ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς εὐρεθείσης ἐν Λιγουριῷ ἐπὶ σύντριμματος ἀγάλματος τῆς Ἀφροδίτης. (insc. Loewy 351).

Εμμοχάρης Πτολεμαίου

Αργείος ἐποίησε.

Ἐν Ἰλίῳ ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀθηνᾶς εὑρέθη μετ' ἐπιγραφῆς βᾶθρον, ἐφ' οὗ ἵστατο ἀγαλμα ἀνδρὸς ἐκ λεπτοῦ λευκοῦ μαρμαῤου κατασκευασθὲν ὑπὸ τοῦ Πυθέου ἐξ Ἀργούς καὶ ἀμφιεσθὲν ὑπὸ τῶν Ἰλιέων πρὸς τιμὴν τοῦ Μητροδώρου τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεμισταγόρα. Τὸ σχῆμα ἔχει τὴν θέσιν ῥήτορος, ἡ κεφαλὴ καὶ οἱ πόδες ἐλλείπουσιν. Ἡ ἐπιγραφή εἶνε ἡ ἐξῆς.

ὁ δῆμος ὁ Ἰλιέων

Μητρόδωρον Θεμισταγόρου.

καὶ ὑποκάτω ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μέρους τοῦ βᾶθρου ἀναγινώσκεται

Πυθέας Ἀργεῖος ἐποίησε.

Ὁ Μητρόδωρος οὗτος εἶνε ὁ φιλόσοφος, ὁ πολιτικὸς καὶ ῥήτωρ ἐκ τῆς πόλεως Σκήψεως (Στράβ. 13,609), ὅστις ἐξῆν ἐπὶ Μιθριδάτου Εὐπάτορος τιμηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ διαφερόντως. Περὶ τοῦ ἀγαλματοποιοῦ Πυθέα δὲν γνωρίζομεν οὐδὲν ἄλλοθεν. Ναι μὲν ὁ Πλίνιος (34,52 καὶ 33, 151) ὁμιλεῖ περὶ δύο τεχνιτῶν ἐχόντων τὸ αὐτὸ ὄνομα, ἀλλ' οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει οὗτος πρὸς τοὺτους (Ilios ὑπὸ Schlieman σελ. 707). Ἐκ τῶν ἀνσκαφῶν ἐν Ἐπιδαύρῳ εὑρέθη ἡ ἐπομένη ἐπιγραφή ὑπὸ τοῦ Καββαδία, ἐξ ἧς μανθάνομεν ἕτερον τεχνίτην τὸν *Καλλικράτην* (inschriften Loewy 388).

Καλλικράτης Ἀριστέος Ἀργεῖος ἐποίησε.

Καὶ ἄλλους Ἀργεῖους τεχνίτας τὸν Πόρωνα, Δίωνα, Εὐβουρ, Ἀθηνογένην, Λαβρέαρ, Ἀρτίμαγον, Σωτάδαν, γνωρίζομεν ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν τῆς Ἐπιδαύρου (inschriften Loewy 189, 190 ἀριθ. 270. Ἐφημ. Ἀρχ. 1883,27,2. rev. arch. 3,2, 1883 σελ. 396. Ἐφημ. Ἀρχ. 3, 1883, σελ. 28, ἀριθ. 7 καὶ 29, ἀριθ. 8 καὶ σελ. 153 ἀριθ. 52. καὶ 1885 σελ. 191).

Πολλὰκις ὑπὸ τῶν παλαιῶν παραβάλλεται ὁ Πολύκλειτος πρὸς τὸν Φειδίαν· ἀλλ' ἡ ἀξία τοῦ Ἀργεῖου καλλιτέχνου, δι' ἣν τοσαῦτον τιμᾶται, κεῖται ἐν τούτῳ· ὁ μὲν Φειδίας τὴν μορφήν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος ὑποτάσσει εἰς τὴν ιδεάν μεταχειριζόμενος καὶ διαπλάσσει αὐτὸ πρὸς ταύτην, ὁ δὲ Πολύκλειτος προτίθεται νὰ παράσχῃ εἰς αὐτὸ τὴν ἀνεξάρτητον σημασίαν, δηλ. αὐτὴν τὴν παράστασιν τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς ἐν τῇ καθαρωτάτῃ καὶ ὑψίστῃ αὐτῆς τελειότητι καὶ ὠραιότητι. Ὁ σκοπὸς αὐτοῦ διηυθύνετο εἰς τὰς ἀνταρτίας τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, ἐφ' ὧν ἐναπόκειται ἡ ἀληθὴς ὠραιότης αὐτοῦ. Πρὸς τοῦτο ἐξέλεγε νεανικά

σώματα ἐν ταῖς παλίστραις ἡσκημένα καὶ διαμεμορφωμένα καὶ οὐ μόνον ἐκάθαιρεν αὐτὰ παντὸς κοινοῦ καὶ τυχαίου γνωρίσματος ἀλλ' ὑπερτὴν κοινὴν φύσιν ἀνερχόμενος ἀνεύρισκε τὴν ὡραιότητα τῆς μορφῆς ἐν ὠρισμένῳ μέτρῳ τῶν μερῶν πρὸς τὸ ὅλον, ἥτοι ἐν ταῖς ἀναλογίαις τῶν μελῶν τοῦ σώματος καὶ οὕτω διέπλασεν αὐτὰ ὑπὸ μορφὴν ὑψηλοτέραν ἀληθείας. Ὁ καλλιτέχνης οὐ μόνον ἐπεχείρησε τοὺς κανόνας ταύτης τῆς τέχνης νὰ ἐκθέσῃ θεωρητικῶς ἐν ἰδίῳ συγγράμματι, ἀλλὰ καὶ νὰ παραστήσῃ τὸ μέτρον τῶν ἀναλογιῶν τοῦ σώματος ἐν τῷ Δορυφόρῳ, ὅστις ὠνομάσθη Κανὼν ἥτοι ἀκαδημαϊκὴ τις μορφή χρησιμεύουσα ὡς ὑπόδειγμα τῆς διαπλάσεως τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος. Τὸν τύπον τούτον, τὸν Κανόνα, γνωρίζομεν ἐκ τοῦ Λουκιανοῦ διδασκοντος (περὶ ὀρχ. 75) πῶς πρέπει νὰ ἔχῃ τὸ σῶμα ὁ χορευτής· τὸ σῶμα δὲν πρέπει νὰ εἴη μῆτε ἄγαν ὑψηλὸν μῆτε ἐπίμηκες πέραν τοῦ μετρίου, μῆτε ταπεινὸν καὶ ραινωδὲς τὴν φύσιν ἀλλ' ἑμμετρον ἀκριβῶς, μῆτε πολυσαρκὸν μῆτε λεπτὸν εἰς ὑπερβολήν, διότι εἴη ρεχρικὸν καὶ σκελετωδές. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πλάσται καὶ γραφεῖς καὶ ἀνδριαντοποιοὶ καὶ ἀγαλματοποιοὶ τὰ κάλλιστα γράφουσι καὶ πλάττουσι καθ' ἑκάστον εἶδος, οἷον ἄνθρωπον εὐμορφότατον ἢ ἵππον ἢ βοῦν ἢ λέοντα, ὁ Κανὼν ὁμῶς τοῦ Πολυκλείτου ἐκ πάντων τῶν μορίων ἀκριβῆ τὴν πρὸς ἄλληλα συμμετρίαν ἔχει. Καὶ κατὰ τὸν Χρύσιππον (Galen π. τῶν κ. Ἰππ. κ. Π.λ. 5, 3 τὸ κάλλος οὐκ ἐν τῇ τῶν στοιχείων, ἀλλ' ἐν τῇ τῶν μορίων συμμετρίᾳ συνίστασθαι δακτύλου δηλονότι πρὸς δάκτυλον καὶ συμπάντων αὐτῶν πρὸς τὸ μετακάριον καὶ καρπὸν καὶ τούτων πρὸς πῆγην καὶ πῆγην πρὸς βραχίονα καὶ πάντων πρὸς πάντα πάσας γὰρ ἐκδιδάξας ἡμᾶς ἐν ἐκείνῳ τῷ συγγράμματι τὰς συμμετρίας τοῦ σώματος ἔργῳ τὸν λόγον ἐμβαλῶσε δημιουργήσας ἀνδριάντα κατὰ τὰ τοῦ λόγου προστάγματα καὶ καλεῖσας δὴ καὶ αὐτὸν τὸν ἀνδριάντα, καθάπερ καὶ τὸ σύγγραμμα, κανόνα). Ἐν τῷ συγγράμματι τούτῳ ἐξετίθεντο πᾶσαι αἱ συμμετρίαι τοῦ σώματος δηλ. ἡ ἀμοιβαία σχέσις πάντων τῶν μερῶν πρὸς ἄλληλα, ὡς τοῦ δακτύλου πρὸς δάκτυλον, πάντων τῶν δακτύλων πρὸς τὴν παλάμην καὶ πρὸς τὸν καρπὸν, τοῦ καρποῦ πρὸς τὸν ἄγκωνα, τοῦ ἄγκωνος πρὸς τὸν βραχίονα. Περὶ τοῦ Δορυφόρου τούτου λέγει καὶ ὁ Τζέτζης.

Πολύκλειτος Ἀργεῖος ἦν πλάστης τε καὶ ζωγράφος
πολλὰ καὶ ζωγραφήσας τε καὶ ἀνδριαντουργήσας.
δύο δὲ πάντων τῶν αὐτοῦ ἔργων ὑπερτεροῦντα
ζωγραφητὴν εἰκόνα τέ γημι καὶ ἀνδριάντα

ὡς τὴν εἰκόνα ἔθετο κατόρα ζωγραφίας,

τὸν ἀνδριάντα πάλιν δὲ τῆς ἀνδριαντουργίας

Ἀκριβῶς κατὰ τοὺς κανόνες τούτους τῆς τέχνης ὁ Πολύκλειτος διεμόρφωσεν ἐν σώμα, τὸν Δορυφόρον, ὅστις ἦτο τοσαύτης ἐξόχου ὠρασιότητος, ὥστε εἰς τοὺς μεταγενεστέρους τεχνίτας ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐχρησίμευεν ὡς στᾶθμη καὶ κανὼν καὶ συντόνως ἐμελετᾶτο. Ἐλέγετο δὲ δικαίως, ὅτι μόνος οὗτος ἐπέτυχε νὰ παραστήσῃ αὐτὴν τὴν τέχνην ἐν ἐνὶ μόνῳ ἔργῳ τέχνης (Solusque hominum artem ipsam fecisse artis opere judicatur. Πλίν. 34, 55). Μανθάνομεν πρὸς τούτοις παρὰ τοῦ Κιντιλιανοῦ, (12, 10, 8) ὅτι ὁ τεχνίτης ἐξέλεγε τὸ πρότυπον αὐτοῦ ἐκ τῆς νεότητος, ἀπέφυγε δὲ τὴν ὠριμωτέραν ἡλικίαν, τὸ δὲ γῆρας ἐξέπληττε τὰς χεῖρας αὐτοῦ συνειθισμένους νὰ παριστῶσι χάριτας, οὐδέποτε δὲ ἐρριψοκινδύνευσε πέραν τῆς λείας παρειᾶς. Λέγεται, ὅτι ἐποίησε δύο εἰκόνας τοῦ αὐτοῦ εἶδους καὶ τὴν μὲν συμβουλευθεὶς μόνον τὴν ἰδίαν εὐφυίαν καὶ τοὺς κανόνες τῆς τέχνης, τὴν δὲ ἔχων τὸ ἐργαστήριον αὐτοῦ ἀνοικτόν εἰς πάντας διορθῶνων αὐτὴν καὶ συμμορφούμενος πρὸς τὰς συμβουλὰς τῶν ἄλλων. Ἀποπερατώνσας δὲ αὐτὰς ἐξέθεσεν εἰς τὴν κοινὴν ἐκτίμησιν. Ἡ πρώτη ἐξήγειρε τὸν θαυμασμόν, ἡ δευτέρα τὸν γέλωτα. Τότε εἶπεν, ἀλλὰ ταύτην, ἦν ψέγετε, ὑμεῖς ἐποίησατε, ἦν δὲ θαυμάζετε, ἐγὼ ἐποίησα. Ἀλλ' ἐκ τῶν κανονικῶν τούτων ἀναλογιῶν τοῦ σώματος ἐνεκα τῆς ἀπολύτου ἡρεμίας, ἐν ἣ παρίστα τὰ ἔργα ὁ Πολύκλειτος, παρήγετο μονοτονία τις, ἣν ἀναγνωρίζουσα ἡ ἀρχαιοῦς καὶ παραβάλλουσα αὐτὸν πρὸς τὸν Μύρωνα, τὸν περικριτώντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν ποικίλαις θέσεσι, λέγει τοῦτον ρυθμικώτερον τοῦ Πολυκλείτου. Ἐκ τούτου δὲ καὶ ὁ Βάρρων λέγει παρὰ Πλινίῳ, (34, 56) ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ εἶνε σχεδὸν καὶ ἐν ὑπόδειγμα εἰργασμένα, καὶ ἐν πρότυπον, αὐτὸν ἐκείνον τὸν ἀπαρχάκτον τῆς συμμετρίας κανόνα. Λέγει δὲ αὐτὰ καὶ τετράγωνον ὡς ἔχοντα οὔτε τὰς χεῖρας οὔτε τοὺς πόδας πολὺ διεστώτας ἀλλὰ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κορμοῦ σχεδὸν τηροῦντα καὶ τὰς μορφὰς καὶ ἀναλογίας ὀλίγον τι βρεῖας καὶ ἐξωγκωμένους σχετικῶς πρὸς τὰς λεπτὰς καὶ εὐλαφῆς μορφὰς τοῦ Λυσίππου. Κατὰ τὸν Πλίνιον ἰδιότης ἰδίᾳ τῶν ἀγαλμάτων τοῦ Πολυκλείτου εἶνε, ὅτι τὸ βάρος τοῦ σώματος ἐστηρίζετο ἐπὶ ἐνὸς ποδός. Ἀλλ' ἐπειδὴ αὕτη ἡ καινοτομία ἦτο παλαιότερα τῆς τοῦ Φειδίου, πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ὁ Πολύκλειτος ἐβελτίωσεν αὐτήν. Τὸ ἔθιμον τῆς παλαιότητος τέχνης ἦτο, νὰ διανείμῃ τὸ βάρος τοῦ σώματος ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ποδῶν ἀνισόγως, ὁμοιομόρφως καὶ κανονικῶς. Τοῦ Πολυ-

κλείτου ὁμως ἡ ἀξία συνίστατο εἰς τὸ ὅτι ἡδυνήθη νὰ δώσῃ εἰς τὴν ἀνθρώπινην μορφήν στερεάν καὶ ἰσχυράν στάσιν δι' ἐλαχίστης δυνάμεως.

Κατὰ τὴν ἐκφραστικωτάτην ἐπιθεβαίωσιν τοῦ Κιντίλιανου ἀνευρίσκομεν ἐπιμέλειαν καὶ εὐπρέπειαν μεγαλειτέραν παρὰ Πολύκλειτον ἢ παρ' ἅπασιν τοῖς ἄλλοις. Τοῦτο ἐπικυροῖ καὶ τὸ γνωμικόν, ὅπερ κατὰ τὸν Πλούταρχον ἔλεγεν αὐτὸς ὁ τεχνίτης, ὅτι τὸ ἔργον τότε ἀρχεται χαλεπώτατον γινόμενον, ὅταν ὁ πηλὸς φθάσῃ μέχρι τοῦ ὄνυχος. (Πλούτ. de profect. in virt. 17. (Τὸν Πολύκλειτον οἰόμεθα λέγειν, ὡς ἔστι χαλεπώτατον αὐτῶν τὸ ἔργον, οἷς ἂν εἰς ὄνυχα ὁ πηλὸς ἀφίκεται). Καὶ quaest. conviv. 2,3,2. «Πολύκλειτος ὁ πλάστης εἶπε χαλεπώτατον εἶναι τὸ ἔργον, ὅταν ἐν ὄνυχι ὁ πηλὸς γίνηται), ἀφ' οὗ δηλ. ἐκφρασθῇ τοῦ καλλιτέχνου ἡ ἰδέα διὰ τῆς γενικῆς μορφώσεως τοῦ ἔργου καὶ ὑπολείπεται μόνον ἡ τελευταία καὶ λεπτολόγος ἐξεργασία, ἣν οὐχὶ δι' ἐργασίου ἀλλὰ δι' αὐτοῦ τοῦ ὄνυχος ἀπετελεῖται ὁ ἐπιμελὴς καλλιτέχνης. Σύμφωνος δὲ πρὸς τὴν λεπτοurgeriαν αὐτοῦ ταύτην εἶναι καὶ ἡ μαρτυρία τοῦ Στράβωνος, καθ' ὃν τὰ ἔργα αὐτοῦ ἦσαν (Στράβ. Η. 551 (τῇ μὲν τέχνῃ κάλλιστα τῶν πάντων, πολυτελεῖα δὲ καὶ μεγέθει τῶν φειδίου λειπόμενα). Ἄλλ' ἂν καὶ ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἀποδίδεται εἰς αὐτὸν ὁ φοῖνιξ, ἐλλείπει ὁμως τὸ βῆρος, διότι ἂν καὶ ἐπρόκειτο τὴν ἀνθρώπινην μορφήν διὰ μεγαλοπρεποῦς εὐπρεπεῖας πέραν τοῦ ἀληθοῦς, φαίνεται ὅτι δὲν ἐπέτυχεν ἐν τελείᾳ ἀναλογίᾳ τὸ ὕψος τῶν θεῶν. Ἐξετάζοντες τοὺς τεχνίτας τῆς σχολῆς τοῦ Ἀργεῖος δὲν ἐπεχειρήσαμεν νὰ παραστήσωμεν οὐδένα ἐξ αὐτῶν ἰδιαίτερος κατὰ τὴν καλλιτεχνικὴν αὐτοῦ ἀτομικότητα καὶ ἀξίαν. Διότι οὐδὲν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν ἔχομεν οὐδὲ μαθητόμεν τι περὶ τῆς ἰδίας αὐτῶν ἀξίας παρὰ τῶν συγγραφέων, ἐκτὸς γενικῶν τινῶν πληροφοριῶν. Ἐκ τῆς καθόλου ὁμως ἐξετάσεως καὶ ἐρεῦνης περὶ τῶν τεχνιτῶν τούτων διδασκόμεθα, ὅτι ἐν Ἀργεὶ ἡ τέχνη δὲν ἐνδιέτριψε περὶ τὴν παράστασιν τῶν θεῶν, ἂν καὶ γνωρίζομεν ἀγᾶλματ' αἰνὰ τούτων, οὐδὲ περὶ τὴν παράστασιν τῶν ἡρώων. Ἰδιαίτατα ὁμως εἰργάσθη νὰ παραστήσῃ πραγματικούς ἀνθρώπους, ἀθλητικούς νικῆσαντας ἐν τοῖς ἀγῶσι, τὴν δὲ εἰς τοῦτο διεύθυνσιν ἔδωκεν αὐτὸς ὁ Πολύκλειτος. Ἐκ τῶν ἀναφερομένων τεχνιτῶν οἱ μὲν ἦσαν μαθηταὶ αὐτοῦ, οἱ δὲ μαθηταὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. Οὐδεὶς δὲ ἐκ τούτων ἐξέχει τόσον, ὥστε νὰ νομισθῇ θεμελιωτῆς ἰδίας σχολῆς μετὰ ἰδίας διευθύνσεως. Παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς τεχνίταις ἐπικρατεῖ ἡ ἰδέα, παρὰ τοῖς Ἀργεῖοις ἡ ἰδέα τῆς σωματικῆς τελειότητος, ἡ ἰδέα τῆς ὡραίας μορφῆς.

παρ' ἐκείνοις μὲν ἐνθουσιασμός ποινητικός καὶ φαντασία προεξέχουσιν, παρὰ τούτοις δὲ ἐπικρατεῖ ὁ κανὼν, ὁ νόμος τῆς τελείας διαμορφώσεως καὶ διαπλάσεως τῶν μορφῶν. Τὰ αἷτια τῆς διαφορᾶς τῆς σχολῆς ταύτης καὶ τῆς τῶν Ἀθηνῶν, ἀν καὶ δὲν δυνάμεθα ἀκριβῶς νὰ ὀρίσωμεν, ἀποδίδομεν ὅμως εἰς τὴν πνευματικὴν ιδιότητα τῶν θεμελιωτῶν τῆς σχολῆς τούτων βοηθημένην καὶ ὑπὸ ἐξωτερικῶν περιστάσεων. Βεβαίως ὁ Φειδίας ἂν ἔζη ἐν κράτει ἐστερημένῳ παντὸς βοηθητικοῦ μέσου, δὲν θὰ ἡδύνατο νὰναπτυχθῇ ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ ἰσχύει καὶ δυνάμει, ζῶν ὅμως ἐν Ἀθήναις εἶχε τὰ μέσα ἔτοιμα εἰς μεγαλοπρεπεῖς δημιουργίας. Εἰς τὸν Πολύκλειτον ὅμως ἄπαξ μόνον ἐδόθη τοιαύτη εὐκαιρία, νὰ στολίσῃ δηλ. δημοσίᾳ δαπάνῃ τὸν ναὸν τῆς Ἥρας διὰ δαπανηροῦ ἀγάλματος κατασκευασθέντος ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος. Ἐν γένει ἡ ἐνεργητικότης τῶν τεχνιτῶν τῆς Ἀργείας σχολῆς ἦτο ὅλως ἰδιωτικὴ, ἐνησχολεῖτο περὶ μεμονωμένα ἀγάλματα ὀλυμπιακῶν νικητῶν καὶ θεῶν ἐντολῇ μικρῶν πόλεων.

ΠΕΡΙ ΑΘΛΗΤΩΝ

Οἱ Ἀργεῖοι ἐξασκούμενοι καὶ γυμναζόμενοι ἐν τοῖς πολλοῖς γυμνασίοις, ἅπερ εἶχεν ἡ πόλις μέχρι τῶν μεταγενεστέρων χρόνων, ἀπέκτησαν τοσαύτην ῥώμην σώματος καὶ ἰσχύϊν, ὥστε κατὰ τοὺς ἀγῶνας ἐξεῖχον. Περιπάθωσαν μέχρις ἡμῶν καὶ τὰ ὀνόματα τῶν νικητῶν τῶν ἀγωνισθέντων καὶ τὸ εἶδος τῆς νίκης καὶ ὁ τόπος, ἐνθα διεγωνίσθησαν. Γνωρίζομεν, ὅτι οἱ Ἀργεῖοι στρατηγοὶ οἱ ἐκστρατεύσαντες κατὰ Θηβῶν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Ἀρχεμόρου ἐώρτασαν τὸν ἐπιτάφιον ἀγῶνα κατὰ τὰ ὑπ' αὐτῶν συσταθέντα ἐν Νεμέᾳ Νέμεα καὶ ἐνίκησαν ὁ μὲν Ἀδραστος ἵππῳ, ὁ δὲ Ἐτίοκλος στάδιον, ὁ δὲ Τυδεὺς πυγμῇ, ὁ Ἀμφιάραος ἄλλα καὶ τέθριππον ἢ δίσκον, ὁ Λαοδόκης ἀκόντιον, ὁ Πολυνείκης πάλην, καὶ ὁ Παρθενοπαῖος τόξον. Διδάσκαλος δὲ τῆς γυμναστικῆς ὑπῆρξεν ὁ Ἀργεῖος Ἀρίστων, παρ' ᾧ καὶ ὁ φιλόσοφος Πλάτων ἐπαιδεύθη. (Βίος Πλτ. σελ. 6 *Γυμναστικῇ* δ' Ἀρίστωνι ἐφοίτησεν. καὶ Διογ. Λαέρτ. 3,5,4. *Ἐγυμνάσαστο παρ' Ἀργεῖῳ τῷ Ἀρίστωνι παλαιστῇ*. Καὶ Πορφ. ἱστορ. ἀπρωσπ. βιβλ. 4,14 *ἐπαιδεύθη δὲ ὁ Πλάτων παρὰ μὲν Διογυσίῳ γράμματα, παρὰ δὲ Ἀρίστωνι τῷ Ἀργεῖῳ παλαιστῇ τὰ κατὰ τὴν γυμναστικὴν*). Ἐκ τῶν κατὰ τοὺς τέσσαρας ὀνομαστοὺς ἀγῶνας νικησάντων ἀναφέρονται οἱ ἐξῆς:

Ὁ Θεαῖος. Οὗτος ἦτο ἐξ Ἀργούς, παῖς τοῦ Οὐλίου, ἐνίκησε δὲ πάλιν κατ' ἄγνωστον Πυθιάδα, ἐν Νεμείοις δὲ τρίς, καὶ ἐν Ἰσθμείοις τρίς, καὶ δις κατὰ τὰ ἐν Ἀργεὶ τελούμενα Ἑκατόμβαια καὶ δις κατὰ τὰ ἐν Ἀθήναις τελούμενα Παναθήναια, ὅτε ἀνατεταμένη τῇ φωνῇ καὶ λαμπρῶς οἱ Ἀθηναῖοι ὑμνησαν τὴν νίκην αὐτοῦ, τὴν τεθειμένην ὕδριαν πλήρη ἐλαίου δόντες βραβεῖον. (Πίνδ. Νέμ. 10,33 καὶ Σχόλια)

ἀδεῖαί γε μὲν ἀμβολάδας

ἐν τελευταῖς δις Ἀθηναίων τιν ὁμοαῖ

κώμασαν γαίᾳ δὲ κανθείσᾳ πυρὶ καρπὸς ἐλαίας

ἔμολεν Ἥρας τὸν εὐάνορον λαὸν ἐν ἀργείων ἔρκεσιν παμποικίλοις.

Πρὸς τιμὴν τοῦτου ὁ Πίνδαρος ἐποίησε τὴν δεκάτην ᾠδὴν, ἥτις συγχρότως ὑμνεῖ καὶ αὐτὸν καὶ τὴν ἐκθρέψασαν πατρίδα. (Πίνδ. Νέμ. 10,21)

ἀλλ' ὅμως εὐχορδορ ἔγειρε Λύραν

καὶ παλαισμάτων λάβε φροντίδ' ἀγών τοι γάλακος

δάμωρ ὀτρύνει ποτὶ βουθοσίαν Ἥρας ἀέθλητες κρίσιν·

Οὐλίας παῖς ἔνθα ρικάσαις δις, ἔσχεν Θεαῖος ἐνφόρων λάβαν πόρων.

Κατήγετο δὲ ἐκ προγόνων πολλάκις ἐν τοῖς ἀγῶσι στεφανωθέντων, ἐκ τοῦ Θρασύκλου καὶ Ἀντία, καυχᾶται δὲ καὶ ἐπαίρεται, διότι δὲν θὰ ζῇ ἐν Ἀργεὶ ἀπαρρησίαστος οὐδὲ κάτω βλέπων ἀλλὰ μετὰ παρρησίας θὰ βαδίξῃ ὡς μὴ καταισχύνας τὸ πολύγνωστον γένος τῶν προγόνων ἀλλ' ἐκλαμπρύνας καὶ αὐτὸς διὰ τῶν νικῶν. (Πίνδ. Νέμ. 10,39)

ἀξιωθεῖν κεν, ἐὼν Θρασύκλου

Ἀντία τε ξύγγορος, Ἀργεὶ μὴ κρύπτειν φάος

ὀμμάτων.

Ὁ Θρασύκλος καὶ Ἀντίας. Οὗτοι ἦσαν συγγενεῖς ἐκ μητρὸς τοῦ προηγούμενου Θεαῖου, νικήσαντες καὶ κατὰ τὰ Νέμεια καὶ κατὰ τὰ Ἰσθμιαῖα τετράκις καὶ τιμηθέντες διὰ χρυσῶν φιαλῶν καὶ δι' ἐπιτηδευστάτων χλαμύδων καὶ ἐξωμίδων (Πίνδ. Νέμ. 10,41 καὶ Σχόλια).

ρικαφορίαῖς γὰρ ὅσαις Προΐτιο τόδ' ἱπποτρόφος

ἄστυ θάλησεν Κορόνθον τ' ἐν μεγροῖ, καὶ Κλεωναίων πρὸς ἀνδρῶν τετράκις.

Σικωνόθε δ' ἀργυρωθέντες σὺν οἰνηραῖς φιάλαις ἐπέθαν·

Ἐκ δὲ Πελλήνας ἐπιεσσύμενοι ρῶτον μαλακαῖσι κρόκαις·

Ὁ Εὐρυβάτης. Οὗτος εἰς ἀπροσδιόριστον Νεμειάδα ἐνίκησε πένταθλον (Παυσ. 1,29,5) κατὰ τὸν Ἡρόδοτον δὲ (6,92,9,75) ἦτο στρατηγὸς τῶν ἐξ Ἀργούς ἐβελοντῶν χιλίων Ἀργείων τῶν βοηθησάντων

τοὺς Αἰγινήτας κατὰ τῶν Ἀθηναίων. Μονομαχήσας δὲ τρεῖς μὲν ἄνδρας ἐφόνευσεν ἐν τῷ πολέμῳ, ἀπέθανεν ὁμῶς ὑπὸ τοῦ τετάρτου Σωφάνους.

Ὁ Ἀριστεύς. Ἀργεῖος νικήσας δόλιχον ἐν Ὀλυμπίῳ· ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ Χείμων πάλιν· αἱ εἰκόνες αὐτῶν ἴσταντο πλησίον ἀλλήλων ἐν Ὀλυμπίᾳ, καὶ τὴν μὲν τοῦ Ἀριστεύς ἐποίησεν ὁ Παντίας ὁ Χίος, τὴν δὲ Χείμωνος ὁ Ἀργεῖος Ναυκύδης. Ὑπῆρχε δὲ καὶ ἑτέρα εἰκὼν τοῦ Χείμωνος κομισθεῖσα ἐξ Ἀργους εἰς τὸ ἱερὸν τῆς ἐν Ῥώμῃ Εἰρήνης. Λέγεται δέ, ὅτι ὁ Χείμων κατεπάλασε τὸν Ταυροσθένην Αἰγινήτην (Παυσ. 6, 9, 1). Ἐξ ἐπιγραφῆς εὐρεθείσης ἐν Ἀθήναις μανθάνομεν, ὅτι ὁ Νικάνδρος υἱὸς Τιμώνος Ἀργεῖος ἐνίκησε πυγμὴν.

Ὁ Ἀγίας Ἀργεῖος ἐνίκησεν ἐν Ὀλυμπίῳ τὴν Ὀλυμ. 113.

Ἐξ ἐπιγραφῆς εὐρεθείσης ἐν Ἀργεὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Δημητρίου γνωρίζομεν, ὅτι ὁ Αἰσχυλλος ἦτο ὄνομαστός ἐν ἀέθλοις. (inser. gr. antiquissimae 17, 37). Οὗτος νικήσας ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀνέθηκεν ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι δύο ἔκτυπα Διοσκουρίων.

[Τῷδε τύπῳ δῖον ἀνὰ]κωρ ἀνέθηκ' ἐ[λ]άο[ρ]τε
Αἰσχυλλο[ς] Θίοπος, τοῖς δαμοσίῳις ἐν ἀέθλοις
τετράκι τε [σ]πάδιον νίκηκα[ί] τρίς τὸν ὑπ[ε]λ[ι]α[ρ]

Ἐξ ἐπιγραφῆς εὐρεθείσης ἐν Ἀθήναις καταφθίνεται, ὅτι ὁ Μένανδρος ἐξ Ἀργους ἐνίκησε παγκράτιον κατὰ τινὰ τῶν ἐν Ἀθήναις δημοσίων πανηγύρεων, πιθανῶς δὲ κατὰ τὴν τῶν Παναθηναίων. Ὡσαύτως καὶ ὁ Πολυκράτης ἐνίκησεν ἐν τούτοις, αὐτὸς οὗτος, ὅστις περὶ τὸ 220 μ. Χ. ἀποδημήσας εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἀνῆλθεν εἰς τὸ ἀνώτατον ἀξίωμα τοῦ σωματοφύλακος ἐν τῇ αὐλῇ τῶν Πτολεμαίων. Εὐρέθη δὲ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπιτάφιος ἐκ μαρμάρου πλάξ μετὰ τῆς ἐξῆς ἐπιγραφῆς (C. 1. A. τόμ. 26 σελ. 383, 385, 966. revue arch. 1886 σελ. 266, Πολύβ. 5, 65. 15, 29).

Πολυκρατής, Πολυκρατοῦ, τοῦ Πολυκρατοῦ, Ἀργεῖος ὁ σωματοφύλαξ. Εἶχε δὲ καὶ τρεῖς θυγατέρας, αἵτινες ἐνίκησαν κατὰ τοὺς ἀγῶνας ἀξιώ-
θεῖσαι τοῦ βραβείου. (C. 1. A. τόμ. 26 σελ. 388, 967).

(ἄρματι πολικῷ)

(Ζ)ευτῷ Πολυκράτου(ς Ἀργεῖα)

κέλεῖται (τε)λ(είω)

Νουμήριος Ἀπολλοδ(ώ)ρο(υ — — —)

συνωρίδι τελ(εία).

Εὐκράτεια Πολυκράτου(ς Ἀργεῖα)

ἄρματι τε. l(είω)

(Ἐρμιό)ρη (Πολυ)κράτους (Ἀργεῖα)

Καὶ ἄλλος Ἀργεῖος ὁ Ἀριστίων ἐνίκησε κατὰ τοὺς ἐν Δελφοῖς ἵπ-
πικούς ἀγῶνας. Πρὸς τιμὴν δὲ τούτου ἡ σύζυγος ἀφιεροῖ τὸ ἄγαλμα αὐ-
τοῦ κατὰ τὴν ἐπομένην ἐπιγραφὴν εὐρεθεῖσιν ἐν Ἀργεῖ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ
Λεωνίδα Ζωγράφου. (Le Bas 112^a).

Λυ]σιμάχα Πολ[.] θυγάτηρ,

Ἀ]ργεῖα Ἀριστίω]ρα.

Ἀργεῖον τὸν ἄνδ]ρα νικάσαντα

πο.λεμιστηρίω]ι Ἡρα]ϊα.

τρίς, Σωτήρια τρίς.

Διόδωρος Ἐρματίου Ἀθηναῖος ἐποίησεν

Ὁ Δάρδης ἐνίκησε στάδιον ἐν Ὀλυμπίᾳ δῖς, Πυθοὶ τρίς, ἐν Ἰσθμῷ
δῖς, δεκαπεντάκις δὲ ἐν Νεμέᾳ, ἀπειράκις δὲ ἄλλας νίκας. (Διόδ. Σικ.
11, 53 ἤχθη καὶ παρ' Ἡλείοις Ὀλυμπιάς ἐβδομηκοστὴ καὶ ἐβδόμη, καθ'
ἣν ἐνίκα στάδιον Ἀργεῖος, Δάρδης Διον. Ἀλικ. ἀρχ. ῥωμ. 9.37 ἐπὶ
τῆς ἐβδομηκοστῆς καὶ ἐβδόμης Ὀλυμπιάδος, ἣν ἐνίκα στάδιον Δάρδης
(Ἀργεῖος) Καὶ τὸ ἐξῆς ἐπιγράμμα τοῦ Σιμωνίδου καταδεικνύει τοῦ ἀν-
δρός τὴν ἐπιτηδεύουσαν. (Ἑλλ. Ἀνθολ. τόμ. 3 σελ. 165, ἀριθ. 14)

Ἀργεῖος Δάρδης σταδιοδρόμος ἐνθάδε κεῖται,

νίκαις ἱππόβοτον πατρίδ' ἐπικλείουσ,

Ὀλυμπία δῖς, ἐν δὲ Πυθῶνι τρία,

δύο δ' ἐν Ἰσθμῷ, πεντεκαίδεκα Νεμέᾳ.

τάς δ' ἄλλας νίκας οὐκ εὔμαρές ἐστ' ἀριθμῆσαι.

Ὁ Ἀργεῖος ἐνίκησε δόλιχον ἐν Ὀλυμπίᾳ τὴν 113 Ὀλυμπιάδα καὶ αὐ-
θημερὸν τὴν ἐαυτοῦ νίκην ἐν Ἀργεῖ ἀνήγγειλεν.

Ὁ Κερᾶς ἐν Ὀλυμπίᾳ τὴν 120 Ὀλυμπιάδα ἐνίκησε πάλην. Οὗτος
τόσον ῥωμαλέος ἦτο, ὥστε ἀπέσπα τὰς χηλὰς τῶν βοῶν. (Sext. Jul.
Afric. Ὀλυμπ. ἀναγραφὴ σελ. 69).

Ὁ Ἰουλαῖδας Ἀργεῖος στάδιον ἐνίκησεν ἐν Ὀλυμπίᾳ (Sext. Jul.
Afric. ἀναγραφ. σελ. 72) τὴν Ὀλυμπιάδα CXXXIX.

Ὁ Ἐπαύρετος στάδιον παίδων ἐν Ὀλυμπίᾳ τὴν ὀλ. CLXXV

Ὁ Ἀρθεστίων στάδιον τὴν ὀλ. CLXXXII.

Ὁ Σώπατρος στάδιον τὴν ὀλ. CLXXXIII.

Ἀγνωστον εἶνε εἰς ἡμᾶς τὸ ὄνομα τοῦ Ἀργεῖου ἐκείνου Ὀλυμπιονίκου.

πρὸς ὃ ἀναφέρεται τὸ ἐξῆς ἐπιγράμμα (Ἀριστ. ῥητ. 1, 7 p. 1365^a Bekkeri).

πρόσθε μὲν ἄμφ' ὥμοισιν ἔχων τραχεῖαν ἄσπελλον
ἰχθὺς ἐξ Ἀργονεὺς εἰς Τεγέαν ἔφερον.

Ἄλλος ὀνομαστός δρομεὺς ἦτο ὁ Δρυμόδ, ὡς καταφαίνεται ἐκ τῆς ἐξῆς ἐπιγραφῆς εὐρεθείσης ἐν Ἐπιδαύρῳ. (Ἐφ. ἀρχ. 1885 σελ. 194).

Δρυμόδ παις Θεοδώρου Ὀλυμπικὸν ἐνθάδ' ἀγῶνα
ἡγγευσ' αὐθῆμαρ δρομέων θεοῦ εἰς κλυτὸν ἄλσος,
ἀνδρείας παράδειγμα, πατρίς δέ μοι ἔπιπυρ Ἀργός.

Ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἀμφιαράου ἐν τῷ Μυροδῶνι μανθάνομεν, ὅτι ἐνίκησε

Πολυχράτης Ἀγεμάχου Ἀργεῖος
παῖδας δῖανλον.

Ἐν ταῖς αὐταῖς ἐπιγραφαῖς ἀναφέρεται, ὅτι ὁ Ἀρθιππος Ἀργεῖος ἐνίκησεν ἄνδρας στάδιον καὶ ἀγενοῖους πάλῃ ὁ Φιλόνοκος Ἀργεῖος, καὶ ὀπλίτας ὁ Ἀρθιππος Ἀργεῖος. (Ἐφημ. ἀρχ. 1884 σελ. 126, 127).

Περὶ τοῦ Βίτωνος, Λάδα, Κρεῦγα καὶ Περιλάου ἀνδρῶν ὀνομαστῶν κατὰ τὴν σωματικὴν ῥώμην ἴδε σελ. 81, 82, 89.

Παρά τοὺς μνημονευθέντας δυνάμεθα νὰ καταλέξωμεν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς Κλέοβιν καὶ Βίτωρα υἱοὺς τῆς ἱερείας τῆς Ἥρας, οἵτινες πρὸς τῇ γνωστῇ εὐσεβεῖ πράξει ἦσαν καὶ ἀθλοφόροι (Ἡρόδ. 1, 31). Ἔργα τέχνης υπενθυμίζοντα τὸ γεγονός τοῦτο εἶνε τὸ ὑπὸ τοῦ Πausaniou (2, 20, 3) περιγραφόμενον καὶ τὸ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Κυζίκῳ εὐρεθὲν, οὗ εἰκὼν εἶνε ἡ ὑπ' ἀριθμ. (67).

ΠΕΡΙ ΜΟΥΣΙΚΗΣ.

Ἡ μουσική, ἡ ἀρχαιστάτη αὐτὴ ὡραία τέχνη, δι' ἧς ἐκδηλοῦνται τὰ διάφορα αἰσθήματα τῆς καρδίας καὶ αἱ ἐντυπώσεις, ἃς παράγουσιν αἱ ποικίλαι καὶ μυστηριώδεις δυνάμεις τῆς φύσεως, ἐκαλλιεργήθη ἐνωρίτατα καὶ ἐπιμελέστατα ὑπὸ τῶν Ἀργείων. Ἐκ τῆς πρό Ὀμήρου ἐποχῆς οὐδὲν μαρτυρεῖ περὶ τῆς κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἀναπτύξεως αὐτῆς, γινώσκομεν ὅμως τοὺς περὶ τὴν μουσικὴν διαπρέψαντας Θορῆας. Ἐπὶ τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων ἀναφαίνονται οἱ ᾠδοὶ οἱ διαμορφώσαντες ἐπὶ τὸ τεχνικώτερον τὴν μουσικὴν καὶ οἱ Ὀμηρίδαι οἱ διαδῶσαντες τὰ

ἄσματα. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐγένετο ἡ μουσικὴ ἀναπόσπαστον μέρος καὶ ἀπαραίτητον τῆς ἐν Ἑλλάδι ἀγωγῆς. Δὲν διέλαθε δὲ τοὺς Ἀργεῖους, ὅτι ἡ μουσικὴ διαπλάττει τῶν νέων τὰς ψυχὰς καὶ ρυθμίζει ἐπὶ τὸ εὐσχημον, ἀλλ' ἐπεδόθησαν μετὰ μεγίστου ζήλου εἰς τὴν θεραπείαν ταύτης. Ὁμολογεῖται δέ, ὅτι οὗτοι παρακολουθοῦντες τὴν συνήθειαν τῶν Ἑλλήνων, καθ' ἣν τὰ φυσικὰ οὕτως εἰπεῖν ἄσματα μετέφερον ἐπὶ τῶν τοπικῶν ἡρώων, ἐταῦτιζον μετὰ τοῦ θρηνητικοῦ ἄσματος τὸν Λίνον, τὸν υἱὸν τῆς μούσης Οὐρανίας καὶ Ἀμφιμέρου, τὸν φονευθέντα ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος, διότι ἐτόλμησε νὰ ἐρίσῃ πρὸς αὐτὸν περὶ μουσικῆς. Ὁ τάφος αὐτοῦ ἐδεικνύετο καὶ ἐν Θήβαις καὶ Ἄργει, τὰ κυριώτατα κέντρα τῆς μουσικῆς τῆς Ἑλλάδος. Ἡ παράδοσις αὕτη εἶνε Θρηνητικο-Βοιωτικὴ, διότι πρὸ πάντων μετεδόθη τὸ πρῶτον καὶ ὑπὸ Βοιωτοῦ ποιητοῦ, τοῦ Ἡσιόδου (ἀποσπ. 132). Παρὰ τῶν Ἀργείων ὁ Λίνος ὀνομάζεται ποιητῆς, τοῦναντίον δὲ κατὰ τὸ λαϊκὸν ἄσμα λέγεται, ὅτι οὗτος παρὰ τῶν θεῶν ἔλαβε τὸ δῶρον νὰ ψάλλῃ ἄσμα πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. Ἄλλοι θεωροῦσι τὸν Λίνον εὐρέτην τοῦ ἡρωικοῦ μέτρου ἢ τῆς λυρικῆς ποιήσεως ἢ ὅτι ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἐδέχθη τὴν τρίχορδον λύραν. Κατὰ ταῦτα πρέπει νὰ θεωρήσωμεν αὐτὸν ὡς τὴν ἀφετηρίαν ὠρισμένης τινὸς διευθύνσεως τῆς τέχνης. Ὅλως ἰδιαιτέρως εἶνε ἡ δευτέρα τοπικὴ τῶν Ἀργείων παράδοσις, εἰς ἣν δὲν εἰσδύει ὁ ποιητικὸς καὶ μουσικὸς χαρακτήρ τοῦ Λίνου. Κατὰ ταύτην ὁ Λίνος ὁ υἱὸς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ψαμῆθης ἄμα γεννηθεὶς ὑπὸ τῆς μητρὸς ἐξετέθη εἰς τὰ ὄρη καὶ ὑπὸ τῶν κυνῶν κατεσπαράχθη. Ὁ πατὴρ ὀργισθεὶς ἐφόνευσεν τὴν Ψαμῆτην, ὃ δὲ θεὸς Ἀπόλλων ἐπεμψεν ὄλεθρον κατὰ τῶν τέκνων καὶ τότε μόνον ἐξιλεώθη, ὅταν οἱ Ἀργεῖοι τὸν θάνατον ἐκείνου ἐκλαυσαν καὶ ἐθρήνησαν διὰ θρησκευτικῶν ἄσματος. Ἐπειδὴ δὲ ἐπεκράτει παρὰ τοῖς Ἀργείοις καὶ ἄλλη τις παράδοσις περὶ τινος φονευθέντος ποιητοῦ Λίνου, ἀναγκάτως εἶχον δύο τάφους ἰδιαιτέρους, τὸν μὲν τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, τὸν δὲ τοῦ ποιητοῦ. (Παυσ. 2, 19, 8). Δὲν εἶνε δὲ ἀπίθανον νὰ ἐσχηματίσθῃ προϊόντος τοῦ χρόνου τάξις τις αἰδῶν, οἵτινες ἐξύμουν τὰς πράξεις τῶν μετασχόντων Ἀργείων τῆς Ἀργοναυτικῆς ἐκστρατείας, τοῦ κατὰ τῶν Θηβῶν πολέμου καὶ τὰ κλέα τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, οἵτινες ἐξ Ἀργεῶν ὁρμηθέντες ἐξεστράτευσαν κατὰ τῆς Τροίας. Πολλαπλαῖ παραδόσεις δεικνύουσι τὴν πρώτον καὶ πολυκίνητον ἐνέργειαν, ἣν ἐπέδειξαν αἱ Δωρικαὶ πόλεις τῆς Πελοποννήσου εἰς ἀνάπτυξιν τῆς μουσικῆς τέχνης, ἐξαιρέτως δὲ ἀναφέρεται.

ὅτι ἐπεμελήθησαν καὶ ἀνέπτυξαν τὴν δι' αὐλῶν μουσικὴν. Ἐν Σικυῶνι διηγούνται, ὅτι ἤχθησαν οἱ αὐλοὶ τοῦ Μαρσύου ὑπὸ τῶν κυμάτων τῆς θαλάσσης, ὅτι Σικυῶνιος ἦτο ὁ Πυθόκριτος ὁ περίφημος αὐλητής. Ὡς ἰδρυτὴς τῆς αὐλοδικῆς, κατὰ τινες δὲ ὡς εὐρετὴς τοῦ αὐλοῦ ἀναφέρεται ὁ Τροϊζήνιος Ἄρδαλος. Ἀλλ' οἱ Ἀργεῖοι οἱ κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (3, 131) μουσικώτατοι πάντων τῶν Ἑλλήνων ἐκ παλαιοτάτου χρόνου ἐπεμελήθησαν τὴν αὐλητικὴν. Καὶ κατὰ τινὰ παλαιοτάτην ἑορτὴν πρὸς τιμὴν τοῦ Σθενίου Διὸς, ἧς ἡ ἀρχὴ ἀνέρχεται εἰς τὸν Δαναόν, ὁ ἄγων τῆς πάλης καὶ εἴτα τοῦ πεντάθλου συνωδεύετο ὑπὸ μουσικῆς αὐλῶν. (Παυ. Σθένεια. Πaus. 2, 32, 7 καὶ 34, 8. Πaus. 6, 14, 10). Κατὰ τὸν Πλούταρχον (περὶ μουσικῆς 3) ὁ Κλονᾶς ὀνομάζεται ποιητὴς καὶ συνθέτης αὐλοδικῶν νόμων, προσοδίων, ἐλεγείων καὶ ἐπῶν, ὅπερ ἀποδεικνύει ἰδιαζόντως ἑκτακτον ἐνεργητικότητά. Ἦσαν δὲ τοσοῦτον προσηλωμένοι εἰς τὴν ἀρχαίαν μουσικὴν, ὥστε ἐτιμώρησαν μουσικόν τινα παῖζοντα κithάραν ἐνταθεῖσαν διὰ περισσοτέρων τῶν ἐπτὰ χορδῶν. (Πλούταρχ. περὶ μουσ. 37. Ἀργεῖους μὲν γὰρ καὶ κόλασιν ἐπιθεῖναι ποτὲ φασὶ τῇ εἰς τὴν μουσικὴν παρανομίᾳ, ζημιῶσαι τε τὸν ἐπιχειρήσαντα πρῶτον τοῖς πλείοσι τῶν ἐπτὰ χρῆσασθαι παρ' αὐτοῖς χορδῶν καὶ παραμυχοῦντάς τιν' ἐπιχειρήσαντα). Ἀναφέρεται δὲ, ὅτι ἦτο θεμελιωτὴς ἀρχαίας ἐν Πελοποννήσῳ αὐλητικῆς σχολῆς ὁ Κλονᾶς ὁ Ἀργεῖος παρὰ πάντων τιμώμενος κρᾶτιστος περὶ τοὺς αὐλοὺς. (Ftsch geschichte der griechischen Lyrik σελ. 61 καὶ 190. καὶ Πλούτ. μ. 3 πρὸς πρῶτον (Κλονᾶν) συστατῆς ἀμεγροῦ τοῦ αὐλοδικοῦ κόλπου καὶ τὰ προσόδια, ἐλεγείων τε καὶ ἐπῶν ποιητὴν γεγονέναι). Κατὰ τὸν αὐτὸν συγγραφεῖα (μ. 4) ἀποδίδεται εἰς τὸν Κλονᾶν σειρὰ αὐλοδικῶν νόμων. Οὗτοι οἱ εἰς αὐτὸν ἀποδιδόμενοι κατὰ τὸν Πλούταρχον εἰνε ἀπόθετος, ἔλεγος, καμάρχιος, σχοινίων, Κηπίων τε καὶ δεῖος (κατ' ἄλλους Λύδιος, κατὰ ἄλλους Τενεδίος, κατ' ἄλλους καὶ Λεῖος, καὶ Τεῖος καὶ κατ' ἄλλους ἐπικήδειος) καὶ Τριμερὴς κατ' ἄλλους Τριμελής). Ἄς ἐξετάσωμεν ἐκάστην σύνθεσιν.

Ὁ Νόμος Ἀπόθετος ἀπέβλεπε τοὺς παῖδας, οἵτινες ἐν Σπάρτῃ κρινόμενοι ἄχρηστοι εἰς τὸν Ταύγετον ἐρίπτοντο ἢ ἐφρονεύοντο· ὁ τόπος δὲ οὗτος ὀνομάζετο ἀποθέται (Πλ. Λυκ. 16). Ἦτο δὲ ὁ νόμος οὗτος θρηνηνός ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῶν παίδων συνοδευόμενος ὑπ' αὐλῶν.

Σχοινίων ὀνομάσθη ὁ νόμος οὗτος εἴτε ἐκ τοῦ θαλασσίου πτηνοῦ τοῦ ἔχοντος σχοινίην φωνὴν δηλ. σαθρὰν καὶ διεργωγίαν ἢ ἐκ τῶν φυσμένων παρὰ τὸν Εὐρώταν σχοίνων ἢ ἐκ τινος Περσικοῦ μέτρου σχοίνου ὀνο-

μαζομένου. Δὲν γνωρίζομεν ὅμως τι περὶ τῆς χρήσεως τοῦ νόμου τούτου.
Ἑλεος θρηνητικὸς ὕμνος δίστιχος γενικῶς ἐπὶ τῇ θανάτῳ συνοδευόμενος ὑπ' αὐλῶν.

Κωμάρχιος ἄσμα τῶν κωμαστῶν πρὸς τιμὴν τοῦ Διονύσου συνοδευόμενον ὑπ' αὐλῶν.

Ἐπικήδιος κατὰ τὴν διόρθωσιν τοῦ Westphal ἦτο γενικῶς δηλωτικὸς τοῦ ἑλέγου, τοῦτέστι θρηνητικὸν ἄσμα ἐπὶ τῇ θανάτῳ.

Ὁ Τριμελής ἡ τριμερὲς νόμος ἀποδιδόμενος εἰς τὸν *Σακάδα*ν ἦτο ἄσμα χορικόν.

Ἰέραξ. Ὁ Ἰέραξ κατήγετο ἐκ τῆς χώρας τῶν αὐλῶν, ἐκ τοῦ Ἄργους (gesch. der. gr. Lyrik ὑπὸ Flach σελ. 50). Οὗτος ὀνομάζεται *μαθητὴς* καὶ ἱεραστὴς τοῦ Ὀλύμπου, ὡς δὲ λέγεται, προῶρως ἀπέθανε. (Πολυδ. 4, 79). Ἐξ αὐτοῦ σώζεται μόνον εἰς *Νόμος*, ἀλλ' ἐτιμᾶτο πολὺ καὶ πρὸ τοῦ Ὀλυμπιακοῦ Νόμου διὰ τὴν μεγαλειτέραν ἀπαλότητα καὶ μαλακότητα καὶ θερμότητα τῆς αἰσθήσεως. Ἄλλ' ἡ μουσικὴ ἐνεργητικότης τοῦ Ἰέρακος ἦτο λίαν πολυμερής. Διὰ τὴν ἐναρξίν τοῦ πεντάθλου συνέθεσεν οὗτος μουσικὴν αὐλῶν, ἥτις διετηρήθη εἰς τοὺς στρατιωτικούς χορούς, καθὼς συμπεραίνομεν ἐκ τοῦ ὀνόματος «*Ἐνδρομή*» (Πλ. Μουσ. 26 «οὐ μὴν ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν τοῖς πεντάθλοις νερόμισται προσανλεῖσθαι, οὐδὲν μὲν κεκριμένον οὐδ' ἀρχαῖον, οὐδ' ὅσον ἐρομίστο παρὰ τοῖς ἀνδράσι ἐκείνοις, ὥσπερ τὸ ὑπὸ Ἰέρακος πεποιημένον πρὸς τὴν ἀγωνίαν ταύτην, ὃ ἐκαλεῖτο Ἐνδρομή» ὅμως δὲ καὶ εἰ ἀσθενέει καὶ οὐ κεκριμένον, ἀλλ' οὖν προσανλεῖται). Ὁ κλάδος οὗτος τῆς μουσικῆς ἔλαβεν ἐξ Ἄργους τὴν καταγωγὴν, τέλος μνημονεύεται καὶ τίς τρόπος αὐλῶν, ὅστις κατὰ τὴν τελευτὴν τῶν Ἀνθεσφοριῶν ἐκληροδοτήθη εἰς τὴν μεγάλην ἑορτὴν τῆς Ἀργείας Ἡρας (Ἡρκια). Καὶ οὗτος, ὡς ὁ νόμος τοῦ Ἰέρακος, ἐδηλώθη διὰ τῆς μαλακότητος, διότι ἦτο ὠρισμένος εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν Ἀργείων γυναικῶν. (*Ἰεράκιον* δὲ τὸ Ἀργολικόν, ὃ ταῖς ἀνθεσφόροις ἐν Ἡρας ἐπηύλον).

Σακάδας. Ἐξ Ἄργους *Σακάδας* ἦτο ποιητὴς ἁσμάτων καὶ συνθέτης μελωδικῶν ἑλεγείων (Πλτ. περὶ μουσ. 8 «Γέγορε δὲ καὶ *Σακάδας* Ἀργεῖος ποιητὴς μελῶν καὶ ἑλεγείων μεμελοποιημένων» καὶ 9 «οἱ δὲ περὶ *Σακάδα*ν ἦσαν ποιηταὶ ἑλεγείων»). Ἐκ τῶν ἑλεγειακῶν ποιημάτων ἐσώθησαν ἐλάχιστα, μανθάνομεν δέ, ὅτι οὗτος κατὰ λυρικο-ἐπικὸν τρόπον ἐποίησε καὶ ποίημα Ἰλίου Πέρσιν ὀνομαζόμενον, δι' οὗ διηγῆθη τὴν ἱστορίαν τοῦ Δουρείου ἵππου (Bergk poet. Lyr. 972. Fabr. Bibl.

gr. 2 p 136 καὶ Bode gesch. d. Hellen. Dicht. 2, 1 σελ. 43, 59, 183, 2, 2 σελ. 83, 224 καὶ Ἀθην. 13,610 ἐνθα ὁ κυνικός τὸν γραμματικὸν καταγελᾷ διὰ τῶν ἐπομένων λέξεων «καὶ ἔαρ μὲρ τις σου πύθεται τίρες ἦσαν οἱ εἰς τὸν δοῦριον ἔμπον ἐγκατακλεισθέντες, ἐνὸς καὶ δευτέρου ἵσως ἐρεῖς ὄνομα καὶ οὐδὲ ταῦτ' ἐκ τῶν Στησιχώρα, σχολῇ γάρ, ἀ.λ.λ' ἐκ τῆς σακκάτου Ἀργείου Ἰλίου Πέρσιδος· οὐ γὰρ παμπόλλους τινὰς κατέλεξεν» (ἐπιτυχῶς διορθοῦται τὸ σακκάτου εἰς Σακκάδω. πρὸς. καὶ ἀποσπ. Πινδ. 244 ἐκδ. Bergk. καὶ 191 ἐκδ. Boeckh). Ὁ Σακκάδης δὲν ἀπέκτησεν ὡς ποιητὴς φήμην τοσαύτην, ὅσῃν δόξαν καὶ εὐκλειαν ἔχει ὡς διδασκαλὸς τῆς παλαιολογίας Ἑλληνικῆς μουσικῆς καὶ μάλιστα τῆς δι' αὐλῶν (Παυσ. 2, 22, 8) ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου ὡς πιστῶς διατηρήσας καὶ διασώσας τὴν κληρονομίαν τῆς Ὀλυμπιακῆς αὐλητικῆς σχολῆς. Ὁ τάφος αὐτοῦ ἦτο πρὸ τῶν θυρῶν τῆς Κορίνθου· εἶδε δὲ αὐτὸν ὁ Περικλῆς (2, 22, 9)· ὁ χρόνος, καθ' ὃν ἔζη, εἶνε ἀκριβῶς ὠρισμένος τῷ 586 π. Χ. διότι γνωρίζομεν ἐκ τοῦ Πινδάρου, ὅτι τρεῖς ἐνίκησε κατὰ τοὺς Πυθικοὺς ἀγῶνας (τὴν Ὀλυμπ. 48,3. 49,3. 50,3). Ἐντεῦθεν συμπεραίνομεν, ὅτι ὁ Σακκάδης, ὡς καὶ ὁ Ὀλύμπιος, ἦτο συνθέτης αὐλητικῶν νόμων. Ὁ νόμος δὲ, δι' οὗ ἐνίκησε κατὰ τοὺς ἀγῶνας, ἦτο ὁ Πυθικός (Πολυδ. 4, 79). Ἐπραγματεύετο δὲ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, ἣν καὶ τὸ θρηνητικὸν ᾠσμὸς τοῦ Ὀλύμπου. Ἐνεκα ταύτης τῆς πρώτης νίκης ἐστήθη πρὸς τιμὴν τοῦ Σακκάδα ἀνδρίας ἐπὶ τοῦ Ἑλικῶνος, παρ' ᾧ οἱ αὐλοὶ εἶχον τὸ αὐτὸ μῆκος πρὸς τὸ σῶμα τοῦ αὐλητοῦ. Ὁ δὲ Πίνδαρος λαμβάνει αὐτὸν ὡς ἀντικείμενον ψδῆς, ὅπερ ὁ Περικλῆς θεωρεῖ ὡς προοίμιον εἰς τὸν Σακκάδα (9, 30, 2). Κατὰ τὸν Πλούταρχον (μους. 9) ὁ Σακκάδης συμμετέσχε τῆς κανονικῆς διχομορφώσεως Σπαρτιατικῆς ἐορτῆς τῶν γυμνοπαιδειῶν, καὶ τῆς μουσικῆς τῆς συνοδευούσης τὰς ἀποδείξεις τῶν Ἀρκάδων δηλ. τοὺς μιμητικὸς χορούς. Διεμόρφωσε δὲ καὶ τὴν μουσικὴν τὴν συνοδεύουσαν τὴν ἐορτὴν τὴν ἐν Ἀργεὶ τελουμένην καὶ ὀνομαζομένην Ἐνδυμάτια, ἀλλὰ τὴν κυρίαν φήμην καὶ ὑπόληψιν ἀπέκτησεν ὡς αὐλητῆς. Ἐνῷ ἀπὸ παλαιολογικοῦ χρόνου κατὰ τὸν Στράβωνα (4, 421) ὑφίστατο ἐν Δελφοῖς κιθαρωδικὸς ἀγὼν, καθ' ὃν ἐψάλλετο παιὰν εἰς Ἀπόλλωνα, οἱ Ἀμφικτύονες μετὰ τὸν Κρισαῖον πόλεμον ἱδρυσαν παρὰ τοῦτον καὶ κιθαριστικὸν καὶ αὐλητικὸν ἄνευ ᾠσματος, καθ' ὃν ἔπρεπεν ὁ πυθικός νόμος νῆα ἐκτελεῖν. (Οἱ Ἀμφικτύονες προσέθεσαν τοῖς κιθαρωδοῖς αὐλητάς τε καὶ κιθαριστάς χωρὶς ᾠδῆς, ἀποδίδοντάς τι μέ-

λος, ὃ καλεῖται νόμος Πυθικός). Ὁ Παυσανίας τὸν αὐτὸν (10, 7, 4) ὁμιλεῖ περὶ ἀγῶνος αὐλωδικοῦ καὶ αὐλητικοῦ συστάντος τῇ 48, 3 ὀλυμπία παρὰ τὸν κιθαρῳδικόν, ἀλλὰ προσθέτει ταῦτοχρόνως, ὅτι ὁ αὐλωδικὸς ἀπαξ μόνον ἐνηργήθη καὶ πάλιν ἐγκατελείφθη. (τῆς δὲ τεσσαρακοστῆς ὀλυμπιάδος καὶ ὀγδόης ἔτει τρίτῳ ἄθλα ἔθεσαν οἱ Ἀμφικτυόνες κιθαρωδίας μὲν κῶδὰ καὶ ἐξ ἀργῆς, προσέθεσαν δὲ καὶ αὐλωδίας ἀγώνισμα καὶ αὐλῶν... καὶ αὐλωδίας τε κατέλυσαν). Οὕτω λοιπόν, ὡς ἀναφέρεται, ἀπεφασίσθη ἡ τῆς κιθαρῳδικῆς νίκη καὶ ὑπερίσχυσε τῆς αὐλωδικῆς. Ἐκ πασῶν τῶν πληροφοριῶν δῆλον γίνεται ἀναμφιβόλως, ὅτι οἱ Ἀμφικτυόνες ὡς θέμα καὶ τοῦ κιθαριστικοῦ ἀγῶνος καὶ τοῦ αὐλητικοῦ ἔθεσαν τὸν φόνον τοῦ Πύθωνος δράκοντος, ὅστις ἔπρεπε νὰ ἐορτάζεται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον κατὰ σταθερὰν μορφήν. Ὁ αὐλὸς κατ' ἀρχὰς δὲν ἦτο ἐν χρήσει ἐν τῇ ἐορτῇ τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅταν ὁμῶς ἀναδιωργάνωσαν τοὺς πυθικοὺς ἀγῶνας, ἦνωσαν μετὰ τῆς ἀρμονίας τῆς κιθάρας καὶ τὴν ἀρμονίαν τῶν αὐλῶν. Ἐκτοτε ἡ κιθάρα καὶ αὐλὸς συμπεριελήφθησαν ὁριστικῶς ἐν Δελφοῖς καὶ κατέστησαν τὰ οὐσιώδη στοιχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς. Κατὰ τὸν οὕτω λοιπόν ἰδρυθέντα αὐλητικὸν ἀγῶνα ἐνίκησεν ὁ αὐλητὴς Σακχίδας διὰ τόνων παραστήσας τὴν νίκην τοῦ θεοῦ κατὰ τοῦ τέρατος καὶ ἔλαβε στέφανον δάφνης καὶ κατὰ τὰς ἀμφοτέρας δύο ἐπομένους πυθιδάδας. Ἡ νίκη αὕτη ἰδρύσει τὸν σταθερὸν κανόνα τοῦ Πυθικοῦ νόμου καὶ παρέσχεεν εἰς τὸν αὐλόν, μεθ' οὗ ἐπαιζε, τὸ ὠρισμένον ἥσμα Πυθικόν. Λέγεται δέ, ὅτι ὁ Ἀπόλλων, ἂν καὶ ἔτρεπε μῖσος κατὰ τῆς αὐλητικῆς ἔνεκα τοῦ Μαρσίου, κατακληθηεῖς ὁμῶς ὑπὸ τοῦ αὐλήματος τοῦ Σακχίδα ἡγάπησε τόσον τὸν αὐλητήν, ὥστε εἰς ἐγκωμιασμόν τοῦ Ἀπόλλωνος ἦτο ἀριερωμένη ἡ περιφημοτάτη αὕτη αὐλητικὴ μελωδία τοῦ Σακχίδα ὀνομασθεῖσα ἔκτοτε «Νόμος πυθικός, αὐλημα πυθικόν, νόμος Ἀπόλλωνος.» (Πολυδ. 4, 79, 81 Καὶ τὸ ἄχθος τὸ Ἀπόλλωνι διαμέρον ἐς τοὺς αὐλητὰς ἔτι ἀπὸ Μαρσίου καὶ τῆς ἀμιλλῆς τοῦ Σιληροῦ παυθῆναι διὰ τοῦτον δοκεῖ τὸν Σακχίδα.) Τὸ αὐλημα τοῦτο ἦτο διηρημένον εἰς μέρη. Καὶ κατὰ μὲν τὸν Στράβωνα (9, 421) ἦσαν τὰ ἐξῆς: ἄχρονισις (προοίμιον), ἄμπειρα (κατάπειρα τοῦ ἀγῶνος), κατακελευσμός (αὐτὸς ὁ ἀγὼν), ἱαμβος καὶ δάκτυλος ἐπιπαιωνισμός (ὁ γινόμενος ἐπὶ τῇ νίκῃ μετὰ τοιούτων ῥυθμῶν, ὧν ὁ μὲν ὕμνος ἐστὶν οἰκτιός, ὁ δ' ἱαμβος κακισμοῖς), σύριγγες (ἐκλειψὶς θηρίου καταστρέφοντος εἰς ἐσχάτους τινὰς συριγμούς). Κατὰ τὸν Πολυδεύχην δὲ (4, 84) Κατακελευσμός, ἱαμβικός, Ὀδογετισμός, Σπορδαῖον

Καταχρέουσις. Ὁ Πολυδεύκης ἐρμηνεύει καὶ τὰ διάφορα μέρη λέγων τὰ ἐξῆς δῆλωμα δὲ ἐστὶν ὁ νόμος τῆς τοῦ Ἀπόλλωνος μάχης πρὸς τὸν δράκοντα. Καὶ ἐν μὲν τῇ πείρᾳ διορᾷ τὸν τόπον, εἰ ἄξιός ἐστι τοῦ ἀγῶνος· ἐν δὲ τῷ κατακελευσμῷ προκαλεῖται τὸν δράκοντα, ἐν δὲ τῷ ἱαμβικῷ μάχεται· ἐμπεριείληψε δὲ τὸ ἱαμβικὸν καὶ τὰ σαλπυστικά κραύματα καὶ τὸν ὀδοντισμὸν ὡς τοῦ δράκοντος ἐν τῷ τοξεύεσθαι συμπίοντος τοὺς ὀδόντας· τὸ δὲ ἀπορρίπτειν δηλοῖ τὴν νίκην τοῦ θεοῦ· ἐν δὲ τῇ καταχρεούσει ὁ θεὸς τὰ ἐπιτίκτια χορεύει.) Κατὰ τινα δὲ γραμματικόν (εἰσαγωγή εἰς τὰ Πύθια Πίνδ. παρβ. καὶ Boeckh metr. Πίνδ. 3, 183) ἐρμηνεύονται οὕτω τὰ μέρη. *Πεῖρα* (ἀπειπειράθη τῆς μάχης), *Ἰαμβος* (διὰ τὸ λοιδορεῖν), *Δάκτυλον* (ὅτι πρῶτος Διόνυσος δοκεῖ ἀπὸ τρίποδος θεμιστεῦσαι), *Κρητικὸν* (ἀπὸ Διός), *Μητρῶον* (ὅτι γῆς ἐστὶ τὸ μαντεῖον), *Σύριγμα* (συριγμός τοῦ ὄφεως).

Κατὰ τὰ ἤδη λοιπὸν εἰρημένα τὰ μέρη τοῦ Πυθικοῦ νόμου ἦσαν τὰ ἐπόμενα κατὰ τοὺς τρεῖς συγγραφεῖς.

Ἀνάκρουσις ἢ Ἀγκρουσις κατὰ τὸν Στράβωνα παριστάνουσα τὴν προπαρασκευὴν τοῦ θεοῦ εἰς μάχην ἢ τὸν θεὸν προσβύλεποντα, ἂν ὁ τόπος εἴνε κατάλληλος εἰς μάχην. *Κατακελευσμός* παριστάνων κατὰ τὸν Πολυδεύκην τὴν πρόσκλησιν εἰς μάχην καὶ τὴν εἰς ἀντίστασιν παρακίνησιν, κατὰ δὲ τὸν Στράβωνα αὐτὴν καὶ μάχην, ἀκολουθῶς ἔπεται μελωδία ἐν ἱαμβικῷ ρυθμῷ *Ἰαμβοὶ* ἢ *Ἰαμβος* κατὰ Στράβωνα, *Ἰαμβικὸν* κατὰ Πολυδεύκην, *Ἰαμβος* κατὰ τὸν σχολιαστὴν τοῦ Πινδάρου· ἄνα φέρει τὸ τεμάχιον τοῦτο εἰς τὰς λοιδορίας πρὸ τῆς μάχης, ὁ Πολυδεύκης κατ' αὐτὴν τὴν μάχην, ὁ Στράβων εἰς τὴν ἀγαλλίασιν μετὰ τὴν μάχην· μετὰ τῆς ἱαμβικῆς μελωδίας ἦσαν συνδεδεμένοι καὶ *Δάκτυλοι* κατὰ τὸν Στράβωνα, ἢ *Δάκτυλος* κατὰ τὸν σχολιαστὴν τοῦ Πινδάρου, ὅστις παραδέχεται, ὅτι ὁ δάκτυλος εἰς τὴν μάχην δὲν εἶχεν οὐδεμίαν σχέσιν, κατὰ τὸν Πολυδεύκην παρὰ τῷ *Ἰαμβικῷ* ἦτο καὶ *Ὀδοντισμός* δεικνύων τὸν βρυχετὸν τοῦ ὑπὸ τοῦ βέλους βληθέντος τέρατος. Ἄλλ' ἰδιαιτέρως αἱ διαφοραὶ αὗται ἀνεφέροντο πρὸς ἐκεῖνα τὰ μέρη, ἅπερ τὴν ἱαμβομελωδίαν καὶ τὰ μετ' αὐτῆς συνημμένα τεμάχια ἠκολούθουν. Ἀμφοτέρω τὰ ἀναφερόμενα ὑπὸ τοῦ σχολιαστοῦ τοῦ Πινδάρου, τὸ *Κρητικὸν* δὲ ἀπὸ Διός, *Μητρῶον* δὲ ὅτι γῆς ἐστὶ τὸ Μαντεῖον, ὀφείλομεν, ἐπειδὴ δὲν συναντῶμεν ταῦτα εἰς τὰς δύο προηγουμένας πηγὰς, νὰ μὴ θεωρήσωμεν ὡς μέρη τοῦ ἀνωτέρω νόμου, ὡς πράττει τοῦτο

ό Böck. Ὁ Στράβων ὀνομάζει μετὰ τοὺς Ἰάμβους καὶ Δακτύλους τελευταῖον μέρος τὰς Σύριγγας, αἵτινες τὸν συριγμὸν τοῦ ἀποθνήσκοντος δράκοντος ἀνταπέδιδον, ὁ δὲ σχολιαστὴς τοῦ Πινδάρου μετὰ τὸ Μητρῶον τὸ σύριγμα, ἀλλ' ὁ Πολυδεύκης δὲν γνωρίζει τὸ μέρος τοῦτο· κατ' αὐτὸν ἀκολουθεῖ τοὺς Ἰάμβους τὸ Σπονδεῖον, (αὐλημα σπονδεῖον). ἡ παράστασις τῆς νίκης, καὶ ἡ Καταγόμενσις ἡ μελωδία τοῦ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐκτελισθέντος χοροῦ ἐπὶ τῇ νίκῃ. Πλὴν τούτου ἄξιον σημειώσεως εἶναι τοῦτο, ὅτι καὶ παρὰ τῷ Στράβωνι καὶ παρὰ τῷ Πολυδεύκει συνοψίζονται τὰ μέρη τοῦ νόμου εἰς πέντε. Παρὰ τῷ Στράβωνι, Ἀγκρουσις, Ἀμπεῖρα, Κατακελευσμός, Ἰαμβοὶ καὶ Δάκτυλοι, Σύριγγες, δὲ παρὰ Πολυδεύκει, Πεῖρα, Κατακελευσμός, Ἰαμβικόν, Σπονδεῖον, Καταγόμενσις.

Γενικῶς φημίζεται ἡ αὐλητικὴ τοῦ Σακκάδα παρὰ τῷ Πλουτάρχῳ (8) μετὰ τῶν λέξεων «ὁ δὲ αὐτὸς αὐλητὴς ἀγαθός», παρὰ τῷ αὐτῷ (12) παρὰβάλλονται οἱ παλαιοὶ μουσικοὶ πρὸς τοὺς συγχρόνους· λέγει δέ, ὅτι καὶ γένη καὶ εἶδη ῥυθμῶν προσεξευρέθησαν ἀλλὰ μὴν καὶ μελοποιῶν καὶ ῥυθμοποιῶν, προτέρα μὲν γὰρ ἡ Τερπάνδρου καινοτομία καλὸν τινα τρόπον εἰς τὴν μουσικὴν εἰσήγαγε. Πολύμνηστος δὲ μετὰ τὸν Τερπάνδριον τρόπον καὶ ᾧ (καινῷ) ἐγρήσατο καὶ αὐτὸς μέντοι ἐχόμενος τοῦ καλοῦ τύπου, ὥσαυτως τε καὶ Θαλήτας καὶ Σακάδας, καὶ γὰρ οὗτοι κατὰ γὰρ τὰς ῥυθμοποιίας ἱκανοί, οὐκ ἐκβαίνοντες μὲν τῷ καλοῦ τύπου. Ἐκεῖνοι οἱ παλαιοί, ὡς ὁ Τέρπανδρος, Πολύμνηστος, Ἀλκμάν, Στησίχορος, κατὰ τὰς μουσικὰς καινοτομίας δὲν ἀφίστανται τῶν αὐστηρῶν νόμων τῆς ὠραιότητος. Μεταξὺ τούτων ὀνομάζονται καὶ ὁ Σακκάδας καὶ ὁ Θαλήτας. Ἀκόμη δύο αἰῶνας μετὰ τὸν Σακκάδαν ἐτιμῶντο οἱ αὐλητικοὶ αὐτοῦ τρόποι. Κατὰ τὴν ἀνοικοδομὴν τῆς νέας πόλεως Μεσσήνης (369), ἣν ἐπραγματοποίησεν ὁ Ἐπαμεινώνδας μετὰ τῶν Ἀργείων ὑπὸ τὸν Ἐπιτελίδην, ἀντήχουν αἱ μελωδαὶ τοῦ Προνόμου καὶ τοῦ Σακκάδα πρὸς τιμὴν τῶν τότε βλευθερωσάων πόλεων. (Παυσ., 4, 27, 7) Εἰργάζοντο δὲ ὑπὸ μουσικῆς ἄλλης μὲν οὐδεμιᾶς, αὐλῶν δὲ Βοιωτίων καὶ Ἀργείων, τά τε Σακάδα καὶ Προνόμου μέλη· τότε δὴ προήχθη μάστιστα εἰς ἁμιλλαν. Οὗτοι οἱ Βοιωτικοὶ καὶ Ἀργεῖοι αὐλοὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εὐρέθησαν καὶ ἐτελειοποιήθησαν ὑπ' ἀμφοτέρων ἐκείνων τῶν δύο διδασκάλων. (Παυσ., 9, 12, 5. Τέως μὲν γὰρ ἰδέας αὐλῶν τρεῖς ἐκτῶντο οἱ αὐληταί, καὶ τοῖς μὲν αὐλημα ἡβλουρ τὸ Δῶριον, διάφοροι δὲ αὐτοῖς εἰς ἁρμορίαν τὴν Φρύγιαν ἐπεποιήντο οἱ αὐλοί, τὸ δὲ καλούμενον Λόδιον ἐν αὐλοῖς ἡβλεῖτο ἁλλοίοις. Πρόνομος δὲ ἦν ὁς πᾶσι ἐπενόη-

48.
Ἀμφιάραος.

43. Αἰναίδες.

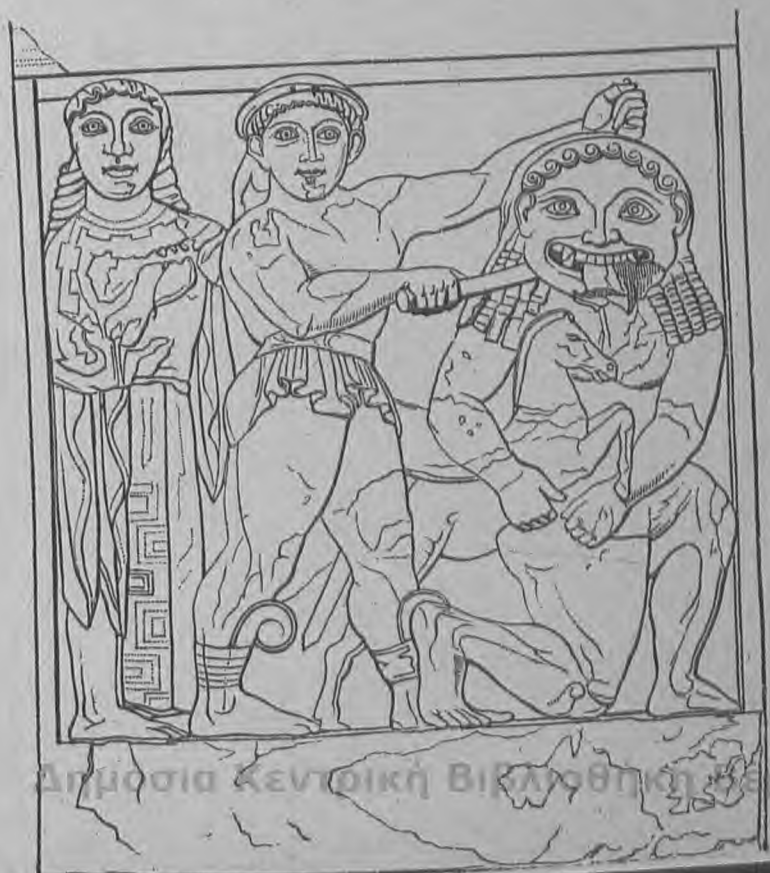
45.
Βελλεροφών — Χίμαιρα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

44. Βελλεροφών — Πήγασος. Βιβλιοθήκη Βεροίας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σερ αὐλοὺς ἐλάττωσαν ἁρμονίας εἶδος ἔχοντος ἐπιτηδείως, πρῶτος δὲ διάφορα εἰς τοσοῦτο μελὴ ὑπ' αὐλοῖς ἠῦλησε τοῖς αὐτοῖς. Ἀθῆν. 14, p 6313. Διόπερ ἦσαν ἴδιοι καθ' ἐκάστην ἁρμονίαν αὐλοὶ καὶ ἐκάστοις αὐλητῶν ὑπῆρχον αὐλοὶ ἐκάστη ἁρμονία πρόσφοροι ἐν ταῖς ἀγῶσι. Πρόνομος δ' ὁ Θηβαῖος πρῶτος ἠῦλησεν ἀπὸ τῶν αὐλῶν τὰς ἁρμονίας).

Τοσοῦτον δὲ ἐπιτυχῆς ἐκρίθη ἡ ἐπίνοια αὕτη τοῦ Σακκάδα, ὥστε οἱ διθυραμβοποιοὶ Μελανιπίδης, Φρύνις καὶ Τιμόθεος διὰ ταύτης τῆς πληθύος τῶν ἁρμονιῶν καὶ διὰ τῆς μεταβολῆς ἐδοξάσθησαν ἐγκαταλιπόντες τὴν παλαιάν, τὴν ὑπὸ τοῦ Ἀρίονος ἰδρυθεῖσαν μορφήν. (Διον. Ἀλ. περὶ συνθ. λόγ. 19. Οἱ δέ γε διθυραμβοποιοὶ καὶ τοὶς τρόποις μετέβαλον, Δωρίους τε καὶ Φρυγίους καὶ Αἰολίους, ἐν τῷ αὐτῷ ἡσμηματοποιούντες). Εὐρίσκομεν λοιπὸν ἐν ταύτῃ τῇ συνθέσει τοῦ Σακκάδα διθυραμβικὰς μελωδίας περισσοτέρας ἢ ἐν τῇ τοῦ Ξενοκρίτου καὶ Πολυμνήστου. Διὰ τοῦτο ἐπήνεσεν ὁ Πίνδαρος ἐν τινι προοίμιῳ τὸν Σακκάδα ὡς ἡγήτορα καὶ ἡγεμόνα τῆς νέας συνθέσεως καὶ διηγήθη περὶ τῶν μεγάλων αὐτοῦ αὐλῶν. (Παυσ. 9, 30, 2. Πινδ. ἀποσπ. 251 B.) Καὶ ταύτην μὲν τὴν νέαν μουσικὴν ἀνάπτουζιν ἡ Σπάρτη δὲν ἠκολούθησε, διότι ἀντεστρατεύετο εἰς τὴν Δωρικὴν σπουδαιότητα καὶ σοβαρότητα, ἀλλὰ ἡ νεωτέρα Λεσβικὴ σχολὴ ἀπεδέχθη αὐτὴν καὶ ἐφθασεν εἰς ὑπέρτατον ἀκμὴν. Δὲν δυνάμεθα νῦν ὀρίσασθαι ποίαν σχέσιν εἶχε πρὸς τὰς συνθέσεις καὶ τὸν νεωτερισμὸν τὸ ἐξῆς ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ὀνομασθὲν ὄργανον Σακάδειον. (Ψύχ. Σακάδειον εἶδος μουσικοῦ ὄργανου. πρβ. Meineke in philol. 12, 620) ἀλλ' ὁμολογεῖται, ὅτι τοῦτο ἦτο οὐχὶ ἐντατὸν ὄργανον ἀλλ' εἶδος αὐλοῦ (Rhein. Mus. τόμ. 31, σελ. 76). Ἐκ τῆς σχολῆς τοῦ Σακκάδα γνωρίζομεν τὸν Ἑρέμβροτον, ἐξ Ἀρκαδίας, ὅστις ἐξεῖχεν. Ἐπὶ τοῦ ἀναθηματικοῦ χαλκοῦ τρίποδος, ὃν ἀνέθηκε πρὸς τὸν Ἡρακλέα ἐν Θήβαις, ὑπῆρχε τὸ ἐξῆς ἐπιγράμμα. (Παυσ. 10, 7, 4. 6.)

Ἑρέμβροτος Ἀρκὰς ἔθηκε τῷ Ἡρακλεῖ

νικησῆς τόδ' ἄγαλμα Ἀμφικτυόνων ἐν ἀέθλοις

Ἐλλήσιν δ' ἔδωκε μέλας καὶ ἐλέγους.

Καὶ ὁ Λάσος ἐξ Ἑρμιόνης καὶ ὁ Κυδίας καὶ ὁ Πυθόκριτος ἦσαν ἐκ τῆς σχολῆς τοῦ Σακκάδα. Ἐκ τούτων ὁ Πυθόκριτος ἐνίκησεν ἐξάκις κατὰ τὸ Πύθιον διὰ τοῦ αὐλοῦ καὶ ἐξάκις ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀξιώθεῖς ἀντὶ τούτων στήλης μετὰ τοῦ ἐξῆς ἐπιγράμματος (Παυσ. 6, 14, 10)

Πυθοκρίτου

τοῦ Καλλιμάχου μνῆμα ταύλῃτᾳ τόδε.

Ἐκτὸς τούτων περίφημος αὐλητὴς ἦτο καὶ ὁ ἐξ Ἀργους Ἀρίστων·
πρὸς τιμὴν τοῦ ὁποίου ἔχομεν τὸ ἐξῆς ἐπιγράμμα (Hermes 20,62).

Πολλὰκι δὴ φυλῆς Ἀκαμαντίδος ἐν χοροῖσιν ὦραι
ἀνωλόλυξαν κισσοφόροις ἐπὶ διθυράμβοις
αἱ Διονυσιάδες, μίτραισι δὲ καὶ ῥόδων ἁώτοις
σοφῶν ἀοιδῶν ἐσκίασαν λιπαρὰν ἔθειραν,
οἳ τότε τρίποδα σφίσι μάρτυρα Βαχχίων ἀέθλων
ἔθηκαν· εὖ τοῖςδε Ἀρτιγέρης ἐδίδασκεν ἄνδρας
εὖ δ' ἐτιθηνεῖτο γλυκερὰν ὅπα Δωρίους Ἀρίστων
Ἀργεῖος, ἡδὺ πνεῦμα χέων καθαροῖς ἐν αὐλοῖς·
τῶν ἐχορήγησεν κύκλον μελέγην· Ἰπτόνικος
Στρούθωνος νῖος, ἄρμυσις ἐν χαρίτων φορηθείς,
αἶ οἱ ἅπ' ἀνθρώπους ὄρομα κλυτὸν ἀγλαὰν τε νῆαν
θῆκαν ἰοστεγάνων θεῶν ἑκατι Μοισᾶν.

Ἐν τῷ παρὰ τὸ θέατρον ἐπὶ τινος ὀγκώδους βάσεως χαλκίνου ἀγάλμα-
τος τοῦ Διονύσου ἀνχινώσκειται τὸ ἐπόμενον καλὸν ἐπιγράμμα πρὸς
τιμὴν τοῦ ὀνομαστοῦ αὐλητοῦ Ἀρίστωνος (Bulletin de corresp.
Hellen. τόμ. 11,75)

Φοίβωι καὶ Βάχχωι μ' ἐπὶρίκιον ἔλαιον αὐλοῖς
Οὔρομα καὶ τέχνην πατρὸς ἐνεκχαμένον,
Δῆμος ἐπέγραψεν Κώων Διόνυσον ἀρίστων
Μάρτυρά σοι στεφάνων Ἑλλάδος εὐρυχρόν.
Ἀρποτέρη σοφίη βοσείας αὐλοῖσιν Ἀρίστων
Πυθοῖ κῆρ Νεμέηι κλῶρας ἐρεψάμενος
Καὶ πύτων ἐξ Ἰσθμοῖο Παλαίμοσι πυκνὰ λαλεῦσαν
Ἀσπίδα τε ἐξ Ἀργους ἀργὴ Διὸς κοτίων
Καὶ τὸν ἅπ' οὐκ ἀγρίον Παραθηναίοισιν ἔλαιοις
Νειφόμενον δώροισιν κλωσσὸν ἐνεκχαμένον
Χάλεον ἀβροχίτων Θωῶνης παῖδά με Βάχχον
Δωρίδος ἐκ πάτρης ἄρθημα δημοσίην
Φοίβωι κάμαντῶι κεχαρισμένον εἶσατο τέχνης
Ἦν πατρίς ἐκ φυλῆς εὔσαθ' ὁμωνυμίας.

Καὶ ἕτερον ὀνομαστὸν ἐξ Ἀργους αὐλητὴν γνωρίζομεν τὸν Ἀρατὸν
ἐξ ἐπιγραφῆς εὐρεθείσης ἐν Ἀθήναις. (inschrift. Loewy σελ. 57).

— — — — οκράτ [ουε? — — — —]

ἀνέθηκε Κλειδῆμος Μει[δ]ωνος Π.λωθεύς,

Ἐρεχθίδος ἀνδρῶν ἐνίκᾳ

Μενετέλης Μέρητος Ἀναγνώσιος ἐρορήγει

Ἄρατος Ἀργήιος ἡβ.λε.

Νικόμαχος ἐποίησεν.

Ἐν Δελφοῖς εὑρέθη ἐπιγραφὴ μακρά, ἐν ἣ ἀναφέρονται ὡς ἀγωνισθέντες τὸν ἀγῶνα Σωτήρια πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ οἱ Ἀργεῖοι Σάτυρος, Ἡράκλειτος, Νεοκλῆς, Σίμακος, Ἐπικρατῖνος, Σίμακος, Θεόσταυρ, Νουμήριος, Στράτιος, ὧν οἱ μὲν ἦσαν διδάσκαλοι αὐλῶν, οἱ δὲ αὐληταί, οἱ δὲ χορευταί. (Wescher et Foucart inser. de Delphes).

Εὑρέθη ἐπιγραφὴ, καθ' ἣν ἀναφέρεται, ὅτι ἐν τοῖς τελουμένοις Χαριτεῖσις ἐν Βοιωτίᾳ ἐνίκησεν ὁ Δαμῖνέτος ὁ υἱὸς τοῦ Γλαύκου Ἀργεῖος ἀγῶνα κιθαριστικῆς καὶ ὁ Ῥόδιππος υἱὸς Ῥοδίππου Ἀργεῖος (corp. ins. ἀριθ. 1583, 1584 καὶ Sylloge ins. Boeot. σελ. 34).

Τὴν δὲ ψιλὴν κιθάρισιν λέγει ὁ Μέναιχμος, ὅτι εἰσήγαγεν ὁ Ἀριστόνικος Ἀργεῖος σύγχρονος Ἀρχιλόχου κατοικήσας ἐν Κερκύρῃ. (Ἀθην. 14, 629 καὶ 637).

ΠΕΡΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΟΣ

Ὁ Ἀργεῖος λαὸς ἀνατραφεὶς διὰ τῶν παραδόσεων τῆς ἡρωικῆς ἐποχῆς καὶ ἐπαυρόμενος διὰ τὴν κατὰ τῆς Τροίας ἐπιτυχῇ ἐκστρατείαν, ἐξασκηθεὶς δὲ διὰ τῆς κατὰ τῶν Ἡρακλειδῶν ἀντιστάσεως ἐγένετο φιλοπολεμώτατος. Τὸν πολεμικὸν τοῦτον χαρακτῆρα διετήρησε τὸ Ἄργος μέχρι τῶν τελευταίων χρόνων γενόμενον κέντρον τῶν πολεμικῶν ἐνεργειῶν. Ὡς θὰ ἴδωμεν, τὸ Ἄργος μεταίχε πάσης ἐξωτερικῆς ἐκστρατείας, ἐνῷ ἡ ἄλλη Ἑλλὰς ἦτο ἐκνευρισμένη καὶ διέτριβε περὶ τὰ ἴδια μόνον. Τὴν ἄκρατον τούτων τάσιν καὶ ῥοπὴν πρὸς τὰ πολεμικὰ κατὰ τὸν Μνασέα ἐδήλωσε διὰ τοῦ ἐπομένου χρησμοῦ ἡ Πυθία, (Ἀνθολ. Ἑλλ. τόμ. 3 σελ. 184 ἀριθ. 73) ὅτε οἱ Αἰγίειοι κατὰναυμαχήσαντες Αἰτωλοὺς καὶ λαβόντες πεντηκόντορον αὐτῶν δεκάτην Πυθοὶ ἀνατίθεντες ἡρώτων «τίνες κρείττορες εἰεν τῶν Ἑλλήνων» ἄλλοι δὲ ἀναφέρουσιν, ὅτι ὁ προκείμενος χρησμός ἐδόθη πρὸς τοὺς Μεγαρεῖς.

Γαίης μὲν πάσης τὸ Πελασγικὸν Ἄργος ἄμεινον,

Ἴπποι Θεσσαλικοί, Λακεδαιμόνιαι τε γυναικες

ἄνδρες δ' οἱ πίνουσιν ὕδωρ καλὴς Ἀρεθούσης

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀλλ' ἔτι καὶ τῶν εἰσιν ἀμείνους, οἳ τὸ μεσσηγὲν
 Τυρνήθος ραίουσι καὶ Ἀρκαδίας πολυμήλου,
 Ἀργεῖς, Λινοθάρηκες, κέντρα πολεμιοί
 ὑμεῖς δ', ὦ Μεγαρήνες, οὐδὲ τρίτοι, οὐδὲ τέταρτοι
 οὐδὲ δυνάδεκαταῖοι· οὐτ' ἐν λόγῳ οὐτ' ἐν ἀριθμῷ.

Κατὰ τὸν Θεόκριτον ἦσαν «ἐδραστρόφοι» ἐπιτήδευοι δηλ. εἰς τὸ πεδολόνην τὸν ἀντίπαλον καὶ ρίπτειν κατὰ γῆς· κατὰ δὲ τὸ ἐπιγράμμα τοῦ Δημ. χέτου ('Ελλ. ἀνθλ. τόμος 3 σελ. 233) οἱ Ἀργεῖοι καὶ οἱ Μεσσήνιοι ἦσαν «τεγνάντες» οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι «ἐνίκων βίαν».

Οὐτ' ἀπὸ Μεσσήνας, οὐτ' Ἀργόθεν εἰμι παλαιστάς,
 Σπάρτα μοι Σπάρτα κυδιάειρα πατρίς·
 κεῖνοι τεγνάντες ἐγώ γε μὲν, ὥς ἐπέοικε
 τοῖς Λακεδαιμονίῳν παισὶ, βίαν κρατέων.

Προσέτι ὁμοιάζον κατὰ τὴν βραχυλογίαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους. (Σχόλ. Ἰσθμ. Πινδ. 87. μακρολόγοι μὲν οὖν οἱ Ἴωρες, σύντομοι δὲ οὐ μόνον Λάκωνες ἀλλὰ καὶ Ἀργεῖοι). Ταύτης δὲ ἀποδείξεις εἶνε τὸ ψήφισμα τοῦ 417 π. χ. καὶ τὰ παρὰ Σοφοκλεῖ ἐν Ὀδ. μαιν. παρὰ Στοβ. λόγος LXXXIV, 28.

Πάντ' οἶσθα, πάντ' ἔλεξα πάντεσσι μέγα·
 μῦθος γάρ Ἀργολιστὶ συντέμνεται βραχὺς.

Κατηγοροῦντο ὅμως ὡς μέθυσοι. ('Αθην. τόμος 2, 302, 1, 59. κωμικοῦνται δὲ ὡς μέθυσοι Ἀργεῖοι μὲν καὶ Τυρνήθιοι ὑπ' ἐφίππου ἐν Βενερίδι· ποιεῖ δὲ τὸν Ἡρακλέα λέγοντα.

οὐκ οἶσθ' μ' ὄντα, πρὸς θεῶν Τυρνήθιον
 Ἀργεῖον, οἷ μεθύοντες αἰεὶ τὰς μάχας
 πάσας μάχονται. Β. Τοιγαροῦν φεύγονσ' αἰεὶ.

Κατὰ τὸν Bursian (geogr. von griechenland τόμος 2, σελ. 44) ἡ φιλοποσία φαίνεται, ὅτι προκαλεῖται ὑπὸ τῆς φύσεως τῆς χώρας, διότι καὶ οἱ σημερινοὶ Ἀργεῖοι θεωροῦνται ἀριστοὶ οἰνοπόται τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου. Τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχει καὶ ὁ Αἰλιανός (ποικιλ. ἱστ. 3, 15 «καὶ Ἀργεῖοι δὲ καὶ Τυρνήθιοι κεκωμώδηνται καὶ οὗτοι ἀκραιτέστερον τῷ ὄντι προσιότεις»). Ἀποδίδεται δὲ πρὸς τοὺς Ἀργεῖους καὶ ἰσχυρὰ κλίσις εἰς τὴν κλοπὴν, ὥστε κατέστη παροιμιώδης τὸ «Ἀργεῖοι φῶρες» (Παροιμιογράφοι 2, 146 Ἀργεῖοι φῶρες. Ἐπὶ τῶν προδήλως πονηρῶν. Οἱ γὰρ «Ἀργεῖοι ἐπὶ κλοπείᾳ κωμικοῦνται» καὶ 2, 147. Ἀργεῖους ὀφῆς. Ἐπὶ τῶν πρὸς ὀτιοῦν ἀποβλεπόντων καταπληκτικώτατα

καὶ ἐπὶ τῶν ἐπὶ κλοπῇ ὑπονοουμένων ἰδίως, παρόσον εἰς τοῦτο κομφοῦνται Ἀργεῖοι). Ἦσαν καὶ φιλέριδες καὶ φιλόδικοι καὶ συκοφαντικοί, ὥστε «Ἀργεῖα φορά» ἐλέγετο ἐπὶ τῶν συκοφαντῶν. (Παροιμ. τόμος 1, 209, «Ἀργεῖα φορά» παροιμία ἐπὶ τῶν συκοφαντῶν οἱ γὰρ Ἀργεῖοι φιλόδικοι).

Ἐξετάζοντες δὲ τοὺς Ἀργεῖους σήμερον κατὰ τὸν χαρακτῆρα ὑπὸ γενικωτέραν τινὰ ἐποψιν ἀνευρίσκομεν, ὅτι κατὰ τὸ φιλοπόλεμον δὲν φημίζονται, ὡς οἱ ἀρχαῖοι αὐτῶν πρόγονοι, ἂν καὶ κατὰ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα δὲν καθυστέρησαν. Τὸ ἐλάττωμα δὲ τῆς μέθης, δι' ὃ κατηγοροῦντο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, δὲν ἔχουσι σήμερον· οὔτε κλέπτει εἶνε οὔτε προδῆλως πονηροὶ ἀλλ' ἀπλοῖ τοὺς τρόπους καὶ εἰλικρινεῖς, φιλόπονοι, σώφρονες, οἰκονόμοι διασώσαντες τὴν περὶ τὸν βίον λιτότητα, ἣν εἶχον οἱ πρόγονοι αὐτῶν Δωριεῖς, καὶ αὐστηροὶ περὶ τὰ οἰκογενειακὰ ἤθη. Ἰσως εἶνε κατὰ τοῦτο ἡ πρώτη πόλις τῆς Ἑλλάδος ἡ ὀλιγώτερον διαφθαρεῖσα ὑπὸ τοῦ ἐπιδραμόντος πολιτισμοῦ. Παρὰ ἄλλην πύλιν τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρξε μῆτηρ πλειοτέρων ἀνδρῶν διαπρεψάντων ἐν τῷ στρατιωτικῷ βίῳ ἀριθμοῦσα πολλοὺς στρατιωτικούς, ἐν τῷ ἐμπορικῷ δὲ σταθμῷ ἀριθμεῖ πολλοὺς ἐμπόρους ἐν ταῖς διαφόροις πόλεσιν, ἰδίᾳ δὲ ἐν Ἀθήναις, Πειραιεῖ, Ναυπλίῳ, Αἰγύπτῳ καὶ Κωνσταντινοπόλει. Ἄν καὶ ἡ φύσις τοῦ ἐδάφους εἶνε εὐνοϊκὴ, ὅμως οἱ Ἀργεῖοι φημίζονται διὰ τὸν ἀποδημητικὸν χαρακτῆρα· πλεόν ἴσως τῶν 5,000 χιλ. Ἀργείων εἶνε ἐγκατεσπαρμένοι ἐν διαφόροις ἐμπορικαῖς πόλεσι τῆς τε Ἑσῶ καὶ Ἑξῶ Ἑλλάδος.

ΠΕΡΙ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ

Ἡ Σπάρτη, ἡ Κρήτη καὶ τὸ Ἄργος δὲν εἶχον οὐδένα ῥήτορα, διότι ἡ ῥητορικὴ ὡς τέχνη ἀνευ ἀληθείας ἦτο ἀποκεκλεισμένη τοῦ κράτους. Οἱ Δωριεῖς ἀποβλέποντες εἰς τὰς πράξεις μᾶλλον ἢ τοὺς λόγους προσεῖχον τὸν νοῦν νὰ ἐπιτελέσωσιν ἔργα μᾶλλον ἢ συγγράμματα. Τὸ Ἄργος ὅμως δὲν ἐμιμήθη μὲν τὰς Ἀθήνας κατὰ τὸν πνευματικὸν βίον ἀλλὰ δὲν ὑπέβηκε καὶ κατὰ τοῦτο, διότι πολλοὶ ἀνεφάνησαν διαπρέψαντες ὡς ἱστορικοὶ καὶ ποιηταί. Ἐκ τούτων γνωστοὶ εἶνε οἱ ἑξῆς.

Τελέσιλλα. Ἐκ τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἡ Τελέσιλλα ἴσως εἶνε ἡ μόνη, δι' ἣν δικαίως τὸ Ἄργος ἐκαυχᾶτο. Περὶ τοῦ βίου αὐτῆς

καὶ τῶν ποιημάτων ἐλάχιστα γνωρίζομεν. Ἠκμαζε δὲ κατὰ τὴν ἡλικίαν, ὅτε ὁ Κλεομένης τῷ 494 ἐξεστράτευσεν κατὰ τοῦ Ἀργεῖος. Κατήγετο ἐξ ἐπιφανοῦς οἰκογενείας, ἀλλ' οὔσα ἀσθενικῆς κράσεως συνεβουλεύθη τὸ μαντεῖον, διὰ τίνος τρόπου δύναται νὰ καταστῇ ὑγιής. Τοῦτο δὲ ἀπεκρίθη πρὸς αὐτήν, ὅτι πρέπει νὰ θεραπεύῃ τὰς μούσας. Εὐπειθὴς εἰς τὴν φωνὴν τῆς θεᾶς ἐπεδόθη περὶ τὴν ποίησιν καὶ ἀπαλλαγεῖσα ἀμέσως τῶν ἐνοχλήσεων καὶ τῶν σωματικῶν ἀλγηδόνων προσεῖλκυσε ἐνωρίτατα διὰ τῆς ποιητικῆς αὐτῆς εὐφυΐας τὸν θαυμασμὸν τῶν συγχρόνων καὶ κατέστη ἐπίσημος λυρικὴ ποιήτρια, παραβυλλομένη πρὸς τὴν Σαπφῶ καὶ Κορίνναν, τιμωμένη δὲ διὰ τοῦ διακριτικῶς ἐπιθέτου ἀγακλῆς ('Ελλ. Ἀνθ. 9, 26).

Τὰςδε θεογλώσσους Ἑλικῶν ἔθρεψε γυναῖκας
ἕμμοις, καὶ Μακεδῶν Πιερίας σκόπελος,
Πηρήϊλλαν, Μοιρῶ, Ἀρύτης στόμα, θῆλυν Ὀμηρον,
Ἀεστιάδων Σαπφῶ κόσμον εὐπλοκάμων,
Ἥριτταν, Τελεσίλλαν ἀγακλέα, καὶ σὲ Κόρινναν,
θεοῦρεν Ἀθηναίης ἀσπίδα μελψαμένην,
Νοσσίδα θηλύγλωσσον ἰδὲ γλυκυαγέα Μόρτιν
πάσας ἀνείων ἐργάτιδας σελίδων.
'Ερρέα μὲν Μούσας μέγας Οὐρανός· ἐρρέα δ' αὐτὰς
Γαῖα τέκεν, θνατοῖς ἀφθιτον εὐφροσύναν.

Εἶχε δὲ σύζυγον τὸν Εὐξενίδαν, ὅστις ἰδρυσε μνημεῖον πρὸς τιμὴν αὐτῆς, ὡς καταρτίζεται ἐκ τοῦ ἐπομένου ἐπιγράμματος. ('Ελλ. Ἀνθ. 316)

Σῆμά τοι, ὦ γλυκερὴ Τελεσίλλα, ἐνθάδ' ἔθηκεν
Εὐξενίδας ἀλόφω, ἀλάφην ἦν, ὅτι πάντοτε πλήρης
πίστεος, εὐνοίας, ἀρετῆς, ἀγάπης τε, μένοι τε
ὄφρα καὶ ἐσσομένοισι τεοῖς κλέος ἀφθιτον αἰεῖ.

Ἐὰ ποιήματα αὐτῆς ἦσαν ὕμνοι πρόωρισμένοι εἰς χοροὺς καὶ μάλιστα παρθένων δικαίως ἐκτιμώμενα πολὺ. Τὸ περισωθὲν ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ ὕμνου εἰς τὴν Ἀρτέμιδα εἶνε γεγραμμένον οὕτως ὥστε ὑπενθυμίζει τὴν ρυθμικὴν τοῦ Ἰβύκου ἀλλὰ τὸ μέτρον ὀνομάσθη ἐκ τῆς ποιητρίας Τελεσίλειον. Δυστυχῶς ταῦτα ἀπωλέσθησαν, σωζονται δὲ μόνον δύο στίχοι ὧδῆς τινος πρὸς τὴν Ἀρτέμιδα. (Poetae lyriici graeci ὑπὸ Bergk τόμος 3 σελ. 380—381).

Ἄδ' Ἀρτεμις, ὦ κόρυι,
 φεύγοισα τὸν Ἀλφειόν.

Ἐκ τοῦ Ἀθηναίου (14,619, B), μανθάνομεν, ὅτι συνέθεσεν ὠδὴν εἰς Ἀπόλλωνα, ἧτις ὠνομάζετο *Φιληλιάς*. Ἰσως κατὰ τὸν Flach (geschichte der griechischen Lyrik σελ. 18) αὕτη ἐψάλλετο ὑπὸ μεμνησμένων ἐργατῶν πορευομένων εἰς ἀγροτικὰς ἐργασίας, ὅτε ὁ ἥλιος καλυπτόμενος ὑπὸ νεφῶν ἀφῆρει τὴν θερμότητα ἐκ τοῦ ἐδάφους. Παρὰ Πausανίου (2,35,2) μανθάνομεν, ὅτι κατὰ τὴν Τελέσιλλαν ὁ Πυθαγόρας τοῦ πατρὸς τοῦ Ἀπόλλωνος ἦλθεν εἰς τοὺς Ἀργεῖους πρῶτον. Καὶ 2,28,2 ὅτι ἡ Τελέσιλλα ἐν τινι ᾄσματι ἐμνήσθη τοῦ ἱεροῦ τῆς Κορυφαίας Ἀρτέμιδος τοῦ ἐπὶ τῇ ἀκρῇ τοῦ ὄρους Κορύφου τῆς Ἐπιδαύρου. Καὶ ἐκ τοῦ Ἀπολλοδώρου (3,5,5,) ὅτι κατὰ τὴν Τελέσιλλαν ἐσώθησαν ἐκ τῶν τέκνων τῆς Νιόβης ἡ Ἀμύκλα καὶ Μελίοιοι. Ἐκ τοῦ Ἡσυχίου, ὅτι ἡ Τελέσιλλα τὰς βελτίους λέγει βελτιώτας. Ἐκ τοῦ Ἀθηναίου (11,467,5) ὅτι τὴν ἄλλα καλεῖ δαῖνον ἡ Τελέσιλλα. Καὶ ἐκ τοῦ Πολυδεύκου (2,23 καὶ παρὰ Φερεικράτει οὐλοκέφαλος οὐλοκίκια δὲ Τελέσιλλα εἰρήκε). Ἐν Σχολίοις Ὁμ. Ὀδ. ν. 289 λέγονται τὰ ἐξῆς *καλῇ τε μεγάλῃ τε*. Ἐκ τῆς κατὰ τὴν ὄψιν κοσμιότητος καὶ αἰδοῦς καὶ τοῦτο ὑπονοεῖν δίδωσι καθὰ καὶ Ξενοφῶν καὶ Τελέσιλλα ἡ Ἀργεῖα διαγράφουσιν ἀρετῆς καὶ καλοκαγαθίας εἰκόνα.

Τοσοῦτον δὲ ἐνεθουσία διὰ τῶν ποιημάτων αὐτῆς, ὥστε κινδυνεύουσης τῆς πατρίδος, ὡς ἄλλος Τυρταῖος, τοσοῦτον ἀνεξωπύρωσε τὸ ὑπὲρ αὐτῆς αἰσθημα, ὥστε ὀπλισθέντες γέροντες, παῖδες καὶ γυναῖκες ἐμάχοντο ὑπὲρ τῶν τειχῶν (σελ. 251—252).

Ὁ *Καικίλιος* ἢ *Κικιλιος* ποιητὴς Ἀργεῖος Κατὰ τὴν Εὐδοκίαν (Ἰωνία Viol. p. 270) ἔγραψεν οὗτος περιήγησιν Ἑλλάδος, κατὰ Σουίδαν ἦτο ἐποποιός, κατὰ δὲ τὸν Ἀθηναῖον (p. 13. c.) ἔγραψεν ἀλειυτικά. Ἐκ τῆς ἐπομένης χορηγητικῆς ἐπιγραφῆς ἐπὶ πλακὸς εὐρεθείσης ἐν Ἀθήναις μανθάνομεν, ὅτι ἐξ Ἀργους κατήγετο ὁ ποιητὴς *Εὐλάριος*. (C. I. A. τόμ. 2γ. σελ. 33,1294).

(ὁ δῆμος ἐρορήγει, — — — ἦρ) *Γερ*

(ἀγωνοθέτης — — — *Εὐ*) *ρομίδου*

(— — — *ς* παῖδων ἐνίκα), Ἐρεχθίδος ἀνδρῶν ἐνίκα

(— — — — — ἠύλει), Φίλιππος Σικυνώριος ἠύλει

(— — — — — ἐδίδασκε) (*Ε*) *Λάριος* Ἀργεῖος ἐδίδασκε.

Ὁ *Λεορτεός*. Οὗτος ἦτο τραγῳδός ἐξ Ἀργους, ὡς μανθάνομεν ἐκ τοῦ

Ἀθηναίου (8 p. 343, E' ἀφοσμάτος δ' ἦν καὶ Λεοντέος ὁ Ἀργεῖος τραγῳδός, Ἀθηναῖος μὲν μαθητής, οἰκέτης δὲ γενόμενος Ἰόβαν τοῦ Μανρονσίων βασιλέως, ὥς φησιν Ἀμάραντος ἐν τοῖς περὶ σκηρῆς, γεγραφεῖναι φάσκων εἰς αὐτὸν τόδε τὸ ἐπίγραμμα τὸν Ἰόβαν, ὅτε κακῶς τὴν ἡμετέραν ὑπεκρίνατο).

ἰδοῦ τὸ ἐπίγραμμα.

Μή με Λεοντέος τραγικοῦ κινῆρηφάγου ἦθος

Λεύσσω· Ὑψιπέλης εἰς κακὸν ἦτορ ὄρα.

"Ἥμῃ γάρ ποτ' ἐγὼ Βάκχῳ φίλος, οὐδὲ τι· ὦδε
γῆρην χρυσοδόλοισι οὖασιν ἠγάσατο.

Νῦν δέ με γυτρόποδες, κέραμοι καὶ ξηρὰ τάγῃνα

· γείρωσαν φωνῆς, γαστρὶ χαρίζουσιν.

Ὁ Ἀποκρατίων. Οὗτος ἦτο Πλατωνικὸς φιλόσοφος γράψας ὑπομνήματα εἰς Πλάτωνα ἐν βιβλίοις κδ' καὶ λέξεις Πλάτωνος ἐν βιβλίοις δυσίν. (Ἰωνιὰ Εὐδοκίας CLXXX).

Ὁ Ἀκουσίλαος. Οὗτος ἤκουσεν τῇ 65 ὀλυμ. κατὰ Διονύσιον Ἀλικαρνασσεύ (ἀργαῖοι μὲν οὖν συγγραφεῖς πολλοὶ καὶ κατὰ πολλοὺς τόπους ἐγένετο πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. Ἐν οἷς ἔστιν Εὐγέων τε ὁ Σάμιος, ὅτε Ἀργεῖος Ἀκουσίλαος). Κατὰ τὸν Διογένην Λαέρτιον (1,14) ἦτο υἱὸς Κάρβα ἢ Σκάβρα, συγκατελέγετο δὲ ἐν τοῖς ἐπτὰ σοφοῖς τῆς Ἑλλάδος ἢ κατὰ τὸν Ἑρμιππον ἐν τοῖς ἐπτακαίδεκα σοφοῖς. Κατὰ τὴν Ἰωνιὰν Εὐδοκίαν (LXXIX) ἦτο πρεσβύτατος ἱστορικὸς γράψας γενεαλογίαν ἐκ χαλκῶν δέλτων, ἃς λέγεται, ὅτι ὁ πατὴρ αὐτοῦ εὗρεν ὀρύξας τόπον τινὰ τῆς οἰκίας αὐτοῦ. Συνέγραψε δὲ ἱστορίας, ἐξ ὧν εὗρηται ἀποσπάσματα. (Müller. Fragm. Hist. gr. τόμ. 1 σελ. 100—103).

Ὁ Ἀναξικράτης. Οὗτος ἔγραψεν Ἀργολικά, ὧν ἀποσπάσματα τινὰ διασώθησαν (Müller fragm. hist. gr. 4,301).

Ὁ Ἀριστέας. Περὶ τούτου οὐδὲν ἄλλο γνωρίζομεν ἢ ὅτι ἦτο ἱστορικὸς (Clem. Alex. Strom. 1, p. 139 α' Ἀπὸς τε ὁ Ἀργεῖος βασιλεὺς Μέμψιν οἰκίζει, ὥς φησιν Ἀριστίππος ἐν πρώτῳ Ἀρχαδικῶν. Τοῦτον δὲ ὁ Ἀριστέας ὁ Ἀργεῖος ἐποιοῦσθῆναι φησι Σάραπιν καὶ τοῦτον εἶναι ὃν Αἰγύπτιοι σέβουσιν). Δυνάμεθα νῦν ὑποθέσωμεν, ὅτι ὁ ἱστορικὸς οὗτος εἶνε ὁ κατὰ τοῦ Ἀριστίππου ἐπαναστατήσας καὶ προσκαλέσας τὸν Πύρρον εἰς τὴν πόλιν Ἀργεῖος. (Πλ. Πύρρ. 30. Fragm. hist. gr. Müller 4,327).

Ὁ Ἀγίας. Οὗτος συνέγραψεν Ἀργολικά, ὡς μανθάνομεν ἐκ τοῦ Ἀθηναίου (3 p. 86, F. «*ἀγίας δὲ καὶ Δερκύλλος ἐν τοῖς ἀργολικοῖς τὸν στραβήλους ἀστραβήλους ὀνομάζουσι, μνημονεύοντες αὐτῶν ὡς ἐπιτηδείων ὄντων εἰς τὸ σαλπίζειν*». Σχολ. Ἰλ. 690. Ἀγίας δὲ ἐν α', Ἀργολικῶν γησι τῶν Γηρυόρον βοῶν ἀφελέσθαι Νηλέα ὅθεν Ἡρακλέα Νέστορι παραδοῦναι τὴν ἀρχήν). Ἐκ τοῦ Κλήμεντος δὲ τοῦ Ἀλεξανδρείως (1, 21, p. 139, 5) μανθάνομεν, ὅτι κατὰ τὸν Ἀγίαν τὸ Ἴλιον ἐκυριεύθη ἐν τῇ τρίτῃ μηνὸς Πανέμου ὀγδόῃ φθίνοντος, ὅτι ὁ Ἑρκείος Ζεὺς τρεῖς ὀφθαλμοὺς μετεχειρίζετο (Σχολ. Εὐρ. Τρ. 16) ὅτι ὁ στυράξ ὁ ἐν ταῖς ὀρχήστραις θυμιώμενος τοῖς Διονυσίοις, φρύγιον ὁδμὴν ἐποίει τοῖς αἰσθανομένοις καὶ ὅτι ἡ μουσικὴ ἐπ' ἀνδρείαν τὸ ἀρχαῖον προτροπὴ ἦν. (Ἀθην. 14 p. 626, F. Müller fragm. hist. gr. 4, 292). Ὁ Jahns (Zitschr. f. d. alterthumsn. 184 s. 164) παραδέχεται, ὅτι ἡ «*Ἰλίου Πέρσε*» ἀπατέλει μέρος τῶν Ἀργολικῶν τοῦ Ἀγία (Welcker der ep. cyclus 1 S. 256).

Ὁ Δέρκυλλος ἢ Δερκύλλος. Οὗτος ἦτο ἱστορικός. Ἐκ τοῦ μεγάλου ἐτυμολογικοῦ (p. 391, 12) μανθάνομεν, ὅτι οἱ Ἀργεῖοι καὶ Λάκωνες καὶ Περσὺλοι καὶ Ἑρετριεῖς καὶ Ὀρώπιοι ἐνδείκνυται τοῦ σ. ποιοῦντες δασεῖαν χαράττουσι τοῖς ἐπιφερομένοις φωνήσιν, ὡς ἐπὶ τοῦ ποιῆσαι ποιη-άι. Κέχρηται τούτῳ τῷ εἶδει τῆς δασείας καὶ Δέρκυλλος. Οὗτος ἤκμασε μετὰ τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον. Συνέγραψε δέ:

1. Ἀργολικά, ἐξ ὧν ἐσώθησαν ἀποσπάσματα τινα. (Ἀθην. 3 p. 86, F. καὶ Σχολ. Εὐρ. Τρ. 14).

2. Βοιωτικά, ὧν ἐσώθη τὸ ἐξῆς ἀπόσπασμα (Σχολ. Εὐρ. Φοίν. 7. «*Δέρκυλλος Θηβαίων τινός, Δράκοντος τοῦταγμα, βασιλέως δὲ Θηβαίων, θογατέρα τὴν Ἀρμονίαν εἶναι φησιν, δι' ὁρκεύσαι Κάδμος ἐγγημεν Ἀρμονίαν*).

3. Αἰτωλικά, ἐκ τοῦ τρίτου βιβλίου τούτων τὰ ἀποσπάσματα ἴδε (Πλ. περὶ ποταμῶν 22, 5. Müller 4, 387).

4. Ἰταλικά, ἐκ τοῦ τρίτου βιβλίου τὰ ἐξῆς περιεσώθησαν (Müller 4, 387).

5. Κτίσεις, ἐκ τοῦ πρώτου βιβλίου ἀποσπάσματα εἶναι τὰ ἐξῆς (Πλτρχ. par. m. c. 17).

6. Περὶ ὄρων. (Πλτρχ. ποτ. 1, 4, 8, 4. Müller frag. hist. gr. σελ 387).

7. *Περὶ λίθων*. Ἐκ τοῦ πρώτου βιβλίου περιεσώθησάν τινα. (Πλουτάρχ. περὶ ποτ. 19,4. σελ. 388).

8. *Σατυρικά*. (Πλουτάρχ. ποτ. 10,3).

Ὁ Σωκράτης ἢ Σωσικράτης. Οὗτος συνέγραψε,

1. *Περὶ ἡγήσειν Ἀργούς* (Διογ. Λ. 2,5,47), ἐξ ἧς ὠφελήθη καὶ ὁ Πλούταρχος καὶ ὁ Παυσανίας, ὅστις διεξοδικώτατα περιγράφει τὰς ἀρχαιότητας τοῦ Ἀργούς. Παρὰ τούτου ἔλαβον ἀμφοτέροι τὴν πληροφορίαν περὶ τῆς Τελεσίλλας καὶ περὶ τῆς ἑορτῆς ὕδριστικῆς. Ἐκ τοῦ συγγράμματος τούτου σώζονται τὰ ἐξῆς ἀποσπάσματα (Σχόλ. Πινδ. Πύθ. 3,14,102. Νέμ. 3,93. Σχόλ. Εὐρ. Ῥήσ, 28. Πλουτάρχ. περὶ ἀρετῆς γυναικῶν 4).

2) *Περὶ ὁσίων*. (Πλουτάρχ. Ἰσ. καὶ Ὀσ. 35. Ζητήμ. Ἑλλ. 25,36. Ῥωμ. 25,52).

3) *Πρὸς Εἰδόθεον* πραγματείαν περὶ μυθικῶν ἀντικειμένων. (Σχόλ. Ἀπολλ. 1,40. 1207. Σουίδας Λεξ. Χιάζειν. Σχόλ. Πινδ. Πύθ. 3,14. Νέμ. 3,92. Σχόλ. Θεοκρ. 13,7. Σχόλ. Εὐρ. Φοίν. 45).

Ἀδελφον εἶνε κατὰ τὸν Pauly, ἂν οὗτος εἶνε συγγραφεὺς τῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα αὐτοῦ φερομένων *Κρητικά*. (Διόδ. 5,80. Ἀθῆν. 6,261. Ε. 263. F. 13 p. 561. F. Ζηνόβ. 5,81. Σχόλ. Ἀριστοφ. 521).

Ὁ Λυκίας ἐξ Ἀργούς ἔγραψε «περιήγησιν Ἀργούς» καὶ μύθους Ἀργείων δι' ἐπικοῦ ποιήματος. Δὲν περιεσώθη δυστυχῶς οὐδὲν ἐκ ταύτης. Ὁ Παυσανίας συχνάκις ἀναφέρει τοῦτον (1,13,7 «ταῦτα εἰς τὴν Πύρρου τελευτῇ αὐτοὶ λέγουσιν Ἀργεῖοι καὶ ὁ τῶν ἐπιχωρίων ἐξηγητὴς Λυκίας ἐν ἔπεσιν εἴρηκεν». 2,19,4 «Ὡς δὲ Λυκίας ἐποίησεν ἐς Νεμεῖαν Ἀργείων ἀγόντων θυσίαν τῷ Διὶ ὁ Βίτων ὑπὸ ρώμης τε καὶ ἰσχύος τοῦτο ἀράμενος ἤνεγκεν» 2,22,3. «Λυκίας μὲν οὖν ἐν τοῖς ἔπεσιν ἐποίησεν Μηγαρέως τὸ ἄγαλμα εἶναι Διὸς» 2,23,8 «Λυκίας δὲ λέγει κατασκευαζομένου δεύτερον τοῦ ναοῦ κεραμεὶν εὐρεθῆναι σορόν... καὶ αὐτόν τε καὶ ἄλλους τῶν Ἀργείων ἰδεῖν ἔφη τὴν σορόν». Polemonis periegetae fragm. ὑπὸ Preller σελ. 168).

Ὁ Δεινίας ἤκμασεν ὀλίγῳ πρότερον τοῦ Ἀγαθαρχίδου ἢ ὀλίγῳ ὕστερον τοῦ Ἀράτου ἢ ἤτο σύγχρονος αὐτοῦ. Δὲν εἶνε ἀπίθανος ἡ ἐκασία τοῦ Μυλλέρου στηριζομένου ἐπὶ τοῦ Πλουτάρχου (Ἀρατ. 3. fragm hist gr. 3,24) ὅτι ὁ Δεινίας εἶνε αὐτὸς οὗτος ὁ φονεύσας τὸν Ἀθωντιδὴν τύραννον τῶν Σικυωνίων. Οὗτος συνέγραψεν «*Ἀργολικά*» διαιρούμενα εἰς πολλὰς «συντάξεις» ἢ πρώτη περιεῖχε τοὺς μυθικοὺς χρόνους, ἢ ἄλλη

τοὺς ἱστορικοὺς. Περιεσώθησαν δ' ἐκ τῶν Ἀργολικῶν ἀποσπάζματα τινα. (Müller frag. hist. gr. 3, 24—26)

Ὁ Διονύσιος. Οὗτος ἔγραψεν Ἀργολικά κατὰ πᾶσαν πιθανότητα. Ἐκ τούτων περιεσώθησαν δύο ἀποσπάζματα. (Müller fragn. hist. gr. 3, 26).

Ὁ Λόβων ἐξ Ἀργους ἀνεῦρε τὰ σκολιά. Τὸ ὄνομα τοῦ Λόβωνος εὐρίσκομεν ἐν τινι Ἀττικῇ ἐπιγραφῇ τῆς Ὀλυμ. 92, 3. (corp. insc. Attic. 1, 59.) καὶ παρὰ τῷ Διογένει τῷ Λαερτίῳ ἐν τῷ κεφαλαίῳ περὶ Θάλοῦ (1, 34 καὶ 35 Τὰ δὲ γεγραμμένα ὑπ' αὐτοῦ φησι Λόβων ὁ Ἀργεῖος εἰς ἔπη τείνειν διακόσια ἐπιγεγράφθαι δ' αὐτοῦ ἐπὶ τῆς εἰκόρος τάδε·

Τόρδε Θαλῆν Μίλητος Ἰας θρέψας ἀνέδειξεν

ἀστρολόγον πάντων πρεσβύτατον σοφίῃ·

τῶν δὲ ἁδομένων αὐτοῦ εἶναι τάδε·

οὐ τι τὰ πολλὰ ἔπη φροσίμην ἀπεφήνατο δόξαν·

ἐν τι μάτερε σοφόν,

ἐν τι κεδρὸν αἶρου·

λίσεις γὰρ ἀνδρῶν κωτίων γλώσσας ἀπεραιολόγους).

Τὸ δὲ σύγγραμμα, ἐν ᾧ ταῦτα ἀναφέρει ὁ Λόβων, εἶνε τὸ περὶ ποιητῶν. (Διογ. Λαέρτ. 1, 111 ἀποίησε δὲ Κουρήτων καὶ Κορυβάντων γένεσιν καὶ θεογονίαν, ἔπη πεντακισχίλια, Ἀργοῦς ναυπηγίας τε καὶ Ἰάσονος εἰς Κόλχους ἀπόπλου, ἔπη ἑξακισχίλια πεντακόσια συνέγραψε δὲ καταλογάδην περὶ θουσιῶν καὶ τῆς ἐν Κρήτῃ πολιτείας καὶ περὶ Μίνω καὶ Ῥαδαμάνθους εἰς ἔπη τετρακισχίλια. Ἰδρύσατο δὲ καὶ παρ' Ἀθηναίοις τὸ ἱερὸν τῶν σεμνῶν θεῶν, ὡς φησι Λόβων ὁ Ἀργεῖος ἐν τῇ περὶ ποιητῶν). Ὁ Λόβων πληροφορεῖ ἡμᾶς περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν στίχων τοῦ Θάλητος, δευτερον περὶ τίνος εἰς αὐτὸν ἐπιγράμματος καὶ τρίτον περὶ τῶν γνωμικῶν. Ἀκριβεστέρως δὲ πληροφορίας δίδει ἡμῖν περὶ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Θάλητος ἐν § 23 ὁ Διογένης Λαέρτιος.

Ὁ Ἰάσων ἱστορικός ἐξ Ἀργους νεώτερος ὢν τοῦ Πλουτάρχου (Ἀθην. 14, 620, θ. Στέφ. Βυζ. λ. Τῆλος καὶ Ἀλεξάνδρεια).

Ὁ Εὐήνωρ. Οὗτος ἰατρός ὢν ἑξοχος παρείχε τὴν τέχνην αὐτοῦ δωρεάν πρὸς τοὺς πάσχοντας. Ἐν τῷ C. ins. Att. 2, 87 εὐρηται τὸ ἐπόμενον ὑπὲρ αὐτοῦ τιμητικὸν φήμισμα.

[ὁ δεῖνα — — καλέους Γαργήτιος ἐ]ἔπειν· ἐπειδὴ Εὐήνωρ ὁ ἐ]α-

τρός πρότερόν τ]ε τ]ῆν τε εὐνοίαν ἀποδέδ]ειχται τῷ δήμῳ καὶ [χρήσιμοις αὐτὸν παρέσχηκεν κατὰ τὴν τέχνην τοῖς δεομένοις] τῶν πολιτῶν καὶ τῶν

ἄλ[λων τῶν οἰκούντων ἐ]ν τῇ πόλει καὶ νῦν ἐπι[δέδωκε . . . ἐ]ἵς τῇ
 παρασκευῇ τὰ λ[λαττο ἀργυρίου, ἀγαθ]ῇ τύρῃ δεδάρθαι τῶ[ι δῆμῳ ἐπα]-
 νέσαι Εὐήγορα Εὐηπίου Ἀργεῦ[ον καὶ στεφανῶσαι αὐτ]ὸν θαλλοῦ στε-
 γάνῳ]

[εὐνοίας ἐρέκεν τῆς περ]ὶ τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναίων· εἶναι δ' αὐτὸν καὶ
 Ἀθηναίων καὶ ἐκγό[ρους αὐτοῦ καὶ εἶναι αὐτῶ]ι γράψασθαι φυλῆς καὶ
 δήμου καὶ γρατείας ἣς ἀμβούλῃται [κ]ατὰ τὸν νόμον· τοὺς δὲ προτάρ[ει
 τῆς Ἰπποθ]ωρίδος δοῦναι περὶ αὐτοῦ τ[η]ρ ψῆφον εἰς τ[ὴν] πρώτην ἐκκλη-
 σίαν. Ἀναγράψαι δ' ἐπὶ τὸδε τὸ [ψήφισμα τὸν γραμματεῖα τὸν κατὰ π]ρυ-
 ταεῖ[αν ἐν στήλῃ λιθίνῃ καὶ στήσαι ἐν] ἀκροπόλ[ει· εἰς δὲ τὴν ἀναγραφὴν
 τῆς στήλῃς δο[ῦναι —

ΠΕΡΙ ΕΟΡΤΩΝ

Ὡς οἱ ἄλλοι Ἕλληνες, οὕτω καὶ οἱ Ἀργεῖοι ἦσαν πολὺ φιλόεργοι.
 Καὶ τὰ μὲν ὀνόματα τῶν εορτῶν γνωρίζομεν, ἀλλ' ἀγνοοῦμεν τὸν τρό-
 πον, καθ' ὃν ἐτελοῦντο αὗται. Παρελάβομεν ὅμως ἀτελεῖς τινὰς πληρο-
 φορίας περὶ τινῶν ἐξ αὐτῶν. Ἑορτὰς εἶχον οἱ Ἀργεῖοι τὰς ἐξῆς·

1) Ὁ Παρθένιος (ιγ) ἀναφέρει δημοτελῆ τινὰ εορτὴν δημόσιαι θοῖραι,
 καθ' ἣν πάντες δημοσίᾳ εὐωχοῦντο πίνοντες διὰ πηλίνων ποτηρίων, ἐνῶ
 ἐν τοῖς ἄλλοις συμποσίοις διὰ πιθάκων. Ἰσως ἡ εορτὴ αὕτη ὁμοιάζεν
 ὁπωσοῦν πρὸς τὰ παρὰ τοῖς Σπαρτιάταις συσσίτια.

2) Ὁ Πλούταρχος (Ζητήμ. Ἑλλ. 302) ἀναφέρει εορτὴν ἢ δημοτικὴν
 πανήγυριν Βαλλαγραδες ὀνομαζομένην, καθ' ἣν οἱ παῖδες παίζοντες ἔρ-
 ριπτον κατ' ἀλλήλων ἀχράδας καὶ ἀπεκάλουν ἑαυτοὺς Βαλλαχράδας
 εἰς ἀνάμνησιν τῆς πρώτης τροφῆς ἐπὶ Ἰνάχου, ἣν ἔτρωγον ἢ διότι ἐν
 Ἀργεὶ τότε τὸ πρῶτον κατῆλθον ἐκ τῶν ἀγρῶν εἰς τὴν πεδιάδα.
 Ἰσως λείψανον ταύτης τῆς εορτῆς εἶνε ἡ συνήθεια, ἣν ἔχουσι καὶ σήμε-
 ρον, τοῦ νᾶ ρίπτωσι κατ' ἀλλήλων πορτοκάλια οἱ ἐκκλησιαζόμενοι, ἰδίως
 οἱ νέοι πρὸς τὰς νέας κατὰ τὴν πανήγυριν τὴν τελομένην ἐν τῇ ἐκκλη-
 σίᾳ τῆς Παναγίας τῆς κατακρυμμένης (σελ. 42).

3) Ἄλλη τις εορτὴ ἀναφέρεται (Αἰνείας πολιρκ. 17), καθ' ἣν ἐγί-
 νετο μεγάλη πομπὴ καὶ μεγαλοπρεπὴς ἐξοδὸς πάντων τῶν πολιτῶν μεθ'
 ὄπλων· ὁ Αἰνείας ἀναφέρει, ὅτι τῆς πανδήμου ταύτης εορτῆς τελομένης
 ἐξω τῆς πόλεως, πολλοὶ ἐνοπλοὶ ἐπιβουλεύοντες παρηκολούθουν τὴν

πομπήν. Ὅτε δὲ οἱ περισσότεροι τὰ ὄπλα καταθέσαντες ἀπωτέρω τοῦ ναοῦ πρὸς τὰς εὐχὰς καὶ τὸν βωμὸν ὤρμησαν, οἱ ἐπιβουλευόντες σταθέντες πλησίον τῶν προεχόντων πολιτῶν καὶ ἀρχόντων μετ' ἐγχειριδίων, ἄλλους μὲν ἐφόνευσαν, ἄλλους δὲ παρεκώλυσαν νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν προκαταλαβόντες τοὺς ἐπικαιροτάτους τόπους.

4. Ἀγριαῖρια ἢ ἀγράνια (ἀγριαίνω) ἑορτὴ ἐξίλαστήριος ἐν Ἀργεὶ εἰς ἀνάμνησιν τῶν θυγατέρων τοῦ Προΐτου, αἵτινες περιέπεσον εἰς μανίαν, καὶ ἰδίως τῆς Ἰφονόης τῆς φευγούσης τὸν Μελάμποδα θέλοντα νὰ θεραπεύσῃ αὐτήν. Ἴσως ἐτελοῦντο ταῦτα κατὰ τὸν Δωρικὸν μῆνα ἀγριαίνιον. (Πλτρχ. Ζητ. Ἑλλ. 38. Ἡσύχ. ἀγριαῖα, ἑορτὴ ἐν Ἀργεὶ ἐπὶ μίᾳ τῶν Προΐτου θυγατέρων. Ἀγριαῖρια, νεκρία παρ' Ἀργείοις). Ὡνομάσθη οὕτως κατὰ τὸν Bergk (beiträge zur griechischen monastkunde σελ. 49) διότι πᾶν ὅ,τι ἦτο μισητὸν τοῖς θεοῖς, πάντα τὰ τερατώδη ἐκαίοντο κατὰ ταύτην τὴν ἑορτὴν δι' ἀγρίων ξύλων.

5. Ἡ προηγουμένη ἑορτὴ σχεῖσιν ἔχει πρὸς ἄλλην ὀνομαζομένην Δανίδα καὶ τελομένην εἰς ἀνάμνησιν τοῦ πολέμου τοῦ Προΐτου καὶ Ἀκριοῦ.

6. Ὑστέρια (ὕς—ὕος) καθ' ἃ ἐθυσίαζον χοίρους πρὸς τιμὴν τῆς Ἀφροδίτης (Ἀθην. 3 καὶ 49). Ἴσως ἐντεῦθεν ἐπήγαγεν ἡ συνήθεια τοῦ νὰ ψήνωσι καὶ νὰ τρώωσιν οἱ Ἀργεῖοι χοίρους κατὰ μῆνα Ἰούλιον καὶ Αὐγουστον.

7. Ἐν Θήβαις καὶ ἐν Ἀργεὶ ἐδείκνυτο τάφος τοῦ Αἰνίου. Ἐν Ἀργεὶ μάλιστα ἐθρήνον αὐτὸν αἱ παρθένοι καὶ γυναῖκες ὡς παῖδα ἐν ἀμνοῖς ἀνατραφέντα καὶ ὑπὸ τῶν κυνῶν ἀρπαγέντα (Παυσ. 2, 19, 7). Συνήπτετο δὲ μετὰ τοῦ θρήνου καὶ ἑορτὴ τις ἐξίλαστήριος τοῦ Ἀπόλλωνος Ἀργίς ἢ Ἀργιῆς ἢ Κυροφόνης ὀνομαζομένη, καθ' ἣν ἐφόνεμον πρὸς τιμὴν αὐτοῦ, ὅσους ἐκ τῶν κυνῶν ἤθελον εὖρει. Ὁ κύων ἐθεωρεῖτο ὡς σύμβολον τοῦ ξηροῦ καύσωνος τοῦ βλάπτοντος πᾶσαν βλάστησιν· ἐπομένως κατέστρεφον τοῦτο τὸ σημεῖον τῆς δυνάμεως. Ἴσως ἐτελεῖτο ἡ ἑορτὴ αὕτη κατὰ τὸν μῆνα Ἀρνειον. (Conon c. 19. Ἀπόλλων δὲ τῷ τῆς ἐρωμένης γόμφῳ γολωθεὶς κολλάει τοὺς Ἀργεῖους καὶ γρωμένους ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς Ψαμάθην ἀνείλε καὶ Αἰνὸν ἰλάσκεσθαι μῆνιά τε ὠνόμασαν Ἀρνειόν, ὅτι ἀργάσι Δίος συνανειρετράφη καὶ θυσιᾶν ἄγουσι καὶ ἑορτὴν ἀρνίδα, κτείνοντες ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ κυνῶν ὅσους ἂν εἴρωσιν). Τὴν αὐτὴν ἑορτὴν ὀνομάζει καὶ ὁ Ἀθήναιος (3.56 ἀλλὰ μὴ βάνει, εἶπεν, ὧ ἑταῖρε, μηδὲ ἀγριαῖον, τὴν κυρικὴν προβαλλόμενος λύσαν τῶν ὑπὸ κίβη αὐσῶν

ἡμερῶν δέον αἰκάλλειν μᾶλλον καὶ προσσαίνειν τοῖς συνδέπτοις, μὴ καὶ τινα κροφόντιν ἑορτὴν ποιησώμεθα ἀντὶ τῆς παρ' Ἀργείοις ἐπιτελουμένης).

8. Ἐνδυμάτια, καθ' ἣν αἱ ἱερείαι τῆς Ἥρας ἐνέδυσον τὴν θεὰν τὸ ἐνδυμα τὸ ὀνομαζόμενον Πάτον. (Ἡσυχ. Πάτος ἐνδυμα τῆς Ἥρας). Καὶ Πλούταρχος (περὶ Μουσικ. 9.) ἀναφέρει ταύτην τὴν ἑορτὴν, καθ' ἣν ἤδοντο καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀργείου Σακχάδα συντεθειμένα ἄσματα. Ἡ ἑορτὴ αὕτη πολλὴν ὁμοιότητα εἶχε πρὸς τὰ ἐν Ἀθήναις Παναθήναια.

9. Ἦγοντο δὲ καὶ ἐν Ἀργεὶ τὰ «Πλουτήρια» δηλ. τὰ λουτρά τῆς Ἀθηνᾶς, ἃ συνετελοῦντο ἐλαφίῳ μόνον ἄνευ κατόπτρου καὶ μύρου. (Καλλιμ., Λουτρ. Παλ. σελ. 13, 17, 25). Ἡ ἑορτὴ αὕτη σκοπὸν εἶχε τὸν καθαρισμὸν τοῦ ναοῦ, τῶν ἱερῶν ἀντικειμένων καὶ τῆς εἰκόνης αὐτῆς τῆς θεᾶς. Ἀπεγύμνουσαν τὴν εἰκόνα τῶν ἐνδυμάτων, ἵνα λούσωσιν αὐτά, ἐκαθάριζον τὸ ἄγαλμα, καὶ ἐπεσκεύαζον αὐτὸ ἂν ἦτο ἀνάγκη. Ἀμα ἐτελείωνεν ὁ καθαρισμός, ἤρχιζον τότε τὰ «Καλλιπυτήρια». Τὸ ἄγαλμα τῆς θεᾶς ἐτοποθετεῖτο ἐπὶ τῆς βάσεως αὐτοῦ καὶ ἐκοσμεῖτο ἐκ νέου μετ' ἀπαστραπτόντων ἐνδυμάτων.

10. Ὑφιστικά τελούμενα κατὰ μῆνα Ἰανουάριον (Ἑρμαῖον). Ἡ ἑορτὴ αὕτη ἐνομοθετήθη μετὰ τὴν ἐν τῷ ἄλσει τοῦ Ἀργίου σφαγὴν τῶν Ἀργείων ὑπὸ Κλεομένους, ὅτε αἱ Ἀργεῖαι γυναῖκες ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῆς ποιητρίας Τελεσίλλας ὑπερήσπισαν τὰ τέλη τῆς πόλεως. Κατὰ ταύτην τὴν ἑορτὴν οἱ μὲν ἄνδρες ἐνεδύοντο γυναικεῖα ἐνδύματα, αἱ δὲ γυναῖκες τὰ τῶν ἀνδρῶν (σελ. 52. Πλούτρ. περὶ ἀρετ. γυν. β. 4. Πολύαιν. στρατηγ. 8, 33. «Τοῦτο τὸ στρατήγημα τῶν γυναικῶν μέχρι τῶν Ἀργεῖοι τιμῶσι, ρομηνία μῆνός Ἑρμαίου τὰς μὲν γυναῖδας ἀνδρείους γινώσκει καὶ γλαυροῖς, τοὺς δὲ ἄνδρας πέπλοις γυναικεῖς ἀμφιεννύοντες»). Ὁ Müller Dörrie (1, 173), λέγει, ὅτι ἡ ἑορτὴ αὕτη δὲν ἔχει οὐδεμίαν ἀρχὴν ἱστορικὴν ἀλλ' ἀναφέρεται εἰς τὴν λατρείαν τῆς φύσεως.

11. Τὰ Διονύσια καὶ τὰ Σθενεῖα πρὸς τιμὴν τοῦ Δαναοῦ. (Πλούτρ. περὶ μουσ. β. 26. Ἀργεῖοι δὲ πρὸς τὴν τῶν Σθενείων τῶν καλουμένων παρ' αὐτοῖς πάλλιν ἐχρῶντο τῷ αὐτῷ τὸν δ' ἀγῶνα τοῦτον ἐπὶ Δαναῷ μὲν τὴν ἀρχὴν τεθῆναι φασιν, ὅστερον δὲ ἀνατεθῆναι Διὶ Σθενείῳ).

12) Τύρβη βακχικὴ ἑορτὴ παρὰ τὸν Ἑρμαῖον ποταμὸν τελουμένη πρὸς τιμὴν τοῦ Βάκχου, ὅτε οἱ Ἀργεῖοι παρεδέχθησαν τὴν λατρείαν τοῦτου (Παυσ. 2, 24, 7. Πρὸς δὲ τοῦ Ἑρμαίου ταῖς κατὰ τὸ ὄρος ἐκβολαῖς

Διορύσῳ καὶ Παρὶ θόουσι, τῷ Διορύσῳ δὲ καὶ ἑορτῇ· ἄγονσι καλουμένην Τύρβην»)

13. Τὰ Λύκεια πρὸς τιμὴν τοῦ Λυκαίου Ἀπόλλωνος.

14. Λέγερτα. Πρὸς τιμὴν τῆς Ἥρας ἐτελεῖτο αὕτη ἡ ἑορτὴ ὑπενομιζούσα τὸν μῦθον περὶ Ἥρας περιτετυλιγμένης καὶ συνεσφιγμένης μετὰ λύγου.

15. Θεσμοφῶρια πρὸς τιμὴν τῆς Δήμητρος. Εἰσῆχθησαν δὲ ταῦτα ὑπὸ τῶν Δαναίδων κατ' ἀπομίμησιν τῆς ἐν Αἰγύπτῳ Σαίτιδος.

16. Τὰ Λερναῖα μυστήρια τελούμενα ἐν Λέρνῃ πρὸς τιμὴν τῆς Δήμητρος Προσύμνης (Παυσ. 2,37,3). Ἐκόμεζον δὲ οἱ Ἀργεῖοι ἐκ παλαιότητος χρόνου τὸ πῦρ τὸ ἀναγκαιοῦν εἰς τὴν τελετὴν ταύτην ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀρτέμιδος Πυρῶνίας κειμένου ἐν τῷ Κράθιδι ὄρει. (Παυσ. 8, 15,4. Ἐν τῷ Κράθιδι τῷ ὄρει Πυρῶνίας ἱερόν ἐστιν Ἀρτέμιδος καὶ τὰ ἐνὶ ἀρχαιότερα παρὰ τῆς θεοῦ ταύτης ἐπήγορτο Ἀργεῖοι πῦρ εἰς τὰ Λερναῖα». Buttmann mythol 2,101. Preller Demeter 210). Πιστεύεται δέ, ὅτι τὰ μυστήρια ταῦτα ἦσαν ἀπεικονίσις καὶ ἀπομίμησις τῶν Ἑλευσινίων μυστηρίων. Τὸ μυστικὸν μέρος τῆς λατρείας τοῦ Διονύσου ἐγένετο ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ Ἀργούς παρὰ τὴν Λέρνην, ἔνθα ὁ Μελάμπους ἐξήγησε καὶ τοῦ θεοῦ τὸ ὄνομα καὶ τὴν θυσίαν καὶ τὴν πομπήν, ἣτο ἐπομένως ὁ πρῶτος ἱερεὺς τοῦ θεοῦ καὶ ἱδρυτὴς ἰδιαιτέρως ἑορτῆς καὶ ἐξιλασμοῦ, ἧτις ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις μετεβλήθη κάπως, μέχρις οὗτου προέκυψαν τὰ Λερναῖα μυστήρια (Preller mythol. 1,541. Ἡρόδ. 2,49. Πλούτ. Ἰσ. καὶ Ὅσ. 35. Ἀργεῖοις δὲ βουνηγῆς Διόνυσος ἐπὶ κληρὸν ἐστίν, ἀνακαλοῦνται δὲ αὐτὸν ὑπὸ σαλπύγγων ἐξ ὕδατος ἐμβάλλοντες εἰς τὴν ἄβυσσον (Ἀλκυονίαν λίμνην) ἄρνα τῷ ποταμῷ (Πλούτωνι). Τὸ ἐξῆς ἐπίγραμμα (Kaibel epig 821) ἐν Λέρνῃ εὑρέθη ἐπὶ λίθου κεχαραγμένον, ἐξ οὗ συμπεραίνεται, ὅτι δύο ὁμοιώματα (ἀνδριάντες) τοῦ Ἀρχελάου ὑπὸ μορφὴν Βάκχου ἀφιερώθησαν, ὧν τὸ μὲν ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Δήμητρος πρὸς τὴν Δήμητραν καὶ τὸν Βάκχον, τὸ δὲ πρὸς τὸν Βάκχον καὶ πρὸς τὰ Λερναῖα νεύματα (θεοὺς) καὶ πρὸς τὸν Λυκαῖον Φοῖβον. Τὸν πρῶτον ἀνδριάντα ἀφιέρωσαν οὗτοι (ὡς καὶ ὁ Ἀρχέλαος) οἱ μέμνηται εἰς τὰ Λερναῖα μυστήρια (προσύμνεως λεώς), τὸν δὲ ἄλλον ἴσως ἡ σύζυγος μετὰ τῶν μυστῶν καὶ τῶν πυρφόρων τοῦ Φοῖβου.

Βάκχῳ μ[ε] Βάκχον καὶ προσνμναῖα θεῶι

στάσαντο Διοῦς ἐν κατηρεφ[ε] δόμῳ [ε]

τὸν Ἀρχε[λ]α[ον] πα[τ]ρ[ε]α ὁμῶν[ε] μ[ο]ν[ο]πάτρί.

ταὐτῷ δ[ε]με, ξεῖ[νε], ἐν χρόνῳ δ[ε]μα[ς] κ.λυ[τ]ῶι
 Βάχρον Α[υ]αίω, [γ]ῆς δὲ πυρφό[ρ]οις θ[ε]αῖν
 Φοίβῳ Ἀρκεῖ[ω θ']ο[ῖ]νεκα ἀντίτῳ
 δάμα[ρ τίθ]ει με καὶ προσύ[μνα]ις .λε[ῶς
 α[ὐτοῦ] τε Φοίβον [π]υρφόροι .λυ[κοκτ]τότο[υ]

Ἐν Ἀθήναις ἐν τῇ ὁδῷ τῇ ἀγούσῃ εἰς Πεντελικὸν εὐρέθη ἀναγλύφον
 μετὰ τῆς ἐπομένης ἐπιγραφῆς.

- A. Ὁ προγόνοις ἐφάμμενοι, ὁ τὴν μεγάλην πλεον αὖξων
 Ἀρχέλειος γενεὴν πράξεισι ταῖς ἰδίαις,
 Ἀντίδοσιν τελετῆς τῆς ταυροδόλου χάρις ἔγω
 βωμόν ἀναστήσας Ἄττω ἡδὲ Ῥέης.
 B. Οὗτος Κεκροπίην αὐγεῖ πόλιν, οὗτος ἐν Ἀργεῖ
 ραιεταίει, βίωτον μυστικὸν εὖ διάγων·
 Αὐτόθι γὰρ κλειδοῦχος ἔφν Βασιληίδος Ἡρῆς.
 Ἐν Λέρνῃ δ' ἔλαρεν μυστιπόλινος δαίδα·
 B. Δαδοῦχος με Κέρης Βασιλᾶν Διός, ἱερὰ σηκῶν
 Ἡρᾶς κ.λεῖθρα φέρων βωμόν ἔθηκε Ῥέῃ,
 Ἀρχέλειος τελετῆς συνθήματα κρυπτὰ χαράξας
 ταυροδόλου πρῶτον δεῦρο τελειομένης.

Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη εἶνε γεγραμμένη ἐπὶ μιᾷ τῶν τεσσάρων καθέτων
 ἐπιφανειῶν τοῦ ἀναγλύφου (εἰκ. 68. σχ. α), δηλοῖ δέ, ὅτι ὁ Ἀρχέλειος
 ὁ εὐσεβὴς κλειδοῦχος τῆς Ἡρᾶς ἐν Ἀργεῖ καὶ δαδοῦχος τῶν μυστηρίων
 ἐν Λέρνῃ ἱδρυσεν εἰς ἀνάμνησιν τελεσθείσης ταυροβολίας τὸν βωμόν τοῦ-
 τοντοῦ Ἄττω καὶ Ῥέας. Τὸ σχῆμα (β) παριστᾷ τὴν Κυβέλην ἐπὶ ὄρο-
 νου καθημένην, κρατοῦσαν μετὰ τῆς ἀριστερᾶς τύμπανον, τὴν δὲ δε-
 ξιάν ἔχουσαν ἐπὶ τοῦ Ἄττω. (Φιλίστωρ 1862 σελ. 454. καὶ arch.
 geit. 1863). Χαρακτηριστικώτερον εἶνε τὸ σχῆμα γ. παριστάνον τὴν
 Κυβέλην καὶ Δήμητραν καθημένας. Παρὰ τῇ Δήμητρὶ κάθεται ὁ Ἀρ-
 χέλειος, παρὰ τῇ Κυβέλῃ δὲ ἡ Περσεφόνη.

Τὰ μυστήρια τῆς Λέρνης ἦσαν ἐν τοσαύτῃ τιμῇ ὥστε καὶ ἡ τέχνη ἡγά-
 πησε καὶ παρέστησεν αὐτά. Ἡ εἰκὼν (69) (gaz. arch. τόμος 7. 1881-
 1882) παριστᾷ ἑνδεκα εἰκόνας διαιρουμένας εἰς δύο συμπλέγματα ἀνα-
 ἀναφερόμενα εἰς τὰ Λερναῖα μυστήρια. Πρὸς δεξιά εἶνε ὁ Ποσειδῶν, ὅ-
 στις φέρει τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς Ἀμυμώνης πορευομένης νάντλησῃ ὕδωρ.
 Πέραν τοῦ φρέατος εἶνε ὁ Λυγκεὺς σύζυγος τῆς Ὑπερμνήστρας, ὅπι-
 σθεν τούτου ὁ Δανκὸς καὶ μετ' αὐτὸν ἡ Ὑπερμνήστρα. Ὅπισθεν τοῦ

Ποσειδῶνος εἶνε θαλάσσιον τέρας, μετὰ τοῦτο γυμνή ἐπὶ βράχου καθημένη ἢ νύμφη τῆς Λέρνης, μετὰ ταύτην ὀρθία ἢ ἐπιτόπιος νύμφη ἢ Ἀφροδίτη, σύμπλεγμα Διονύσου καὶ Ἡρακλέους, Ἀθηνᾶ συνοδεύουσα τὸν Ἡρακλέα, εἰς τὸ ἄκρον δὲ ὁ Πρόσυμνος. Εἰκὼν περὶ τῶσα μυστήριζ τῆς Λέρνης εἶνε καὶ ἡ ἐν *Elite de mon. ceram.* 3 σελ. 64.

Ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν τούτων πρὸς τούτοις μαθηθόμεν, ὅτι τὰ Λερναῖα μυστήρια ἐξηκολούθουν νὰ τελῶνται μέχρι τῶν χρόνων μ. Χ. Κατὰ τὴν ἐπομένην ἐπιγραφὴν (*Kaibel epigr. ἀριθ. 866*) γενομένην τὸν 6'. ἢ γ'. μ. Χ. αἰῶνα μαθηθόμεν, ὅτι ὁ Κλεάδης γεννηθεὶς ἐξ Ἀργεῖας μητρὸς ἦτο ἱεροφάντης τῶν Λερναίων μυστηρίων.

*Δηοῦς καὶ Κούρης θεοεκέλων ἱεροφάντης
κυδαίνων πατέρα στήσε δόμοις Κλεάδας
Κεκροπίης σοφὸν ἔργον Ἐρώτιον· ὃ ρὰ καὶ αὐτὸς
Λερναίων ἀδύτων ἴσον ἔδεκτο γέρας.*

Ἀναφέρεται πρὸς τούτοις ὡς ἱέρεια τῶν ἐν Λέρνῃ λατρευομένων θεοτήτων ἡ *Fabia Aconia Paullina*. (*inscript. lat. sel. ἀριθ. 2361* ὑπὸ *Orelli*) *sacrata apud Laernam Libero et Cereri*. Ὑπῆρχε δὲ λίαν στενὴ σχέσηις μεταξὺ τῶν Ἀθηναίων καὶ Ἀργείων ἱεροφάντων καὶ τὰ Λερναῖα μυστήρια στενότατα ἦσαν συνδεδεμένα μετὰ τῶν Ἐλευσινίων. (*Preller Dem. et Pers. p. 210*).

17. *Θεοξένεια*. Ἐορτὴ ἐν Ἀργεὶ πρὸς τιμὴν τῶν Διοσκούρων, διότι ἱστοροῦσι τινες, ὅτι οὗτοι μετώκησαν εἰς Ἄργος, ὁ Κῆστωρ ἐτάφη ἐν Ἀργεὶ καὶ ἐτιμᾶτο ὑπὸ τῷ ὀνόματι μιζαρχαγέτης, ὁ δὲ Πολυδεύκης ὡς εἰς τῶν Ὀλυμπίων θεῶν (*Παυσ. 2,36,7. Preller Mythol. 2,99*). Ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Λέρνης ἦτο ἱερόν τῶν Διοσκούρων ἀνάκτων.

18. *Ἀνθεσφόρια*. Ἐορτὴ τελουμένη πρὸς τιμὴν τῆς Ἥρας Ἀνθείας, καθ' ἃ πόαν πρὸς τὴν Ἥραν ἔφερον καὶ ἀπὸ τῶν φύλλων ἐπλεον στεράνους. Ἡ Ἀνθεῖα Ἥρα εἶχεν ἐν Ἀργεὶ καὶ ναὸν δεξιὰ τοῦ ἱεροῦ τῆς Λητοῦς. Ἰσως ἀναφέρονται εἰς τὴν λατρείαν ταύτην αἱ λέξεις τοῦ Πολυδεύκου (ὄνομ. 4,78. *Ἰερὰκιον (μέλος), τὸ Ἀργολικόν, ὃ ταῖς Ἀνθεσφόροις ἐν Ἥρας ἐπιηύδον*).

19. *Ἐορτὴ Πυρσῶν*. Οἱ Ἀργεῖοι ἐπανηγύριζον τὴν εορτὴν ταύτην κατ' ἔτος διὰ λαμπαδηφορίας πρὸς ἀνάμνησιν τῆς σωτηρίας τοῦ Λυγκείως καὶ Ὑπερμνήστρας, ὅτε ὁ μὲν Λυγκεὺς ἐκ τοῦ Λυρκείου ὄρους, ἡ δὲ ἐκ τῆς Λαρίσης τοῦ Ἀργους διὰ πυρσῶν συνεννοήθησαν, ὅτι διέφυγον τὸν κίνδυνον τὸν ἀπειλούμενον ὑπὸ τοῦ Δαναοῦ. (*Παυσ. 2,25,4*).

20. Ἐπὶ ἑξέσθι δὲ καὶ ἑορτὴ Ἰδρυοφῶρια σχέσιν ἔχουσα πρὸς τὸν μῦθον
τῶν Δανζιδῶν.

21. Ἀγῆτορία πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος Ἀγῆτορος ὡς ὀδηγήσαν-
τος τοὺς Δωριεῖς εἰς τὴν κατὰ τῆς Πελοποννήσου ἐκστρατείαν. (Σχόλ.
Θεοκρ. 5, 83. Πaus. 2, 37, 2 καὶ 5.).

22. Ἡ ἐπισημοτέρη πασῶν τῶν ἑορτῶν ἦσαν τὰ Ἡραῖα τελοῦμενα
κατὰ τὸν μῆνα Ἡραῖον πρὸς τιμὴν τῆς Ἥρας ἐν τῷ ὀνομαστῷ Ἡραίῳ,
καθ' ὃ ἐφέρετο ἡ ἱέρεια εἰς τὸν ναὸν ἐκ τῆς πόλεως ἐφ' ἀμάξης συρομέ-
νης ὑπὸ λευκῶν βοῶν. Ὀνομαζέτο ἡ ἑορτὴ αὕτη καὶ Ἐκατόμβαια ἐκ
τοῦ ἀριθμοῦ τῶν θυσιαζομένων ζώων. (Σχόλ. Πινδ. Ὀλ 7, 83. «Ἐτε-
λοῦντο γὰρ κατὰ τὸ Ἄργος τὰ Ἡραῖα, ἃ καὶ Ἐκατόμβαια καλεῖται,
παρὰ τὸ ἑκατὸν βοῦς θύεσθαι τῇ Ἥρᾳ. Τὸ δὲ ἔπαθλον ἀσπίς χαλκῇ,
ὃ δὲ στέφανος ἐκ μυρσίνης». καὶ Πινδ. Νέμ. 10, 22. «ἀγῶν τοι χάλ-
κεος δᾶμον ὀτρύνει ποτὲ βαθυσίαν Ἥρας, ἀέθλων τε κρίσει»). Ἐτε-
λοῦντο δὲ καὶ ἀγῶνες, καθ' οὓς ἐδίδετο εἰς τὸν νικητὴν ἀσπίς χαλκῇ καὶ
στέφανος ἐκ μυρσίνης. Ἐντεῦθεν ὠνομαζέτο ἡ ἑορτὴ καὶ «Ἀσπίς ἐν Ἄρ-
γει, ἥ ἐξ Ἄργους ἀσπίς, ἥ χάλκεος ἀγῶν ἡ χαλκεῖος ἀγῶν.» Εἰς ἀνά-
μνησιν τῶν Ἡραίων τούτων ἦτο κεκομμένον νόμισμα (arch. geit. 1843
σελ. 151 ἀρθ. 33). Σχέσιν ἔχει πρὸς ταῦτα καὶ ἡ ἐν Ἄργει εὑρεθεῖσα
ἐπομένη ἐπιγραφή τοῦ Νικοκρέοντος βασιλείως τῆς Κύπρου ἀποστέλλον-
τος χαλκὸν εἰς δωρεὰν τῶν νικητῶν.

*Ματ(ροπο)λίς μοι γῥῶν Πέλοπος τὸ Πελασγικὸν Ἄργος
Πενταγόρας δὲ πατήρ Αἰακοῦ ἐκ γενεᾶς.
Εἰμι δὲ Νικοκρέων· θρέψεν δὲ με (γ) ὁ περίκλυστος
Κύπρος θειοτάτωρ ἐκ προγόνων βασιλεῖ.*

Στάσαι δ' Ἀργεῖοί με χάριν χαλκοῦ τίοντες

Ἥρα δὲν εἰς ἔρατιν πέμπο(ν ἄεθ)λα νέους,

ἢ κατ' ἄλλους ὁ τελευταῖος στίχος

Ἡραίων εἰς ἔρατιν πέμποντ' ἄθλα νέους.

Μετὰ τοὺς ἀγῶνας ἐγένετο πομπὴ ἐκ νέων ὀπλισμένων καὶ ἐκ νεα-
νίδων μετὰ λαμπρότητος καὶ κόσμου βαδίζόντων, ἐτελοῦντο δὲ καὶ θυ-
σίαι, ἐν αἷς πάντες δημοσίᾳ εὐωχοῦντο. Ἰδρυτὴς ταύτης τῆς ἑορτῆς
θεωρεῖται ὁ Λυγκεὺς ἢ ὁ Ἀρχίνος (Παλαίφ. 51. Σχόλ. Πινδ. Πύθ.
8, 82. Ἡρόδ. 1, 31. arch. geit. 19, 124. Αἰν. τακτ. 1, 17. Εὐρ. Ἠλ.
172. Ὑγ. 273. 170. Σχόλ. Πινδ. Ὀλ. 7, 152. Εὐρ. Ἠλ. 172 Διον.
Ἄλκ. 8, 21. Hermann Gottes d. alt. 52, 1—2. Corpus inscr.

1122. 1515α καὶ Schoemann Gr. Alt. 2,491). Ἡ ἑορτὴ αὕτη ἐτελεῖτο μεγαλοπρεπέστατα μέχρι τῶν τελευταίων χρόνων. Δημήτριος ὁ Πολιορκητὴς καὶ Φίλιππος τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς (Λιβ. 37,30,9) ἦσαν ἀγωνοθέται τῶν ἀγώνων τούτων τῶν ἐν Ἑρκίοις τελουμένων. (Πλούταρχ. Δημ. 25). Κῆσσανδρόν τινα, υἱὸν τοῦ Μενεσθέως, ὃν αἱ πόλεις τῆς Ἑλλάδος ἐτίμησαν διὰ πολλῶν τιμῶν, ἐτίμησε καὶ ἡ πόλις τῶν Ἀργείων χρυσῷ στεφάνῳ καὶ θεωροδοκίᾳ τοῦ Διὸς τοῦ Νεμείου καὶ τῆς Ἡρας Ἀργείας (Curtius arch. geit. 1855 p. 34. Le Bas—Naddington As. min. 1730α, καὶ Dittenberger Syll. 211).

Ἐν τῷ ναυῷ τούτῳ ἐλατρεύετο καὶ ἐτιμᾶτο μεγάλως ἡ πολιούχος θεὰ τοῦ Ἀργους Ἡρα· τοσοῦτον δὲ κόσμιον καὶ ἐντιμον ἐθεωρεῖτο τὸ περιποιεῖσθαι καὶ θεραπεύειν τὰ τοῦ ναοῦ τῆς ἀγαπητῆς θεᾶς, ὥστε ἱερεῖαι αὐτῆς ὑπῆρχαν αἱ θυγατέρες τῶν βασιλευσῶν οἰκογενειῶν. Ἐκ τούτων δὲ τῶν ἱερείων ἐχρονολογοῦν αἱ Ἀργεῖοι. Ὁ Ἑλλάνικος ἐσχημάτισε καὶ τῶν ἱερείων παρενδείκας καὶ τὰς πράξεις τὰς ἀξίας λόγου τὰς γενομένας ὑφ' ἐκάστης ἱερείας. (Θουκδ. 2,2). Ἱερείας τῆς θεᾶς γνωρίζομεν τὰς ἐξῆς

1. Τὴν Ἰὼ θυγατέρα τοῦ Ἰνάρχου, ἥτις ἦτο ἱερεῖα καὶ φύλαξ τῶν κλειθρῶν τοῦ ναοῦ. (Εὐσέβ. 376 p. 24 Παλκίφ. 43. Αἰσχ. Ἰκέτ. 288 Ἀπολλδ. 2,1,3.).

2. Τὴν Ἀδμήτην θυγατέρα τοῦ Εὐρυσθέως (σελ. 136).

3. Καλλιθούαν ἢ Καλλιθόην θυγατέρα Πείραντος. Οὗτος μὲν ἐποίησε τὸ παλαιότατον νόμον τῆς Ἡρας, ἡ δὲ θυγάτηρ ἦτο ἡ πρώτη ἱερεῖα (Παισ. 2,17,5.) εἰς ταύτην ἀναφέρεται τὸ ἐξῆς (Kaibel fragm. epic. gr. σελ. 211.)

«Καλλιθόη κλειδοῦχος Ὀλυμπιάδος βασιλείης

Ἡρας Ἀργείης, ἡ στέμμασι καὶ θυσάνοισι

πρώτη κόσμησεν περὶ κίονα μακρὸν ἀνάσσει».

4. Ὑπερμήστραν θυγατέρα Δαναοῦ.

5. Εὐρυδίκην.

6. Ἀλκωνόρην ἢ Ἀλκινόρην πρὸ τοῦ πολέμου τοῦ Τρωϊκοῦ ἀμύχαναν. (Hellanici frangm. CXXIII. «Τὸ Σικελικὸν γένος ἐξέλειπεν Ἰταλίαν τρίτῃ γενεᾷ πρότερον τοῦ τρωϊκοῦ, Ἀλκινόρης ἱερωμένη ἦν Ἀργεῖα κατὰ τὸ ἕκτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος», καὶ Διον. Ἀλ. 1,72).

7. Κυδλίπην ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Κροίσου.

8. Χρυσίδα ἢ Χρυσήδα κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Πελοποννησιακοῦ πο-

λέμον. Ἐπὶ ταύτης ἐκάη ὁ ναὸς τῆς Ἥρας (σελ. 134. Θουκ. 2,2.).

23. *Νέμεια*. Ἦτο ἐορτὴ τελουμένη ἐν Νεμέῃ ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀδράστου τοῦ ἐκστρατεύσαντος κατὰ Θηβῶν (σελ. 199). Τὴν διοίκησιν τῆς ἐορτῆς ταύτης ὡς ἰδρυταὶ εἶχον οἱ Ἀργεῖοι ἐπὶ πολὺν χρόνον μετὰ τοῦ δικαϊώματος νάποστέλλωσιν αὐτοὶ ἱερεῖα τοῦ Νεμείου Διὸς κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς πανηγύρεως. (Παυσ. 2,15,2). Ἀνταποκρινόμενοι δὲ εἰς τὸν ἀρχικὸν σκοπὸν τῆς ἐορτῆς ταύτης ὡς ἀγῶνος νεκρικοῦ πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀρχεμόρου ἐφόρουν οἱ ἀγωνοδίκαι πενθίμους στολὰς εἰς ἀνάμνησιν τοῦ πένθους. Ἐκ τοῦ Παυσανίου δὲ (6,16,4) μαθηάνομεν, ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ Ἀδριανὸς ἰδρυσεν ἐν Ἀργεὶ τὰ χειμερινὰ Νέμεια. Ἡμεῖς ὅμως παραδεχόμεθα, ὅτι οἱ Ἀργεῖοι μνήμονες ὄντες τῶν ὑπὲρ αὐτῶν ἰδρυθέντων Νεμείων ἐν Νεμέῃ πολὺ πρότερον ἰδρυσαν ὁμοίαν ἐορτὴν καὶ ἐν Ἀργεὶ. Γνωρίζομεν δέ, ὅτι καὶ ἱερὸν Νεμείου Διὸς ἦτο ἰδρυμένον ἐνταῦθα. (Παυσ. 2,20,3).

Ἐτελεῖτο κατὰ τι νόμιμον καὶ παλαιὸν ἔθιμον πομπή τις ἐν Ἀργεὶ καθ' ἣν οἱ διαφυλαττάντες καλῶς τὴν ἐν παισὶν ὥραν καὶ ἀνύδριστοι καὶ καθαροὶ ὄντες ἱερὰν ἀσπίδα ἀναλαμβάνοντες ἐπόμπευον. Ἐντεῦθεν προέκυψαν καὶ αἱ παροιμίαι κατὰ τοὺς παροιμιογράφους 2,217 τὴν ἐν Ἀργεὶ ἀσπίδα, ἄξιός ἐστι τῆς ἐν Ἀργεὶ ἀσπίδος λεγόμεναι ἐπὶ τῶν σωφρόνως βεβιωκότων καὶ ἐπὶ τῶν αἰδημόνων καὶ εὐγενῶν.

Κατὰ τὴν πιθανὴν εἰκασίαν τοῦ Schneidewin (Ἡλ. Σοφ. 284) δαῖτα Ἀγαμεμνόνεια ὀνομάζεται ἐορτὴ τις ἐν Ἀργεὶ πρὸς τιμὴν τοῦ ἥρωος πρὸς ὃν ὑπέσχοντο δαῖτας ἐννόμους (Αἰσχ. Χοηφ. 483). Γνωστὸν δὲ εἶναι, ὅτι εἰς τὴν προσφορὰν τὴν εἰς τοὺς ἥρωας ἀφιερωμένην ἀνήκον ἰδιαιτέρως καὶ καρποὶ (ἀπαρχαὶ Θουκυδ. 3,58) καὶ πλακοῦντες (μάζαι Παυσ. 3,23,5· μέλιτι μεμυγμένοι 6,20,2). Ἐτελοῦντο ἐν Ἀργεὶ καὶ τὰ Σεβάστεια καὶ Ἀντιόχεια, ἐν οἷς ἦσαν διωρισμένοι καὶ Ἑλλανοδίκαι (C. I. g. 1124. Voyage arch 2 τόμ. 118). Ἐν τινι τῶν ἐορτῶν τούτων ἐτελοῦντο καὶ ἀγῶνες μουσικοί, ὧν μνεία γίνεται περὶ τὰ τέλη τοῦ τρίτου αἰῶνος, καθ' ὃν ὁ Φιλοποίμην πάλιν ἐξελέγη στρατηγός. (Παυσ. 8,50,3, μετὰ δὲ οὐ πολὺ ἀρόντων Νέμεια Ἀργείων ἔτυχε μὲν τῶν κιθαρωδῶν τῷ ἀγῶνι ὁ Φιλοποίμην παρών· Πυλάδου δέ, Μεγαλοπολίτου μὲν ἀνδρὸς γένος, κιθαρωδοῦ δὲ τῶν ἐν αὐτοῦ δοκιμοτάτου καὶ ἀγρημένου Πυθικῇ νίκῃ, τότε ἄδοτος Τιμοθέου νόμον τοῦ Μιλησίου Πέρσας καὶ καταρξαμένου τῆς ᾠδῆς... ἀπέειδεν εἰς τὸν Φιλοποίμονα τὸ Ἑλλητικόν. Πλτερχ. Φιλοποίμην 11). Καὶ τὸν δεῦτερον δὲ αἰῶνα καὶ

τὸν πρῶτον ἀπὸ Χριστοῦ ἀναφέρονται τελοῦμενοι μουσικοὶ ἀγῶνες, οὓς μέγα τι τεχνιτῶν σωματεῖον τὸ κοινὸν τῶν περὶ τῶν Διόνυσον τε-
 ριτῶν τῶν ἐξ Ἰσθμοῦ καὶ Νεμέας, ἐτέλεσεν. Τὸ σωματεῖον τοῦ-
 το κατὰ τοὺς τελευταίους δύο αἰῶνας ἀπὸ Χριστοῦ ἤκαψε πρὸ
 πάντων καὶ ἀναφέρεται, ὅτι οἱ ἐταῖροι τούτου ἐπανηγύρισαν ἀ-
 γῶνας πολλαχοῦ καὶ ἐν Ἀργεῖ. Ἡ λαμπρότης τῶν ἐορτῶν τούτων ἦτο
 τοσοῦτον ἐρριζωμένη, ὥστε καὶ ἐπὶ Ἰουλιανοῦ καὶ μεταγενεστέρως ἔτι οἱ
 Ἀργεῖοι ἐώρτασαν ἐορτὰς μετὰ δημοσίων ἀγῶνων, ἐν οἷς ἐβραβεύοντο
 οἱ νικῶντες. Τοῦτο ἀποδεικνύεται ἐκ νομισμάτων καὶ ἐκ τῶν ἐξῆς ἐπι-
 γραφῶν τῶν μεταγενεστέρων χρόνων, ἐν αἷς μνημονεύονται ὀνόματα ἐορ-
 τῶν καὶ νικητῶν. (Corp. ins. gr. 1068, 1421, 1121, 1122, 1124,
 1720, 2810, 3208, 5804, 5913, 5915).

ΠΕΡΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ

Οἱ Ἀργεῖοι ἐλάτρευον πάντας μὲν τοὺς θεοὺς, ἰδιαιτέρως ὅμως ἐτίμων
 τὴν Ἥραν, (Ἰλ. 5,908. Λίσχ. έκτ. 299 Ἥρα Ἀργεῖα, Ἀργεῖα
 θεός) καὶ τὸν Δία τὸν Νέμειον, θεωροῦντες τούτους ἐθνικοὺς καὶ πολιοῦ-
 χους θεοὺς. Κατὰ τὸν Ὅμηρον (Ἰλ. 4,51) ἡ Ἥρα διαφερόντως ἠγάπα
 τὸ Ἄργος.

ἦτοι ἐμοὶ τρεῖς μὲν πολὺ φίλταταί εἰσι πόλεις

Ἄργος τε Σπάρτη τε καὶ εὐρυάγνια Μυκῆνη.

Διό καὶ ἐλέγετο κατὰ Πίνδαρον (Νέμ. 10,2) Ἄργος Ἥρας δῶμα θεο-
 πρεπές. Κατὰ τὸν Πausanίαν (2,15,5. 22,4) ἡ Ἥρα καὶ ὁ Ποσειδῶν
 ἤρισαν πάλκι ποτὲ περὶ τῆς κυριαρχίας τῆς χώρας, οἱ δὲ Ἰναχρος, Φο-
 ρωνεύς, Κηφισός, Ἀστερίων ἀπεφάνθησαν ὑπὲρ τῆς πρώτης. Κατὰ τὸν
 Ὑγῖνον (225) ὁ Φορωνεύς ὠκοδόμησε τὸν πρῶτον ναὸν τῆς Ἥρας. Ὁ
 δὲ Müller Dörrie (1,396) δεῖχ' ὅτι οἱ Σάμιοι, οἱ Σπαρτιάται, οἱ
 Αἰγινήται, οἱ Ἐπιδαύριοι καὶ Βυζάντιοι ἐξ Ἀργούς παρέλαβον τὴν λα-
 τρείαν τῆς θεᾶς. Ἡ Ἥρα τοσοῦτον ἐτιμᾶτο παρὰ τῶν Ἀργείων, ὥστε
 ἐπ' ὀνόματι αὐτῆς ἦσαν οἱ ἐξῆς ναοί.

1) Ναὸς Ἥρας Ἀρθεῖας πρὸς δεξιὰ τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀθηῶς ἐν τῇ πόλει.
 (Πaus. 2,22,1). Ἴσως ἀναφέρονται εἰς τὴν λατρείαν ταύτης καὶ αἱ λέξεις
 τοῦ Πολυδεύκους (4,78: ἱερὰχιον (; μέλος) δὲ τὸ ἀργολικόν, δ ταῖς ἀν-

θοσφόροις ἐν Ἡραϊ ἐπηέλοντο. (παρῶ, καὶ Κομητᾶ Ἀνθολ. Ἑλλ.
9,586).

A. ἄνθεα ποίωτο

εἰσὶ θεῶν;

B. Ἥρης καὶ ῥοδίας

Παρίης.

Ἡ Ἀργεῖα παρὰδοσις διηγείτο, ὅτι ὁ Ζεὺς μετὰ Θυέλλης καὶ ὕμνου καὶ ἐν μορφῇ κόκκυρος, διότι τοῦτο τὸ πτηνὸν ἔφερε τὸ ἔαρ καὶ τὴν ζωογόνα βροχὴν, ἦλθεν ἐπὶ ὄρους τινὸς Κοκκύγιον εἰς τὴν Ἥραν. Ἐπανεγύριζον δὲ τὸ θεῖον ζεύγος μετ' ἀνθέων καὶ στεφάνων, περιήγαγον τὴν Ἥραν ἐν νυμφικῷ κόσμῳ, ἔπλεκον εἰς αὐτὴν κλίνην νυμφικὴν ἐκ τρυφῶν λύγων τοῦ ἔαρος καὶ ἤρχιζεν ὀλόκληρος ἡ τελετή, ὡς εἰς θνητὸν γάμον. Ἐντεῦθεν ἐτιμᾶτο ἡ θεὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἥρα Ἀνθεία, κόραι δὲ ἀνθεσφόροι ἔφερον ἄνθη.

2) Ναὸς τῆς Ἡρας Ἀκραίος. (Παυσ. 2,24,1, ἀνιόντων δὲ ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἔστι μετ' τῆς Ἀκραίας Ἥρας τὸ ἱερόν, Ἀκρία δὲ ὠνομάσθη διὰ τὸ εἶναι τὸν ναὸν ἰδρυμένον ἐπ' ἄκρῳ. Ἡσύχ. Ἀκρία).

3) Ναὸς Ἥρας Εἰλειθυίας, θεᾶς δηλ. ἐπιτεταγμένης ἐπὶ τοῦ τοκετοῦ (Παυσ. 2,22,6 καὶ 18,3) ἰδρυθεῖς ὑπὸ τῆς Ἑλένης. Ἀγάλματα παριστάμενα τὴν θεὰν ὡς τοιαύτην ἔχομεν ἐπὶ πολλῶν ἀρχαϊκῶν ἀγγείων (Overbeck Kunstmyth 2,1 σελ. 18). Κατὰ τὸν Σουίδα δὲ τὸ εἶδωλον τῆς θεᾶς βασιτάζει χαλκὴν ψαλίδαν ἐν ταῖς χερσίν ὡς ὀμφαλητόμος (Welcker Kl. Schr. 3,199 anm. 37). Ἐτιμᾶτο πρὸς τοῦτοις ἡ Ἥρα καὶ ἐλέγετο *Εὐεργεσία*, διότι τὴν πεδιάδα ποτίζει διὰ τῆς βροχῆς. (Ἡσύχ. Εὐεργεσία. Ἥρα ἐν Ἀργεῖ). Ὁ Robert εἰς Prellers gr. M⁴ 1¹ 161,2 στηριζόμενος ἐπὶ τῆς ἐπιγραφῆς, τὸν 6^{ον} αἰῶνα μ. Χ., ἐν ᾧ λόγος γίνεσθαι περὶ τοῦ Ἀρχελαίου τοῦ κλειδούχου τῆς Βασιλίδος Ἥρας, παραδέχεται ἰδιαίτερον τινα νόον τῆς βασιλίδος θεᾶς Ἥρας ἐν Ἀργεῖ.

Ἥρα γαμηλία καὶ Ζυγία, ὡς τοιαύτη τιμᾶται, διότι τὰς κλειδας τοῦ γάμου φυλάττει, θεὰ προστάτρια οὖσα τοῦ γυναικείου βίου, θάλλει δὲ καὶ ἀκμάζει ἐν τῇ συζυγικῇ ἀνατροφῇ καὶ ἤθει. Ἐπομένως θεωρεῖται λίαν ὠραία καὶ θελκτικὴ οὕτως, ὥστε μετὰ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ Ἀφροδίτης προσῆλθε πρὸ τοῦ Πάριδος. Ἡ ὠραιότης ὅμως αὐτῆς εἶνε ἀγνή, καθαρὰ, αὐστηρὰ καὶ σεβασμία (λευκώλερος, ἠΰκομος, μέγα εἶδος ἄριστη ἐν ἀθανάτησιν θεῶσιν, αἰδοίη, πότνια, κυδρὴ, ὑπεύροχον εἶδος ἔχουσα). Οὕτως δὲ ἐν τῷ πρώτῳ αὐτῆς νεανικῷ κάλλει καὶ ἀκμῇ συνεζεύχθη μετὰ τοῦ

Διός καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου ἔρωτος παρεσύρθη. Δικαίως λοιπὸν ἀπαί-
τει ἐξίσου πίστιν καὶ ἀγνότητα παρὰ τοῦ θυζύγου καὶ τῶν ἄλλων ἀν-
θρώπων. Ἐν Ἀργεὶ καὶ ἀλλαχοῦ ἐλατρεύετο ὡς ἀνάμνησις τῆς
νεότητος καὶ ἐπανηγουρίζετο ὑπὸ τοιαύτην ἔννοιαν ὀνομαζομένη Ἡρα
Παρθένος ἢ Παρθενία (Παυσ. 2, 38, 2. Σχόλ. Πινδ. σελ. 6, 149 καὶ
Στεφ. Βυζ. λ. Ἑρμίων).

Ζεὺς. Ἐτιμᾶτο ὁ Ζεὺς ἐπονομαζόμενος Ἀφείσιος, διότι ὁ Δευκαλίων
γενομένου τοῦ κατακλυσμοῦ διαφυγὼν καὶ εἰς τὴν ἄκραν τῆς Ἀργεὺς
διασωθεὶς ἔδρυσε βωμὸν Ἀφείσιου Διός. Ἡ λατρεία τοῦ Διός ἦτο, πα-
ράλληλος πρὸς τὴν τῆς Ἡρας. Καὶ ὁ Ζεὺς θεωρεῖτο πολιοῦχος θεὸς
(εἰκ. 70). Ἐλατρεύετο δὲ ὑπὸ διάφορα ὀνόματα Νέμειος, Σωτήρ, Φύ-
ξιος, Ἑταίριος, Μεσίγιος, Λαρισαῖος, Μηχανεύς. (Διότ. 32, 25. Παυσ.
2, 15, 2. 19, 8. 20, 3. 20, 6. 20, 1. 21, 2. 24, 3).

Ἀθηνᾶ. Ὡς περ ἡ βροντὴ πρὸς τὸν ἦχον σάλπιγγος χαλκίνης πα-
ραβάλλεται (Ἰλ. 24, 888).

σὺν δ' ἐπεσὶν μεγάλῳ πατάγῳ, βράχε δ' εὐρεῖα χθὼν
ἄμφι δὲ σάλπιγξερ μέγας οὐρανός.

οὕτως ἡ Ἀργεὶα παράδοσις τιμᾷ τὴν θεῖαν ὀνομαζούσα αὐτὴν Ἀθηνᾶν
σάλπιγγα ὡς ἐφευρέτριαν τῆς πολεμικῆς σάλπιγγος. (Παυσ. 2, 21, 3.
Welker Gött. 2, 30. Σχόλ. Ἰλ. 18, 219. «σάλπιγγων δὲ εἶδη ἔξ,
πρώτη ἢ Ἑλληνική, μακρὰ τὸ στήμα, ἢν Τυρρηνοὶς εἶδεν ἡ Ἀθηνᾶ,
διὸ καὶ σάλπιγξ παρ' Ἀργείοις τιμᾷ»). Ἡ λατρεία τῆς θεᾶς ταύτης
κατ' ἐμὲ ἴσως θᾶ εἰσήχθη μετὰ τὴν καθόδον τῶν Ἡρακλειδῶν, ἃν
εἶνε ἀληθὲς τὸ ὑπὸ τῶν σχολίων λεγόμενον. (Ἰλ. 18, 219. «ὅτι Μή-
δας ὁ Ἡρακλίδους καὶ Οὐράλης ἐν τῇ καθόδῳ τῶν Ἡρακλειδῶν ἀγα-
γῶν (σάλπιγγα) κατέπληξε τοὺς πολεμίους»). Ἡ Ἀθηνᾶ θεωρεῖτο καὶ
ἐφευρέτρια τοῦ πολεμικοῦ πλοίου, ὡς μανθάνομεν ἐκ τοῦ μύθου τοῦ Δα-
νκοῦ καὶ τῆς Ἀργοναυτικῆς ἐκστρατείας, καθ' ὃν τὸν Δανκὸν ἡ τὸν
Ἄργον καθωδῆγησεν εἰς κατασκευὴν τοῦ πρώτου πεντήκοντακώπου
πλοίου (Ἀπολλδ. 1, 9, 16. 2, 1, 4).

Ἐκτὸς τοῦ Διὸς οὐδεμία ἄλλη θεότης συνδέεται τόσον πρὸς τὴν ἰδιαί-
τεραν φύλαξιν καὶ προστασίαν τῶν πόλεων, ὅσον ἡ Ἀθηνᾶ (εἰκ. 71). Ὡς
τοιαύτη λοιπὸν ἐξαιρέτως ἐτιμᾶτο ἐν ναοῖς καὶ ἱεροῖς, οἵτινες ἐκιντο ἐπὶ
τῶν ὑψηλοτάτων καὶ ὀχυρωτάτων μερῶν τῆς πόλεως, ἐπὶ τῶν ἀκροπό-
λεων. Τοιοῦτους ναοὺς εἶχεν αὐτὴ οὐ μόνον ἐν Ἀθήναις, ἐν Μεγάροις, ἐν
Σπάρτῃ ἀλλὰ καὶ ἐν Ἀργεὶ, ἐνθα ἐτιμᾶτο ὑπὸ τὸ ἐπωνυμίαν Ἀθηνᾶ

Ἀκρόα (Ἰσυχ. Πανσ. 2,24,4. καὶ 3,18,1) Ἐν τῇ Ἀργείᾳ λατρεῖα τῆς Ἀθηνᾶς ἐτιμᾶτο τὸ λουτρόν τοῦ παλαιοῦ ἀγάλματος τῆς θεᾶς λουόμενον ἐν τῷ Ἰνάχῳ. Ἡ συνήθεια αὕτη ἐπήγαγεν ἐκ τοῦ ὅτι ἡ θεὰ ἐπα-νελθοῦσα ἐκ τοῦ πολέμου τῶν Γηγάντων αἱματόφυρτος ἔπρεπε νὰ λουσθῇ (Καλλιμ. ὕμν. καὶ λουτρ. Παλ. 1 καὶ σχόλια). Ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ ἐτιμᾶτο ἐν Ἀργεὶ ὑπὸ τὸ ἐπώνυμον Ὀξυδερκής ἔχουσα ναὸν ἐν τῇ ἀκροπόλει (Πανσ. 2,24,4. 3,18,1.) Αἱ Μεγαρικαὶ καὶ Ἀργεῖαι θυγατέρες μελ-λουσai νὰ ἔλθωσιν εἰς γάμον ἀφιέρουν ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀθηνᾶς τὰς τρί-χας τῆς κεφαλῆς. (Statius Theb. 2,253). Εἰς τὸ χωρίον τοῦτο ση-μαῖσι ὁ Lutatius τάδε, *in templo Minervae solebant virginēs nu- pturae placare deam, quae sit faultrix virginitalis, et excusare quod necessitate et lege naturali nub re cogebantur.*

Ἀπόλλων. Ἰδίξ ἡ λατρεία τοῦ θεοῦ τούτου ἦτο ἐξηπλωμένη παρὰ ταῖς Δωρικοῖς πληθυσμοῖς καὶ Ἰωνικοῖς. Ἐτιμᾶτο ἐν Ἀργεὶ ὑπὸ τὸ ἐ-πώνυμον Λύκειος ἢ Λύκαιος ἔχων ὀνομαστὸν ἱερὸν ἐν τῇ ἀγορᾷ. (Σοφ. Ἠλ. 6. καὶ σχόλ. Πανσ. 2,19,3. 2,21,10). Ἀναφέρονται καὶ Λυκα-ῖδες παρθέναι, αἵτινες ἴσως ἦσαν ἱέρειαι τοῦ ναοῦ τοῦ θεοῦ τούτου (εἰς 72).

Ἐπίσης διαδεδομένη ἦτο ἡ λατρεία τούτου ἐπονομαζομένου Κάρειον ἐν Σπάρτῃ, Μεσσηνίᾳ, Λακωνίᾳ, Ἀργεὶ. Ἐνταῦθα μάλιστα ἐτιμᾶτο Ἀπόλλων Κάρειος ὡς Ἀγήτωρ δηλ. ὡς ἀρχηγός. Ἐτελεῖτο δὲ πρὸς τιμὴν τούτου ἑορτὴ Ἀγητόρια. Ἐλατρεύετο ἐν Ἀργεὶ καὶ ὡς Πύθιος, οὗ ὁ ναὸς ἦτο ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως Πυθαίως Ἀπόλλωνος λεγόμενος.

Ἀρτεμις. Ἐν Ἀργεὶ ἐτιμᾶτο ἡ Φεραία Ἀρτεμις, ἥς ἡ λατρεία με-τηνέχθη ἐκ Φερῶν τῆς Θεσσαλίας (Ἰσυχ. Φεραία. Πανσ. 2,10,6), ἡ Ὀρθία Ἀρτεμις, ἥς ἱερὸν ἦτο ἐπὶ τοῦ ὄρους Λυκώνης. Ἡ Ἀρ-τεμις λατρεύεται ἐν Ἀργεὶ ὑπὸ τὸ ἐπώνυμον Πειθώ, ἥς τὸ ἱερὸν κατὰ τὴν παράδοσιν ἱδρυσεν ἡ Ὑπερμήστρα μετὰ τοὺς γάμους αὐτῆς μετὰ τοῦ Λυγκίως (Πανσ. 2,21,1.) Ἐπειδὴ δὲ αὕτη ἦτο ἐντελὴς ξένη πρὸς τοὺς ἔρωτας καὶ ἀπῆται παρθενικὴν καθαρότητα παρὰ τῶν συντρό-φων αὐτῆς καὶ ἱερείων καὶ ἐτιμῶρει ἄδυσωπῆτως πᾶν παραπάτημα αὐ-τῶν Κορίη ὀνομάζετο παρὰ τῶν Ἀργείων (εἰς 73). Ἐνταῦθα ὥκο-δόμησεν εἰς τιμὴν αὐτῆς ἱερὸν ὁ Μελάμπους καθάρας τὰς θυγατέρας τοῦ Προίτου. (Ἰσυχ. ἀκρουχῆι ἄκρα δὲ ὄρος τῆς Ἀργείας, ἐφ' οὗ Ἀρτέμιδος ἱερὸν ἱδρύσατο Μελάμπους, καθάρας τὰς Προϊτίδας).

Ἄρης. Ἐν Ἀργεὶ ἐτιμᾶτο μετὰ τῆς Ἀφροδίτης ὁ Ἄρης ἡ λατρεία

δὲ τούτων μετηνέχθη ἐκ Θηβῶν εἰς Ἄργος ὑπὸ τοῦ Πολυνείκου (Παυσ. 2,25,1), μεταξύ δὲ τοῦ Ἄργου καὶ τῆς Μαντινείας ἦτο διπλοῦς ναὸς τοῦ Ἀρεως καὶ Ἀφροδίτης, εἰς ὃν ὁ Πολυνείκης καὶ οἱ συνεστρατεύσαντες Ἀργεῖοι κατὰ Θηβῶν εἰκόνας ἀμφοτέρων τῶν θεῶν ἀφιέρωσαν (εἰκ. 74). Πρὸς τούτοις ἐτιμᾶτο ὁ Ἄρης καὶ ὡς θεὸς γυναικῶν. (Λουκ. ἔρ. 3), ἐτιμᾶτο δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ γυναικείου φύλου ὁ θεὸς τοῦ πολέμου, ἐξ ὅτου ἡ Τελέσιλλα μετὰ τῶν γυναικῶν ὑπερήσπισε κατὰ τοῦ Κλεομένους τὸ πατρικὸν ἔδαφος (Λουκ. 30, οὗχ ἡ Σπαρτιάταις ἀνθρωπισμένη Τελέσιλλα, δὲ ἦν ἐν Ἀργεὶ θεὸς ἀριθμεῖται γυναικῶν Ἄρης).

Ἀσκληπίου. Ἐτιμᾶτο ἐν Ἀργεὶ ἔχων τρία Ἀσκληπιεῖα (εἰκ. 75. Παυσ. 2,21,1, καὶ 23,2).

Διόνυσος. Ἡ λατρεῖα τοῦ Διονύσου πολὺ βραδέως καὶ οὐχὶ ἄνευ κόπου πολλοῦ εἰσῆχθη εἰς Ἄργος. Οἱ Ἀργεῖοι ἀπειχάουν τὸν Διόνυσον Βουγενῇ ἀνακαλοῦντες αὐτὸν διὰ τοῦ ἥχου τῶν σελπίγγων ἐκ τῆς λίμνης Λέρνης, ἔνθα εἰς τὸν Πυλάγον (ἄδην) προσέφερον θυσίαν ἄμνου, διότι οὗτος ἤνοιγε τὰς θύρας εἰς τὸν ἀνερχόμενον εἰς τὸν ἄνω κόσμον (Πλτρχ. 4,6 καὶ περὶ Ἰσίδος καὶ Ὁσ. 35. α' Ἀργεῖοις δὲ Βουγενῆς Διόνυσος ἐπὶ κλην ἐστίν, ἀνακαλοῦνται δὲ αὐτὸν ὑπὸ σελπίγγων ἐξ ἔδατος, ἐμβάλλοντες εἰς τὴν ἄβυσσον ἄρνα τῷ Πυλάγῳ, τὰς δὲ σελπίγγας ἐν θύρῳις ἀποκρύπτουσιν). Προσέφερον οἱ Ἀργεῖοι καὶ θυσίαν κατὰ τὴν Βακχικὴν ἐορτὴν Τύρβην ἀπὸ κοινοῦ καὶ πρὸς τὸν Διόνυσον καὶ Πᾶν (εἰκ. 76).

Διόσκουροι. Ἐλατρεύοντο ἐν Ἀργεὶ καὶ οἱ Διόσκουροι ἐκ παλαιστάτου χρόνου· ἐτίμων οἱ Ἀργεῖοι τὸν τάφον τοῦ Κάστορος, ὅστις Μιχαργαγέτης ὀνομάζεται (εἰκ. 77). Ἐν τῇ πόλει ἦτο ναὸς μετὰ πολλῶν ἀγαλμάτων ἔργον τοῦ Διποίνου καὶ Σκύλλιδος παριστάντων τοὺς Διοσκούρους (Παυσ. 2,22,5) ἐπὶ δὲ τῆς ὁδοῦ εἰς Λέρνην ἦτο ἱερὸν Διοσκούρων ὀνομαζομένων τιμητικῶς Ἀνάκτων (Παυσ. 2,36,7). Βάσις ἀγαλματίου ἀνδρικοῦ ἐξ Ἄργου μετ' ἐπιγραφῆς (arch. ztg 1882 σ. 383), προχὸς χάλκινος μετ' ἐπιγραφῆς ἀποδεικνύουσι τοῦτο. (Roehl. ins. antipuis. 43 p. 173. καὶ inse. of the Brit. Mus. 138). Νικητὴς ἀφιερῶν πρὸς αὐτοὺς εἰκόνας (Roehl. ins ant. 37). Τιμοκράτης δέ τις ἐν Ἀργεὶ ἐπαίρεται, ὅτι ἀπόγονος τῶν Διοσκούρων εἶνε (C. I. gr 1124 πρὸς Σοφ. ἀποσ. 869 Σχλ. Πινδ. Πυθ. 1,127). Ὡς ἐν Ἀττικῇ οὕτω καὶ ἐν Ἀργεὶ ἐλατρεύοντο ὑπὸ τῷ ἐπώνυμον Ἀνακτες. Οὕτως ἀναφέρονται καὶ ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς τοῦ 5 αἰῶνος (C. I. A. 1,34,206,210). Ὡς ἐν

Σπάρτη οὕτω καὶ ἐν Ἀργεὶ ἀναφύονται ἱερεῖς εἰς αὐτοὺς τοὺς Διὸς σκούρους (C. I. gr 1340, 1353, 1355). Ἐν Ἀργεὶ γνωρίζομεν, ὅτι οἱ Διόσκουροι ἐξενίσθησαν παρὰ τῷ Παμφάτῃ Ἀργεῖω, προγόνῳ δὲ τοῦ Θεοαίου τοῦ ὕμνουμένου ὑπὸ Πινδάρου (Νέμ. 10, 91.) Πρὸς τοὺς Διὸς σκούρους συχνότατα δίδεται στέφανος ὡς φορητὰς τῆς νίκης· οὕτως παρεστάθησαν ἀγένειοι παρὰ τοῦ Διποίνου καὶ Σκύλλιδος ἐν Ἀργεὶ (Παυσ. 2, 22, 5 καὶ Milchhöfer anfänge gr. Kunst σελ. 168, 180).

Εὐμενίδες. Καθὼς πολλὰ ἄλλα θεότητες κατὰ τινὰ γενικὴν ἀποψιν διήκουσαν καθ' ἅπασαν τὴν ἀρχαιότητα, οὕτως καὶ αἱ Ἑρινύες συνήνουν καὶ τὸ τιμωρὸν καὶ ἐκδικητικὸν καὶ τὸ φιλάνθρωπον καὶ ἀγαθοεργόν. Οὕτω λοιπὸν ἐκ τιμωρῶν καὶ ἐκδικητικῶν μετεβάλλοντο εἰς θεότητας φιλάνθρωπους καὶ ἀγαθοεργούς, ἰκέτευον δὲ αὐτὰς εἴτε πρὸς ἐκδίκησιν εἴτε πρὸς παροχὴν ἀγαθοῦ τινος. Ἰδιαιτέρως προῆλθεν αὐτῶν θεοτήτων τούτων ἡ μεταμόρφωσις ἐκ τοῦ Ὁρέστου. Τὸ ὄνομα τῶν Εὐμενίδων ἀπὸ παλαιστάτου χρόνου ἦτο ἐν Σικυωνί ἐνδημον (Παυσ. 2, 11, 4). Ἐν τινὶ δάσει ἐκ δρυῶν ἦτο βωμός, ἐνθα προσεφέρετο κατὰ τὴν κατ' ἔτος γινομένην ἑορτὴν ἔγκυνον πρόβατον, μελιτηρόν τι ποτόν καὶ ἄνθη ὅμοιον ἀπεκαλυμμένον ἄλλος τῶν Εὐμενίδων ἦτο ἐν Ἀργεὶ, ἐνθα ἐλατρεύοντο αὐταὶ καὶ ἐνθα ἀνεκαλύφθη τὸ εἰκονιζόμενον ἀναθηματικὸν ἀνάγλυφον (εἰκ. 22). Ἐν τῇ εἰκόνι φαίνονται τρεῖς ἐνδεδυμέναι γυναῖκες ἐν αὐστηρᾷ καὶ ἀδιαφόρῳ στάσει, αἵτινες ἐν τῇ δεξιᾷ ὄψιν κρατοῦσαι, ἐν τῇ ἀριστερᾷ δὲ ἄνθος, φαίνονται εὐμενεῖς πρὸς τὴν δέησιν τῶν προσερχομένων προσκυνητῶν.

Ἑρμῆς. Ἐτιμᾶτο ἐν Ἀργεὶ ἀπὸ παλαιστάτου χρόνου ὁ Ἑρμῆς, διότι συνεδέετο μετὰ τῶν μύθων τοῦ Πέλοπος, Περσέως καὶ τῶν Ἀτρειδῶν πρὸς τιμὴν αὐτοῦ εἶχον μῆνα Ἑρμαιοῦ ὀνομαζόμενον (εἰκ. 78). Ἐθυσίαζον δὲ οἱ οἰκεῖοι μετὰ τὸν θάνατον συγγενοῦς τινος εἰς Ἑρμῆν, διότι ἐνόμιζον, ὅτι οὗτος δέχεται τὰς ψυχὰς τῶν ἀποθανόντων. Αἱ γυναῖκες αἱ παριστάμεναι εἰς τὴν θυσίαν ὤφειλον νάποφεύγωσι τὸν καλλωπισμὸν καὶ τὸ φιμύθιον (hist. de relig. de la Grèce ὑπὸ Maury 2, 162). Ἐν τῷ ναῷ Λυκίου Ἀπόλλωνος εὕρισκετο ξόανον Ἑρμοῦ καὶ Ἀφροδίτης καὶ Ἑρμῆς εἰς Λύρας ποίησιν χελώνῃ ἠρκώς (Παυσ. 2, 19, 6.), διότι κατὰ τὴν παράδοσιν ὁ Ἑρμῆς θεωρεῖται ὡς ἐφευρετὴς τῆς λύρας τῆς κατασκευασθείσης ἐκ τοῦ ὀστράκου τῆς χελώνης, φυσικώτατον δὲ ἦτο οἱ Ἀργεῖοι νά λατρεύωσι τὸν θεὸν τοῦτον, διότι ἦσαν μουσικώτατοι πάντων

τῶν Ἑλλήνων. Εὐρέθη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἡ ἐπομένη ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμάρου λευκοῦ ἐγκεκλεισμένου ἐν τῷ τοίχῳ (Kaibel. epig. 814).

Ἐρμῆς δίκαιός εἰμι καὶ με Σ[ώ]στρατο]ς
ἔστησ' ἔλεγχον τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων.

Ἰμέναιος. Περί τῆς καταγωγῆς τούτου τοῦ θεοῦ τοῦ γάμου ὑπάρχουσι διάφοροι παραδόσεις (Boscher μυθολ. λεξ. σελ. 2800) ἐν αἷς καὶ ὅτι ἦτο Ἀργεῖος ὠρεῖος νεανίας, ὅστις παρὰ πλέων τὰς Ἀθήνας ἔσωσεν ἀρπαζομένης ὑπὸ Πελασγῶν τινων Ἀττικῆς παρθένους καὶ εἰς νόμιμον γάμον ἐξέδωκεν (εἰκ. 79). Πρὸς τιμὴν τούτου ἦδον ὠδήν, ἣν ἐκάλουν ὁμωνύμως Ἰμέναιον αἰ νομῖμως γαμοῦνται, ὥσπερ ἐπικαλούμεναι αὐτῷ. ἦτο δὲ καὶ λατρεῖα τις καθωρισμένη ἐν Ἀργεῖ. (Ἰγ. μυθ. 273).

Ἐκάτη. Ἡ θεὰ αὕτη ἐν Ἀργεῖ εἶχε ναὸν μετὰ περιφώμων ἀγάλματων, πιθανῶς δὲ ἐλατρεῖτο ὡς Ἐροδία (Στεφ. Βυζ. Τρίδος). Ἐτιμᾶται δὲ καὶ ὡς θεὰ τῆς εὐκόλου γεννήσεως καὶ κοροτροφίας, εἰς ἣν προσέφερον ἐν Ἀργεῖ θυσίαν. (Παυσ. 2, 27, 7. Τοῦ δὲ ἱεροῦ τῆς Εὐληθυίας πέραν ἐστὶν Ἐκάτης ναός, Σκόπα δὲ τὸ ἄγαλμα ἔργον. Τοῦτο μὲν λίθον, τὰ δ' ἀπαντακτὴ γαλκᾷ Ἐκάτης καὶ ταῦτα ἄγαλματα, τὸ μὲν Πολύκλειτος ἐποίησε, τὸ δὲ ἀδελφὸς Πολυκλείτου Νανκύδης Μόθωνος). Ἐκτὸς τοῦ Μύρωνος καὶ τοῦ Ἀλκαμένους, τοῦ νομιζομένου δημιουργοῦ τοῦ τριμόρφου τύπου τῆς θεᾶς, καὶ ὁ Νκυκύδης ὁ μνηστὴς τοῦ πρεσβυτέρου Πολυκλείτου καὶ ὁ Σκόπας καὶ ὁ νεώτερος Πολύκλειτος διὰ ἀνδριάντων ἐχρησίμευσαν εἰς συμπλήρωσιν καὶ τελειοποίησιν τοῦ ἰδεατοῦ τύπου τῆς Ἐκάτης (εἰκ. 80). Νομίσματα δὲ τοῦ Ἀργεὺς δεικνύουσι τρίμορφον Ἐκάτην μετὰ ἑξ' ἐκτεινομένων βραχιόνων κρατούντων δαδας (Imhoof Blümer and P. Gardner, numism. Comm. of Pausanias, Journ. of Hell. stud 1885—87. Taf. K. 41 καὶ L 3).

Ἡ Δῆμητρα ἐκ παλαιωτάτων ἐτιμᾶτο ἐν Ἀργεῖ. (εἰκ. 81, Preller σελ. 283 καὶ 299).

Ἦτο δὲ καὶ ναὸς Τύχης ἐν Ἀργεῖ, ἐνθα ἐφυλάσσοντο οἱ κόβοι τοῦ Παλαμῆδους (Παυσ. 2, 20, 4. Πέραν δὲ τοῦ Νεμείου Διὸς Τύχης ἐστὶν ἡ παλαιωτάτη ναός, εἰ δὴ Παλαμῆδης κόβου ἐδρῶν ἀνέθηκεν ἐς τοῦτον τὸν ναόν).

Αἱ Ὄραι ὡς θεαὶ γονιμότητος καὶ εὐφορίας ἐτιμῶντο μεγάλως ἐν Ἀργεῖ ἔχουσαι ἱερὸν (εἰκ. 82, Παυσ. 2, 20, 5).

Ἡ Ἥρα ἡ θεὰ τῆς νεότητος θυγάτηρ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας ἐξόχως

ἐτιμᾶτο ἐν Ἀργεὶ ἔχουσα παρὰ τῇ μητρὶ ἐν τῷ Πραίῳ ἄγαλμα ἐξ ἐλέφαντος καὶ χρυσοῦ. (Παυσ. 2, 17, 5. Λέγεται δὲ παρεστηκέναι τῇ Ἡρᾷ τέττην Ναυκύδους ἄγαλμα Ἡῆς, ἐλέφαντος καὶ τοῦτο καὶ χρυσοῦ). Πρὸς τοῖς ἄλλοις δὲ ἀναθήμασιν ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἡρας ἦτο καὶ βωμὸς ἔχων ἐπειργασμένον τὸν λεγόμενον γάμον Ἡῆς καὶ Ἡρακλέους.

ΠΕΡΙ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΟΣ

Περὶ τοῦ πολιτεύματος τῶν Ἀργείων κατὰ τοὺς μυθικοὺς χρόνους δὲν ἔχομεν μαρτυρίας ἀρχαίας, γνωρίζομεν μόνον τὰ ὀνόματα τῶν βασιλέων, περὶ ὧν εἵπομεν. Ἐκ τούτων ἄξιοι μνείας μείζονος εἶνε ὁ Ἀδραστος καὶ ὁ Διομήδης, ὁ μὲν ἐκστρατεύσας κατὰ τῶν Θηβῶν, ὁ δὲ μετὰ τὸν κατὰ τῆς Τροίης πολέμου ἐν τοῖς πρώτοις. Ἡ παλαιὰ βασιλικὴ οἰκογένεια τῶν Πελοπιδῶν μετὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ἀπωλέσθη, ἀντ' αὐτῆς δὲ ἐβασίλευσεν ἡ τῶν Τημενιδῶν, ἥτις θεωρεῖται ἡ τρίτη μετὰ τὴν βασιλείαν τοῦ Φωρωνέως καὶ Δαναοῦ. Ἀπὸ Τημένου δὲ μέχρι Δημοκρατίδα ἐνεκα τῆς τῶν βασιλέων ἀδυναμίας οἱ Ἀργεῖοι ὀνόματι μὲν ἐβασίλευοντο, πράγματι ὅμως ἐδημοκρατοῦντο. Ὁ Φεῖδων ὅμως μεγαλεπήβολος ὧν ἀνέκτησε τὴν βασιλικὴν ἰσχὺν καὶ δύναμιν γενόμενος δεσπότης τοῦ Ἀργους, προσπαθήσας ὅπως τὰ κρατίδια τῆς Ἀργολίδος συμπήξῃ εἰς ἓν μέγα καὶ ἰσχυρόν, τὸ Ἀργος. Ἀλλ' ἀποθνήσκοντος τούτου τὸ σκῆπτρον τῶν Τημενιδῶν ἀπώλεσε τὴν αἰγλὴν αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀνικανότητος τῶν διαδόχων. Καὶ διετηρήθη μὲν τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα μέχρι τῶν Μηδικῶν χρόνων, ἀλλ' ἐπὶ φιλῷ μόνον ὀνόματι, διότι ἡ διοίκησις πρὸ πολλοῦ ἦτο δημοκρατικὴ. Αἱ πληροφορίες ἡμῶν περὶ τῆς δυνάμεως καὶ ἰσχύος τῶν βασιλέων τοῦ Ἀργους εἶνε ἀσφαεῖς καὶ ἀνεπαρκεῖς. Ἀλλ' ὅμως μνησθήσομεν ἐκ τῶν νόμων τοῦ Πλάτωνος, (3, 692) ὅτι ἡ δύναμις τῶν βασιλέων τοῦ Ἀργους καὶ τῆς Μεσσήνης κατ' ἀρχὰς ἦτο μεγίστη, ἐξεμνηδενίσθη ὅμως ἐκ τῆς βιαιότητος αὐτῶν καὶ τῆς δυσπειθείας τῶν ἀρχομένων, ὥστε κατὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους ὑφίστατο μὲν τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα ἀλλὰ περιωριζέτο ὑπὸ βουλῆς ἐχούσης δικαίωμα ἀποφασίζειν περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης. (Ἡρόδ. 7, 148—149. Μετὰ δὲ ταῦτα ὡς ἐλθεῖν τοὺς ἀγγέλους ἐς δὴ τὸ Ἀργος, ἐπελθεῖν ἐπὶ τὸ βουλευτήριον καὶ λέγειν τὰ ἐντεταλμένα. Τοὺς δὲ πρὸς τὰ λεγόμενα ὑποκρίνασθαι ὡς ἔτοιμοι εἶσιν Ἀργεῖοι ποιεῖσθαι ταῦτα τριάκοντα ἔτα εἰρήνην σπεισάμε-

ροι Λακεδαιμονίοισι καὶ ἡγεόμενοι κατὰ τὸ ἥμισυ πάσης τῆς συμμα-
ρίας. Καὶ Müller Dorier 2,87). Πρὸς τῇ βουλῇ ἦσαν καὶ οἱ Ὀγδοή-
κορτα διαχειριστικὴ ἐξουσία καὶ οἱ Ἀρτόναι, περὶ ὧν δὲν γνωρίζομεν τι
καὶ οἱ Δημιουργοὶ βοηθοὶ τῶν εἰρημένων ἀρχόντων φροντίζοντες περὶ τῆς
εὐπραγίας τοῦ λαοῦ. (Μέγ. Ἑτυμ. Müller Dorier 2,141). Τὰ στρα-
τιωτικὰ τοῦ κράτους διώκουν πέντε στρατηγοί. Ἦτο δὲ καὶ ὁ ἐξοστρα-
κισμός, θεσμός δημοκρατικὸς πρὸ πολλοῦ εἰσηγμένος. Ὁρισμένως εἶνε
ἄγνωστον, πότε ὁ τύπος τοῦ πολιτεύματος ἐγένετο δημοκρατικὸς, εἰκό-
ζομεν ὅμως, ὅτι περὶ τὸ 460 ἦτο ἰδρυμένος, ὅτε ἐγένετο συμμαχία μετὰ
τῶν Ἀθηνῶν καὶ Ἀργεῶς. Εἰς τὴν ταχυτέραν διὰ δόσιν τῶν δημοκρατι-
κῶν ἰδεῶν συνετέλεσεν ἡ μετὰ τὸν πόλεμον τοῦ Κλεομένους ἐγκατάστα-
σις ἐν Ἀργεὶ τῶν περιοίκων. (Ἀριστ. Πολ. 5,2,8). Ἡ δημοκρατία ὅ-
μως αὕτη τῷ 418 κατελύθη ὑπὸ τῶν ὀλιγαρχικῶν βοηθουμένων ἐκ τῆς
Σπάρτης, ἰδίᾳ δὲ ὑπὸ τοῦ στρατιωτικοῦ σώματος τῶν χιλίων τῶν ὀλι-
γαρχικῶν φρονούντων. (Διόδ. 12,80. Θουκ. 5,81. Καὶ Λακεδαιμόνιοι
καὶ Ἀργεῖοι, χίλιοι ἑκάτεροι, ἐνστρατεύσαντες, τὰ τ' ἐν Σικωνίᾳ ἐς
Ὀλίγον μάλιστα κατέστησαν αὐτοὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐλθόντες, καὶ μετ'
ἐκεῖνα ἐνταμιφότεροι ἤδη καὶ τὸν ἐν Ἀργεὶ δῆμον κατέκλυσαν καὶ ὀλι-
γαρχία ἐπιτηδεῖα τοῖς Λακεδαιμονίοις κατέστη). Ἀλλὰ τὸ βιατικὸν ἰδρυ-
θὲν τοῦτο ὀλιγαρχικὸν πολίτευμα ἀποστρεφόμενος καὶ μισῶν ὁ λαὸς τῷ
417 κατέκλυσε, καὶ ἄλλους μὲν τῶν ὀλιγαρχικῶν φρονεῦσας ἄλλους δὲ ἐξο-
ρίσας ἀπεκατέστησε πάλιν τὸ δημοκρατικόν. (Θουκ. 5,82. Καὶ Ἀρ-
γείων ὁ δῆμος μετ' Ὀλίγον ἐνιστάμενός τε καὶ ἀναθαρσήσας ἐπέθετο
τοῖς Ὀλίγοις, καὶ μάχης γενομένης ἐν τῇ πόλει ἐπεκράτησεν ὁ δῆμος,
καὶ τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ ἐξήλασεν). Τὴν ἄμεινον αἰτίαν εἰς κα-
τέλυσιν τῆς ὀλιγαρχίας προῦκάλεσεν ἡ βιαιότης τοῦ Βρύκντος τοῦ ἀρ-
χηγοῦ τῶν χιλίων, ὅστις κατὰ τὸν Πυσανίαν 2,20,2. Ἀλλὰ τε ἐς ἄν-
δρας ὕβρισε τὸν δῆμον καὶ πυρθέον κομιζομένην παρὰ τὸν νεγμῖον ἡ-
συχνὴν ἀφελόμενος τοὺς ἄγοντας. Ὁ Ἀλκιβιάδης εὐνοῶν τοὺς Ἀρ-
γείους μετὰ τὴν ἰδρυσιν τῆς δημοκρατίας φοβούμενος μήπως οἱ ὀλι-
γαρχικοὶ ἀνακλήσωσι τὴν ἀρχὴν συνέλαβε τῷ 416 τριακοσίους ἄνδρας
Λακωνικῶν φρονούντας καὶ περιώρισεν αὐτοὺς ἐν ταῖς γειτονικαῖς νήσοις,
αἰτίνας ἦσαν ὑπὸ τοὺς Ἀθηναίους. (Διόδ. 12,81. Θουκ. 5,84. Τοῦ δ'
ἐπιγιγνομένου θέρους Ἀλκιβιάδης τε πλεύσας ἐς Ἀργεὶς ναυσὶν εἰκοσὶν
Ἀργείων τοὺς δοκοῦντας εἶναι ὑπόπτους εἶναι καὶ τὰ Λακεδαιμονίων φρο-
νεῖν ἔλαβε, τριακοσίους ἄνδρας, καὶ κατέθετο αὐτοὺς Ἀθηναῖοι ἐς τὰς

ἐγγὺς κήσους ὧν ἤρχον). Ἐν τῇ νέᾳ ταύτῃ δημοκρατίᾳ μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς ὀλιγαρχίας κύριος τῶν πραγμάτων ἦτο αὐτός ὁ δῆμος ὁ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ συνερχόμενος. (Θουκ. 5, 28). Αἱ δίκαι διεξήγοντο ὑπ' αὐτοῦ τοῦ λαοῦ συμφώνως πρὸς τὸν δημοκρατικὸν χαρακτῆρα τοῦ πολιτεύματος. Εἰδικὸν ὅμως δικαστήριον συγκροτούμενον ἐν τῷ Χαράδρῳ ἐδίκαζε τὰ κατὰ τὴν ἐκστρατείαν πλημμελήματα τῶν στρατηγῶν. (Θουκ. 5, 60. *Τὼν τε Θράσυλλοι ἀναγνώσαντες ἐν τῷ Χαράδρῳ, ὅπερ τὰς ἀπὸ στρατείας δίκας πρὶν εἰσιέναι κρίνουσιν, ἤρξαντο λέειν*). Οἱ Ἀργεῖοι διετήρησαν τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα μέχρι τῆς ὑποταγῆς τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τοῖς Ῥωμαίοις.

ΠΕΡΙ ΦΥΛΩΝ

Δὲν γνωρίζομεν ἂν ὑπῆρχε διαίρεσις καὶ τάξις κατοίκων παρὰ τοῖς Ἀργείοις κατὰ τοὺς μυθικοὺς χρόνους, ἀλλ' ἀπὸ τῆς καθόδου τῶν Ἡρακλείδων μαθηθόμεν, ὅτι ἡ πόλις ἦτο διηρημένη εἰς τέσσαρας συνοικίας, ἐξ ὧν ἐκάστη κατωκαίτο ὑπὸ ἰδιαίτερας φυλῆς. Αἱ δὲ φυλαὶ ἦσαν τέσσαρες, τῶν Ῥελιέων, Δυμάρων, Παμφύλων καὶ τῆς Ὑρνηθίας καὶ αἱ μὲν τρεῖς ἀπετελοῦντο ἐκ Δωρικοῦ πληθυσμοῦ, ἡ δὲ τετάρτη ἐξ Ἀχαικοῦ συνδεδεμένου φιλικῶς μετὰ τῶν Δωριέων κατακτητῶν. Ἡ φυλὴ τῶν Παμφύλων καὶ Δυμάρων ὠνομάσθη ἐκ τοῦ Παμφύλου καὶ Δυμᾶνος, οἵτινες ἦσαν υἱοὶ τοῦ Αἰγίμιου πρώτου βασιλέως τῶν περὶ τὴν Οἴτην κατοικούντων Δωριέων καὶ συνώδευσαν τὸν Τήμενον εἰς τὴν κατὰ τῆς Πελοποννήσου ἐκστρατείαν. Ἡ δὲ φυλὴ τῶν Ὑλλιέων ὠνομάσθη ἐκ τοῦ ἐξῆς. Ὁ Αἰγίμιος παλεούμενος καὶ πιεζόμενος ὑπὸ Κορώνου βασιλέως τῶν Λαπιθῶν ἐζήτησε τὴν βοήθειαν τοῦ Ἡρακλέους. Οὗτος δὲ προσβαλὼν τοὺς Λαπιθὰς καὶ φονεύσας τὸν βασιλέα αὐτῶν ἀπήλλαξε τὸν Αἰγίμιον πάσης τοῦ λοιποῦ ταραχῆς. Χάριν δὲ ἀποδιδούς ἀπένειμεν εἰς μὲν τὸν Ἡρακλῆα τὸ τρίτον τῆς Δωρικῆς χώρας καὶ τῆς βασιλείας, τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ Ὑλλον υἱοθέτησεν. Τούτου λοιπὸν τοῦ Ὑλλου οἱ ἀπόγονοι συνενωθέντες ἀπετέλεσαν τὴν τρίτην φυλὴν. Ἡ δὲ Ὑρνηθία φυλὴ ὠνομάσθη ἐκ τῆς Ὑρνηθοῦς θυγατρὸς τοῦ Τήμενου καὶ συζύγου τοῦ Δηφρόντου. Οἱ ἀδελφοὶ δυσχερεστούμενοι, διότι ὁ Τήμενος ἡγάπα περισσώτερον τὸν γαμβρόν, ἐβίαζον τὴν Ὑρνηθίαν νὰ ἐγκαταλίπη τὸν συζυγον ὑποσχόμενοι νὰ δώσωσιν εἰς αὐτὴν ἄνδρα πολὺ καλλίτερον καὶ ἄρχοντα

περισσότερων ἀνθρώπων καὶ γῆς εὐδαιμονοστέρας. Ἄλλ' αὕτη ἀντίστη
γενναίως κατὰ τῶν παρατόλμων ἀξιώσεων τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς. (Παυσ.
2, 19, 28. *Fragm. Hist. graec.* 2, 8. Ἀπολλδ. 2, 8, 5. Στεφ. Βυζ.
Πινδ. Πύθ. Ἡρδ. 5, 68). Οἱ ἀποτελοῦντες τὴν φυλὴν ταύτην ἀπήλυνον
μὲν δικαιοματίων τινῶν, ἀλλὰ δὲν μετείχον τῶν τιμῶν καὶ ἀξιοματίων.

Τὸν Δωρικὸν χαρακτῆρα τῶν τριῶν φυλῶν παραδέχεται καὶ ὁ Α.
Burekhardt (*de graec. vivit. divisionibus* 1873 σελ. 15) ἀλλ'
ὁ Gilbert θεωρεῖ τὴν διαίρεσιν ταύτην ἀπλῶς Ἀργεῖαν διάταξιν. (*Stu-
dien zur altspartan. gesch.* σελ. 142), Ἡ διαίρεσις αὕτη εἰς
φυλὰς διετηρήθη καὶ ἐπὶ τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν ἐπο-
μένων ἐπιγραφῶν εὐρεθισῶν ἐν Ἀργεῖ. (*Corpus inscr.* 1, 1128).

· · · · · [τ]ῆς πόλις[ς]τ — — —
· · · · · καὶ φιλο[τειμίας]
μεγίστ[α]ς παρασχ[όντα]
ὥς οὐδεὶς τῶν πρὸ α[ὐτ]—
οῦ, γενόμενον [δ]ὲ καὶ χυλ[ε]—
αρχον ἐν Ἰσπανίᾳ λεγεῶ—
νος ἐβδόμῃ, ἡ φυλὰ τ—
ῶν Ὑλλέων τὸν ἐκ προ-
γ[ό]ρων εὐεργέταν τοῦ
δάμον ἄριστα πολεῖ-
τενόμενον.

(C. 1. g. 1. 1123)

Τιβ. Κλυθίδιον Διοδότου νίδον Διοδότου,
ἀγορανομ[η]σαρτα καὶ γραμματεῦσαν-
τα καὶ ἀγωνοθετήσαρτα Σεβάστεια καὶ
Νέμεια δικαίως καὶ μεγαλοψύχως, ὡς
ὑπερβαλεῖν πάντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ καὶ
μόνον καὶ πρῶτον θέρτα ἔλαιοι ἐν τε
γυμνασίοις καὶ βαλανείοις δούλοισι τε καὶ
ἐλευθέροις ἀπὸ ἀνατολᾶς ἡλίων μέχρι ὑψ-
σεως, θύσαντά τε καὶ τῷ Διὶ τῷ Νεμείῳ
ἐκατόνθην πρῶτον καὶ μόνον, ἡ φυλὰ
τῶν Δυμάνων τὸν ἐκ προγόνων εὐερ-
γέταν καὶ ἐκ πάντων ἀγωνοθέταν,

ᾧ καὶ ἐψηφισάμεθα τὰς Περσέως καὶ
Ἡρακλέους τιμὰς καὶ χυσοφορεῖν μετὰ
πορφύρας.

(C. 1 g. 1130)

Ἄ φν.λὰ τῶν Ἰγραθίων Μ. Πομπή[ο]ν Χ(α)
ρεῖτον

τὸν ἐκ προγ(ό)ρων εὐεργέταν

(C. 1, g. 1, 1132).

Σέξτορ Πομπήϊον Σέξτ[ον] υἱὸν Μαρχιανόν,
Ἀριστοκ[ρά]τεος [ἐγγ]ονορ [τ]δ[ρ] ἐκ προγό-
ρων [ε]υ[εργέταν] ἁ [φ]ν.λὰ[τῶν] Παμφύλων.
(Lebas ἀριθ. 126)

Σέξτορ Παμπήϊον Σεξτον
υἱὸν Μαρχιανόν, Ἀριστοκράτεος
ἐγγονορ, τὸν ἐκ προγόνων εὐ-
εργέταν τῆς πόλιος, ἁ φν.λὰ τῶ[ρ]
Ἰ[ρ]αθίω[ρ].

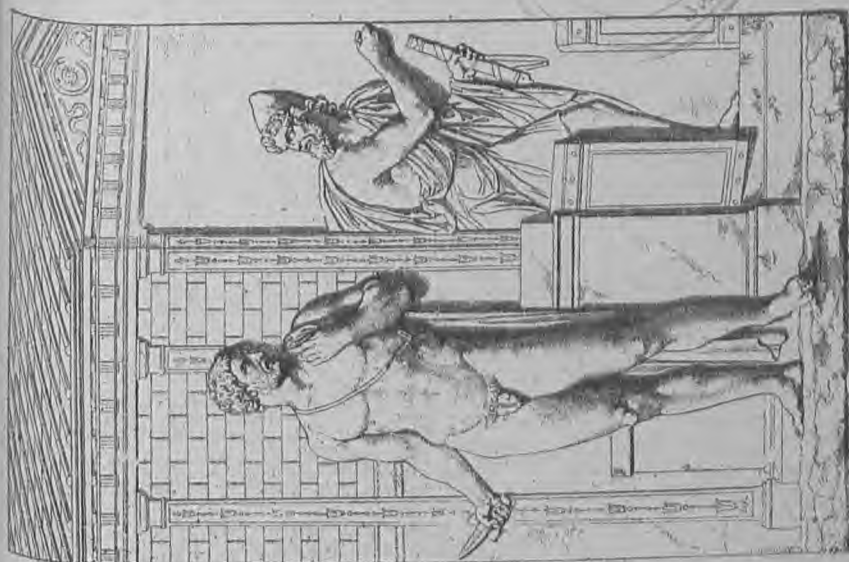
(Lebas ἀριθ. 120).

Ὀρησίφορον Ὀ-
ρησιφόρον ἀγων[ο]-
βετήσαντα Ἡραῖα καὶ Ν[έ]-
μεια σεμνῶς καὶ δικαί-

5 ως καὶ μεγαλοψύχως, ἐσ-
τιάσαντά τε παρδημιεὶ πάν-
τ[α]ς ἐλευθέρους καθ' ἑκα-
στον ἀγῶνα ἐπὶ ἡμέρας
δύω καὶ δόρτα ἐπὶ δις

10 τοῖς μὲν πολεῖταις κα-
τ' ἄνδρα δηρ(άρια) δ', τοῖς δὲ
λοιποῖς ἐλευθέροις ἀρ[ά]
δηρ(άρια) β', τό τε ἔλαιον θέρτ[α]
ἐν παρτὶ γυμνασίῳ

15 καὶ βυλαρείῳ ἀδεῶς
ἀπὸ πρωΐας ἄχρι ἡλίου
δύσεως, παρτὶ ἐλευ-
θερῶ καὶ δούλῳ ἐκ τῶν ἰ-

55. Διομήδης — Ὀδυσσεύς.

50. Φόνος Ὀφέλτου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

52. "Αδραστορ.—Τυδεύρ.—Πολυνείκερ.

51. "Αδραστορ βουλευόμενρ.

56. Διομήδης.

Έλένη.

Όδυσσεύς.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΟΥ

ΑΡΓΟΥΣ

ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ

ΑΠΟ

ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΜΕΧΡΙΣ ΗΜΩΝ

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ Κ. ΚΟΦΙΝΙΩΤΟΥ

ΚΛΗΡΗΓΟΥ

Τὸ γὰρ παλαιὸν "Αργεὺς οὐδόθεις τόδ᾽ ἐκ.
Σοφοκλῆα.

ΤΕΥΧΟΣ 11

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ «Ο ΠΑΛΑΜΗΔΗΣ»

1892

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δίωρ· ἡ φυλὴ τῶν Παμφύ-
λων.

20

(Lebas ἀριθ. 121).

Τ]ιβ. Κ.λαύδιον, Φ.λαβίου Τερτίου νιόν,
Τ]έρτιον Φ.λαβιανόν ἄρξατα φιλοτεί-
μως καὶ θέντα ἔλαιον πρῶτον ἐν ταί[ς
θέαις τοῦ κυρίου αὐτοκράτο-
ρος Νέρβα Τραϊανοῦ Καίσαρο[ς
Ἀρίστον Σεβαστοῦ, Γερμανικοῦ,
Δακικοῦ, Παρθικοῦ, καὶ ἀγνωσθε-
τήσατα Σεβαστείων καὶ Νεμεί-
ων δικαίως καὶ μεγαλοψύχως
ἐν τε διαγομαῖς καὶ δημοθυρί-
αις, καὶ θέντα ἔ[λα]ιον κατὰ πᾶν γυ-
μνάσιον καὶ βα.λαρεῖον πᾶρ ἀν[ε]-
πικωλύτως ἀπὸ ἀνατολῆς
ἡλίου μέχρι δύσεος, καὶ θύσαν-
τα τῷ Διὶ τῷ Νεμείῳ ἐκατέμ-
βην, ἡ φυλὴ τῶν Ὑγραθίων
τὸν ἴδιον προστάτην.

(Lebas τόμος 2 ἀριθ. 1666).

Ἀ φυλὰ τῶν Παμ-
φύλων Κλαυρέ-
ται Ἱερωνύμου
διὰ τὰς ἐκ προγό-
ρων εἰς αὐτὰν
ἐνδεργείας ἀ-
ρετὰς ἕνεκα.

Ἄν κατὰ τὸν Χρ. Τσουνταν (ἀρχ. ἐφημ. τοῦ 1887 σελ. 157)
παρδεχθῶμεν, ὅτι οἱ Μυκηναῖοι εἶχον τὴν αὐτὴν διαίρεσιν τῶν φυλῶν
οἷαν καὶ οἱ Ἀργεῖοι, τότε πρέπει νὰ προσθέσωμεν παρὰ τὰς γνωστὰς
τέσσαρας φυλὰς τῶν Ἀργείων καὶ τὴν Δαῖφοντίδα. Τοῦτο ἐξάγει ὁ
Τσουντας ἐκ τῆς ἐξῆς ἐπιγραφῆς εὐρεθείσης ἐν Μυκῇναις.

Προτίμου Γορτυρίου
θεοῖς, ἀγαθαὶ τέχαι· ἀλκίαι· ἔδοξε
τελεῖλαι τῶν Μυκαγέων. Παράμιον

ὑστεραίαι δρατομηγίαι· ἀρίστενε
 δαμιοργῶν Δε(λ)φίωρ (Τ)ιμοκρίτου Δαι-
 φορτεῦς. Ἐπε(ι)δὴ (ἀπαρ)θέντων... (ῆ)
 (θ)ώντων Μυκαρῶν ὑπὸ Νάβιος ἐς Α(α-)
 κεδαίμορα ἐπο.λνάρκε Πρότιμος
 Τιμάρχον Γορτόνιος καὶ τὰν ἄπαρ-
 σαρ σπονδὰν ἔθετο, ὡς διασωθεῖεν
 τοὶ ἀπαρθέντες, δεδόγθαι τοῖς κωμε(ι-)
 ταις εἰς προσεδρίαν κ(α).λῖσθαι τοῖς Διονυσί-
 οισι καθάπερ καὶ τὸν(ς) ἄ.λ.λ(οις) ἐ(ε)ργέ-
 ταντες Πρότιμον (Τιμάρχον καὶ τοὺς ἐκ)
 (γορ)οις καὶ τα-

Παρὰ τὰς φυλὰς ταύτας ὁ Bursian (geogr. gr. 2,44 σημ. 2) πα-
 ραδέχεται καὶ τοπικὰς, ὡς τὸ Ποσίδαιον καὶ Πεδίον.

Ὡνομάσθη καὶ συνοικία τις ἐν Ἀργεὶ Τυρικόν ἐκ τοῦ ναοῦ τῆς Τύχης·
 ὡς συμπεραίνουσι τινες ἐκ τῆς ἐπομένης ἐπιγραφῆς. (voyâgé arch.
 Le Bas 2,114).

Κλανδέ[α] Ἀρθα

ἐξ ὑποσχέσεως τὸ

Τυρικοῦ βα.λαρείο[r]

τῇ ἐαντῆς πατρίδι. Ψ[ηφίσματι βον.λῆς].

Καὶ ἐξ ἄλλων ἐπιγραφῶν καὶ ἐκ τῆς Monumenti annali e bul-
 letini 1854, XXIV γενομένης τῷ 116 ἢ 117 μ. Χ. μανθάνομεν, ὅτι
 ἐν Ἀργεὶ διετεθεῖτο ἔτι ἡ διαίρεσις τῶν κατοίκων εἰς φυλὰς καὶ μετὰ
 Χριστόν.

ΠΕΡΙ ΑΠΟΙΚΙΩΝ

Οὐδεμία πόλις Ἑλληνικὴ ἐξ ἀπέστειλε τοσαύτας ἀποικίας, ὅσας τὸ Ἀρ-
 γος. Ἡ ἀκατάβλητος δραστηριότης τῶν κατοίκων, ἡ γεωγραφικὴ θέ-
 σις τῆς χώρας αὐτῶν, τὸ πλεονέκτημα τοῦ νὰ δεχθῶσι πρῶτοι οὗτοι τὰ
 πρῶτα σπέρματα τοῦ ἐκ Φοινίκης καὶ Αἰγύπτου πολιτισμοῦ, ἔτι δὲ καὶ
 τὸ φιλόπονον αὐτῶν καὶ ὁ πλεονάζων πληθυσμὸς ἦσαν τὰ αἷτια τῶν
 συχνῶν ἀποδημιῶν εἰς ἀποικίας. Αἱ πολλαὶ αὗται ἀποικίαι, δι' ὧν κατ-
 ἐκαλύφθη πολὺ τῆς οἰκουμένης γῆς, συμπαράλαβοῦσαι τὸν οἶκον πολιτι-

σμόν παρήγαγον πολλές προόδους καὶ ἔθικαν τὰ θεμέλια τοῦ καθόλου πολιτισμοῦ. Ἦδη ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἀναφέρεται, ὅτι οἱ Ἀργεῖοι προχθέντες εἰς πολιτισμόν διὰ τῆς μετὰ τῶν ξένων ἐπιμιξίας, αὐξήθέντες δὲ κατὰ τὸν πληθυσμόν δι' ὅλον ἐν κατερχομένων ἀποίκων ἤρχισαν νάποδημῶσι καὶ νά κτίζωσι νέας χώρας. Ἀποικίαι λοιπὸν ἐξ Ἀργείων ὁδηγούμεναι ὑπὸ τῶν Ἰναχιδῶν ἰδρύοντο ἐν ταῖς πλείσταis πόλεσι τῆς Ἑλλάδος. Τὰ θεμέλια τῆς Κορίνθου ἀναμφιβόλως ἐρρίσθησαν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς βασιλείας τοῦ Ἰνάχου ὑπὸ τῆς ἀδελφῆς τούτου Ἐφύρας ἢ ὑπὸ Ἐφύρου υἱοῦ τοῦ βασιλέως Ἀργούς Φωρωνέως. Περὶ τὸ τέλος τῆς βασιλείας τοῦ Ἰνάχου ἠρπάγη ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ Ἰώ. (σελ. 171). Εἰς ἀναζήτησιν ταύτης ἀπεστάλη κατὰ τὸν Στράβωνα (16, 750) μετὰ πολλῶν Ἀργείων ὁ Τριπτόλεμος, ἀλλὰ περιπλανηθεὶς μάτην ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀνά τὴν Κικιλίαν καὶ ἀπελπισθεὶς περὶ ἀνευρέσεως τῆς ἡγεμονίδος ἀπέστη τοῦ ἐπιχειρήματος. Ἐντέυθεν ἄλλοι τῶν μετ' αὐτοῦ συναπελθόντων ἔκτισαν τὴν Ταρσόν, (Στρβ. 14, 673. *Ἡ δὲ Ταρσὸς κεῖται μὲν ἐν πεδίῳ, κτίσμα δ' ἐστὶ τῶν μετὰ Τριπτόλεμον παλαρῆντων Ἀργείων κατὰ ζήτησιν Ἰούδ. καὶ Στέφ. Βυζ. Ταρσὸς ἀποικία Ἀργείων*) ἄλλοι δὲ προχωρήσαντες μέχρι τοῦ Ὀρόντου ποταμοῦ ἔκτισαν πόλιν, ἧς οἱ κάτοικοι μετὰ ταῦτα ἦλθον εἰς Ἀντιόχειαν γενόμενοι ἀφορμὴ τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς δόξης ταύτης τῆς ὀνομαστῆς πόλεως. Ἐνταῦθα ἰδρυσεν ὁ Τριπτόλεμος νῆκόν τοῦ Διὸς Νεμείου παρалаβὼν τὴν λατρείαν ἐκ τοῦ ἐν Ἀργεῖ τοιοῦτου. Ὁ Τριπτόλεμος ἐν Ἀντιοχείᾳ μεγάλως ἐτιμᾶτο ὡς ἥρωα καὶ θεμελιωτῆς ταύτης. Ἡ τιμὴ αὕτη ἐπὶ μακρὸν χρόνον παρημελήθη ἀλλ' ἀνέλαβε τὴν προτέραν αὐτῆς λάμψιν καὶ λαμπρότητα, ὅταν ὁ Σέλευκος ἐμεγάλυνε καὶ ἐπλήθυνε τὴν Ἀντιόχειαν ἀναγνωρίσας συγχρόνως καὶ τὴν Ἀργεῖαν καταγωγὴν τῆς πόλεως. Σύμφωνος πρὸς τὴν γνώμην τοῦ Στράβωνος εἶνε καὶ ὁ Λιβάνιος (λόγ. xi Ἀντιοχικὸς σελ. 287 ἐκδ. Reisk), ὅστις ὑπενθυμίζων τοὺς κατοίκους τῆς Ἀντιοχείας τὰς ἀρχαίας παραδόσεις τῆς ἐαυτῶν πόλεως ἀνάγει τούτους εἰς τὸν Τριπτόλεμον. Ἡ πόλις δὲ ἢ τὸ πρῶτον ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τῶν ἐξ Ἀργούς ἀποίκων, ἢ γειτονικὴ τῆς Ἀντιοχείας, ὠνομάσθη κατὰ τὸν Λιβάνιον (πρεσβευτικὸς πρὸς Ἰουλιανόν σελ. 479) Ἰώνη ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως, Ἰαῦς. (Στέφ. Βυζ. Ἰώνη)· εἶνε δὲ αὕτη ἡ σήμερον ὀνομαζομένη Ἰόπολις κατὰ τὸν Σουῖδαν. Εὐστάθιον καὶ Διονύσιον (περιηγ. 92. τόμος 4. σελ. 19 ἐκδ. Hudson). Ὁ Σουῖδας προσθέτει, ὅτι ταύτης τῆς ἰδρύσεως μετέσχον καὶ οἱ ἀδελ-

φοί τῆς 'Ιοῦς, κατ' ἄλλην δὲ παράδοσιν δύο ἄδελφοί τοῦ 'Ινάχου ὁ Κάσος καὶ ὁ Βῆλος ἐγκατασταθέντες παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ 'Ορόντου ἐθῆκαν τὰ θεμέλια τῆς 'Αντιοχείας. Κατὰ τὸν Διόδωρον ὁμοῦς Σικελιώτην (5, 229) ὁ 'Ιναχος ἀφανισθείσης τῆς θυγατρὸς 'Ιοῦς ἐξαπέστειλε τὸν Κύρνον μετ' ἀξιολόγου στόλου πρὸς ζήτησιν αὐτῆς διατάξας νὰ μὴ ἐπανεέλθῃ, ἂν μὴ ἐγκρατὴς ταύτης γίνῃ. Οὗτος δὲ μάτην πλανηθεὶς καὶ ἀπελπισθεὶς περὶ τῆς εἰς τὴν πατρίδα ἐπιστροφῆς κατόκησεν ἐν τῇ Χερρονήσῳ καὶ τὸ μὲν πείσας, τὸ δὲ ἀναγκάσας ἐβασίλευσε μέρους τῆς χώρας καὶ πόλιν ἐκτίσεν ὁμώνυμον ἑαυτῷ *Κύρρον*. Κατὰ τὸν Στράβωνα (16, 747. *λέγεται δὲ Γόρδους ὁ Τριπτολέμου τὴν Γορδηνὴν οἰκῆσαι*) ὁ Γόρδους ὁ υἱὸς τοῦ Τριπτολέμου ἀναχωρήσας ἐκ Ταρσοῦ μετὰ πολλῶν 'Αργείων ἐθεμελίωσε νέαν ἀποικίαν τὴν *Γορδυναίαν* γειτονικὴν ταύτης. Πρὸς τὸν Στράβωνα συμφωνεῖ καὶ ὁ Στέφανος Βυζάντιος (*Γορδυναία χώρα περσικὴ ἀπὸ Γόρδους Τριπτολέμου παιδὸς τοῦ κατὰ ζήτησιν 'Ιοῦς ἐξ 'Αργους ἐλθόντος εἰς Συρίαν*). Πόλις δὲ τις παρὰ τὸν Τίγριδα *Λάρισα* ὀνομαζομένη ἀποδεικνύει τὰς προσόδους τῆς 'Αργείας ἀποικίας ταύτης, ἥτις ὠνόμασε τὴν πόλιν ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς ἐν 'Αργεὶ ἀκροπόλεως. Αὕτη πρὶν ὑποταχθῇ ὑπὸ τοὺς Πέρσας (Ξενοφ. Κύρ. ἀνάθ. 1, 3) ἤκμαζεν ἐπὶ τῶν Μήδων· ὁ Στέφανος Βυζάντιος ἀναφέρει, ὅτι τὸ *'Ιόνιον πέλαγος* ἀπὸ τῆς 'Ιοῦς ὠνομάσθη, ὡς καὶ ἡ *Γάζα* πόλις τῆς Φοινίκης *'Ιώνη* ἐκ τῆς 'Ιοῦς προσπλευσάσης καὶ μεινάσης ἐκεῖ, καὶ ἡ πόλις Βόσπορος καὶ ὁ ὁμώνυμος πορθμός. (Λισχύλ. Προμ. Δεσμ.)

ἔσται δὲ θνητοῖς ἐσαεὶ λόγος μέγας
τῆς σῆς πορείας, Βόσπορος δ' ἐπὶ πόντος
κεκλήσεται.

Λέγεται δέ, ὅτι ὁ Πολυκάων ἔλαβε σύζυγον τὴν Μεσσήνην θυγατέρα τοῦ Τριόπα ἐκ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας τῶν ἐν 'Αργεὶ 'Ιναχιδῶν. Αὕτη φιλότιμος οὖσα καὶ φίλαρχος καὶ μὴ ἀνεχομένη νὰ μένῃ ἰδιωτὶς παρεκίνησε τὸν σύζυγον αὐτῆς νὰ ἔλθῃ εἰς Μεσσήνην καὶ νὰ ἐγκατασταθῇ ἐνταῦθα. Οὕτως δὲ αὐτὸς μὲν ἐγένετο βασιλεὺς, αὕτη δὲ ἐτιμῆθη ὡς θεᾶ. (Παυσ. 4, 1' *Αποθανόντος Λέλερος, Μύλης μὲν πρεσβύτερος ὢν τῶν παίδων ἔσχε τὴν ἀρχήν, Πολυκάων δὲ νεώτερός τε ἦν ἡλικίᾳ καὶ δι' αὐτὸ ἰδιώτης, εἰς δὲ Μεσσήνην τὴν Τριόπα τοῦ Φόρβατος ἔλαβε γυναῖκα ἐξ 'Αργους. Φρονοῦσα δὲ ἡ Μεσσήνη διὰ τὸν πατέρα ἀξιώματι καὶ δυνάμει τῶν τότε προέγοντα 'Ελλήνων οὐκ ἡξίου τὸν ἄνδρα ἰδιωτεύειν. 'Αθροίσαντες δὲ ἔκ τε 'Αργους δυνάμει καὶ ἐκ Λακεδαιμόνος ἀφίκοιτο ἐς ταύτην τὴν*

ῥώσαν, καὶ συμπάσῃ μὲν ἐτέθη τῇ γῇ Μεσσήνῃ τὸ ὄνομα ἀπὸ τῆς Πα-
λοκάδος γυναικός.)

Ἀποικίαι Ἀργεῖαι εἰς Πελοπόννησον.

Τὰ πρῶτα σπέρματα τοῦ πολιτισμοῦ, ἅπερ ἔφερον οἱ Φοῖνικες εἰς Ἀργολίδα, ἀνὰ πτωχθέντα ταχέως παρώρμησαν τοὺς κατοίκους νὰ ἐπεκ-
τείνωσι τὴν ἐνεργητικότητα αὐτῶν καὶ πέραν τῶν ὁρίων τῆς ἰδίας χώρας,
νὰ ἐπιχειρήσωσιν ἐκστρατείας κατὰ τῶν γειτονικῶν χωρῶν καὶ νέας πό-
λεις νὰ ἰδρῦσωσιν. Ἡ πρώτη τοιαύτη ἐπιχείρησις ἐγένετο κατὰ τῶν Τελ-
χίνων καὶ Κουρητῶν τῆς Σικυῶνος ἐκ ζήλοτυπίας τῶν ἐν Ἀργεῖ ἀρχόντων.
Ὁ Φορωνεύς συνέλεξε τὸν καρπὸν ταύτης τῆς κατακτήσεως καὶ ἰδρυσεν ἐν
Σικυῶνί τινα τῶν υἱῶν τοῦ Ἰνάχου, ὃν οἱ μυθολόγοι ὀνομάζουσιν Αἰγια-
λόν. Κατὰ ταῦτα λοιπὸν ἐξωσθέντων τῶν Τελχίνων ἡ Σικυῶν ἐδέχθη ἀ-
ποικίαν Ἀργεῖων. Κατὰ τὴν περίοδον τῶν δύο πρῶτων διαδόχων τοῦ Ἰνά-
χου ἐγένετο ἡ θεμελιώσις ἄλλων τινῶν ἀποικιῶν ἐξ Ἀργεῶν, τῆς Φη-
γείας ἐν Ἀρκαδίᾳ, κατὰ τὸν σχολιαστὴν τοῦ Εὐριπίδου εἰς Ὀρέστην (στιχ.
1247) ὑπὸ Φηγέος υἱοῦ τοῦ Ἰνάχου καὶ ἀδελφοῦ τοῦ Φορωνέως. Παύ-
την παράδοσις ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ Χάρακος κατὰ τὴν μαρτυρίαν
τοῦ Στεφάνου Βυζαντίου (λ. Φήγεια) καὶ Πausανίου (8, 24, 2).

Καὶ αἱ Μυκῆναι κατελήφθησαν τῷ 1884 π. Χ. ἀναμφιβόλως ὁμοίως
ὑπὸ ἀποικίων Ἀργεῖων ὀδηγουμένων ὑπὸ Ἰναχιδῶν, ὡς δηλοῦται ἐκ τοῦ
ὅτι αὗται ὀνομάζοντο Ἀργεῖοι ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ Κτησίου καὶ ὑπὸ τραγι-
κῶν ποιητῶν (Αἰσχ. Εὐμην. 657. Εὐρ. Ἠλ. 644). Αἱ παραδόσεις ποι-
κίλλουσι περὶ ταύτης τῆς ἀποδημίας. Οἱ μὲν ἀποδίδουσι τὴν ἀρχὴν τοῦ
ὀνόματος τῶν Μυκηνῶν εἰς Μυκὴν θυγατέρα τοῦ Ἰνάχου καὶ σύζυγον
τοῦ Ἀρέστορος (Εὐσθ. εἰς Ἠλ. 11 στιχ. 569. Πaus. 11, 16), ἄλλοι εἰς
Μυκηνέα (σχολ. Εὐρ. εἰς Ὀρ. 1247) υἱὸν Σπάρτανος, ὅστις ἦτο αὐτὸς
οὗτος υἱὸς τοῦ Φορωνέως κατὰ τὸν σχολιαστὴν τοῦ Εὐριπίδου (Ὀρ. 1247
καὶ Στεφ. Βυζ. Μυκῆναι) ἢ ἀδελφὸς κατὰ τὸν Στέφανον Βυζαντίον καὶ
Εὐστάθιον. Ἀλλ' ὁ Πausanίας (11, 16) ἄλλως λέγει τὰ περὶ τῆς ὀνο-
μασίας ταύτης τῆς πόλεως. Τὸ μόνον εὐπρόσωπον συμπέρασμα, ὅπερ
δύναται τις ἐντεῦθεν νὰ ἐξαγάγῃ, εἶνε ὅτι αἱ Μυκῆναι πόλις ἀντίζηλος
τοῦ Ἀργεῶς ἴσως καὶ προτέρα ἐκείνου ἐπέσυρε τὴν προσοχὴν τῶν Ἰνα-
χιδῶν, οἵτινες ἐγένοντο κύριοι ταύτης ἐκ τῶν πρῶτων χρόνων τῆς δυ-
ναστείας αὐτῶν ἀποστείλαντες ἐκεῖ ἀποικίαν συγκειμένην ἐκ τῶν ὑπη-
κόων αὐτῶν Ἀργεῖων. Ἡ θεμελιώσις τῆς Σπάρτης ἀνέρχεται εἰς τοὺς

αὐτοὺς χρόνους καὶ ἀνάγεται εἰς τὴν αὐτὴν ἀποδημίαν, διότι ὁ Σπάρτος ἢ Σπάρτων ὁ ἰδρυτὴς ταύτης ἦτο πατὴρ τοῦ Μυκηνέως καὶ υἱὸς τοῦ Φορωνέως. Τέλος πᾶσαι αὗται αἱ ἀποικίαι, ὧν ἡ πραγματικότης δὲν βεβαιοῦται καλῶς, δὲν ἔσχον ἐπιρροὴν ἀξιοσημείωτον ἐπὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν χωρῶν, ἐν αἷς ἰδρῦθησαν.

Ἀποικίαι Ἀργεῖαι εἰς Αἴγυπτον καὶ Σινώπην τῷ 1866 π. Χ.

Ὁ Ἄπις ὁ υἱὸς τοῦ Φορωνέως (σελ. 168) ἐκδιώχας τοὺς Τελχίνας ἐκ Πελοποννήσου ἦλθε μετὰ πολλῶν Ἀργείων εἰς Αἴγυπτον καὶ ἰδρυσεν ἐνταῦθα κράτος ἰσχυρὸν τὴν Μέρμιν, ἐτιμήθη δὲ μεγάλως ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων ὑπὸ τὸ ὄνομα Σέραπις. Τοῦτο βεβαίως ὁ Εὐσέβιος (Χρον. 1, 2, σελ. 67), ὁ Κλήμης Ἀλεξανδρεὺς (Στρ. 1 § 21, σελ. 383), ὁ Ἀπολλόδωρος (2, 1) καὶ τὸ μέγα Ἐτυμολογικόν (λ. Ξευξιδία).

Καὶ κατ' αὐτοὺς τοὺς Αἰγυπτίους αἱ δύο θεότητες Ἄπις καὶ Σέραπις δὲν ἦσαν ἐθνικαί, ἀλλ' εἰσῆχθησαν εἰς Αἴγυπτον ὑπὸ ἀποίκων, πιθανῶς δὲ ὑπὸ τῶν Ἀργείων τῶν ἐλθόντων ἐνταῦθα μετὰ τοῦ Ἀπίδος (hist. des colon. Grécques ὑπὸ Raoul Rochette τόμ. 1 σελ. 163). Ὁ αὐτὸς Ἄπις ὁ ἀποικιστὴς μετ' Ἀργείων εἰς Αἴγυπτον ἀπώκισε καὶ τὴν Σινώπην κατὰ τὸν Ἐπιφάνιον. Κατὰ τὸν ἐκ Σινώπης ῥήτορα Βάτωνα (Ἀθῆν. 14, 17) ὁ Πελασγὸς υἱὸς τοῦ Ἰνάχου ἐγκατεστάθη ἐν Θεσσαλίᾳ τῷ 1883 π. Χ. καὶ κατέκτισεν ἅπαν τὸ μέρος τὸ μεταξὺ τοῦ Πηνειοῦ καὶ Ὀλύμπου καλέσας αὐτὸ ἐκ τοῦ ἰδίου ὀνόματος Πελασγιώτιδα, ἧτις ὑποδιηρεῖτο εἰς τὴν ἰδίως Πελασγιώτιδα, εἰς τὴν κοιλιάδα τῶν Τεμπῶν καὶ τὴν Περραιβίαν. Τοῦτο ἐπιβεβαιοῦται καὶ ὑπὸ τοῦ σχολιαστοῦ τοῦ Ἀπολλωνίου Ῥοδίου παραδεχομένου, ὅτι οἱ Πελασγοὶ τῆς Θεσσαλίας ὠνομάσθησαν ἐκ τοῦ τοῦ Πελασγοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἰνάχου τοῦ ὠδηγήσαντος ἐνταῦθα Ἀργεῖους ἀποίκους, καταγομένου δὲ ἀπ' εὐθείας ἐξ Ἀργους. (Σχολ. Ἀπολλ. Ῥοδ. 1, 580. Ὁ Στάφνλος λέγει, ὅτι ὁ Πελασγὸς Ἀργεῖος τὸ γένος μετέφκησεν εἰς Θεσσαλίαν καὶ ἀπ' αὐτοῦ Πελασγία ἢ Θεσσαλία ἐκλήθη). Ἄλλος Πελασγὸς ἐκ τῆς οἰκογενείας τοῦ Ἰνάχου ὠδήγησεν ἀποικίαν Πελασγῶν ἐξ Ἀργολίδος εἰς τινα μικρὰν ἐπαρχίαν τῆς Ἀρκαδίας. Αὕτη ἡ ἀποικία βεβαιοῦται ὑπὸ τοῦ Στεφάνου Βυζαντίου (λ. Παρρασία), ὅστις ἤντλησε τὴν πληροφορίαν ἐκ τοῦ πρώτου βιβλίου τῶν χρονικῶν τοῦ Χάρρακος. Αὕτη ἡ παράδοσις βεβαιοῦται καὶ ὑπὸ τοῦ σχολιαστοῦ τοῦ Εὐριπίδου (Ὀρέστ. 1146). Ἡ πρώτη Πελασγικὴ ἀποικία εἰς Θεσσαλίαν κατέλαβε μικρὸν μέρος. Ἀλλὰ νέα ἀποικία τῷ 1733

π. Χ. ὠδηγήθη ἐκεῖ ὑπὸ τριῶν ἀναχωρησάντων ἐξ Ἀργούς. Ὁ Διονύσιος Ἀλικαρνασσεύς (1,17), ὅστις περιγράφει λεπτομερῶς ταύτης τῆς ἀποδημίας τὴν ἱστορίαν ὀνομάζει αὐτοὺς *Πελασγόν*. Ἀραιὼν καὶ Φθίων καταγομένους ἐκ τοῦ πρώτου Πελασγοῦ. Οὗτοι λοιπὸν υἱοὶ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Λακρίσης κατὰ τὸν Διονύσιον Ἀλικαρνασσεῖα καὶ Εὐστάθιον εἰς Ὀμηρον (Ἰλ. 11,689) καὶ τὸν σχολιαστὴν Ἀπολλωνίου Ῥοδίου (1,580) ἀπεφάσισαν ἀναμφιβόλως ταύτην τὴν ἰδρύσιν ἕνεκα τῆς βιαιότητος τοῦ Κροτωποῦ, ἠκολουθήθησαν δὲ ὑπὸ πολλοῦ ἀριθμοῦ συμπατριωτῶν. Ἐσχημάτισαν δὲ τρία κράτη, ἃ ὠνόμασαν *Πελασγιώτιδα*, Ἀραιῶν καὶ Φθιώτιδα. Φαίνεται δέ, ὅτι αὕτη ἡ ἀποικία κατέλαβε τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Θεσσαλίας, ἥτις ἔκτοτε ἦτο γνωστὴ ὁλόκληρος ὑπὸ τὸ ὄνομα *Πελασγία* (Εὐστάθ. εἰς Ἰλ. 11,681. Εὐστάθ. εἰς Διον. Περιηγ. 427 τόμ. 4) καὶ οἱ Θεσσαλοὶ ὠνομάζοντο *Πελασγοὶ* (Ἡσυχ. *Πελασγοὶ*). Ὁ εἰς τῶν τριῶν ἀδελφῶν ὁ Πελασγὸς ὁ πρεσβύτερος ἐβασίλευσεν ἐπὶ τοῦ βορείου μέρους τῆς Θεσσαλίας καὶ θεμελιώσε μέγαν ἀριθμὸν πόλεων μεταξὺ ἄλλων δύο Λακρίων. Ἡ μὲν κειμένη ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Πηνειοῦ ἔφερε τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς τοῦ θεμελιωτοῦ (Στρεβ. γεωγρ. 9,440) καὶ ἦτο γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀργὸς *Πελασγικόν* (Σχολ. Ἀπολλ. Ῥοδίου 1,40), ὅπερ ἀργότερον ὠνομάσθη Ἀργὸς *Θεσσαλικόν* καὶ ἀπλῶς εἶτα Ἀργὸς (Στρεβ. Βυζ. Ἀργος). Ἡ ἄλλη Λάρισα θεμελιωθείσα ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἀποικίας ἔκειτο ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ κόλπου τοῦ Λαμιακοῦ, καὶ τὸ ἐπίθετον *Πελασγία*, ὅπερ ἔφερεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη, κατὰ τὸν Στράβωνα (9,440) καὶ τὸν Στέφανον Βυζάντιον (Λάρισα) ἐμαρτύρει τὴν Πελασγικὴν καταγωγὴν. Αὕτη ἦτο ἀναμφιβόλως κατ' ἀρχὰς ἡ πρωτεύουσα τῶν κρατῶν τοῦ Φθίου. Ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς τὴν ἀρχαίαν γεωγραφίαν τῆς Θεσσαλίας, δὲν δυνάμεθα νὰ ὀρίσωμεν τὰ ὅρια τοῦ βασιλείου τούτου καὶ τοῦ Ἀχαιοῦ. Ὁ Στράβων (9,432) λέγει, ὅτι ὁ Δευκαλίων ἐβασίλευσεν τῆς Φθιώτιδος, ἥτις εἶνε ἀναμφιβόλως ἡ αὐτὴ χώρα, εἰς ἣν ὁ Φθίος ἔδωκε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν προσθέτει οὐδεμίαν πληροφορίαν περὶ τῆς ἐκτάσεως καὶ τῶν प्रदेशῶν τούτων τῶν πριγκίπων. Ἡ ἐπιτυχία τῶν πρώτων τούτων ἀποικιῶν εἴλκυσε καὶ ἄλλας ἐξ Ἀργούς ὀδηγηθείσας ὑπὸ τοῦ Ἀθωντος (Στρεβ. 9,431). Φαίνεται δέ, ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἀκρισίου πλῆθος Ἀργείων ἦλθε καὶ ἰδρύθη ἐν Λακρίᾳ ἐπὶ τοῦ Πηνειοῦ καὶ ὁ Στέφανος Βυζάντιος (Λάρισα) καὶ ὁ σχολιαστὴς Ἀπολλωνίου Ῥοδίου (1,40) δι-

σχυρίζονται, ὅτι αὐτὸς ὁ Ἀκρίσιος ἦτο ὁ ἀρχηγὸς ταύτης τῆς ἀποδημίας καὶ ὁ θεμελιωτὴς τῆς Ακρίσης. Αὕτη ἡ τελευταία ἐπιβεβαιώσις δὲν πρέπει νὰ ἐκληφθῇ κατὰ γράμμα καὶ ἀκριβῶς, διότι εἶνε βέβαιον, ὅτι ἡ θεμελιώσις τῆς Ακρίσης ἀνήρχετο πέραν τῶν χρόνων τοῦ Ἀκρίσιου, ἀλλὰ δὲν ἐμποδίζει τι νὰ παραδεχθῶμεν τὴν ἀρχαίαν ἀποικίαν ἐν Ακρίσῃ μεταγενεστέραν τῆς πρώτης. Ὁ Διονύσιος Ἀλικαρνασσεύς (1,18) ἀναφέρει, ὅτι ὁ Μάκαρ υἱὸς τοῦ Κριαίου ἢ Κριαίου βασιλέως τοῦ Ἀργους ὠδήγησεν ἀποικίαν Πελασγικὴν εἰς Λέσβον τῷ 1826 π. Χ. (hist. des col. Grécques ὑπὸ Raoul Rochette τόμ. 1, σελ. 182). Κατὰ τὸν Διόδωρον Σικελιώτην (5,80) τὸ πλεῖστον τῶν πόλεων τῆς νήσου ταύτης ὠνομάσθησαν ἐκ τῶν θυγατέρων τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Ἀργείων ἀποίκων. (Στερ. Βυζ. λ. Μιτυλήνη. Ἰσσα. Ἐρεσσος. Μήθυμνα). Καὶ αὕτη ἡ νῆσος ὠνομάσθη ἐκ τῆς Λέσβης τῆς θυγατρὸς τοῦ Μάκαρος. Κατὰ τὸν Κόνωνα (XIX παρὰ Φωτ. cod. CLXXXVI, σελ. 432) ὁ Κροτωπὸς βασιλεὺς Ἀργους ἤγαγεν ἀποικίαν εἰς Τριποδίσκους τῆς Μεγαρίδος, ἀλλ' ὁ Παυσανίας (1,43) ὀνομάζει ἀρχηγὸν ταύτης τὸν Κόροιβον περὶ τὸ τέλος τῆς βασιλείας τοῦ Κροτωποῦ (σελ. 172).

Τὴν βασιλείαν τῶν Ἰναχιδῶν ἐν Ἀργεὶ διεδέχθη ἡ τοῦ Δαναοῦ (σελ. 173—176), ἥτις ὑπῆρξε λίαν εὐεργετικὴ καὶ ἐκπολιτιστικὴ ἰδρύσασα πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ βασιλεῖον τῆς Ἀρχαδίας. (hist. Raoul 202-204 καὶ Clavier hist. des prem. temps de la Grèce τόμ. 1, 37).

Καὶ ἡ Καρία ἀπωκίσθη τῷ 1392 π. χ. ὑπὸ Τριόπα ἐγγόνου τοῦ Αἰόλου, ἀλλ' ὁ Clavier παραδέχεται, ὅτι οὗτος ἦτο ἐκ τῆς γενεᾶς τῶν βασιλέων τοῦ Ἀργους.

Ἡ πρώτη ἀποικία ἡ Ἑλληνικὴ, ἣν ἐδέχθη ἡ Ρόδος εἶνε ἡ τοῦ Λευκίππου τῷ 1793 π. χ. υἱοῦ τοῦ Μάκαρος αὐτοῦ ἐκείνου, ὅστις ὠδήγησε τοὺς Πελασγοὺς εἰς Λέσβον· ὁ Διόδωρος ἐπιβεβαιοῖ ταύτην τὴν δευτέραν ἀποικίαν (5,81) καὶ ὁ Πλίνιος (hist. natur. 3,31) ὅστις ἀναφέρει πρὸς τοῖς ἀρχαίοις ὀνόμασι τῆς νήσου Ρόδου καὶ τὸ τῆς Μακαρίας, ὅπερ ἔφερεν αὕτη ἀναμφιβόλως πρὸς μνήμην τοῦ Μάκαρος, οὗ ἦτο υἱὸς ὁ ἀρχηγὸς τῆς Πελασγικῆς ἀποικίας. Αὕτη ἡ ἀποικία κατεῖχε τὴν Ῥόδον μέχρι οὗτου νέκ ἦλθεν ὑπὸ τὸν Φόρβαντα τὸν υἱὸν τοῦ Τριόπα. Κατὰ τὸν Διόδωρον (5,58) ἡ νῆσος ἔπασχεν ὑπὸ μεγάλων ὄψεων καταβροχθιζόντων μέγαν ἀριθμὸν παλιτῶν. Τὸ μαντεῖον συνεβούλευσεν αὐτούς, ὅτι διὰ νάπαλλαγῶσι πρέπει νὰ προσκαλέσωσι τὸν Φόρ-

θαντα τότε ἐξόριστον ὄντα καὶ πλανώμενον μακρὰν τῆς πατρίδος αὐτοῦ.
 Ὁ ἥρως ἦλθεν, ἐκαθάρισε τὴν χώραν καὶ ἱδρυσεν ἀποικίαν ἐν τῇ νήσῳ.

Καὶ εἰς Πελλήνην ἀπόικισαν ἐκ τῆς Ἀργολίδος κατὰ τὴν παράδοσιν
 τῶν Ἀργείων πολλοὶ ὑπὸ τὸν Πέλληνα υἱὸν τοῦ Φόρβαντος ἐγγόνου τοῦ
 Τριόπα (Παυσ. 7, 26, 5. *Τῆς δὲ Διγείρατος ἔγονται Πελλήναις*
πρὸς Σικυῶνος δὲ οἴτοι καὶ μοῖρας τῆς Ἀργολίδος Ἀχαιῶν οἰκοῦσιν
ἔσχατοι. Τὸ δὲ ὄνομα ἐγένετο τῇ πόλει λόγῳ μὲν τῇ Πελλήνῃ ἀπὸ
Πάλλαντος, τῶν Τιτύων δὲ καὶ Πάλλαντα εἶναι λέγουσι, δόξῃ δὲ τῶν
Ἀργείων ἀπὸ ἀνδρὸς Ἀργείου Πέλληρος· Φόρβαντος δὲ εἶναι τοῦ Τριο-
πα παῖδα αὐτὸν λέγουσιν).

Ἀποικίαι Ἀργεῖαι ἱδρύθησαν καὶ ἐν Φωκίᾳ. Ἡ Ἀσπληδῶν κατ'
 ἀρχὰς θεμελιωθεῖσα ὑπὸ τῶν Αἰολέων ἐδέχθη ἀποικίαν Ἀργείων, ἧς ὁ
 ἀρχηγὸς κατὰ τὸν Στέφανον Βυζάντιον καὶ κατὰ τὸ μέγα ἐτυμολογι-
 κὸν (λ. Ὑηττός) ὠνομαζέτο Ὑηττός. Οὗτος ἐφυγεν ἐξ Ἀργους, διότι
 τὸν Μόλουρον υἱὸν τοῦ Ἀρίσθα ἔνεκα μοιχείας μετὰ τῆς γυναικὸς
 αὐτοῦ ἐφόνευσεν. Εὗρε δὲ νέαν πατρίδα ἐν τῇ παρὰ τῷ Ὀρχομενῷ νήσῳ
 τοῦ Μινύα καὶ ἔκτισε τὸ χωρίον Ὑηττὸν ἐν Ὀρχομενικῇ χώρᾳ. Οὗτος
 ἦτο ὁ πρῶτος, ὅστις ἐξεδιχάθη τὴν μοιχείαν (Ἡσιόδ. ἀποσπ. 53. Στέρ.
 Βυζ. ὑπὸ Lehs λέξις Ὑηττός. Müller Orchom. 135. Gerhard
 Myth. 2 § 702. καὶ Παυσ. 9, 36, 4. *Παρὰ τοῦτον τὸν Ὀρχομενὸν*
βασιλεύοντα Ὑηττος ἀφίκετο ἐξ Ἀργους, φεύγων ἐπὶ τῷ Μολοῦρον φόνῳ
τοῦ Ἀρίσθαρτος ὅν τινα ἀπέκτεινεν ἐπὶ γυναικὶ ἐλὼν γαμετῇ· καὶ αὐτῷ
τῆς χώρας ἀπένευμεν Ὀρχομενὸς ὅση νῦν περὶ τε Ὑηττὸν ἐστὶ τὴν κώ-
μην καὶ ἡ ταύτη προσεχῆς. Ὑηττον δὲ ἐποιήσατο μνήμην καὶ ὁ τὰ ἔτη
συνθεῖς ὡς μεγάλαις Ἡοίαις καλοῦσιν Ἑλλήνας

Ὑηττος δὲ Μόλουρον Ἀρίσθαρτος φίλον υἱὸν
 κτεῖνας ἐν μεγάροις ἐνῆς ἔνεχ' ἧς ἀλόγιοι,
 οἶκον ἀποπρολιπὼν φεύγ' Ἀργεὺς ἱπποδότιοι,
 ἔξεν δ' Ὀρχομενὸν Μυροῖον· καὶ μιν ὄγ' ἦρας
 δέξατο, καὶ κτεάνων μοῖραν πόρην ὡς ἐπεικέας.

Καὶ αἱ Ἀθαί πόλεις ἐν Φωκίᾳ ἀποικήσθησαν ὑπ' Ἀργείων ἐγκαταστα-
 θέντων ἐνταῦθα ὑπὸ Ἀθαντος, υἱοῦ τοῦ Λυγκέως καὶ τῆς Ὑπερμνή-
 στρας (Παυσ. 10, 35. *Οἱ δὲ ἐν ταῖς Ἀθαῖς ἐς γῆν τὴν Φωκίδα λέγουσιν*
ἀφικέσθαι ἐξ Ἀργους καὶ τὸ ὄνομα ἀπὸ Ἀθαντος τοῦ οἰκιστοῦ λαβεῖν
τὴν πόλιν, τὸν δὲ Λυγκέως καὶ Ὑπερμνήστρας τῆς Δαναοῦ παῖδα εἶ-
ναι). Τοσοῦτον δὲ πολυάνθρωπος κατέστη, ὥστε ἐξαπέστειλεν ἀποι-

κίαν εἰς Εὐβοίαν, ἥτις ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀρχηγοῦ ὀνομάσθη Ἀβαν-
τις, (Σχολ. Πινδ. Πύθ. 8,74). Ἐνεκα τῆς στενῆς ταύτης σχέσεως τὸ
Ἄργος ὡς μητρόπολις ἀπέστειλε βοήθειαν πρὸς τοὺς Φωκεῖς πιεζομέ-
νους ὑπὸ τῶν Φλεγύων τοῦ Ὀρχομενοῦ (hist. des colonies Grèques
τόμος 2 σελ. 112. Πανυσ. 9,36,2. Καὶ ἀπέστησάν τε ἀνὰ χρόνον ἀπὸ
τῶν ἁλλῶν Ὀρχομενίων ὑπὸ ἀνοίας καὶ τόλμης οἱ Φλεγύαι καὶ ἤγον
καὶ ἔφερον τοὺς προσοίκους· τέλος δὲ καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν συλίσσαντες στρα-
τεύουσι τὸ ἐν Δελφοῖς, ὅτε καὶ Φυλάμμων Λογύσιον Ἀργείων ἐπ' αὐτοὺς
βοηθήσας αὐτὸς τε ἀπέθανεν ἐν τῇ μάχῃ καὶ οἱ τῶν Ἀργείων Λογάδες).

Ὁ αὐτὸς Ἀθῆς ἀπέστειλεν ἀποικίαν καὶ εἰς Θεσσαλίαν ὀνομάσας κατὰ
τοὺς μὲν τὴν ἀποικισθεῖσαν πόλιν Ἄργος Πελασγικόν, κατὰ τοὺς δὲ
οὐχὶ τὴν πόλιν ἀλλὰ τὸ πεδῖον τῆς Θεσσαλίας. (Στράβ. 9,659. Τό τε
Ἄργος τὸ Πελασγικόν καὶ πόλιν δέχονται Θετταλικὴν περὶ Ἀδρίσαν
ἰδρυμένην ποτέ, ἣν δ' οὐκέτι οὔσαν· οἱ δ' οὐ πόλιν, ἀλλὰ τὸ τῶν Θετ-
ταλῶν πεδῖον οὕτως ὀνομαστικῶς λεγόμενον, θεμέριον τοῦτομα Ἀθάτος
ἐξ Ἀργίου δεῦρ' ἀποικήσαντος). Καὶ ὁ Ἀκρίσιος ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἀρ-
γους καὶ πατὴρ τῆς Δανάης ἱδρυσε τὴν ἐν Θεσσαλίᾳ Ἀδρίσαν ὀνομάσας
ταύτην ἐκ Ἀκρίσης θυγατρὸς τοῦ Πελασγοῦ. (Σχολ. εἰς Ἀπολλ. Ῥόδ.
1,40 καὶ Fragm. Hellenici CXXI. καὶ Στέφ. Βυζ. λ. Ἀδρία). Συγ-
χρόνως ἰδρύθη ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ ἑτέρα πόλις Ἄργος ὀνομασθεῖσα ἐκ τοῦ
ὀνόματος τῆς μητροπόλεως. κειμένη δὲ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης εἰς
Φάρσαλα (voyâgé de Grèce par Pouqueville τόμ. 3,403. Στράβ.
9,440. Σχολ. Ὁμ. Ἰλ. 10,141).

Ἄν καὶ τὰ τοῦ Περσέως εἶνε ἄλλοκότως ἀπεικονισμένα ὑπὸ τῶν ποιη-
τῶν καὶ μυθολόγων, δὲν θεωροῦνται ὅμως ὅλως μυθικά. Πῶς δὲ εἶνε δυ-
νατὸν νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι παραδόσεις τόσῳ γενικῶς υἱοθετηθεῖσαι
στεροῦνται θεμελίου ἱστορικοῦ; Οὗτος ἐξῆ κατὰ τοὺς χρόνους, καθ' οὓς
αἱ Φοινικικαὶ ἀποικίαι ἰδρύνοντο ἐν Ἑλλάδι. Κατὰ τὰ ὑπὸ τῶν συγγρα-
φῶν πιστούμενα ὁ ἥρως οὗτος, ὁ Περσεύς, ἐκ βασιλικῆς οἰκογενείας τοῦ
Ἄργους καταγόμενος (σελ. 183—185) ἱδρυσεν ἀποικίας ἐν Περσίᾳ,
κατὰ τὴν παράδοσιν δὲ αὐτοὶ οἱ Πέρσαι ἀνάγουσι τὴν ἀρχὴν τοῦ βα-
λικοῦ αὐτῶν γένους εἰς Περσέα ἢ εἰς Πέρσην υἱὸν Περσέως (Στέφ. Βυζ.
λ. Χαλδαῖοι Ἡρόδ. 7, 61. Ἐπεὶ δὲ Περσεὺς ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς
ἀπίκετο παρὰ Κηφεία τὸν Βήλου καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Ἀρ-
δρομέδην, γίνεται αὐτῷ παῖς, τῷ ὄντομα ἔθετο Πέρσην, τοῦτον δὲ αὐ-
τοῦ καταλείπει· ἐτόγγαρε γὰρ ἅπαις ἐὼν ὁ Κηφεὺς ἔρσετο γορον. Ἐπὶ

τούτου δὲ τὴν ἐπωνυμίαν ἔσχωρ. Ἀπολλδ. 2,4,5. Ἀπὸ τούτου τοῦς Περσῶν βασιλεῖας γενέσθαι λέγεται. Ξενοφ. Κύρ. Πικιδ. Α. κεφ. 3. Οἱ δὲ Περσεῖδαι ἀπὸ Περσέως κληίζονται).

Ταῦτα δὲ δὲν εἶνε γνώμη ἰδία τῶν συγγραφέων ἀλλὰ κοινῶς παραδεδεγμένη καὶ ὑπὸ τῶν Περσῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων, ὅτι δηλ. οἱ Πέρσαι κατήγοντο ἐκ τῆς ἐν Ἀργεὶ βασιλικῆς οἰκογενείας τοῦ Περσέως. Τὰ αἰσθητά ταῦτα ἐξεδηλώθησαν καταφανῶς κατὰ τὴν πρεσβείαν, ἣν ἀπέστειλαν εἰς Ἀργος ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν πρὸ τῆς ἐκστρατείας κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ὁ σταλείς εἰς Ἀργος πρέσβυς εἶπε πρὸς τὸ κοινὸν τὰ ἑξῆς, ὡς λέγει ὁ Ἡρόδοτος. (7,150. Ἀνδρες Ἀργεῖοι, βασιλεὺς Ξέρξης τάδε ὑμῖν λέγει. Ἡμεῖς τομιζόμεν Πέρσῃν εἶναι, ἀπ' οὗ ἡμεῖς γεγόναμεν, παῖδα Περσέως τοῦ Δανάης, γεγονότα ἐκ τῆς Κηφείας θυγατρὸς Ἀνδρομέδης. Οὕτω ἂν ἦν εἴμεν ὑμέτεροι ἀπόγονοι. Οὐτε ὦρ ἡμεῖς οἶκος ἐπὶ τοῖς ἡμετέροις προγόνοις στρατεύεσθαι, οὔτε ὑμεῖς ἄλλοισι τιμωρόντας ὑμῖν ἀντιξοῦς γενέσθαι, ἀλλὰ παρ' ὑμῖν αὐτοῖσι ἡσυχίαν ἔχοντας κατῆσθαι). Τὴν αὐτὴν γνώμην περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν Περσῶν ἐξ Ἀργεὺς εἶχε καὶ ἡ Πυθία, ὅτε ἔδωκε τὸν χρησμὸν πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας εἰποῦσα. (Ἡρδ. 7,220).

ὑμῖν δ', ὦ Σπάρτης οἰκήτορες, ἄνδρες, ὡς
ἢ μέγα ἄστυ ἐρικυδέες ὑπ' ἀνδράσι Περσείδῃσι
πέρθεται, ἢ τὸ μὲν οὐκί, ἀφ' Ἡρακλέους δὲ γενέθλης
πενθήσει βασιλῇ φθίμερον Λακεδαιμόνιος οἶκος.
Οὐ γὰρ τὸ ταύρων στήσει μένος οὐδὲ λεόντων
ἀντιβίην· Ζητὸς γὰρ ἔχει μένος οὐδὲ ἔφημι
σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ' ἕτερον διὰ πάντα δάσσηται.

Τὰ ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου λεγόμενα δὲν δύνανται νὰ εἶνε ὑποπτα, διότι ὁ ἱστορικός ἀναγνοὺς τὴν ἱστορίαν ἐν τῇ συνειδήσει τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων θὰ ἐξηλέγχετο ὑπὸ τῶν παρεστῶτων.

Τὸ αὐτὸ βεβαιοῦσι καὶ τὰ σχόλια εἰς Ἀλέξανδρον τοῦ Λυκόφρονος 1413. (Πέρσαι ἐκ τοῦ Περσέως τοῦ Δανάης τὸ γένος ἔχουσι). Ὁ αὐτὸς Λυκόφρων εἰς Ἀλέξανδρον στιχ. 1442·

πρηνῇ θ' ὁμαίων πάντα κυπῶσας δόμον

ἀναγκάσῃ πτήξαντας Ἀργείων πρόμονας

ὀνομαζῶν τὸν Ἀλέξανδρον καὶ Ξέρξην ὁμαίμονας ἀναγνωρίζει τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν, ἥτις ἦτο τόσῳ διαδεδομένη καὶ στερεά, ὥστε δὲν εἶχεν ἀνάγκην μεζζονος ἐξηγήσεως. Τοὺς δὲ ἀρχηγούς τῶν Περσῶν

ὀνομάζει Ἀργείων πρόμους. Καὶ τὰ σχόλια εἰς τοὺς ἄνω στίχους σημειοῦσιν «ὁμαίμων τῶν Περσῶν, παρ' ὅσον ἀμφοτέροι ἀπὸ Περσέως» ὁ γὰρ Ἀλέξανδρος καὶ Ξέρξης ἀπὸ Ἡρακλέους τοῦ Περσείδου, οἱ δὲ Πέρσαι ἀπὸ Περσέως». Ὁ Πλάτων ἀκολουθῶν τὴν αὐτὴν παράδοσιν ἀποδίδει εἰς τοὺς βασιλεῖς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ Περσῶν κοινὴν καταγωγὴν (Ἀλκ. 1, 120 οἱ μὲν βασιλεῖς τῶν Λακεδαιμονίων Ἡρακλέους, οἱ δὲ βασιλεῖς τῶν Περσῶν Ἀγαμέμνους ἔχουσι, τὸ δὲ Ἡρακλέους τε γένος καὶ τὸ Ἀγαμέμνους εἰς Περσέα τὸν Διὸς ἀναφέρεται). Καὶ ὁ Στέφανος Βυζάντιος λέγει, Ἀγαμέμνεια, ἡ Περσικὴ μοῖρα ἀπὸ Ἀγαμέμνους υἱοῦ Αἰγέως· ἀλλ' ὁ ἐκδότης Meineke διορθοῖ Περσέως λέγων, ὅτι ἡ Περσίς μετὰ τοῦ Αἰγέως καὶ Ἀθηναίων οὐδὲν κοινὸν ἔχει ἴσως Περσέως, διότι Πέρσης ὁ τῶν Ἀχαιμενιδῶν προγεννήτωρ ἦτο υἱὸς Περσέως καὶ σελ. 127 σημειοῖ Ἀρταία, περσικὴ γῶρα, ἢ ἐπόλις Πέρσης ὁ Περσέως καὶ Ἀνδρομέδας, Ἑλλάδικος ἐκ Περσῶν πρώτης. Μαρτυρίαι λοιπὸν τόσῳ πολλάι, τόσῳ βαρεῖαι, τόσῳ σύμφωνοι ἀποδεικνύουσιν, ὅτι ἐν τῇ συνειδήσει ἀμφοτέρων τῶν λαῶν, Περσῶν καὶ Ἀργείων, ἦτο ἐρριζωμένη ἡ πεποιθήσις περὶ τῆς στενῆς συγγενείας. (hist. des col. Grèques ὑπὸ Raoul Rochette τόμ. 2 σελ. 122.)

Τὰ μνημεῖα, ὧν τὸ κύρος δὲν ὀφείλει τις νὰ θεωρῇ ὑποπτον, βεβαίως εἰ τὰ ὑπὸ τῶν συγγραφέων λεγόμενα. Μέγας ἀριθμὸς πόλεων τοῦ Πόντου, Σινώπη, Λαοδίκαια, Κόμανα, Ἀμαστρίαι καὶ Ἀμισός φέρουσιν ἐπὶ τῶν νομισμάτων αὐτῶν τὴν εἰκόνα τοῦ Περσέως καὶ τὰ σύμβολα τῆς ἐκστρατείας αὐτοῦ κατὰ τῶν Γοργόνων (Eckhel Numi Veteres part. 1, p. 172). Καὶ ἐπειδὴ αὐταὶ αἱ πόλεις ἦσαν ὑπὸ τὴν δεσποτείαν τῶν βασιλείων τοῦ Πόντου, οἵτινες ἦσαν Πέρσαι τὸ ἔθνος, συμπεραίνει ὁ σοφὸς ἱστοριογράφος, ὅτι ἡ λατρεία τοῦ Περσέως εἰσῆχθη ὑπὸ τούτων εἰς τὰς πόλεις τοῦ Πόντου πρὸς τιμὴν τοῦ ἥρωος, ἐξ οὗ ἐκυγχῶντο, ὅτι κατήγοντο. Τὸ πᾶν φαίνεται λοιπόν, ὅτι συντρέχει νάποδειξη τὴν πραγματικότητα τῆς ἀποδημίας καὶ τῆς διαμονῆς τοῦ Περσέως ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ, ἥτις ἔκτοτε ἔφερε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἢ τοῦ υἱοῦ.

Αἱ ἀποικίαι ὅμως αὐταὶ αἱ ὑπὸ τοῦ Περσέως ἰδρυθεῖσαι ἐν τῇ μέσῃ λαῶν ξένων ἐστερημέναι πάσης μετὰ τῆς μητροπόλεως ἐπικοινωνίας συνεχωνεύθησαν μετὰ τῆς γενικῆς μάχης τῶν πύριξ ἐθνῶν. Δὲν συνέβη ὅμως τὸ αὐτὸ ἐπὶ τῶν ἀποικιῶν ἐκείνων, αἵτινες ἰδρύθησαν ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ ὑπὸ τῶν ἐταίρων τοῦ Περσέως. Ὁ συγγραφεὺς τῶν χρονικῶν τῆς Ἀλεξανδρείας (Chronic. Alexandr. p. 31 καὶ ἐξῆς ἐκδ. Venet),

ἀναφέρει, ὅτι ὁ Περσεύς ὁδηγῶν πολὺ πλῆθος Ἀργείων κατέβαλε καὶ ἐφρόνευσε τὸν Σαρδανάπαλον καὶ μέρος τῶν κρατῶν τούτου κατέκτησε. Αὕτη ἡ διήγησις ἐξηγεῖ τὴν παράδοσιν τὴν διασωθείσαν ὑπὸ Στεφάνου Βυζαντίου (λ. Ταρσός), ὅτι ἡ Ταρσός ἰδρυθεῖσα ὑπὸ Σαρδανάπαλου ἦτο ἀποικία Ἀργεία· ἔστι δ' ἀποικος Ἀργείων κτίσμα Σαρδανάπαλου. Ὁ Lutatius σχολικστὴς τοῦ Statius ad Thebaid 3, 460 ἀναφέρει ὁρὸς Ἀπέσας πλησίον τῆς Ταρσοῦ ἐν Κιλικίᾳ. Αἱ σχέσεις τοῦ Περσέως μετὰ ταύτης τῆς χώρας τόσῳ ἀπομεμακρυσμένης τῆς Ἀργολίδος ἐξηγοῦσι ταύτην τὴν ὁμωνυμίαν. Ἀρχαῖος ποιητὴς ἐν τινὶ ἐπιγράμματι (Antholog. βιβλ. 1 C. 1 ἐπιγράμμα 3) ὀνομάζει τὸν Περσέα κτίστην τῆς Ταρσοῦ. Αὕτη ἡ γνώμη ἦτο τόσον διαδεδομένη, ὥστε ἡ Ταρσός Περσία ὀνομάζετο. Τέλος Δίων ὁ Χρυσόστομος ἐν τῇ πρώτῃ τῶν λόγων αὐτοῦ τῶν ἀπευθυνομένων πρὸς τοὺς Ταρσοὺς ὑπενθυμίζει τὸ πλεονέκτημα, ὅπερ ἔχουσιν νῦν εἶναι Ἕλληνες καὶ Ἀργεῖοι (καὶ . . . ὡς ἔστι *Ἕλληνες καὶ Ἀργεῖοι*) καὶ νῦν εἶναι ἰδρυμένοι ἐν πόλει, ἣν κατοικοῦσι διὰ τοῦ ἥρωος Περσέως. (περὶ τοῦ Περσέως. . . Dion Chrysost. Orat. 33 σελ. 394). Μανθάνομεν ἐκ τοῦ αὐτοῦ ρήτορος, ὅτι ὁ Περσεύς ἐτιμᾶτο ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Ταρσοῦ ὡς ἀρχικὴ κυρία θεότης καὶ ὅτι ἑξαλλον ὕμνους κατὰ τὰς δημοσίας πανηγύρεις. Αἱ μαρτυρίαι αὗται ἀναμφιβόλως καὶ διὰ τὸν ἀριθμὸν καὶ διὰ τὸ κύρος εἶναι ἀρκεταὶ νῦν βεβαιώσωσι τὴν παράδοσιν καὶ τὰ μνημεῖα, ἅπερ συνήθροισε καὶ ἐξήγησεν ὁ Eckkel (Num. Veter. σελ. 80 καὶ τόμ. 3, 74) συντείνουσιν εἰς τὸ νῦν καταδείξωσι τὴν πίστιν τούτων. Οἱ ἴδιοι τύποι, ἐφ' ὧν οὗτος ὁ σοφὸς στηρίζεται, ἵνα ἀποδείξῃ τὴν ἰδρυσιν τοῦ Περσέως ἐν Ταρσῷ, εὐρίσκονται ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῶν πλείστων πόλεων τῆς Κιλικίας. Τοῦ Ἰονίου πόλεως τῆς Λυκαονίας τὰ νομίσματα (Eckkel Num. Veter. p. 271) παρέχουσι συχνάκις ἐμβλήματα σχετικὰ πρὸς τὸν Περσέα καὶ τὴν περιοδεῖαν αὐτοῦ εἰς Ἀσίαν. Ἡ κεφαλὴ τοῦ ἥρωος τούτου δὲν συναντᾶται εἰμῇ ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῶν πόλεων, αἵτινες δι' αὐτοὺς ἔχοντο, ὅτι κατήγοντο ἐξ Ἀργεῶν· ὥστε δυνάμεθα νῦν καταλείψωμεν καὶ τὸ Ἰόνιον εἰς τὰς Ἀργεῖας ἀποικίας.

Καὶ ἡ Δανάη ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἀκρίσιου βασιλέως τοῦ Ἀργεῶν ἐθεμελίωσε τὴν πόλιν Ἀρδεάν ἐν Ἰταλίᾳ κατὰ τὸν Πλίνιον (histor. natural. 3, 5) καὶ κατὰ τὸν Martianum Capella (6, 64, hoc loco possem etiam urbium percurrere conditores ut a Danae Ardeam). Ὁ Raoul Rochette (hist. des col. gr. τόμ. 2 σελ. 128)

ἀναφέρει, ὅτι ἀνέγνωσεν ἐν τινι χειρογράφῳ γεωγραφικῆς συλλογῆς τὰ ἐξῆς. Ardea urbs Italiae, à Dane Acrissii argivorum regis filia traxit originem. Τέλος αὐτός ὁ Βιργίλιος, οὐ αἱ ἱστορικαὶ γνώσεις καὶ μυθολογικαὶ εἶνε ἀναμφισβήτητοι, ἀνάγει τὸ γένος τοῦ Τούρνου ἀρχηγοῦ τῶν Πουτούλων καὶ βασιλέως τῆς Ἀρδέας εἰς τὸν Ἰναχον καὶ Ἀκρίσιον βασιλεῖς τοῦ Ἀργους. (Virgil. Aen. 7,371).

Et Turno, si prima domus repetatur origo

Inachus Acrisiusque patres mediaeque Mycenae.

Καὶ ὁ Σέρβιος ὁ σχολιαστὴς τοῦ Βιργιλίου ἐν τῷ εἰρημένῳ χωρίῳ σημειοῖ, ὅτι ὁ Τοῦρνος ἦτο Ἕλλην καὶ ἀπόγονος τοῦ Ἀκρίσιου διὰ τῆς Δανάης τῆς θυγατρὸς τῆς ἰδρυσάσης τὴν Ἀρδέαν ἐν Ἰταλίᾳ. Καὶ ἄλλαχοῦ ὁ αὐτὸς ποιητὴς βεβαιοῖ τὴν ἐξ Ἀργους καταγωγὴν τοῦ Τούρνου εἰκονίζων τὰ κοσμήματα τῆς ἀσπίδος τούτου, ἅτινα ἦσαν ἡ ἰὼ μεταμορφωθείσα εἰς δάμαλιν, ὁ Ἀργος ὁ φύλαξ ταύτης καὶ ὁ πατὴρ Ἰναχος. (Virg. Aen. 7,789).

at levem clipeum sublatis cornibus lo

auro insignibat, jam setis obsita, jam bos,

argumentum ingens, et custos virginis Argus

caelataque amnem fundens pater Inachus urna.

Τέλος ἐκφραστικώτερον λέγει, ὅτι ἡ Ἀρδέα εἶνε ἀποικία Ἀργείων ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τῆς Δανάης (7,410).

Audacis Rutuli ad muros, quam dicitur urbem
Acrisioneis Danae fundasse colonis.

Καὶ ὁ Τοῦρνος περιγράφεται ἄγων ὀπαδοὺς Ἀργείους. (7,794).

insequitur nimbus peditum clipeataque totis

agmina densentur campis, Argivaeque pubes.

Ὁ Forbiger (Handb. d. alt. Geogr. τόμ. 3. p. 716) ταῦτα λέγει. Καὶ μνημεῖα δηλοῦσιν, ὅτι ἐν Λατίῳ ἐγκατεστάθη ἀποικία Ἀργεῖα Ἄλσος ἱερὸν περικλειόμενον ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς Ρώμης ὠνομάζετο Ἀργύλητον ἐκ τοῦ Ἀργου υἱοῦ τῆς Δανάης, ὃν ἐγέννησεν ἐκ τοῦ Φινέως. (Σέρβ. Αἰν. 8,345. Danae cum duobus filiis venisse in Italiam et locum, ubi nunc Roma est, tenuisse).

Ἀποικίαι Ἀργεῖαι ἰδρυθεῖσαι μετὰ τὸν πόλεμον

τῶν ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας καὶ τῶν Ἐπιγόνων.

Μετὰ τὸν πόλεμον τῶν Ἐπιγόνων οἱ Θηβαῖοι μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ

τέκνων ἐγκαταλιπόντες τὴν ἑαυτῶν πατρίδα μετέβησαν εἰς Ἰλλυρίαν. Ἀλλὰ μετὰ τούτων καὶ Ἀργεῖοι τινες ἐπωφεληθέντες τῆς εὐκαιρίας συναπεδήμησαν καὶ ἵδρυσαν τὸν αὐτὸν χρόνον ἀποικίαν ἐν Ἰλλυρίᾳ. Τοῦτο μαρτυρεῖ ὁ Στέφανος Βυζάντιος λέγων, ὅτι ἐν Ἰλλυρίᾳ ὑπῆρχε πόλις Ἀρπυια λεγομένη, εἰς ἣν Βάτων ὁ τοῦ Ἀμφιαρέου ἡνίοχος μετὰ τὸν ἀφανισμόν αὐτοῦ ἀπέκρησεν. (Raoul Rochette τόμ. 2 σελ. 230).

Ἡ ἱστορία τῆς ἀποικίας τῶν Ἀργείων τῆς ὀδηγηθείσης εἰς Ἀκαρνανίαν καὶ ἱδρυσάσης τὸ Ἀμφιλοχικὸν Ἄργος παρέχει πολλὰς δυσκολίας. Κατὰ τὸν Ἀπολλόδωρον (3,7,6· ὁ Ἀμφίλοχος κατὰ χρησιμοῦν Ἀπόλλωρος Ἀμφιλοχικὸν Ἄργος ὥκησεν) καὶ κατὰ τὸν Θουκυδίδην (2,68) τὸ Ἀμφιλοχικὸν Ἄργος καὶ τὴν ἄλλην Ἀμφιλοχίαν ὁ Ἀμφίλοχος ὁ υἱὸς τοῦ Ἀμφιαρέου ἐπανελλθὼν οἰκάδε μετὰ τὰ Τρωϊκὰ καὶ μὴ ἀρεσκόμενος εἰς τὴν ἐν Ἀργεὶ κατάστασιν, διότι ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀλκμαίων ἐφόνευσε τὴν μητέρα, ἀναχωρήσας ἐντεῦθεν, ἔκτισεν ἐν τῷ Ἀμβρακικῷ κόλπῳ πόλιν ὁμώνυμον τῇ πατρίδι ἑαυτοῦ Ἄργος ὀνομάσας. Ἦτο δὲ ἡ πόλις αὕτη μεγίστη τῆς Ἀμφιλοχίας καὶ τοὺς δυνατωτάτους ἔχρυσα οἰκήτορας. Τὸ αὐτὸ λέγει καὶ Στέφανος Βυζάντιος 90. Ἄν καὶ ἡ γνώμη τοῦ Θουκυδίδου μέγιστον βάρος ἔχει, ὅμως συμφωνοῦμεν καὶ ἡμεῖς μετὰ τοῦ R. Rochette (σελ. 239—240, τόμ. 2), ὅτι τὰ ὑπὸ τῶν συγγραφέων τούτων εἰρημένα ἀναιροῦνται ὑπὸ πάντων τῶν συγγραφέων, αἵτινες παραδέχονται, ὅτι μετὰ τὰ Τρωϊκὰ δὲν ἦτο δυνατὸν ὁ Ἀμφίλοχος νὰ κτίσῃ τὸ Ἀμφιλοχικὸν Ἄργος, διότι τότε, ὡς θὰ ἴδωμεν, ἀπῆλθεν εἰς τὰ παράλια τῆς Κιλικίας θεμελιώσας πλείστας ἀποικίας (Κοῖντ. Σμρ. 3,367. Σπρβ. 14,676). Παραδεχόμεθα λοιπὸν ὅτι ὁ Ἀλκμαίων ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἀμφιλόχου καὶ ἀδελφὸς τοῦ Ἀμφιαρέου ἵδρυσεν τὴν ἐν Ἀκαρνανίᾳ μεγίστην ταύτην πόλιν. Καὶ αὐτὸς ὁ Θουκυδίδης, ἂν καὶ ἐν 2,68 ὡς ἱδρυτὴν ἀναγνωρίζει τὸν Ἀμφίλοχον, ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ ὅμως ἀναφέρει μὲν ὡς λεγόμενον ἀλλὰ μετὰ πολλῆς λεπτομερείας διηγεῖται, ὅτι ὁ Ἀλκμαίων εἶνε ὁ θεμελιωτής.

Τὴν πρώτην γνώμην τοῦ Θουκυδίδου ὁ Ἐφορος, οὗ τὴν γνώμην διέτηρησεν ὁ Στράβων (7,325 καὶ 326) ἀναφέρει μὲν ἀλλὰ δὲν παραδέχεται ὡς ὀρθὴν λέγων Θουκυδίδης δὲ φησὶν αὐτὸν Ἀμφίλοχον κατὰ τὴν ἐκ Τροίας ἐπάροδον δισσεριστοῦντα τοῖς ἐν Ἀργεὶ παρελθεῖν εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν, διαδεξάμενον δὲ τὴν τοῦ ἀδελφοῦ δυναστείαν κτίσαι καὶ πόλιν ἐπώνυμον ἑαυτοῦ. Τὰ αὐτὰ περίπου λέγει καὶ ὁ Στράβων (10,462). Ἐν ταῖς εἰρημένοις δὲ χωρίοις ὁ Ἐφορος παραδέχεται, ὅτι τὸ Ἄργος τὸ

Ἀμφιλοχικὸν πρὸ τῶν Τρωϊκῶν ἐκτίσθη ὑπὸ Ἀλκμαίωνος, ὅστις μετὰ τὸν πόλεμον τῶν Ἐπιγόνων ἐβασίλευσε τὸν Διομήδη, ἵνα ἐγκαταστήσῃ ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας τὸν Οἰνέα. Ὅτε δὲ ἐξεργάγῃ ὁ Τρωϊκὸς πόλεμος καὶ ὁ Ἀγαμέμνων προσεκάλει αὐτοὺς νὰ μετάσχωσιν αὐτοῦ, ὁ μὲν Διομήδης ὑπήκουσεν, ἀλλ' ὁ Ἀλκμαίων παραμείνας ἐν τῇ Ἀκαρνανίᾳ ἔκτισε τὸ Ἄργος, ὅπερ ἐκάλεσεν Ἀμφιλοχικὸν ἐξ ὀνόματος τοῦ ἀδελφοῦ Ἀμφιλόχου, τὸν δὲ ποταμὸν τὸν διὰ τῆς χώρας ῥέοντα ὠνόμασεν Ἰναχον ἐκ τοῦ ὁμωνύμου κατὰ τὴν Ἀργεῖαν. Καὶ ὁ Ἀπολλόδωρος (3,7,5) λέγει, ὅτι μετὰ τὴν ἔξωσιν αὐτοῦ ἐκ τῆς Θεσπρωτίδος ὁ Ἀλκμαίων ὑποδόμησε πόλιν ἐπὶ τοῦ προσχώματος τοῦ ἐσχηματισμένου ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Ἀχελῷου. Ὁ Ἀπολλόδωρος (3,7,7), ὁ Ἐφορος (Στρεβ. 10,462), ὁ Εὐστάθιος (Ἰλ. 10,525) καὶ Παυσανίας 8,24 καὶ αὐτὸς ὁ Θουκυδίδης (2,102) παραδέχονται, ὅτι ἡ Ἀκαρνανία ὠνομάσθη ἐκ τοῦ Ἀκαρνᾶνος υἱοῦ τοῦ Ἀλκμαίωνος. Τοῦτο προσαποδεικνύει το κύρος, ὅπερ ἐξήκει ὁ πατήρ ἐπὶ τοῦ λαοῦ τούτου. Ἐξ ἄλλου υἱοῦ τοῦ Ἀκαρνᾶνος (Στέφ. Βυζ. Φοιτῖαι) ὠνομάσθη ἡ ἐν Ἀκαρνανίᾳ πόλις Φοιτῖαι. Γεννᾶται ὁμῶς ἡ ἀπορία, διατί ὠνομάσθη ἡ πόλις Ἀμφιλοχικὸν Ἄργος ἐκ τοῦ Ἀμφιλόχου καὶ οὐχὶ Ἀλκμαϊωνικὸν ἐκ τοῦ θεμελιωτοῦ Ἀλκμαίωνος. Ὁ Ἐφορος παρὰ Στράβωνι (10,462) λέγει, ὅτι ὁ Ἀλκμαίων δὲν ἠθέλησε νὰ ὠνομάσῃ τὴν χώραν ταύτην διὰ τοῦ ἰδίου ὀνόματος, ἵνα μὴ διακωιδισθῇ ὄνομα μολυνθὲν διὰ τοῦ μητρικοῦ αἵματος. Δυνάμεθα δὲ ἴσως νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι Ἀμφιλοχικὸν ὠνομάσθη ἐξ ἄλλου υἱοῦ τοῦ Ἀλκμαίωνος Ἀμφιλόχου ὀνομαζομένου (Ἑκατ. 6,271. Ἀπολλοδ. 3,7,7. Σχόλ. Λυκόφρ. 144).

Ἐκ τῶν εἰρημένων λοιπὸν καὶ ἐκ τοῦ μύθου τοῦ ἀναφερομένου ὑπὸ τοῦ Στράβωνος (6,271), καὶ ὃν ὁ Ἰναχος τῆς Ἀκαρνανίας, ἀφοῦ ριφθῇ εἰς τὸν Ἀχελῷον, ἀκολουθεῖ ὑπογείως τὸν δρόμον καὶ ἐνοῦται τέλος μετὰ τοῦ Ἰνάχου τῆς Ἀργολίδος, ἀποδεικνύεται σαφεστάτῃ ἡ σχέσις μετὰ τῆς Ἀργολίδος καὶ Ἀκαρνανίας διὰ τῆς Ἀργείας ἀποικίας τοῦ Ἀλκμαίωνος. Περὶ τῆς θέσεως δὲ καὶ τῶν ἐρείπειων τοῦ Ἀμφιλοχικοῦ Ἄργους ἴδε· (σελ. 282—293 *le mont Olympe et l'Acarmanie* ὑπὸ Heuzey καὶ σελ. 26. *Akarnanien, Ambrakia, Amphilochien, Leukas im Alterthum* ὑπὸ Oberhummer).

Κατ' αὐτοὺς σχεδὸν τοὺς χρόνους Ἀργεῖοι ἀποικοὶ ἐθεμελίωσαν τὰ Τίβορρι πόλιν τῆς Λατίνης οὐ πολὺ ἀπέχουσιν τῆς Ῥώμης, ἔχοντες

ἀρχηγὸν τὸν Τίβουρον υἱὸν τοῦ Ἀμφιαράου. Ἡ Ἀργεῖα αὕτη ἀποικία βεβαιούται ὑπὸ τοῦ Βιργιλίου (Αἰν. 7,670).

Tum gemini fratres Tiburtia mœnia linquunt
fratris Tiburti dictam cognomine gentem,
Catillusque acerque Coras Argiva Juventus.

Ὁρατίου (ᾠδ. 1,7,13. 1,18,2. 2,6,5), Ὁζιδίου (Fastor. 4) καὶ Πλινίου (16,44). Ὁ Ἀρτεμίδωρος ἀναφέροντα αὐτὴν τὴν πόλιν ἀπλῶς λέγει, ὅτι ἦτο Ἑλληνικῆς καταγωγῆς (Στέφ. Βυζ. λ. Τίβυρις. Καὶ Στράβ. 5,238). Ὁ Κάτων μόνον (Cato apud Solin. κεφ. 2, 13· ὃν ἀκολουθεῖ καὶ ὁ Martianus Capella 6) εἶνε ὁ μόνος, ὁστις ἀποδίδει τὴν ἰδρυσιν τῶν Τιβούρων οὐχὶ εἰς τὸν Τίβουρτον ἀλλ' εἰς τὸν Κάτιλλον παραδεχόμενος, ὅτι οἱ κάτοικοι δὲν ἦσαν Ἀργεῖοι, ἀλλ' Ἀρκάδες, οὓς ὠδήγησεν οὗτος ὡς πηδαλιούχος τοῦ Εὐάνδρου. Ἀλλὰ κατὰ τὸν Raoul Rochette (hist. des col. gr. 2,245) εἶνε πιθανόν, ὅτι ἡ Ἀργεῖα ἀποικία ἰδρύθη ἐνταῦθα ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν Ἀρκάδων τῶν ὠδηγηθέντων ὑπὸ τοῦ Εὐάνδρου. Εἴτε ὅμως παραδεχθῶμεν ἀκριγῇ τὴν Ἀργεῖαν ἀποικίαν ἢ καὶ ἡνωμένην μετὰ τῶν Ἀρκάδων, βέβαιον εἶνε, ὅτι πολλὰ πείθουσιν ἡμᾶς περὶ τῆς ἐν τῇ Λατίῳ ἐγκαθιδρύσεως τῶν Ἀργεῖων. Ἡ δεισιδαιμονία, ἣν ἐπὶ πλεῖστα ἔτη εἶχον ἐν Ῥώμῃ, κατὰ τὸν μῆνα Μάιον νὰ ῥίπτωσιν εἰς τὸν Τίβεριν ἀγάλματα ἐκ ξύλου ὀνομαζόμενα Ἀργεῖοι (Πλούτ. Ζητ. ῥωμ. 2,272), ἡ ὀνομασία Ἀργίλητον μέρους τινὸς τῆς Ῥώμης, πλεῖσται ἄλλαι τοπικαὶ ὀνομασίαι (Varro de Ling. lat. 4) ὑπεμνησκον τὴν διαμονὴν τῶν Ἀργεῖων ἐν Λατίῳ. Πρὸς τοῦτοις ὁ Τίτος Λίβιος (1,18) μεταξὺ τῶν ὀρησκευτικῶν ἐθιμῶν ἀναφέρει ὄνομα ἱερέων Argei ὀνομαζομένων. Ὑπῆρχε δὲ καὶ πεδινὰς Argenus ὀνομαζομένη, ἣτις ἐξετείνετο ἀπὸ τῶν προπόδων τῶν ἐπὶ τὰ λόφον μέχρι τοῦ Τιβέριδος. Καὶ ἑτέρα πόλις ἐν Λατίῳ ἰδρύθη ὑπὸ Κόρα υἱοῦ τοῦ Κατίλλου Κόρα ὀνομαζομένη (Σέρβ. εἰς Αἰν. 7,672) καὶ πλεῖσται ἄλλαι πόλεις, αἵτινες ἀνεγνώριζον ὡς μητρόπολιν τὰ Τίβουρτα, καὶ αὐτὴ ἡ Πρενέστη ἀπετέλει μέρος τῆς Ἀργεῖας ἀποικίας (Στράβ. 5,238). Πόλις τις τῆς Σαβίνης πλησίον τοῦ Τιβέρεως Ἡρητον ὀνομαζομένη καὶ πόλις τῆς Λατίνης Γάθιοι ἦσαν ἀποικίαι Ἀργεῖαι, ὡς συμπεραίνομεν ἐκ τοῦ ὅτι ἦτο εἰσηγμένη ἐνταῦθα ἡ λατρεῖα τῆς θεᾶς Ἡρας καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἦσαν συμμαχικαὶ πόλεις τοῦ Τούρνου βασιλέως καταγομένου ἐξ Ἀργείου γένους (Βιργ. Αἰν. 7,711.) Καὶ ἡ Ἀρική πόλις τῆς Λατίνης ἦτο Ἀργεῖα καταγωγῆς, ὡς δυνά-

μέλα νὰ συμπεράνωμεν τοῦτο ἐκ τῆς διαμονῆς τοῦ Ὁρέστου μετὰ τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ ἐκ τῆς Ταυρίδος (hist. des col. Gr. ὑπὸ Raoul Rochette σελ. 249 τόμ. 2).

Ἀποικίαι ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Τροίας μέχρι τῆς καθόδου τῶν Ἡρακλειδῶν.

Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τροίας καὶ οἱ νικηταὶ καὶ οἱ νικηθέντες ἐτράπησαν εἰς ἀποδημίας ἰδίας τε καὶ δημοσίας. Ὁ Στράβων (13,572 καὶ 1,48) ὁμολογῶν, ὅτι αἱ μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς Τροίας ἀποδημίαι καὶ ἀποικῆσεις τῶν τε Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων ἦσαν ἀφθονώταται, προσθεῖται καὶ τὰ αἷτια τὰ προκαλέσαντα ταύτας. Λέγει δέ, ὅτι ἔνεκα τοῦ μῆκους τοῦ πολέμου καὶ οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι ἀπολέσαντες τὰς κατακτήσεις αὐτῶν, ἐτράπησαν οἱ μὲν νικηταὶ εἰς τὴν πειρατεῖαν ἐλπίζοντες νάναπληρώσωσι τὰ ἀπολεσθέντα, οἱ δὲ νικηθέντες ἀπολέσαντες τὴν πατριδα καὶ τὰ ἀγαθὰ αὐτῶν ὑπεχώρησαν εἰς χώρας, ἐνθα ἤλπιζον, ὅτι θὰ ἀπορύγῳσιν ὁμοίας συμφοράς. Οὕτω λοιπὸν ἰδρύθησαν πολλαὶ νέαι πόλεις καὶ παραθαλάσσιαι καὶ μεσόγειαι. Καὶ ὁ Θουκυδίδης (1,12) τὰ αὐτὰ παραδέχεται λέγων «ἐπεὶ καὶ μετὰ τὰ Τρωϊκὰ ἡ Ἑλλὰς ἔτι μεταρίστατό τε καὶ κατωκίετο, ὥστε μὴ ἡσυγᾶσασα ἀνέξηθῆναι. Ἡ τε γὰρ ἀναρχώρησις τῶν Ἑλλήνων ἐξ Ἰλίου χρονία γενομένη πολλὰ ἐνεόχρωσε καὶ στάσεις ἐν ταῖς πόλεσιν ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐρίγωντο, ἀφ' ὧν ἐκλείπτοντες τὰς πόλεις ἐκτίοντο». Διὰ τῶν αὐτῶν δὲ χρωμάτων περιγράφει τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τροίας καὶ ὁ Πλάτων (Νόμ. 3,682. Τὰ τῶν πολιορκούντων (τὸ Ἰλιον) ἐκάστων οἴκοι κακὰ πολλὰ ξυνέβαινε γιγνόμενα περὶ τὰς στάσεις τῶν νέων, οἱ καὶ ἀφικομένους τοὺς στρατιώτας εἰς τὰς αὐτῶν πόλεις τε καὶ οἰκίας οὐ καλῶς οὐδ' ἐν δίκῃ ὑπεδέξαντο, ἀλλ' ὥστε θανάτους τε καὶ σφαγὰς καὶ θυγὰς γενέσθαι παμπολλὰς· οἱ δὲ πάλιν ἐκπεσόντες κατῆλθον). Παρὰ τὰ γενικὰ ταῦτα αἷτια τὰ προκαλέσαντα τὴν ἰδρυσιν νέων πόλεων ὑπῆρχον καὶ μερικὰ. Οἱ θεσμοὶ οἱ οἰκογενειακοὶ ἔνεκα τῆς μακρᾶς ἀπουσίας ἐχαλαρώθησαν, αἱ αἰχμάλωτοι τῶν νικητῶν διημφισβήτουν πρὸς τὰς νομίμους συζύγους δικαίωματα ἐπὶ τοῦ οἴκου.

Μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς Τροίας ἐπανερχόμενος εἰς Ἑλλάδα ὁ Διομήδης μετὰ τοῦ Νέστορος ἦλθε κατὰ πρῶτον εἰς Τένεδον, ἐνθα ἐθυσίασε πρὸς τὸν Ποσειδῶνα, εἴτα μετέβη εἰς Λέσθον. Ἐνθ' δὲ ἐσκέπτοντο, ἄν ἔπρεπε νὰ περάσωσι δεξιόθεν ἢ ἀριστερόθεν τῆς Χίου ἔφθασε καὶ ὁ

Μενέλαος, μεθ' οὐ πλεύσαντες δεξιόθεν εἰς τὴν Εὐβοίαν ἔφθασαν τὴν νύκτα εἰς τὸν Γεραιστόν, ἔνθα ἐθυσίασαν πάλιν πρὸς τὸν Ποσειδῶνα. Ἐκεῖθεν διεχωρίσθησαν καὶ ὁ Διομήδης ἐξέπεσε κατὰ Φάληρον (Παυσ. 1,28), ἐκεῖθεν δὲ εἰς Ἄργος. Κατὰ τὸν Ὅμηρον (Ὀδ. 3,180) ἐκ Τροίας ἔφθασεν εἰς Ἄργος εἰς τέσσαρας ἡμέρας. Ἐνταῦθα φθάσας μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας καὶ περιπλανήσεις ἀντὶ νᾶ τύχῃ πάσης εὐμενεστάτης ὑποδοχῆς καὶ περιποιήσεως εὔρε τὸν οἶκον τεταραγμένον καὶ τὴν σύζυγον Αἰγιάλειαν μοιχευομένην οὐχὶ μόνον μετὰ τοῦ ἐπιτρόπου Κομήτου, Κυλάρχου καὶ Ἰππολύτου, ἀλλὰ καὶ μετὰ τοῦ τυχόντος δι' ὀργὴν τῆς Ἀφροδίτης, ἣν ἐπλήγωσεν ὁ Διομήδης. Κατ' ἄλλους δὲ (Δίcky 6,2) ὁ Οἰκζᾶδελφὸς τοῦ Πηλεΐδου, κατὰ τὸν Τζέτζην δὲ ὁ Ναύπλιος ὁ πατὴρ ἀμφοτέρων, διέβλεπεν αὐτόν, ὅτι κομίζει ἐκ Τροίας ἄλλην γυναῖκα, ἣν προτιμᾷ τῆς νομίμου συζύγου· διὰ τοῦτο ἡ σύζυγος συμφωνήσασα μετὰ τοῦ Κομήτου κατεδίωκεν αὐτόν, ὥστε ἠναγκάσθη νᾶ καταφύγῃ ὡς εἰς ἄστυον εἰς τὸν βωμόν τῆς Ἥρας ἢ Ἀθηνᾶς καὶ εἰτα ἐγκατέλιπε τὸ Ἄργος καὶ πλανώμενος διὰ τῆς Λιβύας καὶ Ἰβηρίας τὴν νύκτα ἔφυγεν εἰς Ἰταλίαν πρὸς τὸν Δαῦνον (Βιργ. Αἰν. 11,279. Λυκ. 602. Παυσ. 1,11). Κατ' ἄλλους δ' ἐπανελθὼν ἐκ Τροίας εἰς Ἄργος προσεκλήθη ὑπὸ τοῦ θεοῦ Οἰνέως εἰς Αἰτωλίαν, ἵνα ἐγκαταστήσῃ αὐτόν ἐπὶ τοῦ θρόνου ἐκθρονισθέντα ὑπὸ τοῦ Ἀγρίου. Κατορθώσας τοῦτο καὶ ἐπιστρέφων εἰς τὴν πατρίδα ἐξέπεσε εἰς τὰ παράλια τῆς Δαυνίας ὑπὸ τρικυμίας, ὅτε ὁ Δαῦνος ὁ ἄρχων ταύτης (ἢ βασιλεὺς τῆς Ἀπουλίας κατὰ Ὁβιδ. μεταμορφ. 14,458 σημειώσεις Luers) πολεμῶν πρὸς τοὺς Μεσσαπίους ἐζήτησεν αὐτόν σύμμοχον ὑποσχόμενος ἢ τὴν χώραν πᾶσαν ἢ πάντα τὰ λάφυρα τοῦ πολέμου. Κατὰ τὰ Σχόλια εἰς Λυκόφωνα 619, ὁ Ἀλκίνοος νόθος ἀδελφὸς Διομήδους ἐρῶν Εὐπίπης τῆς θυγατρὸς τοῦ Δαύνου, κριτὴς δὲ αἰρεθείς καὶ χαριζόμενος πρὸς αὐτήν, ἔκρινε νᾶ λάβῃ ὁ Διομήδης τὰ λάφυρα καὶ μὴ τὴν γῆν· ὅθεν κατηράσθη ὁ Διομήδης νᾶ μὴ καρποφορῇ ἡ γῆ, ἂν μὴ ὑπὸ Αἰτωλοῦ τινος ἤθελε σπαρῇ·

ακρίσει δ' Ἀλαίον τοῦ κασιγνήτου σφαλίσαι

εὐχὰς ἀρούραις ἀμφ' ἐτητύμους βαλεῖ

Δηοῦς ἀρεῖναι μὴ ποτ' ὄμπριον στάχυν

γῆας τιθαιδῶσαντος ἀρδῆθμῳ Διός».

Τέλος ὁ Δαῦνος διὰ τῆς βοηθείας τοῦ Διομήδους νικήσας ἔδωκε πρὸς αὐτόν γῆν, ἐφ' ἧς ἔκτισε πόλιν Ἄργος Ἰππῶν ὀνομάσας, εἰτα δὲ Ἀργυρίππαν, Ἄρποι (Σχόλ. Λυκόφ. 597. Στέφ. Βυζ. Ἀργυρίππα,

πόλις τῆς Δαυρίας κατὰ τὸν Ἰόνιον κόλπον. Λυκόφρων αὐτὸ δ' Ἀργυρίππα Δαυρίων παγκληρίαν· αὕτη Ἀρποι ἐκαλεῖτο. Διομήδης μετὰ τὴν ἄλωση τοῦ Ἰλίου ἐτέλεισε καὶ μετωνόμασε Ἀργος Ἰππιον. Στράβ. 6, 283. «Τὸ τε Καρύσιον καὶ ἡ Ἀργυρίππα, ἐκαλεῖτο δ' ἐξ ἀρχῆς Ἀργος Ἰππιον, εἰτ' Ἀργυρίππα, εἰτα τὴν Ἀρποι. Λέγονται δ' ἀμφότεραι Διομήδους κτίσματα, καὶ τὸ πεδίον καὶ ἄλλα πολλὰ δείκνυται τῆς Διομήδους ἐν τούτοις τοῖς τόποις δυναστείας σημεῖα». Βιργ. Αἰν. 11, 246. Πλίν. 3, 11. Σχολ. Πινδ. Νερμ. 10, 12). Ἀδύνατον λοιπὸν εἶναι νῦν ἀμφιβάλλωμεν περὶ τῆς ἰδρύσεως ταύτης τῆς πόλεως ὑπὸ τοῦ Διομήδους, ἄλλως τε καὶ αἱ τιμαὶ αἱ ἀποδιδόμεναι πρὸς τοῦτον βεβαιοῦσιν αὐτό. (Πινδ. Νερμ. 10, 11. Στράβ. 6, 283). Τόπος δὲ τις τῆς περιφέρειας τῆς Ἀργυρίππης ὠνομάζετο Διομήδεια πρὸς τιμὴν τοῦ Διομήδους. (Στέφ. Βυζ. Διομήδεια). Τόσῳ δὲ ταχέως προήχθη ἡ ἀποικία αὕτη, ὥστε ὁ Διομήδης ὑποτάξας μέγα μέρος τῆς Ἀπουλίας καὶ τοὺς κατοικοῦντας περὶ τὸ ὄρος Γάργανον ἐθεμελίωσε πολλὰς πόλεις, ὧν δύο ὠνομάζοντο *Aequum Tuticum* καὶ Βενέβετον (Σέρβιος εἰς Αἰν. 8, 9. Στέφ. Βυζ. *Beneventos*, *χωρίον Διομήδους ἐν Ἰταλίᾳ*· οἱ δὲ ὅτι κτίσμα Διομήδους, ἢ καὶ *Mulventos* ἐλέγετο). Ὁ αὐτὸς σχολιαστὴς τοῦ Βιργιλίου (XI, 246) ἀναγνωρίζει τὴν Ἀργεῖαν καταγωγὴν τῆς Οὐενουσίας πόλεως τῆς Ἀπουλίας ἰδρυθείσης πρὸς ἐξίλασμον τῆς ὕβρεως τῆς ὑπὸ τοῦ Διομήδους γενομένης κατὰ τῆς θεᾶς Ἀφροδίτης. Πρὸς τούτοις τὸ Καρύσιον πόλις τῆς Ἀπουλίας καὶ τὸ *Odranum* πόλις τῆς Σαυνιτιδος εἶχον Ἀργεῖους ἀποίκους ὀδηγηθέντας ὑπὸ τοῦ Διομήδους (Στράβ. 6, 283. Ὁράτ. Σάτυρ. 10, 92), οἵτινες εἰσέγαγον εἰς τὴν πρώτην τούτων τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν κατὰ τὸν σχολιαστὴν τοῦ Ὁρατίου (ad Sermon. βιβλ. 1 Satyr. 10, 30). Ἐκτὸς τῶν εἰρημένων πόλεων ἔκτισεν ὁ Διομήδης καὶ τὸν Σιποῦντα καὶ τὴν Λουχερίαν (Στράβ. 6, 284· δοκεῖ δὲ καὶ ὁ Σιποῦς εἶναι Διομήδους κτίσμα). Ἐν δὲ τῇ πλησίον τῆς Λουχερίας θαλάσῃ ἦσαν δύο νῆτοι Διομήδεια προσαγορευόμεναι, ἐξ ὧν ἡ μὲν οἰκεῖται, ἡ δὲ εἶναι ἔρημος. Ἐν ταύτῃ διηγείται καὶ ὁ Στράβων 6, 284 καὶ ὁ Αἰλιανὸς περὶ Ζῶων Α', 1 ὅτι ἠφανίσθη ὁ Διομήδης, οἱ δὲ ἐταῖροι αὐτοῦ μετεμορφώθησαν εἰς ἐρωδιούς. Τὴν μεταμόρφωσιν ταύτην διηγείται καὶ ὁ Ὀβίδιος (μεταμορφ. 14, 497—511. Λυκόφ. 595. Πλιν. 10, 44. Βιργ. Αἰν. 11, 271). Ὁ μῦθος οὗτος οἰκωδῆποτε ἔννοιαν ἀλληγορικὴν καὶ ἂν ἔχῃ, ὑπαινίσσεται ἀναμφιβόλως τὴν ἰδρυσιν καὶ διαμονὴν τοῦ Διομήδους ἐν τούτοις τοῖς τόποις. Τέλος

φαίνεται, ὅτι ὁ Διομήδης ἀποκτῆσας ἐνταῦθα μεγάλην ἔκτασιν δυνά-
 στείας δὲν περιώρισε τὴν δύναμιν αὐτοῦ εἰς τὰ στενὰ ὅρια τῆς Δαυνίας.
 Ὁ Στέφανος Βυζάντιος (*Ἀτρία, πόλις Τυρρηνίας, Διομήδους κτίσμα*.
ρεμῶνος πλεύσαντος καὶ μετὰ τὸ διασωθῆναι καλέσαι Αἰθρίαν καὶ
παρεμφθῆρη παρὰ τοῖς βαρβάροις τὸ ὄνομα), ἀποδίδει εἰς αὐτὸν τὴν θε-
 μελίωσιν τῆς πόλεως Ἀδρία, ἐξ ἧς ὠνομάσθη ἡ Ἀδριατικὴ θάλασσα. Ὁ
 Servius εἰς Βιργίλιον (Georg. 3, 475) ἀποδίδει εἰς αὐτὸν τὴν *Ιαπιθίαν*,
 πλησίον τῆς ὁποίας ἦτο λιμὴν διατηρήσας τὸ ὄνομα τοῦ Διομήδους. Ὁ
 Στράβων (5, 214) ἀναφέρει, ὅτι ὁ Διομήδης εἶχε ναὸν περιφρημον καλού-
 μενον τὸ *Τίμανορ* εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἀδριατικοῦ κόλπου. Ἀπενέμοντο
 δὲ θεῖαι τιμαὶ πρὸς τιμὴν τοῦ Διομήδους θυσιαζομένου ἔπου λευκοῦ.
 Δύο δάση ἱερὰ τὸ μὲν ὑπὸ τὴν ἐπικλήσιν τῆς Ἀρτέμιδος Αἰτωλικῆς,
 τὸ δὲ ὑπὸ τὴν τῆς Ἥρας Ἀργείας ἐπεμαρτύρουν τὰς προόδους τῆς ду-
 νάμεως τοῦ Διομήδους ἐπὶ τούτων τῶν χωρῶν. Μετὰ τὸν ποταμὸν τῆς
 Ἀπουλίας Ἀριδὸν εἶνε οἱ Διομήδεις ἀγροὶ Diomedis campus, οὓς
 ἀπεξῆρνε διὰ τινος διώρυγος. (Λιβ. 22, 12. Στράβ. 6, 284. Πλίν. 3,
 104, 151. 126). Καὶ *Φαλλιακος* πόλις ἐν Ἰταλίᾳ ἦτο ἀποικίος Ἀργείων
 κατὰ τὸν Στέφανον Βυζάντιον, ἀλλὰ δὲν εἶνε γνωστὸν, ἂν καὶ ταύτης
 οἰκιστὴς ἦτο ὁ Διομήδης. Ὅτε δεινὰ συμφοραὶ καὶ ταραχαὶ ἐπεβάρ-
 ρυνον τὴν οἰκογένειαν τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὁ Ἀλκίσιος κατ' ἄλλους μὲν
 ὁπαδὸς καὶ στρατιώτης τούτου, κατ' ἄλλους δὲ γνήσιος υἱὸς μετὰ τὸν θά-
 νατος τοῦ πατρὸς φεύγων τὴν ἰδίαν πατρίδα ἐγκατεστάθη ἐν Ἰταλίᾳ
 μετὰ πολλῶν Ἀργείων ἀποίκων, καὶ ἐθεμελίωσε πόλιν, ἣν ὠνόμασε *Φα-
 λέριον* (Βιργ. Αἰν. 7, 723 ἐκδ. Forbiger Ὁβιδ. Fast. 4, 73. Πλίν.
 3, 5). Ὁ Βιργίλιος ὀνομάζει αὐτὸν Ἀγαμεμνόνειον καὶ συγκαταριθμεῖ
 μετὰ τῶν συμμάχων τοῦ Τούρνου τοῦ ἐξ Ἀργείας ἀποικίας, ὡς εἶδομεν,
 καταγομένου (7, 723).

Hinc Agamemnonius. Trojani nominis hostis
 Curru jungit Halesus equos, Turnoque feroces
 mille rapit populos, vertunt felicia Baccho.

Ἡ αὕτῃ ἀποικίᾳ ὑπὸ τὸν αὐτὸν ἡγεμόνα ἐθεμελίωσε καὶ τὸ *Φασκέριον*
 πολίχνιον τῆς Τυρρηνίας (Βιργ. Αἰν. 7, 695 ἐκδ. Forbiger. Καὶ
 Σέρβιος ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ). Ὁ Διονύσιος Ἀλικαρνασσεύς (Ῥωμ. ἱστ. 1,
 21) λέγει, ὅτι αἱ πόλεις αὗται καὶ ἐπ' αὐτοῦ διετήρουν πολλὰς σχέ-
 σεις μετὰ τῶν Ἀργείων, εἶχον τὸν αὐτὸν μετὰ τούτων ὀπλισμόν, τὴν
 ἰδίαν οἰκοδομητικὴν τῶν ναῶν, τὰς αὐτὰς θρησκευτικὰς τελετὰς, τὴν αὐ-

τὴν λατρείαν τῆς Ἥρας. Ὁ Πλούταρχος (βίος Καμίλλου) ὀνομάζει τὸ Φαλέριον Ἑλληνικὴν πόλιν, ὃ δὲ Στράβων (5,226) παραδέχεται, ὅτι τοῦτο ἀπετέλει ἴδιον ἔθνος καὶ πόλιν ἰδιόγλωσσον.

Αὐτὸς δὲ ὁ Ἀγαμέμνων ὁ εὐρυκρείων ἀρχηγὸς τῶν κατὰ τῆς Τροίας Ἑλλήνων ἐπανερχόμενος οἶκαδε ὑπὸ τρικυμίας προσωμίσθη εἰς τὰ παράλια τῆς Κρήτης καὶ ἵδρυσεν ἐνταῦθα τρεῖς πόλεις, *Τεγέαν*, *Μυκήνας* εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἰδίας πατρίδος, καὶ *Πέργαμον* εἰς ἀνάμνησιν τῆς νίκης. Ὁ Στέφανος Βυζάντιος (λ. Λάμπη) παραδέχεται, ὅτι ὁ Ἀγαμέμνων ἵδρυσεν ἐν Κρήτῃ πόλιν *Λάμπην* ὀνομάσας αὐτὴν ἐκ τῆς ὁμωνύμου ἐν Ἀργολίδι πόλεως. Κατ' αὐτοὺς τοὺς χρόνους λέγει ὁ Θεόπομπος (ἀποσπ. βιβλ. 12 παρὰ Φωτίῳ κωδ. 176 καὶ Κυπριακὰ ὑπὸ Ἀ. Σακελλαρίου 1,281) ὅτι ὁ Ἀγαμέμνων προσορμισθεὶς εἰς τὴν νῆσον Κύπρον ἐξεδίωξε τὸν Κινύραν ἀπὸ τοῦ θρόνου τῆς Ἀμαθοῦντος καὶ ἵνα ἐμποδίσῃ τοὺς βαρβάρους παραβιάζοντας τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον ἵδρυσεν ἀποικίαν. Δύο δὲ πόλεις ἵδρυθεῖσαι ἐν τῇ Μεσογείᾳ καὶ ὀνομαζόμεναι Ἀργὸς καὶ Λακεδαίμων ἀρκούντως δηλοῦσι τὴν ἀποικίαν τῶν Ἀργείων ἐν τῇ Κύπρῳ. (Στέφ. Βυζ. Λακεδαίμων, Πτολεμαῖος Ἱεραιστίων 7, καὶ Φώτ. βιβλ. 190 σελ. 153. Ἀργὸς πόλις Κύπρου. Περὶ τούτου λέγει ὁ Φώτιος. Μετὰ τὸν Ἀδωνίδος θάνατον περιερχομένη καὶ ζητοῦσα ἡ Ἀφροδίτη εἶδεν αὐτὸν ἐν Ἀργεὶ πόλει τῆς Κύπρου ἐν τῷ Ἐριθίῳ Ἀπόλλωνος ἱερῷ). Καὶ ὁ Στράβων (14,683. *Εἴτα Κουριάς* (Ἀκρα) *χερρονησώδης, εἰς ἣν ἀπὸ Θρόνων στάδιαι ἐπτακόσιοι. Εἴτα πόλις Κούριον ὄρμον ἔχουσα Ἀργείων κτίσμα*), καὶ ὁ Ἡρόδοτος (5,113. *Οἱ δὲ Κουριεὲς οὗτοι λέγονται εἶναι Ἀργείων ἀποικοὶ*) ἀναφέρουσιν, ὅτι τὸ Κούριον ἐν Κύπρῳ ἦτο ἀποικία Ἀργεία. Ἐν Κουρίῳ ἐτιμᾶτο ὁ Ἀπόλλων ὡς ἐγχώριος θεὸς ἐξ Ἀργους μετενεχθεὶς. Ἐπειδὴ δὲ καὶ εἰς τὰς παρ' αὐτὴν κειμένας πόλεις Ὑλην, Ἐρύθειαν, Τέμβρον καὶ Ἀμαμασσὸν λίαν ἐτιμᾶτο ὁ Ἀπόλλων, συμπεραίνομεν, ὅτι καὶ αἱ τέσσαρες αὗται πόλεις ἦσαν ἀποικία Ἀργείων. (Κυπριακὰ ὑπὸ Α. Σακελλαρίου σελ. 64—72). Ἡ Τρήτα καὶ Βοόσουρα κῶμαι τῆς Κύπρου ἦσαν Ἀργείων ἀποικίαι καὶ διότι κεῖνται παρὰ τὰς ἄλλας ἀποικίας τῶν Ἀργείων καὶ διότι Τρητὸν ὄρος ἐν Ἀργολίδι ὑπῆρχεν μεταξὺ Νεμέας καὶ Μυκηνῶν. Καὶ τὰ Βοόσουρα δέ, ὡς καὶ τὰ Κυνόσουρα εἶνε Ἀργείων λέξεις. (Ἐκ τῶν Κυπριακῶν Ἀθαν. Σακελλαρίου τόμος 1. σελ. 75). Ὁ Στέφανος Βυζάντιος ἀναφέρει ἐν Κύπρῳ πόλιν Ἀσίην, ἥτις πιθανῶς ἀπωκίσθη ὑπὸ τῶν ἐν τῇ Ἀργολίδι Ἀσιναιῶν. Καὶ τὴν Παλαί-

γατορ τέσσαρας ὥρας βορειοδυτικῶς τῶν Βοοσούρων κειμένην ἔκτισαν οἱ Ἀργεῖοι. Ἐνταῦθα εὐρέθη ἡ ἐξῆς ἐπιγραφὴ. (Κυπρ. Ἀθ. Σακελλαρίου τόμ. 1, σελ. 89).

ἦν χρόνος ἡνίκα τότε σοφώτατορ Ἑλλὰς ἐκλεῖπον
ιατρῶμ Φαίδαμ παῖδα Δαμασσαγόρα
ὃ πατρίς ἦν Τένεδος, πρόγονοι δ' ὄνομαστοὶ ἀπ' αἴης
ἔκγονοι Ἀτρειδᾶρ Ἑλλάδος ἀγεμόνων.

Ἡ ἐπιγραφὴ ἡ δημοσιευθεῖσα ἐν σελ. 306 εὐρεθεῖσα δὲ ἐν Ἀργεὶ ἐπὶ βάσεως ἀγάλματος τοῦ Νικοκρέοντος βασιλέως τῆς Σαλαμῖνος ἐν Κύπρῳ ἐξηγεῖ τὴν λίαν στενὴν σχέσιν Ἀργείων καὶ Νικοκρέοντος ὑπάρχουσιν ἔνεκα τῶν πολλῶν Ἀργείων ἀποικιῶν. (Kaibel epigr. ἀριθ. 846. Le bas 122. Arch. aufsätze ὑπὸ Ross. σελ. 661. καὶ greek historical inscript. Hicks σελ. 233).

Ἐν Κύπρῳ ἐβασίλευσε μετὰ τὸν Κινύραν ὁ Δημήτωρ Ἰασίδης (Σχόλ. Ὁδ. σελ. 442) ὅστις κατὰ μὲν τὸν Engel (Kypros σελ. 237) κατήγετο ἐκ τῆς οἰκογενείας τοῦ ἐν Ἀργεὶ βασιλεύοντος Ἰάσου, ἀλλὰ κατὰ τὸν Ἀθαν. Σακελλάριον (σελ. 282) τοῦτο δὲν εἶνε ἀληθές, διότι ἡ εἰς τὸ Κούριον τῆς Κύπρου ἀποικία τῶν Ἀργείων ἐγένετο μετὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον.

Ἐκ τῶν ἐν Κύπρῳ ἀποικησάντων Ἀργείων ἀνεδείχθη στρατηγὸς τῆς νήσου ὁ Πολυκράτης ἐξ ἀρχαίου καὶ ἐπισήμου οἴκου τοῦ Ἀργους, ἀνὴρ δραστήριος καὶ ἀποφασιστικὸς καὶ εἰς τὰ τῆς διοικήσεως καὶ τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ικανώτατος. Οὗτος μετέσχε τῆς ἐν Ῥαφίᾳ μάχης διοικῶν σῶμα Κυπρίων στρατιωτῶν. Διῶκει δὲ κάλλιστα τὴν νῆσον παρασκευάσας αὐτὴν στρατιωτικῶς ἰσχυράν κατὰ πάσης ἐξωτερικῆς προσβολῆς. Ὁ Πτολεμαῖος ἐκτιμῶν τοῦ ἀνδρὸς τὴν ἀξίαν καὶ τὰς ἄλλας αὐτοῦ ὑπηρεσίας προεβίβασεν εἰς ἀνωτέραν θέσιν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. (Πολύβ. 18, 55. Κυπριακὰ Ἀθ. Σακελλαρίου τόμ. 1 σελ. 363). Μνημονεύεται δὲ ἐν τῷ ἐπομένῳ ἐπιγράμματι καὶ τὶς ἀρχιερεὺς τῆς νήσου ἐξ Ἀργους, οὗτινος ὁμῶς τὸ ὄνομα εἶνε ἀγνωστον.

Βασιλέα Πτολεμαῖον θεὸν ἐπιφανῆ

βασιλέως Πτολεμαίου καὶ βασιλίσσης Κλεοπάτρας θεῶν υἱο-
πατόρων ὁ δεῖνα. ἰον Ἀργεῖος Ἀρχιερεὺς τῆς νήσου.

Ἐν Κύπρῳ ὑπῆρχον ἐννέα βασιλειαί, ὧν ἕκαστον ἐκυβερνᾶτο ὑπὸ ἰδίου ἡγεμόνος. Τὸ βασιλεῖον ἐν Ἀμαθοῦντι τῆς Κύπρου διωκεῖτο ὑπὸ τῶν ἀπογόνων τῆς Ἀργείας ἀποικίας. Ἐν Κύπρῳ ἐγκατεστάθησαν καὶ ἄλλοι

Ἕλληνες, ὥστε ἡ νῆσος κατέστη τελείως Ἑλληνική. Τοσοῦτον δὲ προήχθη καὶ κατὰ τὰ ἄλλα καὶ κατὰ τὸν πληθυσμόν, ὥστε ἐξέπεμψεν ἀποικίας εἰς τὰ παράλια τῆς Κιλικίας. Παραδίδεται δέ, ὅτι ὁ Αἴας ὁ υἱὸς τοῦ Τεύκρου ἐκ Σαλαμῖνος ἐθεμελίωσεν ἐν Κιλικίᾳ τὴν Ὀλβαν καὶ Ἀλάσσαν. Μετὰ τούτων τῶν ἀποίκων ἦσαν ἠνωμένοι καὶ Ἀργεῖοι ἐκ τῆς νῆσου κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Raoul Rachette (hist. des col. gr. τόμ. 2, σελ. 431) ὅστις συμπεραίνει τοῦτο ἐκ τῶν νομισμάτων, ἅτινα ἔφερον ὡς σύμβολον τὸ Ἄργος. (Eckhel Num. veter. σελ. 79 καὶ Doctrin. Num. τόμ. 3 σελ. 65).

Ἀποικίαι Ἀργεῖαι ἐν Ἀσίᾳ.

Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τροίας τέσσαρες ἀρχηγοί, ἐν οἷς ὁ Μαχάων καὶ Ποδαλείριος ἐγκαταλιπόντες τὰ ἐκυτῶν πλοῖα ἐν Τρωάδι προεχώρησαν διὰ ξηρᾶς μέχρι Κολοφῶνος. Ὁ Ποδαλείριος ἀνεχώρησεν ἐντεῦθεν ἀμέσως καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα, τὸ Ἄργος, ἀλλ' εἴτα συμβουλευθεὶς τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν, ποῦ πρέπει νὰ ἰδρῦσῃ ἀποικίαν, ἰδρύσασθαι ἐν τῇ Χερρονήσῳ τῆς Καρίας κατὰ τὸν Σχολιαστὴν τοῦ Λυκόφρονος (στίχ. 432, 980, 1047 εἰς Κασσάνδραν). Καὶ ὁ Πausanias διττοσχυρίζεται, ὅτι ὁ Ποδαλείριος ἐπανερχόμενος ἐκ Τροίας ἐρρίφθη εἰς τὰ παράλια τῆς Καρίας, ἐνθα ἐθεμελίωσε πόλιν Σύρρον ὀνομασθεῖσαν (3, 26, 7. Ποδαλείριον δέ, ὡς ὀπίσω πορθήσαντες Ἴλιον ἐκομίζοντο, ἀμυστεῖν τοῦ πλοῦ καὶ ἐς Σύρρον τῆς Καρικῆς ἡπείρου φασὶν ἀποσπῆναι οἰκῆσαι). Καὶ ὁ Στέφανος ὁ Βυζάντιος (λ. Σύρνα) ἀναφέρει τὰ αὐτὰ μετὰ τῆς διαφορᾶς ὅμως, ὅτι τὴν Σύρρον ὀνομάζει Σύρραν. Καὶ ὁ Θεόπομπος ἀποδίδει τὴν ἰδρυσιν τῆς Σύρναις εἰς τὸν Ποδαλείριον (Θεόπ. παρὰ Φωτ. cod. CLXXVI σελ. 391). Ὁ Raoul Rochette (hist. des col. Gr. τόμ. 2, σελ. 402) καὶ τὴν ἰδρυσιν τῆς πόλεως Βυβάσσου ἐν Καρίᾳ ἀποδίδει εἰς τὸν Ποδαλείριον, ὅστις ὠνόμασε ταύτην ἐκ τινος Βυβάσσου σώσαντος τὴν ζωὴν αὐτοῦ (Στέφ. Βυζ. λ. Βύβασσος).

Μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς Τροίας ὁ Ἀμφίλοχος ὡς μάντις μετὰ τοῦ Κάλχαντος καὶ Μόψου ἐνωθεὶς ἐθεμελίωσεν ἐν τοῖς παραλίοις τῆς μικρᾶς Ἀσίας πόλεις καὶ μαντεῖα. Κατὰ τὰ σχόλια (Il 2, 135) ὁ Κάλχας καὶ ὁ Ἀμφίλοχος, ὅταν οἱ νικηταὶ ἀπῆρχοντο ἐκ τῆς Τροίας, παρέμειναν εἴτε διότι τὰ πλοῖα δὲν ἐφαίνοντο εἰς αὐτοὺς δυνατὰ νὰ διανύσωσι τὸν ἐντεῦθεν εἰς Ἑλλάδα πλοῦν, εἴτε διότι ὡς μάντις προέβλε-

πον τὸν δεινὸν ὄλεθρον τοῦ στόλου κατὰ τὸν Καφηρέα (Κοϊντ. Σμυρ. 14,360).

αὐτοὶ δ' ἐντὸς ἴκοτο νεῶν· ἀλλ' οὐ σφισι Κάλχας

ἔσπετ' ἐπειγομένοισιν ἔσω ἁλός, ἀλλὰ καὶ ἄλλους

Ἀργεῖους κατέρυκε· Καφηρίσι γάρ περὶ πέτρης

δεΐδιεν αἰτὸν ὄλεθρον ἐπεσσύμενον Δαναοῖσιν.

εἴτε διότι ἦτο ὠρισμένον εἰς αὐτοὺς νᾶ πορευθῶσιν εἰς πόλεις τῆς Παμφυλίας καὶ Κιλικίας (Κοϊντ. Σμυρ. 14,367).

τοῖσιν γάρ ('Αμφιαράω καὶ Κάλχαντι) ἦεν

αἴσιμον ἀμφοτέροισιν ἔης ἀπὸ τηλόθεν γαίης

Παμφύλων, Κιλικῶν τε ποτὶ πτολίεθρα νέεσθαι.

Οὗτοι λοιπὸν ἦλθον εἰς τὴν Κολοφῶνα καὶ τὴν Κλάρον, ὅπου ὁ Κάλχας ἀπέθανε (Στρβ. 14,642 λέγεται δὲ Κάλχας ὁ μάντις μετ' Ἀμφιλόχου τοῦ Ἀμφιαράου κατὰ τὴν ἐκ Τροίας ἐπίπλοον πέλῃ δεῦρο ἵρκεσθαι). Κατὰ τὸν αὐτὸν συγγραφέα (14,668) οἱ μετ' Ἀμφιλόχου καὶ Κάλχαντος ἀκολουθήσαντες ἐκ Τροίας, ἄλλοι μὲν ἔμειναν οἱ περὶ σσώτεροι ἐν Παμφυλίᾳ, ἄλλοι δὲ διεσκορπίσθησαν πολλαχοῦ τῆς γῆς, οἱ δὲ μετὰ τοῦ Μόφου ὑπερβάντες τὸν Ταῦρον ἄλλοι μὲν ἔμειναν ἐν Παμφυλίᾳ, ἄλλοι δὲ ἐν Κιλικίᾳ καὶ Συρίᾳ ἐμερίσθησαν μέχρι Φοινίκης. Καὶ ὁ Ἡρόδοτος παραδέχεται, ὅτι οἱ Πάμφυλοι ἦτο λαὸς ἐκ τῶν ἀκολουθῶν τοῦ Ἀμφιλόχου καὶ Κάλχαντος (7,91. Οἱ δὲ Πάμφυλοι οἱτοὶ εἰσι τῶν ἐκ Τροίας ἀποσκεδασθέντων ἅμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι). Καὶ ὁ Κόϊντος Σμυρναῖος (14,367) τὰ αὐτὰ λέγει. Εἰς τὰ ὅρια δὲ τῆς Κιλικίας καὶ Συρίας ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος πόλιν Ποσιδεῖον, ἣν ἰδρυσεν ὁ Ἀμφίλοχος (3,91. Ἀπὸ δὲ Ποσιδεῖον πόλιος τὴν Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιαρέω οἰκισεν ἐπ' οὐροισι τοῖσι Κιλικῶν τε καὶ Σύρων). Καὶ ἐν Μαλλοῖς δὲ τῆς Κιλικίας εἶχεν ὁ Ἀμφίλοχος ὀνομαστὸν μαντεῖον ἀψευδίστατον. (Πλυντ. 1,31,2. Ἦν δὲ αὕτη ἡ πόλις ἐπὶ ὄρους κειμένη κτίσμα Μόφου καὶ Ἀμφιλόχου. Στρβ. 14,675 πλησίον δὲ καὶ Μαλλός, ἐν ὄρους κειμένη, κτίσμα Ἀμφιλόχου καὶ Μόφου καὶ κατωτέρω τὸν γὰρ Μόφον φασὶ καὶ τὸν Ἀμφίλοχον ἐκ Τροίας ἐλθόντας κτίσαι Μαλλόν). Μετὰ τὴν θεμελίωσιν ταύτης τῆς πόλεως ὁ Ἀμφίλοχος ἀπῆλθεν εἰς Ἀργος, ἀλλ' ἐπικηλθεὶς πάλιν ἐνταῦθα· ἐπειδὴ ὁμως ἀπεκλείσθη ὑπὸ τοῦ Μόφου τῆς κοινωνίας τοῦ μαντείου ἡγέρθη ἔρις καὶ μονομαχία, καθ' ἣν ἀμφοτέροι ἐφρονεύθησαν καὶ ἐτάφησαν παρὰ τὰ Μάγαρσα πλησίον τοῦ Πυράμου ποταμοῦ· οἱ δὲ τάφοι αὐτῶν ἦσαν οὕτω τεθειμένοι,

ὥστε δὲν ἡδύναντό τις ἐκ τοῦ ἐνός νά βλέπῃ τὸν ἄλλον (Στρβ. 14, 676). Τὰ σχόλια εἰς Λυκόφωνα (στιχ. 440) ἰδοὺ πῶς τὰ περὶ τοῦτου ἀναφέρουσιν' (ὁ Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιαράων υἱὸς καὶ Μόψας οἱ μάντιες ἦλθον εἰς Κιλικίαν· μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Ἀμφίλοχος βουλόμενος χωρισθῆναι εἰς τὸ Ἄργος, παρέθετο τῷ Μόψῳ τὴν βασιλείαν ἐαυτοῦ, κελεύσας φυλάξαι μέχρι ἐνιαυτοῦ ἐνός· πληρουμένου δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἦλθεν ὁ Ἀμφίλοχος καὶ οὐ παρεχώρει ὁ Μόψος· διὰ περὶ τοῦτου πρὸς ἀλλήλους διαφερόμενοι ὑπ' ἀλλήλων ἀγρήθησαν· οὐκ θάψαντες οἱ ἐνοικοῦντες πύργον μετὰ τῶν τάφων κατεσκεύασαν, ὅπως μὴ μετὰ θάνατον ἀλλήλων κοινωγήσωσιν). καὶ ὁ Εὐφορίων

*Πύραμον ἡγήετα· πόλιν δ' ἐκτήσατο μάλλον
ἥς περὶ δῆριν θέντες καταγράδες ἀλλήλοισι
Μόψας Ἀντίλοχός τε καὶ ἄρκια δῆριν θέντες
μουνάξ ἀλήστοιο πύλας ἔβαν Ἀἰδωνῆος.*

Ὁ Ἀλέξανδρος κατὰ τὸν Ἀρριανὸν ἐλθὼν εἰς Μαλλὸν προσέφερε θυσίαν πρὸς τὸν Ἀμφίλοχον καὶ ἐχάρισεν εἰς τοὺς Μαλλώτας τοὺς θόρους, διότι οὗτοι Ἀργείων ἦσαν ἄποικοι (2, 5· εἰς Μαλλὸν ἀφίκετο καὶ Ἀμφιλόχῳ ὅσα ἡρώϊ ἐνήγισε· καὶ τοὺς θόρους οὐκ βασιλεῦ Δαρείῳ ἀπέπερον ἀνῆκεν, ὅτι Ἀργείων Μαλλῶται ἄποικοι ἦσαν, αὐτὸς δὲ ἀπ' Ἀργους τῶν Ἡρακλειδῶν εἶναι ἡξίου). Τὰ αὐτὰ βεβαιοῖ καὶ Στράβων (14, 676 φυσὶ δὲ καὶ ἐναγίσαι τῷ Ἀμφιλόχῳ τὸν Ἀλέξανδρον διὰ τὴν ἐξ Ἀργους συγγένειαν).

Κατὰ τὸν Ἡσιόδον παρὰ Στράβωνι (14, 676) ὁ Ἀμφίλοχος ἐν Σόλοις τῆς Κιλικίας ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἐρονεύθη. Καὶ ἡ πόλις αὕτη ἐθεωρεῖτο ἀποικία Ἀργείων (Πολυβ. 21, 7 εἶναι γὰρ Ἀργείων ἀποίκους Σολεῖς καθάπερ καὶ Ῥοδίου. Τίτος Λίβ. 37, σελ. 56 *pro his cum gratias egissent Rhodii, de Solis urbe, quae in Cilicia est, egerunt. Argis et illos, sicut sese, oriandos esse*). Βεβαιοῦται δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν νομισμάτων (Eckel Doctrin. Num. τόμ. 3, σελ. 68). Ἐπιστεῦετο δὲ παρὰ τῶν παλαιῶν, ὅτι καὶ ἐν Ἰσπανίᾳ ἀπεδήμησεν ὁ Ἀμφίλοχος καὶ ἐκτίσεν ἐκεῖ πόλιν Ἀμφίλοχοι ὀνομαζομένην (Στρβ. 3, 157 καὶ ὑπάρχει πόλις αὐτόθι τὴν μὲν καλουμένην Ἑλληνας, τὴν δὲ Ἀμφίλοχοι ὡς καὶ τοῦ Ἀμφιλόχου τελευτήσαντος δεῦρο καὶ τῶν συνόντων πληρηθέντων μέχρι μεσογαίας).

Αἱ ἀποικίαι αὗται αἱ θεμελιωθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Ἀμφιλόχου ἐξ Ἀργείων στερεωθεῖσαι ἐπὶ βάσεων ἀσφαλῶν ἡδυνήθησαν μετὰ τινα χρόνον προσ-

βοῦσαι νέους ἀποίκους ἀναχωρήσαντας ἐκ τῆς μητροπόλεως νὰ ιδρύσωσι νέας ἀποικίας (Raoul Rochette hist. des col. gr. τόμ. 2, σελ. 423). Ἐν Λυδίᾳ αἱ Τράλλεις ἐθεμελιώθησαν μὲν ὑπὸ Πελασγῶν κατ' ἀρχάς, ἀλλ' εἴτα ἀνεκτίσθησαν ὑπὸ ἀποίκων Ἀργείων κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Στράβωνος (14,649 *κτίσμα δέ φασιν εἶναι τὰς Τράλλεις Ἀργείων καὶ τῶν Θρακικῶν Τραλλίων*). Ἐκ τῆς ἐπομένης δὲ ἐπιγραφῆς, ἐν ᾗ ἀναφέρεται τὸ ὄνομα Ἀργεῖος καὶ ἡ ἐξ Ἀργους Ἀσπίς, καταφαίνεται ὅτι τῶν Τράλλεων Ἀργεῖα καταγωγῇ. (Mitheil. τόμ. 8, 327, ἀριθ. 9 καὶ Arch. inst. of America ὑπὸ Papers τόμ. 1, σελ. 107).

[Ἀφρ. Δαμ?ᾶ]ς Συμυρ-
[ραῖος καὶ] Τρα(λ)λιαν-
[ρὸς καὶ Ἀρ]γεῖος
[καὶ Λάτμι]ος ρει-
[κῆσας τοῦ]ς ὑπο-
[γεγραμμέν]ους ἀ-
[γῶνας Π]ύθια
[τὰ ἐν Σάρδ]εσιν,
[τὴν ἐξ Ἀργ]οῦς ἀσπίδα
[δίδς, τὰ κ]οινὰ Ἀ
[σίας ἐν Σ]άρδεσιν,
— — — τὸν τῆς
[Ῥώμης ? Κα]ισάρεια
[τὰ ἐν Λάτ]μῳ ποιήσας
[ἀρχὴν? δευ]τέραν ἐν τῇ
[ιδίᾳ ἐαντ]οῦ πατρίδι
[καὶ ἀγῶ]να ὀλυμπια-
[κόν]

Ἐν Παμφυλίᾳ καὶ ἡ Ἀσπενδος πόλις πολυάνθρωπος καὶ ἀκμάζουσα ἦτο Ἀργείων ἀποικία ὀνομασθεῖσα οὕτως ἐκ τινος Ἀσπένδου ἀρχηγοῦ ταύτης (Στρεφ. Βυζ. καὶ Εὐστθ. εἰς Διον. 852. Pomp. Mela 1,14 Aspendos, quam Argivi condiderant. (Στρεβ. 14,662. Λίβ. 37,23) Καὶ ἐν Καρίᾳ συναντῶμεν πλείστας πόλεις, αἵτινες ἦσαν ἀποικίαι Ἀργείων ὡς τὴν Ἀγορηστόν, Ταβάς ἀπὸ Ταβηνοῦ Ἀργείου (Στρεφ. Βυζ. Τάβαι καὶ Ἀγορηστός).

Ἀποικίαι μετὰ τὴν κάθοδον τῶν Ἡρακλειδῶν.

Ὁ Τήμενος γενόμενος κύριος τοῦ Ἀργους δὲν ἐνόμιζεν ἑαυτὸν ἀσφαλῆ ἐπὶ τοῦ θρόνου, διότι ἡ ἀνεξάρτητος ὑπαρξίς τῶν γείτονα πόλεων ἠδύνατο νὰ παρεμβάλλῃ προσκόμματα χαριζομένων εἰς τὸ Ἀργος. ὅπερ κατ' ἀρχαιοτάτα δικαιώματα ἦτο μητρόπολις αὐτῶν. Ἀπεφάσισε λοιπὸν νὰ καθυποτάξῃ ταύτας καὶ ἀνέθηκε τὸ ἔργον εἰς τὸν Δηϊφόντην. Οὗτος (Πυσ. 2, 19) καταγόμενος ἐξ Ἡρακλείους καὶ μέγα δυνάμενος ἐβοήθησε πολὺ τὸν Τήμενον εἰς τὴν κατὰκτησιν τῶν Ἀργολικῶν πόλεων. Ὅθεν ὁ Τήμενος ἔδωκεν εἰς γάμον τὴν θυγατέρα Ὑρρηθῶ (Ἀπολλόδ. 2, 8, 5) μετὰ τῆς ἐντολῆς νὰ ιδρύσῃ πόλεις ἐπὶ τῶν θλασσίων μερῶν τῆς Ἀργολίδος. Δὲν ἔχομεν μὲν ἐπαρκεῖς πληροφορίας περὶ τῶν πρώτων τούτων ιδρύσεων, ἀλλ' εἶνε πιθανόν, ὅτι περιωρίσθη μόνον εἰς τὸ νὰ σχηματίσῃ Δωρικὴν ἀποικίαν ἐν Τροϊζήνι, ὅπερ δὲν ἦτο δύσκολον, διότι οἱ Τροϊζήνιοι κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ἦσαν ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ Διομήδους. (Ὀμ. Ἰλ. 2, 66. Πυσ. 2, 30, 10. *Ἡρακλειδῶν καταθόρυγος* ἐδέξαντο καὶ οἱ Τροϊζήνιοι συνοίκους Δωριέων τῶν ἐξ Ἀργους καὶ πρότερον ἔτι Ἀργείων ὄντες κατήκοοι καὶ σφᾶς καὶ Ὀμηρος ἐν καταλόγῳ φησὶν ὑπὸ Διομήδους ἄρρεσθαι). Ἰχνη δὲ τῆς Δωρικῆς ἐξ Ἀργους ἀποικίας εἶνε ἡ Δωρικὴ φυλὴ Ῥελίε ὀνομαζομένη. (Στερ. Βυζ. *Ῥελίε φυλὴ Τροϊζηνίων*) καὶ πόλις τις Ἀργος ὀνομαζομένη ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς μητροπόλεως. Ἀρχηγὸς δὲ τῆς ἀποικίας ταύτης τῶν Δωριέων ἐξ Ἀργους εἰς Τροϊζήνα ἦτο ὁ Αἰγαῖος. (Curtius pelop. 2, 433).

Ἀλλὰ τὰ τέκνα τοῦ Τημένου ἐκ φθόνου καὶ ἀντιζηλίας τὸν μὲν πατέρα ἐφόνευσαν, τὸν δὲ γαμβρὸν Δηϊφόντην ἐξώρισαν ἐκ τῆς Ἀργολίδος (Ἀπολλδ. 2, 8, 5. Πυσ. 2, 9). Οὗτος δὲ λαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ πολλοὺς Ἀργείους δυσηρεστημένους ἀπώκησεν εἰς Ἐπίδαυρον, ἣν ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς συζύγου Ὑρρηθῆος ὠνόμασεν Ὑρρίθιον (Στέρ. Βυζ. Πυσ. 2, 261, 2. Δηϊφόντης δὲ καὶ Ἀργεῖοι τὴν Ἐπίδαυρον ἔαγον. Ἀπεσπείσθησαν δὲ οὗτοι τῶν ἄλλων Ἀργείων Τημένου τελευτήσαντος, Δηϊφόντης μὲν καὶ Ὑρρηθῶ κατ' ἔχθος τῶν Τημένου παίδων, ὁ δὲ σὺν αὐτοῖς στρατὸς Δηϊφόντη καὶ Ὑρρηθοῖ πλέον ἢ Κεῖσφ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς νέμοντες. Müller Aegin σελ. 40. Curtius pelop. 2, 426. Bursian σελ. 72. Busolt, 1, 70. Sig. Weelewski de rebus Epidauriorum, Posen 1854, 4). Ἀπόσπασμα δὲ τῆς Δωρικῆς ταύτης ἀποικίας ἐξ Ἐπιδάουρου ἀπώκησεν εἰς Αἶγιαν, ἐνθα εἰσῆγαγε τὰ ἔθνη τῶν Δωριέων καὶ

τὴν γλῶσσαν τὴν Δωρικὴν (Παυσ. 2, 29, 5. *Χρόνῳ δὲ ὕστερον μοῖρα Ἀργείων τῶν Ἐπίδαυρον ὁμοῦ Δηϊφόντῃ κατασφόντων διαβάσα ἐς Ἀργυραν καὶ Αἰγινήταις τοῖς ἀρχαίοις γένόμενοι σύνοικοι τὰ Δωριέων ἦθη καὶ φωνὴν κατεστήσαντο ἐν τῇ νήσῳ. καὶ Στράβ. 8, 375. ἐπέκησαν αὐτῇ (Αἰγιναν) Ἀργεῖοι καὶ Κρηῖτες καὶ Ἐπιδαύριοι). Ἐν Αἰγίνῃ δὲ ἐτελεῖτο ἐρρτὴ τὰ Ἡραῖα καὶ Ἐκατόμβαια εἰσυχθέντα ὑπὸ τῶν ἀποίκων τούτων. (Ἡρδ. 8, 46. Αἰγινῆται δὲ εἰσι Δωριεῖς ἀπὸ Ἐπιδαύρου. Σχόλ. Πινδ. Πύθ. 8, 21). Τὰ Σχόλια εἰς Ὀλυμπ. Πινδ. 8, 39 λέγουσιν (ὅτι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Αἰακοῦ τοῦ βασιλέως τῆς Αἰγίνης ἡ νῆσος περιελείφθη ἔρημος βασιλείῳς, Τριάκων δὲ τις Ἀργεῖος συλλέξας πλῆθος Ἀργείων εἰς τὴν Αἰγιναν ἦλθεν καὶ κατώκησεν καὶ οὕτως ἐδόξεν μετὰ Αἰακὸν ἀποταμιεύεσθαι τοῖς Δωριεῦσιν ἢ τῆς Αἰγίνης ἀργῇ). Ἡ ἀποικία ὅμως αὕτη ἡ ὑπὸ τοῦ Τριάκωνος ἀχθεῖσα εἶνε πολὺ προτέρᾳ τῆς τοῦ Δηϊφόντου, συνέκειτο δὲ ἐξ Ἀχαιῶν τοῦ Ἄργους. Ὡστε ἡ Αἰγινὰ ἐδέχθη δύο ἀποικίας ἐξ Ἄργους, τὴν μὲν ὑπὸ τὸν Τριάκωνα, τὴν δὲ ὑπὸ τὸν Δηϊφόντην. Καὶ ὁ Στράβων (8, 375) διακρίνει δύο ἀποικίας Ἀργείων ἐν τῇ νήσῳ τοὺς Δωριεῖς καὶ Ἀργεῖους καὶ Δωριεῖς μὲν ἐννοεῖ τοὺς ἐγκατασταθέντας μετὰ τὴν κλῆσιν τῶν Ἡρακλειδῶν, Ἀργεῖους δὲ τοὺς μετὰ τοῦ Τριάκωνος ἐλθόντας. Περὶ τοὺς χρόνους τούτους Δωριεῖς ἐξ Ἄργους ἐλθόντες ἰδρύθησαν ἐν Σικυῶνι, ἐφ' ἧς οἱ Ἀργεῖοι εἶχον δικαιοματὰ μητροπόλεως, ἀπ' οὗτου ὁ Ἀδραστος ὠδήγησεν ἐκεῖ ἀποικίαν. (Σχόλ. Πινδ. Νέμ. 9, 30. Ἡρδ. 5, 67. Παυσ. 2, 6 καὶ 11). Ὁ ἀρχηγὸς τῆς δευτέρας ταύτης μετὰ τὸν Ἀδραστον ἀποικίας ἦτο ὁ Φάλκης ὁ υἱὸς τοῦ Τημένου, ὅστις ἱδρυσεν ἐνταῦθα καὶ ναὸν τῆς Προδρομίας Ἡρας, διότι ἡ θεὰ αὕτη ἐγένετο ὁδηγὸς τῆς ὁδοῦ εἰς Σικυῶνα. (Παυσ. 2, 11, 2. «Τούτων γὰρ (ναὸν) δὴ Φάλκης ὁ Τημένον ἱδρύσατο, τῆς ὁδοῦ οἱ τῆς ἐς Σικυῶνα Ἡραν φάμενος ὁδηγὸν ἐλέσθαι» Bursian 2, 24. Busolt, 1, 69. Curtius Pelop. 2, 484. Busolt Laked. 220).*

Ὅτι δὲ ἐνταῦθα ἐξ Ἄργους ἰδρύθη ἀποικία, καταφαίνεται καὶ ἐκ τῆς διαιρέσεως τῶν κατοίκων εἰς φυλὰς ὁμοίας πρὸς τὰς ἐν Ἀργεῖ. Τρεῖς Δωρικαὶ φυλαὶ Ὑλλεῖς, Πάμφυλοι, Δυμᾶνες πρὸς τῇ τετάρτῃ Αἰγιαλεῖς ἦσαν ἐν Σικυῶνι καὶ ἐν Ἀργεῖ.

Εἰς ἐποχὴν δὲ ὀλίγῳ μεταγενεστέρᾳ ἰδρύθησαν ἐν Φλιαῶντι Δωριεῖς ἐξ Ἄργους, ὧν ἀρχηγὸς ἦτο ὁ Ῥηγνίδας ὁ υἱὸς τοῦ Φάλκου τοῦ Τημένου (Παυσ. 2, 13, 1. Ῥηγνίδας ἐπ' αὐτῇ (Φλιαῶντι) ὁ Φάλκων τοῦ Τημένου Δωριεὺς ἔκ τε τοῦ Ἀργους στρατεύει καὶ ἐκ τῆς Σικυωνίας).

Πρὸ ταύτης τῆς ἀποικίας προηγήθη ἄλλη ἐξ Ἀργους, διότι ὁ Παυσανίας (2,12,3 λέγει· ὡς δὲ Ἀργεῖοί τε ἦσαν ἐξ ἀρχῆς (οἱ Φιλιάσιοι) καὶ ὕστερον Δωριεῖς γεγόνασιν Ἡρακλειδῶν κατελθόντων εἰς Πελοπόννησον γινέσθαι προϊόντι ὁμοῦ τῷ λόγῳ). Τινὲς τῶν τῆς δευτέρας ἀποικίας ἰδρύθησαν ἐν Ὀρνεαῖς καὶ Κλεωναῖς (Παυσ. 2,25,5). Ὁμοίως Δωριεῖς ἐξ Ἀργους κατέσχον καὶ ἰδρύθησαν ἐν Ἑρμιόνι κατὰ τὰς μαρτυρίας τοῦ Παυσανίου (2,34,5 α' *Επώκησαν δὲ καὶ Ἑρμιόνα ὕστερον Δωριεῖς οἱ ἐξ Ἀργους. Πόλεμον δὲ οὐ δοκῶ γενέσθαι σφίσιν· ἐλέγετο γὰρ ἂν ὑπὸ Ἀργείων*). Καὶ 2,35 α' *Ἀπόλλωνος δὲ εἰσι τρεῖς ναοὶ (ἐν Ἑρμιόνι) καὶ ἀγάλματα τρία... τὸν δὲ Πυθαῖα ὀνομάζουσι... τὸ μὲν δὴ τοῦ Πυθαίως ὄνομα μεμαθήκασιν παρὰ Ἀργείων*). Πρὸ τῆς ἀποικίας ταύτης ὁ Παυσανίας (2,34,5) ἀναφέρει, ὅτι ὁ Ἑρμιῶν ἔκγονος τοῦ Φορωνέως τοῦ βασιλέως Ἀργους ἐγένετο οἰκιστὴς τῆς ἀρχαίας πόλεως Ἑρμιόνης. Ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς διέσωσε παρὰδοσιν τινα (2,55,3) καθ' ἣν τὸ ἱερὸν τῆς Δήμητρος τὸ λόγου μάλιστα ἄξιον ἰδρύθη ὑπὸ τοῦ Κλυμένου τοῦ πικιδῶς τοῦ Φορωνέως καὶ ὑπὸ τῆς Χθονίας ἀδελφῆς τούτου. Ἐκ τῶν δύο τούτων χωρίων ἀποδείκνυται, ὅτι ἡ ἰδρυσις καὶ ἐγκατάστασις τῶν Ἀργείων ἐν Ἑρμιόνι κατὰ τοὺς κατοίκους τῆς χώρας ἀνῆρχετο εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Φορωνέως. Ὁ Παυσανίας καίπερ λέγων ταῦτα δὲν πιστεύει ὅμως (2,35,5. *Κλύμερον δὲ οὐκ ἄνδρα Ἀργεῖον ἐλθεῖν ἐγὼ γὰρ εἰς Ἑρμιόνα ἠγοῦμαι*)· ἀλλ' ἡ ἰδιαίτερα αὕτη γνώμη τοῦ συγγραφέως διαψεύδεται ὑπὸ τῶν μνημείων, ἅπερ ἀναφέρει, ὅτι οὗτοι ἱδρυσαν, καὶ ὑπὸ τοῦ ναοῦ καὶ τῶν εἰκόνων ἰδρυθέντων πρὸς τιμὴν τῶν οἰκιστῶν τῆς πόλεως (*ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ναὸς· εἰκόνες δὲ περὶ πάντα ἐστήκασιν αὐτόν. Οὗτος ὁ ναὸς ἐστὶν ἀπαντικρὺς τοῦ τῆς Χθονίας, καλεῖται δὲ Κλυμένον καὶ τῷ Κλυμένῳ ἐνταῦθα θύουσιν*)).

Ἡ τελευταία τῶν ἰδρυθεισῶν ἀποικιῶν μετὰ τριάντα ἔτη μετὰ τὴν κἀθοδὸν τῶν Ἡρακλειδῶν εἶνε ἐκείνη, ἣν ἱδρυσεν ἐν Κορίνθῳ Ἀλήτης ὁ υἱὸς τοῦ Ἰππότου Φύλαντος τοῦ Ἀντιόχου τοῦ Ἡρακλέους (Ἀπολλόδ. 2,8,3. Στρεβ. 8,389. Παυσ. 2,4,3). Τὰ Σχόλια Πινδ. Ὀλυμπ. 13,17 σημειοῦσιν, ὅτι ὁ ποιητὴς δικαίως παιδας ἀλήτας τοὺς Κορινθίους εἶπε καὶ ἀλήτιδας, διότι ἦσαν ἀπόγονοι τούτου οἰκιστοῦ γενομένου αὐτῶν. (Πινδ. Ἰσθμ. 2,19). Ὁ Παυσανίας 2,4,3 λέγει, ὅτι ὁ Ἀλήτης ἡγούμενος τῶν Δωριέων ἐνίκησε τοὺς Κορινθίους ἐν τινι μάχῃ, καὶ τὸν μὲν λαὸν ἐξεδίωξε, τοὺς δὲ Δωρίδας καὶ Ὑανθίδας τελευταίους ἀπογόνους τοῦ Σισύφου παρὰδόντας εἰς αὐτὸν τὴν βασιλείαν ἀφῆκε νῦν μένωνσιν

αὐτοῦ. Ἡ κατάκτησις τῆς Κορίνθου ἐγένετο οὕτω κατὰ τὰ Σχόλια Πινδάρου εἰς Νέμ. 7, 155. Ὁ Ἀλήτης ἐπελθὼν κατὰ τῆς Κορίνθου ἠρώτησε τὸ μαντεῖον τοῦ Διὸς ἐν Δωδώνῃ περὶ τῆς βασιλείας. Τοῦτο ὑπεσχέθη εἰς αὐτὸν ταύτην αὐτε τις δῶ βῶλον γῆς» συμβουλευσάν συγχρόνως νῆ ἐπιτεθῇ «*ἡμέρα πολυστεφάνῳ*». Οἱ ὄροι οὗτοι ἐξεπληρώθησαν. Ὁ Ἀλήτης ἐζήτησε παρὰ τινος ἀγροίκου ἄρτον, οὗτος δὲ λαβὼν βῶλον ἔδωκεν. Ἐτελεῖτο δὲ καὶ θυσία ὑπὲρ τῶν νεκρῶν ἐν Κορίνθῳ, καθ' ἣν τοῦ λαοῦ διακρέμεντος ἐν τοῖς μνήμασιν, ἐπέρχεται ὁ Ἀλήτης καὶ εὐρών τὰς θυγατέρας τοῦ βασιλέως Κρέοντος ὑπεσχέθη εἰς τὴν νεωτέραν, ὅτι θὰ λάβῃ αὐτὴν εἰς γάμον, ἂν γείνη κύριος τῆς πόλεως. Ἡ κόρη πείθεται καὶ ἀνοίγει τὰς πύλας τῆς πόλεως, ὁ δὲ Ἀλήτης γίνεται κύριος αὐτῆς. Τὰ περὶ κατακτήσεως τῆς Κορίνθου ὀλίγον διαφύρως διηγεῖται ὁ Πλούταρχος, ὁ Ἡσύχιος καὶ ἄλλοι (πρβ. *Lexicon der gr. und Rom. mythologie* ὑπὸ W. H. Roscher Ἀλήτης).

Καὶ αὐτὸς ὁ Θουκυδίδης (4, 42) ἀναγνωρίζει, ὅτι οἱ Δωριεῖς ἰδρυθέντες ἐπὶ τοῦ Σολυγείου λόφου ἐπολέμουν κατὰ τῶν Κορινθίων. (Müller Dorier 1, 85). Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον καὶ οἱ Κυνοῦριοι ἐγένοντο Δωριεῖς, κατὰ δὲ τὸν Πausανίαν ἀνέκαθεν ἦσαν Ἀργεῖοι, οἰκιστὴς δὲ αὐτῶν ἦτο ὁ Κύνουρος ὁ υἱὸς τοῦ Περσέως. (Ἡρδ. Θ, 73. *Οἱ δὲ Κυνοῦριοι αὐτόχθονες ἐόντες δοκέουσι μῦθοι εἶναι Ἰωρεῖς, ἐκδεδωρίενται δὲ ὑπὸ τε Ἀργείων ἀργόμενοι καὶ τοῦ χρόνου*. Πaus. 3, 2, 1. *Λέγονται δὲ οἱ Κυνοῦριεῖς Ἀργεῖοι τὸ ἀνέκαθεν εἶναι καὶ οἰκιστὴν φασιν αὐτῶν Κύνουρον γενέσθαι τὸν Περσέως*).

Θεμελίωσις τῆς Μίνδου καὶ Ἀλικαρνασοῦ ἐν Καρίᾳ

τῷ 1175 π. Χ.

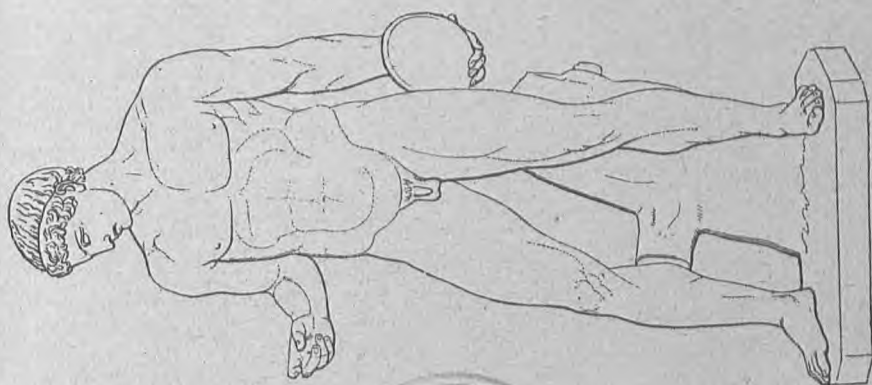
Ἐκ τῆς Τροϊζήνος, ἥτις ἦτο ἀποικία ἐξ Ἀργους ὁπωσοῦν πολυάριθμος, ἀνεχώρησάν τινες ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Ἀρθου, οἵτινες τὴν Κρίδον καὶ Ἀλικαρνασὸν ἐν Καρίᾳ κατέλαβον. Ἀρχηγὸς τῆς ἀποικίας ταύτης ἦσαν οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἀρθου. (Πaus. 2, 30, 8. *Πολλοὶς δὲ ἔτεσιν ὕστερον ἐς ἀποικίαν ἐκ Τροϊζήνος σταλέντες Ἀλικαρνασὸν ἐν τῇ Καρίᾳ καὶ Μίνδον ἀπέκησαν οἱ γεγονότες ἀπὸ Ἀετίου τοῦ Ἀρθου*). Ὁ Στράβων ἀρχηγὸν τῆς ἀποικίας ταύτης ὀνομάζει τὸν Ἀθηρ. (8, 374. *Ἀθηρ δὲ ὁ προκατέγων πλεύσας Ἀλικαρνασὸν ἔκτισεν*. 14, 653. *Δωριεῖς δ' εἰσὶν ὥσπερ καὶ Ἀλικαρνασεῖς καὶ Κρίδιοι καὶ Κῶοι*. 8, 656 *οἰκισταὶ δ' αὐτῆς Ἀλικαρνασοῦ ἐγένοντο ἄλλοι τε καὶ*

"Αρθης μετὰ Τροϊζηνίων. Πaus. 2,30,8. Πολλοῖς δὲ ἔτεσι βῆστρον ἐς ἀποικίαν ἐκ Τροϊζήνος σταλέντες Ἀλικαρνασὸν ἐν τῇ Καρίᾳ καὶ Μίνδον ἀπόκησαν οἱ γεγονότες ὑπὸ Ἀετίου τοῦ Ἀρθα).

Ἐκ τούτου τοῦ Ἀνθου τοῦ πρώτου οἰκιστοῦ κατήγετο ἡ ὀνομαστή οἰκογένεια τῶν Ἀνθεαδῶν, ἣτις εἶχε τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ποσειδῶνος. Ὁ Vitruvius (2,8,12) λέγει, ὅτι ἀρχηγοὶ ταύτης τῆς ἀποικίας εἰς Ἀλικαρνασὸν ἦσαν ὁ Μελάς καὶ Ἀρεθανίας ἀγαγόντες ἀποίκους ἐξ Ἀργούς καὶ ἐκ Τροϊζήνος. Οἱ πρὸ τούτων κύριοι τῶν χωρῶν τούτων Κᾶρες καὶ Λέλεγες ὑποχωρήσαντες κατέφυγον εἰς τὰ ὄρη ἀλλὰ μετ' ὀλίγον κατελθόντες ἠνώθησαν μετὰ τῶν νέων ἀποίκων. Καὶ ὁ Πομπόνιος Μελάς (1,16,3 λέγει *Halicarnusis Argivorum colonia est*). Ὁ χρόνος, καθ' ὃν ἀπόκησαν οἱ Ἀργεῖοι, δὲν σημειοῦται ἀκριβῶς ὑπὸ τοῦ Παυσανίου (2,31), εἶνε ὁμως μεταγενέστερος τῆς ἰδρύσεως τῶν Δωριέων τοῦ Ἀργούς ἐν Τροϊζήνι δέκα πέντε ἔτη κατὰ τὸν Ἰάκιντον. (Annal.4,55). Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον τὴν Κνίδον κατοικοῦσι καὶ ἄλλοι καὶ Λακεδαιμόνιοι (1,174.οἰκέουσι δὲ καὶ ἄλλοι καὶ Λακεδαιμονίων ἄποικοι Κνίδιοι). Ὁ Διόδωρος ὁμως 5,53 διςχυρίζεται, ὅτι Ἀργεῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι ἦλθον εἰς ταύτας τὰς χώρας. Ἀλλαχοῦ ὁ Ἡρόδοτος (7,99) λέγων, ὅτι οἱ κατοικοῦντες τὴν Ἀλικαρνασὸν ἦσαν πάντες Δωριεῖς οἱ μὲν ἐκ Τροϊζήνος, οἱ δὲ ἐξ Ἐπιδάουρου, συμφωνεῖ πρὸς τὴν εἰρημένην, ὅτι δηλ. Δωριεῖς ἐκ τῶν ἐγκατασταθέντων ἐξ Ἀργούς ἐν Τροϊζήνι καὶ Ἐπιδάουρῳ ἦσαν ἄποικοι. Ὑπῆρχε δὲ καὶ φυλὴ τῶν Δωριέων ἐν Ἀλικαρνασῷ κατὰ τὰς ἐν Ἀργεῖ φυλάς. (Στεφ. Βυζ. λ. Ἀλικαρνασός). Ἀπόδειξις τῶν ἐν Καρίᾳ ἀποικησάντων Ἀργείων εἶνε, ὅτι ὀνομαζέτο ἐν ταῦτα καὶ πάλις τις Ἀργος.

Ἐπιδρομὴ τῶν Δωριέων κατὰ τῆς Ἀττικῆς καὶ Ἰδρουσις τῆς πόλεως Μεγάρων τῷ 1132, 1131 π. Χ.

Αἱ ἐπαναστάσεις, αἵτινες ἐτάραξαν τὴν Ἑλλάδα, ἐπηύξησαν τῆς Ἀττικῆς τὸν πληθυσμόν, διότι οἱ ἐξόριστοι ἐζήτουν ἄσυλον εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς. Οἱ Δωριεῖς δὲν ἠδύναντο νὰ βλέπωσιν ἄνευ ἀνησυχίας λαὸν πολεμικὸν ναυέξηση οὕτω τὸν ἀριθμὸν τῶν πολιτῶν αὐτοῦ ἐκ πάντων τῶν δυσηρεστημένων, οἵτινες ἐκπατριζόμενοι ἀναγκαιῶς ὤφειλον νὰ ἐμπνεύσωσι καὶ νὰ διαχύσωσιν παντοῦ, ἔνθα ἰδρύνοντο, τὸ μῖσος κατὰ τοῦ Δωρικοῦ ὀνόματος. Οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ Μεσσήνιοι εἰδείχθησαν πρὸ πάντων τελοροβημένοι διὰ ταύτην τὴν αὐξήσιν τῆς δυνάμεως, ἣν προσέ-

66. Δυσκοβόλος.

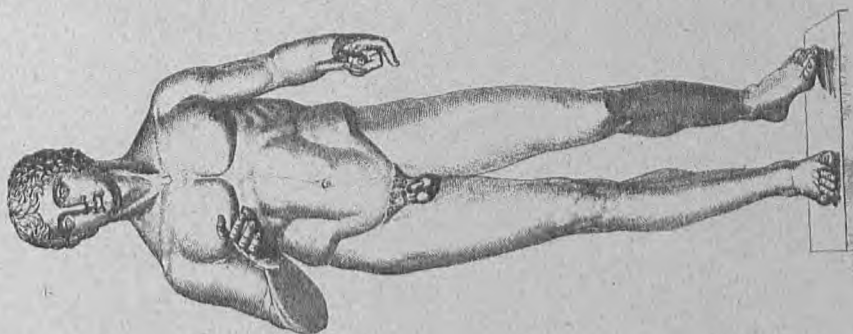
54. Καπαεύς.

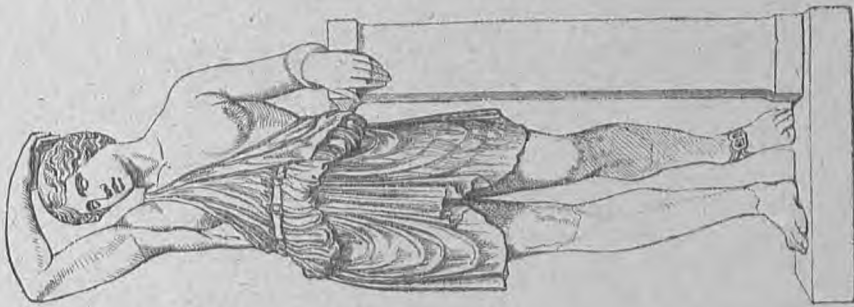
53. Τυδεύς.

58. Έρμης.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

65. Ἀμαζών.

57.

Διομήδης—Γλαῦκος.

57.

Διομήδης—Γλαῦκος.

59. Ἡρῶς.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τιμᾶται δραχμῆς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

βλεπον ὡς μέλλουσιν νά στραφῇ κατ' αὐτῶν. Ἐντεῦθεν ἔπεισαν τοὺς Δωριεῖς νά κηρύξωσιν ἀπὸ κοινοῦ τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Ἀττικῆς. Οἱ ἀρχηγοὶ ταύτης τῆς ἐκστρατείας ἦσαν ὁ Ἀλκίμης ὁ βασιλεὺς τῆς Κορίνθου καὶ ὁ Ἀλθαίμης εἰς τῶν υἱῶν τοῦ Κίσσου, βασιλεὺς τοῦ Ἄργους. Φαίνεται, ὅτι αὕτη ἡ ἐκστρατεία κατ' ἀρχὰς ἐπέτυχεν, εἴτα ὁμῶς ἠτύχησεν, ἐπειδὴ ὁ Κόδρος ὑπεχρεώθη νά προσφέρῃ ἐαυτὸν θύμα χάριν τῆς νίκης ὑπὲρ τοῦ λαοῦ. Οἱ Δωριεῖς δὲν ἠθέλησαν νά πολέσωσι πάντα τὸν καρπὸν τῆς ἐπιχειρήσεως αὐτῶν ἀλλ' ἀποσυρόμενοι ἐθεμελίωσαν τὰ Μέγαρα ἢ μᾶλλον ἐξεδίωξαν ἐκεῖθεν τοὺς Ἴωνας καὶ ἐγκατέστησαν Κορινθίους καὶ ἄλλους συμμάχους λαοὺς. (Παυσ. 1,39,4. Στράβ. 9,393. *ἡτηθέντες δὲ μάχῃ τῆς μὲν Ἀλκίης ἐξέστησαν γῆς, τὴν Μεγαρικὴν δὲ κατέσχον καὶ τὴν τε πόλιν ἔκτισαν τὰ Μέγαρα καὶ τοὺς ἀνθρώπους Δωριεῖς ἀπὸ τῶν ἐποίησαν.* 14,653. *Οἱ Δωριεῖς οἱ τὰ Μέγαρα κτίσαντες μετὰ τὴν Κόδρου τελευτήν οἱ μὲν ἔμειναν αὐτόθι, οἱ δὲ σὺν Ἀλθαίμει τῷ Ἀργεῖῳ τῆς εἰς Κρήτην ἀποικίας ἐκοιμήθησαν.* Ἡρόδ. 1,76). Ὁ Διδώρος 5,80 λέγει, ὅτι μετὰ τὴν κάθοδον τῶν Ἡρακλειδῶν 60—80 ἔτη οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀργεῖοι πέμποντες ἀποικίας καὶ ἄλλας νήσους καὶ τὴν Κρήτην κατακτῆσαντες πολλὰς πόλεις ὤκισαν. Ἐτη τινὰ πρὸ τῆς ἰδρύσεως ταύτης τῆς ἀποικίας ἢ καὶ μετ' αὐτήν, κατὰ τὸν Raoul Rochette (σελ. 63 τόμος 2) πλείστοι Ἀργεῖοι ἐλθόντες κατῴκησαν ἐν Κρήτῃ. Ὁ Ἀλθαίμης υἱὸς τοῦ Κίσσου τοῦ βασιλεὺς τῶν Ἀργείων καὶ ἐγγονος τοῦ Τημένου, ὅστις ἀρχηγὸς ὦν τῆς ἐκστρατείας τῶν Δωριέων κατὰ τῆς Ἀττικῆς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κόδρου ἱδρυσεν ἀποικίαν ἐν Μεγάροις, αὐτὸς οὗτος μετὰ τῶν ὑπολοίπων Δωριέων ἦλθεν εἰς Κρήτην (Στράβ. 14,653. καὶ 10,481. *Τῶν τε Σπαρτιατῶν τὸν νομοθέτην Λυκοῦργον πέμψτε γενεαῖς νεώτερον Ἀλθαίμηνον εἶναι τοῦ στελείαντος τὴν εἰς Κρήτην ἀποικίαν*). Ὁ Κόδρων ὁμῶς (διήγ. 47) ἄλλως πῶς διηγεῖται τὰ τῆς ἀποικίας ταύτης, ὅτι δηλ. ὁ Ἀλθαίμης φιλονικήσας πρὸς τὸν ἀδελφὸν Μήδωνα παρέλαβε μοῖραν τινὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν εἰς Ἀττικὴν ἐκστρατευσάντων, εἴτα δὲ Μέγαρα ἐποικισάντων Δωριέων, πρὸς τοῦτοις δὲ καὶ Ἀχαιοὺς ἐξ Ἄργους καὶ Μυκητῶν καὶ πλείους εἰς Κρήτην ἀπεβιβάσθη κατὰ τὴν περαλίαν τῆς Κυδωνίας τὴν πρὸς τὸν Ἀργολικὸν κόλπον ἀπονεύουσαν, μέγιστα δὲ ἐσχύουσαν κατὰ τὰ δυτικὰ μέρη τῆς νήσου. Οὕτω λοιπὸν ἡ Κυδωνία, Λάππα, Τάρρα καὶ Ἐλυρος ἐγένετο ἡ ἀφετηρία τῆς ἐκδιωριώσεως τῶν δυτικῶν μερῶν τῆς νήσου. Καὶ ἡ ἀρχαία πόλις Φαιστός

φαίνεται, ὅτι ἀπωκίσθη ὑπὸ τῶν ἐξ Ἀργους Δωριέων (Ὀδύσ. 3, 293. Στρβ. 10, 479. Διοδ. 5, 78) ὡν ἀρχηγὸς ἦτο ὁ Φαίστος. Ἐπὶ τῶν νομισμάτων δὲ ταύτης τῆς πόλεως παρίσταται ὁ Ἡρακλῆς φονεύων τὴν Λερναίαν Ὑδραν. (gr. ges. ὑπὸ Busolt τόμ. 1 σελ. 185.). Ἡ Λάμπη, αἱ Μυκῆραι ἀπωκίσθησαν, ὡς εἶδομεν, ὑπὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος, Ἐγκατασταθέντες λοιπὸν ἐνταῦθα οἱ ὑπὸ τὸν Ἀλθαιμένην ἐξέτεινον τὸν δωρισμὸν ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς μέχρι τῆς Ἰδης, μετεφύτευσαν τὰ ἔθνη καὶ ἔθιμα καὶ τὴν γλῶσσαν τῆς πατρίδος αὐτῶν, τὴν λατρείαν τοῦ Ἀπόλλωνος μετὰ τῶν μύθων καὶ παραδόσεων περὶ τοῦ δράκοντος Πύθωνος καὶ τοῦ θεοῦ τούτου. Ὁ αὐτὸς Κόνων ἀναφέρει, ὅτι ὁ Ἀλθαιμένης προσεκλήθη ὑπὸ τοῦ Νηλέως τοῦ Κοδριδίου νὰ μετὰσχη τῆς εἰς Ἀσίαν ἀποικίας ἀλλὰ δὲν ἀπεδέχθη τὴν πρόσκλησιν, διότι ἤθελε νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν χρεσμὸν τοῦ ἐν Δελφοῖς μαντείου εἰπόντος πρὸς αὐτὸν νὰ πλεύσῃ πρὸς Δία καὶ Ἥλιον *ἐπὶ Δία καὶ Ἥλιον κομίζεσθαι*» δηλ. εἰς Κρήτην καὶ Ρόδον, αἵτινες ἦσαν ἐστὶν τῆς λατρείας τῶν θεῶν Διὸς καὶ Ἥλιου. Συνηνώθη λοιπὸν μετὰ τοῦ Πόλλιος, ὅστις συγχρόνως ἐσκόπευε νὰ ποδηγήσῃ εἰς Κρήτην μετ' ἄλλων Λακεδαιμονίων.

Ἐπλευσαν λοιπὸν ὁ μὲν Ἀλθαιμένης εἰς τὰ δυτικὰ τῆς νήσου, ὁ δὲ Πόλλιος εἰς τὰ ἀνατολικά καὶ ταῦτοχρόνως προσβαλόντες τὴν Κρήτην εὐχερῶς καὶ εὐκόλως κατέλαβον αὐτήν καὶ ἐξεδώρισαν. Ἀλλὰ καθὼς ἐν μὲν τῇ Λακεδαίμονι ἐπὶ πολλὰς ἑκατονταετηρίδας ἤκαζεν ὁ αὐστηρὸς δωρισμός, ἐν δὲ τῷ Ἀργεὶ πρῶίμως παρεξέκλινε τῆς στενῆς αὐστηρότητος, οὕτω καὶ ἐν ταῖς ἰδρυθείσαις ἀποικίαις βλέπομεν ἐν τῇ ἀνατολικῇ Κρήτῃ γνησιώτερα τὰ ἔθνη καὶ ἔθιμα τῶν Δωριέων ἢ ἐν τῇ δυτικῇ. (Ἀριστ. Πολ. 11, 40. Πολυβ. 4, 54 καὶ Βασιλείου Φιλάκῃ περὶ τῶν παρ' Ὀμήρῳ πέντε τῆς νήσου Κρήτης λαῶν. Στρβ. 10, 479, 481). Τὰ περὶ τῶν ἀποικιῶν εἰς Κρήτην παραδέχεται καὶ ὁ Σκύλαξ (σελ. 42 geographi Graeci τόμ. 1) λέγων *οἰκοῦσι δ' ἐν Κρήτῃ Ἑλληγες, οἱ μὲν Ἀποικοὶ Λακεδαιμονίων, οἱ δὲ Ἀργεῖων, οἱ δὲ Ἀθηναίων* καὶ ὁ Δικαί-
αρχος ἀναγραφὴ τῆς Ἑλλάδος πρὸς Θεόφραστον στίχ. 114. ἐκδ. Fuhr.

ἀποικίας ἔσχηκεν (ἡ Κρήτη) Ἑλλήων· τὸ μὲν

Λακεδαιμονίων, ἔπειτα Ἀργείων

(πρβ. τόμ. 2, σελ. 417—τέλους τοῦ βιβλίου Kreta ὑπὸ Karl Hæck).

Τὴν εἰς Κρήτην ἀποικίαν τῶν Ἀργείων ἀναγνώριζει καὶ ὁ Πλάτων (Νόμ. 4, 707 E. *καίτοι τινας ὑμῶν ἔκ τε Ἀργους ὄρω καὶ Αἰγίνης καὶ ἄλλοθεν τῶν Ἑλλήων εἰς τὴν γῶραν κατοικισμένους*). Σημειωτέον δὲ, ὅτι ἐν Κρήτῃ ἐπέλειτο ἑαυτὴν τις τὰ Ἰνᾶχια ἀπὸ Ἰνᾶχου ὀνομασθεῖσα

τοῦ βασιλέως τῶν Ἀργείων. Οὕτω λοιπὸν διὰ τῆς ἀποικίας τῶν Ἀργείων καὶ Λακεδαιμονίων ἤρχισεν ἡ Κρήτη προσλαμβάνουσα Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα. Ὡς εἰ ἀπετέλει μέρος τῆς Ἀργολίδος, ὡς εἰ ἦτο συνέχεια τῆς Λακωνικῆς ἀνεφάνησαν ἐπ' αὐτῆς νέαι Μυκῆναι, νέαι Ἀμύκλαι. Τὸ πρῶτον πολίτευμα τῶν Δωρικῶν τούτων πόλεων, ἐν Κρήτῃ ὑπῆρξεν ἡ βασιλεία, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ ταύτης καταργηθείσης εἰσῆχθη τὸ ὀλιγαρχικὸν πολίτευμα. Ἡ παλαιότης τῶν σχέσεων τῆς Κρήτης μετὰ τοῦ Ἀργους καταδεικνύεται καὶ ἐκ τῶν ἀνευρεθέντων ἐν Μυκῆναις. (gr. ges. ὑπὸ Busolt σελ. 185. τόμ. 1).

Κατὰ τὴν διήγησιν 47ην τοῦ Κόνωνος ὁ Ἀλθαϊμένης κατὰ τὸν δοθέντα χρησμὸν ὠδήγησεν ἀποικίαν οὐχὶ μόνον εἰς Κρήτην ἀλλὰ καὶ εἰς Ῥόδον «κατὰ τὸν δοθέντα χρησμὸν ἐπὶ Δία καὶ Ἥλιον κομιζέσθαι καὶ παρ' αὐτῶν αἰτεῖν εἰς κατοικήσιν γῆς· εἶναι δὲ Διὸς μὲν Κρήτην, Ἥλιον δὲ Ῥόδον» ἀναγόμενος οὖν ἐκ Πελοποννήσου προσίσχει πρὸς τὴν Κρήτην καὶ μέρος τοῦ λαοῦ τοὺς βουλομένους αὐτόθι οἰκεῖν καταλείπει· αὐτὸς δὲ τοὺς πλείους ἔχων Δωρικὸν ἔπλει ἐπὶ Ῥόδον». Καὶ ὁ Στράβων 14, 653 βεβαιοῖ, ὅτι Δωρεῖς τινες ἐκ τῶν ἀκολουθησάντων τὸν Ἀλθαϊμένην ἐγκατεστάθησαν ἐν Ῥόδῳ «οἱ δὲ σὺν Ἀλθαϊμένει τῷ Ἀργεῖῳ τῆς εἰς Κρήτην ἀποικίας ἐκοιτῶνῃσαν, οἱ δὲ εἰς τὴν Ῥόδον». Καὶ Στέφ. Βυζ. σελ. 384 λέγει, ὅτι ἐν Ῥόδῳ ὑπῆρχε τόπος τις Κρητινία λεγόμενος, ἐν ᾧ κατώκουν οἱ περὶ τὸν Ἀλθαϊμένην. Πρὸ ταύτης ὅμως τῆς ἀποικίας μανθάνομεν παρὰ τοῦ Διοδώρου, ὅτι ὀλίγω πρὸ τῶν Τρωϊκῶν ὁ Τληπόλεμος 1292 π. Χ. ὁ υἱὸς τοῦ Ἡρακλείους ἔφυγεν ἰκουσίως ἐξ Ἀργους Λεργαίας ἀπ' ἀκτῆς (Πίνδ. Ὀλ. 7, 33), διότι ἐφόνευσεν ἰκουσίως τὸν Λικύμνιον. Λαβὼν δὲ χρησμὸν ὑπὲρ ἀποικίας κατέπλευσεν εἰς Ῥόδον καὶ γενόμενος δεκτὸς ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων κατώκησεν ἐνταυθα. (Διόδ. 5, 59). Γενόμενος δὲ βασιλεὺς πάσης τῆς νήσου τὴν τε χώραν ἐπ' ἑσθῆς κατεκληρούχησε καὶ τὰλλα διετέλεσεν ἀρχῶν ἐπιεικῶς. Τὸ δὲ τελευταῖον μετ' Ἀγαμέμνονος στρατεύων εἰς Ἴλιον τῆς μὲν Ῥόδου τὴν ἡγεμονίαν παρέδωκε Βούτῃ τῷ ἐξ Ἀργους αὐτῷ μετασφόντι τῆς φυγῆς, αὐτὸς δὲ ἐπιφανὴς ἐν τῷ πολέμῳ γενόμενος ἐτελεύτησεν ἐν τῇ Τρωάδι). Ὁ αὐτὸς 4, 58 λέγει, ὅτι ὁ Τληπόλεμος φυγὼν ἐξ Ἀργους κατώκησεν ἐν Ῥόδῳ καὶ μετὰ τῶν ἐγχωρίων ἀπὸ κοινοῦ τριμερῆ ποιήσας αὐτὴν κατέστησε τρεῖς πόλεις, Ἀνδρον, Ἰάλυσον καὶ Κάμιρον, καὶ ἐβασίλευσεν αὐτὸς πάντων τῶν Ῥοδίων διὰ τὴν δόξαν τοῦ πατρὸς Ἡρακλείους καὶ κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον μετὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος ἐξεστράτευσεν εἰς Τροίαν.

(Ίλ. 2,654. Διόδ. 5,59. Πυρ. 2,22,8. 3,19,9). Καὶ ὁ Στράβων 14,653 παραδέχεται ταῦτα λέγων τὰ ἐξῆς· «Ρόδοι ὥκειτο ὑφ' Ἡρακλειδῶν. Τληπόλεμος μὲν οὖν ἀνδρωθεὶς αὐτίκα πατρὸς ἐοῖο φίλον μήτρῳα κατέκτα ἥδη γηράσκοντα, Λικύμνιον. Αἰψά δὲ νῆας ἔπηξε, πολὺν δ' ὄρε Λαὸν ἀγέρας βῆ φεύγων· εἰτά φησιν· εἰς Ῥόδον ἴξεν ἀλώμενος» «τριχθῆ δὴ ὤκηθεν καταφυλαδόν» καὶ τὰς πόλεις ὀνομάζει τὰς τότε «Λέρον· Ἰηλυσόν τε καὶ ἀργινόεντα Κάμειρον» καὶ 14,654 λέγει, ὅτι τὰ ὀνόματα τῶν τριῶν πόλεω· ἔθυσεν ὁ Τληπόλεμος α' Ἐριοὶ δὲ τὸν Τληπόλεμον κτίσαι φασί, θέσθαι δὲ τὰ ὀνοματα ὁμωνύμως τῶν Δαρναῶν θυγατέρων τισίν». Ἐντεῦθεν ὀρμώμενος καὶ ὁ Ἀριστείδης (Ἀσκληπ. τόμ. 1, σελ. 75 ἐκδ. Dindorfe) ὑπενθυμίζει τοὺς Ῥοδίους τὴν ἐξ Ἡρακλέους καταγωγὴν «οἶμαι δὲ καὶ Ῥοδίους πολλῶν ἐκ πολλοῦ σεμνῶν ὑπαρχόντων ἐν πρώτοις εἶναι τὴν ἐκείνων ἀρχήν, ἣν αὐτοὶ προκρίναντες ἐβόλοιο σφῶν ἀρχεῖν Ἀσκληπιάδας, Ἡρακλειδῶν ποιησάμενοι διαδόχους». Ὁ αὐτός (σελ. 807, τόμ. 1 Ῥοδιακ. καὶ ὁ Ὀμηρος μὲν πολλοῦτον ἔφη καταχεῖν τὸν Δία τῇ νήσῳ καὶ τοῖς περὶ Τληπόλεμον προγόνοις ἡμῶν) καὶ σελ. 813 φαίνεται, ὅτι καὶ τὴν τοῦ Ἀλθαϊμένους ἀποικίαν παραδέχεται τὴν ἐκ τοῦ Δωρικοῦ Ἀργούς λέγων «τὸ πάτριον τοῖς Δωριεῦσι σώζοντες φρόνημα, ὃ νῦν ἐν ἡμῖν μόνους ἢ μάλιστα γὰρ ἐδείκνυτο τῶν Ἑλλήνων» καὶ σελ. 833 Ῥοδ. περὶ ὁμονοίας «εἰ δὲ δεῖ καὶ τῶν ὑμετέρων προγόνων Ἀργείων ἀναμνησθῆναι» καὶ σελ. 839 αὐτὸ (Ῥοδιοὶ) τὸ νῦν ἀργαῖοι ἐστὲ Δωριεῖς ἐκ Πελοποννήσου, μόνοι δὲ εἰς τοῦτον τὸν χρόνον Ἑλλήνες διὰ παντός, Ἡρακλείδαις τε καὶ Ἀσκληπιάδαις ἀρχηγέταις καὶ βασιλεῦσι κέρησθε».

Καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος (τόμ. 3, ἐκδ. Bekkerus περὶ θεμάτων 1 σελ. 39) ὁμολῶν περὶ τῶν Ῥοδίων παραδέχεται, ὅτι οὗτοι ἦσαν ἄποικοι Ἀργείων καὶ Λακεδαιμονίων «Δωριέων δὲ ἔστιν ἄποικος (ἢ Ῥόδος) τῶν ἐκ Πελοποννήσου, Ἀργείων τε καὶ Λακεδαιμονίων τῶν ἀπὸ τῆς Ἡρακλέους γενεᾶς καταγομένων, καθὼς καὶ αὐτὸς ὁ Ὀμηρος ἐν τῷ τῶν νεῶν καταλόγῳ περὶ αὐτῆς τάδε φησί·

Τληπόλεμος δ' Ἡρακλείδης ἥδε τε μέγας τε
ἐκ Ῥόδου ἐννέα νῆας ἄγει· Ῥοδίῳν ἀγερώγων,
οὗ Ῥόδον ἀμφεγέμοντο διάτρυχα κοσμηθέντες
Λέρον· Ἰηλυσόν τε καὶ ἀργινόεντα Κάμειρον.

Καὶ αὐτὸς ἐπὶ τέλους ὁ Θεοκυδίδης (7,57) ἀνομολογεῖ, ὅτι αἱ πόλεις τῆς Ῥόδου ἀνεγνώριζον μητρόπολιν τὸ Ἄργος α' Ῥοδιοὶ Ἀργεῖοι

γέρος». (Ἡρδ. 2, 178. Πίνδ. Ὀλ. 7, 18). Καὶ ἐκ τῆς ἐπομένης ἐπιγραφῆς πιστοῦνται τὰ τῆς καταγωγῆς τῶν Ῥοδίων ἐξ Ἀργου, ἐν ᾗ μνημονεύονται τὰ ὀνόματα δύο δικαστῶν Ἀργείων καταγομένων ἐκ τινος δήμου ἐντῇ Αἰνίδῃ ὀνομαζομένου Ἀργου (revue arch. τόμ. 15 τοῦ ἔτους 1867 σελ. 204). Ἡ Ῥόδος κατὰ τὸν Σπ. Λάμπρον (ιστορ. τῆς Ἑλλάδος τόμ. 1, σελ. 234) κατωκίετο ὑπὸ Φοινίκων λατρεόντων τὸν Μωλκάρθ καὶ ἄλλους θεοὺς τῶν Σημιτῶν. Οἱ μῦθοι ἀποδεικνύουσιν, ὅτι ἡ ἐγκαθίδρυσις τῶν Δωριέων ἐπὶ τῆς Ῥόδου μακρὸν χρόνον ἐπάλασσε κατὰ τὴν νῆσον κατεχόντων Φοινίκων, ἀλλὰ δι' ἐπιγαμιῶν καὶ ἀμοιβαίων παραχωρήσεων τῶν παλαιῶν κατοίκων καὶ τῶν ἐπηλύδων ἐπῆλθεν ἡ εἰρήνη καὶ ἡ βαθμιαία ἐξελλήνισις αὐτῆς. Αἱ ἐπὶ τῆς νήσου Ἑλληνικαὶ πόλεις ἤκμασαν ταχέως διὰ τῶν τεχνῶν, κατ' ἀρχὰς μὲν βασιλευόμεναι, ἔπειτα δὲ ὀλιγαρχούμεναι.

Ἔδοξε Μάστροις καὶ Αἰνιδίοις ἐπιστάται [γνώμη]

Ἐπειδὴ ἐπιστάται αἰρεθέντες ὑπὸ Αἰνιδίων

Ἀνάξανδρος Ἐ[ρ]α[τω]ρος Κα[μ]ύνδιος

Αυσίας Αυσικράτης Λαδαρ[μ]ιος.

καὶ τοὶ αἰρεθέντες ἄνδρες

συναγωνίσασθαι ταῖς δίκαις

Εὐθουλος	Εὐθυμάχου	Ποσ.....
Πανσαρίας	Πολυτάλου	Βράσιος
Ἀστυμέδων	Ἀνδροσθένης	Αἰνδοπολίτας
Ἀγήσανδρος	Πολυκράτου	Ἀργεῖος
Ἐπικράτης	Ἀγησιδάμου	Κλάσιος
Τελέσων	Δαμοσ[θέ]νης	Κλάσιος
Φιλίωρ	Ἀνδροσ[θέ]νης	Αἰνδοπολίτας
Ἐπικράτης	Παπι . . .	Καμύνδιος
Διδνεμακλῆς	Μ	Αἰνδοπολίτας
Ἀγησιλόχος	Ἀγ[η]σάνδρου	Κραττάβιος
Ἀρχίνομος	Φιλοφίνορος	Κλάσιος
Ἀρχοκράτης	Στρατοκλῆς	Βουλίδας
Καλ. Μίστρατος	Νικοστράτου	Νελλίδας
Ἀλεξίμαχος	Κλεαρδίδα	Λαδάρμιος
Ἀλεξίμαχος	Μικόλου	Λαδάρμιος
Εὐκλῆς	Ἀφαισιτίωρος	Ἀργεῖος
Δειρία	Ἀρθαγόρα	Αἰνδοπολίτας

Καλλιγρωτος	Δαμοσθένης	Κλάσιος
Ἀριστόμαχος	Ἀλεξάρχον	Πεδιεύς
Φαίριππος	Ἐπικράτης	Κλάσιος
Νικαγόρας	Ἀριστογένης	Νελλίδας
Φιλοκράτης	Δαμοκράτης	Λινδοπολίτας
Κλεαγόρας	Κοματα	Κλάσιος
Ἀγησίστρατος	Εὐδίκον	Θουλίδας
Πιστοκράτης	Θεογένης	Κλάσιος
Ξεροφῶν	Κλείτωνος	Βράσιος
Φαέθων	Φιλοκράτης	Λαδάριος
Ἀ[λκι]μέδων	Φίλωνος	Λινδοπολίτας
Ὀρομακλῆς	Μωλωνθῶου	Λινδοπολίτας
Θεαίδηλος	Πολυχάρμον	Νελλίδας

ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐγένε[ρ]το, [ε]ὐθ[ε] γυν.λά[ξ]αρτες Λινδίο[ι]ς ὅπως
ταὶ αἰρέσεως γίνονται ἐν Λίνδῳ τῶν ἱερέων καὶ ἱεροθυτῶν καὶ
ἱεροποιῶν καὶ τῶν ἄλλων[ε]πί τὰ [κ]οινὰ τασσομένων [ἐς ἑναρ]έσ[τησιν]
αὐτῶν Λινδίων καθ' ἃ καὶ ἐν τοῖς νόμοις [γ]έγραπται κα[ὶ] μετέ-
χωντι τῶν ἐν Λίνδῳ ἱερ[ῶ]ν οἱ μὴ καὶ πρ[ὸ]τερον μετε[ῖ]χον δεδο-
χθαι Μάστοις καὶ Λινδίοις ἐπαινέσαι αὐτοὺς ὅτι ἄνδρες
ἀγαθοὶ ἐγένοντο περὶ τὰ ἱ[ε]ρά τὰ Λινδίων καὶ ἀναγράψαι τόδε τ[ὸ]
ψάφισμα ἐς στάλας λιθίνας καὶ θέμειν ἐς τὸ ἱερόν τῆς Ἀθάνας
ὅπως πᾶσιν τοῖς ἐπιγινομένοις φανερόν ᾗ ὅτι Λίνδιος τῶν [ἀ]-
γαθῶν ἀνδρῶν [μυε]ῖν ποιῶνται ἐς τὸν ἅπαντα χρόνον· τὸ
δὲ ἀνάλωμα τὸ ἐς τὰν στάλας καὶ ἀναγραφὰν ὁ ἱερεὺς [τῶν]
Ἀθάνας τελεσάτω· ὅπως δὲ ἡ στάλα τίθῃ ἐς τὸ ἱερόν τῆς [Ἀ]-
θάνας, τοὶ ἐπιστάται ἐπιμεληθέντω[ρ] τοὶ ἐν ἀρχαῖς ἐόντες.

Ὁ Τληπόλεμος γενόμενος κύριος τῆς νήσου Ῥόδου ἰσχυροποίησεν αὐ-
τὴν καὶ ἐξέτεινε τὴν δεσποτείαν καὶ ἐπὶ τῆς νήσου Κῶ καὶ κατὰ τὸν Ὀμη-
ρον μετασχὼν τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου ἐφρονεῦθη ὑπὸ τοῦ Σαρπηδόνης, μεθ'
οὗ ἐμονομάχησεν. Μετὰ τὸν θάνατον τούτου ἐβασίλευσεν ἐν Ῥόδῳ ἡ Πο-
λυξὼ σύζυγος αὐτοῦ, μάλιστα ὅτε μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Τροίας ἡ Ἑλένη
κατέφυγεν ἐνταῦθα. Δυσηρεστημένη ἡ Πολυξὼ κατ' αὐτῆς ὡς γενομένης
αἰτίας τοῦ φόνου τοῦ συζύγου ἐφόνευσε καὶ ἐκρέμασεν ἐκ τινος δένδρου (Παυσ.
3, 19, 10). Ἀργότερα οἱ Ῥόδιοι πρὸς ἐξίλασμον τῆς βασιλείσσης ἱδρυσαν
ναὸν τῆς Ἑλένης ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἑλένης Δερδρίτιδος. Ὁ μετὰ τὸν Τλη-
πόλεμον ὁδηγήσας ἀποικίαν εἰς Ῥόδον Ἀλθαίμηνος ἐγένετο κύριος οὗ

μόνον τῆς νήσου Ῥόδου καὶ τῶν τριῶν πόλεων, ἀλλὰ καὶ τῆς Κῶ, Κνίδου καὶ Ἀλικαρνασσοῦ, αἵτινες, ὡς θὰ ἴδωμεν, ἐσχημάτισαν τὴν Δωρικὴν Ἐξάπολιν. Αὕτη τῷ 480 ἦτο ὑποτεταγμένη ὑπὸ τοὺς Πέρσας καὶ ὑποχρεωμένη νὰ παράσχω τεσσαράκοντα πλοῖα εἰς αὐτοὺς κατὰ τὸν πόλεμον τὸν κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Περὶ τῶν τριῶν πόλεων ὄρα (l'île de Rhodes par Edouard Biliotti et l'Abbe Cottret).

Ὁ Ἀλθαيميῆνης ἠῤῥησε καὶ ἐμεγέθυνε ταύτας τὰς ἰδρυθείσας πόλεις, ἐπολλαπλασίασεν αὐτὰς διὰ νέων κατοίκων καὶ ὑπήγαγεν ὑπὸ τὴν Δωρικὴν συμμαχίαν, ἥτις ἐσχηματίσθη κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ὑπὸ ἀποικίων καταγομένων ἐκ τῆς αὐτῆς μητροπόλεως.

Πρὸς ἀπόδειξιν τῆς καταγωγῆς τῶν Ῥοδίων ἐξ Ἀργους εὐρέθη ἐν Καμίρῳ τῆς Ῥόδου εἰκὼν, ἐν ἣ παρίσταται ὁ Ἐκτώρ καὶ Μενέλαος μάχόμενοι ἐπὶ τοῦ πτώματος τοῦ Εὐφόρβου. Τὰ ὀνόματα τῶν ἡρώων τούτων εἶνε γεγραμμένα διὰ γραμμῶν τοῦ Ἀργείου ἀλφαβήτου, πρὸ πάντων δὲ τὸ γράμμα λάβδα **Λ**. Τοῦτο ἀποδεικνύει, ὅτι Δωριεῖς ἐξ Ἀργους ἀπέκησαν εἰς Ῥόδον κατὰ τὸν Olivier Rauet hist. de Ceramique greque σελ. 50. Τὴν εἰκόνα ἴδε ἐν τῇ Necropole de Camiros 53 τοῦ A. Salzmänn.

Ἐκτὸς τῆς ἄλλης ἀκμῆς, εἰς ἣν ἐφθασαν αἱ τρεῖς αὗται πόλεις, κατὰ τὸν 7ον αἰῶνα ἤκμασε καὶ ὁ Πίσανδρος ἐκ Καμίρου, ὅστις ἐποίησε ποίημά τι ἐπιγραφόμενον Ἡρακλείδης καὶ ὁ Πισίνος ἐκ Κνίδου, ὅστις συνέθεσε ποίημα τοῦ αὐτοῦ θέματος. Ταῦτα πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀποδεικνύουσιν, ὅτι παρὰ τοῖς Ῥοδίοις διετηρεῖτο ζωηροτάτη ἡ παράδοσις περὶ τῆς ἐξ Ἀργους καταγωγῆς αὐτῶν (σελ. 80 τοῦ ἀνωτέρω συγγράμματος). Ἡ στενοτάτη σχέσις τῆς Ῥόδου μετὰ τοῦ Ἀργους ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ εὐγενοῦς γένους τῶν Ἐρατιδῶν ἐκ τοῦ Ἐράτου βασιλέως τοῦ Ἀργους καὶ ἐκ τῶν Διαγοριδῶν τῆς Ἰαλυσοῦ, οἵτινες τὴν ἐκυτῶν καταγωγὴν ἀνῆγον εἰς τὸν Τριπτόλεμον. (Πίνδ. Ὀλ. 7, 172. Παισ. 2, 36, 4. Böckh explic. Pind Ol. 7 σελ. 165). Καὶ τὸ παλαιότατον ἀλφάβητον τῶν Ῥοδίων συμφωνεῖ μετὰ τοῦ Ἀργείου (Kirchhoff, Stud. zur gesch. des gr. Alphab. σελ. 39, 42 καὶ Brüll, über der Dialekt der Rhodier Leobschütz 1875).

Καὶ ἡ νῆσος Κῶς ἦτο ἀποικία Δωρικὴ ἐκ τῶν Ἀργείων Δωριέων τῆς Ἐπιδαύρου ὑπαχθεῖσα καὶ αὐτὴ ὑπὸ τὴν εἰρημένην συμμαχίαν. Ἐν Κῷ ὀνομάζεται μὲν Ἀγρίανος σχέσιν ἔχων πρὸς τὴν ἐν Ἀργεὶ τελευτήν Ἀγρίνια. Τοῦτο δὲ ἀποδεικνύει τὴν στενὴν σχέσιν μετὰ τοῦ Ἀργους.

καὶ Κῶ. Ἐν τινι δὲ ἐπιγραφῇ εὐρεθείσῃ ἐν Κῷ ἀναφέρονται τὰ ὀνόματα τῶν τριῶν φυλῶν Ὑλλέων, Δυμάνων καὶ Παμφύλων. Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη εἶνε τοῦ 4 μ. Χ. αἰῶνος, ὅτε ἀκόμη διετηρεῖτο καὶ κατὰ τῆς δημοσίας ἐορτᾶς ἡ ἀνάμνησις τῆς Δωρικῆς καταγωγῆς τῶν Κῶων. (De Co insula ὑπὸ Dubois σελ. 31). Ἡ σχέσις τῶν κατοίκων τῆς Κῶ μετὰ τῶν ἐν Ἀργεὶ ὑποδεικνύεται συγχρόνως διὰ τῆς κοινῆς λατρείας τῶν πρώτων καὶ τῶν Ἐπιδαυρίων ἀποίκων ὄντων τοῦ Ἀργεῶς. Καὶ οἱ Κῶοι καὶ οἱ Ἐπιδαυριοὶ μεγάλως ἐτίμων τὸν Ἀσκληπιόν. Ἐν Κῷ ὤπῃρχε περίφημος ναὸς τοῦ θεοῦ καὶ ἀγῶνες πρὸς τιμὴν τούτου ἐτελοῦντο τὰ Ἀσκληπιεῖα.

Καὶ ἡ νῆσος Σύμη κατὰ τὸν Διόδωρον 5,53 (Ἡρόδ. 7,99. Τακ. χρον. 12,61. Στραβ. 14,653) κατ' ἀρχὰς μὲν κατῳκίσθη ὑπὸ Πελασγῶν, εἴτα ὑπὸ Καρῶν, οἵτινες, ἐπειδὴ ἐπῆλθε ξηρασία, ἔφυγον ἐκ τῆς νήσου, ἔμεινε δὲ ἔρημος μέχρις ὅτου ἀποικία Ἀργείων καὶ Λακεδαιμονίων ἐγκατεστάθη ἐνταῦθα καὶ παρέσχε νέους ἀποίκους. Ἀργότερον δὲ μετὰ τινα ἔτη ἄλλη ἀποικία Δωριέων προσῆλθε, μετέσχε τῆς δικνομῆς τῆς γῆς καὶ πολιτικῶν δικαιωμάτων. Αὕτη ἡ τελευταία ἀποικία κατὰ τὸν Διόδωρον συνέκειτο ἐκ κατοίκων τῆς Κνίδου καὶ Ρόδου, οἵτινες ἦσαν βεβαίως ἐκ τῶν ἐνταῦθα ἐγκατασταθέντων Ἀργείων. (Διόδ. 5,53 φασὶ δὲ τῆς ἀποικίας ταύτης μετασχεῖν τοὺς τε Κνιδίους καὶ Ροδίους).

Εἰς τὴν *Kaladnra* καὶ *Nisyros* μετὰ τὴν ἐκ τῆς Τροίας ἐπιστροφὴν ἐξώκειλαν τέσσαρες ἐκ τῶν νεῶν τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὧν τὸ πλήρωμα μετὰ τῶν ἐγχωρίων ἐγκαταμιγνύμενον κατῳκίησεν ἐνταῦθα. Μετὰ τούτων προσῆλθον ἐκ τῆς Κῶ ἄλλοι ἐκ τῶν ἐκεῖ κατοικούντων Ἀργείων καὶ κατῳκίησαν τὴν χώραν. (Διόδ. 5,54. Ἡρόδ. 7,99. Στραβ. 10,489). Καὶ Δωρικαὶ ἐπιγραφαὶ δεικνύουσai τὴν κοινὴν καταγωγὴν εὐρέθησαν ἐνταῦθα. (Cauer, inser. gr. 2 ἀριθ. 168). Καὶ ἡ *Κάρπαθος* τὸ πρῶτον κατῳκίσθη ὑπὸ τῶν στρατευσαμένων μετὰ τοῦ Μίνως, ὕστερον ὁμῶς ὁ Ἰοῦλος ὁ υἱὸς τοῦ Δημόλεοντος, Ἀργεῖος ὢν τὸ γένος, ἀπέστειλεν ἀποικίαν κατὰ τὸν χρησμόν. (Διόδ. 5,54. ὕστερον δὲ πολλαῖς γενεαῖς Ἰοῦλος ὁ Δημόλεοντος, Ἀργεῖος ὢν τὸ γένος κατὰ τι λόγιον ἀποικίαν ἀπέστειλεν εἰς τὴν *Κάρπαθον*). Ἐν τῷ χωρίῳ Ἀμπότι πλησίον τῶν Πηγαδίων εὐρέθη μάρμαρον ἐντετειχισμένον ἐντὸς τείχους μετὰ τῆς ἐξῆς ἐπιγραφῆς:

Ἐργάσιμος
Πολυαίτρο/ν
Ἀργεῖος.

Τὸ ἐπίθετον δὲ Ἀργεῖος δὲν σημαίνει κάτοικον τοῦ Ἀργους τῆς Πελοποννήσου ἀλλὰ πολίτην πόλεως Ἀργους ἐνταῦθα. (Bulletin du correspond. Hellenique τόμ. 4, σελ. 272). Καὶ ἡ Νίσυρος μικρὰ νῆσος τῶν Σποράδων πλησίον τῆς Κῷ κειμένη, ἀπολέσασα πολλοὺς κατοίκους ἕνεκα τῶν συχνῶν σεισμῶν ἀνεπληθύνθη πάλιν ὑπὸ ἀποικίαις Ἀργείων ὄντων ἐν Κῷ. Ἐπειδὴ δὲ νέα συμβάντα προὔξενησαν τὴν καταστροφὴν καὶ τούτων τῶν ἀποίκων, ἦλθον ἄλλοι ἐκ τῶν ἐν Ῥόδῳ Ἀργείων. Ἐν Νισύρῳ δὲ ὑπῆρχε πόλις ὀνομαζομένη Ἀργος ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς μητροπόλεως (Στέφ. Βυζ. Ἀργος Διδδ. 5, 54). Ὁ Ludwig Ross (reisen nach Cos, Halikannassos, Rhodos und der insel Cypem σελ. 10) λέγει, ὅτι $\frac{3}{4}$ νοτίως τῆς Νισύρου ἦτο ὁροπέδιον εὐφορώτατον Ἀργος ὀνομαζόμενον, ἐφ' οὗ εὗρέθησαν τρεῖς ναοὶ ἀρχαῖοι, βωμοί, τάφοι, κεφαλαὶ ταύρων, συντρίμματὰ μαρμάρινα καὶ ἐπιγραφαί. Σημειοὶ δέ, ὅτι ἡ διατήρησις τοῦ ὀνόματος Ἀργους ἐπὶ τῆς Νισύρου, Κάσου καὶ Καλύμνου εἶνε ἀξιοσημείωτον γεγονός. Ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς (Reisen auf den griechischen inseln des ägäischen Meeres τόμος 2 σελ. 76 καὶ 107), ὁμολογεῖ, ὅτι Ἀργεῖοι ἀπώκησαν εἰς τοὺς τόπους τούτους καὶ ὅτι μέχρι σήμερον διατηρεῖται τὸ ὄνομα Ἀργος ἐνταῦθα. Ὁ Ἡρόδοτος ὁμῶς (7, 99) ἀμφισβητεῖ, φαίνεται, τὰς παραδόσεις ταύτας περὶ Ἀργείων ἀποίκων ἐν Ἀλικαρνασῷ, Κῷ, Νισύρῳ καὶ Καλύδνῳ ἂν καὶ ὁμολογεῖ, ὅτι οἱ κάτοικοι τούτων τῶν χωρῶν εἶνε Δωριεῖς »τὸ ἔθνος πάν ἀποφυγῶν ἐκ Δωρικῶν, Ἀλικαρνασσεῶς μὲν Τροϊζηνίους, τοὺς δ' ἄλλους Ἐπιδαυρίους» παραδέχεται δέ, ὅτι οἱ μὲν κάτοικοι τῆς Ἀλικαρνασσοῦ ἦσαν Τροϊζήνιοι, οἱ δὲ τῶν ἄλλων νήσων Ἐπιδαυριοὶ ἄλλ' ἐπειδὴ, ὡς εἴπομεν, ἡ Ἐπιδαυρος καὶ ἡ Τροϊζὴν ἀπωκίσθη ὑπὸ Ἀργείων, παραδεχόμεθα ὡς πιθανόν, ὅτι καὶ οὗτοι μετέσχον τῆς Ἀργείας ἀποικίαις τῆς ὁδηγηθείσης εἰς τούτους τοὺς τόπους ὑπὸ τοῦ Ἀλθαϊμένων. Ἐκ τῶν εἰρημένων ἐξ Ἀργους ἀποικιῶν κατὰ τὰ παράλια τῆς Κασίας καὶ τὰς ἀπέναντι νήσους ἐξ πόλεις, δηλ. αἱ τρεῖς τῆς Ῥόδου, ἡ Κῶς, Κνίδος καὶ ἡ Ἀλικαρνασός, ἀπετέλουν τὴν Δωρικὴν ἐξάπολιν ἔχουσαι κέντρον τὸ ἐπὶ τοῦ Τριοπίου ἀκρωτηρίου ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἐκεῖ συνερχόμενοι οἱ κάτοικοι τῆς Δωρικῆς ἐξάπολεως σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐτέλουν θυσίαν

εἰς τὰς Νύμφας, τὸν Ἀπόλλωνα καὶ Ποσειδῶνα· μετὰ δὲ τῶν θυσιῶν ἦσαν συνδεδεμένοι κοινοὶ ἀγῶνες γυμνικοί, μουσικοί καὶ ἵππικοί, ἵσως δὲ καὶ δικαιοσύνη περὶ τῶν ὑπαρχουσῶν διενέξεων καὶ ἀποφάσεις περὶ κοινῆς ἀμύνης κατὰ τῶν περιουκούντων βαρβάρων. (Ἱστορ. τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ Σπ. Λάμπρου τόμ. 1, σελ. 236). Δὲν ἔχομεν πληροφορίας περὶ τῶν Σαμίων, ἃν ἦσαν ἄποικοι Ἀργούς, ἀλλὰ πολὺ πιθανὸν φαίνεται, ὅτι καὶ Ἀργεῖοι ἐνταῦθα ἐγκατεστάθησαν, ὥς δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τοῦ Πausανίου (7,4,3. *Ἡγεμὼν δὲ ἦν τοῖς Ἴωσι Προκλῆς ὁ Πιτερῆος αὐτός τε Ἐπιθαύριος καὶ Ἐπιθαυρίους τὸ πολὺ ἄγων, οἳ δὲ ὑπὸ Δημόφροντος καὶ Ἀργείων ἐκ τῆς Ἐπιθαυρίας ἐξεπεπτώκεσαν*. Στρεβ. 10,457. 14,633). Ὁ ναὸς δὲ τῆς Ἥρας ἐν Σάμῳ καὶ ὁ τοῦ Πυθαγόρου Ἀπόλλωνος, ἡ λατρεία τῶν δύο τούτων θεοτήτων μεγάλως τιμωμένων παρὰ τῶν Ἀργείων ὑποδεικνύει τὴν σχέσιν τὴν ἀρχαίαν, ἥτις ὑφίστατο μετὰ τῶν κατοίκων τῆς νήσου καὶ τοῦ Ἀργούς. ἄλλως τε καὶ ὁ Πausανίας ὁμολογεῖ, ὅτι τὸ ἄγαλμα τῆς Ἥρας τὸ ἐν τῷ Ἱερᾷ τῆς Σάμου ἤχθη ἐξ Ἀργούς (7,4,4. *Τὸ δὲ ἱερόν τὸ ἐν Σάμῳ τῆς Ἥρας εἰσὶν οἱ ἰδρύσασθαι φασὶ τοὺς ἐν τῇ Ἀργοῖ πλείοντας, ἐπάγεσθαι δὲ αὐτοὺς τὸ ἄγαλμα ἐξ Ἀργούς*). Ὁ Στράβων (14,671) λέγει, ὅτι οἱ Σόλοι τῆς Κιλικίας πόλις ἀξιόλογος εἶνε κτίσμα Ἀχαιῶν καὶ Ῥοδίων τῶν ἐκ Λίνδου, ὁ δὲ Pomponius Mela λέγει, ὅτι οἱ Σόλοι ὑπὸ Ῥοδίων καὶ Ἀργείων ἀπικίσθησαν (1.13. *deinde urbs est (Soloe) olim a Rodiis argivisque*). Καὶ ὁ Διονύσιος ὁ περιηγητὴς στίχ. 874—75·

πολλοὶ δ' ἐξέλης Κιλικίων γερύασσι πόλιν

Λυρρησός, Μαλλός τε καὶ Ἀργιάλεια, Σόλοι τε.

Ὁ δὲ Εὐστάθιος (ὑπομνήμ. στίχ. 875 λέγει, οἱ δὲ Ἀχαιῶν καὶ Ῥοδίων τε κτίσμα τὴν πόλιν φασί. Ὁ Πολύβιος ἰστ. 21,24· εἶναι γὰρ Ἀργείων ἀποίκους Σολεῖς, καθάπερ καὶ Ῥοδίους), καὶ ὁ Τίτος Λίβιος 37,56, λέγει τάδε· *pro his cum gratias egissent Rhodii, de Solis urbe, quae in Cilicia est egerunt. Argis et illos, sicut sese, oriundos esse: ab ea germanitate fraternam sibi cum iis caritatem esse.*

Οἱ δύο οὗτοι συγγραφεῖς ὁμιλοῦντες περὶ τῆς πρεσβείας τῶν Ῥοδίων πρὸς τὴν σύγκλητον τῆς Ῥώμης περὶ τῆς ἐλευθερώσεως τῶν Σόλων τῆς Κιλικίας εἰσάγουσιν αὐτοὺς συνηγοροῦντας ὑπὲρ τούτων καὶ ὑποστηρίζοντας αὐτοὺς ὡς ἔλκοντας τὴν καταγωγὴν ἐξ Ἀργούς καὶ ἐπομένως ὄντας ἡνω-

μένους μετ' αὐτῶν διὰ δεσμῶν αἵματος. (Πολυβ. 21, 24. *Προσῆλθον αὐ-
θις οἱ Ῥόδιοι πρὸς τὴν σύγκλητον ἀξιούντες περὶ Σόλων τῶν Κελικίων.
διὰ γὰρ τὴν συγγένειαν ἔφασαν καθήκειν ἑαυτοῖς προνοεῖσθαι τῆς πό-
λεως ταύτης. Ἐνταῦθα Ἀργείων ἀποίκους Σολεῖς καθάπερ καὶ Ῥοδίων
ἐξ ὧν ἀδελφικῇ οὖσαν ἀπεδείκνυν τὴν συγγένειαν πρὸς ἀλλήλους.
Ὡς ἔνεκα δίκαιον ἔφασαν εἶναι τρυφεῖν αὐτοὺς τῆς ἐλευθερίας ὑπὸ Ῥω-
μαίων διὰ τῆς Ῥοδίων γάρματος). Ἐκ τούτων συμπεραίνομεν, ὅτι οἱ
Σόλοι ἐθεμελιώθησαν κατ' ἀρχὰς ὑπὸ Ἀργείων ἀποίκων, εἴτα ὁμως ἀ-
ποικία Ῥοδίων ἐλθοῦσα ἐγκατεστάθη ἐνταῦθα καὶ ἠνώθη μετὰ τῆς πρῶ-
της, μεθ' ἧς κοινὴν εἶχε τὴν καταγωγὴν. Ἡ καταγωγὴ αὕτη τῶν Σόλων
ἐξ Ἀργεῶν βεβαιοῦται καὶ ὑπὸ μεγάλου ἀριθμοῦ νομισμάτων ταύτης
τῆς πόλεως (Eckkel doctrin. Num. τόμ. 3 σελ. 68).*

Ἡ θεμελίωσις τοῦ Βυζαντίου τῆς ὀνομαστῆς πόλεως ἐν Θράκῃ παρὰ
τὸν Βόσπορον τῆς μετὰ ταῦτα ὀνομασθείσης Κωνσταντινουπόλεως ἐγέ-
νετο τῷ 658 π. Χ. Κατὰ τὴν παράδοσιν, ἣν βεβαιοῦσι πολλοὶ συγγρα-
φεῖς, ἀποικία Μεγαρέων κατιδοῦσα τὰ πλεονεκτήματα τῆς θέσεως ταύ-
της ἔρριψε τὰ θεμέλια τῆς πόλεως. Ὁ Ἡσύχιος ὁμως ὁ Μιλήσιος (Mül-
ler fragm. hist. gr. τόμ. 4, σελ. 147) ὅστις, ὡς λέγει αὐτός, ἀρύε-
ται τὰς πληροφορίας περὶ τῆς ἀποικίσεως ταύτης ἐκ τῶν ἀρχαίων ποιη-
τῶν καὶ συγγραφέων, λέγει ὅτι κατὰ τὴν παράδοσιν πρῶτοι οἱ Ἀργεῖοι
ἐπηξάν τὰς οἰκήσεις ταύτας ἐνταῦθα κατὰ τὸν δοθέντα εἰς αὐτοὺς χρη-
σὸν ἔχοντα οὕτως:

Ὀλβιοι, οἳ κέρην ἱερὴν πόλιν οἰκήσουσιν

ἀκτὴν Θρηάκην τ' ἐνυγρον παρὰ τὸ στόμα Πόντου

ἔνθα δύο σκύλακες πόλιν ἀπτόνσι θάλασσαν,

ἔνθ' ἰχθυὺς ἑλαφὸς τε νομὸν βόσκονται ἐς αὐτόν.

Οἱ Ἀργεῖοι λοιπὸν ἀφοῦ ἤλθον εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ χρησμοῦ ὑποδειχθέντα τό-
πον καὶ διὰ θυσιῶν τοὺς ἐγχωρίους δαίμονας ἐξιλέωσαν, κόραξ ὑφάρ-
πάσας βραχὺ τι μέρος τῆς ἱερουργίας εἰς ἕτερον μετέθηκε τόπον, ὃς
ἔχει τὴν τοῦ Βοσπόρου προσηγορίαν, βουκόλου ὑποδείξαντος τὴν τοῦ
ὄρνιθος πτῆσιν. Ὁ Στέφανος ὁ Βυζάντιος (λ. Βυζάντιον) ὑποδεικνύει,
ὅτι ἡ πόλις ἐκτίσθη ὑπὸ τῶν Μεγαρέων, ἀλλ' ὑπὸ ἀρχηγὸν Ἀργεῖον
Βύζαντα ὀνομαζόμενον, υἱὸν δὲ τῆς Κοροέσσης τῆς θυγατρὸς τῆς Ἰοῦς
καὶ Ποσειδῶνος. Τὴν τοῦ Στεφάνου γνώμην παραδέχεται καὶ ὁ Εὐστά-
θιος (ὑπομν. εἰς Διονύσιον περιηγητὴν 803). Ὁ Ἡσύχιος ὁ Μιλήσιος
ἀναφέρει τὰς γνώμας περὶ τῶν πρώτων ἀποίκων τοῦ Βυζαντίου

ὑποδηλοῖ δυσπιστίαν τινά, ὡς πιθανωτέραν δὲ κρίνει τὴν ἐπομένην γνώμην, ὅτι ἡ Ἰὼ ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἰνάχου μεταβλήθεισα εἰς βοῦν ἤλθεν εἰς τὴν Θρηκτικὴν χώραν, ἥτις ἐξ αὐτῆς ὠνομάσθη Βόσπορος, ἐγέννησε δὲ κορὴν Κερόεσσαν, ἥτις τραφεῖσα παρὰ τῇ νύμφῃ Σεμέστρῃ καὶ παραδόξῳ μορφῇ λαμπρυνθεῖσα πολὺ ὑπερέβαλε τὰς Θρηκτικὰς παρθένους, μιγεῖσα δὲ μετὰ τοῦ Ποσειδῶνος ἐγέννησε τὸν Βύζαντα. Ὡς δὲ οὗτος εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας προέβαινε, φοβερός πρὸς τοὺς θῆρας καὶ τοὺς βαρβάρους φερόμενος, ἐδέχετο πρεσβείας ὑπὸ τῶν ἀρχόντων νὰ γείνη σύμμαχος καὶ φίλος αὐτῶν. Οὕτω δὲ προϊόντος τοῦ χρόνου βασιλεὺς γενόμενος ἐβασίλευσεν ἐνταῦθα καὶ κατὰ τὴν ἄκρην τῆς Βοσπορίας ἄλλος διέγραψε πόλιν καὶ τῇ βοηθείᾳ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ Ποσειδῶνος ἀνοικοδομεῖ τὰ τεῖχη παντός λόγου κρείττονα ὄντα, ἰδρύει ναὸν καὶ τέμενος τῆς Ῥέας, τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Ἐκάτης καὶ τῶν Διοσκούρων καὶ βωμοὺς Αἴαντος καὶ Ἀχιλλέως καὶ Ἀμφιαράου. Μετὰ ταῦτα ἐνίκησε τὸν Αἰμόν τὸν βασιλέα τῶν Θρηκτικῶν ἐπελθόντα κατ' αὐτοῦ. Εἶτα ὁμοῦς ἐλαύνοντας τοὺς πολεμίους εἰς Θρηκκίαν ἐπῆλθε κατ' αὐτοῦ ὁ Ὀδρύσης ὁ τῶν Σκυθῶν βρασιλεὺς καὶ ἔφθασε πρὸς αὐτὰ τὰ τεῖχη τῆς πόλεως καὶ ἐπολιορκεῖ τοὺς ἑνδον. Κατὰ τοῦ ἐπιδρομείως ἡ τοῦ Βύζαντος γυνή, ἡ θαυμαστὴ Φιδάλεια, μηδόλως καταπλαγεῖσα τὸ πλῆθος τῶν ἐχθρῶν διέσωσε τὴν πόλιν ἐσφενδονίσασα κατ' αὐτῶν ἄπειρον πλῆθος ὄψεων. Ἡ παρὰδοσις αὕτη περὶ τῆς Ἰοῦς καὶ Βύζαντος τοσοῦτον διαδεδομένη ἦτο, ὥστε καὶ μεταγενεστέρως πολὺ διετηρεῖτο. Ὅτε δὲ ὁ Χάρης ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς ἐλθὼν εἰς βοήθειαν τῶν Βυζαντιῶν κατὰ Φιλίππου ἔβαλεν ἐνταῦθα τὴν ἀκολουθήσασαν αὐτὸν σύζυγον ἀποθανοῦσαν ἐκ νόσου, τὴν Δάμαλιν, ἀνέστησε πρὸς τιμὴν αὐτῆς βωμόν καὶ κίονα σύνθετον, ἐν ᾧ δάμαλις δείκνυται ἀνακειμένη ἐκ ξηροῦ λίθου. Οἱ δὲ στίχοι οἱ ἐγγεγραμμένοι ἐπ' αὐτοῦ ἀναφέρουσι τὴν παλαιὰν παράδοσιν περὶ Ἰοῦς καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς ὀνομασίαν τοῦ Βοσπόρου. Ἰδοὺ οἱ στίχοι:

Ἰναγίης οὐκ εἰμι βοὸς τέπος, οὐδ' ἀπ' ἐμεῖο

κλήζεται ἀντωπὸν Βοσπόριον πέλαγος.

Κείνην γὰρ τὸ πάροιθε βαρὺς γόλος ἤλασεν Ἥρη

ἐς Φάρον· ἥδε δ' ἐγὼ Κεκρωπίς εἰμι νέκυς.

Εὐνέτις ἦν δὲ Χάρηςτος, ἔπλωρ θ', ὅτ' ἐπλωεν ἐκεῖνος

τῇδε Φιλίππειων ἀντίπαλος σκαφέων.

Βοίδιον οὐνομα δ' ἦεν ἐμοὶ τότε· νῦν δὲ Χάρηςτος

εὐνέτις ἡπεύροις τέρπομαι ἀμφοτέραις.

Καὶ ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος περὶ θεμάτων 2 ἀναγνωρίζει, ὅτι οἱ Ἀργεῖοι μετέσχον τῆς ἰδρύσεως καὶ θεμελιώσεως τοῦ Βυζαντίου. Ἡμεῖς παραδεχόμεθα δύο ἀποικίας Ἀργείας, μίαν τὴν τῆς Ἰούς καὶ ἑτέραν κοινὴν Ἀργείων καὶ Μεγαρέων. Τὸ πρῶτον βεβαιοῦται ἐκ τῆς παραδόσεως, ἐκ τῆς μεταφυτεύσεως τοῦ μύθου τῆς Ἰούς, τὸ δεύτερον ἐκ τοῦ ὅτι ἐνταῦθα καὶ Μεγαρικοὶ καὶ Ἀργεῖοι θεοὶ ἐτιμῶντο, ἄλλως τε, ὡς εἶπομεν, τὰ Μέγαρα ἦσαν ἀποικία Ἀργείων. Σημειωτέον δέ, ὅτι ὁ Καλλιμάχης στρατηγὸς τοῦ Βυζαντίου ἐν πολὺ μεταγενεστέροις χρόνοις κατὰ τὴν καλουμένην Βασιλικὴν ἀνέθηκε τὸ περιδόητον ἄγαλμα τοῦ Βυζαντος καὶ ἐπέγραψεν οὕτω:

*Τὸν κρατερὸν Βύζαντα καὶ ἱμερτὴν Φιδύλειαν
κίονι κοσμήσας ἄρθετο Καλλιμάχης.*

Ἐν Λοκρίδι ἐλατρεῦτο ἡ Ἥρα (Στρεβ. 426. ἴδονται δὲ αὐτόθι Ἡρας Φαρυγαίας ἱερὸν ἀπὸ τῆς ἐν Φαρόγαις τῆς Ἀργείας, καὶ δὴ ἀποικοῖ φασιν εἶναι Ἀργείων. Στρεβ. Βυζ. Φαρύγαι). Πότε ὁμως ἐγένετο αὕτη ἡ ἀποικία καὶ τίς ἦτο ὁ ἀρχηγὸς ταύτης δὲν γνωρίζομεν.

Ἀποικία Ἀργείων εἰς Μακεδονίαν.

Πλείσται ἀποικίαι Ἑλληνικαὶ ἰδρύθησαν ἐν Μακεδονίᾳ κατὰ τοὺς πρὸ τῶν Τρωϊκῶν χρόνους, κατὰ τοὺς μετὰ ταῦτα ὁμως ἀναφέρεται, ὅτι Ἀργεῖοι ἀποικοὶ ἐγκατασταθέντες ἐνταῦθα καὶ ἄρξαντες μοίρας τινὲς τοῦ Μακεδονικοῦ λαοῦ ἱδρυσαν κράτος μέγα καὶ ἰσχυρόν, ὃ οἱ διάδοχοι Φίλιππος καὶ Ἀλέξανδρος ἐκτάκτως ἐπέξετειναν καὶ ἐπολλαπλασίασαν. Διάφοροὶ παραδόσεις ὑπάρχουσι περὶ τῶν προγόνων τοῦ Μακεδονικοῦ οἴκου, ἀπασαὶ ὁμως ἀνάγουσι τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ εἰς τοὺς Ἡρακλείδας καὶ μάλιστα τοὺς Τημενίδας τοὺς βασιλεύσαντας ἐν Ἀργεῖ. Ὁ Ἡρόδοτος συνέλεξε διηγήσεις τινὰς περὶ τούτου, ἐξ ὧν ἐξάγομεν, ὅτι οἱ ἀρχηγοὶ τῆς ἀποικίας ταύτης κατήγοντο ἐκ τοῦ Τημενοῦ. (Ἡρόδ. 8, 137). Καὶ ὁ Θουκυδίδης τὴν ἀρχὴν τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τῶν Μακεδόνων ἀνάγει εἰς τοὺς Τημενίδας (2, 99. *Τὴν δὲ παρὰ θάλασσαν τὴν Μακεδονίαν Ἀλέξανδρος ὁ Περδίκκου πατὴρ καὶ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ Τημενίδαι τὸ ἀρχαῖον ὄντες ἐξ Ἀργεῶν πρῶτον ἐκτίσαντο καὶ ἐβασίλευσαν ἀναστήσαντες μάχη*). Κατὰ τὴν διήγησιν τοῦ Ἡροδότου οἱ ἐξ Ἀργεῶν ὁρμηθέντες κατέλαβον τὴν πόλιν Λαβείαν, κατὰ δὲ τὴν τοῦ Θουκυδίδου ἐξεδίωξαν ἐκ τῆς Πιερίας τοὺς Πιέραις, ἀναμφιβόλως δὲ κατὰ τὸν Raoul Ro-

chette (hist. des col. gr. τόμος 3 σελ. 126) ἔνεκα ταύτης τῆς νίκης περιῆλθεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν ἡ Ἑδεσσα, ἣν ἀνέδειξαν ἔδραν τοῦ κράτους αὐτῶν πρὸς τιμὴν τῆς ἐκπληρώσεως χρησμοῦ τινος δοθέντος εἰς αὐτούς. Ἐπειτα ἐξεδίωξαν ἐκ τῆς Βοττίας τοὺς Βοττιαίους, τοὺς Ἡδῶνας καὶ ἐκ τῆς Ἑορδίας τοὺς Ἑορδοὺς καὶ ἤνωσαν πάντα ταῦτα τὰ κρατίδια περὶ ἓν μόνον τὸ τῆς Ἑδέσσης. (Θουκυδ. 2, 99). Ἀρχηγὸς τῆς Ἀργείας ταύτης ἀποικίας ἐμολογεῖται, ὅτι εἶνε ὁ Κάρανος, ἀδελφὸς τοῦ Φεῖδωνος τοῦ βασιλέως τοῦ Ἀργους, ὅστις ἔνεκα τῶν ταραχῶν, αἵτινες διέκοψαν τὴν κανονικὴν διαδοχὴν τῆς βασιλείας, ἀκολουθούμενος ὑπὸ μεγάλου ἀριθμοῦ Ἑλλήνων καὶ ἰδίᾳ Πελοποννησίων κατέλαβε τὴν Μακεδονίαν γενόμενος ταύτης βασιλεὺς. (hist. des col. gr. ὑπὸ Raoul Rochette τόμ. 3 σελ. 125. Πλούτρχ. Βίος Ἀλεξ. 11 Ἀ. Ἀλέξανδρος ὅτι τῷ γένει πρὸς πατρός μὲν ἦν Ἡρακλείδης ἀπὸ Κάρανου, πρὸς μητρός δὲ Αἰακίδης ἀπὸ Νεοπτολέμου, τῶν πάντων πεπιστευμένῳ ἐστί. Σουίδας λ. Κάρανος. Πaus. 9, 40. Τίτ. Λίβ. XLV, 9. vicesimum ab Carano, qui primus regnabat, Persea numerabant. Εὐσέβ. χρον. 2, 111. Just. 7, 1. Solin 9, 26 καὶ M. Vellei paterculi historia romana 1 § 6. «Circa quod tempus Caranus. vir generis regii, undecimus ab Hercule, profectus Argis regnum Macedoniae occupavit. quo magnus Alexander cum fuerit septimus decimus, jure materni generis Achille auctore, paterni Hercule gloriatus est. Καὶ Ἰουλ. αὐτοκρ. λόγ. 2, 106. Μακεδόνων γὰρ οἰκίσαι φασὶ τὴν γῶραν τοῦ Ἡρακλέους ἐγγόνους, Τημέρον παῖδας, οἳ τὴν Ἀργεῖαν ἀῆξιν νέμόμενοι καὶ στασιδιῶντες τέλος ἐποιήσαντο τὴν ἀποικίαν τῆς πρὸς ἀλλήλους ἐριδος καὶ φιλοτιμίας. Ἐῖτα ἐλόντες τὴν Μακεδονίαν καὶ γένος ἄλλιον ἀπολείποντες βασιλεῖς ἐκ βασιλέων διετέλουν καθάπερ κληρὸν τὴν τιμὴν διαδεχόμενοι). Ὁ Σὺγκελλος (χρον. σελ. 198 Α. σελ. 272 Α.) παρέχει λεπτομερεῖας τινὰς περὶ τοῦ Κάρανου, ὃς ἠντλησεν ἐκ τοῦ Διοδώρου καὶ Θεοπόμπου καὶ αἵτινες δικαιολογοῦσι τὰ ὑπὸ τοῦ Ἰουστίνου λεγόμενα, ὅτι δηλ. ὁ Κάρανος ἔρριψε τὰ θεμέλια τῆς Μακεδονικῆς αὐτοκρατορίας, ἥτις ὑπὸ τοὺς διαδόχους αὐτοῦ ἐπληρώθη καταπληκτικῶς (Crescentique regno valida incrementorum fundamenta constituit). Τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχει καὶ ὁ Ἰσοκράτης ἐν τῇ πρὸς Φίλιππον ἐπιστολῇ § 16. λέγων περὶ τῆς καταγωγῆς τοῦ Μακεδονικοῦ οἴκου (Ἀργος μὲν γὰρ ἐστί

σοι πατρίς, ἥς δίκαιον τοσαύτην σε ποιῆσθαι πρόνοϊαν, ὅσην περὶ τῶν γονέων τῶν σεαυτοῦ). Καὶ ὁ Ἀρριανὸς καὶ ὁ Στράβων, ὡς εἶδομεν, ἀναφέρουσιν, ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ὁ μέγας ἀνεγνώριζε τὴν ἐξ Ἀργους συγγένειαν καὶ ἠξίου ὅτι κατήγετο ἐκ τῶν Ἡρακλειδῶν τοῦ Ἀργους. Καὶ ἀλλαχοῦ ὁ Ἀρριανὸς λέγει (4,11 Οἵκουν ἄρχειν γε τοῦδε τοῦ λόγου πρόπον ἦν, ἀλλὰ μεμνησθαι γὰρ οὐ Καρβύση οὐδὲ Ξέρξῃ ξυρόντα ἢ συμβουλευόντα ἀλλὰ Φιλίππου μὲν παιδὶ Ἡρακλείδῃ δὲ ἀπὸ γένους καὶ Αἰακίδῃ, ὅτον οἱ πρόγονοι ἐξ Ἀργους εἰς Μακεδονίαν ἦλθον, οὐδὲ βία ἀλλὰ νόμῳ Μακεδόνων ἄγοντες διετέλεσαν). Καὶ (4,10 ὁ Ἀράξαρχος ἄρξας τοῦ λόγου εἶπεν ὡς πολὺ ἂν δικαιότερον θεὸν ρομίζομενον Ἀλέξανδρον Διόνυσον τε καὶ Ἡρακλέους, μὴ ὅτι τῶν ἔργων ἔνεκα ὅσα καὶ ἡλικία καταπέπρακται Ἀλεξάνδρῳ, ἀλλὰ καὶ ὅτι Διόνυσος Θηβαῖος μὲν ἦν, οὐδὲν τι προσήκων Μακεδόσι, καὶ Ἡρακλῆς Ἀργεῖος, οὐδὲ οὗτος προσήκων, ὅτι μὴ κατὰ γένος τὸ Ἀλεξάνδρου Ἡρακλείδῃ γάρειναι Ἀλέξανδρον). Καὶ ὁ Διόδωρος (τόμ. 2 σελ. 121 ἀποσπ. βιβλ. 7,17) ἀναφέρει τὸν ἐξῆς χρησμὸν τῆς Πυθίης δοθέντα πρὸς Περδίκκην θέλοντα ναυξήσῃ τὴν ἰδίαν βασιλείαν.

ἔστι κράτος βασιλείου ἀγανοῖς Τημερίδαισι
γαίης πλουτοφόροιο· δίδωσι γὰρ αἰγίαχος Ζεὺς.
ἀλλ' ἴθ' ἐπειγόμενος Βοιτηΐδα πρὸς πολὺμηλον
ἔνθα δ' ἂν Ἀργικέρωτας ἴδῃς χιονώδεας αἰγας
εἰρηθέντας ὕπνῳ, κείνης χθορὸς ἐν δαπέδοισι
θῶε θεοῖς μακάρεσσι καὶ αὐτὸν κτίξῃ πόλιος.

Καὶ ἀλλαχοῦ (τόμ. 3 σελ. 381 βιβλ. 17,1. Ἀλέξανδρος οὖν γεγὼς κατὰ πατέρα μὲν ἀφ' Ἡρακλέους, κατὰ μητέρα δὲ τῶν Αἰακιδῶν, οἰκίαν ἔσχεν τὴν φύσιν καὶ τὴν ἀρετὴν τῆς τῶν προγόνων εὐδοξίας).

Ὁ Ἡρόδοτος καὶ ἀλλαχοῦ παρὰδέχεται τὴν ἐξ Ἀργους καταγωγὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπὶ τῶν μηδικῶν ἀμύσαντος (5,22. Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀεθλεύειν στελλομένου καὶ καταβάτος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο οἱ ἀντιθενοσόμενοι Ἑλλήνων ἔξεργόν μιν, γάμιντο οὐ βαρβάρων ἀγωνιστῶν εἶναι τὸν ἀγῶνα ἀλλὰ Ἑλλήνων. Ἀλέξανδρος δὲ ἐπειδὴ ἀπέδειξε, ὡς εἶη Ἀργεῖος, ἐκρίθη τε εἶναι Ἑλληνα καὶ ἀγωνιζόμενος στάδιον συνεξέπιπτε τῷ πρώτῳ). Ὁ Πausanias (9,40,8) ἀναφέρει τὴν ἐκ Καράνου καταγωγὴν τοῦ Μακεδονικοῦ οἴκου προστίθαι, ὅτι οὗτος νικήσας τὸν Κισσαῖα ἔστησε τρόπαιον ἐπὶ τῇ νίκῃ κατὰ τοὺς νόμους τῶν Ἀργείων, ἀλλὰ

λέων ἐπελθὼν ἐκ τοῦ Ὀλύμπου ἀνέτρεψεν αὐτό. Ἐκτοτε δὲ οὔτε ὁ Κάρανος οὔτε οἱ μετὰ ταῦτα βασιλεῖς τῆς Μακεδονίας ἔστησαν τρόπαια. Τοσοῦτον δὲ ἐσεβάσθη τὴν συνήθειαν ταύτην ὁ Ἀλέξανδρος, ὥστε δὲν ἔστησε τρόπαια οὔτε ἐπὶ τῇ νίκῃ Δαρείου οὔτε ἐπὶ ταῖς Ἰνδικαῖς νίκαις. Ὁ Ἰουστίνος (7,1) ἀπαριθμεῖ διαδόχους τοῦ Καράνου, τὸν Περδίκκαν, Ἀργεόν, Φίλιππον, Εὐρώπην, Ἀμύνταν, Ἀλέξανδρον, Ἀμύνταν. Ὁ τελευταῖος ἐκ τῆς Εὐρυδικῆς ἀπέκτησε τρεῖς υἱούς, Ἀλέξανδρον, Περδίκκαν καὶ Φίλιππον τὸν πατέρα τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἐκ τῶν συγχρόνων δὲ συγγραφέων πλείστοι συμφωνοῦσι πρὸς τὰ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων παρὰδιδόμενα, ὡς ὁ Müller (Dorier 1,156), ὁ Ernest Curtius (hist. gr. traduite de l'allemand ὑπὸ A. Bouché — Leclercq τόμ. 5. σελ. 19—20), ὅστις παραδέχεται, ὅτι τὸ πρῶτον οἱ Τημενίδαι τοῦ Ἀργούς ἐγκατασταθέντες ἐν Ὀρεστιάδι ἀνέδειξαν πρωτεύουσαν τὸ Ἀργος, ἐξ οὗ ὠνομάζοντο Ἀργεῖοι οἱ Τημενίδαι τῆς Μακεδονίας. (Ἀππιαν. 63. Ἀργὸς τὸ ἐν Ὀρεστιάδι, ὅθεν οἱ Ἀργεῖοι Μακεδόνες).

Ἐξετάσαντες τὰς ἀποικίας τοῦ Ἀργείου κράτους ἀπὸ τῶν παλαιωτάτων χρόνων ἐκληττόμεθα ἀληθῶς πρὸ τοῦ πλήθους τῶν ἀποικισθεῖσων πόλεων καὶ πρὸ τοῦ θάρρους, ὅπερ ἔσχον οἱ Ἀργεῖοι, ἐγκαταλιπόντες τὴν ἰδίαν πατρίδα νὰ ἰδρύσῃσι πολλὰ καὶ πόλεις ἀκμασάσας, ὧν ἐκάστη ἀπετέλει ἴδιον κράτος. Δὲν εἶνε δὲ εὐκόλον εἰς τοὺς τυχόντας νὰ θέσῃσι βάζεις στερεὰς πολιτικοῦ ὁργανισμοῦ, οὐδὲ νὰ ἐγκατασταθῶσιν ἐν τινὶ χώρᾳ ἄνευ ἀγώνων καὶ πάλης ἰσχυρᾶς. Ἵνα ἀναθάλωσιν αἱ ἀνθηραὶ ἐκεῖναι πόλεις, ἵνα διαδοθῇ ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ ὁ Ἑλληνικὸς βίος, ἐχρεώσθησαν μακροὶ ἀγῶνες καὶ πολυώδυνοι θυσίαι. Οἱ Ἀργεῖοι ἀποικοῦντες δὲν ἐλησμόνουν τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ὀφειλομένην ἀγάπην, ἀλλὰ παρλαμβάνοντες ἐξ αὐτῆς τὸ πῦρ, ὅπερ ἔμελλε νὰ ὑπάρξῃ ἡ ἱερὰ ἐστία τῆς νέας ἀποικίας, ἀνιδρύοντες δὲ τοὺς πατρῷους θεοὺς εἰς τὰς νέας κατοικίας, διετράνουν τὴν στοργὴν πρὸς τὴν πατρίδα, ἣν ἐγκατέλιπον. Ἐν ταῖς ἀποικίαις τῶν Ἀργείων ἀνευρίσκομεν τὰ ὀνόματα τῶν πατρῶν φυλῶν, ὀνομασίας πόλεων Ἀργολικῶν, τὴν λατρείαν τῶν πατρῶν θεῶν καὶ τὰ ἐπὶ τῶν νομισμάτων σύμβολα τῆς παλαιᾶς πατρίδος.

ΜΗΔΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ

Διεξελθόντες ἀπὸ τῆς σελίδος 253—368 περὶ τοῦ Ἀργείου ἐργαστηρίου, περὶ ἀθλητῶν, περὶ μουσικῆς, περὶ χαρακτῆρος, περὶ ἱστοριῶν, περὶ ἑορτῶν, περὶ θρησκείας, περὶ πολιτεύματος, περὶ φυλῶν καὶ περὶ τῶν ἀποικιῶν τοῦ Ἄργους εἰσερχόμεθα ἤδη εἰς τοὺς Μηδικοὺς πολέμους μέλλοντες νὰ ἐξετάσωμεν τὴν διαγωγὴν τῶν Ἀργείων κατ' αὐτούς. Ὅτε ὁ Δαρεΐος ἐξέπεμψεν εἰς τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις κήρυκας ἀπειτοῦντας γῆν καὶ ὕδωρ, τὸ ἐπίσημον σημεῖον τῆς ὑποταγῆς, θέλων νὰ βεβαιωθῇ τίνες ἐξ αὐτῶν μέλλουσι νάντισταθῶσι, τὰ ἐσωτερικὰ τῆς Ἑλλάδος ἦσαν ἐν δεινῇ καταστάσει, διότι ὑφίστατο ἔτι ὁ πόλεμος Ἀθηναίων καὶ Αἰγινητῶν ὁ ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ 506. Οἱ Ἀργεῖοι προθύμως βοηθήσαντες τοὺς Αἰγινῆτας ἐνίκησαν τοὺς Ἀθηναίους τοσοῦτίν, ὥστε κατὰ τὴν ὁμολογίαν αὐτῶν τῶν Ἀθηναίων εἰς μόνος ἐξ αὐτῶν περισσῶεις ἦλθεν εἰς Ἀθήνας καὶ ἀνήγγειλε τὸ δεινὸν πᾶθημα· ἀλλὰ καὶ οὗτος ἐφρονεῦθη ὑπὸ τῶν γυναικῶν τῶν εἰς Αἶγιναν ἐκστρατευσαμένων κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον. Μαθοῦσαι αὗται, ὅτι μόνος οὗτος ἐξ ἀπάντων ἐσώθη, περικυκλώσασαι αὐτὸν καὶ κεντῶσαι διὰ τῶν περονῶν ἡρώτων ἐκάστη, ποῦ εἶνε ὁ αὐτῆς ἀνὴρ. Οὕτω δὲ διὰ τῶν περονῶν κεντῶμενος ἐφρονεῦθη. (Ἡρόδ., 5, 87. *Πυθουμένας δὲ τὰς γυναικάς τῶν ἐπ' Αἶγιναν στρατευσαμένων ἀνδρῶν, δεινόν τι ποιησαμένας ἐκείνον μοῦνον ἐξ ἀπάντων σωθῆναι, πέριξ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον λαβοῦσας καὶ κεντεοῦσας τῇσι περόνῃσι τῶν ἱματίων εἰρωτᾶν ἐκάστην αὐτέων, ὅκη εἶη ὁ ἐωυτῆς ἀνὴρ*). Μετ' ὀλίγον ὁμῶς πάλιν ἐξεργάχθη τῷ 491 ὁ πόλεμος οὗτος, καθ' ὃν οἱ Αἰγινῆται νικηθέντες ἐν ναυμαχίᾳ ἐπεκκλήσθησαν τὴν βοήθειαν τῶν Ἀργείων. Τὸ Ἄργος, ἂν καὶ μίᾳ δεκαετίᾳ παρῆλθεν ἀπὸ τῆς καταστροφῆς, τόσῳ ἰσχυροποιήθη πάλιν, ὥστε οἱ ἰσχυρογνώμονες Αἰγινῆται ἐζήτησαν αὐτοὺς εἰς βοήθειαν (Ἡρόδ. 6, 62). Ἀλλ' ἡ Αἶγινα καὶ ἡ Σικυὼν, ἂν καὶ ἦσαν συνδεδεμέναι μετὰ τοῦ Ἄργους διὰ κοινῆς θυσίης τοῦ Ἀπόλλωνος, παρέσχον πλοῖα πρὸς τὸν Κλεομένην κατὰ τὴν προσβολὴν κατὰ τοῦ Ἄργους (σελ. 248). Τοῦτο ἐπειδὴ ἀντέκειτο εἰς τὴν θρησκευτικὴν καὶ πολιτικὴν κοινότητα, οἱ Ἀργεῖοι ἐπέβαλον εἰς ἑκατέρους ζημίαν πενταχοσίων ταλάντων. Ἀλλ' οἱ μὲν Σικυωνιοὶ ἀναγνώρισαντες τὸ δίκαιον συνεβίβασθησαν μετὰ τῶν Ἀργείων πληρώσαντες μόνον ἑκκτὸν τάλαντα, οἱ δὲ Αἰγινῆται ἐπαναστατήσαντες

ήρνήθησαν τήν πληρωμήν. Διὰ τοῦτο οἱ Ἀργεῖοι δὲν ἔπεμψαν οὐδεμίαν βοήθειαν πρὸς αὐτοὺς ἐπισήμως, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν παλαιὰν φιλίαν καὶ διότι ἐπεθύμουν νὰ ποκτήσωσιν ἐν Αἰγίνῃ πολιτικὴν ἐπιρροήν, ἵνα ἔχωσι τὸ θαλάσσιον τοῦτο κράτος ἐπικουρον κατὰ τὸν ἐπικείμενον μέγαν πόλεμον, ἐπέτρεψαν νὰ ἔλθωσιν εἰς βοήθειαν χίλιοι ἐθελονταὶ ὑπὸ τὸν Εὐρυβιάτην διακριθέντα ἄλλοτε εἰς πένταθλον. (Ἡρόδ. 6,92. Διὰ δὲ ταῦτα δεομένοισι ἀπὸ μὲν τοῦ δημοσίου οὐδεὶς Ἀργείων ἔτι ἐβώθεε, ἐθελονταὶ δὲ ἐς χίλιους ἦγε δὲ αὐτοὺς στρατηγὸς Εὐρυβιάτης πένταθλον ἀσκήσας). Οὗτος διαπρέψας καὶ κατὰ τοὺς Νεμείους ἀγῶνας προσεκάλει ἕκαστον Ἀθηναῖον εἰς μονομαχίαν καὶ κατέβηλε τρεῖς Ἀθηναίους, ἀλλ' ἐν τῇ μετὰ τοῦ τετάρτου μάχῃ, τοῦ Σωφάνους ἐκ Δεκελείας κατεβλήθη καὶ οἱ λοιποὶ Ἀργεῖοι σχεδὸν πάντες ἀπώλοντο, ἐλάχιστοι δὲ ἐπανήλθον οἴκαδε. (Ἡρόδ. 6,92. Τούτων οἱ πλεῖστες οὐκ ἀπερόστησαν ὁπίσω, ἀλλ' ἐτελεύτησαν ὑπ' Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ. αὐτὸς δὲ ὁ στρατηγὸς Εὐρυβιάτης μονομαχίαν ἐπασκέων τρεῖς μὲν ἄνδρας τρόπῳ τοιοῦτῳ κτείνει, ὑπὸ δὲ τοῦ τετάρτου Σωφάνους τοῦ Δεκελείας ἀποθνήσκει. Καὶ 9, 75. Ἔστι δὲ καὶ ἕτερον Σωφάνει λαμπρὸν ἔργον ἐξεργασμένον, ὅτι περικατημένων Ἀθηναίων Αἰγίναν Εὐρυβιάτην τὸν Ἀργείων, ἄνδρα πεντάεθλον, ἐκ προκλήσιος ἐφύγευσε. Πaus. 1,29,5. Καὶ Δεκελεὺς Σωφάνης, δε τὸν Ἀργεῖόν ποτε πένταθλον Νεμείων ἀρηρημένον ρίκην ἀπέκτεινεν Εὐρυβιάτην βοηθοῦντα Αἰγινήταις). Οὕτω λοιπὸν ἐπελείωσεν ὁ πόλεμος οὗτος νικησάντων τῶν Αἰγινήτων διὰ τῆς βοηθείας τῶν Ἀργείων.

Ὁ διάδοχος τοῦ Δαρείου ἐπιθυμῶν νὰ μεταβάλῃ τὴν Ἑλλάδα εἰς Περσικὴν σατραπείαν ἐξεστράτευσεν μετ' ἀπειραριθμῶν στρατευμάτων. Μαθόντες δὲ οἱ Ἕλληνες τὴν ἄριξιν τοῦ Ξέρξου εἰς τὰς Σάρδεις συνήλθον τῷ 481 εἰς συμβούλιον ἐν τῷ ἰσημῷ τῆς Κορίνθου πρὸς διοργάνωσιν ἀντίστασεως κατὰ τοῦ ἐπερχομένου ἐχθροῦ. Ἀφοῦ δὲ κατὰ πρῶτον διέλυσαν πᾶσαν διαφωνίαν καὶ ἔριδα πρὸς ἀλλήλους, ἀπεφάσισαν νὰ πέμψωσι πρέσβεις πρὸς τὰς ἀμφιβόλους καὶ ἀναποφασίστους πόλεις, Ἀργος, Κέρκυραν, Κρήτην καὶ Σικελίαν, ἵνα προσκαλέσωσιν αὐτὰς εἰς βοήθειαν. Μαθόντες δὲ οἱ Ἀργεῖοι τὴν διάθεσιν ταύτην τῶν Ἑλλήνων πέμπουσι θεοπρόπους εἰς Δελφοὺς, ἵνα ἐρωτήσωσι τὸ μαντεῖον, ἂν πρέπη νὰ μετᾶσχῃ τοῦ πολέμου τούτου ἢ ὄχι, ἀφοῦ πρὸ ὀλίγου εἶχον φονευθῇ ἑξακισχίλιοι ὑπὸ τοῦ Κλεομένου (σελ. 250). Ἡ Πυθία ἀπήντησε πρὸς αὐτοὺς οὕτως (Ἡρόδ. 7,148).

ἐχθρὲ περικτιόρεσσι, φίλ' ἀθανάτοισι θεοῖσι
εἶσω τὸν προβόλαιον ἔχων πεφυλαγμένος ἦσο
καὶ κεφαλὴν πεφύλαξο· κάρη δὲ τὸ σῶμα σαώσει.

δηλ. ἐχθρὲ τῶν περιόικων λαῶν, ἀλλὰ φίλε τῶν ἀθανάτων θεῶν ἀπόσυρον τὰ ὄπλα καὶ σκέφθητι πρὸ πάντων νὰ διατηρηθῇς· προφύλαξον τὴν κεφαλὴν σου ἰδιαιτέρως καὶ ἡ κεφαλὴ θὰ σώσῃ τὰ μέλη. *Κεφαλὴν* καὶ *κάρη* οἱ Ἀργεῖοι ἐκλαμβάνοντες τὴν ἀκρόπολιν κατέληξαν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι τὸ μαντεῖον διατάττει αὐτοὺς νὰ μένωσιν οὐδέτεροι. Καὶ ταῦτα μὲν ἡ Πυθία εἶπεν. Ἐλθόντων ὁμῶς ἐκ τοῦ ἰσμοῦ τῶν Σπαρτιατῶν πρέσβειων καὶ ζητούντων τὴν συμμετοχὴν κατὰ τοῦ ἐθνικοῦ ἐχθροῦ, οἱ Ἀργεῖοι παρὰ τὴν ἀποτροπὴν τοῦ μαντείου ἐδήλωσαν, ὅτι εἶνε πρόθυμοι νὰ συμμετάσχῃσι τοῦ κοινοῦ πολέμου ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὄρω οἱ Σπαρτιάται νὰ συνάψωσι μετ' αὐτῶν τριακονταετὴ εἰρήνην καὶ νὰ διανείμωσι μετ' αὐτῶν τὴν τιμὴν τῆς ἡγεμονίας, ἂν καὶ κατὰ τὸ δίκαιον εἰς αὐτοὺς ὀλόκληρος ἡ ἡγεμονία ἀνήκει. (Ἡρόδ. 7, 148. Τοὺς δὲ πρὸς τὰ λεγόμενα ὑποκρίνασθαι, ὡς ἐτοίμοι εἰσι Ἀργεῖοι ποιεῖν ταῦτα τριήκοντα ἔτια εἰρήνην· σπεισάμενοι Λακεδαιμονίοισι καὶ ἡγεμόνεσι κατὰ τὸ ἥμισυ πάσης τῆς συμμάχιας· κατὰ γὰρ τὸ δίκαιον γίνεσθαι τὴν ἡγεμονίαν ἑωυτῶν, ἀλλ' ὁμῶς σφι ἀπαρχαῖν κατὰ τὸ ἥμισυ ἡγεομένοισι). Οἱ Ἀργεῖοι δηλ. ἀπῆρτησαν νὰ μετᾴσχῃσι τῆς ἡγεμονίας τοῦ πολέμου κατὰ Περσῶν στήριζόμενοι ἐπὶ ἀρχαίων δικαιοματίων, ἅτινα εἶχον ἐκ τοῦ Ἀγαμέμνονος. Ἡξίουσαν δὲ νὰ συνάψωσι μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων τριακονταετείς σπονδὰς, διότι ἐφοβοῦντο μήπως νικηθέντες ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ γείνωσι τοῦ λοιποῦ ὑπήκοοι τῶν Λακεδαιμονίων. Εἰς ταῦτα οἱ πρέσβεις ἀπεκρίθησαν, ὅτι περὶ μὲν τριακονταετοῦς εἰρήνης, θὰ ἀναφέρωσιν εἰς τὴν κυβέρνησιν αὐτῶν, ἀλλὰ περὶ τῆς δευτέρας ἀπαιτήσεως λέγουσιν, ὅτι οἱ Σπαρτιάται ἔχουσι δύο βασιλεῖς, τὸ δὲ Ἄργος ἓνα, ὥστε οὐδεὶς ἐκ τούτων ἀμφοτέρων δύναται νὰ στερηθῇ τοῦ δικαιοματός αὐτοῦ. δὲν ἐμποδίζονται ὁμῶς νὰ παραδεχθῶσι τὸν Ἀργεῖον βασιλέα τρίτον ὁμόψυγον μετὰ τῶν δύο ἄλλων. (Ἡρόδ. 7, 149. Τῶν δὲ ἀγγέλων τοὺς ἀπὸ τῆς Σπάρτης πρὸς τὰ φηθέντα ἐκ τῆς βουλῆς ἀμεύεσθαι τοισίδε περὶ μὲν σπονδῶν ἀνοίσειν ἐς τοὺς πλεῖντας, περὶ δὲ ἡγεμονίας αὐτοῖσι ἐντεῖναι ὑποκρίνασθαι καὶ δὴ λέγειν σφίσι μὲν εἶναι δύο βασιλεῖς, Ἀργείοισι δὲ ἓνα· οὐκ ὦν δυνατόν εἶναι τὸν ἐκ Σπάρτης οὐδέτερον παῦσαι τῆς ἡγεμονίας, μετὰ δὲ δύο τῶν σφετέρων ὁμόψυγον τὸν Ἀργεῖον εἶναι κωλύειν οὐδέν). Αὕτη ἡ πρότασις ἐφάνη τοῖς Ἀργείοις ὑπερήφανος προσβολὴ τοῦ δικαίου.

ώματος αὐτῶν καὶ ἐξηρέθισε τοσοῦτον αὐτοὺς μὴ ἀνεχομένους τὴν πλεονεξίαν τῶν Σπαρτιατῶν, ὥστε διέταξαν τοὺς πρέσβεις νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν χώραν πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, ἂν ἤθελον νὰ μὴ μεταχειρισθῶσιν αὐτοὺς ὡς ἐχθροὺς. Προσέβησαν μάλιστα, ὅτι εἶνε εὐχαριστότερον εἰς αὐτοὺς νὰ ἐλθῶσιν ὑπὸ τὴν δουλείαν τῶν βαρβάρων ἢ νὰ δεχθῶσι δικταγὰς παρὰ τῆς Σπάρτης. (Ἡρόδ. 7, 149. Οὕτω δὲ οἱ Ἀργεῖοί φασι οὐκ ἀνασχέσθαι τῶν Σπαρτιατέρων τὴν πλεονεξίαν ἀλλ' ἐλθεῖν γαίαν ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἄρχειν ἢ τι ὑπεῖξαι Λακεδαιμονίοισι, προειπεῖν τε τοῖσι ἀγγέλοισι πρὸς δόντος ἡλίου ἀπαλλοτρίωσθαι ἐκ τῆς Ἀργείων χώρας, εἰ δὲ μὴ, περιέψεσθαι ὡς πολεμίους). Κατὰ τὸν Διόδωρον (11, 3) αὐτοὶ οἱ Ἀργεῖοι ἐπεμψαν πρέσβεις εἰς τὸν ἰσθμὸν ὑποσχόμενοι νὰ βοηθήσωσι κατὰ Περσῶν ἐπὶ τῷ ὄρω ὅμως νὰ ἐπιτραπῇ εἰς αὐτοὺς μέρος τι τῆς ἡγεμονίας. Εἰς τούτους οἱ σύνεδροι ἀπεκρίθησαν, ὅτι ἔχουσι λόγον ἀναμφιβόλως νὰ μείνωσι μακρὰν τοῦ ἀγῶνος, ἂν νομίζωσιν, ὅτι εἶνε δεινότερον νὰ ἔχωσιν Ἑλληνα στρατηγὸν ἢ δεσπότην βάρβαρον. Ἄν ὅμως φιλοτιμῶνται νὰ ἔχωσιν αὐτοὶ τὴν ἡγεμονίαν μὴ παρὰ δεχόμενοι τοὺς Σπαρτιάτας, ὀφείλουσι νὰ ἐκτελέσωσι πράξεις ἀξίας, ὥστε νὰ παρέχωσιν εἰς αὐτοὺς τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιζητῶσι τοσαύτην δόξαν. (Ἀργεῖοι δὲ πρέσβεις ἀποστέλλαντες εἰς τὸ κοινὸν συνέδριον ἐπηγγέλλοντο συμμαχήσειν, ἐὰν αὐτοῖς μέρος τι τῆς ἡγεμονίας συγχωρησῶσιν· οἷς οἱ σύνεδροι διεσάφησαν, εἰ μὲν δεινότερον ἡγοῦνται τὸ στρατηγὸν ἔχειν Ἑλληνα ἢ δεσπότην βάρβαρον, ὁρθῶς αὐτοὺς ἔχειν ἡσυγίαν, εἰ δὲ φιλοτιμοῦνται λαβεῖν τὴν τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίαν, ἀξία ταύτης δεῖν ἔρπασαν πεπραχότας ἐπιζητεῖν τὴν τηλικαύτην δόξαν). Ἀμφότεραι αἱ διηγήσεις αὗται εἶνε αὐθεντικαὶ καὶ ἀξίαι πίστεως. Καὶ ἡ πρεσβεία τοῦ συνεδρίου πρὸς τὸ Ἄργος καὶ ἡ τοῦ Ἀργους πρὸς τὸ συνέδριον εἶνε δυνατὸν νὰ ἔγιναν. Ὡς ἡ συνέλευσις τῶν Ἑλλήνων εἶχε συμφέρον νὰ κερδίσῃ τοῦ Ἀργους τοὺς ἀνδρείους μαχητὰς κατὰ τὸν τόσῳ μέγαν ἀγῶνα οὕτως ὥφειλον καὶ οἱ Ἀργεῖοι προσοῦντες περὶ τῆς ἰδίας αὐτῶν ἀσφαλείας νὰ δηλώσωσι τὰ δικαιώματά αὐτῶν δημοσίως, ἂν ἀπεκλείοντο τοῦ κοινοῦ ἀγῶνος. Ὑπάρχει ὅμως καὶ ἄλλη διήγησις ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου, καθ' ἣν ὁ Ξέρξης πρὸ τῆς ἐκστρατείας ἐπεμψε πρέσβεις εἰς τὸ Ἄργος, ἵνα ὑπενθυμίσωσι τοὺς Ἀργεῖους τὴν συγγένειαν μετὰ τῶν Περσῶν καὶ προσκαλέσωσιν αὐτοὺς εἰς οὐδετερότητα ὑποσχόμενοι ἀμειβὰς. (Ἡρόδ. 7, 150. ἄνδρες Ἀργεῖοι βασιλεὺς Ξέρξης τάδε ὑμῖν λέγει. ἡμεῖς τομιζομεν Πέρσῃν εἶναι, ἀπ'

οὐ ἡμεῖς γεγόναμεν, παῖδα Περσέος τοῦ Δαρδάνης, γεγονότα ἐκ τῆς Κηφρέος θυγατρὸς Ἀνδρομέδης. Οὕτω ἂν ὦν εἴημεν ὑμέτεροι ἀπύργοι. Οὐτε ὦν ἡμέας οἰκὸς ἐπὶ τοὺς ἡμετέρους προγόνους στρατεύεσθαι, οὔτε ὑμέας ἄλλοισι τιμωρόνται, ἡμῖν ἀντιξέονες γενέσθαι, ἀλλὰ παρ' ἡμῖν αὐτοῖσι ἡσυχίαν ἔχοντας κατῆσθαι. ἦν γὰρ ἐμοὶ γένηται κατὰ νόον, οὐδαμόνως μεῖζονας ὑμέων ἄξω). Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ἀργεῖοι οὐδὲν μὲν ὑπεσχέθησαν πρὸς τὸν Ξέρξην, ἀλλ' ἐπεθύμουν μόνον κατὰ τὸ φαινόμενον ἴσον μέρος τῆς ἡγεμονίας, διότι πολὺ καλῶς ἐγνώριζον, ὅτι δὲν θὰ συγκατετίθεντο εἰς τοῦτο οἱ Σπαρτιῆται καὶ οὕτως εὕρισκον πρόφασιν, ὅφ' ἣς ἠδύναντο νάποστῶσι τῆς μάχης. Ἀλλὰ εἰς τὴν διήγησιν ταύτην δὲν πείθεται οὐδὲ αὐτός ὁ Ἡρόδοτος (7, 152. Οὐκ ἔγω ἀτρεκέως εἰπεῖν, οὐδέ τινα γνώμην περὶ αὐτῶν ἀποφαίνομαι). Τέλος ὁ Ἡρόδοτος ἀναφέρει καὶ ἄλλην διήγησιν, καθ' ἣν οἱ Ἀργεῖοι προσεκάλεσαν τοὺς Πέρσας εἰς Ἑλλάδα θέλοντες νὰ ἐκδικηθῶσι τοὺς Σπαρτιάτας διὰ τὰ παθήματα τοῦ Κλεομένους. (7, 152. Ἐπεὶ καὶ ταῦτα λέγεται, ὡς ἄρα Ἀργεῖοι ἦσαν οἱ ἐπικαλεσάμενοι τὸν Πέρσῃ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδὴ πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐστήκει). Ἀλλὰ καὶ εἰς ταύτην τὴν διήγησιν δὲν πείθεται ὁ Ἡρόδοτος (ἐγὼ δὲ ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι γὰρ μὴν οὐ παντάπασιν ὀφείλω). Τὸ ἀποτέλεσμα ὁμῶς τῶν διαπραγματεύσεων καὶ τῶν διηγήσεων εἶνε, ὅτι βεβαίως οἱ Ἀργεῖοι δὲν ἐπεμφαν οὐδένα στρατιώτην ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τοῦ κοινοῦ ἔχθρου οὐδὲ συνεμάχησαν μετὰ τῶν Περσῶν, ἀλλ' ἔμειναν οὐδέτεροι. Ἐγείρεται ἤδη τὸ ζήτημα, διατί οἱ Ἀργεῖοι ἔμειναν οὐδέτεροι. Ἐφρόνουν ἄρά γε τὰ τῶν Μήδων; Ὁ Διόδωρος, ὡς δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τῆς βραχείας αὐτοῦ σημειώσεως, δὲν παραδέχεται, ὅτι οὗτοι ἐμήδισαν ὁ δὲ Ἡρόδοτος (7, 152 ἐπίσταμαι δὲ τοσούτου δεῖν, εἰ πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκῆα κακὰ ἐς μέσον συνενεῖκαεν ἀλλήλας θά βουλόμενοι τοῖσι πλεονόμοις, ἐγκύβαντες ἂν εἰς τὰ τῶν πέλας κακὰ ἀσπασίως ἕκαστοι αὐτῶν ἀποφεροῖατο ὀπίσω τὰ ἐσηνείκοντο. Οὕτω δὲ οὐκ Ἀργεῖοις αἰσχιστα πεποιῆται) περικαλύπτει τὴν γνώμην αὐτοῦ διὰ νέφους λέξεων, ὑπομνηστικὴ δὲ γενικῶς, ὅτι ἐκεῖνοι, οἵτινες πιστεύουσιν, ὅτι ἔχουσι λόγους νὰ οἰκτείρωσι τοὺς ἄλλους διὰ τὴν διαγωγὴν αὐτῶν, κατὰ τινα ἀπροσωπώληπτον ἐξέτασιν εὕρισκονται, ὅτι ἄλλοι ὁμοίως τόσον πολλὸν λόγον ἔχουσι νὰ οἰκτείρωσιν αὐτοὺς καὶ οὕτως ἡ διαγωγὴ τοῦ Ἀργεῖου δὲν εἶνε αἰσχροτέρα ἢ τῶν ἄλλων. Αὕτη εἶνε ἡ γνώμη τοῦ παλαιοῦ ἱστορικοῦ, ὅστις ἀπροθύμως φαίνεται, ὅτι παραδέ-

χεται, ὅτι οἱ Ἀργεῖοι ἐκλιναν πρὸς τοὺς Πέρσας· ὁ Πλούταρχος ὁμῶς (περὶ Ἡροδότου κακοηθείας XXVIII) προσβάλλει τὸν Ἡρόδοτον διὰ τὴν παραμύρφωσιν τῆς ἀληθείας καὶ διὰ τὴν κακεντρεχῆ συκοφαντίαν λέγων, ὅτι ἂν τὸ Ἄργος συνεμάχῃ μετὰ τῶν Περσῶν, ἂν ἐπεκαλεσθῇ τὸν Πέρσῃν κατὰ τῆς Ἑλλάδος, διατὶ δὲν ἐμῆδιζεν ἀναφανδὸν ἐλθόντος τοῦ Πέρσου; ἢ ἂν δὲν ᾔθελεν ἐξ ἐθνικῆς φιλοτιμίας νὰ συστρατεύῃ μετὰ τοῦ βασιλείως τῶν Περσῶν, διατὶ δὲν ἐπέπεσεν κατὰ τῆς Λακωνίας ἢ κατὰ τῆς Θυρέας; ἢ διατὶ δὲν παρεκώλυσε τοὺς Σπαρτιάτας νὰ ἐκστρατεύσῃσι μετὰ τοσούτων ὀπλιτῶν εἰς τὰς Πλαταιάς; Ἄν ᾗτο ἀληθὴς ἢ ἀμφιταλάντευσις αὕτη, διατὶ τόσον ἐπονειδιστος πρᾶξις τῶν Ἀργείων δὲν ἀναφέρεται καὶ ὑπὸ ἄλλων συγγραφέων καὶ δὲν στηλιτεύεται; Αὐτοὶ οὗτοι οἱ Λακεδαιμόνιοι οἱ τοσοῦτον μισοῦντες τοὺς Ἀργεῖους δὲν θὰ ἐξεμεταλλεύοντο τὴν διαγωγὴν ταύτην τῆς ἀντιζήλου πόλεως; Ἡ γνώμη λοιπὸν τοῦ μεγάλου ιστορικοῦ, ὅτι οἱ Ἀργεῖοι προσεκάλεσαν τὸν ἐθνικὸν ἐχθρόν, οὐδεμίαν σπουδαιότητα ιστορικὴν δύναται νὰ ἔχῃ. (Politische Geschichte der dorischen Argos ὑπὸ Dr. Schneiderwirth σελ. 24). Ὡσαύτως εἶνε ἀπίθανον, ὅτι οἱ Ἀργεῖοι ἔμειναν οὐδέτεροι ἔνεκα ἰδιαιτέρας τινὸς συνεννοήσεως μετὰ τῶν Περσῶν πρὸ τῆς ἐκστρατείας. Τοιαύτη σχέσις ἀποδίδει εἰς τὸ Ἀργεῖον κράτος σημασίαν καὶ σπουδαιότητα, ἣν τοῦτο ἐστερεῖτο κατὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους, διότι ἡ ἐπιρροή τούτου καὶ ἡ δύναμις ἐπὶ τῆς Πελοποννήσου ἐντελῶς ἐξεμνηδενίσθη ἔνεκα τῶν τελευταίων παθημάτων, ἐπομένως τὸ Ἄργος ὀλίγον ἢ δύνατο νὰ ὠφελήσῃ, ὀλίγοννὰ βλάψῃ τοὺς Πέρσας. Οἱ Ἀργεῖοι ἀληθῶς ἐδήλωσαν, ὅτι εὐχαριστότερον ἔρχονται εἰς Περσικὴν δουλείαν ἢ νὰ ἀκούσῃσι τὰς διαταγὰς τῆς Σπάρτης. Ἀλλὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἐκλάβωμεν ὑπερβολικὴν ἐκφρασιν ὑπαγορευθεῖσαν ἐκ τοῦ θανατηφόρου μίσους, ὑφ' οὗ κατεῖχοντο πρὸς τὴν Σπάρτην, ἥτις ἀφῆρες παρ' αὐτῶν τὴν ἡγεμονίαν καὶ περιώρισεν αὐτοὺς δι' ἀπανθρώπου ἀπάτης εἰς ταπεινοτάτην ἀδυναμίαν. Οὐχ ᾗττον ἢ τοιαύτη θέσις τῶν Ἀργείων ὑπηγορεύθη καὶ ἐξ ἄλλου λόγου. Οἱ Ἀργεῖοι ἐφοβοῦντο, μήπως οἱ Σπαρτιάται ἔχοντες τὴν ἡγεμονίαν παραδώσωσιν αὐτοὺς εἰς τοὺς ἐχθρούς. Καὶ δικαίως· διότι τὸ πᾶν ἢ δύνατο νὰ περιμένωσι παρ' ἐχθροῦ, ὅστις διὰ τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀπάτης καὶ διὰ περιφρονήσεως πρὸς τὰ θρησκευτικὰ νόμιμα παρέδωκεν εἰς τὰς φλόγας ἐξακισχιλίους ἄνδρας. Ὡστε οὐχὶ μόνον ἐκ ματαιότητος οὐχὶ ἐκ τῆς ἀναμνήσεως τῆς προτέρας ἡγεμονίας τῆς παραδοθείσης εἰς αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ Φεῖδωνος ἀλλὰ καὶ ἐκ

βεβαίου φόβου καὶ δυσπιστίας πρὸς τὴν Σπάρτην ἀπήτουν οὗτοι συμμετοχὴν τῆς ἀρχηγίας· ἂν ἔδιδον οἱ Σπαρτιῆται εἰς αὐτοὺς τὴν ἀρχηγίαν ἐπὶ τῶν πολεμικῶν δυνάμεων τῆς Ἀργολίδος, ἀναμφιβόλως οὗτοι θὰ συμμετείχον τοῦ ἀγῶνος. Ὁ φόβος αὐτῶν καὶ ἡ ὑποψία καὶ ἡ δυσπιστία σαφῶς καὶ ὠρισμένως ἐκδηλοῦται. Οἱ Ἀργεῖοι ἐζήτησαν παρὰ τῆς Σπάρτης τριακονταετὴ εἰρήνην, ἵνα ἐν τῷ μεταξύ τὰ τέκνα τῶν ἐν τῷ ἄλλει τοῦ Ἀργου πεσόντων αὐξηθῶσιν. Διατί; διότι ἐφοβοῦντο, μήπως ἐπελθούσης δυστυχίας τινὸς κατὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους οἱ Σπαρτιῆται ἐπιπέσωσι κατ' αὐτῶν καὶ καθυποτάξωσιν ἐντελῶς. Ἄλλ' ἡ πληροφορία, ἣν ἐξ ἀρχῆς εἶχον μάθει οἱ Ἀργεῖοι περὶ τῆς ἐκστρατείας τῶν Περσῶν κατὰ τῆς Ἑλλάδος, δὲν δηλοῖ φιλικὴν σχέσιν τῶν Ἀργείων καὶ Περσῶν; Ὁχι λέγομεν. Διότι οἱ Ἀργεῖοι τοὺς προπαρασκευαστικούς σκοποὺς τῶν Περσῶν ἠδύναντο νὰ μάθωσιν ἐνωρίτερον τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐνεκα τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων, ἃς εἶχον μετὰ τῶν ἀποικικῶν αὐτῶν εἰς τὴν Ἀσιατικὴν χώραν. Εἶνε ἀληθές, ὅτι οἱ Ἀργεῖοι πρὸ τῆς μάχης τῶν Πλαταιῶν ὑπεσχέθησαν ἤδη εἰς τὸν Μαρδόνιον νὰ ἐμποδίσωσι τοὺς Σπαρτιάτας τῆς πορείας εἰς τὸν Ἴσθμόν. (Ἡρόδ. 9, 12. Ἀργεῖοι δὲ ἐπεὶ τε τάχιστα ἐπύθοντο τοὺς μετὰ Πανσαρίῳ ἐξεληλυθότας ἐκ Σπάρτης, πέμπουσι κήρυκα τῶν ἡμεροδρόμων ἀνευρόντες τὸν ἄριστον ἐκ τῆν Ἀττικῆν, πρότερον αὐτοὶ Μαρδονίῳ ἐποδεδάμενοι σχῆσαι τὸν Σπαρτιάτην μὴ ἐξιέναι. Ὅς ἐπεὶ τε ἀπῆκετο ἐς τὰς Ἀθήνας ἔλεγε τὰδε· Μαρδόνιε, ἐπεμφάρ με Ἀργεῖοι φράσσοντά τοι, ὅτι ἐκ Λακεδαιμόνος ἐξεληλυθε ἡ νεότης, καὶ ὥς οὐ δυνατοὶ αὐτὴν ἔσχειν εἰσι Ἀργεῖοι μὴ οὐκ ἐξιέναι). Ἄλλ' ἡ ὑπόσχεσις αὕτη δὲν δύναται νὰ κριθῇ σπουδαία, διότι οἱ Ἀργεῖοι ἐξηντλημένοι ὄντες ὑπὸ τοῦ Κλεομένου δὲν ἠδύναντο νὰ πραγματοποιήσωσι ταύτην· ἄλλως τε ἔδωκαν τοιαύτας ὑποσχέσεις, διότι ἤθελον νὰ εἶνε ἐξησφαλισμένοι πανταχόθεν. Ἀνένικων οἱ Ἕλληνες, τί ἠδύναντο νὰ κατηγορήσωσι τὸ Ἄργος; διὰ τὴν οὐδετερότητα αὐτοῦ; διότι δὲν ὑπεστήριξεν αὐτούς; ἀλλὰ τὸ δελφικὸν μαντεῖον ἀπέτρεψεν αὐτοὺς πάσης συμμετοχῆς· ἂν δὲ ἐνίκων οἱ Πέρσαι, ὁ ζυγός, ὃν θὰ ἐπέβαλον εἰς τὸ Ἄργος, δὲν θὰ ἦτο πολὺ σκληρόν, διότι αὐτοὶ μετὰ τὴν ἔξοδον τῶν Σπαρτιατῶν ταχέως ἐπεμψαν δρομέαν πρὸς τὸν Μαρδόνιον, ἵνα ἀναγγεῖλῃ τοῦτο μετὰ τῆς διαβεβαιώσεως, ὅτι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐμποδίσωσιν αὐτούς. Ἦσαν οὐδέτεροι λοιπὸν οἱ Ἀργεῖοι ἐκ μίσους πρὸς τὴν Σπάρτην, ἐκ φόβου πρὸ νέων δυστυχημάτων. Εἶνε πιστευτόν, ὅτι οἱ Ἀργεῖοι τόσον ἦσαν φίλοι τῶν συμφερόντων τῶν Περσῶν ὅσον ἠχύνοντο

νά νικηθῶσιν οἱ Σπαρτιαῖται. Ἐνεκα τούτου ἐν ἀναπαύσει μένοντες οἱ-
 κοι ἴσως μετὰ χαρᾶς ἔμαθον τὸν ἡρωϊκὸν θάνατον τοῦ Λεωνίδα ἐν Θερ-
 μοπύλαις. Ὅποια ἀντίθεσις! ἀλλὰ τί περιήγαγεν αὐτοὺς εἰς τοιαύτην
 θέσιν; Βεβαίως ἡ διαγωγὴ τῶν Σπαρτιατῶν, οἵτινες ἐν τῷ ἄλσει τοῦ
 Ἄργου παρὰ τὰ θεησκευτικὰ νόμιμα κατέκυσαν τοὺς μαχητάς. Τέλος
 τὸ Ἄργος ἔμεινε μὲν οὐδέτερον, δὲν συμμετέσχε τῆς ἀκηράτου δόξης
 τῶν Περσικῶν πολέμων, ἀλλὰ δὲν συνεπολέμησε παραπλεύρως μετὰ τῶν
 βαρβάρων κατὰ τῶν Ἑλλήνων, ὡς οἱ Φωκεῖς, οἱ Βοιωτοί, οἱ Θηβαῖοι
 ἐν Θερμοπύλαις, οἵτινες ἄμα ἀπηύδησαν οἱ Σπαρτιαῖται καὶ ὑπεχώρη-
 σαν, χωρισθέντες αὐτῶν ἐπλησίασαν πρὸς τοὺς πολεμίους καὶ προτείναν-
 τες τὰς χεῖρας ἐξήτησαν συγγνώμην κραυγάζοντες, ὅτι ἦσαν φίλοι καὶ
 ὑπήκοοι τοῦ μεγάλου βασιλέως. Πρὸς τούτοις ἄπαντα ἡ ἀνατολικὴ Ἑλ-
 λὰς, πλὴν τῆς Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος, ἀναφανδὸν ἀνεγνώρισε τὴν κυ-
 ριάρχικὴν τοῦ Ξέρξου, ὥστε, ὅτε οὗτος ἐπλησίασεν εἰς τὸν Ὀλυμπον καὶ
 τὴν Ὀσσαν, οἱ κήρυκες προσέφερον πρὸς αὐτὸν τὰ σημεῖα τῆς ὑποτα-
 γῆς πάντων τῶν πρὸς βορρᾶν Ἑλλήνων ἥτοι τῶν Θεσσαλῶν, τῶν Δο-
 λόπων, τῶν Αἰνιάνων, τῶν Περραιβῶν, τῶν Μαγνήτων, τῶν Λοκρῶν,
 τῶν Δωριέων, τῶν Μαλιέων. Ἰδίως δὲ οἱ Θεσσαλοὶ οὐχὶ μόνον ὑπετά-
 χθησαν ἀλλὰ καὶ πρόθυμοι καὶ χρησιμώτατοι ἀνεδείχθησαν εἰς τὴν ὑπη-
 ρείαν τοῦ μεγάλου βασιλέως. Οἱ Ἀργεῖοι κατ' οὐδένα τρόπον ἐνήργη-
 σαν ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν. Ἄν πράγματι ἐμῆδιζον, ἡδύνατο νὰ φανῶσι
 χρησιμώτατοι πρὸς αὐτοὺς παρακωλύοντες πᾶσαν κίνησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ
 στρατοῦ. Ἡ οὐδετερότης, ἡ ἀναμφίβολος πολιτικὴ, ἦν τὸ Ἄργος διετή-
 ρησε κατὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους, προῆλθεν ἐκ τῆς δεινῆς ἥττης ἐν
 τῷ τοῦ Ἄργου ἄλσει. Ἴνα δυνηθῶμεν νὰ ἐκτιμῶμεν δεόντως τὰ αἰ-
 τία τῆς οὐδετερότητος τῶν Ἀργείων, πρέπει νὰ ἐνθυμηθῶμεν, ὅτι ἡ
 μεγάλη ἥττα ἐν τῷ ἄλσει τοῦ Ἄργου περιώρισε τὴν περαιτέρω ἀνά-
 πτυξιν τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς πολιτικῆς καταστάσεως τοῦ Ἀρ-
 γους. Τὸ μέγιστον μέρος τῶν δυναμένων νὰ φέρωσιν ὅπλα ἀπωλέσθη, αἱ
 πρότερον συνεχεῖς μάχαι μετὰ τῆς Σπάρτης ἀπῆτησαν μεγάλας θυσίας
 χρημάτων καὶ ἀνδρῶν. Τὸ κράτος καταθυβισθὲν εἰς μεγάλην ἐξάντλη-
 σιν ἦτο παραλελυμένον. Ἐνεκα τούτου ἦτο ἠναγκασμένον νὰ συμμορ-
 φωθῇ πρὸς τὴν διοίκησιν τῆς Σπάρτης· ἀλλὰ θέλον ἀναποφύγη τὸ πεπω-
 μένον τοῦτο προσεπάθει νὰ λάβῃ ἐκδίκησιν διὰ τὴν ὕβριν τοῦ Κλεομέ-
 νους. Ἐπομένως δὲν ἐνδιεφέρετο εἰς τὰ συμβάντα ταύτης τῆς περιόδου
 ἀλλὰ μόνον εἰς τοῦτο ἀπέβλεπεν, εἰς τὸ νάνακτῇ τὰς δυνάμεις αὐτοῦ

διὰ τῆς σωφῶς δικτηρουμένης ἀναπαύσεως καὶ ἡσυχίης. Τὸ Ἄργος ἡ-
 τηθὲν ὑπὸ τοῦ Κλειομένου ἀπεγυμνώθη κατοιίκων καὶ ἐξεντληθὲν ὕλικως
 καὶ ἠθικῶς περιέπεσεν εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶν δούλων, οἵτινες κύριοι
 τῶν πραγμάτων γινόμενοι διψοῦν τὰ τῆς πόλεως. (Ἡρόδ. 6,63. Ἄρ-
 γος δὲ ἀνδρῶν ἐγηρεύθη οὕτως, ὥστε οἱ δοῦλοι αὐτῶν ἔσχατον πάντα τὰ
 πράγματα ἀρριοντές τε καὶ διέποντες). Ἐν τοιαύτῃ καὶ τηλικαύτῃ εὐ-
 ρισκόμενοι συμφορᾷ ἠδύναντο νὰ μετέσχωσι ἀγῶνος δεινοῦ, ὅστις ἀπῆ-
 ται ἄνδρες μαχητάς· Ἀποσχόντες τοῦ πολέμου καὶ ἀπολαύσαντες τριά-
 κοντα ἐτῶν ἡσυχίαν κατῴρθησαν νὰ ἀναλάβωσιν. Ἀνδρωθέντες ἐν τῷ με-
 ταξῷ οἱ υἱοὶ τῶν ἐν τῷ ἄλσει τοῦ Ἄργου κατακκέντων ἀνέτρεψαν τοὺς
 δούλους νικῆσαντες αὐτούς καὶ ἀνέκτησαν τὴν ἀρχήν. Οἱ νικηθέντες ἀπ-
 εσύρθησαν τῆς πόλεως καὶ ἰδρύθησαν περὶ τὴν Τίρυνθον καὶ ἐπὶ τινα
 μὲν χρόνον ἡσύχαζον, εἴτα ὁμως παρκαίνουμένοι ὑπὸ τοῦ μάντεως Κλε-
 ἀνδρου ἐξ Ἀρκαδίας προσέβηλον τοὺς Ἀργεῖους ἄλλῃ καὶ πάλιν ἐνίκη-
 θησαν. (Ἡρόδ. 6,83. *Εἰς δ' ἐπήθησαν οἱ τῶν ἀπολομένων παῖδες. Ἐ-
 πειτέρ σφεις οὔτοι ἀνακτεόμενοι ὀπίσω ἐς ἑαυτοὺς τὸ Ἄργος ἐξέβαλον·
 ἐξωθεόμενοι δὲ οἱ δοῦλοι μάγῃ ἔσχατον Τίρυνθα· τέως μὲν δὴ σφι ἦν
 ἄρθμια ἐς ἀλλήλους, ἔπειτα δὲ ἐς τοὺς δούλους ἦλθε ἀνὴρ μάντις
 Κλέανδρος. Οὗτος τοὺς δούλους ἀνέγνωσε ἐπιθέσθαι τοῖσι δεσπότῃσι.
 Ἐκ τούτου δὲ πέλαγος σφι ἦν ἐπὶ χρόνον συγγόν, ἐς δ' ἡ μόγις οἱ Ἀρ-
 γεῖοι ἐπεκράτησαν*). Οὕτως ἡ ἐξουσία τῶν δούλων κατελύθη. Ἄλλ' ἢ
 ἀνάκτησις τῆς ἐσωτερικῆς ἀνεξαρτησίας δὲν ἤρκει εἰς τοὺς Ἀργεῖους, οἵ-
 τινες ἐπεθύμουν νὰ ἀναλάβωσι καὶ τὴν παλαιὰν αὐτῶν ἀρχηγίαν καὶ κυρι-
 αρχίαν τῶν περὶ τὴν πόλεων, αἵτινες μετὰ τὸ πάθημα παρὰ τὴν Θυρέαν καὶ ἐν
 τῷ ἄλσει τοῦ Ἄργου ἐξήττησαν τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν, ὀνομαστὶ δὲ ἡ Τίρυνς,
 Ἑρμιόνη καὶ Μυκῆναι. Αὗται ἀρνηθέντος τοῦ Ἄργους νὰ συμμετάσχωσι τοῦ
 ἀγῶνος καὶ νὰ διανείμωσι τοὺς κινδύνους καὶ τὴν δόξαν τοῦ Μηδικοῦ πολέμου
 ἀποσπασθεῖσαι τῆς συμμαχίας ἀπέστειλαν παρὰ τὴν θέλησιν τῆς κυριαρχ-
 οῦ πόλεως πολεμιστὰς ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος. Καὶ δὴ ὀγδοήκοντα Μυκη-
 ναῖοι ἡγωνίσθησαν μετὰ τοῦ Λεωνίδα ἐν Θερμοπύλαις, οἱ κάτοικοι τῆς
 Ἑρμιόνης ἐβόηθησαν τὴν οἰκοδομὴν τῶν τειχῶν ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ, ἡγω-
 νίσθησαν ἐν Σαλαμῖνι διὰ τριῶν νεῶν καὶ κατὰ τὴν ὀνομαστὴν μάχην τῶν
 Πλαταιῶν ἐπεμψαν ἢ μὲν Ἑρμιόνη τριακοσίους πολεμιστὰς, ἢ δὲ Τί-
 ρυνς καὶ Μυκῆναι τετρακοσίους (Ἡρόδ. 9,28. *Μυκηναίων καὶ Τίρυν-
 θίων τετρακόσιοι παρὰ τούτους ἔστασαν, Ἑρμιονέες τριηκόσιοι*). Διὰ
 ταῦτα τὸ Ἄργος δυσηρεστήθη καὶ ἀπεφάσισε νὰ τιμωρήσῃ τὰς ἐπα-

ναστατησάσας ταύτας πόλεις. Αἱ Ὀρνειαί καὶ Ὑσαι ἀνεστατώθησαν καὶ οἱ κάτοικοι ἡσύχως μετεφυτεύθησαν εἰς τὸ Ἄργος. Ἀνεστατώθη ἡ Μιδέα, ἥς οἱ κάτοικοι ἐν μέρει κατέφυγον εἰς τὴν Δρυοπηκὴν χώραν Ἀλκίεις ὁμοίαν τύχην ὑπέστη καὶ ἡ Ἑρμιόνη. Τὴν Τίρυνθον παρασχοῦσαν εἰς τοὺς γυμνήτας ἄσυλον καὶ βοήθειαν ἀνάστατον ἐποίησαν, ἀνέτρεψαν τοὺς παλαιούς ναοὺς, τὴν ἀκρόπολιν μετὰ τοῦ ναοῦ τῆς Ἥρας κατέβηκον, τὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν μετέφερον, ἄλλα μὲν εἰς τὸ Ἄργος ἄλλα δὲ εἰς τὸ Ἡραῖον, οἱ δὲ κάτοικοι οἱ μὴ θελήσαντες νὰ μεταβῶσιν εἰς Ἄργος ἀπεδήμησαν εἰς Ἐπίδαυρον καὶ Ἀλκίεις. (Ἡρδ. 7,137. Θουδ. 1,105, 2,56. Ξφ. Ἑλλ. ιστ. 4,2,16. 6,23. 7,2,2.). Τὸ παλαιὸν τεῖχος ὅμως ἔμεινεν ἀκέραιον ὡς τὸ ἀξιοσημείωτον παράδειγμα τῆς παλαιᾶς οἰκοδομητικῆς. Αἱ σεβασταὶ Μυκῆναι, αἱ κατὰ τοὺς ἡρωϊκούς χρόνους κλεισθεῖσαι, ἡ κατοικία τῶν Πελοπιδῶν, ἐνθα ἦτο τοῦ Εὐρύσθεως ὁ κυκλωπικὸς πρόναος, τοῦ Ἀγαμέμνονος ἡ οἰκία, ἡ μικρὰ μὲν κατὰ τὸν Θουκυδίδην ἀλλὰ μεγάλη ἐκ μεγαλοπρεπῶν καὶ πλουσιῶς κεκοσμημένων μνημείων, ἡ πόλις λέγω αὕτη ἐπέσυρε τὸ μῖσος τῶν Ἀργείων, διότι συμμετέσχε (Ἡρδ. 7,202 καὶ 9,28) τοῦ πρὸς τοὺς βαρβάρους πολέμου· ἀλλ' ἐπειδὴ πᾶσα προσβολὴ κατὰ τῶν Μυκηναίων θὰ ἤγειρε κατὰ τῶν Ἀργείων πόλεμον ἐκ τῆς Σπάρτης, ἥτις πιθανῶς ἐνίσχυε τὴν ὑπερήφανον διαγωγὴν πρὸς τοὺς Ἀργείους, ἠνάγκασεν αὐτοὺς νὰ περιμένωσι μέχρις ὅτου εὕρωσι κατάλληλον ἡμέραν, καθ' ἣν ἡ Σπάρτη περισπωμένη εἰς ἄλλα θὰ ἠδυνάτει νὰ παράσχω βοήθειαν. Ἡ ἡμέρα δὲν ἐβράδυνεν. Ἡ Σπάρτη περιῆλθεν εἰς στενόχωρον θέσιν ἐνεκα σεισμοῦ τινος καὶ τῆς στάσεως τῶν Εἰλιώτων. Ἀμέσως τὸ Ἄργος τότε μὴ βραδύναν οὐδὲ ἐπὶ στιγμὴν μετὰ πολλοῦ πλήθους βοηθούμενον καὶ ὑπὸ τῆς Τεγέας καὶ τῶν Κλεωνῶν ἐπῆλθε κατὰ τῆς πόλεως, ἐνίκησε τοὺς κατοίκους καὶ ἠνάγκασεν αὐτοὺς νὰ ζητήσωσιν ἄσυλον εἰς τὰ ἰσχυρὰ τεῖχη τοῦ φρουρίου· ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀντέστησαν οἱ πολιορκούμενοι ἀλλ' ἐπὶ τέλους πιεζόμενοι ὑπὸ τῆς πείνης καὶ τῆς ἐλλείψεως ὑπερασπιστῶν ὑπετάγησαν εἰς τοὺς Ἀργείους τῷ 463 ἢ κατὰ τὸν Grote, ὃν ἀκολουθεῖ ὁ Boursian τῷ 468. Ἡ πόλις ἀνετράπη ἐκ θεμελίων, ἐκ δὲ τῶν ἐπιζησάντων κατοίκων τινὲς μὲν ἀπεδήμησαν εἰς τὴν γειτονικὴν πεδιάδα τῶν Κλεωνῶν, ἄλλοι εἰς Μακεδονίαν παρὰ Ἀλέξανδρον εἰς αὐτὸν ἐκείνον, ὃν ὁ Μαρδόκιος ἔπεμψεν νὰναγγεῖλῃ τὴν γνωστὴν ἀγγελίαν εἰς τοὺς Ἀθηναίους, καὶ ἄλλοι εἰς τὴν Κερύναϊαν τῆς Ἀχαΐας, ἄλλοι δὲ εἰς Ἄργος, ἄλλοι δὲ ὑποταγέντες ἐγένοντο δοῦλοι καὶ τὸ δέκατον τῆς προσ-

ὁδοῦ ἀφιερώθη εἰς τὸν θεόν. Ἐν γένει ἡ πόλις τῶν Ἀτρειδῶν ἔμεινε κενὴ
 καὶ ἔρημος κατοίκων, τῶν Ἀργείων μὴ ἐπιτρεφάντων νάνιδρουθῇ τοῦ
 λοιποῦ ἐνταῦθα νέος πολιτικός βίος. Οὕτω δὲ αἱ Μυκῆναι ἐσυλῆθησαν
 καὶ ἐλησμονήθησαν, ὥστε ὁ Στράβων οὐδὲ ἔγνος αὐτῶν εὖρεν (Παυσ.
 7, 25, 3. Διόδ. βιβλ. 11, 65. Λουκιανοῦ Χάρων 522. *Μυκῆνας δὲ καὶ
 Κλεωνὰς αἰσχροῖνται δεῖξαι σοὶ καὶ μάλιστα τὸ Ἴλιον. Ἀποπνίξεις γάρ
 εὖ οἶδα ὅτι τὸν Ὀμηρον κατελθὼν ἐπὶ τῇ μεγαληγορίᾳ τῶν ἐπῶν. πλήρ
 ἄλλα πάσαι μὲν ἦσαν εὐδαίμονες, νῦν δὲ τεθνῶσι καὶ αὗται.* Καὶ
 Στράβ. 8, 377. *Μετὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίᾳ Ἀργεῖοι μετὰ Κλεω-
 ναίων καὶ Τεγεατῶν ἐπελθόντες ἄρδην τὰς Μυκῆνας ἀνέειλον καὶ τὴν
 γῶραν διενείμοντο.* καὶ 372. *Χρόνοις δ' ἕτερον κατεσχάθησαν αἱ
 Μυκῆναι, ὥστε νῦν μηδ' ἔγνος εὑρίσκεισθαι τῆς Μυκηναίων πόλεως*).
 Οὕτως οἱ Ἀργεῖοι καθυποτάξαντες τὰς περὶ τὰς πόλεις, Μυκῆνας,
 Τίρυνθον, Ὑσιᾶς, Ὀρεαῖς, Ἐρμιόνην καὶ Μιδεᾶν ἀνέλαβον ἐκ τῆς προ-
 τέρας καταπτώσεως καὶ ἀνυψώθησαν, πολὺ δὲ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν πό-
 λεων τούτων συνεχώνευσαν μετὰ τοῦ ἰδίου αὐτῶν καὶ μετεφύτευσαν εἰς
 τὸ Ἄργος. (Παυσ. 8, 27. *Ἀνθρώπων πλήθει τὸ Ἄργος ἐπηδέθησαν
 καταλύσαντες Τίρυνθα καὶ Ὑσιᾶς τε καὶ Ὀρεαῖς καὶ Μυκῆνας καὶ
 Μιδεᾶς καὶ εἰ δὴ τι ἄλλο πόλισμα οὐκ ἀξιόλογον ἐν τῇ Ἀργολίδι ἦν.*
 πρβ. Ἀριστ. πολ. 5, 2, 8. Müller Dorier 1, 174. 2, 56). Ἐνσωμα-
 τῶσαν λοιπὸν τὸ Ἄργος τοὺς κατοίκους πασῶν τῶν κατασταλεισῶν
 κοινοτήτων κατέστη νέα ὅλως πόλις μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος καὶ ἀνε-
 δείχθη πραγματικὴ καὶ ἀληθὴς πρωτεύουσα τῆς Ἀργολίδος, ἐξησφαλί-
 σθη κατὰ τῶν ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν καὶ κατὰ τῶν πρότερον ἀλαζόνων
 δούλων, ἐπλούτησε δὲ καὶ ἡτύχησε διὰ τῆς φιλοπονίας τῶν κατοίκων.
 (Διόδ. 12, 75). Διὰ ταύτης τῆς εὐτυχοῦς καὶ λαμπρᾶς ἀνανεώσεως τὸ
 Ἄργος, ἐνθα ὁ δημοκρατικὸς σπóρος πρὸ πολλοῦ ἐσπάρη, διετήρησεν ἔτι
 περισσότερον δημοκρατικὴν τινα διεύθυνσιν. Τὰ τελευταῖα ἀσθενὴ λείψα-
 να τῆς παλαιᾶς βασιλείας διερχόμενα, ἥτις τελευταῖον μόνον παρέμει-
 νεν, ὡς εἰδῶλον ἀνευ ἐπιρροῆς καὶ δυνάμεως· πολλὰ ἀνόμοια στοιχεῖα
 λαοῦ ἐγένοντο δεκτά, τὸ δὲ λείψανον τῶν παλαιῶν κατοίκων ἦτο μικρόν,
 ὥστε ἀναγκαιῶς ὤφειλεν ἡ συμμετρία καὶ τὸ ὁμοιομορφον τοῦ δικαίου
 νὰ τύχῃ ταχείαν πρόοδον. Οἱ τῶς δυσελπιστοῦντες περὶ τῆς ἀνακαίνι-
 σεως τοῦ κράτους ἄρχονται συλλαμβάνοντες ἔστω καὶ ἀμυδράν ἐλ-
 πίδα, ὅτι θάνατεῖλῃ αὐθις ἡ ἡὼς τῆς ἐλευθερίας. Τὸ ὄνομα Ἀργεῖος τὸ
 πρὸ ὀλίγου ἄρρητον καὶ σεσιγημένον ἢ ὅλως ἐξηυτελισμένον προσκτᾶται

πᾶν κατὰ μικρὸν τὴν ἱστορικῶς καὶ ἔθνικῶς προσήκουσαν αὐτῷ ἔννοιαν, ἥ δὲ τέως πεπηγυῖα Ἀργεῖα συνείδησις ἀναζωογονεῖται. Αἱ λανθάνουσαι καὶ κατεσταλμέναι δυνάμεις περιέρχονται ἡρέμα καὶ κατὰ μικρὸν εἰς ἀθόρυβον ζύμωσιν, ἥτις ἰσχυροποιουμένη ἐν μέσῳ μυρίων καὶ δεινῶν ἐμποδίων καὶ δυσκαταγωνίστων ἀντιδράσεων καθίσταται ἐπὶ τέλους ὑπομόχλιον τῆς πολιτικῆς ἀναστάσεως. Πᾶσαι λοιπὸν αὗται αἱ περιστάσεις, ἡ ἐγκλιμάτισις νέων κατοίκων, ἡ ἔχθρα κατὰ τῆς Σπάρτης καὶ ὁ μετὰ τῶν Ἀθηναίων σύνδεσμος μετέβαλον τὸ Ἄργος εἰς δημοκρατικὸν κράτος.

Τὸ Ἄργος ἀναμορφωθὲν καὶ ἀνανεωθὲν ἤδη ἤρξατο ἀμέσως νὰ ἐκδηλώνῃ τὸ κατὰ τῆς Σπάρτης μῖσος καὶ νὰ ζητῇ ἐκδίκησιν. Ἐβοήθησε τοὺς Τεγεᾶτας πολεμοῦντας κατ' αὐτῆς, συνέδρασε φιλικωτάτας σχέσεις μετὰ τῶν Ἀρκάδων, οἵτινες ἀναφανδὸν ἐκινουνοτο ἤδη κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν σχηματίζοντες ἰσχυρὸν ἀντιλακωνικὸν κόμμα. Καὶ αὐτοὶ οἱ Ἥλαιοι ἀναπτυχθέντες ἐσωτερικῶς μετὰ τὰ Μηδικὰ ἐξεδήλουν ἐχθρικὰς διαθέσεις πρὸς τὴν Σπάρτην συνοικιζόμενοι ἐκ πολλῶν καὶ μικρῶν πόλεων, περὶ μίαν, τὴν Ἥλιν. (Διόδ. 11, 54· ἴδε καὶ Στράβ. 8, 337· *Ὁ μὲν δὲ ποτε συνῆλθον εἰς τὴν νῦν πόλιν Ἡλιν μετὰ τὰ Περσικὰ ἐκ πολέων δῆμων*). Ἀποκτήσαντες δὲ μείζονα ἰσχὺν καὶ στερεότητα ἀπεξενώθησαν τῆς Σπάρτης καὶ φιλικῶς διέκειντο πρὸς τὰς Ἀθήνας καὶ τὸ Ἄργος. Τὸ σπουδαιότερον δὲ κύπημα κατὰ τῆς πολιτικῆς τῆς Σπάρτης ἦτο, ὅτι οἱ Ἀργεῖοι συνετέλεσαν μεγάλως, ὥστε ἡ Μαντίνεια ἀποτελουμένη ἐκ πέντε μεμονωμένων δήμων συνφικίσθη περὶ μίαν πόλιν παρασκευάσαντες οὕτω ἐπιτείχισμα ἰσχυρὸν κατὰ τῆς Σπάρτης. (Ξενοφ. 5, 2, 7. Στράβ. 8, 337. Müller-Dorier 2, 70). Οἱ μεμονωμένοι οὗτοι δῆμοι πρότερον ἀπετέλουν τὴν ὑπισθοφυλακὴν τῆς Σπάρτης, ἥδη ὅμως διὰ τοῦ συνοικισμού εἰσδεχθέντες καὶ τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα ἐσχημάτισαν κέντρον ἐν Ἀρκადίᾳ ἀντιστάσεως κατὰ τῆς Σπαρτιατικῆς ἡγεμονίας. Ἡ Σπάρτη μετέηρχετο πολιτικὴν διαχωρητικὴν, ἡγάπα τὸν διοικισμὸν, ἡγάπα νὰ διαλύῃ τὸ σύνολον τῶν κατοίκων τῶν πόλεων, τὸ Ἄργος ὅμως τὸ δημοκρατικὸν μετὰ τῶν Ἀθηναίων προσεπάθουν νὰ συγκρατῶσι τὰς πόλεις ἡνωμένας.

Τόσον ἦτο στερεὸς ὁ σύνδεσμος τοῦ Ἀργίου μετὰ τῶν Ἀθηναίων, ὥστε, ὅταν ἡ Σπάρτη προέτεινε νὰ ποκλεισθῶσι τοῦ ἀμφικτυονικοῦ συνεδρίου τὸ Ἄργος καὶ αἱ πόλεις αἱ φρονούσαι τὰ τῶν Περσῶν, ὁ Θεμιστοκλῆς κατὰ τὴν διήγησιν τοῦ Πλουτάρχου κατεπολέμησεν ἀποτελεσματικῶς ταύτην τὴν πρότασιν τῆς Σπάρτης καὶ ἀπεσόβησε τὸ ὑπέρφορτον αὐ-

τῆς κατὰ τὴν διαψήφισιν. (Θουκ. 1, 135. Πλ. Θεμ. 20. Διόδ. XI, 55. Κορν. Ν. Θεμ. 8). Εὐγνώμονοῦντες δὲ πρὸς τὸν μέγαν ἄνδρα οἱ Ἀργεῖοι ἐδέχθησαν ἐπισήμως ἐξόριστον ὄντα καὶ ἐβοήθησαν αὐτόν. Ἐνταῦθα ὁ Θεμιστοκλῆς συνεπαγαγὼν ἱκανὸν μέρος τῆς περιουσίας αὐτοῦ διέτριψε περὶ τὰ ἐξ ἔτη πολλαχῶς ὠφελήσας διὰ τῶν συνετῶν συμβουλῶν τὴν φιλοξενήσασαν πόλιν εἰς τὴν εὐτυχῇ ἀνύψωσιν αὐτῆς ἐκ τῆς μεγάλης πτώσεως. Ἐν Ἀργεῖ ἦτο, κατὰ τὸν Πλούταρχον, ὁ Θεμιστοκλῆς, ὅτε ὁ Πανσανίας μάτην προσεκάλει αὐτόν συμμέτοχον τῶν προδοτικῶν σχεδίων. Εἶνε πιθανόν, ὅτι ὁ Θεμιστοκλῆς διαμένων ἐν Ἀργεῖ συνέστησε νὰ σχηματισθῇ στενὴ συμμαχία μετὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ Ἀργεῶν, δὲν ἐξηγείται ἄλλως ἢ λύσσα, μεθ' ἧς κατεδίωκεν αὐτόν ἡ Σπάρτη, ἥτις ἀνεγνώριζεν, ὅτι ἡ ἀναγέννησις τοῦ Ἀργεῶν ἦτο τὸ τρομερώτερον κτύπημα κατὰ τῆς ἰδίας ἡγεμονίας. Ὅτε δὲ ἡ Σπάρτη ἀργότερον τῷ 464 ἐπαθεν ἐκ φοβεροῦ σεισμοῦ καὶ κατεστράφη μέγα μέρος τῆς πόλεως καὶ ἐθανατώθησαν πλείστοι οἱ Εἰλωτες ἐστράτευσαν κατὰ τῆς Σπάρτης καὶ παρ' ὀλίγον νὰ γείνωσι κύριοι αὐτῆς. Καὶ ἀπεκρούσθησαν μὲν ἄλλὰ δὲν ὑπετάχθησαν, καταλαβόντες δὲ τὴν Ἰθώμην ἡμύνοντο τόσῳ κερταρικῶς, ὥστε οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐζήτησαν τὴν βοήθειαν τῶν Ἀθηναίων (Θουκ. 1, 102, 103) καὶ κατὰ πρότασιν τοῦ Κίμωνος ἐστάλη οὗτος μετὰ τισσάρων χιλιᾶδων ὀπλιτῶν· ἀλλὰ μὴ ἀλωθείσης τῆς Ἰθώμης καὶ διὰ ταύτης τῆς συνδρομῆς οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐκ δυσπιστίας ἀγόμενοι ἀπέμπεψαν αὐτούς· εἰπόντες ὅτι οὐδὲν αὐτῶν ἔτι προσδέονται. Ἐνταῦθα ἡ παλαιὰ ἀντιζηλιὰ Σπάρτης καὶ Ἀθηναίων ἐκραγεῖσα κατέληξεν εἰς ἐπίσημον ῥῆξιν τῶν σχέσεων. Οἱ Ἀθηναῖοι διελύσαντες ἐπισήμως τὴν ἀρχαίαν μετὰ τῆς Σπάρτης συμμαχίαν συνωμολόγησαν ὅπως πολέμιας πρὸς αὐτήν. Τὸ Ἄργος διὰσωζόν ἀκμαῖον τὸ μῖσος καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ νῆνακτῆσθαι τὴν ἡγεμονίαν ἐπὶ τῆς Πελοποννήσου ἐδέχθη προθυμότατα τὰς περὶ συμμαχίας προτάσεις τῶν Ἀθηναίων, οἵτινες ἐπεθύμουν νὰ ἔχωσιν ἐν αὐτῇ τῇ Πελοποννήσῳ ὄργανον σταθερὰς καὶ διαρκοῦς ἐτοιμότητος κατὰ τῆς Σπάρτης (Διόδ. XI, 80, Πανσ. 1, 29, 7. Λακεδαιμονίοις τὴν πόλιν τοῦ θεοῦ σείσαντος οἱ Εἰλωτες ἐς Ἰθώμην ἀπέστησαν· ἀφεστηκότων δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι βοηθοὺς καὶ ἄλλους καὶ παρὰ Ἀθηναίων μετεπέμποντο· οἱ δὲ σφισιν ἐπιλέκτους ἄνδρας ἀποστέλλουσι καὶ στρατηγὸν Κίωνα τὸν Μιλτιάδου. Τούτους ἀποπέμπουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι πρὸς ὑποψίαν. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀνεκτὰ ἐφαίνετο περιυβρίσθαι, καὶ ὡς ἐκομίζοντο ὀπίσω, συμμαχίαν ἐποιήσαντο Ἀργεῖοις Λακεδαιμο-

ρίων ἐχθροῖς τὸν ἅπαντα οὔσι χρόνον). Οὕτω συναφθείσης συμμαχίας τῷ 461 οἱ Ἀργεῖοι ὑπεστήριζον ζωηρῶς τὰς προσβολὰς τῶν Ἀθηναίων κατὰ τῆς Σπάρτης συντελέσαντες καὶ οὗτοι εἰς τὴν ἀνύψωσιν αὐτῶν. Ὅτε δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπεθύμουν νὰ παρασκευάσωσιν ἰσχυρόν ἀντίπαλον κατὰ τῶν Ἀθηναίων τὰς Θήβας καὶ νὰ καθυποτάξωσιν ὑπ' αὐτὰς πάσας τὰς Βοιωτικὰς πόλεις παραδίδοντες ταύτας εἰς τοὺς ὀλιγαρχικούς, οἱ Ἀθηναῖοι θεωρήσαντες ἀπαραίτητον νὰ προλάβωσι ταῦτα παραλαμβάνουσι τὸν στρατὸν αὐτῶν καὶ τοὺς συμμάχους Θεσσαλούς μετὰ τοῦ ἵππικοῦ καὶ ἄλλους καὶ χιλίους Ἀργεῖους (Θουκ. 1, 107. Ἐβοήθησαν δὲ ἐπ' αὐτοὺς Ἀθηναῖοι παρθμεῖ καὶ Ἀργείων χίλιοι), καὶ ἐξέρχονται εἰς τὸ περὶ Τανάγραν μέρος, ἔνθα ἐνίκηθησαν διὰ τὴν ἀπιστίαν ἰδίως τῶν Θεσσαλῶν ἱππέων, οἵτινες ἠυτομόλησαν πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας. (Θουδ. 1, 107. Διόδ. XI, 81. Ἡ. 280 καὶ Θεσσαλῶν ἱππεῖς τοῖς Ἀθηναίοις οὐ μετέστασαν ἐν τῷ ἔργῳ παρὰ τοὺς Λακεδαιμονίους. Παιυσ. 1, 29, 9. ὕστερον δὲ μελλούσης Ἀθηναίων ἐν Τανάγρα γίνεσθαι πρὸς Βοιωτοὺς καὶ Λακεδαιμονίους μάχης ἀφίκορτο Ἀθηναῖοις Ἀργεῖοι βοηθοῦντες καὶ παραντίκα μὲν ἔχοντας πλέον τοὺς Ἀργεῖους ρυθὲς ἐπελθοῦσα ἀφείλετο τὸ σαφές τῆς νίκης, ἐς δὲ τὴν ὕστεραίαν ὑπῆρξε κρατῆσαι Λακεδαιμονίους Θεσσαλῶν προδόντων Ἀθηναίους). Κατὰ τὸν Παιυσανίαν (5, 10, 4) ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀνέκειτο ἀσπίς χαλκῇ μετὰ τοῦ ἐπομένου ἐπιγράμματος δηλοῦντος καὶ τοὺς ἀναθέσαντας καὶ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἀνέθεσαν ταύτην.

Ναὸς μὲν φιάλας χρυσέας ἔχει, ἐκ δὲ Τανάγρας
τοῖ Λακεδαιμόνιοι συμμαχία τ' ἀνέθεν
δῶρον ἀπ' Ἀργείων καὶ Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων,
τὰν δεκάταρ νίκας εἴνεκα τῷ πολέμῳ.

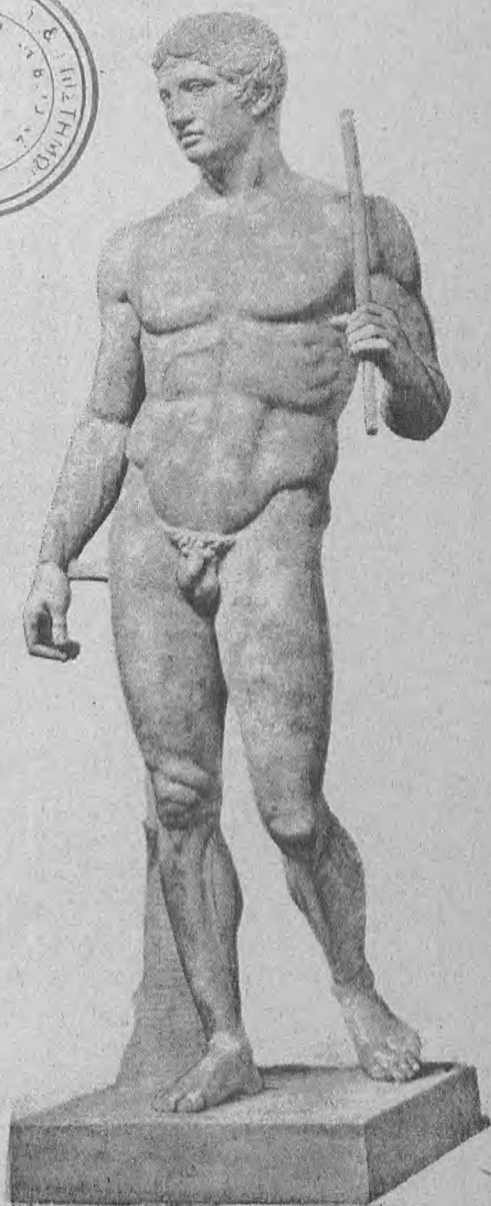
Τρία δὲ συντρίμματα λίθου παρ' ἀλλήλα κείμενα εὑρέθησαν ἐν Ὀλυμπίᾳ βεβαιουῦντα τὰ ὑπὸ τοῦ Παιυσανίου λεγόμενα. (inscriptiones graecae antiquissimae σελ. 171 ἀριθ. 26). Οἱ Ἀθηναῖοι τιμῶντες τὴν φιλίαν τῶν Ἀργείων ἔθαψαν ἐν τῷ Κεραμειῷ τοὺς πεσόντας ἐξ αὐτῶν ἐν Τανάγρα. Ἐπιγραφή δὲ εὑρεθεῖσα παρὰ τὴν Ποικίλην Στοάν ἀναφέρει τὰ ὀνόματα τῶν Κλεωναίων, οἵτινες μετ' Ἀργεῖου στρατοῦ ἐβοήθησαν τοὺς Ἀθηναίους ἐν Τανάγρα (inscriptiones graecae antiquissimae σελ. 17, 36).

Ὅτι τὸ Ἄργος καὶ ἄλλως ὑπεστήριξε κατὰ τὰ προμνημονευθέντα ἔτη 461—451 τὰς ἐπιχειρήσεις τῶν Ἀθηναίων, δὲν πρέπει νὰ ἀμφιβάλλωμεν,

ἂν καὶ αἱ πηγαὶ σιγῶσι περὶ τούτου. Αἱ προσβολαὶ τῶν Ἀθηναίων κατὰ
 τῶν Πελοποννησίων συμμάχων τῆς Σπάρτης, κατὰ τῆς Κορίνθου, δηλ.
 Ἐπιδαύρου καὶ Τροιζήνος ζωηρῶς διενηργήθησαν καὶ ἐβοηθήθησαν ὑπὸ
 τῶν Ἀργείων. Ἠνωμένον τὸ Ἄργος μετὰ τῶν Ἀθηνῶν ἔπειτα περὶ τὸ
 445 ἔτος ἀπέστειλε πρεσβεῖαν πρὸς τοὺς Πέρσας, ἵνα ἀνανεωθῇ ἡ
 προτέρα φιλικὴ σχέσις μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν καὶ οὕτω εὐκο-
 λώτερον διευκολυνθῇ ἡ ἐπιθυμία καὶ ὁ πόθος τῆς Ἀθηναϊκῆς πρεσβείας
 ζητούσης νὰ συνάψῃ μετὰ τῶν Ἀθηναίων ὁ μέγας βασιλεὺς διαρκῆ εἰρή-
 νην. (Ἡρόδ. 7, 151). Κατὰ τὸ ἔτος 451 ἢ 450 ἐγένετο μεταξὺ Ἀθηνῶν
 καὶ Σπάρτης πενταετὴς ἀναχωρή. Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ τὸ Ἄρ-
 γος μετὰ τῆς Σπάρτης συνωμολόγησεν εἰρήνην τριακονταετῇ (Θουδ.
 5, 14). Γνωρίζομεν ἐκ τοῦ Ἡροδότου, ὅτι ἤδη πρὸ τῆς ἐκστρατείας τοῦ
 Ξέρξου τὸ Ἄργος ἤθελε νὰ συνάψῃ ὁμοίαν τινὰ συνθήκην· ὁ φόβος προσ-
 βολῆς ἐκ τῆς Σπάρτης ἦτο τότε καὶ τώρα ἡ αἰτία τῆς εἰρήνης· ἡ ἡττα
 ἐν τῷ ἄλλει τοῦ Ἄργου κατέστησε τοὺς Ἀργεῖους λίαν ἐπιφυλακτικούς,
 φοβουμένους μήπως ἡ Σπάρτη ζητήσῃ ἐκδίκησιν διὰ τὴν ἀνανεωθείσαν
 ἔχθραν· ἄμα λοιπὸν οἱ Ἀθηναῖοι διηλλάχθησαν μετὰ τῆς Σπάρτης, ἀμέ-
 σως ἔσπευσαν οἱ Ἀργεῖοι νὰ σφραλισθῶσιν. Τίς δύναται νὰ ψεῖξῃ τὴν προ-
 σοχὴν αὐτῶν; Εἰς τὴν συμφωνηθεῖσαν συνθήκην ἔμεινε τὸ Ἄργος πι-
 στὸν, διότι ἐφείδετο τὴν ἑαυτοῦ ἀναγεννηθεῖσαν δύναμιν. Ἐκείνην τὴν
 πενταετῇ ἀναχωρῆν μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Σπάρτης ἠκολούθησε τῷ
 445 ἡ τριακονταετὴς εἰρήνη μετὰ τῶν αὐτῶν δυνάμεων. Κατὰ τὸν
 Πausανίαν, ὅστις εἶδε τὴν συνθήκην ταύτην ἐγγεγραμμένην ἐν Ὀλυμπίᾳ
 ἐπὶ χαλκίνου κίονος, ὑπῆρχεν ἐν τῇ εἰρήνῃ ὁ ὅρος, τὸ Ἄργος νὰ μὴ ἔχῃ
 μηδὲν μέρος ἐν τῇ εἰρήνῃ ταύτῃ (Paus. 5, 23, 3. "Ἐστὶ δὲ ἐν ταῖς συν-
 θήκαις καὶ τὸδε εἰρημένον, εἰρήνης μὲν τῆς Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμο-
 νίων τῇ Ἀργείων μὴ μετεῖναι πόλει, ἰδίᾳ δὲ Ἀθηναίους καὶ Ἀργεῖους,
 ἢν ἐθέλωσιν, ἐπιτηδεύειν ἔχειν πρὸς ἀλλήλους. Θουκ. 1, 35, 40).
 Ἡ ὠρισμένη αὕτη δηλώσις ἐν τοῖς ὅροις τῆς συνθήκης Ἀθηναίων καὶ
 Σπαρτιατῶν ἐγένετο, διότι οἱ Ἀθηναῖοι ἐπεθύμουν νὰ πορύγῳσι πᾶσαν
 σύγκρουσιν πρὸς τὴν ἰδιαιτέραν εἰρήνην, ἣν συνῆψαν οἱ Ἀργεῖοι καὶ
 Σπαρτιάται, ἥς ὅμως τοὺς ὅρους ἡμεῖς δὲν γνωρίζομεν. Ἡ συν-
 θήκη τοῦ 445 διετηρήθη δέκα καὶ τέσσαρα ἔτη μόνον, διότι ἐξερράχη
 ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος.

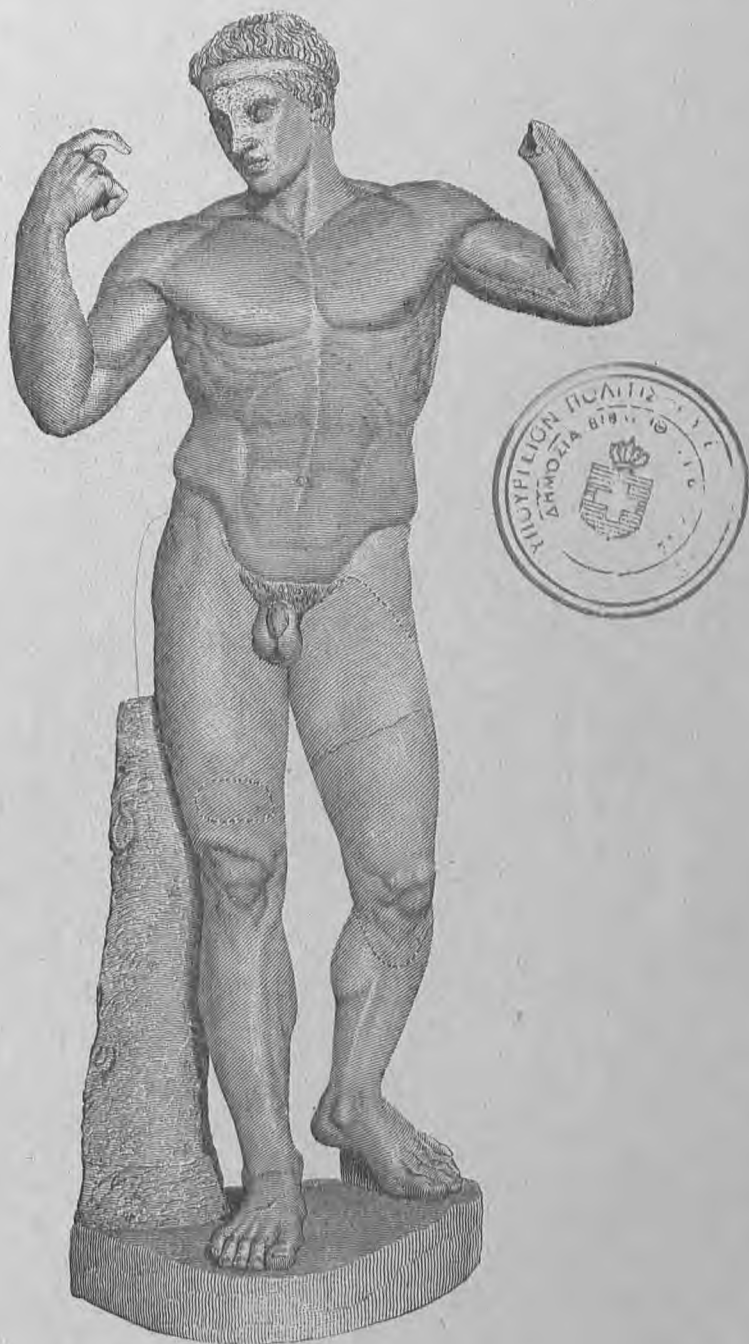
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Κατὰ τὸν ἐμφύλιον τοῦτον πόλεμον ἡ Ἑλλὰς διηρέθη εἰς δύο μεγάλα στρατόπεδα, ἐνταῦθα ἴστατο ἡ Σπάρτη μετὰ τῶν ἐντὸς ἰσθμοῦ Πελοποννησίων, πλὴν Ἀργείων καὶ Ἀχαιῶν, ἐκεῖ οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τῶν συμμάχων αὐτῶν. (Θουκδ. 2,9). Ἀλλὰ τὸ Ἄργος ἐβόησε τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἐπὶ τούτου τοῦ πολέμου, ἦν καὶ ἐπὶ τῶν Περσικῶν διχμεῖναν πάλιν οὐδέτερον, τοῦλάχιστον κατὰ τὰ πρῶτα δέκα ἔτη τοῦ πολέμου. Ὁ Ἀριστοφάνης λέγει ἤδη, ὅτι οἱ Ἀργεῖοι μετέσχον τοῦ πολέμου ὡς μισθοφόροι ὑπηρετοῦντες ἀμροτέρους τοὺς διχμαχομένους (Ἀριστ. Εἰρήν. 467. *διγύθεν οἱ Ἀργεῖοι μισθοφοροῦντες ἄλφειτα*, 475)· ἀλλ' οὔτε ὁ Θουκυδίδης οὔτε ὁ Διόδωρος λέγουσι τοῦτο. Κατὰ τὸν Θουκυδίδην οἱ Ἀργεῖοι μετέσχον δις τῶν συμβάντων κατὰ τὰ δέκα ἔτη τοῦ πολέμου, ἀλλὰ διὰ τοιούτου τρόπου, ὥστε ἡ οὐδέτερότης τοῦ κράτους δὲν παρεβιάσθη. Ἡ πρώτη περίπτωσις εἶνε ἡ ἐξῆς· Σπαρτιατικὴ πρεσβεία περὶ τὸ τέλος τοῦ 430 π. Χ. μετέβη εἰς Ἀσίαν πρὸς τὸν μέγαν βασιλέα, ἵνα ζητήσῃ χρηματικὴν βοήθειαν καὶ στρατιῶτας κατὰ τῶν Ἀθηναίων. Ἀλλ' οἱ πρέσβεις συλληφθέντες ἐν τῇ Θράκῃ ὑπὸ Σαδόκου ἤχθησαν εἰς Ἀθήνας καὶ ὑπέστησαν ἅπαντες ἄκριτοι τὸν θάνατον ῥιφθέντες εἰς φάραγγας (Θουκ. 2,67. Ἡρόδ. 7,137. *Οἱ πεμφθέντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι ἐς τὴν Ἀσίαν, προδοθέντες δὲ ὑπὸ Σιτάλκω... ἤλωσαν κατὰ Βισάνθην τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ καὶ ἀπαχθέντες ἐς τὴν Ἀττικὴν ἀπέθανον ὑπὸ Ἀθηναίων, μετὰ δὲ αὐτῶν καὶ Ἀριστέας ὁ Ἀδεύμαντος Κορίνθιος ἀνὴρ*. Müller Dorier 2,109 σημ. 5. *gesch. der politik Spartas* σελ. 36—38). Ταύτης τῆς πρεσβείας μετέσχε καὶ ὁ Ἀργεῖος Πόλλις Ἰδίας, ὡς λέγει ὁ Θουκυδίδης δηλ. ἐξ ἰδιαιτέρας προαιρέσεως ἄνευ ἐπισήμου ἀποστολῆς ἐκ τῆς πόλεως. Ὁ Herbst λέγει, ὅτι ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου οἱ ὀλιγαρχικοί, ἂν καὶ δὲν εἶχον τὴν ὑπερτάτην ἀρχὴν ἐν τῷ δημοκρατουμένῳ Ἀργεῖ, εἶχον ὅμως ἐπιρροὴν σημαντικὴν. Καὶ ἡ μὲν δημοκρατικὴ μερίς ἡ πλειονοψηφοῦσα ἦτο ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων, ἡ δὲ ὀλιγαρχικὴ ἡ μειονοψηφοῦσα ὑπὲρ τῆς Σπάρτης. Ἡ ἰσορροπία δὲ τῶν μερίδων τούτων ἦτο ἡ οὐδέτερότης τοῦ κράτους. Ἡ Σπάρτη λοιπὸν θέλουσα νὰ κερδίσῃ ὑπὲρ ἑαυτῆς τὸν μέγαν βασιλέα ἐτόλπη εἰς τὴν ὀλιγαρχικὴν μερίδα, ἥτις ἠδύνατο νὰ ἐξασκήσῃ ἐπιρροὴν τινα παρὰ τῷ βασιλεῖ ὑπὲρ τῆς Σπάρτης. Οὗτος λοι-

61. Δορυφόρος.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

63. Διαδύμενος.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τιμᾶται δραχμῆς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΟΥ
ΑΡΓΟΥΣ

ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ

ΑΠΟ

ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΜΕΧΡΙΣ ΗΜΩΝ

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ Κ. ΚΟΦΙΝΙΩΤΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

Τὸ γὰρ παλαιὸν Ἄργος οὐπόθεις τόδε.
Σοφοκλῆς.

ΤΕΥΧΟΣ 13

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ «Ο ΠΑΛΑΜΗΔΗΣ»

1893

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πόν ὁ Πόλλις συνώδευσε τοὺς Σπαρτιάτας πρέσβεις κατ' ἐντολὴν οὐχὶ τοῦ κράτους ἀλλὰ τῆς ὀλιγαρχικῆς μερίδος. Οὕτως ἐξηγεῖ τὸ χωρίον τοῦ Θουκυδίδου (2,67) καὶ ὁ Σχολιαστὴς ὁ Herbst παραδέχεται, ὅτι ὁ Πόλλις ἠκολούθησε μὲν τὴν πρεσβείαν ἀλλ' εἶχε διάφορον καὶ ἰδιαιτέρον σκοπὸν παρὰ τῷ βασιλεῖ, ὅστις ἤτο ἴσως κατ' εὐθείαν εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸν τῶν Λακεδαιμονίων. Τὸ κόμμα τὸ ὀλιγαρχικόν, ὅπερ συνεδίσθη μετὰ τῆς Σπαρτιατικῆς πρεσβείας, ἤτο ἐκείνο πιθανῶς, ὅπερ τῷ 425 ἐματῶσε τὴν ἐπομένην προσπάθειαν τῶν Ἀθηναίων. (Θουκυδ. 4,42. Curtius pelop. 2,548). Οἱ Ἀθηναῖοι διανοούμενοι νὰ καταλάβωσιν ἐν τῇ Κορινθιακῇ περιφερείᾳ σημεῖον ἰσχυρὸν συνδεδόμενον μετὰ τῆς θαλάσσης ἐξελέξαν τὸν Σολύγειον λόφον, ἐφ' οὗ εἶνε ἡ Σολυγεία κώμη ἀπέχουσα δώδεκα μόνον στάδια μακρὰν τῆς θαλάσσης· περὶ τὸν τόπον τοῦτον συνῆψαν αἰματηρὰν μάχην νικήσαντες διὰ τοῦ ἵππικοῦ αὐτῶν ἀλλὰ τὸ ὕψωμα ἔμεινεν ἀκόμη εἰς τὰς χεῖρας τῶν Κορινθίων. Τὸ εὐτυχὲς τοῦτο τέλος ὥφειλον οἱ Κορινθιοὶ εἰς τοὺς Ἀργεῖους ἰδιαιτέρως, οἵτινες ἐνωρὶς ἐπληροφόρησαν αὐτοὺς περὶ τοῦ σκοποῦ τῶν Ἀθηναίων.

Αὗται αἱ δύο περιπτώσεις εἶνε, αἵτινες ἀναφέρονται εἰς τὴν συμμετοχὴν τῶν Ἀργείων κατὰ τὰ δέκα πρῶτα ἔτη. Ἀλλ' αὗται βεβαίως δὲν ἔχουσιν οὐδένα κυβερνητικὸν οὐδ' ἐπίσημον χαρακτῆρα δυνάμενον νὰ προσβάλῃ τὴν οὐδετερότητα τοῦ κράτους. Ἡ οὐδετερότης τοῦ Ἀργους ὑπηγορεύθη καὶ ἐκ τοῦ λόγου, ὃν ἀνωτέρω λέγει ὁ Herbst, ἀλλὰ καὶ τῆς τριακονταετοῦς εἰρήνης, ἣν συνδέσαν τὸ Ἄργος μετὰ τῆς Σπάρτης δὲν ἤθελεν ἀνθαδῶς νὰ παραβιάσῃ, διότι αὐτὴν ἐσέβετο καὶ ἡ Σπάρτη (Θουδ. 2,67). Ἀλλ' ἡ κυριώτερα αἰτία τῆς οὐδετερότητος εἶνε, νομίζομεν, ἡ ἐπομένη. Τὸ Ἄργος ἤθελε νὰ ἀναλάβῃ ἐντελῶς ἐκ τῆς καταπτώσεως, εἰς ἣν περιῆλθεν ἐσχάτως ἐκ τῶν πολεμικῶν ἀτυχιῶν καὶ ἐκ τῆς ἐπαναστάσεως τῶν δούλων. Εὐτυχῶς δὲ ἤδη διὰ τῆς ἐπιτηδεύσεως αὐτοῦ πολιτικῆς κατὰ τῶν πόλεων τῆς περιφερείας, διὰ τῆς μακρᾶς ἡσυχίας, ἧς ἀπῆλause καθ' ἅπασαν τὴν περίοδον ἐκτὸς διακοπῶν τινῶν, διὰ τοῦ πλούτου καὶ τοῦ πληθυσμοῦ καὶ διὰ τοῦ ἐμπορίου κατέστη τὸ ἰσχυρότερον κράτος οὐχὶ μόνον ἐν Πελοποννήσῳ μετὰ τὴν Σπάρτην ἀλλὰ καὶ ἐν Ἀπασῇ τῇ Ἑλλάδι. Ἦδη λοιπὸν ἰσχυροποιηθὲν ἐπεθύμει νὰ εὕρῃ κατάλληλον εὐκαιρίαν, ἵνα ἀνανεώσῃ τὸν πόλεμον πρὸς τὴν Σπάρτην περὶ τῆς ἡγεμονίας τῆς Πελοποννήσου. Καὶ ποίαν ἄλλην καταλληλοτέραν εὐκαιρίαν ἐπεθύμει ἢ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ἐξ οὗ ἤλπιζεν, ὅτι θα ἐξέλθῃ ἡ Σπάρτη κατατετραυματισμένη καὶ ἀνίσχυρος; Διὰ τοῦτο

λοιπόν ἔμεινεν οὐδέτερον συλλέγον μέσκα καὶ δυνάμεις καὶ περιμένον εὐνοϊκὴν εὐκαιρίαν, ἥτις δὲν ἐβράδυνε νὰ ἔλθῃ. Οἱ λόγοι οἱ ὑπαγορεύσαντες τὴν οὐδετερότητα τοῦ Ἄργους κατὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους ὑφίσταντο ἀκόμῃ, οἱ αὐτοὶ οὗτοι πολὺ δικαιότερον ἀπετρεψαν τοῦτο τοῦ νὰ συμμετάσχη ἐμφυλίου ἀγῶνος. Ἡ σκέψις τοῦ Ἄργους ἐν ἀμφοτέροις ταῖς περιστάσεσι ἦτο λίαν συνετὴ καὶ πολιτικὴ.

Ἀπὸ τῆς εἰρήνης τοῦ Νικίου μέχρι τέλους
τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου.

Κατὰ μῆνα Αὐγούστου φονευθέντος τοῦ Βρασιίδα καὶ τοῦ Κλέωνος ἐν τῇ μάχῃ περὶ τὴν Ἀμφίπολιν ὑπερισχύσας ὁ Νικίας κατῴρθησε τῷ 421 μετὰ τοῦ βασιλείως τῆς Σπάρτης Πλειστοάνακτος νὰ συνομολογήσῃ πεντηκονταετίς σπονδὰς, ὧν αἱ κυριώτεραι διατάξεις ἦσαν αἱ ἐξῆς· οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ σύμμαχοι νὰ ποδώσωσι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους τὴν Ἀμφίπολιν, Ἀργίλον, Στάγειρον, Ἀκανθον, Σκῶλον, Ὀλυνθον, Σπάρταλον, Πάνακτον καὶ πάντας τοὺς αἰχμαλώτους οἱ δὲ Ἀθηναῖοι νὰ ποδώσωσι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους τὸ Κορυθαῖον, Κύθηρα, Μεθώνην, Πτελεόν, Ἀταλάντην καὶ πάντας τοὺς αἰχμαλώτους. Γενομένης συνελεύσεως τῶν συμμάχων μόνον ἡ πλειονοψηφία ἐδέχθη τοὺς ὅρους τούτους τῆς εἰρήνης, οἱ δὲ Βοιωτοὶ, Μεγαρεῖς, Κορίνθιοι καὶ Ἠλεῖοι ἀπεποιήθησαν, διότι τὰ ἰδιαιτέρα αὐτῶν συμφέροντα δὲν ἐπροστατεύθησαν, οἱ Βοιωτοὶ δυσηρεστήθησαν, διότι δὲν ἤθελον νὰ στερηθῶσι τὸ Πάνακτον, οἱ Κορίνθιοι, διότι δὲν ἤθελον νὰ χάσωσι τὸ Σόλλιον καὶ Ἀνακτόριον, οἱ Μεγαρεῖς, διότι δὲν ἀνελάμβανον τὴν Νίσαιαν, οἱ Ἠλεῖοι, διότι ἤθελον εἰς τοὺς Λεπρεάτας πάλιν νὰ ποδώσωσι τὴν ἀνεξαρτησίαν. Εἰς ὁμοίας περιστάσεις ὡς ἡ Ἥλις ἦτο καὶ ἡ Μαντίνεια. Αὕτη εἶχεν ὑποτάξει κατὰ τὸν δεκάετη πόλεμον τὴν χώραν τῶν Παρρασίων, ἐφοβεῖτο δὲ νῦν μήπως ἡ Σπάρτη ὑποστηρίξῃ τοὺς καθ' αὐτῆς. Αἱ Χαλκηδικαὶ πόλεις ἐν Θράκῃ ἦσαν δυσηρεστημέναι, διότι ἐφοβοῦντο τὸν Ἀθηναϊκὸν ζυγόν. Ἰδίως οἱ Πελοποννήσιοι ἀμέσως ἐπληρώθησαν ὑπονοίας καὶ ἀνησύχησαν, διότι ἐφοβοῦντο μήπως ὑποδουλωθῶσι ὑπὸ τῆς Σπάρτης διὰ τῆς βοηθείας τῶν Ἀθηνῶν. Οὗτοι πάντες ἀπέβλεπον πρὸς μίαν δύναμιν, ἥτις ἠδύνατο τούτους νὰ βοηθήσῃ κατὰ τῆς Σπαρτιατικῆς κυριαρχίας. Οὗτοι λοιπόν ἀμέσως ἔστρεψαν πρὸς τὸ Ἄργος τὰ βλέμματα αὐτῶν, πρὸς τὴν πόλιν δηλοκρίνην, ἥτις ἔκειτο πλησιέστατα, ἥτις ἦτο περιβεβλημένη διὰ λαμπρό-

τητος καὶ φήμης ἐκ τῆς ἀρχαιότητος, ἥτις διέκειτο πάντοτε ἐχθρικῶς πρὸς τὴν Σπάρτην, διετῆρει τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἡγεμονίας καὶ μετὰ ζήσεως περιέμενεν εὐνοϊκὴν στιγμήν, ἵνα πάλιν ὀρμήσῃ κατὰ τοῦ κληρονομικοῦ ἐχθροῦ. Παρὰ τοῦ Ἀργεῖος ἐπομένως περιέμενον ὑποστήριξιν καὶ βοήθειαν, μετὰ τούτου ἐπεθύμουν νὰ συνδεθῶσιν, ὅπερ ἥσυχος θεατῆς τούτου τοῦ πολέμου ὡς καὶ τῶν Μηδικῶν μείναν εἶχε σχηματίσει σῶμα χιλίων ὀπλιτῶν ὅλως ἀφιερωμένον εἰς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν ἐκ τῶν πλουσιωτέρων καὶ εὐγενεστέρων νέων συντηρούμενον διὰ δαπάνης τοῦ κράτους (Θουκ. 5, 67. Ἀργείων οἱ χίλιοι λογάδες, οἷς ἡ πόλις ἐκ πολέου ἄσκησιν τῶν ἐς τὸν πόλεμον δημοσίᾳ παρεῖχεν. Διόδ. 12, 75). Ἐκ τούτων τῶν δυσηρεστημένων οἱ Κορίνθιοι ἦσαν ὁ διδάσκαλος ὅτι μετὰ τὴν συνομολόγησιν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς πεντηκονταετοῦς συμμαχίας Σπάρτης καὶ Ἀθηνῶν οἱ πρέσβεις τῶν Πελοποννησίων ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος εἰς τὰς πατρίδας μετέβησαν, οἱ Κορίνθιοι πρέσβεις ἀπῆλθον εἰς τὸ Ἄργος καὶ πρῶτον λόγους ποιοῦνται πρὸς τινὰς τῶν ἐν τέλει Ἀργείων, ὅτι πρέπει, ἐπειδὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐχὶ ἐπ' ἀγαθῷ ἀλλ' ἐπὶ καταδουλώσει τῶν Πελοποννησίων σπονδὰς καὶ συμμαχίαν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους τοὺς θανασίμους ἐχθροὺς συνεδέσαν, νὰ προσέξωσι πῶς θὰ σωθῇ ἡ Πελοπόννησος (Θουκ. 5, 27. Κορίνθιοι δὲ ἐς Ἄργος τραπόμενοι πρῶτον λόγους ποιοῦνται πρὸς τινὰς τῶν ἐν τέλει ὄντων Ἀργείων ὡς χρὴ, ἐπειδὴ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ ἀλλ' ἐπὶ καταδουλώσει τῆς Πελοποννήσου σπονδὰς καὶ συμμαχίαν πρὸς Ἀθηναίους τοὺς πρὶν ἐχθίστους πεποιῆνται, ὁρᾷν τοὺς Ἀργεῖους ὅπως σωθήσεται ἡ Πελοπόννησος καὶ ψηφίσασθαι τὴν βουλευμένην πόλιν τῶν Ἑλλήνων, ἥτις αὐτόνομός τε ἐστὶ καὶ δίκας ἴσας καὶ ὁμοίας δίδωσι, πρὸς Ἀργεῖους συμμαχίαν ποιέσθαι ὥστε τῇ ἑλλήνων ἐπιμαχεῖν, ἀποδείξαι δὲ ἄνδρας ὀλίγους ἀρχὴν αὐτοκράτορας καὶ μὴ πρὸς τὸν ἄνθρωπον τοὺς λόγους εἶναι, τοῦ μὴ καταφανεῖς γίγνεσθαι τοὺς μὴ πείσαντας τὸ πλῆθος). Προσέθετον δὲ συγχρόνως, ὅτι πολλοὶ θὰ προσχωρήσωσιν εἰς τὴν συμμαχίαν τῶν Ἀργείων ἐκ μίσους πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, διότι ἐν ταῖς Ἀττικαῖς σπονδαῖς ἦτο προστεθειμένον, ὅτι εἴνε εὐορκὸν νὰ προσθέσωσι καὶ νὰ ἀφαιρέσωσιν, ὅ,τι ἂν ἀμφοῖν τοῖν πόλεσιν δοκῇ, Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις, χωρὶς νὰ συμβουλευθῶσι καὶ τοὺς ἄλλους συμμάχους. (Θουκ. 5, 29. Διόδ. 12, 75. Ἐν λόγῳ δ' ὑποπετεύθησαν αἱ πόλεις συμφρονεῖν κατὰ τῆς Ἑλλάδος διὰ τὸ προσγεγράφθαι ταῖς κοιναῖς συνθήκαις ἐξεῖναι Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους ὅπερ ἂν δοκῇ ταύταις ταῖς πόλεσι προσγεγράφθαι ταῖς συν-

θήκαις καὶ ἀφαιρεῖν ἀπὸ τῶν συνθηκῶν). Τοῦτο τὸ γράμμα δικαίως κατὰ τὸν Θουκυδίδην ἐξήγειρε κοινὴν δυσχρέσκειαν, διότι ἐφοβούντο οἱ σύμμαχοι, μήπως ἡ Σπάρτη μετὰ τῶν Ἀθηναίων σκεφθῶσι προδοσίαν τινὰ κατ' αὐτῶν. (Θουκ. 5,29. Τοῦτο τὸ γράμμα μάλιστα τὴν Πελοπόννησον διεθορύβει καὶ εἰς ἐποψίαν καθίστη μὴ μετὰ Ἀθηναίων σφᾶς βούλονται Λακεδαιμόνιοι δουλώσασθαι· δίκαιον γὰρ εἶναι πᾶσι τοῖς συμμάχοις γεγραπθαι τὴν μετέπειτα). Ἡ κοινὴ λοιπὸν αὕτη δυσχρέσκεια ἐνισχυομένη καὶ ὑπὸ ἰδιαιτέρων συμφερόντων ἐκάστου Πελοποννησιακοῦ κράτους ἐξεδηλώθη ἀπροκαλύπτως ὑπὸ τῶν Κορινθίων· ἡ εἰρήνη λοιπὸν τοῦ Νικίου σημειοῖ διὰ τὸ Ἄργος τὴν ἀρχὴν νέας ἐποχῆς. Ἡ ἔκπνευσιστις μετὰ τῆς Σπάρτης προτέρας συνθήκης ἄφινεν ἐλεύθερον στάδιον ἐνεργείας εἰς τὸ Ἄργος· ἡ στιγμὴ ἐφαίνετο ἐλθοῦσα, καθ' ἣν ἐμελλε νὰ ἐξέλθῃ τῆς ἀπομονώσεως καὶ νὰ πραγματοποιήσῃ τοὺς ἀρχαίους σκοποὺς τῆς οὐλοδοξίας αὐτοῦ. Ἐλέγετο ἐν Πελοποννήσῳ, ὅτι ἤδη ἡ Σπάρτη ἀπώλεσε διὰ τῆς προδοσίας ἐν γένει τὰ δικαιώματα αὐτῆς ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας, ἡ δὲ πόλις τοῦ Ἀγαμέμνονος προσκαλεῖται νὰ ἀλλάξῃ τὴν ἐντιμὸν θέσιν, ἣν εἶχεν ἄλλοτε. Τὸ Ἄργος μετὰ προθυμίας υἱοθέτησε ταύτην τὴν εὐκαιρίαν, διότι ἤλπιζε νὰ πραγματοποιήσῃ τὰς ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας ἀξιώσεις, ἃς ἀνέκαθεν ἔτρεφεν. Ὅθεν ἐψηφίσαντο οἱ Ἀργεῖοι καὶ ἄνδρας ἐξελέξαν δώδεκα, οἵτινες εἶχον τὴν πληρεξουσιότητα νὰ συνδέσωσι συμμαχίαν μετὰ πάντων τῶν Ἑλλήνων ἐκτὸς τῆς Σπάρτης καὶ Ἀθηνῶν. Δὲν ἦτο δὲ ἐπιτετραμμένον νὰ διαπραγματευθῶσι μετὰ τῶν δύο τούτων πόλεων ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τῆς δημοσίας συνελεύσεως (Θουκ. 5,27. Οἱ δὲ τῶν Ἀργείων ἄνδρες ἀκούσαντες ἐψηφίσαντο Ἀργεῖοι καὶ ἄνδρας εἰλοντο δώδεκα, πρὸς οὓς τὸν βουλευόμενον τῶν Ἑλλήνων συμμαχίαν ποιῆσθαι πλὴν Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων. Τούτων δὲ μηδετέρους ἐξεῖναι ἄνευ τοῦ δήμου Ἀργείων σπείσασθαι). Κατὰ πρῶτον ἡ Μαντίνεια, ἥτις ἀπολαύουσα καλῆς δημοκρατικῆς διοικήσεως ἡδύνατο ὥραϊον στρατὸν νὰ παρατάξῃ, συνέδεσε συμμαχίαν μετὰ τοῦ Ἀργους, διότι ἐνόμιζε ταύτην πόλιν μεγάλην καὶ αἰεὶ ἐχθρὰν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ δημοκρατουμένην, ὥσπερ καὶ αὐτοί, καὶ διότι οἱ Ἀργεῖοι ὑπεστήριξαν τὸν συνοικισμὸν αὐτῆς. (Θουκ. 5,27. Μαρτυρῆς δ' αὐτοῖς καὶ οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν πρῶτοι προσεχώρησαν, δεδιότες τοὺς Λακεδαιμονίους... ὥστε ἄσμενοι πρὸς τοὺς Ἀργείους ἐτράπορτο, πόλιν τε μεγάλην νομίζοντες καὶ Λακεδαιμονίοις αἰεὶ διάφορον, δημοκρατουμένην τε ὥσπερ καὶ αὐτοί). Ἡ τοιαύτη προσχώρησις τῆς

Μαντινείας παρήγαγε σπουδαίαν αίσθησιν εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ παρεκίνησε πρὸς μίμησιν καὶ τὰς ἄλλας πόλεις. (Θουκ. 5, 27. Ἀποστάντων δὲ τῶν Μαντινέων καὶ ἡ ἄλλη Πελοπόννησος ἐκ θροῦν καθίστατο ὡς καὶ σφίσι ποιητέον τοῦτο). Οἱ δὲ Κορίνθιοι, ἂν καὶ ἦσαν οἱ παρακινηταὶ τῆς τοιαύτης συμμαχίας, ἐνόμισαν ὅμως, ὅτι εἶνε δίκαιον νὰ μὴ προσχωρήσωσιν ἀμέσως εἰς αὐτὴν ἀλλὰ νὰ προσκαλέσωσιν ἐν Κορίνθῳ συμβούλιον τῶν δυσηρεστημένων Πελοποννησίων, ἵνα συσχεφθῶσι περὶ τῆς μετὰ τοῦ Ἀργους συμμαχίας. Οἱ Λακεδαιμόνιοι τότε ἐννοήσαντες τὴν ἐν Πελοποννήσῳ κίνησιν καὶ ὅτι οἱ Κορίνθιοι ἐγένοντο διδάσκαλοι τούτου, πέμπουσι πρέσβεις εἰς τὴν Κόρινθον θέλοντες νὰ προκαταλάβωσι τὴν ἀποστασίαν τῶν συμμάχων· οἱ πρέσβεις τῶν Λακεδαιμονίων ἀπέτειναν πρὸς τοὺς Κορινθίους ἔντονον παράκλησιν, νοουθεσίαν καὶ συγχρόνως ὕβριν διὰ τὸ σπουδαῖον μέρος, ὅπερ ἔλαβον εἰς ταύτας τὰς μηχανορραφίας ἐξεγείροντες τὴν δυσἀρέσειαν τῶν ἀρχαίων συμμάχων καὶ ὀργανίζοντες νέαν συμμαχίαν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ἀργους. (Θουκ. 5, 30. Λακεδαιμόνιοι δὲ αἰσθόμενοι τὸν θροῦν τοῦτον ἐν τῇ Πελοποννήσῳ καθεστῶτα καὶ τοὺς Κορινθίους διδάσκαλους τε γενομένους καὶ αὐτοὺς μέλλοντας στείλλοντας πρὸς τὸ Ἄργος, πέμπουσι πρέσβεις εἰς τὴν Κόρινθον, βουλόμενοι προκαταλαβεῖν τὸ μέλλον καὶ ἡτῶντο τὴν τε εἰσήγησιν τοῦ παντὸς καὶ εἰ Ἀργείοις σφῶν ἀποστάντες σύμμαχοι ἔσονται παραβήσεσθαι τε ἔφασαν αὐτοῖς τοὺς ὅρκους). Καὶ οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι ταῦτα εἰπόντες ἀνεχώρησαν ἄπρακτοι· ἔτυχον δὲ ἐν Κορίνθῳ καὶ Ἀργεῖων πρέσβεις, ἵνα παρακινήσωσι τοὺς Κορινθίους εἰς ἐκτέλεσιν τῶν ὑποσχέσεων αὐτῶν· οἱ Κορίνθιοι, ἂν καὶ ἦσαν αὐτοὶ οἱ αἵτιοι νὰ γεννηθῇ ἡ ἰδέα νέας συμμαχίας Ἀργείας, ἀμφέβαλλον ὅμως νὰ ἐκτελέσωσι τὸ σχέδιον αὐτῶν καὶ νὰ ἐπαναστατήσωσι φανερὰ κατὰ τῆς Σπάρτης καὶ νὰ συμμαχήσωσι μετὰ τοῦ Ἀργους. Ταῦτα ἐσκέπτοντο καὶ οἱ Βοιωτοὶ καὶ οἱ Μεγαρεῖς. Τὰ δύο ταῦτα κράτη ἀφένθη εἰς τὰς ἰδιαιτέρας αὐτῶν ἐντυπώσεις καὶ εἰς τὴν ἰδιαιτέραν κρίσιν ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων δὲν μετέσχον τῆς συμμαχίας τοῦ Ἀργους ἐξ ἀποστροφῆς πρὸς τὴν Ἀργεῖαν δημοκρατίαν μᾶλλον ἢ ἐκ συμπαθείας πρὸς τὴν ὀλιγαρχίαν τῆς Σπάρτης. Ἀποθαρρυνθέντες ἐκ τῆς ἀντιστάσεως καὶ ἀρνήσεως τῶν δύο τούτων σπουδαίων πόλεων οἱ Κορίνθιοι ἀπέσχον καὶ αὐτοὶ νὰ συμμαχήσωσι μετὰ τοῦ Ἀργους εἰπόντες πρὸς τοὺς πρέσβεις νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς νέαν τινα συνέλευσιν. (Θουκ. 5, 30. Ἐτηγον δὲ παρόντες ἐν Κορίνθῳ καὶ Ἀργείων πρέσβεις,

οὐ ἐκέλευον τοὺς Κορινθίους ἵεναι ἐς τὴν ξυμμαχίαν καὶ μὴ μέλλειν· οἱ δὲ ἐς τὸν ὕστερον ξύλλογον αὐτοῖς τὸν παρὰ σφίσι προεῖπον ἦκειν). Μετ' ὀλίγον ὁμῶς προσχωρησάντων τῶν Ἡλείων εἰς τὴν συμμαχίαν τῶν Ἀργείων ἐγένοντο σύμμαχοι εὐθὺς καὶ οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ ἐπὶ Θράκης Χαλκιδεῖς. (Θουκ. 5,31. Ἦλθε δὲ καὶ Ἡλείων πρεσβεία εὐθὺς καὶ ἐποιήσαντο πρὸς Κορινθίους συμμαχίαν πρῶτον, ἔπειτα ἐκείθεν ἐς Ἄργος ἐλθόντες Ἀργείων ξύμμαχοι ἐγένοντο... Ἐγένοντο δὲ καὶ οἱ Κορίνθιοι εὐθὺς μετ' ἐκείνους καὶ οἱ ἐπὶ Θράκης Χαλκιδεῖς Ἀργείων σύμμαχοι). Τὸ Ἄργος ἄνευ κόπου ἤνωσε σειρὰν σημαντικῶν καὶ ἰσχυρῶν πόλεων εἰς τὴν συμμαχίαν αὐτοῦ καὶ οὕτως ἡ συνεχὴς προσπάθεια εἰς ἀνάκτησιν τῆς ἡγεμονίας ἐπραγματοποιήθη. Ἡ συμμαχία αὕτη ἡ περιλαμβάνουσα τὸ Ἄργος, Κόρινθον, Ἡλίδα καὶ Μαντίνειαν ἀπέκτησε τόσην δύναμιν καὶ πεποιθήσιν, ὥστε ἀπέστειλε πρέσβεις Κορινθίους καὶ Ἀργεῖους, εἰς Τεγέαν, ἵνα ἀποστατήσωσι ταύτην τῶν Λακεδαιμονίων, διότι ἐγνώριζεν, ὅτι μεγάλως θὰ ἰσχυροποιεῖτο προστιθεμένης τῆς Τεγέας πόλεως μεγάλῃς μετὰ τὴν Σπάρτην καὶ τὸ Ἄργος. (Θουκ. 5,32. Καὶ Κορίνθιοι καὶ Ἀργεῖοι ἤδη ξύμμαχοι ὄντες ἐρχονται ἐς Τεγέαν, ἀποστατήσαντες Λακεδαιμονίων, ὁρῶντες μέγα μέρος ὄν, καὶ εἰ σφίσι προσγένοιτο νομίζοντες ἀπασαν ἂν ἔχειν Πελοπόννησον). Ἄλλ' οἱ Τεγεᾶται ἐκ ζήλοτυπίας καὶ ἐχθρότητος πρὸς τὴν Μαντίνειαν ἀπέκρουσαν ὠρισμένως τὴν πρότασιν, χωρὶς ὁμῶς νὰ δηλώσωσιν, ὅτι ἤθελον διαμεῖναι προσκεκολλημένοι εἰς τὴν Σπάρτην ἐν πάσῃ περιπτώσει. Οἱ Κορίνθιοι τότε ἀποθαρρυνθέντες ἐκ τῆς ἀρνήσεως ταύτης καὶ ἀπελπισθέντες περὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἐξαπλώσεως τῆς Ἀργείας ἡγεμονίας ἤρξαντο νὰ παρατηρῶσι τὴν ἰδίαν θέσιν ὡς ὀλίγῃ ἀσφαλῆ παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις, μεθ' ὧν δὲν ἦσαν μὲν ἐν εἰρήνῃ, ἐνῶ ἐνούμενοι μετὰ τοῦ Ἄργους θὰ ἔχανον τὸ δικαίωμα ἐπὶ τῆς Σπάρτης καὶ τῆς συμμαχίας, ἐν ἣ συμπεριλαμβανόντο οἱ Βοιωτοὶ καὶ τὰ Μέγαρα. Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων ἤλθον εἰς τοὺς Βοιωτοὺς παρακαλοῦντες αὐτοὺς νὰ γείνωσι σύμμαχοι τῶν Ἀργείων καὶ τὰ ἄλλα κοινῶς νὰ πράττωσι καὶ παρεκάλεσαν αὐτοὺς νὰ μεταβῶσιν ὁμοῦ εἰς Ἀθήνας, ἵνα ἐπιτύχωσιν ὑπὲρ ἑαυτῶν ἀνακωχὴν δέκα ἡμερῶν, οἷα ὑπῆρξε μετὰ ξυῖ Ἀθηναίων καὶ Βοιωτῶν, ἐν περιπτώσει δὲ ἀρνήσεως παρεκάλουν αὐτοὺς νὰ ἀρνηθῶσι τὴν ἰδιαίτην ἀνακωχὴν μετὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ τὸ λοιπὸν νὰ μὴ σπένδωνται ἄνευ αὐτῶν. (Θουκ. 5,32. Ὡς δὲ οὐδὲν ἂν ἔφασαν ἐναντιωθῆναι οἱ Τεγεᾶται Λακεδαιμόνιοι, οἱ Κορίνθιοι μέχρι τούτου προθύμως πρᾶσσοντας ἀνῆσαν τῆς

φιλονικίας καὶ ὠρρώδησαν· μὴ αὐδεῖς σφίσι· ἔτι τῶν ἄλλων προσχωρή-
 "Ομως δὲ ἐλθόντες ἐς τοὺς Βοιωτοὺς ἐδέετο σφῶν τε καὶ Ἀργείων γί-
 γνεσθαι ξυμμάχους καὶ τὰλλα κοινῇ πράσσειν· τὰς τε δεημέρους ἐπι-
 σπονδὰς, αἱ ἦσαν Ἀθηναίους καὶ Βοιωτοῖς πρὸς ἀλλήλους, οὐ πολλῷ
 ὕστερον γινόμεναι τούτων τῶν πεντηκοτοντίδων σπονδῶν, ἐκέλευον οἱ
 Κορίνθιοι τοὺς Βοιωτοὺς ἀκολουθήσαντας Ἀθήναζε καὶ σφίσι ποιῆσαι,
 ὥσπερ Βοιωτοὶ εἶχον, μὴ δεχομένων δὲ Ἀθηναίων ἀπειπιῦν τὴν ἐκ-
 χειρίαν καὶ τὸ λοιπὸν μὴ σπένδεσθαι ἄνευ αὐτῶν). Οἱ Βοιωτοὶ συγκα-
 τατέθησαν εἰς τοῦτο, ἦλθον μετὰ τῶν Κορινθίων εἰς Ἀθήνας, ὑπεστή-
 ριξαν τὴν αἴτησιν τῆς ἀνακωχῆς ἄλλ' οἱ Ἀθηναῖοι ἠρήθησαν νὰ συγ-
 κατατεθῶσι λέγοντες, ὅτι οἱ Κορίνθιοι ὄντες σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμο-
 νίων εἶνε συμπεριελημμένοι ἐν ταῖς γενικαῖς σπονδαῖς. Μετὰ τὴν ἀπόκρι-
 σιν ταύτην τῶν Ἀθηναίων οἱ Κορίνθιοι παρεκάλεσαν τοὺς Βοιωτοὺς
 νᾶρνηθῶσι τὴν ἰδιαιτέραν ἀνακωχὴν καὶ νὰ συνταχθῶσι μετ' αὐτῶν
 ἄλλ' ἀπεκρούσθη ἡ παρᾶκλησις αὕτη. (Θουκ. 5, 32. Βοιωτοὶ δὲ δεαμέ-
 των τῶν Κορινθίων περὶ μὲν τῆς Ἀργείων ξυμμαχίας ἐπισχεῖν αὐτοὺς
 ἐκέλευον, ἐλθόντες δὲ Ἀθήναζε μετὰ Κορινθίων οὐκ ἤφροτο τὰς δεη-
 μέρους σπονδὰς, ἀλλ' ἀπεκρίναντο οἱ Ἀθηναῖοι Κορινθίοις εἶναι σπον-
 δὰς, εἴπερ Λακεδαιμονίων εἰσὶ ξύμμαχοι).

Ἐν τούτοις αἱ σχέσεις αἱ πολιτικαὶ Σπάρτης καὶ Ἀθηνῶν ἦσαν προ-
 σωριναί, ἡ συμμαχία αὐτῶν διέμενε μὲν ἄλλ' ὑπώπτευν ἀλλήλους ἐνε-
 κα τῆς μὴ ἀποδόσεως τῶν χωρίων τῶν ὠρισμένων ἐν ταῖς σπονδαῖς. Ἐν
 τούτοις μέχρι ταύτης τῆς ἐποχῆς οἱ ἔφοροι καὶ ὁ βασιλεὺς Πλειστονάξ
 ἐπεθύμουν εἰλικρινῶς νὰ ὑποστηρίξωσι τὴν μετὰ τῶν Ἀθηναίων συμ-
 μαχίαν. Ἀλλὰ κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους 421 ἔληξεν ὁ χρόνος τῶν ἐφό-
 ρων τούτων καὶ ἀντ' αὐτῶν ἐξελέγησαν πέντε ἄλλοι διὰ τὸ ἐπόμενον
 ἔτος, ἐξ ὧν οἱ μὲν τρεῖς ἦσαν ἀδιάφοροι κατὰ τὸ φαινόμενον, οἱ δὲ δύο
 Κλεόβουλος καὶ Ξενάρης φιλοπόλεμοι, ἀνήσυχοι καὶ φιλόδοξοι ἐπεθύμουν
 νὰ καταργήσωσι τὴν εἰρήνην μετὰ τῶν Ἀθηναίων ταπεινοῦσαν καὶ ἐξευ-
 λίζουσιν τὴν Σπάρτην καὶ νᾶνανεώσωσι τὸν πόλεμον πρὸς αὐτοὺς,
 συνδιόμενοι μετὰ τοῦ ἰσχυροῦ Ἀργούς, διότι οὕτω μόνον θὰ ἠδύναντο
 ἀποτελεσματικώτερον νὰ διεξαγάγωσι τὸν κατὰ τῶν Ἀθηναίων πόλε-
 μον. Οἱ νέοι οὗτοι ἔφοροι συνεκάλεσαν ἐν Σπάρτῃ συνέλευσιν εἰδικήν,
 ἵνα κανονίσωσι διαφορὰς τινὰς κατὰ ταύτην παρῆσαν οἱ πρέσβεις τῶν
 Ἀθηναίων, Βοιωτῶν καὶ Κορινθίων, ἀλλὰ δὲν κατέληξαν εἰς οὐδεμίαν
 συμφωνίαν διὰ τοῦτο ἡ συνέλευσις ἐμεῖλε νὰ διαλυθῇ, ὅτε ὁ Κλεόβουλος

καὶ Ξενάρης μετὰ τῶν ὁπαδῶν αὐτῶν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν πρέσβειων τῶν Κορινθίων καὶ Βοιωτῶν ἐνήργουν ἰδιωτικῶς, ἵνα διαλύσῃσι τὴν Ἀθηναϊκὴν συμμαχίαν. Πρὸς τοῦτο ἔπρεπε νὰ συμμαχήσῃσι κεχωρισμένως, οἱ Βοιωτοὶ νὰ γείνωσι πρῶτον σύμμαχοι τῶν Ἀργείων καὶ εἴτα νὰ φέρωσι τὸ Ἄργος εἰς τὴν συμμαχίαν τῶν Λακεδαιμονίων. (Θουκ. 5,36. *Κλεόθυλος καὶ Ξενάρης λόγους ποιοῦνται ἰδίους παραινοῦντες ὅτι μάλιστα ταῦτα γε γιγνώσκειν καὶ πειρᾶσθαι Βοιωτοὺς, Ἀργείων γενομένους πρῶτον αὐτοὺς ξυμμάχους, αὐθις μετὰ Βοιωτῶν Ἀργείους Λακεδαιμονίους ποιῆσαι συμμάχους*). Ἐπεθύμουν ἐπομένως κατὰ τὸ φαινόμενον συμμαχίαν Κορινθίων, Βοιωτῶν, Ἀργείων κατὰ τῆς Σπάρτης, πράγματι ὁμως συμμαχίαν τούτων μετὰ τῆς Σπάρτης. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπεθύμουν πρὸ πάσης ἔχθρας κατὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῆς διαλύσεως τῶν σπονδῶν νὰ κάμωσι τοὺς Ἀργείους φίλους καὶ συμμάχους, διότι τοῦ Ἄργους φιλίου γενομένου ἐπίστευον, ὅτι εἶνε εὐκολώτερος ὁ ἔξω τῆς Πελοποννήσου πόλεμος. (Θουκ. 5,36. *Ἐλέσθαι γὰρ Λακεδαιμονίους πρὸ τῆς Ἀθηναίων ἔχθρας καὶ διαλύσεως τῶν σπονδῶν Ἀργείους σφίσι φίλους καὶ συμμάχους γενέσθαι. Τὸ γὰρ Ἄργος αἰεὶ ἡπίσταρτο ἐπιθυμοῦντας τοὺς Λακεδαιμονίους καλῶς σφίσι φίλιον γενέσθαι, ἡγουμένους τὸν ἔξω Πελοποννήσου πόλεμον ῥῆω ἢν εἶναι*). Ἄν οἱ Κορίνθιοι εἰλικρινῶς καὶ πιστῶς ἐφρόντιζον περὶ τῆς μετὰ τοῦ Ἄργους συμμαχίας, ὥφειλον νὰ καταστήσωσι τοὺς Ἀργείους κοινωνοὺς τοῦ σχεδίου· ἀλλὰ τοῦτο δὲν συνέβη. Οἱ Ἀργεῖοι ἐφρόντιζον περὶ τῆς ἐνώσεως μετὰ τῶν Βοιωτῶν κατὰ τῆς Σπάρτης μὴ γνωρίζοντες, ὅτι συνετέλουν εἰς τὴν συμμαχίαν μετὰ τῆς Λακεδαιμόνος. Τῶν Βοιωτῶν δὲ ἐπανερχομένων ἐκ Σπάρτης οἶκαδε δύο ἄνδρες Ἀργεῖοι μεγίστην ἀρχὴν ἔχοντες ἐπετήρουν αὐτοὺς καθ' ὁδὸν ἐπανερχομένους, ἦλθον εἰς διαπραγματεύσεις παρακαλοῦντες αὐτοὺς νὰ συμμαχήσῃσι μετὰ τοῦ Ἄργους λέγοντες, ὅτι τούτου γενομένου δύνανται εὐκολώτερον καὶ νὰ πολεμῶσι καὶ σπένδωνται πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἂν θέλωσιν. (Θουκ. 5,37. *Καὶ οἱ μὲν Βοιωτοὶ ἀνεχώρουν. Ἀργείων δὲ δύο ἄνδρες τῆς ἀρχῆς τῆς μεγίστης ἐπετήρουν αὐτοὺς ἀπιόντας καθ' ὁδὸν καὶ ξυγγεγόμενοι ἐς λόγους ἦλθον, εἰπὼς οἱ Βοιωτοὶ σφίσι ξύμμαχοι γένοιτο... νομίζειν γὰρ ἂν τούτου προχωρήσαντος ῥαδίως ἤδη καὶ πολεμεῖν καὶ σπένδεσθαι καὶ πρὸς Λακεδαιμονίους, καὶ εἰ βούλοντο κοινῇ λόγῳ χρωμένους καὶ εἴ τινα πρὸς ἄλλον δέοι*). Αἱ προτάσεις αὗται τῶν Ἀργείων ἐγένοντο ἀποδεκταί, διότι κατὰ τύχην παρεκάλουν οἱ Ἀργεῖοι τοὺς Βοιωτοὺς ταῦτα, ἅπερ

καὶ οἱ ἐκ Λακεδαιμόνος φίλοι ἔλεγον. Καὶ οἱ Ἀργείων ἄνδρες ἰδόντες, ὅτι αὐτοὶ παραδέχονται ταῦτα καὶ εἰπόντες, ὅτι θὰ πέμψωσι πρέσβεις εἰς Βοιωτοὺς πρὸς συνομολόγησιν τῆς συμμαχίας ἀπῆλθον. Ἐλθόντες δὲ οἱ Βοιωτοὶ ἀνήγγειλαν πρὸς τοὺς Βοιωτάρχας καὶ ὅσα εἶπον οἱ Ἀργεῖοι καὶ ὅσα οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἦσαν δὲ προθυμότεροι, διότι τὰ ἴδια ἐζήτουν ἀμφοτέροι. Μετ' ὀλίγον ἦλθον πρέσβεις ἐξ Ἀργούς, οὓς ἐδέχθησαν προθύμως οἱ Βοιωτάρχαι καὶ ὑπεσχέθησαν, ὅτι θὰ στείλωσι πρέσβεις εἰς Ἄργος περὶ τῆς συμμαχίας, ἄφοῦ ἐπιτύχωσι τὴν ἀναγκαίαν ἐπικύρωσιν παρὰ τῆς βουλῆς τῶν Βοιωτῶν, ἥτις εἶχεν ἅπαν τὸ κύρος. Ἄλλ' ἐπειδὴ οἱ Βοιωτάρχαι ἐγνώριζον, ὅτι ἡ Βουλὴ συνήθως εἶνε εὐκόλος καὶ εἰρηνικὴ (Θουκ. 5, 38. *Οἴόμενοι οἱ Βοιωτάρχαι τὴν βουλήν, καὶ μὴ εἰπωσιν, οὐκ ἄλλα ψηφιεῖσθαι ἢ ἃ σφίσι προδιαγνώτες παραινοῦσιν*), προέτειναν εἰς αὐτὴν διὰ γενικῶν ἐκφράσεων τὴν σκέψιν τοῦ νὰ ὁμόσωσιν ὅρκους συμμαχίας μετὰ πάσης Ἑλληνικῆς πόλεως, ἥτις θὰ εἶνε διατεθειμένη νὰ συμμαχήσῃ μετ' αὐτῶν καὶ νὰ συνάψωσι συμμαχίαν μετὰ τῶν Κορινθίων, Μεγαρέων καὶ Χαλκιδίων τῆς Θράκης. Οἱ ἐν τῇ βουλῇ φοβούμενοι, μήπως πράξωσιν τι κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων συμμαχοῦντες πρὸς τοὺς Κορινθίους τοὺς ἀποστατήσαντας τῶν Λακεδαιμονίων καὶ μὴ γνωρίζοντες τί εἶπον εἰς τοὺς Βοιωτάρχας οἱ ἔφοροι τῆς Σπάρτης, Ξενάρης καὶ Κλεοβούλος, ὅτι δηλ. πρῶτον νὰ γείνωσι σύμμαχοι τῶν Κορινθίων καὶ Ἀργείων καὶ εἶτα τῶν Λακεδαιμονίων, δὲν παρέδεχθησαν τὰ προταθέντα. Οἱ Βοιωτάρχαι ἐξεπλάγησαν διὰ τὴν ἄρνησιν ταύτην ἀλλὰ καὶ δὲν ἔκριναν συνετὸν πλέον νὰ δημοσιεύσωσι τὰς μετὰ τοῦ Κλεοβούλου καὶ Ξενάρους διακοινώσεις. Ὅθεν οἱ μὲν Κορινθιοὶ καὶ οἱ ἀπὸ Θράκης πρέσβεις ἀπῆλθον ἄπρακτοι καὶ ἡ ὑπόσχεσις συμμαχίας μετὰ τοῦ Ἀργούς καὶ ἡ πρὸς τοῦτο ὑποσχεθεῖσα πρεσβεία εἰς Ἄργος δὲν ἐπραγματοποιήθη. Οἱ ἔφοροι οἱ ἐχθρικῶς διακείμενοι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἂν καὶ ἀπηλπίσθησαν, ὅτι θὰ φθάσωσιν εἰς τὴν Ἀργεῖαν συμμαχίαν διὰ τῶν Βοιωτῶν, δὲν ἔπαυσαν ἐλπίζοντες, ὅτι θὰ λάβωσιν αὐτοὶ τὴν Πύλον, ἂν παρὰ τῶν Βοιωτῶν οἱ Ἀθηναῖοι λάβωσι τὸ Πάνακτον. Ὅθεν ἐπεμψαν πρέσβεις πρὸς τοὺς Βοιωτοὺς παρακαλοῦντες αὐτοὺς νὰ παραδώσωσι τὸ Πάνακτον καὶ τοὺς Ἀθηναίους δεσμώτας ἄλλ' οἱ Βοιωτοὶ ἤρουντο, ἐκτὸς μόνον ἂν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἤθελον συνάψαι μετ' αὐτῶν ἰδιαίτεράν συμμαχίαν, οἷαν εἶχον καὶ μετὰ τῶν Ἀθηναίων. Οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἂν καὶ ἐγνώριζον, ὅτι ἦτο ἀπηγορευμένον διὰ τῶν σπονδῶν μήτε νὰ συμμαχῶσι μετ' ἄλλων μήτε νὰ πολεμῶσιν ἄνευ τῆς συγκατα-

θέσεως τῶν Ἀθηναίων, συνεμάχησαν ὁμῶς ἰδιαιτέρως συνάψει τῶν Βοιωτῶν. Ἀμέσως μετὰ ταῦτα, ἐπειδὴ δὲν ἐστάλησαν εἰς τὸ Ἄργος οἱ πρέσβεις τῶν Βοιωτῶν καὶ ἐπειδὴ οἱ Ἀργεῖοι ἠσθάνοντο, ὅτι τὸ Πάνακτον κατεδαφίσθη καὶ ἐγένετο ἰδιαιτέρα συμμαχία μετὰ τῶν Βοιωτῶν καὶ Λακεδαιμονίων, φοβούμενοι δὲ ἅφ' ἑνὸς μὲν τὴν ἀποστασίαν τῶν συμμαχῶν, ἅφ' ἑτέρου δὲ μήπως μεμονωμένοι πολεμῶσι κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων, Τεγεατῶν, Βοιωτῶν καὶ Ἀθηναίων, ἀπεφάσισαν νὰ συμμαχήσωσι μετὰ τῆς Σπάρτης. Ἐπεμψαν λοιπὸν τῷ 420 τάχιστα τὸν Εὐστροφον καὶ Αἰσῶνα πρέσβεις εἰς Σπάρτην, ἵνα ποιήσωσι σπονδὰς μετ' αὐτῆς. (Θουκ. 5,40. "Ἐπεμπον ὡς ἐδύνατο τάχιστα εἰς τὴν Λακεδαίμονα πρέσβεις Εὐστροφον καὶ Αἰσῶνα, οἳ ἐδόκουν προσφιλέστατοι αὐτοῖς εἶναι ἡγούμενοι ἐκ τῶν παρόντων ἀράτιστα πρὸς Λακεδαιμονίους σπονδὰς ποιησάμενοι, ὅπῃ ἂν ἐγγυωρῇ, ἡσυρίαν ἔχειν").

Δὲν εἶνε ἀμφίβολον κατὰ τὸν Schneiderwirth σελ. 33, ὅτι οἱ ἀριστοκρατικοὶ οἱ πρὸς τὴν Σπάρτην ἀποκλίνοντες ἐπεζήτουν μετὰ πολλῆς προθυμίας καὶ δυνάμει τοῦτο, νὰ γείνη δηλ. εἰρήνη μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. Οἱ πρέσβεις ἐλθόντες εἰς Σπάρτην ἤρχισαν τὰς διαπραγματεύσεις. Ἀποβλέποντες δὲ ἀκόμη πρὸς τὰ Κυνουριακὰ σύνορα ἐπεθύμουν νὰ ἐπιτραπῇ νάνατεθῇ τὸ ζήτημα εἰς διαιτητικὴν κρίσιν. Οἱ Ἀργεῖοι ἀπήτουν παρὰ τῆς Σπάρτης τὴν Κυνουρίαν προτείνοντες δικαίους λόγους. Τότε ὁ Λύσανδρος σύρας τὸ ξίφος εἶπε διὰ τοῦ ξίφους ἀποφασίζεται καὶ λήττερα τὸ ζήτημα τῶν ὀρίων (Πλutr. ἀποφθ. λxx. 229 C + F). Ἐπειδὴ δὲ αὕτη ἡ ἀξίωσις πᾶραυτὰ ἀπερρίφθη καὶ οἱ Σπαρτιᾶται μόνον ὑπὸ τοὺς προτέρους ὅρους ἤθελον νὰ συνομολογήσωσι συνθήκην, οἱ Ἀργεῖοι ἔθεσαν τὸν ὅρον, ὅτι νῦν μὲν βεβαίως εἰρήνην πεντηκονταετῆς θὰ συνδεθῇ ἄλλ' ὅτι πρέπει νὰ γείνη ἡ λύσις τῆς φιλονικίας δι' ὁμοίας μονομαχίας, ὡς καὶ πρότερον, καθ' ἕκαστον ἔτος, ἐκτός ἂν διαρκῇ πόλεμος ἢ νόσος ἐπιδημική. (Θουκ. 5,41. Καὶ οἱ πρέσβεις ἀφικόμενοι αὐτῶν λόγους ἐποιοῦντο πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐφ' ᾧ ἂν σφίσιν αἱ σπονδαὶ γίγνοιτο. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἱ Ἀργεῖοι ἠξίουσαν δίκεν ἐπιτροπὴν σφίσι γενέσθαι ἢ ἐς πόλιν τιὰ ἢ ἰδιώτην περὶ τῆς Κυνοσουρίας γῆς... Ἐπειτα οὐκ ἐώρων Λακεδαιμονίων μεμνησθαι περὶ αὐτῆς, ἀλλ' εἰ βούλονται σπένδουσθαι, ὥσπερ πρότερον, ἐτοῖμοι εἶναι, οἱ Ἀργεῖοι πρέσβεις ὁμῶς τάδε ἐπηγάγοντο τοὺς Λακεδαιμονίους ἐγγυωρῆσαι, ἐν μὲν τῷ παρόντι σπονδὰς ποιήσασθαι ἔτη πεντήκοντα, ἐξεῖναι δὲ ὅποτεροι οὖν προκαλεσάμενοι μῆτε νόσον οὖσης μῆτε πολέμον Λακεδαίμονι καὶ Ἀργεῖ,

διαμάχεσθαι περὶ τῆς γῆς ταύτης. ὥσπερ καὶ πρότερόν ποτε, ὅτε αὐτοὶ ἐκάτεροι ἤξίωσαν ριζᾶν· διώκειν δὲ μὴ ἐξεῖναι περαιτέρω τῶν πρὸς Ἄργους καὶ Λακεδαιμόνα ὄρων). Ἐν τούτοις οὐδὲν τῶν διαμυχομένων μερῶν πρέπει νὰ κολουθῇ τὸ ἄλλο ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς χώρας. Ἄν καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐθεώρησαν τοὺς ὄρους τούτους θεωρητικούς, δὲν ἀφῆκαν ὅμως νὰ ναυαγῇσῃ τοιαύτη συνθήκη, διότι ἤθελον εἰρήνην καὶ φιλίαν νὰ ἔχωσι μετὰ τοῦ Ἄργους. Οὕτως αἱ διαπραγματεύσεις περὶ τῆς παρατάσεως τῆς συνθήκης ἐφθασαν εἰς τὸ ποθητὸν τέλος· ἔλειπεν ὅμως ἀκόμη μόνον τὸ ἐπίσημον τοῦ ὅρκου καὶ ἀφῆκαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς Ἀργεῖους μετὰ τῆς ἐντολῆς νὰ προτείνωσιν οἰκαδε εἰς τὸν λαὸν τὴν συνθήκην πρὸς παραδοχὴν καὶ τότε ἐπὶ τῆς ἐορτῆς τῶν Ὑακινθίων νὰ ἐπανέλθωσι πρὸς συνομολόγησιν ὀριστικὴν. (Θουκ. 5, 42. Τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις τὸ μὲν πρῶτον ἐδόκει μωρία εἶναι ταῦτα, ἔπειτα (ἐπεθύμουν γὰρ τὸ Ἄργος πάντως φίλιον ἔχειν) ἐννεύωρησαν ἐφ' οἷς ἤξιον καὶ ἐνεγράψαντο. Ἐκέλευον δ' οἱ Λακεδαιμόνιοι πρὶν τέλος τι αὐτῶν ἔχειν ἐς τὸ Ἄργος πρῶτον ἐπαναγαγῆσαντας αὐτοὺς δεῖξαι τῷ πλήθει, καὶ ἦν ἀρέσασκοντα ἦ, ἥκειν ἐς τὰ Ὑακίνθια τοὺς ὅρκους ποιησομένους). Ἀλλὰ τὸ Ἄργος μετέβαλε πάλιν αἰφνης γνώμην καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν παλαιὰν ἐχθρότητα κατὰ τῆς Σπάρτης ἕνεκα τῶν ἐπομένων συμβάντων. Αἱ σχέσεις τῶν δύο κρατῶν Ἀθηνῶν καὶ Σπάρτης ἐψυχράνθησαν, διότι οὐδεμία διάταξις συντείνουσα ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων ἐξετελέσθη ἐκ τῶν διατεταγμένων διὰ τῆς Νικείου εἰρήνης. Τοῦτο δυσηρέσκει καὶ ἐλύπει τοὺς Ἀθηναίους. Συγχρόνως δὲ γνωσθείσης καὶ τῆς ἰδιαίτερας χωριστῆς συμμαχίας τῶν Λακεδαιμονίων μετὰ τῶν Βοιωτῶν ἤρξατο ἡ ἀγανάκτησις τῶν Ἀθηναίων νὰ κορυφῶται. Ταύτας τὰς διαθέσεις τοῦ λαοῦ ἐνίσχυσε καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης ὁ φιλόδοξος ἐκείνος ἀνὴρ, ὅστις θεωρῶν τὴν εἰρήνην καὶ ἡσυχίαν ἀνυπόφορον ἐζήτηε εὐκαιρίαν πρὸς διάρρηξιν τῶν σχέσεων τῶν φιλικῶν, ἵνα διὰ τοῦ πολέμου δοξασθῇ. Ὑπεστήριξε δὲ, ὅτι ἡ Σπάρτη ἐμπαίζει τοὺς Ἀθηναίους ἀπατηλὸν παιγνίδιον θέλουσα μόνον τὴν φιλίαν αὐτῶν, ἵνα κρατῇ τὰς χεῖρας κεχωρισμένας, μέχρις ὅτου κεχωρισμένως καταβάλλῃ τὸ Ἄργος καὶ οὕτω ἐπιτεθῇ καὶ κατ' αὐτῶν. Οὗτος λοιπὸν κατηγορεῖ τοὺς Σπαρτιάτας εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου ἐπὶ ἀπάτῃ καὶ παραβάσει τῶν συντεθειμένων, μὴ ἀρκούμενος δὲ μόνον εἰς τὸ νὰ πείσῃ τὴν ἐκκλησίαν νὰ πορίσῃ τὰς προτάσεις τῶν Λακεδαιμονίων ἐμελέτησε τὴν συγχρότησιν μεγάλης τινὸς συμμαχίας κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων. Ὅθεν, ἐνῶ ἀπέκρουε πάντα πρὸς τοὺς

Λακεδαιμονίους συμβιβασμόν, διεμήνυσέ κρυφίως πρὸς τοὺς Ἀργεῖους, μεθ' ὧν οὗτος εἶχε πρότερον φιλίαν καὶ οἰκειότητα, ἀμέσως ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς Ἡλίδος καὶ Μαντινείας πρέσβεις νὰ πέμψωσιν εἰς Ἀθήνας περὶ συμμαχίας. (Θουκ. 5, 43. *Οἱ ἐν ταῖς Ἀθήναις αὖ βουλόμενοι τὰς σπονδὰς λῦσαι εὐθὺς ἐρέκειντο. Ἦσαν δὲ ἄλλοι τε καὶ Ἀλκιβιάδης ὁ Κλειρίου..... Πανταχόθεν τε ρομιζὼν ἐλασσοῦσθαι τό τε πρῶτον ἀντεῖπεν, οὐ βεβαίους φάσκων εἶναι Λακεδαιμονίους, ἀλλ' ἔνα Ἀργεῖους σφίσι σπεισάμενοι ἐξέλωσι καὶ αὐθις ἐπ' Ἀθηναίους μόνους ἵωσι, τούτου ἔνεκα σπένδεσθαι αὐτοὺς, καὶ τότε, ἐπειδὴ ἡ διαφορὰ ἐγεγένητο, πέμπει εὐθὺς ἐς Ἄργος ἰδίᾳ, κελεύων ὡς τάχιστα ἐπὶ τὴν συμμαχίαν ἥκειν μετὰ Μαντινέων καὶ Ἡλείων, ὡς καιροῦ ὄντος καὶ αὐτὸς ξυμπράξων τὰ μάλιστα*) Οἱ Ἀργεῖοι ἅμα ἤκουσαν τὴν συμβουλήν τοῦ Ἀλκιβιάδου καὶ ἐν ᾧ ὁ Εὐστροφος καὶ Αἴσων ἐν Σπάρτῃ διεπραγματεύοντο περὶ εἰρήνης, μόλις δὲ ἀνεφάνη ἐλπίς συμμαχίας μετὰ τῶν Ἀθηναίων τῶν πρότερον φίλων καὶ ἐχόντων δημοκρατικὴν διοίκησιν καὶ ἀρχόντων τῆς θαλάσσης καὶ μὴ ἀναμιγνυομένων εἰς τὰ τῆς ἡγεμονίας τῆς Πελοποννήσου, ἐπεμψαν ἀμέσως πρέσβεις εἰς Ἀθήνας, μεθ' ὧν συμμετέσχον καὶ οἱ Ἡεῖοι καὶ οἱ Μαντινεῖς (Θουκ. 5, 44. *Οἱ δὲ Ἀργεῖοι ἀκούσαντες τῆς τε ἀγγελίας καὶ ἐπειδὴ ἔγνωσαν οὐ μετ' Ἀθηναίωνπραγεῖσθαι τὴν τῶν Βοιωτῶν ξυμμαχίαν, ἀλλ' ἐς διαφορὰν μεγάλην καθεστῶτας αὐτοὺς πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, τῶν μὲν Λακεδαίμονι πρέσβειν, οἱ σφίσι περὶ τῶν σπονδῶν ἔτυγον ἀπόντες, ἡμέλουν, πρὸς δὲ τοὺς Ἀθηναίους μᾶλλον τὴν γνώμην εἶγον, ρομιζόντες πόλιν τε σφίσι φιλίαν ἀπὸ παλαιοῦ καὶ δημοκρατομένην ὥσπερ καὶ αὐτοὶ καὶ δόξαμιν μεγάλην ἔχουσαν τὴν κατὰ θάλασσαν ξυμπολημήσειν σφίσι, ἣν καθιστῶνται ἐς πόλεμον. Ἐπεμποῦν εὐθὺς πρέσβεις ὡς τοὺς Ἀθηναίους περὶ τῆς ξυμμαχίας* ξυνεπρεσβεύοντο δὲ καὶ οἱ Ἡεῖοι καὶ Μαντινεῖς). Μόλις ὅμως οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔμαθον τὰ τελούμενα ἐπεμψαν καὶ αὐτοὶ κατὰ τάχος εἰς Ἀθήνας πρέσβεις ἔχοντας τὴν πληρεξουσιότητα νὰ διαλύσωσιν ἀπάσας τὰς ἀμφισβητήσεις. Ἐνταῦθα, ὡς εἶπομεν, ἡ κοινὴ γνώμη διέκειτο δυσμενῶς κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων, ὅταν ὅμως οἱ πρέσβεις εἶπον πρὸς τὴν βουλήν, ὅτι ἤκουσιν αὐτοκράτορες περὶ πάντων ξυμβῆναι τῶν διαφορῶν, ἀμέσως κατεπραῦνθη αὕτη ἐλπίζουσα ὀριστικὴν τέλος κατὰπαυσιν τῶν διαφορῶν. Ὁ Ἀλκιβιάδης ὅμως φοβούμενος, μήπως οἱ Λακεδαιμόνιοι δι' εὐλόγων παραχωρήσεων ἀσφαλίσωσι τὴν εἰρήνην, ἐμχανεύθη τὴν ἐξῆς ἀναιδῆ ἀπάτην. Προσελθὼν πρὸς αὐτοὺς ἰδίᾳ εἶπεν, ὅτι, ἂν εἴπωσι καὶ ἐνώπιον

τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου, ὅτι ἐρχονται μετὰ πλήρους πληρεξουσιότητος, ὁ δῆμος θὰ ἀπαιτήσῃ τὰ ἀδύνατα· ἐνῷ, ἂν εἴπωσιν, ὅτι οὐδεμίαν ἔχουσι πληρεξουσιότητα πρὸς συνομολόγησιν εἰρήνης ἀλλὰ ἀπλῶς ἦλθον νᾶ καθυποβάλλωσι προτάσεις καὶ νᾶ συζητήσωσιν αὐτάς, τότε θέλουσι τύχη πολὺ μετριωτέρους ὅρους τὸσφ μᾶλλον ὅσφ καὶ αὐτοὶ θὰ ὑποστηρίξῃ αὐτοὺς παντὶ σθένει. (Θουκ. 5, 44. *Ἀφίκορτο δὲ καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεις κατὰ τάχος δέισαντες μὴ τὴν ξυμμαχίαν ὀργιζόμενοι πρὸς τοὺς Ἀργείους ποιήσονται... καὶ λέγοντες ἐν τῇ βουλῇ περὶ τε τούτων καὶ ὡς αὐτοκράτορες ἦκουσι περὶ πάντων ξυμβῆναι τῶν διαφόρων, τὸν Ἀλκιβιάδην ἐφρόβουν μὴ, καὶ ἦν ἐς τὸν δῆμον ταῦτα λέγων, ἐπαγάρωνται τὸ πλεῖθος καὶ ἀπωσθῇ ἡ Ἀργείων ξυμμαχία· μηχανᾶται δὴ πρὸς αὐτοὺς τοιοῦτε τι ὁ Ἀλκιβιάδης· τοὺς Λακεδαιμονίους πείθει, πίστιν αὐτοῖς δοῦς, ἦν μὴ ὁμολογήσωσιν ἐν τῷ δήμῳ αὐτοκράτορες ἦκειν, Πύλῳ τε αὐτοῖς ἀποδώσειν καὶ τὰλλα ξυναιδέειν. Βουλόμενος δὲ αὐτοὺς Νικίον τε ἀποστήναι ταῦτα ἔπρασσε καὶ ὅπως ἐν τῷ δήμῳ διαβαλὼν αὐτοὺς ὡς οὐδὲν ἀληθές ἐν τῷ ἔχουσιν οὐδὲ λέγουσιν οὐδέποτε ταῦτά, τοὺς Ἀργείους καὶ Ἡλείους καὶ Μαντινέας ξυμμάχους ποιήσῃ). Οἱ πρέσβεις ἐμπειρόντες εἰς τὴν παγίδα ταύτην καὶ παρελθόντες εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου εἶπον, ὅτι δὲν ἦλθον μετ' ἀπεριόριστου πληρεξουσιότητος. Τότε ὁ Ἀλκιβιάδης ἐγερθεὶς εἶπεν, «βλέπετε, ὅτι αὐτοὶ ἄλλα εἶπον χθές πρὸς τὴν βουλὴν, ἄλλα σήμερον λέγουσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου». Οἱ πρέσβεις ἔμειναν ἐμβρόντητοι, ὁ δὲ λαὸς ἐνισχυθεὶς ἐκ τούτου εἰς τὰς κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων προτέρας αὐτοῦ διαθέσεις ἀπέπεμψε τοὺς πρέσβεις καὶ κατὰ συμβουλήν τοῦ Ἀλκιβιάδου συνέδρασε μετὰ τῶν Ἀργείων, Ἡλείων καὶ Μαντινέων συμμαχίαν. (Θουκ. 5, 45. *Ἐπειδὴ ἐς τὸν δῆμον παρελθόντες καὶ ἐπερωτῶμενοι οὐκ ἔφασαν ὥσπερ ἐν τῇ βουλῇ αὐτοκράτορες ἦκειν, οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι ἠρέϊκορτο ἀλλὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου πολλῷ μᾶλλον ἢ πρότερον καταβῶντος τῶν Λακεδαιμονίων ἐσῆκον ὅν τε καὶ ἑτοῖμοι ἦσαν εὐθὺς παραγαγόντες τοὺς Ἀργείους καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν ξυμμάχους ποιῆσθαι. (Πλούταρχ., Νικίας 10. *Ἐμβαλὼν τοὺς πρέσβεις ἐς τὸν δῆμον ἡρώτα πρῶτον, εἰ περὶ πάντων ἤκευν αὐτοκράτορες· ὡς δ' ἠροῦντο, παρ' ἐλπίδας μεταβαλόμενος ὁ Ἀλκιβιάδης τὴν τε βουλὴν ἐπεκαλεῖτο μάρτυρα τῶν λόγων καὶ τὸν δῆμον ἐκέλευε μὴ προσέχειν μηδὲ πιστεύειν οὕτω προφανῶς ψευδομένους καὶ νῦν μὲν ταῦτα, νῦν δὲ τὰναντία περὶ τῶν αὐτῶν λέγουσι. Καὶ Ἀλκιβ. 14). Οὕτω λοιπὸν τῇ προτροπῇ τοῦ Ἀλκιβιάδου συνωμολο-***

γρήθησαν σπονδαὶ καὶ συμμαχία ἡ ἐξῆς, ἣν ἀντιγράφω ἐξεπίτηδες ὀλόκληρον ἐκ τοῦ Θουκυδίδου (5, 17) ἔχουσιν οὕτως.

Σπονδὰς ἐποιήσαντο ἑκατέρω 'Αθηναῖοι ἔτη καὶ 'Αργεῖοι καὶ Μαρτινῆς καὶ 'Ηλεῖοι, ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων ὧν ἄρχουσιν ἑκάτεροι, ἀδόλους καὶ ἀβλυβεῖς καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν· ὅπλα δὲ μὴ ἐξέστω ἐπιφέρειν ἐπὶ πημονῇ μήτε 'Αργείους καὶ 'Ηλείους καὶ Μαρτινέας καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐπὶ 'Αθηναίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ὧν ἄρχουσιν 'Αθηναῖοι μήτε 'Αθηναίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐπὶ 'Αργείους καὶ 'Ηλείους καὶ Μαρτινέας καὶ τοὺς ξυμμάχους, τέχνη μὴδὲ μηχανῇ μηδεμιᾷ. κατὰ τὰς ξυμμάχους εἶναι 'Αθηναίους καὶ 'Αργεῖους καὶ 'Ηλείους καὶ Μαρτινέας ἑκατέρω ἔτη· ἢν πολέμιοι ἴωσιν ἐς τὴν γῆν τὴν 'Αθηναίων, βοηθεῖν 'Αργεῖους καὶ 'Ηλείους καὶ Μαρτινέας 'Αθήναιζε, καθ' ὅτι ἂν ἐπαγγέλλωσιν 'Αθηναῖοι, τρόπῳ ὁποῖῳ ἂν δύνωνται ἰσχυροτάτῳ κατὰ τὸ δυνατόν· ἢν δὲ θηώσαντες οἴχωνται, πολέμιον εἶναι ταύτην τὴν πόλιν 'Αργείοις καὶ Μαρτινεῦσι καὶ 'Ηλείοις καὶ 'Αθηναίοις καὶ κακῶς πάσχειν ὑπὸ πασῶν τῶν πόλεων τούτων· καταλβεῖν δὲ μὴ ἐξεῖναι τὸν πόλεμον πρὸς ταύτην τὴν πόλιν μηδεμιᾷ τῶν πόλεων, ἢν μὴ ἀπάσαις δοκῇ. βοηθεῖν δὲ καὶ 'Αθηναίους ἐς Ἄργος καὶ Μαρτινείαν καὶ Ἡλιν· ἢν πολέμιοι ἴωσιν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν 'Ηλείων ἢ τὴν Μαρτινέων ἢ τὴν 'Αργείων, καθ' ὅτι ἂν ἐπαγγέλλωσιν αἱ πόλεις αὗται, τρόπῳ ὁποῖῳ ἂν δύνωνται ἰσχυροτάτῳ κατὰ τὸ δυνατόν· ἢν δὲ θηώσαντες οἴχωνται, πολέμιον εἶναι ταύτην τὴν πόλιν 'Αθηναίοις καὶ 'Αργείοις καὶ Μαρτινεῦσι καὶ 'Ηλείοις καὶ κακῶς πάσχειν ὑπὸ πασῶν τούτων τῶν πόλεων· καταλβεῖν δὲ μὴ ἐξεῖναι τὸν πόλεμον πρὸς ταύτην τὴν πόλιν, ἢν μὴ ἀπάσαις δοκῇ ταῖς πόλεσιν. ὅπλα δὲ μὴ εἶναι ἔχοντας διέραι ἐπὶ πολέμῳ διὰ τῆς γῆς τῆς σφετέρας αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων ὧν ἂν ἄρχωσιν ἕκαστοι μὴδὲ κατὰ θάλασσαν, ἢν μὴ ψηφισαμένων τῶν πόλεων ἀπασῶν τὴν διόδον εἶναι, 'Αθηναίων καὶ 'Αργείων καὶ Μαρτινέων καὶ 'Ηλείων. τοῖς δὲ βοηθοῦσιν ἡ πόλις ἡ πέμπουσα παρεχέτω μέχρι μὲν τριάκοντα ἡμερῶν σίτον, ἐπὶ τὴν ἑλθὼν ἐς τὴν πόλιν τὴν ἐπαγγέλλασαν βοηθεῖν, καὶ ἀποῦσι κατὰ ταῦτά· ἢν δὲ πλεονα βοδύωνται χρόνον τῇ στρατιᾷ χρῆσθαι, ἡ πόλις ἡ μεταπεμφαμένη διδότη σίτον, τῷ μὲν ὅπλῳ καὶ ψιλῷ καὶ τοξότη τρεῖς ὁβολοὺς Αἰγυναίους τῆς ἡμέρας ἑκάστης, τῷ δ' ἱππεὺς δραχμὴν Αἰγυναίαν. ἡ δὲ πόλις ἡ μεταπεμφαμένη τὴν ἡγεμονίαν ἐχέτω, ὅταν ἐν τῇ αὐτῆς ὁ πόλεμος ᾖ. ἢν δὲ ποι δόξῃ ταῖς πόλεσι κοινῇ στρατεύεσθαι, τὸ ἕσον τῆς ἡγεμονίας μετεῖναι πάσαις ταῖς πόλεσιν. ὁμοῦσαι δὲ τὰς σπον-

δὰς Ἀθηναίους μὲν ὑπὲρ τε σφῶν αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμαχῶν. Ἀργεῖοι δὲ καὶ Μαρτινῆς καὶ Ἡλείοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τούτων κατὰ πόλεις ὁμνύντων. ὁμνύντων δὲ τὸν ἐπιχώριον ἔρπον ἕκαστοι τὸν μέγιστον κατὰ ἱερῶν τελεῶν. ὁ δὲ ὄρκος ἔστω οὕτως· « Ἐμμενῶ τῇ ξυμμαχίᾳ κατὰ τὰ ξυγκείμενα δικαίως καὶ ἀβλαβῶς καὶ ἀδόλως, καὶ οὐ παραδῆσσομαι τέχῃ οὐδὲ μηχανῇ οὐδέμιᾳ ». ὁμνύντων δὲ Ἀθήνησι μὲν ἡ βουλὴ καὶ αἱ ἔρδημοι ἀρχαί, ἐξορκούντων δὲ οἱ πρυτάνεις· ἐν Ἀργεὶ δὲ ἡ βουλὴ καὶ οἱ ὀγδοήκοντα καὶ αἱ ἀρτῦναι, ἐξορκούντων δὲ οἱ ὀγδοήκοντα· ἐν δὲ Μαρτινείᾳ οἱ δημιουργοὶ καὶ ἡ βουλὴ καὶ αἱ ἄλλαι ἀρχαί, ἐξορκούντων δὲ οἱ θεοὶ καὶ οἱ πολεμαρχοὶ· ἐν δὲ Ἡλιδι οἱ δημιουργοὶ καὶ οἱ τὰ τέλη ἔχοντες καὶ οἱ ἐξακόσιοι, ἐξορκούντων δὲ οἱ δημιουργοὶ καὶ οἱ θεσμοφυλάκες. ἀναγεοῦσθαι δὲ τοὺς ὄρκους Ἀθηναῖους μὲν ἰόντας ἐς Ἡλιν καὶ ἐς Μαρτινείαν καὶ ἐς Ἀργος τριάκοντα ἡμέραις πρὸ Ὀλυμπίων, Ἀργεῖους δὲ καὶ Ἡλείους καὶ Μαρτινείας ἰόντας Ἀθήναις δέκα ἡμέραις πρὸ Παραθηναίων τῶν μεγάλων. τὰς δὲ ξυνθήκας τὰς περὶ τῶν σπορῶν καὶ τῶν ὀρκῶν καὶ τῆς ξυμμαχίας ἀναγράφει ἐν στήλῃ λιθίνῃ Ἀθηναῖους μὲν ἐν πόλει, Ἀργεῖους δὲ ἐν ἀγορᾷ ἐν τοῦ Ἀπόλλωνος τῷ ἱερῷ, Μαρτινείας δὲ ἐν τοῦ Διὸς τῷ ἱερῷ ἐν τῇ ἀγορᾷ· καταθέντων δὲ καὶ Ὀλυμπίᾳσι στήλῃν χαλκῇ κοινῇ Ὀλυμπίοις τοῖς κνυί. ἐν δὲ τι δοκῇ ἄμεινον εἶναι ταῖς πόλεσι ταύταις προσθεῖναι πρὸς τοὺς ξυγκειμένους, ὅτι ἂν δόξῃ ταῖς πόλεσιν ἀπάσαι κοινῇ βουλευομέναις, τοῦτο κήριον εἶναι.

Τὸ ἐπίσημον τοῦτο ἔγγραφοι τῆς συμμαχίας τῆς γενομένης τῷ 420 τὸ ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου ἀναφερόμενον εὗρέθη ἐν τῇ ἀκροπόλει ἐπὶ στήλης ἐκ λίθου Πεντελησίου καὶ ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Στεφάνου Κουμανούδη. (Ἀθηναικὸν 5, 195. 333. Hermes 12, 472. C. I. Att. 4, 46. καὶ Supplementa voluminis primi Corpus insc. Att. 14—15).

Οὕτω τὸ Ἀργος τέλος μετὰ μακρὰν ἀναζήτησιν ἐπανήλθε πάλιν εἰς τοὺς πρότερον φίλους, τοὺς ἰσχυροτάτους Ἀθηναίους, ἀλλ' ἀπώλεσεν ἔνεκα τούτου τὴν φιλίαν τῶν Χελκιδικῶν πόλεων καὶ τῆς Κορίνθου, αἰτινες ἐχθρικῶς διεκείντο πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. (Θουκ. 5, 48. Αἱ γὰρ σπορᾶι καὶ ἡ ξυμμαχία οὕτως ἐγένοντο.... Κορίνθιοι δὲ Ἀργείων ὄντες ξύμμαχοι οὐκ ἐσηλθον ἐς αὐτάς, ἀρκεῖν δ' ἔβρισαν σφίσι τὴν πρώτην γενομένην ἐπιμαχίαν ἁλλήλοισι βοηθεῖν. συνεπιστρατεύειν δὲ μηδενί. Οἱ μὲν Κορίνθιοι οὕτως ἀπέστησαν τῶν ξυμμάχων καὶ πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους πάλιν τὴν γνῶμην ἔχον).

Ἔτος. 419. Ἐκστρατεία Ἀργείων καὶ Ἀθηναίων
διὰ τῆς Πελοποννήσου πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ ἐξάπλωσιν
τῆς συμμαχίας.

Τῆς συμμαχίας ταύτης Ἀργούς, Ἀθηνῶν, Μαντινείας καὶ Ἡλείας ἀποτελεσμα ὑπῆρξε πολυτεῖς Σπαρτιατῶν καὶ Ἀργείων ἐχθροπραξίαι, ποικίλαι δὲ ἐν Ἀργεὶ ἐμφύλιοι διενέξεις καὶ πολιτικαὶ μεταβολαί. Μετὰ τὴν συνομολόγησιν ταύτης τῆς συμμαχίας ἐγένετο καὶ ἡ ἐορτὴ τῶν Ὀλυμπίων, ἣτις εἶνε ἀξιοσημείωτος, διότι ταύτης ἀπεκλείσθησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι. Ὁ ἀποκλεισμός οὗτος βεβαίως προῆλθεν ἐκ τῆς συμμαχίας ταύτης. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπεκλείσθησαν τοῦ ἱεροῦ, μήτε ἔθουν μήτε ἡγωνίζοντο, διότι ἔπεμψαν ὀπλίτας χιλίους εἰς τὸ Λέπρεον καὶ διότι κατέλαβον ἐνόπλως τὸ Φύρκον φρουρίον μετὰ τὴν διακήρυξιν τῆς ἀνακωχῆς. Συνεπῶς ἐπέβαλον οἱ Ἡλείοι εἰς τοὺς Σπαρτιάτας κατὰ τὸν Ὀλυμπιακὸν νόμον δισχίλιας μνᾶς πρόστιμον, τὸ ἡμῖς μὲν ὑπὲρ τοῦ Ὀλυμπίου Διός, τὸ δ' ἕτερον ὑπὲρ ἑαυτῶν. (Θούκ. 5,49. *Καὶ Λακεδαιμόνιοι ταῦ ἱεροῦ ὑπὸ Ἡλείων εἰργήθησαν ὥστε μὴ θύειν μηδὲ ἀγωνίζεσθαι, οὐκ ἐκτίνοντες τὴν δίκην αὐτοῖς ἣν ἐν τῷ Ὀλυμπιακῷ νόμῳ Ἡλεῖοι καταδικάσαντο αὐτῶν, φάσκοντες σφᾶς ἐπὶ Φύρκον τε τεῖχος ὄπλα ἐπεεργκεῖν καὶ ἐς Λέπρεον αὐτῶν χιλίους ὀπλίτας ἐν ταῖς Ὀλυμπιακαῖς σπονδαῖς ἐσπέμψαι. Ἡ δὲ καταδίκη δισχίλιας μναῖ ἦσαν, κατὰ τὸν ὀπλίτην ἕκαστον δύο μναῖ, ὥσπερ ὁ νόμος ἔχει). Κατὰ τὸ διάστημα δὲ τὸ μεταξὺ τῆς προκηρύξεως τῆς ἀνακωχῆς καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐορτῆς οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔπεμψαν πρέσβεις διαμαρτυρόμενοι, ὅτι ἀδίκως ἐπεβλήθη τὸ πρόστιμον, διότι ἀκόμη δὲν εἶχεν ἀναγγελθῆ εἰς τὴν Λακεδαίμονα ἡ ἀνακωχή. ὅτε ἔπεμψαν τοὺς ὀπλίτας εἰς τὸ Λέπρεον. (Θούκ. 5,49. *Λακεδαιμόνιοι δὲ πρέσβεις πέμψαντες ἀντέλεγον μὴ δικαίως σφῶν καταδικάσθαι, λέγοντες μὴ ἐπηγγέλλαι πῶς ἐς Λακεδαίμονα τὰς σπονδάς, ὅτι ἐπέπεμψαν τοὺς ὀπλίτας). Ἀλλὰ τοῦτο δὲν παρεδέχοντο οἱ Ἡλείοι, προέτεινον ὅμως, ἂν ἀποδώσωσιν εἰς αὐτοὺς τὸ Λέπρεον, νὰ χαρίσωσι τὸ ὀρισθὲν ὑπὲρ ἑαυτῶν μέρος τοῦ προστίμου, τὸ δὲ ὑπὲρ τοῦ θεοῦ νὰ πληρώσωσιν αὐτοί. (Θούκ. 5,49. *Ἡλεῖοι δὲ τοῦ αὐτοῦ λόγον εἶχοντο, ὥς μὲν οὐκ ἀδικοῦσι μὴ ἂν πεισθῆναι, εἰ δὲ βούλονται σφίσι Λέπρεον ἀποδοῦναι, τό τε αὐτῶν μέρος ἀφίεσθαι τοῦ ἀργυρίου καὶ ὃ τῷ θεῷ γίγνεται αὐτοὶ ὑπὲρ ἑκείνων ἐκτίσειν). Ἐπειδὴ δὲ οὐδὲ τοῦτο ἤθελον οἱ Λακεδαιμόνιοι, προέτειναν οἱ Ἡλείοι,***

ὅτι εἶνε ἱκανοποιημένοι, ἂν οἱ Λακεδαιμόνιοι δημοσίᾳ πάντων τῶν Ἑλλήνων ὠρχίζοντο νὰ πληρώσωσι τὸ πρόστιμον εἰς τὸ μέλλον. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ Λακεδαιμόνιοι δὲν ᾔθελον νὰκούσωσι μήτε τὴν πρότασιν περὶ πληρωμῆς μήτε περὶ ὑποσχέσεως, οἱ Ἡλείοι ὡς κριταὶ κατὰ τὸν Ὀλυμπιακὸν νόμον ἀπηγόρευσαν εἰς αὐτοὺς τὸν ναὸν τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς καὶ ἀφῆρεσαν τὸ προνόμιον νὰ θυσιάσωσιν ἐκεῖ καὶ παρασταθέντες νὰ μετάρχωσι τῶν ἀγώνων. Φοβούμενοι ὅμως μήπως βιαίως θυσιάσωσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὥπλισαν τοὺς ὀπλίτας αὐτῶν καὶ προσεκάλεσαν εἰς βοήθειαν χιλιούς Μαντινεῖς καὶ χιλιούς Ἀργεῖους, ὅπως ἀποκρούσωσι πᾶσαν προσβολὴν ἐνδεχομένην, ἐν Ἀργεὶ δὲ ἔμειναν ἀπόσπασμα ἱππέων Ἀθηναίων ἔτοιμον νὰ προστρέξῃ εἰς βοήθειαν ἐπιστάσης ἀνάγκης. (Θουκ. 5, 50. Ὡς δ' αὖτε ἐσήκουον, αὐθις τὰδε ἤξιον, Λεπρεὸν μὲν μὴ ἀποδοῦναι, εἰ μὴ βούλοισι, ἀναβάντας δὲ ἐπὶ τὸν βωμὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου, ἐπειδὴ προθυμοῦνται χρῆσθαι τῷ ἱερῷ, ἐπομόσαι ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων ἢ μὴ ἀποδώσειν ὕστερον τὴν καταδίκην. Ὡς δὲ οὐδὲ τὰυτα ᾔθελον, Λακεδαιμόνιοι μὲν εἴργοντο τοῦ ἱεροῦ, θυσίας καὶ ἀγῶνων, καὶ οἶκοι ἔθνον, ὅμως δὲ οἱ Ἡλείοι δεδιότες μὴ βία θύσωσι, ἔδρ ὀπλοῖς τῶν νεωτέρων φυλακὴν εἶγον· ἤλθον δὲ αὐτοῖς καὶ Ἀργεῖοι καὶ Μαντινεῖς, χίλιοι ἑκατέρωθεν, καὶ Ἀθηναίων ἱππῆς οἱ ἐν Ἀργεὶ ὑπέμενον τὴν ἐορτήν). Οἱ Λακεδαιμόνιοι ὅμως ἡσύχασαν, ἡ ἐορτὴ δὲν διαταράχθη, διότι καλῶς ἐγνώριζον, ὅτι οἱ Ἡλείοι ταῦτα ἐπραττον τῇ συμπράξει Ἀργείων, Ἀθηναίων, Ἡλείων καὶ Μαντινέων. Μετὰ τὴν ἐορτὴν ταύτην τῶν Ὀλυμπίων ἦλθον εἰς Κόρινθον οἱ Ἀργεῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι παρακαλοῦντες αὐτοὺς νὰ συμμαχήσωσιν, ἀλλ' οὐδὲν κατωρθώθη, διότι ἀντέπραπτε πρὸς τοῦτο ἡ Σπαρτιατικὴ πρεσβεΐα.

Οὕτως ἐτελείωσε τὸ θέρος τοῦ 420. Εἶτα κατὰ τὸ θέρος τοῦ δωδεκάτου ἔτους τοῦ πολέμου πλήρης ἀντιπαθείας ὁ Ἀλκιβιάδης κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν καὶ ὠθοῦμενος ὑπὸ τῶν ἰδιαιτέρων αὐτοῦ σκοπῶν παρετήρησε τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Πελοποννήσου τὸ πλέον τρωτὸν σημεῖον καὶ ὅτι ἡ προσωπικὴ αὐτοῦ ἐπιθυμία ἱκανοποιεῖτο ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ Ἑλληνικοῦ βίου ἢ ἐπιχειρῶν ἐκστρατεῖαν εἰς χώρας ἀπομεμακρυσμένας καὶ βαρβάρους. Ὑπὸ τῶν ἐντυπώσεων τούτων ὁ Ἀλκιβιάδης ἐλκυστόμενος ἐπέσπευδε τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ κατὰ τῆς Λακεδαιμόνος ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς Πελοποννήσου προτιθέμενος νὰ ὀργανώσῃ ἀντισυμμαχίαν κατὰ τῆς Σπάρτης ὑπὸ τὸ Ἄργος ἀρκοῦσαν, ἵνα κρατῇ αὐτὴν ἐν μετεώρῳ, ἐν φόβῳ καὶ οὕτως ἀφαιρῇ ἐξ αὐτῆς ἐντελῶς τὴν δύναμιν τρῶ νὰ ἐκστρατεύῃ πέραν τοῦ Ἰσθμοῦ. Ἐλθὼν λοιπὸν εἰς Πελοπόν-

νησόν μετὰ ὀπλιτῶν καὶ τοξοτῶν ὡς στρατηγός τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐνισχυόμενος ὑπὸ τῶν Ἀργείων καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων Πελοποννησίων ἔστρεψε κατ' ἀρχῆς τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἰς τὰς Ἀχαϊκὰς πόλεις καὶ ἔπεισε τοὺς κατοίκους τῶν Πατρῶν νὰ γίνωσι σύμμαχοι τῶν Ἀθηναίων καὶ νὰ προεκτείνωσι τὰ τεῖχη μέχρι θαλάσσης, ὥστε νὰ εἴνε ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Ἀθηναίων τὰ θαλάσσια συμφέροντα αὐτῶν. Ἡ ζήλοτυπία κατὰ τῆς Κορίνθου καὶ ἡ δυσμένεια κατὰ τῆς Σπάρτης ἔπεισαν τὰς Πάτρας νὰ προστεθῶσι μετὰ τῆς Ἀργείας καὶ Ἀθηναίας συμμαχίας καὶ νὰ προεκτείνωσι τὰ τεῖχη αὐτῶν. (Θουκ. 5, 52. *Ἀλκιβιάδης, στρατηγὸς ὢν Ἀθηναίων, Ἀργείων καὶ τῶν ξυμμάχων ξυμπρασσότων ἐλθὼν ἐς Πελοπόννησον μετ' ὀλίγων Ἀθηναίων ὀπλιτῶν καὶ τοξοτῶν καὶ τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων παραλαβὼν τὰ τε ἄλλα ξυγκαθίστα περὶ τὴν ξυμμαχίαν διαπορευόμενος Πελοπόννησον τῇ στρατιᾷ καὶ Πατρίας τε τεῖχῃ καθεῖναι ἔπεισε ἐς θάλασσαν*). Συγχρόνως δὲ διενόετο νὰ ὑψώσῃ ἕτερον τεῖχος καὶ νὰ σχηματίσῃ σταθμὸν ναυτικὸν ἐπὶ τοῦ Ῥίου, ἀλλὰ οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ Σικυῶνιοι διεκώλυσαν τὴν πραγμάτων τούτων τῶν σχεδίων. Ἡ προσθήκη τῶν Πατρῶν εἰς τὴν συμμαχίαν τῶν Ἀργείων καὶ Ἀθηναίων μεγάλως ἐνίσχυσε τὸ ἀντιλακωνικὸν φρόνημα ἐπὶ τῆς Ἀχαϊκῆς παραλίας.

Κατὰ τὸ αὐτὸ θέρος ἐγένετο ὁ πόλεμος κατὰ τῆς μεγίστης ἐν τῇ Ἀκτῇ συμμαχικῇ πόλεως τῶν Σπαρτιατῶν, τῆς Ἐπιδαύρου, ἥτις πρὸ πολλοῦ ἀπεστάτησε τῆς Ἀργείας συμμαχίας φοβουμένη ταύτην. Τὸ Ἄργος ζῶντως ἐπεθύμει νάνακτῇ τὰ κυριαρχικὰ αὐτοῦ δικαιώματα ἐπ' αὐτῆς, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τὴν προσπάθειαν ταύτην ὑπεστήριζον ἐπιθυμοῦντες νὰ ἔχωσι βραχυτέραν τὴν ἔνωσιν μετὰ τοῦ Ἄργους ἐκ τῆς Αἰγίνης διὰ τῆς Ἐπιδαύρου. Πρὸς τοῦτοις ἀμρότεροι ἐπεζήτησαν τὴν κατοχὴν τῆς Ἐπιδαύρου, διότι οὕτω θὰ ἠνάγκαζον τὴν Κόρινθον νὰ μὲνῃ ἡσυχος. (Θουκ. 5, 53. *Ἐδόθη δὲ καὶ ἄνευ τῆς αἰτίας τὴν Ἐπίδαυρον τῷ τε Ἀλκιβιάδῃ καὶ τοῖς Ἀργείοις προσλαβεῖν, ἣν δύνωνται, τῆς τε Κορίνθου ἕνεκα ἡσυχίας καὶ ἐκ τῆς Αἰγίνης βραχυτέραν ἔσεσθαι τὴν βοήθειαν*). Οὕτω λοιπὸν Ἀργεῖοι καὶ Ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο εἰς τὸν κατὰ τῆς Ἐπιδαύρου πόλεμον εὐρόντες τὴν ἐξῆς πρόφασιν. Τὸ Ἄργος ὡς κράτος ἄρχον καὶ διευθύνον τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Πυθαίως κείμενον ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς πόλεως εἶχεν ὑπεροχὴν τινα θρησκευτικὴν ἐπὶ τῆς Ἐπιδαύρου καὶ τῶν γειτονικῶν πόλεων. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἐπιδαύριοι ὤφειλον πρὸς τὸν ναὸν τοῦτον θυσίας τινὰς, οἱ Ἀργεῖοι παρεσκευάζ-

ζοντο, ἵνα ἀναγκάσωσι τούτους νὰ ἐκτελέσωσι τὰς ἑαυτῶν ὑποχρεώσεις.
 (Θουκ. 5,53. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους Ἐπιδαυρείους καὶ Ἀργεῖους πόλεμος
 ἐγένετο, προφάσει μὲν περὶ τοῦ θύματος τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Πυθαίου,
 ὃ δὲον ἀπαγαγεῖν οὐκ ἀπέπεμπον ὑπὲρ βοταμίων Ἐπιδαῦριοι. Κυριώ-
 τatoi δὲ τοῦ ἱεροῦ ἦσαν Ἀργεῖοι). Ἀλλὰ ἡ κατὰ τῆς Ἐπιδαύρου εἰς-
 βολὴ αὐτῶν ἀνεβλήθη ἐπὶ τινα χρόνον, διότι οἱ Λακεδαιμόνιοι τοῦ Ἀγι-
 δος τοῦ Ἀρχιδάμου τοῦ βασιλέως ἡγουμένου πανδημεὶ κατὰ τοὺς αὐτοὺς
 χρόνους ἐξεστράτευσαν εἰς Λεῦκτρα πόλιν γειτονικὴν τῆς Λακωνίας πρὸς
 τὸ Λύκαιον ὄρος. Τὸν σκοπὸν τῆς ἐκστρατείας ταύτης δὲν ἐγνώριζον
 οὔτε οἱ στρατιῶται οὔτε οἱ σύμμαχοι οὔτε οἱ ἀξιωματικοὶ ἐκτὸς μόνου
 τοῦ Ἀγιδος ἀλλὰ, ἐπειδὴ τὰ διαβατήρια δὲν ἦσαν αἴσια, ἐγκατελείψαν
 τὴν πορείαν ταύτην εἰς τὸ μέλλον καὶ ἐπανῆλθον οἴκαδε. Καὶ ἐπειδὴ ὁ
 μὴν τῶν Καρνείων, μὴν ἀνακωχῆς καὶ θρησκευτικῆς ἐορτῆς παρ' ἅπασι
 τοῖς Δωρικοῖς ἔθνεσιν προσήγγιζε, παρήγγειλαν εἰς τοὺς συμμαχοὺς νὰ
 εἶνε ἑτοιμοὶ πρὸς ἐκστρατείαν μετὰ τὸν μῆνα τοῦτον. Πληροφόρηθέντες
 οἱ Ἀργεῖοι, ὅτι ὁ Ἅγις διέλυσε τὸν στρατόν, ἔσπευσαν νὰ ἐκστρατεύ-
 σωσι κατὰ τῆς Ἐπιδαύρου προφασίζόμενοι, ὅτι κατὰ τὸ οἰκεῖον μνη-
 λόγιον ἀκόμη δὲν ἤρχισεν ὁ μὴν τῶν Καρνείων ἄλλως τε καὶ δικαιολο-
 γούμενοι, ὅτι τῶν συμμαχῶν αὐτῶν Ἀθηναίων, Ἡλείων καὶ Μαντινέων
 μὴ ὄντων Δωριέων δὲν ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ φυλάττωσι τὸν μῆνα τοῦ-
 τον. Ἀναχωρήσας ὁ στρατὸς ἐξ Ἀργεὺς εἰσέβαλεν εἰς τὴν Ἐπιδαυρίαν
 καὶ ἐδῆου αὐτήν· οἱ Ἐπιδαῦριοι μὴ δυνάμενοι μόνον νάντιπαρτα-
 χθῶσι κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐπεκαλίσθησαν τὴν βοήθειαν τῶν συμμαχῶν,
 ἀλλὰ ματαίως, διότι τινὲς μὲν τὸν μῆνα προὔφασίζοντο, οἱ δὲ Κορινθιοὶ
 ἦλθον μὲν εἰς τὰ μεθόρια τῆς Ἐπιδαυρίας ἀλλ' ἡσύχαζον στοχαζόμενοι,
 ὅτι μόνον εἶνε ἀδύνατοι νὰ παράσχωσι βοήθειαν. (Θουκ. 5,54. Ἀρ-
 γεῖοι δὲ ἀναχωρησάντων αὐτῶν τοῦ πρὸ τοῦ Καρνείου μηνὸς ἐξεληθόν-
 τες τετράδι φθινόροτος, καὶ ἄγορτες τὴν ἡμέραν ταύτην πάντα τὸν χρό-
 νον, ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἐπιδαυρίαν καὶ ἐδῆον. Ἐπιδαῦριοι δὲ τοὺς συμ-
 μάχους ἐπεκαλοῦντο· ὧν τινες οἱ μὲν τὸν μῆνα προὔφασίσαντο, οἱ δὲ
 καὶ ἐς μεθορίαν τῆς Ἐπιδαυρίας ἐλθόντες ἡσύχαζον). Καὶ ἐν ᾧ χρόνῳ
 ἐν τῇ Ἐπιδαυρίᾳ διέμενον δρῶντες τὴν χώραν οἱ Ἀργεῖοι, συνεκάλεσαν
 οἱ Ἀθηναῖοι συμβούλιον ἐν Μαντινείᾳ, ἵνα συζητήσωσι προτάσεις περὶ
 εἰρήνης. Ἐκ τίνων πόλεων προσῆλθον πρέσβεις δὲν γνωρίζομεν, μόνον
 γνωρίζομεν ἐκ τοῦ Θουκυδίδου, ὅτι ὁ Εὐφημίδης ὁ τῶν Κορινθίων πρέσβυς
 ἄμα τῇ ἐνάρξει τῶν συζητήσεων λαβὼν τὸν λόγον εἶπεν, ὅτι εἶνε ἄλο-

γον ν᾿ σιέπτωνται περίειρήνης, ἐνῷ ὁ στρατὸς τῶν Ἀργείων ἤδη μαίνεται κατὰ τῆς Ἐπιδαύρου. (Θουκ. 5,55. οὐκ ἔφη τοὺς λόγους τοῖς ἔργοις ὁμοιογεῖν· σφεῖς μὲν γὰρ περὶ εἰρήνης ἐνγκαθησθαι, τοὺς δὲ Ἐπιδαυρίους καὶ τοὺς συμμάχους καὶ τοὺς Ἀργείους μεθ' ὅπλων ἀντιτετάχθαι· διαλύσαι οὖν πρῶτον χρῆναι ἀφ' ἑκατέρωθεν ἐλθόντας τὰ στρατόπεδα, καὶ οὕτω πάλιν λέγειν περὶ τῆς εἰρήνης). Ἡ παρατήρησις αὕτη ἡ ὀρθοτάτη τοῦ πρέσβους τούτου τοσοῦτον ἐπληξέ τοὺς Ἀθηναίους πρέσβεις, ὥστε ἀναχωρήσαντες ἔπεισαν τοὺς Ἀργείους νάπαράγῃσι τὸ στρατεύμα ἐκ τῆς Ἐπιδάου καὶ οὕτως ἤρξαντο αἱ διαπραγματεύσεις περὶ εἰρήνης. Ἀλλὰ μὴ ἐπελθόντος συμβιβασμοῦ οἱ Ἀργεῖοι πάλιν εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἐπιδαυρον καὶ ἐδήρουν αὐτήν, ἐνῷ οἱ Λακεδαιμόνιοι μετὰ τὰ Κάρνεια ἐξεστράτευσαν εἰς Καρύας ἄλλ' ἀνεχώρησαν, διότι τὰ διαβατήρια δὲν ἦσαν αἰσια. Ἐλθούσης τῆς εἰδήσεως εἰς Ἀθήνας, ὅτι ὁ στρατὸς τῶν Λακεδαιμονίων ἐξεστράτευσεν, ἀνεχώρησεν ὁ Ἀλκιβιάδης μετὰ χιλίων ὀπλιτῶν πρὸς βοήθειαν τῶν Ἀργείων, ἀλλὰ πρὸ τούτου ἀπελθόντων τῶν Λακεδαιμονίων, ὡς εἵπομεν, ἀπῆλθον καὶ οἱ Ἀθηναῖοι μὴ οὔσης ἀναγκαίας τῆς βοήθειας, οἱ δὲ Ἀργεῖοι μείναντες μόνοι, ἐρημώσαντες τὸ τρίτον μέρος τῆς Ἐπιδαυρίας ἀπῆλθον καὶ αὐτοὶ οἴκαδε.

Περὶ τὸ τέλος τοῦ Σεπτεμβρίου οἱ Ἐπιδαυριοὶ ἐνισχύθησαν ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων διὰ τῆς ἀποστολῆς τριακοσίων ὀπλιτῶν ὑπὸ τὸν ἄρχοντα Ἀγησιππίδαν ἐλθόντων διὰ θαλάσσης ἐν ἀγνοίᾳ τῶν Ἀθηναίων. (Θουκ. 5,56. Λαθόντες οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς Ἀθηναίους φρουροὺς τε τριακοσίους καὶ Ἀγησιππίδαν ἄρχοντα κατὰ θάλασσαν ἐς Ἐπιδαυρον ἐπέπεμψαν). Οἱ Ἀργεῖοι ἐλθόντες εἰς Ἀθήνας κατέκριναν πικρῶς τὴν ἀμέλειαν τῶν Ἀθηναίων συμμάχων, διότι δὲν ἠγρύπνησαν καλλίον ἐπὶ τῆς γειτονικῆς θέσεως τῆς Αἰγίνης, ὥστε ἐπέτρεψαν στρατὸς ἐχθρικός νὰ ἔλθῃ εἰς Ἐπιδαυρον διὰ τῆς χώρας αὐτῶν. Παρεπονέθησαν λοιπὸν δικαίως, διότι ἐν ταῖς σπονδαῖς ταῖς μεταξὺ Ἀθηνῶν, Ἀργεῶν, Ἡλίδος καὶ Μαντινείας ἦτο γεγραμμένον, ὅτι δὲν ἐπετρέπετο ἡ διόδος στρατοῦ διὰ τῆς χώρας τῶν συμμάχων ἄνευ κοινῆς συγκαταθέσεως. Τῆς θαλάσσης δὲ τῆς Αἰγίνης οὔσης μέρος τῆς κυριαρχίας τῶν Ἀθηνῶν διίσχυρίζοντο δικαίως οἱ Ἀργεῖοι, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι παρεβίασαν ῥητὸν ἄρθρον τῆς συνθήκης ἐπιτρέψαντες νὰ ἔλθῃ εἰς Ἐπιδαυρον στρατὸς Λακεδαιμόνιος κατὰ θάλασσαν. (Θουκ. 5,56. Ἀργεῖοι δὲ ἐλθόντες παρ' Ἀθηναίους ἐπεκάλουν ὅτι γεγραμμένον ἐν ταῖς σπονδαῖς διὰ τῆς ἐαυτῶν ἐκάστους μὴ εἶναι πολεμίους διένειν ἐάσειαν κατὰ θάλασσαν παραπλεῦσαι). Οἱ Ἀργεῖοι μετὰ

τὰ παράπονα ἀπῆλθον παρὰ τῶν Ἀθηναίων εἰς ἀντιστήκωμα τούτου τοῦ ἀδικήματος νὰ φέρωσι τοὺς Μεσσηνίους καὶ τοὺς Εἰλωτας ἐκ τῆς Κεφαλληνίας καὶ Πύλου καὶ νὰ ἐπιτρέψωσιν εἰς αὐτοὺς νὰ δηῶσι τὴν Λακωνίαν. Οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ προτροπὴν τοῦ Ἀλκιβιάδου ὑπεχώρησαν εἰς ταύτην τὴν ἀπαίτησιν ἐπιγράψαντες ἐπὶ τῆς βάσεως τῆς στήλης, ἐφ' ἧς ἦτο κεχρυχμένη ἡ συνθήκη Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων, ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι δὲν διετήρησαν τοὺς ὅρκους.

Καθ' ὅλον δὲ τὸ φθινόπωρον τοῦτο πολεμοῦντων Ἀργείων καὶ Ἐπιδαυρίων μάχη μὲν οὐδεμία ἐγένετο ἐκ παρασκευῆς ἀλλ' ἐνέδραι τινὲς καὶ καταδρομαί, ἐξ ὧν ἐφρονεύοντο ἀμφοτέρωθεν. Καὶ τελευτῶντος τοῦ χειμῶνος πρὸς τὸ ἔαρ ἐξεστράτευσαν οἱ Ἀργεῖοι ἤδη κλίμακας ἔχοντες καὶ ἤλθον ἐπὶ τὴν Ἐπιδαυρον ἔρημον οὖσαν διὰ τὸν πόλεμον βίᾳ αἰρήσοντες αὐτὴν ἀλλ' ἀπεσύρθησαν οὐδὲν κατορθώσαντες. Καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα καὶ τρίτον καὶ δέκατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα.

Ἔτος 418. Πόλεμος Ἀργούς καὶ Σπάρτης.

Μάχη ἐν Μαντινείᾳ. Εἰρήνη καὶ συμμαχία μετὰ τῆς Σπάρτης.

Τὸ θέρος τοῦ 421 διὰ βραχείας ἐκστρατείας οἱ Λακεδαιμόνιοι κατέβαλον τὴν κυριαρχίαν τῶν Μαντινέων ἐπὶ τῶν Παρρασίων. Τὸ θέρος τοῦ 419 δις οὗτοι ἐξεστράτευσαν, ὡς εἶδομεν, ἵνα βοηθήσωσι τοὺς Ἐπιδαυρίους, ἀλλ' ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπανεέλθωσιν ἄπρακτοι ἕνεκα τῶν μὴ εὐνοϊκῶν θυσιῶν. Ταῦτα ἦσαν τὰ μόνα, ἅπερ ἐπεχείρησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι κατὰ τῶν Ἀργείων καὶ τῶν συμμάχων αὐτῶν. Μετὰ πολλῆς λοιπὸν ἡσυχίας, ἣν ἐμπνέει ἡ συναίσθησις τῆς ἰσχύος, προσέβλεπον πρὸς τὰς δυσχερείας, ἃς ἤδη τὸ Ἄργος ἐγέννησε κατ' αὐτῶν ἀλλ' ἤδη κατὰ τὸν μῆνα Ἰούνιον τοῦ 418 π. Χ. βλέποντες οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀφ' ἐνός μὲν τοὺς συμμάχους Ἐπιδαυρίους ταλαιπωρουμένους, ἀφ' ἑτέρου, ὅτι οἱ ἄλλοι ἐν Πελοποννήσῳ σύμμαχοι ἀπέστησαν καὶ τέλος νομίζοντες, ὅτι τὸ κακὸν θὰ προχωρήσῃ περαιτέρω, ἂν δὲν προκαταλάβωσι τὰ πράγματα, ἀπεφάσισαν νὰ ἐκστρατεύωσι καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ Εἰλωτες πανδημεῖ εἰς Ἄργος ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Ἀγίδος τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀρχιδάμου βασιλέως τῶν Λακεδαιμονίων. (Θουκ. 5, 57. Λακεδαιμόνιοι, ὡς αὐτοῖς οὔτε Ἐπιδαυριοὶ ξύμμαχοι ὄντες ἐταλαιπώρουν καὶ τὰλλα ἐν Πελοποννήσῳ τὰ μὲν ἀφειστήκει, τὰ δ' οὐ καλῶς εἶχε, νομίσαντες, εἰ μὴ προκαταλήφονται ἐν τάχει, ἐπὶ πλέον χωρήσεσθαι αὐτά, ἐστράτευσαν αὐτοὶ καὶ οἱ Εἰλωτες πανδημεῖ ἐπ' Ἄργος ἡγεῖτο δὲ Ἄγρις ὁ Ἀρχιδάμου,

Λακεδαιμονίων βουσιλεύς). Οἱ Τεγεᾶται καὶ ἄλλοι Ἀρκάδες σύμμαχοι ἠνώθησαν μετ' αὐτῶν καθ' ὁδόν, οἱ δὲ ἐκ τῆς ἄλλης Πελοποννήσου καὶ οἱ ἔξωθεν Βοιωτοί, Μεγαρεῖς, Κορίνθιοι, Σικυώνιοι, Φλιάσιοι, Ἐπιδαύριοι καὶ Πελλήνηες διετάχθησαν νὰ ἐνωθῶσιν ἐν Φλιοῦντι. Ὁ ἀριθμὸς τῶν τελευταίων συμμάχων ἦτο μέγας· Βοιωτοὶ ἦσαν 5,000 ὅπλιται, 5,000 ψιλοὶ, 500 ἵπποις καὶ 500 πεζοί, Κορίνθιοι δὲ 2,500 καὶ οἱ Φλιάσιοι πανστρατιᾷ, διότι ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν ἐμελλε νὰ συγκεντρωθῇ τὸ στράτευμα. Τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑπολοίπων συμμάχων καὶ τῶν Σπαρτιατῶν δὲν γνωρίζομεν. Τὴν προπαρασκευὴν ταύτην τῶν ἐχθρῶν προαισθανόμενοι οἱ Ἀργεῖοι συνεξεστράτευσαν μετὰ τῶν Μαντινέων καὶ 3,000 ὀπλιτῶν Ἠλείων καὶ συνήντησαν τοὺς Λακεδαιμονίους ἐν Μεθυδρίῳ τῆς Ἀρκαδίας. Οἱ δύο στρατοὶ κατέλαβον ἑκάτεροι λόφον καὶ οἱ μὲν Ἀργεῖοι ἀπεφάσισαν νὰ προσβάλῃσι τὸν Ἄγιν τὴν ἐπαύριον, ἵνα ἐμποδίσωσιν αὐτὸν νὰ ἐνωθῇ μετὰ τῶν συμμάχων ἐν Φλιοῦντι· ἄλλ' ὁ Ἄγης ἀπέφυγε τὴν προσβολὴν ταύτην καὶ ἡσυχῶς ἀναστήσας διὰ νυκτὸς τὸν στρατὸν ἔφθασεν ἄνευ κινδύνου πρὸς τοὺς ἄλλους συμμάχους εἰς Φλιοῦντα. (Θουκ. 5,58. Ἀργεῖοι δὲ προαισθανόμενοι τότε πρῶτον τὴν παρυσκευὴν τῶν Λακεδαιμονίων καὶ ἐπειδὴ ἐς τὸν Φλιοῦντα βουλόμενοι τοῖς ἄλλοις προσμῖξαι ἐχώρουν, τότε δὴ ἐξεστράτευσαν καὶ αὐτοὶ ἐβοήθησαν δὲ αὐτοῖς καὶ Μαντινῆς ἔχοντες τοὺς σφιγτέρους ξυμμάγρους καὶ Ἠλείων τρισχίλιοι ὀπλίται· καὶ προαίοντες ἀπαντῶσι τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐν Μεθυδρίῳ τῆς Ἀρκαδίας· καὶ καταλαμβάνουσιν ἑκάτεροι λόφον· καὶ οἱ μὲν Ἀργεῖοι ὥς μεμονωμένοι τοῖς Λακεδαιμονίοις παρεσκευάζοντο μάχεσθαι, ὁ δὲ Ἄγης τῆς νυκτὸς ἀναστήσας τὸν στρατὸν καὶ λαθὼν ἐπορεύετο ἐς Φλιοῦντα παρὰ τοὺς ἄλλους ξυμμάγρους). Ἄν οἱ Ἀργεῖοι κατώρθουν νὰ ἐπιτεθῶσι, βεβαίως θὰ ἐνίκων. Οἱ Ἀργεῖοι τὸ πρῶτον ἄμα ἔμαθον, ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀνεχώρησαν, ἐγκατέλιπον τὰς θέσεις αὐτῶν καὶ ἐβάδιζον μετὰ τῶν συμμάχων κατ' ἀρχὰς μὲν πρὸς τὸ Ἄργος, ἔπειτα δὲ διὰ τῆς Κοντοπορίας τῆς ἐνούσης τὴν Κόρινθον μετὰ τοῦ Ἀργους εἰς Νεμέαν, δι' ἧς ἐστοχάζοντο, ὅτι θὰ ἤρχοντο οἱ ἐχθροί. Ὁ στρατὸς τοῦ Ἀγίδος ἦτο πολυαριθμότερος τοῦ τῶν Ἀργείων, ἀλλὰ βεβαίως θὰ κατεστρέφετο, ἂν ἐβάδιζεν ἐπὶ μιᾷ γραμμῇ διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς συχναζομένης, διὰ τοῦ στενοῦ τοῦ Τρητοῦ. Ἀλλ' ὁ Ἄγης προβλέπων, ὅτι οἱ Ἀργεῖοι βλέποντες τὴν χώραν αὐτῶν δηρουμένην θὰ ἐγκατέλιπον ἀμέσως τὸ ἔδαφος τὸ παρὰ τὴν Νεμέαν καὶ θὰ ἤρχοντο εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Ἀργους, συγχρόνως δὲ διανοούμενος, ὅτι τὸ Βοιωτικὸν ἱππικὸν θὰ

ἐνήργει ἀποτελεσματικώτερον ἐν τῇ πεδιάδι, εἰργάσθη διαφόρως, δὲν ἐβά-
 δισε τὴν ὁδόν, ἣν ἐστοχάζοντο οἱ Ἀργεῖοι, ἀλλὰ διήρесе τὸν στρατὸν εἰς
 τρία μέρη καὶ αὐτὸς μὲν μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων Ἀρκάδων καὶ Ἐ-
 πιδαυρίων ἐπορεύθη ὁδὸν βραχυσίαν ἀλλὰ ἀπόκρημνον καὶ χαλεπὴν, διήλθε
 τὴν ἄλυσιν τῶν ὄρεων καὶ κατέβη ἀμέσως εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Ἀργείων,
 οἱ δὲ Κορίνθιοι, Πελληνεῖς καὶ Φλιάσιοι διετάχθησαν ἀκολουθήσωσιν ἄλ-
 λην ὁδόν, ἥτις ἐφθανεν εἰς τὴν αὐτὴν πεδιάδα διὰ διαφόρων σημείων, οἱ
 δὲ Βοιωτοί, Μεγαρεῖς καὶ Σικυωνιοὶ ἠκολούθησαν μακροτέραν ὁδὸν καὶ
 συνήθη διὰ τῆς Νεμέας. Τὸ σχέδιον τοῦτο ἐξετελέσθη ὁ Ἅγις μετὰ τῆς
 μοίρας καὶ οἱ Κορίνθιοι ἐφθασαν εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Ἀργείων τὴν νύκτα,
 οἱ δὲ Ἀργεῖοι μαθόντες, ὅτι ὁ Ἅγις τὴν Σάμινθον καὶ τὰ περὶ ἡρήμονε,
 ἥδη ἡμέρας γενομένης ἐξεστράτευσαν ἐκ τῆς Νεμέας καὶ κατήλθον εἰς τὴν
 πεδιάδα, ἵνα προσβάλωσιν αὐτὸν καὶ βοηθήσωσι τὴν ἀπειλουμένην χώραν.
 Καθ' ὁδὸν συναντήσαντες τὸ στράτευμα τῶν Κορινθίων καὶ Φλιασίων ἐφό-
 νευσάν τινες αὐτῶν καὶ μετὰ τοῦτο εὗρέθησαν ἐπὶ τῆς πεδιάδος πλησίον
 τοῦ Ἁγίδος καὶ τῶν Λακεδαιμονίων ἀμφοτέρωθεν ἐδόθησαν διαταγαὶ
 εἰς μάχην. Ἀλλὰ ἡ θέσις τῶν Ἀργείων πράγματι ἦτο ἀπελπιστική,
 διότι ἔμπροσθεν εἶχον αὐτὸν τὸν Ἅγιν, καθύπερθε δὲ ἦσαν οἱ Κορίν-
 θιοι, Φλιάσιοι καὶ Πελληνεῖς, οἱ δὲ Βοιωτοί, Σικυωνιοὶ καὶ Μεγαρεῖς
 εἶχον τὸ πρὸς τὴν Νεμέαν μέρος. Τὸ ἱππικὸν τῶν Βοιωτῶν ἔμελλεν ἐν τῇ
 πεδιάδι νὰ προσβάλῃ αὐτοὺς ἀποτελεσματικῶς, διότι οὔτε οἱ Ἀργεῖοι,
 οὔτε οἱ Ἠλείοι οὔτε οἱ Μαντινεῖς εἶχον ἱππικόν, οὔτε οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ
 σύμμαχοι αὐτῶν ἔπεμψαν τοιοῦτον. (Θουκ. 5, 59. *Ἐν μέσῳ δὲ ἀπειλη-
 μένοι ἦσαν οἱ Ἀργεῖοι. Ἐκ μὲν γὰρ τοῦ πεδίου οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰργον
 τῆς πόλεως καὶ οἱ μετ' αὐτῶν, καθύπερθε δὲ Κορίνθιοι καὶ Φλιάσιοι καὶ
 Πελληνηεῖς, τὸ δὲ πρὸς Νεμέαν Βοιωτοὶ καὶ Σικυωνιοὶ καὶ Μεγαρεῖς. Ἰπ-
 ποι δὲ αὐτοῖς οὐ παρήσαν· οὐ γὰρ πῶ οἱ Ἀθηναῖοι μόνοι τῶν συμμάχων
 ἦσαν*). Ἀλλὰ καὶ οὕτω κρίσιμου οὔσης τῆς θέσεως ἠλπίζον, ὅτι θάνειν ἔμελλον
 τοὺς Λακεδαιμονίους. Ὅτε ἔμελλον νὰ συμπλακῶσιν ἀμφοτέρωθεν τὰ στρατεύ-
 ματα, δύο ἄνδρες ἐκ τῶν Ἀργείων ὁ Θράσυλλος εἰς τῶν πέντε στρατηγῶν
 καὶ Ἀλκίφρων πρόξενος τῶν Λακεδαιμονίων ἐν Ἀργεὶ κατιδόντες τὸν πραγ-
 ματικὸν κίνδυνον, ἀφ' ἑαυτῶν καὶ οὐχὶ τῇ συγκατανεύσει τοῦ πλήθους
 ἐλθόντες πρὸς τὸν Ἅγιν εἶπον νὰ μὴ ἀρχίσῃ τὴν μάχην βεβαιούντες, ὅτι
 οἱ Ἀργεῖοι εἶνε πρόθυμοι νὰ ποιήσωσι σπονδὰς καὶ νὰ ἄγῃσι τοῦ λοιποῦ
 εἰρήνην. (Θουκ. 5, 59. *Τῶν δὲ Ἀργείων δύο ἄνδρες, Θράσυλλος τε τῶν
 πέντε στρατηγῶν εἰς ὧν καὶ Ἀλκίφρων, πρόξενος Λακεδαιμονίων, ἥδη*

τῶν στρατοπέδων ὅσον οὐ ξυνιόντων προσελθόντε "Αγιδι διελεγέσθην· μὴ ποιεῖν μάχην· ἐτοίμους γὰρ εἶναι Ἀργείους δίκας δοῦναι καὶ δέξασθαι ἴσας καὶ ὁμοίας, εἴ τι ἐπικαλοῦσιν Ἀργείους Λακεδαιμόνιοι, καὶ τὸ λοιπὸν εἰρήνην ἄγειν σπονδὰς ποιησαμένους). Ὁ Ἅγις μὴ συμβουλευθεὶς μήτε τὸν στρατὸν μήτε τοὺς συμμάχους ἀλλὰ μόνον ἀνακωνώσας πρὸς τινὰ τῶν ἐν τέλει συστρατευομένων συνωμολόγησεν ἀνακωχὴν τεσσάρων μηνῶν, ἐν οἷς ἔμελλον νὰ ἐκτελέσωσιν οἱ Ἀργεῖοι τὰς ὑποσχέσεις αὐτῶν, καὶ διέταξε τὸν στρατὸν νὰ ἀναχωρήσῃ διὰ τῆς Νεμείας ὁδοῦ. Ὁ στρατὸς ὑπήκουσε μὲν εἰς τὴν διαταγὴν, ἀλλὰ σφόδρα ἡγανάκτει κατὰ τοῦ Ἀγιδος, ὅστις ἀντὶ νὰ ὁδηγήσῃ αὐτοὺς εἰς βεβαίαν νίκην διέταξε νὰ ἀναχωρήσωσιν ἕκαστος οἴκαδε. Ἀλλὰ καὶ οἱ Ἀργεῖοι πολὺ περισσότερον ἡγανάκτουν κατὰ τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, διότι ἐνόμιζον, ὅτι βεβαίως θὰ ἐνίκων τοὺς Λακεδαιμονίους. Καὶ οὐ μόνον ἡγανάκτουν κρυφίως ἀλλὰ καὶ κατηγόρουν τὸν Θρασύλλον, ὅτι προέδωκε βεβαίαν νίκην ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ πλήθους. Κατὰ δὲ τὴν συνθήειαν ἐπανερχόμενοι ἐκ τινος στρατείας συνεκάλουν στρατιωτικὸν συμβούλιον καὶ πρὶν ἢ εἰσελθῶσιν εἰς τὴν πόλιν ἔκριναν παρὰ τῷ Χαράδρῳ τὰ σφάλματα καὶ τὰς ἐλλείψεις τὰς διαπραχθείσας κατὰ τὴν στρατείαν. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ τοσαύτῃ ἦτο ἡ ὀργὴ αὐτῶν κατὰ τοῦ Θρασύλλου, ὥστε πρὶν δικάσωσιν αὐτόν, ἤρξαντο νὰ λιθοβολῶσιν, ὥστε ἡναγκάσθῃ νὰ ζητήσῃ ἄσυλον παρὰ τὸν ἐκεῖ βωμὸν καὶ οὗτος ἐσώθῃ μὲν ἀλλὰ ἡ περιουσία αὐτοῦ ἐδήμεύθη. (Θουκ. 5.60. Ἀργεῖοι δὲ καὶ αὐτοὶ ἔτι ἐν πολλῶν πλείονι αἰτία εἶγον τοὺς σπεισαμένους ἄνευ τοῦ πλήθους, κομίζοντες κακῆνοι μὴ ἂν σφίσι ποτὲ κάλλιον παρασχὼν Λακεδαιμονίους διαπεφευγῆναι· πρὸς τε γὰρ τῇ σφετέρᾳ πόλει καὶ μετὰ πολλῶν καὶ ἀγαθῶν συμμάχων τὸν ἀγῶνα ἂν γίγνεσθαι. Τὸν τε Θρασύλλον ἀναχωρήσαντες ἐν τῷ Χαράδρῳ, ὅπερ τὰς ἀπὸ στρατείας δίκας πρὶν εἰσεῖναι κρένουσιν, ἤρξαντο λέειν, ὃ δὲ καταφρονῶν ἐπὶ τὸν βωμὸν περιγίγνεται· τὰ μέντοι χρήματα αὐτοῦ ἐδήμευσαν). Ὀλίγον χρόνον μετὰ ταῦτα ἐφθασεν ἡ προσδοκωμένη βοήθεια τῶν Ἀθηναίων οὕσα ἐκ χιλίων ὀπλιτῶν καὶ τριακοσίων ἱππέων ὑπὸ τὸν Λάχνητα καὶ Νικόστρατον. Ὁ Ἀλκιβιάδης ἦλθεν ὡς πρεσβευτής. Οἱ Ἀργεῖοι, ἂν καὶ ἦσαν δυσηρεστοί μὲν κατὰ τοῦ Θρασύλλου, πιστεύοντες ὅμως, ὅτι ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ διατηρήσωσι τὴν ἀνακωχὴν, ἣν εἶχον συνομολογήσει, παρεκάλεσαν τοὺς Ἀθηναίους νὰ πέλθωσι καὶ δὲν ἐπέτρεψαν εἰς αὐτοὺς ἐνώπιον τοῦ δήμου νὰ ὁμιλήσωσι πρὶν ἢ οἱ Μαντινεῖς καὶ οἱ Ἡλεῖοι κατηνάγκασαν διὰ τῶν

παρακλήσεων αὐτοὺς νὰ ἐπιτρέψωσι τοῦτο εἰς τοὺς Ἀθηναίους. Ἐν τῇ συνελεύσει λοιπόν, ἐν ἣ παρῆσαν καὶ ἄλλοι σύμμαχοι, ὑπεστήριξαν δραστηρίως οἱ Ἀθηναῖοι, ὅτι αἱ πρόσφατοι σπονδαὶ δὲν ἔχουσι καλῶς, διότι ἐγένοντο ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τῶν ἄλλων συμμάχων καὶ συγχρόνως προέτρεπον αὐτοὺς ἄπτεσθαι πολέμου. Ὁ λόγος κατέπεισε τόσον τὴν συνέλευσιν, ὥστε οἱ Μαντινεῖς καὶ οἱ Ἠλεῖοι συγκατετέθησαν ἀμέσως νὰ ἐνωθῶσι μετὰ τῆς ἐπικουρίας καὶ νὰ ἐκστρατεύωσι κατὰ τοῦ Ἀρκαδικοῦ Ὀρχομενοῦ πλὴν τῶν Ἀργείων, οἵτινες, ἂν καὶ κατ' ἀρχὰς ἤρνηθησαν, ὅμως ὕστερον ἤλθον. (Θουκ. 5, 61. Καὶ ἔλεγον οἱ Ἀθηναῖοι... ὅτι οὐκ ὀρθῶς αἱ σπονδαὶ ἄνεν τῶν ἄλλων συμμάχων καὶ γένοιτο καὶ νῦν ἄπτεσθαι χρῆναι τοῦ πολέμου. καὶ πείσαντες ἐκ τῶν λόγων τοὺς συμμάχους εὐθὺς ἐφόρουν ἐπὶ Ὀρχομενὸν τὸν Ἀρκαδικὸν πάντες πλὴν Ἀργείων. Οὗτοι ὅμως καὶ πεισθέντες ὑπελείποντο πρῶτον, ἔπειτα δ' ὕστερον καὶ οὗτοι ἤλθον). Ὁ Ὀρχομενὸς ἦτο σπουδαία θέσις εἰς κατάκτησιν καὶ διότι συνώρευε μετὰ τῆς Μαντινείας καὶ διότι οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐνταῦθα κατέθεσαν τοὺς ὀμήρους, οὓς ἔλαβον ἀπὸ τῶν κωμῶν τῶν Ἀργείων πρὸς ἐγγύησιν πίστεως. Προσκαθεζόμενοι λοιπόν τὸν Ὀρχομενὸν πάντες ἐπολιόρκουν καὶ προσβολὰς ἐποιοῦντο. Οἱ δὲ Ὀρχομενῖοι καὶ διὰ τὴν ἀσθενείαν τῶν τευχῶν καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐχθρῶν ὑπέκυψαν μετὰ βραχείαν ἀντίστασιν, ἠνώθησαν μετὰ τῆς Ἀργείας συμμαχίας καὶ συγκατετέθησαν νὰ εἴναι σύμμαχοι τῶν Μαντινέων, νὰ παραδώσωσι τοὺς ὀμήρους, καὶ νὰ δώσωσιν αὐτοὶ ὀμήρους, ὅτι θὰ μείνωσι πιστοὶ εἰς ταύτην τὴν συμμαχίαν.

Ἐνθαρρυνθέντες ὑπὸ ταύτης τῆς ἐπιτυχίας τῆς καταλήψεως τοῦ Ὀρχομενοῦ οἱ σύμμαχοι ἤδη ἐσκέπταντο κατὰ τίνος ἔπρεπε νὰ ἐπέλθωσιν (418 π. Χ.) καὶ οἱ μὲν Ἠλεῖοι ὑπεστήριζον νὰ πορευθῶσι κατὰ τοῦ Λεπρέου καὶ νὰ ἐκδιώξωσιν ἐκεῖθεν τὴν Λακεδαιμονικὴν φρουράν, οἱ δὲ Μαντινεῖς ἤθελον νὰ προσβάλλωσι τὴν γειτονικὴν καὶ ἐχθρὰν Τεγέαν. Ταύτην τὴν γνώμην τὴν καὶ ἀσυγκρίτως σπουδαιότεραν ἡσπάσθησαν οἱ Ἀργεῖοι καὶ Ἀθηναῖοι, ἀλλ' οἱ Ἠλεῖοι τοσοῦτον ὠργίσθησαν, διότι ἀπερρίφθη ἡ πρότασις αὐτῶν, ὥστε ἐγκαταλιπόντες τὸ στρατόπεδον ἀνέχωρσαν οἴκαδε. Οἱ δὲ ἄλλοι σύμμαχοι παρέμειναν ἐν Μαντινείᾳ παρασκευαζόμενοι κατὰ τῆς Τεγέας πόλεως, ἐν ἣ ἔχον ισχυρὰν μερίδα ὑπὲρ ἑαυτῶν ἐργαζομένην, ὅπως ἐπαναστατήσῃ αὐτὴν κατὰ τῆς Σπάρτης. (Θουκ. 5, 62. Καὶ τινες αὐτοῖς καὶ αὐτῶν τῶν Τεγαιῶν ἐν τῇ πόλει ἐνεδίδωσαν τὰ πρῆγματα). Οἱ Λακεδαιμόνιοι πλήρεις ἀγανακτῆ-

σεως ἐπὶ τῇ εἰδήσει τῆς ἀλώσεως τοῦ Ὁρχομενοῦ ἐξέχυσαν ἐκ νέου τὴν ὀργὴν κατὰ τοῦ Ἀγιδος, ὥστε ἠπειλήσαν τότε νὰ τιμωρήσωσιν αὐτὸν αὐστηρῶς κατασκάπτοντες τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ ζημιοῦντες διὰ 100 χιλ. δραχ., ἀλλ' οὗτος παρεκάλει αὐτοὺς ἐπιμόνως νὰ παρὰσχωσιν αὐτῷ εὐκαίριαν νὰ ἐξαγοράσῃ διὰ ἀνδρείας τινὸς πράξεως τὴν κακὴν φήμην, ἂν δὲ ἀπετύγχανεν, τότε νὰ ἐπιβάλωσιν αἰὲν ποινὴν ἥθελον. Εἰς ταῦτα πεισθέντες τῆς κατασκαφῆς μὲν καὶ τῆς ζημίας ἀπέσχον ἀλλὰ διώρισαν δέκα ἄνδρας συμβούλους ἄνευ τῶν ὁποίων νὰ μὴ εἶνε κύριος νὰ ἀπάγῃ τὸ στράτευμα ἐκ τῆς πόλεως. Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον 418 ἦλθεν ἀγγελία εἰς αὐτοὺς ἀγγέλλουσα, ὅτι διανοοῦνται οἱ Τεγεᾶται νάποστατήσωσι πρὸς τοὺς Ἀργεῖους. Ἡ λύπη ἡ παραχθεῖσα ἐκ τῆς εἰδήσεως ταύτης ἦτο τοσαύτη ὥστε ἅπας ὁ στρατὸς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ Εἰλωτῶν πανδημεὶ ἀπεφάσισε νὰ ἐξέλθῃ. Φθάσαντες δὲ εἰς Ὀρέσθιον τῆς Ἀρκαδίας καὶ μαθόντες ἴσως, ὅτι ὁ κίνδυνος δὲν ἦτο τόσῳ μέγας, ἀπέστειλαν εἰς τὴν Σπάρτην τὸ ἕκτον μέρος τοῦ στρατοῦ πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν ἐστίων, μετὰ τῶν ἄλλων δὲ προσχώρησαν εἰς Τεγέα, ἐνθα ἠνώθησαν μετὰ τῶν ἄλλων συμμάχων Ἀρκάδων. Ἀπέστειλαν δὲ καὶ πρέσβεις πρὸς τοὺς Κορινθίους, Βοιωτοὺς, Φωκεῖς καὶ Λοκροὺς ἐπικαλούμενοι τὴν ταχεῖαν αὐτῶν παρουσίαν ἐν τῇ Μαντινείᾳ. Ἐπειγομένων δὲ τούτων εἰς βοήθειαν ὁ Ἅγις ἀνυπόμονος νάνηκτῆσεν τὴν προτέραν δόξαν ἀναλαβὼν τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ἄλλους Ἀρκάδας συμμάχους εἰσέβαλεν εἰς τὴν Μαντινικὴν καὶ ἐστρατοπέδευσε πλησίον τοῦ ναοῦ τοῦ Ἡρακλείους (Ἡράκλειον) καὶ ἐδήου τὴν γῆν. Οἱ Ἀργεῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι, ὡς εἶδον ταῦτα, καταλαβόντες πλησίον αὐτοῦ χωρίον ἐρυμνὸν καὶ δυσπρόσοδον παρετάχθησαν ὡς εἰς μάχην. Καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι εὐθὺς κατ' αὐτῶν ἐπῆλθον καὶ μέχρι λίθου καὶ ἀκοντίου βολῆς ἐχώρησαν. Ἡ ἀκρισία τοῦ Σπαρτιατοῦ στρατηγοῦ θελήσαντος νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τῶν Ἀργείων ἐν ὀχυρωτάτῃ θέσει εὐρισκομένων θὰ ἐγένετο παρὰίτιος μεγάλων συμφορῶν καὶ θὰ κατεκόπτετο ὁ Σπαρτιατικὸς στρατός, ἂν μὴ γέρων τις ἐφώναζε πρὸς τὸν Ἅγιν ὅτι διαταεῖται κακὸν κακῶ ἰᾶσθαι δηλῶν οὕτως, ὅτι ἤθελε νάποπλύνῃ διὰ τῆς παρούσης ἀκαίρου προθυμίας τὴν ἔνοχον ἀναχώρησιν ἐξ Ἀργεῶν καὶ τὴν εἰς τὸν Θράσυλλον ὑποχώρησιν.

Ὁ Ἅγις εἶτε ἐκ τοῦ ἐπιδοήματος τοῦ γέροντος εἶτε καὶ κατανοῶν τὸ δύσκολον τῆς μάχης ἐσταμάτησε καὶ διέταξε τὸν στρατὸν νὰ ὑποχωρήσῃ. (Θουκ. 5, 65. Τῶν πρεσβυτέρων τις Ἀγιδι ἐπέβόησεν, ὁρῶν πρὸς

γωρίον καρτερόν ἰόντας σφᾶς, ὅτι διανοεῖται κακὸν κακῷ ἰῶσθαι, δη-
 λῶν τῆς ἐξ Ἄργους ἐπαιτίου ἀναχωρήσεως τὴν παροῦσαν ἄκαιρον προ-
 θυμίαν ἀνάληψιν βουλόμενον εἶναι. Ὁ δὲ εἶτε καὶ διὰ τὸ ἐπιδόημα εἶτε
 καὶ αὐτὸ ἄλλο τι ἢ κατὰ τὸ αὐτὸ δόξαν, ἐξαίφνης πάλιν τὸ στράτευμα
 κατὰ τάχος, πρὶν συμμῆξαι ἀπῆγε). Ὑποχωρῶν ὁ Ἅγις ἦλθεν εἰς τὴν
 Τεγέαν καὶ προσεπάθει νὰ ἐκτρέψῃ ἐκ ταύτης εἰς τὴν Μαντινικὴν τὸν
 Ὅφιν ποταμόν, ὅστις κείμενος ἐπὶ τῶν συνόρων ἀμφοτέρων τῶν πόλεων
 ὑπεστηρίζετο ὑπ' αὐτῶν πρὸς ἀμοιβαῖον κέρδος διὰ τῆς κανονικῆς ῥοῆς.
 Διανοεῖτο δέ, ὅτι οἱ Ἀργεῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι θὰ ἐγκατέλιπον τὴν ὀχυ-
 ρὰν θέσιν, ἣν κατεῖχον, ἵνα ἐμποδίσωσιν αὐτόν τοῦ νὰ ἐκτρέψῃ τὰ ὕ-
 δατα εἰς τὴν Μαντινικὴν, ἅπερ ἐμέλλον πολλὴν βλάβην νὰ προξενήσω-
 σιν. Οἱ Ἀργεῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι ἰδόντες τοὺς ἐχθροὺς ἀναχωροῦντας
 αἰφνης δὲν ἠδύναντο νὰ ἐννοήσωσι τί συνέβαινε· ἀλλ' ὀλίγον κατ' ὀλί-
 γον ἐπειδὴ ἐγένοντο οἱ ἐχθροὶ ἄφαντοι, κατελήφθησαν ὑπὸ ζωηρᾶς ἐπι-
 θυμίας νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν θέσιν αὐτῶν καὶ νὰ καταδιώξωσιν αὐτούς.
 Βλέποντες δὲ ὅτι οἱ στρατηγοὶ αὐτῶν ἡσύχαζον κατηγόρουσαν αὐτούς, ὅτι
 μελετῶσι δευτέραν προδοσίαν ἀφίνοντες τοὺς ἐχθροὺς ἡσύχους νὰ πέλθωσιν.
 Οἱ στρατηγοὶ ἐκ τῶν ἀγρίων κραυγῶν καὶ ψιθυρισμῶν τοῦ στρατεύματος
 παρασυρόμενοι, φοβοῦμενοι δὲ μήπως ὑποληφθῶσιν, ὅτι συνεφιλώθησαν
 μετὰ τοῦ Ἀγίδος, ἀπήγαγον τὸ στράτευμα ἐκ τοῦ λόφου εἰς τὴν πεδιάδα
 ἑτοιμοὶ ὄντες τὴν ἐπαύριον νὰ συνάψωσι μάχην. (Θουκ. 5, 65. Οἱ δὲ Ἀρ-
 γεῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τὸ μὲν πρῶτον καταπαραγόντες τῇ ἐξ ὀλίγου αἰ-
 φνιδίᾳ αὐτῶν ἀναχωρήσει οὐκ εἶχον ὅτι εἰκάσωσιν· εἰτα ἐπειδὴ ἀναχω-
 ροῦντες ἐκείναι τε ἀπέκρυψαν καὶ σφεῖς ἡσύχαζον καὶ οὐκ ἐπηκολούθησαν
 ἐνταῦθα τοὺς αὐτῶν στρατηγοὺς αὐθις ἐν αἰτίᾳ εἶχον τότε πρότερον κα-
 λῶς ληφθέντας πρὸς Ἀργεῖ Λακεδαιμονίους ἀφελθῆναι καὶ νῦν ὅτι ἀπο-
 διδράσκοντας οὐδεὶς ἐπιδιώκει, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν οἱ μὲν σώζονται,
 σφεῖς δὲ προδίδονται. Οἱ δὲ στρατηγοὶ ἐθορυβήθησαν μὲν τὸ παραντίκα,
 ὕστερον δὲ ἀπάγουσιν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ λόφου καὶ προσελθόντες εἰς τὸ ὀμα-
 λὸν ἐστρατοπεδεύσαντο ὡς ἰόντες ἐπὶ τοὺς πολέμιους). Ὁ Ἅγις ἀπο-
 τυχὼν τῆς ἐλπίδος τοῦ νὰ μεταχειρισθῇ τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ ὑπὲρ αὐ-
 τοῦ οὐδεμίαν βλάβην προὔξενης κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ὡς ἐνόμιζε, ἀλλ'
 ἐπέστρεψεν εἰς τὸ Ἡράκλειον, ἵνα ἀναλάβῃ τὴν προτέραν αὐτοῦ θέσιν ἐπὶ
 τοῦ λόφου. Καθ' ὁδὸν ὅμως συναντήσας τοὺς Ἀργεῖους κατελθόντας εἰς
 τὴν πεδιάδα καὶ παρατεταγμένους ἐν τάξει εἰς μάχην μεγάλως ἐξεπλάγη.
 Ἄν οἱ Ἀργεῖοι ἐπέπιπτον κατ' αὐτῶν ἐν μεγίστῳ τρόμῳ καὶ ταραχῇ

όντων θὰ ἐνίκων, ἀλλ' ἄμελήσαντες ἀφῆκαν τοὺς Σπαρτιάτας νὰ συνελθωσιν ἐκ τοῦ τρόμου καὶ νὰ νικήσωσι τὴν ἐαυτῶν θέσιν. Παρετάχθησαν λοιπὸν ἀμφοτέρω τὰ ἐχθρικά στρατεύματα οὕτως.

Τὸ μὲν εὐώνυμον κέρας οἱ Σκιρίται κατεῖχον, πλησίον αὐτῶν οἱ στρατιῶται τοῦ Βρασιίδα οἱ ἀγωνισθέντες πρότερον ἐν Θρόγκῃ καὶ οἱ νεοδαμῶδεις μετ' αὐτῶν, ἔπειτα οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ παρ' αὐτοῖς οἱ Ἑραιεῖς καὶ Μαινάλιοι, ἐπὶ δὲ τοῦ δεξιοῦ κέρατος οἱ Τεγεᾶται καὶ Λακεδαιμονίων ὀλίγοι καὶ οἱ ἵππεις αὐτῶν ἐφ' ἐκατέρου τοῦ κέρατος. Οὕτω μὲν ἐτάχθησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, οἱ δὲ Ἀργεῖοι κατὰ τὸν ἐπόμενον τρόπον. Οἱ μὲν Μαντινεῖς κατεῖχον τὸ δεξιὸν κέρας, θέσιν τιμητικὴν, διότι ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν ἔμελλε νὰ γείνη ὁ πόλεμος, πλησίον δὲ ἦσαν οἱ σύμμαχοι Ἀρκάδων, ἔπειτα οἱ χίλιοι λογάδες Ἀργεῖοι, καὶ πλησίον τούτων οἱ ἄλλοι Ἀργεῖοι ὀπλῖται μετὰ τῶν συμμάχων Κλεωναίων καὶ Ὀρνεατῶν, ἔπειτα ἔσχατοι τὸ ἀριστερόν κέρας εἶχον οἱ Ἀθηναῖοι ὀπλῖται καὶ ἵππεις. Ὁ Θουκυδίδης λέγει μὲν, ὅτι δὲν δύναται ἀκριβῶς νὰ ὀρίσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν διαμαχομένων ἀλλὰ παραδέχεται, ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι ἦσαν περισσότεροι. (5, 68. Τὸ δὲ στρατόπεδον τῶν Λακεδαιμονίων μεῖζον ἐφάνη. Ἀριθμὸν δὲ γράψαι, ἢ καθ' ἐκάστους ἐκατέρων ἢ ἑξυπαρτάς οὐκ ἂν δυναίμην ἀκριβῶς). Πρὸ τοῦ ὅμως νὰ συμπληρώσῃ τὰ δύο στρατόπεδα, εἶχον ἀνάγκην οἱ στρατηγοὶ κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν συνήθειαν νὰ νυφώσωσι τὸ θάρρος τοῦ στρατοῦ διὰ παραινέσεων καὶ προτροπῶν. Οἱ στρατηγοὶ τῶν Μαντινέων ἀνέμνησαν τοὺς συμπατριώτας αὐτῶν, ὅτι ἡ μάχη αὕτη θάποφασίσῃ, ἂν ἡ Μαντινεία θὰ ἐξακολουθῇ νὰ εἶνε χώρα ἐλευθερά καὶ ἀνεξάρτητος ἢ δούλη τῆς Λακεδαιμόνος. Οἱ Ἀργεῖοι στρατηγοὶ προέτρεπον νὰ μὴ ἀνεχθῶσι νὰ στερεῶνται τῆς τε καλῆς ἡγεμονίας καὶ τῆς ἐν Πελοποννήσῳ ἰσομοιρίας καὶ νὰ πορεύσῃ ἀνδράς ἐχθροὺς καὶ ἀστυγέιτονας, οἵτινες πολλὰ ἀδικήματα ἐπραῖξαν. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ὅτι εἶνε καλὸν μετὰ πολλῶν καὶ ἀγαθῶν συμμάχων ἀγωνιζόμενοι νὰ ἐξασφαλίσωσι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν ἐν Πελοποννήσῳ νικῶντες τοὺς Λακεδαιμονίους, ὥστε νὰ μὴ ἐπέλθωσι πλέον κατὰ τῆς χώρας αὐτῶν. Παρασκευασθέντων λοιπὸν πάντων οἱ μὲν Ἀργεῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι ἐντόνως καὶ ὀργῇ ἐχώρουν, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι βραδέως καὶ ὑπὸ αὐλητῶν πολλῶν προέβαινον μετὰ ῥυθμοῦ βαδίζοντες, ἵνα μὴ διασπασθῇ ἡ τάξις. Ἀρξαμένης τῆς μάχης ἐλθόντων ἀμφοτέρων εἰς χεῖρας τὸ μὲν δεξιὸν κέρας τῶν Μαντινέων ἔτρεψεν εἰς φυγὴν τοὺς Σκιρίτας καὶ τοὺς Βρασιδείους, ἐπεισπεσόντες δὲ οἱ Μαντινεῖς καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν καὶ οἱ χίλιοι λογάδες τῶν

Ἀργείων κατὰ τὸ διάκενον τοὺς Λακεδαιμονίους ἐφόνευσεν καὶ περικυκλώσαντες αὐτοὺς ἐξώθησαν εἰς τὰς ἀμάξας καὶ ἐφόνευσάν τινες. Καὶ κατὰ τοῦτο μὲν ἐνίκωντο οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀλλὰ κατὰ τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου ὁ βασιλεὺς Ἅγις μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν τριακοσίων ἰππέων ἐπιπεσὼν τοὺς πρεσβυτέρους τῶν Ἀργείων καὶ τοὺς λογάδας καὶ Κλεωναίους καὶ Ὀρνεάτας καὶ τοὺς παρατεταγμένους Ἀθηναίους ἔτρεψαν εἰς φυγὴν μὴ τολμήσαντας οὐδὲ νάντιστχῶσιν. Ἄμα δὲ ἐνέδωκε τὸ στράτευμα τῶν Ἀργείων καὶ τῶν συμμάχων διερρήχθησαν ἀμφότερα τὰ κέρα καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ Τεγεᾶται περικύκλωσαν τοὺς Ἀθηναίους. Κατὰ τὸν Διόδωρον ὁ Ἅγις βλέπων τοὺς χίλιους Ἀργείους μετὰ πολλῆς ἀνδρείας καὶ ἀρρήκτου ὀργῆς πολεμοῦντας ὑπὲρ τῶν περικυκλωθέντων Ἀθηναίων, ὥσάν αὐτοὶ οὗτοι νὰ ἔπασχον καὶ νὰ ἤπαι-
 λούντο ὑπὸ καταστροφῆς, διέταξε τὸ στράτευμα νὰ ὑποχωρήσῃ, ἵνα ἀφῇ ἑλευθέρα ἡ δίοδος, διότι ἀνεγνώριζεν, ὅτι δὲν ἦτο φρόνιμον νὰ περιαγάγῃ δεινούς ἀνταγωνιστὰς εἰς ἀπελπισίαν. Τούτου δὲ γενομένου οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τῶν Ἀργείων οἱ χίλιοι ἐσώθησαν.

Οὕτως ἐτελείωσεν ἡ μάχη αὕτη ἡ γενομένη ἐν τῇ στενῇ πεδιάδι τῆς Κάψας καὶ Ἡρακλείου τριάκοντα στάδια μακρὰν τῆς Μαντινείας τὸν Ἰούλιον τοῦ 418. Θεωρεῖται δὲ ἡ μεγίστη καὶ σπουδαιότατη διὰ τε τὸ πλῆθος τοῦ στρατοῦ καὶ διότι μετέσχον αἱ ἀξιολογώταται πόλεις. (Θουκ. 5, 74. Καὶ ἡ μὲν μάχη τοιαύτη καὶ ὅτι ἐγγύτατα τούτῳ ἐγένετο, πλείστον δὲ χρόνον μεγίστη δὲ τῶν Ἑλληνικῶν καὶ ὑπὸ ἀξιολογώτατων πόλεων ξυνελθοῦσα). Οἱ Λακεδαιμόνιοι μετὰ τὴν μάχην ἔστησαν εὐθύς τρόπαιον, ἐσκύλευον τοὺς νεκροὺς καὶ τοὺς ἑαυτῶν ἀπήγαγον εἰς Τεγεάν, ἐνθα ἔθαψαν, ἀπέδωκαν δὲ καὶ τοὺς νεκροὺς τῶν ἐχθρῶν ὑποσπόνδους. Ἐφρονεῦθησαν δὲ ἐκ τῶν Ἀργείων καὶ Ὀρνεατῶν καὶ Κλεωναίων ἑπτακόσιοι, ἐκ τῶν Μαντινέων διακόσιοι καὶ ἐκ τῶν Ἀθηναίων καὶ Αἰγινητῶν διακόσιοι, ἐκ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων τριακόσιοι.

Ἡ νίκη αὕτη ἐξησφάλισε τὴν ὑπεροχὴν τῆς Σπάρτης, ἥτις ὀλίγω πρότερον ἐκλονίσθη. Βεβαίως τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο προῆλθεν ἐκ τοῦ πλῆθους τοῦ Σπαρτιατικοῦ στρατοῦ καὶ ἐκ τῆς ἀναχωρήσεως τῶν Ἡλείων, οἵτινες, ὡς εἴπομεν, δυσηρεστήθησαν, διότι οἱ σύμμαχοι δὲν ἐστράτευσαν ἐπὶ Λέπρεον. Ἀλλὰ μετανόησαντες ἐπέστρεψαν εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης τρεῖς χιλιάδες ὀπλίται Ἡλείοι καὶ μετὰ τούτων χίλιοι Ἀθηναῖοι. ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ μάχη εἶχε τελειώσει. Βεβαίότατον δύναται νὰ θεωρηθῇ, ὅτι ὅς ἐνίκων οἱ Ἀργεῖοι, ἂν ἐγκαίρως ἦρχετο ἡ βοήθεια αὕτη καὶ

θὰ ἀνελάμβανον ἀσφαλῶς τὴν ἡγεμονίαν ἐν Πελοποννήσῳ καταστροφόμενων τῶν Λακεδαιμονίων ἐν Μαντινείᾳ. Ἐλθούσης τῆς βοηθείας ὤφειλον πάλιν νὰ δοκιμάσωσιν οἱ Ἀργεῖοι ἀλλὰ τοῦτο δὲν συνέβη, διότι οἱ Ἐπιδαύριοι τὴν προτεραιάν ἡμέραν τῆς μάχης ταύτης πανδημαὶ εἰσέβαλον εἰς τὴν τῶν Ἀργείων χώραν ἔρημον οὖσαν καὶ ἐφόνευσαν πολλοὺς τῶν ὑπολοίπων φυλάκων Ἀργείων. Ἐξεστράτευσαν λοιπὸν κατὰ τῆς Ἐπιδαύρου οἱ Ἀργεῖοι μετὰ τῶν συμμάχων τὸν Αὐγουστον τοῦ 418. ἤρχισαν τακτικὴν πολιορκίαν, περιτείχιζον τὴν χώραν, ἤγειραν φρουρίον καὶ καταλιπόντες φρουρὰν ἐκ πάντων τῶν στρατευμάτων, ἵνα ἐξακολουθήσῃ καὶ τὸν χειμῶνα τὴν πολιορκίαν, ἀνεχώρησαν. Ἐν τούτοις αἱ περαιτέρω ἐπιχειρήσεις ἐματαιώθησαν ὑπὸ τῶν ἀριστοκρατικῶν τοῦ Ἀργους, οἵτινες ἀπέκλιναν πρὸς τὴν Σπάρτην. Διὰ τῆς νίκης ταύτης οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπέκτησαν μὲν τινα πλεονεκτήματα ἀλλ' οἱ καρποὶ αὐτῆς ἐδηλώθησαν ἀμέσως ἐν αὐτῷ τῷ κέντρῳ τῆς δυνάμεως τοῦ ἐχθροῦ, ἐν Ἀργεῖ. Οἱ ἐνδοιασμοὶ κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν ἐξεδηλώθησαν ἤδη ἐκ τῆς ὑπάρξεως δύο κομμάτων. Σπουδαία μεταβολὴ ἐγένετο τῶν πολιτικῶν διαθέσεων ταύτης τῆς πόλεως μετὰ τὴν μάχην. Ὑπῆρχεν ἐν Ἀργεῖ κόμμα φιλοαλακωνικόν, ὅπερ ἰσχυροποιηθὲν ἐκ τῆς δυσμενοῦς ἐκβάσεως τῆς μάχης ταύτης ἤθελε συμμαχίαν ἢ τοῦλάχιστον εἰρήνην μετὰ τῆς Σπάρτης. Οἱ ἀρχηγοὶ οἱ δημοκρατικοί, οἵτινες μετὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἀπέβλεπον νὰ ὑποστηρίξωσιν ἐν Πελοποννήσῳ ἐπιρροὴν ἐχθρικὴν κατὰ τῆς Σπάρτης, εἶδον τοὺς σκοποὺς αὐτῶν νῦν ἀνατραπέντας ὑπὸ τοῦ νικητοῦ ἐχθροῦ. Καὶ ἐνῷ οὗτοι γενικῶς ἀπώλεσαν ἐκ τῆς ἥττης ταύτης τὴν ἐπιρροήν, οἱ ἀπλοὶ στρατιῶται οἱ δημοκρατικοὶ τοῦ Ἀργους δὲν ἔφερον μετ' ἑαυτῶν ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μάχης εἰμὴ αἵσχος καὶ φρίκην τῶν Λακεδαιμονίων ὅπλων. Ἀλλὰ οἱ χίλιοι ἐκεῖνοι λογάδες τοῦ Ἀργους ἐπανῆλθον μετὰ ὅλως διαφόρων αἰσθημάτων. Νικηταὶ τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος τοῦ ἐχθροῦ κατὰ τὴν ἐν Μαντινείᾳ μάχην ἔδρεψαν θετικὴν δόξαν καὶ ἡσθάνοντο περιφρόνησιν πρὸς τοὺς νικηθέντας συμπολίτας. Φύσει δὲ ὀλιγαρχικοὶ ἔνεκα τῆς καταγωγῆς ἦσαν δημοκρατικοί, ἐνόσῳ ἐπίστευον, ὅτι τὸ Ἄργος ἔμελλε νὰ κατασταθῇ κράτος ὑπέρτατον ἐν Πελοποννήσῳ· ἀλλ' ἀφοῦ διὰ τῆς ἥττης ταύτης τὸ Ἄργος περιωρίσθη, ἐγένοντο ἀντίπαλοι τοῦ δημοκρατικοῦ κόμματος. Οὕτω δὲ ἐνθαρρυνόμενον καὶ ἰσχυροποιούμενον τὸ ὀλιγαρχικόν κόμμα συνέπραξε μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων ὥστε παρῆλθον τὴν πόλιν νὰ συνάψῃ εἰρήνην μετὰ τῆς Σπάρτης εἰτα συμμαχίαν

καὶ νάνατρέψῃ τέλος τὴν δημοκρατίαν. (Ἀριστοτέλ. πολιτ. 5,4. Καὶ ἐν Ἀργεὶ οἱ γινώριμοι εὐδοκίμησαντες περὶ τὴν ἐν Μαρτινείᾳ μάχην τὴν πρὸς Λακεδαιμονίους ἐπεχείρησαν καταλύειν τὸν δῆμον. Καὶ Διόδ. Σικ. 12,80. Περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἐν τῇ πόλει τῶν Ἀργείων οἱ κατ' ἐκλογὴν κεκριμένοι τῶν πολιτῶν χίλιοι συνεφώρησαν, καὶ τὴν μὲν δημοκρατίαν ἔγνωσαν καταλύειν, ἀριστοκρατίαν δ' ἐξ αὐτῶν καθιστάναι. Ἐχόντες δὲ πολλοὺς συνεργούς διὰ τὸ προῆξειν τῶν πολιτῶν ταῖς οὐσίαις καὶ ταῖς ἀνδραγαθίαις, τὸ μὲν πρῶτον συλλαβόντες τοὺς δημιουργοὺς εἰσθότας ἀπέκτειναν τοὺς δ' ἄλλους καταπληξάμενοι κατέλυσαν τοὺς νόμους καὶ δι' αὐτῶν τὰ δημόσια διώκουν· διακατασχόντες δὲ ταύτην τὴν πολιτείαν μῆρας ὀκτὼ κατέλυσαν, τοῦ δῆμου συστάτος ἐπ' αὐτούς· διὸ καὶ τούτων ἀναιρεθέντων ὁ δῆμος ἐκομίσαστο τὴν δημοκρατίαν). Πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τούτου τοῦ σχεδίου οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐξεστράτευσαν κατὰ τὸ τέλος τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 418 εἰς Τεγέαν ἀπειλοῦντες ἐντεῦθεν ἐπιδρομὴν καὶ ἐμπνέοντες φρίκην εἰς τὸ Ἄργος. Ἐκ τῆς Τεγέας ἐπεμψαν πρῶτον πρέσβεις τὸν Λίχαν, πρόξενον τῶν Ἀργείων ἐν Σπάρτῃ μετὰ δύο προτάσεων, τὴν μὲν περὶ εἰρήνης, τὴν δὲ περὶ πολέμου. (Θουκ. 5,76. Καὶ ἀφικεῖται πρόξενος τῶν Ἀργείων Λίχας παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων δύο λόγῳ φέρων εἰς τὸ Ἄργος, τὸν μὲν καθ' ὅ,τι εἰ βοῦλονται πολεμεῖν, τὸν δὲ ὡς εἰ εἰρήνην ἄρῃαι). Τὸ σχέδιον τῆς φατρίας τῆς ὀλιγαρχικῆς ἦτο κατ' ἀρχὰς νὰ φέρῃσι τὴν πόλιν εἰς τὴν συμμαχίαν τῆς Σπάρτης καὶ νὰ διαρρήξωσι τὰς σχέσεις μετὰ τῶν Ἀθηνῶν καὶ εἴτε νὰ ἐπιχειρήσωσι τὸν νεωτερισμὸν τῆς διοικήσεως. Ἡ ἄφικξις τοῦ Λίχα ἐπέτρεψε νὰποκαλυφθῶσιν οἱ ὀλιγαρχικοὶ συμβουλευόντες ἐνεργητικῶς τὴν παραδοχὴν τῆς περὶ εἰρήνης προτάσεως. Γενομένης δὲ πολλῆς ἀντιλογίας καὶ τοῦ Ἀλκιβιάδου παρόντος καὶ πειρωμένου νὰ ματαιώσῃ τὰ σχέδια ταῦτα, οἱ ἄνδρες οἱ φίλοι φρονούντες πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔπεισαν τὸν λαὸν ἀποτεθαρρηγμένον ἤδη ἐκ τῆς συμφορᾶς καὶ φοβούμενον ἐκ τοῦ περὶ Τεγέαν στρατοῦ νὰ δεχθῇ τὸν ξυμβατήριον λόγον, ὅστις ἔχει οὕτως. (Θουκ. 5,77. Κατὰ δὲ δοκεῖ τὰ ἐκκλησίᾳ τῶν Λακεδαιμονίων ξυμβάλλεσθαι ποττῶς Ἀργείως, ἀποδιδόντας τὼς παῖδας τοῖς Ὀρχομενίοις καὶ τὼς ἄνδρας τοῖς Μαιναλίοις, καὶ τὼς ἄνδρας τὼς ἐν Μαρτινείᾳ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀποδιδόντας, καὶ ἐξ Ἐπιδαύρου ἐκδόντας καὶ τὸ τιῆχος ἀναιρῶντας. αἱ δὲ κα μὴ εἰκῶντι τοῖς Ἀθηναίοις ἐξ Ἐπιδαύρου, πολεμῶς εἶμεν τοῖς Ἀργείοις καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς τῶν Λακεδαιμονίων ξυμμάχοις καὶ τοῖς τῶν Ἀργείων

ξυμμάχοις· καὶ αἱ τινὰ τοὶ Λακεδαιμόνιοι παῖδα ἔχοντι, ἀποδόμεν ταῖς
 πόλεσσι πάσαις· περὶ δὲ τῷ σιῶ σήματος, ἔμεν ἢ λῆν τοῖς Ἐπιδαυρίοις
 ὄρκον, δόμεν δὲ αὐτῶς ὁμόσαι· τὰς δὲ πόλεις τὰς ἐν Πελοποννήσῳ, καὶ
 μικρὰς καὶ μεγάλας, αὐτονόμως εἰμεν πάσας κατὰ πάτρια· αἱ δὲ κα-
 τῶν ἐκτὸς Πελοποννήσου τις ἐπὶ τὰν Πελοπόννησον γὰρ ἢ ἐπὶ κακῶ,
 ἀλεξέμεναι ἀμύθῃ βουλευσαμένως, ὅπῃ καὶ δικαιοτάτα δοκῇ τοῖς Πελο-
 ποννασίοις· ὅσοι δ' ἐκτὸς Πελοποννήσου τῶν Λακεδαιμονίων ξύμμαχοί
 ἐντι, ἐν τῷ αὐτῷ ἐσσοῦνται ἐν τῷ περ καὶ τοὶ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ
 τοὶ τῶν Ἀργείων ξύμμαχοί ἐντι, τὰν αὐτῶν ἔχοντες· ἐπιδείξαντας δὲ
 τοῖς ξυμμάχοις ξυμβαλέσθαι, αἱ καὶ αὐτοῖς δοκῇ· αἱ δὲ τι δοκῇ τοῖς
 ξυμμάχοις, οἴκαδ' ἀπὶ ἀλλήν). Οἱ ὅροι δηλ. ἦσαν οἱ ἐξῆς «οἱ Ἀργεῖοι
 νᾶποδῶσσι τοὺς Ἀρμάδας ὁμήρους, νᾶ ἐξαναγκάσωσι διὰ τῆς βίας
 ἡνωμένοι μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων τοὺς Ἀθηναίους νᾶ ἐγκαταλίπωσι
 τὴν Ἐπίδαυρον, κατὰ πᾶσαν ἐκδρομὴν εἰς Πελοπόννησον νᾶ παρακο-
 λουθῶσι τοὺς Σπαρτιάτας, ὅπερ ἦτο ἐναντίον τῶν Ἀθηναίων, νᾶνα-
 γνωρίσωσι τὴν ἀνεξαρτησίαν, αὐτονομίαν τῶν Πελοποννησιακῶν πό-
 λεων, ὅπερ ἦτο κατὰ τῶν ἰδίων αὐτῶν ἡγεμονικῶν ἀξιώσεων καὶ
 κατὰ τῶν συμμάχων αὐτῶν, κατὰ τῆς ἀξιώσεως τῶν Ἠλείων ἐπὶ τοῦ
 Λεπρέου, κατὰ τῆς κυριαρχίας τῆς Μαντινείας ἐπὶ τῶν Παρρασίων· Ἡ
 φιλονικία τέλος μετὰ τῆς Ἐπιδάουρου ἔπρεπε νᾶ διαλυθῇ μεθ' ὄρκου καὶ
 νᾶ ἐγκαταλείψωσι τὴν Ἐπίδαυρον». Τοῦτον τὸν λόγον τὸν συμβατήριον
 ἐδέχθησαν οἱ Ἀργεῖοι, τὸ δὲ στράτευμα τῶν Λακεδαιμονίων ἀνεχώρη-
 σεν οἴκαδε ἐκ Τεγέας· Ἀλλὰ τὸ κόμμα τὸ ὀλιγαρχικόν ἐν Ἀργεὶ τὴν
 συνθήκην ταύτην ἐθεώρησεν ἀρχὴν καὶ προοίμιον τῶν περαιτέρω σκοπῶν
 καὶ σχεδίων· ἰσχυροποιηθὲν δέ, τόσον πρόθυμον ἐγένετο, ὥστε ἀμέσως
 ἔπεισε τὴν Ἀργεῖαν συνέλευσιν ἐπισήμως ἀρνηθῆναι τὴν μετὰ τῶν Ἠλείων,
 Ἀθηναίων καὶ Μαντινέων συμμαχίαν καὶ νᾶ συνάψῃ εἰδικὴν τινα συμ-
 μαχίαν μετὰ τῆς Σπάρτης τὴν ἐπομένην. (Θουκ. 5, 79. Κατὰ τὰ ἐδοξε
 τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀργείοις σπονδὰς καὶ ξυμμαχίαν εἰμεν περτή-
 κορτα ἔτη, ἐπὶ τοῖς ἴσοις καὶ ὁμοίοις δίκαις διδόντας κατὰ πάτρια· ταὶ
 δὲ ἄλλαι πόλεις ταὶ ἐν Πελοποννήσῳ κοιναγεόντων τῶν σπονδῶν καὶ
 τὰς ξυμμαχίας αὐτόνομοι καὶ αὐτοπόλεις τὰν αὐτῶν ἔχοντες, κατὰ πά-
 τρια δίκαις διδόντες τὰς ἴσας καὶ ὁμοίας· ὅσοι δὲ ἔξω Πελοποννήσου Λα-
 κεδαιμονίοις ξύμμαχοί ἐντι, ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐσσοῦνται τοῖς περ καὶ τοὶ
 Λακεδαιμόνιοι καὶ τοὶ τῶν Ἀργείων ξύμμαχοι ἐν τῷ αὐτῷ ἐσσοῦνται
 τῷ περ καὶ τοὶ Ἀργεῖοι, τὰν αὐτῶν ἔχοντες· αἱ δὲ ποὶ στρατείας δέη

64. Ἀστραγαλίζοντες.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

67 Κλεόβιος καὶ Βίτων.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τιμᾶται δραχμῆς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΟΥ
ΑΡΓΟΥΣ

ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ

ΑΠΟ

ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΜΕΧΡΙΣ ΗΜΩΝ

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ Κ. ΚΟΦΙΝΙΩΤΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

Τὸ γὰρ παλαιὸν Ἄργος οὐπόθεις τόδε.
Σοφοκλῆς.

ΤΕΥΧΟΣ 14

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ «Ο ΠΑΛΑΜΗΔΗΣ»

1893

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κοινᾶς, βουλευέσθαι Λακεδαιμονίως καὶ Ἀργεῖως ὅσα καὶ δικαιοτάτα κρίναντας τοῖς ξυμμάχοις. αἱ δὲ τιρὶ τῶν πόλεων ἢ ἀμφίλογα, ἢ τῶν ἐντὸς ἢ τῶν ἐκτὸς Πελοποννήσῳ, αἵτε περὶ ὅρων αἵτε περὶ ἄλλων τινός, διακρηθῆμεν. αἱ δέ τις τῶν ξυμμάχων πόλις πόλει ἐρίῃσι, ἐς πόλιν ἐλθεῖν, ἢν τινα ἴσων ἀμφοῖν ταῖς πόλεσσι δοκεῖσι. τοῖς δὲ ἕτας κατὰ πάτριαν δικάζεσθαι).

Αὗται λοιπὸν εἶνε αἱ σπονδαὶ καὶ ἡ συμμαχία, ἐν αἷς τὸ ζήτημα τῆς ἀρχῆς καὶ ἡγεμονίας ἀμφοτέροι ὑπεξέφυγον ὄντες ἴσοι καὶ ἐλεύθεροι ἀπὸ κοινοῦ νὰ σκέπτονται, χωρὶς νὰ συμβουλευόνται τοὺς ἄλλους συμμαχούς. Ἡ πολιτικὴ ὁμως τῆς Λακεδαιμονος δεσπόζει ἐν τῇ εἰρημένῃ συνθήκῃ ὡς πρὸς τὸ ἐξασφαλίσαι τὴν αὐτονομίαν τῶν ἄλλων μικρῶν κρατῶν ἐν Πελοποννήσῳ καὶ ὡς πρὸς τὸ καταστρέφαι οὕτω τὴν αὐτονομίαν τῆς Ἡλίδος καὶ Μαντινείας. Ἐπομένως οἱ Μαντινεῖς βλέποντες ἑαυτοὺς ἐγκαταλειμμένους ὑπὸ τοῦ Ἀργεὺς καὶ μὴ δυνάμενοι μόνοι νάνταπεξέλθωσι κατὰ τῆς Σπάρτης συνεμάχισαν καὶ αὐτοὶ μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων ἀφόμενοι τῆς κυριαρχίας τῶν ὑποτελῶν Ἀρκαδικῶν πόλεων καὶ ἰδίως τῶν Παρρασιῶν καὶ ἀποδώσαντες τοὺς ὁμήρους. (Θουκ. 5,81. Μετὰ δὲ τὴν τῶν Ἀργείων ἀπόστασιν ἐκ τῆς ξυμμαχίας καὶ οἱ Μαντινῆς, τὸ μὲν πρῶτον ἀντέγοντες, ἔπειτ' οὐ δυνάμενοι ἄντε τῶν Ἀργείων, ἐνέβησαν καὶ αὐτοὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ τὴν ἀρχὴν ἀφείδαν τῶν πόλεων). Ἡ συμμαχία αὕτη Ἀργείων καὶ Λακεδαιμονίων ἡ γενομένη τὸν Νοῖμβριον ἢ Δεκέμβριον τοῦ 418 π. Χ. κατέβαλε περισσότερον τοὺς δημοκρατικούς ἀρχηγούς ἐν Ἀργεῖ. Ἡ ὀλιγαρχικὴ μερίς καὶ οἱ χίλιοι λογάδες ἄνδρες πλούτου καὶ καταγωγῆς συνδεδεμένοι διὰ κοινῆς στρατιωτικῆς ἐκπαιδεύσεως κατέλυσαν τὴν δημοκρατίαν ἐν Ἀργεῖ διὰ τῆς βίας. (Θουκ. 5,81. Καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀργεῖοι, χίλιοι ἐκάτεροι..... καὶ τὸν ἐν Ἀργεῖ δῆμον κατέλυσαν καὶ ὀλιγαρχία ἐπιτηδεία τοῖς Λακεδαιμονίοις κατέστη). Ὡθούμενοι ἤδη ὑπὸ φιλοδόξων σκοπῶν καὶ κατακευόμενοι ὑπὸ τῆς ἰδίας ἡγεμονίας ἀνεγνωρισμένης ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς Σπάρτης ἐνηκολίσθησαν τὴν νέαν πολιτικὴν τῆς πόλεως μετὰ πολλῆς προθυμίας καὶ ἤρχισαν ἀμέσως νὰ πολλαπλασιάσωσι τὰς ἀφορμὰς τῆς συγκρούσεως μετὰ τῶν Ἀθηναίων. Ἀπέστειλαν πρεσβεῖαν κοινὴν ἐκ Λακεδαιμονίων καὶ Ἀργείων εἰς τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία καὶ εἰς τὴν Μακεδονίαν, ἀνενέωσαν τὴν ἀρχαίαν συμμαχίαν μετὰ τῶν Χαλκιδείων τῆς Θράκης καὶ συνέδεσαν νέαν, ἐπέσαν τὸν Περδίκκην τῆς Μακεδονίας νάρνηθῇ τὰς ὑποχρεώσεις αὐτοῦ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους καὶ νὰ συνδεθῇ μετὰ τῆς νέας συμμα-

χίας. Ὁ Περδίκκας ἀναγνωρίζων, ὅτι οἱ ἡγεμόνες τῆς Μακεδονίας εἰλκον τὴν καταγωγὴν ἐξ Ἀργους, συγκατετίθη εἰς ταύτην τὴν ἀπαίτησιν καὶ συνωμολόγησε συνθήκην μετ' αὐτῶν ἀποστατήσας ἐκ τῶν Ἀθηναίων. (Θουκ. 5,80. Καὶ ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία καὶ ὡς Περδίκκας ἐπεμψαν ἀμφότεροι πρέσβεις καὶ ἀνέπεισαν Περδίκκας ξυνομόσαι σφίσιν. Οὐ μέντοι εὐθὺς γε ἀπέστη τῶν Ἀθηναίων, ἀλλὰ διεροεῖτο, ὅτι καὶ τοὺς Ἀργείους ἐώρα· ἦν δὲ καὶ αὐτὸς τὸ ἀρχαῖον ἐξ Ἀργους. καὶ τοῖς Χαλκιδεῦσι τοὺς τε παλαιούς ὄρκους ἀνερεώσατο καὶ ἄλλους ὥμοσαν). Ἐπεμψαν δὲ συγχρόνως οἱ Ἀργεῖοι καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πρέσβεις ἀπαιτοῦντες, ἵνα ἐγκαταλείψωσι τὴν Πελοπόννησον καὶ ἐκκενώσωσι τὸ τεῖχος τὸ προσφάτως ἐγερθὲν πλησίον τῆς Ἐπιδαύρου, ὅπερ κατέλαβον μετ' αὐτῶν, τῶν Μαντινέων καὶ Ἡλείων· καὶ ἐπειδὴ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπετέλουν τὴν μειονοψηφίαν μετὰ τῶν συμφυλάκων, ἐπεμψαν τὸν Δημοσθένην, ἵνα ἐξαγάγῃ τοὺς ἑαυτῶν. Οὗτος ἐλθὼν διὰ δόλου προεκήρυξεν ἀγῶνα γυμναστικὸν ἐκτὸς τῶν τειχῶν πρὸς διασκέδασιν δῆθεν τῆς φρουρᾶς, προνοῶν ὅμως νὰ κρατήσῃ τοὺς Ἀθηναίους ἐντὸς τοῦ τείχους, μέχρις ὅτου οἱ ἄλλοι ἐξέλθωσι. Τότε ἐκλείσει τὰς θύρας ταχέως καὶ ἔγεινε κύριος τῆς θέσεως. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν εἶχε σκοπὸν νὰ φυλάξῃ ταύτην, παρεχώρησεν ἀμέσως εἰς τοὺς Ἐπιδαυρίους, μεθ' ὧν ἀνένεωσε τὴν συνθήκην. (Θουκ. 5,80. Ἐπεμψαν δὲ καὶ παρὰ τοὺς Ἀθηναίους οἱ Ἀργεῖοι πρέσβεις, τὸ ἐξ Ἐπιδαύρου τεῖχος κελεύοντες ἐκλιπεῖν. Οἱ δ' ὁρῶντες ὀλίγοι πρὸς πλείους ὄντες τοὺς ξυμφύλακας ἐπεμψαν Δημοσθένην τοὺς σφετέρους ἐξάξοντα. Ὁ δὲ ἀφικόμενος καὶ ἀγῶνά τινα πρόφασιν γυμνικὸν ἐξω τοῦ φρουρίου ποιήσας, ὡς ἐξῆλθε τὸ ἄλλο φρούριον, ἀπέκλεισε τὰς πόλεις καὶ ὕστερον Ἐπιδαυρίους ἀναγεωσάμενοι τὰς σπονδὰς αὐτοὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέδοσαν τὸ τελεῖσμα). Διὰ ταύτης τῆς πράξεως οἱ Ἀθηναῖοι ἐπεθύμουν νὰ δηλώσωσι τὴν ἀγανάκτησιν αὐτῶν κατὰ τῶν Ἀργείων 417 π. Χ. Τοῦτο ἐπεθύμουν καὶ οἱ Ἀργεῖοι ἀρχηγοὶ καὶ τὸ ὀλιγαρχικὸν κόμμα, ὥστε νὰ δοθῇ εὐλογος ἀφορμὴ πρὸς διάρρηξιν τῆς μετὰ τῶν Ἀθηναίων συμμαχίας, ἥτις νῦν κατέστη ἀνεπανόρθωτος, οὕτω δὲ τὰ σχέδια τῶν ὀλιγαρχικῶν ἦσαν ἑτοιμα νὰνατρέψωσι τὴν δημοκρατίαν. Ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς Σπάρτης ἐσχέδιασαν ἐκστρατεῖαν κοινήν συγχειμένην ἐκ χιλιῶν ὀπλιτῶν ἐξ ἑκατέρας πόλεως κατὰ τῆς Σικυῶνος, ἵνα εἰσαγάγωσιν ἐνταῦθα ὀλιγαρχίαν περισσότερον συμπαγῇ τῆς ἡδὴ οὔσης. Ἡ κοινὴ ὅμως ἐπιχείρησις αὕτη κατὰ τῆς Σικυῶνος ἦτο ἀφορμὴ νὰ καλύψωσι τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὸ

"Αργος τῶν χιλίων Λακεδαιμονίων ὀπλιτῶν. Οὕτως ἐνισχυθέντες οἱ ὀλιγαρχικοὶ ἄρχηγοὶ καὶ οἱ χίλιοι λογάδες ἐν Ἀργεὶ κατέλυσαν τὴν ἐν Ἀργεὶ δημοκρατίαν, ἐφόνευσαν τοὺς δημοκρατικούς ἄρχηγούς, καὶ κατέστησαν ὀλιγαρχίαν ἐπιτηδεύσαν τοῖς Λακεδαιμονίοις (Θουκ. 5,81· καὶ Διόδ. 12,80. *Ἐν τῇ πόλει τῶν Ἀργείων οἱ κατ' ἐκλογὴν κεκριμένοι τῶν πολιτῶν χίλιοι συνεφώνησαν καὶ τὴν μὲν δημοκρατίαν ἐξῆλθον καταλύειν, ἀριστοκρατίαν δ' ἐξ αὐτῶν καθιστάναι. Ἐχόντες δὲ πολλοὺς συνεργοὺς διὰ τὸ προέχειν τῶν πολιτῶν ταῖς οὐσίαις καὶ ταῖς ἀνδραγαθίαις, τὸ μὲν πρῶτον συλλαβόντες τοὺς δημιουργοὺς εἰσθότας ἀπέκτειναν, τοὺς δ' ἄλλους καταπληξάμενοι κατέλυσαν τοὺς νόμους καὶ δι' ἐαυτῶν τὰ δημόσια διώκοντες*). Ἡ ἐπανάστασις αὕτη συντελεσθεῖσα τὸν Φεβρουάριον τοῦ 417 ἔσχε τόσῳ σπουδαίαν ἐπιρροὴν ἐν Πελοποννήσῳ, ὥστε ἀμέσως κατεστάθη καὶ ἐν Ἀχαΐᾳ ὀλιγαρχία, οὐδεὶς δὲ ὑπῆρχεν ἐν Πελοποννήσῳ εὐνοῶν πλέον τῶν Ἀθηναίων τὴν παρέμβασιν. Οὕτως ἐτελείωσεν ἡ ἀνανεωθείσα προσπάθεια τῶν Ἀργείων περὶ ἀνακτήσεως τῆς ἡγεμονίας.

Ἡ Σπάρτη, ἣν ἤθελον πάντες νὰ καταπέσῃ ἐκ τῆς ὑψηλῆς αὐτῆς θέσεως, ἥτις μετὰ τὴν μάχην τῆς Σφακτηρίας γενικῶς εἶχεν ἀπολέσει τὴν δόξαν αὐτῆς, ὑψώθη ἰσχυρὰ καὶ ἐνδοξος τότε, ὡς καὶ πρότερον. Μετὰ τοῦ κληρονομικοῦ ἐχθροῦ, ὃν προσεπάθει τὸ Ἀργος νὰ ἐκμηδενίσῃ, ἤδη συνέδεσε φιλίαν καὶ συμμαχίαν. Τὸ Ἀργος ἀπώλεσεν ἅπασαν τὴν εὐκαιρίαν ταύτην ἕνεκα τῆς ἀσημάντου βοηθείας τῶν Ἀθηναίων, τοῦ ἐγωΐσμοῦ τῶν Ἠλείων, τῶν ἐσωτερικῶν ἐριδῶν καὶ τῆς νοηρότητος τοῦ μεγαλειτέρου μέρους τοῦ στρατοῦ κατὰ τὴν μάχην τῆς Μαντινείας. Ἦδη ἡ Σπάρτη ἔχει τὴν κυριαρχίαν, τὴν στρατιωτικὴν αὐτῆς ὑπεροχὴν, τοὺς συμμάχους παραμείναντας πιστούς. Ἀληθῶς τὸ Ἀργος δὲν ἠδυνήθη νὰ καταρρίψῃ τὴν οἰκοδομὴν τῆς Σπαρτιατικῆς δυνάμεως, ἐκλόνισεν ὁμῶς ἤδη τοὺς κίονας ἐπικινδύνως, οἵτινες ἤδη ἐσειόντο. Τίς δὲν βλέπει τὸ προανάκρουσμα τοῦ Κορινθιακοῦ καὶ Θηβαϊκοῦ πολέμου καὶ τῆς ἐν Μαντινείᾳ μάχης τῷ 362; Τὸ ἀντιλακωνικὸν δημοκρατικὸν κόμμα κινεῖται ἤδη ἐξ Ἀργους διὰ πρεσβειῶν, διαπραγματεύσεων, συνθηκῶν, ἀγώνων καὶ καλλιεργεῖται, προκαλεῖ δὲ ἀντιπαθείας κατὰ τῆς Σπάρτης πανταχοῦ, ἐν Ἠλίδι, Ἀρκαδίᾳ, Ἀχαΐᾳ, Κορίνθῳ, Σικυῶνι, Μεγάρῳις καὶ Θήβαις. Ἡ Σπάρτη νικήσασα τὸ Ἀργος ἠνάγκασε τοὺς Πελοποννησίους νὰ νῆανωρίσωσι πάλιν τὴν κυριαρχίαν αὐτῆς, ἀλλ' ὁμῶς ἐπῆλθε ῥῆγμα μεταξὺ Λακεδαιμονίων καὶ τῶν συμμάχων.

ὥς θὰ ἴδωμεν. Ἡ Μαντίνεια μετὰ ταῦτα ἔκλινε πάλιν εἰς τὸ Ἄργος, ἢ ἢ Πίλις ἀποχωρίζεται τῆς Σπάρτης διαμένουσα κατὰ τὸ δεύτερον μέρος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου αὐστηρῶς οὐδετέρα, ὥς τὸ Ἄργος κατὰ τὸ πρῶτον. Ἡ Κόρινθος, ἥτις ἀπεστάτησε τῆς Ἀργείας συμμαχίας, κλίνει πάλιν εἰς τὸ Ἄργος μετὰ τὴν μάχην τῆς Μαντινείας.

*Ετος 417—414. Ἀποκατάστασις τῆς δημοκρατίας καὶ ἀνανέωσις τῆς συμμαχίας μετὰ τῶν Ἀθηνῶν. Πόλεμος Ἀργείων κατὰ τῆς Σπάρτης.

Τέλος μετὰ μακροῦς πολέμους περὶ τῆς ἐν Πελοποννήσῳ ἡγεμονίας πρῶτον ἤδη τὸ Ἄργος συνέδραμεν εἰρήνην καὶ φιλίαν. Ἡ δύνατο ὅμως αὕτη ἢ μεταβολὴ νὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πολὺ; Ἡ συνεχὴς ἔχθρα κατὰ τοῦ γειτονικοῦ κράτους, ὁ ἐγωϊσμὸς καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς ἀρχῆς ἐκράτει τὸ Ἄργος ἐν πυρετώδει καταστάσει, ἐν αἰωνίᾳ ἀνησυχίᾳ, ἀπαιτοῦσα νέας θυσίας χρημάτων καὶ ἀνθρώπων· πῶς ἦσαν ἤδη οἱ Ἀργεῖοι; Ἀπὸ κοινῆς διώκουν τὰς ὑποθέσεις τῆς γεροντήσου, διένειμον μετὰ τῆς Σπάρτης τὴν ἡγεμονίαν, εἶχον ἀκόμη περιβλεπτον θέσιν, εἶχον ἀφθονα χρηματικὰ μέσα καὶ λίαν περιδόξους παρασκευάς. Τί ἤθελον περισσότερον; Πρὸς τοιοῦτην κατάστασιν τὸ νὰ εἶνε δυσηρεστημένοι δὲν ἦτο ἀκρισία, ἀλαζονεία, ὕβρις πρὸς τὰ γήινα ἀγαθὰ; Ἀναμφιβόλως καὶ αὐτὸ τὸ Ἄργος καὶ αὕτη ἡ Σπάρτη καὶ ὁλόκληρος ἡ Ἑλλὰς θὰ ὠφελεῖτο, ἂν αἱ φιλίαι καὶ σχέσεις διετηροῦντο. Ἀλλὰ τοιαύτη εὐπρεπής, τιμὴ σχέσις Ἀργεῶν καὶ Σπάρτης ἦτο ἐντελῶς ἀδύνατος. Εἰς ταύτην ἠναντιοῦτο ἡ διαρκὴς ἐμμονὴ εἰς τὰς ἡγεμονικὰς ἀξιώσεις, παραδοθεῖσα ἀπὸ αἰῶνος εἰς αἰῶνα, ἀπὸ οἰκογενείας εἰς οἰκογένειαν, ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν. Εἰς ταύτην ἠναντιοῦτο ὁ ἔρως πρὸς τὴν δημοκρατικὴν ἐλευθερίαν, ὅστις εἶχε θεμελιωθῇ ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ λαοῦ. Εἰς ταύτην ἠναντιοῦτο τὸ παρελθόν, τὸ παρόν, τὸ μέλλον, αὕτη ὁλόκληρος ἡ ἱστορία τοῦ κράτους. Τέλος ἡ φιλία ἦτο ὅπως τεχνητή, ἀφύσικος καὶ ἐπομένως βραχείας διαρκείας. Ἡ ἐπιρροὴ λοιπὸν ἡ Σπαρτιατικὴ ἐν Ἀργεῖ, ἡ ὀλιγαρχικὴ διαίτησις δὲν διήρκεεν ἐπὶ πολὺ, διότι ὀλιγαρχίαι διὰ τῆς βίας ἰδρυόμεναι ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς δημοκρατίας σπανίως ἔχουσι διάρκειαν. Ἡ δυσἀρέσκεια καὶ ἡ ὀργὴ τοῦ λαοῦ καταβληθέντος ὑπὸ στιγμιαίου ἐκφοβισμοῦ ἀνέζων ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ ἠπειλουν τὴν ἡσυχίαν τῶν ἀρχηγῶν ἀρκούντως, ὥστε καθίστων τούτους ὑπόπτους καὶ πιθανῶς σκληροῦς· ὁ λαὸς ἐξήλεγγε τὰς κλοπὰς καὶ ἀρπαγὰς, ὥς διέπραττον οἱ ὀλι-

γεραικοί. Ἰδίως τὸ τάγμα τῶν χιλίων ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς νεότητος ὑπερ-
 ρηφανευόμενον ἐκ τε τῆς στρατιωτικῆς ἀνδρείας καὶ τοῦ πλούτου ἐνόει,
 ὅτι ἡ νέα διοίκησις παρεῖχεν εἰς αὐτοὺς τὸ δικαίωμα νὰ συμπεριφέρων-
 ται αὐθαδῶς καὶ υπερηφάνως. Ἡ διαγωγή καὶ ἡ τύχη τοῦ ἀρχηγοῦ
 αὐτῶν Βρύαντος ἐξηγεῖ τὸν τρόπον τῆς ἐνεργείας τοῦ στρατοῦ γενικῶς.
 Μετὰ πολλὰς ἄλλας ὕβρεις πρὸς τὸν πτωχὸν λαὸν συνήντησεν ἡμέραν
 τινὰ καθ' ὁδὸν συνοδίαν γαμικὴν, καθ' ἣν τὸ πρόσωπον τῆς μνηστῆς
 ἠχμαλώτισε τὴν φαντασίαν τοῦ ἀρχηγοῦ, τοσοῦτον, ὥστε ἀπέσπασεν
 αὐτὴν βιαίως ἐξ ἐκείνων. οἵτινες συνῶδευον αὐτήν, μετέφερεν εἰς τὴν οἰ-
 κίαν καὶ ἐγένετο κύριος διὰ τῆς βίας. Ἀλλὰ ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτὸς αὐτὴ
 ἡ γυνὴ πλήρης θάρρους ἐξεδικήθη τὴν ὕβριν ἐξορύξασα τοὺς ὀφθαλ-
 μούς τοῦ ἄρπαγος, ἐν ᾧ ἐκεῖνος βαθέως ἐκοιμήτο (Παυσ. 2, 20, 2).
 Ἐκτοτε αἱ γυναῖκες τοῦ Ἀργεὺς ἔφερον ἐπὶ τοῦ ἐνδύματος αὐτῶν πε-
 ρόνας, ἵνα ἔχωσιν ἔτοιμον τὸ ὄπλον τῆς ἐκδικήσεως κατὰ τῶν ὕβριστῶν.
 Ἐκφυγοῦσα δὲ τῆς οἰκίας εὗρεν ἄσυλον παρὰ τοῖς φίλοις καὶ προστα-
 σίαν παρὰ τῷ λαῷ γενικῶς κατὰ τῶν προσπαθειῶν, ἃς κατέβαλον οἱ χί-
 λιοι, ἵνα ἐκδικήσωσι τὸν θάνατον τοῦ ἀρχηγοῦ. Ἐνεκα τῶν τοιούτων
 παρεκτροπῶν καὶ ὑβρέων ὁ δῆμος τῶν Ἀργείων ἀναθαρρήσας ἐπιτέθη
 κατὰ τῶν ὀλιγαρχικῶν φυλάξας τὴν ἐορτὴν τῶν γυμνοπαιδιῶν, καθ' ἣν
 οἱ Λακεδαιμόνιοι δὲν ἠδύναντο νὰ ἐκστρατεύσωσι εἰς βοήθειαν τῶν ἐν
 Ἀργεὶ φίλων. Γενομένης δὲ μάχης ἐν τῇ πόλει ἐπεκράτησεν ὁ δῆμος καὶ
 ἄλλους μὲν ἀπέκτεινεν. ἄλλους δὲ ἐξεδίωξε. (Θουκ. 5, 82. Κατ' ὀλίγον
 ὁ δῆμος τῶν Ἀργείων ξυνιστάμενός τε καὶ ἀναθαρρήσας ἐπέθετο τοῖς
 ὀλίγοις, τηρήσαντες αὐτὰς τὰς γυμνοπαιδίας τῶν Λακεδαιμονίων καὶ
 μάχης γενομένης ἐν τῇ πόλει ἐπεκράτησεν ὁ δῆμος, καὶ τοὺς μὲν ἀπέ-
 κτεινε, τοὺς δὲ ἐξήλασε). Κατὰ τὴν πρώτην στιγμὴν τοῦ κινδύνου ἑ-
 πεμψαν πρέσβεις εἰς Σπάρτην οἱ φίλοι ζητοῦντες βοήθειαν, ἀλλ' οἱ Λα-
 κεδαιμόνιοι ἠρνήθησαν προβάλλοντες τὴν ἐορτὴν τῶν γυμνοπαιδιῶν, ἀ-
 ναγκασθέντες ὁμως ἐκ τῶν ἐπανειλημμένων πρεσβειῶν ἀκουσίως ἐβιάσθησαν
 εἰς τὸ Ἀργεῖ. Ἐν Τεγέᾳ δὲ ὄντες καὶ μαθόντες, ὅτι ἐνίκηθησαν οἱ ὀλι-
 γαρχικοὶ καὶ ὅτι τὸ Ἀργεῖ ἦτο εἰς τὰς χεῖρας τοῦ λαοῦ νικητοῦ ἐπίστρε-
 ψαν οἴκαδε καὶ ἐξηκολούθησαν τὴν ἐορτὴν. (Θουκ. 5, 82. Οἱ δὲ Λακε-
 δαιμόνιοι, ἕως μὲν αὐτοὺς μετεπέμποντο οἱ φίλοι, οὐκ ἤλθον ἐκ πλείο-
 ρος, ἀναβαλόμενοι δὲ τὰς γυμνοπαιδίας ἐβόηθον. Καὶ ἐν Τεγέᾳ πρὸς
 ὅμοιους ὅτι νεώτεροι οἱ ὀλίγοι, προσελθεῖν μὲν οὐκέτι ἠθέλησαν δεο-

μένων τῶν διαπεφευγόντων, ἀναχωρήσαντες δὲ ἐπ' οἶκον τὰς γυμνο-
παιδίας ἤγον).

Οὕτως ἀνετράπη ἡ ὀλιγαρχία τοῦ Ἀργους μετὰ διάρκειαν περίπου
τεσσάρων μηνῶν ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου ἕως Ἰουνίου τοῦ 417. Ὁ
Διοδώρος λέγει, ὅτι διήρκεσεν ὅκτῳ μῆνας, διότι ὑπολογίζει τὸν χρό-
νον ἀπὸ τῆς συμμαχίας τοῦ Ἀργους καὶ Σπάρτης μέχρι τῆς ἰδρυθεί-
σης ὀλιγαρχίας. (Διόδ. 12, 80. Διακατασρόντες δὲ ταύτην τὴν πολι-
τείαν μῆνας ὅκτῳ κατελύθησαν, τοῦ δήμου συνστάτος ἐπ' αὐτοὺς διὰ
καὶ τούτων ἀναιρεθέντων ὁ δῆμος ἐκομίσατο τὴν δημοκρατίαν). Τὸ κί-
νημα τοῦτο ἐξήγειρε μεγάλην συμπάθειαν εἰς τὰς πλείστας Πελοποννη-
σιακὰς πόλεις, αἵτινες ἐμίσουν τὴν ὑπέρμετρον ὑπεροχὴν τῆς Σπάρτης.
Ὁ δῆμος τῶν Ἀργείων, ἂν καὶ νικητὴς, ἀμφιβάλλον, ὅτι δύναται νὰ
συγκρατήσῃ τὴν νίκην, ἔπεμψε πρέσβεις εἰς Σπάρτην, ἵνα συνηγορήσω-
σιν ὑπὲρ τοῦ πραξικοπήματος καὶ ζητήσωσι μετὰ δεήσεως συνθήκας
εὐνοϊκὰς, ἀλλ' οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐ μόνον δὲν συγκατετέθησαν εἰς τοῦτο
ἀλλὰ καὶ εἶπον, ὅτι θὰ πέμψωσι στρατόν, ἵνα τιμωρήσῃ τούτους· ἀλλ'
ἐκ τῆς βραδύτητος καὶ συνηθείας τῶν Σπαρτιατῶν παρῆλθον τρεῖς μῆ-
νες, πρὸ τοῦ κινήσωσιν αἱ στρατιωτικαὶ δυνάμεις. Ὁ δῆμος τῶν Ἀρ-
γείων ἐπωφελοῦμενος τὰς βραδύτητας καὶ μελλήσεις τῶν Σπαρτιατῶν
καὶ φοβούμενος αὐτοὺς ἀνανεοῖ ἀμέσως τὴν μετὰ τῶν Ἀθηναίων συμμα-
χίαν, τειγίζει τὸ θέρος τοῦ 417 μακρὰ τεῖχη μέχρι θαλάσσης, ἵνα δύ-
νανται νὰ διατηρῶσιν εὐκολώτερον τὴν μετὰ τῶν Ἀθηναίων συκοινωνίαν,
νὰ ἔχωσιν ἀσφαλεστέραν τὴν εἰσαγωγὴν τῶν τροφίμων καὶ τὴν διαπε-
ραῖωσιν βοηθητικῶν στρατευμάτων, ἂν οἱ Λακεδαιμόνιοι κύκλω τὴν
χώραν κατελαμβάνον. Ἄπας ὁ πληθυσμὸς τῶν Ἀργείων, ἄνδρες καὶ
γυναῖκες, ἐλεύθεροι καὶ δοῦλοι εἰργάζοντο εἰς ταῦτα μετὰ πολλῆς προθυ-
μίας, τοῦ Ἀλκιβιάδου ἄγοντος βοήθειαν ἐξ Ἀθηναίων, πρὸ πάντων τέ-
κτονας καὶ λιθουργούς, ὧν εἶχον ἀπόλυτον ἀνάγκην. (Θουκ. 5, 82. Ἐλ-
θόντων πρέσβων ἀπὸ τε τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ τῶν ἔξω Ἀργείων, πα-
ρόντων τε τῶν ξυμμάχων καὶ ῥηθέντων πολλῶν ἀπ' ἑκατέρων ἐγνωσαν
μὲν ἀδικεῖν τοὺς ἐν τῇ πόλει καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς στρατεῦν ἐς Ἀργος,
διατριβαὶ δὲ καὶ μελλήσεις ἐγίνοντο. Ὁ δὲ δῆμος τῶν Ἀργείων ἐν
τούτῳ, φοβούμενος τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ τὴν τῶν Ἀθηναίων ξυμμα-
χίαν πάλιν προσαγόμενός τε καὶ ρομίζων μέγιστον ἂν σφᾶς ὠφελήσιν,
τειγίζει μακρὰ τεῖχη ἐς θάλασσαν, ὥπως ἦν τῆς γῆς εἰργαζοῦνται, ἢ κατὰ
θάλασσαν σφᾶς μετὰ τῶν Ἀθηναίων ἐπαγωγῇ τῶν ἐπιτηδεύων ὠφελῇ).

ἐννῆδεσαν δὲ τὸν τειγισμὸν καὶ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ τινὲς πόλεων· καὶ οἱ μὲν Ἀργεῖοι παρθμεί, καὶ αὐτοὶ καὶ γυναῖκες καὶ οἰκέται ἐτείριζον· καὶ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν αὐτοῖς ἦλθον τέκτορες καὶ λιθουργοί. Πλούτρχ., Ἀλκβ. 15. Αἰθίς δὲ τῶν πολλῶν ἐξεργασίων τὰ ὕψηλα καὶ κρατησάντων ἐπελθὼν· ὁ Ἀλκιβιάδης τὴν τε νίκην ἐθεβαίωσε τῷ δήμῳ καὶ τὰ μακρὰ τεῖχη συνέπεισε καθεῖναι καὶ προσμίξαντες τῇ θαλάσῃ τὴν πόλιν ἐξάγειν παντάπασι τῆς Ἀθηναίων δυνάμεως· καὶ τέκτονας καὶ λιθουργοὺς ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἐκόμισε καὶ πᾶσαν ἐρεδείκνυτο προθυμίαν). Ἀλλ' ἡ κατασκευὴ τοῦ τείχους ἀπὸ τῆς πόλεως μέχρι τῆς θαλάσσης ἀπῆτει πολὺν χρόνον. Τὸ κόμμα τὸ ὀλιγαρχικὸν ἐν τῇ πόλει καὶ οἱ ἐκτὸς φυγάδες παρεκίνοῦν τοὺς Λακεδαιμονίους νὰ ἔλθωσιν εἰς βοήθειαν καὶ νᾶνατρέψωσι τὸ ἔργον.

Οὕτως ὁ μόλις τελειώσας πόλεμος Ἀργείων καὶ Λακεδαιμονίων ἐξεργάγη. Ἀλλ' οἱ Ἀργεῖοι δὲν ἐπολέμουν περὶ τῆς ἡγεμονίας, ὡς τῷ 418, ἀλλὰ διεξῆγον πόλεμον ἀμυντικόν περὶ τῆς νομοθεσίας αὐτῶν, τοῦ πολιτεύματος καὶ περὶ τῆς ἀνεξαρτησίας. Οἱ μὲν Σπαρτιάται ἐπέπιπτον κατὰ τοῦ Ἄργους διαρκῶς καὶ ἀκαταπαύστως, οἱ Ἀργεῖοι δὲ κατὰ τῶν Λακωνικῶν συνόρων καὶ παραλίων, κατὰ τῆς Φλιούντος τῆς συνδεδεμένης μετὰ τῆς Σπάρτης. Τὸ Ἄργος διεξήγαγε τὸν πόλεμον τοῦτον μετὰ πολλῆς περισκέψεως, πολὺ ἀποφασιστικῶς, πεισματωδῶς καὶ ἄνευ ἁμφιταλαντεύσεων καὶ ἐνδοιασμῶν. Ἦρχισε λοιπὸν ἤδη κατὰ τὸ τέλος τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 417 ὁ πόλεμος. Ὁ Ἅγις ὁ Ἀρχιδάμου ὠδήγησε στρατὸν κατὰ τοῦ Ἄργους Λακεδαιμονίων καὶ τῶν συμμάχων, πλὴν Κορινθίων, ὥθησε τὸν πληθυσμὸν ἐντὸς τῆς πόλεως, κατέστρεψεν ὅσον μέρος τοῦ τείχους τοῦ μακροῦ κατεσκευάσθη, καὶ ἡρήμωσε τὰ περίξ, ἀλλὰ μὴ κατορθώσας νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν πόλιν, διότι τὸ ἐν αὐτῇ ὀλιγαρχικὸν κόμμα δὲν ἠδυνήθη νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν πρὸς αὐτὸν δοθείσαν ὑπόσχεσιν, ἀπεσύρθη, κατέλαβε τὰς Ὑσιὰς, τοὺς συλληφθέντας πολίτας ἐφόνευσεν, εἴτα δὲ διέλυσε κατὰ πόλεις τὸ στράτευμα. (Θουκ. 5,83. Λακεδαιμόνιοι ὡς ἦσαντο τειγίζοντων, ἐστράτευσαν ἐς τὸ Ἄργος αὐτοὶ τε καὶ οἱ ἐξήματα πλὴν Κορινθίων· ὑπῆρχε δὲ τι αὐτοῖς καὶ ἐκ τοῦ Ἄργους αὐτόθεν πρᾶσσόμενον· ἦγε δὲ τὴν στρατιὰν Ἅγις ὁ Ἀρχιδάμου καὶ τὰ μὲν ἐκ τῆς πόλεως δοκοῦντα, προῦπάρχειν οὐ προῦχώρησεν· ἔτι τὰ δὲ οἰκοδομούμενα τεῖχη ἐλόντες καὶ καταβαλόντες τὰς Ὑσιὰς χωρίον τῆς Ἀργείας λαβόντες· καὶ τοὺς ἐλευθέρους ἅπαντας, οὓς ἔλαβον, ἀποκτείναντες ἀνέχώρησαν

καὶ διελέθησαν κατὰ πόλεις. Καὶ Διοδ. 12,81. Ἐπὶ δὲ τούτων Λακεδαιμόνιοι μετὰ τῶν συμμάχων στρατεύσαντες εἰς τὴν Ἀργεῖαν Ῥαῖα ῥωρίον εἶλον, καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ἀποκτείναντες τὸ μὲν φρούριον κατέσκαψαν, αὐτοὶ δὲ πύθόμενοι τοὺς Ἀργεῖους ὥκοδομηκέναι τὰ μακρὰ τεῖχη μέχρι τῆς θαλάττης, ἐπελθόντες τὰ κατεσκευασμένα τεῖχη κατέσκαψαν, καὶ τὴν εἰς τὴν οἰκίαν ἐπάνοδον ἐποίησαντο). Μετὰ τὴν ἐξ Ἀργους ἀναχώρησιν τῶν Λακεδαιμονίων οἱ Ἀργεῖοι ἐστράτευσαν κατὰ τῆς Φλιασίας, ἵνα ἐκδικηθῶσι τοὺς Λακεδαιμονίους διὰ τὰς γενομένας λεηλασίας, διότι οἱ κάτοικοι ταύτης ἐδέχθησαν προθύμως τοὺς ὀλιγαρχικούς φυγάδας. (Θουκ. 5,83. Ἐστράτευσαν δὲ μετὰ τοῦτο καὶ Ἀργεῖοι εἰς τὴν Φλιασίαν καὶ δρώσαντες ἀπῆλθον, ὅτι σφῶν τοὺς θυγάδας ἠπεδέρνοντο). Ἡ γειτονικὴ αὕτη χώρα ἡ Φλιασία, ἡ χρησιμεύουσα ὡς καταφύγιον τῶν ἐξορίστων ὀλιγαρχικῶν τοῦ Ἀργους, ἡ δεδλωμένη εὐνοία τῆς Σπάρτης πρὸς τοὺτους καὶ τὰ συνεχῆ τεχνάσματα τῶν ἐν τῇ πόλει ὀλιγαρχικῶν πολλὰ πράγματα παρείχον συνεχῶς εἰς τὴν Ἀργεῖαν δημοκρατίαν.

Ἀκόμη διέμενον ἐν τῇ πόλει δύο κόμματα. Οἱ ὀλιγαρχικοὶ θέλοντες νὰ προσβάλωσι τὸν λαὸν πάλιν προσεκάλεσαν καθ' ὥρισμένην νύκτα πολλοὺς ξένους στρατιώτας εἰς τὴν πόλιν. Οἱ δημοκρατικοὶ ὁμῶς ἐννόησαντες τοῦτο προσεκάλεσαν ταχέως συνέλευσιν καὶ διέταξαν, ἵνα κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα ὀπλισθῶσι καὶ εὑρεθῶσι πάντες ἡνωμένοι εἰς ἀπόκρουσιν. Ἴνα δὲ ἡ πόλις ἀσφαλισθῇ κατὰ τῶν ἀπειλῶν τῶν ὀλιγαρχικῶν, ἐπλευσεν ὁ Ἀλκιβιάδης εἰς τὸ Ἄργος τὸ θέρος τοῦ 416 μετὰ εἴκοσι πλοίων καὶ στρατοῦ, συνεννοηθεὶς δὲ μετὰ τῶν ἐν Ἀργεῖ δημοκρατικῶν συνέλαβε τριακοσίους ἄνδρας ἐκ τῶν φίλων φρονούντων πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὰς πλησίον νήσους, ὧν ἦρχον οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς ὁμήρους, ἵνα ἐξασφαλίσῃ τὴν ἡσυχίαν τοῦ δημοκρατικοῦ κόμματος. (Θουκ. 5,84. Τοῦ δ' ἐπιγυγγομένου θέρους Ἀλκιβιάδης τε πλεύσας εἰς Ἄργος ναυσὶν εἴκοσιν Ἀργείων τοὺς δοκοῦντας εἶναι ὑπόπτους εἶναι καὶ τὰ Λακεδαιμονίων φρονεῖν ἔλαβε, τριακοσίους ἄνδρας, καὶ κατέβητο αὐτοὺς Ἀθηναῖοι εἰς τὰς ἐγγυὲς νήσους, ὧν ἦρχον. Διοδ. 12,81. Ἀθηναῖοι δὲ ἐλόμενοι στρατηγὸν Ἀλκιβιάδην, καὶ δόρτεϊ αὐτῷ ναὺς εἴκοσι, προσέταξαν κατασκευάσαι τοῖς Ἀργείοις τὰ κατὰ τὴν πολιτείαν· εἶτι γὰρ ἦσαν ἐν ταραχαῖς διὰ τὸ πολλοὺς ὑπολειφθῆναι τὴν ἀριστοκρατίαν αἰρουμένους. Ὁ δ' οὖν Ἀλκιβιάδης καταστήσας εἰς τὴν τῶν Ἀργείων πόλιν καὶ συνεδρεύσας μετὰ τῶν τὴν δημοκρατίαν προκρινόντων,

ἐξέλεξε τῶν Ἀργείων τοὺς μάχιστα δοκοῦντας τὰ τῶν Λακεδαιμονίων αἰ-
ρεῖσθαι μεταστησάμενος δὲ τοὺς τοὺς ἐκ τῆς πόλεως καὶ συγκατασκευάσας
βεβαίως τὴν δημοκρατίαν ἀπέπλευσεν εἰς τὰς Ἀθήνας). Οἱ Ἀργεῖοι ἀνα-
παρήσαντες ἐκ δευτέρου ἐπῆλθον κατὰ τοῦ Φλιασίντος ἀλλ' ἀπώλειαν
περὶ τοὺς ὀγδοήκοντα ἄνδρας ἐξ ἐνέδρας αὐτῶν τῶν Φλιασίων καὶ τῶν ἐξο-
ρίστων ὀλιγαρχικῶν. (Θουκ. 5, 115. Καὶ Ἀργεῖοι κατὰ τὸν χρόνον τὸν
αὐτὸν ἐμβαλόντες ἐς τὴν Φλιασίαν καὶ λογισθέντες ὑπὸ τε Φλιασίων καὶ
τῶν σφετέρων φυγάδων διεθάρησαν ὡς ὀγδοήκοντα). Κατὰ τὸ τέλος τοῦ
Σεπτεμβρίου τοῦ 416 οἱ Λακεδαιμόνιοι πάλιν ἐξεστράτευσαν κατὰ τοῦ
Ἀργους, μικρὸν μέρος τοῦ μεθορίων κτημάτων ἡρήμωσαν καὶ ἀνεκόμι-
σαν ὀλίγα λάφυρα. Ὀλίγω ὕστερον κατὰ τὸν αὐτὸν χειμῶνα οἱ Λακε-
δαιμόνιοι εἰσῆλθον εἰς τὴν Ἀργεῖαν μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ πολλὴν
βλάβην ἐπενεγκόντες κατώκισαν τοὺς ὀλιγαρχικοὺς Ἀργεῖους ἐξορίστους
ἐν Ὀρνεαῖς, ὁπόθεν ἐξεδιώχθησαν ὑπὸ τῶν δημοκρατικῶν Ἀργείων.
(Διόδ. 12, 81. Τούτου δὲ τοῦ ἔτους Ἀθήνητος Λακεδαιμόνιοι μετὰ πολ-
λῆς δυνάμεως ἐμβαλόντες εἰς τὴν Ἀργεῖαν, καὶ πολλῆς τῆς χώρας δηώ-
σαντες, τοὺς φυγάδας τῶν Ἀργείων κατώκισαν εἰς Ὀρνεάς, ἐπιτελεί-
σαντες δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἐπὶ τῆς Ἀργείας, καὶ φρουρὰς τοὺς ἰκανοὺς
ἀπολιπόντες, προσέταξαν κατοικοποιεῖν τοὺς Ἀργεῖους. Καὶ Θουκ. 6, 7.
Λακεδαιμόνιοι δὲ τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος καὶ οἱ ἐξόμμαχοι πλὴν Κορινθίων
στρατεύσαντες ἐς τὴν Ἀργεῖαν τῆς τε γῆς ἕταμον οὐ πολλὴν καὶ σῆτον
ἀνεκομίσαντό τινα ζεῖγην κομίσαντες, καὶ ἐς Ὀρνεάς κατοικίσαντες τοὺς
Ἀργείων φυγάδας καὶ τῆς ἄλλης στρατιᾶς παρακαταλιπόντες αὐτοῖς
ὀλίγους καὶ σπεισάμενοί τινα χρόνον ὥστε μὴ ἀδικεῖν Ὀρνεάτας καὶ
Ἀργεῖους τὴν ἀλλήλων ἀπεχώρησαν τῷ στρατῷ ἐπ' οἶκον). Μετὰ τὴν
ἐξ Ὀρνεῶν ἀναχώρησιν τοῦ στρατοῦ τῶν Λακεδαιμονίων ἦλθον Ἀ-
θηναῖοι κατὰ μὲν τὸν Θουκυδίδην μετὰ τριάκοντα πλοίων καὶ ἐξακοσίων
ὀπλιτῶν, κατὰ δὲ τὸν Διόδωρον μετὰ τεσσαράκοντα πλοίων καὶ χιλίων
διακοσίων ὀπλιτῶν (Θουκ. 6, 7. Διόδ. 12, 81). Μετὰ τούτων ἐξελθόν-
τες οἱ Ἀργεῖοι πανστρατιᾷ καὶ τὴν πόλιν κατὰ κράτος ἐκυρίευσαν καὶ
ἐκ τῶν φρουρῶν καὶ φυγάδων ἄλλους μὲν ἐφόνευσαν, ἄλλους δὲ ἐξέβαλον
ἐκ τῶν Ὀρνεῶν. (Διόδ. 12, 81). Ὁ Θουκυδίδης ὁμῶς ὀλίγω διαφέρως
τὰ περὶ τούτου λέγει (6, 7. Οἱ Ἀργεῖοι μετὰ τῶν Ἀθηναίων πανστρα-
τιᾷ ἐξελθόντες τοὺς ἐν Ὀρνεαῖς μίαν ἡμέραν ἐπολιόρχουν ὑπὸ δὲ τὴν
νύκτα, συλησάμενον τοῦ στρατεύματος ἅποθεν, ἐκδιδάσκουσιν οἱ ἐκ τῶν
Ὀρνεῶν καὶ τῇ ὑστεραίᾳ οἱ Ἀργεῖοι, ὡς ἦσθοντο, κατασκάφαντες τὰς

Ὁρρεάς ἀνεχώρησαν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ὕστερον ταῖς ναυσὶν ἐπ' οἶκον).

Τὸ ἐπόμενον ἔτος 415 κατέθεσαν τὰ ὄπλα ἀλλὰ τῷ 414 ἐπανέληφθη πάλιν Ζωηρῶς ὁ πόλεμος. Ἀροῦ σεισμὸς τὸ ἔαρ τοῦ ἔτους τούτου ἠνάγκασε τοὺς Λακεδαιμονίους νὰ ἐπανέλθωσιν, ἀν καὶ εἶχον προχωρήσει μέχρι τῶν Κλεωνῶν, ἐπέπεσαν οἱ Ἀργεῖοι κατὰ τῆς Θυρεάτιδος καὶ ἐκέρδισαν τόσον ἄφθονα λάφυρα, ὥστε ἦτο ἡ πρόσσδος πεντήκοντα τάλαντα. Οὕτως ἠδυνήθησαν νὰ ὑποφέρωσι τὰς καταστροφάς, ἃς ὑπέστησαν αἱ ὠραῖαι αὐτῶν πεδιάδες ἕνεκα τῶν πολλῶν κατ' αὐτῆς ἐπιδρομῶν τῶν Σπαρτιατῶν. (Θουκ. 6,95. Τοῦ δ' αὐτοῦ ἥρος καὶ ἐπ' Ἀργος στρατεύσαντες Λακεδαιμόνιοι μέχρι μὲν Κλεωνῶν ἦλθον, σεισμοῦ δὲ γενομένου ἀπεχώρησαν. καὶ Ἀργεῖοι μετὰ ταῦτα ἐσβαλόντες ἐς τὴν Θυρεάτιν ὄμορον οὖσαν Λεῖαν τῶν Λακεδαιμονίων πολλὴν ἔλαβον, ἣ ἐπράθη τάλαντων οὐκ ἔλασσαν πέντε καὶ εἴκοσι). Πρώτερον εἶχον παρακαλέσει τοὺς Ἀθηναίους ἀλλὰ μάτην εἰς κοινὴν ἐπιδρομὴν κατὰ τῆς Λακωνίας, οἱ Ἀθηναῖοι περιωρίζοντο εἰς ληστρικὴν ἐπιδρομὴν τοῦ Φλιοῦντος καὶ εἰς ἀποβιβάσεις, ἃς οὗτοι συχνότερον ἐν τῇ λοιπῇ Πελοποννήσῳ ἢ ἐν τῇ Λακωνίᾳ ἠνωμένοι μετὰ τῶν Ἀργείων καὶ Μαντινέων ἔκαμον. Ἵνα δὲ ἐκδικηθῶσιν οἱ Ἀργεῖοι τοὺς Σπαρτιάτας διὰ τὰς ἐπιδρομὰς εἰς Ἀργος, ἐτάραττον τὰ παράλια τῆς Λακωνικῆς, ἰδίως τὴν χώραν τῆς Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς καὶ τὰς Πρασιάς ἡρήμωνον, (Θουκ. 6,105. Πρώτερον μὲν γὰρ ληστεῖαις ἐκ Πύλου καὶ περὶ τὴν ἁλλήν Πελοπόννησον μάλλον ἢ ἐς τὴν Λακωνικὴν ἀποβαίνοντες μετὰ τοῖς Ἀργείοις καὶ Μαντινέοις ἐνεπολέμουν, ... Τότε δὲ ἀποβάντες ἐς Ἐπιδάυρον τὴν Λιμηρὰν καὶ Πρασιάς καὶ ἄλλα ἅττα ἐδήλωσαν τῆς γῆς, καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἤδη εὐπροσάριστοι μάλλον τὴν αἰτίαν ἐς τοὺς Ἀθηναίους τοῦ ἀμύνεσθαι ἐποίησαν. Ἀναχωρησάντων δὲ τῶν Ἀθηναίων ἐκ τοῦ Ἀργους ταῖς ναυσὶ καὶ τῶν Λακεδαιμονίων οἱ Ἀργεῖοι ἐσβαλόντες ἐς τὴν Φλιασίαν τῆς τε γῆς αὐτῶν ἔτεμον καὶ ἀπέκτεινάν τινας καὶ ἀπῆλθον ἐπ' οἶκον). Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν συμμάχων οἱ Ἀργεῖοι πάλιν ἐπῆλθον εἰς τὰ ὅρια τῶν Φλιασίων καὶ οὕτως ἐτελείωσεν οὗτος ὁ πόλεμος. Ὁ ἄμεσος πόλεμος Ἀργους καὶ Σπάρτης ἔπαυσε, διότι ἡ τελευταία ἐξηγέρθη εἰς νέον πόλεμον κατὰ τῶν Ἀθηναίων. Τὸ Ἀργος ἂν καὶ ἠπειλήθη ὑπὸ ἰσχυροῦ γείτονος, ἂν καὶ ὑπέστη ζημίας πολλὰς διὰ τῶν ἀκαταπαύστων ἐπιδρομῶν τῆς Σπάρτης, κατῴρθωσεν ὅμως διὰ τῆς ἀγρυπνίας αὐτοῦ, σταθερότητος καὶ σοφῆς προνοίας νὰ ὑποστηριχθῇ εὐτυχῶς καὶ θριαμβευτικῶς, ἡ διοίκησις αὐτοῦ καὶ ἡ ἀνεξαρχησία νὰ διασωθῇ.

Ἑκστρατεία Ἀργείων εἰς Σικελίαν ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων.
415—413.

Ὅτε οἱ Ἀθηναῖοι ἐξεστράτευσαν εἰς Σικελίαν, μετέσχον ὑπὲρ αὐτῶν καὶ οἱ Ἀργεῖοι, διότι κατὰ τοὺς τελευταίους πολέμους οἱ Ἀθηναῖοι πιστοὶ ὄντες φίλοι καὶ θερμοὶ σύμμαχοι μεγάλως συνετέλεσαν εἰς τὴν σωτηρίαν καὶ ἀπελευθέρωσιν αὐτῶν ἐκ τῶν λίαν ἐπικινδύνων ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν μαχῶν. Οἱ Ἀργεῖοι λοιπὸν τὸ μὲν εὐγνωμονοῦντες πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, τὸ δὲ θέλοντες νὰ κολακεύσωσι τὸ ἰδιαιτέρον αὐτῶν μῖσος κατὰ τῆς Σπάρτης, ἰδίᾳ δὲ χαριζόμενοι πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην, ὃν πολὺ ἠγάπων, προθύμως συμμετέσχον τοῦ ἀγῶνος τούτου. (Θουκ. 6, 29. Δι' ἐκείνον (Ἀλκιβιάδην) οἱ τ' Ἀργεῖοι ἐννεστράτευσον καὶ τῶν Μαντινέων τινές). Ἐγερθείσης δὲ τῆς κατηγορίας κατὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου πρὸ τοῦ ἐκπλου τοῦ στόλου ὡς ὑβρίσαντος τὰ μυστήρια καὶ ἀκρωτηριάσαντος τοὺς Ἑρμᾶς, ἐδήλωσαν οἱ Ἀργεῖοι μετὰ τῶν Μαντινέων, ὅτι εὐθὺς θάναχωρήσωσιν, ἂν ὁ Ἀλκιβιάδης καὶ ἐλάχιστον κακὸν ἤθελε πάθῃ ἐκ τούτου. Ἵνα δὲ μὴ δυσαρεστήσωσι τοὺς Ἀργεῖους καὶ Μαντινεῖς καὶ ἀποφύγῃσι πᾶσαν ὑπόνοιαν αὐστηρότητος ἢ τραχύτητος, ἀνέβαλον πρὸς τὸ παρὸν τὴν κατηγορίαν (Πλτ. Ἀλκβ. 19. Αἰσθόμενοι δὲ (οἱ περὶ τὸν Ἀλκιβιάδην) τοὺς τε ταύτας εἵρους ὄντας καὶ τὸ στρατιωτικόν, Ἀργείων δὲ καὶ Μαντινέων χιλίων ὄντων ὁπλιτῶν ἀκούοντες ἀναφανδὸν λεγόντων, ὡς δι' Ἀλκιβιάδην στρατεύοιτο διαπρότιον καὶ μακρὰν στρατείαν, ἂν δέ τις ἀγνωμονῇ περὶ τούτου, εὐθὺς ἀποστήσασθαι, ἀνεθάρρουν καὶ παρίστατο τῷ καιρῷ πρὸς τὴν ἀπολογίαν, ὥστε τοὺς ἐγθρόους πάλιν ἀθυμεῖν καὶ φοβεῖσθαι μὴ περὶ τὴν κρίσιν ὁ δῆμος ἀμβλύτερος αὐτῷ γένηται καὶ διὰ τὴν χρείαν). Μετ' ὀλίγον ὁμως αὐξανομένης τῆς ὑποψίας οἱ Ἀθηναῖοι πέμπουσι τὴν Σαλαμινίαν ναῦν εἰς τὴν Σικελίαν διατάξαντες τοὺς ἄρμοδιους νὰ εἰπωσι πρὸς αὐτόν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Ἀθήνας, ἵνα ἀπολογηθῇ, νὰ μὴ συλλάβωσιν ὁμως διὰ τῆς βίας, διότι ἐφοβοῦντο μήπως δυσαρεστήσωσι τοὺς Ἀργεῖους καὶ Μαντινεῖς, οἵτινες χάριν αὐτοῦ συνεξεστράτευσαν. (Θουκ. 6, 61. Πέμπουσιν οὕτω τὴν Σαλαμινίαν ναῦν εἰς τὴν Σικελίαν ἐπὶ τε ἐκείνον καὶ ὣν περὶ ἄλλων ἐμεμήνητο. Εἴρητο δὲ προσιπεῖν αὐτῷ ἀπολογησαμένῳ ἀκολουθεῖν, ἐνδεδυμένῳ δὲ μὴ, θεραπεύοντες τὸ τε πρὸς τοὺς ἐν τῇ Σικελίᾳ στρατιώτας τε σφετέρους καὶ πολέμιους μὴ θορυβεῖν, καὶ οὐχ ἥκιστα τοὺς Μαντινέας καὶ Ἀργεῖους βουλόμενοι παραμεῖναι, δι' ἐκείνον νομιζόντες πεισθῆναι σφᾶς ἐνστρατεύειν). Οἱ

Ἀργεῖοι ἱκανοποιηθέντες οὕτως ἔστειλαν πεντακοσίους ὀπλίτας, οἱ δὲ Μαντινεῖς μισθοφόρους διακοσίους πεντήκοντα ἀλλὰ κατὰ τὸν Πλούταρχον ὁ ἀριθμὸς ἀμφοτέρων ἀνῆρχετο εἰς χιλίους (Θουκ. 6,43. Πλούτ. Ἀλκ. 19). Ἡ βοήθειά τῶν Ἀργείων ἦτο μικρά ἀλλὰ πρέπει νὰ ῥῆ λησμονῶμεν, ὅτι οὗτοι ἦσαν ἀκόμη ἐν πολέμῳ πρὸς τὴν Σπάρτην. Ἐν τῇ νίκῃ τῶν Ἀθηναίων παρὰ τῷ Συράκῳ (415) μετέσχον καὶ οἱ Ἀργεῖοι μετὰ τῶν Μαντινέων ἐνδοξῶς πολεμήσαντες. Οὗτοι εὐρέθησαν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κέρατος καὶ ἦσαν οἱ πρῶτοι, οἵτινες τὸ εὐώνυμον τῶν Συρακοσίων διέρρηξαν καὶ ἔτρεψαν εἰς φυγὴν. (Θουκ. 6,70. Ὁραμένων δὲ τῶν Ἀργείων πρῶτον τὸ εὐώνυμον κέρας τῶν Συρακοσίων καὶ μετ' αὐτοὺς τῶν Ἀθηναίων τὸ κατὰ σφῆς αὐτοὺς, παρερρήγνυτο ἤδη καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα τῶν Συρακοσίων καὶ ἐς φυγὴν κατέστη). Ὅταν δὲ ὁ Νικίας (414) ἤθελε νάνατρέψῃ τὴν σειρὰν τῶν ὀχυρωμάτων, δι' ὧν ἐπεθύμουν οἱ Συρακόσιοι νὰ διέλθωσι τὰ ἐχθρικά προχώματα, ἐπολέμησαν ἀνδρείως πάλιν. Καὶ κατὰ τὴν πολιορκίαν τῶν Συρακουσίων ὁ Λάμαχος ἰδὼν τοὺς Ἀθηναίους πιεζομένους ἐβόηθει μετὰ τῶν τοξοτῶν καὶ τοὺς Ἀργεῖους παραλαβὼν καὶ ἐπιδιαβὰς τάφρον τινὰ καὶ μονωθεὶς μετ' ὀλίγων τῶν συνδιαβάντων ἀποθνήσκει καὶ αὐτὸς καὶ πέντε ἢ ἕξ τῶν μετ' αὐτοῦ. (Θουκ. 6,101. Ἰδὼν δὲ ὁ Λάμαχος παρεβόηθει ἀπὸ τοῦ εὐωνύμιου τοῦ ἐαντῶν μετὰ τοξοτῶν τε οὐ πολλῶν καὶ τοὺς Ἀργεῖους παραλαβὼν, καὶ ἐπιδιαβὰς τάφρον τινὰ καὶ μονωθεὶς μετ' ὀλίγων τῶν συνδιαβάντων ἀποθνήσκει αὐτὸς τε καὶ πέντε ἢ ἕξ τῶν μετ' αὐτοῦ). Καταπονουμένων τῶν Ἀθηναίων ἐν Σικελίᾳ ἐστάλη μετὰ δυνάμεως ὁ Δημοσθένης, ὅστις ἐλθὼν καὶ ἰδὼν τὸ παρατείχισμα τῶν Συρακουσίων ἀπλοῦν ὃν ἔσπευδε νὰ ἐπιτεθῇ διὰ μηχανῶν. Ἐπειδὴ ὁμως αὐταὶ κατέκαψαν ὑπὸ τῶν ἐναντίων, ἐνόμισεν ὅτι δὲν εἶνε συμφέρον νὰ χρονοτριβῇ ἀλλὰ πείσας τὸν Νικίαν καὶ τοὺς ἄλλους συνάρχοντας ἐπεχείρησαν τὸ θέρος τοῦ ἐπομένου ἐν χειρὶ νυκτὸς νὰ προσβάλλωσι τὰ ὀχυρώματα τῶν Συρακοσίων ἐν Ἐπιπολαῖς· λανθάνουσι τοὺς φύλακας τῶν Συρακοσίων καὶ προσβάντες τὸ τεύχος αἰρουῦσι καὶ φονεύουσι τοὺς φύλακας ἀλλὰ διὰ τῆς βοηθείας τῶν Συρακοσίων, τῶν συμμάχων καὶ τοῦ Γυλίππου προσεβλήθησαν οἱ Ἀθηναῖοι αἰφνιδίως καὶ βιασθέντες ὑπ' αὐτῶν ὑπεχώρησαν καὶ προσβληθέντες ὑπὸ τῶν Βοιωτῶν ἐτρέπησαν εἰς φυγὴν. Ἐντεῦθεν ἄπας ὁ στρατὸς ἦτο σκηνὴ συγχύσεως καὶ κραυγῶν, καθ' ἣν οὐδεὶς ἐγίνωσκε τί συνέβαινεν. Τὸ φῶς τῆς σελήνης καθίστα μὲν τὰ ἀντικείμενα καὶ τὰ πρόσωπα ὁρατὰ γενικῶς, δὲν ἦτο ὅμως ἀρκετὸν, ἵνα

διακρίνεται ὁ φίλος ἀπὸ τοῦ ἐχθροῦ. (Θουκ. 7,44. *Ἐώρων δὲ αὐτῶν ἀλλήλους ὡς ἐν σελήῃ εἰκὸς τὴν μὲν ὄψιν τοῦ σώματος προσῶν, τὴν δὲ γνῶσιν τοῦ οἰκείου ἀπιστεῖσθαι*). Οἱ Ἀθηναῖοι καταπατούμενοι ὑπὸ τῶν συντρόφων αὐτῶν ἐξελαμβάνοντο πολλαῖς ὡς ἐχθροὶ ἐκ πλάνης καὶ ἐφρονεύοντο. Οἱ δὲ Συρακόσιοι καὶ οἱ Βοιωτοὶ μεγάλην κραυγὴν μεταχειριζόμενοι εὐρέθησαν ἀναμεμιγμένοι μετὰ τῶν πρώτων Ἀθηναίων καὶ τὰ δύο στρατόπεδα συνῆλθον οὕτως ὥστε δὲν ἀνεγνωρίζοντο· πρὸ πάντων δὲ ἐβλαψε τοὺς Ἀθηναίους ὁ παιωνισμὸς ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, διότι ὁμοίως ὦν ἀπορίαν παρεῖχεν. (Θουκ. 7,44. *Οἱ τε γὰρ Ἀργεῖοι καὶ οἱ Κερκυραῖοι καὶ ὅσων Δωρικὸν μετ' Ἀθηναίων ἦν ὁπότε παιωρίσειεν, φόβον παρεῖχε τοῖς Ἀθηναίοις οἱ τε πολέμιοι ὁμοίως*). Οἱ Δωριεῖς δηλ. τοῦ Ἀθηναίου στρατοῦ, οἱ Ἀργεῖοι καὶ Κερκυραῖοι καὶ ἄλλοι ἐπαιώνιζον, ὥστε οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ἠδύναντο νὰ διακρίνωσιν αὐτὸν τὸν παιᾶνα ἀπὸ τοῦ τῶν Συρακοσίων, διότι καὶ αὐτοὶ ἦσαν Δωριεῖς, ἐπομένως αἱ φωναὶ τῶν Ἀργείων ἐτάραττον τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες ἐφ' ἑαυτοὺς ὥστε εἶχον ἐχθροὺς ὀπίσθεν αὐτῶν καὶ ἐν τῷ μέσῳ. Οὗτος ὁ πανικὸς φόβος καὶ ἡ ἀταξία κατέληξαν εἰς γενικὴν φυγὴν πολλὰς συμφορὰς παθόντων τῶν Ἀθηναίων. Τέλος, ὡς γνωστὸν, ἡ κατὰ τῆς Σικελίας ἐκστρατεία ἀπέτυχε. Οἱ ἄνδρεῖοι στρατιῶται τοῦ Ἀργεῖου δὲν ἐπανεῖδον τὰς ἐστίαις αὐτῶν. Ἀλλ' οἱ Ἀργεῖοι ἐστήσαν μνημεῖον ἐν τῇ πατριᾷ χώρῃ ὑπενθυμίζον τοὺς πολεμιστὰς τοὺς πεσόντας ἐν Σικελίᾳ.

Δεκελεικὸς πόλεμος.

Καὶ κατὰ τοὺς Δεκελεικοὺς πολέμους οἱ Ἀργεῖοι ἦσαν ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων. Πρὸς ταύτην τὴν μάχην τὴν ἔχουσιν σπουδαίαν σημασίαν δι' ἧς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ἔδωκαν οἱ Ἀργεῖοι ἀπ' εὐθείας ὤθησιν. Ἡ εἰσοβλή δηλ. ἦν οἱ Ἀθηναῖοι τῷ 414 τῇ προτροπῇ τῶν Ἀργείων ἠνωμένων μετ' αὐτῶν ἐποίησαν εἰς τὰ παράλια τὰ Λακωνικά, ἦτο ἡ προδηλοτάτη διάρρηξις τοῦ συνδέσμου τῶν Ἀθηναίων μετὰ τῆς Σπάρτης. Νῦν δὲ ἔδωκαν οἱ Σπαρτιῆται ἀκρόασιν εἰς τὰς προτροπὰς τῶν Κορινθίων καὶ τοῦ Ἀλκιβιάδου καὶ ἀνενέωσαν τὸ φθινόπωρον τοῦ 413 τὸν πόλεμον διὰ τῆς ἐπιδρομῆς κατὰ τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς κατοχῆς τῆς Δεκελίας. Ταῦτα μαθόντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐπεμψαν τριάκοντα πλοῖα ὑπὸ τὸν Χαρίκλην εἰς τὴν Πελοπόννησον μεθ' ἱκανοῦ ἀριθμοῦ ἀνδρείων πολεμιστῶν ἐξ Ἀργεῶν, ἵνα λαφυραγωγῇ τὰ Λακωνικά παράλια. Ὡς δὲ πρότερον

εἰς Σικελίαν οὕτω καὶ νῦν τῷ 412 ἐξεστράτευσαν μετὰ τῶν Ἀθηναίων εἰς τὰ Ἀσιατικὰ παράλια χίλιοι πεντακόσιοι Ἀργεῖοι, ἵνα βοηθήσωσι αὐτοὺς θέλοντας νὰ τιμωρήσωσι τοὺς ἀποστατήσαντας συμμάχους μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς εἰς Σικελίαν ἐστρατείας. (Θουκ. 8,25. Ἐκ δὲ τῶν Ἀθηνῶν τοῦ αὐτοῦ θέρους τελευτῶντος ὀπλῖται Ἀθηναίων καὶ πεντακόσιοι καὶ χίλιοι Ἀργείων... κατέπλευσαν εἰς Σάμον καὶ διαβάντες εἰς Μίλητον ἐστρατοπεδεύσαντο). Καὶ πρῶτον μὲν κατέπλευσαν εἰς Σάμον καὶ διαβάντες εἰς Μίλητον ἐστρατοπεδεύσαν· οἱ Μιλήσιοι ἀμέσως ἐξελθόντες ἐφώρμησαν κατ' αὐτῶν. Καὶ οἱ μὲν Ἀργεῖοι περιφρονοῦντες τοὺς Ἴωνας τῆς Μιλήτου ἐφώρμησαν κατ' αὐτῶν μήτε διατηροῦντες τάξιν μήτε διαταγὰς ἀκούοντες· ἀλλ' ἡ οἴσῃς αὕτη ἐτιμωρήθη, διότι ἐνικήθησαν ὑπὸ τῶν Μιλησίων καὶ ἐφονεύθησαν τριακόσιοι. (Θουκ. 8,25. Καὶ οἱ μὲν Ἀργεῖοι τῷ σφετέρῳ αὐτῶν κέρα προσεξάξαντες καὶ καταγρονθήσαντες, ὥς ἐπὶ Ἴωνας τε καὶ οὐ δεξιμένους ἀτακτοτέρου χωροῦντες ρικῶνται ὑπὸ τῶν Μιλησίων καὶ διαφθείρονται αὐτῶν ὀλίγῳ ἐλάσσουσιν τριακοσίων ἀνδρῶν). Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι προσβαλόντες καὶ τοὺς Πελοποννησίους τοὺς βοηθοῦντας τοὺς Μιλησίους καὶ αὐτοὺς τοὺς Μιλησίους ἐπανερχομένους ἐκ τῆς καταδιώξεως τῶν Ἀργείων ἠνάγκασαν αὐτοὺς νὰ ζητήσωσιν ἄσυλον ὀπισθεν τῶν τειχῶν τῆς πόλεως· Μὴ θελησάντων ὁμῶς τῶν Ἀθηναίων κατὰ συμβουλήν τοῦ Φρυνίχου νὰ ἐξακολουθήσωσι κατὰ θάλασσαν τὸν πόλεμον ἀλλ' ἐπιστρεψάντων ἐκ τῆς Μιλήτου καὶ τῆς Σάμου μετ' ἀτελοῦς νίκης οἱ Ἀργεῖοι δυσαρεστούμενοι καὶ λυπούμενοι διὰ τὴν πρόσφατον ἥτταν ἀπέπλευσαν ἐκ τῆς Σάμου κατὰ τάχος οἴκαδε. (Θουκ. 8,27. Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἀφ' ἐσπέρας εὐθὺς τοῦτῳ τῷ τρόπῳ ἀτελεῖ τῇ νίκῃ ἀπὸ τῆς Μιλήτου ἀνέστησαν, καὶ οἱ Ἀργεῖοι κατὰ τάχος καὶ πρὸς ὀρήν τῆς ξυμφορᾶς ἀπέπλευσαν ἐκ τῆς Σάμου ἐπ' οἶκον). Ἀλλ' ὁμῶς ἡ διαφωνία κατέπαυσεν ἀμέσως. Τὸ ἐπόμενον ἔτος 411 παρέσχον εἰς τοὺς Ἀθηναίους οἱ Ἀργεῖοι βοήθειας εἰς ἀνδρυσιν τῆς δημοκρατίας· κατὰ τῶν ὀλιγαρχικῶν σκέψεων τῶν τετρακοσίων. Τοῦτο ἦτο ἀνταπόδοσις διὰ τὴν παράδοσιν τῶν 300 ὀλιγαρχικῶν ἐν ἔτει 415. Αἰτία εἰς τὴν προσφορὰν ἦτο ἡ ἐπομένη. Τὸ πλήρωμα τῆς Παράλου τεθὲν ἐπὶ πολεμικοῦ πλοίου διετάχθη νὰ φέρῃ εἰς Λακεδαιμόνα χάριν τῆς εἰρήνης τὸν Λαψοδίαν, Ἀριστοφῶντα καὶ Μελεσίαν ὡς πρέσβεις τῶν τετρακοσίων· ἀλλ' ὅταν οἱ Παράλιοι εἰς τὸν Ἀργολικὸν κόλπον ἦλθον, ἐξεδηλώθησαν οὗτοι κατὰ πῆς ὀλιγαρχίας, ἐπλευσαν εἰς τὸ Ἄργος καὶ παρέδωκαν τότε τοὺς τρεῖς πρέσβεις ὡς αἰχ-

μαλώτους, οἵτινες ἦσαν κυριώτατοι αἵτιοι τῆς καταλύσεως τῆς δημοκρατικῆς διοικήσεως. Ἀποπλεύσαντες δὲ οὗτοι εἰς Σάμον διετάχθησαν ὑπὸ τῶν Ἀργείων ἐκεῖσε πρέσβεις ἐξ Ἀργους νὰ φέρωσιν, οἵτινες ὑπέσχοντο νὰ βοηθήσωσι τὸν Ἀθηναϊκὸν δῆμον ἐν Σάμῳ, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου, ὅστις ἤδη εὕρισκετο ἐπὶ τοῦ στόλου, οἱ Ἀργεῖοι ἀπελύθησαν μετ' ἐπαίνων καὶ παρακλήσεων νὰ εἶνε ἔτοιμοι εἰς βοήθειαν, ἂν τούτους ἤθελε ζητήσῃ (Θουκ. 8,86. *Παρήσαν δὲ καὶ Ἀργείων πρέσβεις ἐπαγγελλόμενοι τῷ ἐν τῇ Σάμῳ τῶν Ἀθηναίων δῆμῳ ὥστε βοηθεῖν· ὁ Ἀλκιβιάδης ἐπαυρῆσας αὐτοὺς καὶ εἰπὼν ὅτιαν τις καλῇ παρέιναι οὕτως ἀπέπεμπεν. ἀφίκοντο δὲ οἱ Ἀργεῖοι μετὰ τῶν Παράλων, οἳ τότε ἐτάχθησαν ἐν τῇ στρατιωτικῇ ῥῆϊ ὑπὸ τῶν τετρακοσίων περιπλεῖν Εὐβοίαν, καὶ ἄγοντες Ἀθηναίων ἐς Λακεδαίμονα ἀπὸ τῶν τετρακοσίων. [περιπολεῖς] πρέσβεις, Αἰσποδῖαν καὶ Ἀριστοφῶντα καὶ Μελησίαν, [οἳ] ἐπειδὴ ἐγένοντο πλείοντες κατ' Ἄργον, τοὺς μὲν πρέσβεις ἐν Λακωνίᾳ τοῖς Ἀργείοις παρέδοσαν ὥς τῶν οὐκ ἦκιστα καταλυσάντων τὸν δῆμον ὄντας, αὐτοὶ δὲ οὐκέτι ἐς τὰς Ἀθήνας ἀφίκοντο, ἀλλ' ἄγοντες ἐκ τοῦ Ἀργους ἐς τὴν Σάμον τοὺς πρέσβεις ἀφικνοῦνται ἥπερ εἶπον τριήρεις.)*

Μετὰ ταύτης τῆς διαθέσεως ἐν Ἀργεῖ δύναται νὰ συνέχῃται καὶ τὸ ἐπόμενον συμβᾶν. Ἐν Ἀθήναις ὁ ὀλιγαρχικὸς Φρόνιχος κατεσφάγη ἐν τῇ ἀγορᾷ ὑπὸ τινος νέου ὀπλίτου· ὁ σφαγεὺς ἐξέφυγεν, ἀλλὰ ὁ συνένοχος αὐτοῦ Ἀργεῖος τὴν πατρίδα συνέλήφθη καὶ τῇ διαταγῇ τῶν 400 ἐστρεβλώθη. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτος εἴτε δὲν ἤθελεν εἴτε δὲν ἠδύνατο τὸ ὄνομα τοῦ συνενόχου νὰ ὀνομάσῃ, δὲν κατώρθωσαν παρ' αὐτοῦ νὰ μάθωσιν οἱ Ἀθηναῖοι ἡ γενικὴς δηλώσεως περὶ συνελύσεων καὶ δυσαρρεσκειῶν λίαν ἐκτεταμένων κατὰ τῶν τετρακοσίων. (Θουκ. 8,92. *Ἐπειδὴ δὲ ὁ Φρόνιχος ἦκων ἐκ τῆς ἐς Λακεδαίμονα πρεσβείας πληγεὶς ὑπ' ἀνδρὸς τῶν περιπόλων τινὸς ἐξ ἐπιβολῆς ἐν τῇ ἀγορᾷ πληθαύσῃ καὶ οὐ πολὺ ἀπὸ τοῦ βουλευτηρίου παθὼν ἀπέθανε παραγρηῖμα, καὶ ὁ μὲν πατάξας διέφυγεν, ὁ δὲ ἐντεργὸς, Ἀργεῖος ἄνθρωπος, ληθθεὶς καὶ βασιανιδόμενος ὑπὸ τῶν τετρακοσίων ἀνδρὸς ὄνομα τοῦ κελύσαντος εἶπεν οὐδὲ ἄλλο τι ἢ ὅτι εἰδείη πολλοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐς τοῦ περιπολάργου καὶ ἄλλοις κατ' οἰκίας ἐνδιόντας· τότε δὲ οὐδενὸς γεγενημένου ἀπ' αὐτοῦ νεωτέρου καὶ ὁ Θηραμένης ἤδη θρασύτερον καὶ Ἀριστοκράτης καὶ ὅσοι ἄλλοι τῶν τετρακοσίων αὐτῶν καὶ τῶν ἔξωθεν ἦσαν ὁμογνώμονες ἦσαν ἐπὶ τὰ πράγματα). Οὐδὲν γνωρίζομεν περαιτέρω περὶ συμμετοχῆς τῶν Ἀργείων, μόνον ὅτι τῆς Ἀθηναϊκῆς πρεσβείας, ἥτις μετέβη πρὸς τὴν*

βασιλέα τῶν Περσῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Καλυδῶνος, ἵνα ἀποσπάσῃ αὐτὸν ἐκ τῆς Σπάρτης καὶ συμμαχήσῃ μετὰ τῶν Ἀθηναίων, μετέσχον δύο Ἀργεῖοι πρέσβεις ὁ Κλεόστρατος καὶ ὁ Πυρρόλοχος πιθανῶς, ἵνα βοηθήσωσι τὰς διαθέσεις τῶν Ἀθηναίων ἐνεκα τῶν φιλικῶν σχέσεων τοῦ Ἀργούς καὶ τῶν Περσῶν. Ἀλλὰ ἡ πρεσβεία δὲν ἔφθασεν εἰς τὴν αὐλήν τοῦ μεγάλου βασιλέως ἐνεκα τοῦ νεωτέρου Κύρου, ὅστις ὠρισμένως μετὰ τῆς Σπάρτης ἦτο. Αὐτὴ ἐπὶ τρία ἔτη 408-405 κρατηθεῖσα ἐν αἰχμαλωσίᾳ ὑπὸ τοῦ σατράπου Φαρναβάζου ἐπανῆλθεν οἰκαδὲ, ὅταν ἤδη ὁ πόλεμος Ἀθηναίων καὶ Σπάρτης διὰ τῆς μάχης ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ἐκρίθη.

Τέλος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου.

Ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος ὁ ἐξαντλήσας καὶ ἐκνευρίσας τὰς Ἑλληνικὰς δυνάμεις κατέπαυσε νικηθέντων τῶν Ἀθηναίων. Ἡ ἥττα τῶν Ἀθηναίων ἦτο συμφορὰ μεγίστη διὰ τὸ Ἄργος. Ἄν ἐνίκων αἱ Ἀθηναίαι, τὸ Ἄργος οὐ μόνον θάπηνλλάσαστο διὰ παντός τοῦ συνεχοῦς φόβου, τῆς ἀπειλητικῆς ἰσχύος τῆς Σπάρτης, οὐ μόνον θὰ ἀνέκτα τὴν Κυνοουρίαν καὶ τὴν Ἐπίδαυρον καὶ Τροιζῆνα ἀλλὰ καὶ ἐν Πελοποννήσῳ, ἰδίως δὲ ἐν Ἀρκαδίᾳ, Τεγέᾳ, Μαντινείᾳ καὶ Ἠλιδί ἀναμφιβόλως θὰ ὑψοῦτο εἰς δικηκριτικὸν πρωτεῖον, εἰς κυριαρχίαν τέλος καὶ θὰ ἐξήπλωνε τὰς δημοκρατικὰς ἰδέας. Διὰ τῆς νίκης τῶν Ἀθηναίων θὰ ἐξεπληροῦντο οἱ πανάρχαιο πόθοι καὶ προσδοκίαι τοῦ Ἀργείου κράτους. Ἀλλ' ἡ Σπάρτη, ἥτις ἐμελλε νὰ καταπέσῃ, ἥδη ἴσταται πλήρης δόξης καὶ ἰσχύος καὶ εἶνε κυρίαρχος πάσης τῆς Ἑλλάδος. Παρὰ τῶν Ἀθηναίων νικητῶν ὄντων θὰ εἶχον ἰσχυρὰν βοήθειαν, ἵνα ἐπεκτείνωσι τὸ κράτος αὐτῶν καθ' ἅπασαν τὴν Πελοπόννησον ἀλλ' αἱ Ἀθηναίαι εἶνε ἤδη ἐρριμμέναι χαμαὶ καὶ διερρηγμέναι. Τὸ Ἄργος ἐπομένως νῦν εὐρίσκεται μόνον, ἄνευ συμμαχῶν, ἄνευ βεβαιότητος καὶ ἄνευ βοηθῶν. Τὸ Ἄργος λοιπὸν δὲν πρέπει νῦν νὰ φοβῆται, δὲν πρέπει νὰ τρέμῃ, μήπως ἡ Σπάρτη θελήσῃ νὰ λάβῃ ἐκδίκησιν διὰ τὴν διαρκῆ ἔχθραν, διὰ τὴν συμμετοχὴν αὐτοῦ κατὰ τοὺς τελευταίους πολέμους ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων; Δὲν πρέπει νὰ φοβῆται καὶ νὰ σκέπτηται, πῶς δὲν θάπολέσῃ τὴν ἐλευθερίαν, τὴν ἀνεξαρτησίαν, ἣν μέχρι τοῦδε μόνον καὶ κερχωρισμένον τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν πόλεων διετήρησε καὶ ὑπεστήριξεν εὐτυχῶς; Δὲν πρέπει νὰ φοβῆται μήπως καταπέσῃ, ὥς αἱ ἄλλαι Ἑλληνικαὶ πόλεις, εἰς ταπεινὸν θεράποντα καὶ δοῦλον τῆς Σπαρτιατικῆς πολιτικῆς καὶ Σπαρτιατικῆς πλεονεξίας; Ἐπόμενον λοιπὸν ἦτο τὸ Ἄργος μετὰ τὴν

πτῶσιν τῶν Ἀθηναίων ἐκ φόβου νὰ διάκηται εὐνοϊκῶς ἤδη πρὸς τὴν Σπάρτην. Ἀλλὰ τὸ ἐναντίον συνέβη. Ὅσῳ ἡ Σπάρτη ἀνῆρχετο εἰς ὕψος πολιτικῆς δυνάμεως τόσῳ τὸ Ἄργος ἦτο διαπυρότερον εἰς τὸ κατ' αὐτῆς μῖσος. Ὅταν οἱ τριάκοντα τύραννοι τὴν ἐαυτῶν τυραννίδα ἀπανθρώπως ἐξήσκηον καὶ αἱ περικείμεναι πόλεις Μέγαρα, Θῆβαι, Ὠροπός, Χαλκίς, ἐπληροῦντο Ἀθηναίων φυγάδων ζητούντων ἄσυλον, οἱ Σπαρτιαῖται τῇ παρακλήσει τῶν τριάκοντα ἐξέδωκαν ψήφισμα ἀπαγορεῦον ἐπὶ ζῆμίᾳ πέντε ταλάντων νὰ δέχωνται αἱ πόλεις τὰ αὐτῇ ταῦτα πλάσματα. Ἐνῷ δὲ αἱ μικρότεραι πόλεις ἐκ φόβου συνεμorrhοῦντο πρὸς τὴν τραχείαν ταύτην καὶ ἀπάνθρωπον προσταγὴν καὶ ἄλλαι μὲν ὡς τὰ Μέγαρα, Ὠροπός, Χαλκίς, ἀλλὰ πρὸ πάντων τὸ Ἄργος ἀντέτασεν ἰσχυρογνωμοσύνην ἀνένδοτον κατὰ τῆς Σπαρτιατικῆς ὀργῆς καὶ ὑπέδεχτο φιλανθρώπως τοὺς φυγάδας. (Διόδ. 14, 6. *Ἐψηφίσαντο οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς Ἀθηναίων φυγάδας ἐξ ἀπίσης τῆς Ἑλλάδος ἀγωγίμους τοῖς τριάκοντα εἶναι, τὸν δὲ κωλύοντα πέντε ταλάντοις ἔρογον εἶναι* δεινὸν δ' ὄντος τοῦ ψηφίσματος αἱ μὲν ἄλλαι πόλεις καταπεπληγμέναι τὸ βάρος τῶν Σπαρτιατῶν ὑπήκουον, Ἀργεῖοι δὲ πρῶτοι, μισοῦντες μὲν τὴν Λακεδαιμονίων ὀμότητα, κατελεοντέες δὲ τὰς εἰσὰς τῶν ἀκλιηρόντων, ὑπεδέχοντο φιλανθρώπως τοὺς φυγάδας. Δυσ. κατὰ Ἐρατοσθ. 98, 99. Πλτ. Δύσ. 99). Οἱ Ἀργεῖοι ἦσαν οἱ πρῶτοι τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, οἵτινες ἐκ μίσους πρὸς τὴν Σπάρτην καὶ ἐξ οἴκτου καὶ φιλανθρωπίας πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἐξορίστους ὑπεδέχοντο αὐτοὺς εὐνοϊκῶς εἰς τὰς ἐστίας αὐτῶν. Ὅταν δὲ Σπαρτιαῖται πρέσβεις εἰς τὸ Ἄργος ἦλθον ἀπαιτοῦντες τὴν παράδοσιν τῶν Ἀθηναίων, διέταζαν τούτους οἱ Ἀργεῖοι νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν πόλιν πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, ἄλλως θὰ θεωρῶσι τούτους ἐχθρούς. (Δημ. περὶ ἐλευθ. Ῥοδ. 22. *Οἱ Ἀργεῖοι γάρ φησιν ὅμοιον τῇ Λακεδαιμονίᾳ οἰκοῦντες, ὁρῶντες ἐκείνους γῆς καὶ θαλάσσης ἄρχοντας, οὐκ ἀπώκησαν οὐδ' ἐφοβήθησαν εὐνοϊκῶς ἡμῶν ἔχοντες φανῆναι, ἀλλὰ καὶ πρέσβεις ἐλθόντας ἐκ Λακεδαιμονίας, ὡς φασιν, ἐξαιτήσουσάς τινας τῶν φυγάδων τῶν ἡμετέρων ἐψηφίσαντο, ἐὰν μὴ πρὸ ἡλίου δόντας ἀπαλλάττωται, πολεμίους κρίνειν*). Ἡ συμπεριφορὰ τῶν Ἀργείων ἦτο ἀξίη τῶν ἑπαίνων, οὓς πρὸς αὐτοὺς ὁ Δημοσθένης ἀποδίδει, διότι ἦσαν οἱ μόνοι, οἵτινες ἐκείνην τὴν ἀπόκρισιν ἐδωκαν. Τὸ Ἄργος βεβαίως διετήρει τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτοῦ ἀπέναντι τῆς Σπάρτης καὶ διὰ τὸ μῖσος, ὅπερ ἔτρεφε κατ' αὐτῆς ἀλλὰ καὶ διότι ἐστηρίζετο ἐπὶ τῶν αὐξηθεισῶν ἤδη

δυνάμεων αὐτοῦ. Τὸ Ἄργος κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον δὲν ἔπαθε πολλὰς συμφοράς, τὸ ὅλον τῶν φονευθέντων ἀνῆρχετο εἰς τρεῖς ἢ τέσσαρας χιλιάδας ἀνδρας ἐν ταῖς διαφόροις μάχαις, ἐν Μαντινείᾳ, ἐν Συράκῳ, ἐν Μιλήτῳ, Φλιοῦντι καὶ ἐν ταῖς συχναῖς ἐπιδρομαῖς τῆς Σπάρτης. Ἡ πεδιάς λίαν εὐφορος οὖσα καὶ ἐξασφάλισασα τὴν ὕλικὴν εὐτυχίαν ταχέως ἀνεπλήρωσε τὰς συμβάσας ἀπωλείας καὶ ζημίας. Ἡ πόλις κατὰ τὸν Λυσίαν τῷ 400 ἠρίθμει δέκα καὶ ἕξ χιλιάδας κατοίκους. Πειθόμενον λοιπὸν εἰς τὰς δυνάμεις αὐτοῦ τὸ Ἄργος διετήρει πάντοτε λίαν τολμηρὰν γλῶσσαν κατὰ τῆς Σπάρτης ὑποστηριζομένην καὶ ὑπὸ τοῦ πάθους καὶ τῆς ὀργῆς τῶν ἰσχυροτάτων Σπαρτιατικῶν συμμάχων, ἀλλὰ ἡ κυρία αἰτία τοῦ θάρρους ἦτο ἡ ἐξῆς. Τὸ Ἄργος ἐκ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἀνεράνη ἐν τῷ ἐσωτερικῷ λίαν ἠνωμένον, οἱ ἐν αὐτῷ ὀλιγαρχικοὶ καταβληθέντες ἦσαν ἄνευ δυνάμεως καὶ ἐπιρροῆς. Τέλος τὸ Ἄργος κατὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου ἦτο ἐντελῶς δημοκρατικὸν κράτος.

Οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ Θηβαῖοι ἐπεθύμουν καὶ αὐτοὶ μέρος τῆς λείας μετὰ τὸ τέλος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἀλλ' ἡ Σπάρτη μόνη ἀντεποιήθη ὑπὲρ ἐαυτῆς τοὺς καρποὺς τῆς νίκης. Οὗτοι ἐπομένως ἐξεδήλωσαν τὴν ὀργὴν αὐτῶν ἀρνούμενοι νὰ μετᾶσχῳσι τῶν προσφάτων ἐκστρατειῶν ἄλλοτε τοῦ Παυσανίου κατὰ τοῦ Θρασυδοῦλου καὶ τῶν ἐξορίστων Ἀθηναίων τοῦ Πειραιῶς, ἄλλοτε τοῦ Ἀγίδος κατὰ τῶν Ἠλείων καὶ τοῦ Ἀγισιλάου κατὰ τῶν Περσῶν. Οἱ Ἠλεῖοι ἐντελῶς ἐταπεινώθησαν διὰ τῶν ἐπιδρομῶν τοῦ Ἀγίδος καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ φέρωσιν ἐλευθέρους τοὺς Τριφυλίους περιοίκους, νὰ καθαιρέσωσι τὰ τείχη, πάντα τὰ πλοῖα νὰ παραδώσωσι καὶ πάλιν νὰ ὑποταγῶσιν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τῆς Σπάρτης. Ἡ τύχη αὕτη τῶν Ἠλείων ἐδείκνυε, πῶς ἡ Σπάρτη ἐξήσκει τὸ μῖσος αὐτῆς, πόσον ὀλίγον ἠνείχετο τὰς ἡγεμονικὰς προσπάθειάς τῶν ἄλλων. Τῆς Ἠλίδος ἡ τύχη ἦτο ἀρμοδία νὰ καταπνίξῃ πάντα φόβον πρὸ τῆς τυραννίας τῆς Σπάρτης. Τὸ Ἄργος εἶχεν ἐπομένως ἱκανοὺς λόγους νὰ φοβῆται περὶ τῆς ἀνεξαρτησίας, γενομένης τῆς Σπάρτης μόνης μεγάλης δυνάμεως. Ἐν γένει πᾶσαι αἱ πόλεις τῆς Πελοποννήσου ἐκ φόβου, ἐξ ἀρχαίας συνηθείας καὶ ἐκ τῆς φύσεως τῆς ὀλιγαρχικῆς διοικήσεως ὑπήκουον εἰς τὴν Σπάρτην ἐκτὸς τοῦ Ἀργους, ὅπερ ἀνέμενεν εὐκαιρίαν, ἵνα ἐκμεταλλευθῇ τὸ μῖσος τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐκμηδενίσῃ καὶ ἐξασθενίσῃ τὴν ἀπειλητικὴν κυριαρχίαν τοῦ γείτονος κράτους. Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων ἤρκει μικρὸς σπινθὴρ καὶ ἐλάχιστος ἐρεθισμὸς, ἵνα παραχθῇ ἐπιφοβὸς ἐχθρικὴ σύνδεσις κατ' αὐτῆς. Ἡ εὐκαιρία αὕτη ἦλθεν ἀμέσως. Ἡ Σπάρτη κατὰ τὸν Δεκε-

λικόν πόλεμον ἔλαβε παρὰ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν πολλά χρήματα ἐπὶ τῇ ὁρῇ νὰ παραδῶσιν τοὺς Ἑλληνας τῆς μικρᾶς Ἀσίας εἰς αὐτόν. Ἄλλ' οὐ μόνον δὲν ἐτήρησε τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς νίκην εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ἀσίαν καταλαβούσα τὴν θέσιν τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ τῶν συμμάχων καὶ συγχρόνως διανοομένη νὰ καταλύσῃ τὸ κράτος τῶν Περσῶν. Ἐπομένως ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας περιελθὼν εἰς μεγάλην ἀπορίαν διὰ τῶν ἐπανελημμένων νικῶν τοῦ βασιλέως Ἀγησιλάου ἐξηγεῖρε πόλεμον κατὰ τῆς Σπάρτης πέμψας τὸ θέρος τοῦ 395 εἰς Ἑλλάδα τὸν Τιμοκράτην Ρόδιον πρὸς τὰς ἐχθρικῶς πρὸς τὴν Σπάρτην διακειμένας πόλεις μετὰ πεντήκοντα ταλάντων, ἵνα διὰ τούτων προσελκύσῃ τὰ ἐξέχοντα πρόσωπα καὶ ἀνταλλάξῃ ὅρκους συμμαχίας καὶ βοηθείας κατὰ τῆς Σπάρτης καὶ οὕτως ἐξαναγκάσῃ τὸν βασιλέα Ἀγησίλαον νὰ ἐπανέλθῃ οἰκαδε. Τὸ Περσικὸν χρυσίον ἐπετάχυνε τὴν ἤδη ὑφισταμένην ἐξέγερσιν τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων κατὰ τῆς Σπάρτης. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐκκλινόντες πρὸς τὸν πόλεμον θέλοντες ἀννορθωθῶσιν ἐκ τῆς πτώσεως. Ἐν Θήβαις καὶ Κορίνθῳ εὗρεν ὁ Περσικὸς πρᾶκτωρ ἀσμένως ἀνοικτάς τὰς χεῖρας. Οὕτως ἐξηγέρθησαν πανταχόθεν ἰσχυροὶ ἐχθροὶ κατὰ τῆς Λακεδαιμόνου. Ἐν Ἀργεὶ οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ λαοῦ Κύλων ἢ Κύλων καὶ Σωδάμας ἔλαβον Περσικὸν χρυσίον. (Παυσ. 3, 9, 4. Ἄνδρα ὄν' Ῥόδιον Τιμοκράτην ἐς τὴν Ἑλλάδα πέμπει χρήματα ἄγορτα, ἐντεταλμένος πόλεμον ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐργάσασθαι Λακεδαιμονίοις. Οἱ δὲ τῶν χρημάτων μεταλαβόντες Ἀργείων Κύλων τε εἶναι λέγονται καὶ Σωδάμας, ἐν Θήβαις δὲ Ἀνδροκλείδας καὶ Ἰσμερίας καὶ Ἀμφίθεμις. καὶ Ξενοφ. Ἑλλ. 5, 1. Ὁ μέντοι Τιθραύστης, καταμαθεὶν δοκῶν τὸν Ἀγησίλαον καταφρονοῦντα τῶν βασιλέως πραγμάτων καὶ οὐδαμῇ διανοούμενον ἀπέναι ἐκ τῆς Ἀσίας, ἀλλὰ μᾶλλον ἐλπίδας ἔχοντα μεγάλας αἰρήσεις βασιλεῖα, ἀπορῶν τί χρῶτο τοῖς πράγμασι, πέμπει Τιμοκράτη τὸν Ῥόδιον εἰς Ἑλλάδα, δοὺς χρυσίον εἰς πεντήκοντα τάλαντα ἄργυριον καὶ κελεύει πειρᾶσθαι πιστὰ τὰ μέγιστα λαμβάνοντα δίδοιαι τοῖς προεστηκόσιν ἐν ταῖς πόλεσιν ἐφ' ὅτε πόλεμον ἐξοίσιν πρὸς Λακεδαιμονίους. Ἐκεῖνος δ' ἐλθὼν δίδωσιν ἐν Θήβαις μὲν Ἀνδροκλείδα τε καὶ Ἰσμηρία καὶ Γαλαξιδάωφ, ἐν Κορίνθῳ δὲ Τιμοκράτη τε καὶ Πολυάνθῃ, ἐν Ἀργεὶ δὲ Κύλωνι τε καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ).

Οὕτω τὸ Ἄργος ἐπέτυχε τὸν σύνδεσμον, ὃν μᾶτην ἐπεζήτην τῷ 421. Οὕτως ἐνωθέντες Ἀθηναῖοι, Κορίνθιοι, Θηβαῖοι καὶ Ἀργεῖοι ἤρχισαν τὸν πόλεμον ἀπὸ τοῦ 395 ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος, ὅστις μέχρι τινὸς καλεῖται

Βοιωτικὸς πόλεμος. Συναφθείσης δὲ μάχης ἐν Ἀλιάρτῳ ἐνίκηθησαν οἱ Σπαρτιάται πεσόντος καὶ τοῦ Λυσάνδρου. Ἡ ἀποτυχία αὕτη τῆς Σπάρτης ἐνεθάρρυνε τοὺς πολεμίους αὐτῆς, Ἀργεῖους καὶ Κορινθίους, οἵτινες συνομολογοῦσιν ἀπροκαλύπτως ἐπίσημον κατ' αὐτῆς συμμαχίαν καὶ ἀποφασίζουσι τὴν συγκρότησιν κοινῆς ἐν Κορίνθῳ συνόδου διευθυνούσης τὰ κατὰ τὸν πόλεμον. ὥστε ἐντεῦθεν ὁ Βοιωτικὸς πόλεμος ἔλαβε τὸ ἐπώνυμον Κορινθιακός. Οἱ Ἀργεῖοι πρῶτον ἐβοήθησαν τὸ ἐπιχείρημα τῶν Θηβαίων κατὰ τῆς Ἡρακλείας ἐν Οἰτῇ. Ἀφθέντες εἰς τὴν πόλιν κρύφα ὑπὸ τινος φίλης μερίδος ἐφόνευσαν πάντας τοὺς ἐντὸς εὐρεθέντας Σπαρτιάτας, ἀνεκάλεσαν τοὺς πρότερον κατοίκους καὶ προσέθεσαν εἰς τὴν συμμαχίαν αὐτοὺς. Ἐκ τῆς Κορίνθου ἀπεστάλησαν εὐθὺς πρέσβεις εἰς τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις, ἵνα προσκαλέσωσι ταύτας εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀνεξαρτησίας. Τῆς συμμαχίας ταύτης μετέσχον Εὐβοεῖς, Ἀθηναῖοι, Ἀκαρνανεῖς, οἱ Ὀζόλοι Λοκροί, οἱ Ἀμβρακιῶται, οἱ Λευκάδιοι καὶ οἱ τῆς Θράκης Χαλκιδεῖς. Ὁ Ἰσμηνίας συνεπαγόμενος Βοιωτοὺς τινες καὶ Ἀργεῖους κατέβαλε τὴν ἡγεμονίαν τῆς Σπάρτης εἰς τὰς πρὸς βορρᾶν τῆς Βοιωτίας πόλεις, ἐξέβαλε τοὺς Λακεδαιμονίους ἄρμους ἐκ Φαρσάλου, Ἡρακλείας, Φωκίδος καὶ προσέθεσεν εἰς τὴν νέαν ταύτην συμμαχίαν τοὺς Θεσσαλοὺς, Μαλιεῖς καὶ Αἰνιᾶνας. Τούτων δὲ γενομένων κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ 395 πρὸς τὸ 394 συνῆλθον οἱ σύμμαχοι περὶ τὸ ἔαρ εἰς Κόρινθον καὶ ἀπεφάσισαν νὰ συγκροτήσωσι μέγαν στρατόν, ἵνα καταρρίψωσιν ἐξ ὁλοκλήρου τὴν ἡγεμονίαν τῆς Σπάρτης. Αὕτη θεωροῦσα ἐαυτὴν δεινῶς κινδυνεύουσαν προσεκάλεσεν ἄνευ ἀναβολῆς τὸν Ἀγησίλαον ἐκ τῆς Ἀσίας. Πρὶν ὅμως οὗτος ἐπανέλθῃ, συνεκροτήθη περὶ Κόρινθον κατὰ Ἰούλιον τοῦ 394 μεγάλη μάχη, καθ' ἣν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀνεφάνησαν μὲν ἐπὶ τέλους νικηφόροι καὶ ἐξησφάλισαν τὴν ἐπὶ τῆς Πελοποννήσου ἡγεμονίαν τῆς Σπάρτης ἀλλὰ δὲν ἐπέτυχον νίκην κρίσιμον. Ὁ Ἀγησίλαος ἐπανερχόμενος ἔφθασεν εἰς Κορώνειαν, οἱ δὲ ἀντίπαλοι κατέλαβον τὰ περὶ τὸν Ἑλικῶνα ὑψώματα. (Διόδ. 14.92—98). Ἐνταῦθα εἰς τὰ περὶ Κορώνειαν πεδία, τοῦ μὲν Ἀγησίλαου ἐπεξεληθόντος ἀπὸ Κηφισοῦ, τῶν δὲ Θηβαίων, Ἀργείων καὶ Ἀθηναίων καταβάντων ἀπὸ Ἑλικῶνος ἐγένετο μάχη κατὰ τὸν Αὐγουστον τοῦ 394, «οἷα οὐκ ἄλλη τῶν γ' ἐφ' ἡμῶν» (Ξενοφ. Ἑλλ. 4,3,15). Ὁ Ἀγησίλαος καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι κατεῖχον τὴν δεξιὰν πτέρυγα, οἱ Ὀρχομένιοι τὴν ἀριστεράν, ἀντικρὺ τούτων ἐτάσσοντο οἱ Θηβαῖοι, εἰς τὴν ἀριστεράν οἱ Ἀργεῖοι καὶ ἐν τῷ μέσῳ οἱ λοιποὶ σύμμαχοι. (Πλτ. Ἀγησ. 18. παρετάξατο δὸς Ὀρχομενίους

τὸ εὐώνυμον κέρας, αὐτὸς δὲ (Ἀγησίλαος) τὸ δεξιὸν ἐπῆγεν. Οἱ δὲ Θηβαῖοι τὸ μὲν δεξιὸν εἶχον αὐτοί, τὸ δὲ εὐώνυμον Ἀργεῖοι. Ξενοφ. Ἑλλ. 4,3,16. Εἶχε δ' Ἀγησίλαος μὲν δεξιὸν τοῦ μετ' αὐτοῦ, Ὀρχομενῖοι δ' αὐτῷ ἔσχατοι ἦσαν τοῦ εὐωνύμου. Οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι αὐτοὶ μὲν δεξιοὶ ἦσαν, Ἀργεῖοι δ' αὐτοῖς τὸ εὐώνυμον εἶχον). Οἱ Θηβαῖοι πρῶτοι ἀλλաλάξαντες ἐξώρμησαν δρομαῖοι καὶ τοὺς Ὀρχομενίους ταχέως ἔτρεψαν εἰς φυγὴν, οἱ δὲ Ἀργεῖοι δὲν ἀντέστησαν παντάπασιν ἀλλ' ἐφυγον ἀμέσως περὶ τὸν Ἐλικῶνα ὑπὸ τοῦ Ἀγησιλάου καταδιωκόμενοι, ἔνθα καὶ οἱ Θηβαῖοι μεθ' ἱκανῆς ζημίας ἐφθασαν. Ὡστε οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐγενναν κύριοι τῆς μάχης. (Ξενοφ. Ἑλλ. 4,3,17. Συνιόντων δὲ τέως μὲν σιγῇ πολλῇ ἀπ' ἀμφοτέρων ἦν ἡνίκα δ' ἀπέειχον ἀλλήλων ὅσον στάδιον, ἀλλαλάξαντες οἱ Θηβαῖοι δρόμῳ ὁμοῖα ἐφέροντο..... Ἀργεῖοι μέντοι οὐκ ἐδέξαντο τοὺς περὶ Ἀγησίλαον, ἀλλ' ἐφυγον ἐπὶ τὸν Ἐλικῶνα).

Δὲν ἔπαυσεν ὅμως ὁ πόλεμος ἀλλ' οἱ Κορίνθιοι, Βοιωτοί, Ἀθηναῖοι καὶ Ἀργεῖοι ἐξηκολούθουν τὸν λεγόμενον Κορινθιακὸν πόλεμον, καθ' ὃν αὐτοὶ μὲν ὁρμητήριον εἶχον τὴν Κόρινθον, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι τὴν Σικυῶνα. (Ξενοφ. Ἑλλ. 4,4,1. Ἐκ δὲ τούτου ἐπολέμουν Ἀθηναῖοι μὲν καὶ Βοιωτοὶ καὶ Ἀργεῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν ἐκ Κόρινθου ὁρμώμενοι, Λακεδαιμόνιοι δὲ καὶ οἱ σύμμαχοι ἐκ Σικυῶνος). Ἡ Κόρινθος καὶ τὸ Λεχαιὸν ἂν καὶ ἦσαν κατελιγμένα ὑπὸ τῶν Ἀργείων, Βοιωτῶν καὶ Ἀθηναίων γενναίως ὑποστηρίζοντων ταῦτα, οἱ Κορίνθιοι ὅμως ἤρξαντο νὰ ῥέπωσιν εἰς τὴν εἰρήνην, διότι ἡ μὲν χώρα αὐτῶν κατεστρέφετο διὰ τοὺς ἐν αὐτῇ διεξαγομένους πολέμους, ἡ δὲ τῶν συμμάχων ἐκαλλιεργεῖτο. (Ξεν. Ἑλλ. 4,4,1. Ὁρῶντες οἱ Κορίνθιοι αὐτῶν μὲν καὶ τὴν γῶραν θρουμένην καὶ ἀποθηρῆσκοτας διὰ τὸ ἀεὶ τῶν πολέμων ἐγγὺς εἶναι, τοὺς δ' ἄλλους συμμάχους καὶ αὐτοὺς ἐν εἰρήνῃ ὄντας καὶ τὰς γῶρας αὐτῶν ἐνεργοὺς οὖσας, οἱ πλείστοι καὶ βέλτεστοι αὐτῶν εἰρήνης ἐπεθύμησαν καὶ συνιστάμενοι ἐδίδασκον ταῦτα ἀλλήλους). Ἀλλ' οἱ Ἀργεῖοι ἐνόησαντες τὴν τοιαύτην ὑπὲρ τῆς εἰρήνης συνωμοσίαν ἀπεφάσισαν νὰ προλάβωσι ταύτην διὰ πραξικοπήματος μεθ' ὅλης τῆς ἐντάσεως τῶν δυνάμεων αὐτῶν, μετὰ μεγίστης ἀμεταπειστίας κατὰ πάντων τῶν ἐμποδίων, κατὰ τῶν προσβολῶν τῆς Σπάρτης καὶ κατὰ τῆς ζήλοτυπίας τῶν Ἀθηναίων. (Ξεν. Ἑλλ. 4,4,2. Γινόντες δὲ οἱ Ἀργεῖοι καὶ Βοιωτοὶ καὶ Ἀθηναῖοι καὶ τῶν Κορινθίων οἱ τε τῶν παρὰ βασιλείῳ χρημάτων μετεσχηκότις καὶ οἱ τοῦ πολέμου αἰτιώτατοι γεγενημένοις, εἰ μὴ ἐκποδῶν ποιήσαιτο τοὺς ἐπὶ τὴν εἰρήνην τετραμμένους, κινδυνεύσει πάλιν ἡ πόλις Λακωνίσει, οὕτω δὲ

σφαγὰς ἐπεχέειν ποιῆσθαι). Ὑποστηρίζοντες δὲ καὶ ὑπὸ τῶν δημοκρατικῶν τῆς Κορίνθου, οἵτινες ἐπέσπευδον στενότερον σύνδεσμον μετὰ τοῦ πρὸ μακροῦ φιλικοῦ δημοκρατικοῦ Ἀργούς ἀπεφάσισαν νὰ ὑποτάξωσι τὴν Κόρινθον καὶ οὕτως ἐμποδίσωσι τὴν ἐκ τῆς συμμαχίας ἀποστασίαν καὶ τὴν μετὰ τῆς Σπάρτης εἰρήνην, ἣν, ὥς εἴπομεν, ἐπεθύμουν οἱ εὐγενεῖς μετὰ τὴν ἡττάν ἐν Κορίνθῳ καὶ Κορωνείῃ. Στρατὸς λοιπὸν Ἀργείος ἐπέπεσε τῷ 393 κατὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τῆς Ἀρτέμιδος Εὐκλείας, καθ' ἣν δὲν ἠδύναντο νὰ ὑποπτεύσωσι τι οἱ Κορίνθιοι. Ἐνῷ λοιπὸν οἱ ὑποκριταὶ ἠγωνίζοντο ἐν τῷ θεάτρῳ ὑπὲρ τοῦ βραβεῖου, ἐνῷ οἱ κριταὶ ἐκάθηντο, ἵνα ἀποφασίσωσι καὶ ἡ θέσις τῆς ἀγορᾶς ἦτο κεκαλυμμένη ὑπὸ θεατῶν, μέγας ἀριθμὸς ἐνόπλων Ἀργείων εἰσῆλθε μετὰ τῶν ἀρχηγῶν, οἵτινες ἐσήμεινον τὰ θύματα, ἅπερ ἐμελλον νὰ προσβάλλωσιν. Ἄλλους μὲν ἐφόνευσαν ἐν τῷ θεάτρῳ, ἄλλους δὲ ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ ἄλλους θεατὰς καθήμενους καὶ αὐτὸν τὸν κριτὴν. (Ξενοφ. Ἑλλ. 4,4,3. Καὶ πρῶτον μὲν τὸ πάντων ἀνοσιώτατον ἐβουλεύσαντο. Οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι, κἄν νόμιμον καταγνώσθῃ, οὐκ ἀποκτείνουσιν ἐν ἑορτῇ. Ἐκεῖνοι δ' Εὐκλείῳ τὴν τελευταίαν προείλοντο, ὅτι πλείονας ἂν φόντο λαβεῖν ἐν τῇ ἀγορᾷ, ὥστε ἀποκτεῖναι. Ὡς δὲ ἐσημάνθη οἷς εἶρητο οὐδ' εἶδεν ἀποκτεῖναι σπασάμενοι τὰ ξίφη ἔπαιον τὸν μὲν τινα συνεστηκότα ἐν κύκλῳ, τὸν δὲ καθήμενον, τὸν δὲ τινα ἐν θεάτρῳ, ἔστι δ' ὃν καὶ κριτὴν καθήμενον). Καὶ ἄλλοι μὲν πλήρεις τρόμου προσέφευγον πρὸς τὰ ἀγᾶλματα τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ θεῶν, ἄλλοι δὲ ἐπὶ τοὺς βωμοὺς, ἐνθα ὅμως δὲν ἐσώζοντο, διότι ἐσφαζον αὐτοὺς καὶ πλησίον τῶν ἱερῶν. Ἄλλ' ἐκ τῶν φρονευνέντων περισσότεροι ἦσαν οἱ πρεσβύτεροι, διότι οὗτοι ἔτυχον εἶναι ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἐνῷ οἱ νεώτεροι τοῦ φιλολακωνικοῦ κόμματος ὑποπτεύσαντες δὲν προσῆλθον εἰς τὴν ἑορτὴν ἄλλ' ἦσαν κεχωρισμένοι ὑπὸ τὸν ἀρχηγὸν Πασίμηλον ἐν τῷ Κρανεῖῳ ἐνόπλοι. Ὅταν ἤκουσαν τὰς φωνὰς τὰς ὠθομένης ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ ἔμαθον ἐκ τινων φυγάδων τὰ συμβαίνοντα ὁρμήσαντες ἀμέσως εἰς Ἀκροκόρινθον κατέλαβον αὐτήν. (Ξενοφ. Ἑλλ. 4,4,4. Ὡς δ' ἐγνώσθη τὸ πρᾶγμα, εὐθὺς ἔφευγον οἱ βέλτεστοι, οἱ μὲν πρὸς τὰ ἀγᾶλματα τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ θεῶν, οἱ δ' ἐπὶ τοὺς βωμοὺς ἐνθα δὴ οἱ ἀνοσιώτατοι καὶ παντάπασιν οὐδὲν νόμιμον φρονοῦντες, οἳ τε καὶ οἱ πειθόμενοι, ἔσφαττον καὶ πρὸς τοὺς ἱεροὺς ὥστε ἐνίοις καὶ τῶν οὐ τυπτομένων, νομίμων δ' ἀνθρώπων, ἀδμοιῶσαι τὰς ψυχὰς ἰδόντας τὴν ἀσέβειαν. Ἀποθνήσκουσι δ' οὕτω τῶν μὲν πρεσβυτέρων πολλοί· μᾶλλον γὰρ ἔτυχον ἐν τῇ ἀγορᾷ ὄντες· οἱ δὲ νεώτεροι, ὑπο-

πεύσαντος Πασίμηλου τὸ μέλλον ἔσεσθαι, ἡσυχίαν ἔσχον ἐν Κρανείῳ. καὶ Διόδ. 14,86).

Ἄν καὶ ὁ Πασίμηλος μετὰ τῶν φίλων αὐτοῦ ἐγένοντο κύριοι τῆς Ἀκροκορίνθου, ἂν καὶ ἀπέκρουσαν τὴν ἐφοδὸν τῶν Ἀργείων, τὸ πρόσφατον ὅμως πραξικόπημα τούτων ἐνέβαλε φόβον εἰς τοὺς ἐν τῇ πόλει ὀπαδοὺς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ ἐστέρησε παντὸς μέσου συγκατοικίας μετὰ τῶν ἐν Σικυῶνι φίλων. Αἰσθανόμενοι δὲ ἑαυτοὺς ἀνισχύρους νὰ ὑποστηρίχθωσι καὶ ὑπὸ τῶν μάντεων προτρεπόμενοι κατέβησαν ἐκ τῆς Ἀκροκορίνθου καὶ ἀπῆλθον οἱ περισσότεροι εἰς ἐξορίαν ἐκουσίως, τινὲς δὲ ἔμειναν, ἐν οἷς καὶ αὐτὸς ὁ Πασίμηλος πεισθέντες ὑπὸ τῶν φίλων, τῶν μητέρων καὶ ἀδελφῶν αὐτῶν ἐπὶ τῇ διαβεβαιώσει, ὅτι οὐδὲν κακὸν θὰ πάθωσιν. (Ξενοφ. Ἑλλην. 4,4,5. Βουλευομένων δὲ τί χρὴ ποιεῖν, λέπτει τὸ κιορόκρανον ἀπὸ τοῦ κίορος οὔτε σεισμοῦ οὔτε ἀνέμου γενομένου καὶ θυομένοις δὲ τοιαῦτα ἦν τὰ ἱερὰ ὥστε οἱ μάντις ἔφασαν ἀμεινον εἶναι καταβαίνειν ἐκ τοῦ χωρίου. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ὡς φειδόμενοι ἔξω τῆς Κορινθίας ἀπεγώρησαν· ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ γέλοι αὐτοὺς ἐπειθον καὶ μητέρες ἰοῦσαι καὶ ἀδελφαί, καὶ αὐτῶν δὲ τῶν δυνάμει ὄντων ἦσαν οἱ ὁμνύντες ἐπιστρουῖντο μηδὲν χαλεπὸν αὐτοὺς πείσεσθαι, οὕτω δὲ ἀπῆλθον τινες οἵκαδε αὐτῶν). Ἡ πολιτικὴ κατὰστασις τῆς Κορίνθου μέγας μετεβλήθη διὰ τῆς ἐνώσεως αὐτῆς μετὰ τοῦ Ἄργους, διὰ τῶν ἀμοιβaziών γάμων καὶ διὰ τῆς ἀγορᾶς καὶ πωλήσεως. Ἡ ἀκρόπολις τῆς Κορίνθου πάλιν περιῆλθεν ὑπὸ τοὺς Ἀργεῖους, τὰ ὅρια τῆς χώρας ἀνῆρέθησαν τὰ διαχωρίζοντα τὰς δύο ἐπαρχίας. Ἀργεῖα νομοθεσία εἰσῆχθη, ἐντελῶς δὲ γενομένη ἡ Κορίνθος λεία τοῦ φιλέρχου γειτονικοῦ κράτους ἀντὶ Κορίνθου ὠνομάσθη Ἄργος. (Ξενοφ. 4,4,6. Αἰσθανόμενοι δὲ ἀγαπῶμένην τὴν πόλιν διὰ τὸ ὄρους ἀνασπᾶσθαι καὶ Ἄργος ἀντὶ Κορίνθου τὴν πατρίδα αὐτοῖς ὀνομάζεσθαι καὶ πολιτείας μὲν ἀναγκαζόμενοι τῆς ἐν Ἀργεὶ μετέχειν, ἥς οὐδὲν ἐδέετο, ἐν δὲ τῇ πόλει μετοίκων ἑλλαιττον δυνάμει. Διόδ. 14,92. Ἀργεῖοι μετὰ τῶν ὀπλων παρρημεῖ στρατεύσαντες ἐς Κόρινθον τὴν τε ἀκρόπολιν κατελάβοντο καὶ τὴν πόλιν ἐξειδιοποιήσαντες τὴν Κορινθίαν χώραν Ἀργεῖαν ἐποίησαν). Ἡ τοιαύτη νέα κατὰστασις τῶν πραγμάτων ὑπεστηρίζετο καὶ ὑπὸ μεγάλης Ἀργείας δυνάμεως ἐν τῇ πόλει καὶ ἀκροπόλει, ὑπὸ τῶν μισθοφόρων Ἀθηναίων τοῦ Ἰπικράτους καὶ τινῶν Βοιωτῶν φυλάκων τοῦ Λεχαίου. Αἱ ἀριστοκρατικαὶ οἰκογένειαι διέβλεπον διὰ τῆς μεταβολῆς ταύτης τῶν πραγμάτων τὸ ἀξίω.

μα αὐτῶν καὶ τὸ κῦρος ἐκμηδενισθέντα καὶ ἐθεώρουν ἱεροσυλίαν τὴν συγχώνευσαν τῆς ἰδίας πατριδος μετὰ τοῦ Ἀργούς.

Ταῦτα ἦσαν ἀρόρητα πρὸς τὸν Πασιμέλην καὶ Ἀλκιμένην καὶ τοὺς φίλους αὐτῶν. (392 π. Χ.) ἂν καὶ οὗτοι προσωπικῶς δὲν εἶχον λόγους νὰ παραπονῶνται, ὅμως ἡ ἐντελής ἐπικράτης τῶν ἐχθρῶν ἦτο ἀρκετὴ νὰ ἐξεγείρῃ εἰς αὐτοὺς ζωηρὰς ἀντιπαθείας. Ἐπιθυμοῦντες λοιπὸν νὰ παλλάξωσι τὴν πατρίδα αὐτῶν τοῦ Ἀργείου ζυγοῦ καὶ νὰ καταστήσωσιν αὐτὴν ἐλευθέραν, ὥσπερ ἦτο καὶ πρότερον, διαδύντες διὰ χειμάρρου ἦλθον εἰς συνενόησιν μετὰ τοῦ Πραξίτα στρατηγοῦ τῶν Λακεδαιμονίων διαμένοντος ἐν Σικυῶνι μετὰ τοῦ στρατοῦ καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν, ὅτι δύνανται νὰ περᾶσιν μίαν τῶν θυρῶν τοῦ μακροῦ τείχους τοῦ δυτικοῦ μεταξὺ Κορίνθου καὶ Λεχίου. (Ξενοφ. Ἑλλ. 4,4,6. *Ἐγένετο τότε αὐτῶν, ὃ ἐνόμισαν οὕτω μὲν ἀδύνατον εἶναι πειρωμένους δὲ τὴν πατρίδα, ὥσπερ ἦν καὶ ἐξ ἀρχῆς, Κόρινθον ποιῆσαι καὶ ἐλευθέραν ἀποδείξαι καὶ τῶν μὲν μισθῶν καθαράν, ἐννομίαν δὲ χρωμένην, ἄξιον εἶναι, εἰ μὲν δύναιτο καταπράξαι ταῦτα, σωτήρας γενέσθαι τῆς πατρίδος, εἰ δὲ μὴ δύναιτο, τῶν γε καλλίστων καὶ μεγίστων ἀγαθῶν ὀρεγομένους ἀξιεπαυτοτάτης τελευτῆς τηρεῖν. Οὕτω δὲ ἐπιχειρεῖτο δύο ἄνδρες, Πασίμηλος τε καὶ Ἀλκιμένης, διαδόντες διὰ χειμάρρου συγγενέσθαι Πραξίτῃ τῷ Λακεδαιμονίῳ πολέμαρχῳ, ὃς ἐτόλμαν μετὰ τῆς αὐτοῦ μόρας φρουρῶν ἐν Σικυῶνι, καὶ εἶπον ὅτι δύναιτο ἂν παρυσχεῖν αὐτῷ εἴσοδον εἰς τὰ κατατεινόμενα ἐπὶ Λέγειον τείρη). Τὸ Λέγειον ἦτο ὁ ἐν τῷ Κορινθιακῷ κόλπῳ λιμὴν τῆς Κορίνθου δώδεκα στάδια ἀπέχον αὐτῆς καὶ συνδεδεμένον διὰ τειχῶν, ὡς ὁ Πειραιεύς μετὰ τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἡ Νίσαια μετὰ τῶν Μεγάρων. Τὸ σχέδιον συνεφωνήθη καὶ κατὰ τὴν νύκτα, καθ' ἣν φύλακες τῆς νυκτὸς ἐφύλαττον ἐπὶ τῆς θέσεως ταύτης ὁ Πασίμηλος καὶ ὁ Ἀλκιμένης, ἔρχεται ὁ Πραξίτας μετὰ τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ, μετὰ τῶν Σικυωνίων καὶ τινῶν Κορινθίων φυλάδων διὰ τῶν πυλῶν καὶ καταλαμβάνει τὸ διάστημα τὸ μετὰ τῶν δύο μακρῶν τειχῶν τοῦ Λεχίου καὶ τῆς πόλεως. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀπόστασις τῶν τειχῶν ἀπ' ἀλλήλων ἦτο μεγάλη καὶ ὁ ἀριθμὸς τοῦ στρατοῦ δὲν ἐφάνη ἐπαρκὴς πρὸς κατάληψιν αὐτῶν, ὥρξαν τάφρον πρὸ αὐτῶν, ἵνα ἀποκρούσωσι πᾶσαν προσβολὴν μέλλουσαν νὰ ἔλθῃ ἐκ τῆς πόλεως, ἕως οὗ δὲ ἔλθωσιν εἰς βοήθειαν οἱ σύμμαχοι, ἀμάχως διήγαγον τὴν ἡμέραν ἐκείνην κατὰ τὸν Ξενοφῶντα, ἀλλὰ κατὰ τὸν Διόδωρον ἀπέκρουσαν προσβολὴν τινα τοῦ Ἰπικράτους. (Ξενοφ. Ἑλλ. 4,4,9. *Τὴν μὲν οὖν ἐπὶ τῇ νυκτὶ ἣ εἰσῆλθον ἡμέραν ἄμαχοι διήγαγον.**

Διόδ. 14,86. Καὶ οἱ μὲν φυγάδες μετὰ Λακεδαιμονίων καὶ τῶν συμμά-
χων ἐπὶ τὸ Λέγαιον καὶ τὸν ναύσταθμον ἐπελθόντες νυκτὸς κατὰ κρά-
τος εἶλον. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τῶν ἐκ τῆς πόλεως ἐπεξελθόντων, ὧν Ἰγί-
κράτης ἡγεῖτο, συνέβη γενέσθαι μάχην, ἐν ᾗ Λακεδαιμόνιοι νικίσαντες
οὐκ ὀλίγους ἀπέκτειναν). Τὴν ὑστεραίαν ὁμοῦς οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ ὑπὸ
τὸν Ἰγικράτην καὶ οἱ Ἀργεῖοι πασσυδίᾳ βοηθοῦντες ἦλθον καὶ οἱ μὲν
Κορίνθιοι ἀντετάχθησαν κατὰ τῶν φυγάδων Κορινθίων καὶ τῶν Λακε-
δαιμονίων, οἱ δὲ Ἀργεῖοι κατέχοντες τὸ κέντρον κατὰ τῶν Σικωνίων.
Παραταχθέντων δὲ ἀμφοτέρων ἡ μάχη ἤρξατο. Οἱ Ἀργεῖοι ἐνθαρρυνό-
μενοι ὑπὸ τῆς ὑπεροχῆς τοῦ ἀριθμοῦ ἐπέπεσον κατὰ τῶν Σικωνίων,
καὶ διασπάσαντες τὸ σταύρωμα κατεδίωξαν μέχρι τῆς θαλάσσης πολ-
λοὺς ἐξ αὐτῶν φρονέσαντες. (Ξενοφ. Ἑλλ. 4,4,9. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἤ-
κον οἱ Ἀργεῖοι πασσυδίᾳ βοηθοῦντες καὶ εὐρόντες τεταγμένους Λακε-
δαιμονίους μὲν ἐπὶ τῷ δεξιῷ ἐαντῶν, Σικωνίους δὲ ἐχόμενους, Κορι-
νθίων δὲ τοὺς φυγάδας ὡς περὶ τῶντα καὶ ἑκατὸν πρὸς τῷ ἐὼφί τείρει,
ἀντιτάττονται ἐχόμενοι τοῦ ἐφῶν τείχους οἱ περὶ Ἰγικράτη μισθοφόροι,
πρὸς δὲ τοῦτοις Ἀργεῖοι· εὐώνυμον δὲ εἶχον αὐτοῖς Κορίνθιοι οἱ ἐκ τῆς
πόλεως. Καταφρονήσαντες δὲ τῷ πλήθει εὐθὺς ἐχώρουν· καὶ τοὺς μὲν
Σικωνίους ἐκράτησαν καὶ διασπάσαντες τὸ σταύρωμα ἐδίωκον ἐπὶ θά-
λατταν, καὶ ἐκεῖ πολλοὺς ἀπέκτειναν. Διόδ. 14,86. Μετὰ δὲ ταῦτα
οἱ τε Βοιωτοὶ καὶ Ἀθηναῖοι, πρὸς δὲ τοῦτοις Ἀργεῖοι καὶ Κορίνθιοι
πάνη τῇ δυνάμει παρελθόντες εἰς τὸ Λέγαιον...).

Ὁ Πασίμαχος ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ἱππικοῦ τῶν Λακεδαιμονίων βλέπων τοὺς
Σικωνίους πιεζομένους ὑπὸ τῶν Ἀργείων ἦλθεν εἰς βοήθειαν αὐτῶν δια-
τάξας τοὺς ἱππεῖς νὰ δέσωσιν ἀπὸ τῶν δένδρων τοὺς ἵππους, ἔπειτα ὥπλι-
σεν αὐτοὺς διὰ τῶν ἀσπίδων τῶν εἰλημμένων ἐκ τῶν Σικωνίων, αἵτινες
ἔφερον ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ μέρους τὸ γράμμα (Σ). Μετὰ τούτων λοιπὸν
οὕτως ὥπλισμένων ἐπλησίασε πεζῶς, ἵνα προσβάλλῃ τοὺς Ἀργεῖους, οἵ-
τινες ἐκλαμβάνοντες αὐτοὺς ὡς Σικωνίους ἐπῆλθον μετὰ πολλῆς προθυ-
μίας, ἅτε οὐδόλως αὐτοὺς φοβούμενοι· ἀμέσως τότε λέγεται, ὅτι ὁ Πασί-
μαχος εἰπὼν *Ναὶ τὰ σιῶ, Ἀργεῖοι, φρονεῖτε ἡμεῖς τὰ σίγημα ταῦτα ἐπῆλθε κατ'*
αὐτῶν ἀλλὰ μαχόμενος μετ' ὀλίγων πρὸς πολλοὺς καὶ αὐτοὺς ἐφρονεῖσθαι καὶ
πολλοὶ τῶν περὶ αὐτόν. (Ξενοφ. Ἑλλ. 4,4,10. Πασίμαχος δὲ ὁ ἱππαρμο-
στής, ἔχων ἱππέας οὐ πολλοὺς, ὡς ἑώρα τοὺς Σικωνίους πιεζομένους,
καταδήσας ἀπὸ δένδρων τοὺς ἵππους καὶ ἀφελόμενος τὰς ἀσπίδας αὐτῶν,
μετὰ τῶν ἐθελοντῶν ἦεν ἐναντίον τοῖς Ἀργείοις. Οἱ δὲ Ἀργεῖοι ὄρων-

τες τὰ σίγμα τὰ ἐπὶ τῶν ἀσπίδων, ὡς Σικωνίους οὐδὲν ἐφοβοῦντο. "Ενθα δὲ λέγεται εἰπὼν ὁ Πασίμαχος Ναὶ τὼ σιῶ, 'Αργεῖοι, ψευσεῖ ὑμὶ τὸ σίγμα ταῦτα, χωρεῖν ὁμόσε· καὶ οὕτω μαχόμενος μετ' ὀλίγων πρὸς πολλοὺς ἀποθνήσκει καὶ ἄλλοι τῶν περὶ αὐτόν). Ἐν τούτοις οἱ μὲν φυγάδες τῶν Κορινθίων τῆς ἀριστερᾶς ἔτρεψαν εἰς φυγὴν τὸν Ἴφικράτην μετὰ τῶν μισθοφόρων αὐτοῦ καὶ κατεδίωξαν μέχρι τῶν πυλῶν τῆς πόλεως, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀπωθοῦντες εὐκόλως τοὺς Κορινθίους τοὺς κατ' αὐτῶν ἀντιτεταγμένους ἐξῆλθον τοῦ χαρακώματος, ἵνα παρεμποδίσωσι τοὺς Ἀργεῖους ἐπανερχομένους. Οὗτοι οἱ τελευταῖοι ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπανεέλθωσι τὸ ταχύτερον ἀλλὰ μὴ δυνθέντες νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὰ τείχη τῆς Κορίνθου συνηντήθησαν καὶ σκληρῶς ἐκακοποιήθησαν ὑπὸ τῶν φυγάδων Κορινθίων νικητῶν ὄντων. "Όταν δὲ ἔφθασαν εἰς τὰ τείχη, οἱ ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ μὴ θέλοντες νάνοιξωσι τὰς πύλας ἐκ φόβου, μήπως εἰσέλθῃ καὶ ὁ ἐχθρός, κατέρριψαν κλίμακας, δι' ὧν οἱ Ἀργεῖοι ἀνερριχῶντο μετὰ κόπου καὶ δυσκολίας τὸ τεῖχος καὶ ἄλλοι μὲν πηδῶντες ἐντὸς τῆς πόλεως διεφθείροντο, ἄλλοι δὲ ὠθοῦμενοι περὶ τὰς κλίμακας καὶ κτυπώμενοι ἐφρανεύοντο, ἄλλοι δὲ καὶ καταπατούμενοι ὑπ' ἀλλήλων ἀπεπνίγοντο. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἐπωφεληθέντες τῆς εὐκαιρίας ταύτης πολλοὺς ἐφόνευσαν. (Ξενοφ. Ἑλλ. 4, 4, 10. Ἐνταῦθα μέντοι οἱ μὲν κατὰ τὰς κλίμακας ἀναβαίνοντες ἤλλοτον κατὰ τοῦ τείχους καὶ διεφθείροντο, οἱ δὲ περὶ τὰς κλίμακας ὠθοῦμενοι καὶ παιδόμενοι ἀπέθνησκον, οἱ δὲ καὶ καταπατούμενοι ὑπ' ἀλλήλων ἀπεπνίγοντο· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἠπόρουσαν, τίνα ἀποκτείνειεν· ἔδωκε γὰρ τότε γὰρ ὁ θεὸς αὐτοῖς ἔργον ὅλον οὐδ' εὔξαντό ποτ' ἄν. Τὸ γὰρ ἐγχειρισθῆναι αὐτοῖς πολεμίων πληθὺς πεφοβημένον, ἐκπεπληγμένον, τὰ γυνὰ παρέχον, ἐπὶ τὸ μάχεσθαι οὐδένα τρεπομενον· εἰς δὲ τὸ ἀπάλλυσθαι πάντα ὑπηρετοῦντας, πῶς οὐκ ἂν τι θεῖον ἡγήσατο; Τότε γοῦν οὕτως ἐν ὀλίγῳ πολλοὶ ἔπεσον, ὥστε ἐθισμένοι ὄντων οἱ ἄνθρωποι σωρὸς σίτου, λίθων, ξύλων τότε ἐθεάσαντο σωρὸς νεκρῶν). Μετὰ τοῦτο οἱ Κορινθιοὶ καὶ οἱ Ἀργεῖοι ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς ἀπήγαγον, ὁ δὲ Πραξίτας πρῶτον μὲν τὰ τείχη κατεκρήμνισεν, ἵνα ὑπάρχῃ ἱκανὴ δίοδος εἰς τὸ στρατόπεδον, ἔπειτα ἀναλαβὼν τὸ στράτευμα ὠδήγησεν αὐτὸ εἰς τὴν ὁδὸν τῶν Μεγάρων, ἐκυρίευσεν τὰς δύο κώμας τῶν Κορινθίων Σιδουῖντα καὶ Κρομμυῶνα, αἵτινες ἦσαν αἱ κλειδες τῶν στενῶν τῶν ἀγόντων εἰς Μέγαρχα. Ἐπὶ τούτων ἔταξε φρουροὺς· ἐπανελθὼν δὲ πρὸς δυσμὰς τῆς Κορίνθου κατέλαβε τὴν Ἐπεικίαν τεχνίσας αὐτήν, ὥστε νὰ εἴνε προ-

στασία καὶ φρούριον κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Κορινθίων, ἔπειτα δὲ ἀπέλυσε τὸ στράτευμα καὶ αὐτὸς ἀνεχώρησεν εἰς Λακεδαιμόνα. Μετὰ ταῦτα αἱ μεγάλαι στρατιαὶ ἐκατέρων ἀνεπαύοντο, αἱ πόλεις πέμπουσαι φρουροὺς αἱ μὲν εἰς Κόρινθον αἱ δὲ εἰς Σικυῶνα ἐφύλαττον τὰ τεῖχη καὶ ἐξηκολούθουν τὸν πόλεμον διὰ μισθοφορικῶν στρατευμάτων. Οὕτως ὁ λιμὴν μὲν περιῆλθεν εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἡ δὲ πόλις εἰς τοὺς Ἀργεῖους.

Ἐν τῷ μεταξύ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐνθυμηθέντες, ὅτι οἱ Ἀργεῖοι ἀπολαμβάνουσι τὰ ἐαυτῶν οἴκοι καὶ χαίρουσι διὰ τὸν πόλεμον, ἐκστρατεύουσι κατ' αὐτῶν ἡγουμένου τοῦ Ἀγησιλάου μετὰ πάντων τῶν Λακεδαιμονικῶν καὶ Πελοποννησιακῶν δυνάμεων, ὅστις δηώσας πᾶσαν τὴν χώραν ἀπέρχεται εἰς Κόρινθον, αἶρει τὰ ἀνοικοδομηθέντα τεῖχη καὶ εἶτα τὸ στράτευμα τῶν συμμάχων ἀφήσας ἐπανῆλθεν οἰκαδε. Μετὰ ταῦτα μαθόντες οἱ Λακεδαιμόνιοι παρὰ φυγάδων, ὅτι οἱ Κορίνθιοι ἔχουσι πάντα τὰ βουκλήματα ἐν Πειραίῳ, ἐκστρατεύουσι πάλιν εἰς Κόρινθον ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Ἀγησιλάου πρῶτον ἐλθόντες εἰς τὸν Ἰσθμόν, διότι ἦτο ὁ μὴν, καθ' ὃν τὰ Ἰσθμια ἐτελοῦντο, ἔτυχε δὲ νὰ εἶναι καὶ οἱ Ἀργεῖοι αὐτοῦ προσφέροντες θυσίαν πρὸς τὸν Ποσειδῶνα ὡσάν ἡ Κόρινθος νὰ ἦτο Ἀργος. Μαθόντες δὲ τοῦτο οἱ Κορίνθιοι κατέλιπον καὶ τὰ τεθυμένα καὶ τὰ ἀριστοποιούμενα καὶ μετὰ πολλοῦ ῥόβου ἀπεχώρου εἰς τὴν πόλιν (390 π. Χ.). Ὁ Ἀγησίλαος ὅμως δὲν κατεδίωξε τούτους ἀλλὰ κατασκηνώσας ἐν τῷ ἱερῷ καὶ αὐτὸς πρὸς τὸν θεὸν ἐθυσίασε καὶ περιέμενεν, ἕως ὅτου οἱ φυγάδες τῶν Κορινθίων θυσιάσωσι πρὸς τὸν Ποσειδῶνα καὶ ἐκτελέσωσι τὸν ἀγῶνα. Ἀπελθόντος δὲ τοῦ Ἀγησιλάου εἰς Πείραιον ἐξ ἀρχῆς ἐτίλεισαν πάλιν τὰ Ἰσθμια οἱ Ἀργεῖοι καὶ πολλῶν μαχῶν ὁμοτέρωθεν γενομένων καὶ πολλῶν φονευθέντων ἀπεφάσισαν οἱ Λακεδαιμόνιοι νὰ ἐκστρατεύωσι κατὰ τοῦ Ἀργους ὑπὸ τὸν Ἀγησίλαον, ὅστις εὐρὼν τὰ διαβατήρια εὐνοϊκὰ ἀπέστειλε τὸν στρατὸν εἰς Φλιοῦντα, ἐνθα οἱ σύμμαχοι εἶχον ἐντολὴν νὰ ἐνωθῶσιν, αὐτὸς δὲ ἦλθεν εἰς τὴν Ὀλυμπίαν, ἵνα συμβουλευθῇ τὸν θεόν. Οἱ Ἀργεῖοι εἶχον συνήθειαν, ὅταν ὁ στρατὸς τῶν Λακεδαιμονίων ἐπλησίαζε κατὰ τῆς χώρας αὐτῶν, νὰ πληροφορησῶσιν αὐτὸν διὰ δημοσίας κοινῆς ἀγγελίας, ὅτι ἦτο ὁ χρόνος ἑορτῆς τινος τῶν Καρνείων ἢ ἄλλης θεωρουμένης ἱερᾶς παρ' ἀμφοτέροις, καθ' ἣν δὲν ἐπετρέπετο νὰ βιάσῃσι τὰ σύνορα. Ἦσαν λοιπὸν οὗτοι οἱ μῆνες, καθοὺς παρενέπιπτον καὶ τινες ἡμέραι, ὡς τοῦ Ἀπόλλωνος Καρνείου, θεωροῦ

μεναι ἱεραὶ παρὰ τοῖς Δωριεῦσι καὶ προωρισμέναι εἰς ἀνακωχὴν· ἀλλ' αὐταὶ αἱ ἡμέραι δὲν ἐθεωροῦντο ἱεραὶ ταῦτοχρόνως ὑπὸ πασῶν τῶν Δωρικῶν πόλεων. Οἱ Ἀργεῖοι λοιπόν, πρὶν ἢ ἔλθῃ ὁ ὠρισμένος χρόνος, ἵνα ἀποτρέψωσι τὴν ἐχθρικὴν ἐπιδρομὴν, ἰσχυρίσθησαν, ὅτι εἶνε ἱεραὶ αὐταὶ αἱ ἡμέραι· πραγματικῶς τοῦτο ἦτο ἀπάτη τῶν Ἀργείων καὶ διότι κατὰ τὸν Ξενοφῶντα ὑπέφερον τοὺς μῆνας καὶ διότι ἡ κοινοποίησις ἐστάλη οὐχὶ κατὰ τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν ἡ ἐορτὴ τῶν Καρνείων ἐμελλε νὰ τελεσθῇ κατὰ τὸν κανονικὸν δρόμον τῶν ὥρων ἀλλὰ κατὰ τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν αὕτη ὤφειλε νὰ χρησιμεύσῃ ὡς σκοπὸς νὰ ἐμποδίσωσι τὴν Λακεδαιμονικὴν ἐπιδρομὴν. Ἀλλ' ἂν καὶ ἡ ἀπάτη τῶν Ἀργείων ἦτο πρόδηλος, ὁ Ἀγησίπολις ὅμως μὴ δυνάμενος ἐξ εὐσεβοῦς δισταγμοῦ νὰ πορρίψῃ ἀποτόμως τὴν πρότασιν ἐπορεύθη εἰς τὴν Ὀλυμπίαν καὶ ἐζήτησε παρὰ τοῦ μαντείου τοῦ Διὸς, ἂν ἡδύνατο ἐν πλήρει ἀσφαλείᾳ θρησκευτικῆς συνειδήσεως νὰ μὴ δεχθῇ τὴν ἱερὰν ἐκχειρίαν, ἂν οἱ Ἀργεῖοι προέτεινον νῦν ταύτην προφασίζόμενοι. Τὸ μαντεῖον συνήθως ἐπιτήδειον νὰ παντῇ εἰς ἐιδικὰ ζητήματα διὰ γενικῶν ἐκφοράσεων ἀπήντησεν, ὅτι δύναται ἐν πάσῃ ἀσφαλείᾳ νὰ μὴ παραδεχθῇ τὴν ἐκχειρίαν τῶν ζητουμένων ἀδίκως. (Ξενοφ. Ἑλλ. 4, 7, 2. *Ὁ δὲ Ἀγησίπολις... ἐλθὼν εἰς τὴν Ὀλυμπίαν καὶ χρηστηριαζόμενος ἐτηρώτα τὸν θεόν, εἰ ὁσίων ἂν ἔχοι αὐτῷ μὴ δεχόμενῳ τὰς σπορὰς τῶν Ἀργείων, ὅτι οὐκ ὁπότε καθήκοι ὁ χρόνος αὐτῷ ὁπότε ἐμβάλλειν μέλλουσιν Λακεδαιμόνιοι... τότε ὑπέφερον τοὺς μῆνας· ὁ δὲ θεὸς ὑπεσήμαινεν αὐτῷ ὅσιον εἶναι μὴ δεχομένῳ σπορὰς ἀδίκως ὑποφερομένης*). Αὕτη ἡ ἀπάντησις ἐγένετο δεκτὴ ὡς κατάρσας ικανοποιητικὴ. Οὐχ ἥττον ἵνα καταστήσῃ ἀσφαλεστέραν καὶ βεβαιότεραν ταύτην ἀπ' εὐθείας ἐπορεύθη εἰς Δελφοὺς καὶ ἀπέτεινε τὴν αὐτὴν ἐρώτησιν πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα. Ἐπειδὴ δὲ ἡ περίστασις ἦτο πολὺ ὀχληρὰ ἀληθῶς, ἂν συνέβαινεν αἱ δύο ἀποκρίσεις τῶν θεῶν νὰ εἶνε ἀντίθετοι, ἐπωφελήθη τῆς προδικασίας, ἣν ἐδέχθη ἐξ Ὀλυμπίας καὶ ὑπέβαλε τὸ ζήτημα πρὸς τὸν ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνα ὑπὸ τὴν ἐξῆς μορφήν· ἡ γνώμη σου ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἱερᾶς ἐκχειρίας εἶνε ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν τοῦ πατρὸς Διὸς· μάλιστα, ἡ αὐτὴ, ἀπήντησεν ὁ θεός. (Ξενοφ. 4, 7, 2. *Ἐκεῖθεν δὲ εὐθὺς πορευθεὶς εἰς Δελφὸν ἐπήρετο αὐτὸν Ἀπόλλων, εἰ κακείνῳ δοκοίη περὶ τῶν σπορῶν καθάπερ τῷ πατρί· ὁ δὲ ἀπεκρίνατο καὶ μάλα κατὰ ταῦτά*).

Αὕτη ἡ διπλὴ ἐγγύησις ἐπέτρεψεν εἰς τὸν Ἀγησίπολιν νὰ ἐπιστρέψῃ ἐν πάσῃ πεποιθήσει εἰς Φλιοῦντα, ἐνθα ὁ στρατὸς ἦτο ἡνωμένος, νὰ

παρχλάβη ἐντεῦθεν τὸ στράτευμα καὶ νὰ προχωρήσῃ ἀμέσως κατὰ τοῦ Ἀργούς διὰ τῆς Νεμέας. Οἱ δὲ Ἀργεῖοι πεισθέντες, ὅτι δὲν θὰ δυνηθῶσι νὰ ἐμποδίσωσιν αὐτοὺς, ἔπεμψαν ἐστεφανωμένους δύο κήρυκας προτείνοντας, ὅτι ἥτο ὁ χρόνος ἱερᾶς ἐνεχειρίας, ἀλλ' ὁ Ἀγησίπολις εἰπὼν, ὅτι οἱ θεοὶ δὲν ἐγκρίνουσι νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὰς προτάσεις αὐτῶν, εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ἀργεῖαν πεδιάδα καὶ πολλὴν ἀπορίαν καὶ ἐκπληξιν παρέσχε κατὰ τοὺς ἀγροὺς καὶ ἐν τῇ πόλει. Συνέβη δέ, ἀφοῦ ὑπερέβη τὰ ὄρια, μετὰ τὸ δεῖπνον καὶ τὰς σπονδὰς νὰ γείνη σεισμός. Διὰ ὅλους τοὺς Ἕλληνας καὶ ἰδίᾳ διὰ τοὺς Λακεδαιμονίους τοῦτο ἦτο γεγονός ἐπίσημον· ὥστε οἱ περὶ τὸν Ἀγησίπολιν ἔσπευσαν νὰ τονίσωσι παιᾶνα πρὸς τὸν θεὸν Ποσειδῶνα, γενικῆς πεποιθήσεως τῶν στρατιωτῶν οὕσης νὰ δοθῇ τὸ σημεῖον νὰ ἐγκαταλείψωσιν ἀμέσως τὴν χώραν, ὡς ἐπραξεν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ὁ Ἄγις. Ἰσως ὁ Ἀγησίπολις θάπνηρχετο ἐξηγῶν τὸν σεισμόν ὡς εἰδοποίησιν προωρισμένην νὰ ὑπενθυμίσῃ εἰς αὐτόν, ὅτι ἐπραξεν ἄδικον ἀπορρίψας τὰς προτάσεις τῶν κηρύκων, ἂν μὴ ἦτο ἐξησφαλίσμενος ὑπὸ τῶν προσφάτων ἀποκρίσεων τῶν δύο θεῶν. Ἀλλὰ εἶπεν, ὅτι, ἂν ὁ σεισμός ἐγένετο, καθ' ἣν στιγμήν ἐμελλε νὰ ἐμβάλλῃ, θὰ ἐνόμιζε τοῦτο δυσχερέσκαιαν τῶν θεῶν, ἀφοῦ ὁμοῦ ὁ σεισμός ἐγένετο μετὰ τὴν εἰσβολήν, νομίζει, ὅτι εἶνε ἐνθάρρυνσις, ἵνα προχωρήσῃ (Ξενοφ. Ἑλλ. 4, 7, 4. Ὁ δὲ Ἀγησίπολις εἰπὼν, *ὅτι, εἰ μὲν μέλλοντος αὐτοῦ ἐμβάλλειν σείσεις, κωλύειν αὐτὸν ἤγειτο*· ἐπεὶ δὲ ἐμβόληκατος, *ἐπικωλύειν νομίζει*· Πλουτ. 3, 5, 8).

Οὕτω δὲ θυσιάζας πρὸς τὸν Ποσειδῶνα ἐπαρεύετο εἰς τὴν χώραν φιλοτιμούμενος νὰ ὑπερβῇ τὸν νεωστὶ εἰσελάσαντα εἰς τὸ Ἄργος Ἀγησίλκον κατὰ τὴν δῆωσιν καὶ ἐρήμωσιν τῆς χώρας. Οἱ Ἀργεῖοι ἀφ' ἑνὸς μὲν πείθόμενοι, ὅτι δὲν θὰ ἀπικροῦντο αἱ προτάσεις αὐτῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ μὴ ἔχοντες ἐπαρκῆ ἐν τῇ πόλει στρατόν, ἅτε τῶν πλείστων ἀπελθόντων εἰς τὴν Λακωνικὴν, δὲν προπαρασκευάσθησαν προσηκάντως εἰς ἀπώκρουσιν. Ὅθεν ἡ φρίκη αὐτῶν καὶ ἡ σύγχυσις ὑπῆρξαν μέγισται, τοῦ Ἀγησιπόλιδος καταστρέφοντος τὰ ἔξω καὶ προσελθόντος τόσῳ ἐγγὺς τῶν πυλῶν ὥστε οἱ Ἀργεῖοι ἀπέκλεισαν τοὺς ἵππους τῶν Βοιωτῶν θείοντας νὰ εἰσέλθωσιν, διότι ἐφοβοῦντο μήπως μετ' αὐτῶν συνεισέλθωσι καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι· ὥστε ἠναγκάσθησαν οἱ ἵπποι, ὥσπερ νυκτερίδες, πρὸς τοὺς τείχεσιν ὑπὸ τὰς ἐπάλξεις νὰ ἐρείδωνται, θὰ ἐφρονεῦντο δὲ πολλοὶ ἄνδρες καὶ ἵπποι, ἂν οἱ τοξόται Κρήτες οἱ παρὰ τοῖς Λακεδαιμονίοις ὑπηρετοῦντες δὲν ἐπῆρχοντο κατὰ τοῦ Ναυπλίου. (Ξενοφ. Ἑλλ. 4, 4, 6. Καὶ

ἤδη μὲν ποτε βαλλόμενος ἀπὸ τῶν τύρσεων τὰς περὶ τὸ τεῖχος τάφρους πάλιν διέβη· ἦν δ' ὅτε οἰχομένων τῶν πλείστων Ἀργείων εἰς τὴν Λακωνικὴν οὕτως ἐγγὺς πυλῶν προσῆλθεν ὥστε οἱ πρὸς ταῖς πύλαις ὄντες τῶν Ἀργείων ἀπέκλεισαν τοὺς τῶν Βοιωτῶν ἱππείας εἰσελθεῖν βουλομένους, δεισαντες μὴ συνεισπέσοιεν κατὰ τὰς πύλας οἱ Λακεδαιμόνιοι· ὥστε ἡγαγκάσθησαν οἱ ἱππεῖς ὥσπερ ρυκτερίδες πρὸς τοῖς τεῖχεσιν ὑπὸ ταῖς ἐπάλξεσι προσαραρέναι, καὶ εἰ μὴ ἔτυχον τότε οἱ Κρήτες εἰς Ναπλίαν καταδεδραμηκότες, πολλοὶ ἄρ καὶ ἄνδρες καὶ ἵπποι κατετοξεύθησαν). Στρατοπεδευομένου δὲ τοῦ Ἀγησιπόλιδος ὑπὸ τὰ τεῖχη πίπτει κεραυνὸς εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ ἄλλοι μὲν πληγέντες ἄλλοι δὲ ἐμβροτηθέντες ἀπέθανον, αὐτὸς δὲ θέλων νὰ τειχίσῃ φρούριον ἐπὶ τῶν συνόρων τῶν Ἀργείων διαρκὲς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἐξ Ἀργους εἰς Φλιοῦντα, ἵνα διὰ τῆς ἐνώσεως Σπάρτης καὶ Φλιοῦντος κατέχῃ τὴν κλειδα πρὸς τὴν ἐχθρικὴν χώραν, διεκωλύθη, διότι τὰ ἱερὰ ἦσαν ἄλοβα καὶ μετὰ τοῦτο ἀπήγαγε τὸ στράτευμα οἰκάδε καὶ διέλυσεν αὐτό. Καὶ ναὶ μὲν οἱ Ἀργεῖοι ἀπηλλάχθησαν τοῦ ἐχθροῦ ἄλλ' ἢ χώρα αὐτῶν ὑπέστη βλάβας σημαντικὰς, διότι ἀπροσδοκῆτως ἐνέβαλε κατ' αὐτῶν. (Ξενοφ. Ἑλλ. 4, 4, 7. Πίπτει κεραυνὸς εἰς τὸ στρατόπεδον· καὶ οἱ μὲν τινες πληγέντες, οἱ δὲ καὶ ἐμβροτηθέντες ἀπέθανον. Ἐκ δὲ τούτου βουλόμενος τειγίσαι φρούριον τι ἐπὶ ταῖς παρὰ Κηλοῦσαν ἐμβολαῖς ἐθύετο· καὶ ἐγράψεν αὐτῷ τὰ ἱερὰ ἄλοβα. Ὡς δὲ ἐγένετο, ἀπήγαγε τὸ στράτευμα καὶ διέλυσε, μάλα πολλὰ βλάβας τοὺς Ἀργεῖους, ἅτε ἀπροσδοκῆτως αὐτοῖς ἐμβαλόν. Πλυσ. 3, 5, 8. Καὶ ὁ μὲν ὑπὸ τὸ τεῖχος κατεστρατοπεδεύετο ἤδη τὸ Ἀργείων, καὶ οὐ παρίει σείων ὁ θεός, καὶ τινες καὶ ἀπώλοντο τῶν στρατιωτῶν κεραυνωθέντες, τοὺς δὲ καὶ ἐκφρονας ἐποίησαν αἱ βροταί. Οὕτω μὲν δὴ ἐκ τῆς Ἀργολίδος ἀνέβλεψεν ἄκωρ).

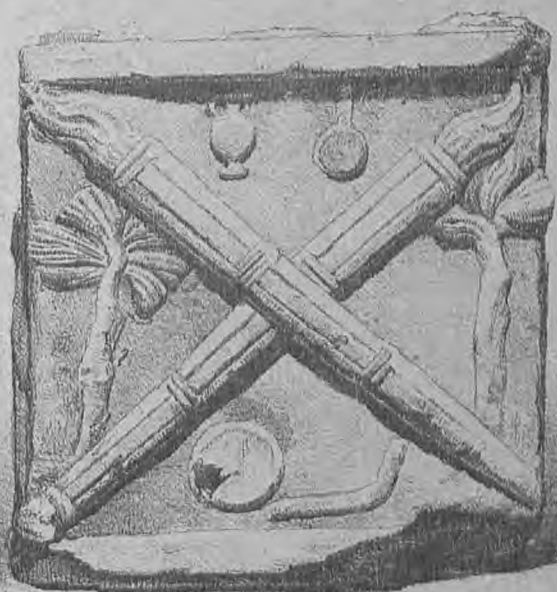
Οἱ Ἀργεῖοι ἄν καὶ ὑπέστησαν ἐπανειλημμένας καταστροφάς, δὲν ἀπέκλιναν εἰς τὴν εἰρήνην ἄλλ' ἀνθίσταντο κατὰ πασῶν τῶν προσβολῶν, αἰτινες διεκινδύνευον τὴν κτῆσιν τῆς Κορίνθου. Ὁ Ἱφικράτης συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ κερδίσῃ τὴν Κόρινθον ὑπὲρ τῶν Ἀθηνῶν ἄλλ' οἱ Ἀργεῖοι ἀντεπεξέλθόντες κατ' αὐτοῦ συνῆψαν δεινὰς συμπλοκάς καὶ αἱματηράς· ὁ Ἱφικράτης ἐφόνευσέ τινας ἐν Κορίνθῳ ἐκ τοῦ Ἀργείου κόμματος, ἄλλ' οἱ Ἀργεῖοι, ἐξέβαλον αὐτὸν καὶ ἀπέπεμψαν εἰπόντες, ὅτι δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην αὐτοῦ πλέον (Ξενοφ. Ἑλλ. 4, 8, 34. Ἐπεὶ γὰρ οἱ Ἀργεῖοι τὴν Κόρινθον Ἀργος ἐπεποίηρτο, οὐδὲρ ἔφασσαν αὐτῶν δεῖσθαι· καὶ γὰρ ἀπεκτόναι τιὰς τῶν ἀργολιζόντων· καὶ οὕτως ἀπελθὼν Ἀθήνας).

οἱκοὶ ἔτυχεν ὦρ. Διοδ. 14,92. Ἐπελάβετο δὲ καὶ Ἰγικράτης ὁ Ἀθηναῖος καταλαβέσθαι τὴν πόλιν, ἐπιτήδειον οὖσαν εἰς τὴν τῆς Ἑλλάδος ἡγεμονίαν. Ἀνδοκ. περὶ εἰρ. 103-109) Οὗτος ἀπῆλθεν εἰς Ἀθήνας, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἐπεμψαν ἀντ' αὐτοῦ τὸν Χαβρίαν ἡγεμόνα τῶν πελταστῶν τῷ 389. Οὗτος παρῆλθεν τῷ 391 εἰς τὰ κύρια κράτη περὶ διαπραγματεύσεως περὶ εἰρήνης, εἰς ἣν ἔκλιναν οἱ Σπαρτιᾶται, ἀλλὰ Ἀργείων καὶ Κορινθίων πρεσβεία ἐλθοῦσα εἰς Ἀθήνας καὶ ὑποστηριζομένη ὑπὸ τῆς ἐκεῖ πολεμικῆς μερίδος κατώρθωσεν ὥστε ὁ δῆμος νάποδοξιμᾶσθαι τὰ σχέδια τοῦ Χαβρία, ἂν καὶ ταῦτα δὲν ἦσαν ἀσύμφορα πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. Οὕτως οἱ Ἀργεῖοι κατώρθωσαν νὰ ἐμποδίσωσι τὴν εἰρήνην, ἥτις εἰς τοὺς Κορινθίους δημοκρατικούς πάλιν παρείχε τὴν διοίκησιν.

Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀποβαλόντες τὴν κατὰ θάλασσαν ἡγεμονίαν διὰ τῆς περὶ Κνίδον τῷ 394 ἥττης, ἐξωσθέντες δὲ ἐκ τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ φοβούμενοι περὶ τῆς διατηρήσεως τῆς ἀρχῆς ἐν αὐτῇ τῇ Πελοποννήσῳ ἕνεκα τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἐπαναστατησασῶν πόλεων, ἐκνευρωθέντες δὲ ἀρκούντως καὶ μὴ δυνάμενοι νάνθίστανται συγχρόνως καὶ κατὰ τῶν Περσῶν καὶ κατὰ τούτων ἀπεφάσισαν νάποσπάσωσι τὸν μέγαν βασιλέα ἀπὸ τῆς συμμάχιας τῶν Ἀθηναίων, Θηβαίων, καὶ Ἀργείων. Ἐπὶ τούτῳ ἐστάλη τῷ 392 εἰς Σάρδεῖς ὁ Ἀνταλκίδας, ἵνα εἰσηγήσῃ τὰς περὶ εἰρήνης διαπραγματεύσεις. (Ξενοφ. Ἑλλ. 4,8,12. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀκούοντες ὅτι Κόρων καὶ τὸ τέλειος τοῖς Ἀθηναίοις ἐκ τῶν βασιλέως γρημάτων ἀνορθοῖν καὶ τὸ ναυτικὸν ἀπὸ τῶν ἐκείνου τρέφων τὰς τε νήσους καὶ τὰς ἐν τῇ ἡπείρῳ παρὰ θάλασσαν πόλεις Ἀθηναίοις εὐτρεπέιοι ἐνόμισαν, εἰ ταῦτα διδάσκειν Τιρίβαζον βασιλέως ὅρα στρατηγὸν ἢ καὶ ἀποστήσαι ἄρ πρὸς ἑαυτοὺς τὸν Τιρίβαζον ἢ παῦσαι γ' ἄρ τὸ Κόρωνος ναυτικὸν τρέφοντα. γνόντες δὲ οὕτω, πέμπουσιν Ἀνταλκίδα πρὸς τὸν Τιρίβαζον, προστάξαντες αὐτῷ ταῦτα διδάσκειν καὶ πειρᾶσθαι εἰρήνην τῇ πόλει ποιεῖσθαι πρὸς βασιλέα). Οὗτος ἐδήλωσε πρὸς τὸν Τιρίβαζον τὴν προθυμίαν τῆς Σπάρτης τοῦ νάποστῇ τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων ἐν Ἀσίᾳ ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ εἶνε ἀνεξάρτητα τὰ μεμονωμένα Ἑλληνικὰ κράτη εἴτε μεγάλα εἴτε μικρά, προσεπᾶθει δὲ νὰ πείσῃ τὸν Πέρσην, ὅτι ἡ εἰρήνη δὲν εἶνε ὀλιγώτερον συμφέρουσα ἐπὶ τοῖς ὅροις τούτοις πρὸς αὐτόν. (Ξενοφ. Ἑλλ. 4,8,14. Ὁ μὲν Ἀνταλκίδας ἔλεγε πρὸς τὸν Τιρίβαζον ὅτι εἰρήνης δεόμενος ἦκοι τῇ πόλει πρὸς βασιλέα, καὶ ταύτης οἷας περ βασιλεὺς ἐπεθύμει. τῶν τε γὰρ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἑλληνίδων πόλεων Λακεδαιμονίους βασιλεῖ οὐκ ἀντικεισθῆναι, τὰς τε νήσους ἀπᾶσας καὶ τὰς ἄλλας πό-

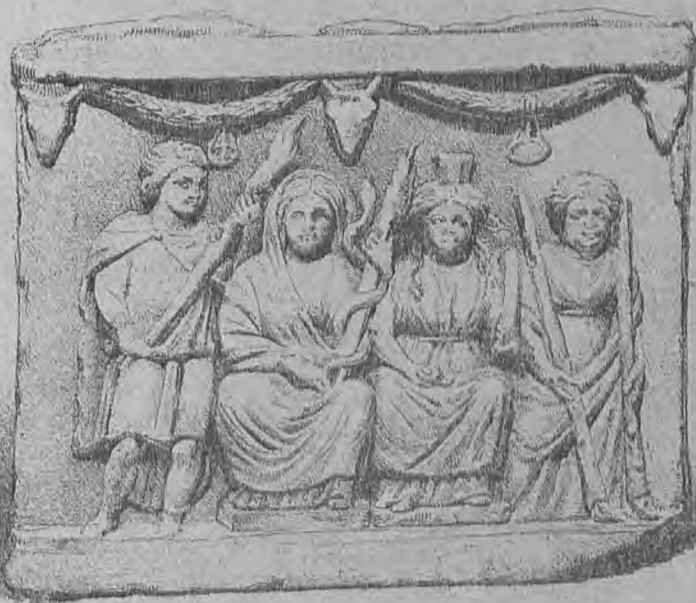
λεις ἀρκεῖν σφίσιν αὐτομόμους εἶναι). Ἀλλὰ πρέσβεις ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων τῶν συμμαχικῶν πρὸς αὐτοὺς δηλ. ἐξ Ἀθηνῶν, Θηβῶν, Κορίνθου καὶ Ἄργους εὐρισκόμενοι ἐν Σάρδεσι καὶ κατασκοποῦντες τὸν Ἀνταλκίδα μόνον ἔμαθον τοὺς ὅρους τοὺς προτεινομένους κατ'ὀρθωσαν νὰ ματαιώσωσι τὴν πρώτην ταύτην ἐπιχείρησιν τοῦ Ἀνταλκίδα, διότι τὰ ἴδια ἐαυτῶν πλεονεκτικὰ σχέδια ἐξεμηδενίζοντο, καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἐσπεροῦντο τῆς Λήμνου, Ἰμβρου, Σκύρου, οἱ δὲ Θηβαῖοι τῆς ἡγεμονίας ἐπὶ τῶν Βοιωτῶν καὶ οἱ Ἀργεῖοι τῆς ὠραίας καὶ ἀγαπητῆς Κορίνθου. Ἐνεκα τῆς ἀντιστάσεως ταύτης τῶν πρέσβεων ὁ Ἀνταλκίδας οὐδὲν κατ'ὀρθωσεν.

Ἐπαναληφθεῖσων ὁμῶς τῷ 387 τῶν διαπραγματεύσεων ἐγένετο ἡ γνωστὴ Ἀνταλκίδειος εἰρήνη, ἣν ἐκ φόβου ἀπεδέχθησαν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ Θηβαῖοι ἀλλ' οἱ Ἀργεῖοι ἀνθίσταντο, διότι δὲν ᾔθελον νὰ ἐκχωρήσωσι τὴν Κόρινθον καὶ νὰ ἐγκαταλείψωσι τὸ ἐκεῖ δημοκρατικὸν κόμμα ἔρμαιον τῆς αὐθαιρεσίας τῶν ἀριστοκρατικῶν. Μάτην ὁμῶς, διότι ἡ Σπάρτη παρεσκευάζετο, ὁ Ἀγησίλαος ἠπειλεῖ νὰ ἐπιβάλῃ τὴν εἰρήνην διὰ τῶν ὄπλων. Οὕτω καὶ τὸ Ἄργος κατάκοπον ἐκ τῶν τελευταίων πολέμων καὶ τῶν συχνῶν ἐπιδρομῶν ἀπεχώρησε τῆς Κορίνθου μετὰ τεθλιμμένης καρδίας. Ἡ Ἀργεῖα φρουρὰ ἀπῆλθεν ἐκ τῆς Ἀεροκορίνθου καὶ μετ' αὐτῆς οἱ πρῶτοι τοῦ δημοκρατικοῦ κόμματος ἐγκατέλιπον τὴν πόλιν. Οἱ ἐξόριστοι ἀριστοκρατικοὶ ἐπανῆλθον εἰς τὴν Κόρινθον, τὸ πολίτευμα ἀντικατεστάθη καὶ οὕτως ἡ Κόρινθος ἐγένετο σύμμαχος τῆς Σπάρτης (Ξενοφ. Ἑλλ. 5,1,34. Ἀ.Λ.Λ' ὁ Ἀγησίλαος καὶ τούτοις προεῖπε, τοῖς μὲν, εἰ μὴ ἐκπέμψοιεν τοὺς Ἀργεῖους, τοῖς δέ, εἰ μὴ ἀπίοιεν ἐκ τῆς Κορίνθου, ὅτι πόλεμον ἐξοίσει πρὸς αὐτούς. Ἐπεὶ δὲ φοβηθέντων ἀμφοτέρων ἐξῆλθον οἱ Ἀργεῖοι καὶ αὐτὴ ἐφ' ἐαυτῆς ἡ τῶν Κορίνθων πόλις ἐγένετο, οἱ μὲν σφαγεῖς καὶ οἱ μεταίτιοι τοῦ ἔργου αὐτοὶ γρόντες ἀπῆλθον ἐκ τῆς Κορίνθου, οἱ δὲ ἄλλοι πολῖται ἐκόντες κατεδέχοντο τοὺς φεύγοντας). Τὸ Ἄργος κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ὑπέστη πολλὰς καταστροφὰς ἀλλ' ἀνδρείως ὑπέμεινε ταύτας καὶ πάσῃ δυνάμει ἀντίστη κατὰ τῆς εἰρήνης. Τὰ πάντα ὁμῶς εἰς μάτην. Ἡ πολυτιμος κτῆσις, ἡ Κόρινθος, αὕτη ἡ μεγάλη καὶ πλουσία πόλις ἀπωλέσθη ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ. Οὕτω διεχωρίσθη, διεσπάσθη ἡ τελευταία συμμαχία τῶν Ἀργείων, Κορινθίων, Ἀθηναίων καὶ Θηβαίων, ἡ δὲ Σπάρτη μετὰ τὴν Ἀνταλκίδειον εἰρήνην ἵστατο, ὡς καὶ πρότερον, ἀπειλητικῇ. Παρηγορία ὁμῶς τις ἔμενεν εἰς τοὺς Ἀργεῖους, ὅτι καὶ αἱ Θῆβαι καὶ αἱ Ἀῤῥῆναι μετεῖ-

68. βωμός

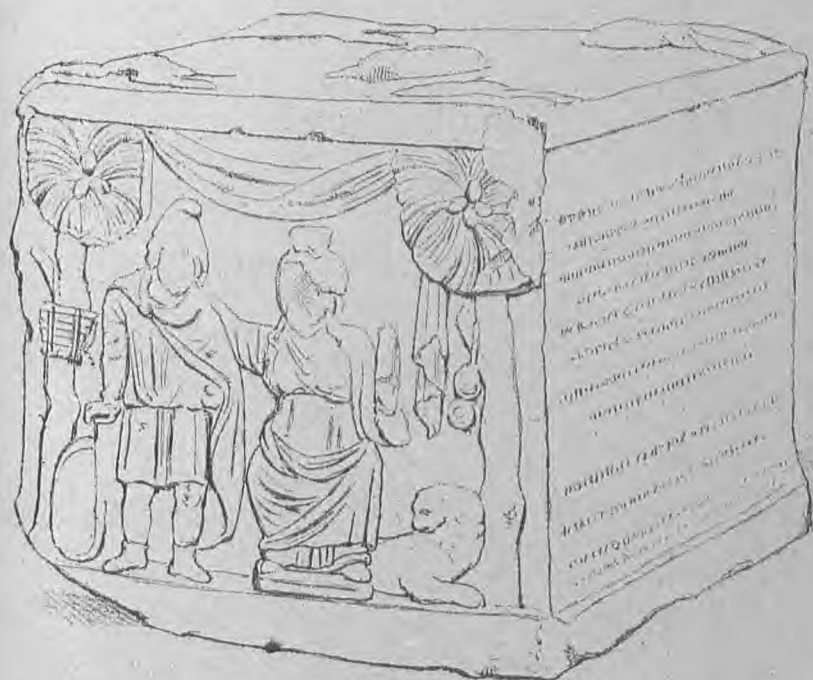
ΑΤΤΕΩΗΔΕΡΕΗΣ

68. γ. Κυβέλη-Δήμιτρα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΒΩΜΘΝΑΝΑΣΤΗΣΑΣ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τιμᾶται δραχμῆς

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΟΥ
ΑΡΓΟΥΣ

ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ
ΑΠΟ
ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΜΕΧΡΙΣ ΗΜΩΝ

ΥΠΟ
ΙΩΑΝΝΟΥ Κ. ΚΟΦΙΝΙΩΤΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

Τὸ γὰρ παλαιὸν Ἄργος οὐπόθεις τόδε.
Σοφοκλῆς.

ΤΕΥΧΟΣ 15

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ «Ο ΠΑΛΑΜΗΔΗΣ»

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

1893

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

χον τῆς τύχης αὐτοῦ, ἐξ ὧν ἠδύνατο νὰ ἐλπίζῃ κέρδος τι. Ἀπέτυχον τοῦ σκοποῦ οἱ Ἀργεῖοι ἤδη οὐχὶ ἐξ ἰδίων σφαλμάτων ἀλλ' ἐκ τῆς ἀπιστίας τῶν Περσικῶν συμμάχων καὶ ἐκ τῆς πανούργου καὶ πολυτρόπου Σπάρτης. Ἡ εἰρήνη ἐπανῆλθεν ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἡ ἡσυχία.

ΣΥΡΡΟΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝ ΑΡΓΕΙ. ΣΚΥΤΤΑΛΙΣΜΟΣ.

Ἀπὸ τῆς Ἀνταλκιδείου εἰρήνης μέχρι τοῦ Θηβαίου πολέμου τὸ Ἄργος ἐπανειλημμένως ἐνεπλάκη εἰς τὰς στάσεις τῆς Πελοποννήσου καὶ πολλάκις ἐγένετο τὸ θέατρον φοβερῶν καὶ δεινῶν πολιτικῶν στάσεων. Ὁ Κορινθιακὸς πόλεμος ἦτο δημοκρατικὴ ὑπερηφάνεια. Ὅχι μόνον ἐν ταῖς πόλεσιν, αἵτινες μετέσχον τοῦ πολέμου κατὰ τῆς Σπάρτης, ἀλλὰ καὶ ἐν Μαντινείᾳ, Φλιοῦντι καὶ Σικυῶνι ὑπερεῖχε τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα. Ἀλλ' ἡ μὲν Σπάρτη καὶ ἡ ἀριστοκρατία ἐνίκη, ὁ δὲ δῆμος κατεπιέζετο καὶ ἐχειροῦτο καὶ οἱ ἀρχηγοὶ αὐτοῦ ἐξεδιώκοντο. Ἀνησυχία καὶ στάσεις ἦσαν αἱ συνέπειαι, διότι οἱ ἐξόριστοι ἐπεθύμουν νὰ ἐπανεέλθωσι μετὰ τῶν ὅπλων εἰς τὰς χεῖρας. Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἦτο τὸ Ἄργος κοινὸν καταρύγιον πάντων τῶν δημοκρατικῶν φυγάδων. Οἱ Σπαρτιαταὶ μὴ ἀκούμενοι εἰς ταῦτα ἤθελον καὶ αὐτὴν τὴν ἀπομόνωσιν τῶν πόλεων καὶ αὐτὴν τὴν διάλυσιν, εἰ δυνατόν. Καὶ κατάρθωσαν τοῦτο ἐν Μαντινείᾳ· αὕτη ἄλλοτε συνοικισθεῖσα ἐκ πέντε κωμῶν καὶ διακειμένη συμπαθῶς πρὸς τοὺς Ἀργεῖους ἀνετράπη εὐθὺς μετὰ τὴν Ἀνταλκιδεῖον εἰρήνην τῷ 385 ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν, οἱ δὲ κάτοικοι ἡναγάζθησαν πάλιν, ὡς τὸ πάλαι, νὰ συνοικισθῶσιν εἰς τέσσαρας κώμας ὥστε ἔμεινεν ἕκτοτε ἀπλή κώμη. (Ξενοφ. Ἑλλ. 5, 2, 1-8. Ἐκ δὲ τούτου καθρέθη μὲν τὸ τεῖχος, διωκίσθη δ' ἡ Μαντινεία τετραγῇ, καθάπερ τὸ ἀργαῖον φῶκον). Ἡ ἀνασκαφὴ τῆς Μαντινείας, ἡ διάλυσις τῆς εὐσυνδέτου αὐτῆς δημοκρατικῆς πολιτείας ἦτο διὰ τὸ δημοκρατικὸν κράτος τῆς Πελοποννήσου, διὰ τὸ Ἄργος, τραῦμα δεινόν, διότι τοῦτο ἄλλοτε εἶχε συντελέσει εἰς τὸν συνοικισμὸν αὐτῆς. Πρὸς ταῦτοις ὁ Ξενοφὼν ἀναφέρει ὠρισμένως, ὅτι οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ δημοκρατικοῦ κόμματος ἐν Μαντινείᾳ, οἱ ἐξήκοντα, οἱ φρονούντες τὰ τῶν Ἀργείων ἐκδιωχθέντες κατέφυγον εἰς τὸ Ἄργος· οἱ δημοκρατικοὶ τοῦ Φλιοῦντος καὶ τῆς Κορίνθου ἐν Ἀργεὶ μόνον εὕρισκον ἀσφάλειαν καὶ προστασίαν, ἐνταῦθα κατέρευον πάντες ζητοῦντες ἄσυλον, ἐντεῦθεν ἠρμώμενοι καὶ ὑποστηρίζομενοι

ἐπκνήρχοντο μετὰ νικηφόρους ἀγῶνας εἰς τὰς πατρίδας αὐτῶν, ἄλλοι δὲ καταφωρόμενοι ἐφονεύοντο ὑπὸ τῶν ἀντιφρονούντων ἢ ἐφόνεον αὐτοὶ ἑαυτούς ἢ καὶ πάλιν ἐξωρίζοντο. Ὁ Διόδωρος 15,40 παραδέχεται, ὅτι αἱ στάσεις αὗται ἐγένοντο τῷ 375, ὁ Wachsmuth τῷ 374, ὁ Müller, Lachmann καὶ Platz τῷ 371. Οὕτω παρέχοντες ὅτι μὲν ἄστυλον, ὅτι δὲ βοθηεῖας εἰς τοὺς δημοκρατικούς τῶν διαφόρων πόλεων ἡγωνίζοντο οἱ Ἀργεῖοι καὶ ἐν εἰρήνῃ συνεχῶς κατὰ τῆς Σπάρτης, κατὰ τῆς ἀριστοκρατίας. Ὁ φανερός, ὁ κατ' εὐθεῖαν πόλεμος ἡσύχασεν, ἀλλ' ἐξεργάγη ὁ πλάγιος. Τὸ Ἄργος ἐκράτει διαρκῶς τὴν σημαίαν τῆς δημοκρατίας, ὑπ' ἣν ἡγωνιζόμενοι οἱ δημοκρατικοὶ ὑπερίσχυον ἐν Πελοποννήσῳ. Οὐδὲν κράτος οὐδὲ αὐτῶν τῶν Ἀθηνῶν ἐξαίρουμένων ὑπεστήριζε τὴν δημοκρατίαν, ὥς τὸ Ἄργος, ὅπερ ἦτο ἐσχάρα δημοκρατικὴ οὐδέποτε σθενωμένη. Ἀλλὰ τὸ Ἄργος ἐξηγόρασε ταύτας τὰς διαθέσεις διὰ τοῦ αἵματος τῶν ἰδίων πολιτῶν.

Μετὰ τῆς παραδοχῆς ταύτης τῶν φυγάδων δημοκρατικῶν τῆς Μαντινείας, Φλιοῦντος, Κορίνθου καὶ ἄλλων πόλεων συνδέεται ἡ ἐπομένη στάσις ἐν Ἄργει, ἥτις ὑπερέβη πᾶσας τὰς μέχρι τοῦδε κατὰ τὸ φοβερόν. (Διόδ. 15,57. *Ἄμα δὲ τοῦτοις πρῆτομένοις ἐν τῇ πόλει τῶν Ἀργείων ἐγένετο στάσις καὶ φόβος τοσοῦτος ὅσος παρ' ἑτέροις τῶν Ἑλλήνων οὐδέποτε μνημονεύεται γεγενῆσθαι*). Ἐγένετο δὲ αὕτη τῷ 370 κατὰ τὸν Διόδωρον ἢ τῷ 371 κατ' ἄλλους ἕνεκα τῆς ἐπομένης αἰτίας· πάντες οἱ ἐκ τῶν ἄλλων πόλεων ἐξοριζόμενοι συσσωρευθέντες ἐν Ἄργει καὶ ἐνωθέντες μετὰ τῶν Ἀργείων δημοκρατικῶν ἔτρεφον φοβερόν μῖτος κατὰ τῶν ὀλιγαρχικῶν. Οἱ δημοκρατικοὶ ἀρχηγοὶ πλήρεις σφοδρότητος κατὰ τῶν ὀλιγαρχικῶν παρώξυνον τὸ πλῆθος κατὰ τούτων, οἵτινες ὑπερεῖχον κατὰ τὰ πλούτη καὶ τὰς δόξας. Οὗτοι οἱ τελευταῖοι οὕτως ἀποκηρυττόμενοι ἐσχλημάτισαν συνωμοσίαν πρὸς κατάρυσιν τῆς δημοκρατίας διὰ τῆς βίας. (Διόδ. 15,58. *Ἡ δ' οὖν στάσις ἐγένετο διὰ τοιαύτας αἰτίας. τῆς πόλεως τῶν Ἀργείων δημοκρατουμένης καὶ τινῶν δημαγωγῶν παροξυνόντων τὸ πλῆθος κατὰ τῶν ταῖς ἐξουσίαις καὶ ταῖς δόξαις ὑπερεχόντων, οἱ διαβαλλόμενοι συστάντες ἐγνώσαν καταλῦσαι τὸν δῆμον*). Ἀλλ' ἡ συνωμοσία ἀπεκαλύφθη πρὸ τῆς ἐκτελέσεως καὶ ἄλλοι τῶν συνωμοτῶν συλληφθέντες ἐβασανίζοντο ἐρωτώμενοι καὶ παρακινούμενοι νὰ αποκλύψωσι τοὺς συνωμώτας, ἄλλοι δὲ ἠτύχησαν, ἵνα ἀποφύγωσιν ὁμοίαν τύχην. Κατὰ ταύτην τὴν ἀνάκρισιν εἰς ἐκ τῶν βασανιζομένων κατηγορήσε τριάνοντα ἐκ τῶν ἐπιφανεστάτων, ὁ δὲ λαὸς μετ' ἐσπευσμένην κρίσιν μὴ ἐξ-

ελέγξας αὐστηρῶς ἅπαντας τοὺς διαβληθέντας ἀπέκτεινε καὶ τὰς οὐ-
σίας αὐτῶν ἐδήμευσε. Ἐπειδὴ δὲ καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἦσαν ἐν ὑποψίᾳ
καὶ οἱ δημαγωγὸι συνηγόρουν, ἐπὶ τοσοῦτον ἐξηγριώθη τὸ πλῆθος ὥστε
ἐφόνευσε πάντας τοὺς κατηγορουμένους ὄντας καὶ πολλοὺς καὶ μεγαλο-
πλοῦτους. Ἀφοῦ δὲ ἐφονεύθησαν πλείονες ἢ χίλιοι διακόσιοι κατὰ τὸν
Διόδωρον ἢ κατὰ τὸν Πλούταρχον χίλιοι πεντακόσιοι, ὁ δῆμος δὲν ἐφεί-
σθη οὐδὲ αὐτῶν τῶν δημαγωγῶν, διότι οὗτοι ἀποκαμόντες καὶ ἐκπλα-
γέντες διὰ τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς ἀπέστησαν τῆς κατηγορίας, οἱ δὲ
ἄλλοι νομίσαντες ὅτι ὑπ' αὐτῶν ἐγκατελείφθησαν καὶ ἀραρξυνθέντες διὰ
τῷτο ἅπαντας τοὺς δημαγωγοὺς ἐφόνευσαν. Οὗτοι μὲν λοιπὸν ὥσπερ
τινος νεμεσήσαντος δαιμονίου τὴν ἀρμόζουσαν τιμωρίαν ἔτυχον, ὁ δὲ
δῆμος παύσας τὴν λύσαν εἰς τὴν προϋπάρχουσαν εὐνοίαν ἀποκατέστη.
(Διόδ. 15, 58).

Αὕτη ἡ πρᾶξις ὠνομάσθη σκυταλισμός (ξυλοκοπία διὰ ῥάβδων) ἐκ τοῦ
ὄργανου, δι' οὗ ἐξετελέσθη, ἂν καὶ τὸ ὄνομα φαίνεται, ὅτι σημαίνει κατὰ
τὸν Grote ἀπλῶς ἐπανάστασιν τοῦ λαοῦ ἢ ἐκτελέσεις ὑπολογισθείσας.
(Διόδ. 15, 57. Ἐκλήθη δὲ ὁ νεωτερισμὸς οὗτος παρὰ τοῖς Ἑλλησι σκυ-
ταλισμός διὰ τὸν τρόπον τοῦ θανάτου ταύτης τυχὼν τῆς προσηγορίας).
Λέγεται, ὅτι ὁ λαὸς τῶν Ἀθηναίων μεθὼν τὴν εἶδσιν τοῦ σκυταλισμοῦ
τόσον ἐτραυματίσθη καὶ ἐξεπλάγη ὥστε τὴν ἰδίαν πόλιν θεωρῶν ὡς μια-
ρὰν ἕνεκα τοῦ βδελυγμοῦ τοῦ ἐπισυμβάντος εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα πέραν
τῆς συνελεύσεως ἐτέλεσεν ἐξαγνισμούς. (Πλούτάρχ. πολ. παραγγέλ. 17.
Τὸν δ' ἐν Ἀργεὶ πειθόμενοι σκυταλισμόν, ἐν ᾧ πεντακοσίους καὶ χί-
λίους ἀνῆρθεσαν ἐξ αὐτῶν οἱ Ἀργεῖοι, περιεγεγκεῖν κάθαρσιν περὶ τὴν
ἐκκλήσαν ἐκέλευσαν). Καὶ αὐτοὶ οἱ Ἀργεῖοι μεταμεληθέντες διὰ τὸ χυθῆν
αἷμα τῶν συμπολιτῶν αὐτῶν προσέφερον πρὸς τὸν Μελίχιον Δία ἐξιλα-
στηρίους θυσίας. Οἱ ἐξορισθέντες ἢ φυγόντες ὀλιγαρχικοὶ μετέβησαν ἐξ
Ἀργους εἰς Σπάρτην, ἐνθα εὗρον μὲν πολλὴν ὑποδοχὴν ἀλλ' οὐδεμίαν
βοήθειαν, διότι τῶν Σπαρτιατῶν τὴν προσοχὴν πιθανῶς ἐπέσπων οἱ
Εἰλωτες καὶ περίοικοι καὶ ἡ ἡττα ἐν Λεύκτροις. Οὕτως ἡ ἱστορία τοῦ
Ἀργους παρέχει ἢ πολέμους ἐξωτερικοὺς ἢ ὅταν ἔπαυον οὗτοι, στάσεις
ἐσωτερικᾶς τῶν κομμάτων.

ΘΗΒΑΪΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ. ΑΝΙΔΡΥΣΙΣ ΜΕΣΣΗΝΗΣ.

Ἄμν κατέπαυσαν αὐται αἱ ταραχαί, τὸ Ἄργος ἐνησυχολήθη διὰ τῆς συμμετοχῆς αὐτοῦ περὶ τὸν Θηβαϊκὸν πόλεμον, τελευταῖον μέγαν πόλεμον κατὰ τὰ ἔτη 370-362. Ἐπὶ ἑκατονταετηρίδα μύτην οἱ Ἀργεῖοι κατὰ τῆς Σπάρτης ἐπάλαιον καὶ ἐπολέμουν, ἐπὶ τέλους ὁμῶς εἶδον τὸν πόθον αὐτῶν ἐκπληρούμενον, διότι ἡ ἀπερχοῦς ἀνταγωνίστρια κατεκυλινδεῖτο ἐκ τοῦ ὕψους αὐτῆς. Ἐν αὐτῇ τῇ Πελοποννήσῳ μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις ἦ-
ταν τῇ 5 Ἰουλίου 371 ἐξεργάγῃ κατὰ τῆς Σπάρτης ἐπανάστασις. Οἱ παλαιοὶ σύμμαχοι τῆς Σπάρτης, οἱ ἄνδρες οἱ Ἀρκάδες ἀπεστάτησαν, ὡσαύτως καὶ οἱ γενναῖοι Τεγεᾶται, θέλοντες νὰ εἶνε ἐλεύθεροι τῆς αὐθάδους πίεσεως τῶν ἀριστοκρατικῶν, τῶν φίλων τῆς Σπάρτης. Ἡ Μαντινεία ἠνώρθωσεν αὐθις τὴν πρὸ 15 ἐτῶν ὑπὸ τῆς Σπάρ-
της τυραννικῶς καταλυθεῖσαν αὐτῆς πόλιν. Πάντες οὗτοι εἶχον ἀνάγκην βοήθειας καὶ ὑποστηρίξεως πρὸς τοῦτο, ἦν οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἠρνοῦντο, οἱ δὲ Θηβαῖοι ὑπέσχεοντο. Τὸ Ἄργος πάλιν καὶ ἡ Ἥλις ἦσαν αἱ πρῶται, αἰτίνες παρέσχον βοήθειαν. Οὕτως ἐρθασε πάλιν ἡ πολιτικὴ τῶν Ἀρ-
γείων εἰς διακριτικὴν σημασίαν καὶ ἀξίαν, ἀπέσπασε τοὺς Ἀρκάδας τῆς Σπαρτιατικῆς ἐπιρροῆς καὶ ἐπανάγαγεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοὺς δημοκρα-
τικούς. Ὡς τοῦ Κορινθιακοῦ πολέμου, οὕτω καὶ τοῦ Θηβαϊκοῦ μετε-
έσχον οἱ Ἀργεῖοι μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως. Οὕτως ἐπορεύθησαν ἤδη μετὰ τῶν Θηβῶν ὡς πρότερον μετὰ τῶν Ἀθηνῶν. Οὗτοι δὲ μετέβαλον τὴν θέσιν αὐτῶν, ὡς αἱ ἄλλαι Ἑλληνικαὶ πόλεις ἄλλοτε μὲν φίλαι, ἄλ-
λοτε δὲ ἐχθραὶ πρὸς τὴν Σπάρτην οὔσαι· ἡ πολιτικὴ τῶν Ἀργείων ἦτο ἀμετάθετος, πόλεμος ἀδιάλειπτος κατὰ τῆς Σπάρτης, πόλεμος περὶ ζωῆς καὶ θανάτου. Τὸ Ἄργος μεγάλως ὑπεστήριξε τὰς ἐπιχειρήσεις τοῦ Ἐπαμεινώνδα πολλὰκις εἰσβαλόντος εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἵνα ἐξου-
δετέρωσῃ τὴν Σπάρτην. Ὡς δὲ κατὰ τὸν Κορινθιακὸν πόλεμον οἱ Ἀρ-
γεῖοι προσεπάθουν νὰ κυριεύσωσι τὴν Κόρινθον, οὕτως ἤδη προσέβαλον τὸ μικρὸν γειτονικὸν κράτος τὸν Φλιοῦντα καὶ ἐξησθένισαν αὐτὸ διὰ τῶν συχῶν ἐπιδρομῶν τοσοῦτον, ὥστε ἀπώλεσε τοῦτο πᾶσαν σημασίαν. Καὶ
κατὰ τῆς Ἐπιδαύρου καὶ Τροιζῆνος ἀνενέωσαν τὰς παλαιὰς ἡγεμονικὰς προσπάθειάς αὐτῶν. Μετὰ τὴν τακτοποίησιν τῶν Ἀρκαδικῶν σχέσεων, μετὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῆς Μαντινείας, μετὰ τὴν ἰδρυσιν τῆς Μεγαλο-
πόλεως, τὸ Ἄργος, ἡ Ἥλις καὶ οἱ Ἀρκάδες ἐζήτησαν τὴν συνδρομὴν τοῦ

Ἐπαμεινώνδα, ὅστις εἰσῆλασεν εἰς τὴν Πελοπόννησον προθύμως διανο-
ούμενος νὰ καταλύσῃ διὰ παντός τὸ ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος κράτος τῆς Σπάρ-
της. Εἰσῆλασε λοιπὸν εἰς αὐτὴν τὴν Λακωνικὴν ἐνδίδων εἰς τὰς ἐπιμό-
νους ἀπαιτήσεις τῶν Ἀργείων, Ἀρκάδων καὶ Ἠλείων, οἵτινες ἤθελον
νὰ ἐπιβάλλωσιν εἰς τοὺς Σπαρτιάτας καὶ ταύτην τὴν ἀτίμωσιν. Οἱ Ἀρ-
γεῖοι θέλοντες νὰ λάβωσιν ἐκδίκησιν διὰ τὰς συχὰς εἰσβολὰς τῶν Σπαρ-
τιατῶν ἔπραξαν καὶ οὗτοι τὸ αὐτὸ μεθ' ὅλης τῆς ἐπιμονῆς καὶ ἰσχύος
λεηλατοῦντες καὶ ἀρπάζοντες. Ὁ στρατὸς ἀποτελούμενος ἐκ πεντήκοντα
καὶ ἑπτὰ χιλιάδων ἀνδρῶν διηρέθη εἰς τέσσαρας μοίρας, ὧν ἑκάστη εἰσ-
ῆλασε δι' ἄλλης ὁδοῦ. Οἱ μὲν Ἠλεῖοι ἀπὸ δυσμῶν, οἱ δὲ Θηβαῖοι καὶ
Ἀρκάδες ἐσχημάτιζον τὸ κέντρον, οἱ δὲ Ἀργεῖοι ἀπ' ἀνατολῶν διὰ τῆς
Τεγέας ἐπέπεσαν κατὰ τοῦ Σπαρτιάτου Ἀλεξάνδρου, ὃν ἐφόνευσαν. Οὗ-
τω δὲ χωροῦντες ἔφθασαν εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν ἔχοντος τοῦ Ἐπαμει-
νώνδα τοὺς Θηβαίους πάντοτε ἐτοιμοὺς εἰς μάχην, ἐνῶ οἱ ἄλλοι σύμμα-
χοι ἡσυχολοῦντο περὶ τὴν λεηλασίαν καὶ τὴν δῆωσιν τῆς χώρας.

Οἱ Ἀργεῖοι μὴ ἀρκούμενοι εἰς ταῦτα ἀλλὰ θέλοντες νὰ προσβάλλωσι
τὴν Σπάρτην διὰ αἰσθητοτέρου καὶ δεινοτέρου τρόπου συνετέλεσαν εἰς
τὴν ἀποκατάστασιν τῶν Μεσσηνίων, μεθ' ὧν ἐκ παλαιστάτου χρόνου
διέκειντο φιλικῶς. Ἡ Μεσσήνη ἐθεμελιώθη διὰ τοῦ Ἐπαμεινώνδα ὑπὸ
τὴν κοινὴν προστασίαν τῶν Θηβαίων καὶ τῶν συμμάχων αὐτῶν Ἀρ-
γείων. Ὁ Ἐπιτέλης ἐξελέχθη πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἰδικῶς ὑπὸ τῶν
Ἀργείων γεγόμενος ἀρχηγὸς καὶ νομοθέτης τῶν Μεσσηνίων. Προσκλη-
θέντες λοιπὸν πανταχόθεν οἱ Μεσσηνιοί, ἵνα ἐπανίδωσι τὴν πατρίδα τῶν
πατέρων αὐτῶν, ὑπήκουσαν ἀμέσως εἰς τὴν γλυκεῖαν πρόακλησιν. Ἀν
καὶ πλήρεις ἀνυπομονησίας καὶ χαρᾶς, ὅτι θάνακτῆσωσι τὴν πατρίδα
καὶ ἐθνικότητα αὐτῶν, ἀντέστησαν εἰς τὴν γνώμην τοῦ νὰ ἰδρῦσωσι τὴν
νέαν πόλιν εἴτε ἐν Οἰχαλίᾳ εἴτε ἐν Ἀνδανίᾳ, αἵτινες ὑπῆρξαν τὸ θέατρον
τῶν δυστυχιῶν κατὰ τοὺς ἀρχαίους πολέμους μετὰ τῆς Σπάρτης. Τέλος
ἡ θέσις τοῦ ὄρους Ἰθώμης ἐσημειώθη, ὡς λέγουσιν, ὑπὸ τοῦ ἥρωος Κεύ-
κωνος κατ' ὄναρ εἰς τὸν στρατηγὸν τῶν Ἀργείων Ἐπιτέλην. Κατὰ τὸ
ὄναρ διετάσσετο οὗτος νὰ σκάψῃ ἐν τινὶ τόπῳ ἐπὶ τῆς Ἰθώμης περιειλημ-
μένῳ ὑπὸ κισσοῦ καὶ μύρτου, οἵτινες συνέδεον τοὺς ἀσθενεῖς αὐτῶν κλά-
δους. (Παυσ. 4, 26, 7. Τοῦτον οὖν τὸν ἄνδρα ἐκέλευεν ὁ ὄνειρος, ἔρβα ἄρ
τῆς Ἰθώμης εὖρη πεφυκυῖαν σμίλῃ καὶ μυρσίῃ, τὸ μέσον ὀρύξαντα
αὐτῶν ἀνασῶσαι τὴν γαῶν· κάμνει γὰρ ἐν τῷ χαλκῷ καθειργμένην
θαλάμῳ καὶ ἤδη λιποφυγεῖν αὐτόν). Σκάψας δὲ κατὰ τὸν ὑποδειχθέντα

τόπον εὖρεν ἀγγεῖον χάλκινον, ὅπερ ἔφερε πρὸς τὸν Ἐπαμεινώνδαν. Οὗτος ἀνοίξας αὐτὸ εὖρε λεπτήν ἐκ κασσιτέρου πλάκκᾳ ὡς ἐν βιβλίον συνεπτυγμένον, ἐφ' οὗ ἦτο κεχαρμαγμένη ἡ τελετὴ τῆς Δήμητρος καὶ Περσεφόνης. Ὁ Ἀριστομένης φαίνεται, ὅτι κατεσκεύασε τοῦτο καὶ κατέρυξεν ἐν τῷ μνησθέντι τόπῳ. (Παυσ. 4, 26, 7. Ὁ δὲ Ἐπιτέλης, ὡς ἐπελάμβανεν ἡμέρα παραγενόμενος ἐς τὸ εἰρημένον χωρίον ἐπέτυχεν ὑρῆσσω ὑδρῖά γαλκῇ, καὶ αὐτίκα παρὰ τὸν Ἐπαμεινώνδα κομίσας τὸ τε ἐντόπιον ἐξηγεῖτο, καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον τὸ πῶμα ἀφελόντα ἐκέλευεν ὅτι ἐνταῦθα σκοπεῖσθαι. ὁ δὲ θύσας καὶ εὐχόμενος τῷ πεφηγρότι οὐείρατι ἤνοιγε τὴν ὑδρίαν, ἀνοίξας δὲ εὖρε κασσίτερον ἐληλασμένον ἐς τὸ λεπτότατον· ἐπελίκτο δὲ ὥσπερ τὰ βιβλία. ἐνταῦθα τῶν μεγάλων Θεῶν ἐγγεγραπτο ἡ τελετή, καὶ τοῦτο ἦν ἡ παρακαταθήκη τοῦ Ἀριστομένου. τοῦτον τὸν ἐπελθόντα τῷ Ἐπιτέλει καὶ Ἐπαμεινώνδα καθέδδονσι Καύκωνα εἶναι λέγουσιν, ὅς ἀφίκετο ἐξ Ἀθηνῶν ἐς Ἀρδαρίαν παρὰ Μεσσήνην τὴν Τριόπα.). Τέλος ἡ τοποθεσία τοῦ ὄρους τούτου, ἐφ' οὗ οἱ Μεσσήνιοι ἐπαναστατήσαντες παρέτειναν τὴν τελευταίαν ἀντίστασιν κατὰ τῆς Σπάρτης, ὁ ὄνειρος, αἱ προφητεῖαι καὶ τὰ ὁρησκειντικὰ σημεῖα συνηντήθησαν ἐντελῶς μετὰ τῆς ἐκλογῆς τῆς ὑπὸ τοῦ Ἐπαμεινώνδα ἐπινόησεως. Κατ' ἀρχὰς προσεφέρθησαν θυσίαι ὑπὸ μὲν τῶν Μεσσηνίων πρὸς τὸν Δία τῆς Ἰθώμης καὶ τοὺς Διοσκούρους, ὑπὸ τοῦ Ἐπαμεινώνδα δὲ πρὸς τὸν Διόνυσον καὶ Ἀπόλλωνα καὶ ὑπὸ τῶν Ἀργείων πρὸς τὴν Ἥραν καὶ τὸν Δία τὸν Ἰθωμάταν καὶ τοὺς Διοσκούρους. (Παυσ. 4, 27, 6. Ἀργεῖοι δὲ τῇ τε Ἥρᾳ τῇ Ἀργείᾳ καὶ Νεμεῖῳ Διὶ). Εἶτα ἠυχθήθησαν πρὸς τοὺς ἀρχαίους ἥρωας καὶ ἡρώϊνας τοῦ Μεσσηνιακοῦ ἔθνους, ἰδίως δὲ πρὸς τὸν Ἀριστομένην. Μετὰ τὰς κοινὰς θυσίας καὶ εὐχὰς ἤρξατο ἡ οἰκοδομὴ τῆς ἀκροπόλεως, τῶν οἰκιῶν καὶ τῶν ἱερῶν, τῶν θεμελίων τῶν ναῶν καὶ τῆς πόλεως ὑπὸ τὸν ἥχον τῶν Ἀργείων αὐλῶν καὶ τῶν Βοιωτῶν παίζόντων τὰ ἄσματα τοῦ Προνόμου καὶ τοῦ Ἀργεῖου Σακκάδ. (Παυσ. 4, 27, 7. εἰργάζοντο δὲ καὶ ὑπὸ μουσικῆς ἁλλῆς μὲν οὐδεμιᾶς, αὐλῶν δὲ Βοιωτῶν καὶ Ἀργείων τὰ τε Σακάδα καὶ Προνόμου μέλη τότε δὴ προήχθη μάλιστα ἐς ἁμύλλαν). Τῆς Σπαρτιατικῆς ἰσχύος καταπεσούσης τὸ Ἄργος ἐθριζάμβευσεν, ἀνδριάντες δὲ ἐν Δελφοῖς ἐλάμπρυναν τὴν ἑαυτοῦ συμμετοχὴν εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῶν Μεσσηνίων. (Παυσ. 10, 10. Ἀνέθεσαν ἐν τῷ ἐν Δελφοῖς ναῷ τοῦ Ἀπόλλωνος ἀνδριάντας οἱ Ἀργεῖοι τοῦ οἰκισμοῦ τῶν Μεσσηνίων, Θηβαίους καὶ Ἐπαμεινώνδα μετασχόντες. Πολύαιν. 3, 37). Ἐπανελθόν-

τος τοῦ Ἐπαμεινώνδα εἰς Βοιωτίαν οἱ Ἀργεῖοι θέλοντες νὰ φαιρέσωσι καὶ τὰ τελευταῖα ἔχνη τῆς Σπαρτιατικῆς ἐπιρροῆς ἐπέπεσον κατὰ τῆς χώρας τοῦ Φλιοῦντος ἀλλὰ καταδιωχθέντες ὑπὸ ἐξήκοντα ἱππέων Φλιασίων ἐπανῆλθον οἷκαδε ἀπολέσαντες τινὰς ἐκ τῶν στρατιωτῶν αὐτῶν. Ξενοφ. Ἑλλ. 7,2,4. Ἐπεὶ δ' ἀναχωρησάντων τῶν πολεμίων ἐκ τῆς Λακεδαιμόνου οἱ Ἀργεῖοι ὀργιζόμενοι τῇ τῶν Φλιασίων περὶ τοὺς Λακεδαιμονίους προθυμίᾳ ἐνέβαλον παρδημίᾳ ἐς τὸν Φλιοῦντα καὶ τὴν χώραν αὐτῶν ἐδήκον, οὐδ' ὥς ὑγιέντο, ἀλλὰ καὶ ἐπεὶ ἀπικώρουν φθείραντες ὅσα ἐδύνατο, ἐπέξελλόντες οἱ τῶν Φλιασίων ἱππεῖς ἐπηκολούθουν αὐτοῖς, καὶ ὀπισθοφύλακόντων τοῖς Ἀργείοις τῶν ἱππέων ἀπάντων καὶ λόγων τῶν μετ' αὐτοὺς τεταγμένων, ἐπιθέμενοι τούτοις ἐξήκοντα ὄντες ἐτρέψαντο [πάντας] τοὺς ὀπισθοφύλακας καὶ ἀπέκτειναν μὲν ὀλίγους αὐτῶν, τρόπαιον μέρτοι ἐστήσαντο ὀρώτων τῶν Ἀργείων οὐδὲν διαφέρειν ἢ εἰ πάντας ἀπεκτόνεσαν αὐτούς).

ΠΟΛΕΜΟΣ ΑΡΓΕΙΩΝ ΚΑΤΑ ΦΛΙΟΥΝΤΟΣ, ΤΡΟΙΖΗΝΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ. ΑΔΑΚΡΥΣ ΠΟΛΕΜΟΣ.

Οἱ Ἀργεῖοι ἡνωμένοι μετὰ τῶν Ἀρκάδων, Ἠλείων καὶ Θηβαίων ἐπανελάθον τὰς προσβολὰς κατὰ τοῦ Φλιοῦντος θέλοντες νὰ καταστήσωσι τοῦτον ὁλως ἐκποδῶν. Οἱ Ἀργεῖοι ἐκ τῶν τειχῶν καταβληθέντες καὶ ὑπὸ τοῦ ὑποβληθέντος πυρός βιασθέντες ἠναγκάσθησαν ἀπολέσαντες ὀγδοήκοντα νὰ ὑποχωρήσωσιν. Ἦδη οἱ Ἀργεῖοι, Ἀρκάδες καὶ Ἠλείοι κατὰ τὸν Διόδωρον προέτρεψαν τοὺς Θηβαίους εἰς δευτέραν εἰσβολὴν εἰς Πελοπόννησον. Οὗτοι βοηθούμενοι ἐπολέμησαν κατὰ τῆς Σικυῶνος, ἐξεστράτευσαν κατὰ τῆς Τροιζήνης καὶ Ἐπιδάουρου, ἃς ἡρήμωσαν μὲν ἀλλὰ δὲν καθυπέταξαν διὰ τὸ φρουρὰς ἔχειν ἀξιολόγους. (Διόδ. 15,69. Εὐθὺς δὲ ἐπὶ Τροιζήνᾳ καὶ Ἐπιδάουρον πορευθεὶς τὴν μὲν χώραν ἐδήλωσε, τῶν δὲ πόλεων οὐκ ἠδυνήθη κρατῆσαι διὰ τὸ ἔχειν ἀξιολόγους φρουράς, Σικυῶνα δὲ καὶ Φλιοῦντα καὶ τινὰς πόλεις καταπληξάμενος προσηγάγετο. Ξενοφ. Ἑλλ. 7,1,18. Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἀσφαλῶς καταβάντες καὶ συμμαχούντες τοῖς ἐαυτῶν συμμαχοῖς, Ἀρκάσι τε καὶ Ἀργείοις καὶ Ἠλείοις, εὐθὺς μὲν προσέβαλον πρὸς Σικυῶνα καὶ Πελλήνην· στρατευσάμενοι δὲ ἐς Ἐπιδάουρον ἐδήλωσαν αὐτῶν πᾶσαν τὴν χώραν). Κατὰ τὴν εἰσβολὴν εἰς Ἐπιδάουρον οἱ Ἀργεῖοι θὰ ἐκινδύνευον

σπουδαιώς, διότι εὐρέθησαν περιειλημμένοι ὑπὸ τῶν Κορινθίων καὶ Ἀθηναίων. ἂν μὴ προσέτρεχον οἱ Ἀρκάδες ὑπὸ τὸν Λυκομήδην εἰς βοήθειαν (Ξενοφ. Ἑλλ. 7,1,25. *Ἐμβαλόντων μὲν γὰρ εἰς Ἐπίδανρον τῶν Ἀργείων καὶ ἀποκλεισθέντων τῆς ἐξόδου ὑπὸ τε τῶν μετὰ Χαθρίου ξένων καὶ Κορινθίων καὶ Ἀθηναίων, βοηθήσαντες μάλα πολιορκουμένων ἐξελύσαντο τοὺς Ἀργείους, οὐ μόνον τοῖς ἀνδράσιν ἀλλὰ καὶ τοῖς γυναικῶν πολέμοις γυναικῶν*). Τὸ δὲ ἀμέσως ἐπόμενον ἔτος 368 μετὰ τῶν Ἀρκάδων πάλιν ἐπῆλθον κατὰ τοῦ Φλιοῦντος, ἀλλ' ἀποκρουσθέντες καὶ ὑπὸ τοῦ ἱππικοῦ τῶν Ἀθηναίων καὶ Φλιασίων ἀνεχώρησαν ἄνευ ἀποτελέσματος. Αἰτία τῶν συγῶν προσβολῶν ἦτο τὸ μὲν ἡ ὀργή κατὰ τῆς πόλεως τῆς διαμεινάσης πιστῆς εἰς τὴν Σπάρτην, τὸ δὲ ἡ τοποθεσία αὐτῆς ἐν τῇ ἀμέσῳ γειτονίᾳ καὶ ἡ ἀδιέλειπτος ἐλπίς τοῦ νὰ καθυτάξῃ ταύτην διὰ τῆς ἐλλείψεως τῶν τροφίμων (Ξενοφ. Ἑλλ. 7,2,10). Κατὰ τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς ἔτος ἐπωφελοῦμενοι οἱ Σπαρτιαῖται ἐκ τῆς ἀπουσίας τῶν Θηβαίων καταγινόμενων περὶ τὰ τῆς Θεσσαλίας, καὶ ἐκ τοῦ πολέμου τῶν Ἀρκάδων καὶ Ἀργείων κατὰ τοῦ Φλιοῦντος ἐπέδραμον κατὰ τῆς Ἀρκαδίας ὑπὸ τὸν Ἀρχίδαμον ἔχοντες ὑπὲρ αὐτῶν καὶ βοηθητικὸν σῶμα σταλὲν ὑπὸ τοῦ Διονυσίου τοῦ πρώτου. Ὁ Ἀρχίδαμος κατέβαλε κατὰ κράτος τὰς Καρύας, ἐφόνευσεν πάντας ὄσους συνέλαβε ζώντας, καὶ ἐπέπεσε κατὰ τῶν Ἀρκαδικῶν Παρρασίων ἐρημῶν τὴν χώραν (Ξενοφ. Ἑλλ. 7,1,28. *Τούτων δὲ πραιπομένων ἀφικνεῖται καὶ ἡ παρὰ Διονυσίου δευτέρα βοήθεια. λεγόντων δὲ Ἀθηναίων μὲν ὡς χρεῖων εἶναι αὐτοὺς εἰς Θετταλίαν τὰναντία Θηβαίους, Λακεδαιμονίων δὲ ὡς εἰς τὴν Λακωνικήν, ταῦτα ἐν τοῖς συμμάχοις ἐρίκησεν. ἐπεὶ δὲ περιέπλευσαν οἱ παρὰ Διονυσίου εἰς Λακεδαίμονα, λαβὼν αὐτοὺς Ἀρχίδαμος μετὰ τῶν πολιτικῶν ἐστρατεύετο. καὶ Καρύας μὲν αἶρετ' κατὰ κράτος, καὶ ὅσους ζώντας ἔλαβεν, ἀπέσφαξεν· ἐκείθεν δ' εὐθὺς στρατευσάμενος εἰς Παρρασίους τῆς Ἀρκαδίας μετ' αὐτῶν ἐδήγον τὴν χώραν*).

Ἀμέσως τῶν Ἀργείων δραμόντων εἰς βοήθειαν τῶν Ἀρκάδων ὑποχωρήσας ὁ τῶν Σπαρτιατῶν βασιλεὺς ἐστρατοπεδευσεν ἐπὶ λόφῳ τινὸς παρὰ τὴν Μηδείαν, ἐνθα συναφθείσης μάχης οἱ Σπαρτιαῖται τόσον ἡνυπόθηθησαν, ὥστε ἐκ τῶν Ἀρκάδων καὶ Ἀργείων κατὰ τὸν Διόδωρον ἐφρονεύθησαν δεκακισχίλιοι, ἐξ ἑαυτῶν δὲ οὐδὲ εἰς. Διὸ ὁ πόλεμος οὗτος ἐπικνηγυρίσθη ἐν Σπάρτῃ ὡς ἄδακρος πόλεμος. (Διόδ. 15,72. *Λακεδαιμονίοις πρὸς Ἀρκάδας ἐγένετο μεγάλη μάχη, ἐν ᾗ ἐρίκησαν Λακεδαιμόνιοι ἐπιφανῶς. Ἐπεσον γὰρ Ἀρκάδων μὲν ὑπὲρ τοὺς μυρίους,*

Λακεδαιμονίων δὲ οὐδεὶς. προεῖπον δ' αὐτοῖς αἱ Δωδωνίδες ἱέρειαι, διότι ὁ πόλεμος οὗτος Λακεδαιμονίοις ἄδακρον ἔσται. Πλούτ. Ἀγῆσ. 33. Ξενοφ. Ἑλλ. 7,1,32. Ὡς δὲ Ληξιάσης τῆς μίχης τρόπαιον ἐστήσατο, εὐθὺς ἐπεμφεν οἰκαδὲ ἀγγελοῦντα Δημοτέλῃ τὸν κήρυκα τῆς τῆς νίκης τὸ μέγεθος καὶ ὅτι Λακεδαιμονίων μὲν οὐδὲ εἰς τεθραιήν, τῶν δὲ πολεμίων παμπληθεῖς. τοὺς μέντοι ἐν Σπάρτῃ ἔφρασαν ἀκούσαντας ἀρχαί- μένους ἀπὸ Ἀγησιλάου καὶ τῶν γερόντων καὶ τῶν ἐφόρων πάντας κλάειν· οὕτω καιρόν τι ἄρα χαρᾷ καὶ λύπῃ δάκρυνά ἐστιν). Ὁ Διόδωρος δὲν ἀναφέρει, ὅτι συμμετέσχον καὶ Ἀργεῖοι τοῦ πολέμου τούτου, ἀλλ' ὁ Ξενοφῶν ῥητῶς μνημονεύει. Ἡ μάχη αὕτη ἐγένετο κατ' ἄλλους τῷ 367, κατ' ἄλλους τὸ θέρος τοῦ 368.

Κατὰ τὸ ἔτος 368-367 θέλοντες οἱ Θηβαῖοι νὰ συνομολογήσωσιν εἰρήνην μετὰ ἀξιώσεων ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας τῆς Ἑλλάδος διὰ τῆς Περσικῆς ἐπιρροῆς ἐπεμψαν πρὸς τὸν μέγαν βασιλέα πρέσβεις, οὓς συνώδευε καὶ ὁ Ἀρκάς Ἀντίοχος καὶ ὁ Ἡλείος Ἀρχίδαμος καὶ εἰς πολίτης ἐξ Ἀργούς. (Πλτρχ. Πελοπ. 30. Ἀρταξ. 32. καὶ Ξενοφ. Ἑλλ. 7,1,33. Συνεχῶς δὲ βουλευόμενοι Θηβαῖοι, ὅπως ἂν τὴν ἡγεμονίαν λάβοιεν τῆς Ἑλλάδος ἐνόμισαν, εἰ πέμψειαν πρὸς τὸν Περσῶν βασιλέα, πλεονεκτῆσαι ἂν τι ἐν ἐκείνῳ. Καὶ ἐκ τούτου παρακαλέσαντες ἤδη τοὺς συμμάχους ἐπὶ προφάσει ὅτι καὶ Εὐθυκλῆς ὁ Λακεδαιμόνιος εἴη παρὰ βασιλεῖ, ἀναβαίνοισι Θηβαίων μὲν Πελοπίδας, Ἀρκάδων δὲ Ἀντίοχος, Ἡλείων δὲ Ἀρχίδαμος· ἠκολούθει δὲ καὶ Ἀργεῖος). Ἀν δὲ καὶ οἱ Ἀργεῖοι μετέσχον ἐπισήμως ταύτης τῆς πρεσβείας, ἀμφιβάλλεται ἕνεκα τῆς σκοτεινῆς ἐκφράσεως τοῦ Ξενοφώντος, ἀλλὰ θεωρεῖται πιθανόν, ἂν ἀναμνησθῶμεν τὰς φιλικὰς σχέσεις τῶν Περσῶν καὶ Ἀργείων.

ΕΙΣΒΟΛΗ ΘΗΒΑΙΩΝ ΕΙΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΝ ΒΟΗΘΟΥΜΕΝΩΝ ΥΠ ἈΡΓΕΙΩΝ

Καὶ τὴν τρίτην εἰσβολὴν τῶν Θηβαίων εἰς Πελοπόννησον τῷ 367 ἐβοήθησαν οἱ Ἀργεῖοι. Οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι συμμαχῆσαντες ἀπεφάσισαν νὰ καταλάβωσι τὴν Κόρινθον ὡς κύριον σταθμὸν καὶ νὰ φυλάττωσι τὴν γραμμὴν τοῦ ὅρους Ὀνείου μεταξὺ Κορίνθου καὶ Κεχρεῖων, ἵνα ἐμποδίσωσι τοὺς Θηβαίους νὰ εἰσέλθωσιν ἐκ νέου εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ὁ συμμαχικὸς στρατὸς ἀνῆρχετο εἰς εἴκοσι χιλιάδας ὑπὸ

τόν Χερσίαν. Ὁ Ἐπαμεινώνδας ὁμῶς, ἂν καὶ εἶχεν ὀλιγώτερον στρατόν, ὁμῶς δὲν ἐδειλίξεν ἀλλ' ἐπείσει τὸν στρατηγὸν τῶν Ἀργείων Πεισίαν νὰ καταλάβῃ μετὰ δισχιλίων ὀπλιτῶν νύκτωρ ἔχων ἐπὶ τὰς ἡμερῶν ἐπιτήδεια τὴν διὰ τῶν Ὀνειῶν ὁρέων εἰς τὰς Κεγχρεῖας διόδον, ἥτις ἁμελῶς ἐφυλάχετο ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν καὶ Ἀθηναίων. (Ξενοφ. Ἑλλ. 7,1,41. Αἰθιο. δ' Ἐπαμεινώνδας, βουλ.θεῖς τοὺς Ἀχαιοὺς προσαγαγέσθαι, ὅπως μᾶλλον σφίσι καὶ οἱ Ἀρκάδες καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαγοι προσέροισιν τὸν τοῦτον, ἔγωγε ἐκστρατευτέον εἶναι ἐπὶ τὴν Ἀχαΐαν. Πεισίαν οὖν τὸν Ἀργεῖον στρατηγόντα ἐν τῷ Ἀργεῖ πείθει προκαταλαβεῖν τὸ Ὀρειον. καὶ ὁ Πεισίας μέντοι καταμαθὼν ἀμελονμένην τὴν τοῦ Ὀρείου φυλακὴν ἐπὶ τε Νανκλέες, ὅς ἦρχε τοῦ ξενικοῦ τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ ὑπὸ Τιμομάχῳ τοῦ Ἀθηναίου καταλαμβάνει νύκτωρ μετὰ δισχιλίων ὀπλιτῶν τὸν ὑπὲρ Κεγχρεῶν λόφον ἔχων ἐπὶ τὰς ἡμερῶν τὰ ἐπιτήδεια). Οὕτως οἱ Θηβαῖοι ἐπιτηδεύουσιν καὶ δι' ὀλιγῶν ὑπερβαίνουνσι τὸ Ὀρειον καὶ στρατεύουσι μετὰ πάντων τῶν συμμάχων ἐπὶ τὴν Ἀχαΐαν ἡγουμένου τοῦ Ἐπαμεινώνδα, ἥτις ἀποστατήσασα ἐκ τῶν Λακεδαιμονίων ἐγένετο φίλη καὶ σύμμαχος αὐτοῦ, ἐδέξατο τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα καὶ ἐξώρισε τοὺς ὀλιγαρχικούς. Ἐπωφελοῦμενοι τὴν εὐκαιρίαν ταύτην οἱ Ἀργεῖοι μετέβηλόν τὸ ἀπὸ τοῦ 418 ἰσχυρῶς τεθεμελιωμένον ὀλιγαρχικὸν πολίτευμα τῆς Σικυῶνος εἰς δημοκρατικὸν διὰ τοῦ Εὐφρονος μέγιστον δυναμένου ἐν Σικυῶνι. (Ξενοφ. Ἑλλ. 7,1,44-46. Διόδ. 15,70. Εὐφρων ὁ Σικυῶνιος διαφέρων θράσει καὶ ἀποτολῇ συνεργεῖ τοὺς λατῶν Ἀργείους ἐπέθετο τῇ τετραγίδι). Εἶτα ὁμῶς τῶν πραγμάτων κύριος γενόμενος καὶ βοηθούμενος ὑπὸ τῶν ἐξορίστων εὐγενῶν, ὑπὸ τῶν χρημάτων τοῦ δημοσίου ταμείου, ὑπὸ τῶν θησαυρῶν τοῦ ναοῦ παρυσκίασε σῶμα πολυάριθμον μισθοφορικόν, ἐκέρδισε διὰ τούτου τὸν κάτω λαόν, ἐκποδῶν ἐποίησε τοὺς συνεταίρους αὐτοῦ καὶ ὀπαδοὺς, κατέλυσε πάλιν τὴν δημοκρατίαν καὶ ἐγένετο τύραννος (Ξενοφ. Ἑλλην. 7,1,46. Πάντα ὑφ' αὐτῷ ἐποιήσατο καὶ σαφῶς τύρανος ἦν). Ἀλλ' οἱ Ἀργεῖοι ἐβλεπον ἡσύχως τὸν Εὐφρονα μεταβαλόντα πάλιν εἰς ὀλιγαρχίαν τὸ πολίτευμα, διότι οὗτος μετέσχεν ὑπὲρ αὐτῶν τοῦ πολέμου κατὰ τοῦ Φλιοῦντος ἐξοδεύσας πολλὰ χρήματα. Τὸν Φλιοῦντα ἤδη οἱ Ἀργεῖοι ἀπώλεσαν ἕνεκα τῆς νέας μεταβολῆς τοῦ πολιτεύματος ἐν Σικυῶνι. Ἡ Φλιαία πεδιάς ὠρίετο ὑπὸ τοῦ εἰς τρεῖς ἀμβλείας κορυφᾶς αἰρομένου ὄρους Τρικάρανου, ἐφ' οὗ οἱ Ἀργεῖοι εἶχον φρούριον, ἵνα ἐντεῦθεν βλέπτωσι τὴν πεδιάδα. Νῦν δὲ καὶ οἱ Σικυῶνιοι ὠχύρωσαν τὴν Θυαμίαν, ἀνοικτὸν τόπον τοῦ

Φλιοῦντος. Οὕτως ὁ Φλιοῦς ἦτο ἐν ἀδιαλείπτῳ πολιορκίᾳ ὑπὸ τῶν Σικωνίων καὶ Ἀργείων. Ἦδη δὲ ἐλθὼν μετὰ βοηθείας ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων Χάρης ὑπὲρ τῶν Φλιασίων, τὸ μὲν ἀπειλητικὸν φροῦριον Θυάμια ἀνέτρεψε, τοὺς δὲ Ἀργεῖους ἀπέκρουσε εἰς δύο μάχας. (Διόδ. 15, 75. Φλιασίους δὲ πολεμουμένους ὑπ' Ἀργείων Χάρης ὑπ' Ἀθηναίων πεμφθεὶς στρατηγὸς μετὰ δυνάμεως ἐβοήθησε τοῖς Φλιασίοις πολιορκουμένοις· τικήσας δὲ τοὺς Ἀργεῖους δυοὶ μάχαις καὶ τὴν ἀσφάλειαν περιποιήσας τοῖς Φλιασίοις ἐπαηλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας). Ἐκ τῶν συγχῶν ὅμως ἐπιδρομῶν οἱ Φλιάσιοι ἦσαν οὕτω καταπειπονημένοι ὥστε ἀποστάντες τῆς Σπάρτης συνέδεσαν εἰρήνην μετὰ τῶν Θηβαίων καὶ Ἀργείων, παρὰ τοὺς ὅρους ὅμως τῆς ὁποίας οἱ Ἀργεῖοι κατεῖχον τὸ Τρικάρανον θέντες φυλακὴν ὑπὸ τὴν πρόφασιν, ὅτι εἶνε ὁ τόπος οὗτος κτῆμα αὐτῶν. (Ξενοφ. Ἑλλ. 7, 4, 10. Ἀγασθέντες δὲ αὐτοὺς οἱ Θηβαῖοι, ὅτι καίπερ ἐν κινδύνῳ ὄντες οὐκ ἤθελον τοῖς ἐνεργέταις εἰς πόλεμον καθίστασθαι, συνεγώρρησαν αὐτοῖς καὶ Φλιασίοις καὶ τοῖς ἐλθοῦσι μετ' αὐτῶν εἰς Θήβας τὴν εἰρήνην ἐφ' ᾗτε ἔχειν τὴν ἐαυτῶν ἐκάστοτε, καὶ ἐπὶ ταῦτοις ὡμόθησαν οἱ ἄλλοι. οἱ μὲν δὲ Φλιάσιοι, ἐπεὶ οὕτως ἡ σύμβασις ἐγένετο, εὐθὺς ἀπῆλθον ἐκ τῆς Θυαμίας· οἱ δὲ Ἀργεῖοι ὁμόσαντες ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ταῦτοις εἰρήνην ποιήσεσθαι, ἐπεὶ οὐκ ἐδύνατο καταπραῖναι ὥστε τοὺς τῶν Φλιασίων φυγάδας μένειν ἐν τῷ Τρικάρανῳ ὥς ἐν τῇ ἐαυτῶν πόλει ἔχοντας, παραλαβόντες ἐφρούρουν, φάσκοιτες σφετέραν τὴν γῆν ταύτην εἶναι, ἣν ὀλίγῳ πρότερον ὡς πολεμίαν οὖσαν ἐδήουν, καὶ δίκας τῶν Φλιασίων προκαλουμένων οὐκ ἐδίδοσαν).

ΜΑΧΗ ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΚΡΩΜΝΟΝ.

Η ΕΝ ΜΑΝΤΙΝΕΙΑ ΜΑΧΗ

Μετὰ τὰ συμβάντα ταῦτα εὗρον τὰ ὄπλα τῶν Ἀργείων ἀλλαχοῦ ἐνασχόλησιν, ἐν Ἀρκαδίᾳ καὶ Ἡλιδι. Τῷ 365 συνέβη πόλεμος μεταξὺ Ἀρκαδίας καὶ Ἡλίδος ἕνεκα τῶν Τριφυλίων, διότι οἱ μὲν Ἡλεῖοι ἀπῆλθον τὸν Λασιῶνα, οἱ δὲ Ἀρκάδες ἀνθίσταντο, διότι οἱ Τριφύλιοι εἶχον προσχωρήσει εἰς τὸν Ἀρκαδικὸν σύνδεσμον. Καὶ οἱ μὲν Ἀρκάδες ὑπεστηρίζοντο ὑπὸ τῶν Ἀργείων δισχιλίων ὄντων, Θηβαίων καὶ Μεσσηνίων, οἱ δὲ Ἡλεῖοι ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν, οἵτινες ὑπὸ τὸν Ἀρχίδαμον ἐκστρατεύσαντες καταλαμβάνουσι τὴν πόλιν Κρῶμνον παρὰ τὴν Μεγαλόπολιν.

Ἐνταῦθα ἤρχεν Ἀργεῖος Νικόστρατος, πρὸς ὃν ὁ Ἀρχίδαμος, ἵνα παρ-
δῶσιν τὴν χώραν, ὑπεσχέθη μεγάλην ποσότητα χρημάτων καὶ σύζυγον τὴν
ὥραιότεραν Σπαρτιάτιδα μετ' ἐλευθέρως ἐκλογῆς, ἐξαιρουμένων ὅμως
τῶν θυγατέρων τοῦ βασιλέως. Ἄλλ' ὁ χρηστός πολεμικός ἀνὴρ ἠρνήθη
ταύτας τὰς προτάσεις εἰπὼν, ὅτι ὁ Ἀρχίδαμος δὲν εἶνε δυνατόν νὰ κα-
τάρχηται ἐκ τοῦ Ἡρακλέους, διότι οὗτος μὲν ἐκθάρσισε τοὺς τόπους κα-
κούργων καὶ πονηρῶν, ἐκεῖνος δὲ θέλει νὰ κάμῃ ἄλλους τοιοῦτους. (Πλ.
ἀποφθέγμ. βασιλ. καὶ στρ. Νικόστρατος ὁ τῶν Ἀργείων στρατηγὸς ὑπ'
Ἀργιδάμῳ γωρίον τι προδοῦναι παρακαλούμενοι ἐπὶ χρήμασι πολλοῖς
καὶ γάμψ Λακαίρης, ἥν' βούλεται, διὰ τῶν βασιλικῶν, ἀπεκρίνατο,
μὴ εἶναι τὸν Ἀργιδάμῳ ἀφ' Ἡρακλέους· τὴν μὲν γὰρ Ἡρακλέα περι-
όντα τοὺς κακοὺς κολλάειν, Ἀργιδάμῳ δὲ τοὺς ἀγαθοὺς κακοὺς ποιεῖν.
Πλούτχ. περὶ δυσωπίας 16. "Ἐτι τοίνυν, ὥσπερ Νικόστρατος ὁ Ἀρ-
γεῖος, Ἀργιδάμῳ παρακαλῶντος αὐτὸν ἐπὶ χρήμασι πολλοῖς καὶ γά-
μψ γυναικὸς ἥς βούλεται Λακαίρης παραδοῦναι Κρῶμον, οὐκ ἔφη γε-
γονέναι τὸν Ἀργιδάμῳ ἀφ' Ἡρακλέους· ἐκεῖνον μὲν γὰρ ἀποκτινύ-
ναι περιόντα τοὺς πονηροὺς, τοῦτον δέ, τοὺς χρηστοὺς ποιεῖν πονη-
ροῦς). Οὐδὲν ἤττον ὅμως ἡ Κρῶμος περιέπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ
ἐχθροῦ, ὅστις εἰσέγαγεν ἐνταῦθα φρουράν, μεθ' ἧς ἦσαν καὶ Ἀρ-
γεῖοι ἐκ τῶν ἀριστοκρατικῶν φυλάδων. Ἀμέσως οἱ Ἀρκάδες βοηθούμε-
μενοι ὑπὸ τῶν Ἀργείων καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων προσέβαλον τὴν θέ-
σιν διὰ διπλοῦ χερσικώματος πολιορκήσαντες τοὺς φύλακας, οἵτινες πε-
ριελθόντες εἰς τὸ δεινότατον σημεῖον τοῦ λιμοῦ ἐπληροφόρησαν τὸν Ἀρ-
χίδαμον περὶ τῆς στενοχώρου θέσεως, εἰς ἣν περιῆλθον. Οὗτος δὲ διὰ
νυκτερινῆς προσβολῆς κατέλαβε τὰ χερσικώματα καὶ ἔσωσε μέρος τῆς
φρουρᾶς, οἱ δ' ἄλλοι ἐκαστὸν τὸν ἀριθμὸν ἔπεσαν εἰς τὰς χεῖρας τῶν πο-
λιορκητῶν Ἀργείων, Ἀρκάδων, Θηβαίων καὶ Μεσσηνίων καὶ διενεμή-
θησαν εἰς τέσσαρα μέρη. Ὡς πρὸ τῆς Κρῶμου οὕτως ἴσταντο καὶ τὸ
ἐπόμενον ἔτος 364 οἱ Ἀργεῖοι ὑπὲρ τῶν Ἀρκάδων, ὅταν οὗτοι ἐξ ἐχθρό-
τητος πρὸς τὴν Ἡλίδι ἐπέτρεψαν νὰ τελεσθῶσιν οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶ-
νες ὑπὸ τῶν Πισατῶν· δισχιλίοι Ἀργεῖοι ὀπλίται συνώδευσαν τὸν Ἀρ-
καδικὸν στρατὸν εἰς τὴν Ὀλυμπίαν· ἀμφοτέροι οἱ τε Ἀρκάδες μετὰ
τῶν συμμάχων καὶ οἱ Ἡεῖοι ἐφάνησαν ἑνοπλοὶ καὶ συνῆψαν αἵματη-
ρὰν μάχην ἐπὶ παρούσῃ τῶν εἰς τὴν ἐορτὴν συνηγμένων θεατῶν.
Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν οἱ Ἀργεῖοι μετὰ τῶν Ἀρκάδων ἀπεκρούσθησαν,
εἶτα ὅμως εὐρόντες εἰς τὰ πολλὰ οἰκοδομήματα ἀσφαλῆ θέσιν ἠνάγκα-

σαν τοὺς Ἡλείους νὰ υποχωρήσωσιν. Οἱ δὲ Ἡλείοι, ὡς καὶ πρότερον ἐπὶ Φεῖδωνος, δὲν συμπεριέλαβον ἐν τῷ καταλόγῳ τὴν 104 Ὀλυμπιάδα, ἣν ἐώρτασαν παρανόμως οἱ Ἀργεῖοι μετὰ τῶν Πισατῶν ἐκδιώξαντες τοὺς Ἡλείους. Οὕτως εἰργάζοντο οἱ Ἀργεῖοι ἀδιαλείπτως κατ' εὐθείαν καὶ πλεονεξίως εἰς τὴν κατὰπτωσιν τῆς Λακεδαιμόνος, εἰς τὴν ἐκμηδένισιν τῆς ἐπιρροῆς αὐτῆς. Ἦδη δὲ ἐφθασεν ἡ 12 Ἰουνίου τοῦ 362, ὅτε οἱ Ἀργεῖοι ἠνωμένοι μετὰ τῶν Θηβαίων, Τεγεατῶν, Μεσσηνίων καὶ Σικυωνίων καὶ ὁδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ Ἐπαμεινώνδῃ ἐξεστράτευσαν εἰς τὸν τελευταῖον μέγαν ἀγῶνα κατὰ τῆς Σπάρτης βοηθουμένης ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, Ἡλείων, Ἀχαιῶν καὶ Μαντινέων. Οἱ Ἀργεῖοι κατεῖχον ἐν τῷ πολέμῳ τῆς Μαντινείας τὴν δεξιὰν πτέρυγα ἰστάμενοι ἀπέναντι τῶν Λακεδαιμονίων, οἱ δὲ Θηβαῖοι τὴν ἀριστεράν. (Διόδ. 15,85). Συναφθείσης δὲ δεινῆς μάχης ἐνίκησαν μὲν οἱ Θηβαῖοι μετὰ τῶν συμμάχων Ἀργείων καὶ λοιπῶν, ἔπεσεν ὅμως ὁ Ἐπαμεινώνδης. Ὡστε ἡ μάχη εἶχεν ἄλλο ἀποτέλεσμα ἢ ἡ τοῦ ἔτους 418. Ἐν τῇ Ἀρκαδίᾳ ἡ Σπαρτιατικὴ ἐπιρροὴ καθηρέθη, ἡ Μεσσήνη ἔμεινεν ἀνεξάρτητος, ἡ Πελοπόννησος ἐδημοκρατήθη, ἡ δὲ Σπάρτη ἵστατο ἤδη μόνη καὶ καταλειλυμένη. Τοῦτο ἦτο ἔργον καὶ κατόρθωμα ὅλως ἰδιαιτέρως τῶν Ἀργείων. Ὁ Ἐπαμεινώνδης, οὐ τὸ μεγαλεῖον δὲν θέλομεν νὰ ἐλαττώσωμεν, δὲν ἐπέφερε μόνος τὴν πτώσιν τῆς δυνάμεως τῆς Σπάρτης. Οἱ μεγάλοι ἄνδρες, ὡς γνωστόν, εἶνε μόνον φορεῖς τῆς ἐκυτῶν ἐποχῆς. Τὸ Ἄργος ἦτο ἡ μόνη πόλις, ἥτις διεδῶκε τὴν δημοκρατίαν, ἐφ' ἧς στηρίζομενος ὁ Ἐπαμεινώνδης κατέβαλε τὴν Σπάρτην. Τὸ Ἄργος ἦτο ἡ μόνη πόλις, ἥτις διὰ τῶν συγχόνων πολέμων ἐξενεύρισε καὶ ἡλάττωσε τὰς Σπαρτιατικὰς δυνάμεις καὶ ὑπεξέκαυσε τὸ μῖτος τῶν Πελοποννησιακῶν πόλεων κατ' αὐτῆς. Τὸ Ἄργος ἤδη ἡλευθερώθη τῆς ἀπειλητικῆς κυριαρχίης τοῦ γείτονος κράτους.

Δέκα ἔτη μετὰ τὴν ἐν Μαντινείᾳ μάχην ἠναγκάσθη τὸ Ἄργος πάλιν νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τοῦ παλαιοῦ ἐχθροῦ. Τῷ 352 ἡ Σπάρτη ἐπιθυμοῦσα νὰ ανακτήσῃ τὴν κυριαρχίαν αὐτῆς ἐπὶ τῶν Μεσσηνίων καὶ Ἀρκάδων, ἐν γένει δὲ τὴν ἡγεμονίαν νὰ ἐκτείνῃ ἐπὶ τῆς Χερσονήσου, ἐνόμισεν, ὅτι εὐρε κατὰλληλον εὐκαιρίαν πρὸς τοῦτο, ὅταν οἱ Θηβαῖοι ἐνεπλάκησαν εἰς τὸν ἰσρὸν πόλεμον. Παρασχευασθεῖσα δὲ προσηκόντως ἐξεστράτευσεν ὑπὸ τὸν Ἀρχίδαμον κατὰ τῆς Μεγαλοπόλεως. Μάτην οἱ πολιορκούμενοι Μεγαλοπολίται ἐζήτησαν τὴν βοήθειαν τῶν Ἀθηναίων, μάτην ὁ Δημοσθένης ὑπεστήριζεν τὴν αἴτησιν ταύτην, διότι οἱ Ἀθηναῖοι ἔμειναν οὐδέτεροι. Τὸ Ἄργος μόνον ἀπεναντίας ἠνωμένων μετὰ τῶν Μεσσηνίων καὶ Σικυωνίων

ἤτο ἀμέσως ἔτοιμον εἰς βοήθειαν καὶ προθύμως περιέμενε τὸν ἐχθρὸν παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ Ἀλφειοῦ. Τότε οὗτος ὁ ἐχθρὸς αἰφνης ἐπέπεσε κατὰ τῆς Ἀργολίδος καὶ ἐκυρίευσε τὰς μετὰ τῆς Μεγαλοπόλεως συνδεδεμένους Ὀρνείας. Τυχέως οἱ Ἀργεῖοι ἐπεφάνησαν ἀλλ' ἀπεκρούσθησαν ἀπολέσαντες διακοσίους ἄνδρας. (Διόδ. 16,35. Ἄρα δὲ τοῖτοις πραττομένοις συνέστη πόλεμος Ἀργείοις πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ γενομένης μάχης περὶ πόλιν Ὀρνείας ἐνίκων οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ τὰς Ὀρνείας ἐκπολιώρκησαντες ἐπαγῆλθον εἰς τὴν Σπάρτην). Εἴτα ὑπὸ τῶν Θηβαίων βοηθούμενοι, οἵτινες ἔρθασαν μετὰ τεσσάρων χιλιάδων πεζῶν καὶ πεντακοσίων ἵππεων, συνῆψαν πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας παρὰ τὰς Ὀρνείας μάχην ἐκ δευτέρου, ἥτις ἔμεινε μὲν ἄκριτος ἀλλ' ἠνάγκασε τὸν ἐχθρὸν νὰπέλθῃ τῆς Ἀργολίδος. Ὁ πόλεμος εἴτα διενηργεῖτο ἐπανειλημμένως ἐν τῇ Ἀρκαδίᾳ μετὰ μεταβαλλομένης εὐτυχίας. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐρημύσαντες μέρος τῆς Ἀρκαδίας, κυριεύσαντες τὴν πόλιν Ἐλισσοῦντα ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Σπάρτην ἀφῆσαντες ἐν Ἀρκαδίᾳ μέρος τοῦ στρατοῦ ὑπὸ τὸν Ἀνάξανδρον, ὅστις παρὰ τῇ Τελφούσῃ πολεμήσας πρὸς Ἀργεῖους, Θηβαίους καὶ Ἀρκάδας ἐνίκηθη μετὰ πολλῆς βλάβης καὶ συνελήθη αἰχμάλωτος. (Διόδ. 16,39. Μετὰ δὲ τινα χρόνον οἱ Θηβαῖοι μετὰ τῶν συμμάχων ἐνίκησαν τοὺς πολεμίους περὶ Τέλφουσαν καὶ συγροὺς ἀνελόντες ἐξώγησαν Ἀνάξανδρον τε τὸν ἡγούμενον καὶ τῶν ἄλλων πλείους τῶν ἐξήκοτα). Συνήρθησαν ἔπειτα ἀψιμαχίαι καὶ μάχαι ἰσοκρίζουσαι καὶ ἄκριτοι, μέχρις οὗτοι οἱ Λακεδαιμόνιοι συνῆψαν εἰρήνην μετὰ τῆς Μεγαλοπόλεως ἀναγνωρίσαντες τὴν αὐτονομίαν αὐτῆς καὶ οὕτως ἐτελείωσεν ὁ πόλεμος.

ΑΡΓΕΙΟΙ ΠΟΛΕΜΟΥΣΙΝ ΕΝ ΑΙΓΥΠΤΩ. ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΑΡΤΑΞΕΡΕΟΥ. Π ΕΝ ΧΑΙΡΩΝΕΙΑ ΜΑΧΗ

Τὸ Ἄργος, ἐπειδὴ δὲν ὑπέστη πολλὰς ἀπωλείας κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους πολέμους, ἠδυνήθη νὰ παράσχῃ βοήθειαν πολλὴν μετὰ σημαντικοῦ πλήθους τῷ 344 πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν Ἀρταξέρξην πολεμοῦντα κατὰ τῆς Αἰγύπτου. Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Σπαρτιάται ἀπέκρουσαν τὴν περὶ βοήθειας αἴτησιν τοῦ Πέρσου, οἱ δὲ Θηβαῖοι ἀπέστειλαν χιλίους ἄνδρας ὑπὸ τὸν Λακράτην, οἱ δὲ Ἀργεῖοι τρεῖς χιλιάδας ὑπὸ τὸν Νικόστρατον. (Διόδ. 16,44. Müller Grægm. hist. gr. 1,301) Ὁ βασιλεὺς τῶν

Περσῶν ἐλθόντων τῶν συμμάχων ἐξ Ἄργους καὶ Θηβῶν προῆγεν ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον. Μέχρι τοῦδε οἱ Ἕλληνες μισθοφόροι διεχωρίζοντο κατὰ τὸν πόλεμον ὡς ἰδιαιτέρος ὄμιλος. Ἦδη ὁμῶς ὁ βασιλεὺς διακίρνας αὐτοὺς εἰς τρία μέρη καὶ ἀναμίξας μετὰ τοῦ ἰδίου στρατοῦ ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν ἐνὸς Πέρσου καὶ ἐνὸς Ἑλλήνου. Ἀνῆλθε τὸν Νεῖλον ἀπειλῶν τὴν Μέμφιν· οἱ μισθοφόροι Βοιωτοὶ καὶ τὸ πεζικὸν τῶν Περσῶν ὑπὸ τὰς διατάγας τοῦ Λακκράτους καὶ Ρουσάκους σατράπου τῆς Λυδίας ὤφειλον νὰ ἐπιδράμωσι κατὰ τοῦ Πηλουσίου· οἱ μισθοφόροι τοῦ Ἄργους ὑπὸ τὸν Νικόστρατον καὶ χίλιοι Πέρσαι ἐκλεκτοὶ ὁδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ Ἀριστοχάνου ἐστάλησαν μετὰ ὄγδοήκοντα τριήρων, ἵνα ἐπιχειρήσωσι προσπείλασθαι ἐπὶ τῶν ὕψισθιν τοῦ Πηλουσίου. Τέλος σῶμά τι περιλαμβάνον τοὺς μισθοφόρους τοῦ Μέντορος καὶ τοὺς ἐξ χιλιάδας Ἕλληνας τοῦ Βαγέα ἤλθε πρὸς βορρᾶν τοῦ Πηλουσίου, ἵνα κόψῃ τὰς συγκοινωνίας τούτου καὶ τῆς Μέμφιδος. Τοιαύτης γενομένης τῆς διατάξεως τοῦ στρατοῦ ὁ τολμηρὸς Νικόστρατος κατορθώσας νὰ προσπελάσῃ εἰς τὰ ὕψισθιν τῶν ἐχθρῶν γρχυμῶν κατέβαλε τοὺς Αἰγυπτίους, ὅσοι εὐρέθησαν ἐκεῖ, καὶ τοὺς μισθοφόρους Ἕλληνας, οἵτινες ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Κλεινία ἐκ Κῶ προσέτρεχον, ἵνα ὑποστηρίξωσιν αὐτούς. Γενομένης δὲ κρατερᾶς μάχης οἱ μετὰ τῶν Περσῶν Ἀργεῖοι ἠγωνίσθησαν τόσῳ ἀνδρείως ὥστε ἐφόνευσαν καὶ τὸν στρατηγὸν τῶν ἐχθρῶν Κλεινίαν καὶ κατέκοψαν περισσοτέρους τῶν πεντακισχιλίων (Διόδ. 16, 48). Ὁ Νεκταναβὴς ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς μαθὼν, ὅτι καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα ἐνίκηθη, τοσοῦτον κατεπλάγη ὥστε ἐπὶ τέλους μετὰ ματαίας ἀποπειράς ἀντιστάσεως κατέφυγεν εἰς τὴν Αἰθιοπίαν καὶ οὕτως ἡ Αἴγυπτος ἐγένετο πάλιν Περσικὴ ἐπαρχία. Ὁ Ἀρταξέρξης γενόμενος κύριος πάσης τῆς Αἰγύπτου καὶ περιελὼν τὰ τέλη τῶν ἀξιολογωτάτων πόλεων καὶ συναθροίσας πλῆθος χρυσοῦ καὶ ἀργύρου ἐκ τῆς συλήσεως τῶν ἱερῶν τοὺς συστρατευσαμένους τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν ἀζίαν ἕκαστον δωρεαῖς ἀξιολόγοις τιμήσας ἀπέλυσε εἰς τὰς πατρίδας. (Διόδ. 16, 51).

Ἀφοῦ καὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κλέος τῶν Θηβῶν ἐμαράνθη καὶ κατέπεσε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἐπαμεινώνδα, οἱ Ἀργεῖοι ἐξακολουθοῦντες τὴν πραγμάτων τοῦ σκοποῦ αὐτῶν ἐστράφησαν πρὸς ἄλλον σύμμαχον, πρὸς τὸν Φίλιππον τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας. Οὗτος ἕνεκα τοῦ Φωκικοῦ πολέμου ἐπάτησε τὸν πόδα αὐτοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα παρέχων βοήθειαν, χρυσὸν καὶ στρατιώτας κατὰ τῆς Σπάρτης καὶ πιστὸς εἰς τὰ σχέδια αὐτοῦ ἐσπευδε νὰ κατασταθῇ κύριος τῆς Ἑλλάδος. Αἱ κινήσεις καὶ ἐνέργειαι

ἤρξαντο πανταχοῦ ἐν αὐτῇ, οἱ κάτοικοι τῆς Μεγαλοπόλεως, Μεσσήνης καὶ Ἀργούς προσεικέλεσαν αὐτὸν νὰ ἔλθῃ εἰς Πελοπόννησον, ἵνα βοηθήσῃ αὐτοὺς κατὰ τῆς Σπάρτης. Ὁ Φίλιππος ἀναγγεῖλαις, ὅτι θὰ ἔλθῃ, ἐπέμψε ταῦτοχρόνως χρήματα καὶ πρέσβεις μετὰ τῆς ῥητῆς καὶ ἐπισήμου διαταγῆς εἰς τὴν Σπάρτην νὰ πόσῃ πάσης ἁξιώσεως. (Δημοσθ. περὶ εἰρ. 61. Φίλιπ. 2, 69). Αὐξανομένης ὁμως τῆς δυνάμεως ὅσημέραι τοῦ Φιλίππου ὁ Δημοσθένης τῷ 344 πείθει τὴν Ἀθηναϊκὴν ἐκκλησίαν νὰ πέμψῃ εἰς Πελοπόννησον πρέσβεις, ἐν οἷς ἦτο καὶ αὐτός. Αἱ παραινήσεις καὶ προτροπαὶ πρὸς τοὺς Μεσσηνίους καὶ Ἀργεῖους, αἱ συμβουλαὶ πρὸς ἀποτροπὴν ἀπὸ τῆς συμμαχίας τοῦ Φιλίππου ἐπεδοκιμάσθησαν μὲν καὶ ἐπηρεάσθησαν ὑπὸ τούτων ἀλλὰ δὲν κατάρθωσαν οὐδεμίαν πραγματικὴν μεταβολὴν τῶν ἰδεῶν καὶ φρονημάτων. Καὶ δὲν συνεμάχησαν μὲν οὗτοι ῥητῶς καὶ ἐπισήμως μετὰ τοῦ Φιλίππου ἀλλὰ δὲν συνετάχθησαν μετὰ τῶν Ἀθηναίων. Ἡ εὐγλωττία τοῦ Δημοσθένους ἐξήγειρε μὲν τὸν θαυμασμόν καὶ ἐχειροκροτήθη, οἱ βέλτιστοι τῶν πολιτῶν ἀμφοτέρων τῶν πόλεων, τῆς Μεσσήνης καὶ Ἀργούς, ἡσθάνθησαν μὲν ζωηρόν ἔρωτα πρὸς τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλὰ τὸ πλῆθος δὲν μετέβαλε γνώμην. Οἱ ὁπαδοὶ τοῦ Μακεδονικοῦ κόμματος Νέων καὶ Θρασύλοχος ἐν Μεσσήνῃ, Μύρτις, Τελίδαμος καὶ Μνασέας ἐν Ἀργεὶ δὲν ἔπαυσαν τὰς ἐσωτερικὰς διαμάχας, ἀλλ' ἐπολλυπλασίωσαν τὰς ἐκυτῶν προσπάθειας καὶ ἐξήγειραν τοὺς συμπολίτας κατὰ τῶν φίλων τῆς Σπάρτης, οἵτινες κατ' αὐτοὺς ἦσαν οἱ ἐχθροὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς Πελοποννήσου. Οὗτοι τεχνέντως διέδιδον, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἔχουσι κρυπτὴν συμφωνίαν μετὰ τῆς ἀντιζήλου πόλεως. Τόσσοῦτον δὲ πιστευτὴ ἐγένετο ἡ ὑπόνοια αὕτη, ὥστε Ἀργεῖοι καὶ Μεσσηνιοὶ ἐπέμψαν πρέσβεις εἰς Ἀθήνας αἰτιώμενοι τὸν δῆμον, ὅτι τοὺς μὲν Λακεδαιμονίους καταδουλοῦντας τὴν Πελοπόννησον εἰνοεῖ, αὐτοὺς δὲ μαχομένους ὑπὲρ ἐλευθερίας καταπολεμεῖ. Ἐλόντων δὲ πρέσβεων ἐξ Ἀργούς καὶ Μεσσήνης ὁ Δημοσθένης ἀπαγγέλλει τὸν δεῦτερον φιλιππικόν, δι' οὗ κατηγορεῖ τὸν Φίλιππον προπαρασκευάζοντα τὴν πτῶσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου, συμβουλεύει δὲ τοὺς Ἀθηναίους νὰ ἐπαγρυπνώσιν καὶ νὰ ὀργανώσωσι συμμαχίαν ἀπάντων τῶν Ἑλλήνων. Τῶν Ἀθηναίων ὁμως κατατριβομένων περὶ λόγους μᾶλλον ἢ περὶ ἔργα, ἔφθασαν τὰ πράγματα εἰς τοιοῦτον σημεῖον ὥστε κατέληξαν εἰς τὴν καταστρεπτικωτάτην ἐκείνην μάχην τῆς Χαιρωνείας τῷ 338, καθ' ἣν ἐνεταφιάσθη πλέον ἡ ἐλευθερία τῆς Ἑλλάδος. Τοῦ πολέμου τούτου δὲν μετέσχον οἱ Ἀργεῖοι, ἀν καὶ φίλα ἐφρόνουν πρὸς τοὺς Μακεδόνας. Μετὰ τὴν μάχην ὁ

Φίλιππος περιστείλας τὰς Θήβας καὶ θέσας φρουροὺς ἐν ταῖς πόλεσιν ἄμέσως ἐπῆλθε κατὰ τῆς Πελοποννήσου τῷ 338-337 προσκληθεὶς ὑπὸ τῶν φίλων αὐτοῦ. Νικήσας δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἠνάγκασε νάποστῶσι πάσης ἀξιώσεως τοῦ νὰ ἐξασκῶσιν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν πραγμάτων τῆς Μεσσήνης, Ἀρκαδίας, Ἀργούς καὶ ὥρισε τὰ ὅρια τῶν κρατῶν τούτων. Ἰδιαιτέραν ὁμῶς συμπάθειαν ἐπέδειξε πρὸς τὸ Ἄργος, ὅπερ ἦτο τὸ λίκνον τῆς αὐτοῦ καταγωγῆς καὶ μητρόπολις τῆς Μακεδονίας, παρεχώρησε πρὸς αὐτοὺς τὴν Κυνourίαν, τὴν Θυρεάτιδα καὶ τὸ Τρικάρναν, ἐπέτρεψε τὴν διοίκησιν τῶν πραγμάτων εἰς ἄνδρας φίλα πρὸς αὐτὸν φρονούντας, τὸν Μύρτιν, Τελέδαμον καὶ Μνασίαν, ἀπέδωκε δὲ πρὸς τὴν πόλιν τοῦ Ἀγαμέμνονος τὴν τιμητικὴν θέσιν, ἣν ἀφῆρσεν ἡ Σπάρτη. Οὕτως ἡ παλαιὰ κτῆσις ἡ διὰ τῆς μονομαχίας τῶν τριακοσίων περιελθούσα εἰς τοὺς Σπαρτιάτας ἀπεδόθη εἰς τοὺς Ἀργεῖους ὑπὸ τοῦ Φιλίππου καὶ διέμενον Ἀργεῖα χώρα μέχρι τοῦ περὶ τὸ Πανσκανίου. (Παυσ. 2, 20, 1. Λακεδαιμονίοις πολέμειν πρὸς Ἀργεῖους ἀρξαμένοις αὐδεμία ἦν ἔτι ἀπαλλαγὴ, πρὶν ἢ Φίλιππος σφῶς ἠνάγκασεν ὁ Ἀμύντων μένειν ἐπὶ τοῖς καθεστηκόσιν ἐξ ἀρχῆς ὅροις τῆς χώρας. τὸν δὲ ἔμπροσθεν χρόνον οἱ Λακεδαιμόνιοι μηδὲν ἔξω Πελοποννήσου περιεργαζόμενοι τῆς Ἀργείας ἀέτι ἀπέτμενοντο, ἢ οἱ Ἀργεῖοι τετραμμένων πρὸς πόλεμον ἐκείνων ὑπερόριον ἐν τῷ τοιούτῳ καὶ αὐτοὶ σφισιν ἐτίκειντο. καὶ 2, 38, 5. Ἐρθα δὲ ἐμαχέσαντο ὑπὲρ τῆς γῆς ταύτης λογάδες Ἀργείων τριακόσιοι πρὸς ἄνδρας Λακεδαιμονίων ἀριθμὸν τε ἴσους καὶ ἐπιλέκτους ὁμοίως. ἀποθανόντων δὲ ἀπάντων πληρὸν ἐνὸς Σπαρτιάτου καὶ δυοῖν Ἀργείων, τοῖς μὲν ἀποθανοῦσιν ἐγώσθησαν ἐνταῦθα οἱ τάφοι, τὴν χώραν δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι, γενομένου πανδημεῖ σφισιν ἀγῶνος πρὸς Ἀργεῖους, κρατήσαντες βεβαίως αὐτοὶ τε παρὰ νύκτα ἐκαρπούντο καὶ ὕστερον Αἰγινήταις ἔδοσαν ἐκπεσοῦσιν ὑπὸ Ἀθηναίων ἐκ τῆς νῆσον. τὰ δὲ ἐπ' ἐμοῦ τὴν Θυρεάτιν ἐνέμορτο Ἀργεῖοι· φασὶ δ' ἀνασώσασθαι δίκη νικήσαντες). Εἴτα ὁ Φίλιππος τῷ 337 συνεκάλεσε συνέδριον τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων ἐν Κορίνθῳ, ἐνθα ἐδήλωσεν, ὅτι διανοεῖται νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τοῦ βασιλεῖος τῆς Περσίας πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν ἐν Ἀσίᾳ Ἑλλήνων καὶ πρὸς ἐκδίκησιν τῆς ἐπιδρομῆς αὐτοῦ κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Πάντες ἀνεκήρυξαν αὐτὸν ἀρχηγὸν πλὴν μόνης τῆς Σπάρτης.

Μετὰ τὴν παρέμβασιν τοῦ Φιλίππου εἰς τὰ πράγματα τῆς Πελοποννήσου ἡ μὲν Σπάρτη ὁλως ἐξεμνησθένη, τὸ δὲ Ἄργος ἐνίκησε διὰ τῆς συνεργίας τῶν Μακεδόνων, διὰ τῆς συνεργίας αὐτῆς τῆς Ἑλλάδος, ἣν τὸ

"Αργος διεφύλαξεν ἀπὸ τῆς Σπαρτιατικῆς κυριαρχίας Ἡ Σπάρτη οὐδὲν μέσον ἀπέφυγε μέχρι τοῦδε, ἵνα φέρῃ εἰς κατὰπτωσιν τὸ Ἄργος, οὐ, ὡς γνωρίζομεν, τοὺς πολεμιστὰς ἔκαυσεν ἐν τῷ τοῦ Ἄργου ἄλσει. Ἀλλὰ καὶ τὸ Ἄργος ὀρκισθὲν νὰ ἐκδικήσῃ τὴν ὑβρινταύτην πρὸ οὐδενὸς μέσου ἐδείλῃα, ἐπεθύμει δὲ νὰ καταρρίψῃ τὴν Σπάρτην καὶ νὰ ταφῇ καὶ αὐτὸ ὑπὸ τὰ ἐρείπια. Διὸ συνεμάχησε μετὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἑλλάδος. Ἀμφότεροι ἡμάρτησαν καὶ οἱ Ἀργεῖοι καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ὑπερβάντες τὸ μέτρον. Τὸ Ἄργος, ἡ δημοκρατία, ἐνίκησεν ἀλλ' ἡ νίκη ἦλθεν ἀργά, ἦλθε τέλος, ὅτε αἱ δυνάμεις αὐτοῦ, ὡς καὶ τῶν ἄλλων πόλεων, εἶχον ἐξαντληθῇ διὰ τοὺς συχνοὺς πολέμους. Ἡ Σπάρτη εἶχεν εὐεργετήσῃ ὁμολογουμένως τὴν Ἑλλάδα διασώσασα αὐτὴν ἐκ τοῦ Περσικοῦ ζυγοῦ. Ἀπλότης, ἀφέλεια, ἀρετή, χρηστότης, ζῆλος, ἐπιμέλεια, καὶ εὐστάθεια εἰς τὰ δημόσια, αἰδῶς καὶ ἀρετὴ ἐν τῷ οἰκιακῷ βίῳ ἦσαν προτερήματα ἀνεγνωρισμένα τῶν Σπαρτιατῶν. Ἀλλὰ ταῦτα μετὰ τοῦ χρόνου δυστυχῶς ἐμαρχάνθησαν. Ἡ Σπάρτη μετὰ ταῦτα ἐβλαψεν τὴν Ἑλλάδα διὰ τοῦ ἐγωισμοῦ αὐτῆς, διὰ τῆς αὐθαδείας καὶ πανουργίας, δι' ἧς ἤθελε νὰ ἐπιβληθῇ ἐπ' αὐτῆς. Πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Ἑλλάδος, πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἀνθρωπότητος ἔπρεπε νὰ πέσῃ τὸ ἀνόσιον ἐκεῖνα σύστημα τῷ στηριζόμενον ἐπὶ τῆς ἀγροικοτέρας αὐθαδείας καὶ πλεονεξίας (polit. gesh. des dor. Argos ὑπὸ Ioseph Kramarczik theil 2, σελ. 13). Ἰδοὺ ἐν παράδειγμα τῆς Σπαρτιατικῆς διοικήσεως, ὅπερ παρέχει ὁ Θουκυδίδης. Οἱ Σπαρτιατὰι φοβούμενοι τοὺς Εἰλωτας, οἵτινες ἐδείχθησαν ἀνδρείοι κατὰ τὰς ἐκστρατείας, προσεκάλεσαν τοὺς τοὺς δισχίλιους νὰ συνέλθωσιν ὑποσχόμενοι ἐλευθερίαν. Οὗτοι ἦλθον χαίροντες καὶ ἐστεφανωμένοι· τελουμένων δὲ τῶν θυσιῶν αἶφνης ἐφρονεύθησαν πάντες ὑπὸ τῶν ἐπιτεθέντων Σπαρτιατῶν. Ἰδοὺ συγγερά δολοφονία· τοιαύτην ἀνανδρίαν καὶ θηριωδίαν οὐδέποτε ἐπέδειξαν οἱ Ἀργεῖοι πρὸς τοὺς δούλους αὐτῶν. (Hermann Staatsalterth 154. Θουκ. 4, 80. Καὶ ἅμα τῶν Εἰλωτῶν βουλομένοις ἦν ἐπὶ προφάσει ἐκπέμψαι, μὴ τι πρὸς τὰ παρόντα τῆς Πύλου ἐχομένης νεωτερίσασιν· ἐπεὶ καὶ τότε ἐπραξαν, φοβούμενοι αὐτῶν τὴν σκαιότητα καὶ τὸ πλῆθος (αἶε γὰρ τὰ πολλὰ Λακεδαιμονίοις πρὸς τοὺς Εἰλωτας τῆς φυλακῆς πέρι μάλιστα καθειστήκει)· προεἶπον αὐτῶν ὅσοι ἀξιοῦσιν ἐν τοῖς πολέμοις γεγενῆσθαι σφίσιον ἄριστοι, κρίνεσθαι, ὡς ἐλευθερώσοντες, πείραν ποιοῦμενοι καὶ ἡγούμενοι τοὺς σφίσιον ὑπὸ φρονήματος, οἵπερ καὶ ἡξίωσαν πρῶτος ἕκαστος ἐλευθεροῦσθαι, μάλιστα ἂν καὶ ἐπιθέσθαι, καὶ προκρίναντες ἐν

διοικητικούς οἱ μὲν ἐστεφανώσαντό τε καὶ τὰ ἱερὰ περιῆλθον ὡς ἡλευθερωμένοι, οἱ δὲ οὐ πολλῶ ὕστερον ἠγάνισάν τε αὐτοὺς καὶ οὐδείς ἥσθετο ὅτῳ τρόπῳ ἕκαστος διεφθάρη). Δίκαιον ἐπομένως ἦτο τὸ μῖσος τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῆς Σπάρτης, δικαία καὶ ἡ ἐπικλήσις αὐτῶν, ὅτι προτιμωτέρα εἶνε ἡ Μακεδονικὴ ἢ Σπαρτιατικὴ κυριαρχία. Τὸ Ἄργος τοῦναντίον εἶχεν ἀναλάβει δίκαιον ὅλως ἀγῶνα κατὰ τοιοῦτου κράτους, ὅπερ ἰσχυρογνωμόνως περιεπλέκετο εἰς τὰ παλαιὰ αὐτοῦ δικαιώματα. Τὸ Ἄργος παρέμεινεν, αἱ Ἀθηναὶ παρέμειναν ἀλλ' ἡ Σπάρτη ἐξεμηδενίσθη.

ΛΑΜΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Μετ' ὀλίγον δολοφονηθέντος τοῦ Φιλίππου ἀνῆλθε τὸν θρόνον ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀλέξανδρος. Ὁ θάνατος τοῦ Φιλίππου ἐξήγειρεν αἰσθήματα ἐλευθερίας. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι τὸ Ἄργος διὰ τῆς βοηθείας τοῦ Φιλίππου ἐξεμηδένισε τὴν Σπάρτην, ἀλλ' οὐδαμῶς ἦτο διατεθειμένον χάριν γείτονος ἐχθροῦ νὰ ὑπαχθῇ ὑπὸ τὸν Μακεδονικὸν ζυγόν. Ὅταν λοιπὸν ἐγνώσθη ὁ θάνατος τοῦ Φιλίππου, τὸ φθινόπωρον τοῦ 336 οἱ Λακεδαιμόνιοι, Ἀρκάδες, Μεσσήνιοι, Ἀργεῖοι καὶ Ἡλεῖοι ἐκδηλοῦντες αἰσθήματα ἀντίθετα πρὸς τὴν Μακεδονίαν ἦσαν ἔτοιμοι νὰ σύρῳσι τὸ ξίφος κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου (Διόδ. 17,3,5. *Τῶν δ' ἄλλων Πελοποννησίων Ἀργεῖοι καὶ Ἡλεῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ τινες ἕτεροι πρὸς τὴν αὐτονομίαν ὥρμησαν* καὶ 18,11. *Ἐξῆς δὲ συνεβάλοντο τοῦ πολέμου Καρύστιοι μὲν ἐξ Εὐβοίας, τελευταῖοι δὲ τῶν Πελοποννησίων Ἀργεῖοι, Σικυνῶνιοι, Ἡλεῖοι, Μεσσήνιοι καὶ οἱ τὴν Ἀκτὴν κατοικοῦντες*. Πaus. 1,24,4. *Ἐγένοντο δὲ αἱ μεταστροφῆς πόλεις Πελοποννησίων μὲν Ἄργος, Ἐπίδαυρος, Σικυνών, Τροιζήν, Ἡλεῖοι, Φιλιάσιοι, Μεσσήνη*). Ἡ συμμετοχὴ τοῦ Ἀργους βεβαιοῦται καὶ διὰ τοῦ ἐπομένου ψηφίσματος εὐρεθέντος ἐν τῇ ἀκροπόλει πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀριστομάχου Ἀργεῖου. (Διόδ. 17,3,8. *Histoire de L'Hellenisme traduit par A. Bouché-Leclercq* τόμ. 1 σελ. 105. C. I. Attic. 2 ἀρθ. 161).

ο . εω [δύ-]
γαμῖν ἀποσ[τ]ελλο[μένης] στρατ[ίας]
τε τῶν πεζῶν ἡγεμόνι καὶ τῶν ἱππ[έων]
σθ[α]ι τῆς οἰκιστή[τος] καὶ φιλία[ς] ἢ αἰέποτε ἦν τοῖς Ἀρ-]
 5 [γ]είοις πρὸς τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναίων μετὰ δὲ τὴν ἀποσ-

- το.λήν ταύτην ὡς συ[ρ]έβη τοὺς υ
 . [α]ς τήν ἀποχώρησιν ποιήσα[σθαι] ἐκ τῆς χώρας τῆς
 [τ]ῶν Ἀργείων, συνκ[ατ]έστησεν Ἀ[θηναίοις]
 λωσεις τὰ μακρὰ τέλη καὶ τὸν [Πειραιᾶ] . . . ἐπειδὴ
 10 οὗν παρελθὼς Ἀ[ρ]ιστόμαχος [παρὰ προγόνων τὴν φι-
 λοτιμίαν διατη πᾶσιν Ἀθ[ηναίοις]
 . . . [κ]αὶ μνείαν διατετέ[λ]εκεν πο[ιοῦ]μενος ἀεὶ τῆς ἐ-
 λευ[θ]ερίας [τ]οῦ δήμου τὴν ἀρίσ[την]
 καὶ συνθάντος κοιτοῦ πολέμο[ν] Ἀθηναίοις τε καὶ τῇ
 15 πόλει τῶν Ἀργείων πρὸς Ἀλέξαν[δρον]
 [ι]ομένης ἐξουσίας ποιήσασθαι
 . . . [π]οὺς τοὺς δι' ἐλαττόνων ἄ
 λοντος Ἀλεξάνδρου γεν
 [τῶ]ν ἰδίων ἀναλωμάτων
 [κοι]νήν ἐπ[ο]ύ[σ]ατο τὴν εἰρ[ηνήν]
 . . . [ἐπι]με[λ]εῖται δὲ καὶ ἐν τ
 ι Ἀθηναίων τῶν [ἀ]
 . [εἰς τὸ λοιπὸν] ἐπ[α]ρ[γ]έλλ[ε]ται
 ὅπ[ω]ς ἄ[ρ] οὗν καὶ κτλ.

Ἄλλ' ἐμφανισθεὶς ἀμέσως εἰς τὴν Πελοπόννησον ὁ Ἀλέξανδρος ἐνέπνευσε πανταχοῦ τὸν φόβον καὶ κατέστειλε πᾶσαν κίνησιν, συνεκάλεσε δὲ τοὺς πρέσβεις ἐν Κορίνθῳ, οἵτινες ἀνεκήρυξαν καὶ αὐτόν, ὡς τὸν Φίλιππον, ἀρχιστράτηγον τοῦ κατὰ Περσῶν πολέμου. Καταβαλὼν δὲ τὰς ἐγερθείσας ταραχὰς καὶ ἀνακηρυχθεὶς ἀρχιστράτηγος καὶ παραλαβὼν μετὰ τῶν Μακεδόνων πολλοὺς ἐκ τῶν ἐνταῦθα Ἑλλήνων, ἰδίως δὲ Ἀργείους, ἐπορεύθη κατὰ τῆς Περσίας. Νικήσας δὲ περὶ τὸν Γρανικὸν κατέστη κύριος ἀπάσης τῆς Ἀσίας. Καὶ αὐτὸς ὁ φρουράρχος τῆς ἀκροπόλεως τῶν Σάρδεων ἐκ φόβου παρέδωκε ταύτην εἰς αὐτόν, ὅστις καταστήσας ἐπιμελητὴν τούτου τὸν Πausανίαν καὶ ἐγκαταλιπὼν φρουρὰν συγκεκριμένην ἐξ Ἀργείων ὥρμησεν εἰς τὴν Ἑφεσον. Προχωρῶν δὲ ἀμελλητί καὶ νικῶν πανταχοῦ ἔφθασε μετὰ πεζῶν καὶ ἵππέων εἰς Μαλλὸν πόλιν κατωκημένην ἐξ Ἀργείων καὶ ἀφιερωμένην εἰς τὸν προσφῆτην Ἀμφίλοχον ὡς προστάτην. Πρὸς τὴν πόλιν ταύτην προσηνέχθη μετὰ ἰδιαιτέρου σεβασμοῦ καὶ ἕνεκα τοῦ Ἀμφιλόχου καὶ ἕνεκα τῶν κατοικῶν Ἀργείων. Πρῶτον προσέφερε θυσίαν πρὸς τὸν Ἀμφίλοχον, εἶτα ἐξήρπασε παντὸς φόρου τὴν πόλιν καὶ κατεπράχυνε δυσαρέσκειάν τινα τῶν πολιτῶν.

(Ἀρρ. 2,5,9. Ἐρτεῦθεν δὲ εἰς Μαλλὸν ἀγρίκετο καὶ Ἀμφιλόχῳ ὅσα ἥρωϊ ἐνήγησε· καὶ στασιάζοντας καταλαβὼν τὴν στάσιν αὐτοῖς κατέπαυσε· καὶ τοὺς φόρους οὕς βασιλεὶ Δαρείῳ ἀπέφερον ἀνῆκεν, ὅτι Ἀργείων μὲν Μαλλιωτοὶ ἀποικοὶ ἦσαν, αὐτοὺς δὲ ἀπ' Ἀργονος τῶν Ἡρακλειδῶν εἶναι ἠξίου). Κατὰ τὴν τέλει δὲ τῶν γάμων αὐτοῦ μετὰ τῆς Ῥωξάνης ὁ Ἀλέξανδρος ἀπήτησε νὰ προσκυνήσωσιν αὐτὸν ὡς ἄλλον μέγαν βασιλέα τοῦ μόνου οἱ Πέρσαι ἀλλὰ καὶ οἱ Ἕλληνες. Καὶ πολλοὶ μὲν τῶν περὶ αὐτὸν λογίων ἀπεποιθήσαν νάπονεῖμωσι τοιαύτην τιμὴν πρὸς ὀνητόν, ἀλλ' ἄλλοι, ὁ Ἀνάξαρχος, Κλέων καὶ ὁ ἐποποιὸς Ἅγις Ἀργεῖος ἐκυψαν τὸν αὐχένα ὑπὸ ταύτην τὴν ἀξίωσιν. (Curtius 8,5,8. Agis quidam Argivus pessimorum carminum post Choerilum conditor. Ἀρριαν. ἀνάβ. 4,9,9. Οὐκ ἐνδεῆσαι δὲ οὐδὲ πρὸς τοῦτο αὐτῷ τοὺς κολακίαι εἰς αὐτὸ ἐνδιδόντας, ἄλλους τέ τινας καὶ δὴ τῶν σοφιστῶν τῶν ἀμφ' αὐτὸν Ἀνάξαρχόν τε καὶ Ἅγιν Ἀργεῖον ἐποποιόν·) Μαθόντες δὲ οἱ Ἕλληνες τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐχάρησαν καὶ ἔσπευσαν νάποσεισῶσι τὸν Μακεδονικὸν ζυγόν. Τότε ὁ ἐξόριστος Δημοσθένης μετ' ἄλλων πρέσβειων σταλεῖς εἰς Πελοπόννησον κατίσχυσε διὰ τῆς εὐγλωττίας αὐτοῦ, ὥστε ἡ Σικυῶν, τὸ Ἄργος, ἡ Κόρινθος, καὶ ἄλλαι πόλεις ἀνέλαβον τὸν κατὰ τῶν Μακεδόνων πόλεμον, ὅστις Λαμιακὸς ἐκλήθη ἐκ τοῦ τόπου, ἔνθα διεξήχθη. (Διόδ. 18,2. καὶ Greek hist, inscr. 229). Ἄλλ' ἐνίκηθησαν ὑπὸ τοῦ Ἀντιπάτρου καὶ ὑποταγέντες ἐδέχθησαν Μακεδονικὰς φρουρὰς καὶ οὕτω διανεμηθείσης τῆς μεγάλης αὐτοκρατορίας τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐδόθη ἡ Μακεδονία καὶ ἡ Ἑλλάς εἰς τὸν Ἀντίπατρον καὶ Κρατερόν. Οὕτω δὲ αἱ λέξεις τοῦ Σοφοκλέους, ὅστις ἐπιφοιτᾷ πρὸς τὸν τέραντρον, οἷος θὰ γένη σκλάβος, ἰσχύουσαι ἐπὶ τῶν ἀτόμων καὶ τῶν λαῶν ἔλαβον κύρος καὶ νῦν. Αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις ἐπικαλεσθεῖσαι τὴν βοήθειαν τοῦ ἰσχυροῦ Φιλίππου ἤδη ὑπετάγησαν. (Διόδ. 18,8-14). Οὕτως αἱ ἀνωμαλῖαι αἱ διαταράσσουσαι τὴν Πελοπόννησον ἀνέσεισαν ἰδίως τὰς παραλίας πόλεις, Ἄργος, Ἀχαΐαν, Ἡλίδαν, αἵτινες ἐδέχθησαν καὶ Μακεδονικὴν φρουράν. Ἀπὸ τοῦ 316-303 ἠκολούθησαν πολλὰ δεινὰ, ἅτινα ἔπαθε τὸ Ἄργος, διότι ἐνεπλάκη εἰς τοὺς ἀγρίους πολέμους τῶν διαδόχων τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ὅτε ὁ Πολυσπέρχων καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀλέξανδρος ἀφ' ἐνός καὶ ὁ Κάσσανδρος ἀφ' ἐτέρου πρὸς ἀλλήλους ἐπολέμουν ὑπὸ τὴν πρόφασιν νὰ ἐλευθερώσωσι τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις. Ἀπεφασίσθη τὰς μὲν κατὰ τὴν Ἑλλάδα πόλεις νὰ ἐλευθερώσωσι, τὰς δὲ ὀλίγας

χίας τὰς ὑπὸ τοῦ Ἀντιπάτρου κατασταθείσας νὰ καταλύσῃσι καὶ νὰποκαταστήσῃσι τὰς δημοκρατίας (Διόδ. 15,55). Μὴ ἀρκούμενος δὲ ὁ Πολυσπέρχων εἰς τοῦτο τὸ γενικὸν δόγμα ἔγραψεν ἐπιστολὰς εἰδικὰς εἰς τὸ Ἄργος καὶ εἰς διαφόρους ἄλλας πόλεις διατάττων νὰ ἐξορίσῃσι τοὺς αἰτίους τῶν κακῶν καὶ νὰ δημεύσῃσι τὴν περιουσίαν τούτων καὶ εἰς τινὰς νὰ ἐπιβάλωσι θάνατον. (Διόδ. 18,57. *Ἐγραψεν ὁ Πολυσπέρχων πρὸς τε τὴν Ἀργείων πόλιν καὶ τὰς λοιπὰς, προστάτων τοὺς ἀφηγησάμενους ἐπ' Ἀντιπάτρου τῶν πολιτευμάτων φυγαδεύσαι, τινῶν δὲ καὶ θάνατον καταγῶναι καὶ δημεῦσαι ὅπως ταπεινωθέντες εἰς τέλος μηδὲν ἰσχύσῃσι συνεργεῖν Κασσάνδρῳ*). Ὁ Πολυσπέρχων ἐπιθυμῶν τὰ κατὰ τὴν Πελοπόννησον συμφερόντως νὰ διοικήσῃ αὐτός οὗτος ἦλθε καὶ κατώρῃσεν ὥστε ἄλλοι μὲν ἐκ τῶν φίλων τοῦ Ἀντιπάτρου ἐφρονέυθησαν, ἄλλοι δὲ ἐφυγαδεύθησαν καὶ τὰ πολιτεύματα κατηργήθησαν. (Διόδ. 18,69. *Πολυσπέρχων δὲ βουλόμενος τὰ κατὰ τὴν Πελοπόννησον διοικῆσαι συμφερόντως παρῆλθε καὶ συναγαγὼν ἐκ τῶν πόλεων συνέδρους διελέχθη περὶ τῆς πρὸς αὐτὸν συμμαχίας· ἐξέπεμψε δὲ καὶ πρὸς τὰς πόλεις πρεσβευτὰς προστάτων τοὺς μὲν δι' Ἀντιπάτρου καθεσταμένους ἄρχοντας ἐπὶ τῆς ὀλιγαρχίας θανατῶσαι, τοῖς δὲ δῆμοις ἀποδοῦναι τὴν αὐτονομίαν*). Ταῦτα δὲ διατάξας ἀφῆκε τὸ φθινόπωρον τοῦ 317 ἢ 316 τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀλεξάνδρον, εἰς ὃν τὸ Ἄργος ὑπεσχέθη συμμαχίαν. Εἶτα ὅμως ὁ Κασσάνδρος ἰσχύσας ἐπῆλθε μετὰ στρατοῦ κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου· γενομένου δὲ πολέμου ἐπεμψαν οἱ Ἀργεῖοι στρατὸν βοηθητικὸν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ὅστις δὲν ἐπέστρεψεν οἰκάδε, διότι εὗρε τὸν θάνατον ἐν τῇ Ἀττικῇ γῇ (Παυσ. 1,29,7). Ὁ Κασσάνδρος ἀνακητήσας τὰς Θήβας ἐστράτευσεν εἰς Πελοπόννησον τὸ θέρος τοῦ 316 ἢ 315 θέλων νὰ ἐκδιώξῃ τὸν Ἀλεξάνδρον ἐξ αὐτῶν καὶ διαβιάσας στρατὸν καὶ ἐλέφαντας διεπεραιώθη εἰς Ἐπίδαυρον καὶ ἐκεῖθεν κατὰ τοῦ Ἀργους, ὅπερ ἠνάγκασε νὰποστῇ τῆς συμμαχίας τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ νὰ προστεθῇ εἰς αὐτόν, ἐγκαταστήσας καὶ Μακεδονικὴν φρουρὰν ὑπὸ τὸν Ἀπολλωνίδην. (Διόδ. 19,54. *Παρελθὼν δὲ ἐπὶ τὴν τῶν Ἀργείων πόλιν, ταύτην μὲν ἠνάγκασεν ἀποσιᾶσαι τῆς Ἀλεξάνδρου συμμαχίας αὐτῷ προσθέσθαι. 63. Ἀπολλωνίδης δὲ ταχθεὶς ὑπὸ Κασσάνδρου στρατηγὸς ἐπὶ τῆς Ἀργείων πόλεως*). Οἱ Ἀργεῖοι ἐπιθυμοῦντες νὰποσιείωσι τὸν ζυγὸν τοῦτον, ὅταν ὁ Ἀντίγονος ἀνεκήρυξεν, ὅτι οἱ Ἕλληνες εἶνε ἐλεύθεροι, αὐτόνομοι καὶ ἐξηρημένοι πάσης στρατιωτικῆς φρουρᾶς, ἐπωφελοῦμενοι τῆς ἀπουσίας τοῦ Ἀπολλωνίδου εἰς τὴν

Στύμφαλον, προσεκάλεσαν τὸν Ἀλέξανδρον νὰ ἔλθῃ ὑπὲρ αὐτῶν. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτος ἐθράδυνεν, κατάρθωσεν ὁ Ἀπολλωνίδης διὰ τῆς βοήθειας φιλικῆς τινος φατρίας νὰ καταστείλῃ τὰς πρὸς ἐλευθερίαν τάσεις τῶν Ἀργείων, πεντακοσίους ἐκ τοῦ ἀντιθέτου κόμματος συνηθροισμένους ἐν τῷ πρυτανείῳ ζῶντας κατακάψας, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων τοὺς περισσοτέρους μὲν φυγαδεύσας, ὀλίγους δὲ φονεύσας (Διόδ. 19,63. *Περὶ ταῦτα (περὶ τὴν Στύμφαλον) αὐτοῦ (τοῦ Ἀπολλωνίδου) διατρίβοντος, τῶν Ἀργείων οἱ πρὸς Κάσσανδρον ἀλλοτρίως ἔχοντες ἐπεκαλέσαντο τὸν Πολυσπέρχοντος Ἀλέξανδρον, ἐπαγγελιόμενοι παραδώσειν τὴν πόλιν. Τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου βραδύνοτος, Ἀπολλωνίδης γθῆσας κατήτησεν εἰς Ἄργος. Τῶν δὲ ἐναντιουμένων καταλαβὼν εἰς πεντακοσίους συνηδρευκότας ἐν τῷ πρυτανείῳ, τούτους μὲν ἀποκλείσας τῆς ἐξόδου ζῶντας κατέκασεν, τῶν δ' ἄλλων τοὺς μὲν πλείους ἐφυγάδευσεν, ὀλίγους δὲ συλλαβὼν ἀπέκτεινεν*). Ἀλλ' ἡ ἐπιρροή αὕτη τοῦ Κασσάνδρου ἐν Ἑλλάδι ἀνεκόπη ὑπὸ τῆς αἰφνιδίας τῷ 303 ἐπιδρόμῃς τοῦ Δημητρίου τοῦ ὀνομαζομένου πολιορκητοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀντιγόνου. Οὗτος ἐλευθερώσας τὰς Ἀθήνας καὶ θείων τιμῶν ἀξιώθεῖς, ἐνέβαλεν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἡλευθέρωσε τὰς πόλεις καὶ ἐξέβαλε τὰς Μακεδονικὰς φρουράς ἐκ Σικυῶνος, Κορίνθου καὶ Ἄργους. Ὅτε ἦλθεν εἰς Ἄργος, τελουμένης τῆς μεγάλῃς ἐορτῆς τῆς Ἡρας Ἡραΐα ἢ Ἑκατόμβαια λεγομένης ἀνέλαβε τὴν φροντίδα τῶν ἀγώνων, διένειμεν αὐτὸς τὰ ἄθλα καὶ συνεπανηγύρισε μετὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐνυμφεύθη τὴν Δηιδάμειαν ἀδελφὴν τοῦ βασιλέως τῆς Ἡπείρου Πύρρου. (Πλούτ. Δημ. 25. Δημήτριος δὲ παρελθὼν εἰς Πελοπόννησον, οὐδενὸς ὑφισταμένου τῶν ἐναντίων, ἀλλὰ φευγόντων καὶ προῖκμένων τὰς πόλεις, προσηγάγετο τὴν τε καλουμένην Ἀκτὴν καὶ Ἀρκαδίαν, πλὴν Μαρτινείας, καὶ Ἄργος καὶ Σικυῶνα καὶ Κόρινθον ἐλύσατο τάλαρτα δοὺς ἑκατὸν τοῖς φρουροῦσιν. Ἐν Ἀργεὶ μὲν οὖν τῆς τῶν Ἡραίων ἐορτῆς καθηκούσης ἀγωνοθετῶν καὶ συμπατηγυρίων τοῖς Ἑλλήσιν ἔγχευε τὴν Αἰακίδου θυγατέρα, τοῦ Μολοτιῶν βασιλέως, ἀδελφὴν δὲ Πύρρον, Δηιδάμειαν. (Platz Tyrannis 2, 132-133). Τὰ δυστυχῆ ἔτη ἀπὸ 316-303 οὕτω παρῆλθον.

Αἱ δὲ ἐπόμεναι προσπάθειαι περὶ τοῦ θρόνου ἐν Μακεδονίᾳ καὶ ἡ εἰσβολὴ τῶν Κελτῶν ἡλευθέρωσαν τὸ Ἄργος. Κατεστάθη πόλις ἐλευθέρη πόλις, ἀλλ' ἐρήμωσις, πένια, ἀσθένεια δυνάμεων καὶ ἐξαχρείωσις ἦσαν αἱ συνέπειαι τοῦ πολέμου τῶν διαδόχων. Ἄν καὶ δὲν ἔχομεν πληροφορίας, εἶνε ὁμῶς πολὺ πιθανόν, ὅτι αἱ ἐξουσιασταὶ καὶ τὸ πολίτευμα

μετέβαλον. Περί συμμετοχῆς τοῦ "Αργους κατὰ τὸν κατὰ Κελτῶν πόλεμον δὲν εὐρίσκομεν οὐδὲν ἴχνος καὶ βεβαίως οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα, διότι ἡ ταραχὴ ἡ ἀπὸ τοῦ 316-303 δεινῶς εἶχε προσβάλλει τὸ "Αργεῖον κράτος. Μετὰ ταῦτα κατ' ἀρχὰς τὸ πρῶτον ἤδη κατὰ τὸ ἔτος 272 (ἔτος καθ' ὃ συνέβη ὁ θάνατος τοῦ Πύρρου) τὸ "Αργος ἀξιολόγως καὶ μεγάλως ἀνεμίγη εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος.

ΠΥΡΡΟΣ ΠΟΛΕΜΩΝ ΕΝ ΑΡΓΕΙ. ΘΑΝΑΤΟΣ ΑΥΤΟΥ

Ὁ Πύρρος (εἰκ. 83) ἐπανελθὼν εἰς Ἡπειρον ἐκ τῆς κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν ἐκστρατείας ἐτράπη ἀμέσως κατὰ τῆς Μακεδονίας, ἥς ἐγένετο κύριος, εἴτα δὲ κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἰδίως κατὰ τῆς Σπάρτης, ἵνα ἀποκαταστήσῃ τὸν Κλεόνομον ἐπὶ τοῦ θρόνου. Ἄλλ' ἐπηκολούθησε κατὰ τοῦτου Ἀντιγόνης ὁ Γονατᾶς ἐκ Μακεδονίας, ἐφθασεν εἰς Κόρινθον, καὶ διὰ τῆς Ἀργολίδος ἤθελε νὰ ἔλθῃ εἰς Λακωνίαν. Δύο δὲ πολῖται πρωτεύοντες τοῦ "Αργους ὁ Ἀριστέας καὶ ὁ Ἀρίστιππος διήγειραν ἐμφύλιον ταραχὴν, καὶ ὁ μὲν Ἀριστέας κεφαλὴ τοῦ κόμματος τοῦ λαοῦ ἦτο ὑπὲρ τοῦ Πύρρου, ὁ δὲ Ἀρίστιππος ἐκ τῶν Μακεδονικῶν φρονούντων φίλος τοῦ Ἀντιγόνου. Ὁ Ἀριστέας κατὰ τὸν Πλούταρχος προσεκάλεσε κατὰ τοῦ Μακεδονικοῦ κόμματος τὸν Πύρρον, ὅστις μὴ ποιούμενος ὄριον μῆτε ἥττης μῆτε νίκης ἀμέσως ὑπήκουσε καὶ ἐπορεύθη εἰς τὸ "Αργος. (Πλούτ. Πύρρος 30. *Ἐν Ἀργεὶ στάσις ἦν Ἀριστέου πρὸς Ἀρίστιππον. Ἐπεὶ δὲ ὁ Ἀρίστιππος ἐδόκει χρῆσθαι φίλῳ τῷ Ἀντιγόνῳ, φθάσας ὁ Ἀριστέας ἐκάλεε τὸν Πύρρον εἰς τὸ "Αργος. Ὁ δὲ ἐλπίδας ἐξ ἐλπίδων ἀεὶ κυλίνδων... οὔτε ἦταν οὔτε νίκην ὄρον ἐποιεῖτο, τοῦ ταράττεσθαι καὶ ταράττειν, εὐθὺς οὖν ἀνεξέδγηεν ἐπὶ τὸ "Αργος).* Οὕτως ἡ Ἀργεῖα πεδιάς, αὐτὸ τὸ "Αργος ἐγένετο θέατρον ἰσχυροῦ καὶ ἀξιολόγου πολέμου· ἰσχυροὶ στρατοὶ ἐνταῦθα συνεκρούσθησαν, ἵνα τὴν περὶ κυριαρχίας ἐπιθυμίαν τῶν ἀρχηγῶν, τοῦ Πύρρου καὶ Ἀντιγόνου, φέρωσιν εἰς τελεσιουργὸν διάκρισιν. Ἀντὶ ἐξ ἀρχῆς διὰ πάσης δυνάμεως τὸ "Αργος νὰ κρατήσῃ τὸν θόρυβον τοῦ πολέμου μακρὰν τῶν ὁρίων αὐτοῦ, ἔσυρε διὰ σκληρᾶς ἐσωτερικῆς στάσεως ἐκουσίως τὰ ἄγρια πλήθη πρὸ τῶν τειχῶν αὐτοῦ καὶ ἐγένετο ἐκουσίως τὸ πλησιέστατον ἄθλον τοῦ πολέμου, ὅστις καὶ διὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ "Αργους καὶ διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος ἐτελείωσεν ἄθλιως. Ὁ Πύρρος

τέλος ἦλθεν εἰς τὸ Ἄργος καὶ πληροφορηθεὶς, ὅτι ὁ Ἀντίγονος ἤδη κατεῖχε τὰ ἄκρα ὑπὲρ τοῦ πεδίου ἐστρατοπεδεύσας περὶ τὴν Νευπλίαν. Τὴν ἐπαύριον ὁ Πύρρος ἐπεμφε κήρυκα πρὸς τὸν Ἀντίγονον καὶ λυμεῶνα αὐτὸν καλῶν καὶ προκαλοῦμενος προέτεινε νὰ διαλύσωσι τὴν περὶ βασιλείας διαφορὰν δι' ἀποφασιστικῆς μάχης ἐν τῇ πεδιάδι τοῦ Ἄργους· ὁ δὲ Ἀντίγονος ἀποκριθεὶς τὴν μὲν αὐτοῦ στρατηγίαν οὐχ' ὕπλῳν μᾶλλον ἢ καιρῶν εἶναι, τῷ δὲ Πύρρῳ πολλὰς ὁδοὺς ἀνεφύγειν πρὸς θάνατον, εἰ ἔῃν μὴ σκολιάζει, δὲν ἐγκατέλειψε τὴν θέσιν αὐτοῦ· ἐπειδὴ δὲ τὸ Ἄργος περιεκυκλοῦτο ὑπὸ ἐχθρικῶν στρατευμάτων, ἐπεμψαν οἱ Ἀργεῖοι πρὸς ἀμφοτέρους τοὺς βασιλεῖς πρέσβεις παρακαλοῦντες νὰ ποσυρθῶσι καὶ νὰ εἴνῃ ἡ πόλις φίλη ἐξ ἴσου ἀμφοτέρων. Ὁ μὲν Ἀντίγονος εὐμενέστατα δεχθεὶς τὴν πρότασιν παρέσχε τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ὀμηρον πρὸς τοὺς Ἀργεῖους, ὁ δὲ Πύρρος διὰ γενικῶν ὑποσχέσεων συγκατετέθη μὲν νὰ πομακρυνθῇ, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἐδίδεν οὐδεμίαν ἐγγύησιν τῆς ὑποσχέσεως, ὑπώπτευσαν αὐτὸν οἱ Ἀργεῖοι. Σημαντικὰ δὲ σημεῖα ἀνήγγελλον δεινὸν τὸν ἀγῶνα· ὅταν ὁ Πύρρος ἐθυσίαζεν, ἀνέτειναν αἱ ἐκ τῶν τραχήλων ἀποκοπεῖσαι κεφαλαὶ τῶν μόσχων, ὥστε ἔλειχον τὸ ἴδιον αἷμα. Ἐν Ἀργεὶ ἡ προφητὴς τοῦ Λυκίου Ἀπόλλωνος ὁρμήσασα εἰς τὰς ὁδοὺς ἐφώναζεν, ὅτι εἶδεν ἐν τῇ πόλει πολὺ αἷμα καὶ νεκρούς, ὅτι ἀετὸς ἐπέταζεν ὥς εἰς μάχην καὶ πάλιν ἠφάνισθη. (Πλούτ. Πύρρ. 31. Πρὸς δὲ ἀμφοτέρους πρέσβεις ἤκου· ἐξ Ἄργους, ἀπαλλάττεσθαι δεόμενοι καὶ τὴν πόλιν ἑὴν μηδετέρου γενομένην, εἶναι δὲ οὖσαν ἀμφοτέροις. Ὁ μὲν οὖν Ἀντίγονος ἐπέθηκε καὶ τὸν υἱὸν ἐδίδου τοῖς Ἀργεῖοις Ὀμηρον, ὁ δὲ Πύρρος ὠμολόγει μὲν ἀπαλλάγησθαι, μὴ παρέχων δὲ πίστιν ὑποπτότερος ἦν. Γίνεται δὲ σημεῖον αὐτῷ τε τῷ Πύρρῳ μέγα, τῶν γὰρ βοῶν τεθυμένων αἱ κεφαλαὶ κείμεναι γῶρις ἤδη τὰς τε γλώττας ὥσθησαν προβάλλουσαι καὶ περιλιγμώμεναι τὸν ἑαυτῶν θόρον, ἐν τε τῇ πόλει τῶν Ἀργείων ἡ τοῦ Λυκίου προφητὴς Ἀπόλλωνος ἐξέδραμε βοῶσα νεκρῶν ὄραν καὶ θόρου κατάπλεω τὴν πόλιν, τὸν δ' ἀετὸν ἐπὶ τὸν ἀγῶνα χῶροντα, εἰτα φρεῦδον εἶναι). Ἐν σκοτεινῇ λοιπὸν νυκτὶ ὁ Πύρρος ἀμέσως ἐκίνησεν εἰς τὴν πόλιν Διαμπερὲς τὴν ἄγουςαν εἰς Τίρυνθον καὶ Νευπλίαν. Τοῦ δὲ Ἀριστῆα κατὰ προηγουμένην συνεννόησιν ἀνοίξαντος αὐτὴν ἐπεμψεν ὁ Πύρρος σῶμα Γαλατῶν, ὅπερ κατέλαβε τὴν ἀγορὰν πρὸ τοῦ νὰ ἐννοηθῇ. Ἀλλ' ὅταν ἤθελε καὶ αὐτὸς νὰ κολουθῇ καὶ νὰ εἰσαγάγῃ καὶ τοὺς ἐλέφαντας αὐτοῦ, εὗρε τὴν εἴσοδον στενὴν καὶ χαμηλὴν, ὥστε ἐδέξασ νὰ φαιρῶσιν οἱ πύργοι, οὓς εἶχον οἱ ἐλέφαντες ἐπὶ τῆς ῥάχως, ἢ ἀφαίρεισις ὅμως αὕτη

δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ ἄνευ θορύβου καὶ χρονοτριβῆς· καὶ ἂν καὶ ἐγένετο ἐν τῷ σκότει, ἀπεκαλύφθη. Οἱ Ἀργεῖοι μαθόντες περὶ τοῦ εἰσελθόντος ἐχθροῦ, ἐθορυβήθησαν καὶ ἔσπευσαν εἰς τὴν Λάρισαν καὶ τὴν Ἀσπίδα καὶ τοὺς ὀχυροὺς τόπους, ἔπεμψαν δὲ ἀγγέλους πρὸς τὸν Ἀντίγονον ζητοῦντες βοήθειαν. Οὗτος ἐγγὺς προσελάσας ἐφήδρευεν, ἰσχυρὸν δὲ μέρος στρατοῦ ἔπεμψεν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ υἱοῦ Ἀλκυνόεως, μεθ' οὗ ἠνώθη ἐλθὼν εἰς βοήθειαν καὶ ὁ Ἄρευς βασιλεὺς τῶν Σπαρτιατῶν μετὰ χιλίων Κρητῶν καὶ τινων συμπολιτῶν. (Πλούτ. Πύρρ. 32. Σκότους δὲ πολλοῦ προσμίξας ὁ Πύρρος τοῖς τέχεσι καὶ πύλῃν εὐρών, ἦν Διαμπερές καλοῦσιν, ἀνέωγμένῃν ὑπὸ τοῦ Ἀριστέου αὐτοῖς, ἄχρι μὲν τοῦ παρειαπεσεῖν τοὺς Γαλάτας τοὺς παρ' αὐτοῦ καὶ τὴν ἀγορὰν καταλαβεῖν ἐλάνθανε· τῆς δὲ πύλης τοὺς ἐλέφαντας οὐ δεχομένης καὶ διὰ τοῦτο τοὺς πύργους αὐτῶν ἀφαιρούντων, εἰτα πάλιν ἐν σκότει καὶ θορύβῳ περιτιθέντων καὶ γενομένης διατριβῆς, οἱ Ἀργεῖοι συναισθόμενοι πρὸς τὴν Ἀσπίδα καὶ τοὺς ὀχυροὺς τόπους ἀνέθεον καὶ τὸν Ἀντίγονον ἐκάλουν πέμποντες. Ὁ δὲ αὐτὸς μὲν ἐγγὺς προσελάσας ἐφήδρευε, τοὺς δὲ στρατηγούς καὶ τὸν υἱὸν εἰσέπεμψε συγγῆν βοήθειαν ἄγοντας. Ἦκε δὲ καὶ Ἄρευς ἔχων χιλιούς Κρητας καὶ Σπαρτιατάς τοὺς ἐλαφροτάτους). Οὗτοι πάντες ἐπέπεσον εἰς τὴν ἀγορὰν κατὰ τῶν Γαλατῶν μετὰ μανίας καὶ περιήγαγον αὐτοὺς εἰς μεγάλην ταραχὴν καὶ θόρυβον. Ὁ Πύρρος προστρέχει εἰς βοήθειαν αὐτῶν ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τηλικαύτης συγκύσεως δὲν ἠδυνήθη νὰ εἰσακουσθῇ. Καθ' ὅλην τὴν νύκτα ἐγένετο ὁ φοβερώτατος θόρυβος καὶ συμπλοκή. (Πλτρχ. Πύρρος, 32. Ὁ δὲ Πύρρος εἰσιὼν μετ' ἀλαλαγμοῦ καὶ βοῆς παρὰ τὴν Κυλάραβιν, ὡς οἱ Γαλάται τοῖς περὶ αὐτὸν ἀντηλάλαξαν οὐκ ἵταμὸν οὐδὲ θαρραλέον, εἶκασε παρατομένων τὴν φωνὴν εἶναι καὶ πορούντων. Ἐπῆγε οὖν θάπτον, ὥσων τοὺς πρὸ αὐτοῦ τῶν ἱππέων δυσοδοῦντας ἐν τοῖς ὑπονόμοις, ὧν ἡ πόλις ἐστὶ μεστή καὶ κινδυνεύοντα. Ἦν δὲ καὶ ἀσάφεια πολλὴ τῶν δρωμένων καὶ παραγγελλομένων ἐν νυκτομαχίᾳ καὶ πλάναι καὶ διασπασμοὶ περὶ τοὺς στενωπούς, καὶ στρατηγίας οὐδὲν ἔργον ὑπὸ σκότους καὶ βοῆς ἀκρίτου καὶ στερότητος· ἀλλὰ διέτριβον ἄλλως περιμένοντες ἀμφοτέροι τὴν ἡμέραν). Μετὰ πόθου ἀμφοτέροι οἱ στρατοὶ περιέμενον τὴν αὐγὴν. Ὅτε δὲ ἐγένειεν ἡμέρα, ὁ Πύρρος εἶδε δύο πράγματα, ἅπερ ἐνέπλησαν αὐτὸν φόβου καὶ ἐκπλήξεως. Πρῶτον εἶδεν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς μετὰλλινον ἄγαλμα λύκου μαχομένου πρὸς ταῦρον, ἐταράχθη δὲ πολὺ, διότι παλαιὸς χρησμός εἶχεν ἀναγγεῖλαι πρὸς αὐτόν, ὅτι εἶνε πεπρωμένον νάπολιν, ὅταν

ἶδεν ταῦρον καὶ λύκον μαχομένους. Δεύτερον εἶδε τὸ φρούριον πλήρες ἐχθρῶν καὶ τὴν Ἀσπίδα κεκαλυμμένην ὑπὸ ἐνόπλων ἀνδρῶν, συνεπέρανε δέ, ὅτι οἱ κάτοικοι συνεμάχησαν μετὰ τοῦ ἐχθροῦ. (Πλούτ. Πύρρ. 32. Ἦδη δὲ διαλάμποντος ἡ τε Ἀσπίς ὅπλων περίπλευς πολεμίων ὀφθεῖσα τὸν Πύρρον διετάραξε, καὶ τῆς ἀγορᾶς ἐν πολλοῖς ἀναθήμασι κατιδὼν Λύκον γαλκοῦν καὶ ταῦρον ὄλον εἰς μάχην ἀλλήλοισι συνιόντας ἐξεπλάγη, γρησμιόν τινα πρὸς ἐαυτὸν ἀντερχῶν παλαιόν, ὡς ἀποθανεῖν αὐτῷ πεπρωμένον, ὅταν Λύκον ἶδεν ταύρῳ μαχόμενον). Ἐκ τούτου ἀπολέσας πᾶσαν ἑλπίδα δὲν ἀπέβλεπε πλέον εἰς οὐδὲν ἄλλο ἢ εἰς ἐξεύρεσιν μέσων τοῦ νᾶποσυρθῆ τῆς πόλεως. Ἐπειδὴ δὲ ἐγνώριζεν, ὅτι αἱ πύλαι τῆς πόλεως ἦσαν στεναί, ἵνα μὴ ὑπάρξῃ διατριβὴ τις, παρήγγειλε πρὸς τὸν υἱὸν Ἐλένον διαμένοντα ἐκτὸς τῆς πόλεως μετὰ μεγάλου μέρους στρατοῦ νᾶ κατεδαφίσῃ μέρος τοῦ τείχους, ἵνα γείνη εὐκολωτέρα ἢ ὑποχώρησις, ἂν οἱ ἐχθροὶ ἤθελον νᾶ διαταράξωσιν αὐτόν. Ἀλλ' ὁ ἀξιωματικὸς ὁ ἄγγελος κακῶς ἀντιληφθεὶς τὴν ἐντολὴν ἕνεκα τῆς σπουδῆς καὶ τοῦ θυροῦδου ἀπήγγειλεν οὐδὲν σαφές ἀλλ' ὅλως τὸ ἐναντίον. Καὶ οὕτως ὁ Ἐλένος ἀντὶ νᾶ πλατύνῃ τὴν θύραν ὥρμησε μετὰ τοῦ καλλιτέρου μέρους τοῦ στρατοῦ καὶ τῶν ὑπολοίπων ἐλεφάντων συγχρόνως εἰς τὴν πόλιν, ἵνα βοηθήσῃ τὸν πατέρα, ὅστις ἔτυχεν ἐκ τῆς ἀγορᾶς νᾶ ἐπανερχεται ὑπὸ συνεχῇ μάχῃ καὶ νᾶ βαδίζῃ εἰς στενὴν ὁδὸν ἄγουσαν πρὸς τὴν θύραν. Ἐνταῦθα ὁ Πύρρος συνήντησε τὸ ἴδιον στρατεύμα εἰσερχόμενον μετὰ τοῦ Ἐλένου. Ἄν καὶ ἐφώναζε πρὸς αὐτοὺς νᾶ ὑποχωρῶσιν, ἵνα ἀφήσωσιν ἐλευθέραν τὴν δίοδον, δὲν εἰσηκούσθη. Ἐνῷ λοιπὸν οἱ πρῶτοι ἐβάδιζον, ἤρχοντο αἱ ἀκόλουθοι στρατιαὶ ἐν ταραχῇ καὶ ἐκ τῆς θύρας εἰσῆρχοντο νέα πλήθη. Πρὸς ἐπαύξησιν δὲ τοῦ δυστυχοῦς ἐμποδίου ὁ μέγιστος ἐλέφας πεσὼν πλαγίως τῆς πύλης καὶ βρυχώμενος ἐκράτει αὐτὴν κλειστὴν μὴ δυνάμενος μῆτε νᾶ προχωρήσῃ μῆτε νᾶ ὀπισθοχωρήσῃ. Ὁ βασιλεὺς ἰδὼν τὴν κρίσιμον ταύτην στιγμὴν ἀφαιρέσας πρότερον ἐκ τοῦ πύλου τὸ στέμμα, ὅπερ ἔκαμεν αὐτόν νᾶ διακρίνηται καὶ παραδώσας αὐτὸ εἰς τινὰ τῶν φίλων αὐτὸς πεποιθὼς τῷ ἵππῳ ἐρρίφθη ἀκατάσχετος εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀκολουθοῦντος ἐχθροῦ. (Πλτ. Πύρρος. 33. Οὕτω δὲ θλιβομένων καὶ συμπιλουμένων πρὸς ἀλλήλους, οὐδεὶς οὐδὲν ἐαυτῷ καθ' ἑνα χρῆσθαι δυνατὸς ἦν, ἀλλ' ὥσπερ ἐν σῶμα συγγεγομφωμένοι ἐαυτῷ, τὸ πᾶν πλῆθος ἐλάμβανε πολλὰς ἀποκλίσεις καὶ μεταβολὰς ἐπ' ἀμφοτέρα. Καὶ μάχαι μὲν ἦσαν ὀλίγαι πρὸς τοὺς ἐναπολαμβανομένους αἰεὶ τῶν πολεμίων ἢ προσκειμένους ὀπισθεν, πλεῖστα δ' ἐαν-

τοὺς εἰργάζοντο κακά. Σπασάμενον γὰρ τὸ ξίφος ἢ κλίναντα λόγχην οὐκ ἦν ἀναλαβεῖν, οὐδὲ καταθέσθαι πάλιν, ἀλλ' ἐχώρει δι' ὧν ἔτυχετὰ τοιαῦτα καὶ περιπίπτοντες ἀλλήλοισι ἔθνησκον). Τότε στρατιώτης τις ἐπλήγησεν αὐτόν εἰς τὸν μηρόν πλησίον τοῦ ναοῦ τῆς Δήμητρος· ἐκθαμβος ὁ Πύρρος ἐθάδισε κατὰ τοῦ προσβολέως, ὅστις ἦτο υἱὸς πτωχῆς τινοῦ γραίας Ἀργείας. (Πλτ. Πύρρ. 34. Δόρατι πληγείς διὰ τοῦ θώρακος οὐ καιρίαν πληγὴν οὐδὲ μεγάλην ἐπέστρεψεν κατὰ τοῦ πατάξαιτος, ὃς ἦν Ἀργεῖος οὐ τῶν ἐπιφανῶν ἀλλὰ περιγρᾶς καὶ πρεσβυτέρας υἱὸς γυναικός). Αὕτη δὲ ἰδοῦσα τὸν υἱὸν μεγάλως κινδυνεύοντα ἔρριψεν ἐκ τῆς στέγης κατὰ τοῦ Πύρρου μετὰ μεγάλης δυνάμεως κέραμον κατὰ τῆς κεφαλῆς. (Ἰωάννης Ζωναρᾶς βιβλ. 8, 6. Καὶ ἐπὶ τῇ Ἑλλάδι στρατεύσας (Πύρρος) οὐ πολὺ ὕστερον ἐν Ἀργεὶ ἀπέθανε. γυνὴ γάρ τις, ὡς λόγος ἔχει, παριόντα αὐτὸν ἰδεῖν ἀπὸ τοῦ τέγους ἐπιθυμήσασα ἐσφάλη καὶ ἐμπεσοῦσα διέφθειρεν αὐτόν. Πολύων. 8, 68. Καὶ Πύρρος ὁ δεινότατος τῶν στρατηγῶν αὐτὸς ἔπεσεν ἐμπεσοῦσης ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κεραμίδος. Πανσ. 1, 13, 7. Ἐνταῦθα ὁ Πύρρος ἐμονώθη καὶ τιτρώσκεται τὴν κεφαλὴν, κεράμῳ δὲ βληθέντα ὑπὸ γυναικὸς τεθνήσκει φασὶ Πύρρον. Στρεβ. 8, 376. Ἀργεῖοι δὲ Πύρρον μὲν οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ τείχεος ἔπεσε γραϊδίον τινός, ὡς εἰσικε, κεραμιῖδα ἀφέντος ἐπὶ τὴν κεφαλὴν). Ἐκπεπληγμένος ἤδη ὁ βασιλεὺς ἐκ τοῦ τραύματος κατέπεσεν ἐκ τοῦ πολεμικοῦ αὐτοῦ ἵππου. Οὕτω κατενεχθεὶς παρὰ τὸ τοῦ Λικυμνίου ἡρῶν ἔπεσε κατὰ γῆς ἀγνοούμενος ὑπὸ τῶν ἑαυτοῦ, ὁ δὲ χεῖμαρρος τῶν καταδιωκόντων διήλθεν ἐπὶ τοῦ σώματος, καὶ ὁ θόρυβος τῆς καταδιώξεως ἐμάλυνετο καθ' ὅλα τὰ σημεῖα. Τότε προσῆλθε πολεμικός τις ἀνὴρ Ζώπυρος στρατιώτης τοῦ Ἀντιγόνου μετὰ δύο ἢ τριῶν ἑταίρων καὶ ἀναγνωρίσας τὸν κείμενον βασιλεῖα ἔσυρεν αὐτόν εἰς τινα γειτονικὴν στοάν, ἔσυρε τὸ ξίφος ἑτοιμὸς ὦν ἀναποδόψῃ τὴν κεφαλὴν ἐκ τοῦ κορμοῦ. Τοῦ βασιλέως ὁμῶς τὸ φοβερόν βλέμμα κατετάραξε μὲν τὸ πρῶτον αὐτόν, ἀλλ' ἀψάμενος τοῦ στόματος καὶ τοῦ γενείου ἀπέκοψε μετὰ τρόμου καὶ βραδέως τὸν τράχηλον. Οὕτως ὁδυνηρῶς ἐτελεύτησε τὸν βίον ὁ γενναῖος βασιλεὺς. Λέγεται, ὅτι ὁ Ἀλκυονεὺς ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως λαβὼν τὴν κεφαλὴν καὶ δρομαίως σπεύσας ἔρριψε πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ πατρὸς μετὰ φίλων καθημένου. Ἀλλ' ὁ Ἀντίγονος ἐπιπλήξας τὸν υἱὸν καὶ ἀναμνησθεὶς τὸ ἀγχίστροφον τῆς ἀνθρωπίνης τύχης τὴν μὲν κεφαλὴν καὶ τὸ σῶμα τοῦ Πύρρου κοσμήσας ἔθαυσε, πρὸς δὲ τοὺς στρατιώτας τοῦ ἐχθροῦ φιλανθρώπως ἐφέρετο. Πλούτρχ. Πύρρος 34. Θεασάμενος δὲ καὶ γυνὸς ὁ Ἀντίγονος, τὸν μὲν

νιὸν ἀπήλασε τῇ βακτηρίᾳ παίων, καὶ καλῶν ἐναγῇ καὶ βάρβαρον· αὐ-
 τὸς δὲ τὴν χ.λαμύδα προθέμενος τοῖς ὄμμασιν ἐδάκρυσεν, Ἀρτιγόρου
 τοῦ πάππου μνησθεὶς καὶ Δημητρίου τοῦ πατρὸς, οἰκίῳ παραδειγμα-
 τῶν εἰς τύχης μεταβολῇν. Τὴν μὲν οὖν κεφαλὴν καὶ τὸ σῶμα τοῦ Πύρ-
 ρου κοσμήσας ἔκασεν. Ἐπεὶ δ' ὁ Ἀλκυονεὺς τῷ Ἐλέῳ περιτυγῶν
 ταπεινῶ καὶ χ.λαμύδιον λιτὸν ἀμπερομένῳ φιλικῶς ἐπέτυγε καὶ τῷ
 πατρὶ προσήγαγε, ἰδὼν ὁ Ἀρτίγορος. „Βελτίονα μὲν“ εἶπεν, „ὦ παῖ,
 ταῦτα τῶν προτέρων, ἀλλ' οὐδὲ νῦν ὀρθῶς τῷ μὴ περιελεῖν τὴν ἐσθῆτα
 ταύτην, ἣ μᾶλλον ἡμῶς κατασχύνει, τοὺς κρατεῖν δοκοῦντας.“ Ἐκ τού-
 του φιλοφρονησάμενος καὶ κοσμήσας τὸν Ἐλεον, ἀπέσπειλεν εἰς Ἡ-
 πείρου καὶ τοῖς φίλοις τοῦ Πύρρου πρῶτος ἐπέτυχεν τοῦ στρατοπέδου
 καὶ τῆς δυνάμεως πάσης κύριος γενόμενος. Valerius Maximus βί-
 βλ. 5. κεφ. 1,4). Ὁ δὲ Αἰλιανὸς ἀναφέρει, ὅτι ὁ ἐλέφας τοῦ Πύρρου
 τόσῳ ἡγάπα αὐτόν, ὥστε ἀποθανόντος αὐτοῦ δὲν ἡσύχασε πρὶν ἢ μετ-
 ηνέχθη εἰς τὸ φίλιον στράτευμα ὁ νεκρός. (Αἰλ. περὶ ζώων Β, 41. Πύρ-
 ρῳ δὲ τῷ Ἡπειρώτῃ ἦν ἐλέφας, ὅσπερ οὖν τὸν ἑαυτοῦ πωλετήν· οὕτως
 ἡγάπησεν, ὥστε ἀποθανόντος ἐν Ἀργεὶ τοῦ Πύρρου, ἐκπεσόντος δὲ τοῦ
 ἐλευνοῦτος, οὐ πρότερον ὑπέμεινεν ἀτρεμῆσαι καὶ ἡσυγᾶσαι πρὶν ἢ ἀνα-
 σῶσασθαι αὐτὸν ἐκ τῶν πολέμιων καὶ εἰς τὸ φίλιον μεταγαγεῖν). Κεῖ
 αὐτὸς δέ, ὃν μεθ' ἐκείνου ἔφρεν ὁ Πύρρος, λέγουσιν, ὅτι ἤρνεϊτο νὰ λά-
 βῃ τροφὴν ἀποθανόντος τοῦ δεσπότη. (Αἰλ. περὶ ζώων Β. 40. Ἦν δὲ
 ἄρα γένος αἰετῶν καὶ πρὸς τοὺς τρέφοντας φιλόστοργον, ὥσπερ οὖν καὶ ὁ
 τοῦ Πύρρου. Τοῦτον τοί φησι καὶ ἐπακολουθεῖν τῷ δεσπότη τροφῆς ἀπο-
 στήντα). Ὁ αὐτὸς δὲ λέγει, ὅτι γλαυξίτις, ἥτις δὲν εἶνε ἀγαθὸν σύμβο-
 λον, καθίστατο ἐπὶ τοῦ ὀρθίου δόρατος τοῦ Πύρρου προσηύνησε τὸν οἰκτρὸν
 θάνατον (Αἰλιαν. περὶ ζώων 1,37. Ἡ γλαυξ ἐπὶ τιμῇ σπονδῇν ὀρ-
 μωμένῳ ἀνδρὶ συνοῦσα καὶ ἐπιστᾶσα οὐκ ἀγαθὸν σύμβολόν ἐστι· μαρ-
 τύριον δὲ ὁ Ἡπειρώτης Πύρρος· νύκτωρ εὐθὺς τοῦ Ἀργεὺς ἦεν καὶ αὐτῷ
 ἐντυγχάνει ἥδε ἡ ὄρνις καθημένη· μὲν ἐπὶ τοῦ ἔππου, φέροντί γε μὴν τὸ
 δόρυ ὀρθόν. Εἶτα ἐπὶ τούτῳ αὐτὴν ἐκάθισεν, οὐδὲ ἀπέστη δορυφοροῦσα
 οὐ γρηστήν τὴν δορυφορίαν· ἡ ὄρνις ἢ προσηγημένη τήνδε· παρῆλθε γὰρ
 ὁ Πύρρος εἰς τὸ Ἀργεὺς καὶ ἀκλειέστατα ἀνθρώπων ἀπέθανε). Ἐν Ἀργεὶ
 δὲ ἐπιστεύετο, ὅτι ἡ θεὰ Δημήτηρ ἔρριψε τὸν λίθον λαβοῦσα μορφήν
 γρᾶιδίου. Οἱ Ἀργεῖοι τῇ διαταγῇ τοῦ θεοῦ ὠκοδόμησαν ἐν τῇ θέσει, ἐν
 ἣ ἐφονεύθη ὁ Πύρρος, ἱερὸν Δήμητρος καὶ ἐκήδευσαν ἐν αὐτῷ τὰ λεί-
 ψανα αὐτοῦ (Πλυσ. 1,13,7. Ἀργεῖοι δὲ οὐ γυναικα τὴν ἀποκτείνουσαν

Δήμητρα δὲ φασιν εἶναι γυναικὶ εἰκασμένην. Ταῦτα ἐς τὴν Πύρρῳ τελευτήν αὐτοὶ λέγουσιν Ἀργεῖοι, καὶ ὁ τῶν ἐπιχωρίων ἐξηγητὴς Λυκάας ἐν ἔπεσιν εἴρηκε. καὶ σφισιν ἔστι τοῦ θεοῦ χρήσαυτος, ἐνθα ὁ Πύρρος ἐτελεύτησεν, ἱερὸν Δήμητρος ἐν δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Πύρρος τέθαιπται). Παρὰ τῇ εἰσόδῳ ἀνηρτήθη ἄνω τῶν θυρῶν ἡ ἀσπίς τοῦ ἥρωος, ἣν εἶδε καὶ ὁ Παισάνιος. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς ἀγορᾶς, ἐνθα ἐγένετο ἡ πανηγυρικὴ κηϋσίς τοῦ πεσόντος βασιλέως, ὠρθώθη μνημεῖον ἐκ μαρμάρου, ἐφ' οὗ ἀπεικονίσθησαν οἱ ἐλέφαντες καὶ ἡ ἄλλη πολεμικὴ πανοπλία καὶ ἡ θέσις, ἣν ἔλαβεν ἐπὶ τῆς πυρᾶς ὁ Πύρρος. (Παισ. 2, 21, 5. Τὸ δὲ οἰκοδόμημα λευκοῦ λίθου, κατὰ μέσον μάλιστα τῆς ἀγορᾶς, οὐ τρώπαιον ἐπὶ Πύρρῳ τῷ Ἡπειρώτῃ, καθὰ λέγουσιν οἱ Ἀργεῖοι, κανθέντος δὲ ἐνταῦθα τοῦ νεκροῦ μνημεῖον καὶ τοῦτο ἂν εὖροι τις, ἐν ᾧ τὰ τε ἄλλα ὅσοις ὁ Πύρρος ἐχρῆτο ἐς τὰς μάχας καὶ οἱ ἐλεφαντίνες εἰσιν ἐπειρασμένοι. τοῦτο μὲν δὴ κατὰ τὴν περὶ οἰκοδόμημα ἐγένετο· αὐτὰ δὲ κεῖται τοῦ Πύρρου τὰ ὅσα ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Δήμητρος, παρ' ᾧ συμβῆναι οἱ καὶ τὴν τελευτήν ἐδήλωσα ἐν τῇ Ἀτθίδι συγγραφῇ. τοῦ δὲ τῆς Δήμητρος ἱεροῦ τούτου κατὰ τὴν εἴσοδον ἀσπίδα ἰδεῖν Πύρρου χαλεκὴν ἔστιν ὑπὲρ τῶν θυρῶν ἀνακειμένην). Αὕτη εἶνε ἡ γνώμη τοῦ Παισανίου περὶ τῆς μάχης τῆς γενομένης ἐντὸς τῆς πόλεως. Ἀλλὰ κατὰ τὸν Στράβωνα καὶ κατὰ τὰ σχόλια εἰς Ὀβιδιον καὶ ἡ μάχη καὶ ὁ θάνατος τοῦ Πύρρου συνέβησαν οὐχὶ ἐντὸς τῆς πόλεως ἀλλὰ πρὸ τῶν τειχῶν. (Σχολ. Ὀβιδ. I bis 299).

Argos hostilem circumdas undique Pyrrhum
oppressit miserum tegula missa caput.

Τούτους ἀκολουθεῖ ὁ Droysen (hist. de l'Hellenisme traduite par A. Bouché-Leclercq τόμ. 3 φυλλ. 24 σελ. 221). Ὁρθότατα ὅμως, καθ' ἡμᾶς ὑποστηρίζει τὴν γνώμην τοῦ Παισανίου ὁ Klamarczik ἐπικαλούμενος μάρτυρα καὶ τὴν γνώμην τοῦ Φυλάργου παρὰ Πλουτάρχῳ, ὅστις ἔγραψεν 60 ἢ 80 ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πύρρου, καὶ τὴν γνώμην Ἱερωνύμου συγχρόνου τοῦ Πύρρου καὶ Ἀντιγόγου καὶ τὴν γνώμην τοῦ Iustini λέγοντος «Antigonum in urbe clausum in urbe expugnare conatur» (politische gesc. des dor. Argos ὑπὸ Ioseph. Kramarczik σελ. 35. Tod des Pyrrhus). Οὗτος καὶ δι' ἄλλων μὲν ἀποδείξεων ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ ἐξῆς παραδέχεται, ὅτι, ἀφοῦ παρὰ πάντων πιστεύεται, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐφρονέυθη ἐκ τινος λίθου καταπεσόντος ἐκ στέγης, τοῦτο τὸ εἶδος τοῦ θανάτου εἶνε πι-

θανώτερον, ἔχον τις παραδεχθῆ, ὅτι ἡ μάχη ἐγένετο ἐντός τῆς πόλεως καὶ οὐχὶ ἐκτός.

ΤΥΡΑΝΝΟΙ ΕΝ ΑΡΓΕΙ

Τοῦ Πύρρου ὁ θάνατος συμβῆκε τὸ τέλος τοῦ 272 ἔσχε σημαντικωτάτας συνεπειάς, διότι τῆς δυνάμεως τῶν Μακεδόνων γενομένης ἰσχυροτέρας ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος οἱ φίλοι τῆς ἐλευθερίας ἐξέωσθησαν ἐκ τῶν πόλεων, Μακεδονικαὶ δὲ φρουραὶ κατεστάθησαν καὶ τύραννοι ἐτίθησαν ὑποστηρίζομενοι ὑπὸ μισθοφορικῶν στρατευμάτων ἡνωμένων μετὰ τῶν Μακεδονικῶν, ἵνα διὰ τούτων ἔχῃ ὁ Ἀντίγονος ἀσφαλεστέραν τὴν ἐπιρροὴν αὐτοῦ. Τὴν τοιαύτην μεταβολὴν βεβαίως ἐπέφερον οἱ Ἀργεῖοι ὀλιγαρχικοὶ διὰ τῆς παρασχεθείσης εἰς τὸν Ἀντίγονον βοηθείας. Καὶ ὅτι μὲν τύραννοι ἐγκατεστάθησαν, εἶνε βέβαιον, δὲν λέγεται ὁμως εἰς τίνας πόλεις. Εἰκάζεται δέ, ὅτι κατὰ τὰ εἰκόσιν ἔτη ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Πύρρου οὐδεὶς τύραννος ἐν Ἀργεῖ ὑπῆρχεν, ὡς δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τοῦ ὅτι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους παρείχεν ἄσυλον καὶ βοήθειαν εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις τῶν φυγᾶδων τῶν φευγόντων ἐκ τῶν πέριξ πρὸ τῆς Θηριωδίας τῶν τυράννων. Τοῦτο δὲν ἠδύνατο τὸ Ἄργος νὰ πράξῃ, ἂν ὑπῆρχε καὶ ἐνταῦθα τύραννος. Ἦτο λοιπὸν τὸ Ἄργος κατὰ τὰ πλησιέστατα ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πύρρου τὸ κοινὸν καταφύγιον τῶν φιλελευθέρων, τὰ δὲ βουλευμάτα τοῦ Ἀράτου τῷ 251 δὲν ἠδύνατο νὰ παρασκευασθῶσιν ἐν Ἀργεῖ κατὰ τῶν τυράννων τῆς Σικυῶνος, ἂν ἡ χώρα ἐτυραννεῖτο. (Πλούτ. Ἄρατος 2-10. Πολύαινος 3, 8. Παισ. 2, 8, 2. 2, 21, 9. καὶ 23, 7). Ὁ Ἄρατος, ἀληθὲς ἰδρυτὴς καὶ θεμελιωτὴς τοῦ Ἀχαϊκοῦ συνδέσμου, εὔρεν ἐπταετὴς ὦν μετὰ πολλῶν ἄλλων Σικυωνίων τῷ 264 ὑποδοχὴν ἐν Ἀργεῖ καὶ βοήθειαν κατὰ τοῦ νέου τυράννου Ἀδαντιδίου. Ἡ θεία τούτου, ἡ ἀδελφὴ τοῦ δυνάστου, καὶ τὸ ἦθος οὕσα γενναία καὶ νομίζουσα ὅτι τὸ παιδίον σὺν θεῷ τινι κατέφυγε πρὸς αὐτήν, ἀπέκρυπεν ἔνδον, εἴτα νυκτὸς εἰς Ἄργος ὑπεξέπεμψε. Ἐνταῦθα Ἀργεῖοι ξένοι καὶ φίλοι πατρῷοι ἔθρεψαν ἐλευθερίως καὶ ἐπαιδαγωγῶνσαν τὸν νέον Ἄρατον εἰς τὰς ἀσκήσεις τῆς παλαίστρας οὕτως ὥστε καὶ πένταθλον ἡγωνίσθη καὶ στεφάνων ἔτυχε. Καὶ πρὸς τοὺς φυγάδας Ἀρκάδας ἐκ Μεγαλοπόλεως, οἵτινες ἐκ τῆς τυραννικῆς διοικήσεως ἀηδίασαν τὴν πατρικὴν χώραν, παρέσχε τὸ Ἄργος ἄσυλον. Ἐνταῦθα ὁ Ἄρατος σφοδρὸν

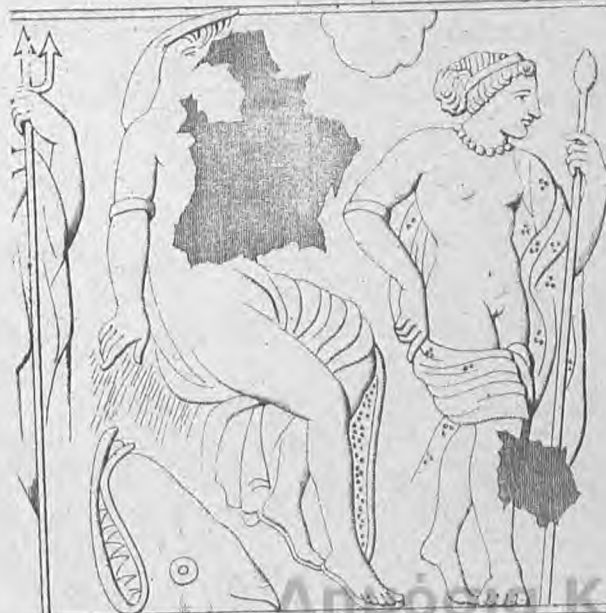
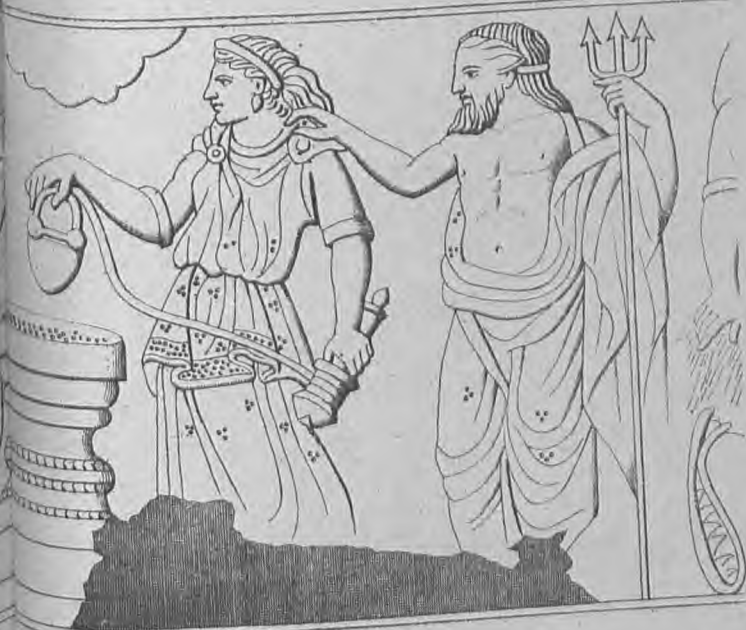
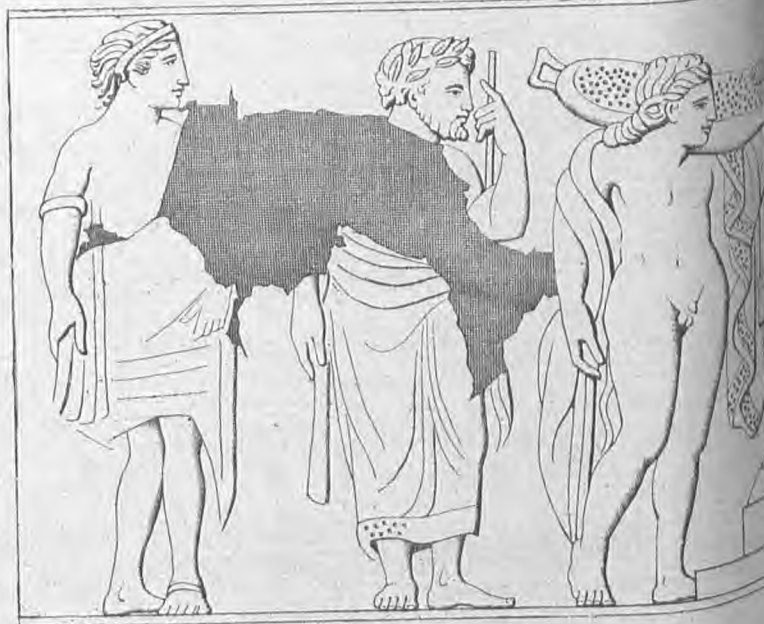
καὶ διάπυρον μίσος κατὰ τῶν τυράννων τρέφων μετὰ τῶν λοιπῶν ἐξορί-
στων παρεσκευάσας τὸ σχέδιον πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Σικυῶνος. Οἱ
Ἀργεῖοι ὤπλισαν τοὺς ἄνδρας, κατεσκευάσαν κλίμακας διαλυτάς, ἃς
ἐνέβαλον εἰς ἀράνας καὶ κατεκάλυψαν καὶ διὰ φορητοῦ ἀμάξης λάθρα
ἐκ τῆς πόλεως προαπέστειλαν. Πάντων δὲ παρασκευασθέντων ἦλθεν εἰς
Σικυῶνα, παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ἄλλους, οἵτινες ὤρμησαν ἀθρόοι
πρὸς τὰς θύρας τοῦ τυράννου πῦρ ἐπιφέροντες. Ἦρθη δὲ φλόξ μεγάλη
καὶ καταφνῆς μέχρις Κορίνθου, ὃ δὲ τύραννος Νικοκλῆς ἔλαθε διὰ τι-
νων ὑπονόμων ὑπεκδύς καὶ ἀποδράς ἐκ τῆς πόλεως. (Παυσ. 2,8,3. *Ἐπὶ
τοῦτο τὸν Νικοκλέα Ἀρατος ἀφικόμενος Σικυωνίων συνάγει καὶ Ἀρ-
γεῖοις μισθωτοῖς τοὺς μὲν ἔλαθεν ἄτε ἐν σκότῳ, τὸν γὰρ τὴν ἐπι-
ρείησιν ἐποιεῖτο, τοὺς δὲ καὶ βιασάμενος τῶν φυλασσόντων ἐγένετο
ἐντὸς τείχεος, καί, ἐπέφαινε γὰρ ἕως ἡδῆ, προσλαβὼν τὸν δήμον ἐπὶ
τὴν οἰκίαν σπουδῇ τὴν τυραννικὴν τρεπεται καὶ ταύτην μὲν εἰλεν χα-
λεπῶς, ὃ δὲ Νικοκλῆς αὐτὸς ἔλαθεν ἀποδράς*).

Τοῦ σχεδίου ἐπιτυχόντος ἡ Σικυὼν ἠλευθερώθη τῆς τυραννίδος, ἀλλ'
ἡ πόλις αὕτη, τὸ Ἄργος, ὅπερ συνετέλεσε πολὺ εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῶν
ἄλλων, ὅπερ συνεχῶς ἦτο ὁ σωτὴρ αὐτῶν, ὅπερ συνεχῶς περιεφρούρει
τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα καὶ ἀνηλεῶς ἐτιμῶρει τοὺς πολίτας τοὺς ὀ-
λιγαρχικούς, τὸ Ἄργος λέγω, ἐστέναζεν εἰτα ὑπὸ τὸν φοβερόν ζυγὸν ὠμο-
τέρων τυράννων. Τὸ Ἄργος δύναται νὰ ἐπιδείξῃ ὁλόκληρον σειρὰν τυ-
ράννων. Ὁ Πausanias ἀναφέρει τύραννον Περίλκον, Λαφάην, ὅστις ἐκ-
βληθεὶς ἐπανῆλθε διὰ τῆς βοήθειας τῶν Σπαρτιατῶν, ἀλλ' εἰτα ἐν μά-
χῃ τινὶ ὑπὸ τῶν Ἀργείων ἐφονεύθη. Ὁ Πολύαινος ἀναφέρει ἄλλον τινά,
τὸν Ἀρχῖνον. Οὗτος ἐκλεχθεὶς ὑπὸ τῶν πολιτῶν, ἵνα φροντίσῃ περὶ κα-
τασκευῆς νέων ὀπλῶν, ἔλαβε τὰ παλαιά, ἵνα δῆθεν ἀναθήσῃ ταῦτα πρὸς
τοὺς θεοὺς· ἀλλὰ διὰ τούτων ὀπλίσας ξένους καὶ μετοίκους καὶ ἀτίμους
κατέλαβε τὴν ἀρχὴν τύραννος γενόμενος. (Πολύαιν. 3,8, ὁπλοὶ καὶ ὁρ-
κάστω τῶν πολιτῶν διδοῦς, τὰ παλαιὰ ἐλάμβανεν ὥς ἀναθήσων τοῖς
θεοῖς· ἐπεὶ δὲ τὰ παλαιὰ πάντων ὅπλα μόνος ἤθροισεν, ὀπλίσας ξένους
καὶ μετοίκους καὶ ἀτίμους καὶ πένητας τὴν Ἀργείων τυραννίδα κατε-
έσχε). Ὁ Platz, λέγει, ὅτι δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς τὸν χρόνον, καθ' ὃν
οὗτος ὁ τύραννος ἐξῆσεν, ἀλλὰ σημειοῖ, ὅτι κατὰ τὸν Droysen ἤκμα-
σε τῷ 266-263 (Platz tyrannis 2,133.). Ἦδη ὅμως φθίνομεν εἰς
τοὺς τυράννους, οἵτινες ὠρισμένως ἀνήκουσιν εἰς ταύτην τὴν ἐποχὴν. Ἡ
Σικυὼν ἠλευθερώθη διὰ τοῦ Ἀράτου τῶν ἐαυτῆς βασιανιστῶν, ἡ Κοριν-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τιμᾶται δραχμῆς

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΟΥ
ΑΡΓΟΥΣ

ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ
ΑΠΟ
ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΜΕΧΡΙΣ ΗΜΩΝ

ΥΠΟ
ΙΩΑΝΝΟΥ Κ. ΚΟΦΙΝΙΩΤΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

Τὸ γὰρ παλαιὸν Ἄργος οὐδόθεις τότε.
Σοφοκλῆς.

ΤΕΥΧΟΣ 16

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ «Ο ΠΑΛΑΜΗΔΗΣ»

1893

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

θος ἡλευθερώθη τῆς Μακεδονικῆς φρουρᾶς, αὐται, ὡς καὶ τὰ Μέγαρα, πιθανῶς καὶ ἡ Τροιζὴν καὶ Ἐπίδαυρος ἠνώθησαν μετὰ τοῦ Ἀχαικοῦ συνδέσμου, ἀλλὰ τὸ Ἄργος ἂν καὶ ἦτο ἰσχυρότερον τῶν ἤδη μνημονευθεισῶν πόλεων ἐπασχεν ὁμῶς ὑπὸ τοῦ Ἀριστομάχου πρώτου. Οὗτος πῶς κατώρθωσε νὰ λάβῃ τὴν ἑξουσίαν, δὲν γνωρίζομεν. Τὸ κύριον ὁμῶς μέσον αὐτοῦ πρὸς ἀπόκτησιν τῆς τυραννίας καὶ κατοχὴν ἦτο περιποίησις τῶν μισθοφορικῶν στρατευμάτων, διανομὴ τῆς χώρας εἰς τοὺς πτωχοὺς, στέρησις, ἐξορία, φόνος τῶν πλουσιῶν καὶ ἀφοπλισμὸς τῶν κατοίκων· πιθανῶς καὶ τὴν Μακεδονικὴν φρουρὰν μένουσαν ἐν Ἀκροκορίνῳ προσεκάλεσε βοηθὸν καὶ ἐπικούρον ὁ τολμηρὸς οὗτος καὶ ἀσυνειδήτος τύραννος. Ἐκ τοῦ τυράννου τούτου ἐπανελημμένως προσεπτόθησαν νὰ παλλαγῶσιν οἱ Ἀργεῖοι καὶ νὰ ἐνωθῶσι μετὰ τῆς Ἀχαικῆς συμπολιτείας ἀλλ' ἀπέτυχον. (Πλούταρχ. Ἄρατος 25-29, 35. Πολύβ. 2, 44, 59, 60. Πλούταρχ. Κλεισμ. 4. Παισ. 2, 8, 4. Platz Tyrannis 2, σελ. 167. Droysen 2, 375, 398, 435. Flathe Macedon. 2, 114). Ἀλλὰ τῷ 241-240 ὁ Ἄρατος θέλων νὰ ποδώξῃ χάριν πρὸς τὴν πόλιν διὰ τὴν περὶ αὐτοῦ καὶ τὴν ἀνατροπὴν παρεσκεύασε συνωμοσίαν κατὰ τοῦ Ἀριστομάχου πρώτου. Ὁ Αἰσχύλος καὶ ὁ μάντις Χαριμένης ἦσαν πρόθυμοι νὰ φονεύσωσι τὸν τύραννον ἀλλὰ δὲν εὗρισκον ὄπλα ἐν Ἀργεῖ, διότι εἶχεν ἀπαγορεύσει οὗτος ἐπὶ μεγάλῃ τιμωρίᾳ τὸν ὀπλισμὸν. Διὰ τοῦ Ἀράτου ὁμῶς κατεσκευάσθησαν μικρὰ ἐγχειρίδια ἐν Κορίνθῳ καὶ παρεσκευασμένης εἰς Ἄργος. Ἐνῷ δὲ ἤδη ὁ Αἰσχύλος ἐμελλε νὰ φονεύσῃ τὸν τύραννον, τοῦ Χαριμένου κατὰ γαίλαντος τοῦτο, ἐξερράγῃ στάσις καὶ φιλονικία μετὰ τῶν συνωμοτῶν, οἵτινες ἐσώθησαν εἰς Κορίνθον, ἀμέσως ὁμῶς εἴτα ἐδολοφονήθη ὁ τύραννος ὑπὸ τῶν ἰδίων δούλων (Πλούτ. Ἄρατ. 25. Ὅρων δὲ τοὺς ἀρίστους τῶν προσοίκων αὐτονομονύμενους, Ἀργεῖοις δὲ δουλεύουσιν ἀγθόμενος, ἐπεβούλευεν ἀναλεῖν τὸν τύραννον αὐτῶν Ἀριστομάχον, ὅμα τῇ τε πόλει θρεπτήρια τὴν ἐλευθερίαν ἀποδοῦναι φιλοτιμούμενος καὶ τοῖς Ἀχαιοῖς προσκομίσαι τὴν πόλιν. Οἱ μὲν οὖν τολμῶντες εὗρέθησαν, ὃν Αἰσχύλος προειστήκει καὶ Χαριμένης ὁ μάντις, ξίφη δὲ οὐκ εἶχον, ἀλλ' ἀπείρητο κεκτηθῆναι καὶ ζημίαι μεγάλας τοῖς κεκτημένοις ἐπῆσαν ὑπὸ τοῦ τυράννου. Κατασκευάσας οὖν ὁ Ἄρατος αὐτοῖς ἐν Κορίνθῳ μικρὰς παραξυφίδας ἐνέγραψεν εἰς σάγματα καὶ ταῦτα περιθείς ὑποζυγίοις σκευὴ τιτὰ παρημελημένα κομίζουσιν εἰς Ἄργος ἀπέστειλε. Χαριμένους δὲ τοῦ μάντεως προσλαβόντος ἐπὶ τὴν πρᾶξιν ἄνθρωπον, οἱ περὶ τὸν Αἰσχύλον ἡγαράκησαν καὶ δι'

ἐαυτῶν ἔπραττον, τοῦ Χαρμιμένους καταγρόντες. Αἰσθόμενος δὲ ἐκεῖνος ὀργῇ κατεμήνυνσε τοὺς ἄνδρας ἤδη βαδίζοντας ἐπὶ τὸν τύραννον· ὧν οἱ πλείστοι φθάσαντες ἐξ ἀγορᾶς ἀπέφυγον καὶ διεξέπεσον εἰς Κόρινθον. Οὐ μὴν ἀλλὰ γρόνον βραχέος διελθόντος ἀποθνήσκει μὲν ὑπὸ δοῦλων Ἀριστόμαχος, ὑπολαμβάνει δὲ τὴν ἀρχὴν ρθάσας Ἀριστίππος, ἐξωλέστερος ἐκεῖνον τύραννος). Ἀλλὰ τὸ Ἄργος δὲν ἡλευθερώθη. Νέος τύραννος ἤδη ἀνεφάνη ὁ Ἀριστίππος ἐξωλέστερος τοῦ δολοφονηθέντος. Μαθὼν τὴν πτώσιν τοῦ Ἀριστομάχου ἔσπευσεν ὁ Ἄρατος μετὰ στρατοῦ ἐκ Κορίνθου εἰς Ἄργος ἐλπίζων, ὅτι θὰ ἐγερθῇ ἡ πόλις εἰς ἑλευθερίαν, μάτην ὅμως, διότι οἱ Ἀργεῖοι δὲν ἐκινήθησαν φοβούμενοι τὸν νέον τύραννον.

Ὁ Ἀριστίππος, ἂν καὶ εἶχε τὸν Ἀντίγονον σύμμαχον, ἂν καὶ ἔτρεφε πολλοὺς σωματοφύλακας χάριν τῆς ἰδίας ἀσφαλείας, ἂν καὶ οὐδένα τῶν ἐχθρῶν ἐν τῇ πόλει ζῶντα ἀφῆκε, διετέλει ὅμως ἐν συνεχεῖ φόβῳ οὐδαμνιώτερος ὢν καὶ ἀναξιώτερος τοῦ προκατόχου. Ὁ Πλούταρχος τέρπεται ὁμιλῶν περὶ τῆς τοῦ Ἀριστίππου διαίτης, ἣν ἡ ζηλοτυπουμένη τυραννὶς καὶ ὁ τῆς μακαρίας καὶ περιβοήτου μοναρχίας ὄγκος εἰς αὐτὸν περιέθηκεν. Κατὰ τοῦτον ὁ τύραννος εἰς οὐδένα ἐμπιστευόμενος διέταξε τοὺς δορυφόρους νὰ φυλάττωσι πρὸ τοῦ προδρόμου, ἅμα δὲ ἐδείπνει, οἱ ὑπηρέται ὥφειλον νὰποχωρήσωσι πάντες. Μετὰ τὸ δείπνον τὴν μέσaulον θύραν ἀποκλείων αὐτὸς μετὰ τῆς ἐρωμένης εἰς οἶκημα μικρόν, ὑπερφῶν διὰ καταρρακτῆς θύρας κλειόμενον κατεδύετο· ἀφαιρουμένης δὲ τῆς κλίμακας ὑπὸ τῆς ἀγαπητῆς μητρὸς ἐκλείετο εἰς ἰδιαίτερον δωμάτιον, κοιμώμενος, ὡς ἦτο ἐπόμενον, ταραχδῶς καὶ περιφόβως. Τὴν δὲ πρωΐαν ἐξέρπων ἐκ τοῦ ἐγκρύμματος, ὡς ὄφρις ἐκ τῆς φωλεᾶς, ἐβόα ἄνωθεν, ἵνα ἐπιθέσωσι τὴν κλίμακα πρὸς κατάρθασιν (Πλούτρχ. Ἄρατ. 26. Ἐκεῖνος γὰρ Ἀντίγονον μὲν ἔχων σύμμαχον, τρέφων δὲ πολλοὺς ἔνεκα τῆς τοῦ σώματος ἀσφαλείας, οὐδένα δὲ ἐν τῇ πόλει ζῶντα τῶν ἐχθρῶν ὑπολείπων, πῶς, τοὺς μὲν δορυφόρους καὶ φύλακας ἐξῶ παρεμβάλλειν ἐκέλευεν ἐν τῷ περιστόλῳ, τοὺς δὲ οἰκέτας, ὅποτε δειπνήσαι, τάχιστα πάντας ἐξελαύνων καὶ τὴν μέταυλον ἀποκλείων μετὰ τῆς ἐρωμένης αὐτὸς εἰς οἶκημα κατεδύετο μικρὸν ὑπερφῶν θύρα καταρρακτῇ κλειόμενον· ἥς ὑπεράνω τῆς κλίμακας ἐπιτιθεὶς ἐκάθευδεν, ὡς εἰκὸς καθέυδειν τὸν οὕτως ἐχθρὰ, ταραχδῶς καὶ περιφόβως. Τὸ δὲ κλιμάκιον ἢ τῆς ἐρωμένης μήτηρ ὑφαιρουσα κατέκλειεν εἰς ἕτερον οἶκημα καὶ πάλιν ἅμ' ἡμέρᾳ προσετίθει καὶ κατεκάλει τὸν θαναταστὸν τύραννον, ὥσπερ ἔρπετόν ἐκ φωλεοῦ κατερχόμενον).

Ὅλως δὲ πεπληρωμένος ὁ Ἀρίστιππος μίσους καὶ φόβου κατὰ τοῦ Ἀράτου μετὰ τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Ἀντιγόνου συνώμοσε μάτην νὰ φονεύσῃ αὐτόν. Ὁ Ἀρατος κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ 239 μετὰ τῶν Ἀχαιῶν ἢ μᾶλλον ἐπὶ προσωπικῇ αὐτοῦ εὐθύνῃ ἐπεχείρησε νὰ καταλάβῃ τὸ Ἄργος καὶ νὰ προσβάλλῃ τὸν Ἀρίστιππον. τὴν νύκτα δὲ προσθεῖς κλίμακα ἀνέβη παραβόλως τὰ τεῖχη μετ' ὀλίγων καὶ ἐφόνευσεν τοὺς φύλακας· ἅμα ὅμως τῇ ἡμέρᾳ ταχύτατα μετὰ τῶν μισθοφόρων ἐπελθὼν ὁ τύραννος ἀπεμάκρυνε τὸν ἐχθρόν. Οἱ Ἀργεῖοι ἐπρεπε νὰ βοηθήσωσι τοὺς Ἀχαιοὺς, ἵνα ἀπαλλαγῶσι τοῦ τυράννου, ἀλλ' ὥσάν ἡ μάχη νὰ μὴ ἐγένετο ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν, ὥσάν βραβεύοντες τὸν ἀγῶνα τῶν Νεμείων, ἔμενον ἴσοι καὶ δίκαιοι θεαταὶ βλέποντες τὰ γενόμενα. (Πλούτ. Ἀρατ. 27). Τοσοῦτον αὐτοὺς ὁ φόβος καὶ ἡ δειλία πρὸ τοῦ τυράννου κατεῖχεν, ὁ δὲ Ἀρατος εὐρώστως ἀμυνόμενος λόγχῃ μὲν διαλαύνεται τὸν μηρόν, ἐγένετο ὅμως κύριος τῶν τόπων καὶ δὲν ἀπεμακρύνθη, ἀν καὶ μέχρι νυκτός ἦνωχλεῖτο ὑπὸ τῶν πολεμίων. Ἀν ὅμως καὶ τὴν νύκτα ἤθελε προσικρτερήσῃ, δὲν θάπετύγχανεν, διότι ἂν καὶ νικητὴς ὁ τύραννος καὶ ἀσφαλὴς ἐκ τῶν Ἀργείων, ἐμελέτα φυγὴν καὶ πολλὰ ἐκ τῶν ἰδίων εἰς τὴν θάλασσαν προεξέπεμψεν. Ἐπειδὴ δὲ οὐδεὶς ἐξήγγειλε τοῦτο πρὸς τὸν Ἀρατον καὶ ἐπειδὴ ἐκ τοῦ τραύματος ὑπέφερεν, ἠναγκάσθη νὰ παύσῃ τοὺς στρατιώτας. Πάλιν ἐκ δευτέρου ἐπῆλθεν ὁ Ἀρατος μετὰ τῶν Ἀχαιῶν φανερώς πορθῶν τὴν Ἀργολίδα καὶ μάχης ἰσχυρᾶς γενομένης ὁ Ἀρίστιππος ἐσώθη καί περ νικηθεὶς. Μετὰ τινά ἀνάπαυλιν πάλιν ἐπῆλθεν ὁ Ἀρατος ἄλλ' ἀνδρείως πολεμήσαντος τοῦ τυράννου ἠναγκάσθη νὰ καταπαύσῃ τὸν πόλεμον καὶ νὰ ζητήσῃ ἀνακωχὴν, ἵνα ἐνταφιάσῃ τοὺς πεσόντας. (Πλούτ. Ἀρατ. 28. Ὡς δὲ ἦσθετο πλείονας γεγονότας καὶ θαρραλεώτερον ἀντισταμένους τοὺς περὶ τὸν τύραννον οὐκ ἐτόλμησεν ἄλλ' ἀπῆλθε τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀναλόμενος). Ἐπὶ τέλους ὀλίγω ὕστερον μαθὼν ὁ Ἀρατος, ὅτι ὁ Ἀρίστιππος ἐπιβουλεύει μὲν τὰς Κλεωνάς, φοβεῖται ὅμως ἐκείνον καθήμενον ἐν Κορίνθῳ, συνήθροισεν στράτευμα καὶ διατάξας νὰ φέρωσι σιτία πλείονων ἡμερῶν κατήλθεν εἰς Κεγχρεάς, ἐκκαλούμενος δι' ἀπάτης τὸν Ἀρίστιππον νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τῶν Κλεωναίων, διότι δῆθεν αὐτὸς δὲν ἦτο παρὼν· ὅπερ καὶ συνέβη, ἀμέσως ἦλθεν ὁ τύραννος ἐξ Ἀργους μετὰ στρατοῦ. Ὁ δὲ Ἀρατος εἰς Κόρινθον ἤδη σκοταῖος ἐκ Κεγχρεῶν ὑποστρέψας καὶ τὰς ὁδοὺς διὰ φυλακῶν περικυκλώσας ὠδήγει τοὺς Ἀχαιοὺς ἐπομένους οὕτω μὲν εὐτάκτως οὕτω δὲ ταχέως καὶ προθύμως ὥστε ἐφθασεν ἔτι νυκτός οὔσης εἰς

Κλεωνάς, χωρίς να ἐννοήσῃ τι ὁ Ἀρίστιππος. Ἄμκ δὲ ἡμέρᾳ τῶν πυλῶν ἀνοιχθεῖσιν δρόμῳ καὶ ἀλαλαγμῷ προσπεσὼν ἐνύθυσεν εἰς φυγὴν τοὺς πολεμίους καὶ ἐδίωκεν, ὅπου μάλιστα ὑπενόει, ὅτι φεύγει ὁ Ἀρίστιππος. Γενομένης δὲ τῆς διώξεως ἔχρη Μυκηναῶν, ὁ μὲν τύραννος ὑπὸ Κρητὸς τινος φονεύεται, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων ἔπεσον ὑπὲρ τοὺς χιλίους πεντακοσίους (Πλ. Ἀρχτ. 29. *Γενομένης δὲ τῆς διώξεως ἔχρη Μυκηναῶν, ὁ μὲν τύραννος ὑπὸ Κρητὸς τινος, ὡς Δειρίας ἰστορεῖ, τοῦτομα Τραγίσκου καταληφθεὶς ἀποσφάττεται, τῶν δὲ ἄλλων ἔπεσον ὑπὲρ χιλίους πεντακοσίους*). Ἡ πτώσις τοῦ Ἀρίστιππου κατὰ τὸν Platz Tyrannis 2,169 συνέβη οὐχὶ πρὸ τοῦ 235 κατὰ τὸν Droysen 2,443 τῷ 235, κατὰ τὸν Kramarezik 2,29 περὶ τὸ τέλος τοῦ 235 ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ 234. Ἀλλὰ τὸ Ἄργος, ἂν καὶ ὁ τύραννος Ἀρίστιππος ἐφονεύθη διὰ τῆς συντόνου βοήθειας τοῦ Ἀράτου, δὲν ἀπήλαυσε τῆς ποθητῆς ἐλευθερίας, διότι Ἀγίας τις βοηθούμενος καὶ ὑπὸ τοῦ νέου Ἀριστομάχου καὶ ὑπὸ Μακεδονικῶν στρατευμάτων ἀνεφάνη ἐν Πελοποννήσῳ καὶ κατέσχε τὸ Ἄργος. (Πλ. Ἀρχτ. 29. *Ὁ δὲ Ἀράτος οὕτω λαμπρῶς ἐτυγχήσας καὶ μηδὲνα τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν ἀποβαλὼν, ὅμως οὐκ ἔλαβε τὸ Ἄργος οὐδὲ ἠλευθέρωσε, τῶν περὶ Ἀγίαν καὶ τὸν νεώτερον Ἀριστόμαχον μετὰ δυνάμειος βασιλικῆς παρεπισπεσόντων καὶ κατισχύοντων τὰ πράγματα*).

Ἀνηγορεύθη δὲ τύραννος ὁ Ἀριστόμαχος δεύτερος, ὅστις κατὰ τὸν Πολύβιον ἐξ ἐπιφανεστάτης οἰκογενείας καταγόμενος ἦτο ἐγγονος ἢ υἱὸς τοῦ Ἀριστομάχου πρώτου. (Πολύβ. 2,59. *Ἀριστόμαχον τὸν Ἀργεῖόν φασιν ἄνδρα τῆς ἐπιφανεστάτης οἰκίας ὑπάρχοντα καὶ τετραγνηκότα μὲν Ἀργείων, πεφυκότα δὲ ἐκ τυράννων*. Platz Tyrannis 2,169). Μάτην οἱ Ἀχαιοὶ ὑπὸ τὸν Ἀράτον εἰσβαλόντες εἰς τὸ Ἄργος ἐπολέμησαν ἐκθύμως ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς πόλεως, διότι ἐκ φόβου πρὸς τὸν νέον τύραννον μηδενὸς Ἀργεῖου βοηθήσαντος ὁ Ἀράτος ἠναγκάσθη μετὰ μεγάλου ἰδίου κινδύνου νὰ πέλθῃ πάλιν τῆς πόλεως. Ὁ νέος τύραννος πολὺ βιαίως ἤρχισε τὴν διοίκησιν αὐτοῦ. Προφασιζόμενος, ὅτι ὁ Ἀράτος εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν κατὰ πρόσκλησιν τῶν δημοκρατικῶν, διέταξε μετὰ βασιλῶν νὰ κατασφάξωσιν ὁδοήκοντα ἐκ τῶν ἐπιφανεστάτων, οἵτινες κατὰ τὸν Πολύβιον ἦσαν ἄθωοι. (Πολύβ. 2,59. *Παρεπισπεσόντος εἰς τὴν πόλιν Ἀράτου μετὰ τῶν Ἀχαιῶν καὶ μεγάλους ἀγῶνας καὶ κινδύνους ὑπομείναντος ὑπὲρ τῆς Ἀργείων ἐλευθερίας, τέλος δ' ἐκπεσόντος διὰ τὸ μηδὲνα συγκληθῆναι τῶν ἔσωθεν αὐτῷ ταχαμένων, διὰ τὸν ἀπὸ τοῦ τυράννου φόβον, Ἀριστόμαχος, ἀφορμὴ ταύτη καὶ προφάσει*

χρησάμενος, ὥς τινων συνειδότην τὰ περὶ τὴν εἴσοδον τῶν Ἀχαιῶν, ὀγδοήκοντα τοὺς πρώτους τῶν πολιτῶν οὐδὲν ἀδικήσαντας στρεβλώσας ἐναντίον τῶν ἀναγκαιῶν κατέσφαξε). Ἐξηκολούθησε δὲ διοικῶν κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον, δηλ. τυραννικώτατα, ὥς οἱ προκατόχοι αὐτοῦ. Ἄλλ' αἱ περιστάσεις δὲν ἦσαν τόσῳ, ὥς πρότερον, εὐμενεῖς εἰς τὴν διοίκησιν τῶν τυράννων. Ἀποθανόντος τῷ 229 ἢ 230 τοῦ Δημητρίου βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ὅστις διὰ στρατοῦ καὶ χρημάτων ἐβοήθει τοὺς τυράννους, ἐστερήθησαν οὗτοι πάσης βοηθείας καὶ ἐλπίδος καὶ περιῆλθον εἰς μεγάλην ἀμυχανίαν. (Πολύβ. 2,44. Δημητρίου μεταλλάξαντος τὸν βίον ἐγένετό τις εὖροια πραγμάτων πρὸς τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐπιβολὴν τῶν Ἀχαιῶν. Οἱ γὰρ ἐν Πελοποννήσῳ μόναρχοι δυσεπιπλήσαντες ἐπὶ τῷ μετηλλαγμένῳ μὲν τὸν Δημήτριον, ὃς ἦν αὐτοῖς οἶον εἰ χορηγὸς καὶ μισθοδότης, ἐπικεῖσθαι δὲ τὸν Ἄρατον, οἰόμενον δεῖν σφᾶς ἀποτίσθαι τὰς τυραννίδας... ὥρμησαν ἐπὶ τὸ πεισθῆναι ἀποθῆσθαι μὲν τὰς τυραννίδας ἐλευθερῶσαι δὲ τὰς ἐαυτῶν πατρίδας, μετασχεῖν δὲ τῆς τῶν Ἀχαιῶν πολιτείας... Ἀριστόμαχος δὲ ὁ τῶν Ἀργείων τύραννος καὶ Ξένων ὁ τῶν Ἑρμιονέων καὶ Κλεώνυμος ὁ τῶν Φλιασίων τότε ἀποθέμενοι τὰς μοναρχίας ἐκονώρησαν τῆς τῶν Ἀχαιῶν δημοκρατίας). Ἐπομένως ἐλθὼν ὁ Ἄρατος εἰς λόγους καὶ διαπραγματεύσεις μετὰ τοῦ Ἀριστομάχου προέτρεψε τοῦτον νὰ δώσῃ τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὸ Ἄργος καὶ νὰ ἐπιτρέψῃ νὰ προστεθῇ ἡ πόλις εἰς τὴν Ἀχαϊκὴν συμπολιτείαν, λέγων ὅτι ἤτο προτιμώτερον εἰς αὐτὸν μιμούμενον τὸν Λυδιάδην τύραννον τῆς Μεγαλοπόλεως μετὰ τιμῆς καὶ δόξης νὰ εἶνε στρατηγὸς τῶν Ἀχαιῶν ἢ μὴς πόλεως μισητὸς καὶ ἀπειλητικὸς τύραννος. Ὁ Ἀριστόμαχος δεύτερος δὲν ἠνῆθη, ἀλλὰ ζητήσας πεντήκοντα τάλαντα, ἵνα ἀποπληρώσῃ τοὺς στρατιώτας, κατέθεσε τὸ ἀξίωμα καὶ ἐπέτρεψε τὴν ἐλευθερίαν εἰς τοὺς Ἀργεῖους, οἵτινες προσετέθησαν εἰς τὸν Ἀχαϊκὸν σύνδεσμον. Μετὰ ταῦτα οἱ μικρότεροι τύραννοι τῆς Φλιοῦντος καὶ Ἑρμιόνης, Κλεώνυμος καὶ Ξένων ἠκολούθησαν τὸ παράδειγμα αὐτοῦ. (Στράβ. 8,385. Ἄρατος τὴν Πελοπόννησον ἠλευθέρωσε τῶν τυραννίδων ὥστε καὶ Ἄργος καὶ Ἑρμιῶν καὶ Φλιοῦς καὶ Μεγάλῃ πόλιν προσετέθη τοῖς Ἀχαιοῖς, ὅτε δὴ καὶ πλεῖστον ἠῆξαντο. Παισ. 2,8,5. Ἐπεισε δὲ ὁ Ἄρατος) καὶ Ἀριστόμαχοι τυραννοῦντα ἐν Ἀργεὶ δημοκρατίαν ἀποδόντα Ἀργείοις εἰς τὸ Ἀχαικὸν συντελεῖν. καὶ Πλούτ. Ἄρατ. 35. Ὁ δὲ Ἄρατος ἐξεργαζόμενος τὴν παλαιὰν ὑπόθεσιν, καὶ δυσανασχετῶν τὴν ἐν Ἀργεὶ τυραννίδα γειτνιώσαν αὐτοῖς, ἐπειθε πέμπων τὸν Ἀριστόμαχον

εἰς μέσον θείναι καὶ προσαγαγεῖν τοῖς Ἀχαιοῖς τὴν πόλιν καὶ ζηλώσαντα Ανδριάδην ἔθρους τηλικούτου μετ' εὐφημίας καὶ τιμῆς στρατηγὸν εἶναι μᾶλλον ἢ μιᾷ πόλει κινδυνεύοντα καὶ μισοῦμενον τέραντον. Ὑπακούσαντος δὲ τοῦ Ἀριστομάχου καὶ κελεύσαντος αὐτῷ περτήκορτα τέλματα πέμψαι τὸν Ἄρατον, ὅπως ἀπαλλάξῃ καὶ διαλύσῃται τοὺς παρ' αὐτῷ στρατενομένους, καὶ τῶν χρημάτων ποριζομένων).

Τὸ Ἄργος ἦτο ἡ σημαντικωτέρα διὰ τὴν Ἀχαικὴν ὀμοσπονδίαν ἀπόκτῃσις, διότι εἶχε μεγίστην περιφέρειαν καὶ δυνάμεις οὐχὶ εὐκαταφρονήτους. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἀριστόμαχος δηλώσας τὴν ἐπιθυμίαν νάνακρυχθῇ στρατηγὸς ταύτης οὐδεμίαν δυσκολίαν καὶ ἀντίστασιν συνήντησεν ἀλλ' ἐγένετο στρατηγὸς τῷ 228-227. (Πολύβ. 2, 60. οἵτινες (Ἀχαιοί) οὐ μόνον αὐτὸν τῶν ἐκ τῆς τυραννίδος ἀσθενημάτων ἀζήμιον ἐποίησαν ἀλλὰ καὶ προσλαβόντες εἰς τὴν πολιτείαν τὴν μεγίστην τιμὴν περιέθεσαν, ἡγεμόνα καὶ στρατηγὸν καταστήσαντες σφῶν αὐτῶν). Ἀλλὰ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἐγένετο στρατηγὸς ὁ Ἀριστόμαχος καὶ ἡ Ἀχαικὴ συμπολιτεία ἠϋξανε, προέκυψε δεινὸς πόλεμος ἐν αὐτῇ τῇ Πελοποννήσῳ μεταξὺ τῆς Σπάρτης καὶ τοῦ Ἀχαικοῦ συνδέσμου περὶ τῆς ἡγεμονίας Κλεομενικὸς ὀνομασθεὶς τῷ 227-221.

ΚΛΕΟΜΕΝΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Γενόμενος βασιλεὺς τῆς Σπάρτης ὁ Κλεομένης τρίτος δύο τινὰ προέθετο, τὴν ἐσωτερικὴν ἐνίσχυσιν τῆς Σπάρτης καὶ τὴν προσαγωγὴν αὐτῆς εἰς τὴν Ἀχαικὴν συμπολιτείαν ἐπὶ τῷ ὄρῳ ὅμως νά δοθῇ εἰς αὐτὸν ἡ ἡγεμονία. Πρὸς τοῦτο ἄψάμενος χειρῶν ἀδίκων καὶ ἐμβαλὼν εἰς τὴν Ἀρκαδίαν καὶ εἶτα εἰς τὴν Ἀργολικὴν πεδιάδα ἠνάγκασε τοὺς Ἀχαιοὺς νά κηρύξωσι πόλεμον κατὰ τῆς Σπάρτης. Ὁ Ἀριστόμαχος εἰσβαλὼν εἰς τὴν Λακωνικὴν μετὰ εἴκοσι χιλιάδων πεζῶν καὶ χιλίων ἵππων ἐσκόπει ὀριστικῶς νά λύσῃ τὴν φιλονικίαν. (Πλούταρχ. Κλεομ. 4. ἐξεστράτευσαν Ἀχαιοὶ δισμυριάσις πεζοῖς καὶ χιλίοις ἵππευσιν Ἀριστομάχου στρατηγούντος). Ὁ Ἄρατος καίτοι προσεκλήθη ἐπανεπιλημμένως ὑπὸ τοῦ Ἀριστομάχου, ἵνα συμμετάσχῃ τοῦ ἀγῶνος, ἐβράδυνε, μέχρις ὅτου ἐπὶ τέλους πιεσθεὶς ἤλθεν. (Πλτρχ. Ἄρατ. 35. Ὁ δὲ εὐήμερῶν παρὰ τοῖς Ἀχαιοῖς καὶ βουλόμενος εἰς τὴν Λακωνικὴν ἐμβαλεῖν ἐκάλει τὸν Ἄρατον ἐξ Ἀθηνῶν. Ὁ δὲ ἔγραψε μὲν αὐτῷ τὴν στρατείαν ἀπ-

αγορεύων καὶ τῷ Κλεομένει θράσος ἔχοντι καὶ παραδόλως αὐξανόμενῳ συμπλέκεσθαι τοὺς Ἀχαιοὺς μὴ βουλόμενος, ὥρμημένον δὲ πάντως ὑπῆκουσε καὶ παρῶν συνεστράτευσεν).

Ἀμφότεροι ἐξεστράτευσαν τὸ ἔαρ τοῦ 277 κατὰ τοῦ Κλεομένους συναντήσαντες τοῦτον περὶ τὸ Παλλάντιον παρὰ τὰ ὄρια ἀπὸ Τεγέας εἰς Ἀρκαδίαν. Ὁ Ἀριστόμαχος ἐπεθύμειν ἀρχίσῃ ἀμέσως ὁ πόλεμος, ἀλλ' ὁ Ἀρατος ἐκ μίσους καὶ φθόνου παρενέβαλε προσκόμματα, μέχρις οὗτου ἦν αναγκάσθῃ καὶ αὐτὸς νάποστῃ τοῦ βουλευμάτος. (Πλούτ. Κλεομ. 4. Ἀπαντήσαντος δὲ περὶ Παλλάντιον Κλεομένους καὶ βουλομένου μάχεσθαι φοβηθεὶς τὴν τόλμην ὁ Ἀρατος οὐκ εἴδασε τὸν στρατηγὸν διακινδυνεύσαι). Ἀναχωρήσας δὲ ὁ Ἀργεῖος στρατηγὸς ἐσκέφθη ἀποστασίαν, ἣν καὶ αἱ περιστάσεις ἠννόησαν, διότι οἱ Ἀχαιοὶ ἐπανειλημμένως νικηθέντες ἦσαν πρόθυμοι νὰ παρδώσωσι τὴν ἡγεμονίαν πρὸς τὸν Κλεομένην, ἀφοῦ προηγουμένως γίνωσι διαπραγματεύσεις ἐν Λέρνῃ, ἀλλ' ἀσθενήσαντος αἰφνης τοῦ Κλεομένους ἀνεβλήθη ἡ σύνοδος. (Πλutr. Κλεομ. 15. Βουλομένων δὲ τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ τούτοις δέχεσθαι τὰς διαλύσεις καὶ τὸν Κλεομένην καλοῦντων εἰς Λέρναν, ὅπου τὴν ἐκκλησίαν ἔμελλον ἔχειν, ἔτυχε τὸν Κλεομένη συντόμως ὀδεύσαντα καὶ χρησάμενον παρὰ καιρὸν ὑδροποσίᾳ αἵματος πλήθος ἀνενεγκεῖν καὶ τὴν φωνὴν ἀποκοπῆναι. Διὸ τῶν μὲν αἰχμαλώτων ἀπέπεμψε τοῖς Ἀχαιοῖς τοὺς ἐπιφανεστάτους, τὸν δὲ σύλλογον ὑπερθέμενος ἀνενώρησεν εἰς Λακεδαίμονα). Μετὰ τὴν ἀνάρρωσιν αὐτοῦ τῷ 224 συνεκλήθη νέα συνέλευσις ἐν Ἀργεῖ, εἰς ἣν ἔφθασεν ὁ Κλεομένης μετὰ στρατοῦ. Πρέσβεις ὁμῶς ἐξ Ἀργεῶς κατὰ συμβουλὴν τοῦ Ἀράτου προσῆλθον πρὸς αὐτὸν λέγοντες, ὅτι ὁ βασιλεὺς, ἐπειδὴ ὡς φίλος καὶ σύμμαχος ἔρχεται, ἡδύνατο νὰ φήσῃ τὸν στρατὸν καὶ μόνος νὰ βαδίσῃ εἰς Ἀργος, ἂν ὁμῶς φοβῆται τι, δύνανται νὰ δώσωσιν πρὸς αὐτὸν τριακοσίους ὁμήρους. Ἀλλ' ἂν οὗτος θέλῃ μετὰ τῶν στρατευμάτων νὰ ἔλθῃ, ὀφείλει παρὰ τὸ Γυμνάσιον τοῦ Κυλαράβιδος πρὸ τῆς πόλεως νὰ σταματήσῃ καὶ ἐκεῖ νὰ γίνωσιν αἱ διαπραγματεύσεις. (Πλούτ. Κλεομ. 17. Ἐλθόντων δὲ Ἀχαιῶν εἰς Ἀργος αὐθις ἐπὶ τὸν σύλλογον καὶ τοῦ Κλεομένους ἐκ Τεγέας καταβεβηκότος ἐλπίς ἦν πολλὴ τῶν ἀνθρώπων εἰσεσθαι τὴν διάλυσιν. Ὁ δὲ Ἀρατος, ἥδη διωρολογημένων αὐτῷ πρὸς τὸν Ἀντίγονον τῶν μεγίστων, φοβούμενος τὸν Κλεομένην, μὴ πάντα διαπράξῃται καθομιλήσας τὸ πλῆθος ἢ καὶ βιασάμενος, ἤξιον λαβόντα τριακοσίους ὁμήρους μόνον εἰσεῖναι πρὸς αὐτοὺς, ἢ κατὰ γυνάσιον ἔξωθεν τὸ Κυλαράβιον προσελθόντα μετὰ τῆς δυνάμεως διαλέγεσθαι).

Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλεομένης ὠργίσθη εἰπών, ὅτι ἔπρεπε νὰ προτεί-
νωσιν εἰς αὐτὸν ταῦτα πρὶν ἔλθῃ, νὰ μὴ ἀπιστῶσι δὲ καὶ νὰ ἐκδιώκω-
σιν αὐτόν, ὅτε ἔφθασεν εἰς τὰς θύρας τῶν Ἀργείων. Διὰ τοῦτο διακοπει-
σὼν τῶν διαπραγματεύσεων ὥρμησαν αἱ πόλεις εἰς ἀποστασίαν ἐκ τοῦ
Ἀχαιικοῦ συνδέσμου. Ἐντεῦθεν ἐπαρθεῖς ὁ Κλεομένης ἐμβάλλει εἰς Ἀ-
χαίαν, κυριεύει ἐξαπίνης τὴν Πελλήνην καὶ προσελκύει Φενεὸν καὶ Πεν-
τέλειον. Ἐπειδὴ οἱ Ἀχαιοὶ ἐροβήθησαν προδοσίαν τινὰ πραττομένην ἐν
Κορίνθῳ καὶ Σικυῶνι ἀπέστειλαν τοὺς ἱππεῖς καὶ τοὺς μισθοφόρους ἐξ
Ἄργους, ἵνα παραφυλάξωσιν ἐκεῖ, αὐτοὶ δὲ καταβάντες εἰς Ἄργος ἐπα-
νηγύριζον τὰ Νέμεα. Τούτων οὕτως ἐχόντων ὁ Ἀριστόμαχος ἀποφασί-
σας νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ σχέδιον αὐτοῦ προσεκάλεσε τὸν Κλεομένην,
ὅστις ἐλπίσας ὅτι ἐπὶ τῶν ἀπροσδοκῆτως δύναται νὰ καταλάβῃ τὴν πό-
λιν γέμουσαν ὄχλου πανηγυρικοῦ καὶ θεατῶν διὰ νυκτὸς ὠδήγησε τὸ
στράτευμα πρὸς τὰ τείχη, κατέλαβε τὸν περὶ τὴν Ἀσπίδα τόπον καὶ
ἐξέπληξε τοσοῦτον τοὺς κατοίκους διὰ τὸ ἀπροσδόκητον ὥστε οὐδεὶς
διενόηθη νὰ μυνθῇ ἀλλὰ πάντες προθύμως ἐδέχθησαν Σπαρτιατικὴν
φρουράν, ἔδωκαν εἰκοσὶν ὁμήρους καὶ συνεμάχησαν μετὰ τῆς Σπάρτης.
(Πλτρχ. Κλεομ. 17. *Οὕτως τοὺς ἀνθρώπους ἐξέπληξεν, ὥστε μηδένα
τραπέσθαι πρὸς ἀλκήν ἀλλὰ καὶ φρουράν λαβεῖν καὶ δοῦναι τῶν πολυ-
τῶν ὁμήρους εἰκοσι καὶ γενέσθαι συμμάχους Λακεδαιμονίων, ἔχοντος ἐ-
κείνων τὴν ἡγεμονίαν*). Οὕτω διὰ τῆς ὀξύτητος καὶ διανοίας τοῦ Κλεο-
μένου τοῦ πρώτου ἤδη τὸ Ἄργος ὑπῆλθη ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Σπάρ-
της. Ἐντεῦθεν ὁ Κλεομένης ἐδοξάσθη πολὺ, διότι κατώρθωσεν ὅ,τι δὲν
ἠδυνήθη οὐδεὶς νὰ κατορθώσῃ ἐκ τῶν προκατόχων αὐτοῦ οὐδὲ αὐτὸς ὁ
δεινότατος τῶν στρατηγῶν Πύρρος. (Πλτρχ. Κλεομ. 18. *Ὁ μικρὸν οὖν
τοῦτο καὶ πρὸς δόξαν αὐτῷ καὶ δύναμιν ὑπῆρχεν. Οὕτε γὰρ οἱ πάλοι βα-
σιλεῖς Λακεδαιμονίων πολλὰ πραγματευομένοι προσαγαγέσθαι τὸ Ἄρ-
γος βεβαίως ἠδυνήθησαν, ὅτε δεινότατος τῶν στρατηγῶν Πύρρος εἰσ-
ελθὼν καὶ βιασάμενος οὐ κατέσχε τὴν πόλιν ἀλλ' ἀπέθανε καὶ πολὺ
συνδιεφθάρη μέρος αὐτῷ τῆς δυνάμεως*).

Κυριευθέντος τοῦ Ἄργους προσεχώρησαν πρὸς τὸν Κλεομένην αἱ Κλε-
ωναί, Φλιοῦς, Τροιζήν, Ἐπίδαυρος καὶ Ἐρμιόνη. Τὸ θέρος ὁμοῦς τοῦ αὐ-
τοῦ ἔτους ἀπεστάτησε τὸ Ἄργος ἐκ τοῦ Κλεομένου καὶ εἰσῆλθεν εἰς
τὸν Ἀχαιικὸν σύνδεσμον. Ὁ Ἀριστοτέλης, φίλος ὢν τοῦ Ἀράτου προσ-
εκάλεσεν εἰς βοήθειαν νύκτωρ αὐτόν, ὅστις λαβὼν παρὰ τοῦ Ἀντιγόνου
χιλίου πεντακοσίου στρατιώτας παρέπλευσεν εἰς Ἐπίδαυρον, ἵνα ἐντεῦ-

θεν ἔλθῃ εἰς Ἄργος. Ὁ Ἀριστοτέλης ὁμως δὲν περιέμενε τὴν ἀφίξιν τοῦ Ἀράτου ἀλλ' ὑποστηρίζομενος ὑπὸ Ἀχαϊκοῦ στρατοῦ ὑπὸ τὸν Τιμόξε-
νον προσέβαλε τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Κλεομένους τοὺς φυλάττοντας τὴν ἀ-
κρόπολιν. (Πλούτ. Ἀρατ. 34. Πολύβ. 2,53. *Οἱ δὲ Ἀχαιοί, καίπερ οὐ
μετρίως ἐλαττωμένοι τοῖς ὅλοις, ὅμως οὐκ ἀγρίστατο τῆς προθέσεως οὐδὲ
ἐγκατέλιπον τὰς ἐν αὐτοῖς ἐλπίδας, ἀλλ' ἅμα τῷ τὸν Ἀριστοτέλῃ τὸν
Ἀργεῖον ἐπαραστήναι τοῖς Κλεομενισταῖς, βοηθήσαντες καὶ παρεισπε-
σόντες μετὰ Τιμοξένου τοῦ στρατηγοῦ κατέλαβον τὴν τῶν Ἀργείων πό-
λιν.* Πλούτ. Κλεομ. 20. *Ἦδη δὲ πρὸς ἐσπέραν ἦγον ἐξ Ἄργους κατὰ
θάλατταν ἄνδρες Ἀράτου φίλοι καλυόντες αὐτὸν ὡς ἀγισταμένων τῶν
Ἀργείων τοῦ Κλεομένους. Ὁ δὲ πρῶτιον ἦν τὴν ἀπόστασιν Ἀριστοτέ-
λης καὶ τὸ πλῆθος οὐ χαλεπῶς ἔπεισεν, ἀγανακτοῦν ὅτι γρεῶν ἀποκο-
πᾶς οὐκ ἐποίητε αὐτοῖς ὁ Κλεομένης ἐλπίσασιν. Λαβὼν οὖν ὁ Ἀρατος
παρ' Ἀντιγόνοιο στρατιώτας χιλλοὺς καὶ περτακοσίους παρέπλευσεν εἰς
Ἐπίδαυρον. Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ἐκεῖτον οὐ περιέμενεν, ἀλλὰ τοὺς πο-
λίτας παραλαβὼν προσεμάχετο τοῖς φρουροῦσι τὴν ἀκρόπολιν καὶ πα-
ρὴν αὐτῷ Τιμόξενος μετὰ τῶν Ἀχαιῶν ἐκ Σικυνῶρος βοηθῶν).*

Ἡ φρουρά ἡ ἐν τῇ ἀκροπόλει διατρέχουσα τὸν μέγιστον κίνδυνον ἀπ-
έστειλε ταχυδρόμον εἰς Κόρινθον, ἵνα ἀναγγεῖλῃ τὰ συμβάντα πρὸς τὸν
ἐκεῖ διαμένοντα Κλεομένην. Οὗτος μαθὼν ταῦτα διέταξε τὸν Μεγιστό-
νον εὐθύς νὰ σπεύσῃ εἰς Ἄργος, αὐτὸς δὲ παρέμενεν ἐν Κόρινθῳ, ἵνα
μὴ καὶ οὗτοι ἀποστατήσωσιν. Ὁ Μεγιστόνους μετὰ δισχιλίῳν στρατι-
ωτῶν ἐπελθὼν κατὰ τοῦ Ἄργους ἐφονεύθη μαχόμενος. Ἐπειδὴ δὲ οἱ τῶν
Σπαρτιατῶν φρουροὶ πιεζόμενοι ὑπὸ τῶν Ἀργείων μόλις ἀντεῖχον, συ-
χνοὺς δὲ ταχυδρόμους διέπεμπον πρὸς Κλεομένην, φεβηθεὶς οὗτος μή-
πως οἱ πολέμιοι ἀποκλείσαντες τὰς παρόδους ἀδεῶς πορθῶσι τὴν Λα-
κωνικὴν καὶ πολιορκῶσι τὴν Σπάρτην ἀπῆλθεν ἐκ Κόρινθου μετὰ σύμ-
παντος τοῦ στρατοῦ καὶ κατῴρθησε νὰ εἰσπηδῇ ἐντὸς τῶν τειχῶν
τοῦ Ἄργους καὶ νὰ ἐνωθῇ μετὰ τῶν ἐαυτοῦ ἀνθισταμένων ἔτι καὶ πο-
λεμούντων πρὸς τοὺς Ἀργεῖους καὶ νὰ καταλάβῃ θέσεις τινὰς ἐντὸς τῆς
πόλεως διὰ τῆς συνδρομῆς τῶν τοξοτῶν Κρητῶν. Ἀλλ' ὅταν εἶδε τὸν
Ἀντίγονον μετὰ τῶν Μακεδονικῶν φαλάγγων κατερχόμενον ἀπὸ τῶν ὑ-
ψωμάτων εἰς τὴν πεδιάδα καὶ τοὺς ἵππους ῥύδην διελαύνοντας εἰς τὴν
πόλιν, ἀπηλπίσθη περὶ τῆς νίκης, συναθροίσας δὲ ἅπαντα τὸν στρατὸν
ἀνεχώρησεν ἐξ Ἄργους καὶ διὰ τῆς Μαντινείας ἐπανῆλθεν εἰς Σπάρτην.
(Πλούτ. Κλεομ. 21. Ἀρατ. 34. Πολύβ. 2,53. *Παραπεσὼν δὲ εἰς Ἄρ-*

γος καὶ κατὰ ποσὸν ἀντιποιησάμενος τῆς πόλεως μετὰ ταῦτα, γενναίως μὲν τῶν Ἀχαιῶν, φιλοτίμως δὲ τῶν Ἀργείων ἐκ μεταμελείας αὐτὸν ἀμνησιμένον, ἀποπεσὼν δὲ καὶ ταύτης τῆς ἐπιβολῆς καὶ ποιησάμενος τὴν πορείαν διὰ Μαρτινείας, οὕτως ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Σπάρτην).

Τοῦ Ἄργους ἡ ἀποστασία ἀπὸ τῆς Σπάρτης ἦτο σημαντικωτάτης ση-
μασίας, ὡς λέγει ὁ Πολύβιος, διότι αὕτη ἤνοιξε τὴν Πελοπόννησον, ἣν ἐκράτει ὁ Κλεομένης, εἰς αὐτὸν τὸν Ἀντίγονον. (Πολύβ. 2, 54. Ὁ δ' Ἀντίγονος ἀσφαλῶς εἰς τὴν Πελοπόννησον εἰσελθὼν παρέλαβε τὸν Ἀκροκόρινθον, οὐδένα δὲ χρόνον μέντας εἵχετο τῶν προκειμένων καὶ παρῆν εἰς Ἄργος. Ἐπανέσας δὲ τοὺς Ἀργείους καὶ καταστησάμενος τὰ κατὰ τὴν πόλιν, αὐθις ἐκ ποδὸς ἐκίνει, ποιούμενος τὴν πορείαν ὡς ἐπ' Ἀρκადίας). Τὸ Ἄργος συνετέλεσε πολὺ νὰ νικήσῃ ὁ Ἀντίγονος. Οὗτος ἠὲ χαρίστησε τοὺς πολίτας διὰ τὴν παρασχεθεῖσαν βοήθειαν, ἐτακτοποίησε τὰς σχέσεις αὐτῶν καὶ ἐκκρόνισε τὴν νομοθεσίαν ὑπὸ ὀλιγαρχικῇ πάντως ἐννοίᾳ. Ὁ δὲ Ἀριστόμαχος δεύτερος, ὁ ἄλλοτε τύραννος τῶν Ἀργείων, ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀχαιῶν, ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀργείων ὁ παραδούς τὴν πόλιν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Κλεομένου περιπεσὼν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ἀντιγόνου ἀπήχθη εἰς τὰς Κεγχρεάς, ἐκεῖ σκληρῶς ἐβασανίσθη καὶ τὴν νύκτα ἐβυθίσθη εἰς τὴν θάλασσαν. (Πλούτ. Ἀρατ. 34. Τὸν δὲ Ἀριστόμαχον ἐν Κεγχρεαῖς στρεβλώσαντες κατεπόντισαν, ἐφ' ᾧ καὶ μάλιστα κακῶς ἤκουσεν ὁ Ἀρατος, ὡς ἄνθρωπον οὐ ποιεῖν ἀλλὰ καὶ κεχηρμένον ἐκείνῳ καὶ πεπεισμένον ἀφείναι τὴν ἀρχὴν καὶ προσυγαγεῖν τοῖς Ἀχαιοῖς τὴν πόλιν ὅμως περιῦδων παρανόμως ἀπολλύμενον). Ὁ Πλούταρχος τὴν τραχείαν καὶ σκληρὰν ταύτην διαγωγὴν τοῦ Ἀντιγόνου, Ἀράτου καὶ Ἀχαιῶν ψέγει, ἀλλ' ὁ Πολύβιος ἀπολογεῖται ὑπὲρ αὐτῶν, λέγων ὅτι ὁ Ἀριστόμαχος ἦτο ἄξιος μεγίστης τιμωρίας διὰ τὰ πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς ἀμαρτήματα καὶ διὰ τὴν πρὸς τὴν πατρίδα παρανομίαν αὐτοῦς τύραννος γενόμενος καὶ ἐκ τυράννων καταγόμενος. Ὁ Ἀριστόμαχος κατὰ τὸν Πολύβιον καὶ τὴν μεγίστην καὶ δεινοτάτην τιμωρίαν ἂν ὑπέμενε, δὲν θὰ ἐτιμωρεῖτο ἱκανῶς διὰ τὸ ἀμαρτήμα μίᾳς ἡμέρας, καθ' ἣν ἐλθόντος τοῦ Ἀράτου εἰς Ἄργος καὶ μεγάλους ἀγῶνας ὑπομείναντος ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἀργείων στρεβλώσας ὀγδοήκοντα τῶν πολιτῶν ὡς δῆθεν γνωρίζοντας τὰ κατὰ τὴν εἴσοδον τούτου ἀδικώτατα κατέσφαξε. Πρὸς τούτοις ὁ Ἀριστόμαχος μεγάλως παρεσπόνδησε πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς, διότι τυχὼν παρὰ τούτων πρᾶότητος καὶ καλοκαγαθίας καὶ ἡγεμῶν καὶ στρατηγὸς γενόμενος τῆς Ἀχαικῆς συμπολιτείας μόλις ἤλ-

πισέ τι παρὰ τοῦ Κλεομένους ἀπέσπασε τὸ Ἄργος ἐκ τῶν Ἀχαιῶν καὶ ἠνάγκασε νὰ προστεθῇ μετὰ τοῦ ἐχθροῦ. (Πολύβ. 2, 59—61. Ἐγὼ δ' Ἀριστόμαχον, εἰ καὶ μηδὲν εἰς τοὺς Ἀχαιοὺς ἕτερον ἤμαρτε, κατὰ γε τὴν τοῦ βίου προαίρεσιν καὶ εἰς τὴν πατρίδα παρανομίαν τῆς μεγίστης ἄξιον κρίνω τιμωρίας... Ἀριστόμαχος δ' εἰ τὰς δεινотάτας ὑπέμεινε τιμωρίας, ὥς οὐτός γε γησιε, ὅμως οὐκ ἱκανὴν ἔδωκε δίκην μιᾶς ἡμέρας, ἐν ᾗ παρεισπεσόντος εἰς τὴν πόλιν Ἀράτου μετὰ τῶν Ἀχαιῶν, καὶ μεγάλους ἀγῶνας καὶ κινδύνους ὑπομείναντος ὑπὲρ τῆς Ἀργείων ἐλευθερίας, τέλος δ' ἐκπεσόντος διὰ τὸ μηδένα συγκινηθῆναι τῶν ἑσώθεν αὐτῷ ταξαμένων, διὰ τὸν ἀπὸ τοῦ τυράννου φόβον Ἀριστόμαχος, ἀφορμῇ ταύτῃ καὶ προφάσει χρησάμενος, ὥς τινῶν συνειδότην τὰ περὶ τὴν εἰσοδὸν τῶν Ἀχαιῶν, ὀρθοήκοντα τοὺς πρώτους τῶν πολιτῶν οὐδὲν ἀδικήσαντας στρεβλώσους ἐναντίον τῶν ἀναγκαιῶν κατέσφαξε... ὅτε δὲ χωρὶς τῶν προειρημένων καὶ τοὺς Ἀχαιοὺς παρεσπόνδῃσε, τί παθεῖν ἦν ἄξιον; ἐκεῖνος γὰρ ἀπέβητο μὲν τὴν τυραννίδα χρόνοις οὐ πολλοῖς πρότερον ὑπὸ τῶν καιρῶν συγκλειόμενος διὰ τὸν Δημοτρίου θάνατον, ἀνελπίστως δὲ τῆς ἀσφαλείας ἔτυχε περισταλὲς ὑπὸ τῆς τῶν Ἀχαιῶν πρᾶότητος καὶ καλοκάγαθίας· οὔτινες οὐ μόνον αὐτὸν τῶν ἐκ τῆς τυραννίδος ἀσθενημάτων ἀζήμιον ἐποίησαν, ἀλλὰ καὶ προσλαβόντες εἰς τὴν πολιτείαν τὴν μεγίστην τιμὴν περιέθεσαν, ἡγεμόνα καὶ στρατηγὸν καταστήσαντες αὐτῶν. ὁ δ' ἐπιλαθόμενος τῶν προειρημένων φιλανθρώπων παρὰ πόδας, ἐπεὶ μικρὸν ἐπικυνδεστέρας ἔσχε τὰς ἐλπίδας ἐπὶ τοῦ μέλλοντος ἐν Κλεομένει, τὴν τε πατρίδα καὶ τὴν ἑαυτοῦ προαίρεσιν ἀποσπάσας ἀπὸ τῶν Ἀχαιῶν ἐν τοῖς ἀναγκαισιτάτοις καιροῖς προσέειπε τοῖς ἐχθροῖς. ὃν ὑποχείριον γενόμενον οὐκ ἐν Κεργραῖς ἔδει τὴν νύκτα στρεβλούμενον ἀποθανεῖν, ὥς Φύλαργός γε γησιε, περιγόμενος δ' εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ μετὰ τιμωρίας παραδειγματιζόμενον οὕτως ἐκλιπεῖν τὸ ζῆν. ἀλλ' ὅμως τοιοῦτος ὢν οὐδενὸς ἔτυχε δεινοῦ πλην τοῦ καταποτισθῆναι διὰ τῶν ἐπὶ ταῖς Κεργραῖς τεταγμένων).

Τὸ Ἄργος ἐξέλεξε νῦν τὸν Ἀρατον στρατηγόν, ὅστις ἔπεισε τοὺς Ἀργεῖους νὰ ἐπιτρέψωσιν εἰς τὸν Ἀντίγονον ὡς δῶρον τὰ ἀγαθὰ τῶν τυράννων καὶ τῶν προδοτῶν. Ὁ δὲ Ἀντίγονος ἀνταποδίδων τὴν χάριν ἐξ εὐγνωμοσύνης ἐδώρην πρὸς τοὺς Ἀργεῖους τὴν Μαντίνειαν, εἰς ἣν πέμψαντες νέαν ἀποικίαν ὠνόμασαν Ἀντιγόνειαν πρὸς τιμὴν τοῦ βασιλέως. (Πλούτ. Ἀρατ. 45. Πικρ. 8, 8, 6. Ἀντιγόνου δὲ ἐν Μακεδονίᾳ Φίλιππον τὸν Περσέως πατέρα ἔτι παῖδα ἐπιτροπεύοντος καὶ Ἀχαιοῖς ἐς

τὰ μάλιστα ὅτιος ἐπιτηδείου, ἀλλὰ τε ἐς τιμὴν αὐτοῦ Μαρτυνεῦσιν ἐποιήθη, καὶ ὄνομα τῇ πόλει μετέθετο Ἀντιγόρεια. Καὶ Πλούτ. "Αρατος 44. "Αρατος δὲ στρατηγὸς αἰρεθεὶς ὑπ' Ἀργείων ἔπεισεν αὐτοὺς Ἀντιγόνῳ τὰ τε τῶν τυράννων καὶ τὰ τῶν προδοτῶν χρήματα δωρεὰν δοῦναι). Ἀλλ' ἡ φιλία μετὰ τῶν Μακεδόνων καὶ μετὰ τῶν Ἀχαιῶν ἐπέσυρε κατὰ τοῦ Ἀργούς δεινὰς ἐπιδρομὰς ἐτι διαχειμῶζοντος ἐκεῖ τοῦ Ἀντιγόνου τὸν χειμῶνα τοῦ 222. Ὁ Κλεομένης βαρέως φέρων τὴν ἀποστασίαν τῶν Ἀργείων καὶ ζητήσας τὴν ἐπικουρίαν Πτολεμαίου τοῦ Εὐεργέτου βασιλέως ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἀνακηρύξας τοὺς Εὐλωτας ἐλευθέρους εἰσέβαλεν εἰς τὴν Ἀργολίδα φθάσας μέχρι τῶν τειχῶν τῆς πόλεως μεγάλως ἐρημώσας τὰ περὶξ. Ἐν δὲ ἐκ τῶν δύο προσεπᾶθει νὰ κερδίσῃ ἢ τὸν Ἀντίγονον μὴ δυνάμενον νὰ ὑποφέρῃ τὸν ἐπιρραπισμὸν τῶν ὄχλων θὰ ἠνάγκαζε νὰ ἐξήρχετο εἰς πόλεμον καὶ κινδυνεύοντα μετ' ὀλίγου στρατοῦ εὐκόλως θὰ ἐνίκα, ἢ ἂν δὲν ἐδέχετο τὴν μάχην θὰ διέβαλεν αὐτὸν τούλχιστον παρὰ τοῖς Ἀργείοις. Τὸ τελευταῖον δὲ συνέβη. Ὁ Ἀντίγονος φρονίμως καὶ συνετῶς σκεπτόμενος δὲν ἐξῆλθε κατὰ τοῦ Κλεομένηους, διότι εἶχεν ὀλίγας δυνάμεις. Ἀλλ' ὅμως οἱ Ἀργεῖοι βλέποντες τὴν χώραν αὐτῶν διαρπαζομένην καὶ πάντων ἀγομένων καὶ φερομένων καὶ τὸν ἔχθρον πρὸ τῶν τειχῶν ἐθορύβουν καὶ ὠργίζοντο. Ἐλθόντες δὲ πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ βασιλέως καὶ μετὰ ὀξείων κραυγῶν συστρεφόμενοι ἔλιδόρουν τὸν Ἀντίγονον καὶ προσεκάλουν νὰ ἐξέλθῃ εἰς μάχην ἢ εἰς ἱκανωτέρους νὰ παραδώσῃ τὴν ἡγεμονίαν. Ὁ Ἀντίγονος ὅμως στρατηγὸς ἔμπροσθεν ὢν, νομίζων δὲ αἰσχρὸν τὸ νὰ κινδυνεύσῃ παραλόγως καὶ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ἀσφάλειαν δὲν προῆλθεν εἰς μάχην. Ὁ Κλεομένης ἄχρι τῶν τειχῶν μετὰ στρατοῦ προσελθὼν καὶ καθυβρίσας καὶ διαλυμηνήμενος ἄδεῶς ἀνεχώρησεν. (Πολύβ. 2, 64. Πλούτ. Κλεομ. 25. Εἰδὼς γὰρ εἰς τὰ χρεῖμάδια διεσπαρμένους κατὰ πόλιν, ὥς σῆμισι, τοὺς Μακεδόνας, καὶ τὸν Ἀντίγονον οὐ πολλοὺς ἔχοντα μισθοφόρους ἐν Ἀργεῖ διαχειμῶζοντα μετὰ τῶν φίλων, ἐνέβαλεν εἰς τὴν Ἀργεῖαν, λογιζόμενος ἢ δι' αἰσχύνην τοῦ Ἀντιγόνου παροξυνθέντος ἐπικρατήσῃν ἢ μὴ τολμήσαντα μάχεσθαι διαβαλεῖν πρὸς τοὺς Ἀργεῖους. Ὁ καὶ συνέβη. Διαφθειρομένης γὰρ τῆς χώρας ὑπ' αὐτοῦ καὶ πάντων ἀγομένων καὶ φερομένων, οἱ μὲν Ἀργεῖοι δυσανασχετοῦντες ἐπὶ τὰς θύρας συνεστρέφοντο τοῦ βασιλέως καὶ κατεβόων, μάχεσθαι κελεύοντες ἢ τοῖς χρεῖττοσιν ἐξίστασθαι τῆς ἡγεμονίας· ὁ δὲ Ἀντίγονος, ὡς ἔδει στρατηγὸν ἔμπροσθεν, τὸ κινδυνεύσαι παραλόγως καὶ προσέσθαι τὴν ἀσφάλειαν αἰσχρὸν, οὐ τὸ κακῶς ἀ-

κοῦσαι παρὰ τοῖς ἐκτὸς ἡγούμενοι, οὐ προῆλθεν, ἀλλ' ἐρέμενε τοῖς αὐ-
τοῦ λογισμοῖς. Ὁ δὲ Κλεομένης ἄχρι τῶν τειχῶν τῷ στρατῷ προσελ-
θὼν καὶ καθυβρίσας καὶ διαλυμνηνόμενος ἀδεῶς ἀνεγώρησεν). Ὀλίγω
δὲ ὕστερον τὸ ἔαρ τοῦ 221 μυχῶν ὁ Κλεομένης ὅτι ὁ Ἀντίγονος πο-
ρεύεται εἰς Τεγέαν, ἵνα ἐκείθεν ἐμβάλη εἰς τὴν Λακωνικὴν, ταχέως τοῖς
στρατιώταις ἀναλαβὼν καὶ δι' ἄλλης ὁδοῦ παραλλάξας ἅμα ἡμέρᾳ εἰς
τὴν πόλιν τῶν Ἀργείων ἐπεσφάνη, καταστρέφων τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰς
σπορὰς ὅχι διὰ συνήθων δρεπανῶν καὶ μαχαίρων ἀλλὰ διὰ ξύλων μεγά-
λων εἰς σχῆμα ῥομφαίας ἀπειργασμένων, καὶ πῦρ θὰ ἔθετον οἱ στρατιῶ-
ται ἅμα ἐσθασαν εἰς τὸ Ἰουμάσιον τοῦ Κυλαράβιδος, ἂν μὴ ἐκόλυεν ὁ
Κλεομένης. (Πολύβ. 2, 64 Ὁ δὲ Κλεομένης κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθε-
σιν καταφθείρας μὲν τὴν γῶραν καταπληξάμενος δὲ τοὺς ὑπερστίους,
ἀσφαλῶς εἰς τὴν οἰκίαν ἐπαρῆλθε). Ταχέως ὁμως ἐπανελθόντος τοῦ Ἀν-
τιγόνου εἰς Ἄργος καὶ τὰ ὄρη καὶ τὰς ὑπερβολὰς πάσης κατὰλαβόντος,
ὁ Κλεομένης προσποιούμενος, ὅτι ἀμελεῖ καὶ καταφρονεῖ, ἐπεμφε κήρυκας
ἀξιῶν τὰς κλιεῖς τοῦ Ἡραίου νὰ λάβῃ, ἵνα ἀναχωρήσῃ θύσας τῇ θεᾷ, οὕτω
δὲ παίζας καὶ κατειρωνεύσας καὶ τῇ θεᾷ θύσας ἀνεχώρησεν ἀνενόχλη-
τος εἰς Λακωνίαν διὰ Φλιοῦντος καὶ Ὀρχομενοῦ. (Πολύβ. 11, 65). Ὁ
Ἀντίγονος ἀθροίσας στρατὸν ἐκ τριάνοντα χιλιῶν Μακεδόνων, Ἰλλυ-
ριῶν, Ἀκαρνάνων, Ἠπειρωτῶν, Ἀχαιῶν, Ἀργείων καὶ ἐπειλὼν τὸ ἔαρ
τοῦ 221 κατὰ Κλεομένους κατετρόπωσεν αὐτὸν ἐν Σελλασίᾳ· πορευθεὶς
δὲ ἐντεῦθεν ἐγκρατὴς ἐγένετο τῆς Σπάρτης ἐξ ἐφόδου καὶ ἀπήλλαξε διὰ
παντός τὸ Ἄργος ἀπὸ τῶν Σπαρτιατικῶν ἐπιδρομῶν. Μετὰ τὴν μάχην
ὁ Ἀντίγονος ἐλθὼν πάλιν εἰς τὸ Ἄργος τελουμένων τῶν Νεμείων ἀγῶ-
νων ἔτυχεν ὑπὸ τοῦ Ἀχαῖου συνδέσμου καὶ ὑφ' ἐκάστης πόλεως πάν-
των τῶν πρὸς ἀθλῆνατον δόξαν καὶ τιμὴν προσηκόντων. Ἐπιπεσόντων
ὁμως τῶν Ἰλλυριῶν εἰς τὴν Μακεδονίαν ἠναγκάσθη νὰπέλθῃ τοῦ Ἀρ-
γους εἰς βοήθειαν τῆς ἰδίας πατρίδος. (Πληρχ. Κλεομ. 30. Ὁ δ' Ἀν-
τίγονος ἐξ ἐφόδου παραλαβὼν τὴν πόλιν καὶ γρησάμενος τοῖς Λακεδαι-
μονίοις φιλιπθρώπως καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς Σπάρτης οὐ προσηλακίσας οὐδ'
ἐνυβρίσας ἀλλὰ καὶ νόμους καὶ πολιτείας ἀποδοὺς καὶ τοῖς θεοῖς θύσας
ἀνεγώρησεν ἡμέρᾳ τρίτῃ πυθόμενος ἐν Μακεδονίᾳ πολὺν πόλεμον εἶναι
καὶ πορθεῖσθαι τὴν γῶραν ὑπὸ τῶν βαρβάρων). Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν
τούτου ὁ Λεόντιος ὁ ἀρχηγὸς τῶν πελταστῶν καὶ ὁ Μεγαλὺς ὁ μυστι-
κὸς γραμματεὺς ἐγένοντο αἴτιοι πολλῆς αἱματοχυσίας ἐν Ἀργεῖ. (Πληρχ.
Ἄρατ. 24. Πολύβ. 4, 87—5, 15. καὶ 5, 2—15. καὶ 5, 16.)

Τὸ Ἄργος ἔνεκα τοῦ Κλεομενικοῦ πολέμου πολλὰ ἔπαθεν ἑξάν-
τληθὲν καὶ κατὰ τὰ χρήματα καὶ κατὰ τὸν πλῆθυσμόν. Τὸ πολὺ τοῦ
λαοῦ περιέστη εἰς δεινотάτην ἔνδειαν καὶ πενίαν. Ὑπενόθεν πολλοὶ ἐγκα-
ταλείποντες τὴν πατρίδα αὐτῶν ἐζήτουν νὰ προσκολληθῶσιν εἰς τὴν
ὑπηρεσίαν ξένων κυρίων. Καὶ δὴ ὀνομαστὶ γνωρίζομεν, ὅτι Φιλόδημος
τις ἦλθεν εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τοῦ Ἀννίβια κατὰ παραγγελίαν
τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσίων Ἱερωνύμου. (Πολύβ. 7, 2. Μετὰ τὴν
ἐπιβουλήν τὴν κατὰ Ἱερωνύμου τοῦ βασιλέως τῶν Συρακουσῶν... οἱ πε-
ρὶ τὸν Ζωῆππον καὶ Ἀνδρανόδωρον πείθουσι τὸν Ἱερώνυμον εὐθὺς
πρὸς τὸν Ἀννίβια πέμψαι. Προχειρισάμενος δὲ... καὶ Φι-
λόδημος τὸν Ἀργεῖον τούτους μὲν εἰς Ἱταλίαν ἀπέστειλε, δοὺς ἐντολὰς
λαλεῖν ὑπὲρ κοινοπραγίας τοῖς Καρχηδονίοις. Λίβιος 25, 25). Καὶ
ἄλλος τις Πολυκράτης ὀνομαζόμενος ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ Πτολεμαίου Φι-
λοπάτορος ἔφθασεν εἰς τὰς ὑψίστας τιμὰς καὶ ἄξιώματα ὡς στρατιω-
κὸς καὶ πολιτικὸς διεξέχων τὰς σπουδαιοτάτας τοῦ κράτους ὑποθέσεις·
οὗτος μετέσχε τοῦ πολέμου τοῦ Πτολεμαίου κατὰ Ἀντιόχου ἔχων μετὰ
τῶν ὑπ' αὐτὸν ἱππέων τὸ λοιπὸν κέρως. (Πολύβ. 5, 64. Ἐπιοῦντο δὲ
καὶ συναγωγὰς ἐπὶ τῶν ὀπλῶν καὶ παρακλήσεις, ἐν αἷς μεγίστην παρ-
είργοντο χρεῖαν Ἀνδρόμαχος Ἀσπένδιος καὶ Πολυκράτης Ἀργεῖος,
προσφάτως μὲν ἐκ τῆς ἑλληνικῆς διαβεβηκότες, συνήθειαι δ' ἀκμὴν
ὄντες ταῖς ἑλληνικαῖς ὁρμαῖς καὶ ταῖς ἐκάστων ἐπινοαῖς, πρὸς δὲ τοῦ-
τοις ἐπιφανεῖς ὑπάρχοντες ταῖς τε πατρίσι καὶ τοῖς βίοις, Πολυκράτης
δὲ καὶ μᾶλλον διὰ τε τὴν τῆς οἰκίας ἀρχαιότητα καὶ διὰ τὴν Μνασιά-
δου τοῦ πατρὸς δόξαν ἐκ τῆς ἀθλησεως. οἱ καὶ κατ' ἰδίαν καὶ κοινῇ
παρακαλοῦντες ὁρμὴν καὶ προθυμίαν ἐνεργήσαντο τοῖς ἀνθρώποις πρὸς
τὸν μέλλοντα κίνδυνον. Εἰχον δὲ καὶ τὰς ἡγεμονίας ἑκαστοὶ τῶν προει-
ρημένων ἀνδρῶν οἰκείας ταῖς ἰδίαις ἐμπειρίαις..... καὶ 65. Πολυ-
κράτης παρεσκεύαζε καὶ τοὺς ἀπὸ Λιβύης, ἔτι δὲ καὶ τοὺς ἐγγυρίους·
καὶ τούτων αὐτοὺς ἡγεῖτο πάντων περὶ τρισμύλους ὄντων τὸν ἀριθ-
μόν). Οὗτος ἄρχων τοῦ ἱππικοῦ ἐπολέμησε παρὰ τὴν Ραφίαν, ἐγέ-
νετο ἄρχων τῆς Κύπρου καλῶς διοικήσας αὐτήν· ὅτε δὲ αἱ συγγενεῖς
αὐτοῦ ἤθελον νὰ παρηγορήσωσι τὴν Οἰνάνθη τὴν μητέρα τοῦ Ἀγαθο-
κλέους κακῶς ἀπεπέμφθησαν ὑπ' αὐτῆς. (Πολύβ. 5, 82 καὶ 84 18,
38. 15, 29). Ἐπανελθὼν δὲ ἐκ τῆς Κύπρου κατηγορεῖ τὸν Σκόπαν
18, 54 καὶ τὰ Ἀνακλήτῃρια τοῦ Πτολεμαίου τοῦ Ἐπιφανοῦς παρα-
σκευάζει καὶ μεγάλην ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατέχει ἐξουσίαν καὶ τοὺς ἀριστο-

κρατικούς επαναστάτας Αιγυπτίους υποβάλλει υπό τὴν ἐξουσίαν τοῦ βασιλέως. (Πολύβ. 15, 55. Ἐπειδὴ δὲ τὰ κατὰ τοὺς Αἰτωλοὺς ἔθετο καλῶς οἱ περὶ τὴν αὐλήν, εὐθέως ἐγίνοντο περὶ τὸ ποιεῖν Ἀνακλητήρια τοῦ βασιλέως... πλείστα τοῦ Πολυκράτους δοκοῦντες εἰς τὴν ἐπιβολὴν ταύτην αὐτοῖς συνηρηγέμεναι. Οὗτος γὰρ καὶ κατὰ τὸν πατέρα μὲν ἔτι νέος ὢν οὐδενὸς ἐδόκει τῶν περὶ τὴν αὐλήν δευτερεύειν οὔτε κατὰ τὴν πίστιν οὔτε κατὰ τὰς πράξεις... Πιστευθεὶς γὰρ τῆς Κύπρου καὶ τῶν ἐν ταύτῃ προσόδων ἐν καιροῖς ἐπισφαιλέσι καὶ ποικίλοις, οὐ μόνον διεφύλαξε τῷ παιδί τὴν νῆσον, ἀλλὰ καὶ πλῆθος ἱκανὸν ἤθροισε χρημάτων. καὶ 21, 19. Παραπλήσιον δέ τι συνέβη καὶ κατὰ τοὺς καιροὺς, ἡρίκα Πολυκράτης τοὺς ἀποστάτας ἐχειρώσατο. Οἱ γὰρ περὶ τὸν Ἀθήνιν καὶ Πανσίφαν καὶ Χέσουφον καὶ τὸν Ἰρόβαστον, οἵτινες ἦσαν ἔτι διασωζόμενοι τῶν δυναστῶν, εἴξαντες τοῖς πράγμασι παρῆσαν εἰς τὴν Σαῖν, σφᾶς αὐτοὺς εἰς τὴν τοῦ βασιλέως ἐχειρίζοντες πίστιν). Τελευταῖον ὁμῶς ζῶν ἐν τῇ ἀσώτῳ Ἀλεξανδρείᾳ καὶ ὑπὸ τῆς γενικῆς διαφορᾶς παρασυρθεὶς ἐνέδωκεν εἰς τὰς ἀκολαστάτας ἀκολασίας. (Πολύβ. 18, 55. Τυχῶν δὲ διὰ ταῦτα μεγάλης ἀποδογῆς καὶ περιουσίας ἐν τοῖς ἐξῆς χρόνοις μετὰ ταῦτα προβαινούσης τῆς ἡλικίας ὀλοσφενῶς εἰς ἀσέλγειαν ἐξώκειλεν καὶ βίον ἀσυρῆ). Τὸ Ἄργος ἀπολαύσαν μετὰ τὸν Κλεομενικὸν πόλεμον ἡσυχίας τινός θάνατάμβανε τὴν προτέραν αὐτοῦ ἀνθηρότητα καὶ ἀκμὴν ἀλλ' ἔνεκεν τοῦ ἀρξαμένου ἤδη νέου πολέμου ἔπαθε πάλιν πολλὰς ἐρημώσεις. Τῷ 219 ὁ Λυκοῦργος ὁ τύραννος τῆς Σπάρτης ἐνωθεὶς μετὰ τῶν Αἰτωλῶν καὶ τῶν Ἠλείων ἐπολέμησε κατὰ τοῦ Ἀχαικοῦ συνδέσμου, εἰσέβαλεν εἰς πολλὰς πόλεις τῆς Λακωνικῆς παραλίας, ἥτις ἀπὸ τοῦ 338 ἀνῆκε πάλιν εἰς τὸ κράτος τῶν Ἀργείων. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ὑπεστηρίχθησαν τὰ ὅρια ἀφυλάκτων διακειμένων τῶν Ἀργείων ἄφνω προσπεσὼν κατέσχε Πολίχναν καὶ Πρασιάς καὶ Λεύκας καὶ Κύφαντα (Πολύβ. 4, 36. Ὁ δὲ Λυκοῦργος ἀγαλαδὼν τοὺς στρατιώτας καὶ τινας τῶν πολιτικῶν ἐνέβαλεν εἰς τὴν Ἀργεῖαν ἀφελάτως διακειμένων εἰς τέλος τῶν Ἀργείων διὰ τὴν προὑπάρχουσαν κατάστασιν. καὶ Πολίχναν μὲν καὶ Πρασιάς καὶ Λεύκας καὶ Κύφαντα προσπεσὼν ἄφνω κατέσχε).

Τὸ ἐπόμενον ἔτος 218 ἡ Ἀργεῖα πεδιάς ἦτο τὸ θέατρον ἀγῶνος μεταξὺ Μεσσηνίων καὶ Λυκοῦργου. Οἱ Μεσσήνιοι ἐνωθέντες μετὰ τῶν Ἀχαιῶν καὶ τῶν συμμάχων, μετὰ τοῦ Φιλίππου βασιλέως τῆς Μακεδονίας ὤρμησαν διὰ τῆς Ἀργείας εἰς τὴν Λακωνικὴν καὶ ἐστρατοπέδευον πρὸς

χωρίον Γλύμπεις, ὅπερ ἔκειτο παρὰ τὰ ὅρια τῆς Ἀργείας καὶ Λακωνικῆς θελοντες νὰ προσβάλωσι τὴν Λακωνίαν. Ἀλλὰ μόλις ὁ Λυκούργος ἔμαθε ταῦτα, αἰφνιδίως ἐπέπεσε κατ' αὐτῶν καὶ κατέστρεψε πάσας τὰς ἀποσκευὰς καὶ πολλῶν μὲν ἵππων ἐγκρατὴς ἔγινε ὁκτῶ δὲ ἵπποις ἐφόνευσεν. (Πολύβ. 5, 20). Τὸ ἔτος 217 ἀπέτυχον αἱ προπαρασκευαὶ τοῦ νὰ ἐξασφαλίσωσι τὰ ὅρια τῆς Ἀργολίδος κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν. Ἀρξαμένου δὲ τοῦ λεγομένου συμμαχικοῦ πολέμου κατὰ τοῦ Λυκούργου καὶ τῶν Αἰτωλῶν, οἱ Ἀχαιοὶ ἡγουμένου τοῦ Ἀράτου παρεσκευάσαν δύνανται πεζῶν μὲν μισθοφόρων ὁκτακισχιλίων, ἵππῶν δὲ πεντακοσίων, ἐκ δὲ τῶν Ἀχαιῶν ἐπιλέκτους μὲν τρισχιλίους, ἵπποις δὲ τριακοσίους, ἐξ ὧν πεζοὶ μὲν ἦσαν πεντακόσιοι Ἀργεῖοι καὶ ἵπποις πεντήκοντα. Ἀπέστειλαν δὲ καὶ τρεῖς μὲν ναῦς νὰ παραπλέωσι παρὰ τὴν Ἀκτὴν καὶ τὸν Ἀργολικὸν κόλπον, τρεῖς δὲ κατὰ τὰς Πάτρας καὶ Δύμην. (Πολύβ. 5, 91). Παρασκευασθέντων δὲ ἐκατέρων ὁ μὲν Λυκούργος προσῆγε κατὰ τῆς Μεσσηνίας, ὁ δὲ Ἄρατος ἦλθεν εἰς Μεγαλόπολιν πρὸς βοήθειαν τῶν Μεσσηνίων. Ὁ Λυκούργος ἐξορμήσας ἐκ Μεσσηνίας καὶ διὰ προδοσίας τὰς Καλάμας καταλαβὼν, μὴ δυνηθεὶς δὲ νὰ ἐνωθῇ μετὰ τοῦ Πυρρίαι ἐπέστρεψεν ἄπρακτος εἰς Σπάρτην. Ὁ Ἄρατος προνοῶν περὶ τοῦ μέλλοντος διέταξε μέρος τοῦ στρατοῦ νὰ παραφυλάττῃ τὴν χώραν τῶν Μεσσηνίων καὶ Μεγαλοπολιτῶν καὶ Τεγεατῶν καὶ Ἀργείων, διότι αὐταὶ αἱ χώραι συντερμονοῦσαι πρὸς τὴν Λακωνικὴν ἦσαν ἐκτεθειμέναι περισσότερον εἰς τὰς προσβολὰς τῶν Λακεδαιμονίων, αὐτὸς δὲ ἔχων τοὺς ἐπιλέκτους ἐφῆδρευσεν περὶ τὸ Ἄργος κατὰ τὸν χρόνον τοῦ θερισμοῦ, ὅπως μὴ καταστρέψωσιν οἱ πολέμοι τὴν συγκομιδὴν (Πολύβ. 5, 92, 93). Τέλος ὁ συμμαχικὸς οὗτος πόλεμος κατέπαυσεν.

ΠΟΛΕΜΟΣ ΜΕΤΑΞΥ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ

Ὅτε δὲ ἐξεργάγη ὁ πρῶτος πόλεμος μεταξύ Ῥώμης καὶ Μακεδόνων ὁ Ἀχαιῶς σύνδεσμος, ἐν ᾧ συγκατελέγετο καὶ τὸ Ἄργος, ἦτο ὑπὲρ τοῦ Φιλίππου τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας. Ὁ δὲ Μαχανίδας ὁ διάδοχος τοῦ Λυκούργου ἐνωθεὶς μετὰ τῆς Ῥώμης ἐπανειλημμένως ἠπείλει τὴν Ἀργεῖαν πεδιάδα, ὁ δὲ Φίλιππος ὡς κατὰ τὸν συμμαχικὸν πόλεμον τὸ Ἄργος εἶχεν ἀγαπητὴν διαμονήν, οὕτως προσκληθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν ἦλθεν εἰς τὸ Ἄργος πάλιν τῷ 208. Εἰς αὐτὸν ἐπέτρεψαν τὴν προεδρίαν

κατὰ τὰ Ἑραῖα καὶ Νέμεια, οὗτος ὁμῶς τοῦ λοιποῦ ἀποθέσας τὴν πορφύραν καὶ τὸ διάδημα ἴσος καὶ πρῶτος καὶ δημοτικός ἐφαίνετο· ὅσῳ ὁμῶς τὴν ἐσθῆτα δημοτικωτέραν περιετίθετο, τοσοῦτῳ τὴν ἐξουσίαν ἐλάμβανε μεγαλειότεραν καὶ μοναρχικωτέραν, ἔζη δὲ τόσῳ ἀκολάστως ὥστε οὐδεμία γυνὴ ἦτο ἀσφαλὴς πρὸ αὐτοῦ. Κολακεία, χρυσός, ἀπειλὴ καὶ ἐν γένει πᾶν μέσον μετεχειρίζετο, ἵνα κορέσῃ τὸ πάθος αὐτοῦ. Πολλὴν δὲ ἀσέλγειαν καὶ παρανομίαν μεταχειριζόμενος παρελύπει τοὺς κατοίκους, οἵτινες πιεζόμενοι ὑπὸ τῶν δεινῶν τοῦ πολέμου ἠναγκάζοντο νὰ προσκαρτερώσιν καὶ νὰ ὑποφέρωσι ταῦτα. (Πολύβ. 10, 26 "Οτι Φίλιππος ὁ βασιλεὺς τῶν Μακεδόνων μετὰ τὸ ἐκτελέσαι τὸν τῶν Νεμίων ἀγῶνα αὐθις εἰς Ἄργος ἐπαυλῆθε, καὶ τὸ μὲν διάδημα καὶ τὴν πορφύραν ἀπέθετο, βουλόμενος αὐτὸν ἴσον τοῖς πολλοῖς καὶ πρῶτον τινα καὶ δημοτικὸν ὑπογράψαι. ὅσῳ δὲ τὴν ἐσθῆτα δημοτικωτέραν περιετίθετο, τοσοῦτῳ τὴν ἐξουσίαν ἐλάμβανε μέλλων καὶ μοναρχικωτέραν. αὐτὸν γὰρ ἔτι τὰς ὑπ᾿ ἀνδρῶν ἠρκεῖτο μοιχεύων, ἀλλ' ἐκ προστάγματος ἦν αὐτῷ φανεῖν προσπένψας ἐκάλεσε, τὰς δὲ μὴ προχεύσας συνυπακουούσας ἐνύβριζε, κόμους ποιοῦμενος ἐπὶ τὰς οἰκίας. καὶ τῶν μὲν τοὺς νέεας, τῶν δὲ τοὺς ἄνδρας ἀνακαλούμενος ἐπὶ προφάσεσιν ἀλόγους δίσσεις, καὶ πολλὴν ἀσέλγειαν ἐναπεδείκνυτο καὶ παρανομίαν. διὸ καὶ χρώμενος τῇ κατὰ τὴν παρεπιδημίαν ἐξουσίᾳ ἀνέδην πολλοὺς ἐλύπει τῶν Ἀργίων, καὶ μάλιστα τοὺς μετρίους ἄνδρας. πιεζόμενοι δὲ διὰ τὸ πανταγόθεν αὐτοῖς περιστάσθαι τὸν πόλεμον ἠναγκάζοντο καρτερεῖν καὶ γέροντες τὰ παρὰ φύσιν). Ἰσως ἀνήκει εἰς τοὺτους τοὺς χρόνους τὸ συμβῆναι τὸ ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου. Ὁ Φαῦλιος καὶ Νικόστρατος ἐφιλονίκουν περὶ τῶν πρωτείων ἐν Ἀργεῖ. Ὁ πρῶτος θέλων νὰ ποικιλήσῃ τὴν εὐνοίαν τοῦ Φιλίππου πρὸς ἐπαύξησιν τῆς ἐπιρροῆς αὐτοῦ εἰς τοσοῦτον βαθμὸν κολακείας προέβη, ὥστε ἐπεμψε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ὡραιωτάτην οὔσαν πρὸς ἡδονήν. (Πλούτ. Ἑρωτικός 16. "Εν δ' Ἀργεῖ Νικόστρατος ἀντεπολιτεύσατο πρὸς Φαῦλιον. Ἐπιδημήσαντος οὖν Φιλίππου τοῦ βασιλέως, ἐπίδοξος ἦν διὰ τῆς γυναικὸς ἐκπρεποῦς οὔσης, εἰ συγγένειο τῷ Φιλίππῳ, διαπράξασθαι τινα δοναστεῖαν αὐτῷ καὶ ἀργίην. Αἰσθόμενων δὲ περὶ Νικόστρατος τοῦτο, καὶ περὶ τὰς θύρας τῆς οἰκίας περιπατούντων, ὁ Φαῦλιος ὑποδήσας τὴν γυναῖκα κρηπίσει, καὶ χλαμύδα περιθείς καὶ ναυαῖαν Μακεδονικὴν, ὡς ἔνα τῶν βασιλικῶν νεανίσκων παρεισέπεμψε λαθοῦσαν. Platz Tyrannis 2, 170). Διὰ τοιαύτης θυσίας ἐπέτυχεν οὗτος τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῷ Ἀργεῖῳ κρά-

τει. Ὅποια ἀντιθεσις! κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν μὲν πόλεμον ἅπας ὁ λαὸς ὥς εἰς ἄνθρωπος ἐξηγέρθη κατὰ τῆς βίης τοῦ Βρύαντος, (σελ. 83) ἤδη ὁμοῦς ἀνὴρ τὰ πρῶτα φέρων θυσιάζει τὰ πολυτιμώτατα πρὸς ἐπιρρῶσιν τῆς ἰδίας ἐπιρροῆς. Ὁ Μαχανίδας κατεδιώκετο μὲν ὑπὸ τοῦ Φιλίππου ἀλλὰ διεσώζετο, μέχρις οὗτο ὁ Φιλοποίμην φονεύσας αὐτὸν ἐν τινὶ μᾶχῃ τῷ 206 ἠλευθέρωσε τοὺς Ἀργεῖους ἐκ τούτου τοῦ πλεονέκτου καὶ ἄρπαγος. Διὰ τοῦτο, ὅτε ὁ νικητὴς ἦλθε κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Νεμείων τελουμένην ἐν Ἀργεὶ κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ στρατηγίαν τῷ 205-204 ἐγένετο δεκτὸς μετὰ πολλῆς χαρῆς, καὶ ὁ μουσικὸς ἀγὼν διεκόπη καὶ ἀνεστάλη. Ὁ Πυλάδης ὀνομαστὸς κιθαρωδὸς ἐκ Μεγαλοπόλεως ἤρξατο ἀμέσως νὰ ᾄδῃ τοὺς Πέρσας τοῦ Μιλησίου Τιμοθέου, κλεινὸν ἐλευθερίας τεύχων μέγαρ τῇ Ἑλλάδι κόσμον, καθ' ἣν στιγμήν ὁ Φιλοποίμην περικυκλούμενος ὑπὸ στρατοῦ ἐκ νέων πολεμιστῶν εἰσηλθεν. Τότε πάντων τὰ βλέμματα ἐστράφησαν πρὸς αὐτόν, λαμπροὶ κρότοι μετὰ χαρῆς ἐγένοντο, διότι ὁ στίχος ἐκείνος τόσῳ καλῶς ἐφηρμόζετο εἰς τὸν ἐχθρὸν τῶν τυράννων. (Πλούτ. Φιλοπ. 11. Ἄρτι δ' αὐτῶν εἰσεληλυθότων κατὰ τὴν Πυλάδην τὸν κιθαρωδὸν ἄδοιτα τοὺς Τιμοθέου Πέρσας ἐνάρξασθαι·

Κλεινὸν ἐλευθερίας τεύχων μέγαρ Ἑλλάδι κόσμον·

ἅμα δὲ τῇ λαμπρότητι τῆς γωνίης τοῦ περὶ τὴν ποίησιν ὄγκου συμπρέφαντος ἐπιβλέψαν γενέσθαι τοῦ θεάτρον πανταχόθεν εἰς τὸν Φιλοποίμενα καὶ κρότον μετὰ χαρῆς, τῶν Ἑλλήνων τὸ παλαιὸν ἀξίωμα ταῖς ἐλπίσιν ἀναλυμβατόντων καὶ τοῦ τότε φρονήματος ἔγγιστα τῷ θαρρεῖν γενομένων. Πνυσ. 8, 50, 3. Μετὰ δὲ οὐ πολὺ ἀγόντων Νέμεια Ἀργείων, ἔτυγε μὲν τῶν κιθαρωδῶν τῷ ἀγῶνι ὁ Φιλοποίμην παρών. Πυλάδου δὲ Μεγαλοπολίτου μὲν ἀνδρὸς γένος, κιθαρωδοῦ δὲ τῶν ἐφ' αὐτοῦ δοκιμωτάτων καὶ ἀννηρημένον Πυθικὴν νίκην, τότε δὲ ἄδοιτος Τιμοθέου νόμον τοῦ Μιλησίου, Πέρσας, καὶ καταρξαμένου τῆς ᾠδῆς «κλεινὸν ἐλευθερίας τεύχων μέγαρ Ἑλλάδι κόσμον» ἀπέειπεν εἰς τὸν Φιλοποίμενα τὸ Ἑλληνικὸν καὶ ἐπεσημύνατο τῷ κρότῳ, φέρειν ἐς ἐκείνον τὸ ἥσμα). Ὁ Φιλοποίμην ἐν Ἀργεὶ διατρίβων περιέπεσεν εἰς κίνδυνον, διότι ὁ Φίλιππος ἤθελε τοῦτον νὰ δολοφονήσῃ ἄλλ' εὐτυχῶς τὸ σχέδιον δὲν ἐπραγματοποιήθη. (Πλτχ. Φιλοπ. 12. Φίλιππος μὲν γὰρ οἰόμενος ἂν ἐκποδῶν ὁ Φιλοποίμην γένηται πάλιν ὑποπτήξῃ αὐτῷ τοὺς Ἀχαιοὺς, ἐπεμψεν εἰς Ἀργεὺς κρύφα τοὺς ἀναιρήσοιτας αὐτόν).

Μετὰ τὸν Μαχανίδαν τύραννός τῶν Λακεδαιμονίων ἐγένετο ὁ Νά-

οἷς· οὗτος ἐκ τῆς Σπάρτης ἐφυγάδευσε τοὺς διαφέροντας κατὰ τὸν πλοῦτον ἢ κατὰ τὴν δόξαν, τὰς δὲ τούτων οὐσίας καὶ γυναῖκας διέμοιράζεν εἰς τοὺς μισθοφόρους, ἀνδροφόνους ὄντας, παρασχίστας, λωποδύτας καὶ τοιχωρύχους. Οὗτος μιμούμενος τοὺς προκατόχους ἐπέπεσε κατὰ τῆς Ἀργολικῆς χώρας ἐρημῶν καὶ λεηλατῶν αὐτήν. Κατὰ τὸν Πολύβιον ὁ Νάβις μετὰ τὴν ἐρήμωσιν τῆς χώρας τῶν Ἀργείων ἀπολιπὼν Τιμοκράτην τὸν Πελληνέα πιστότατον φίλον ἐπανῆλθεν εἰς Σπάρτην ἀλλὰ μετὰ τινος ἡμέρας ἐξέπεμψε εἰς Ἄργος τὴν γυναῖκα αὐτοῦ δούς παραγγελίαν νᾶ ἐξεύρη πόρους χρημάτων. Αὕτη δὲ ἐλθοῦσα ὑπερέβη κατὰ τὴν ὡμότητα πολὺ τὸν Νάβιν, ἀνακαλέσασα δὲ τὰς γυναῖκας κατ' ἰδίαν πᾶν εἶδος αἰκίας καὶ βίας μετεχειρίσθη, μέχρις ὅτου σχεδὸν οὐ μόνον τὸν χρυσοῦν κόσμον ἀφῆρσεν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἱματισμὸν τὸν πολυτελέστατον. (Πολύβ. 18, 17. Ὅτι ὁ Νάβις ὁ τῶρατος ἀπολιπὼν ἐπὶ τῆς τῶν Ἀργείων πόλεως Τιμοκράτην τὸν Πελληνέα διὰ τὸ μάλιστα τούτῳ πιστεῦναι καὶ χρῆσθαι πρὸς τὰς ἐπιφανεστάτας πράξεις, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Σπάρτην, καὶ μετὰ τινος ἡμέρας ἐξέπεμψε τὴν γυναῖκα, δοὺς ἐντολὰς παραγερομένην εἰς Ἄργος περὶ πόρον γίγνεσθαι χρημάτων. ἡ δὲ ἀφικομένη πολὺ κατὰ τὴν ὡμότητα Νάβιν ὑπερέβητο· ἀνακαλεσαμένη γὰρ τῶν γυναικῶν τινὰς μὲν κατ' ἰδίαν, τινὰς δὲ κατὰ συγγένειαν, πᾶν γένος αἰκίας καὶ βίας προσέφερε, μέχρι σχεδὸν ἀπασῶν οὐ μόνον τὸν χρυσοῦν ἀφέλετο κόσμον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἱματισμὸν τὸν πολυτελέστατον. Λιβ. 32, 40. Cum ipse vires spoliasset. ad feminas spoliandas uxorem Argos remisit. ea nunc singulas illustres nunc simul plures genere inter se junctas arcescendo blandiendoque ac minando non aurum modo iis sed postremo vestem quoque mundumque omnem muliebrem ademit). Κατὰ τοῦτου τοῦ ἀπηνόου τυράννου συνελθόντες τῷ 199 οἱ Ἀχαιοὶ ἐν Ἄργει ἐκήρυξαν πόλεμον ἀποτελεσματικόν. Ἐπειδὴ ὁ Φίλιππος διὰ τῆς ἰδίας διαγωγῆς ἀπεστερήθη πάσης συμπαθείας ἐν Ἑλλάδι, ὁ Ἀχαικὸς σύνδεσμος καὶ οἱ Ἀργεῖοι συνετέχθησαν κατὰ τὸν δεῦτερον Μακεδονικὸν πόλεμον ὑπὲρ τῆς Ῥώμης καὶ κατ' αὐτοῦ.

Οἱ ὀλιγαρχικοὶ ὅμως τοῦ Ἄργους συνδεδεμένοι ὄντες μετὰ τοῦ Φιλίππου διὰ ξενίας καὶ οἰκογενειακῶν σχέσεων ἀπεχώρησαν ἐκ τῆς συνελούσεως τῶν Ἀχαιῶν τῆς γενομένης ἐν Σικυῶνι πρὸς συζήτησιν τῆς συμμάχιας μετὰ τῆς Ῥώμης, διότι δυσηρεστήθησαν διὰ τὴν ἀποστασίαν τοῦ συνδέσμου ἐκ τῶν Μακεδόνων. (Πολύβ. 17, 2, 5, 6, 8, 8, 9. Λιβ.

32,32. Argivi privatis etiam hospitibus familiarique amicitia plerique illigati Philippo erant). Τῶν ὀλιγαρχικῶν τούτων τὴν δημαγωγίαν φοβούμενοι οἱ Ἀχαιοὶ εἰς ἐξασφάλισιν τῆς πίστεως τῆς πόλεως ἐπεμψαν Ἀχαϊκὴν φρουρὰν ἐκ πεντακκοσίων ἐκλεκτῶν πολεμιστῶν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Αἰνησιδήμου ἐκ Δύμης. Μάτην ὁμως, διότι οἱ ὀλιγαρχικοὶ ἐξερεθίζοντες τὰ πάθη τῶν πολιτῶν διανοοῦντο νᾶποστατήσωσιν ἐκ τοῦ Ἀχαϊκοῦ συνδέσμου, ἰδοκιμάζον ὁμως πρότερον τὰς διαθέσεις τῶν πολιτῶν. Ἦτο δὲ ἔθος κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἐκλογῆς χάριν καλοῦ οἰωνοῦ νᾶναθοῶσι τὸν Δία, Ἀπόλλωνα, Ἡρακλῆν ὡς στρατηγοὺς καὶ κατὰ νόμον νᾶ συγκατατάττωσιν ἐν τούτοις καὶ τὸν Φίλιππον. Ἐπειδὴ δὲ τῶν Ἀχαιῶν ἤδη συμπραττόντων μετὰ τῆς Ῥώμης ὁ κῆρυξ δὲν προσέθεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, τὸ πλῆθος ἐξεγερθὲν βεβαίως ὑπὸ τῶν ὀλιγαρχικῶν μετὰ θορύβου καὶ ὀζυτάτων φωνῶν ἀπήτησε νᾶ προστεθῇ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Φιλίππου καὶ κατώρθωσεν ὥστε νᾶ παραμένῃ εἰς αὐτὸν ἡ ὠρισμένη ὑπὸ τοῦ νόμου τιμὴ καὶ νᾶ προσκληθῇ καὶ τὸ ὄνομα τούτου. (Λιβ. 32,25. mos erat comitiorum die primo velut ominis causa praefores pronuntiare Iovem, Apollinemque et Herculum. Additum legi erat, ut dis Philippus rex adiceretur. ejus nomen post pactam cum Romanis societatem quia praeco non adiecit, fremitus primo multitudinis ortus, deinde clamor subicientium Philippi nomen jubentiumque legitimum honorem usurpare, donec cum ingenti adsensu nomen recitatum est). Πεποιθότες δὲ εἰς ταύτας τὰς φιλικὰς διαθέσεις τοῦ πλήθους πρὸς τὸν Φίλιππον οἱ ὀλιγαρχικοὶ προσεκάλεσαν τὸν Μακεδονικὸν στρατηγὸν Φιλοκλῆν. Οὗτος ἐλθὼν τὴν νύκτα κατέλαβε τὴν Ἀρίσαν τὴν δεσπόζουσαν τῆς πόλεως, καὶ ἔθεσε φρουρὰν, τὴν ἐπομένην δὲ πρωίαν πηρεσκευασμένος εἰς μάχην κατέβη εἰς τὴν κάτωθεν τῆς ἀκροπόλεως κειμένην ἀγοράν. (ad subiectum arci forum). Τότε ἡ Ἀχαϊκὴ φρουρὰ ἐξώρμησε κατ' αὐτοῦ μὴ προσέξασα παντελῶς εἰς τοὺς λόγους, οὓς εἰς αὐτὴν ἀπέτεινε τοῦ νᾶ ἐγκαταλείψωσι τὴν πόλιν καὶ νᾶ μὴ ἀνησυχῶσι τοὺς Μακεδονικὰ φρονούντας. Ἀλλ' ὅτε καὶ οἱ Ἀργεῖοι ἐνοπλοὶ προσῆλθον πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ Φιλοκλέους, ὁ Αἰνησιδήμος μὴ θέλων νᾶ παραδῶσῃ τὸ ἄνθος τοῦ Ἀχαϊκοῦ στρατοῦ εἰς προφανῆ ὄλεθρον ἐζήτησεν ἐλευθέραν ἀναχώρησιν, ἥτις ἐπετράπη. Αὐτὸς ὁμως οὗτος μετ' ὀλίγων πιστῶν ὁπαδῶν προτιμήσας νᾶποθάνῃ μετὰ τῶν ὁπλῶν εἰς τὰς χεῖρας ὑπερασπιζόμενος τὴν

ἐπιτραπείσαν αὐτῷ πόλιν ἢ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν θέσιν εἰς ἣν ἐτάχθη, ἐφρονεῖσθαι διατρυπηθεὶς ὑπὸ βέλους Θρακὸς τινος τῷ 198. (Αἰβ. 32, 25. Aenesidemms, ne flos Achaeorum juventutis simul cum urbe amitteretur, pactusa Philocle, ut abire illis liceret, ipse quo loco steterat armatus, cum paucis clientibus non excessit. Missus a Philocle qui quaereret, quid sibi vellet. Nihil statu motus, cum projecto prae se clipeo staret, in praesidio creditae urbis moriturum se armatum respondit. tum jussu praefecti a Thracibus coniecta tela interfectique omnes. et post pactam inter Achaeos et Romanos societatem duae nobilissimae urbes, Argi et Corinthus, in potestate regis erant).

Τὸ "Ἄργος προσκαίρως ἀπαλλαγέν τῆς παρουσίας τῆς φρουρᾶς περιέπεσε διὰ τὰ Μακεδονικὰ αὐτοῦ φρονήματα ὑπὸ τὸν ζυγὸν σκληροτάτου τυράννου. Ὁ Φίλιππος ἐπειδὴ παρὰ τὰς ματαίαις διαπραγματεύσεις περὶ εἰρήνης τῷ 197 εἶδεν, ὅτι τὸ "Ἄργος θὰ ἦτο θέατρον δεινῆς μάχης καὶ ὅτι δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Ῥωμαίων καὶ ἐπιθυμῶν νὰ ἰσχυροποιηθῇ καὶ ἐν ἀπροσδοκῇ τρωπῇ τῆς τύχης νὰ κερδίσῃ ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸν ἄγριον τύραννον Νάβιν, ὑπεσχέθη νὰ παραδώσῃ πρὸς αὐτὸν τὴν πιστὴν πόλιν. Ὁ Φιλοκλῆς ἐμελλε νὰ διεξαγάγῃ ταύτην τὴν διαπραγματεύσιν ἐπὶ τῷ ὄρῳ νὰ ποδώσῃ ὁ Νάβις εἰς τὸν Φίλιππον τὴν πόλιν ἂν νικήσῃ, ἐν δυστυχίᾳ δὲ ἀποβάσει αὐτὸς νὰ κρατήσῃ. (Αἰβ. 32, 38. Philippus cum facie decernendum videret ut undique ad se contrahendas vires, maxime de Achaiae urbibus, quam de Corintho sollicitus, optimum ratus Navidi eam Lacedaemoniorum tyranno velut fiduciariam dare, ut victori sibi res tueret, si quid adversi accidisset, ipse haberet, Philocli, qui Corintho Argisque praeerat, scribit, ut tyrannum ipse conveniret. καὶ Ἰωάννης Ζωναρᾶς 9, 16. Ὁ Νάβις ὁ τῶν Λακεδαιμονίων τύραννος ἐοπίσματο τῷ Φιλμυνίδῳ, καίτοι φίλος ὢν τοῦ Φιλίππου καὶ τὸ "Ἄργος λαθὼν παρ' αὐτοῦ. Ἀδυνατῶν γὰρ ὁ Μακεδὼν πολλὰ διέπειν ὁμοῦ καὶ δέσας μὴ τοῖς Ῥωμαίοις ἢ πόλει ληφθῇ, τῷ Νάβιδι αὐτὴν, ἢ' αὐτῷ ἀποδοίῃ, παρακατέθετο). Ἐκ τῆς ἐν σελίδι 322 δημοσιευθείσης ἐπιγραφῆς καταφαίνεται ἡ παράδοσις τῆς πόλεως πρὸς τὸν τύραννον. Ὁ Νάβις θέλων νὰ κατέχῃ τὴν πόλιν ἐκόντων τῶν πολιτῶν προέτεινε νὰ ζητήσωσι τοῦτο διὰ ψηφίσματος οἱ Ἄργεῖοι, ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτοι ἐν πλήρει συνελύσει εἰδείξαν τὴν μεγίστην ἀποστροφὴν πρὸς

τὴν τοιαύτην ἀξίωσιν παρήγγειλεν ἐξωργισμένος τὸν Φιλοκλέα νὰ παρδῶσῃ τὴν πόλιν. Οὕτω δὲ νύκτωρ πάντων ἀγνοούντων εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν καὶ κατέσχεν αὐτὴν ἐπὶ δύο ἔτη. Ἀμα δὲ ἡμέρᾳ κατέλαβε τὰ ὑψώματα, τὰς θύρας ἔκλεισε, τὰ ἀγαθὰ ἐπιφανῶν τινῶν λάθρα φυγόντων ἤρπασε, παρὰ τῶν παρόντων ἔλαβε χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ ἀπῆλθε μεγάλῃν εἰσφοράν. Ὅστις δὲ ταύτην ἀμέσως εἰσέφερεν, ἐσώζετο ἄνευ ὕβρεων καὶ αἰκισμῶν, ὅστις δὲ ἐγένετο ὑποπτος, ὅτι ἐκράτει ὑπὲρ ἑαυτοῦ μέρος τῆς περιουσίας, ὡς δοῦλος κατέσπαράσσετο ἢ ἐπὶ τῆς στρέβλης συνεστρέφετο. Μετὰ ταῦτα ἵνα τὸν ἀκτῆμονα λαὸν καταστήσῃ εὐμενῇ πρὸς τὴν νέαν διοίκησιν συγκαλέσας εἰς ἐκκλησίαν, ἵδρυσε δημοκρατίαν ἀγρίαν, ἐπ' ἧς ἐστηρίζετο ἡ κυριαρχία αὐτοῦ, τὰ γραμμάτια τῶν χρεῶν ἐξηφάνισεν, τοὺς ἀγροὺς διένειμεν ἐξ ἴσου καὶ τὰς μηνύσεις κατὰ τῶν ἀμαρτησάντων ἠκύρωσε.

Καὶ ὁ Νάβις δὲν ἀπέφυγε διὰ τῆς πανούργου πολιτικῆς τῶν Ῥωμαίων νὰ ὑποστῇ τὴν τύχην, ἣν ὑπέστη σύμπασα ἡ Ἑλλάς. Ἀμα ὡς ὁ Φλαμινίος μετὰ τὴν νίκην τοῦ Φιλίππου ἐν τοῖς Ἱσθμίοις ἀγῶσι προεκήρυξε τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος, διετάχθη παρὰ τῆς γερουσίας νὰ ἐλευθερώσῃ τὸ Ἄργος ἀπὸ τοῦ σκληροῦ τυράννου Νάβιδος. Ἐπομένως τὸ ἔαρ τοῦ 195 συγκαλέσας συνέλευσιν ἐν Κορίνθῳ ἀπάντων τῶν Ἑλλήνων ἠρώτησεν αὐτοὺς ἂν τὸ Ἄργος, ἡ *ὀνομαστοτάτη καὶ ἀρχαιοτάτη πόλις, ἡ ἐν τῷ μέσῳ τῆς Ἑλλάδος κειμένη, ἡ ἀκρόπολις τῆς Πελοποννήσου πρέπει νὰ εἴη ἐλεύθερον τοῦ Νάβιδος ἢ ὄχι*. (Αἰβ. 34, 22. «Refero ad vos, utrum Argos, sicut scitis ipsi, ab Nabide occupatos pati velitis sub dicione ejus esse, an aequum censeatis nobilissimam vetustissimamque civitatem, in media Graecia sitam, repeti in libertatem et eodem statu quo ceteras urbes Peloponnesi et Graeciae esse. haec consultatio, ut videtis, tota de re pertinente ad vos est: Romanos nihil contingit, nisi quatenus liberatae Graeciae unius civitatis servitus non plenam nec integram gloriam esse sinit. ceterum si vos nec cura ejus civitatis nec exemplum nec periculum movet, nec serpat latius contagio ejus mali, nos aequi bonique facimus. de hac re vos consulo, staturus eo, quod plures censueritis) Ἐν τῇ ἐρωτήσει ἔκειτο ἡ ἀπάντησις. Μόνοι ὁμῶς οἱ Αἰτωλοὶ ἀντίπον κατὰ τῆς εὐγενοῦς ταύτης προτάσεως περὶ ἀπελευθερώσεως τοῦ Ἄργους, τοσοῦτον ὁμῶς οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἐξωργίσθη-

σαν ὥστε ἀπήτησαν νὰ ἐλευθερωθῶσι τῆς ληστείας τῶν Αἰτωλῶν, λέγοντες, ὅτι οὗτοι δὲν εἶνε Ἕλληνες τὸ φρόνημα ἀλλὰ μόνον κατὰ τὴν γλῶσσαν. (Λιβ. 34, 24. nec istud Iuppiter optimus maximus sinit, Junoque regina, cujus in tutela Argi sunt, ut illa civitas inter tyrannum Lacedaemonium et latrones Aetolos praeium sit posita in eo discrimine, ut miserius a vobis recipiatur quam ab illo capta est. mare interjectum ab istis praedonibus non tuetur nos, T. Quincti. quid, si in media Peloponneso arcem sibi fecerint, futurum nobis est: linguam tantum graecorum habent, sicut speciem hominum moribus ritibusque efferatioribus quam ulli barbari, immo quam immanes beluae, vivunt. itaque vos rogamus, Romani, et ab Nabide Argos reciperetis, et ita res graeciae constituatis, ut ab latrocinio quoque Aetolorum satis pacata haec relinquatis). Οὕτω κατὰ κοινὴν ἀπόφασιν ἀπεφασίσθη ὁ πόλεμος κατὰ τοῦ τυράννου. Στρατὸς δὲ Ῥωμαϊκὸς πεντήκοντα χιλιάδων, μεθ' ὧν προσετίθησαν δέκα χιλιάδες πεζοὶ Ἀχαιοὶ καὶ χίλιοι ἵπποις πορευθεῖς εἰς τὸ Ἄργος ἐστρατοπέδευσε πλησιέστατα τῆς πόλεως. Τῆς Λακωνικῆς φρουρᾶς οἱ ἀρχηγοὶ Τιμοκράτης ἐκ Πελλήνης καὶ Πυθαγόρας ὁ γαμβρὸς τοῦ Νάβιδος καὶ ἀδελφὸς τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἰδόντες ἀμφοτέρως τὰς ἀκροπόλεις τοῦ Ἀργους, τὴν Λάρισαν καὶ Ἀσπίδα καταληφθεὶσας ὑπὸ τοῦ πολυαριθμοῦ στρατοῦ τοῦ Φλαμινίου μεγάλως ἐταράχθησαν. Τὸν φόβον καὶ τὴν ταραχὴν τούτων ἐπηύξησεν ἡ ἐκραγείσα στάσις ἐν τῇ πόλει. Κατὰ τὸν Λιβιον ὁ Δαμοκλῆς Ἀργεῖος νέος τολμηρὸς συνεφώνησε μετ' ἄλλων πολλῶν νὰ ἐκδιώξωσι τὴν Σπαρτιατικὴν φρουράν, ἀλλ' ἐν τῇ μεγάλῃ αὐτοῦ σπουδῇ τοῦ νὰ ἐπαυξήσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν συνωμοτῶν δὲν ἐφρόντισε περὶ τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν. Πεισθεὶς δέ, ὅτι ἡ συνωμοσία ἐγένετο γνωστὴ ὑπὸ τινος τῶν φίλων καὶ προτιμήσας μετὰ τῶν παρόντων συνωμοτῶν νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τῆς φρουρᾶς ἡ νάποθάνη ἐπὶ τῆς στρέβλης ὥρμησεν ἀμέσως εἰς τὴν ἀγορὰν προσκαλὼν τοὺς ἀγαπῶντας τὴν ἐλευθερίαν νὰκολουθήσωσιν αὐτὸν ὡς ἀρχηγόν. Μηδεὶς ὅμως κινήθεις ἐκ φόβου πρὸς τὸν τύραννον περιεκυκλώθη ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, συνελήφθη καὶ ἐφονεύθη. (Λιβ. 34, 25).

Νῦν ὁ Πυθαγόρας τοὺς ἐγκριτοτέρους πολίτας δημοσίᾳ ἐθανάτωσεν, ἄλλους καθεῖρξεν ἐν ταῖς φυλακαῖς, πολλοὶ δὲ διὰ νυκτὸς καταβάντες διὰ σχοινίου τὰ τεῖχη κατέφυγον πρὸς τοὺς ἐξωθεν ὄντας Ῥωμαίους. Διαβεβαί-

ούντων δὲ τούτων, ὅτι οἱ Ἀργεῖοι θὰ ἐξεγείροντο εἰς φοβεράν ἐπανάστασιν, ἂν ὁ Φλαμινῖνος μετὰ στρατοῦ ἤρχετο πρὸ τῶν θυρῶν, ἐστάλησαν ἐλαφροὶ τινες πεζοὶ καὶ ἵππεις, οἵτινες συμπλακέντες περὶ τὸ Γυμνάσιον τοῦ Κυλαρχίδος μετὰ τῶν ἐκ τῶν θυρῶν ἐξεληθόντων Λακεδαιμονίων ἀπώθησαν τούτους εἰς τὴν πόλιν ἄνευ μεγάλης μάχης. Μεταστρατοπεδεύσας ὁ Φλαμινῖνος εἰς ἀπόστασιν τριακοσίων βημάτων μακρὰν τῆς πόλεως περιέμενε τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἤθελεν ἐκραγῇ νέα τις ἐπανάστασις κατὰ τὴν διαθεβαίωσιν τῶν καταφυγόντων εἰς αὐτὸν πρότερον. Βλέπων δὲ τοὺς κατοίκους συνεσταλμένους ἐκ φόβου συνεκάλεσε συμβούλιον τῶν στρατηγῶν. Ἐν τούτῳ οἱ μὲν ἄριστοι συνεβούλευον νὰ γίνῃ ὁ πόλεμος ἐν Ἀργεῖ, ὁ δὲ Φλαμινῖνος καὶ ὁ Ἀρίσταινος ὁ τῶν Ἀχαιῶν στρατηγὸς νὰ προσβάλωσιν αὐτὴν τὴν Σπάρτην. Τῆς δευτέρας προτάσεως ἐγκριθέσης ἤρχισεν ὁ ἀγὼν ἀμέσως τὸ θέρος τοῦ 195. Μετὰ τινα μικρὰν μάχην, μετὰ τὴν ὑποταγὴν τοῦ Γυθείου, μετὰ ματαιίας τινὰς περὶ εἰρήνης διαπραγματεύσεις γενικὴ θύελλα καὶ ὁρμὴ ἠκολούθησε κατὰ τῆς Σπάρτης. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Νάβις δὲν ἐτόλμα νὰ συνάψῃ μάχην ἐν ἀνοικτῷ πεδίῳ, περιεκύκλωσεν ὁ Ῥωμαῖος στρατηγὸς Φλαμινῖνος τὴν πόλιν καὶ προσελάσας νικῶν ἐξώθησε τὸν ἐχθρὸν ἐντὸς τῆς πόλεως. Ἐνῶ δὲ ὁ Νάβις διανοεῖτο περὶ φυγῆς, ὁ Πυθαγόρας παραδῶσας τὴν φύλαξιν τῆς πόλεως εἰς τὸν Τιμοκράτην Πελληνέα ἐλθὼν ἐξ Ἀργους εἰς Σπάρτην πρὸς βοήθειαν τοῦ Νάβιδος μετὰ χιλίων μισθοφόρων καὶ δύο χιλιᾶδων Ἀργείων ἐπέδειξε θάρρος καὶ ἐπιδειξίότητα. Διέταξε τὰ πλησιέστατα εἰς τὸ τεῖχος οἰκοδομήματα νὰ καύσωσιν, ὥστε νὰ καταπέσωσι ταῦτα ἐπὶ τῶν Ῥωμαίων, εἰς δὲ τὰ ἀκολουθοῦντα στρατεύματα νὰ ἐμφράξωσι τὴν εἴσοδον καὶ οὕτω διακοπῇ ἢ συγκοινωνία τῶν ἀκολουθούντων καὶ τῶν ἤδη εἰσεληθόντων. Οὕτω δὲ ὁ Φλαμινῖνος ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ἡδὴ κυριευθεῖσαν πόλιν. Κατὰ τὰς ἐπομένας δὲ τρεῖς ἡμέρας ἐστενοχώρησε τὸν Νάβιν τόσον πολὺ ἐπὶ στενοῦ χώρου, ὥστε ὁ Νάβις ἤρχισε εὐθὺς νέας διαπραγματεύσεις καὶ παρεδέχθη τοὺς πρότερον ζητούμενους ὅρους. Οὕτως ἐξεκένωσε τὸ Ἄργος καὶ τὰς ἄλλας κατεχομένας πόλεις ἐν τῇ περιφερείᾳ τῶν Ἀργείων, παρεδῶκε τὰ πλοῖα αὐτοῦ, εἰς πολλοὺς Ἑλλήνας ἔδωκεν ἀποζημίωσιν, ἑκατὸν τάλαντα ἀμέσως ἐπλήρωσε καὶ ὑπεχρεώθη ἐπὶ ὀκτὼ ἔτη νὰ καταβάλῃ κατ' ἔτος πεντήκοντα τάλαντα. Ἐνῶ δὲ οἱ Ἀργεῖοι ἠσύχαζον ἐστρατοπεδευμένου ὄντος τοῦ Φλαμινίου πρὸ τῆς πόλεως αὐτῶν, ἤδη διαρκούντος τοῦ θορύβου ἐν Σπάρτῃ, ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἀρχίππου, ἐξεδιώξαν ἐκ τῆς ἀχρο-

πόλεως τὰ ἀσθενῆ λείψανα τῆς Σπαρτιατικῆς φρουρᾶς, εἰς δὲ τὸν Τιμοκράτην ἐπιδείξαντα διοίκησιν πραεῖαν καὶ ἐλαφρὰν συνεχώρησαν ἐλευθερὰν ἐξοδόν. (Λιβ. 34, 40. Argivi..... contempta paucitate eorum, qui in arce erant, duce Archippo quodam praesidium expulerunt). Χαίροντες δὲ ἤδη οἱ Ἀργεῖοι ἐπανηγύρισαν τὴν ἀρίστην ἐορτὴν, τὴν περίφημον ἐορτὴν τῶν Νεμείων ἀγώνων διακοπεῖσαν ἕνεκα τῶν τλαλιπωριῶν τοῦ πολέμου, ἐπὶ τῇ ἐπανόδῳ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατοῦ καὶ ἔδωκαν εἰς τὸν ἀρχηγὸν τούτου τὸν Φλαμινίον τὴν προεδρίαν καὶ τὴν ἡγεμονίαν. (Πλούτ. Κοίντιος Φλαμινίος 12. ἀγωνοθέτης δὲ Νεμείων ἀποδειχθεὶς ἐν Ἀργεὶ τὴν τε παρήγυριν ἄριστα διέθηκε καὶ πόλιν ἐκαὶ τοῖς Ἑλλήσι τὴν ἐλευθερίαν ὑπὸ κήρυκος ἀνείπερ). Ἡ χαρὰ αὐτῶν ἐπηνύξησε, διότι οἱ ὑπὸ τοῦ Πυθαγόρου καὶ Νέβιδος συρθέντες αἰχμάλωτοι εἰς Σπάρτην ἐπανῆλθον οἰκιδε, διότι ὁ Φλαμινίος κατὰσκήσας ἀριστοκρατίαν διέταξε κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν ἀγώνων οἱ Ἀργεῖοι διὰ τῆς φωνῆς τοῦ κήρυκος νὰ προσαγορεύωνται ἐλεύθεροι.

Τὸ Ἄργος πάλιν εἰσελθὼν εἰς τὸν Ἀχαικὸν σύνδεσμον κατέστη ἐπανελημμένως κατὰ τὰ πλησιέστατα ἔτη ἡ ἔδρα τῶν συνελεύσεων τούτου. Ἐνταῦθα τῷ 185 ἦλθεν ὁ πρέσβυς Ο. Καικίλιος Μέτελλος καὶ ἔψεξε τοὺς Ἀχαιοὺς διὰ τὴν πρὸς τὴν Σπάρτην διαγωγὴν αὐτῶν. Ἐκ τοῦ Ἄργους ἐξεστράτευσε τῷ 184 ὁ Φιλοποίμην κατὰ τῶν Μεσσηνίων, ἀλλ' ἐφρονεύθη. Ἀργεῖός τις Βίππος τῷ 181 ἐξ Ἄργους ἦλθε τῇ ἐντολῇ τοῦ Ἀχαικοῦ συνδέσμου εἰς τὴν Ῥώμην καὶ ἀνήγγειλε τὴν καταδούλωσιν τῶν Μεσσηνίων καὶ τὴν συμμαχίαν μετὰ τῆς Σπάρτης. (Πολύβ. 23, 18 (25, 2) 3. Οἱ δὲ Ἀχαιοὶ ταῦτα κυρώσαντες πρεσβευτὰς ἀπέστειλαν εἰς τὴν Ῥώμην τοὺς περὶ Βίππον τὸν Ἀργεῖον διασαφίσοντας περὶ πάντων. Καὶ 24, 1, 6 (25, 2, 11). Μετὰ δὲ τινὰς ἡμέρας εἰσπορευθέντων τῶν περὶ Βίππον τὸν Ἀργεῖον οὗς ἀπεστάλκει τὸ τῶν Ἀχαιῶν ἔθνος, καὶ διασαφούντων περὶ τῆς Μεσσηνίων ἀποκαταστάσεως, οὐδενὶ δυσαρεστήσασα περὶ τῶν οἰκονομουμένων ἢ σὺγκλητος ἀπεδέξατο φιλανθρωπῶς τοὺς πρεσβευτὰς. Καὶ 24, 2 (25, 3) 4.). Τῷ 172—171 περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ πολέμου μετὰ τῷ Ῥώμης καὶ Περσείῳ ἐγένετο πάλιν ἡ Ἀχαικὴ συνέλευσις ἐν Ἀργεὶ. Εἰς τοὺς Ῥωμαίους ἔδωκε τὸ Ἄργος χιλίους ἄνδρας, οἵτινες κατέλαβον τὴν Χαλκίδα. Πρὸς τὸν Αἰμίλιον Παῦλον, ὅστις τῷ 167 μετὰ τὴν νίκην τοῦ Περσείῳ περιήρχετο τὴν Ἑλλάδα, τὸ Ἄργος προὔξενησε μεγίστην ἐντύπωσιν διὰ τὴν εὐπορίαν καὶ τὴν γονιμότητα τοῦ ἐδάφους. Τῷ 164 ὁ Σουλπίκιος Γάλλος ἐστάλη ὑπὸ τῆς γερουσίας, ἵνα διαλύσῃ ὀριστικῶς

τὴν περὶ ὁρίων ἀναφυσῖσαν ἔριδα Ἀργείων καὶ Σπαρτιατῶν. Ἐκ τοῦ Ἀργους τέλος ὁ Δίαιος ἀφῆκε τὴν τελευταίαν φωνὴν εἰς πόλεμον ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας. Ἐντεῦθεν ὁ πόλεμος τῶν Ἀχαιῶν κατὰ τῆς Ῥώμης τῷ 146 ὀνομάζεται καὶ Ἀργεῖος. (Gellius noc. Attic. 10, 16, 17. Argivum autem bellum, id est, Achaicum, multis post annis, a L. Mummio imperatore gestum est). Οὗτος ἀναλαβὼν, τὴν ὑπερτάτην ἀρχὴν συνήθροισε χρήματα καὶ στρατὸν ἐκ πάντων τῶν δυναμένων νὰ φέρωσιν ὅπλα, ἐξέστράτευσεν εἰς Κόρινθον, ἀλλὰ γενομένης μάχης ἡ Ἑλλὰς ἐνίκηθη καὶ ὑπήχθη ὑπὸ τὸ κράτος τῶν Ῥωμαίων.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πρόλογος.	σελ.	5
Βιβλιογραφία.	»	31
Τοπογραφία.	»	35
Όρη, βουνοί, πρόβουνοι, λόφοι περί τὸ Ἄργος.	»	37
Ποταμοί, λίμναι, κρήναι, πηγαί.	»	48
Πεδιᾶδες.	»	66
Κλίμα.	»	70
Ζῶα ἡμερα καὶ ἄγρια, πτηνὰ, ἑρπετά, ἔντομα.	»	73
Δένδρα ἡμερα καὶ ἄγρια.	»	75
Πόλεις.	»	75
Κατάλογος τῶν ἐν τῷ μουσεῖῳ Ἄργους ἀρχαιοτήτων.	»	95
Ἐγκατεσπαρμέναι ἀρχαιοτήτες ἐντὸς καὶ περὶ τοῦ Ἄργους.	»	113
Πληθυσμός.	»	119
Συγκοινωνία.	»	121
Βιομηχανία.	»	127
Πόλεις περί τὸ Ἄργος.	»	129
Μυκῆναι.	»	130
Δῆμος Λυρκείας.	»	159
Δῆμος Ἀλέας.	»	159
Δῆμος Μυκηνῶν.	»	159
Δῆμος Ὑσιῶν.	»	160
Δῆμος Προσυρναίων.	»	160
Ἱστορία.	»	161
Πόλεμος τῶν ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας.	»	196
Πίναξ τῶν ἐπτὰ πυλῶν κατὰ τοὺς ἐπτὰ συγγραφεῖς.	»	201
Ἐπίγονοι.	»	204
Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία.	»	208
Τρωικὸς πόλεμος.	»	209

Κάθοδος τῶν Ἡρακλειδῶν.....	σελ. 217
Περὶ πολέμων τοῦ Ἀργαίου καὶ τῆς Σπάρτης πρὸ Λυκούρ- γου, πρὸ τῶν Μεσσηνιακῶν πολέμων.....	» 233
Μεσσηνιακοὶ πόλεμοι.....	» 236
Πόλεμος περὶ Θυρέας.....	» 244
Κλεομενικὸς πόλεμος.....	» 248
Ἀργεῖον ἐργαστήριον.....	» 254
Βίος καὶ ἔργα Πολυκλείτου.....	» 259
Μαθηταὶ τοῦ Πολυκλείτου.....	» 266
Περὶ ἀθλητῶν.....	» 277
Περὶ μουσικῆς.....	» 281
Περὶ χαρακτῆρος.....	» 291
Περὶ ἱστορικῶν.....	» 293
Περὶ ἐορτῶν.....	» 300
Περὶ θρησκείας.....	» 309
Περὶ πολιτεύματος.....	» 316
Περὶ φυλῶν.....	» 318
Περὶ ἀποικιῶν.....	» 322
Ἀποικίαι Ἀργεῖαι εἰς Πελοπόννησον.....	» 325
Ἀποικίαι Ἀργεῖαι εἰς Αἴγυπτον καὶ Σινώπην τῷ 1866 π. Χ.....	» 326
Ἀποικίαι Ἀργεῖαι ἰδρυθεῖσαι μετὰ τὸν πόλεμον τῶν ἐπτὰ ἐπὶ Θήβαις καὶ τῶν Ἐπιγόνων.....	» 334
Ἀποικίαι ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Τροίας μέχρι τῆς καθόδου τῶν Ἡρακλειδῶν.....	» 338
Ἀποικίαι Ἀργεῖαι ἐν Ἀσίᾳ.....	» 344
Ἀποικίαι μετὰ τὴν κάθοδον τῶν Ἡρακλειδῶν.....	» 348
Θεμελίωσις τῆς Μίνδου καὶ Ἀλικαρνασοῦ ἐν Καρίᾳ τῷ 1175 π. Χ.....	» 351
Ἐπιδρομὴ τῶν Δωριέων κατὰ τῆς Ἀττικῆς καὶ ἰδρυσις τῆς πόλεως Μεγάρων τῷ 1132, 1131 π. Χ.....	» 352
Μηδικοὶ πόλεμοι.....	» 369
Πελοποννησιακὸς πόλεμος.....	» 384
Ἀπὸ τῆς εἰρήνης τοῦ Νικίου μέχρι τέλους τοῦ Πελοποννη- σιακοῦ πολέμου.....	» 386
Ἔτος 419. Ἐκστρατεία Ἀργείων καὶ Ἀθηναίων διὰ τῆς	

Πελοποννήσου πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ ἐξάπλωσιν τῆς συμ- μαχίας.....	σελ. » 400
Ἔτος 418. Πόλεμος Ἀργούς καὶ Σπάρτης. Μάχη ἐν Μαν- τινείᾳ. Εἰρήνη καὶ συμμαχία μετὰ τῆς Σπάρτης.....	» 405
Ἔτος 417—414. Ἀποκατάστασις τῆς δημοκρατίας καὶ ἀνανέωσις τῆς συμμαχίας τῶν Ἀθηναίων. Πόλεμος Ἀρ- γείων καὶ Σπάρτης.....	» 420
Ἐκστρατεία Ἀργείων εἰς Σικελίαν ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων. 415—413.....	» 427
Δεκελεικὸς πόλεμος.....	» 429
Τέλος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου.....	» 432
Συρροή δημοκρατικῶν ἐν Ἀργεῖ. Σκυταλισμὸς.....	» 449
Θηβαϊκὸς πόλεμος. Ἀνίδρυσις Μεσσήνης.....	» 452
Πόλεμος Ἀργείων κατὰ Φλιουῆντος, Τροιζήνος καὶ Ἐπι- δαύρου. Ἀδακρυς πόλεμος.....	» 455
Εἰσβολὴ Θηβαίων εἰς Πελοπόννησον βοηθουμένων ὑπ' Ἀρ- γείων.....	» 457
Μάχη παρὰ τὴν Κρῶμονον. Ἡ ἐν Μαντινείᾳ μάχη.....	» 459
Ἀργεῖοι πολεμοῦσιν ἐν Αἰγύπτῳ ὑπὲρ τοῦ Ἀρταξέρξου. Ἡ ἐν Χαιρωνείᾳ μάχη.....	» 462
Λαμιακὸς πόλεμος.....	» 467
Πύρρος πολέμων ἐν Ἀργεῖ. Θάνατος αὐτοῦ.....	» 472
Τύραννοι ἐν Ἀργεῖ.....	» 479
Κλεομενικὸς πόλεμος.....	» 486
Πόλεμος μετὰξὺ Ῥώμης καὶ Μακεδόνων.....	» 496

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀφροδίτη.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

70. Ζεύς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Τὰ τεύχη τοῦ δευτέρου τόμου θὰ διανέμονται τακτικῶς κατὰ μῆνα ἀπὸ τοῦ ἐλευσομένου Ἰβρίου.

Αἱ εἰκόνες αἱ περιεχόμεναι ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ θὰ δεθῶσι μετὰ τῶν ὑπολοίπων καὶ τῶν νομισμάτων ἐν τῷ τέλει τοῦ δευτέρου.

Περικαλύμματα τοῦ πρώτου τόμου θὰ εἶνε ἕτοιμα τὸν Σεπτέμβριον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΚΙΝΗΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ

900
ΚΟ

Κοφινιώτης, Γ.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

αριθ. χρ. 252

Ημερομηνία
Επιστροφής

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟΝ

